

ТАНОК ДРАКОНІВ

ТАНОК
ДРАКОНІВ

ДЖОРДЖ
МАРТІН

ДЖОРДЖ Р. Р. МАРТІН

Annotation

Фантастична сага «Пісня льоду й полум'я» давно завоювала серця читачів у всьому світі, перекладена більш як на 20 мов і продається мільйонними накладами. П'ята книга циклу — «Танок драконів» — це захопливі подорожі на Стіну, де вже відчувається крижаний подих зими, й у далекий Есос, розімлілий від спеки, де пересичені рабовласники необачно викликають на тан драконів.

- [Джордж Р.Р. Мартін](#)

-
- [Пролог](#)
- [Тиріон](#)
- [Данерис](#)
- [Джон](#)
- [Бран](#)
- [Тиріон](#)
- [Купчик](#)
- [Джон](#)
- [Тиріон](#)
- [Давос](#)
- [Джон](#)
- [Данерис](#)
- [Смердюк](#)
- [Бран](#)
- [Тиріон](#)
- [Давос](#)
- [Данерис](#)
- [Джон](#)
- [Тиріон](#)
- [Давос](#)
- [Смердюк](#)
- [Джон](#)
- [Тиріон](#)
- [Данерис](#)

- [Пропаций пан](#)
- [Звіяний вітром](#)
- [Норовлива наречена](#)
- [Тиріон](#)
- [Джон](#)
- [Давос](#)
- [Данерис](#)
- [Мелісандра](#)
- [Смердюк](#)
- [Тиріон](#)
- [Бран](#)
- [Джон](#)
- [Данерис](#)
- [Королевич вічнозимський](#)
- [Чатовий](#)
- [Джон](#)
- [Тиріон](#)
- [Перекинчик](#)
- [Королівський трофей](#)
- [Данерис](#)
- [Джон](#)
- [Сліпа дівчинка](#)
- [Привид у Вічнозимі](#)
- [Тиріон](#)
- [Джеймі](#)
- [Джон](#)
- [Данерис](#)
- [Теон](#)
- [Данерис](#)
- [Джон](#)
- [Серсі](#)
- [Королівський вартовий](#)
- [Залізний залицяльник](#)
- [Тиріон](#)
- [Джон](#)
- [Списаний лицар](#)
- [Зневажений залицяльник](#)

- [Відроджений грифон](#)
 - [Жертва](#)
 - [Віктаріон](#)
 - [Потворна дівчинка](#)
 - [Серсі](#)
 - [Тиріон](#)
 - [Цареборець](#)
 - [Приборкувач драконів](#)
 - [Джон](#)
 - [Правиця королеви](#)
 - [Данерис](#)
 - [Епілог](#)
 - [Додаток](#)
 - [Королі зі своїми дворами](#)
 - [Малолітній король](#)
 - [Король на стіні](#)
 - [Король островів і півночі](#)
 - [Інші дома, великі й малі](#)
 - [Дім Аринів](#)
 - [Дім Баратеонів](#)
 - [Дім Фреїв](#)
 - [Дім Ланістерів](#)
 - [Дім Мартелів](#)
 - [Дім Старків](#)
 - [Дім Таллі](#)
 - [Дім Тайрелів](#)
 - [Побратими Нічної варті](#)
 - [Дикуни, або Вільний народ](#)
 - [За Стіною](#)
 - [Есос](#)
 - [У Браавосі](#)
 - [У Старому Волантисі](#)
 - [У Невільничій бухті](#)
 - [Заморська королева](#)
 - [Перекупні мечі](#)
 -
-

Джордж Р. Р. Мартін

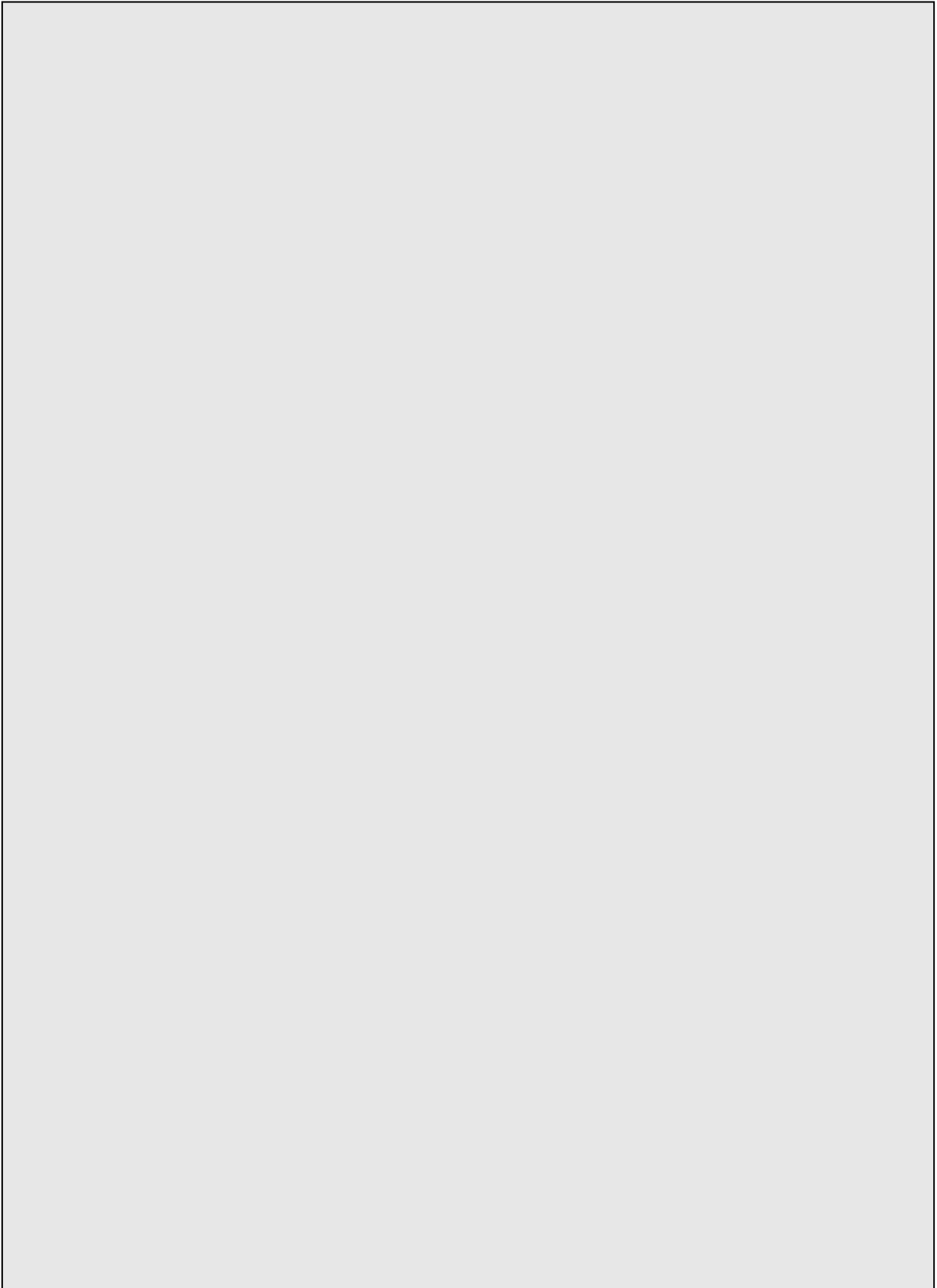
ТАНОК ДРАКОНІВ

ПІСНЯ ЛЬОДУ Й ПОЛУМ'Я
Книга п'ята

Джордж Р.Р. Мартін
Танок драконів
George R. R. Martin
A DANCE WITH DRAGONS

*Присвячую своїм фанам
Дякую за вашу терплячість*

За Стіною

- ◆ Замок
- ◇ Зруйнований замок

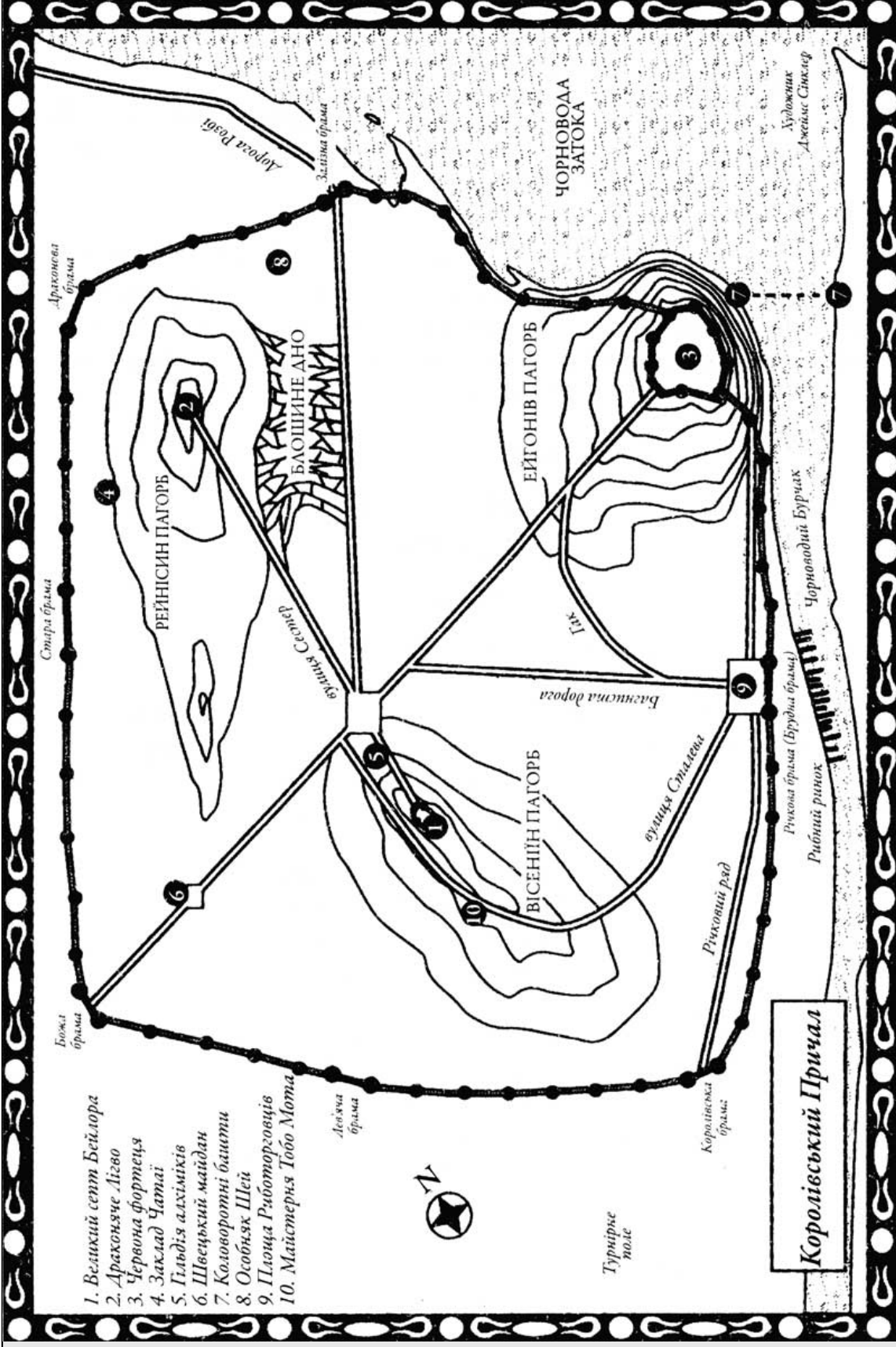
Тверджі Нічної варти

1. Західна-варта-на-мосту
2. Тінява вежа
3. Чати
4. Сіроварта
5. Скеледвері
6. Паморозний Пагорб
7. Крижаний Кордон
8. Ночефорт
9. Глибоке Озеро
10. Брама Королеви
11. Чорний замок
12. Дубоцим
13. Лісоварта-на-ставку
14. Соболевий палац
15. Обледеніла брама
16. Довгий Курган
17. Світоч
18. Зеленоварта
19. Східна-варта-на-морі

ЗЕМЛІ ВІЧНОЇ ЗИМИ
(не картографовані)

Художник
Ажеймс Сінклер

1. Великий септ Бейлора
2. Дракохъче Лігво
3. Червона Фортиця
4. Заклад Чатаї
5. Гільдія алхіміків
6. Шведський майдан
7. Коловоротні байти
8. Особняк Шей
9. Площа Риботорговців
10. Майстерня Тобо Мота

Королівський Причал

ЧОРНОВОЛА ЗАТОКА

Художник
Амеіас Сіклер

Чорнолодий Бурчак

Рицкова брама (Брудна брама)

Рибний ринок

Королівська
брама

Рицковий рад

вулиця Сталіна

ВІСЕНІЙ ПАГОРБ

Басиліска Дорога

БІТОНІВ ПАГОРБ

БЛОШИНЕ ДНО

Рицка Септер

РЕЙНІСІН ПАГОРБ

Дракохъче
брама

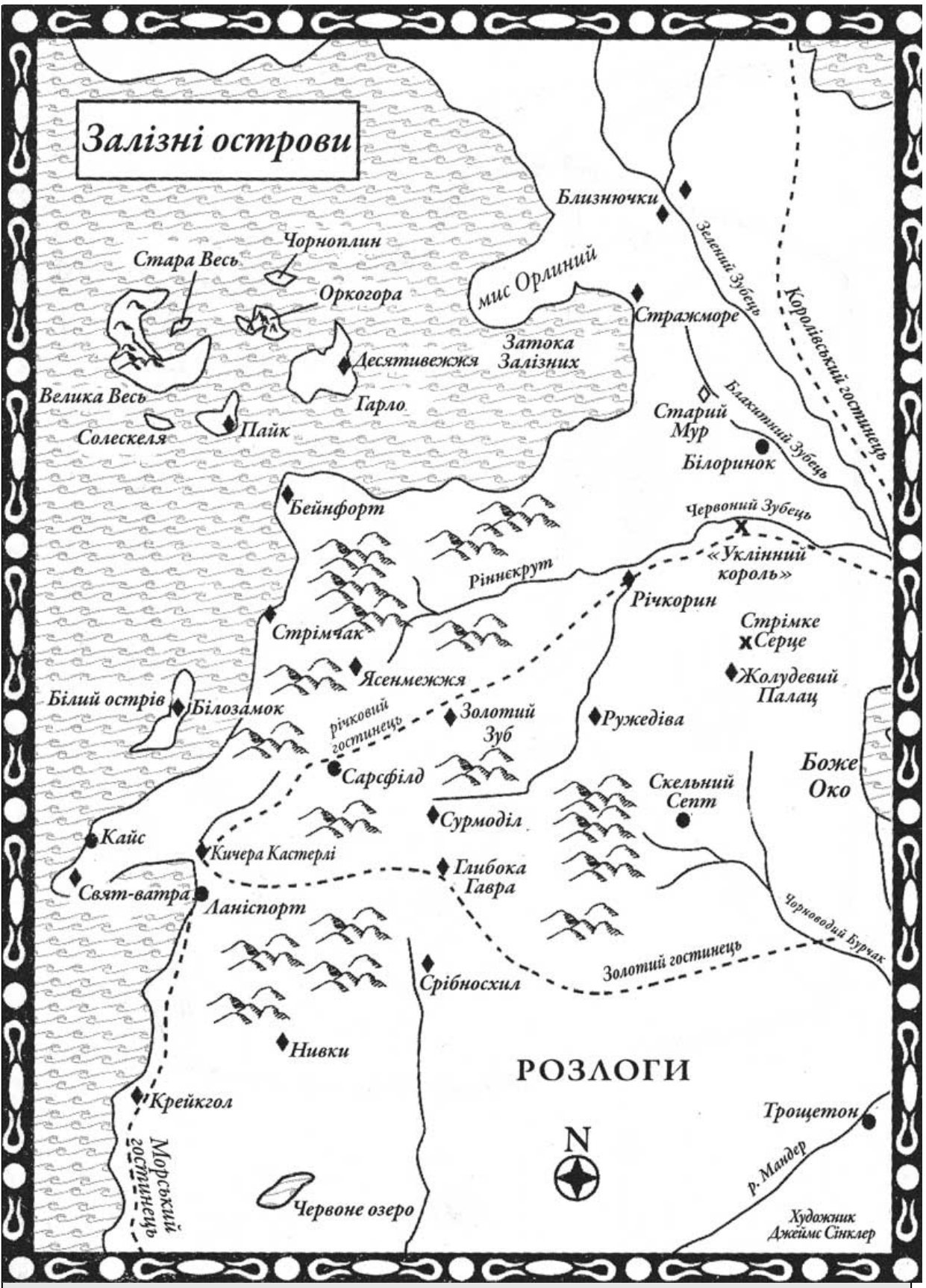
Стара брама

Божа
брама

Левча
брама

Турнірне
поле

Вільні міста

- Місто
- Містечко
- ∴ Руїни

Браавос

Лорат

Морозне море

Сокира

Паллуні

Крабова затока

Вузьке море

Браавоське узбережжя

Лоратська бухта

Андалос

Норвоські горби

Норвос

Верхній Ройн

Темновод

Оксамитові горбці

Малі Ройн

Когорський ліс

Пентос

Рівнини

Най-Сар

Когор

Таргиська протока

Тарт

Кораблестроцильна затока

Золоті поля

озеро Кинджал

Миртське море

Мир

Скорбота (Кроян)

Тайрош

Кривавих Дорнське море

Спінні землі

Лорру

Селору

Шибениця

Дорн

Ліс

Валісар

Селорис

Помаранчеве узбережжя

Волон-Терис

Сар-Мел

Волантис

- Місто
- Зруйноване місто

р. Скагазадан
Мірін
Юнкай
НЕВІАЬНИЧА БУХТА
ЧОРНІ СКАЛА
Толос
Елірія
о. Кедрів
ЗЕМЛІ ВІЧНОГО ЛІТА
Мандрис
МОРЕ ВІТХАНЬ
Орос
Курне море
Турія
Валірія
р. Черв'як
Астанор
ГІСКАР
Старий Гіс
ЗАТОКА ЗАЖУРИ
ГІСКАРСЬКА ПРОТОКА
Гейн
Новий Гіс
Вестерос
Літні острови
ЛІТНЕ МОРЕ
Карт і Нефритове море
Наам
мис Василіська
о. Жаб
о. Сліз
о. ви Василіська
Заметар
Ін
СОТОРІОС
о. Топір

Художник
Джеймс Сінглер

Пролог

Ніч просякла смородом людини.

Варг зупинився під деревом, понюхав, і на його брунасте хутро впала мереживна тінь. Подих соснового вітру приніс дух людини, заглушивши слабші запахи лисиці й зайця, тюленя й оленя, ба навіть вовка. Але варг знав — ці запахи теж належать людині: сопух від старих шкур, мертвий і квасний, майже нечутний на тлі міцніших ароматів диму, крові та гнилизни. Лише людина, здерши шкуру з іншого звіра, носить потім його шубу.

Варги не бояться людей, як-от вовки. У шлунку змією скрутилися голод і гидливість, і варг стиха загарчав, гукаючи свого одноокого брата та свою метку сестричку. Помчав крізь дерева, і зграя насідала йому на п'яти. Вони теж занюхали запах. На бігу варг бачив світ і їхніми очима також, тож угледів і себе попереду зграї. З довгих сірих писків вихоплювався теплий білий подих зграї. Крига під лапами замерзла на камінь, але полювання почалося, попереду була здобич. «М'ясо,— подумав варг,— м'ясо».

Самотня людина вразлива. Нехай кремезна й дужа, з гострим зором, але глуха на звуки й запахи. Олені, лосі, навіть зайці прудкіші, а в бійці ведмеді й вепри лютіші. Проте в зграї люди небезпечні. Вовки наздоганяли здобич, і варг почув скигління цуценяти, хрускіт учорашнього снігу під незграбними людськими лапами, бряжчання твердих шкур і довгих сірих пазурів, які носять люди.

«Мечі,— прошепотів голос у голові,— списи».

Дерева відростили собі крижані ікла, й голе віття неначе вищирилося. Одноокий випірнув з підліску, розтрушуючи сніг. За ним рушила зграя. Спершу вгору схилом пагорба, тоді вниз, аж поки попереду не відкрився ліс, де були люди. Серед них — одна самиця.

До грудей вона притискала хутряний згорток — своє маля. «Її залиш на потім,— прошепотів голос,— загрозу становлять самці». Люди загарчали по-своєму, але варг занюхав їхній переляк. Один тримав дерев'яного зуба заввишки з нього самого. Метнув його, але рука трусилася, тож зуб полетів зависоко.

І тут зграя накинулася на них.

Одноокий брат перекинув у снігову кучугуру самця, який метнув зуба, хоч той і намагався боротися, й перегриз йому горлянку. Сестра, підкравшись ззаду, накинулася на іншого самця. Самиця з малям лишилася варгу.

В неї також був зуб — маленький, кістяний, та коли варгові ікла вчепилися їй у ногу, вона його впустила. Падаючи, самиця обіруч пригорнула своє верескливе маля. Під хутром у неї були самі кістки та шкіра, зате цицьки повні молока. Найсмачніше м'ясце було в маляти. Вовк приберіг найкращі шматочки для брата. Навколо здобичі порожевів підмерзлий сніг: зграя натоптувала животи.

А за кілька льє звідти, в однокімнатній глинобитній хатині з земляною долівкою й солом'яною стріхою з димовим отвором, здригнувся, закашлявся й облизав вуста Варамир. Очі в нього почервоніли, губи потріскалися, в горлі пересохло, але в роті стояв смак крові й сала, а спухлий живіт вимагав поживи. «Дитяче м'ясо,— подумав Варамир, пригадуючи Горбка.— Людятина». Він так низько впав, що жадає людятини? Він яскраво уявив, як на нього гарчить Гагон: «Людям вільно їсти звірину, а звірям — людятину, та людям їсти людятину — це збочення».

Збочення. Завжди Гагон любив це слово. *Збочення, збочення, збочення.* Їсти людятину — збочення, спарюватися в тілі вовка з вовчицею — збочення, а вселитися в тіло іншої людини — найгірше збочення з усіх можливих. «Слабаком був Гагон, боявся власної сили. Помер у сльозах на самоті, бо я відібрав у нього друге життя». Варамир сам з'їв його серце. «Він багато чого мене навчив, і останнім я дізнався від нього смак людського м'яса».

Однак було це у вовчому тілі. Ніколи ще не жував Варамир людятини людськими зубами. Проте він не тримав зла на свою зграю за цей бенкет. Вони зголодніли не менше за нього, схудли й замерзли, а здобич... «Двійко чоловіків і жінка з немовлям на руках: тікали від розгрому, а знайшли смерть. Усе одно рано чи пізно загинули б від

холоду чи голоду. А так усе сталося легше — швидше. Милосердніше».

— Милосердніше,— повторив він уголос. Горло пересохло, однак приємно було почути людський голос, хай навіть і власний. У повітрі пахло цвіллю й вогкістю, земляна долівка була холодна і тверда, а вогнище давало диму більше, ніж тепла. Варамир якнайближче підсунувся до полум'я, то кашляючи, то трусячись, а бік, де відкрилася рана, пульсував од болю. Кров просочила бриджі аж до колін і засохла твердою брунатною кіркою.

Будячина попереджала, що таке може статися. «Я зашила, як могла,— сказала вона,— та тобі слід вилежатися, щоб загоїлося, бо шов може розійтися».

Будячина, остання з його супутників, списосуджена — жилава, як старе коріння, вся в бородавках, завітрена і зморшкувата. Решта супутників відкололася давним-давно. Один по одному відставали вони чи виривалися вперед у пошуках свого села, чи Молочноводої, чи Крутодому, чи самотньої смерті в лісі. Варамир точно не знав, та й хіба не байдуже! «Слід було вселитися у когось із них, поки ще була можливість. Або в когось із близнят, або в пошрамованого здорованя, або в рудочубого юнака». Але він побоявся. Інші могли здогадатися. Тоді б вони просто всі разом накинулися на нього й убили. Та й у вухах досі стояли Гагонові слова, тож Варамир проґавив свій шанс.

Після бою крізь ліс пробиралися тисячі людей — голодні й налякані, вони тікали від різанини, в яку втрапили під Стіною. Дехто пропонував повернутися в покинуті домівки, дехто — ще раз спробувати штурмувати браму, але більшість просто розгубилася, гадки не маючи, куди йти і що робити. Від воронів у чорних плащах і від лицарів у сірій криці втекли, однак тепер їх переслідували невмолиміші вороги. День у день утікачі залишали по собі дедалі більше трупів. Хтось умирав від голоду, хтось — від холоду, хтось — від хвороби. А хтось — від руки колишніх побратимів, разом з якими вони виступили на південь на чолі з Мансом Рейдером, королем-за-Стіною.

«Манс переможений,— розпачливо перемовлялися зацілілі,— Манс у полоні, Манс помер».

— Гарма загинула, Манса схопили, а всі решта розбіглися й покинули нас,— повідомила Будячина, зашиваючи Варамирову рану.—

Тормунд, Плаксій, Шестишкурий — усі браві нальотчики. Де вони нині?

«Вона не впізнала мене,— збагнув тоді Варамир,— та й не дивно». Без своїх звірів він нічим не вирізнявся серед інших. «А я ж був Варамиром Шестишкурим, який переломив хліб з Мансом Рейдером». Ім'я Варамир він узяв собі в десятирічному віці. Ім'я, гідне лорда, гідне оспівування, могутнє й застрашливе. Грізний лорд Варамир перетворився на боягуза, однак не міг зізнатися в цьому списосудженій, тож назвався Гагоном. Пізніше він усе міркував, чому з вуст зірвалося саме це ім'я — він-бо міг обрати будь-яке. «Я зжер його серце й випив його кров, але він і досі мене переслідує».

Одного дня під час утечі з лісу виїхав вершник на худоребромому білому коні й закричав, що всім слід рухатися до Молочноводої, де Плаксій збирає вояків, щоб перейти Міст Черепів і взяти Тіняву вежу. Чимало людей пішло за вершником, але не пішло ще більше. Пізніше від багаття до багаття ходив похмурий солдат у хутрах і бурштині, переконуючи зацілілих рухатися на північ, щоб знайти собі прихисток у Тенійській долині. Варамир гадки не мав, чого це солдат вирішив, що там можна знайти прихисток, якщо звідти втекли самі тенійці, однак за ним пішло кількасот людей. Ще кількасот приєдналося до полісунки, якій було видіння: цілий флот кораблів пливе, щоб доправити вільних людей на південь. «Нам слід прямувати до моря»,— закликала Кума Кротиця, тож її послідовники повернули на схід.

Варамир хотів приєднатися до них — якби так не заслаб. Море — сіре, холодне й далеке, тож він розумів, що не побачить його, не доживе. Дев'ять разів уже він помирав і лежав при смерті, а цього разу помре по-справжньому. «За білячу шубу,— пригадалося йому,— він підрізав мене за білячу шубу».

Власниця шуби вже лежала мертва — голову їй розтовкли на кашу з домішками кістки, а от шуба була товста і тепла. Падав сніг, а свої плащі Варамир втратив на Стіні. Втратив усе: спальні хутра й вовняну білизну, овчинні чоботи й хутряні рукавиці, запаси меду й харчів, пасма волосся, що відрізав він у жінок, з якими переспав, ба навіть золоті браслети, які йому подарував Манс. «Я заживо згорів, а потім утік, божевільний від болю і страху». На цю згадку йому й досі ставало соромно, але ж так вчинив не він один. Так само тікали й інші — сотні, тисячі. «Битва програна. Прийшли лицарі, непереможні у

своїй криці, й повбивали всіх, хто лишився і прийняв бій. Отож — утеча або смерть».

Але втекти від смерті було не так легко. Наскочивши в лісі на небіжчицю, Варамир опустився біля неї навколішки, щоб зняти шубу, й навіть не помітив хлопчача, який вискочив зі схованки, загнав Варамирові в бік довгого ножа й висмикнув з його пальців шубу.

— То була його мати,— пояснила йому Будячина, коли хлопчак утік.— Шуба належала його матері, тож коли він побачив, що ти хочеш її пограбувати...

— Вона ж була мертва,— сказав Варамир, кривлячись щоразу, як кістяна голка пробивала шкіру.— Хтось їй голову розтовк. Якийсь ворон.

— Не ворон. Рогоногі. Я сама бачила,— сказала вона, стягуючи краї рани.— Дикуни, і хто тепер їх приборкає?

«Ніхто. Якщо Манс загинув, вільний народ приречений». Тенійці, велети, рогоногі, гострозубі печерники, мешканці західного узбережжя з їхніми кістяними колісницями... всі вони також приречені. Навіть ворони. Можливо, вони цього ще не усвідомлюють, але ці поганці в чорних плащах згинуть разом з усіма. Бо ворог насувається.

У голові луною озвався хрипкий Гаґонів голос. «Тебе чекає дюжина смертей хлопче, і кожна з них болітиме... Та коли прийде твоя справжня смерть, прийде і життя. Подейкують, друге життя простіше й приємніше».

Зовсім скоро Варамир Шестишкурий перевірить правдивість цих слів. Він відчував наближення справжньої смерті в ядучому диму, який висів у повітрі, відчував у тому, яким жаром крізь одяг палала під пальцями рана. А ще до самих кісток його пронизував холод. І цього разу вб'є Варамира саме холод.

Попереднього разу він помер у вогні. «Я згорів». Спершу у збентеженні йому подумалося, що в нього зі Стіни поцілів лучник підпаленою стрілою... але вогонь був у *нутрі*, пожирав зсередини. І біль...

Дев'ять разів уже помирав Варамир. Один раз — протятий списом, один — з ведмежими зубами на горлянці, один — сплив кров'ю, народжуючи мертве дитинча. Вперше помер він у шість років: голову йому пробила батькова сокира. Та навіть це було не так боляче, як той вогонь у кишках, який поповз у крила, *поглинаючи* його.

Варамир спробував злетіти, втекти, але страх тільки роздмухав полум'я, додав жару. Ось тільки-но він ширяв понад Стіною, орлиними очима відзначаючи пересування людей унизу. А за мить полум'я перетворило його серце на почорнілий попіл, і його дух з вереском полетів назад у власну шкуру, й на деякий час Варамир просто збожеволів. На саму згадку про це він здригнувся.

Й тут він помітив, що вогнище згасло.

Лишилося тільки сіро-чорне громаддя вугілля, а серед попелу — декілька ясних жарин. «Воно ще куриться, слід тільки дров підкинути». Зціпивши зуби від болю, Варамир поповз до купи хмизу, якого наламала Будячина, перш ніж рушити на полювання, й закинув кілька гілок у попіл.

— Спалахуй,— прохрипів він.— *Гори.*

Він подмухав на жар і подумки проказав молитву безіменним богам лісів, полів і пагорбів.

Але боги не відповідали. За деякий час і куритися припинило. В хатині холоднішало. Варамир не мав ні кресала, ні трута, ні сухих трісок. Сам він ніколи не розпалить вогнище знову.

— Будячино,— погукав він голосом хрипким і напруженим від болю.— *Будячино!*

У неї гостре підборіддя та приплюснутий ніс, а на щоці — родимка, з якої ростуть чотири темні волосини. Обличчя бридке й суворе, однак Варамир багато віддав би за те, щоб зараз углядіти його на порозі хатини. «Слід було мені в неї вселитися, поки вона не пішла». Скільки її вже немає? Два дні? Три? Варамир не знав точно. У хатині було темно, а сам він то засинав, то прокидався, до кінця не розуміючи, день надворі чи ніч.

— Чекай на мене,— казала Будячина.— Я принесу поїсти.

Отож він, як дурень, чекав, а йому снилися Гагон, і Горбок, і власні чорні справи, але минали дні й ночі, а Будячина не верталася. «Вона й не повернеться». Варамиру подумалося: а чи не виказав він себе? Може, вона вгадала його думки, або ж він сам обмовився у гарячковому сні?

«Збочення»,— знову причулися Гагонові слова. Він неначе був поруч, просто в цій кімнаті.

— Та вона — просто бридка списосуджена,— сказав до нього Варамир.— А я — знаменитість. Я — Варамир, варг і шкуромін, і це

несправедливо, що вона виживе, а я помру.

Ніхто не відповів. Бо нікого й не було. Будячина пішла. Покинула його, як і всі решта.

Та його навіть власна матір покинула. «За Горбком вона плакала, а за мною — ні». Того ранку, коли батько витягнув його з ліжка, щоб відвести до Гаґона, вона й дивитися на нього не схотіла. Варамир верещав і хвицався, коли його тягнули в ліс, поки батько не дав йому ляпаса й не звелів замовкнути.

— Твоє місце серед таких, як ти,— тільки й сказав він, кидаючи Варамира Гаґону під ноги.

«І він не помилявся,— подумав Варамир, тремтячи.— Гаґон багато чого мене навчив. Навчив полювати й рибалити, білувати тушу й знімати з кісток рибу, знаходити дорогу в лісі. А ще навчив мене бути варгом і поділився секретами шкуромінства, хоча я своїм даром перевершував його».

Через багато років Варамир спробував розшукати батьків, щоб розповісти їм — їхній Клубок став великим Варамиром Шестишкурим, та обоє вже померли і були спалені. «Вони перейшли в дерева і струмки, в каміння і землю. У прах і попіл». Саме так і сказала матері полісунка, коли помер Горбок. Але Клубок не хотів ставати грудкою землі. Хлопчина мріяв про часи, коли співці складатимуть пісні про його звитяги, а гарні дівчата даруватимуть йому цілунки. «Виросту — стану королем-за-Стіною»,— пообіцяв собі Клубок. Не став, але був уже дуже близько. Імені Варамира Шестишкурого боялися люди. Він виїздив у бій на спині велетенської снігової ведмедиці — тринадцять футів заввишки, тримав у покорі трьох вовків і тінь-кота й сидів праворуч од Манса Рейдера. «Це Манс мене сюди завів. Не слід було його слухатися. Слід було увійти у ведмедя й роздерти Манса».

До Манса Варамир Шестишкурій був таким собі «лордом». Мешкав сам-один у колишньому Гаґоновому замшілому зрубі з земляною долівкою, в оточенні своїх звірів. З дюжини селищ отримував данину хлібом, сіллю й сидром, фруктами з садків і овочами з городів. М'ясо здобував сам. Коли закортить жінки — посилав по неї тінь-кота, а якщо наклав оком на дівчину — вона слухняно приходила до нього в ліжко. Іноді в сльозах, ага, але приходила. Варамир дарував жінкам своє сім'я, відтинав на згадку

пасмо волосся й відсилав їх назад. Час до часу який-небудь сільський звияжець заявлявся зі списом у руці, щоб знищити монстра й урятувати сестру, кохану чи доньку. Таких Варамир убивав, а от жінок не кривдив ніколи. Деяких навіть дітьми благословив. «Вишкрєбки. Малі хиряки, як Горбок, і жодному дар не передався».

Страх допоміг йому нетвердо зіп'ятися на ноги. Тримаючись за бік, щоб спинити кров з рани, Варамир дістався виходу, відкинув подерту шкуру — й став перед білою стіною. Сніг. Не дивно, що в кімнаті стало так темно й димно. Сніг замів хатину.

Варамир штовхнув сніг, і той посипався, піддався, досі м'який і вологий. Ніч за порогом була біла як смерть: перед срібним місяцем танцювали бліді тоненькі хмарки, а за ними холодно спостерігали тисячі зірок. Під заметами виднілися обриси інших хатин, а далі — бліда тінь віродерева у крижаних обладунках. На південь і на захід лежали пустельні білі пагорби, де нічого не ворушилося, тільки мело й мело снігом.

— Будячино,— слабко погукав Варамир, не знаючи, як далеко вона пішла.— Будячино! Жінко! Ти де?

Вдалині завив вовк.

Варамира прошив дроз. Це виття він упізнавав миттєво, як Клубок упізнавав колись материн голос. *Одноокий*. Найстарший з трьох, найбільший, найгрізніший. Нагонич — стрункіший, спритніший, молодший, Проноза — хитріша, та обоє вони мають страх перед Одноокимом. Старий вовк — безстрашний, безжальний і лютий.

Помираючи разом з орлом, Варамир в агонії втратив владу над рештою своїх звірів. Тінь-кіт утік у ліс, а снігова ведмедиця накинулася на людей, устигла своїми пазурами роздерти чотирьох і загинула, протята списом. Якби до неї наблизився Варамир, вона б і його убила. Ведмедиця ненавиділа Варамира, лютувала щоразу, як він вселявся в її шкуру чи сідав їй на спину.

Зате вовки...

«Мої брати. Моя згряя». Чимало холодних ночей проспав він зі своїми вовками, зігрітий їхніми кошлатими шубами. «Коли я помру, вони добре побенкетують, обгризуть усе м'ясо, й весняна відлига оголить лише мої кістки». Ця думка була на диво заспокійливою. Зі своїх мандрів вовки частенько приносили Варамирові здобич, тож

цілком справедливо, що врешті-решт це він нагодує їх. Може, своє друге життя він почне, обгризаючи теплу мертвечину з власного тіла.

Найлегше налагодити зв'язок із собаками: вони живуть біля людей, тож самі вже майже люди. Натягнути собачу шкуру — як узутися старий розтоптаний чобіт. Чобіт шиється під ногу, а собака народжується під ошийник, навіть якщо той ошийник невидимий для людського ока. З вовками важче. Людина здатна потоваришувати з вовком, навіть приборкати його, але по-справжньому *приручити* вовка людині не до снаги. «Вовки й жінки беруть пару раз і на все життя,— частенько повторював Гагон.— Береш собі вовка — вважай, що це шлюб. Відтоді вовк стає твоєю половинкою, а ти — його половинкою. І ви обоє змінюєтесь».

А з рештою звірів ліпше й не мати справи, заявляв мисливець. Коти — марнославні й підступні, завжди готові напасти на тебе. Лосі й олені — це здобич: якщо у їхній шкурі надто довго походить навіть найбільший сміливець — перетвориться на боягуза. Ведмеді, вепри, борсуки, ласки... Гагон з такими не зв'язувався. «Деякі шкури не варто вдягати, хлопче. Навряд чи зрадієш такому перевтіленню». Як його послухати, то найгірші з усіх — птахи. «Люди не створені для того, щоб відриватися від землі. Забагато часу проведеш у хмарах — і не схочеш повертатися вниз. Знав я шкуромінів, які вселялися в яструбів, сов, круків. Навіть повернувшись у власну шкуру, вони ставали як сновиди — тільки й витріщалися в бісову блакить».

Однак не всі шкуроміни однакові. Одного разу Гагон узяв із собою десятирічного Клубка на збори шкуромінів. Найбільше в товаристві було варгів-вовкунів, але були там й інші — дивніші й захопливіші. Борок був настільки схожий на свого вепра, що йому тільки іклів бракувало; Орелл був з орлом, Вересінь — з тінь-котом (щойно Клубок угледів цю парочку, як і собі захотів тінь кота), а Грізелла — з козою...

Та ніхто з них не мав такої сили, як Варамир Шестишкурый, навіть Гагон — високий і похмурий, з долонями твердими як камінь. Мисливець помер у сльозах, коли Варамир забрав у нього Сіроманця — вигнав його з вовчого тіла й сам вселився у звіра. «У тебе, старий, другого життя не буде». Тоді його ще називали Варамиром Тришкурим. Сіроманець став його четвертою шкурою, от тільки старий вовк був слабким і беззубим і незабаром пішов слідом за Гагоном.

Варамир мав змогу вселитися в будь-якого звіра і приборкати його, аж тіло звіра ставало його тілом. Хай це буде собака чи вовк, ведмідь чи борсук...

«Будячина»,— подумав він.

Гагон обізвав би це збоченням, найчорнішим з усіх гріхів, але Гагон мертвий, обгризений і спалений. Манс би також проклинав Варамира, але й Манс чи то загинув, чи то в полоні. «Ніхто й не дізнається. Я стану списосудженою Будячиною, а Варамир Шестишкурий помре». Дар, наскільки він розумів, згине разом з його тілом. Варамир утратить своїх вовків і доживе життя в тілі худореброї, брудкої від бородавок жінки... але ж він житиме. «Якщо вона повернеться. І якщо мені вистане сили вселитися в неї».

Варамира накрила хвиля запаморочення. Отямився він навколішках, руки загрузли в сніговому заметі. Підхопивши жменю снігу, він пхнув її в рота, розтер по бороді й потрісканих губах, збираючи вологу. Вода була настільки холодна, що він заледве змусив себе ковтнути, й це знову нагадало йому, як він увесь палає.

Після талого снігу голод тільки загострився. Шлунок жадав їжі, а не води. Снігопад уже вщух, однак повіяв вітер, здіймаючи в повітря кришталики, які сікли обличчя, поки Варамир продирався крізь замети, а рана в боці то відкривалася, то закривалася. З рота вихоплювалися кошлаті білі хмарки пари. Дійшовши до віродерева, Варамир побачив під ним обламану гілку, якою можна було скористатися як костуром. Важко спираючись на неї, він подибав до найближчої хатини. Може, місцеві, тікаючи, щось там залишили... мішок яблук, в'ялене м'ясо — будь-що, аби він зміг протриматися до повернення Будячини.

Він уже майже дійшов, коли костур тріснув під його вагою, і ноги підломилися.

Скільки він отак пролежав, спливаючи червоною кров'ю на сніг, Варамир не міг сказати. «Цей сніг мене поховає». Це буде мирна смерть. «Подейкують, під кінець відчуваєш тепло. Тепло й сонливість». Приємно буде знову відчути тепло, хоча й сумно ставало на думку, що вже ніколи не побачити йому зелених країв — теплих країв за Стіною, про які любив співати Манс. «Світ за Стіною не для таких, як ми,— казав Гагон.— Вільний народ боїться шкуромінів, але

водночас поважає. А уклінники на південь від Стіни полюють на нас і забивають, як свиней».

«Ти мене застерігав,— подумав Варамир,— але ж саме ти показав мені Східну варту». Йому було тоді щонайбільше десять років. Гагон виміняв дюжину низок бурштину й повні звіриних шкурок санчата на шість бурдюків вина, кавалок солі й дешевий казанок. У Східній варті проводити такі обладки було краще, ніж у Чорному замку: сюди припливали кораблі, повні товарів з казкових заморських країв. Ворони знали Гагона як мисливця, вважали другом Нічної варті, радо слухали новини, які він приносив з-за Стіни. Дехто знав, що він — шкуромін, але про це ніколи не говорилося. І саме у Східній-варті-на-морі він ще хлопчиком почав мріяти про теплий південь.

Варамир відчував, як на чолі тануть сніжинки. «Це не так жахливо, як горіти. Засну і не прокинуся — нехай починається друге життя». Вовки були вже ближче. Він відчував їх. Можна покинути своє слабке тіло, перевернутися на вовка — полювати ночами й вити на місяць. Варг здатен стати справжнім вовком. «От тільки котрим з трьох?»

Не Пронозою. Гагон назвав би це збоченням, але Варамир частенько прослизав у її шкуру, коли вона парувалася з Однооким. Та йому не хотілося своє нове життя прожити в ролі самиці — хіба що як зовсім не буде виходу. Нагонич, молодий самець, пасує краще... проте Одноокий більший і грізніший, і саме Одноокий парується з Пронозою, поли починаються гони.

«Кажуть, зрештою все забуваєш,— розповідав Гагон за кілька тижнів до смерті.— Коли помирає людське тіло, дух продовжує жити в тілі звіра, але день у день його пам'ять стирається, у звіра стає дедалі менше від варга й дедалі більше від вовка, поки від людини не лишається і сліду — її місце посідає звір».

Варамир пересвідчився, що це правда. Коли він забрав собі орла, який колись належав Ореллу, то відчував, як лютує інший шкуромін через Варамирову присутність. Орелла убив ворон-перекинчик Джон Сноу, й Орелл так люто ненавидів свого вбивцю, аж Варамир піймав себе на тому, що й сам зненавидів те звірення в людській подобі. Варамир здогадався, хто такий цей Сноу, щойно побачив біля нього мовчазного білого деривовка. Шкуромін завжди відчує шкуроміна. «Шкода, Манс не дозволив мені вселитися у деривовка. Ото було б

королівське друге життя». Варамир і сумнівів не мав, що йому б це вдалося. Сноу мав потужний дар, але ніколи не вчився й досі намагався побороти свою природу замість тішитися нею.

Варамир бачив червоні очі віродерева, що витріщалися на нього з білого стовбура. «Боги мене судять». Його прошив дрозд. Він чинив паскудні речі, жахливі речі. Грабував, убивав, гвалтував. Жирував на людяності, хлебтав кров присмертних, теплу й червону, просто з перегризених горлянок. Заганяв ворогів у лісах, нападав на них уві сні, видирав їм пазурами тельбухи й розкидав у багнюці. «Яке солодке було в них м'ясо!»

— Це звір чинив, не я,— прошепотів Варамир хрипко.— І даром цим нагородили мене ви.

Боги не відповіли. В повітрі повисла біла й туманна пара від його подиху. Відчувалося, як бороду вкриває наморозь. Варамир Шестишкурий заплющив очі.

Наснився старий сон про халупу на березі моря, дзвякотіння трьох собак, жіночі сльози.

«Горбок. Це за Горбком вона сльози лле, а за мною так і не заплакала».

Клубок народився на місяць раніше строку, хворів так часто, аж ніхто й не очікував, що він виживе. Мати майже до чотирьох років не давала йому справжнього імені, а на той час уже й запізно було давати. Ціле село вже кликало його Клубком: це так його прозвала сестра Мега, коли він ще ховався, як клубочок, у матері в лоні. Горбок отримав своє ім'я теж від Меги, однак менший брат народився в строк: великий, червоний і міцненький, і жадібно смоктав мамину цицю. Мати збиралася назвати його на честь їхнього батька. «Але Горбок помер. Помер за три дні до своїх іменин: йому тоді було два роки, а мені — шість».

— Твій малюк тепер з богами,— сказала полісунка зарюмсній матері.— Ніколи вже він не відчує болю й голоду, ніколи не заплаче. Боги віддали його землі й деревам. Боги всюди: у камінні та струмках, у птахах та звірині. І твій Горбок до них приєднався. Він стане світом і всім, що є у цьому світі.

Слова старої прошили Клубка, мов ножем. «Горбок усе бачить. Він спостерігає за мною. І все знає». Клубок не міг від нього заховатися, не міг зачaitися за материними спідницями, не міг утекти

разом із собаками від батькової люті. Собаки! Вислохвіст, Нюхач, Гарчун. «Добрі були пси. Мої друзі».

Коли батько побачив, як собаки обнюхують Горбкове тіло, він не зміг визначити, хто саме загриз малого, отож зарубав сокирою всіх трьох. Руки в нього трусилися так, що змусити замовкнути Нюхача він зміг лише з другого удару, а покінчити з Гарчуном вдалося тільки з четвертого. В повітрі висів густий дух крові, скавчання собак неможливо було слухати, та коли батько підкликав Вислохвоста, той усе одно підбіг. Це був найстарший пес, звичка слухатися перемогла страх. Заки Клубок прослизнув у його шкуру, було вже запізно.

«Ні, батьку, будь ласка, не треба»,— намагався він сказати, але собаки не вміють людської мови, тож вихопилося тільки жалюгідне дзявкотіння. На голову пса опустилася сокира, й хлопчак у хатині заверещав. «Ось звідки вони дізналися». За два дні по тому батько потягнув малого в ліс. Узяв із собою і сокиру, тож Клубок подумав, що і його він зарубає, як зарубав собак. Але натомість батько віддав малого Гаґонові.

Знагла Варамир прокинувся, мов од поштовху, все тіло трусилося.

— Підйом! — горлав голос.— Підйом, треба тікати. Їх сотні.

Сніг укрит Варамира цупким білим покривалом. «Як холодно!»

Варамир спробував поворухнутися, але руки примерзли до землі. Звільняючи їх, він лишив у кризі клапті шкіри.

— Підйом! — знову загорлала жінка.— Вони *на підході*.

Це повернулася Будячина. Вона, схопивши Варамира за плечі, трусила його, волаючи йому просто в обличчя. Варамир відчув запах з рота, відчув теплий подих на заанімілих од холоду щоках. «Зараз,— подумав він,— або це, або смерть».

Зібравши останні сили, він вистрибнув з власної шкіри та пірнув у її тіло.

Будячина, вигнувши спину, заверещала.

«Збочення». Хто це промовив — вона, чи він сам, чи Гаґон? Варамир гадки не мав. Її пальці розтислися, і його власне тіло повалилося в снігову кучугуру. Списосуджена дико борсалася й верещала. Тінь-кіт на початку також опирався, і снігова ведмедиця мало не дуріла — кидалася на дерева, каміння, ба на порожній простір, але зараз було ще гірше.

— *Забирайся, забирайся!* — почулося з вуст жінки. Тіло заточилося, впало, знову підвелось, вона махала руками та хвицала ногами, мов у недоладному танку: це два духи боролися за тіло. Вона зробила ковток морозного повітря, й Варамир якусь мить насолоджувався цим смаком і силою молодого тіла, аж тут її зуби клацнули — і рот наповнився кров'ю. Вона піднесла руки до обличчя. Варамир спробував їх знову опустити, але вони не слухалися, а жінка вже видряпувала очі. «Збочення»,— пригадав він, затоплений кров'ю, болем і божевіллям. Він хотів заверещати, а жінка в цю мить виплюнула відкушений язик.

Білий світ крутнувся і зник. На хвилю здалося, наче Варамир опинився у віродереві — червоними різьбленими очима спостерігав, як на землі слабко корчиться присмертний, а під місяцем танцює божевільна — засліпла й закривавлена, плачучи червоними сльозами й роздираючи на собі одяг. Але обоє зникли, а він здіймався, танучи, і його дух несло холодним вітром. Варамир був у снігу й у хмарах, він був горобцем, білкою, дубом. Між дерев безшумно пролетів пугач, полюючи на зайця,— Варамир був і в пугачі, і в зайці, і в деревах. Глибоко під мерзлою землею сліпо рилися в темряві дощові черв'яки — й Варамир був і в них також. «Я — і ліс, і все, що в ньому»,— захоплено подумав він. У повітря злетіла сотня круків: відчувши, як він пролітає поряд, вони закрикали. Заревів великий лось, злякавши дітей, які вчепилися йому в спину. Сонний деривок підвів голову й загарчав у повітря. Але їхні серця не встигли ще зробити й наступного удару, як Варамир уже пролетів, шукаючи своїх — Одноокого, Пронозу, Нагонича,— шукаючи свою зграю. Вовки врятують його, пообіцяв він собі.

Така була його остання людська думка.

Справжня смерть прийшла зненацька: він відчув холод, немов занурився в крижані води замерзлого озера. А тоді помчав разом зі своєю зграєю через залиті місячним світлом сніги. Половина світу була темна. «Одноокий»,— збагнув Варамир. Він завив — і Проноза з Нагоничем відгукнулися луною.

Досягнувши гірського гребеня, вовки зупинилися. «Будячина»,— пригадав Варамир, і щось у ньому засумувало за тим, що він втратив, а щось — за тим, що він зробив. Унизу весь світ укрився кригою. Стовбуром віродерева повзли пальчики паморозі, тягнучись один до

одного. Порожнє селище вже більше не було порожнім. Серед снігових заметів блукали блакитноокі тіні. Хтось був убраний у брунатне, хтось — у чорне, а хтось і взагалі голяка, і шкіра їхня побіліла, наче сніг. Між пагорбів літав, зітхаючи, вітер, і з ним линули запахи: мертвечини, засохлої крові, шкіри, від якої тхнуло цвіллю, гниллю й сечею. Проноза, загарчавши, вищирила зуби й наїжачила шерсть. «Не люди. Не здобич. Не воно».

Постаті внизу ворушилися, але були неживі. Одна по одній вони звели голови до трьох вовків на пагорбі. Останньою глянула істота, яка була колись Будячиною. Вбрана у вовну, хутро й шкіру, вона вся була покрита памороззю, яка потріскувала з кожним рухом і блищала у місячному світлі. З кінчиків пальців звисали блідо-рожеві бурульки — десять довгих ножів з мерзлої крові. А в очницях тріпотіло блакитне сяйво, надаючи грубим рисам обличчя неземної вроди, якої ця жінка ніколи не мала за життя.

«Вона мене бачить».

Тиріон

Усю дорогу через вузьке море він пиячив.

Кораблик був невеличкий, каюта — ще менша, однак капітан не випускав свого пасажера нагору. Від гойдання палуби під ногами в Тиріона починало вирувати у животі, а бридка їжа, вивергаючись назад, смак мала ще бридкіший. Але навіщо солонина, твердий сир і хліб з хробаками, коли є вино? Червоне й кисле — і дуже міцне. Іноді він і вино виблювував, але його було подостатком.

— На світі повно вина,— пробурмотів він у темряві своєї каюти. Батько терпіти не міг пияків, та хіба вже не байдуже? Батько мертвий. Тиріон його убив. «Стріла в живіт, мілорде, все для вас. Якби я краще стріляв з арбалета, зміг би влучити у прутень, яким ти мене зробив, клятий ти вилупку».

У трюмі день не відрізнявся від ночі. Тиріон лічив дні за тим, коли приходив юнга і приносив їжу, якої він усе одно не їв. Приносив юнга ще й відро і щітку, щоб прибрати.

— Це дорнське вино? — одного разу поцікавився у нього Тиріон, висмикуючи з бурдюка корок.— Нагадало мені про одного гада. Жартун він був — ну, поки його не привалило горою.

Юнга не озвався. Він був бридкий з лиця, однак усе одно симпатичніший, ніж такий собі карлик з обрубком носа та близною від ока до підборіддя.

— Я тебе чимось образив? — запитав Тиріон, поки хлопчина драїв підлогу.— Чи тобі наказали не говорити до мене? Чи який-небудь карлик надував твою матінку?

Це теж лишилося без відповіді.

— А куди ми пливемо? Та скажи вже!

Джеймі згадував вільні міста, однак не сказав, яке саме конкретно.

— У Браавос? Тайрош? Мир?

Тиріон віддав би перевагу Дорну. «Мірселла старша за Томена, за дорнськими законами престол має належати їй. Я допоможу їй заявити свої права на нього, як і пропонував княжич Оберин».

Але Оберин загинув — голову йому розтовк на криваву кашу броньований кулак сера Грегора Клігана. А без тиску Червоного Гада хіба Доран Мартел узагалі розглядатиме таку ризиковану інтригу? «Натомість радше закує мене в кайдани та вручить назад любій моїй сестричці». На Стіні було би безпечніше. Старий Ведмідь Мормонт казав, що Нічна варта потребує таких людей, як Тиріон. «Та, може, і Мормонт уже мертвий. Може, лордом-командувачем уже став Слінт». Цей різницький син навряд чи забуде, хто саме заслав його на Стіну. «Невже мені справді хочеться решту життя їсти солонину й кашу в товаристві убивць і злодіїв?» Щоправда, решта життя навряд чи буде в такому разі дуже довгою. Про це потурбується Джанос Слінт.

Юнга, намочивши щітку, рішучо тер підлогу.

— А ти не бував у будинках розпусти в Лісі? — поцікавився карлик.— Не туди діваються повії?

Тиріон не міг пригадати, як валерійською буде «повія», та й вже й не треба було. Хлопчина застромив щітку назад у відро й пішов собі.

«Вино мені голову затуманило». Читати валерійською він навчився від свого мейстра, ще коли пішки під стіл ходив, але та мова, якою розмовляють у дев'ятьох вільних містах... це не просто діалект, а дев'ять діалектів, з яких уже нова мова формується. Тиріон трішки балакав браавоською, мав поверхневе уявлення про мирську. У Тайроші він зможе відбрехатися від собак, обізвати кого потрібно шахраєм і замовити собі елю, і все завдяки одному перекупному мечу, з яким познайомився в Кичері. «У Дорні бодай загальною мовою розмовляють». Як дорнська кухня й дорнські закони, дорнська говірка присмачена ройнарськими слівцями, але її можна зрозуміти. «Дорн, так, мені підійшов би Дорн». Тиріон заліз на ліжко, чіпляючись за цю думку, як дитина за ляльку.

Ніколи Тиріон Ланістер не засинав з легкістю. А на кораблі сон узагалі приходив рідко, хоча час до часу вдавалося нажлуктитися вина так, щоб вирубатися. Тоді бодай обходилося без мрій і сновидінь. За своє коротке життя він забагато мріяв. «Ще й так безглуздо: про любов, справедливість, дружбу, славу. Можна ще помріяти про те, як

стану я рослявим». Усе це недосяжне, знав тепер Тиріон. Не знав тільки, куди діваються повії.

«А куди діваються повії?» — запитав тоді батько. Останні його слова — і які слова! А тоді арбалет гримнув, лорд Тайвін знову сів, а Тиріон Ланістер отямився, коли вже дибав разом з Вейрисом крізь темряву. Невідомо як спустився шахтою, здолав усі сто тридцять щаблів, щоб повернутися в кімнату, де в пащі залізного дракона жактів жовтогарячий жар. Але Тиріон цього не пам'ятав. Йому пригадувався тільки звук, з яким вистрілив арбалет, і сморід: це випорожнився кишківник. «Навіть помираючи, татусь примудрився мене обісрати».

Вейрис провів Тиріона тунелями, але дорогою вони не розмовляли, аж поки не вийшли на поверхню на березі Чорноводої, на якій Тиріон здобув видатну перемогу і втратив носа. Саме тут карлик обернувся до євнуха й мовив: «Я убив батька», — таким самим тоном, яким можна було б сказати: я забив пальця.

Старший нашіптувач одягнений був як жебручий брат — у побиту міллю брунатну домоткану рясу з каптуром, який приховував пухкі гладенькі щоки й лису круглу голову. «Не слід було вам лізти на ту драбину», — докірливо озвався євнух.

А куди діваються повії? Тиріон застерігав батька не вимовляти цього слова. «Якби я не вистрілив, він зрозумів би, що всі мої погрози — порожні слова. Відібрав би в мене арбалет, як колись давно відібрав Тишу. Він уже підводився, коли я його вбив».

«Я і Шей убив», — зізнався він тоді Вейрису.

«Ви добре знали, що вона собою являє».

«Знав. Але не знав, що собою являє мій батько».

«Вже знаєте», — захихикав Вейрис.

І євнуха теж слід було вбити. Трішки більше крові на руках — хіба не байдуже? Тиріон не міг би сказати, що саме спинило його кинджал. Не вдячність. Вейрис рятував його від меча ката лише з примусу Джеймі. «Джеймі... Ні, про Джеймі ліпше не думати».

Карлик відшукав непочатий бурдюк вина та присмоктався до нього, як до жіночої цицьки. Кисле червоне побігло підборіддям і просочило брудну сорочку — ту саму, в якій він і в камері сидів. Підлога хиталася під ногами, й коли він спробував підвестися, правий бік корабля підстрибнув, і Тиріон втелющився в перебірку каюти. «Шторм, — вирішив він, — або я п'яніший, ніж гадав». Виблювавши

вино, він деякий час лежав у калюжі, міркуючи, потоне корабель чи ні. «То це твоя помста, батьку? Отець Небесний зробив тебе своїм правицею?»

— Отака відплата кривногубцеві,— промовив Тиріон уголос під завивання вітру за бортом. Несправедливо топити і юнгу, і капітана, і решту команди за Тиріонові гріхи, та коли це боги були справедливі? І саме тої миті його поглинула темрява.

Коли він знов отямився, голова аж лускала, а корабель крутився запаморочливими колами, хоча капітан наполягав, що вони вже в порту. Тиріон звелів йому стулити пельку, а коли голомозий здоровань-матрос підхопив його під пахву й виніс у трюм, де вже чекала порожня винна діжка, Тиріон слабко хвицався й викручувався. Діжка була невисока, замала навіть для карлика. Відбиваючись, Тиріон обмочив штани, та й це не допомогло. Його пхнули в діжку головою вниз, аж коліна опинилися на рівні вух. Обрубок носа жахливо свербів, але руки так були притиснуті до тіла, що він не міг дотягнутися й почухатися. «Паланкін якраз для людини моєї комплекції»,— подумав Тиріон, коли забивали покришку. Почулися крики, і діжка поїхала вгору на коловороті. З кожним ривком череп ударявся в дно. За мить у Тиріона закрутилося в голові: це діжка покотилася вниз, а потім об щось гепнулася, й він мало не зойкнув. У його діжку врізалася інша, й він прикусив язика.

Це була найдовша подорож за все його життя, хоча насправді тривала вона щонайбільше півгодини. Його підіймали й опускали, котили й ставили, перевертали так і сяк, знову котили. Крізь дерев'яні клепки чутно було чоловічі голоси, а одного разу неподалік заіржав кінь. Ноги вже судомило, і незабаром вони так розболілися, що Тиріон забув і про молоточки в голові.

Закінчилося все, як і почалося: його ще раз прокотили, і йому остаточно забило памороки. Неподалік перемовлялися незнайомою мовою дивні голоси. Хтось почав грюкати в покришку — і зненацька вона вискочила. Діжку затопило світлом і прохолодою. Жадібно хапнувши повітря, Тиріон спробував випростатися, та лишень перекинув діжку набік і вилетів на тверду земляну долівку.

Над ним стояв чудернацький товстун з роздвоєною жовтою бородою, тримаючи дерев'яну киянку й залізне долото. Халат на ньому був завбільшки з турнірний намет, а нетуго зав'язаний пояс

розв'язався, оголивши велетенське біле черево й чималі груди, які звисали, мов мішки з салом, порослі жорстким рудуватим волоссям. Товстун нагадав Тиріонові тушу морської корови, яку колись море вимило в печери під Кичерою Кастерлі.

Товстун, поглянувши згори вниз, посміхнувся.

— П'яний карлик,— зронив він загальною мовою Вестеросу.

— Дохла морська корова,— озвався Тиріон з повним крові ротом. І сплюнув товстуну під ноги. Він опинився у довгому напівтемному льосі зі склепінчастою стелею, з побілілими від солі мурованими стінами. Навколо виднілися діжки вина й елю — спраглому карлику точно вистачить на всю ніч. «Ба й на все життя».

— А ви зухвалий! Подобаються мені такі карлики,— розреготався товстун, і його сало так затрусилося, аж Тиріон перелякався: тільки б не впав і не розчавив його.— Ви зголодніли, мій маленький друже? Втомилися?

— Я спраглий,— Тиріон важко підвівся навколішки.— І брудний. Товстун понюхав повітря.

— Тоді спершу купіль, атож. Потім обід і м'яке ліжко, так? Мої слуги про це подбають,— він відклав киянку й долото.— Мій дім до ваших послуг. Друг мого заморського друга є другом Ілірію Мопатиса, так.

«А другові Вейриса Павука я можу довіряти приблизно настільки, наскільки мені стане сили його зрушити з місця».

Однак товстун стримав своє слово щодо купелі. Не встиг Тиріон сісти в гарячу воду й заплющити очі, як заснув. Прокинувся голяка на гусячій перині — м'якій як хмарка. Язик пошерхнув, у горлі пересохло, зате прутень стояв твердо, як залізна штаба. Тиріон скотився з ліжка, відшукав нічний горщик і, стогнучи від задоволення, почав його наповнювати.

Кімната була неосвітлена, тільки в прорізах віконниць пробивалися жовті промінчики сонця. Тиріон струсив останні краплі й перетнув візерунчастий мирський килим — м'який, як весняна травичка. Незграбно виліз на підвіконня й відчинив віконниці — волів поглянути, куди це його закинули Вейрис і боги.

Під вікном, немов чатові, шість вишень з голим і гінким брунатним гіллям сторожили мармуровий басейн. На воді стояв голий хлопчина з бравським клинком у руці, готовий до двобою. Був він

граційний і вродливий, років щонайбільше шістнадцятьох, з прямим білявим волоссям до плечей. Він здавався таким живим, що тільки по довгій хвилі карлик збагнув, що це розмальована мармурова статуя, меч якої зблискував, як справжня криця.

На тому боці басейну виднівся дванадцятифуговий цегляний мур із залізними піками нагорі. За ним лежало місто. До затоки тісно тулилося море черепичних дахів. Тиріон бачив квадратні цегляні вежі, великий червоний собор, удалині на пагорбі — особняк. А далеко далеко на глибоководді танцювали сонячні відблиски. Затоку перетинали рибальські човни, їхні вітрила виляскували на вітрі, а вздовж узбережжя стриміли щогли великих кораблів. «Котрийсь із них точно пливе в Дорн або в Східну-варту-на-морі». От тільки Тиріон не мав чим заплатити за вояж, а крутити весла йому не подужати. «Можна найнятися юнгою, щоб команда знущалася з мене по всьому вузькому морю».

Цікаво, де ж він? «Навіть повітря тут пахне по-іншому». Прохолодний осінній вітер переповнювали запахи дивних прянощів, а з-за муру долинали віддалені крики з вулиць. Схоже було на валерійську мову, однак вирізнити вдавалося хіба що кожне п'яте слово. «Це не Браавос,— дійшов висновку Тиріон,— і не Тайрош». А голе віття й холодне повітря виключали Ліс, Мир і Волантис.

Почувши, як позаду відчиняються двері, Тиріон обернувся й побачив свого товстого господаря.

— Це Пентос, так?

— Атож. Що ще це може бути?

Пентос. Ну, принаймні це не Королівський Причал, чого вже там.

— У куди тут діваються повії? — почув Тиріон власне запитання.

— Тут, як і у Вестеросі, повії у борделях. Але вам вони не знадобляться, мій маленький друже. Беріть з моїх служниць кого схочете. Ніхто не посміє вам відмовити.

— Рабині? — з притиском поцікавився карлик.

Товстун погладив один з наолієних хвостів своєї жовтої бороди, і цей жест видався Тиріону страшенно непристойним.

— У Пентосі рабство заборонене умовами пакту, який сто років тому нав'язали нам браавосяни. Та все одно вони вам не відмовлять. А тепер нехай вибачить мене мій маленький друг,— Ілірію з натугою легенько вклонився.— Я маю честь бути магістром цього великого

міста, і правитель скликає нас на збори. Увесь особняк і двір до ваших послуг,— він усміхнувся, показавши повний рот кривих жовтих зубів, — але в жодному разі не виходьте за мури. Краще буде, якщо ніхто не знатиме, що ви були тут.

— Був? А я вже кудись поїхав?

— Про це в нас буде час поговорити ввечері. Ми з моїм маленьким другом поїмо, вип'ємо і розробимо великі плани, так?

— Так, мій товстенький друже,— озвався Тиріон. «Він хоче з мене вигоду мати». Купецькі королі з вільних міст у всьому бачать вигоду. «Солдати спецій і самовладці сиру»,— презирливо називав їх лорд-батько. Якщо прийде такий день, коли для Ілірію Мопатиса в мертвому карлику вигоди буде більше, ніж у живому, Тиріона ще до вечора знов запакують у винну діжку. «Тому ліпше мені забиратися, перш ніж такий день прийшов». А що цей день прийде, сумнівів і бути не може: Серсі про Тиріона точно не забуде, та й Джеймі може трохи засмутитися, угледівши стрілу в батьковому животі.

Вітерець куйовдив води басейну навколо голого мечника. Тиріонові пригадалося, як Тиша куйовдила йому волосся тої оманливої весни їхнього шлюбу — перш ніж він допоміг батьковим гвардійцям гвалтувати її. Під час утечі він думав про цих гвардійців — намагався пригадати, скільки їх було. Таке начебто треба було запам'ятати, але ж ні. Дюжина? Два десятки? Сотня? Він не міг сказати. Всі вони були дорослі, високі й дужі... хоча всі чоловіки видаються високими тринадцятирічному карлику. «Тиша точно знала, скільки їх». Кожен з них заплатив їй срібного оленя, тож досить було просто порахувати монети. «Срібняк за кожного з них і золотий за мене». Батько наполіг, щоб і Тиріон розплатився також. *Ланістер завжди сплачує свої борги.*

«А куди діваються повії?» — знову причувся йому голос лорда Тайвіна, і знову гримнув арбалет.

Магістр припрошував його роздивитися особняк. У кедровій скрині, інкрустованій лазуритом і перламутром, знайшовся чистий одяг. Шили його на хлопчика, збагнув Тиріон, одягаючись. Тканина пишна, хай і трохи відгонить цвіллю, але холоші задовгі, а рукави закороткі, а якби якось вдалося застібнути комір, обличчя миттю почорніло б так само, як у Джофрі на весіллі. Вбрання було трохи побите міллю. «Принаймні блювотинням не смердить».

Тиріон почав своє дослідження з кухні, де пригостився сиром, хлібом та інжиром під сторожкими поглядами двох гладух і кухарчука.

— Добридень вам, любі леді,— уклонився Тиріон.— Ви не знаєте, куди діваються повії?

Оскільки вони не відповіли, він повторив питання валерійською, тільки «повій» замінив на «куртизанок». Цього разу одна з кухарок, молодша й товстіша, знизала плечима.

Цікаво, як би вони повелися, якби він ухопив їх за руки й потягнув до себе в спальню. «Ніхто не посміє вам відмовити»,— запевняв Ілірію, але чомусь Тиріонові здалося, що цих двох він на увазі не мав. Молодша з жінок йому в матері годилася, а старша, швидше за все, була її матір'ю. Обидві були опасисті майже як Ілірію, з цицьками більшими за Тиріонову голову. «Я б міг у тому тілі задушитися». Бувають і гірші способи померти. Наприклад, як-от помер лорд-батько. «Перед смертю треба було примусити його все-таки висрати трохи золота». Скупий на похвалу й любов, лорд Тайвін завжди був щедрим на гроші. «Жалюгіднішим за безносого карлика може бути тільки безносий карлик, який не має грошей».

Тиріон лишив гладух займатися своїми хлібами й казанками, а сам вирушив на пошуки льоху, в якому напередодні Ілірію витрусив його з діжки. Знайти його було неважко. Вина тут було стільки, що можна сто років п'яним валятися: солодке червоне з Розлогів, кисле червоне з Дорну, світлий бурштин з Пентоса, зелений нектар з Мира, зо шість десятків діжок арборського золотого, ба навіть вина з казкового Сходу — від Карта і Ї-Ті до Ашая в Тіні. Врешті-решт Тиріон обрав діжку міцновина, позначеного як вино з приватної колекції лорда Рансфорда Редвина, дідуся теперішнього лорда Арбору. Смак був насичений і п'яний, а колір такий темно-бордовий, що видавався в півтемряві льоху майже чорним. Тиріон наповнив кубок, потім ще й налив собі карафу про запас і поніс у садок, щоб випити собі під тими вишнями, що він бачив.

Але сталося так, що вийшов він не з тих дверей і так і не зміг відшукати басейн, який бачив з вікна, та то було байдуже. Садок позаду будинку був не гірший, ще й більший. Тиріон деякий час блукав у ньому, попиваючи вино. Мури присоромили б і справжній замок, а декоративні піки нагорі видавалися на диво голими, не прикрашені головами. Тиріон уявив, який вигляд мала б там сестрина голова зі

смолою у золотому волоссі та в оточенні мух, які то залітали б їй у рота, то вилітали з нього. «Так, а Джеймі має отримати піку поряд з нею,— розсудив Тиріон.— Не можна розлучати брата і сестру».

Якби мати мотузку й гак, можна було б і мур подолати. В Тиріона дужі руки, а важить він небагато. Зміг би перелізти на той бік — тільки б не напоротися на піку. «Завтра пошукаю мотузку»,— вирішив він.

Мандруючи, він побачив три виходи: центральну браму з прибранною, потерну біля псарні й садову хвіртку, яка ховалася в заростях світлого плюща. Остання замикалася на ланцюг, дві перші охоронялися. Вартові всі були товсті, з обличчями гладенькими, як дупця в немовляти, й усі були в шпичастих бронзових шоломах. Тиріон легко впізнав євнухів. І добре знав їхню репутацію. Подейкували, що вони нічого не бояться й не відчують болю, а відданість господареві зберігають до самої смерті. «Непогано було б кількасот таких собі набрати,— подумав він.— Шкода, не подумав про таке, коли не був ще жебраком».

Він перетнув колонну галерею, пройшов під гостроверхою аркою й опинився у вимощеному кахлями дворі, де біля криниці якась жінка прала одяг. На вигляд їй було десь так само років, як і Тиріону; вона мала тьмяні руді коси й широке веснянкувате обличчя.

— Не хочеш вина? — поцікавився у неї Тиріон. Вона невпевнено поглянула на нього.— Другого кубка я не маю, доведеться пити з одного.

Праля знову взялася викручувати сорочки й розвішувати їх сушитися. Тиріон зі своєю карафою всівся на кам'яну лавицю.

— Скажи-но, наскільки можна довіряти магістрові Ілірію?

Зачувши це ім'я, вона звела погляд.

— Настільки? — хихикаючи, Тиріон схрестив короткі ноги та зробив ковток.— Не хотілося б мені грати ту роль, яку призначив мені цей сироторгівець, та як я можу йому відмовити? На брамах стоять вартові. Може, ти б мене під спідницею провела? Я був би вельми вдячний... та я б з тобою побрався! Мав уже дві жінки, то чом не взяти й третю? От тільки де нам жити? — він постарався мило всміхнутися — наскільки це можливо для людини, в якій тільки половина носа лишилася.— Маю небогу в Сонцеспісі, я тобі не казав? З Мірселлою я міг би наробити чимало капостей у Дорні. Міг би влаштувати війну між небогою і небожем, ото була б кумедія.

Праля повісила одну з сорочок Ілірію: тканини вистачило б на ціле вітрило.

— Так, твоя правда: мені повинно бути соромно за такі лихі думки. Ліпше вже їхати на Стіну. Кажуть, коли чоловік долучається до Нічної варти, прощаються всі його злочини. От тільки боюся, мені не дозволять взяти з собою тебе, любцю. Не беруть у Варту солоденьких веснянкуватих жіночок, щоб гріли ліжко уночі,— там тільки холодні вітри, солоні тріска й дешеве пиво. Як гадаєте, міледі, у чорному я здаватимуся вицим? — він знову наповнив кубок.— То що скажете? Північ чи південь? Мені спокутувати старі гріхи чи нові починати коїти?

Праля кинула на нього останній погляд, підхопила кошик і пішла геть. «Не вдається мені жінку надовго втримати,— подумав Тиріон. Карафа непомітно спорожніла.— Мабуть, подибаю я назад у льох». Але від міцновина в голові крутилося, а сходи в льох дуже круті.

— І куди діваються повії? — запитав Тиріон у білизни, яка виляскувала на мотузці. Мабуть, слід було у пралі запитати. «Я не натякаю, що ти повія, дорогенька, та ти, може, знаєш, куди вони діваються». Але краще б він у батька запитав. «А куди діваються повії?» — сказав лорд Тайвін. «А вона мене кохала,— подумав Тиріон. — Вона, хуторяночка, покохала мене й побралася зі мною, довірилася мені».

Порожня карафа вислизнула з пальців і покотилася через двір. Тиріон підвівся з лавки й кинувся її наздоганяти. Нахилившись, він побачив якісь гриби, що росли зі щілини в потрісканих кахлях. Згори білі в крапочку, вони мали темні як кров пластинки. Карлик зірвав одного гриба й понюхав. «Смачні,— подумав він,— і смертельні».

Грибів було сім. Може, це Семеро намагаються йому щось сказати. Він зібрав усі, обережно загорнув у зняту з мотузки рукавичку й заховав у кишеню. Від докладених зусиль у нього запаморочилось у голові, отож він заповз на лавицю, скрутився калачиком і заплющив очі.

Прокинувся він знов у спальні, потопуючи в гусячій перині, а за плече його трусилася білява дівчина.

— Мілорде,— промовляла вона,— купіль готова. Магістр Ілірію за годину чекає на вас за столом.

Тиріон сів, спираючись на подушки й підтримуючи голову руками.

— Я сплю — чи ти справді розмовляєш загальною мовою?

— Справді, мілорде. Мене купили розважати короля.

Блакитноока й білява, вона була тоненька, як верба.

— Понад сумнів, ти його добре розважала. Мені потрібен кубок вина.

Вона подала йому вина.

— Магістр Ілірію сказав, що я маю терти вам спину та гріти постіль. Моє ім'я...

— ...мене не цікавить. Ти не знаєш, куди діваються повії?

— Повії продаються за гроші,— почервоніла вона.

— Або за коштовності, сукні, замки. Але куди вони діваються?

Дівчина не розуміла питання.

— Це загадка, м'лорде? Я не вмію розгадувати загадки. Ви скажете мені відповідь?

«Ні,— подумав Тиріон,— я сам терпіти не можу загадок».

— Нічого я тобі не казатиму. І ти мені зроби таку саму ласку.

«Мене в тобі цікавить єдине — те, що в тебе між ногами»,— мало не промовив він. Слова вже крутилися на язиці, але чомусь не зірвалися з вуст. «Вона не Шей,— сказав собі карлик,— а просто дурненька мала, яка вважає, що я граюся в загадки». Якщо по правді, то навіть її піхва не так уже його й цікавила. «Я чи то хворий, чи то мертвий».

— Ти щось казала про купіль? Не варто змушувати великого сироторгівця чекати.

В купелі дівчина помила йому ноги, потерла спину й розчесала волосся. Потім натерла йому литки ароматними мастями, щоб притлумити біль, і знову вдягнула його в хлоп'ячий одяг, що відгонив цвіллю: в бордові бриджі та блакитний оксамитовий камзол зі злототканою підбивкою.

— Я потрібна буду мілорду по вечері? — запитала дівчина, зашнуровуючи Тиріону чоботи.

— Ні. Годі з мене жінок.

Повій.

Йому не сподобалося, як легко дівчина витримала таке розчарування.

— Якщо мілорд хоче хлопчика, я приведу, і він чекатиме на вас у ліжку.

«Мілорд хоче свою дружину. Мілорд хоче дівчину на ім'я Тиша».

— Тільки якщо він знає, куди діваються повії.

Дівчина стиснула уста. «Я їй огидний,— збагнув він,— проте не більше, ніж я огидний сам собі». Те, що в його ліжку побувало чимало жінок, які дивитися на нього не могли, Тиріон Ланістер не сумнівався, та вони принаймні вдавали, що він їм подобається. «Трішки щирої ненависті освіжає, як терпке вино після занадто солодкого».

— Може, я ще передумаю,— мовив Тиріон.— Чекай на мене в ліжку. Голяка, будь ласка, бо я буду надто п'яний, щоб вовтузитися з одягом. Якщо триматимеш рота стуленим, а ноги розсунутими, все в нас буде чудово.

Він кинув на неї зизий погляд, сподіваючись побачити у відповідь переляк, але побачив тільки гидливість. «Ніхто карликів не боїться». Навіть лорд Тайвін не боявся, хоча Тиріон тримав у руках арбалет.

— А ти стогнеш, коли тебе порають? — запитав він у «грільки».

— Якщо вам це приємно, м'лорде.

— Може, мілорду буде приємно тебе задушити. Так я вчинив з останньою своєю повією. Як гадаєш: твій хазяїн не заперечуватиме? Та певно, що ні. В нього сотня таких, як ти, зате нема жодного, як я.

Коли він посміхнувся цього разу, то нарешті побачив бажаний страх.

Ілірію напівлежав на м'якій канапі, швидко під'їдаючи з дерев'яної мисочки гострий перець і перлисту цибульку. На чолі висіли краплі поту, а над круглими щоками поблискували поросячі очиці. На руках з кожним рухом танцювали коштовності: онікс і опал, тигрове око і турмалін, рубін, аметист, сапфір і смарагд, гагат, нефрит, чорний діамант і зелена перлина. «З цих каблучок я міг би років п'ять прожити,— подумав Тиріон,— тільки їх рубати разом з пальцями довелося б».

— Сідайте, мій маленький друже,— помахав рукою Ілірію, запрошуючи його.

Карлик виліз на крісло. Воно було для нього явно завелике — м'який трон, призначений для чималих магістрових сидниць, на товстих надійних ніжках, щоб витримати таку вагу. Тиріон Ланістер усе життя прожив у світі, завеликому для нього, але в особняку Ілірію

Мопатиса ця диспропорційність набула гротескних розмірів. «Я — миша в лігві мамонта,— подумав він,— проте в цього мамонта непоганий винний льох». На цю думку йому закортіло випити. Він попросив вина.

— Вам сподобалася дівчина, яку я до вас відіслав? — запитав Ілірію.

— Якби мені закортіло дівчини, я б сам попросив.

— Якщо вона вас не задовольнила...

— Вона зробила все, що від неї вимагалось.

— Сподіваюся. Її навчали в Лісі, де кохання піднесене до рівня мистецтва. Королю вона дуже подобалася.

— Королів я вбиваю, ви не чули? — Тиріон лиховісно посміхнувся понад винним кубком.— І королівських недоїдків мені не потрібно.

— Як зволите. Час нам їсти.

Ілірію плеснув у долоні, й вибігли слуги.

Почали з юшки з крабів і вудильника та з холодного лаймового супу з яйцем. Далі подали перепілки в меду, сідло ягняти, гусячу печінку у вині, пастернак у маслі й молочне порося. Угледівши це все, Тиріон аж нудоту відчув, але примусив себе з увічливості скуштувати ложечку супу, а скуштувавши, вже не міг зупинитися. Кухарки, може, були гладкі й старі, але справу свою знали добре. Ніколи він ще такого не їв, навіть при дворі.

Обсмоктуючи м'ясо з кісток перепілки, він поцікавився в Ілірію, як минулися ранішні збори. Товстун стелував плечима.

— На сході заворушення. Астапор упав, Мірін також. А пекарські рабовласницькі міста і на початку світу мали вже давню історію.

Покраляли молочне порося. Ілірію узяв собі хрусткий шматочок, вмочив у сливову підливу та з'їв просто руками.

— Невільнича бухта далеченько від Пентоса,— мовив Тиріон, настрикнувши гусячу печінку на кінчик ножа. «Кревногубець проклятий довіку,— подумав він,— але в такому пеклі мені може і сподобатися».

— Щира правда,— погодився Ілірію,— проте світ — це одне велике павутиння, тож ліпше не чіпати ані ниточки, щоб не затрусилася й усі інші. Ще вина? — Ілірію закинув собі до рота перчик. — Ні, є дещо краще.

Він плеснув у долоні.

У відповідь з'явився слуга з накритим тарелем. Поставив його перед Тиріоном, й Ілірію, перехилившись через стіл, зняв покритку.

— Гриби,— оголосив магістр, коли від грибів полинув аромат.— Присмачені часником і притушені в маслі. Кажуть, смак у них вишуканий. Скуштуйте, мій друже. Навіть два візьміть.

Тиріон уже майже доніс великого чорного гриба до рота, коли щось у тоні Ілірію змусило його завмерти.

— Після вас, мілорде,— він підштовхнув таріль до господаря.

— Ні-ні,— магістр Ілірію посунув таріль назад. На мить здалося, наче в опасистому тілі сироторгівця заховався капосний хлопчак.— Після вас. Я наполягаю. Кухарка зготувала їх саме для вас.

— Та невже? — Тиріон пригадав кухарку — руки в борошні, важкі груди помережані синіми венами.— Дуже мило з її боку, але... ні.

Він опустив грибок в озеро масла, з якого перед тим його виловив.

— Ви надто помисливий,— посміхнувся Ілірію в роздвоєну бороду. Тиріон підозрював, що він її щоранку наоліює, щоб та сяяла, мов золото.— Невже ви боягуз? Такого я про вас ще не чув.

— У Сімох Королівствах вважається страшенно негостинним отруїти гостя на вечері.

— Тут також,— Ілірію Мопатис узяв кубок з вином.— Та коли гість воліє накласти на себе руки, господар має йому догодити, хіба ні? — він зробив ковток.— Буквально півроку тому грибами отруївся магістр Орделло. Кажуть, це не дуже боляче. Кольки в животі, різкий біль за очима — та й по всьому. Ліпше вже гриби, ніж меч на горлі, правда ж? Навіщо помирати зі смаком крові на вустах, якщо це може бути часничок з маслом?

Карлик подивився на таріль перед собою. Від запаху часнику й масла аж слинка потекла. Щось його штовхало з'їсти гриби, хоч він і знав, що вони таке. Йому б забракло сміливості загнати собі холодну крицю в живіт, а от шматок гриба — зовсім інша справа. Це його неймовірно налякало.

— Ви помиляєтеся щодо мене,— почув він власний голос.

— Справді? Цікаво. Якщо ви волієте втопитися у вині, тільки скажіть — усе буде дуже швидко. Бо заливатися кубком по кубку — тільки марнувати час і вино.

— Ви помиляєтеся щодо мене,— повторив Тиріон голосніше. Гриби в маслі зблискували в світлі лампи, темні й манливі.— Я не бажаю смерті, повірте. У мене...— голос його невпевнено зірвався. «У мене що? Життя попереду? Справи? Діти підростають, землі під орудою, кохана жінка?»

— У вас нічого немає,— закінчив за нього магістр Ілрію,— але це можна виправити.

Він підхопив з масла гриб і жадібно прожував його.

— Дуже смачно.

— То гриби не отруйні! — Тиріон відчув роздратування.

— Ні. Чого б це я мав зичити вам зла? — магістр Ілрію з'їв ще один грибок.— Ми повинні трішки довіряти одне одному — ви і я. Їжте,— він знову плеснув у долоні.— В нас ще робота попереду. Моєму маленькому другові знадобляться сили.

Слуги винесли чаплю з начинкою з оливок, потім вимоченого у вершках оселедця, зацукровану цибулю, сири з гострим запахом, цілі тарелі равликів і потрушків, а ще чорного лебедя в пір'ї. Від лебедя Тиріон відмовився, бо це нагадало йому вечерю з сестрою. Однак покуштував і чаплю, і оселедця, а ще взяв трохи солодкої цибулі. А слуги підливали йому в кубок вино щоразу, як воно закінчувалося.

— Як на такого малюка, ви жлуктите чимало вина.

— Кривногубство сушить зсередини. Викликає спрагу.

Очі товстуну зблиснули, як самоцвіти на пальцях.

— У Вестеросі дехто сказав би, що вбивство лорда Ланістера — тільки добрий початок.

— То ліпше хай не каже цього в присутності моєї сестрички, бо може язика позбутися,— карлик розломив навіл хлібину.— І вам теж ліпше зважувати, що саме ви кажете про мою родину, магістре. Кривногубець чи ні, а я все-таки лев.

Це, схоже, незмірно потішило самовладця сиру. Плеснувши себе по м'ясистому стегну, він мовив:

— Ви, вестеросці, всі однакові. Вигаптували звіра на обривку шовку — й от уже ви всі леви, дракони чи орли. Я можу завести вас до справжнього лева, мій маленький друже. Правитель у своєму звіринці тримає цілий прайд. Не хочете пожити з ними в клітці?

Лорди Сімох Королівств і справді надто серйозно ставляться до своїх гербів, мусив визнати Тиріон.

— Ну гаразд,— поступився він.— Ланістер не лев. Але я все одно син свого батька, і якщо вже комусь і вбивати Джеймі та Серсі, то тільки мені.

— Дивно, що ви згадали свою красуню-сестру,— мовив Ілрію, пригощаючись равликами.— Королева пожалує титул лорда людині навіть найскромнішого походження, яка привезе їй вашу голову.

Тиріон приблизно такого й очікував.

— Якщо збираєтеся прийняти її пропозицію, вимагайте від Серсі ще й розсунути ноги. Справедливий обмін: найкраще в мені на найкраще в ній.

— Я б ліпше взяв золото — стільки, скільки сам заважу,— торгівець так розреготався, аж Тиріон почав побоюватися, щоб той не луснув.— Взяв би все золото Кичери Кастерлі — чом би й ні?

— Золото забирайте,— мовив карлик, полегшено видихнувши: поки що йому не загрожує потонути в морі неперетравленого вугра й потрушків,— але Кичера моя.

— Атож,— магістр, затуливши рота долонею, гучно відригнув.— Гадаєте, король Станіс віддасть її вам? Я чув, він дуже шанує закони. Брат ваш убрався в білий плащ, тож за всіма законами Вестеросу спадкоємець — ви.

— Станіс, звісно, міг би мені віддати Кичеру Кастерлі,— мовив Тиріон,— якби не маленька проблемка: царевбивство і кривогубство. За це він вкоротить мені голову, а я і так коротун. Та з чого ви взяли, що я зібрався приєднатися до лорда Станіса?

— А навіщо ще вам їхати на Стіну?

— Станіс на Стіні? — Тиріон потер носа.— Кляте сьоме пекло, і що Станіс робить на Стіні?

— Дрижаки хапає, я так думаю. У Дорні тепліше. Либонь, ліпше б він туди поплив.

У Тиріона закралися підозри, що одна веснянкувата праля загальною мовою володіє краще, ніж вдавала.

— Справа в тому, що нині в Дорні моя небога Мірселла. І я подумував, чи не коронувати її.

Ілрію посміхнувся, а слуги в цей час наклали для них обох мисочки черемхи зі збитими вершками.

— Що такого зробила вам бідолашна дитина, що ви їй смерті зичите?

— Навіть кривногубцеві необов'язково губити всіх своїх кривних, — ображено промовив Тиріон. — Я сказав — коронувати. А не вбити.

Сироторгівець набрав на ложку черемхи.

— У Волантисі ходить монета, де з одного боку корона, а з другого — череп з кістками. А монета одна й та сама. Коронувати Мірселлу — все одно що вбити її. Можливо, за неї підніметься весь Дорн, але самого Дорну недосить. І якщо ви такий розумний, як запевняє ваш друг, ви й самі це усвідомлюєте.

Тиріон поглянув на товстуна іншими очима. «Він не помиляється ні в першому, ні в другому. Коронувати Мірселлу — все одно що вбити її. І я це усвідомлюю».

— Мені лишаються тільки порожні жести. А в цьому разі моя сестра принаймні проливатиме гіркі сльози.

Магістр Ілрію зворотом м'ясистої долоні витер з вуст вершки.

— Дорога в Кичеру Кастерлі не пролягає через Дорн, мій маленький друже. І попід Стіною не пролягає. Але дорога ця таки існує, запевняю вас.

— Я — засуджений до смертної кари зрадник, царевбивця й кривногубець.

Ці натяки на якусь дорогу дратували Тиріона. «Чи він гадає, що це гра?»

— Вирок одного короля може скасувати інший. На чолі Пентоса стоїть правитель, мій друже. Він влаштовує бали й бенкети, їздить містом у паланкіні, прикрашеному слоновою кісткою і золотом. Перед ним їдуть три герольди з золотими терезами торгівлі, залізним мечем війни та срібним батогом справедливості. Першого дня нового року правитель забирає цноту діви ланів і діви морів, — Ілрію нахилився вперед, поставивши лікті на стіл. — Та якщо раптом у нас буде неврожай чи ми програємо війну, ми ріжемо правителю горлянку, щоб улестити богів, і з-поміж сорока родин обираємо нового.

— Нагадаєте мені, якщо я раптом вирішу стати правителем Пентоса.

— Хіба ваші Сім Королівств аж так відрізняються? У Вестеросі нема ні миру, ні справедливості, ні віри... а скоро і харчів не буде. А люди, голодні й божевільні від страху, шукають спасителя.

— Шукати вони можуть, але в особі Станіса вони знайдуть лише...

— Мова не про Станіса. І не про Мірселлу,— мовив Ілірію й широко всміхнувся жовтими зубами.— Про декого *іншого*. Сильнішого за Томена, добрішого за Станіса, з правами більшими, ніж у Мірселли. Про спасителя, який з'явиться з-за моря, щоб перев'язати рани скривавленого Вестеросу.

— Гарні слова,— мовив Тиріон, не надто вражений.— Та словеса — це сухувій. І хто цей клятий спаситель?

— Дракон,— мовив сироторгівець і, побачивши вираз Тиріонового обличчя, розсміявся.— Триголовий дракон.

Данерис

Чути було, як мрець піднімається сходами. Його випереджав повільний, розмірений тупіт кроків, луною котячись поміж пурпурових колон зали. Данерис Таргарієн чекала на мерця на лавиці з чорного дерева, яка правила їй за трон. Очі в королеви були заспані, а сріблясто-золоті коси — скуйовджені.

— Ваша світлосте,— промовив сер Баристан Селмі, лорд-командувач королівської варти,— вам необов'язково на це дивитися.

— Він загинув за мене,— Дані притиснула до грудей лев'ячу шкуру. Під шкурою вона була вдягнена в легку білу лляну сорочку до середини стегон. Дані саме снівся будинок з червоними дверима, коли Місанді її збудила. Часу вдягатися не було.

— Халесі,— прошепотіла Іррі,— тільки не торкайтеся мерця. Це погана прикмета.

— Якщо тільки ви не власноруч його вбили,— підхопила Джикі, яка були ширша в кості, ніж Іррі, з округлими стегнами й важкими персами.— Усі це знають.

— Усі це знають,— погодилася Іррі.

Дотраки добре знаються на конях, але далі їхні знання переважно не поширюються. «І крім того, це ж прості дівчатка». Служниці були приблизно одного з нею віку — зовні дорослі жінки, чорнокосі, мідношкірі, з очима-мигдалинами, та все одно дівчатка. Дані їх подарували, коли вона брала шлюб з халом Дрого. Саме Дрого подарував їй лев'ячу шубу з головою — шкуру гракара, білого лева з Дотрацького моря. Шуба була завелика на Дані, відгонила цвіллю, але приносила таке відчуття, наче її сонце-й-місяць і досі поруч.

Першим на верхівці сходів з явився Сірій Черв'як зі смолоскипом у руці. На бронзовому шоломі він мав три шпичаки. За Сірим

Черв'яком ішло четверо незаплямованих, які несли на плечах мерця. У них на шоломах було тільки по одному шпичаку, а обличчя їхні виказували так мало емоцій, немов теж були відлиті з бронзи. Вони поклали тіло під ноги Дані. Сер Баристан відкинув закривавлений саван. Сірий Черв'як опустив смолоскип нижче, щоб краще було видно.

Обличчя мерця було гладеньке й безволосе, а щоки розтяті від вуха до вуха. Був він рослявий, блакитноокий і вродливий. «Дитя Ліса чи Старого Волантиса, викрадене з якогось корабля піратами і продане в рабство в червоному Астагюрі». Хоча очі мерця були розплющені, плакали не вони, а його рани. А ран було стільки — не полічити.

— Ваша світлосте,— мовив сер Баристан Селмі,— на цеглі в провулку, де його знайшли, намальована гарпія...

— ...намальована кров'ю,— здогадалася Данерис. Різанину сини гарпії влаштовували поночі, а над кожним тілом залишали свій знак.— Сірий Черв'яче, чому цей чоловік був сам-один? Чому без товариша?

За її наказом усі незаплямовані патрулювали вулиці Міріна поночі тільки в парі.

— Королево,— озвався капітан,— ваш слуга Міцний Щит вчора був не на службі. Він пішов... у одне місце... випити в товаристві.

— Одне місце? Про що це ви?

— Про будинок розпусти, ваша світлосте.

Бордель! Половина з вільновідпущеників була з Юнкая, де мудре панство уславилося своєю підготовкою постільних рабів. «Наука сімох стогонів». По всьому Міріну борделі множилися, як гриби. «Це все, що вони вміють. А жити треба». День у день харчі дорожчали, а ціна на тіло падала. В бідніших кварталах поміж східчастих пірамід мірінської рабовласницької шляхти були борделі, що задовольняли будь-які еротичні смаки, знала Дані. «Та все одно...»

— Але що євнуху робити в борделі?

— Втрачаючи чоловіче багатство, євнух не втрачає чоловічого серця, ваша світлосте,— сказав Сірий Черв'як.— Відданий вам чув, що ваш слуга Міцний Щит іноді платив жінкам дзвінку монету в борделі, щоб ті просто полежали біля нього й пообнімали його.

«Кров од крові дракона ніколи не плаче».

— Міцний Щит,— повторила вона з сухими очима.— Це його ім'я?

— З вашої ласки, ваша світлосте.

— Гарне ім'я.

Добре панство Астапора не дозволяло своїм рабам-солдатам навіть мати імена. Після звільнення дехто з незаплямованих повернувся до імені, отриманого за народження, а дехто обрав собі нове.

— Відомо, скільки було нападників у сутичці з Міцним Щитом?

— Відданий вам не знає. Але багато.

— Шестеро, ба й більше,— сказав сер Баристан.— Судячи з ран, на нього накинута зусібіч. Коли його знайшли, в піхвах не було меча. Можливо, він поранив декого з нападників.

Дані подумки помолилася, щоб просто зараз де-небудь помирав один із синів гарпії, тримаючись за живіт і звиваючись від болю.

— Навіщо йому отак розрізали щоки?

— Милостива королево,— мовив Сірий Черв'як,— убивці заохали в горло вашого слуги Міцного Щита козлячі геніталії. Відданий вам витягнув їх, перш ніж принести його сюди.

«Згодувати йому його власні геніталії вони не мали змоги. Астапорці не лишили йому ні стебельця, ні корінця».

— Сини нахабнішають,— зауважила Дані. Досі вони нападали тільки на беззбройних вільновідпущеників — різали їх просто на вулиці або під покровом ночі вдиралися в їхні домівки й убивали їх у ліжку.— Це вони вбили першого мого солдата.

— Першого,— попередив сер Баристан,— але не останнього.

«Війна триває,— збагнула Дані,— просто зараз я воюю з привидами». А вона сподівалася на перепочинок від різанини — їй потрібен час на відбудову й на загоєння ран.

Скинувши лев'ячу шкуру, Дані опустилася навколішки біля тіла й заплющила померлому очі, ігноруючи Джикі, яка хапнула ротом повітря.

— Міцний Щит не буде забутий. Обмийте його, вдягніть як до бою і поховайте разом з шоломом, щитом і списами.

— Як накаже ваша світлість,— відповів Сірий Черв'як.

— Пошліть когось у Храм грацій: нехай поцікавиться, скільки людей зверталось до блакитних грацій з пораненнями від меча. І повідомте всім, що ми заплатимо золотом, якщо нам повернуть короткий меч Міцного Щита. Побалакайте з різниками й чередниками

та дізнайтеся, хто останнім часом кастрував козлів,— сказала Дані. Може, хтось і зізнається.— Відсьогодні ніхто з моїх людей поночі не сміє виходити сам-один.

— Віддані вам чинитимуть, як накажете.

Данерис відкинула волосся.

— Знайдіть мені цих боягузів. Знайдіть їх — я покажу синам гарпії, що буває, коли збудити дракона.

Сірий Черв'як віддав честь. Незаплямовані знову накрили мерця саваном, підняли його на плечі й винесли з зали. Сер Баристан Селмі залишився. Волосся в нього вже посивіло, а навколо блакитних очей залягли зморшки. Та спину він і досі тримав прямо, а роки не відібрали в нього військової вправності.

— Ваша світлосте,— заговорив він,— боюся, євнухи не годяться на ті завдання, що ви перед ними поставили.

Дані, всівшись на лавицю, знову накинула на плечі шубу.

— Незаплямовані — найкращі мої воїни.

— Солдати, а не воїни, прошу ласки вашої світлості. Їх тренували для поля бою, де вони стануть пліч-о-пліч, заховавшись за щитами й виставивши списи. Їх учили коритися — безстрашно, безвідмовно, не замислюючись і не вагаючись... а не розкривати секрети й ставити запитання.

— А лицарі підійдуть мені краще?

Селмі тренував для неї лицарів, навчаючи синів рабів битися сулицею і мечем, як заведено у Вестеросі... та як зарадить сулиця проти боягузів, які вбивають у темряві?

— Не в цьому питанні,— визнав старий.— Та й ваша світлість не має лицарів, окрім мене. Мине кілька років, поки хлопчики навчаться.

— Тоді хто, якщо не незаплямовані? Дотраки пасують ще менше.

Дотраки воюють верхи. А з вершників більше користі на відкритій місцевості, ніж на вузьких вулицях і в провулках міста. Влада Дані навряд чи поширюється за різнобарвні цегляні мури Міріна. Тисячі рабів і досі гарують у великих маєтках на пагорбах, вирощуючи пшеницю й оливки, пасучи овець і кіз, добуваючи сіль і мідь. На складах Міріна зберігалися чималі запаси зерна, олії, оливок, сухофруктів, солонини, але вони вже тануть. Отож Дані відіслала свій крихітний халасар під командуванням трьох кровних вершників

підкоряти околиці, а Брунатний Бен Плам узяв своїх середніх синів на південь — відбиватися від юнкайських набігів.

А найважливіше завдання отримав Дааріо Нагарне, солодкокомовний Дааріо з золотими зубами й розстроєною бородою, який завжди капосно посміхався у фіолетові вуса. За пагорбами на сході лежали округлі пісковикові гори, перевал Хизай і Лазар. Якщо Дааріо вдасться вмовити лазарян знову відкрити суходільні торгівельні шляхи, можна буде привозити зерно по ріці або через пагорби... але агнятам нема за що любити Мірін.

— Коли штормокруки повернуться з Лазару, мабуть, вони допоможуть патрулювати вулиці,— мовила Дані до сера Баристана,— але поки що я маю тільки незаплямованих...— вона підвелася.— Перепрошую, сер. Скоро при брамі з'являться прохачі. Час мені вдягати довгі вуха та знову ставати королевою. Викличте Резнака і Гирявого — я побалакаю з ними, щойно вберуся.

— Як накаже ваша світлість,— уклонився Селмі.

Велика піраміда здіймалася у небо на вісімсот футів — від широчезних квадратних підвалин до величної верхівки, де королева влаштувала собі особисті покої в оточенні зелені й ароматних басейнів. Коли над містом пробився прохолодний блакитний світанок, Дані вийшла на терасу. На заході від золотих бань Храму грацій відбивалося сонце, і за східчастими пірамідами можновладців залягли глибокі тіні. «В якихось із цих пірамід просто зараз планують нові вбивства сини гарпії, а я безсила їх зупинити».

Її неспокій відчув Вісеріон. Білий дракон лежав, скрутившись навколо грушки, поклавши голову на хвіст. Коли Дані проходила повз, він розплющив очі — два озера розплавленого золота. Ріжки у нього теж були золоті, а спину від голови до хвоста вкривала луска.

— Лінюх ти,— сказала до нього Дані, почухавши під підборіддям. Луска в нього була гаряча на дотик, як кольчуга, яка надто довго пролежала на сонці. «Драconi — це втілений вогонь». Вона це прочитала в одній з книжок, які сер Джора подарував їй на весілля.— Ти мав би з братами полювати. Ви з Дрогоном знову скублися?

Останнім часом драconi стали зовсім некеровані. Рейгал мало не вкусив Іррі, а коли минулого разу заходив сенешаль Резнак, Вісеріон підпалив йому токар. «Я замало часу їм приділяю, та де мені взяти час на них?»

Вісеріон махнув хвостом, з такою силою вдаривши ним об стовбур дерева, що Дані під ноги впала груша. А дракон розпростав крила і напівзалетів, напівзастрибнув на парапет. «Він росте,— подумала Дані, коли дракон шугнув у небо.— Всі троє ростуть. Скоро вже й вагу мою зможуть витримати». І тоді вона злетить у небо, як Ейгон Завойовник, вище й вище, поки Мірін не перетвориться на крапочку, яку можна пальцем затулити.

Дані спостерігала, як Вісеріон злітав угору, розширюючи кола, поки не загубився з очей за каламутними водами Скагазадана. Лише тоді вона повернулася у піраміду, де вже чекали Іррі та Джикі, щоб вичесати гудзі з її кіс і вбрати її в гіскарський токар, як і належить королеві Міріна.

Вбрання було незручне: довгий безформний відріз тканини, який вільно обмотувався навколо стегон, пропускався під руку й закидався на плече, а потім гарненько викладалися й вирівнювалися торочки. Замотайся надто вільно — токар злетить з тебе, замотайся надто туго — заважатиме ходити та сковуватиме рухи. Навіть правильно намотаний токар все одно доводилося підтримувати лівою рукою. Ходити в ньому можна було тільки крихітними манірними кроками, тримаючи рівновагу, щоб не наступити на довгі торочки, що тягнулися як шлейф. Працювати в такому вбранні неможливо. Токар — одяг для панства, знак багатства і влади.

Дані, взявши Мірін, хотіла заборонити токари, але їй відрадили. «Матір драконів має вбиратися в токар, якщо не хоче, щоб її зненавиділи,— сказала зелена грація — Галаза Галар.— У вестероській вовні чи в мирському мереживі ваша ясновельможність назавжди залишиться серед нас чужинкою, дивачкою-іноземкою, дикункою-завойовницею. А королева Міріна має бути з панів Старого Гіса». Брунатний Бен Плам, капітан середніх синів, сформулював це стисліше: «Якщо хтось хоче стати володарем серед кролів, йому слід вдягнути довгі вуха».

«Довгі вуха», які Дані обрала сьогодні, були з простого білого льону, облямованого золотими китицями. За допомогою Джикі вона з третьої спроби зручно замоталася в токар. Іррі принесла корону в формі триголового дракона її дому. Тіло в дракона було золоте, крила — срібні, а три голови — зі слонової кістки, оніксу й нефриту. Ще до вечора від її ваги в Дані затерпнуть і шия, і плечі. «Корона не повинна

сидіти зручно на голові»,— сказав колись один з її царствених попередників. Хтось з Ейгонів, але котрий? Сімома Королівствами Вестеросу правило п'ять Ейгонів. Був би й шостий, але Узурпаторові пси вбили братового синочка, коли той ще немовлятком був. «Якби він був живий, може, я б з ним побралася. Ейгон був би за віком ближчий мені, аніж Вісерис». Дані ще тільки зачали, коли були вбиті Ейгон і його сестричка. Їхній батько, її брат Рейгар, загинув ще раніше: пав на Тризубі від руки Узурпатора. А її брат Вісерис помер у муках у Ваїс-Дотраці з короною з розплавленого золота на голові. «І мене також уб'ють, якщо я попущу. Ці п'ять клинків, що зарізали мого Міцного Щита, насправді призначалися мені».

Дані не забула малолітніх рабів, яких велике панство розіп'яло по всій дорозі з Юнкая. Було їх сто шістдесят три, по одній дитині на кожну милю: прицвяховані до мильових стовпів, з однією витягнутою ручкою, вони немов указували їй шлях. Після падіння Міріна Дані розіп'яла таку саму кількість великих панів. Помирали вони повільно, над ними роїлися мухи, а на площі ще довго стояв сморід. Іноді крадався страх, що цього замало. Мірінці — народ підступний і перекірливий, вони опиралися Дані на кожному кроці. Вона звільнила рабів, так... але ті одразу найнялися слугами за платню таку мізерну, що й на харч не вистачало. Старих і малих, які не могли працювати, викинули на вулицю, а з ними й усіх немічних і калік. А велике панство й далі збиралося на верхівках своїх величних пірамід і нарікало, що королева драконів заповонила їхнє шляхетне місто юрмами немитих жебраків, злодіїв і повій.

«Щоб царювати в Міріні, мені потрібно завоювати серця мірінців, навіть якщо я їх зневажаю».

— Я готова,— мовила вона до Іррі.

Нагорі мармурових сходів на неї чекали Резнак і Скагаз.

— Велична королево,— промовив Резнак мо Резнак,— ви сьогодні така осяйна, що мені страшно підводити на вас погляд.

Сенешаль був у багровому шовковому токарі з золотими торочками. Невисокий і похмурий, розмовляв він валерійським суржилом з сильним гіскарським гарчливим акцентом, а пахло від нього так, наче він скупався в парфумах.

— Дуже ласкаво з вашого боку,— відповіла Дані його мовою.

— Королево,— прогарчав гирявий Скагаз мо Кандак. У гіскарців волосся — густе й жорстке, і з давніх-давен у чоловіків з рабовласницьких міст заведено плести з нього ріжки, шпичаки та крила. Скагаз, поголивши голову, відкинув старий мірінський звичай на знак того, що приймає зміни, і за його прикладом так вчинили і його родичі. Далі так почали чинити й інші, хоча Дані не могла сказати напевне — страх це, мода чи честолюбство; таких чоловіків прозвали гирявими. А Скагаз був Гирявим з великої літери... і вважався серед синів гарпії і всього її поріддя найгіршим зрадником.— Нам розповіли про євнуха.

— Його звали Міцний Щит.

— Загине ще більше людей, якщо вбивць не покарати,— мовив Скагаз. Навіть з поголеною головою вигляд від мав застрашливий: навислі брови, важкі мішки під маленькими очима, великий вугруватий ніс, масна шкіра — не бурштинова, як зазвичай у гіскарців, а радше жовта. Обличчя було грубе, брутальне й сердите. Дані тільки й сподівалася, що воно до цього всього ще й чесне.

— Як їх карати, коли я не знаю, хто це? — поцікавилася Дані.— Скажіть-но мені, хоробрий Скагазе.

— Ворогів вам не бракує, ваша світлосте. Вам з тераси видно їхні піраміди. Жаки, Газкари, Газіни, Мереки, Лораки — всі рабовласницькі роди. Пали. Найбільше — Пали. В домі нині самі жінки zostалися. Старі й роз'ятрені, вони жадають крові. Жінки нічого не забувають. Жінки нічого не пробачають.

«Авжеж,— подумала Дані,— і про це швидко дізнаються Узурпаторові пси, коли я повернусь у Вестерос». Це правда: тепер між нею і домом Палів — кривава ворожнеча. Ознак зо Пал загинув у двобої з Дужим Бельвасом. А його батько, командувач мірінської міської варті, загинув, захищаючи браму, яку розбив на друзки «Прутень Джозо». Троє дядьків були серед ста шістдесяти трьох панів, розіп'ятих на площі.

— Скільки золота ми обіцяємо за інформацію про синів гарпії? — запитала Дані.

— Сто онерів, з волі вашої ясновельможності.

— Обіцяйте тисячу онерів — ось моя воля.

— Ваша світлість не питала моєї поради,— промовив Скагаз Гирявий,— однак я дозволю собі сказати, що за кров платиться кров'ю.

Арештуйте по одній людині з кожної з названих мною родин і стратйте. Загіне ще хтось із ваших — арештуйте вже по двоє людей з усіх великих домів і стратйте. Третього вбивства вже не буде.

— Ні-і-і,— болісно пискнув Резнак,— лагідна королево, така жорстокість накличе гнів божий. Ми відшукаємо вбивць, обіцяю вам, і тоді ви побачите, що вони — низькородний непотріб.

Сенешаль був такий самий голомозий, як і Скагаз, але це вже постаралися боги. «Нехай тільки з'явиться бодай волосина — мій голяр завжди готовий»,— запевнив він Дані, коли вона призначила його на посаду. Іноді Дані спадало на думку, чи не краще було б, якби голярська бритва пройшлася по горлу Резнака. З нього була користь, однак Дані його не любила, а довіряла йому ще менше. Невмирущі Карта пророкували, що буде вона тричі зраджена. Міррі Маз-Дуур була перша, сер Джора — другий. Хто буде третім — Резнак? Гиравий? Дааріо? «Чи хтось, кого я взагалі не можу запідозрити: сер Баристан, або Сірій Черв'як, або Місанді?»

— Скагазе,— промовила вона до Гиравого,— дякую за вашу пораду. Резначе, призначте винагороду в тисячу онерів.

Підтримуючи токар, Данерис рушила вниз широкими мармуровими сходами. Спускалася по одній сходинці за раз, щоб не зачепитися за власні торочки й не скотитися сторчголов до двору.

Місанді оголосила її вихід. Голос у малої тлумачки був солодкий і сильний.

— Клякніть перед Данерис Штормородженою, Неопалимою, королевою Міріна, королевою андалів, і ройнарів, і перших людей, халесі Великого травистого моря, ламальницею ланців і матір'ю драконів.

Зала була повна. Незаплямовані вишикувалися спиною до колон, тримаючи щити і списи, і шпичаки на їхніх шоломах стирчали, наче ціла низка ножів. Мірінці зібралися під вікнами, що виходили на схід. Вільновідпущеники трималися подалі від своїх колишніх власників. «Поки вони не об'єднаються, Мірін не знатиме миру».

— Підведіться.

Дані всілася на свою лавицю. Вся зала підвелася. «Принаймні в цьому вони одностайні».

Резнак мо Резнак тримав перелік. Традиції вимагали, щоб Дані почала з астапорського посланця, колишнього раба, який нині

називався лордом Гейлом, от тільки титул цей був порожній.

У лорда Гейла був повний рот гнилих коричневих зубів і гостреньке, як у ласиці, жовте обличчя. А ще в нього був подарунок.

— Клеон Великий передає ці пантофлі на знак своєї любові до Данерис Штормородженої, матері драконів.

Іррі вдягнула пантофлі на ноги Дані. Були вони з золоченої шкіри, оздоблені зеленими річковими перлами. «Король-різник хоче мою руку отримати за пару гарненьких пантофель?»

— Це дуже щедро. Подякуйте від мене королю Клеону за його прегарний дарунок.

«Прегарний, тільки дитячий». Ніжки в Дані були маленькі, однак гостроносі пантофлі затиснули їй пальці.

— Великий Клеон буде потішений, що вони вам сподобалися,— мовив лорд Гейл.— Його препишність просить переказати, що готовий захищати матір драконів від будь-яких ворогів.

«Якщо він знову зробить пропозицію мені пошлюбити короля Клеона, я йому в голову пантофлю жбурну»,— подумала Дані, але цього разу астапорський посланець не згадував про королівський шлюб. Натомість він промовив:

— Прийшов час Астапору й Міріну покласти край брутальному правлінню мудрого панства Юнкая, заклятим ворогам усіх вільних людей. Великий Клеон просив переказати, що незабаром він зі своїми новими незаплямованими виступає в похід.

«Його нові незаплямовані — це пародія».

— Король Клеон мудро вчинив би, якби переймався своїми садами, а Юнкай нехай переймається своїми.

Не те щоб Дані відчувала прихильність до Юнкая. Вона вже пошкодувала, що не взяла Жовте місто після того, як на полі бою здолала його військо. Щойно вона рушила далі, мудре панство повернуло рабство й нині активно збирало новобранців, наймало перекупних мечів і уклало спілки проти неї.

Однак самозваний Клеон Великий був не кращий. Король-різник теж відновив у Астапорі рабство, з однією тільки відмінністю: колишні раби стали рабовласниками, а колишні рабовласники — рабами.

— Я ще молоденька дівчина й на війні не розуміюся,— промовила Дані до лорда Гейла,— але ми чули, що Астапор голодує. Королю Клеону варто спершу нагодувати підданих, а тоді вже вести в похід.

Вона жестом відпустила посланця. Гейл вийшов.

— Ваша препишносте,— підказав Резнак мо Резнак,— не волієте вислухати шляхетного Гіздар з Лорака?

Знову?! Дані кивнула, і наперед вийшов Гіздар: високий, стрункий, з бездоганною бурштиновою шкірою. Він уклонився, стоячи на тому самому місці, де перед тим лежав загиблій Міцний Щит. «Це потрібна людина»,— нагадала собі Дані. Гіздар — заможний купець, який має чимало друзів у Міріні й ще більше — за морем. Він бував у Волантисі, Лісі й Карті, має родичів у Толосі й Елірії, і навіть подекуди, що він має певний вплив у Новому Гісі, який юнкайці намагаються налаштувати проти Дані та її правління.

А ще він багатий. Колосально, казково багатий...

«І забагатіє ще більше, якщо я вдовольню його прохання». Коли Дані зачиила міські бійцівські кубла, їхня вартість різко впала. Гіздар з Лорак кинувся скуповувати їх обома руками й нині став власником більшості бійцівських кубел у Міріні.

На скронях шляхтича красувалися крила з жорсткого чорно-рудого волосся. Враження складалося таке, наче його голова от-от відлетить. Довге обличчя здавалося ще довшим через бороду, перехоплену золотими кільцями. Фіолетовий токар був по краю прикрашений аметистами й перлами.

— Ваша ясновельможність знає, чому я прийшов.

— Мабуть, тому, що у вас немає інших справ — тільки переслідувати мене. Скільки разів уже я вам відмовляла?

— П'ять разів, ваша препишносте.

— Уже шість. Я не дозволю знову відчинити бійцівські кубла.

— Якщо ваша величність вислухає мої аргументи...

— Я вже їх вислухала. П'ять разів. У вас з'явилися нові?

— Аргументи старі,— визнав Гіздар,— але новими словами. Гарними й люб'язними, які мають зворушити королеву.

— Вам бракує аргументації, а не люб'язних слів. Ваші доводи я чула вже стільки разів, що сама вже можу подавати ваше прохання. Мені починати? — Дані гойднулася вперед.— Бійцівські кубла були невіддільні від Міріна з часів заснування міста. Бої мають релігійне підґрунтя: це кривава офіра богам Гіса. *Смертельне мистецтво* Гіса — це не проста різанина, а вияв мужності, вправності й сили — усього, що так цінують боги. Переможців пестують і хвалять, а

загиблих шанують і пам'ятають. Знову відчинивши кубла, я доведу мірінцям, що поважаю їхні звичаї і традиції. Кубла знамениті по всьому світу. Вони приваблюють купців, вони наповнюють міську скарбницю грішми, які стікаються з усіх куточків землі. Всі люди жадають крові, а в бійцівських кублах цю жагу можна втамувати. Саме тому в Міріні так спокійно. Для злочинців, засуджених до смерті на піску, бійцівські кубла стають таким собі судом через двобій — останнім шансом довести, що засуджений не винен,— Дані знову відхилилася й мотнула головою.— Ось. Як я впоралася?

— Ваша ясновельможність аргументувала справу краще, ніж я. Ви, бачу, не тільки вродлива, а й красномовна. Мене ви переконали.

Вона не стрималася — засміялася.

— А от себе я не переконала.

— Ваша препишносте,— прошепотів Резнак мо Резнак їй на вухо, — в місті заведено брати з бійцівських кубел податок — десятину з усіх прибутків. А гроші можна використати на благородні справи.

— Можна... та якщо ми й відчинимо кубла, ми брати десятину будемо з доходів. Я ще молоденька дівчина й не розуміюся на таких речах, але я провела достатньо часу з Заро Зоаном Даксосом, щоб з'ясувати бодай це. Гіздаре, якби ви шикували армії так само вправно, як шикujete свої аргументи, ви б завоювали світ... але я знову кажу вам «ні». Ушосте.

— Як скаже королева,— він знову вклонився — низько, як і першого разу. Перли й аметисти стиха зацокотіли об мармурову підлогу. Вельми гнучкий він, цей Гіздар зо Лорак.

«Якби не ця дурнувата зачіска, його можна було б назвати вродливим». Резнак і зелена грація вмовляли Дані пошлюбити когось із мірінської шляхти, щоб місто змирилося з її правлінням. До Гіздара зо Лорака варто придивитися. «Ліпше вже він, аніж Скагаз». Гиравий пропонував навіть заради неї розлучитися зі своєю жінкою, але на саму думку про це Дані здригалася. Гіздар бодай усміхатися вміє.

— Ваша препишносте,— мовив Резнак, зв'яряючись зі своїм переліком,— до вас хоче звернутися шляхетний Граздан зо Галар. Вислухаєте його?

— Залюбки,— озвалася Дані, милуючись блиском золота й сяйвом зелених перлів Клеонових пантофель і намагаючись не звертати уваги на біль у пальцях. Її попередили, що Граздан — родич зеленої грації, а

її підтримка неоціненна. Жриця переконувала мірінців, що з законною владою слід примиритися, визнати її і скоритися. «Я шанобливо вислухаю будь-яке прохання її родича».

А прохання його, як виявилось, стосувалося золота. Дані відмовилася компенсувати мудрому панству вартість рабів, але мірінці продовжували шукати інших шляхів витиснути з неї гроші. Шляхетному Гразданові колись належала дуже вправна рабиня-ткаля; плоди її ткацького верстата високо цінувалися не лише в Міріні, але й у Новому Гісі, Астаторі й Карті. Коли ткаля постаріла, Граздан купив дюжину молоденьких рабинь і наказав старій навчити їх усіх секретів свого ремесла. Стара ткаля вже померла. А молоді, звільнившись, відчинили в гавані на дамбі крамничку, де торгують своїми виробами. Граздан зо Галар просив частку з їхнього прибутку.

— Майстерністю своєю вони завдячують мені,— наполягав він.— Це я обрав їх на базарі та приставив до ткацьких верстатів.

Дані вислухала його мовчки, з непорушним обличчям. Коли ж він договорив, вона мовила:

— А як звали стару ткалю?

— Рабиню? — Граздан, хмурячись, посовався.— Її звали... Ельза, здається. Чи Елла. Вона вже шість років як померла. У мене було стільки рабів, ваша світлосте!

— Нехай буде Ельза. Ось наш присуд. З дівчат ви нічого не отримаєте. Ремесла їх навчила Ельза, а не ви. А від вас дівчата отримають новий верстат — найкращий, який тільки можна купити за гроші. За те, що ви забули ім'я старої.

Резнак хотів уже запросити ще одного *токара*, але Дані наполягла, щоб викликали вільновідпущеника. Далі вона так і чергувала колишніх хазяїв з колишніми рабами. Найбільше справ стосувалося відшкодування збитків. Після падіння Мірін жорстоко сплюндрували. Східчасті піраміди можновладців уникнули найгіршої потали, а от скромніші райони міста відчували на собі оргію рабунку й душогубства, коли повстали міські раби, а в розбиті брами міста ввірвалися голодні орди, які прийшли за Дані з Юнкая і Астатора. Незаплямовані зрештою відновили лад, але сплюндрування лишило по собі масу проблем. І з тими проблемами всі зверталися до королеви.

Прийшла заможна жінка, у якої загинули і чоловік, і сини, захищаючи мури міста. Під час сплюндрування вона зі страху втекла

до свого брата. Коли ж повернулася, то виявила, що її домівку перетворили на бордель. Повії носили її прикраси й одяг. Отож вона хотіла повернути собі і будинок, і коштовності.

— Одяг нехай залишать собі,— дозволила вона. Дані присудила, щоб жінці повернули коштовності, а от будинок, сказала вона, втрачено, оскільки жінка його покинула.

Прийшов колишній раб зі скаргою на одного шляхтича з дому Жаків. Він узяв собі за жінку вільновідпущенку, яка до падіння міста була «грілкою» в цього шляхтича. Шляхтич забрав її цноту, розважався з нею, зробив їй дитину. Новий чоловік тепер вимагав, щоб того шляхтича оскопили за згвалтування, а ще він просив гаман золота, щоб мати змогу виростити байстрюка як власного сина. Дані виконала його вимогу щодо золота, однак не щодо оскоплення.

— Коли він спав з вашою теперішньою дружиною, вона була ще його власністю, він міг робити, що хотів. За законом це було не згвалтування.

Її рішення не задовольнило колишнього раба, наскільки вона бачила, та якщо вона оскопить усіх чоловіків, які силували до злягання своїх рабинь, то дуже скоро правитиме містом євнухів.

Прийшов хлопчина, молодший за Дані, плюгавий і пошрамований, вбраний у потертий сірий токар з довгими срібними торочками. В нього аж голос тріснув, коли він розповідав, як двоє батькових рабів учинили заколот тої ночі, коли була розбита брама міста. Один з рабів убив батька, а другий — старшого брата хлопчини. Хлопчині вдалося втекти, відбувшись тільки порізом на обличчі, однак один з убивць і досі мешкає в батьковій домівці, а другий записався в королівське військо — став одним з материних мужів. Хлопчина хотів, щоб їх обох повісили.

«Я царюю в місті, збудованому з праху й погуби». Дані не лишалося нічого, як відмовити хлопчині. Вона-бо оголосила цілковите прощення за всі злочини, вчинені під час сплюндрування. Та й не каратиме вона рабів за те, що повстали проти хазяїв.

Коли вона так і сказала хлопчині, той кинувся на неї, однак ноги заплуталися в токарі, тож він гримнувся долілиць на фіолетовий мармур. На хлопця миттю наскочив Дужий Бельвас. Смаглявий здоровань-євнух підхопив його однією рукою і потрусив, як мастиф трусить щура.

— Годі, Бельвасе,— гукнула Дані.— Відпусти його.

До хлопця вона промовила:

— Бережи цей токар, бо він урятував тобі життя. Ти ще просто хлопчик, тож ми забудемо все, що тут сталося. І тобі варто вчинити так само.

Але, виходячи, він озирнувся через плече, й Дані, побачивши його очі, подумала: «В гарпії з'явився ще один син».

До обіду Дані добре намуляли і корона на голові, і лавка під задом. Стільки людей чекало на її милість, що вона не перервалася й на обід. Натомість відіслала Джикі на кухню по таріль коржів, оливок, інжиру й сиру. Вислуховуючи скарги, вона потрошку їла й попивала з кубка розведене вино. Інжир був смачний, оливки — ще смачніші, а от вино лишило в роті терпкий металевий присмак. З дрібненького світло-жовтого місцевого винограду вино виходило поганеньке. «Вином торгувати не вдасться». Крім того, велике панство спалило найкращі виноградники разом з оливковими гаями.

По обіді прийшов скульптор з пропозицією замінити голову великої бронзової гарпії на Площі пречистості на подобу самої Дані. Дані відмовила з усією можливою ввічливістю. У Скагазадані виловили щуку небувалих розмірів, і рибалка хотів дарувати її королеві. Дані красномовно похвалила щуку, винагородила рибалку гаманом срібла, а щуку відіслала на кухню. Мідяр виготовив для неї глянсову кольчугу для військових походів. Дані прийняла кольчугу з перебільшеною вдячністю: на виріб приємно було дивитися, до того ж глянсована мідь чарівно блищатиме на сонці, однак у справжній військовий похід Дані радше вдягне крицю. Навіть молоденька дівчина, яка на війні не розуміється, розуміє *це*.

Пантофлі, які надіслав їй король-різник, уже страшенно тиснули. Скинувши їх, Дані одну ногу підігнула під себе, а другою, сидячи, погойдувала. Поза була не надто королівська, але Дані вже втомилася бути королевою. Від корони розболілася голова, а сідниці заніміли.

— Пане Баристане,— гукнула вона,— тепер я знаю, яка риса королю потрібна понад усе.

— Мужність, ваша світлосте?

— Залізна дупа,— підкусила його вона.— Я ж тільки те й роблю, що сиджу.

— Ваша світлість бере забагато на себе. Вам слід перекласти більшість своїх турбот на плечі своїх радників.

— У мене забагато радників і замало подушок,— озвалася Дані й обернулася до Резнака.— Скільки ще?

— Двадцять троє, з ласки вашої препишності. Й усі зі скаргами,— сенешаль звірився з паперами. Одне теля і три кози. А решта, понад усякий сумнів, вівці або ягнята.

— Двадцять троє,— зітхнула Дані.— На диво полюбилася моїм драконам баранина відтоді, як ми почали компенсувати вівчарям поцуплених овець. Скарги підтверджуються?

— Дехто поприносив обгорілі кістки.

— Люди теж багаття розпалювати вміють. Обгорілі кістки нічого не доводять. Брунатний Бен каже, що на пагорбах за містом водяться руді вовки, шакали й дикі пси. То нам сріблом платити за кожне ягня, яке загубиться від Юнкая до Скагазадана?

— Ні, ваша препишносте,— уклонився Резнак.— Мені цих шахраїв просто відіслати геть — чи ви волієте їх відшмагати?

Данерис посовалася на лавці.

— Люди не повинні боятися приходити до мене.

Деякі скарги безпідставні, понад усякий сумнів, але правдивих більше. Драconi занадто вирости, щоб задовольнитися щурами, котами й собаками. «Що більше вони їдять, то більшими ростуть,— застерігав її сер Баристан,— а що більшими ростуть, то більше їдять». Дрогог залітав особливо далеко й легко міг зжертви за день цілу вівцю.

— Відшкодуйте ціну худоби,— сказала Дані Резнаку,— але відсьогодні всі скажники спершу повинні сходити в Храм грацій і дати священну клятву перед богами Гіса.

— Буде зроблено,— мовив Резнак і обернувся до прохачів.— Її препишність королева згодна відшкодувати втрачену вами худобу,— заговорив він гіскарською мовою.— Завтра приходьте до моїх уповноважених, і вам заплатять грошима або товаром — на ваш розсуд.

Оголошення вислухали в похмурій тиші. «Я очікувала від них більшої радості,— подумала Дані.— Зрештою, вони отримали те, за чим прийшли. Невже цих людей нічим не власкавити?»

Всі пішли на вихід, а один чоловік затримався — приземкуватий, з обвітраним обличчям, у лахмітті. Його жорстке чорно-руде волосся

було підрізане на рівні вух, а в руці чоловік тримав убогий мішок. Стояв він, похиливши голову, втупившись у мармурову підлогу, так наче геть забув, де він і що він. «А цей чого хоче?» — подумала Дані.

— Клякніть перед Данерис Штормородженою, Неопалимою, королевою Міріна, королевою андалів, і ройнарів, і перших людей, халесі Великого травистого моря, ламальницею ланців і матір'ю драконів,— проспівала Місанді високим солодким голосом.

Дані підвелася, і її токар почав сповзати. Зловивши його, вона припасувала його на місце.

— Ви, з мішком,— гукнула вона,— ви хотіли з нами поговорити? Можете підійти.

Коли чоловік підвів голову, виявилось, що очі в нього червоні й запалені, як відкриті рани. Дані помітила краєм ока, як сер Баристан ковзнув ближче до неї — біла тінь у неї при боці. Чоловік наблизився, шургаючи ногами і спотикаючись, крок по кроку, стискаючи свій мішок. «Він п'яний чи хворий?» — думала Дані. Під потрісканими жовтими нігтями в нього чорніла земля.

— Що сталося? — запитала Дані.— У вас до нас скарга чи прохання? Чого ви хочете?

Чоловік нервово обливав пошерхлі й потріскані губи.

— Я... я приніс...

— Кістки? — нетерпляче спитала Дані.— Обгорілі кістки?

Піднявши мішок, чоловік висипав його вміст на мрамур.

Це таки були кістки — потрощені й почорнілі. Довші кістки хтось потрощив, щоб дістатися до кісткового мозку.

— Це був чорний,— сказав чоловік з гіскарським гарчанням,— крилата тінь. Він злетів з неба і... і...

«Ні,— затремтіла Дані.— Ні, ні, о ні».

— Ти глухий, дурню? — звернувся до чоловіка Резнак мо Резнак. — Ти хіба не чув мого оголошення? Завтра приходь до моїх уповноважених, тобі заплатять за твою вівцю.

— Рензаче,— тихо мовив сер Баристан,— притримайте язика і роззуйте очі. Це не овечі кістки.

«Ні,— подумала Дані,— вони дитячі».

Джон

Під сіруватою кручею, високою як небо, крізь чорний ліс мчав білий вовк. А разом з ним по зоряному небу мчав місяць, продираючись крізь переплетіння голого гілля над головою.

— Сноу,— промурмотів місяць. Вовк не озвався. Під його лапами хрускотів сніг. Серед дерев зітхав вітер.

Вдалині чути було, як кличуть вовка його брати зі зграї — свої свого. Вони теж полюють. Люта злива поливала чорного брата, який дер м'ясо здоровезного козла, і змивала кров з боку, пробитого козлиним рогом. А в іншому місці менша сестричка, задерши морду, завила на місяць, і сотня малих сірих родичів урвала полювання, щоб підхопити її пісню. На цих пагорбах було тепліше, та і їжі вдосталь. Чимало ночей сестрина згряя розкошувала на м'ясі овець, корів і коней, на яких полюють люди, а бувало, й на м'ясі самих людей.

— Сноу,— знову покликав місяць, хихикаючи. Білий вовк біг людською стежкою попід крижаною кручею. На язика відчувався смак крові, а у вухах дзвеніла пісня сотні родичів. Колись було їх шестеро: п'ятеро сліпо попискували в снігу біля мертвої матері, смокчучи холодне молоко з її твердих мертвих пипок, а він один відповз геть. З шістьох лишилося четверо... й одного з них білий вовк більше не відчував.

— Сноу,— не вгавав місяць.

Білий вовк тікав од нього в печеру ночі, де сховалося сонце, і пара від його дихання замерзала в повітрі. Беззоряної ночі велика круча здавалася чорною як камінь — пільма, що нависла над широким світом,— та коли визирав місяць, круча мерехтіла білим льодом, наче закрижаніла ріка. Шуба у вовка була густа й кошлата, однак коли над кригою віє вітер, ніяка шуба не захистить від холоду. А на тому боці

вітер ще холодніший, відчував вовк. Саме там зараз його брат — сірий брат, який пахне літом.

— Сноу.

З гілки впала бурулька. Білий вовк розвернувся й вищирив зуби.

— Сноу!

Ліс почав танути, і вовк наїжачив хутро.

— Сноу, Сноу, Сноу!

Почулося ляскання крил. Крізь морок летів крук.

Він з м'яким гупанням всівся Джонові Сноу на груди, дряпнувши пазурами.

— СНОУ! — вереснув він йому просто в обличчя.

— Я чую.

Темна кімната, твердий солом'яник. Крізь віконниці пробивалося сіреньке світло, віщуючи черговий мрячний холодний день.

— Це так ти будив Мормонта? Забери своє пір'я від мого писка.

Джон виборсав з-під ковдри руку, щоб відігнати крука, старого, нахабного і розкуйовдженого, цілковито безстрашного.

— Сноу,— крикнув крук, перелетівши на стовпчик ліжка.— Сноу, Сноу.

Джон, схопивши подушку, жбурнув у крука, але птах злетів у повітря. Подушка, вдарившись об стіну, тріснула й розсипалася, і в цю мить у двері зазирнув Стражденний Ед Толет.

— Перепрошую,— промовив він, не зважаючи на хмару пір'я,— м'лордові принести сніданок?

— Зерна,— закрякав крук.— Зерна, зерна.

— Смаженого крука,— підказав Джон.— І півпінти елю.

Досі дивно було мати власного стюарда, який подає і обслуговує: зовсім нещодавно Джон ще сам подавав сніданок лордові-командувачу Мормонту.

— Три качани кукурудзи й одного смаженого крука,— мовив Стражденний Ед.— Гаразд, м'лорде, от тільки Гоб зварив яйця, підсмажив кров'янку й потушкував яблука зі сливами. Яблука зі сливами — це чудово, якби не ті сливи. Сам я такого не їстиму. Одного разу Гоб посік сливи з каштанами й морквою і напхав ними курку. Кухарям не можна довіряти, м'лорде. Вони сливе завжди встругнуть такого, чого ти не чекав.

— Поснідаю пізніше,— сказав Джон: сніданок почекає, а Станіс — ні.— В таборі вночі проблем не було?

— Не було відтоді, як ви приставили варту до варти, м'лорде.

— Добре.

За Стіною частоколом обгородили табір, у якому тримали тисячу дикунів — бранців, яких узяв Станіс Баратеон, коли його лицарі розбили мішане військо Манса Рейдера. Серед ув'язнених було чимало жінок, і дехто з вартових тягав їх до себе в ліжку. Чинили так люди і короля, і королеви, навіть кількоро чорних братів спробували так робити. Чоловіки ж лишаються чоловіками, а це — єдині жінки на тисячу льє навколо.

— Здалося ще двоє дикунів,— провадив Ед.— Жінка з донькою, яка вчепилася їй у спідницю. На руках вона тримала ще й немовлятко — хлопчика, загорнутого в хутро, але він уже помер.

— Помер,— повторив крук. У птаха це було одне з улюблених слів.— Помер, помер, помер.

Майже щоночі підтягувалися вільні люди, голодні й напівзамерзлі, які повтікали з поля бою під Стіною, але приповзли назад, усвідомивши, що тікати нема куди.

— Матір допитали? — поцікавився Джон. Станіс Баратеон розбив військо Манса Рейдера й узяв короля-за-Стіною в полон... однак на волі ще лишалося чимало дикунів — Плаксій, і Тормунд Велетозгуб, і тисячі інших.

— Ага, м'лорде,— сказав Ед,— але вона нічого не знає: втекла під час бою, а відтак ховалася в лісі. Ми її нагодували досхочу кашею і відіслали в табір, а немовля спалили.

Спалення мертвих дітей більше не турбувало Джона — він переймався через живих. «Спалити двох королів, щоб збудити дракона. Спершу батька, а потім сина, щоб обидва помирали королями». Ці слова пробурмотів один з вояків королеви, коли мейстер Еймон промивав йому рани. Джон спершу відмахнувся він них, як від гарячого марення. А от мейстер Еймон завагався. «Королівська кров має силу,— застеріг старий мейстер,— та й кращі за Станіса люди чинили ще гірші речі». Так, король, можливо, жорстокий і невблаганний, але палити немовля? Тільки чудовисько віддасть живу дитину вогню.

У темряві, під нарікання крука Старого Ведмедя, Джон сховався на нічний горщик. Останнім часом вочі сні стали яскравішими, й тепер Джон пам'ятав їх, навіть прокинувшись. «Привид знає, що Сіровий мертвий». Роб поліг у Близнючках, зраджений людьми, яких вважав друзями, і його вовк загинув разом з ним. Брана й Рикона теж закатрупили — відрубали їм голови за наказом Теона Грейджоя, колишнього годованця Джонового лорда-батька... але якщо сні не брешуть, деривовкам вдалося втекти. В Короні Королеви один з них випірнув з темряви й урятував Джонови життя. «Напевно, то був Літо. У нього хутро сіре, а в Кошляя — чорне». Чи не могла, думав Джон, часточка його мертвих братів вижити в їхніх вовках?

Він вилив у миску карафу води, що стояла біля ліжка, вимив обличчя і руки, вбрався в чистий вовняний костюм, зашнурував чорну шкірянку й натягнув поношені чоботи. Мормонтів крук спостерігав за ним проникливими чорними очима, а тоді підлетів до вікна.

— Ти мене своїм рабом вважаєш?

Щойно Джон відчинив вікно з товстими жовтими ромбічними шибками, в обличчя йому вдарила ранкова прохолода. Він вдихнув, щоб зі сну прочистити голову, а крук полетів геть. «Надто вже цей птах розумний». Багато років був він товаришем Старого Ведмедя, та це його не зупинило: по смерті Мормонта він обдзюбав йому обличчя.

За дверима спальні починалися сходи, які вели в більшу кімнату, де стояв подряпаний сосновий стіл і дюжина дубових стільців зі шкіряними сидіннями. Оскільки Станіс зайняв Королівську вежу, а Вежа лорда-командувача геть-чисто вигоріла, Джон оселився в скромних покоях Донала Ноя в глибині зброярні. З часом, без сумніву, йому знадобляться більші покої, але нині й цього досить — поки він звикає до посади командувача.

Дарча грамота, яку передав йому на підпис король, лежала на столі під срібним кубком, що колись належав Доналові Ною. Після однорукого коваля залишилося небагато особистих речей: кубок, шість пенні й мідна зірка, брошка з чорненого срібла з поламанною застібкою, цвілий парчевий камзол з оленем Штормокраю. «Його скарби — це його знаряддя, а ще мечі й ножі, які він кував. Усе життя його минало в кузні». Джон відставив кубок і ще раз перечитав пергамент. «Якщо я поставлю на цьому свою печатку, мене назавжди запам'ятають як

лорда-командувача, який віддав Стіну,— подумав він,— та якщо я відмовлюся...»

Станіс Баратеон уже довів, що з нього дуже уразливий гість, ще й непосидючий. Він уже проїхався королівським гостинцем мало не до Корони Королеви, обшукав порожні халупи Кротівки, перевірів зруйновані форти Брами Королеви й Дубощита. Щоночі він патрулював Стіну разом леді Мелісандрою, а вдень навідувався в табір і забирав декого з бранців, щоб їх могла допитати червона жінка. «Відмова йому не сподобається». Ранок сьогодні буде не з приємних, боявся Джон.

Зі зброярні долинув брязкіт щитів і мечів: це озброювалися новобранці. Чути було голос Залізного Емета, який підганяв їх. Котер Пайк не зрадив, втративши такого вояка, однак юний розвідник мав хист до викладання військової науки. «Він сам любить повоювати і хлопцям прищепить цю любов». Принаймні Джон на це сподівався.

На одному гачку біля дверей висів Джонів плащ, на іншому — пояс із мечем. Підперезавшись і вдягнувши плаща, Джон вийшов у зброярню. Килимок, на якому зазвичай спав Привид, був порожній. За дверима стояло двоє вартових, вбраних у чорні плащі й залізні напівшоломи, зі списами в руках.

— М'лорду потрібен супровід? — запитав Гарс.

— Думаю, я й самотужки знайду Королівську вежу.

Джон терпіти не міг, коли за ним кругом тягалися вартові. Почувався качкою на чолі вервечки каченят.

Хлопці Залізного Емета вже на повну тренувалися у дворі, з дзвоном стикаючись мечами й гупаючи ними об щити. Джон на мить зупинився подивитися, як Кінь притискає до колодязя Гоп-Робіна. Кінь має все, щоб стати добрим вояком, вирішив Джон. Він дужий і ще нарощує силу, має гарну реакцію. А от Гоп-Робін — то зовсім інша справа. Мало того, що він клишоногий, так ще й боїться отримати удар. «З нього, мабуть, треба стюарда робити». Знагла сутичка закінчилася: Гоп-Робін лежав на землі.

— Добре б'єшся,— похвалив Джон Коня,— але під час атаки надто низько опускаєш щита. Або виправиш це, або колись це тебе погубить.

— Так, м'лорде. Наступного разу триматиму вище.

Кінь поставив Гоп-Робіна на ноги, й менший хлопець незграбно вклонився.

В дальньому кінці двору змагалось кількоро Станісових лицарів. «У одному кутку — люди короля, в іншому — люди королеви, — не міг не відзначити Джон, — але їх небагато. Надто для них тут холодно». Проминаючи їх, він почув гучний оклик:

— ХЛОПЧЕ! ТИ! ХЛОПЧЕ!

«Хлопче» — це ще не найгірше звертання з тих, що чув Джон Сноу, відколи його обрали лордом-командувачем. Він не звернув уваги на оклик.

— Сноу, — не вгавав голос. — Лорде-командувачу!

Цього разу Джон зупинився.

— Сер?

Лицар вивищувався над ним на шість дюймів.

— Якщо чоловік носить при боці валерійську крицю, мав би нею не тільки дупу чухати.

Джонови цей чоловік траплявся по всьому замку: як його послухати, то він — видатний лицар. Під час битви під Стіною сер Годрі Фаринг убив велета: наздогнав його верхи, коли той тікав, і загнав йому в спину списа, а тоді, злізши з коня, відрубав велетові його жалюгідно маленьку голову. Відтоді люди королеви дали йому прізвисько Годрі Велеторіз.

Джонови пригадався горластий спів Ігритти: «На світі я велет останній».

— Довгопазуром я користуюся за потреби, сер.

— От тільки наскільки вправно? — сер Годрі витягнув свого клинка. — Покажи нам. Обіцяю не кривдити тебе, хлопче.

«Як мило з вашого боку».

— Іншим разом, сер. Боюся, зараз у мене є інші справи.

— Боїшся. Я ж бачу, — сер Годрі вишкірився до своїх приятелів. — Він боїться, — повторив він для тугодумів.

— Перепрошую, — розвернувся Джон і пішов геть.

У блідому світанковому світлі Чорний замок видавався місцем похмурих і занедбаних. «Мої володіння, — журно подумав Джон Сноу, — не так фортеця, як руїна». Від Вежі лорда-командувача лишився хіба скелет, їдальня перетворилася на купу обгорілого дерева, а Гардинова вежа, здавалося, от-от перекинеться від пориву вітру... але

так здавалося вже багато-багато років. За ними височіла Стіна: величезна, грізна, холодна, а на ній мурашилися будівничі, зводячи нові маршові сходи, щоб приєднати до вцілілої частини старих. Працювали вони від світанку до сутінків. Без сходів єдиний шлях на Стіну — це коловорот, але в разі ще одного нападу дикунів він не врятує.

Над Королівською вежею, на даху якої зовсім нещодавно бігав Джон Сноу з луком у руках, разом із Шовком і Глухеньким Диком Фолардом відбиваючи напад тенійців і вільного народу, виляскував, як батіг, великий золотий штандарт дому Баратеонів. На сходах тремтіло двоє вояків королеви, сховавши долоні під пахвами, а списи притуливши до дверей.

— Ткані рукавички тут не зігріють,— сказав до них Джон.— Завтра сходіть до Бовена Марша, й він видасть вам шкіряні рукавички, підбиті хутром.

— Сходимо, м'лорде, дякуємо,— озвався старший за віком гвардієць.

— Якщо наші клятві руки доти не відмерзнуть,— докинув молодший, видихаючи білу пару.— А я колись гадав, що в Дорнському Прикордонні холодно. Хіба я тоді знав!

«Не знав,— подумав Джон,— і я так само не знав».

Піднімаючись гвинтовими сходами, на півдорозі він зустрів Семвела Тарлі, який спускався донизу.

— Ти від короля? — запитав у нього Джон.

— Мейстер Еймон відіслав мене до нього з листом.

— Зрозуміло,— озвався Джон. Деякі лорди доручають своїм мейстрам читати листи й потім переказувати їм зміст, але Станіс завжди сам ламав печатку.— І як Станіс його сприйняв?

— Якщо судити з його обличчя, він був не надто втішений,— прошепотів Сем.— Мені не можна про це говорити.

— То не говори.

Цікаво, подумав Джон, котрий з батькових прапороносців відмовився присягнути королю Станісу цього разу. «Коли йому присягнула Картвердъ, він одразу про це всім розповів».

— Ти вже подружився зі своїм довгим луком?

— Я знайшов добрий посібник зі стрільби,— нахмурився Сем.— От тільки не виходить, як по писаному. Лише водянки натираю.

— Тренуйся. Якщо темної ночі з'являться Чужі, нам на Стіні може знадобитися твій лук.

— Ой, сподіваюся, не знадобиться.

Під королівською світлицею теж стояли вартові.

— До його світлості не можна зі зброєю, мілорде,— сказав сержант.— Віддайте меч. І кинджали також.

Джон знав: протестувати марно. Отож він віддав зброю.

У світлиці було тепло. Біля вогню сиділа леді Мелісандра, на тлі блідої шкіри на шиї виблискував рубін. Якщо Ігритта була поцілована вогнем, то червона жриця сама була вогнем, і коси мала криваво-полум'яні. Станіс стояв за грубо обтесаним столом, за яким колись обідав Старий Ведмідь. На столі була розстелена велика карта Півночі, намальована на потертому шматку шкіри. Один край притискала лойова свічка, а другий — сталева латна рукавиця.

Король вбрався в пояркові бриджі та стьобаний камзол, та все одно видавався скутим і неповоротким, наче він у кірасі й кольчужі. Шкіру він мав бліду і грубу, а борідку таку коротку, наче намальовану. Від волосся на голові залишився тільки обідок понад скронями. В руці король тримав пергамент зі зламаною печаткою з темно-зеленого воску.

Джон опустився на одне коліно. Станіс, нахмурившись до нього, сердито потрусив пергаментом.

— Підведися. Скажи мені: хто така Ліанна Мормонт?

— Одна з доньок леді Мейдж, сір. Наймолодша. Названа на честь сестри мого лорда-батька.

— Щоб завоювати прихильність твого лорда-батька, не сумніваюся. Знаю я правила цієї гри. І скільки років цьому клятому дівчиську?

Джон на мить замислився.

— Десять. Або близько того, це не має значення. Можна мені дізнатися, чим вона образила вашу світлість?

Станіс прочитав з листа:

— «Ведмежий острів не визнає іншого короля, крім короля на Півночі, прізвище якого СТАРК». Десятирічна дівчинка, кажеш, а вона має нахабство гудити свого законного короля,— провадив Станіс. Його коротенька щетина темніла на щоках, мов тінь.— Але тримайте цю новину при собі, лорде Сноу. Картвердзь зі мною, а більше людям знати

непотрібно. Не дозволю, щоб ваші брати пліткували про те, як мене обплювало це дівчисько.

— Як накажете, сір.

Джон знав, що Мейдж Мормонт поїхала на південь разом з Робом. До війська Юного Вовка приєдналася і її старша донька. Навіть якщо вони обидві загинули, в леді Мейдж є й інші доньки, а в декого з них уже є і свої діти. Чи вони також поїхали з Робом? Леді Мейдж точно мусила залишити вдома когось зі старших дівчат за каштелянку. Джон не розумів, чому Станісу відписувала Ліанна, а ще не міг не замислитися, чи не була б відповідь зовсім іншою, якби лист був запечатаний деривовком, а не коронованим оленем, і підписаний Джоном Старком, лордом Вічнозимським. «Але запізно вже. Ти зробив свій вибір».

— Ми розіслали чотири десятки круків,— поскаржився король,— а у відповідь отримали або відмовчування, або відкритий опір. Обов'язок кожного вірнопідданого — присягнути своєму королю. Однак усі прапороносці твого батька, за винятком Карстарків, відвернулися від мене. Невже єдина чесна людина на Півночі — це Арнольф Карстарк?

Арнольф Карстарк — дядько покійного лорда Рикарда. Коли його племінник із синами поїхав на південь разом з Робом, він залишився за каштеляна, й саме він перший відгукнувся на вимогу короля Станіса присягнути йому на вірність, виславши з круком запевнення у своїй відданості. «Карстарки не мають вибору»,— міг би сказати Джон. Рикард Карстарк зрадив деривовка і пролив кров левів. Тепер олень — єдина надія Картверді.

— В такі бентежні часи, як тепер, навіть чесні люди не мають певності, в чому полягає їхній обов'язок. Ваша світлість не єдиний король у нашій державі, який вимагає присягнути йому на вірність.

Тут ворухнулася леді Мелісандра.

— Скажіть-но мені, Джоне Сноу... де були всі ті королі, коли дикуни штурмували Стіну?

— За тисячі льє звідси, глухі до наших потреб,— озвався Джон.— Я про це не забув, міледі. І не забуду. Однак батькові прапороносці мають захищати своїх жінок і дітей, а ще простолоуд, який може загинути, якщо вони зроблять неправильний вибір. Його світлість

вимагає від них забагато. Дайте їм час — і ви отримаєте від них відповідь.

— Отаку відповідь? — Станіс зім'яв у кулаці Ліанниного листа.

— Навіть на Півночі люди бояться гніву Тайвіна Ланістера. Та й з Болтонами ніхто не хоче ворогувати. В них на гербі невипадково опинився облуплений чоловік. Північ виступила за Роба, проливала з ним кров, помирала за нього. Напилася горя і смерті, а тепер приходите ви і вимагаєте служити вам. Як можна звинувачувати їх за неохоту? Пробачте, ваша світлосте, але багато хто бачить у вас просто ще одного приреченого самозванця.

— Якщо його світлість приречений, то і ваше королівство теж приречене,— сказала леді Мелісандра.— Пам'ятайте про це, лорде Сноу. Перед вами стоїть єдиний справжній король Вестеросу.

— Як скажете, міледі,— з незворушним, як маска, обличчям відгукнувся Джон.

— Ти на словах заощаджуєш так, наче то — золоті дракони,— пирхнув Станіс.— Цікаво, скільки золота вже наскладав?

— Золота? — («Це отаких драконів хоче збудити червона жінка? Золотих?») — Податки ми збираємо натурою, ваша світлосте. Варта багата на ріпу, але бідна на гроші.

— Саладора Саана ріпа не задовольнить. Мені потрібне золото чи срібло.

— Тоді вам у Білу Гавань. Це місто не зрівняється зі Старгородом чи Королівським Причалом, однак це жвавий порт. Лорд Мандерлі — найбагатший з батькових прапороносців.

— Лорд Надто-Тлустий-Щоб-Сідати-На-Коня.

У відповіді, яку лорд Вайман Мандерлі надіслав з Білої Гавані, йшлося переважно про його поважний вік і слабкість, та й усе. Станіс наказав і про це нікому не розповідати.

— Можливо, його милість захоче пошлюбити дикунку,— сказала Мелісандра.— Цей товстун одружений, лорде Сноу?

— Його дружина давно померла. У лорда Ваймана двоє дорослих синів, а від старшого сина — ще й онуки. І він *справді* надто тлустий, щоб сідати на коня,— щонайменше дванадцять пудів. Вал його не схоче.

— Бодай раз ви б спробували дати мені відповідь, яка мене потішить, лорде Сноу,— пробуркотів король.

— Я сподівався, вас потішить правда, сір. Ваші люди кличуть Вал королівною, але для вільного народу вона — просто сестра покійної жінки короля. Якщо ви примусите її взяти чоловіка, якого вона не хоче, вона, швидше за все, першої шлюбної ночі переріже йому горлянку. Та навіть якщо вона погодиться взяти когось за чоловіка, це ще не означає, що дикуни підуть за нею чи за вами. Єдина людина, здатна схилити їх на ваш бік, це Манс Рейдер.

— Це я й без вас знаю,— не радісно мовив Станіс.— Я чимало годин провів за розмовами з цим чоловіком. Він дуже багато знає про нашого справжнього ворога, і він не дурний, цього не відняти. Та навіть якщо він зречеться свого королівського сану, все одно залишиться клятвopорушником. Даруйте життя одному дезертиру — і таким чином ви заохотите дезертирувати інших. Ні. Закон — залізо, а не кисіль. За всіма законами Сімох Королівств Манс Рейдер має поплатитися життям.

— На Стіні закон закінчується, ваша світлосте. А з Манса Рейдера може бути велика користь.

— І буде. Я його *спав*, і тоді Північ побачить, як чиню я з перекинчиками і зрадниками. Знайдуться інші очільники для дикунів. І в мене лишається син Рейдера, не забувайте. Щойно помре батько, його виплодок стане королем-за-Стіноюю.

— Ваша світлість помиляється! — («Нічого ти не знаєш, Джоне Сноу»,— казала колись Ігритта, але відтоді Джон багато чого дізнався). — З малюка такий самий королевич, як з Вал — королівна. Не можна стати королем-за-Стіноюю тільки тому, що ним був твій батько.

— От і добре,— мовив Станіс,— бо ще одного короля у Вестеросі я не потерплю. Ви підписали дарчу грамоту?

— Ні, ваша світлосте,— Джон стиснув і розтиснув обпечені пальці. «Починається».— Ви просите забагато.

— Прошу? Я *просив* тебе стати лордом Вічнозимським і хранителем Півночі. А ці замки я *вимагаю*.

— Ми відступили вам Ночефорт.

— Пацюки і порохи. Це скупердядійський дарунок, який нічого не коштує дарувальнику. Ваш власний підлеглий Ярвик каже, що на відновлення замку піде не менш як півроку.

— Решта фортів не кращі.

— Я знаю. Але це не має значення. Інших я не маю. Уздовж Стіни — дев'ятнадцять фортив, а людей у вас вистачає лише на три з них. А я збираюся виставити залогу по всіх фортах ще до кінця року.

— Я щодо цього не заперечую, сір, але ж, подекують, ви збираєтеся роздати ці форти своїм лицарям і лордам, васалам вашої світлості, й вони там облаштують свої престоли.

— Королі мають виявляти щедрість до своїх прибічників. Чи лорд Едард нічого не навчив свого байстрюка? Чимало моїх лицарів покинули на півдні свої землі й міцні замки. Невже їхня лояльність не заслуговує на винагороду?

— Якщо ваша світлість хоче напевне втратити всіх прапороносців мого лорда-батька, немає кращого шляху, як роздати палаци північан лордам-південцям.

— Як можна втратити того, кого не маєш? Я сподівався дарувати Вічнозим одному північанину, якщо пригадуєш. Синові Едарда Старка. А він мою пропозицію мені в обличчя жбурнув.

Станіс Баратеон якщо вже вчепиться в якусь образу, то як мастиф у кістку: розгризе її на друзки.

— По праву Вічнозим має перейти моїй сестрі Сансі.

— Ти про леді Ланістер? Дуже хочеш усадовити Куця на батьків престол? Обіцяю вам, лорде Сноу, поки я живий, цього не буде.

Джон знав, що ліпше не наполягати.

— Сір, люди кажуть, ви збираєтеся дарувати землі й замки Тарараху й магнару тенійському.

— Хто це таке тобі сказав?

Ці розмови точилися по всьому Чорному замку.

— Якщо хочете знати, то я почув це від Жиллі.

— І хто така Жиллі?

— Годувальниця,— пояснила леді Мелісандра.— Ви, ваша світлосте, дарували їй свободу в межах замку.

— Тільки не свободу плітки поширювати. Хай працює цицькою, а не язиком. Від неї потрібне молоко, а не *патякання*.

— В Чорному замку зайвих ротів не треба,— погодився Джон.— Я відсилаю її геть, вона попливе вже наступним кораблем зі Східної варти.

Мелісандра торкнулася рубіна на шиї.

— Жиллі разом годує свого сина і Даллиного. Жорстоко розлучати маленького королевича з його молочним братом, мілорде.

«Обережно, поведься дуже обережно».

— У них нічого спільного, крім молока. Синок Жиллі більший і міцніший. Він буцається, щипає королевича, відштовхує. Його батьком був Крастер, чоловік жорстокий і захланний, це у нього в крові.

Король, здавалося, цілком заплутався.

— Я гадав, що годувальниця — це дочка того Крастера.

— І жінка, і дочка, ваша світлосте. Крастер усіх своїх дочок брав за жінок. І синок Жиллі — плід цього зв'язку.

— Власний *батько* зробив їй дитину? — вражено перепитав Станіс.— Тоді добре, що ми її спекаємося. Мені такого збочення тут не треба. Це не Королівський Причал.

— Я знайду іншу годувальницю. Якщо не буде серед дикунок, пошлю когось до гірських кланів. А доти хлопчик питиме козине молоко, з ласки вашої світлості.

— Шкода королевича... але це краще, ніж молоко якоїсь хвойди,— Станіс побарабанив пальцями по карті.— Хотів би повернутися до цих фортів...

— Ваша світлосте,— промовив Джон з крижаною чемністю,— я розмістив ваших вояків і годував їх за рахунок наших зимових запасів. Я видав їм одяг, щоб вони не замерзли.

Станіса це не зворушило.

— Так, ви розділили з нами солонину й кашу, жбурнули нам трохи чорного лахміття, щоб ми не позамерзли. Лахміття, яке дикуни поздирали б з ваших трупів, якби на північ не прийшов я.

Джон не зважав.

— Я забезпечив фуражем ваших коней, а коли ми відновимо сходи, то я позичу вам будівничих, щоб ремонтувати Ночефорт. Я навіть погодився оселити дикунів у Дарі, який був відданий Нічній варті у безстрокове володіння.

— Ти мені порожні землі й пустища пропонуєш, а замків, якими я маю винагородити своїх лордів і прапорonosців, не даєш.

— Ці замки збудувала Нічна варта...

— І Нічна ж варта їх покинула.

— ...щоб обороняти Стіну,— уперто закінчив свою думку Джон,— а не щоб робити з них престоли лордів-південців. Каміння цих замків

скріплене кров'ю і кістками моїх давно померлих братів. Я не можу віддати їх вам.

— Не можеш чи не хочеш? — жили на шиї короля напружені були так само, як і його слова.— Я тобі прізвище хотів дати.

— Я маю прізвище, ваша світлосте.

— Сноу, що означає «сніг». Зловісне прізвище,— Станіс торкнувся руків'я меча.— Ти ким узагалі себе уявив?

— Чатовим на мурах. Мечем у темряві.

— Не заговорюй мені зуби своєю обітницею,— Станіс витягнув меча, якого називав Світлоносцем.— *Ось справжній меч у темряві...*— (Світло побігло брижами леза — то червоне, то жовте, то руде, кидаючи на обличчя короля різкі яскраві відблиски).— Навіть зелений хлопчисько мав це бачити. Чи ти осліпнув?

— Ні, сір. Я згоден, що в ці замки потрібна залога...

— Малолітній командувач згоден. Яке щастя!

— ...з братів Нічної варти.

— У вас немає людей!

— То дайте мені людей, сір. Я забезпечу в кожен форт офіцерів — досвідчених командирів, які знають і саму Стіну, і територію за Стіною, які навчать, як вижити у прийдешній зимі. За все те, чим я забезпечив вас, дайте мені людей у гарнізони. Латників, арбалетників, новобранців. Я навіть заберу всіх ваших поранених і німецьких.

Станіс недовірливо витріщився на нього, а тоді зареготав.

— А ти зухвалий, Сноу, цього не відняти, але ти геть збожеволів, якщо вважаєш, що мої вояки вберуться в чорне.

— Можуть вбиратися в будь-які кольори, хай тільки виконують команди моїх офіцерів так, як виконували б ваші.

Король лишився незворушний.

— У мене на службі лицарі й лорди, нащадки давніх шляхетних домів. І вони не можуть служити під орудою браконьєрів, селяків і вбивць.

«Чи байстрюків, сір?»

— У вас самого правиця — пачкар.

— *Колишній* пачкар. За це я вкоротив йому пальці. Мені сказали, що ви, лорде Сноу, дев'ятсот дев'яносто восьмий командувач Нічної варти. Як думаєте, яке рішення щодо цих замків прийняв би дев'ятсот дев'яносто дев'ятий? Видовище вашої голови на кілку, мабуть,

зробило б його зговірливішим,— король поклав свого ясного меча на карту вздовж Стіни, і криця замерехтіла, як сонячне світло на воді.— Лордом-командувачем ви стали тільки з мого дозволу. Не забувайте про це.

— Лордом-командувачем я став, бо мене брати обрали.

Бувало, прокидаючись уранці, Джон сам у це не вірив — здавалося, що це якась божевільна мара. «Це як нове вбрання вдягнути,— сказав йому якось Сем.— Спершу незвично, та як трохи поносиш, стає вже й зручно».

— Алісер Торн нарікає на ті вибори, і я б не сказав, що в нього зовсім немає приводу для невдоволення,— сказав Станіс. Карта лежала між ними, наче поле бою, просякла барвами палючого меча.— Підрахунок голосів проводив *сліпець*, а допомагав йому твій товстий приятель. І Слінт каже, що ти — перекинчик.

«А кому краще знати, як не Слінту?»

— Перекинчик сказав би вам те, що ви хочете почути, а потім зрадив. Ваша світлість знає, що обрали мене чесно. Батько завжди казав, що ви — людина справедлива.

«Суворий, але справедливий»,— ось як казав лорд Едард, але Джон вирішив не наводити всю фразу цілком.

— Ми не були з лордом Едардом друзями, але голову на плечах він мав. І він би віддав мені ці замки.

«Ніколи в житті».

— Не можу сказати, як саме вчинив би батько. Я дав обітницю, ваша світлосте. Стіна в моїх руках.

— Поки що. Побачимо, чи зможеш ти її втримати,— Станіс тицьнув у нього пальцем.— Забирай свої руїни, якщо вони тобі такі дорогі. Але обіцяю: якщо до кінця року бодай один форт лишатиметься без залоги, я їх відберу — з дозволу чи без. Втратиш бодай один — втратиш голову. А тепер геть.

Зі свого місця біля вогню підвелася леді Мелісандра.

— З вашого дозволу, сір, я проведу лорда Сноу в його покої.

— Навіщо? Він дорогу знає,— сказав Станіс, але махнув обом рукою на вихід.— Робіть як знаєте. Деване, їсти. Варених яєць і води з лимоном.

Після теплої королівської світлиці на гвинтових сходах холод пронизував до кісток.

— Піднімається вітер, м'леді,— попередив Мелісандру сержант, повертаючи Джонови зброю.— Вам би вдягнути теплішого плаща.

— Мене гріє віра,— озвалася червона жінка й рушила за Джоном на сходи.— Ви дедалі більше подобаєтеся його світлості.

— Воно й видно. Цього разу він тільки двічі пригрозив відрубати мені голову.

Мелісандра розсміялася.

— Вам слід боятися його мовчання, а не слів.

Вони спустилися у двір, і вітер підхопив Джонів плащ і з виляском накрит ним червону жрицю. Вона відкинула чорну вовну й узяла Джона під руку.

— Можливо, щодо дикунського короля ви й не помиляєтеся. Я молитиму Царя світла скерувати мене. Коли я зазираю в полум'я, то здатна бачити крізь землю і каміння, здатна відшукати правду в людській душі. Здатна розмовляти з давно померлими королями і ненародженими дітьми, здатна спостерігати, як проминають роки й пори аж до кінця днів.

— І полум'я ніколи не помиляється?

— Ніколи... от тільки ми, жерці, смертні й тому часом помиляємося, плутаючи те, що *станеться*, з тим, що *може статися*.

Джон відчував її жар навіть крізь вовну й дублену шкіру. Те, що вони двоє йшли під руку, привертало цікаві погляди. «Сьогодні в касарнях пліткуватимуть».

— Якщо ви й справді здатні прозирати майбутнє в своєму полум'ї, скажіть мені, де і коли очікувати нового нападу дикунів,— сказав Джон, вивільняючи руку.

— Р'глор посилає нам видіння на свій розсуд, але я пошукаю в полум'ї отого Тормунда,— мовила Мелісандра й вигнула червоні уста в усмішці.— Я бачила у вогні і вас, Джоне Сноу.

— Це погроза, міледі? Мене ви теж плануєте спалити?

— Ви неправильно мене зрозуміли,— сказала вона, кинувши на нього допитливий погляд.— Боюся, вам зі мною ніяково, лорде Сноу.

Джон і не заперечував.

— Стіна — не місце для жінки.

— Поміляєтеся. Мені снилася ваша Стіна, Джоне Сноу. На великому знанні вона збудована, і великі чари закуті в її кригу. Ми зараз ходимо під однією з дверних завіс світу,— Мелісандра звела

погляд на Стіну, видихаючи в повітря теплі вологі хмарки.— Мені тут місце не менше, ніж вам, і дуже скоро я вам можу вельми знадобитися. Не відмовляйтеся від моєї дружби, Джоне. Я бачила вас серед бурі, у складній ситуації, зусібіч оточеного ворогами. У вас стільки ворогів! Перелічити вам їхні імена?

— Я сам знаю їхні імена.

— Звідки така певність? — рубін на шиї Мелісандри червоно спалахнув.— Вам слід боятися не тих ворогів, які кленуть вас у лице, а тих, які вам усміхаються, а коли ви відвернетесь, гострять ножі. Тримайте свого вовка біля себе. Кригу я бачу й кинджали в темряві. Червону мерзлу кров і оголену крицю. І холод.

— На Стіні завжди холод.

— Думаєте?

— Я знаю це, міледі.

— Нічого ти не знаєш, Джоне Сноу,— прошепотіла вона.

Бран

«Ми вже на місці?»

Бран не вимовляв цих слів уголос, але частенько вони просилися на язик, поки він зі своїм обдертим товариством пробирався через старезні діброви й височенні сіро-зелені чатові дерева, похмурі сосни-солдати й голі брунатні каштани. «Ми вже близько?» — думав собі хлопчик, поки Годор видирався на кам'янистий схил або спускався в чергову темну ущелину, де під ногами рипіли замети брудного снігу. «Далеко ще?» — думав Бран, коли лось переходив напівзамерзлий струмок. «Довго ще? Холодно! Де цей триокий ворон?»

Гойдаючись у своєму кошику в Годора за спиною, хлопчик скулився, пригинаючи голову, коли здоровань-конюший проходив попід дубовою гілкою. Знову посипав сніг, вогкий і лапатий. У Годора одне око замерзло й не розплющувалося, густа каштанова сплутана борода вкрилася памороззю, з пишних вусів звисали бурульки. Однією рукою Годор досі стискав іржавий залізний меч, якого забрав у крипті під Вічнозимом, і час до часу рубав ним чергову гілку, здіймаючи вихор сніжинок.

— Год-д-дор,— бурмотів він, цокотячи зубами.

Цей звук був на диво заспокійливий. Дорогою з Вічнозиму на Стіну Бран з товариством збавляв милі за розмовами й оповідками, але тут усе було по-іншому. Навіть Годор це відчував. Тепер його «годор» зринав рідше, ніж на південь від Стіни. Такої непорушності, як у цих лісах, Бран у житті не бачив. Перш ніж почалися сніги, північний вітер підхоплював із землі й затягував у свій вир хмари опалого брунатного листя, й воно шурхотіло, наче таргани в буфеті, однак нині вже все листя опинилося під білим укривалом. Подеколи над головою пролітав

крук, лясаючи в холодному повітрі великими чорними крилами. А в цілому в світі панувала тиша.

Попереду продирався поміж снігових кучугур лось, похиливши голову, і його велетенські роги обсипані були памороззю. На його широкій спині сидів розвідник, похмурий і мовчазний. Холоднорукий — ось як його назвав товстун Сем, бо хоч з обличчя розвідник був блідий, долоні мав чорні й тверді як залізо, і холодні теж як залізо. Решта його тіла ховалася під вовняним плащем, дубленою шкірянкою і кольчугою, голову затіняв каптур плаща, а нижню половину обличчя затуляв чорний вовняний шалик.

За спиною у розвідника сиділа Міра Рід, пригортаючи свого брата, щоб захистити від вітру й холоду і зігріти теплом власного тіла. У Джоджена під носом намерзли шмарклі, й час до часу хлопець починав шалено труситися. «Який він маленький,— думав Бран, дивлячись, як погойдуються Джоджен.— Він тепер видається меншим за мене, а це ж я — каліка».

Замикав маленьку валку Літо, і його віддих замерзав у лісовому повітрі. Деривовк досі накульгував на задню ногу, в яку йому в Короні Королеви влучила стріла. Щоразу, вдягаючи шкуру великого вовка, Бран відчував біль від цієї старої рани. Останнім часом Бран у Літовому тілі проводив більше часу, ніж у власному: попри густе хутро, вовк також потерпав через кусючий холод, однак він і бачив далі, і чув краще, і нюх мав гостріший, ніж хлопчик у кошику, сповитий як немовля.

А коли Бранові набридало бути вовком, він вселявся в Годора. Лагідний велет, відчувши його, схлипував і метляв головою, проте вже не так божевільно, як у Короні Королеви. «Він упізнає мене,— любив повторювати про себе хлопчик.— Він уже до мене звик». І все одно Бранові ніколи не було затишно в Годоровій шкурі. Здоровань-конюший не розумів, що відбувається, і на язиці у Брана з'являвся присмак страху. В Літовому тілі було краще. «Я — це він, а він — це я. Він відчуває те саме, що і я».

Іноді Бран, чуючи, що вовк обнюхує лосині сліди, міркував, чи зміг би той завалити великого звіра. У Вічнозимі Літо звик до вовків, але це лось, а лось — це здобич. Деривовк відчував потік теплої крові під кошлатою шкурою лося. Від лосиного запаху з його пащеки

починала текти слина, й у Брана самого на думку про жирне темне м'ясо рот наповнювався слиною.

На дубі неподалік закрював крук, а тоді до Брана долинув шелест крил: ще один великий чорний птах злетів на землю зовсім поруч. Удень біля них трималося тільки з півдюжини круків — перелітали з гілки на гілку чи їхали на рогах лося. Решта зграї летіла вперед або ж затримувалася позаду. Та коли сідало сонце, вони поверталися, спускаючись із неба на чорних як ніч крилах, і тоді на кілька ярдів навкруги все гілля на всіх деревах було всіяне ними. Дехто з круків підлітав до розвідника й щось йому буркотів, і Бранові здавалося, що розвідник розуміє їхнє каркання і кавкання. «Це його очі й вуха. Вони все вивідують, а потім нашіптують йому, які попереду й позаду є небезпеки».

Як-от зараз. Зненацька лось зупинився, й розвідник легко зістрибнув з його спини та приземлився в сніг, загрузнувши до колін. Літо, наїжачивши шерсть, загарчав на нього. Деривовкові не подобався запах Холоднорукого. «Мертвечина, всохла кров, легкий дух гнилизни. І холод. Холод понад усе».

— Що таке? — поцікавилася Міра.

— Позаду,— оголосив Холоднорукий голосом, приглушеним чорним вовняним шаликом, що затуляв носа й рота.

— Вовки? — запитав Бран. Вони вже кілька днів знали, що їх переслідують. Щоночі чулося жалібне виття зграї, щоночі, здавалося, вовки потрошку наближаються. «Мисливці, ще й голодні. Вони нюхом чують, які ми слабкі». Часто Бран прокидався, весь тремтячи, за кілька годин до світання, дослухаючись, як вовки перегукуються вдалині, й чекаючи, доки зійде сонце. «Якщо це вовки, то в лісі десь має бути здобич»,— раніше думав Бран, поки не збагнув, що це вони самі — здобич.

Розвідник похитав головою.

— Люди. Вовки поки що тримаються оддалік. А от люди не такі скромні.

Міра Рід скинула каптура. Мокрий сніг, який назбирався на ньому, глухо впав на землю.

— Скільки людей? Хто вони?

— Вороги. Я з ними розберуся.

— Я піду з вами.

— Зостанься. Хлопець не повинен лишатися без захисту. Попереду скуте кригою озеро. Коли вийдете до нього, повертайте на північ і тримайтеся берега. Дійдете до рибальського селища. Сховаєтеся там, поки я вас не наздожену.

Бранові здалося, що Міра почне сперечатися, однак її брат мовив:
— Роби, як він каже. Він знає ці краї.

Очі в Джоджена були темно-зелені, як мох, але важкі від втоми, якої Бран у них ніколи раніше не помічав. «Малий дідусь». На південь від Стіни краножанин здавався мудрим над свої літа, але тут почувався розгубленим і наляканим, як і всі решта. Та все одно Міра завжди його слухалася.

Послухалася й зараз. Холоднорукий ковзнув поміж дерев — туди, звідки вони прийшли, і за ним полетіло четверо круків. Червонощока від холоду Міра провела його поглядом, і з ніздрів у неї вихоплювалася пара. Знову натягнувши каптур, вона легенько підштовхнула лося, й подорож продовжилася. Однак не встигли вони здолати і двадцять ярдів, як дівчина озирнулася й мовила.

— Він каже — «люди». Які люди? Дикуни? Чому він не сказав?

— Він сказав, що піде й розбереться з ними,— озвався Бран.

— Сказав, ага. А ще він казав, що відведе нас до триокого ворона. Але річка, яку ми перетнули сьогодні вранці, та сама, що ми перетинали чотири дні тому, присягаюся. Ми ходимо по колу.

— Річки петляють,— невпевнено зронив Бран,— а якщо десь трапляється озеро чи гора, доводиться обходити.

— Щось забагато цих обходів,— не вгавала Міра,— і забагато таємниць. Мені це не подобається. Мені не подобається він. Я йому не довіряю. Досить самих тільки його рук! А він же й обличчя ховає, і не називає свого імені. Хто він? Що він? Хто завгодно може вдягнути чорного плаща. Хто завгодно і що завгодно. Він не їсть, не п'є, і холоду, здається, теж не відчуває.

«Це правда». Бран боявся говорити про це, але він це також зауважив. Коли вони зупинялися на ніч, Бран з Годором і Ріди тулилися разом, щоб зігрітися, а розвідник тримався осторонь. Іноді Холоднорукий заплющував очі, але Бран сумнівався, що він спить. І було ще дещо...

— Шалик,— Бран неспокійно роззирнувся, але навколо наче не було круків. Коли пішов розвідник, полетіли й великі чорні птахи.

Ніхто не підслуховував. Та все одно Бран стишив голос.— Шалик у нього на роті ніколи не вкривається памороззю, як Годорова борода. Навіть коли він розмовляє.

Міра кинула на нього гострий погляд.

— Твоя правда. Ми ніколи не бачили в нього пари від дихання, ні?

— Ні.

Біла хмарка звіщала про кожен Годорів «годор». Коли розмовляли Джоджен або його сестра, це теж було видно. Навіть лось, видихаючи, лишав у повітрі теплий туман.

— А якщо він не дихає...

Бранові пригадалися казки, які йому, маленькому, розповідала стара Нан. «Живуть за Стіною чудовиська — велети й химери, скрадливі тіні й ходячі мерці,— казала вона, підгортаючи йому колючий вовняний коц,— але перейти вони не зможуть, поки міцно стоїть Стіна й лишаються вірними вояки Нічної варти. Тому засинай, мій маленький Брандоне, мій хлопчику, і нехай тобі сняться солодкі сни. Тут чудовиськ немає». Розвідник носить чорне вбрання Нічної варти, та що як він узагалі не людина? Що як він якийсь чудовисько, яке веде їх до інших монстрів, де їх просто зжеруть?

— Розвідник урятував від блідавців Сема з дівчиною,— невпевнено промовив Бран,— і він веде мене до триокого ворона.

— А чому цей триокий ворон сам не з'явиться до нас? Чому він не зустрінеться з нами на Стіні? Ворони мають крила. Мій брат день у день слабшає. Скільки ще ми зможемо йти?

— Поки не дійдемо,— кашлянув Джоджен.

Незабаром дійшли до обіцяного озера й повернули на північ, як велів розвідник. Це було нескладно.

Вода в озері замерзла, а сніг, який падав стільки днів поспіль, що Бран уже й лік утратив, перетворив озеро на неосяжну білу пустелю. В тих місцях, де озеро лежало гладеньке, а земля під ногами була горбкувата, обирати дорогу було легко, але траплялися місця, де вітер намів снігові кучугури, тож важко було розрізнити, де закінчується берег і починається власне озеро. І навіть дерева не могли правити за надійний дороговказ, як сподівалися діти, бо в озері траплялися лісисті острівці, а на березі — чималі ділянки без єдиного дерева.

Лось повертав, куди схоче, не слухаючись Міри та Джоджена, які їхали в нього на спині. Переважно він тримався попід деревами, та

якщо берег занадто вигинався на захід, лось, хрускаючи кригою під копитами, скорочував дорогу, зрізаючи просто через замерзле озеро та продираючись через снігові замети, вищі за Брана. На озері вітер дужчав — холодний північний вітер, який, завиваючи, пронизував усі шари вовни та шкіри і змушуючи мандрівників тремтіти. Коли ж він віяв ув обличчя, засипаючи очі снігом, діти почувалися мов сліпі.

Години минали в мовчанні. Попереду між дерев почали скрадатися тіні — довгі пальці сутінків. Бран уже почав їх боятися. Кожен наступний день здавався коротшим за попередній, і якщо засвітла було просто холодно, то ночі здавалися крижаними.

Міра знову пригальмувала.

— Ми б уже мали дійти до селища,— мовила вона голосом приглушеним і дивним.

— А не могли ми його прогавити? — запитав Бран.

— Сподіваюся, ні. До ночі нам слід знайти якийсь прихисток.

Вона мала рацію: у Джоджена вже посиніли губи, а в самої Міри щоки були бурякові. У Брана все обличчя заніміло. Годорова борода перетворилася на лід. Сніг у нього на ногах поналипав мало не до колін, і Бран кілька разів відчував, як здоровань заточується. А нема людини дужчої за Годора, нема. Та якщо вже і його могутня сила тане...

— Літо відшукає селище,— зненацька промовив Бран, видихаючи разом зі словами хмарки пари в повітря. Він не чекав Міриної відповіді, а натомість, заплющивши очі, вилетів зі свого скаліченого тіла.

Щойно він прослизнув у шкуру Літа, мертвий ліс зненацька ожив. Там, де досі стояла тиша, раптом почулися звуки: серед дерев літав вітер, дихав Годор, а лось гріб землю в пошуках корму. Ніздрі наповнилися знайомими запахами: мокрого листя й зів'ялої трави, білячого трупика, що розкладався в кущах; почувся квасний сморід людського поту й мускусний пах лося. «Харч. М'ясо». Лось відчув його цікавість. Сторожко обернув голову до деривовка й опустив свої велетенські роги.

«Це не здобич,— прошепотів хлопчик до звіра, з яким ділив шкуру.— Облиш його. Біжи».

Літо побіг. Помчав через озеро, лапами здіймаючи по собі хмари снігу. Деревя стояли пліч-о-пліч, наче вояки в бойовій шерезі, всі в

білих плащах. Деривовк мчав через каміння й коріння, через старі снігові замети, й під його вагою тріщала снігова шкуринка. Лапи намокли і змерзли. Наступний пагорб увесь поріс соснами, й повітря напоював гострий аромат глици. Досягнувши вершини, деривовк розвернувся по колу, принюючись, а відтак, задерши голову, завив.

У повітрі стояли запахи. Людські запахи.

«Зола,— подумав Бран,— запах давній і слабкий, але це точно зола». Запах горілого дерева, сажі, вугілля. Згаслого багаття.

Вовк обтрусив морду від снігу. Вітер був поривчастий, заважав простежити, звідки лине запах. Вовк обертася то туди, то сюди, принюючись. Навколо виднілися снігові кучугури й одягнуті в біле дерева. Вовк вистромив язика між зубами, пробуючи студене повітря на смак; сніжинки танули на язичку, а від дихання в повітрі стояв туман. Щойно вовк рушив на запах, Годор одразу подибав за ним. Лось вагався довше, тож Бран неохоче повернувся у власне тіло й мовив:

— Отуди. За Літом. Я занюхав село.

Коли між хмар прозирнув кінчик місячного серпика, подорожні нарешті добрали до селища на березі озера. Мало не пройшли його наскрізь без зупинки. Звідси, з криги, селище майже нічим не відрізнялося від інших краєвидів на узбережжі. Поховані під сніговими заметами, круглі муровані хати нагадували валуни, пагорби й колоди: отак само Джоджен напередодні переплутав повалені дерева з будівлею, поки, розкопавши сніг, не натрапив на поламане гілля та гнілі стовбури.

Селище було порожнє, покинуте своїми колишніми мешканцями-дикунами, як і всі решта сіл на шляху. Деякі навіть стояли спалені, так наче мешканці хотіли мати певність, що ніколи вже не приповзуть назад, однак це селище врятувалося від смолоскипів. Попід снігом відшукалася дюжина халупок і одна світлиця з дерновою покрівлею і товстими стінами з грубо обтесаних колод.

— Бодай від вітру захистимося,— мовив Бран.

— Го-дор,— підтвердив Годор.

Міра сковзнула з лося на землю. Вони з братом допомогли Бранові вилізти з кошика.

— Може, дикуни трохи харчів залишили,— сказала вона.

Але надії виявилися марними. У світлиці був тільки попіл старого багаття, земляна долівка й холод, який пронизував до кісток. Та

принаймні тепер вони мали дах над головою і дерев'яні стіни, які захистять од вітру. Неподалік протікав струмок, який покритися вже тонким льодом. Лосю, щоб напитися, довелося пробивати лід копитом. Коли Бран, Джоджен і Годор розмістилися, Міра принесла їм посмоктати кілька бурульок. Тала вода була така холоднюча, що Бран аж здригнувся.

Літо не схотів заходити в світлицю. Бран відчував голод великого вовка — тільк його власного голоду.

— Іди полюй,— мовив Бран до Літа,— а лося облиш.

У душі йому теж хотілося побігти полювати. Може, згодом він так і вчинить.

На вечерю була жменька перетертих жолудів, з яких намішали кашку — таку гірку, що Бран ледве її не виблював. Джоджен Рід навіть і не пробував їсти її. Молодший і тендітніший за сестру, він марнів день у день.

— Джоджене, ти мусиш поїсти,— напучувала його Міра.

— Пізніше. Хочу просто відпочити,— Джоджен слабо всміхнувся.— Сьогодні не день моєї смерті, сестро. Запевняю тебе.

— Ти мало з лося не впав.

— Але ж не впав. Я просто змерз і зголоднів, оце й усе.

— Тоді поїж.

— Товчених жолудів? У мене живіт болить, а від них тільки гірше буде. Облиш мене, сестро. Мені вже сниться смажена курочка.

— Снами ситий не будеш. Навіть зеленими снами.

— А що ще мені лишається?

«Що ще нам усім лишається?» Харчі, які вони запасли з собою, закінчилися десять днів тому. Відтоді голод переслідував дітей день і ніч. Навіть Літо в цих лісах не міг відшукати здобичі. Харчувалися товченими жолудями й сирою рибою. У лісах було повно крижаних струмків і холодних чорних озер, а Міра ловила рибу своїм тризубим остенем незгірше за рибалок, які ловлять на вудку. Бувало, заки вона поверталася з уловом, який звивався на зубцях остеня, губи в неї були вже сині від холоду. Однак уже три дні Мірі нічого не вдавалося спіймати. У Брана в животі було так порожньо, що здавалося — насправді минуло вже три роки.

Коли, давлячись, доїли мізерну вечерю, Міра привалилася до стіни, нагострюючи точилом свій кинджал. Годор розгойдувався

навприсядки біля дверей, бурмочучи: «Годор, годор, годор».

Бран заплющив очі. Було надто холодно, щоб розмовляти, а розпалити багаття діти не наважувалися. Їх попереджав Холоднорукий. «Ці ліси не такі безлюдні, як вам здається,— казав він.— І неможливо передбачити, кого з темряви може прикликати вогонь». На саму згадку про це Бран затремтів, хоча поруч з ним був теплий Годор.

Сон не приходив — і не міг прийти. Був тільки вітер, кусючий холод, місячне сяйво на снігу — і вогонь. Бран знову був у Літовому тілі, за багато льє звідси, і ніч відгонила кров'ю. Запах був сильний. «Неподалік убита здобич». М'ясо й досі, певно, тепле. Між зубів побігла слина, а в нутрі прокинувся голод. «Не лось. Не олень. Не воно».

Деривовк рушив до м'яса, худюю сірою тінню ковзаючи від дерева до дерева, перетинаючи калюжі місячного світла й долаючи снігові кучугури. Навколо нього бився вітер, змінюючи напрямок. Вовк загубив запах, знову знайшов, знову загубив. Коли знову почав його шукати, вуха нашорошилися на далекий звук.

«Вовк»,— одразу здогадався Літо і, тепер уже сторожко, попрямував на звук. Скоро повернувся й дух крові, але до нього тепер домішувалися й інші запахи: сечі й мертвих шкур, пташиного посліду, пір'я — і вовка, вовка, вовка. «Зграя». Доведеться поборотися за м'ясо.

Вовки також занюхали його. Коли він вийшов з темряви дерев на закривавлену прогалину, вони спостерігали за ним. Самиця обгризала шкіряний чобіт, у якому ще лишалося півноги, але з наближенням Літа випустила його. Вожак зграї, старий самець із сивою мордою, сліпий на одне око, вийшов назустріч, загарчав і вицирив зуби. Позаду нього молодий самець теж вискалив ікла.

Світло-жовті деривовчі очі вбирали навколишню картину. В одному з кущів серед гілля заплутався клубок нутрощів. З розпоротого живота здіймалася пара, насичена ароматами крові та м'яса. В рогатий місяць невидющо втупилася голова: щоки подерті й обгризені до кривавих кісток, очниці порожні, шия закінчується рваним обрубок. Калюжа мерзлої крові виблискує чорно-червоним.

«Люди». Їхній сморід переповнив світ. За життя їх було стільки, скільки пальців на людській лапі, але зараз їх не лишилося зовсім. «Мертві. Кінчені. М'ясо». Колись вони були в плащах з каптурами, та вовки, жадаючи дістатися плоті, подерли одяг на клапті. Ті, в кого ще

лишалось щось від обличчя, були з обмерзлими бородами, брудними від закрижанілих шмарклів. Ці рештки уже почав замітати сніг, неймовірно білий на тлі подертих плащів і бриджив, які були чорні. «Чорні!»

За багато льє звідти неспокійно ворухнувся хлопчик.

«Чорний одяг. Нічна варта. Вони були з Нічної варти».

Деривовку було те байдуже. Це просто м'ясо. А він голодний.

Очі трьох вовків жовто світилися. Літо помотав головою, роздувши ніздрі, тоді вищирив ікла. Молодший самець позадкував. Деривовк занюхав його страх. «Послідок»,— здогадався він. Але одноокий вовк відповів ричанням і заступив йому дорогу. «Вожак. І він не боїться мене, хоча я вдвічі за нього більший».

Їхні очі зустрілися.

«Варг!»

І тоді двоє кинулися вперед, вовк і деривовк, і не було вже часу думати. Вовк перетворився на самі зуби й кігті, і полетів сніг з-під тіл, які крутилися, звивалися та рвали одне одного, а навколо гарчали та клацали зубами двоє інших вовків. Зуби деривовка зімкнулися на скуйовдженому хутрі, гладенькому від паморозі, стиснули тонку як патик кінцівку, але одноокий вовк дряпнув його в живіт і вивільнився, перекотився та знову кинувся на нього. Жовті ікла клацнули, зімкнулися у нього на шиї, але деривовк струсив свого старого сірого брата, наче щура, а тоді стрибнув на нього, повалив. Перекочуючись, кусаючись, буцаючись, вони боролися, поки з них не полетіло клоччя, а сніг навколо не заплямувала свіжа кров. Але зрештою одноокий вовк перекинувся горічерева. Деривовк ще двічі клацнув на нього зубами, понюхав під хвостом, задер над ним ногу.

Кілька разів клацнув зубами, застережно загарчав — і самиця з послідком також підкорилися. Згряя перейшла до деривовка.

І здобич також. Він походив поміж людей, обнюхуючи їх, поки не зупинився біля найбільшого, в якого вже не лишилося обличчя, однак він досі стискав у кулаці чорне залізо. Другого кулака бракувало: рука обривалася на зап'ястку, й кикоть був загорнутий у шкіру. З рани на шиї густо й повільно витікала кров. Деривовк похлебтав її, облизав безоку руїну на місці обличчя, тоді занурив палець у шию і рвонув її, швидко заковтуючи шмат солодкого м'яса. Ніколи ще м'ясо не здавалося йому таким смачним.

Покінчивши з першим тілом, деривовк перемістився до наступного, де також пооб'їдав найсмачніше. З дерев за ним спостерігали круки, сидячи на гілках, темноокі й мовчазні, в снігових вихорах. Решта вовків вдовольнилася об'їдками: старий самець поїв перший, за ним — самиця, а далі й послідок. Тепер вони всі трое належали деривовку. Тепер це його згряя.

«Ні,— прошепотів хлопчик,— у нас інакша згряя. Леді мертва, Сіровій, напевно, також, але десь іще досі бігають Кошлай, Наймірія і Привид. Пам'ятаєш Привида?»

Снігопад і вовчий бенкет почали танути. В обличчя війнуло теплом — заспокійливим, як мамині цілунки. «Вогонь,— подумав Бран,— дим». Ніс сіпнувся на запах смаженини. Й тоді ліс зник, а Бран знов опинився в світлиці, в своєму скаліченому тілі: лежав, утупившись у полум'я. Міра Рід перевертала над вогнем шматок червоного сирого м'яса, і воно припікалося та плювалося соком.

— Саме вчасно,— сказала вона. Бран протер очі й підсунувся задки до стіни, щоб сісти.— Ти мало вечерю не проспав. Розвідник натрапив на свиню.

За спиною у Міри уже радісно вп'явся зубами в шмат гарячого підсмаженого м'яса Годор, й по бороді в нього бігли кров і сало. З-поміж пальців піднімалися цівки диму. «Годор,— бурмотів здоровань між укусами,— годор, годор». Поруч з ним на земляній долівці лежав меч. Джоджен Рід кусав від свого шматка малесенькі порції, дюжину разів пережовуючи їх, перш ніж ковтнути.

«Розвідник зарізав свиню». Холоднорукий стояв біля дверей, на руці в нього сидів крук, і обидва вони дивилися на вогонь. У двох парах чорних очей відбивалося полум'я. «Він не їсть,— пригадалося Бранові,— й боїться вогню».

— Ви ж сказали, що не можна палити багаття,— нагадав він розвідникові.

— Стіни приховають полум'я, та й світанок недалеко. Скоро ми вже будемо в дорозі.

— А що сталося людьми? З ворогами, які йшли за нами?

— Вони вас не потурбують.

— Хто вони? Дикуни?

Міра перевернула м'ясо, щоб підсмажити з другого боку. Годор жував і ковтав, щасливо бурмочучи собі під ніс. Тільки Джоджен,

здавалося, помітив, що відбувається, коли Холоднорукий обернувся й поглянув на Брана.

— Це були вороги.

«Вояки Нічної варти».

— Ви їх убили. Ви разом з круками. Обличчя в них були пошматовані, а очі видзьобані...— (Холоднорукий не заперечував).— Це ж були ваші *побратими*. Я бачив. Вовки пороздирали їхній одяг, але все одно видно було, що плащі в них чорні. Як ваші долоні...— (Холоднорукий не відповів).— Хто ви? Чому у вас чорні долоні?

Розвідник втупився у свої долоні, наче вперше їх побачив.

— Коли серце припиняє битися, кров стікає в кінцівки, гусне й застигає,— зарипів у горлі його голос, тонкий і виснажений, як він сам.— Долоні та ступні набрякають і чорніють, як кров'янка. Решта ж тіла біліє, як молоко.

Міра Рід підвелася, стискаючи в руці остень, на зубцях якого й досі нахромлений був шмат м'яса.

— Покажіть нам своє обличчя.

Розвідник і не думав виконувати її бажання.

— Він неживий,— сказав Бран, відчуваючи в горлі присмак жовчі.
— Міро, це мертвяк. Стара Нан казала, що чудовиська не можуть проникнути до нас, поки міцно стоїть Стіна й лишаються вірними вояки Нічної варти. А він вийшов зустріти нас до Стіни, а на той бій перейти не міг. Натомість послав до нас Сема з тою дикункою.

Мірина долоня, зігріта рукавичкою, стиснула держак остеня.

— Хто вас послав? Хто цей триокий ворон?

— Друг. Сновидець, відьмак — кличте як заманеться. Останній зеленвидець.

Двері світлиці з гуркотом розчахнулися. Надворі завивав нічний вітер, суворий і сліпий. Усі дерева пообсідали верескливі круки. Холоднорукий не ворухнувся.

— Чудовисько,— сказав Бран.

Розвідник поглянув на Брана так, наче, крім них двох, нікого не існувало.

— Твоє чудовисько, Брандоне Старк.

— Твоє,— луною озвався крук у нього на плечі. За дверима круки на дереві підхопили крик, поки нічний ліс не заспівав пісню воронячої зграї: «Твоє, твоє, твоє».

— Джоджене, тобі таке снилося? — запитала Міра у свого брата.
— Хто він? Що він? Що нам тепер робити?

— Ми підемо з розвідником,— сказав Джоджен.— Ми зайшли задалеко, щоб відступитися, Міро. Живими нам на Стіну вже не повернутися. Або ми підемо з Брановим чудовиськом, або загинемо.

Тиріон

З Пентоса виїхали через Східну браму, хоча сходу сонця Тиріон Ланістер так і не побачив.

— Так наче ви й не приїздили в Пентос, мій маленький друже,— промовив магістр Ілірію, засуваючи фіолетові оксамитові фіранки на паланкіні.— Ніхто не має бачити, що ви їдете з міста, так само як ніхто не бачив, що ви в нього приїздили.

— Ніхто, крім матросів, які запхали мене в діжку, і юнги, який прибирав з мною, і дівчини, яку ви підіслали до мене в ліжку, і тої підступної веснянкуватої пралі. А, і ще ваших вартових. Вони точно знають, що ви в паланкіні не сам,— хіба що ви вкоротили їм мізки разом з яйцями.

Паланкін на важких шкіряних ременях несло четверо велетенських возовиків. Поряд з кіньми йшло четверо євнухів, по двоє з кожного боку, а решта євнухів трималася позаду, охороняючи поклажу.

— Незаплямовані не пліткують,— запевнив Тиріона Ілірію.— А галера, яка вас привезла, вже на шляху в Ашай. Повернеться роки за два, і то якщо море не розіграється. Що ж до моєї челяді, то вони всі мене дуже люблять. І не зрадять.

«Потішся з цієї думки, мій товстенький друже. Одного дня ми ці слова вирізьбимо на твоїй крипті».

— Нам би слід було зараз плисти на борту цієї галери. Найкоротший шлях у Волантис — морем.

— Море небезпечне,— озвався Ілірію.— Осінь — пора штормів, та й на Східцях засіли пірати і нападають на чесних людей. Не можна моему маленькому другові потрапляти в такі руки.

— На Ройні теж чимало піратів.

— Річкових піратів,— позіхнув сироторгівець, зворотом долоні затуливши рота.— Капітанів-тарганів, які на крихти кидаються.

— А ще я чув плітки про закам'янілих.

— А ці вже реальні, бідолахи. Але навіщо нам розмовляти про таке? Надто день сьогодні чарівний для таких розмов. Скоро ми вже побачимо Ройн, і там ви позбудетеся Ілірію з його великим черевом. А доти ліпше нам пити і дрімати. У нас із собою солодке вино й чудові гострі закуски. То навіщо застановлятися на слабостях і смерті?

«І справді — навіщо?» Тиріонові знову причувся дзвін арбалета, й він замислився. Паланкін погойдувався з боку в бік, і цей заспокійливий рух заколисував, як дитину в матері на руках. «Хоча звідки мені знати, як воно». Під сідницями пружинили набиті гусячим пухом подушки. Фіолетові оксамитові стіни вигиналися, переходячи в стелю, і в паланкіні було тепло і приємно, попри осінній холод на вулиці.

Позаду тягнулася валка мулів, везучи скрині, барила й діжки, а ще великі кошики смаколиків, щоб не зголоднів самовладець сиру. Зранку поснідали прямими ковбасками, а запили їх темним димоягідним брунатним. На обід був холодець з вугра й дорнське червоне. На вечір — покраяна шинка, варені яйця й смажені жайворонки з начинкою з часнику й цибулі, а для кращого травлення — світлий ель і мирські вогневіна. Однак паланкін був не лише зручний, а й повільний, тож дуже скоро в карлика вже все свербіло від нетерплячки.

— За скільки днів ми доїдемо до ріки? — увечері запитав він в Ілірію.— З такою швидкістю дракони вашої королеви виростуть більшими за Ейгонову трійцю, заки я нарешті їх побачу.

— Було б непогано. Великого дракона бояться більше, ніж маленького. Та хай як би мені хотілося привітати королеву Данерис у Волантисі,— стени плечима магістр,— у цьому я мушу покластися на вас із Грифом. А я їй найкраще прислужуся в Пентосі, готуючи все для її повернення. Та поки я ще з вами... ну, старий товстун має право на зручності, правда? Випиймо по келиху вина.

— Скажіть-но,— спитав Тиріон, попиваючи вино,— якої фіги магістрові Пентоса перейматися тим, хто носить корону у Вестеросі? Яка в цій авантюрі користь для вас, мілорде?

Товстун обтер з вуст сало.

— Я вже старий, я втомився від цього світу з його підступами. Невже аж так дивно, що мені перед смертю хочеться зробити щось добре — допомогти милій дівчині повернути те, що належить їй по праву?

«Ти ще спробуй продати мені чарівні лати й палац у Валерії».

— Якщо Данерис — просто мила дівчина, Залізний трон пошматує її на милі кавалочки.

— Боюся, ні, мій маленький друже. В її жилах тече кров Ейгона Дракона.

«А також кров Ейгона Негідника, Мейгора Лютого і Бейлора Божевільного».

— Розкажіть мені про неї побільше.

Товстун почав замріяно:

— До мене Данерис приїхала ще зовсім дитиною, але вже тоді була гарніша навіть за мою другу жінку — така вродлива, що я аж зажадав її. Але вона поводитися так боязко й замкнено, що я розумів: ніякої радості в ліжку з нею не отримаю. Натомість я покликав грілку й бурхливо грав її, поки не минулося моє божевілля. Якщо по правді, не думав я, що Данерис довго протримається серед комонників.

— Але це вас не зупинило, й ви продали її халові Дрого...

— Дотраки не купують і не продають. Тому краще сказати, що її брат Вісерис дарував її Дрого, щоб завоювати дружбу хала. Марнославний він був парубок і захланний. Вісерис жадав батькового престолу, але також жадав він і Данерис, тож не дуже хотів її віддавати. У ніч напередодні весілля королівни він спробував прокрастися до неї в ліжку, наполягаючи, що як не може отримати її руку, отримає бодай її цноту. Якби я завбачливо не поставив у неї під дверима вартових, Вісерис міг би зруйнувати багаторічне планування.

— Ото він йолоп, певно, був.

— Вісерис — син Божевільного Ейриси, атож. Данерис... Данерис — то зовсім інше,— Ілірію закинув до рота смаженого жайворонка й почав гучно хрумтати його разом з кістками.— Перелякана дитина, яка знайшла прихисток у моєму особняку, померла в Дотрацькому морі, а відродилася у крові й полум'ї. І королева драконів, яка носить тепер це ім'я, справді з роду Таргарієнів. Коли я послав по неї кораблі, щоб забрати додому, вона натомість завернула в Невільничу бухту. Буквально за кілька днів завоювала Астапор, змусила Юнкай

прихилити коліно, сплюндрувала Мірін. Наступним буде Мантарис, якщо вона старими валерійськими шляхами вирушить на захід. А якщо попливе морем, ну... її флоту доведеться запасатися харчами й водою у Волантисі.

— Сушею чи морем, а від Міріна до Волантиса — багато льє,— зауважив Тиріон.

— П'ятсот п'ятдесят, якщо летіти драконом через пустелі, гори, трясовини й населені привидами руїни. Дорогою загине чимало людей, та зацілілі, заки дійдуть до Волантиса, загартуються... а там на них уже чекатимете ви з Грифом, зі свіжими силами й достатньою кількістю кораблів, щоб доправити їх через море у Вестерос.

Тиріон пригадав усе, що знав про Волантис — найстаріше й найвеличніше з дев'ятох вільних міст. Навіть своїм обрубком носа він занюхав, що тут нечисто.

— Подейкують, що у Волантисі на одного вільнонародженого припадає п'ятеро рабів. Навіщо тріархам допомагати королеві, яка зруйнувала работоргівлю? — запитав він і тицьнув пальцем у Ілрію.— От вам, наприклад, навіщо це? Можливо, за законами Пентоса рабство і заборонене, однак ви в цю торгівлю теж заохали пальчика, а може, й цілу руку. Проте ви чомусь плетете інтриги на користь королеви драконів, а не проти неї. Чому? Що ви сподіваєтеся отримати з королеви Данерис?

— Ви знову за своє? А ви наполегливий коротун! — Ілрію, розсміявшись, поплескав себе по череву.— Ну гаразд. Король-жебрак заприсягнувся мені, що зробить мене своїм скарбничим і справжнім лордом. Щойно він вдягне золоту корону, я зможу сам собі обрати замок... навіть Кичеру Кастерлі, якщо хочу.

В Тиріона аж вино приснуло з пошрамованого обрубка, що був колись носом.

— Ото мій лорд-батько зрадив би, почувши про таке.

— Вашому лорду-батькові не було чого перейматися. Навіщо мені якась кичера? Особняк у мене великий, ще й набагато зручніший за ваші вестероські замки, де завжди гуляють протяги. А от посада скарбничого...— товстун облупив ще одне яйце.— Люблю я грошки. Чи є солодший звук за брязкіт золота?

«Сестрині зойки, наприклад».

— А ви впевнені, що Данерис виконає братові обіцянки?

— Може, виконає, може, ні,— Ілірію відкусив половину яйця.— Я ж вам казав, мій маленький друже, не все завжди робиться заради вигоди. Можете не вірити, але старий товстий дурень, як-от я, має друзів і воліє віддячувати за любов.

«Брехун,— подумав Тиріон.— У цій авантурі тебе приваблює щось більше за золото й замки».

— В наші дні рідко зустрінеш людину, яка дружбу цінує вище за гроші.

— Щира правда, на жаль,— озвався товстун, глухий до іронічного підтексту.

— А як це сталося, що ви так подружилися з Павуком?

— Ми стрілися ще замолоду, коли були двома зеленими хлопчиками в Пентосі.

— Вейрис сам з Мира.

— Так і є. Я познайомився з ним майже одразу, як він приїхав, втікаючи від работоргівців. Удень він спав по стічних канавах, а ночами лазив по дахах, наче кіт. А я, майже такий самий бідний, був бравом у брудних шовках, що здобував собі на життя своїм клинком. Може, ви помітили статую в мене біля басейну? Її вирізьбив Літо Маланон, коли мені було шістнадцять. Прегарна статуя, та нині я на неї не можу без сліз дивитися.

— Вік нищить нас усіх. Я он досі оплакую свій ніс. Але Вейрис...

— У Мирі він був королем злодіїв, поки його не виказав суперник. У Пентосі він вирізнявся своїм акцентом, а коли стало відомо, що він євнух, його почали цькувати й бити. Не знаю, чому в захисники він обрав мене, але ми уклали домовленість. Вейрис шпигував за дрібними злодюжками й відбирав їхню здобич. Я пропонував допомогу їхнім жертвам, обіцяючи повернути вкрадені цінності за певну плату. Незабаром усі пограбовані вже знали, що слід іти до мене, в той час як міські розбійники й гаманники шукали Вейрису... половина — щоб перерізати йому горлянку, друга половина — щоб продати йому награване. Ми обоє стали заможними, а коли він намуштрував своїх мишенят, забагатіли ще більше.

— На Королівському Причалі він тримав пташечок.

— Тоді ми їх називали мишенятами. Дорослі злодії були справжні йолопи: нічну здобич вони одразу спускали на вино. Вейрис надавав перевагу хлопчикам-сиротам і дівчаткам. Обирав найменших, метких і

мовчазних, учив їх перелазити через стіни та спускатися через комин. А ще він учив їх читати. Золото й коштовності ми залишали звичайним злодіям. А наші мишенята цупили листи, рахункові книги, плани... а незабаром уже навчилися просто їх читати й залишати на місці. «Таємниці коштують більше за срібло й сапфіри»,— наполягав Вейрис. Атож. Я став таким поважним паном, що один з родичів правителя Пентоса видав за мене свою незайману доньку, а в цей час плітки про євнухові таланти перетнули вузьке море й досягли вух одного короля. Дуже помисливого короля, який не довіряв цілком ні власному синові, ні дружині, ні правиці — старому другові ще з юності, який надто запишався й запанів. Гадаю, решту історії ви знаєте, правда ж?

— Переважно,— визнав Тиріон.— Бачу тепер, що ви не просто сироторгівець.

Ілірію схилив голову.

— Дякую з комплімент, мій маленький друже. А я, зі свого боку, бачу, що ви саме такий розумний, як і запевняв мене лорд Вейрис,— усміхнувся він, продемонструвавши усі свої криві жовті зуби, й крикнув, щоб принесли ще один глечик мирського вогневина.

Коли магістр задрімав, поставивши глечик біля себе, Тиріон по подушках підкрався ближче, щоб звільнити глечик з м'ясистого полону й налити собі кубок. Перехиливши його, Тиріон позіхнув, налив вина знову. «Якщо нажлуктитися вогневина,— подумав він,— може, насняться дракони».

Ще самотнім малюком у глибинах Кичери Кастерлі він частенько ночами літав на драконах, вдаючи, що він — загублений Таргарієнський королевич або ж валерійський повелитель драконів, який ширяє у високості понад полями і горами. Одного разу дядьки запитали його, який подарунок хотів би він на іменини, й він попросив дракона. «Необов'язково великого. Можна й маленького, як я сам». Дядько Геріон вирішив, що нічого кумеднішого в житті не чув, але дядько Тайгет мовив: «Останній дракон здох століття тому, хлопче». Це було страшенно несправедливо, і того вечора хлопчик засинав у сльозах.

Та якщо вірити самовладцю сиру, донька Божевільного Короля висиділа трьох живих драконів. «А це на два більше, ніж потрібно навіть Таргарієнові». Тиріон аж на мить пошкодував, що убив батька.

Хотів би він побачити батькове обличчя, коли б той дізнався, що така собі Таргарієнська королева вже прямує у Вестерос із трьома драконами, а підтримують її євнух-інтриган і сироторгівець завтовшки мало не з Кичеру Кастерлі.

Карлик так натоптався, що змушений був розпустити пасок і ослабити шнурівку на бриджах. У хлоп'ячому вбранні, яке видав йому господар, він почувався десятифунтовою ковбасою, яку запхали у шкірку від п'ятифунтової сардельки. За вікнами паланкіна вже прийшла ніч. Усередині було темно. Тиріон слухав похропування Ілірію, порипування шкіряних ременів, повільне цок-цок залізних підків на твердій валерійській дорозі, але серце його дослухалося до вилясків шкірястих крил.

Прокинувся він уже на світанні. Коні собі дибали вперед, а між ними рипів і погойдувався паланкін. Тиріон на дюйм відсунув фіранку, щоб визирнути назовні, але не було на що особливо дивитися — вохристі лани, голі брунатні в'язи та власне дорога — широкий кам'яний шлях, що впирався в обрій прямо, як спис. Тиріон читав про валерійські дороги, та оце вперше побачив. Влада фрігольду простиралася аж до Драконстону, однак ніколи не сягала теренів власне Вестеросу. «Дивно це. Драконстон — це ж просто скеля. Всі багатства — далі на захід, проте в них же були дракони. Тож вони точно мали знати, що там і як».

Забагато він випив учора ввечері. В голові калатало, і навіть від слабенького погойдування паланкіна до горла підступала нудота. Хоча Тиріон і словом не поскаржився, однак його страждання не сховалися від Ілірію Мопатиса.

— Ну ж бо, випийте зі мною,— сказав товстун.— Як то кажуть: лусочку дракона, що тебе спалив.

Він налив їм обом з карафи ожинового вина — такого солодкого, що мухи зліталися на нього краще, ніж на мед. Тиріон, відігнавши їх зворотом долоні, зробив великий ковток. Від нудотного смаку мало не виблював. Однак другий кубок пішов легше. Та все одно апетиту не було, і коли Ілірію запропонував мисочку ожини з вершками, Тиріон відмахнувся.

— Мені наснилася королева,— сказав він.— Я стояв перед нею навколішках, присягаючи на вірність, але вона переплутала мене з моїм братом Джемі та згодувала своїм драконам.

— Будемо сподіватися, що цей сон не пророчий. Ви ж розумний куць, як і казав Вейрис, а Данерис потрібні розумні люди. Сер Баристан — хоробрий і відданий лицар, але ніхто, гадаю, в житті не назвав би його кмітливим.

— Лицарі знають лише один спосіб розв'язувати проблеми. Хапають списа напереваги й кидаються в бій. Карлик по-іншому дивиться на світ. А як щодо вас? Ви теж людина розумна.

— Ви мені лестите,— змахнув рукою Ілірію.— На жаль, для подорожей я не створений, тому натомість посилаю до Данерис вас. Ви зробили її світлості велику послугу, убивши свого батька, і я дуже сподіваюся, що зробите багато інших послуг. Данерис зовсім не дурепа, на відміну від свого покійного брата. Вона вас мудро зможе використати.

«На розпал?» — подумав Тиріон, мило всміхаючись.

Коней того дня міняли тільки тричі, але ставати доводилося, здається, двічі щогодини, щоб Ілірію зліз із паланкіна й сховався до вітру. «Наш самовладець сиру сам як слон, але сечовий міхур у нього — як горішок»,— подумав карлик. Однією з зупинок він скористався, щоб краще роздивитися дорогу. Він знав, чого очікувати: не ґрунтівки, не цегли, не бруку, а стрічки плавленого каменю, піднятої над землею на півфута, щоб стікав і дощ, і талий сніг. На відміну від багнистих путівців, які переважно правили за дороги в Сімох Королівствах, на валерійських шляхах могло б легко розминутися три фургони, а ще на них не позначалися ні час, ні транспорт. Вони без жодних змін простояли вже чотири століття після Руїни Валерії. Тиріон шукав колії чи тріщини, однак побачив тільки купу свіжого кінського гною.

Цей гній навів його на думку про лорда-батька. «Ти десь у пеклі, батьку? В чудовому холодному потойбіччі, з якого видно, як я допомагаю дочці Божевільного Ейрису повернути собі Залізний трон?»

Коли подорож продовжилася, Ілірію дістав мішок смажених каштанів і знову заговорив про королеву драконів.

— Останні наші новини про королеву Данерис, боюся, вже застаріли. Можна припустити, що вона вже пішла з Міріна. Нарешті вона зібрала своє військо — різношерсту армію перекупних мечів, дотрацьких комонників і піших незаплямованих, й тепер, понад усякий сумнів, поведе їх на захід, щоб відвоювати батьків престол,— магістр Ілірію відкупорив горщик равликів з часником, понюхав і всміхнувся.

— У Волантисі, будемо сподіватися, ви дізнаєтеся свіжіші новини про Данерис,— сказав він, висмоктуючи равлика з черепашки.— Дракони й дівчата — створіння примхливі, тож може статися, що вам доведеться коригувати плани. Гриф знатиме, що робити. З'їсте равлика? Часник — з мого власного городу.

«На спині равлика я б доїхав швидше, ніж у цьому твоєму паланкіні». Тиріон відмовився від запропонованої страви.

— Ви до цього Грифа виявляєте чималу довіру. Ще один друг дитинства?

— Ні. Перекупний меч, як сказали б ви, народжений у Вестеросі. Данерис потрібні гідні люди,— пояснив Ілрію й підняв руку.— Знаю! «Перекупні мечі золото цінують вище за честь,— думаєте ви.— І цей Гриф продасть мене моїй сестрі». Але це не так. Грифові я довіряю як брату.

«Чергова смертельна помилка».

— Тоді я теж так вчиню.

— От просто зараз, поки ми розмовляємо, у Волантис прямує золотий загін, щоб там чекати на прибуття зі сходу нашої королеви.

«Під золотом — дошкульна сталь».

— Я чув, золотий загін має угоду з одним з вільних міст.

— З Миром,— пирхнув Ілрію.— Угоду можна розірвати.

— А сир прибутковіший, ніж я гадав,— мовив Тиріон.— Як вам це вдалося?

Магістр помахав товстими пальцями.

— Є угоди, писані чорнилом, а є — писані кров'ю. Більше нічого не додаю.

Карлик поміркував. Золотий загін, який вважається найкращим серед усіх вільнонайманців, був заснований сто років тому Гострокрицем, байстріюком Ейгона Негідника. Коли інший з Ейгонових вельможних байстріюків спробував відібрати Залізний трон у свого законнородженого зведенюка, Гострокриций долучився до заколоту. Однак Деймон Черноплемінь згинув на Червонотравистому полі, а з ним і його заколот. Зацілілі в бою послідовники Чорного Дракона, які відмовилися прихилити коліно, втекли за вузьке море, і серед них — Деймонові молодші сини, Гострокриций і сотні безземельних лордів і лицарів, яким дуже скоро довелося продавати свої мечі в найми, щоб прогодуватися. Дехто приєднався до

пошарпаного штандарту, дехто — до середніх синів чи Дівиних ратників. Гострокриций побачив, що сила дому Чорнопломеня розлітається на чотирьох вітрах, тому заснував золотий загін, щоб об'єднати вигнанців.

З того дня вояки золотого загону жили й помирали на Спінних землях, воюючи за Мир, чи Ліс, чи Тайрош у їхніх безглузких дрібних війнах і мріючи про край, який втратили їхні батьки. Це були вигнанці й сини вигнанців, позбавлені прав і непростенні... зате грізні бійці.

— Захоплююся вашою переконливістю,— мовив Тиріон до Ілірію. — Як ви вмовили золотий загін підтримати справу нашої любої королеви, коли вони в своїй історії здебільшого воювали *проти* Таргарієнів?

Ілірію відмахнувся від зауваження, як від мухи.

— Хай чорний, хай червоний, а дракон лишається драконом. Коли на Східцях загинув Мейліс Монстр, чоловіча лінія дому Чорнопломеня урвалася,— посміхнувся сироторгівець у роздвоєну бороду.— А Данерис дасть вигнанцям те, чого не могли дати ні Гострокриций, ні нащадки Чорнопломеня. Вона поверне їх додому.

«Вогнем і мечем». Тиріон і сам волів такого повернення додому.

— Десять тисяч мечів — королівський дарунок, не заперечую. Її світлість має потішитися.

Магістр скромно кивнув, і його подвійне підборіддя застрибало.

— Я не беру на себе сміливості судити, що може потішити її світлість.

«Як розважливо з твого боку». Тиріон багато знав про «вдячність» королів. А королеви хіба не такі самі?

Незабаром магістр уже поринув у сон, лишивши Тиріона наодинці з думками. Карлик міркував, як поставиться Баристан Селмі до ідеї виїхати на поле бою разом із золотим загonom. Під час Війни дев'ятипенсових королів Селмі пробив собі крізь них криваву стежку, щоб дістатися останнього з нащадків Чорнопломеня й зарубати його. «У заколотах формуються чудернацькі союзи. Такі чудернацькі, як у мене з цим товстуном».

Купець прокинувся, коли зупинилися поміняти коней, і послав по новий кошик.

— Далеко ми вже заїхали? — поцікавився карлик, збираючись підкріпитися холодним каплуном і закускою з моркви, родзинок і

шматочків лайма й апельсина.

— Це Андалос, друже мій. Край, звідки прийшли ваші андали. Вони відібрали його у своїх попередників — волохатих, які є родичами волохатих з Ібу. На північ звідси — серце стародавньої держави Гугора, а ми перетинаємо її південні околиці. У Пентосі ці землі називають Рівнинами. Далі на схід — Оксамитові горби, куди ми і прямуємо.

Андалос. За вченням Віри, самі Семеро колись у людському тілі гуляли Андаласькими горбами.

— Отець простягнув руку до неба й дістав сім зірок,— процитував Тиріон з пам'яті,— й одну по одній опустив на чоло Гугора з Горбів, увінчавши його сяйливою короною.

Магістр Ілрію з цікавістю глянув на нього.

— Я й не уявляв, що мій маленький друг такий набожний.

— Відголос дитинства,— знизав карлик плечима.— Я усвідомлював, що лицарем мені не бути, тож вирішив стати верховним септоном. Кришталевий вінець додає людині цілий фут. Я вивчав священні писання й молився, поки коліна не стер, але моє покликання мало трагічний кінець. Досягнувши певного віку, я закохався.

— Дівчина? Чудово розумію,— Ілрію застромив праву руку в лівий рукав і видобув звідти срібний медальйон. У ньому виявився портрет жінки з великими блакитними очима й золотисто-білявими косами, в яких виднілися сріблясті пасма.— Серра. Познайомився в лісянському будинку подушок і забрав її до себе додому гріти мені постіль, та зрештою побрався з нею. І це я, чия перша дружина була родичкою правителя Пентоса! Відтоді двері палацу назавжди зачинилися для мене, але мені було начхати. За Серру то була невисока ціна.

— І як вона померла? — Тиріон здогадався, що вона мертва: чоловік не говоритиме так ніжно про жінку, яка його покинула.

— У Пентос завітала браавоська торгова галера, що пливла з Нефритового моря. «Скарбниця» везла гвоздику і шафран, агат і нефрит, шарлатний шовк, зелений єдваб... і сіру смерть. Гребців ми вбили, щойно вони зійшли на берег, корабель спалили на якорі, але щури прослизнули по веслах і на холодних кам'яних лапках допливли до набережної. Пошесть забрала дві тисячі життів і лише тоді вщухла,

— магістр Іліріо заклацнув медальйон.— У себе в спальні я тримаю її долоні. Оті долоні, що були такі м'які...

Тиріон подумав про Тишу. Глянув на поля, якими колись гуляли боги.

— Що це за боги, які створили щурів, пошесті й карликів? — зронив він. На згадку спали слова з «Семикутної зірки».— «І тоді привела йому Діва панну — гнучку як верба, з очима як глибокі сині озера, і Гугор зажадав її собі за наречену. Матір зробила її плідною, а Стариця провістила, що народить наречена королю сорок чотири сини. Воїн дав міць їхнім рукам, а Коваль викував для них залізні лати».

— Ваш Коваль, певно, був з ройнарів,— підкусив Іліріо.— Андали навчилися кувати залізо від ройнарів, які мешкали вздовж ріки. Всі це знають.

— Тільки не наші септони,— мовив Тиріон і вказав на поля.— А хто мешкає на ваших Рівнинах?

— Ратаї і роботяги, прив'язані до землі. Тут є сади, господарства, копальні... Я сам деякими володію, хоча й нечасто туди навідуюся. Чого мені марнувати свій час тут, коли в Пентосі під рукою — незліченні задоволення?

— Незліченні задоволення,— Тиріон покрутив кубок у руці. «І височенні товсті мури».— Ми від самого Пентоса ще жодного містечка не бачили.

— Тут тільки руїни,— Іліріо махнув курячою ніжкою в бік фіранок.— А коли черговий хал вирішує побачити море, тут гуляють комонники. Дотраки не люблять міст, це має бути відомо навіть у Вестеросі.

— Напали б ви одного разу на такий халасар і знищили його — і дотраки могли б замислитися, чи варто їм перетинати Ройн.

— Від ворогів дешевше відкупитися харчами й дарунками.

«Якби я здогадався принести доброго сиру на битву на Чорноводді, може, носа б не позбувся». Лорд Тайвін завжди з презирством ставився до вільних міст. «Вони воюють грішми замість мечів,— казав він.— Золото має свої переваги, але у війнах перемога здобувається залізом».

— Дайте ворогу золота — і він повернеться, щоб отримати більше, любив казати мій батько.

— Це той самий батько, якого ви вбили? — Ілірію викинув з паланкіна курячу кістку.— Перекупні мечі не встоять проти дотрацьких горлопанів. Доведено у Когорі.

— Навіть ваш хоробрий Гриф? — глузливо зронив Тиріон.

— Гриф — це інша справа. Він має сина, якого любить до нестями. Хлопець зветься Гриф Молодший. Такого шляхетного парубка ще пошукати.

Вино, їжа, сонце, погойдування паланкіна, дзуміння мух мов змовилися, щоб приспати Тиріона. Отож він спав, прокидався, пив. Ілірію теж не пас задніх. А коли небо стало фіолетовим, товстун захропів.

Тої ночі Тиріонові Ланістеру наснилася битва, після якої пагорби Вестеросу почервоніли від крові. А він був у центрі битви, сіючи смерть топором завбільшки з нього самого, б'ючись пліч-о-пліч з Баристаном Безстрашним і з Гострокрицим, у той час як у небі над головою кружляли дракони. Уві сні в нього було дві голови, але обидві безносі. Ворога вів у бій батько, тож Тиріон удруге його вбив. А потім убив свого брата Джеймі, порубавши йому обличчя на криваве місиво, і з кожним ударом сміявся. Тільки коли битва скінчилася, він усвідомив, що друга його голова плаче.

Прокинувшись, він відчув, що коротенькі його ніжки залякли й не гнулися, мов залізни. Ілірію саме їв оливки.

— Де ми? — запитав у нього Тиріон.

— Ми ще не виїхали з Рівнин, мій покvapливий друже. Скоро дорога заведе нас на Оксамитові горби. Там уже ми почнемо підніматися до Гоян-Дроге, що на березі Малого Ройна.

Гоян-Дроге було містом ройнарів, поки дракони Валірії не перетворили його на закурену пустку. «Це подорож через милі й роки, — подумав Тиріон, — назад через історію до тих далеких днів, коли землею правили дракони».

Тиріон засинав, прокидався, знову засинав, уже не звертаючи уваги, день за вікном чи ніч. Оксамитові горби його розчарували.

— Та в половини повій Ланіспорту груди більші за ці горби, — сказав він до Ілірію. — Їх слід було назвати Оксамитові цицьки.

Одного разу вони побачили кільце вертикальних кам'яних брил, поставлених так, за словами Ілірію, ще велетами, а трохи згодом — глибоке озеро.

— Тут було лігво розбійників, які грабували подорожніх,— розповів Ілірію.— Кажуть, вони й досі живуть під водою. Усіх, хто рибалить на озері, вони затягують під воду й пожирають.

Наступного вечора під'їхали до велетенського валерійського сфінкса, який сидів при дорозі. Тіло в нього було драконяче, а голова — жіноча.

— Королева драконів,— зауважив Тиріон.— Добрий знак.

— Тільки короля бракує,— сказав Ілірію, вказуючи на гладенький кам'яний постамент, зарослий мохом і квітучими лозами, де колись стояв другий сфінкс.— Комонники поставили його на дерев'яні колеса й забрали до себе у Ваїс-Дотрак.

«Це також знак,— подумав Тиріон,— однак не такий добрий». Того вечора, напившись гірше, ніж зазвичай, він зненацька заспівав.

*На згірку лишається місто,
Бруківка, мов річка, пливе,
Петляє провулок в'юнистий...
Жіноче зітхання зове.*

*Твій скарб, твій порив нездоланний,
Блаженство і сором твої...
Не варті ні замок, ні ланець
Одного цілунку її.*

Це єдині слова, які він пам'ятав, окрім приспіву. «Холодні руки золоті, жіночі ж руки — жар...» Шей лупила його своїми долоньками, коли в горло їй впивалися долоні золоті. Тиріон не пам'ятав уже, жаркі вони були чи ні. Коли сили полишили Шей, руки її затріпотіли в нього перед обличчям, наче метелики. Щоразу як Тиріон скручував ланцюг, золоті долоні впивалися глибше. «Не варті ні замок, ні ланець одного цілунку її...» Чи поцілував він її наостанок, коли вона вже померла? Він не пам'ятав... однак і досі пригадував найперший раз, коли вони поцілувалися в його наметі на березі Зеленого Зубця. Які солодкі були в неї уста!

Свій перший раз із Тишею він також пам'ятав. «Вона була така сама невправна, як і я. Ми раз у раз буцалися носами, та коли я своїм

язиком торкнувся її язика, вона затрепетала». Тиріон заплющив очі, щоб викликати в пам'яті її обличчя, але натомість перед очима постав батько, який сидів у виходку, до пояса задерши нічну сорочку. «А куди діваються повії?» — промовив лорд Тайвін, і арбалет гримнув.

Карлик перекотився на другий бік, зануривши свої півноса глибоко в шовкові подушки. Сон затягував його, мов колодязь, і Тиріон охоче пірнув у нього, дозволяючи темряві поглинути його.

Купчик

«Пригода» смерділа.

Вона мала шістдесят весел і одне вітрило, а довгий стрункий корпус обіцяв добру швидкість. «Маленька, але зійде»,— подумав Квентин, побачивши її, але було це ще до того, як він піднявся на облавок і рознюхався. «Свині»,— вирішив він першої миті, але, нюхнувши вдруге, змінив думку. Свині пахнуть краще. Тут відгонило сечею, тухлим м'ясом і лайном, тхнуло трупом, мокнучими виразками і гнійними ранами, та так міцно, що аж перебивало запах моря й риби з гавані.

— Мене зараз виверне,— мовив Квентин до Гериса Дринквотера. Вони, задихаючись від спеки, чекали на шкіпера, а з палуби піднімався сморід.

— Якщо й від шкіпера ото так смердить, як від корабля, він твоє блювотиння сприйме за парфуми,— озвався Герис.

Квентин уже збирався запропонувати пошукати інший корабель, коли нарешті з'явився шкіпер з двома неприємними матросами обабіч. Герис привітально усміхнувся. Хоча він не володів волантиською мовою настільки добре, як Квентин, але їхня обладка вимагала, щоб говорив саме він. У Доцаниці виноторгівця вдавав Квентин, проте маскаррад погано йому вдавався, тож коли в Лісі дорняни пересіли на інший корабель, ролі помінялися. На «Луговому жайворонку» купцем став Клетус Айронвуд, Квентин — його помічником, а коли у Волантисі Клетус загинув, роль господаря перебрав Герис.

Високий і білошкірий, із зеленкувато-блакитними очима, з рудувато-пісочним волоссям, стрункий і ладний, Герис Дринквотер тримався зухвало, і його самовпевненість межувала з зарозумілістю. Він, здавалося, ніколи не відчував ніяковості, й навіть якщо не знав

якоїсь мови, його завжди розуміли. Поряд з ним Квентин мав недолугий вигляд: коротконогий і барилкуватий, кремезний, з волоссям темним, як свіжовикопана земля. Чоло мав надто високе, щелепу надто квадратну, а ніс надто широкий. «У тебе гарне щире обличчя, — сказала про нього якимось одна дівчина, — але тобі слід частіше всміхатися».

Але Квентин Мартел ніколи не вмів легко роздаровувати усмішки, так само як і його лорд-батько.

— Прудка ваша «Пригода»? — запитав Герис ламаною валерійською.

Шкіпер «Пригоди» розпізнав акцент і тому відповів загальною мовою.

— Прудкішої не буває, шановний лорде. «Пригода» обжене і вітер. Скажіть, куди вам треба, і я миттю доправлю вас туди.

— Я прямую в Мірін разом з двома слугами.

Тут капітан завагався.

— Я бував у Міріні. Можу і знову поплисти в те місто, ага... але навіщо? У Міріні більше немає рабів, тож прибутку з нього ніякого. Цьому поклала край срібна королева. Вона ж навіть бійцівські кубла позачиняла, тож бідолашному матросу нема де й розважитися, поки він чекає на завантаження корабля. Скажіть мені, мій вестероський друже, що такого є в Міріні, що вам заманулося саме туди?

«Найчарівніша жінка на світі, — подумав Квентин. — Моя майбутня наречена, з ласки богів». Іноді поночі він лежав без сну, уявляючи її обличчя й обриси, й запитував тебе, навіщо такій жінці з усіх королевичів світу одружуватися саме з ним. «Я — це Дорн, — відповідав він сам собі, — а їй потрібен буде Дорн».

Герис у відповідь переказав баєчку, яку вони вигадали.

— Виноторгівля — наша родинна справа. Батько мій у Дорні має величезні виноградники й послав мене шукати нові ринки. Маємо сподівання, що добрі люди Міріна радо купуватимуть те, що я продаю.

— Вино? Дорнське вино? — шкіпера ця байка не переконала. — Рабовласницькі міста ведуть війну. Невже ви цього не знаєте?

— Воюють Юнкай і Астапор, наскільки ми чули. Мірін участі не бере.

— Поки що. Але скоро візьме. Просто зараз у Волантисі посланець із Жовтого міста наймає мечників. Довгосписи вже

відпливли в Юнкай, а звіяні вітром і котячий загін зараз поповнюють ряди й попливуть слідом. Золотий загін також вирушив на схід. Усім це відомо.

— Як скажете. Я знаюся на вині, не на війнах. Ніхто не заперечить, що гіскарське вино — жахливе. Мірінці заплатять гарну ціну за моє чудове дорнське вино.

— Мерцям байдуже, яке вино пити,— шкіпер «Пригоди» покрутив пальцями бороду.— Я, мабуть, не перший, до кого ви звернулися. І навіть не десятий.

— Ні,— визнав Герис.

— То скільки їх було? Сотня?

«Десь так»,— подумав Квентин. Волантисяни любили похвалитися, що в їхній глибокій гавані можна легко втопити всі сто островів Браавоса. Квентин ніколи не бачив Браавоса, але цілком міг у таке повірити. Заможний, зіпсутий і захланний, Волантис присмоктався до гирла Ройна, розкинувшись обабіч річки на пагорбах і прибережних трясовинах. Кораблі були всюди: спускалися річкою, виходили в море, купчилися на причалах і пірсах, завантажувалися й розвантажувалися: бойові кораблі, китобої і торгові галери, караки і ялики, малі коги й великі, лодії і лебідки, кораблі з Ліса, Тайроша і Пентоса, картянські перевізники прянощів завбільшки з палаци, кораблі з Толоса, Юнкая і островів Василіска. Їх було стільки, що Квентин, уперше побачивши порт з облявку «Лугового жайворонка», запевняв товаришів, що вони тут більш як на три дні не затримаються.

Однак минуло вже двадцять днів, а вони й досі тут і досі не знайшли корабля. Їм відмовили капітани «Мелантіни», «Доньки тріарха» й «Русалчиного цілунку». Старпом на «Сміливому мореплавці» розреготався їм в обличчя. Шкіпер «Дельфіна» насварив їх, що тільки час його марнують, а власник «Сьомого сина» заявив, що вони пірати. І все це в перший день.

Лише капітан «Оленятка» обґрунтував свою відмову. «Я пливу на схід, це правда,— сказав він їм за кубком розведеного вина.— Спершу з півдня обійду Валерію, а тоді рушу на схід сонця. У Новому Гісі ми поповнимо запаси води й харчів, а відтак спрямуємо весла в бік Карта й Нефритової Брами. Всі мандрівки ризиковані, а особливо довгі. То навіщо мені ризикувати ще більше, завертаючи в Невільничу бухту?

„Оленятко“ — моє джерело існування. Я не поставлю його під загрозу, щоб відвезти на війну трьох божевільних дорнян».

Квентин думав уже, що краще б вони в Дощаниці купили собі корабель. Однак це привернуло б небажану увагу. В Павука шпигуни всюди, навіть у палатах Сонцеспису. «Якщо про твої плани дізнаються, Дорн спливе кров'ю,— застерігав батько, милуючись дітьми, які бавилися у водоймах і фонтанах Водосаду.— Зрозумій: те, що ми замислили, називається державною зрадою. Довіряй тільки своїм товаришам і старайся не привертати уваги».

Отож Герис Дринквотер спробував обеззброїти шкіпера «Пригоди» усмішкою.

— Якщо по правді, я не рахував усіх боягузів, які нам відмовили, але в «Купецькій хаті» я чув, що ви людина хоробріша й за добрі гроші ризикнете чим завгодно.

«Контрабандист»,— подумав Квентин. Саме так у «Купецькій хаті» й називали інші шкіпери свого колегу з «Пригоди». «Це контрабандист і работоргівець, пірат і сутенер, але на нього, можливо, ваша єдина надія»,— сказав хазяїн заїзду.

— І скільки,— потер шкіпер двома пальцями,— ви готові заплатити за таку мандрівку?

— Втричі більше за вашу звичайну розцінку до Невільничої бухти.

— З кожного? — вищирив зуби шкіпер, й це можна було би сприйняти за усмішку, от тільки вона надала його вузькому обличчю хижого виразу.— Можливо. Це правда, я сміливіший за інших. Коли ви хочете відплисти?

— Вже завтра.

— Гаразд. За годину до світанку повертайтеся з друзями і своїм вином. Ліпше відплисти, поки Волантис іще спить, щоб ніхто не ставив незручних питань про наші плани.

— Як скажете. За годину до світанку.

Шкіперова усмішка поширшала.

— Радий допомогти. Чудова буде мандрівка, правда?

— Упевнений,— озвався Герис. Тоді шкіпер попросив принести елю, й вони удвох випили за свою ризиковану подорож.

— Солодко співав,— згодом прокоментував Герис, коли вони з Квентином уже йшли з пірсу, на початку якого чекав винайнятий ними

гатеї. У повітрі висіли спека й задуха, а сонце світило так яскраво, що вони обидва мружилися.

— Тут усе місто солодке,— погодився Квентин, подумавши: «Від таких солодошів зуби чорніють». Тут рясно родив солодкий буряк, тож його подавали майже до кожної страви. Волантисяни робили з нього холодний суп, густий і насичений, як червоний мед. Вино тут також було солодке.— Тільки боюся, наша чудова подорож буде недовга. Цей солодкомовний чолов'яга не збирається везти нас у Мірін. Надто швидко він прийняв твою пропозицію. Отримає свою потрібну плату, а щойно ми зйдемо на облавок і відпливемо подалі від берега, він переріже нам горлянки й забере собі решту золота.

— Або припне нас ланцюгами до весел поряд з отими сердегами, які там смердять. Думаю, слід пошукати кращого контрабандиста.

Поряд з гатеєм очікував візник. У Вестеросі цей транспорт назвали б возом, тільки таких пишних возів Квентин не бачив ніде в Дорні, та й запрягали в нього не вола. Гатеї тягнула карликова слониха, шкура в якій була кольору брудного снігу. На вулицях Старого Волантиса таких возів було багато.

Квентин залюбки би пройшовся пішки, однак до заїзду звідси — багато миль. Крім того, хазяїн «Купецької хати» попередив, що піші прогулянки опустять їх в очах і заморських капітанів, і волантисян. Люди можли їздять у паланкінах або гатеях... а в хазяїна заїзду якраз є родич, який має декілька таких транспортних засобів і радо прислужиться гостям.

Візник був одним з рабів того родича — невисокий чоловік з витатуйованим на щоді колесом, майже голий: тільки пов'язка на стегнах і сандалії. Шкіру мав кольору тика, а очі — як шматочки кременю. Допомігши гостям усістися на м'яке сидіння між двох величезних дерев'яних коліс воза, він заліз на спину слонихи.

— У «Купецьку хату»,— сказав йому Квентин,— але їдь уздовж причалу.

У місті, подалі від вітряної набережної, вулиці та провулки Волантиса були такі спекотні, що люди обливалися потом, принаймні на цьому боці річки.

Візник щось крикнув до слонихи місцевою говіркою. Вона пішла вперед, гойдаючи хоботом. Віз зрушив з місця, а візник загукав до матросів і невільників, щоб забиралися з дороги. Розрізнити їх було

нескладно. Невільники всі були в татуюваннях: машкара з синього пір'я, блискавка від підборіддя до чола, монета на щоці, леопардові плями, череп, глечик... Мейстер Кедрі розповідав, що у Волантисі на кожного вільнонародженого припадає п'ять рабів, тільки не дожив, щоб самому в цьому пересвідчитися. Загинув того ранку, коли на борт «Лугового жайворонка» полізли корсари.

Того дня Квентин втратив ще двох друзів — веснянкуватого і кривозубого Віллама Велза, безстрашного списника, і Клетуса Айронвуда, вродливого попри косоокість, завжди галасливого, завжди реготливого. Клетус половину життя був близьким Квентиновим другом, справжнім побратимом. «Поцілуєш за мене свою наречену»,— прошепотів до Квентина Клетус, помираючи.

Корсари напали в передсвітанковій темряві, коли «Луговий жайворонок» стояв на якорі біля Спірних земель. Команда відбилася, але ціною дванадцяти життів. Потім матроси позабирали в мертвих корсарів чоботи, пояси та зброю, познімали сережки з вух і персні з пальців. Один з корсарів був такий товстий, що кухарю довелося рубати йому пальці різницьким ножем, щоб забрати собі персні. Знадобилося аж троє «жайворонків», щоб зіпхнути тіло в море. Після нього, без молитви й церемоній, поскидали й решту піратів.

Зі своїми померлими обійшлися шанобливіше. Матроси зашили їхні тіла в парусину, причепили каміння, щоб тіла швидше пішли на дно. Капітан «Лугового жайворонка» разом з командою прочитав молитву за душі полеглих товаришів. Тоді обернувся до своїх дорнських пасажирів — тих трьох, які зацілили з шістьох, що піднялися на борт у Дошаниці. Навіть Здоровань, блідий від морської хвороби й нетвердий на ногах, виліз із глибин трюму, щоб віддати останню шану. «Хтось із вас має сказати слово про своїх померлих, перш ніж ми віддамо їх морю»,— мовив капітан. Герис узяв слово, але йому довелося чимало прибрехати, оскільки він не наважувався відкрити правду про те, хто вони і звідки.

Не мало це все закінчитися саме так! «Онукам потім розповідатимемо»,— говорив Клетус у день від'їзду з батькового замку. Вілл, скривившись, мовив: «Ти мав на увазі — дівкам у тавернах, щоб залізи їм під спідниці». Клетус плеснув його по спині. «Щоб мати онуків, треба спершу мати дітей. А щоб мати дітей, треба комусь під спідницю залізи». Згодом, у Дошаниці, дорняни пили за

майбутню Квентинову наречену, відпускали масні жартики про першу шлюбну ніч і мріяли про те, що побачать, чого досягнуть і чим уславляться. А досягли вони лише парусинового мішка з камінням для баласту.

Та хай як журився Квентин за Віллом і Клетусом, а найгостріше він відчував утрату мейстра. Кедрі вільно володів говірками усіх вільних міст і навіть гіскарським суржиком, яким розмовляли мешканці узбережжя Невільничої бухти. «З тобою поїде мейстер Кедрі,— повідомив батько перед розлукою.— Слухайся його порад. Половину життя він присвятив вивченню дев'ятох вільних міст». Квентин не міг не думати, наскільки все було б легше, якби Кедрі й досі був з ними і скеровував їх.

— Я б за легенький вітерець маму продав,— сказав Герис, поки гатей котився крізь портову юрму.— Волого, як у Діви в піхві, а ще й полудня немає. Ненавиджу це місто.

Квентин поділяв його почуття. Гнітюча вогка спека Волантиса висмоктувала сили, через неї він повсякчас почувався брудним. Найгірше було знати, що ніч не принесе полегшення. На високогірних луках маєстностей лорда Айронвуда повітря поночі завжди свіже та прохолодне, хай якими спекотними бувають дні. Але не тут. У Волантисі ночі майже такі самі жаркі, як і дні.

— Завтра у Новий Гіс відпливає «Богиня»,— нагадав Герис.— Це принаймні ближче.

— Новий Гіс — це острів, і порт там набагато менший за цей. Ми будемо ближче, так, але можемо там застрягнути. Та й Новий Гіс — союзник Юнкая.

Ця новина не здивувала Квентина. Новий Гіс і Юнкай — обидва гіскарські міста.

— Якщо Волантис приєднається до них...

— Треба шукати корабель з Вестеросу,— запропонував Герис,— торгіву галеру з Ланіспорту чи Старгорода.

— Небагато таких кораблів заходить аж сюди, а як хто й заходить, то вони набивають трюми парчею і прянощами з Нефритового моря та спрямовують свої весла додому.

— А може, браавоський корабель? Про фіолетові вітрила чували і в Ашаї, і на островах Нефритового моря.

— Браавосяни — нащадки рабів-утікачів. Вони не торгують у Невільничій бухті.

— А в нас вистане золота, щоб *купити* корабель?

— А хто ним керуватиме? Ти? Я? — поцікавився Квентин. Відтоді як Наймірія спалила свої десять тисяч кораблів, дорняни не могли похвалитися, що з них добрі мореплавці.— Води навколо Валірії небезпечні, ще й корсарів там повно.

— З мене вже корсарів досить,— мовив Герис.— Не купуємо корабель.

«Для нього це і досі гра,— збагнув Квентин,— точно як того разу, коли він повів нас шістьох у гори на пошуки лігва короля-стерв'ятника». Не в характері Гериса Дринквотера допускати можливість зазнати поразки, а тим паче загинути. Схоже, навіть смерть трьох друзів не протверезила його. «У цьому він покладається на мене. Знає, що з натури я настільки ж обережний, наскільки він зухвалій».

— Можливо, Здоровань має рацію,— сказав сер Герис.— До біса море, можемо далі їхати суходолом.

— Ти знаєш, чому він так каже,— мовив Квентин.— Він радше помре, ніж знову зійде на облавок.

Здоровань потерпав від морської хвороби всі без винятку дні їхньої мандрівки. В Лісі він чотири дні набирався сил. Довелося винайняти кімнати в заїзді, де мейстер Кедрі вклав його на перину й відпоював юшкою і зіллям, щоб на щокмах у нього знову проступив слабенький рум'янець.

До Міріна і справді можна було дістатися суходолом. Туди ведуть старі валірійські шляхи. «Драконячі дороги» — ось як люди називають широкі кам'яні шляхи фрігольду, але той шлях, що веде на схід з Волантиса в Мірін, дістав лихішу назву: «бісова дорога».

— Бісова дорога небезпечна, та й дуже довга,— озвався Квентин.— А щойно звістка долетить до Королівського Причалу, Тайвін Ланістер вишле до королеви своїх людей...— (Батько був певен щодо цього).— Його люди прибудуть з ножами. Якщо вони дістануться до неї перші...

— Сподіваймося, що її дракони занюхають їх і зжеруть,— сказав Герис.— Ну, якщо ми не можемо знайти корабель, а ти не хочеш подорожувати верхи, можемо повертатися назад у Дорн.

«Здатися і приповзти назад у Сонцеспис, підібгавши хвоста?» Квентин не витримає батькового розчарування, а зневага гадюк доконає його. Доран Мартел вклав йому в руки долю Дорну, і Квентин, поки живе, не може його підвести.

Над вулицею коливалося гаряче повітря, а гатей гуркотів і підстрибував на окутих залізом колесах, від чого все навколо було як уві сні. Поміж складів і причалів на набережній тулилося чимало різних крамниць і яток. Тут можна було купити свіжі устриці, там — залізні ланцюги й кайдани, далі — різьблені зі слонової кістки й нефриту фігурки для сивасу. Тут розташувалися і храми, куди моряки приходили принести жертву заморським богам, а поряд — будинки подушок, з балконів яких жінки закликали чоловіків, що походжали внизу.

— Поглянь сюди,— сказав Герис, коли вони проїздили повз один такий будинок подушок.— Думаю, вона в тебе закохалася.

«Скільки коштує кохання повії?» Якщо по правді, Квентин соромився дівчат, особливо гарненьких.

Коли він щойно приїхав у Айронвуд, він закохався в Ініс, найстаршу з доньок лорда Айронвуда. Жодного слова не зронивши про свої почуття, він багато років плекав мрії... поки вона не поїхала геть — брати шлюб із сером Ріеном Алиріоном, спадкоємцем Богомилості. Коли Квентин востаннє її бачив, одного хлопчика вона тримала на руках, а другий чіплявся за її спідницю.

Після Ініс були близнючки Дринквортер — пара смаглявих панночок, які любили полювати з яструбом і собаками, лазити по горах і вганяти Квентина в рум'янець. Одна з них була першою в його житті дівчиною, з якою він поцілувався, тільки він і досі не знає, котра саме. Як доньки помісного лицаря, близнючки були надто низького роду, щоб їх можна було пошлюбити, але Клетус не вважав це перешкодою для поцілунків. «Після одруження можеш узяти одну з них собі за коханку,— казав він.— Ба й обох, чом би й ні?» Але Квентин міг назвати кілька причин, чому ні, тож вирішив уникати близнючок, і другого поцілунку вже не отримав.

А от нещодавно наймолодша донька лорда Айронвуда почала всюди ходити за ним у замку. Дванадцятирічна Гвінет була дрібненькою худенькою дівчинкою, яка своїми темними очима й каштановими косами дуже відрізнялася від блакитнооких сестер-

білявок. Однак вона була розумна, метка і моторна, й повсякчас торочила Квентинові, що йому треба дочекатися, поки вона розквітне, й тоді вона зможе вийти за нього.

Та це було до того, як князь Доран викликав його у Водосад. І тепер на Квентина в Міріні чекає найвродливіша на світі жінка, тож він збирається виконати свій обов'язок і взяти її собі за наречену. «Вона мені не відмовить. Дотримається угоди». Данерис Таргарієн потрібен Дорн, щоб завоювати Сім Королівств, а отже, їй потрібен Квентин. «От тільки це не означає, що вона мене покохає. Може, я їй навіть не сподобаюся».

В тому місці, де річка впадає в море, вулиця робить поворот, і на тому розі скупчилося декілька торгівців тваринами, які продавали прикрашених самоцвітами ящірок, велетенських басаманистих змій і маленьких жвавих мавпочок зі смугастими хвостами та спритними рожевими долоньками.

— Може, твоїй срібній королеві сподобається мавпочка,— мовив Герис.

Квентин гадки не мав, що саме може сподобатися Данерис Таргарієн. Він пообіцяв батькові привезти її в Дорн, але дедалі більше непокоївся, чи годиться він для такого завдання.

«Я на таке не напрошувався»,— думав він.

За широким блакитним Ройном виднілася Чорна стіна, яку звели валерійці, коли Волантис був ще сторожовою заставою у їхній імперії: овальна стіна з плавленого каменю була шістсот футів заввишки, а така товста, що по ній могло водночас проїхати шість колісниць, запряжених четвериком коней,— як це й траплялося щороку на святкуванні заснування міста. Приходьків, чужоземців і вільновідпущеників пускали всередину Чорної стіни тільки на запрошення її мешканців — спадкоємців давньої крові, які рід свій вели від самої Валерії.

Тут уже людей побільшало. Гатей наблизився до західного кінця Довгого мосту, який з'єднував дві половини міста. Вулиці запрудили вози, гарби й гатей — всі вони чи то виїздили з мосту, чи то заїздили на нього. Кругом метушилися слуги, їх було як тарганів: бігали з дорученнями своїх господарів.

Неподалік площі Риботорговців і «Купецької хати» з поперечної вулиці почулися крики, й наче нізвідки з'явилася дюжина списників-

незаплямованих у пишних обладунках і плащах з тигрових шкур, розганяючи людей, щоб на своєму слоні міг проїхати тріарх. Велетенський сірий слон тріарха був у мудрованих емальованих латах, які на ходу тихенько побрязкували, а башта в нього на спині була така височенна, що шкрябала верхівкою склепіння візерунчастої кам'яної арки, коли слон проходив під нею.

— Тріархи вважаються настільки високопоставленими, що протягом року служби їм заборонено торкатися ногами землі,— пояснив Квентин своєму товаришу.— Отож вони всюди їздять на слонах.

— Перегороджуючи вулиці й залишаючи таким, як ми, купи лайна,— мовив Герис.— Ніколи я не зрозумію, навіщо Волантису три князі, коли в Дорні цілком вистачає одного.

— Тріархи — це не князі й не королі. Волантис — фрігольд, як і давня Валерія. Владу ділять усі вільнонароджені землевласники. Навіть жінки мають право голосу, якщо в їхній власності є земля. Трьох тріархів обирають з тих шляхетних родин, які можуть довести пряме походження з давньої Валерії, строком на один рік — до початку нового року. Ти б і сам це все знав, якби прочитав книжку, яку дав тобі мейстер Кедрі.

— В ній не було малюнків.

— Були карти.

— Карти не рахуються. Якби він сказав, що це про тигрів і слонів, може, я б і почитав. А вона підозріло нагадувала історичну працю.

Коли гатей перетнув площу Риботорговців, слониха задерла хобот і загелготіла, як велетенська біла гуска, бо не хотіла пірнати у плутанину возів, паланкінів і пішоходів. Візник підбив її п'яткою, і вона рушила далі.

Навколо було повно-повнісінько крикливих риботорговців, які спродували ранішній улов. Квентин розумів щонайбільше кожне друге слово, але слова йому були й непотрібні, щоб розумітися на рибі. Він побачив тріску, рибу-вітрильник і сардини, діжки з мідіями і молюсками. Одна ятка вся була завішана вуграми. В іншій виставили велетенську черепаху, підвішену за ноги на залізних ланцюгах, здорову як корова. В діжках солоної води серед водоростей вовтузилися краби. Дехто з продавців смажив рибу шматочками, з цибулею і буряком, а дехто з невеликих залізних казанків торгував юшкою з перцем.

У центрі площі, попід потрісканою безголовою статуєю якогось мертвого тріарха, почала збиратися юрма: тут виступали карлики. Обидва коротуни були в дерев'яних обладунках — мініатюрні лицарі, що готуються до двобою. У Квентина на очах один заліз на собаку, а другий стрибнув на свиню... і тут-таки з'їхав на землю під оглушливий регіт.

— Кумедні,— промовив Герис.— Зупинимось й подивимось двобій? Посміятися б тобі не завадило, Квенте. Ти схожий на діда, який півроку в убиральні не був.

«Мені вісімнадцять, я на шість років молодший за тебе,— подумав Квентин.— Ніякий я не дід». Натомість він сказав:

— Не потрібні мені смішні карлики. Хіба якщо мають корабель.

— Дуже маленький, підозрюю.

Чотириповерхова «Купецька хата» вивищувалася над навколишніми доками, причалами та складами. Тут збиралися разом купці зі Старгорода й Королівського Причалу, їхні колеги з Браавоса, Пенгоса її Мира, волохаті ібенці, білошкірі мореплавці з Карта, чорні як смола мешканці Літніх островів у плащах з пір'я, ба навіть повелителі тіней з Ашая в Тіні, які завжди ховаються за машкарами.

Квентин зліз із гатей й навіть крізь шкіряні підошви черевиків відчув тепло бруківки. Перед «Купецькою хатою» в тіні поставили двоногий стіл, прикрашений біло-блакитними прапорцями, які тріпотіли з кожним подувом вітру. Навколо столу розсілося четверо холоднооких перекупних мечів, закликаючи до себе всіх чоловіків і хлопчаків, що проходили повз. «Звіяні вітром,— здогадався Квентин. Сержанти перед відплиттям у Невільничу бухту шукали свіже м'ясо для поповнення своїх рядів.— А кожен, хто до них запишеться, перетворюється на додатковий меч для Юнкая — меч, щоб пити кров моєї майбутньої нареченої».

Один зі звіяних вітром загорлав до них.

— Я не розумію вашої мови,— відгукнувся Квентин. Хоча він читав і писав валерійською, але зовсім не мав усної практики. Та й волантиське яблучко далеченько відкотилося від валерійської яблуньки.

— Вестеросці? — спитав чоловік загальною мовою.

— Дорняни. Мій господар — виноторгівець.

— Господар? До біса! Ти що — раб? Ходи з нами — будеш сам собі господар. Чи хочеш у ліжку померти? Я навчу тебе битися мечем і

списом. Виїдеш на бій разом з Пошарпанним Правителем і повернешся додому лордом. Хлопчики, дівчата, золото — все твоє, тільки треба взяти. Ми, звіяні вітром, у дупу маємо богиню різанини.

Двоє з перекупних мечів заспівали-загорлали слова якогось маршу. Квентин уловив зміст. «Вітер нас на схід повіє,— співали вони, — у Міріні погуляти, пана-різника убити, а драконицю заграти».

— Якби з нами ще були Клетус і Вілл, ми б могли повернутися сюди зі Здорованем і всіх їх повбивати,— сказав Герис.

«Клетус і Вілл загинули».

— Не звертай уваги,— мовив Квентин, відчиняючи двері «Купецької хати». Перекупні мечі кидали їм у спину образи, обзиваючи кволими боягузами й переляканими дівками.

Здоровань чекав у їхньому номері на другому поверсі. Хоча заїзд рекомендував шкіпер «Лугового жайворонка», Квентин не збирався лишати тут без нагляду всі їхні речі та гроші. По всіх портах повно злодіїв, шпигунів і повій, а у Волантисі — більше, ніж деінде.

— Я вже збирався на ваші пошуки йти,— промовив Арчибальд Айронвуд, знімаючи засув і впускаючи їх у кімнату. «Здорованем» його прозвав двоюрідний брат Клетус, і цілком заслужено. Арч був шість з половиною футів на зріст, широкий у плечах, з велетенським черевом, з ногами як стовбури дерев, з руками як два окости, ще й з повною відсутністю шиї. Від якоїсь дитячої хвороби він цілком облисів. І ця лиса голова нагадувала Квентину гладенький рожевий валун.— Отже, — запитав Арч,— що сказав контрабандист? Буде нам човен?

— Корабель,— виправив Квентин.— Ага, контрабандист залюбки нас візьме — і доправить у найближче пекло.

Герис, усівшись на продавлене ліжко, стягнув чоботи.

— Дорн манить мене дедалі більше.

— А я вважаю,— мовив Здоровань,— що нам краще їхати бісовою дорогою. Може, не така вже вона й небезпечна, як люди кажуть. А якщо й небезпечна — що ж, більше слави тому, хто її здолає. Хто наважиться на нас напасти? У Дринка — меч, у мене — келеп: жоден біс такого не перетравить.

— А якщо Данерис загине до нашого приїзду? — зронив Квентин. — Нам потрібен корабель. Нехай навіть «Пригода».

— Я й не здогадувався, що ти так відчайдушно хочеш Данерис,— розреготався Герис,— аж згоден кілька місяців терпіти той сморід. За

три дні я сам проситимуся, щоб мене прирізали. Ні, княжичу, благаю, тільки не «Пригода».

— А є кращий вихід? — запитав Квентин.

— Є! Мені щойно спало на думку... Так, це ризиковано, ще й не дуже порядно... однак це швидше, ніж їхати до твоєї королеви бісовою дорогою.

— Кажи,— мовив Квентин Мартел.

Джон

Джон Сноу перечитував листа, доки слова не почали розпливатися і зливатися. «Я не можу це підписати. І не підпишу».

Він мало не спалив листа. Але натомість ковтнув елю — залишки від півкубка, яким учора на самоті запивав вечерю. «Я мушу це підписати. Мене ж обрали лордом-командувачем. Стіна в моїх руках, і Варта теж. Нічна варта не стає ані на чий бік».

Яке було полегшення, коли Стражденний Ед Толет відчинив двері, щоб повідомити: прийшла Жиллі. Джон відсунув листа, складеного мейстром Еймоном.

— Я прийму її,— озвався він, жахаючись майбутньої розмови.— Розшукай мені Сема. Потім я побалакаю з ним.

— Він унизу, за книжками. Мій старий септон любив повторювати, що через книжки промовляють померлі. А я вважаю, що мерцям ліпше мовчати. Ніхто не схоче слухати теревені мерців.

Стражденний Ед вийшов, бурмочучи щось про хробаків і павуків.

Жиллі, увійшовши, одразу бухнулася навколішки. Джон, обійшовши стіл, поставив її на ноги.

— Ти не повинна переді мною прихилити коліно. Так роблять тільки перед королями.

Жиллі, яка була вже і жінкою, і матір'ю, все одно здавалася йому ще зовсім дитиною — тоненькою дівчинкою, яка горнулася в один зі старих Семових плащів. Той плащ був такий широчезний, що в його брижах могло б заховатися ще декілька дівчат.

— З немовлятами все гаразд? — запитав Джон.

Дикунка боязко всміхнулася з-під каптура.

— Так, м'лорде. Я боялася, мені молока на двох не стане, та воно тільки прибуває, коли вони смокчуть. Вони міцненькі.

— Мушу повідомити тебе про дещо неприємне.

Джон мало не сказав «попросити», але останньої миті похопився.

— Про Манса? Вал благала короля помилувати його. Сказала, що навіть віддасться за якогось уклінника й не перереже йому горлянку, якщо Мансові збережуть життя. От кістяний лорд — його не страчуватимуть. Крастер завжди присягався, що вб'є його, якщо побачить його пику біля фортеці. Манс і половини не накоїв такого, як він.

«Манс усього-на-всього повів військо проти держави, яку колись присягався захищати».

— Манс давав нашу обітницю, Жиллі. А тоді перекинувся на чужий бік, побрався з Даллою і вдягнув корону короля-за-Стіною. Тепер його життя в руках короля. І не про нього ми повинні говорити. А про його сина. Про Даллиного хлопчика.

— Про малого? — голос Жиллі затремтів.— Він обітниць не ламав, м'лорде. Не дайте його спалити. Врятуйте його, будь ласка.

— Тільки ти здатна його врятувати, Жиллі,— промовив Джон і розповів їй, як саме.

Інша жінка накричала б на нього, прокляла, послала в сьоме пекло. Інша жінка люто кинулася б на нього, дала ляпаса, хвицнула, спробувала видряпати йому очі. Інша жінка кинула б йому виклик.

А Житті тільки похитала головою.

— Ні. Будь ласка, не треба.

Крук одразу підхопив останнє слово.

— Треба,— кракнув він.

— Відмовишся — і хлопчик згорить. Не завтра-позавтра... але дуже скоро — коли Мелісандрі припече будити дракона, насилати вітер або інші які чари діяти, що потребують королівської крові. На той час від Манса тільки попіл і кістки лишаться, тож вона віддасть вогню його сина, а Станіс їй не відмовить. Якщо ти не забереш хлопчика, вона його спалить.

— Я поїду геть,— сказала Жиллі.— Заберу його — заберу їх обох, і Даллиного, і мого.

Сльози покотилися їй по щоках. Якби вони не зблискували у світлі свічки, Джон міг би й не здогадатися, що вона плаче. «Крастерові жінки, певно ж, навчили свої доньок проливати сльози в

подушку. А може, вони ходили плакати надвір, подалі від Крастерових кулаків».

Джон стиснув пальці робочої руки.

— Забереш обох хлопців — і люди королеви поженуться за тобою і повернуть назад. Хлопчак усе одно згорить... а з ним і ти.

«Якщо почну її втішати, вона може подумати, що її сльози здатні мене зворушити. Вона повинна втямити, що я не піддамся».

— Ти забереш тільки одного хлопчика — Даллиного.

— Мати не може кидати свого синочка, бо буде проклята навек. Тільки не *синочок!* Ми ж разом із Семом його *врятували*. Будь ласка, м'лорде. Ми врятували його від холоду.

— Подейкують, замерзнути — це легка смерть. А от вогонь... бачиш свічку, Жиллі?

Вона поглянула на полум'я.

— Так.

— Піднеси руку. Постав над вогнем.

Її великі карі очі ще розширилися. Вона не ворухнулася.

— Ну ж бо,— мовив Джон. «Убий хлопчика».— Роби.

Затремтівши, дівчина простягнула руку й затримала високо над тріпотливим вогником.

— Нижче. Щоб торкнутися.

Жиллі опустила руку. На дюйм. Ще на дюйм. Та щойно полум'я лизнуло шкіру, вона відсмикнула руку й почала схлипувати.

— Смерть у вогні — жорстока. Далла померла, даючи синові життя, а ти замість неї вигодувала його і виплекала. Ти врятувала свого хлопчика від льоду. Тепер врятуй її дитину від полум'я.

— Тоді сплять моє немовля. Ота червона жінка. Якщо не отримає Даллине, спалить моє.

— У твоєму синові не тече королівська кров. Мелісандра нічого не виграє, віддавши його вогню. Станіс хоче, щоб вільний народ воював за нього, тож не палитиме невинну дитину без особливих підстав. З твоїм хлопчиком нічого не станеться. Я знайду для нього мамку, він виросте тут, у Чорному замку, під моїм захистом. Навчиться полювати і їздити верхи, битися мечем і топором, стріляти з лука. Я навіть подбаю, щоб він вивчився читати й писати...— (Сема б це порадувало).— А коли він підросте, то дізнається правду про своє походження. І зможе розшукати тебе, якщо схоче.

— Ви з нього ворона зробите,— зворотом маленької блідої долоньки вона витерла сльози.— Я не можу. Не можу.

«Убий хлопчика»,— подумав Джон.

— Можеш. Бо в іншому разі, обіцяю тобі, того дня, коли сплять Даллиного малого, і твій помре.

— Помре,— кракнув крук Старого Ведмедя.— Помре, помре, помре.

Дівчина сиділа скулена і змаліла, втупившись у полум'я свічки, в очах блищали сльози.

— Можеш іти,— нарешті промовив Джон.— Нікому про це не розповідай, але приготуйся до від'їзду — вирушаєте завтра, за годину до світанку. Мої хлопці зайдуть по тебе.

Жиллі звелася на ноги. Бліда й безмовна, вона вийшла, навіть не глянувши на нього. До Джона долинули кроки — вона квапилася геть зі зброярні. Майже бігла.

Підійшовши зачинити двері, Джон побачив, що Привид розтягнувся під ковадлом, гризучи волову кістку. Почувши його наближення, великий білий деривовк звів погляд.

— Пізно ж ти повернувся.

Джон знову сів на стілець — перечитувати листа мейстра Еймона.

За хвилину з'явився Сем, притискаючи до грудей стос книжок. Не встиг він переступити поріг, як Мормонтів крук підлетів до нього, вимагаючи зерна. Сем постарався догодити йому, зачерпнувши трохи зерна з мішка біля дверей. Крук постарався пробити дзьобом йому долоню. Сем зойкнув, крук злетів у повітря, зерно розсипалося.

— Цей виродок тебе не поранив?

Сем перелякано скинув рукавичку.

— Поранив. До крові.

— Наша доля — проливати кров за Варту. Носи грубші рукавиці, — сказав Джон і ногою підсунув йому стілець.— Сядь і поглянь на це.

Він вручив Семові пергамент.

— Що це?

— Паперовий щит.

Сем повільно прочитав.

— Це лист до короля Томена?

— У Вічнозимі Томен бився з моїм братиком Браном на дерев'яних мечях,— мовив Джон, пригадуючи той час.— На Томена

стільки вдягнули захисної підбивки, що він нагадував начинену гуску. Бран збив його з ніг.

Джон підійшов до вікна, розчахнув віконниці. Повітря надворі було холодне й пронизливе, хоча небо тьмяно сіріло.

— А тепер Бран мертвий, а пухкий рожевощокий Томен сидить на Залізному троні з короною на золотих кучерях.

Сем на це відповів дивним поглядом — на мить здалося, що він хоче щось сказати. Натомість він, ковтнувши, повернувся назад до пергаменту.

— Ти не підписав листа.

Джон похитав головою.

— Старий Ведмідь просив Залізний грон про допомогу сотню разів. А йому прислали Джаноса Слінта. Ніякі листи не змусять Ланістерів нас полюбити. Особливо коли вони почують, що ми допомагаємо Станісу.

— Боронити Стіну, в заколоті ми участі не беремо. Тут так і пишеться.

— Лорд Тайвін може не помітити відмінності,— Джон забрав листа назад.— З якого дива він почне допомагати нам тепер? Раніше ніколи цього не робив.

— Він же не хоче, щоб усі казали, що Станіс вирушив на захист королівства, в той час як король Томен грався в іграшки. Це накличе зневагу на дім Ланістерів.

— Я волію накликати згин і знищення на дім Ланістерів, а не зневагу,— мовив Джон і почав читати з листа.— «Нічна варта не бере участі у війнах Сімох Королівств. Обітницю свою ми даємо державі, а держава нині в страшній небезпеці. Станіс Баратеон допомагає нам боротися з ворогами з-за Стіни, але ми йому не служимо...»

Сем зіщулювся на стільці.

— Ну, ми ж не служимо? Ні?

— Я надав Станісу харч, прихисток і Ночефорт, а ще дозвіл вільним людям селитися на землях Дару. Оце й усе.

— Лорд Тайвін скаже, що цього забагато.

— А Станіс каже, що цього замало. Що більше даєш королю, то більше він хоче. Ми ступили на крижаний міст, обабіч якого — прірва. Задовольнити одного короля — саме по собі нелегке завдання. Задовольнити двох водночас — неможливе.

— Так, але... якщо переможуть Ланістери й лорд Тайвін вирішить, що ми зрадили короля, допомагаючи Станісу, це може означати кінець Нічної варти. За ним стоять Тайрели з усією потугою Небосаду. А він уже переміг лорда Станіса на Чорноводді.

— Чорноводдя — то лише одна битва. Роб переміг у всіх своїх битвах, а голови позбувся. Якби Станісу вдалося підняти Північ...

Сем, повагавшись, промовив:

— Ланістери мають своїх північан. Лорда Болтона з його байстрюком.

— А Станіс — Карстарків. Якщо йому вдасться перетягнути до себе Білу Гавань...

— Якщо,— наголосив Сем.— А якщо ні... мілорде, навіть паперовий щит кращий, ніж ніякого.

— Можливо.

«Вони з Еймоном наче змовилися». Чомусь Джонови здавалося, що Сем зреагує інакше. «Це ж просто чорнило й пергамент». Змирившись, він узяв перо й поставив підпис.

— Дай мені воску.

«Поки я не передумав». Сем поквапився виконати прохання. Джон приклав печатку лорда-командувач а та вручив листа йому.

— Візьмеш це з собою до мейстра Еймона і попросиш відіслати з пташкою на Королівський Причал.

— Обов'язково,— немов з полегшенням озвався Сем.— Мілорде, можна мені запитати... Я бачив, як виходила Жиллі. Вона мало не плакала.

— Вал послала її знову просити за Манса,— збрехав Джон, і якийсь час вони побалакали про Манса, Станіса й Мелісандру Ашайську, поки крук, докльовавши останнє зернятко кукурудзи, не кракнув:

— Крові!

— Я відсилаю Жиллі геть,— мовив Джон.— Разом з хлопчиком. Тож доведеться пошукати нову мамку для його молочного брата.

— А поки не знайдете, згодиться й козине молоко. Воно для немовляти краще, ніж коров'яче.

Від таких балачок Семові явно було ніяково, тож він звернув мову на історію й на малолітніх командувачів, які жили й померли сотні років тому. Проте Джон урвав його.

— Розкажи ліпше щось корисне. Розкажи про нашого ворога.

— Про Чужих,— Сем облизав губи.— Вони згадуються в літописах, але не так часто, як можна було б подумати. Маю на увазі літописи, які я знайшов і передивився. Знаю, їх більше, я ще просто не всі відшукав. Але деякі старі книжки просто розсипаються. Сторінки кришаться, коли я намагаюся їх перегорнути. А *по-справжньому* давні літописи... вони або вже розсипалися, або лежать десь так, що мені досі не трапилися... а може, таких книжок і не існує зовсім і не існувало ніколи. Найстаріші оповіді, які ми маємо, написані були по тому, як у Вестерос прийшли андали. Від перших людей нам лишилися хіба руни на скелях, отож усе, що ми знаємо про Добу героїв, Зорю віків і Довгу ніч, насправді походить із записів, зроблених септонами за тисячі років по тому. В Цитаделі чимало архімейстрів піддають ці відомості сумнівам. У старих легендах повно королів, які правили по сто років, і лицарів, які подорожували по тисячі років, перш ніж *стали* лицарями. Ти сам знаєш ці легенди: про Брандона Будівничого, Симеона Зореоокого, Короля Ночі... ми вважаємо, що ти — дев'ятсот дев'яносто восьмий лорд-командувач Нічної варті, однак найдавніший перелік, який мені трапився, містить шістсот сімдесят чотирьох командувачів, а це означає, що складений він був під час...

— Давним-давно,— перебив його Джон.— То що там про Чужих?

— Мені трапилися згадки про драконове скло. Діти пралісу щороку постачали Нічній варті сотню обсидіанових кинджалів, це ще за Доби героїв. Більшість джерел збігається в тому, що Чужі приходять з холодом. Або ж приносять холод із собою. Іноді вони виринають у заметіль і тануть, коли небо вияснюється. Вони ховаються від сонячного світла й появляються поночі... або ж це ніч опускається, коли вони появляються. В деяких легендах згадується, що вони їздять верхи на тушах дохлих звірів. Отой, який убив Малого Пола, їхав на дохлому коні, тож це, вочевидь, правда. В деяких записах ідеться про велетенських крижаних павуків. Не знаю точно, що це таке. Людей, які загинули в бою з Чужими, слід спалювати, бо в іншому разі вони повстануть з мертвих як їхні раби.

— Все це ми й так знаємо. Питання в іншому: як з ними боротися?

— Обладунки чужих непробивні майже для всіх звичайних клинків, якщо вірити легендам, а мечі їхні такі холодні, що від них

тріскається криця. Але вони бояться вогню й вразливі до обсидіану. Мені трапилася одна оповідь про Довгу ніч, у якій писалося про останнього звитяжця, що зарубав Чужого клинком з драконової криці. Вважається, що проти неї вони встояти не можуть.

— Драконова криця? — Джон такого терміну не знав.—
Валерійська криця?

— Я зразу теж так подумав.

— Тож якщо я просто переконаю всіх лордів Сімох Королівств віддати нам усі свої валерійські клинки, всі врятовані? Це буде нескладно.

«Не складніше, ніж змусити їх віддати золото й замки». Джон гірко розсміявся.

— Ти знайшов, хто такі Чужі, звідки вони приходять, чого хочуть?

— Ще ні, мілорде, але може так статися, що я просто не ті книжки читав. Там ще є сотні, яких я не переглянув. Дайте мені час, і я знайду все, що там можна знайти.

— Нема більше часу. Збирай речі, Семе. Ти їдеш разом із Жиллі.

— Їду? — Сем роззявив рота, так наче не зрозумів значення цього слова.— Я їду? В Східну варту, мілорде? Чи... куди я...

— У Старгород.

— *Старгород?* — писнув Сем тоненьким голосом.

— І Еймон також.

— Еймон? *Мейстер* Еймон? Але... йому сто два роки, мілорде, він не... ти відсилаєш і його, і мене? А хто ходитиме коло круків? Якщо вони захворіють чи пораняться, хто...

— Клайдас. Він біля Еймона багато років був.

— Клайдас — простий стюард, та й очі в нього сліпнуть. Тобі потрібен мейстер. А мейстер Еймон такий слабкий, морська подорож... Може статися... він старий, і...

— Так, він ризикує. Я це усвідомлюю, Семе, але тут ризик ще вищий. Станіс знає, хто такий Еймон. Якщо червоній жінці знадобиться для її заклинань королівська кров...

— А! — Семові товсті щоки зблідли.

— У Східній варті до вас приєднається Дареон. Маю сподівання, що його пісні зваблять до нас трохи вояків на Півдні. «Чорний птах» доправить вас у Браавос. Звідти самі допливете у Старгород. Якщо не передумав прийняти дитину Жиллі як свого байстрюка, відішлеш їх

обох у Сурмосхил. В іншому разі Еймон прилаштує дівчину в Старгороді служницею.

— Мого б-б-байстрюка... Так... мама й сестри допоможуть Жиллі з дитиною. Дареон може відвезти її у Сурмосхил незгірше за мене. А я... Я щодня вправляюся в стрільбі з Ульмером, як ти звелів... ну, крім тих днів, коли сиджу в підземеллях, але ж це ти попросив мене дізнатися все про Чужих. У мене від лука плечі болять і водянки на пальцях,— він показав Джонові долоню.— Але я все одно тренуюся. Тепер я в мішень більше влучаю, ніж не влучаю, однак я й досі найгірший лучник на світі. Проте мені подобаються Ульмерові оповідки. Треба б їх записати й зробити з цього книжку.

— От і запишеш. Матимеш пергамент і чорнило в Цитаделі, і луки теж. Сподіваюся, ти продовжиш тренування. Семе, Нічна варта має сотні людей, здатних стріляти, та лише жменьку освічених, які вміють читати й писати. Ти повинен стати мені за нового мейстра.

— Мілорде, я... моя робота тут, книжки...

— ...нікуди не подінуться, заки ти до нас повернешся.

Сем схопився рукою за горло.

— Мілорде, Цитадель... там змушують різати трупи. І я не зможу носити ланцюга.

— Зможеш. І носитимеш. Мейстер Еймон — старий і сліпий. Сили полишають його. Коли він помре, хто його заступить? Мейстер Малін у Тінявій вежі не так грамотій, як вояка, а мейстер Гармун у Східній варті п'яний частіше, ніж тверезий.

— Якщо попросиш у Цитаделі мейстрів...

— І попрошу. Нам усі будуть потрібні. Але Еймона Таргарієна не так легко буде замінити...— «Все йде не так, як я сподівався». Джон розумів, що з Жиллі буде нелегко, але вважав, що Сем радо поміняє небезпеки Стіни на теплий Старгород.— Я був певен, що ти зрадієш,— збентежено промовив він.— У Цитаделі стільки книжок, що людина всі й прочитати не годна. Ти впораєшся, Семе. Я точно знаю.

— Ні. Книжки я читати вмію, але... м-мейстер — це цілитель, а я від вигляду к-к-крові непритомнію...— Семова рука затремтіла, мов на підтвердження цих слів.— Я — Сем Страхополох, а не Сем Смертовбивця.

— Страхополох? Чого ж ти боїшся? Буркотіння старих? Семе, ти бачив на Кулаці навалу блідавців — море живих мерців з чорними

долоньями і ясно-блакитними очима. Ти вбив Чужого.

— Д-д-драконове скло вбило, не я.

— Помовч,— відтяв Джон. Після Жиллі він уже не мав терпцю на страхи товстуна.— Ти брехав, плів інтриги та змовлявся, щоб зробити мене лордом-командувачем. А тепер маєш слухатися мене. Поїдеш у Цитадель і викуєш собі ланцюг, і якщо тобі доведеться різати трупи, так і буде. Принаймні у Старгороді трупи не опиратимуться.

— Мілорде, мій б-б-батько, лорд Рендил, він... він... він... він... він... життя мейстра — це *служіння*. Жоден син дому Тарлі ніколи не носитиме ланцюга. Народжені у Сурмосхилі не кланяються і не розшаркуються перед дрібними лордами. Джоне, я не можу послухатися батька.

«Убий хлопчика,— подумав Джон.— Хлопчика в собі та хлопчика в ньому. Убий їх обох, клятий байстрюче».

— У тебе немає батька. Є тільки брати. Тільки ми. Твоє життя належить Нічній варті, тож іди й позбирай свою білизну в мішок разом з усім, що ще ти хочеш узяти з собою в Старгород. Ви їдете за годину до світанку. Й ось тобі ще один наказ. Відсьогодні ти більше *не* називатимеш себе боягузом. За останній рік ти витримав стільки, скільки інші люди не бачать за все життя. І ти витримаєш Цитадель — витримаєш як побратим Нічної варті. Я не можу наказати тобі бути хоробрим, але *можу* наказати тобі ховати свої страхи. Ти дав обітницю, Семе. Не забув?

— Я... Я постараюся.

— Ніякого «постараюся». Це наказ.

— Наказ,— Мормонтів крук лягнув своїми великими чорними крилами.

Сем аж осів.

— Як зволить лорд-командувач. А... а мейстер Еймон знає?

— Це була більше його ідея, ніж моя,— Джон відчинив перед Семом двері.— Ні з ким не прощайся. Що менше людей знатиме про це, то краще. За годину до світанку, біля цвинтаря.

Сем утік точно так само, як перед тим — Жиллі.

Джон почувався втомленим. «Мені слід виспатися». Половину ночі він вивчав карти, писав листи й розробляв плани разом з мейстром Еймоном. Та навіть коли добрів до свого вузького ліжка, не зміг одразу заснути. Знав-бо, що саме очікує на нього сьогодні, тож і

вовтузився в ліжку, обмірковуючи заключні слова мейстра Еймона. «Дозвольте дати мілордові останню пораду,— сказав старий,— таку саму пораду, яку я дав своєму братові, коли ми розлучалися востаннє. Йому було тридцять три роки, коли велика рада проголосувала, щоб він посів Залізний трон. Він був зрілим чоловіком, який мав уже власних синів, та в чомусь він і досі лишався хлопчиком. Була в Бовтуна невинність, була в ньому лагідність, яку ми всі любили. „Убий у собі хлопчика“,— сказав я йому того дня, коли мав відпливати на Стіну.— Щоб владарювати, слід стати чоловіком. Слід стати Ейгоном, а не Бовтуном. Убий хлопчика — нехай народиться чоловік. Ти,— старий намацав Джонове обличчя,— вполовину молодший за тодішнього Бовтуна, але твій тягар, боюся, ще тяжчий. Не буде тобі радості з твого командування, але, гадаю, ти маєш сили робити те, що потрібно. Убий хлопчика, Джоне Сноу. Зима вже на порозі. Убий хлопчика — нехай народиться чоловік».

Накинувши плаща, Джон широким кроком вийшов надвір. Щодня він робив обхід Чорного замку, провідував чатових і сам вислуховував їхні рапорти; спостерігав, як Ульмер тренує своїх підопічних біля стрілецьких мішеней; розмовляв з вояками і короля, і королеви; гуляв крижаною стежкою нагорі Стіни, роздивляючись ліс. А за ним бігав Привид — біла тінь у нього при боці.

Коли Джон піднявся нагору, за старшого на Стіні був Кедж Білоокий. Кеджеві було вже за сорок, і тридцять років він провів на Стіні. Ліве око мав сліпе, а праве — злюще. В пущі, наодинці з сокирою і гароном, він був не гіршим розвідником за решту у Варті, але ніколи не ладнав з людьми.

— Тихий день,— промовив він до Джона.— Нема про що рапортувати — хіба про розвідку не в той бік.

— Що за розвідка не в той бік?

— Двійко лицарів,— вишкірився Кедж.— Годину тому виїхали на південь королівським гостинцем. Коли Дайвен побачив, як вони чухнули, то сказав, що дурні південці їдуть не в той бік.

— Зрозуміло,— мовив Джон.

Більше він дізнався від самого Дайвена, який саме сьорбав ячну юшку в касарні.

— Ага, м'лорде, бачив я їх. Це були Горп і Масі. Стверджували, що їх послав Станіс, але так і не зізналися, куди, навіщо й коли

повернуться.

Сер Ричард Горп і сер Джастин Масі обидва були з людей королеви й посідали високі місця на нарадах короля. «Якби Станіс мав на меті розвідку, досить було б і пари звичайних вільних вершників,— подумав Джон,— а от як гінці чи посланці лицарі пасують більше». Котер Пайк повідомив зі Східної варти, що цибулевий лорд і Саладор Саан попливли в Білу Гавань на переговори до лорда Мандерлі. Цілком логічно, що Станіс розсилає й інших посланців. Його світлість не з терплячих.

Та чи повернеться «розвідка не в той бік» — це вже інше питання. Може, вони й лицарі, але Півночі не знають. «На королівському гостинці багато пильних очей, і не всі вони дружні». Але Джона це не обходить. «Станіс має право на секрети. Бог свідок — я теж маю секрети».

Уночі Привид влігся спати біля ліжка, й бодай цього разу Джонови не снилося, що він — вовк. Та все одно спав він неспокійно — кілька годин прокрутився в ліжку, перш ніж поринув у кошмар. Уві сні була Жиллі — ридала і благала дати немовлятам спокій, але Джон вихопив дітей у неї з рук, відрубав їм голови, поміняв місцями і звелів їй пришити їх назад.

Прокинувшись, він побачив, що в темряві спальні над ним схилився Ед Толет.

— М'лорде! Пора. Година вовка. Ви наказували збудити вас.

— Принеси чогось гарячого,— Джон відкинув покривала.

Заки Джон одягнувся, Ед повернувся та вклав йому в руки горнятко, з якого парувало. Джон очікував на глінтвейн, але з подивом виявив, що це ріденька юшка, яка пахла пражем і морквою, однак у ній не було ні пражу, ні моркви. «У вовчих снах запахи насиченіші,— подумав Джон,— і смак у їжі також насиченіший. Привид живіший за мене». Порожнє горнятко він лишив на горні.

Цього ранку під дверима стояв на чатах Кегз.

— Хочу поговорити з Бедвиком і з Джаносом Слінтом,— звернувся до нього Джон.— Нехай прийдуть до мене на світанку.

За дверима світ був чорний і непорушний. «Холодно, але не дуже. Ще ні. А як зійде сонце, ще потепліє. З божої милості, може, навіть Стіна ще поплаче». Заки дійшли до цвинтаря, валка вже вишикувалася. Джон передав командування супроводом Блекджекові Булверу: з ним

поїдуть два вози й дюжина кінних розвідників. Один віз був завалений горою скринь, ящиків і мішків — усім потрібним для подорожі. На другому приладнали жорсткий верх з дубленої шкіри, який захистить од вітру. У глибині вже сидів мейстер Еймон, горнучись у ведмежу шкуру, в якій він здавався маленьким, як дитина. Неподалік стояли Сем і Жиллі. Очі в Жиллі були червоні та припухлі, але на руках вона тримала хлопчика, щільно загорнутого. Джон не мав певності, чий це хлопчик — її чи Даллин. Лише кілька разів він бачив їх разом. Синок Жиллі старший, Даллин — міцніший, однак за віком і зростом вони майже не відрізняються, тож хто не знає їх добре, навряд чи зможе їх легко розпізнати.

— Лорде Сноу,— погукав мейстер Еймон,— у себе в покоях я залишив для вас книжку. «Нефритова збірка». Написана волантиським шукачем пригод Колокво Вотаром, який здійснив подорож на схід і відвідав усі землі Нефритового моря. Там є абзац, який може вас зацікавити. Я попросив Клайдаса підкреслити його для вас.

— Обов'язково прочитаю.

Мейстер Еймон витер носа.

— Знання — це зброя, Джоне. Озбройся добре, перш ніж виїжджати на битву.

— Озброюся.

Джон відчув на обличчі щось вогке і холодне. Звівши очі, він побачив, що почало сніжити. «Поганий знак». Він обернувся до Блекджека Булвера.

— Постарайтеся поквапитися, але без особливої потреби не ризикуйте. З вами їдуть літній пан і немовля. Потурбуйтеся, щоб вони їхали в теплі й ситості.

— А ви так само потурбуйтеся про другого хлопчика, м'лорде,— мовила Жиллі, яка, здавалося, не квапилася лізти на воза.— Так само потурбуйтеся про другого. Знайдіть йому мамку, як казали. Ви мені обіцяли. Хлопчик... Даллин хлопчик... маленький королевич тобто... знайдіть для нього добру жінку, щоб він виріс великим і міцним.

— Даю слово.

— І не давайте йому імені. Аж поки йому не виповниться два роки. Це погана прикмета — називати немовлят, поки не віднімеш від грудей. Ви, ворони, може, цього й не знаєте, але так і є.

— Як зволите, міледі.

— Не називайте мене так! Я — матір, а не леді. Я — Крастєрова жінка і Крастєрова дочка, і я — *матір*.

Поки вона залазила на віз і загорталася в хутра, то передала немовля Страждєнному Едові. Щойно Ед віддав їй малюка, Жиллі приклала його до грудей. Сем, побачивши це, почєрвонів і відвернувся, тоді важко поліз на свою кобилу.

— Поїхали,— скомандував Блєкджек Булвер, ляснувши батогом. Вози покотилися вперед.

Сем на мить затримався.

— Ну,— сказав він,— бувайте.

— І ти бувай, Сєме,— озався Страждєнний Ед.— Ваш корабель не потоне, не думаю. Човни починають тонути, коли на борту я.

Джонові дещо пригадалося.

— Коли я вперше побачив Жиллі, вона тулилася до стіни Крастєрової фортеці, задкуючи від Привида,— худенька темнокоса дівчинка з великим животом. Привид заліз до кроликів, а вона, певно, злякалася, що він живота їй розпоре й дитину зжере... але насправді не вовка їй слід було боятися, правда?

— У неї більше мужності, ніж вона сама здогадується,— мовив Сем.

— Як і в тебе, Сєме. Зичу вам швидкої і безпечної подорожі, і бережи Еймона й дитину,— сказав Джон; холодні патьоки на обличчі нагадали йому той день, коли він попрощався у Вічнозимі з Робом, не відаючи, що бачаться вони востаннє.— І натягни каптур. У тебе в чуприні тануть сніжинки.

Заки маленька валка загубилася вдалині, чорне небо на сході посіріло, а сніг повалив дужче.

— На лорда-командувача чекає Вєлет,— нагадав Джонові Страждєнний Ед.— І Джанос Слїнт також.

— Так.

Джон Сноу звів погляд на Стїну, яка нависала над ними, наче крижаний стрїмчак. «Сто льє з кінця в кїнець, сімсот футів заввишки». Міць Стїни була в її висоті, а от довжина Стїни була її слабкістю. Джон пригадав слова, сказані колись батьком. «Міць стїн — у людях, які їх захищають». Нічна варта — хоробрі вояки, але їх замало для того завдання, яке постало перед ними.

Велет уже чекав у зброярні. Справжнє його ім'я було Бедвик. На півтори волосини вищий за мізерні п'ять футів, він був найнижчим у Нічній варті. Джон не ходив околяса.

— Нам по всій Стіні потрібно більше чатових. Потрібні замки по дорозі, де патрулі зможуть погрітися, поїсти гарячого й поміняти коней. На Крижаному Кордоні відновлюється залога, і я доручаю її командування вам.

Велет кінчиком пальця прочистив вухо.

— Командування? Мені? А м'лорд знає, що я — простий селяк, а на Стіну потрапив за браконьєрство?

— Ви дюжину років служите розвідником. Вижили на Кулані Перших Людей і в Крастеровій фортеці — й повернулися, щоб усе розповісти. Молодші хлопці рівняються на вас.

Коротун розсміявся.

— Лише карлики можуть рівнятися на мене. Я не вмію читати, м'лорде. За гарної днини можу нашкрябати своє ім'я.

— Я послав у Старгород запит, щоб прислали більше мейстрів. У разі нагальної потреби у вас буде два круки. Коли ж питання не нагальне, посылатимете гінців. Поки в нас не буде більше мейстрів і більше птахів, поставимо нагорі вздовж Стіни маяки.

— І скільки бідолашних дурнів буде під моїм командуванням?

— Двадцятьоро з Варти,— сказав Джон,— і вполовину менше — зі Станісових людей...— («Стариганів, зелених новачків і поранених»).— Найкращих людей він не віддасть, і навіть ті, яких віддасть, не вберуться в чорне, але слухатимуться наказів. Матимете з них якусь користь. З вами поїдуть четверо братів з Королівського Причалу, які прибули на Стіну з лордом Слінтом. Одним оком наглядатимете за ними, а другим — щоб Стіну ніхто не перелазив.

— Наглядати ми зможемо, м'лорде, та якщо на Стіну видереться достатньо стінолазів, тридцятьом воякам їх не скинути.

«Може, і трьомстам не скинути». Але ці сумніви Джон лишив при собі. Всі знають, що найбільш вразливі стінолази на підйомі. Згори їх можна поливати камінням, списами, діжками підпаленої смоли, а їм лишається хіба відчайдушно втискатися в кригу. Іноді, здається, Стіна сама струшує їх, як ото пес витрушує бліх. Джон навіч таке бачив, коли під Ярлом, коханцем Вал, тріснув лід — і Ярл розбився на смерть.

Та якщо стінолазам вдасться непомітно досягти верхівки Стіни — все міняється. Тепер вони мають час прорубати опори для ніг, збудувати парапети, спустити вниз мотузки та драбини для тисяч своїх спільників, які полізуть слідом за ними. Саме так вчинив Реймун Рудобородий — Реймун, який був королем-за-Стіною за часів Джонового прапрадіда. В ті дні лордом-командувачем був Джек Масгуд. Поки з півночі не напав Реймун, його прозивали Дженджик Джек, а опісля він назавжди лишився Соньком Джеком. Реймунове військо полягло в кривавій битві на берегах Довгого озера, затиснуте лордом Вілламом Вічнозимським і Гармондом Амбером — П'яним Велетом. Реймуна Рудобородого поклав Артос Невблаганний, молодший брат лорда Віллама. Варта прибула запізно, щоб вступати в бій з дикунами, однак вчасно, щоб їх поховати: саме це завдання поставив їй розгніваний Артос Старк, оплакуючи обезголовлене тіло свого загиблого брата.

Джон не хотів запам'ятатися як Сонько Джон Сноу.

— Тридцяттеро вояків — це краще, ніж жодного,— сказав він до Велета.

— Ваша правда,— озвався коротун.— То ми відкриваємо тільки Крижаний Кордон, м'лорде, чи й інші форти також?

— З часом залоги будуть в усіх,— сказав Джон,— але для початку — Крижаний Кордон і Сіроварта.

— А м'лорд уже вирішив, хто командуватиме Сіровартою?

— Джанос Слінт,— промовив Джон. «Боги допоможіть».— Не могли ж поставити командувати золотими плащами людину геть невдатну. Слінт — різницький син. Був капітаном Залізної брами, коли загинув Манлі Стоукворт, і Джон Арин підвищив його й доручив йому оборону Королівського Причалу. Не може лорд Джанос бути таким уже дурнем, яким видається.

«А ще його слід забрати подалі від Алісера Торна».

— Мабуть,— мовив Велет,— але я все одно радше відіслав би його на кухню до Трипалого Гоба різати ріпу.

«В такому разі я ріпу більше їсти не наважився б».

Половина ранку проминула, перш ніж з'явився лорд Джанос, як йому було наказано. Джон саме чистив Довгопазура. Дехто доручив би це завдання стюарду чи зброєносцю, однак лорд Едарт учив синів самим дбати про свою зброю. Коли разом зі Слінтом увійшли Кегз і

Стражденний Ед, Джон подякував їм і припросив лорда Джаноса сідати.

І він сів — не дуже люб'язно, схрестивши руки й нахмурившись, ігноруючи оголену крицю в руках лорда-командувача. Джон ковзнув масною ганчіркою по своєму байстріючому клинку, задивившись, як грає у брижах ранкове світло, і думаючи, як легко цей клинок пробив би шкіру, сало й жили — і стяв би Слінтову бридку голову з плечей. Усі гріхи лишаються в минулому, щойно чоловік убирається в чорне, й усі особисті стосунки також, та Джонови важко було думати про Джаноса Слінта як про брата. «Між нами стоїть кров. Цей чоловік допоміг убити мого батька й зробив усе можливе, щоб і мене убити».

— Лорде Джаносе,— Джон уклав меча в піхви.— Я віддаю під ваше командування Сіроварту.

Слінт був приголомшений.

— Сіроварту... Сіроварту, де ти зі своїми приятелями-дикунами переліз Стіну?

— Саме так. Визнаю: форт у жалюгідному стані. Відновите його, наскільки зможете. Почніть з вирубування лісу на підступах. На відновлення вцілілих будівель каміння братимете з тих, які завалилися...

«Тяжка буде праця й напружена,— міг би додати він.— Спати доведеться на голому камінні, від втоми ви не матимете часу нарікати чи плести інтриги, дуже скоро ви забудете, як воно — бути в теплі, та, може, згадаєте, як воно — бути людиною».

— Під орудою у вас буде тридцять вояків. Десятеро наших, десятеро — з Тінявої вежі, а ще десятьох дає король Станіс.

Слінтове обличчя набрало сливового кольору. Подвійне підборіддя затрусилося.

— Гадаєш, я не бачу, що саме ти замислив? Джанос Слінт не з тих, кого так легко обдурити. Я керував обороною Королівського Причалу, коли ти ще пелюшки каляв. Забери собі свої руїни, байстріюче.

«Я даю вам шанс, мілорде. А моєму батькові ви навіть шансу не дали».

— Ви неправильно мене зрозуміли, мілорде,— промовив Джон.— Це наказ, а не пропозиція. До Сіроварти сорок льє. Пакуйте зброю та зброю, прощайтеся — ви їдете завтра на світанні.

— Ні,— скочив на ноги лорд Джанос, аж стілець перекинувся.— Не поїду я слухняно замерзати на смерть. І якийсь байстрюк зрадника не роздаватиме наказів Джаносові Слінту! У мене є друзі, попереджаю тебе. І тут, і на Королівському Причалі. Я був лордом Гаренхолу! Віддавай свої руїни комусь із тих сліпих дурнів, які кинули за тебе камінець, а я цього не потерплю. Чуєш мене, хлопче? *Я цього не потерплю!*

— Потерпите.

Слінт не опустився до відповіді й, виходячи, відбуцнув з дороги стільця.

«Він і досі бачить у мені хлопчака,— подумав Джон,— зеленого хлопчака, якого можна налякати сердитими словами». Він тільки й сподівався, що за ніч лорд Джанос схаменеться.

Та зранку виявилось, що сподівання були марні.

Джон виявив, що Слінт снідає з усіма у їдальні. З ним був сер Алісер Торн і кількоро їхніх кумпанів. Вони саме з чогось реготали, коли Джон спустився сходами разом із Залізним Еметом і Стражденним Едом, а за ними йшли Маллі, Кінь, Рудий Джек Крабб, Расті Флаверс і Оуен Одоробало. Трипалій Гоб роздавав кашу з казанка. Рать короля, рать королеви й чорні брати всі сиділи окремо — хто схилився над кашею, а хто напихав тельбухи хлібом із шинкою. За одним столом Джон побачив Пипа і Грена, за іншим — Бовена Марша. В повітрі пахло димом і смальцем, а від високої склепінчастої стелі відлунювало бряжчання ножів і ложок.

Усі голоси вмить затихли.

— Лорде Джаносе,— промовив Джон,— даю вам останній шанс. Відкладіть ложку та йдіть у стайню. Я звелів осідлати вашого коня. До Сіроварти дорога важка й далека.

— Тоді тобі ліпше поквапитися, хлопче,— розреготався Слінт, розбризкавши кашу собі на груди.— Думаю, Сіроварта саме для такого, як ти. Подалі від добрих побожних людей. На тобі печать звіра, байстрюче.

— Ви відмовляєтеся виконати мій наказ?

— Можеш той наказ собі в байстрючу сраку запхати,— сказав Слінт, трусячи подвійним підборіддям.

Алісер Торн посміхнувся, втупившись чорними очима в Джона. За іншим столом почав реготати Годрі Велеторіз.

— Як зволите.

Джон кивнув до Залізного Емета.

— Будь ласка, заберіть лорда Джаноса на Стіну...

«...і посадить у крижану камеру»,— міг би сказати він. Днів десять, проведених у тісній камері серед криги, у дрижаках і лихоманці, точно змусять Слінта молити про звільнення, Джон і сумнівів не мав. «Та щойно він вийде, вони з Торном знову почнуть умовлятися».

«...і прив'яжіть його на коня»,— міг би сказати він. Якщо Слінт не хоче їхати в Сіроварту як командувач, нехай їде як кухар. «Але рано чи пізно він дезертирує. І скількох ще він прихопить із собою?»

— ...і повісьте його,— закінчив Джон.

Обличчя Джаноса Слінта побіліло як молоко. Ложка вислизнула з пальців. Ед і Емет перетнули кімнату — їхні кроки аж задзвеніли на кам'яній підлозі. Бовен Марш розтулив рога — і стулив, не зронивши ні слова. Сер Алісер Торн потягнувся до руків'я меча. «Вперед,— подумав Джон. За спиною у нього висів Довгопазур.— Оголи крицю. Дай мені можливість зробити те саме».

Половина присутніх у їдальні скочила на ноги. Серед них були і південські лицарі й солдати, віддані королю Станісу, червоній жінці чи їм обом, і побратими Нічної варти. Дехто з них обрав своїм лордом-командувачем Джона, дехто вкинув камінці за Бовена Марша, сера Деніса Малістера, Котера Пайка... а дехто — й за Джаноса Слінта. «Таких, пригадую, були сотні». Цікаво, подумав Джон, скільки їх таких зараз у підземній їдальні. Якусь мить весь світ балансував на вістрі меча.

Алісер Торн, забравши руку з меча, відступив, даючи Едові Толету дорогу.

Стражденний Ед схопив Слінта за одну руку, Залізний Емет — за другу. Разом вони стягнули його з лавки.

— Ні,— запротестував лорд Джанос, і з вуст його полетіла каша. — Ні, пустіть мене. Та він же просто хлопчак, *байстрюк*. Батько його був зрадником. На ньому печать звіра, цей його вовк... *Пустіть мене!* Ви пошкодуєте, що торкнулися Джаноса Слінта. Я маю друзів на Королівському Причалі. Попереджаю...

Він і досі протестував, коли його напівповели-напівпотягнули східцями нагору.

Джон рушив за ними. Підземна їдальня швидко спорожніла. Біля клітки Слінт на мить вивільнився та спробував боротися, але Залізний Емет схопив його за горло й почав товкти об залізне пруття клітки, поки він не вгомонився. На той час надвір висипав уже весь Чорний замок. Навіть Вал підійшла до вікна, звисивши довгу золоту косу собі на плече. Станіс в оточенні лицарів стояв на сходах Королівської вежі.

— Якщо хлопчак гадає, що йому мене залякати, то він помиляється,— почувся голос лорда Джаноса.— Він не посміє мене повісити. Джанос Слінт має друзів, впливових друзів, от побачите...

Решту слів заглушив вітер.

«Це неправильно»,— подумав Джон.

— Стійте.

Емет, нахмурившись, озирнувся.

— Мілорде?

— Я його не вішатиму,— сказав Джон.— Ведіть його сюди.

— Семеро спасіть нас,— вигукнув Бовен Марш.

У цю мить на уста лорда Джаноса Слінта ковзнула посмішка — солодка, як згіркле масло. Поки Джон не сказав:

— Еде, принеси ковбицю,— і не висмикнув з піхов Довгопазура.

Поки шукали годящу ковбицю, лорд Джанос сховався в клітку коловороту, та Залізний Емет витягнув його.

— Ні,— скрикнув Слінт, коли Емет, підштовхуючи, потягнув його через двір.— Пустіть мене... ви не можете... коли про це дізнається Тайвін Ланістер, ви пошкодуєте...

Емет підбив його під коліна. Стражденний Ед поставив йому ногу на спину, щоб утримати навколішках, а Емет підсунув йому під голову ковбицю.

— Буде легше, якщо не сіпатиметеся,— пообіцяв Джон.— Ворухнетесь, щоб уникнути удару, і все одно помрете, тільки болісніше. Витягніть шию, мілорде.

Джон стиснув руків'я меча й замахнувся — по лезу побігло бліде ранкове сонячне світло.

— Якщо хочете сказати останні слова, зараз саме час,— мовив він, очікуючи на останній прокльон.

Джанос Слінт вивернув шию, щоб поглянути на нього.

— Будь ласка, мілорде. Помилуйте. Я... я поїду... я... я...

«Ні,— подумав Джон.— Ці двері ви вже зачинили».

Довгопазур опустився.

— Можна мені взяти його чоботи,— спитав Оуен Одоробало, коли голова Джаноса Слінта покотилася через багnistий двір.— Вони майже нові, ці чоботи. З хутром усередині.

Джон озирнувся на Станіса. На мить їхні очі зустрілися. А тоді король кивнув і повернувся назад у вежу.

Тиріон

Прокинувшись, він виявив, що лишився сам-один, а паланкін зупинився.

Де сидів Ілірію, зосталася гора прим'ятих подушок. У горлі в карлика пересохло і шкребло. Йому наснилося... що ж йому наснилося? Він не пригадував.

Знадвору чулися голоси, які перемовлялися незнайомою мовою. Тиріон звисив ноги з паланкіна, вистрибнув поміж фіранок — і побачив магістра Ілірію, який стояв поряд з кіньми, а біля нього вивищувалося двоє вершників. Обидва були в потертих шкіряних сорочках і темно-коричневих вовняних плащах, але мечі їхні ховалися в піхвах, і товстунові, схоже, нічого не загрожувало.

— Мені до вітру треба,— оголосив карлик. Він перевальцем зійшов з дороги, розшнурував бриджі й відлив у колючі зарості. Забрало це чимало часу.

— Ну, сцяти в нього добре виходить,— почувся голос.

Тиріон струсив останні краплі й заховав своє причандалля.

— Сцяти — це найменший з моїх талантів. Бачили б ви, як я серу! — сказав він і обернувся до магістра Ілірію.— Ви цих двох знаєте, магістре? Схожі на розбійників. Мені піти топір узяти?

— *Топір?* — вигукнув вищий з вершників — м'язистий, з кошлатою бородою і кучмою рудого волосся.— Ти чув це, Гальдоне? Коротун хоче з нами битися!

Його супутник був старший, гладенько виголений, з аскетичним зморшкуватим обличчям. Волосся він зачесав назад і стягнув на потилиці в Гульку.

— Коротунам часто кортить довести свою мужність недоречною хвальковитістю,— промовив він.— Не певен, що він і качура забити

здатен.

Тиріон знизав плечима.

— Несіть качура.

— Якщо ви наполягаєте,— вершник зиркнув на супутника.

Жилавий витягнув з піхов байстрючого клинка.

— Я — Качур, ти, малий язикатий покидьок.

«Боги праведні!»

— Я меншого качура мав на увазі.

Здоровань басовито розреготався.

— Ти чув, Гальдоне? Йому треба *меншого* Качура!

— А я б волів когось не такого язикатого,— чоловік на ім'я Гальдон якийсь час роздивлявся Тиріона холодними сірими очима, а відтак знову розвернувся до Ілірію.— Я так розумію, ви маєте для нас скрині?

— І мулів, що їх повезуть.

— Мули надто повільні. У нас є в'ючні коні, ми перенесемо скрині на них. Качуре, займися.

— Чому це Качурові завжди доводиться всім займатися? — здоровань сховав меч назад у піхви.— А чим займаєшся ти, Гальдоне? Хто з нас лицар — ти чи я?

Однак він подибав до в'ючних мулів.

— Як справи у нашого хлопця? — поцікавився Ілірію, поки переносили скрині. Тиріон нарахував шість — дубових, окутих залізом, замкнених. Але Качур з легкістю носив їх, завдаючи собі на плече.

— Зростом уже з Грифа. Три дні тому штовхнув Качура в ясла.

— Нікого він не штовхнув. Я сам упав — щоб його повеселити.

— Витівка вдалася,— мовив Гальдон.— Я й сам нареготався.

— В одній зі скринь — подарунок для хлопця. Зацукрований імбир. Він завжди його любив,— промовив Ілірію на диво сумовито.— Я тут подумую проїхатися з вами до Гоян-Дроге. Влаштувати прощальний бенкет перед вашою річковою подорожжю...

— Нема часу бенкетувати, мілорде,— озвався Гальдон.— Гриф хоче вирушати, щойно ми повернемося. З пониззя річки приходять новини, і всі недобрі. На північ від озера Кинджал бачили дотраків — роз'їзд з халасару старого Мото, а слідом за ним рухається через Когорський ліс хал Зеко.

Товстун нечемно пирхнув.

— Зеко навідується в Когор що три-чотири роки. Когоряни відкупаються від нього лантухом золота — і він знову повертається на схід. Що ж до Мото, то всі його воїни майже такі самі старі, як він, і щороку їх меншає. Справжня загроза...

— ...хал Поно,— закінчив за нього Гальдон.— Якщо вірити чуткам, Мото й Зеко тікають від нього. Востаннє Поно бачили у верхів'ях річки Селору, і з ним був тридцятитисячний халасар. Гриф не хоче ризикувати, що Поно заскочить його на переправі, якщо раптом наважиться поткнутися на Ройн,— сказав Гальдон і глянув на Тиріона. — Ваш карлик верхи вміє їздити так само добре, як і сцяти?

— Їздити він уміє,— втрутився Тиріон — не встиг самовладець сиру відповісти,— хоча найкраще в нього це виходить у спеціальному сідлі й на знайомому коні. А ще він уміє розмовляти.

— Щира правда. Я — Гальдон, цілитель нашого маленького братства. Мене ще прозивають Недомейстром. А мій супутник — сер Качур.

— Сер Роллі,— виправив здоровань.— Роллі Качур. Будь-який лицар має право висвятити лицаря, і Гриф висвятив мене. А ти, карлику?

— Його звати Йолло,— швидко промовив Ілірію.

«Йолло? Так хіба що мавпу називати». Що гірше, ім'я було пентоське, а навіть дурневі видно, що Тиріон ніякий не пентосянин.

— Це в Пентосі я Йолло,— швидко мовив він, щоб якимось це залагодити,— але мати дала мені ім'я Гугор Гілл.

— Ви корольок чи байстричок? — поцікавився Гальдон.

Тиріон збагнув, що поруч з Гальдоном Недомейстром слід бути обережним.

— Будь-який карлик — байстрик в очах свого батька.

— Понад усякий сумнів. Що ж, Гугоре Гілл, скажіть-но мені таке. Як Сервин Дзеркальний Щит убив дракона Уракса?

— Він наблизився, заховавшись за своїм щитом. Уракс бачив лише власне віддзеркалення, аж поки Сервин не застромив йому списа в око.

Гальдона це не вразило.

— Цю легенду знає навіть Качур. А не назвете мені ім'я лицаря, який під час Танку драконів спробував таку саму хитрість з Вагаром?

— Сер Байрон Свон,— посміхнувся Тиріон.— І його підсмажили. Тільки то був не Вагар, а Сайракс.

— Боюся, ви помиляєтеся. У праці «Танок драконів: істинна історія» мейстер Манкун пише...

— ...що це Вагар. *Великий* мейстер Манкун переплутав. Сер Байрон помер на очах у свого зброєносця, який написав про це своїй дочці. За його свідченнями, то була Сайракс, Рейнірина дракониця, й це більше схоже на правду, ніж версія Манкуна. Свон був сином лорда Прикордоння, а Штормокрай був за Ейгона. Вагар — дракон королевича Еймонда, брата Ейгона. Навіщо Свонові вбивати його?

Гальдон піджав губи.

— Постарайтеся не впасти з коня. А якщо впадете, почалапаєте назад до Пентоса. Наша «Сором'язлива панна» не чекатиме ні на кого, навіть на карлика.

— Люблю сором'язливих панн. Як і гулящих. Скажіть-но: а куди діваються повії?

— Я схожий на чоловіка, який знається з повіями?

Качур глузливо засміявся.

— Та він боїться. Лемора змусить його замолювати гріх, малий причепиться: хочу піти з вами, а Гриф йому прутня відріже й у горлянку запхне.

— Ну,— мовив Тиріон,— мейстрові прутень не потрібен.

— Але ж Гальдон — недомейстер.

— Бачу, карлик тебе розважає, Качуре,— мовив Гальдон.— Нехай їде з тобою.

Він розвернув коня.

Ще якусь хвилю Качур витратив на те, щоб надійно прив'язати скрині Ілірію на трьох в'ючаків. На той час за Гальдоном уже й слід захолов. Качур, схоже, не переймався через це. Стрибнувши в сідло, він підхопив Тиріона за комір і всадовив коротуна перед собою.

— Тримайся міцно за луку сідла, і все буде добре. В кобили легка ступа, а драконяча дорога гладенька, як дівоча дупця.

Узявши повіддя в праву руку, а віжки — в ліву, сер Роллі рушив жвавим клусом.

— Щастя вам! — гукнув Ілірію навздогін.— Перекажіть хлопцю: мені страшенно прикро, що я не буду в нього на весіллі. Я приєднаюся до вас у Вестеросі. Присягаюся руками моєї любої Серри.

Коли Тиріон Ланістер кинув на Ілрію Мопатиса останній погляд, магістр стояв біля паланкіна у своїй парчевій мантиї, похиливши дебелі плечі. Вкритий курявою з-під копит, самовладець сиру здавався майже маленьким.

За чверть милі Качур наздогнав Гальдона Недомейстра. З тієї миті вершники їхали пліч-о-пліч. Тиріон учепився у високу луку сідла, незграбно розчепіривши ноги, певен, що дуже скоро його чекають водянки, корчі й синці від сідла.

— Цікаво,— заговорив Гальдон дорогою,— як піратам з озера Кинджал сподобається наш карлик.

— У вигляді рагу? — припустив Качур.

— Найгірший серед них — Урго Укаляний,— почав звирятися Гальдон.— Сам його сморід здатен убити людину.

— На щастя,— знизав плечима Тиріон,— мені бракує носа.

Гальдон легенько посміхнувся.

— Якщо нам трапиться леді Кора на «Відьминих зубах», дуже скоро тобі ще чогось бракуватиме. Її прозивають Кора Кровожерлива. На кораблі в неї команда з прегарних дівиць, які оскопляють усіх чоловіків, що потрапляють їм до рук.

— Жахливо. Зараз штанці обмочу.

— Ліпше не треба,— похмуро застеріг Качур.

— Як скажеш. Якщо нам трапиться леді Кора, я вберу спідничку і скажу, що я — Серсі, славнозвісна бородата красуня з Королівського Причалу.

Цього разу Качур розсміявся, а Гальдон мовив:

— А ти малий жартівник, Йолло. Подейкують, лорд у савані дарує милість тому, хто його розсмішить. Може, його сіра світлість обере тебе як прикрасу для свого кам'яного двору.

Качур тривожно зиркнув на свого супутника.

— Не треба таких жартів, особливо неподалік Ройна. Він усе чує.

— Качина мудрість,— зронив Гальдон.— Перепрошую, Йолло. Не треба так бліднути, я просто шуткував. Повелитель печалей не дарує свій сірий цілунок абикому.

«Сірий цілунок». На саму думку про це в Тиріона шкіра сиротами взялася. Смерть уже не жахала Тиріона Ланістера, а от сіролуска — це інша справа. «Лорд у савані — це просто легенда,— сказав собі він,—

таки самий привид, як Лан Розумник, чий дух, дехто каже, досі живе в Кичері Кастерлі». Та все одно він прикусив язика.

Ніхто не помітив, що карлик несподівано замовк, бо Качур вирішив розважити його історією свого життя. Батько його був зброярем у Буремості, повідав Качур, отож народився він із дзвоном криці у вухах і змалечку вправлявся з мечем. Здібний здоровань привернув увагу лорда Касвела, який запропонував йому місце в своєму гарнізоні, однак хлопчині хотілося більшого. У нього на очах Касвелів хирлявий синок спершу став пажем, потім зброєносцем і зрештою лицарем.

— Кволий вузьколиций підлипала — ось який він був, але ж у старого лорда було четверо доньок і всього один син, тож нікому й слова не можна було проти нього сказати. У дворі інші зброєносці боялися пальцем його торкнутися.

— Але ти був не з боязких,— зронив Тиріон, легко здогадавшись, чим закінчиться ця історія.

— На шістнадцяті іменини батько викував для мене довгого меча, — мовив Качур,— та Лорентові він так сподобався, що він забрав його собі, а мій клятий батечко не наважився йому відмовити. Коли ж я почав нарікати, Лорент мені просто в лице сказав, що рука моя створена для ковальського молота, а не для меча. То я схопив молот і заходився його гамселити, поки не поламав йому обидві руки й половину ребер. Відтак мені довелося швидко тікати з Розлогів. Переплив море і приєднався до золотого загону. Кілька років був підмайстром коваля, а потім сер Гарі Стрикленд узяв мене зброєносцем. Коли Гриф поширив униз по річці новину, що шукає військового інструктора для свого сина, Гарі послав до нього мене.

— І Гриф висвятив тебе на лицаря?

— За рік по тому.

— А розкажи нашому маленькому приятелеві,— легенько посміхнувся Гальдон Недомейстер,— як ти своє прізвище отримав, ну ж бо.

— В лицаря має бути не лише ім'я, а й прізвище,— заговорив здоровань,— і ми саме були в полі, коли Гарі мене висвячував, і я звів очі й побачив качок, отож... не смійтеся!

Після заходу сонця вони з'їхали з дороги, щоб перепочити на зарослому дворі поряд зі старим кам'яним колодязем. Тиріон

зістрибнув на землю, щоб розім'яти затерплі литки, а Качур з Гальдоном напували коней. Поміж каміння та на замшілих стінах колишнього велетенського мурованого особняка проросли тверді брунатні трави й деревні бур'яни. Подбавши про коней, вершники розділили просту вечерю: з'їли солону свинину з холодною квасолею, запиваючи елем. Тиріон з приємністю сприйняв грубу їжу після тих пишних страв, які їв з Ілірію.

— А ті скрині, що ми вам привезли,— заговорив він, жуючи.— Спершу я подумав, що це золото для золотого загону, допоки сер Роллі не завдав собі скриню на плече. Якби вона була повна монет, це б йому так легко не вдалося.

— Це обладунки,— знизав плечима Качур.

— І одяг,— докинув Гальдон.— Придворне вбрання для всіх нас. Тонка вовна, оксамит, шовкові плащі. Не можна з'являтися перед королевою як голодрабець... і з порожніми руками. І з ласки магістра ми тепер маємо пристойні дарунки.

Зі сходом місяця, знову в сідлах, продовжили путь на схід під зоряною мантиєю. Стара валерійська дорога блищала попереду, як довга срібна стрічка, що звивалася лісами й долами. Якусь мить Тиріон почував майже умиротворення.

— Правду писав Ломас Легконіг. Дорога — просто диво.

— Ломас Легконіг? — перепитав Качур.

— Письмак, давно помер уже,— пояснив Гальдон.— Усе життя подорожував світом, а про землі, які відвідав, написав дві книжки — «Дива» і «Рукотворні дива».

— Дядько подарував мені їх, коли я був ще зовсім хлопчиком,— сказав Тиріон.— Я їх зачитав так, що вони геть розвалилися.

— «Сім див створили боги, а смертні — дев'ять див»,— процитував Недомейстер.— Яка безбожність із боку смертних перевершити богів, але маємо що маємо. Кам'яні дороги Валерії — одне з дев'ятьох див, описаних Легконогом. П'яте, здається.

— Четверте,— сказав Тиріон, який змалечку знав усі шістнадцять див напам'ять. Дядько Геріон любив ставити його на стіл під час бенкетів і змушувати перелічувати їх. «А мені подобалося, правда ж? Стояти серед хлібних мисок, коли всі очі прикуті до тебе, й доводити, який я розумний куць». Роки й роки плекав він мрію, що одного дня сам об'їде світ і на власні очі побачить усі Легконогові дива.

Лорд Тайвін поклав край цим надіям за десять днів до синового шістнадцятиріччя, коли Тиріон попросився в подорож у дев'ять вільних міст, як його дядьки в такому віці. «Мої брати були відповідальні, можна було не боятися, що вони зганьблять дім Ланістерів,— відповів батько.— Наприклад, поберуться з повією». А коли Тиріон нагадав йому, що за десять днів він уже буде дорослий чоловік, вільний подорожувати, де схоче, лорд Тайвін сказав: «Ніхто не вільний. Так можуть думати тільки діти й дурні. Їдь собі. Вберися в блазенський костюм — розважатимеш лордів спецій і королів сиру, стоячи на голові. Тільки не забудь сам заплатити за дорогу й викинути з голови всі думки про повернення». Від хлопцевого виклику не лишилося і сліду. «Якщо хочеш корисного заняття, ти його отримаєш», — провадив батько. Отож, на відзначення дорослішання, Тиріонові доручили нагляд за всіма стоками й резервуарами Кичери Кастерлі. «Мабуть, батько сподівався, я туди провалюся». Але Тайвіна чекало розчарування. Ніколи ще стоки не працювали так добре, як коли ними керував Тиріон.

«Мані б келих вина — промити рот від присмаку Тайвіна. А ще краще — цілий бурдюк».

Їхали всю ніч, Тиріон неспокійно дрімав — то провалювався в сон, прихилившись до луки, то раптово прокидався. Час до часу він сповзав із сідла, однак сер Роллі рвучко підтягував його назад. До світанку ноги в карлика боліли, а сідниці всі були натерті.

Лише наступного дня досягнули Гоян-Дроге, що лежало на березі річки.

— Легендарний Ройн,— промовив Тиріон, побачивши з кручі повільний зелений водоплин.

— Малий Ройн,— виправив Качур.

— Саме так.

«Приємна річечка, нічого не скажу, але найменший зубець Тризуба вдвічі ширший, а течія швидша в усіх трьох». Місто теж не вражало. Гоян-Дроге ніколи не було великим містом, з історії пригадував Тиріон, однак було гарним, зеленим і квітучим, містом каналів і фонтанів. «До війни. До приходу драконів». За тисячу років усі канали забилися бур'янами й болотом, а в стоячому болоті розвелися рої мух. Бите каміння храмів і палаців поволі осідало в землю, а береги річки густо поросли старим покрученим верболозом.

Серед цього запустіння ще мешкало трохи людей, які серед бур'яну садили городи. Зачувши на старій валерійській дорозі дзвін залізних підків, більшість із них кинулася назад у нори, з яких вони повиповзали, але на сонці лишилося кількоро сміливців, які провели вершників порожніми байдужими очима. Гола дівчинка з вимощеними землею колінами, здавалося, не могла відірвати від Тиріона очей. «Вона в житті не бачила карлика,— збагнув він,— а тим паче безносого карлика». Скорчивши гримасу, він показав язика — і дівчинка заплакала.

— Що ти їй зробив? — запитав Качур.

— Послав повітряний поцілунок. Від моїх цілунків усі дівчата плачуть.

За густим верболозом дорога раптом закінчилася, ненадовго подорожні повернули на північ і деякий час їхали уздовж води, поки не закінчилися чагарники й не відкрилася стара кам'яна набережна, наполовину затоплена й оточена високими брунатними бур'янами.

— Качуре! — почувся крик.— Гальдоне!

Тиріон, вивернувши голову, побачив на даху низької дерев'яної будівлі хлопчину, який махав крилатим солом'яним брилем. Це був гінкий юнак, гарної статури, рослявий, з кучмою темного-синього волосся. Карлик на око дав йому п'ятнадцять-шістнадцять років — десь так.

Дах, на якому стояв хлопець, виявився каютою «Сором'язливої панни» — старого ветхого однощоглового байдака на жердинах. Широкий і плаский, ідеальний для плавання проти течії навіть по найменших річках, він легко долає піщані мілини. «Не надто вродлива панна,— подумав Тиріон,— та іноді в ліжку найбридкіші виявляються найгарячішими». Байдаки, що ходили на жердинах по річках Дорну, зазвичай були яскраво розмальовані й вишукано різьблені, та про цю панну такого не скажеш. Фарба, потріскана й напівоблущена, була брудного сіро-бурого відтінку, а великий вигнутий румпель — простий і неприкрашений. «Колір землистий,— подумав Тиріон,— але в цьому, без сумніву, й була ідея».

Качур уже гукав у відповідь. Кобила ступила на мілину, приминаючи очерет. Хлопець зістрибнув з даху каюти на палубу, а відтак з'явилася й решта команди «Сором'язливої панни». Біля румпеля стояла літня пара, в рисах обличчя вгадувалася ройнарська

кров, а з каюти вийшла вродлива септа в шовковистій білій рясі, відкидаючи з очей каштановий кучерик.

Грифа впізнати було неважко.

— Годі репетувати,— промовив він. І знагла над річкою запала тиша.

«З цим будуть проблеми»,— одразу здогадався Тиріон.

Гриф на плечах мав шкуру ройнарського рудого вовка з головою. Під хутром виднілася брунатна шкірянка, укріплена залізними кільцями. Гладенько поголене обличчя теж було шкірясте, зі зморшками в кутиках очей. Хоча волосся в нього було таке саме синювате, як і в сина, проглядалося руде коріння, а брови були ще рудіші. При боці в нього висіли меч і кинджал. Якщо він зрадив, що Качур з Гальдоном повернулися, то вправно це приховував, а от своє незадоволення присутністю Тиріона ховати навіть не намагався.

— Карлик? Це що таке?

— Знаю, ви сподівалися на кружало сиру,— промовив Тиріон і обернувся до Грифа Молодшого, намагаючись обеззброїти його усмішкою.— Синє волосся підійде для Тайроша, але у Вестеросі діти закидають тебе камінням, а дівчата засміють.

Хлопець був приголомшений.

— Моя мати була тайриською пані. Я фарбую волосся в пам'ять про неї.

— Що це за істота? — поцікавився Гриф.

— Ілрію прислав листа, в якому все пояснює,— відповів Гальдон.

— Давай сюди. А карлика відведи до мене в каюту.

«Не подобаються мені його очі»,— подумав Тиріон, коли перекупний меч усівся навпроти нього в найтемнішому кутку приміщення; тепер їх розділяв подряпаний дощаний стіл з лойовою свічкою. Ті очі були блідо-блакитні, холодні. Не любив карлик блідих очей. Лорд Тайвін мав блідо-зелені, з золотими крапочками.

Тиріон спостерігав, як перекупний меч читає. Вже те, що він *умів* читати, справляло враження. Скільки перекупних мечів може таким похвалитися? «Він майже не ворушить губами»,— зауважив Тиріон.

Нарешті Гриф відірвав погляд від пергаменту — і його бліді очі звузилися.

— Тайвін Ланістер помер? Від *вашої* руки?

— Від мого пальця. Оцього,— Тиріон показав свого пальця, щоб Гриф помилювався.— Лорд Тайвін саме сидів у виходку, отож я пробив йому кишки арбалетною стрілою, щоб побачити, чи справді він сере золотом. Та ні. А шкода — золото б мені не завадило. А ще я вбив власну матір — трохи раніше. А, і ще мого небожа Джофрі — отруїв на його власному весіллі й дивився, як він задихається. Чи сироторгівець про це не згадав? До цього переліку я ще збираюся додати брата й сестру, якщо буде ласка вашої королеви.

— Ласка? Ілірію геть здурів? З чого це він вирішив, що її світлість прийме на службу царевбивцю й зрадника, який сам визнає себе винним?

«Гарне питання»,— подумав Тиріон, але натомість сказав:

— Король, якого я убив, займав її престол, а зрадив я левів, тож, мені здається, я вже услужив королеві службу. Можна мені побачити, що саме написав сироторгівець? Люблю почитати про себе.

Гриф проігнорував прохання. Натомість підніс листа до полум'я свічки й спостерігав, як пергамент чорніє, скручується, спалахує.

— Між Таргарієнами й Ланістерами стоїть кров. Що подвигло вас підтримати королеву Данерис?

— Золото і слава,— радісно промовив карлик.— А, і ще ненависть. Якби ви були знайомі з моєю сестрою, ви б зрозуміли.

— Ненависть я добре розумію.

З того, як Гриф промовив це слово, Тиріон збагнув, що це правда. «Та він кружеляє кухлями ту ненависть. Вона роками гріла його ночами».

— То у нас є дещо спільне, сер.

— Я не лицар.

«Не просто брехун, а ще й невдатний. Це так було незграбно і безглуздо, мілорде!»

— А сер Качур каже, що ви висвятили його в лицарі.

— Качур забагато балакає.

— Дивно, що качур узагалі вмів балакати. Та нехай, *Гриф*. Ви — ніякий не лицар, а я — Гугор Гілл, мале чудовисько. *Ваше* мале чудовисько, якщо хочете. Даю вам слово: я бажаю лише стати відданим слугою вашої королеви драконів.

— І як же ви збираєтеся їй послужити?

— Язиком,— Тиріон один по одному обливав пальці.— Можу поділися з її світлістю, про що думає моя люба сестричка — якщо це можна назвати думанням. Можу розповісти її капітанам, як найкраще подолати в бою мого брата Джеймі. Я знаю, хто з лордів сміливець, а хто боягуз, хто вірний, а хто продажний. Можу забезпечити їй союзників. І я чимало знаю про драконів, це може підтвердити ваш недомейстер. А ще я кумедний і їм небагато. Вважайте мене своїм власним справжнім куцем.

Гриф якусь хвилю зважував його слова.

— Зрозумій одне, карлику. Ти серед нас найпоследуций. Тримай язика за зубами і роби, що скажуть, бо пошкодуєш.

«Так, батьку»,— мало не промовив Тиріон.

— Як скажете, мілорде.

— Я ніякий не лорд.

«Брехун».

— Це проста ввічливість, друже.

— І я вам не друг.

«Не лицар, не лорд, не друг».

— Яка прикрість.

— Тільки не треба цієї іронії. Я доведу вас до Волантиса. Якщо покажете себе слухняним і корисним, зможете залишитися з нами й послужити всіма силами королеві. Завдасте проблем понад міру — можете забиратися куди заманеться.

«Ага, куди заманеться — це на дно Ройна, де риби обгризуть залишки мого носа».

— *Валар догейрис.*

— Спати можете на палубі або в трюмі — як схочете. Ісілла знайде для вас постіль.

— Дуже мило з її боку,— Тиріон незграбно вклонився, але, виходячи, вже в дверях каюти озирнувся.— А що як ми, розшукавши королеву, виявимо, що балачки про драконів — п'яні матроські фантазії? Широкий світ повний таких божевільних казок. Бабаї і змікули, обмари й опирі, русалки, гірські гобліни та крилаті коні, крилаті свині та... крилаті леви.

Гриф, глянувши на нього, нахмурився.

— Я відверто попередив вас, Ланістере. Тримайте язика на припоні, якщо не хочете його втратити. Ми ризикуємо королівствами.

Ризикуємо життям, ім'ям і честю. Ми тут не у гру граємося заради вашої розваги.

«А таки у гру,— подумав Тиріон.— У гру престолів».

— Як скажете, капітане,— пробурмотів він, ще раз уклоняючись.

Давос

Небо на півночі прошила блискавка, окресливши чорну вежу Нічного Ліхтаря на тлі біло-блакитного неба. А за шість ударів серця, мов далекий барабан, загуркотів грім.

Гвардійці провели Давоса Сіворта через чорний базальтовий міст, а далі — попід залізними звідними ґратами, побитими іржею. За ними лежав глибокий рів з морською водою, накритий підйомним мостом на двох товстих ланцюгах. Внизу вирувала зелена вода, в піну розбиваючись об підмурівок замку. За ровом була друга прибрамна, більша за першу, її каміння обліпили зелені водорості. Давос зі зв'язаними руками перетнув багnistий двір. Від холодного дощу пекло очі. Гвардійці штовхнули його на сходи — у печеристу кам'яну фортецю Хвилелому.

Всередині капітан зняв плаща й повісив на гачок, щоб не лишати калюж на блаґенькому мирському килимі. Давос наслідував його приклад, зв'язаними руками пововтузившись із застібкою. Він не забув гарних манер, яких набрався за роки служби на Драконстоні.

Лорд сидів самотою у сутінках зали, під пиво вечеряючи сестринським супом із хлібом. Уздовж товстих кам'яних стін умонтовано було двадцять залізних держал, та лише в чотирьох з них стирчали смолоскипи, і ті незапалені. Дві високі лойові свічки давали слабеньке мерехтливе світло. Давос чув, як б'є у стіни дощ, як зі стелі невпинно скрапає вода, бо протікає дах.

— М'лорде,— заговорив капітан,— цього чоловіка ми виявили у «Китовому череві» — намагався дати хабара, щоб відплисти з острова. У нього було дванадцять драконів і оце,— капітан поклав перед лордом на столі широку чорну оксамитову стрічку, оздоблену золотою

тканиною і трьома печатками: коронованим драконом на золотому воску, вогненным серцем — на червоному, рукою — на білому.

Давос, весь мокрий, чекав; волога мотузка, вгризаючись у шкіру, натирала зап'ястки. Одне слово лорда — і він повисне на Шибеничній брамі Сестритону, та принаймні він не мокне під дощем, а під ногами — твердий камінь замість хиткої палуби. Давос, промоклий, зболений і змучений, був виснажений горем і зрадою, і йому до смерті набрид шторм.

Зворотом долоні лорд витер уста й підняв стрічку, щоб роздивитися ближче. Надворі спалахнула блискавка, й на мить бійниці засвітилися біло-блакитним сяйвом. «Один, два, три, чотири»,— встиг поррахувати Давос, заки загуркотів грім. Коли все затихло, Давос дослухався до крапотіння води й до глухого рокоту під ногами, де хвилі билися у велетенські кам'яні арки Хвилелому й вирували у підземеллях. Може, він зрештою опиниться там, прикутий до мокрої підлоги, щоб за наступного бурхливого припливу просто потонути. «Ні,— почав він себе переконувати,— так може загинути контрабандист, але не королівський правниця. Вигідніше продати мене королеві».

Лорд крутив у долонях стрічку, хмурячись до печаток. Він був потворний, дебелий і м'ясистий, з широкими як у гребця плечима й повною відсутністю шиї. Щоки й підборіддя поросли жорсткою сивою щетиною, в якій виднілися білі острівці. Понад масивним навислим чолом починалася лисина. Ніс-картоплина почервонів від полопаних судин, губи були товсті, а на правій руці між трьома середніми пальцями були такі собі перетинки. Давос неодноразово чув, що в декого з лордів на Трьох Сестрах перетинки на руках і ногах, але завжди вважав це моряцькими байками.

Лорд відкинувся у кріслі.

— Розріжте пута,— звелів він,— і зніміть з нього рукавиці. Хочу подивитися на його руки.

Капітан виконав наказ. Коли він смикнув покалічену лівицю в'язня, знову спалахнула блискавка, відкинувши тінь укорочених пальців Давоса Сіворта на просте і грубе обличчя Годрика Борела, лорда Сестриці.

— Хто завгодно може поцупити стрічку,— сказав лорд,— але пальці не збрешуть. Ви — цибулевий лицар.

— Так мене прозивають, мілорде,— сказав Давос, який і сам був лордом, а перед тим багато років був лицарем, проте глибоко в нутрі він завжди лишався собою — низькородним контрабандистом, який отримав своє лицарство в обмін на повний трюм цибулі й солоної риби.— Мене і гірше прозивали.

— Ага. Зрадник. Заколотник. Перекинчик.

Тут Давос нарешті наїжачився.

— Я ніколи не був перекинчиком, мілорде. Я служу королю.

— Тільки якщо Станіс — король,— лорд окинув його суворими чорними очима.— Переважно лицарі, які припливають до моїх берегів, шукають мене в цій залі, а не в «Китовому череві». Лихе це місце, кубло контрабандистів. Ви повернулися до старого ремесла, цибулевий лицарю?

— Ні, мілорде. Я шукав корабель у Білу Гавань. Маю послання від короля для її лорда.

— То ви опинилися не в тому місці й не з тим лордом,— лорд Годрик, здавалося, веселився.— Це Сестритон на Сестриці.

Важко було назвати цей острів отак лагідно — Сестрицею. Містечко виявилось брудним як свинарник, малим і зубожілим, тут смерділо свинячим лайном і тухлою рибою. Давос це добре пам'ятав ще зі свого пачкарського минулого. Сотні років Три Сестри були улюбленим прихистком контрабандистів, а перед тим — піратським кублом. Вулиці у Сестритоні ґрунтові, застелені дошками, хати — вкриті соломою мазанки, а на Шибеничній брамі ніколи не бракувало повішеників з виваленими тельбухами.

— Не маю сумнівів, що у вас тут є приятелі,— сказав лорд.— Усі контрабандисти мають приятелів на Сестрах. Деякі з цих приятелів дружать і зі мною. А якщо не дружать, я їх вішаю. Вони задихаються повільно, а кишки ляпають їм об коліна.

У вікнах знову сяйнула блискавка, освітивши залу. За два удари серця прогурчав грім.

— Якщо вам потрібна Біла Гавань, як ви опинилися у Сестритоні? Що привело вас сюди?

«Наказ короля і зрада друга»,— міг би відповісти Давос, натомість він озвався:

— Шторм.

Зі Стіни відпливло двадцять дев'ять кораблів. Давос дуже здивується, якщо з них уціліла бодай половина. Чорне небо, лютий вітер, шалені зливи не припинялися всю дорогу вздовж узбережжя. Галери «Оледо» і «Мамусин син» налетіли на скелі Скагосу — острова єдинорогів і людожерів, де боявся висаджуватися навіть Безокий Байстрик; великий ког «Саатос Саан» затонув неподалік Сірих скель. «Станіс за них заплатить,— кипів Саладор Саан.— Заплатить золотом за всі судна до останнього». Здавалося, якийсь розгніваний бог вирішив зрівняти рахунок за легку подорож на північ, коли вони підхопили постійний південний вітер з Драконстону до самої Стіни. А тепер наступний шквалистий вітер обірвав снасті «Щедрого врожаю», тож Саладорові довелося взяти його на буксир. За десять льє на північ від Совиної Сторожі море знову розбурхалося, «Щедрий врожай» вривався в галеру, яка тягнула його на буксирі, й обидва кораблі кінець кінцем потонули. Решту лісянського флоту розкидало вузьким морем. Хтось зможе добитися до якого-небудь порту, а когось уже більше й не побачать ніколи.

«Твій король зробив з мене Саладора Жебрака,— нарікав Саладор Саан до Давоса, поки залишки його флоту кульгали через Губу.— Саладора Розбитого. Де мої кораблі? І де моє золото — все обіцяне мені золото?» Коли Давос почав запевняти його, що йому все компенсують, Саладор просто вибухнув. «Коли, коли? Завтра, наступного місяця, чи коли повернеться червона комета? Він обіцяє мені золото й коштовності, обіцяє й обіцяє, але я того золота ще не бачив. Він дав мені слово, каже він, о так, своє королівське слово, з підписом на папері. Та чи нагодує Саладора Саана королівське слово? Чи втамує спрагу пергамент з восковими печатками? Можна вкласти обіцянку на перину й порати, доки не запищить?»

Давос намагався переконати його зберігати вірність королю. Якщо Саладор зрадить Станіса і його справу, доводив він, то втратить усіляку надію отримати належне йому золото. Зрештою, переможний король Томен навряд чи виплачуватиме борги свого переможеного дядька. Єдина надія Садалора — зберігати відданість Станісові Баратеону, поки той не відвоює Залізний трон. В іншому разі він і мідяка не побачить. Май терпіння.

Може, якийсь лорд медовим язиком і переконав би лісянського піратського короля, але ж Давос — цибулевий лицар, тож його слова

лише викликали у Саана нову хвилю гніву. «Я мав терпіння на Драконстоні,— сказав він,— коли червона жінка палила дерев'яних божків і горластих людей. Я мав терпіння всю довгу дорогу до Стіни. Я мав терпіння у Східній варті... у холоді, у страшному холоді. Годі, кажу я тепер. Годі вашого терпіння, годі вашого короля. Мої люди голодують. Їм хочеться знову в ліжко до своїх жінок, хочеться полічити своїх синів, побачити Східці й сади насолод Ліса. І зовсім не хочеться криги, штормів і порожніх обіцянок. На півночі занадто холодно і стає дедалі холодніше».

«Я знав, що такий день прийде,— подумав Давос.— Я любив старого пройдисвіта, але я не такий дурень, щоб довіряти йому».

— Шторми,— повторив лорд Годрик це слово з такою любов'ю, з якою інший вимовив би ім'я коханки.— Шторми священні на Сестрах ще з доандальських часів. Нашими давніми богами були пані хвиль і пан неба. І щоразу як вони злягалися, здіймався шторм,— він гойднувся вперед.— Королям ніколи немає діла до Сестер. Бо що їм з нас? Ми маленькі й бідні. Але ось ви тут. Вас доправили до мене шторми.

«Мене доправив до вас один друг»,— подумав Давос.

Лорд Годрик обернувся до капітана.

— Залиште нас із цим паном. І його тут ніколи не було.

— Так, м'лорде. Не було,— капітан вийшов, залишаючи на килимі вологі відбитки. Під підлогою вирувало невтомне і негамовне море, б'ючись у підніжжя замку. Двері зачинилися з гуркотом, що нагадав далекий грім, а потім, немов у відповідь, знову спалахнула блискавка.

— Мілорде,— промовив Давос,— якби ви відіслали мене в Білу Гавань, його світлість це сприйняв би за дружній жест.

— Відіслав вас у Білу Гавань? — зронив лорд.— А може, краще у вогку холодну пресподницю?

«А чим ваш Сестритон не пресподниця?» Давос боявся найгіршого. Три Сестри — зрадливі сучки, віддані лише собі. Теоретично вони підлягають Аринам з Видолу, однак влада Соколиного Гнізда над островами доволі примарна.

— Якщо Сандерленд про вас дізнається, то вимагатиме від мене передати вас йому,— сказав лорд Годрик. Борел є володарем Сестриці, Лонгторп — Сестриці, Торент — Сестрички, а всі троє є підданими Трестона Сандерленда, лорда Трьох Сестер.— А він вас продасть

королеві за горщик золота Ланістерів. Бідолаха кожен дракон рахує: у нього ж семеро синів, і всі вони хочуть лицарями стати,— промовив лорд, узявши дерев'яну ложку та знову беручись до супу.— А я ж проклинав богів за те, що дарували мені самих лише дочок, поки не послухав нарікання Трестона, які нині ціни на дестрієрів. Ви не уявляєте, скільки риби йде на те, щоб купити пристойні лати й кольчугу.

«У мене також було семеро синів, але четверо з них загинули в пожежі».

— Лорд Сандерленд підлягає Соколиному Гнізду,— сказав Давос.— І за законом він мав би доправити мене до леді Арин.

Краще вже до неї, ніж до Ланістерів, розсудив він. Хоча Лайса Арин і не брала участі у Війні п'ятьох королів, усе-таки вона — донька Ричкорину й тітка Юного Вовка.

— Лайса Арин загинула,— мовив лорд Годрик,— від рук якогось співця. Тепер Видолом править лорд Мізинчик... Де пірати?

Давос нічого не відповів, і лорд постукав ложкою по столу.

— Лісянці. Торент із Сестрички бачив їхні вітрила, а перед ним їх бачили Флінги з Удовоної Сторожі. Жовтогарячі, зелені й рожеві вітрила. Саладор Саан. Де він?

— У морі.

Зараз Саладор огинає Пальці, щоб вийти у вузьке море. Повертається на Східці з залишками своїх кораблів. Може, дорогою ще кількома розживеться — якщо йому трапляться якісь купці. «Потратить трохи, щоб довгі льє не так нудно тягнулися».

— Його світлість відіслав його на південь — шкодити Ланістерам і їхнім друзям.

Цю брехню Давос добре відрепетирував, поки гріб під дощем до Сестритона. Рано чи пізно весь світ дізнається, що Саладор Саан покинув Станіса Баратеона, лишивши його без флоту, але дізнається не з вуст Давоса Сіворта.

Лорд Годрик помішав суп.

— Цей старий пірат Саан змусив вас плавом діставатися берега?

— Я доплив на берег у шлюпці, мілорде.

Перш ніж спустити Давоса на воду, Саладор дочекався, поки з лівого борту «Валерійки» стало видно маяк на Нічному Ліхтарі. Бодай на це вистало їхньої дружби. Лісянці залюбки візьмуть Давоса з собою

на південь, сказав Саладор, але він відмовився. Станісові потрібен Вайман Мандерлі, король довірив Давосу переговори з ним. І Давос не зрадить його довіри — от як він сказав Саладорові. «Тю,— відповів піратський король,— ця честь, яку він тобі зробив, тебе в могилу зведе, старий друже. В могилу зведе».

— Ще не приймав я під своїм дахом королівського правицю,— сказав лорд Годрик.— Цікаво, а Станіс заплатить за вас викуп?

«А справді — заплатить?» Станіс жалував Давосу землі, титули й посади, та чи схоче він платити щирим золотом за його життя? «Нема в нього золота. Бо якби було, і Саладор був би з ним».

— Якщо мілорд воліє запитати про це особисто короля, його світлість нині в Чорному замку.

Борел крекнув.

— А Куць також у Чорному замку?

— Куць? — Давос не зрозумів питання.— Він на Королівському Причалі, його засудили на смерть за вбивство небожа.

— Стіна останньою всі новини дізнається, казав мій тато. Карлик утік. Виліз із камери між пруттям ґрат і голіруч роздер власного батька. Якийсь гвардієць бачив, як він тікав, червоний з ніг до голови, немов у крові скупаний. Королева пообіцяла титул лорда тому, хто його вб'є.

Давос не міг повірити власним вухам.

— Ви хочете сказати, що Тайвін Ланістер мертвий?

— Загинув від рук власного сина, ага,— лорд ковтнув пива.— Коли ми на Сестрах були королями, то карликів ходити по світі не лишали. Зразу кидали їх у море — це була наша жертва богам. Септони нам це заборонили. От уже йолопи благочестиві! Чого б то боги так калічили людину, як не для того, щоб усім зразу було видно: це — чудовисько?

«Лорд Тайвін мертвий. Це все змінює».

— Мілорде, ви не дасте мені дозвіл відіслати крука на Стіну? Його світлість має знати про смерть лорда Тайвіна.

— Дізнається. Але не від мене. І не від вас, поки ви під моїм дірявим дахом. Не хочу, щоб усі казали, наче я забезпечив Станісові допомогу й раду. Сандерленди втягнули Сестер у два з трьох заколотів Чорноплем'я, й ми всі за це сьорбнули лиха,— мовив лорд Годрик і вказав ложкою на стілець.— Сядьте. Поки не впали, сер. У моїх

палатах холодно, вогко й темно, але ми ще пам'ятаємо гарні манери. Ми підшукаємо вам сухий одяг перевдягнутися, але спершу ви поїсте.

Він погукав, і в залу ввійшла жінка.

— Треба гостя нагодувати. Принесіть пива, хліба й сестринського супу.

Пиво було брунатне, хліб — чорний, а суп — вершковий. Жінка подала його в хлібній мисці, видовбаній в черствому буханці. Суп був густий: в ситих вершках з маслом плавали праж, морква, ячмінь, біла й жовта ріпа разом з молюсками і шматочками тріски та крабового м'яса. Такий суп прогрівав до кісток — саме те, що потрібно дощової холодної ночі. Давос вдячно запрацював ложкою.

— Ви вже куштували сестринський суп?

— Так, мілорде.

Такий суп подають на Трьох Сестрах повсюди — у всіх заїздах і тавернах.

— Але цей кращий за те, що ви куштували. Його варить Гелла. Донька моєї доньки. Ви одружений, цибулевий лицарю?

— Так, мілорде.

— Шкода. Бо Гелла незаміжня. З негарних дівчат виходять найкращі дружини. В супі три різновиди крабів. Червоний краб, краб-павук і завойовник. Крабів-павуків я взагалі-то не їм, тільки в сестринському супі. Почуваюся мало не людоджером,— пояснив він, указуючи на прапор, який висів понад незапаленим почорнілим коминком. На прапорі був вишитий краб-павук — білий на сіро-зеленому полі.— Ходили чутки, що Станіс спалив свого правицю.

«Попереднього, ще до мене». Мелісандра на Драконстоні віддала Алестера Флорента своєму богові, щоб заморозити вітри перед дорогою на північ. Коли вояки королеви в'язали лорда Флорента до стовпа, він мовчав і тримався стійко, з гідністю — наскільки це можливо для напівроздягнутої людини, та щойно полум'я лизнуло йому ноги, він заверещав, і саме його вереск, якщо вірити червоній жінці, доправив їх до самої Східної-варті-на-морі. Давосу той вітер стояв поперек горла. Здавалося, він відгонить паленим м'ясом і болісно завиває серед снастей. «На місці Флорента міг би бути я».

— Я не згорів,— запевнив Давос лорда Годрика,— однак у Східній варті мало не замерз.

— Стіна — вона така.

Жінка принесла буханець свіжого хліба — гарячого, щойно з печі. Побачивши її долоню, Давос аж прикипів до неї очима. Лорд Годрик не міг цього не помітити.

— Так, у неї наша характерна ознака. У всіх Борелів вона є вже п'ять тисяч років. Це донька моєї доньки. Не та, що варить суп,— пояснив він, розломив хліб і простягнув половину Давосові.— Їжте. Він добрий.

Хліб і справді був добрий, хоча навіть черства скоринка зараз видалася б Давосові смачною: це ж означає, що його тут приймають як гостя, принаймні на одну ніч. У лордів Трьох Сестер у всіх лиха репутація, а найгірша — в Годрика Борела, лорда Сестриці, щита Сестритона, володаря Хвилелому, хранителя Нічного Ліхтаря... та навіть лорди-розбійники, які рабують кораблі після кораблетрощі, підкоряються стародавнім законам гостинності. «Бодай світання побачу,— сказав собі Давос.— Він-бо підніс мені хліб-сіль».

Однак у сестринському супі була не тільки сіль, а й чужоземні прянощі.

— Це шафран?

Шафран дорожчий за золото. Давос куштував його лише раз — коли на бенкеті у Драконстоні король Роберт передав йому половину рибини.

— Ага. З Карта. І перець є,— лорд Годрик узяв щіпку й посипав свою хлібну миску.— Товчений чорний перець з Волантиса — кращого годі шукати. Закортить поперчити — беріть скільки заманеться. В мене його сорок скринь. Не кажу вже про гвоздику, мускатний горіх і фунт шафрану. Забрав у терноокої діви,— розсміявся він. У нього й досі всі зуби були свої, побачив Давос, хоча переважно жовті, а один верхній — чорний і мертвий.— Вона пливла у Браавос, але у шторм збилася з курсу, опинилася на Губі й розбилася у мене тут об скелі. Бачите, ви не єдиний дарунок, який піднесли мені шторми. Море — підступне і жорстоке.

«Та не таке підступне, як люди»,— подумав Давос. Поки не прийшли Старки з вогнем і мечем, пращури лорда Годрика були піратськими королями. Нині ж сестринці лишили відкрите піратство таким, як Саладор Саан, а самі перебиваються мародерством, топлячи кораблі. Маяки, які горять уздовж берегів Трьох Сестер, мають попереджати про мілини, рифи та скелі, мають указувати безпечну

дорогу, однак у штормові й туманні ночі дехто з сестринців запалює облудні вогні, які ведуть необережних капітанів на погибель.

— Шторми вам ласку зробили, що викинули вас мені під двері,— сказав лорд Годрик.— У Білій Гавані вас би зустріли дуже холодно. Ви запізналися, сер. Лорд Вайман збирається прихилити коліно, і зовсім не перед Станісом,— він ковтнув пива.— Глибоко в душі Мандерлі — ніякі не північани. На Півночі вони з'явилися якихось дев'ятсот років тому, прихопивши з собою всі свої багатства і богів. Вони ж були можливими лордами на Мандері, поки не зарвалися і поки зелені долоні не дали їм по руках. Вовчий король забрав їхні багатства, але наділив їх землями і дозволив лишити своїх богів,— він вмочив кусник хліба в залишки супу.— Якщо Станіс гадає, що товстун сяде на оленя, він дуже помиляється. Дванадцять днів тому в Сестритоні зупинявся поповнити запаси води «Зорелев». Знаєте цей корабель? Малинові вітрила й золотий лев на носі. Він був повний Фреїв, які пливли у Білу Гавань.

— Фреїв? — Давос такого очікував найменше.— Ми чули, Фреї вбили сина лорда Ваймана.

— Так,— підтвердив лорд Годрик,— і товстун так розгнівався, що присягнувся сидіти на хлібі й вині, поки не помститься. Однак ще до вечора він уже напихав собі рота мідіями і марципанами. Кораблі між Сестрами й Білою Гаванню курсують постійно. Ми їм продаємо крабів, рибу, козячий сир, а вони нам — дерево, вовну та шкіру. Чув я, що його милість навіть погладшав. Отакі в нього обітниці. Словеса — це суховій, а те, що віє з рота Мандерлі, значить не більше, ніж те, що віє з його заду,— лорд Годрик відломив ще шматочок хліба, щоб вимочати рештки супу.— Фреї везли товстому тупакові мішок кісток. Чомусь це вважається люб'язністю — повернути людині скелет сина. Був би то мій син, я б теж відповів люб'язністю й подякував Фреям, перш ніж їх повісити, але ж товстунові шляхетність не дозволяє,— поклавши в рота хліб, він пожував і проковтнув.— Я почастивав Фреїв вечерею. Один сидів отут, на вашому місці. Назвався *Рейгаром*. Я мало не розреготався йому в обличчя. Він розповідав, що втратив дружину, але сподівається знайти собі нову в Білій Гавані. Круки там тільки й літають туди-сюди. Лорд Вайман і лорд Волдер уклали пакт і збираються скріпити його шлюбом.

У Давоса було таке відчуття, наче лорд Годрик зацідив йому в живіт. «Якщо він каже правду, моєму королю кінець». Станіс Баратеон відчайдушно потребує союзу з Білою Гаванню. Якщо Вічнозим вважається серцем Півночі, то Біла Гавань — це її рот. Багато століть уже лиман не замерзав навіть у суворі зими. А нині, коли зима вже на підході, це важить дуже й дуже багато. Так само як і місцеве срібло. До послуг Ланістерів — усе золото Кичери Кастерлі, а через шлюб з Небосадам — ще і його багатства. А скрині короля Станіса порожні. «Але я мушу бодай спробувати. Можливо, мені вдасться якось відвернути цей шлюб».

— Я маю потрапити у Білу Гавань,— сказав Давос.— Ваша милосте, благаю, допоможіть.

Лорд Годрик взявся їсти хлібну миску, відламуючи шматочки своїми великими руками. Суп розм'якшив черствий хліб.

— Не люблю я північан,— оголосив він.— Мейстри кажуть, що Згвалтування Трьох Сестер — давня історія, їй дві тисячі років, але Сестритон нічого не забув. Доти ми були вільним народом, нами правили наші власні королі. А потім нам довелося прихилити коліно перед Соколиним Гніздом, щоб вигнати північан. Вовк і сокіл тисячу років воювали через нас, поки не обгризли наші бідні острови до кісток. Що ж до вашого короля Станіса, то він, коли ще був корабельником у Роберта, без мого дозволу прислав у мій порт цілий флот і змусив мене повісити з дюжину моїх добрих друзів. Ваших колег. Так далеко зайшов, що навіть погрожував повісити мене, якщо розіб'ється бодай ще один корабель, бо згас Нічний Ліхтар. І мені довелося проковтнути його нахабство,— він з'їв ще кусник хлібної миски.— Аж тут він смиренно тікає на північ, піджавши хвоста. З якого дива мені йому допомагати? Скажіть-но.

«Бо він — ваш законний король,— подумав Давос.— Бо він — людина сильна і справедлива, він єдиний здатен відновити державу й захистити її від загрози, яка вже збирається на півночі. Бо в нього є чарівний меч, який сяє, наче сонце». Але слова застрягли в нього у глотці. Жодне з них не вплине на лорда Сестриці. Жодне з них не наблизить Давоса до Білої Гавані. «Якої відповіді він чекає? Хоче, щоб я пообіцяв йому золото, якого ми не маємо? Високородного чоловіка для доньки його доньки? Землі, почесні, титули?»

— Схоже, правиця проковтнув язика. Не сподобався йому чи то сестринський суп, чи то правда,— сказав лорд Годрик, витираючи рота.

— Лев мертвий,— повільно заговорив Давос.— Ось у чому правда, мілорде. Тайвін Ланістер мертвий.

— І що з того?

— Хто нині править на Королівському Причалі? Не Томен — він бо ще дитина. Може, сер Кеван?

У чорних очах лорда Годрика спалахнуло світло свічок.

— Якби він, ви б у кайданах зараз сиділи. Править королева.

Давос усе зрозумів. «Його мучать сумніви. Він не хоче опинитися на боці переможених».

— Станіс утримав Штормокрай, сидючи в облозі Тайрелів і Редвінів. Станіс забрав Драконстон в останніх Таргарієнів. Станіс змів з Білого острова залізний флот. Малолітньому королю не встояти проти нього.

— Малолітній король керує багатствами Кичери Кастерлі й потугою Небосаду. З ним Болтони і Фреї,— потер підборіддя лорд Годрик.— Однак... у нашому світі є лише одна певна річ: зима. Так сказав моєму батькові Нед Старк просто в цій залі.

— Нед Старк бував у вас?

— На зорі Робертового повстання. Божевільний Король вимагав у Соколиного Гнізда голову Старка, але Джон Арин відповів непокорюю. Однак Мартингород зберіг вірність престолу. Щоб повернутися додому та скликати прапори, Старкові довелося перейти гори та спуститися на Пальці, щоб хто-небудь з рибалок переправив його через Губу. Дорогою вони потрапили у шторм. Рибалка втопився, але його донька встигла доправити Старка на Сестри, перш ніж затонув човен. Подейкують, Старк їй залишив мішок срібла і байстрюка у лоні. Вона його назвала Джоном Сноу на честь Арина.

Хай там як, коли лорд Едарт прибув у Сестритон, на тому місці, де нині сиджу я, сидів мій батько. Наш мейстер під'юджував нас відіслати Ейрису голову Старка, щоб засвідчити нашу відданість. Ми б отримали чималу винагороду. Божевільний Король щедро обдаровував тих, хто зміг йому вгодити. Але на той час ми вже довідалися, що Джон Арин узяв Мартингород. Роберт першим видерся на мури і власноруч зарубав Марка Графтона. «Цей Баратеон безстрашний,—

сказав я.— Він воює як справжній король». Наш мейстер, посміхнувшись, відповів, що королевич Рейгар вже певно здолає заколотника. Отоді-то Старк і сказав: «У нашому світі є лише одна певна річ: зима. Ми можемо накласти головами, це правда... та що як ми переможемо?» Батько відпустив його з головою на плечах. «Якщо програєте,— сказав він лордові Едарду,— запам'ятайте: ви тут ніколи не з'являлися».

— Так само як і я,— озвався Давос Сіворт.

Джон

Вивели короля-за-Стіною зі зв'язаними мотузкою руками та з зашморгом на шиї.

Другий кінець зашморгу був петлею накинутий на луку сідла сера Годрі Фаринга. І сам Велеторіз, і його рисак були у сталевих латах, посріблених та інкрустованих черню. Манса Рейдера вдягнули в тоненьку сорочку, з-під якої стирчали, мерзнучи, голі руки й ноги. «Могли б йому бодай плаща лишити,— подумав Джон Сноу,— на якому дикунка понашивала малинових шовкових латок».

Не дивно, що Стіна плаче.

— Манс знає примарний ліс краще за всіх розвідників,— казав Джон королю Станісу в останній спробі переконати його світлість, що з живого короля-за-Стіною користі буде більше, ніж з мертвого.— Він знає Тормунда Велетозгуба. Він воював з Чужими. А ще в нього був ріжок Джорамуна, але він у нього не засурмив. Не розвалив Стіну, хоча міг би.

Однак Станіс лишився глухий до його слів. Його це не зворушило. Закон простий: дезертир платить життям.

Біля підніжжя заплаканої Стіни леді Мелісандра здійняла свої білі руки.

— Всім нам доводиться обирати,— оголосила вона.— Чоловікам і жінкам, молодим і старим, панам і селянам однаково доводиться обирати,— говорила вона, і її голос викликав у Джона Сноу думки про ганус, і мускатний горіх, і гвоздику. Вона стояла поряд з королем на дерев'яному помості, зведеному понад кострищем.— Ми обираємо світло чи темряву. Обираємо добро чи зло. Обираємо бога істинного чи облудного.

Мансове густе каштанове волосся з сивиною впало на обличчя. Посміхаючись, Манс зв'язаними руками відкинув його з очей. Та коли він побачив клітку, мужність зрадила йому. Вояки королеви змайстрували її з дерев з примарного лісу, з молоднику та гнучкого гілля, з соснових лап, липких від смоли, з білих як кістка галузок віродерев. Згинаючи їх і звиваючи, вони виплели дерев'яну решітчасту конструкцію, яку високо підвісили над глибокою ямою, повною дров, листя і трісок.

Побачивши це, дикунський король аж позадкував.

— Ні,— скрикнув він,— змилюйтеся. Це ж неправильно, я не король, вони...

Сер Годрі потягнув за мотузку. Королю-за-Стіною нічого не лишалося, як дибати за ним, у зашморзі давлячись словами. Коли ж він заточився і впав, Годрі просто поволік його далі. Коли вояки королеви напівзаштовхнули-напівзанесли Манса в клітку, той був увесь закривавлений. Дюжина солдатів спільними зусиллями підняла його в повітря.

Леді Мелісандра спостерігала за цим підйомом.

— Вільний народ! Ось ваш брехливий король. А ось ріжок, який, він обіцяв, розвалить Стіну.

Двоє людей королеви винесли ріжок Джорамуна — чорний, окутий старим золотом, з кінця в кінець — вісім футів завдовжки. На золотих кільцях були викарбувані руни — письмо перших людей. Джорамун помер тисячі років тому, але високо в горах Льодоіклів, під льодовиком, Манс відшукав його могилу. «І засурмив Джорамун у Ріжок зими, і збудив із землі велетів»... Ігритта казала Джонові, що Манс так і не відшукав ріжка. «Або збрехала, або Манс беріг таємницю навіть від своїх».

З-поза дерев'яних паль частоколу тисяча бранців спостерігала, як ріжок піднесли високо вгору. Всі бранці були обдерті й виморені голодом. У Сімох Королівствах їх називали дикунами, та самі вони іменувалися вільним народом. Однак зараз вони не здавалися ні дикими, ні вільними — тільки голодними, наляканими, заціпенілими.

— Ріжок Джорамуна? — говорила Мелісандра.— Ні. Звіть його ліпше Ріжком темряви. Щойно впаде Стіна, на світ впаде ніч — довга ніч без кінця. А цього не має статися і не станеться! Цар світла побачив, яка загроза чатує на його дітей, і послав їм заступника —

відродженого Азора Агая,— вона махнула рукою на Станіса, і великий рубін у неї на шиї запульсував світлом.

«Він — камінь, а вона — вогонь». Сині очі короля, глибоко посаджені на худому обличчі, нагадували синці. Він був у сірих обладунках і в облямованому хутром злототканому плащі, що струменів з широких плечей. На нагруднику, навпроти живого серця, було інкрустоване серце вогненне. Чоло оперізувала корона з червоного золота, зубці якої мали форму язиків полум'я. Поряд з королем стояла Вал, висока і гарна. Їй на голову поклали простенький вінець із темної бронзи, та вона з бронзою на голові вигляд мала царственіший, ніж Станіс — із золотом. У рішучому погляді її сірих очей не було страху. Під горностаєвим плащем вона була в білій із золотом сукні. Медове волосся Вал заплела в товсту косу, яка через праве плече звисала до пояса. Від холоду її щоки зарум'янилися.

Леді Мелісандра корони не мала, однак усі знали, що справжня королева Станіса Баратеона — не та незугарна жінка, яку він покинув тремтіти від холоду в Східній-варті-на-морі. Подейкували, король не збирається забирати звідти ні королеву Селізу, ні свою доньку, поки не можна буде заселитися в Ночефорт. Джонови було їх шкода. На Стіні мало вигод, до яких звикли південні леді й високородні дівчатка, а у Ночефорту їх немає зовсім. Навіть за найкращих часів це було похмуре місце.

— Вільний народі! — вигукнула Мелісандра.— Дивіться, яка доля чекає на тих, хто обирає темряву!

Ріжок Джорамуна охопило полум'я.

Воно з сичанням метнулося вгору, виткі зелені й жовті язики побігли з тріскотом по всій довжині ріжка. Джонів гарон нервово позадкував; по всіх шерехах вояки теж намагалися втихомирити своїх коней. З-за частоколу почувся стогін: вільний народ бачив, як горить у вогні їхня надія. Кількоро людей почало горлати і лаятися, але більшість заціпеніло мовчала. На якусь мить, здавалося, викарбувані на золотій оковці руни замерхтіли в повітрі. Але люди королеви штовхнули ріжок у кострище.

Манс Рейдер у клітці вчепився зв'язаними руками в зашморг, нерозбірливо заверещав щось про зраду й чаклунство, відмовляючись від свого королівського титулу, відмовляючись від свого народу, відмовляючись від власного імені — від усього, що робило його

собою. Він лементував, благаючи пощадку та проклинаючи червону жінку, а зрештою істерично зареготав.

Джон спостерігав незмигним поглядом. Він не міг виказати слабкості перед братами. Він вивів сюди двісті вояків — більш як половину залоги Чорного замку. Вишикувавшись похмурими чорними шерегами, зі списками в руках, вершники натягнули каптури, щоб приховати обличчя... приховати той факт, скільки серед них сивобородих старих і зелених хлопчаків. Вільні люди бояться Нічної варти. Джон волів, щоб вони забрали цей страх із собою в свої нові домівки на південь від Стіни.

Ріжок упав серед дров, листя і трісок. За три удари серця все кострище спалахнуло полум'ям. Стискаючи зв'язаними руками пруття клітки, Манс хлипав і благав. Коли полум'я досягнуло його, він затанцював. Зойки перейшли в один безперервний безслівний крик болю і страху. Манс у клітці тріпотів, як листок у вогні, як метелик у полум'ї свічки.

Джонови пригадалася пісня:

*«Побратими мої, я відходжу у нав —
Юж дорнянин життя одібрав,
Та це байдуже: ляжемо всі серед трав,
Я ж дорнянина жінку пізнав!»*

Вал стояла на помості непорушно, мов із солі вирізьблена. «Вона не заплаче й не відвернеться». Цікаво, думав Джон, як би на її місці повелася Ігритта. «Це жінки — сильна стаття». Джон зловив себе на думках про Сема і мейстра Еймона, про Жиллі й немовля. «Вона й на смертному ложі мене проклинатиме, але я не мав вибору». Зі Східної варти повідомляли про люті шторми на вузькому морі. «Я хотів відіслати їх у безпечне місце, а сам натомість згодував їх крабам?» Уночі йому наснилося, як Сем тоне, як Ігритта помирає зі стрілою в тілі (то була не його стріла, але вві сні — завжди його), як Жиллі плаче кривавими слізьми.

Джон Сноу вже достатнього надивився.

— Час,— сказав він.

Ульмер з королівського лісу застромив списа в землю, скинув з плеча лук і витягнув із сагайдака чорну стрілу. Славний Донел Гіл скинув каптура і зробив те саме. Гарт Сіроперий і Бен Бородань теж вставили стріли, натягнули тятиви й вистрілили.

Одна зі стріл поцілила Мансові Рейдеру в груди, друга — в живіт, третя — в горло. Четверта встромилася в дерев'яний прут клітки і якусь мить тремтіла там, перш ніж спалахнути. Охоплений полум'ям дикунський король сповз, обм'якнувши, на підлогу клітки, і від Стіни відбився жіночий плач.

— Але варті його кінець,— тихо пробурмотів Джон. Колись Манс Рейдер був вояком Нічної варті — поки не став перекинчиком, бо схотів поміняти свій чорний плащ на інший — з черленими шовковими заплатами.

На помості хмурився Станіс. Джон уникав його погляду. Від клітки вже відвалилося дно, і пруття почало випадати. Щоразу як вогонь стріляв угору, випадали нові й нові гілки, червоні від жару або чорні.

— Цар світла створив сонце, місяць і зорі, щоб освітити нам шлях, він дарував нам вогонь, щоб не підпускати ніч,— мовила Мелісандра до дикунів.— Нікому не встояти перед його полум'ям.

— Нікому не встояти перед його полум'ям,— луною підхопила рать королеви.

Шарлатна сукня червоної жінки вирувала, а мідне волосся ореолом стояло над головою. З її пальців, мов кігті, стриміли довгі жовті язики полум'я.

— Вільний народде! Ваші облудні боги не здатні вам допомогти. Ваш облудний ріжок вас не врятував. Ваш облудний король приніс вам лише погибель, приреченість і поразку... але ось перед вами справжній король. Зрїть славу його!

Станіс Баратеон витягнув Світлоносця.

Меч засяяв і ожив, мінячись кольорами — червоним, жовтим, рудим. Джон уже бачив цю виставу... але не *таку*, зовсім не *таку*. Світлоносець став наче сонце, втілене у криці. Коли Станіс підніс клинок над головою, людям довелося відвертатися або затуляти очі. Коні ставали дибала, а один навіть скинув вершника. На тлі цього виру світла вогнище немов змаліло — так дрібний собачка кулиться перед великим. На кризі затанцювали хвилі світла, і вся Стіна забарвилася в

червоний, рожевий і жовтогарячий кольори. «Це сила королівської крові?»

— У Вестеросі лише один король,— сказав Станіс. Голос його звучав різко, в ньому не було й натяку на Мелісандрину музику.— Цим мечем я захищаю своїх підданих і нищу їхніх кривдників. Прихиліть коліно — і я обіцяю вам харч, землю і справедливість. Прихиліть коліно — і живіть. Або йдіть собі на погибель. Вибір за вами,— він заховав Світлоносця в піхви, і світ знову потемнів, так наче сонце заховалося за хмари.— Відчинити ворота.

— Відчинити ворота,— загорлав сер Клейтон Саґз голосом лунким, як бойовий ріжок.

— Відчинити ворота,— луною підхопив сер Корліс Пенні, командувач варти.

— Відчинити ворота,— крикнули сержанти. Вояки кинулися виконувати наказ. Із землі витягнули гострі палі, через глибокі рови перекинули дошки, а ворота загорожі широко розчахнули. Джон Сноу на мить підняв руку та знову опустив — і його чорні шерехи розступилися праворуч і ліворуч, звільняючи прохід до Стіни, де Стражденний Ед Толет відчинив залізну браму.

— Вийдіть,— кликала Мелісандра,— вийдіть на світло... або ж тікайте назад у темряву.

Унизу, в ямі, тріскотів вогонь.

— Якщо обираєте світло, виходьте до мене.

І вони почали виходити. Спершу повільно, накульгуючись і підтримуючи одне одного, бранці почали випірнати з дерев'яної загорожі. «Хочете їсти — виходьте до мене,— думав Джон.— Не хочете замерзнути чи померти з голоду — скоріться». Вагаючись, боячись невідомої пастки, перші кількоро бранців сторожко перетнули дошки над ровами і вийшли за частокіл, прямуючи до Мелісандри і до Стіни. Побачивши, що з першими нічого не сталося, пішли й наступні. За ними ще і ще, поки люди не полилися потоком. Вояки королеви в безрукавках із заклепками та в напівшоломах вручали всім чоловікам, жінкам і дітям шматочок віродерева — пагін, або тріснуту гілочку — білу, мов зламана кістка, або жменю криваво-червоного листя. «Часточка давніх богів, щоб нагодувати нового». Джон стиснув і розтиснув пальці на робочій руці.

Навіть на віддалі відчувався жар кострища, а дикунів, мабуть, він просто пропікав. Джон бачив, як куляться люди, наближаючись до вогню, чув, як починають плакати діти. Кількоро людей повернуло до лісу. Джон бачив, як туди подибала молода жінка, в обох руках ведучи дітей. Що кілька кроків вона озиралася — пересвідчитися, що за ними ніхто не женеться, а коли наблизилася до дерев, то кинулася бігти. Один сивобородий старий скористався гілкою віродерева, яку йому вручили, як зброєю і розмахував нею доти, доки вояки королеви не кинулися до нього зі списами. Іншим довелося обходити його тіло, і нарешті сер Корліс укинув його в кострище. Після такого ліс почало обирати більше вільних людей — мабуть, кожен десятий.

Але більшість ішла вперед. Позаду чигали холод і смерть. Попереду світила надія. І вони йшли вперед, стискаючи шматочки дерева, поки не прийшов час згодувати їх вогню. Р'глор — бог задрісний, завжди голодний. І новий бог пожер труп старого, відкидаючи на Стіну велетенські тіні Станіса й Мелісандри — чорні на тлі рудувато-червоних відблисків на кризі.

Першим навколішки перед королем опустився Сигорн. Новий магнар тенійський був молодшою зменшеною копією батька — худий, лисуватий, вбраний у бронзові поножі та шкірянку з нашитою бронзовою лускою. Наступним підійшов Тарарах у своїх гримотливих кістяних обладунках і дубленій шкірі, в шоломі з черепа велета. Під кістяними латами ховалося побите й нещасне створіння з поламаними коричневими зубами й жовтуватими білками очей. «Дрібний, лихий і зрадливий, тупий і жорстокий»,— думав Джон, який ані на мить не повірив, що Тарарах зможе зберігати відданість. Цікаво, думав він, як зараз почувасться Вал, спостерігаючи, як Тарарах опускається навколішки, отримуючи прощення.

За ними підійшли дрібніші ватажки. Двоє вождів клану рогоногих, ступні в яких чорні та грубі. Стара знахарка, яку шанують люди з берегів Молочнової. Худоребрий темноокий дванадцятирічний хлопчак, син Альфина Круковбивці. Голек, брат Гарми Песиголової, разом з її свинями. Всі вони опускалися перед королем на одне коліно.

«Надто тут холодно для цього балагану»,— подумав Джон. «Вільний народ зневажає уклінників,— застерігав він Станіса.— Дозвольте їм зберегти свою честь — так зможете завоювати їхню

любов». Його світлість і слухати не схотів. «Мені потрібні їхні мечі,— сказав він,— а не цілунки».

Прихиливши коліно, дикуни човгали попри шереги чорних братів до брами. Джон наказав Коню, Шовку та ще дюжині братів зі смолоскипами провести їх під Стіною. З того боку чекав гарячий цибулевий суп, чорний хліб і ковбаса. А ще одяг: плащі, штани, чоботи, сорочки, добрі шкіряні рукавиці. Сьогодні дикуни спатимуть на чистій соломі, а вогнища відганятимуть нічний холод. Цей король — людина дуже організована. Однак рано чи пізно Тормунд Велетозгуб знову нападе на Стіну, думав Джон, й коли прийде ця година, цікаво, на чий бік стануть нові Станісові піддані? «Можете дарувати їм і землю, і прощення, та вільні люди самі обирають короля, й обрали вони Манса, а не вас».

Бовен Марш на коні під'їхав ближче до Джона.

— Не думав я, що цей день прийде.

Після поранення в голову на Мості Черепів лорд-стюард помітно схуд. Частини вуха бракувало. «Не схожий він більше на гранат»,— подумалося Джонові.

— Ми кров проливали, щоб зупинити дикунів над Прірвою. Там загинули чудові хлопці, друзі та брати. І за що?

— Королівство нас прокляне за це,— оголосив сер Алісер Торн отруйним голосом.— Усі порядні люди Вестеросу відвертатимуться і плюватимуться на саму згадку про Нічну варту.

«Не вам розписуватися за порядних людей».

— Тиша в лавах!

Сер Алісер Торн став обачнішим відтоді, як лорд Джанос позбувся голови, але злоба його нікуди не поділася. Джон подумував, чи не віддати йому командування, від якого відмовився Слінт, однак таку людину краще тримати на короткому повідку. «Він з них двох завжди був небезпечніший». Отож натомість Джон відіслав командувати Сіровартою сивочолого стюарда з Тінявої вежі.

Він сподівався, що дві нові залоги покращать ситуацію. «Варта може пустити вільному народові кров, але зрештою нам його не зупинити». І те, що Манса Рейдера віддали вогню, нічого не змінить. «Нас і досі замало, а їх забагато, а без розвідників ми ще й сліпі. Треба вислати людей на розвідку. Та якщо я на це зважуся, чи повернуться вони?»

Тунель у Стіні був вузький і покручений, а серед дикунів було чимало старих, хворих і поранених, тож рухалася черга до болю повільно. Заки останні прихилили коліно, вже й ніч настала. Кострище догоряло, і королівська тінь на Стіні зменшилася вчетверо. Джон бачив, що з рота в нього вихоплюється пара. «Холодно,— подумав він, — і ще холоднішає. Затягнувся цей балаган».

Біля загорожі затрималося чотири десятки бранців. Серед них було четверо велетів — волохатих здорованів з круглими плечима, товстими як колоди ногами й велетенськими широкими ступнями. Велети, мабуть, пройшли б попід Стіною, проте один не хотів кидати свого мамонта, а троє інших не хотіли кидати товариша. Решта залишенців були людьми: мертві та присмертні, але більшість — їхні родичі та близькі товариші, які не проміняють своїх рідних на миску цибулевого супу.

Тремтячи, а дехто й заціпенівши так, що вже й тремтіти припинили, вони слухали гуркітливий королівський голос, який відлунював від Стіни.

— Можете йти собі,— казав Станіс.— Перекажіть своїм усе, що ви тут бачили. Перекажіть їм, що ви узріли справжнього короля і що ми ласкаво просимо всіх до нашого королівства, якщо вони згодні зберігати мир. А в іншому разі раджу тікати чи ховатися. Я більше не терпітиму атак на свою Стіну.

— Одна держава, один бог, один король! — крикнула леді Мелісандра.

Вояки королеви підхопили її клич, вистукуючи ратищами списів по щитах.

— Одна держава, один бог, один король! Станіс! Станіс! **ОДНА ДЕРЖАВА, ОДИН БОГ, ОДИН КОРОЛЬ!**

Джон бачив, що Вал не підхопила гасла. Так само як і брати Нічної варти. В цьому рейваху останні дикуни розтанули в лісі. За ними — і велети: двоє їхали на мамонті, а двоє йшли пішки. Зосталися тільки мерці. Джон дивився, як Станіс спускається з помосту разом з Мелісандрою. «Його червона тінь. Ніколи не залишає його самого надовго». Їх оточила почесна королівська варта — сер Годрі, сер Клейтон і ще дюжина лицарів, усі з раті королеви. На їхніх обладунках мерехтіло місячне світло, а плащі виляскували на вітру.

— Лорде-стюарде,— заговорив Джон до Марша,— огорожу треба порубати на дрова, а всі тіла спалити.

— Як накаже мілорд.

Марш роздав команди, і частина стюардів відділилася від лав братчиків і взялася до дерев'яної загорожі. Лорд-стюард, нахмурившись, спостерігав за ними.

— Ці дикуни... як гадаєте, вони стримають присягу, мілорде?

— Хтось і стримає. Не всі. Серед них, так само як і серед нас, є боягузи й негідники, слабаки й дурні.

— Наша обітниця... Ми присягалися боронити нашу державу...

— Щойно вільний народ оселиться в Дарі, він стане частиною нашої держави,— зауважив Джон.— Часи нині чорні, а прийдуть ще чорніші. Ми вже бачили обличчя справжнього ворога — мертве біле обличчя з ясно-блакитними очима. І дикуни теж його бачили. Станіс у цьому не помиляється: нам потрібно об'єднатися з дикунами для спільної справи.

— Спільна справа проти спільного ворога, не можу не погодитися, — сказав Бовен Марш,— але це не означає, що ми маємо пропустити за Стіну десятки тисяч виголоднілих варварів. Нехай вертаються у свої села й там воюють з Чужими, а ми запечатаємо брами. Отел каже, це не так уже й важко. Треба просто позакладати тунелі камінням та крізь душники позаливати водою. Решту зробить Стіна. Холод і її вага... за місяць від брам і сліду не лишиться. Ворогу доведеться прорубувати собі шлях.

— Або перелазити.

— Оце навряд чи,— сказав Бовен Марш.— Це ж не нальотчики, мета яких — украсти жінку й побавитися рабунком. З Тормундом літні жінки й малі діти, отари овець і кіз, ба навіть *мамонта*. Йому потрібна брама, а брам залишилося тільки три. А якщо він пошле стінолазів, що ж: боронитися проти них не важче, ніж бити остами рибу в казані.

«Тільки риба з казана не вилізе і списа вам у живіт не застромить». Джон і сам перелазив Стіну.

— Лучники Манса Рейдера,— провадив Марш,— випустили в нас, либонь, десяток тисяч стріл, якщо судити з кількості використаних стрижнів, що ми зібрали. Але з них не більше сотні поцілило в наших на Стіні, та й то переважно їх випадковий порив вітру доніс. Рудий Алін з Червоного Дерева — єдиний наш загиблий, та й помер він від

падіння, а не від стріли, яка влучила йому в ногу. Донал Ной загинув, захищаючи браму. Це була шляхетна смерть, так... але якби ми запечатали браму, наш хоробрий зброяр і досі міг би бути з нами. Нападе сотня ворогів чи сто тисяч — вони нам нічого не зроблять, поки ми на Стіні, а вони — внизу.

«Він таки має рацію». Військо Манса Рейдера розбилося об Стіну, як хвиля розбивається об скелястий берег, хоча захисників була жменька, ще й переважно старих дідів, зелених хлопчаків і калік. Але те, що пропонував Бовен, суперечило всім Джоновим інстинктам.

— Якщо запечатаємо брами, не зможемо висилати розвідників,— зауважив він.— Будемо як сліпі.

— Остання розвідка лорда Мормонта коштувала Варті чверті вояків, мілорде. Нам слід берегти залишки сил. Кожна смерть ослаблює нас, а сили наші такі розтягнуті... Займеш висоту — виграєш битву, казав мій дядько. Нема висоти кращої, ніж Стіна, лорде-командувачу.

— Станіс пообіцяв землю, харч і справедливість усім дикунам, які прихилять коліно. Він не дозволить нам запечатати брами.

Марш повагався.

— Лорде Сноу, не хочу поширювати плітки, але поповзли розмови, що ви занадто... заприятимися з лордом Станісом. А дехто навіть каже, що ви... е-е-е...

«Заколотник і перекинчик, ага, а ще байстрюк і варг». Джанос Слінт, може, й помер, але брехні його живуть.

— Я знаю ці плітки,— сказав Джон. Він чув перешіптування, бачив, як відвертаються хлопці, коли він переходить двір.— А чого братчики від мене хочуть: щоб я підняв зброю водночас і проти Станіса, і проти дикунів? У його світлості вояків утричі більше, ніж у нас, і він наш гість. Його захищають закони гостинності. Та й ми заборгували йому і його людям.

— Лорд Станіс допоміг нам, коли ми цього потребували,— уперто промовив Марш,— проте він усе одно заколотник, і справа його приречена. І так само будемо приречені ми, якщо Залізний трон оголосить нас зрадниками. Ми маємо впевнитися, що не пристаємо на бік того, кого чекає поразка.

— Я не маю наміру приставати ні на чий бік,— мовив Джон,— однак я не настільки впевнений у висліді цієї війни, як, схоже,

впевнені ви, мілорде. Особливо по смерті лорда Тайвіна.

Якщо можна вірити чуткам, які гуляють королівським гостинцем, королівського правицю просто у виходку закатрупив власний син-карлик. Джон трохи був знайомий з Тиріоном Ланістером. «Він узяв мене за руку й нарік своїм другом». Важко було повірити, що коротун здатен убити власного батька, однак сам факт кончини лорда Тайвіна, схоже, не підлягає сумніву.

— На Королівському Причалі нині не лев, а левеня, а Залізний трон і не таких кремсав як капусту.

— Король, може, й малолітній, мілорде, але... Народ любив короля Роберта, і майже всі й досі вважають Томена його сином. Що більше люди стикатимуться з лордом Станісом, то менше він їм подобатиметься, а леді Мелісандру з її вогнищами й отим похмурым червоним богом узагалі мало хто жалує. Люди нарікають.

— Нарікали й на лорда-командувача Мормонта. Якось він мені сказав: чоловіки любляють нарікати на своїх жінок і на володарів. А в кого жінки немає, той удвічі більше нарікає на свого володаря,— мовив Джон Сноу та глянув на загорожу. Дві стіни вже розібрали, а зараз швидко розвалювали третю.— Лишаю вас завершувати тут справу, Бовене. Перевірте, що спалені всі трупи до єдиного. Дякую за пораду. Обіцяю: я добре обміркую ваші слова.

Коли Джон їхав назад до брами, над кострищем і досі курився дим і літав у повітрі попіл. Під брамою Джон спішився й повів гарона крізь кригу на південний бік. Попереду йшов Стражденний Ед зі смолоскипом. Полум'я лизало стелю, і з кожним кроком згори крапали холодні сльози.

— Яке полегшення було дивитися, як той ріжок горить,— заговорив Ед.— Оце буквально вчора мені наснилося, що я собі пішов посцяти зі Стіни, коли хтось вирішив засурмити в той ріжок. Ні, я не нарікаю. Цей сон був принаймні кращий за попередній: там Гарма Песиголова згодовувала мене своїм свиням.

— Гарма мертва,— мовив Джон.

— А от свині живі. Й дивляться на мене ласо, як Смертовбивця дивився на шинку. Я не кажу, що дикуни обов'язково мають нас скривдити. Так, ми порубали їхніх богів і змусили їх спалити, але ж ми нагодували їх цибулевим супом. Який бог зрівняється з доброю мискою цибулевого супу? Я б і сам зараз не відмовився.

Джонове чорне вбрання пропахло димом і паленим м'ясом. Він розумів, що має поїсти, але більше за їжу він потребував товариства. «Випити кубок вина з мейстром Еймоном, перекинутися тихим словом з Семом, посміятися з Пипом, Греном і Жабою». Але Еймон і Сем поїхали, а решта друзів...

— Сьогодні повечеряю з хлопцями.

— Варена яловичина з буряком,— сказав Стражденний Ед, який, здавалося, завжди знає, що робиться на кухні.— Але Гоб каже, що хрін скінчився. Що за яловичина без хрону?

Відколи дикуни спалили стару їдальню, брати Нічної варти їли в мурованому підвалі під зброярнею — це приміщення з циліндричною стелею, здоровезне як печера, було розділене двома рядами квадратних кам'яних колон, а попід стінами лежали великі діжки з вином і елем. Коли Джон увійшов, за найближчим до сходів столом двоє будівничих грали в кості. Ближче до вогню сидів гурт розвідників і кількоро королівських вояків, стиха перемовляючись.

Молодші брати зібралися за іншим столом, де Пип штрикав ріпу ножем.

— Ніч-бо темна і повна ріпи,— урочистим голосом виспівував він.— Молімося ж за оленину, діти мої, за цибульку й смачну підливу.

Його друзі зареготали — Грен, Жаба, Шовк, усі.

Але Джон Сноу не засміявся.

— Кпити з чужих молитов — дурість, Пипе, ще й небезпечна.

— Побий мене червоний бог, якщо я його образив.

Але усмішки зникли.

— Ми зі жриці глузували,— пояснив Шовк, гінкий і вродливий юнак, який колись у Старгороді заробляв з блуду.— Ми просто пожартували, мілорде.

— У вас — свої боги, у неї — свої. Облиште її.

— А вона ж наших богів не хоче облишити, заперечив Жаба.— Сімох вона називає облудними богами, м'лорде. І давніх богів теж. Вона примусила дикунів палити гілля віродерев. Ти сам бачив.

— Леді Мелісандрою я не команду. А вами команду. І не хочу, щоб мої люди сварилися з людьми короля.

Пип поклав долоню Жабі на руку.

— Не кумкай, хоробра Жабко, бо говорить великий лорд Сноу,— Пип, скочивши на ноги, жартівливо вклонився Джонові.—

Перепрошую. Відсьогодні я навіть вухами не ворушитиму без милостивого дозволу вашої милості.

«Він усе це вважає грою». Джонові кортіло його потрусити, щоб він отямився.

— Воруши вухами, скільки заманеться. Біда в тому, що ти язиком ворушиш забагато.

— Я нагляну за ним, щоб він поведився обережніше,— пообіцяв Грен,— а якщо не поводитиметься, я йому дам у вухо...— Він повагався.— Мілорде, повечеряєте з нами? Оуене, посунься, звільни трохи місця для Джона.

Джонові цього хотілося понад усе. «Ні,— нагадав він собі,— ці дні в минулому». Усвідомлення цього було мов гострий ніж у животі. Хлопці обрали його командувати ними. В його руках Стіна, і їхнє життя також. «Лорд може любити своїх підданих,— пролунали в голові слова його лорда-батька,— але не може з ними дружити. Одного дня, можливо, йому доведеться їх судити або посилати на смерть».

— Іншим разом,— збрехав лорд-командувач.— Еде, ви вечеряйте. А мені ще треба одну справу закінчити.

Надворі ще похолодало. В іншому кінці замку, у вікнах Королівської вежі, горіли свічки. На даху вежі стояла Вал, задивившись на високу Стіну. Станіс тримав її біля себе, в кімнатах над власними покоями, але дозволяв розім'ятися, гуляючи на зубчастій стіні. «Вона така самотня,— подумав Джон.— Самотня і симпатична». Ігрита, з її рудим волоссям, поцілованим вогнем, також по-своєму була симпатична, але її обличчя оживало, коли на вуста набігала усмішка. Вал і всміхатися не було потреби: при будь-якому дворі по всьому широкому світі на неї б озиралися чоловіки.

І все одно дикунську королівну не любили її тюремники. Вона їх зневажала як «уклінників» і вже тричі намагалася втекти. Коли один солдат надто розслабився в її присутності, вона вихопила кинджал з його піхов і різнула його по шиї. Поцілила б на дюйм лівіше — і він би загинув.

«Самотня, симпатична і смертоносна,— подумав Джон Сноу,— але я міг би її отримати. І її, і Вічнозим, і батькове прізвище». А натомість він обрав чорний плащ і стіну криги. Натомість він обрав честь. «Якщо є таке поняття, як байстрюцька честь».

Він перетнув двір; праворуч височіла Стіна. Вгорі крига блідо світилася, але внизу була оповита тінями. Біля брами крізь ґрати виднілося тьмяне жовтогаряче сяйво: там вартівні знайшли прихисток од вітру. Чулося порипування ланцюга: це погойдувалася коловоротна клітка, шкрябаючи об кригу. Нагорі, в теплих вартівнях, навколо жаровні гріються, мабуть, чатові, переговорюючись голосно, щоб перекричати вітер. А може, вже й поринули в мовчання, втомившись перегукуватися. «Я мав би зараз ходити нагорі. Стіна доручена мені».

Джон саме проходив попід остовом Вежі лорда-командувача — проминав місце, де в нього на руках померла Іґритта, коли поряд виник Привид; його теплий подих парувал на морозі. В місячному світлі його червоні очі горіли, як вогненні озерця. Рот у Джона наповнився смаком гарячої крові, й стало зрозуміло, що Привид когось сьогодні вполював. «Ні,— подумав Джон,— я — людина, а не вовк». Потерши рукавицею вуста, він сплюнув.

Клайдас і досі мешкав у кімнатах під гайворонником. На Джонів стукіт він, човгаючи, вийшов з тонкою восковою свічкою в руках і на щілинку прочинив двері.

— Я не завадив?

— Зовсім ні,— Клайдас ширше відчинив двері.— Я саме робив глінтвейн. Мілорд не вип'є кубок?

— Залюбки.

Руки від холоду задубіли. Джон стягнув рукавиці й попрацював пальцями.

Клайдас повернувся до коминка, щоб помішати вино. «Йому щонайменше шістдесят. Молодим він здавався тільки в порівнянні з Еймоном». Низенький і опасистий, Клайдас дивився на світ тьмяними рожевими очима якогось нічного звіра. На голові в нього ще затрималося кілька білих волосин. Клайдас налив глінтвейн, і Джон узяв кубок обіруч, понюхав прянощі, зробив ковток. У грудях розлилося тепло. Він зробив ще один ковток — тепер уже великий, щоб змити з рота присмак крові.

— Рать королеви каже, що король-за-Стіною помер як боягуз, що благав помилувати його і зрікся свого королівського титулу.

— Це правда. А Світлоносець горів так ясно — я його таким ще не бачив. Ясно як сонце,— сказав Джон і підніс кубок.— За Станіса Баратеона і його чарівного меча.

Вино лишило гіркуватий присмак у роті.

— З його світлістю нелегко. З тими, хто носить корону, рідко коли буває легко. З багатьох добрих людей вийшли лихі королі, любив повторювати мейстер Еймон, а з лихих людей, бува, виходили й добрі королі.

— Кому знати, як не йому,— мовив Джон. Еймон Таргарієн бачив на Залізному троні дев'ятьох королів. Він сам був королівським сином, королівським братом і королівським дядьком.— Я переглядав книжку, яку лишив мені мейстер Еймон. «Нефритову збірку». Ті сторінки, де розповідається про Азора Агая. Це в нього був меч Світлоносець. Якщо вірити Вотару — загартований у крові його дружини. Після такого Світлоносець не бував холодним на дотик — він був теплий, як колись сама Ніса-Ніса. В бою клинок горів, як вогонь. Одного разу Азор Агай боровся з чудовиськом. Коли проштрикнув мечем тому чудовиську живіт, у нього кров закипіла. З рота повалили дим і пара, очі розтопилися й витекли по щоках, а тіло спалахнуло полум'ям.

Клайдас закліпав.

— Меч, який сам виробляє тепло...

— ...незамінна річ на Стіні,— Джон відставив кубок з вином і натягнув молескінові рукавички.— Шкода, що у Станіса меч холодний. Хотів би я подивитися, як його Світлоносець проявить себе в бою. Дякую за вино. Привиде, зі мною.

Джон, накинувши каптур, потягнув двері. Білий вовк вибіг за ним у ніч.

У зброярні було темно й тихо. Кивнувши вартовим, Джон пройшов попри тихі ряди списів до себе в кімнату. Повісив на гачок біля дверей пояс із мечем, а на сусідній — плащ. Коли стягував рукавиці, пальці знову не гнулися від холоду. Ледве запалив свічки. Привид, скрутившись на килимку, заснув, але Джон ніяк не міг заспокоїтися. На подряпаному сосновому столі лежали карти Стіни й земель за нею, перелік розвідників і лист із Тінявої вежі, написаний пливким почерком сера Деніса Малістера.

Джон ще раз перечитав листа з Тінявої вежі, нагострив перо й відкоркував каламар з густим чорнилом. Написав два листи: першого — серові Денісу, другого — Котерові Пайку. Обидва вони вимагали в Джона більше людей. Гальдера й Жабу Джон вирішив відіслати на захід, у Тіняву вежу, а Грена й Пипа — у Східну-варту-на-морі.

Чорнило загусло, погано текло, всі фрази видавалися гострими, грубими й гіркими, але він не здавався.

Коли нарешті відклав перо, в кімнаті потемніло й похолодало, але Джон усе одно відчував, як тиснуть стіни. Сидячи над вікном, на нього розумними чорними очима поглядав крук Старого Ведмедя. «Мій останній друже,— сумно подумав Джон,— краще мені тебе пережити, щоб ти не видзьобав і моє обличчя». Привид не рахується. Привид — більш ніж друг. Привид — частина самого Джона.

Підвівшись, Джон східцями піднявся до вузького ліжка, на якому колись спав Донал Ной. «Ось така моя доля,— збагнув він, роздягаючись,— віднині й до скону».

Данерис

— Що таке? — вигукнула вона, коли Іррі лагідно потрусила її за плече. Надворі стояла глупа ніч. «Щось негаразд»,— одразу зрозуміла Дані.— Це Дааріо? Що сталося?

Уві сні вони з ним, прості люди, були одружені й жили простим життям у високій кам'яниці з червоними дверима. Уві сні він цілував її з голови до п'ят — цілував їй вуста, шию, груди.

— Ні, халесі,— пробурмотіла Іррі,— це ваш євнух Сірий Черв'як з голомозими. Приймете їх?

— Так,— сказала Дані — і збагнула, що волосся в неї нечесане, а постіль уся пожмакана.— Допоможи мені вдягнутися. І ще я вип'ю кубок вина. Треба голову прочистити...

«Утопити мій сон у вині». Почулося тихе схлипування.

— Хто це плаче?

— Ваша рабиня Місанді,— сказала Джикі, яка стояла з восковою свічкою в руках.

— Моя служниця. Немає в мене рабів... Чому вона плаче? — не зрозуміла Дані.

— Через свого брата,— пояснила Іррі.

Решту розповіли Скагаз, Резнак і Сірий Черв'як, коли їх впустили до Дані. Ще вони не заговорили, а вона вже здогадалася, що новини погані. Вистачило одного погляду на бридке обличчя Гирявого.

— Сини гарпії?

Скагаз кивнув. Вуста його були похмуро стиснуті.

— Скільки загинуло?

Резнак заломив руки.

— Д-дев'ятеро, ваша препишносте. Лиха справа, моторошна. Страхітлива ніч, страхітлива.

Дев'ятеро. Це слово устромилося їй у серце, мов кинджал. Щоночі під східчастими пірамідами Міріна триває війна тіней. Щоранку, коли сходить сонце, знаходять нові трупи, поряд з якими кров'ю на цеглі намальовані гарпії. Будь-який вільновідпущеник, занадто успішний чи відвертий, приречений на смерть. «Але дев'ятеро за одну ніч...» Це налякало Дані.

— Розповідайте.

Заговорив Сірій Черв'як.

— На ваших слуг напали, коли вони патрулювали цегляні вулиці Міріна, щоб зберегти ваш королівський мир. Усі вони були добре озброєні списами, щитами й короткими мечами. Ходили по двоє і по двоє загинули. Ваші слуги Чорний Кулак і Сетерес загинули в Мазданському Лабіринті від арбалетних стріл. Ваших слуг Мосадора й Дюрана завалили камінням з річкової дамби. Ваших слуг Еладона Злоточубого і Вірного Списа отруїли у винарні, куди вони щоночі заходили під час патрулювання.

Мосадор! Дані стисла кулак. Місанді з братами забрали з рідного дому на острові Наат нальотчики з островів Василіска та продали в рабство в Астапорі. Маленька Місанді виявила неабиякий хист до мов, тож добре панство зробило з неї тлумачку. Мосадору й Марселену не так пощастило. Їх оскопили й віддали в незаплямовані.

— Нікого з убивць не взяли?

— Ваші слуги арештували хазяїна винарні разом з доньками. Вони запевняють, що нічого не відали, і благають про милосердя.

«Усі вони запевняють, що нічого не відали, і благають про милосердя».

— Нехай з ними попрацює Гирявий. Скагазе, тримайте їх окремо й добре допитайте.

— Слухаюся, ваша вельможносте. Їх допитувати м'яко чи різко?

— Для початку м'яко. Послухаємо, що вони казатимуть і які імена викажуть. Можливо, вони і справді ні до чого,— завагалася Дані.— Дев'ятеро, сказав шляхетний Резнак. Хто ще?

— Троє вільновідпущеників — їх зарізали просто вдома,— пояснив Гирявий.— Лихвар, швець і лірниця Райлона Рі. Їй, перш ніж убити, відрізали пальці.

Королева здригнулася. Райлона Рі на лірі грала солодко, як сама Діва. Ще рабинєю в Юнкаї вона грала в родинях усіх високородних

містян. У Міріні вона стала однією з провідниць юнкайських вільновідпущеників і виступала від їхнього імені на радах у Дані.

— Більше нікого не взяли, тільки винаря?

— Нікого, мусить із сумом зізнатися відданий вам. Перепрошуємо.

«Вони благають про милосердя? — подумала Дані.— Ось і отримають милосердя дракона».

— Скагазе, я передумала. Допитайте винаря різко.

— Це я можу. А можу на очах у батька різко допитати доньок. Так він точно кілька імен викаже.

— Робіть як знаєте, але імена мені добудьте,— промовила Дані; гнів пропікав їй нутро.— Більше не дозволю вбивати незаплямованих. Сірий Черв'яче, відклич своїх людей у касарні. Відтепер вони оборонятимуть мури, брами й мене. Відсьогодні нехай мірінці самі зберігають мир у Міріні. Скагазе, сформууйте нові патрулі — порівну з гирявих і вільновідпущеників.

— Як накажете. Скільки взяти людей?

— Скільки вам треба.

Резнак мо Резнак ахнув.

— Ваша препишносте, де брати гроші, щоб платити стільком людям?

— З пірамід. Назвіть це кривавим податком. Сто золотих з кожної піраміди за кожного вільновідпущеника, убитого синами гарпії.

На обличчі Гирявого заграла посмішка.

— Буде зроблено,— промовив він,— але ваша ясновельможність мусить знати, що велике панство Жаків і Мереків готується покинути піраміди й піти з міста.

Данерис уже до смерті набридли Жаки і Мереки — та їй набридли всі мірінці, заможні й незаможні.

— Нехай забираються, але з собою можуть узяти лише натільний одяг. Усе їхнє золото має залишитися нам. І всі їхні запаси харчів також.

— Ваша препишносте,— пробурмотів Резнак мо Резнак,— ми не знаємо напевно, що ці шляхтичі зібралися долучитися до ваших ворогів. Швидше за все, вони просто переїздять у свої маєтки в горах.

— Тоді тим паче не заперечуватимуть, що ми тут посторожимо їхнє золото. В горах усе одно нема чого купувати.

— Вони бояться за своїх дітей,— сказав Резнак.

«Так,— подумала Данерис,— а я — за своїх».

— Тому їм слід гарантувати безпеку. З кожної родини я заберу по двоє дітей. З усіх інших пірамід також. Хлопчика і дівчинку.

— Заручників,— радісно мовив Скагаз.

— Пажів і чашників. Якщо велике панство заперечуватиме, поясніть їм, що у Вестеросі вважається за велику честь, коли дитину обирають служити при дворі,— сказала Дані, більше нічого не уточнюючи.— Ідіть виконуйте наказ. А я оплакуватиму мертвих.

Повернувшись у свою кімнату на верхівці піраміди, вона побачила, що Місанді тихо плаче на своєму солом'янику, стараючись притлумлювати схлипи.

— Ходи до мене спати,— поклікала Дані свою маленьку тлумачку.— Світанок ще не скоро.

— Ваша світлість дуже добра до відданої вам,— озвалася Місанді, прослизавши під простирадло.— Він був чудовим братом.

Дані пригорнула дівчинку.

— Розкажи мені про нього.

— Коли ми ще були маленькі, він навчив мене лазити по деревах. Він умів голіруч ловити рибу. Одного разу я побачила, як він спить у садку, а по ньому повзає сотня метеликів. Він того ранку був такий гарний... я так його любила!

— А він любив тебе,— Дані погладила дівчинку по голові.— Тільки скажи — і я відішлю тебе з цього жахливо місця. Ми знайдемо корабель і доправимо тебе додому. На Наат.

— Краще я залишуся з вами. На Нааті мені буде страшно. Що як знову з'являться работоргівці? З вами я почувуюся в безпеці.

В безпеці. Від цього слова в Дані аж сльози на очі набігли.

— Я дуже хочу, щоб ти була в безпеці.

Місанді же ще зовсім дитина. З нею Дані й сама почувалася дитиною.

— Коли я була маленька, ніхто не переймався через мою безпеку. Ну, сер Віллем мене оберігав, але він помер, а Вісерис... мені хочеться тебе захистити, але... це так складно! Складно бути сильною. Не завжди я знаю, як маю чинити. Але ж я мушу знати. В людей, окрім мене, нікого немає. Я ж королева... я...

— ...матір,— прошепотіла Місанді.

— Матір драконів,— сказала Дані, затремтівши.

— Ні. Матір нам усім,— міцніше обійняла її Місанді.— Вашій світлості слід поспати. Скоро прийде світанок, а з ним і придворні.

— Ми обидві поспимо, і нам насняться кращі часи. Заплющуй очі.

Місанді послухалася, і коли Дані поцілувала її повіки, дівчинка захихикала.

Але й після цілунків сон не йшов. Дані, заплющивши очі, спробувала подумки перенестися додому — на Драконстон, на королівський Причал, в інші місця, про які розповідав Вісерис, у краї, лагідніші за цей... але думки, немов підхоплені злим вітром кораблі, повсякчас поверталися в Невільничу бухту. Коли Місанді міцно заснула, Дані висковзнула з її обіймів, вийшла на передсвітанкове повітря, на прохолодний цегляний балкон, і задивилася на місто. Внизу перед нею простерлися тисячі дахів, забарвлені місяцем у кольори слонової кістки та срібла.

Десь під цими дахами зібралися сини гарпії і змовляються, як убити її і всіх, кого вона любить, як знову закувати її дітей у ланцюги. Десь унизу плакав голодний малюк, який хотів молока. Десь помирала літня жінка. Десь обіймалися парубок і дівчина, жадібними руками зриваючи одне з одного одяг. Але тут, нагорі, існувало тільки місячне сяйво, яке заливало піраміди й бійцівські кубла, так що й не вгадаєш, що там, унизу. Тут, нагорі, була тільки Дані — сама-одна.

Вона — кров од крові дракона. Вона здатна знищити і синів гарпії, і їхніх синів, і синів їхніх синів. Але дракон не може ні нагодувати голодного малюка, ні врятувати від болю присмертну жінку. «Та й хто наважиться полюбити дракона?»

Вона знову зловила себе на думках про Дааріо Нагариса — Дааріо з його золотим зубом і розтровоною борідкою, з міцними руками, що лежать на араху й стилеті, однакові золоті руків'я яких мають форму оголених жінок. Того дня, коли він поїхав, коли Дані прощалася з ним, він легенько водив пучками великих пальців по цих руків'ях — туди-сюди. «Я задрю руків'ю клинка,— збагнула вона,— задрю золотим жінкам». Вона розумно вчинила, що відіслала його до ягнят. Вона-бо королева, а Дааріо далеко до короля.

«Стільки часу минуло,— буквально вчора говорила вона серові Баристану.— Що як Дааріо зрадив мене й перекинувся до моїх

ворогів? Що як він зустрів іншу жінку — якусь лазарянську царівну?»
Три зради пережити...

Дані знала: старий лицар не любить Дааріо і не довіряє йому. Та все одно відповідь його була благородна. «Немає жінки, вродливішої за вашу світлість. Тільки сліпець цього не побачить, а Дааріо Нагарне не сліпець».

«Ні,— подумала Дані.— Очі в нього темно-сині, майже фіалкові, а коли він усміхається до мене, зблискує золотий зуб».

Сер Баристан був переконаний, що Дааріо повернеться. Дані лишалося молитися, щоб він не помилився.

«Купіль мене заспокоїть». Вона босоніж перейшла по траві до басейну на терасі. Прохолодна вода торкнула шкіри, викликавши мурашки. Маленькі рибки щипали руки й ноги. Заплющивши очі, Дані лежала у воді.

Зачувши тихий шелест, вона знову розліпила повіки. Сіла з неголосним сплеском.

— Місанді? — гукнула вона.— Іррі? Джикі?

— Вони сплять,— пролунала відповідь.

Під хурмою стояла жінка, вбрана у довгий плащ, що торкався трави, з каптуром на голові. Обличчя під каптуром здавалося твердим і блискучим. «Вона в масці,— збагнула Дані,— в дерев'яній масці, покритій темно-червоним лаком».

— Квейт? Це сон? — Дані вщипнула себе за вухо і здригнулася від болю.— Ви снилися мені на «Балеріоні», коли ми тільки прибули в Астапор.

— Не снилася. Ні тоді, ні зараз не снюся.

— Що ви тут робите? Як ви пройшли повз варту?

— Я пройшла іншим шляхом. Ніхто й не бачив мене.

— Якщо я закричу, чатові уб'ють вас.

— Вони заприсягнутьися, що тут нікого немає.

— А ви тут є?

— Ні. Вислухай мене, Данерис Таргарієн. Уже горять скляні свічки. Скоро з'явиться кобила біла, а після неї і всі решта. Кракен і темне полум'я, лев і грифон, син сонця й балаганний дракон. Не вір нікому з них. Пам'ятай невмирущих. Стережися напахченого сенешаля.

— Рознака? Чому я маю його боятися? — Дані підвелася. Вода стікала по ногах, у прохолодному повітрі руки вкрилися сиротами.— Якщо маєте для мене попередження, кажіть ясніше. Чого ви хочете від мене, Квейт?

В очах жінки зблиснуло місячне світло.

— Хочу показати тобі дорогу.

— Я пам'ятаю дорогу. Щоб дістатися півночі, їду на південь, щоб дістатися заходу, їду на схід, щоб рухатися вперед, повертаюся назад. А щоб торкнутися світла — маю пройти попід тінню,— Дані вичавила воду зі сріблястого волосся.— Мене вже нудить від цих загадок. У Карті я була жебрачкою, але тут я — королева. Я вам наказую...

— Данерис! Пам'ятай невмирущих. Пам'ятай, хто ти така.

— Кров од крові дракона...— («Але мої дракони гарчать у п'їтмі»).— Я пам'ятаю невмирущих. Вони називали мене «дитям трійці». Обіцяли трьох скакунів, три полум'я і три зради. Одну за кров, другу за золото і третю за...

— Ваша світлосте? — Місанді з ліхтарем в руці з'явилася у дверях королівської спочивальні.— З ким ви розмовляєте?

Дані озирнулася на хурму. Жінки там не було. Ні плаща з каптуром, ні лакованої маски, ні Квейт.

«Тїнь. Спогад. Ніхто». Дані — кров од крові дракона, але сер Баристан попереджав, що кров ця не бездоганна. «Невже я божеволію?» її батька прозивали божевільним.

— Я молилася,— озвалася Дані до наатянки.— Скоро світанок. Треба мені поїсти, перш ніж збереться двір.

— Я принесу вам сніданок.

Залишившись знову сама, Дані у сподіванні відшукати Квейт обійшла всю піраміду, проминаючи обпалені дерева й почорнілу землю — там її слуги намагалися впіймати Дрогона. Але чутно було тільки вітер у фруктових деревах, а видно — лише декілька блідих метеликів у садку.

Місанді повернулася з динею і мискою зварених на круто яєць, однак Дані зрозуміла, що їсти їй зовсім не хочеться. Небо ясніло, а зірки одна по одній згасали, і Джикі з Іррі допомогли їй вдягнути токар з бузкового шовку, облямований золотом.

Коли з'явилися Рознак зі Скагазом, Дані зловила себе на тому, що зизить на них оком, вираховуючи три зради. «Стережися напахченого

сенешалю». Дані підозріливо принохалася до Резнака мо Резнака. «Можу наказати Гирявому арештувати його й допитати». Та чи відверне воно пророцтво? Чи місце одного зрадника посяде інший? «Пророцтва непевні,— нагадала собі Дані,— а Резнак може зовсім і не прикидатися».

У фіолетовій залі Дані підійшла до своєї лавиці з чорного дерева, заваленої атласними подушками. Ця картина викликала у Дані легеньку посмішку. «Це робота сера Баристана»,— збагнула вона. Старий лицар — чудова людина, однак іноді розуміє все надто буквально. «Це ж був просто жарт, сер»,— подумала Дані, та все одно всілася на подушки.

Незабаром уже відчувалося, що вона провела ніч без сну. Поки Резнак розводився про ремісничі гільдії, Дані притлумлювала позіхання. Схоже, каменярі на неї гніваються. І мулярі також. Дехто з колишніх рабів почав тесати каміння й мурувати стіни, таким чином відбираючи роботу в робітників і майстрів гільдій.

— Вільновідпущеники надто мало правлять за роботу, ваша препишносте,— казав Резнак.— Деякі з них уже почали іменуватися робітниками і навіть майстрами, а на такі звання мають право тільки члени ремісничих гільдій. Каменярі й мулярі шанобливо просять вашу вельможність захистити їхні стародавні права та звичаї.

— Вільновідпущеники правлять за свою роботу мало, бо вони голодують,— зауважила Дані.— Якщо я забороню їм тесати каміння й мурувати стіни, дуже скоро під моїми дверима зберуться свічарі, килимарі й золотарі з такими самими вимогами щодо своїх ремесел... — Дані мить поміркувала.— Запишіть: відсьогодні тільки члени гільдій мають право називатися робітниками або майстрами... за умови, що гільдії прийматимуть усіх вільновідпущеників, які доведуть своє вміння.

— Так і постановляємо,— сказав Резнак.— Чи не воліє ваша вельможність вислухати шляхетного Гіздару зо Лорака?

«Він ніколи не здасться?»

— Нехай підходить.

Сьогодні Гіздар був не в токарі. Натомість він одягнув просту сіро-синю мантію. А ще він підстригся. «Зголив бороду й підрізав волосся»,— збагнула Дані. Він ще не став гирявим, принаймні не зовсім, та бодай зникли оті безглузді крила.

— Ваш цирулик непогано попрацював, Гіздаре. Сподіваюся, ви прийшли продемонструвати мені його роботу, а не знову тиснути на мене щодо бійцівських кубел.

— Ваша світлосте,— низько вклонився він,— боюся, я не маю іншого виходу.

Дані скривилася. Навіть її придворні не давали їй спокою через це питання. Зелена грація казала, що відкриття кубел потішить богів. Гирявий вважав, це прихилить до неї більше людей у боротьбі з синами гарпії. «Нехай собі б'ються»,— кречав Дужий Бельвас, який і сам колись був чемпіоном у кублах. Сер Баристан натомість пропонував провести турнір: сироти позмагаються, цілячи списами в кільця, й повоюють тупою зброєю в рукопашній, казав він, але Дані чудово розуміла: ця пропозиція, хай і зроблена з найкращими намірами, цілком безнадійна. Мірінці воліють дивитися на кров, а не на вправність. В іншому разі бійцівські раби носили б лати. Лише маленька Місанді, схоже, розділяла сумніви королеви.

— Я відмовила вам уже шість разів,— нагадала Дані Гіздарові.

— Ваша ясновельможність шанує сімох богів, тож, може, вдовольнить моє сьоме прохання. Сьогодні я прийшов не сам. Ви не вислухаєте моїх друзів? Їх також семеро,— він почав викликати їх одного по одному.— Ось Храз. Ось доблесна Барсена Чонокоса. Ось Камарон Квит і Гогор Гігант. Ось Плямистий Кіт, а ось — Безстрашний Іток. І нарешті — Белакво Костолам. Вони прийшли додати свої голоси до мого й попросити вашу світлість знову відчинити кубла.

Дані знала цих сімох — якщо не з обличчя, то бодай на ім'я. Це були одні з найушлавленіших мірінських бійцівських рабів... а саме бійцівські раби, звільнені з кайданів її каналізаційними пацюками, підняли повстання і здобули для неї місто. І її кровний борг ще не сплачено.

— Я вислухаю вас,— погодилася вона.

Одне по одному присутні просили її дозволу знову відчинити бійцівські кубла.

— Навіщо? — поцікавилася Дані, коли Іток договорив.— Ви ж більше не раби, приречені помирати за примхою господаря. Я вас звільнила. Навіщо ж вам гинути на племенистому піску?

— Я тренуюся з трирічного віку,— пояснив Гогор Гігант. Убиваю з шестирічного віку. Мати драконів каже, що я вільний. То чому ж я не вільний битися?

— Хочеш битися — бийся за мене. Присягни мечем материним мужам, або вільному братству, або міцним щитам. Навчи битися інших вільновідпущеників.

Гогор похитав головою.

— Раніше я бився за господаря. Ви кажете: бийся за мене. А я кажу: хочу битися сам за себе,— здоровань гупнув себе в груди кулачиськом завбільшки з окіст.— За золото. За славу.

— Гогор висловлює нашу спільну думку,— сказав Плямистий Кіт, який через одне плече перекинув леопардову шкуру.— Восстанне мене перепродали за триста тисяч онерів. У рабстві я спав на хутрі, їв червоне м'ясо просто з кістки. На волі я сплю на соломі, а їм солону рибу — якщо дістану.

— Гіздар присягається, що переможці отримуватимуть половину платні, яку збирають з відвідувачів,— сказав Храз.— *Половину*, присягається він, а Гіздар — людина чесна.

«Радше хитра». Данерис почувалася в пастці.

— А переможені? Що отримуватимуть вони?

— Їхні імена будуть викарбувані на Брамі долі серед решти доблесних полеглих,— оголосила Барсена. Подейкували, вісім років уже вона вбиває всіх до єдиної суперниць, яких виставляють проти неї. — Всі люди помруть... але не всіх пам'ятатимуть.

На такі слова Дані відповіді не мала. «Якщо люди і справді хочуть саме цього, яке я маю право їм забороняти? Це місто, перш ніж стати моїм, належало їм, і життя, які вони хочуть загубити, теж належать їм».

— Я поміркую над вашими словами. Дякую за вашу раду,— вона підвелася.— Продовжимо завтра.

— Клякніть перед Данерис Штормородженою, Неопалимою, королевою Міріна, королевою андалів, і ройнарів, і перших людей, халесі Великого травистого моря, ламальницею ланців і матір'ю драконів,— гукнула Місанді.

Сер Баристан провів Дані назад у покої.

— Розкажіть мені легенду, сер,— попросила Дані, поки вони піднімалися сходами.— Героїчну легенду зі щасливим кінцем...—

Зараз їй потрібно було вірити в гарний кінець.— Розкажіть, як ви втекли від Узурпатора.

— Ваша світлосте, у втечі немає нічого героїчного.

Дані всілася на подушку, схрестивши ноги, і звела на нього погляд.

— Будь ласка. Це ж Юний Узурпатор звільнив вас із королівської варти...

— Джофрі, так. Підставою назвали мій літній вік, але справжня причина була в іншому. Хлопчака хотів віддати білого плаща своєму псові — Сандору Клігану, а його мати воліла поставити лордом-командувачем Царевбивцю. Коли мені сказали, я... я виконав наказ і зняв плаща, а потім кинув меча Джофрі під ноги й наговорив дурниць.

— І що ж ви сказали?

— Правду... але правди при дворі не люблять. Я вийшов із тронної зали з високо піднесеною головою, хоча й гадки не мав, куди мені йти. Не було в мене іншої домівки, крім Вежі білого меча. Певен, родичі прихистили б мене у Жнивовиці, але я не хотів накликати немилість Джофрі на їхні голови. Я саме пакував речі, коли до мене дійшло, що я сам накликав це на себе, коли прийняв Робертове прощення. Він був добрим лицарем, але нездалим королем, адже не мав прав на трон, який посів. І тоді я усвідомив: щоб спокутувати провину, я мушу розшукати справжнього короля й вірно служити йому з усіх сил, які ще в мене залишилися.

— Ви про мого брата Вісериса.

— Такий у мене був намір. Біля стайні мене спробували схопити золоті плащі. Джофрі дарував мені якусь вежку, в якій я мав і сконати, але я відхилив його дарунок, тож тепер він підготував для мене підземелля. Проти мене вийшов сам лорд-командувач, якому хоробрості додавали мої порожні піхви, але з ним було тільки троє вояків, а в мене ще лишався кинджал. Одному з вояків, який вчепився в мене, я порізав обличчя, а решту просто переїхав конем. Приострожуючи коня й поспішаючи до брами, я чув, як Джанос Слінт наказує наздогнати мене. Якби не страшений тлум на вулицях за межами Червоної фортеці, мені вдалося б легко вирватися, але натомість на Річковій брамі мене зупинили. Золоті плащі, які переслідували мене від замку, крикнули чатовим при брамі затримати мене, тож ті, схрестивши списи, заступили мені дорогу.

— А ви були без меча? Як же ви прорвалися?

— Справжній лицар вартій десятка гвардійців. Чатові при брамі були заскочені зненацька. Одного я переїхав, вихопив у нього списа й застромив у горлянку найближчому переслідувачу. Решта відстали, щойно я прорвався через браму, тож я пустив коня вчвал і мчав уздовж річки на злам голови, поки місто не зникло позаду. Того вечора я продав коня за жменьку мідяків і якесь лахміття, а наступного ранку приєднався до вервечки простолюду, який прямував на Королівський Причал. Виїжджав я з Брудної брами, тому вертався через Божу, вимастивши землею обличчя, неголений, беззбройний, якщо не рахувати дерев'яного ціпка. В домотканому одязі й вимашчених грязюкою чоботах я став просто черговим дідом, який тікає від війни. Золоті плащі, взявши в мене оленя, пропустили мене. Королівський Причал мурашився простолюдом, який шукав прихистку від військових дій. Я загубився серед людей. Мав трохи срібла, але мені потрібно було сплатити за перевіз через вузьке море, тож я ночував у септах і провулках, а їв у харчівнях. Відростив бороду й заховався під своїм літнім віком. Я був присутній того дня, коли лорд Старк утратив голову, я все бачив. А потім пішов до Великого септу й подякував сімом богам, що Джофрі забрав у мене плаща.

— Старк був зрадником і закінчив, як зрадник.

— Ваша світлосте,— промовив Селмі,— Едард Старк і справді зіграв роль у падінні вашого батька, але він не мав лихих намірів. Коли євнух Вейрис розповів нам, що ви в тяжі, Роберт хотів вас убити, а лорд Старк виступив проти. Не збираючись миритися з дітовбивством, він сказав Робертові пошукати собі іншого правицю.

— А ви забули про королівну Рейніс і королевича Ейгона?

— Ні, й ніколи не забуду. Та це зробили Ланістери, ваша світлосте.

— Ланістер чи Старк — яка різниця. Вісерис називав їх «собаками Узурпатора». Коли на дитину налітає зграя хортів, хіба не байдуже, котрий саме перегризе їй горлянку? Всі собаки винні однаково. Провина...— почала вона — і слово застрягло у неї в горлі. Вона згадала Газею — і зненацька промовила голосом слабким, як дитячий шепіт: — Мені треба сходити в яму. Відведіть мене туди, будь ласка, сер.

На обличчі старого майнуло несхвалення, але він ніколи не піддавав сумнівам волю королеви.

— Як накажете.

Найкоротшим шляхом униз були службові сходи — зовсім не пишні, а круті, прямі й вузькі, сховані в стінах. Сер Баристан прихопив ліхтар, щоб Дані не впала. Зусібіч тиснули стіни з цегли двох десятків різних кольорів, які за межами досяжності світла ліхтаря здавалися сіро-чорними. Тричі проминули чатових з числа незаплямованих, які стояли непорушно, мов з каменю вирізьблені. Єдиним звуком було човгання їхніх власних ніг по камінню.

На рівні землі Велика піраміда Міріна — тихе місце, повне порохів і тіней. Зовнішні мури — тридцять футів завтовшки. Всередині, серед арок з багатобарвної цегли, стаєнь, стійл і комор, літає луна. Пройшли попід трьома масивними арками, потім зійшли підсвіченим смолоскипами спуском у підвали під пірамідою, проминули водозбірні, підземелля й камери тортур, де рабів шмагали, облуплювали, припікали розпеченим залізом. Нарешті підійшли до велетенських двостулкових залізних дверей на іржавих завісах, під якими чатували незаплямовані.

За наказом Дані один з чатових дістав ключа. Зарипіли завіси, і двері відчинилися. Данерис Таргарієн ступила у гаряче серце темряви й зупинилася на краю глибокої ями. Унизу, за сорок футів, підняли голови дракони. В пільмі горіли дві пари очей — одна пара кольору розплавленого золота, а друга — кольору бронзи.

— Ближче не підходьте,— притримав її за руку сер Баристан.

— Гадаєте, вони можуть напасти на мене?

— Не знаю, ваша світлосте, але не хочу дізнатися відповідь на це питання з ризиком для вас.

Рейгал заревів, і язик жовтого полум'я на якусь мить перетворив темряву на ясний день. Вогонь лизнув стіни, й в обличчя Дані вдарило жаром, мов з печі. На протилежному кінці ями розпростав крила Вісеріон, збуривши застояне повітря. Хотів підлетіти до Дані, але щойно здійнявся в повітря, ланцюги з брязкотом напнулися, й він гримнувся долічерева. Його ноги були припнуті до землі ретязями завтовшки з руку. Залізний нашійник кріпився до стіни позаду дракона. На Рейгалі були такі самі ланцюги. У світлі ліхтаря, якого тримав Селмі, луска на Рейгалі світилася, як нефрит. З-поміж зубів

клубочився дим. Під ногами в дракона валялися кості — потріскані, обвуглені, потовчені. Повітря було страшенно гаряче й відгонило сіркою і горілим м'ясом.

— Вони побільшали,— промовила Дані, й голос її відбився від почорнілих кам'яних стін. По чолі пробігла краплина поту й упала на груди.— А правда, що дракони ростуть усе життя?

— Якщо мають удосталь харчів і місця. Але тут, закуті в ланцюги...

Цю яму велике панство використовувало як в'язницю. Тут вміщалося п'ятсот людей... і двом драконам теж було не тісно. «Та чи надовго? Що буде, коли вони виростуть і не вміщатимуться в яму? Почнуть кидатися один на одного, дерти пазурами й палити вогнем? Чи ослабнуть — боки їхні поблякнуть, а крила пожухнуть? Чи згасне їхнє полум'я перед смертю?»

Яка ж це матір дозволить своїм дітям гнити в п'їтьмі?

«Якщо озирнуся — пропаду,— сказала собі Дані... та як вона може не озиратися? — Я мала б це передбачити. Чи я була сліпа, чи самохіть заплющувала очі, щоб не бачити справжньої ціни влади?»

Коли вона була маленька, всі казки й легенди їй розповідав Вісерис. Він обожнював говорити про драконів. Дані знала, як упав Гаренхол. Знала про Полум'яне поле і про Танок драконів. На очах в одного з її пращурів, Ейгона Третього, дракон його дядька зжер його власну матір. А скільки є пісень про те, як селища чи королівства жили в страху перед драконами, поки їх не рятував який-небудь хоробрий драконоборець! В Астапорі плавилися очі рабовласників. Дорогою до Юнкая, коли Дааріо кинув під ноги Дані голови Салора Голомозого і Прендала на Гезна, її дітки добре поласували. Дракони не бояться людей. А дракон, який виріс достатньо, щоб зжертви вівцю, так само легко нападе й на дитину.

Дівчинку звали Газея. Їй було чотири рочки. «Якщо її батько не брехав. Міг і збрехати». Ніхто, крім нього, не бачив дракона. На доказ він приніс обгорілі кістки, проте обгорілі кістки ще нічого не доводять. Може, він сам убив дівчинку, а потім спалив. Гирявий заявляє, що це буде не перший батько, який позбувся небажаної дитини. «А може, це вчинили сини гарпії, видавши це за роботу дракона, щоб місто зненавиділо мене». Дані хотілося в це вірити... але навіщо тоді Газеїному батькові треба було чекати, поки зала аудієнцій майже

спорожніє, й аж потім розповідати все? Якби в його наміри входило налаштувати мірінців проти Дані, він би все розповів, коли в залі ще було повно цікавих вух.

Гирявий наполягав, що чоловіка слід стратити. «Чи бодай язика йому вирвіть. Його побрехеньки можуть знищити нас усіх, ваша препишносте». Натомість Дані запропонувала дати викуп за кров. Неможливо визначити ціну дочки, тому Дані вирішила просто заплатити вдсятеро більше, ніж за вівцю. «Якби могла, я б залюбки повернула вам Газею,— сказала вона батькові,— але деякі речі непідвладні навіть королеві. Її кості спочинуть у Храмі грацій, день і ніч у пам'ять про неї горітиме сотня свічок. Щороку на її іменини приходьте до мене — і решта ваших дітей ніколи не бідуватиме... але більше нікому про це не розповідайте».

«Люди питатимуть,— сказав згорьований батько.— Питатимуть, де Газея і як вона померла».

«Померла від зміїного укусу,— мовив Резнак мо Резнак.— Або її поцупив лютий вовк. Або хвороба забрала. Кажіть що хочете, але не згадуйте драконів».

Вісеріонові пазурі шкрябали по камінню, а товсті ланцюги гуркотіли: дракон знову хотів прорватися до Дані. А коли не вдалося, він заревів, закинув голову — наскільки міг — і плюнув полум'ям у стіну позаду себе. «Скільки ще мине часу, поки його вогонь матиме здатність трощити каміння та плавити залізо?»

Ще зовсім нещодавно він сідав до неї на плече, обвиваючи хвіст навколо її руки. Вона з долоні годувала його шматочками підсмаженого м'яса. Його першого посадили на ланцюг. Данерис сама завела його в яму й замкнула тут з кількома волами. Наївшись досхочу, він задрімав. Закували його уві сні.

З Рейгалом було важче. Мабуть, він почув, як брат яриться в ямі, попри товщину стін, які їх розділяли. Отож зрештою, коли він грівся на терасі, на нього довелося накинути сітку, сплетену з товстих залізних ланцюгів, але він учинив такий лютий опір, що довелося цілі три дні спускати його службовими сходами, а він викручувався й кусався. В цій боротьбі шестеро чоловіків отримали опіки.

А Дрогон...

«Крилата тінь» — ось як назвав його згорьований батько. Дрогон — найбільший з трьох, найлютіший, найдикіший, з лускою чорного як

ніч і очима як два вогнища.

Полював Дрогог далеченько, але, наївшись, полюбляв погрітися на сонечку на верхівці Великої піраміди, де колись стояла мірінська гарпія. Тричі намагалися його там схопити — і тричі це не вдавалося. Чотири десятки найхоробріших воїнів ризикували життям, силкуючись його полонити. Майже всі вони отримали опіки, а четверо загинуло. Восстаннє Дані бачила Дрогога в ніч третьої спроби. Чорний дракон летів на північ через Скагазадан у напрямку високих трав Дотрацького моря. Більше він не повернувся.

«Мати драконів,— подумала Данерис.— Мати чудовиськ. Що випустила я у світ? Так, я королева, але престол мій з обгорілого кістя і стоїть на сипучих пісках». Без драконів їй не втримати навіть Мірін, а як без них завойовувати Вестерос? «Я — кров од крові дракона,— подумала вона.— Якщо вони — чудовиська, то і я також».

Смердюк

Коли він вгризся в пацюка зубами, той запищав, шалено забився в руках, несамовито силкуючись вирватися. Найм'якіша частина — живіт. В'язень кусав солодке м'ясо, по губах текла тепла кров. Було так приємно, що на очі набігли сльози. В животі забуркотіло, і він ковтнув. На третьому укусі пацюк припинив боротьбу, і в'язень пережив відчуття, близьке до втіхи.

За дверима підземної камери почулися голоси.

Він миттю завмер, боячись навіть жувати. В роті було повно крові, м'яса й шерсті, але він не наважувався ані виплюнути, ані проковтнути. Закам'янівши, він нажахано дослухався до човгання чобіт і брязкоту залізних ключів. «Ні,— подумав він,— ні, боги збавте, не зараз, не зараз». Він стільки часу ловив цього пацюка! «Якщо мене впіймають з ним, заберуть, усе розкажуть, і лорд Ремсі мене покарає».

В'язень розумів, що має заховати пацюка, але ж він такий *голодний!* Він не їв уже два дні, а може, й три. Тут, у темряві, важко було визначити. Хоча руки й ноги в нього стали тоненькі як очеретини, порожній живіт розпухнув, а болів так, що спати не давав. Щоразу, заплющуючи очі, в'язень ловив себе на думках про леді Горнвуд. Після весілля лорд Ремсі замкнув її на вежі й заморив голодом. Під кінець вона обгризала власні пальці.

В'язень скулився в кутку камери, притиснувши трофей до підборіддя. З куточків вуст цебеніла кров, коли він залишками зубів кусав пацюка, намагаючись зажитати якнайбільше м'яса, поки не відчинилася камера. М'ясо було волокнисте, але таке сите, що в'язня мало не нудило. Він жував і ковтав, вибираючи маленькі кісточки з дірок у яснах, які лишилися на місці вирваних зубів. Жувати було боляче, але він так зголоднів, що не міг зупинитися.

Звуки гучнішали. «Боги, будь ласка, тільки не по мене»,— молився він, відриваючи одну з пацючих лапок. Давно вже по нього не приходили. Тут були й інші камери, інші арештанти. Іноді, навіть крізь товсті кам'яні стіни, чулися їхні зойки. «Завжди найгучніше верещать жінки». Він посмоктав сире м'ясо, хотів виплюнути кістку з ноги, але вона впала з нижньої губи просто в бороду й заплуталася в ній. «Ідіть геть,— молився він,— ідіть геть, проминайте мене, будь ласка, будь ласка».

Але кроки зупинилися саме в ту мить, коли звучали найгучніше, і ключі забрякотіли рівно за дверима. Пацюк випав з пальців. В'язень витер закривавлені долоні об штани.

— Ні,— пробурмотів він,— *ні-і-і*.

П'яти гребли по соломі — він намагався втиснутися в куток, у холодні й вогкі кам'яні стіни.

Звук, з яким відмикається замок, був найжахливіший. Коли в обличчя вдарило світло, в'язень скрикнув. Довелося затулити очі руками. В голові так стукотіло, що кортіло видряпати собі очі.

— Заберіть, робіть усе в темряві, будь ласка, ну будь ласка.

— Це не він,— почувся хлоп'ячий голос.— Поглянь на нього. Ми помилилися камерою.

— Остання камера ліворуч,— озвався інший хлопець.— Це ж остання камера ліворуч, правильно?

— Ага...— (Пауза).— Що він каже?

— Здається, йому світло заважає.

— А тобі б не заважало, якби в тебе був *отакий* вигляд? — хлопець, відхаркнувши, сплюнув.— А як від нього смердить! Я задихнуся зараз.

— Він пацюків жере,— сказав другий хлопець.— Поглянь.

— І справді,— засміявся другий хлопець.— Кумедія.

«Мені довелось». Уві сні пацюки кусалися, гризли пальці на руках і ногах, навіть обличчя, отож коли один з них потрапив йому в руки, в'язень не вагався. Їж сам, щоб не з'їли тебе, це єдиний варіант.

— Так,— пробурмотів він,— так, так, я з'їв його, вони мене теж об'їдають, будь ласка...

Хлопці наблизилися, під їхніми ногами стиха потріскувала солома.

— Поговори зі мною,— промовив один з них. Це був менший — худенький хлопчина, але розумний.— Ти пам'ятаєш, хто ти такий?

У грудях завирував страх, і в'язень застогнав.

— Поговори зі мною. Скажи мені своє ім'я.

«Моє ім'я». Зойк застряг у нього в горлі. Йому втовкмачували його ім'я, так, так, але це було настільки давно, що він усе забув. «Якщо скажу щось не так, він відрубає ще один палець, ба гірше: він... він...» В'язень не хотів про це думати, не міг про це думати. У щелепу та в очі мов голки загнали. В голові гупало.

— Будь ласка,— пискнув він тонким і слабким голосом. Здавалося, наче йому сто ротів. А може, і справді сто. «Скільки я вже тут просидів?» — Ідіть собі,— промимрив він крізь поламані зуби й поламані пальці, міцно заплющивши очі від жахливо яскравого світла. — Будь ласка, можете забрати пацюка, тільки не бийте мене...

— Смердюк,— сказав більший хлопчина.— Тебе звати Смердюк. Пам'ятаєш?

Це він був зі смолоскипом. Менший хлопець тримав кільце з ключами.

«Смердюк?» По щоках в'язня побігли сльози.

— Я пам'ятаю. Пам'ятаю,— розтулявся і стулявся його рот.— Мене звати Смердюк. Римується з «сердюк».

У пільмі йому непотрібне було ім'я, тож і забути його було легко. «Смердюк, Смердюк, мене звати Смердюк». Не з цим іменем він народився. В іншому житті він був кимсь іншим, але тут і тепер його звати Смердюк. Він пам'ятає.

І хлопців він пам'ятає. Вони були вдягнені в однакові пояркові камзоли — сріблясто-сірі, з темно-синьою облямівкою. Два зброєносці, обом по вісім років, обох звати Волдер Фрей. «Великий Волдер і Малий Волдер, так». От тільки це більший був Малий, а менший був Великий, що страшенно забавляло самих хлопчаків і заплутувало решту світу.

— Я знаю вас,— прошепотів в'язень порепаними губами.— Знаю ваші імена.

— Ти йдеш з нами,— сказав Малий Волдер.

— Ти потрібен його милості,— сказав Великий Волдер.

Страх прошив в'язня, як ніж. «Вони ж просто діти,— подумав він. — Двійко восьмирічних хлопчиків». Він здатен упоратися з двома

восьмирічними хлопчиками, правда ж? Навіть такий слабкий, він зможе відібрати в них смолоскип, ключі, кинджал, який висить у піхвах у Малого Волдера на боці, та втекти. «Ні, ні. Надто це легко. Це пастка. Якщо кинуся тікати, він відрубає мені ще один палець, вирве ще зуби».

Смердюк уже робив спробу втечі. Здавалося, це було багато років тому, коли в ньому ще вистачало сили на зухвальство. Тоді з ключами прийшла Кіра. Сказала, що поцупила їх і що знає потерну, яка не охороняється. «Заберіть мене назад у Вічнозим, м'лорде,— благала вона, тремтячи й побілівши з обличчя.— Я не знаю дороги. Я не зможу втекти сама. Ходімо зі мною, будь ласка». І він пішов. Тюремник, п'яний як чіп, валявся в калюжі вина, штани в нього спущені були до кісточок. Двері підземелля були незамкнені, потерна не охоронялася, як Кіра й казала. Дочекалися, поки місяць заховається за хмару, а тоді вислизнули з замку й перетнули Струмись Сліз, перечіпаючись через каміння, яке вкрилося льодом у крижаній річці. На тому боці Смердюк її поцілував. «Ти нас урятувала»,— сказав він. *Дурень. Дурень.*

Це все була пастка, гра, витівка. Лорд Ремсі обожнював лови й надавав перевагу двоногій здобичі. Цілу ніч вони бігли крізь темний ліс, та на сході сонця між дерев зачувся далекий ріжок, а потім долинув гавкіт зграї собак. «Слід розділитися,— сказав утікач Кірі, бо собаки наближалися.— Обох нас їм не вистежити». Але дівчина як здуріла від страху й відмовилася відходити від нього, навіть коли він пообіцяв, що збере ціле військо залізних і повернеться по неї, якщо саме за нею піде погоня.

За годину їх схопили. Один з псів збив утікача з ніг, а інший укусив за ногу Кіру, яка видиралася на пагорб. Решта оточили їх, гавкали й гарчали, клацали зубами на кожен рух, стерегли їх, поки не під'їде зі своїми мисливцями Ремсі Сноу. Тоді він ще був байстріюком, а не Болтоном. «Ось ви де,— посміхнувся він згори вниз, сидячи в сідлі.— Ви мене ображаєте, коли отак тікаєте. Невже ви так скоро втомилися від моєї гостинності?» Це тоді Кіра схопила камінь і жбурнула йому в голову. Промарнулася на добрий фут, і Ремсі посміхнувся. «Тебе слід покарати».

Смердюк пам'ятав переляканий, повний відчаю погляд у Кіриних очах. Ніколи вона не здавалася такою юною, як тої миті, але він не міг

нічого вдіяти. «Це вона винна, що нас схопили,— подумав він.— Якби ми розділилися, як я хотів, одному з нас вдалося б утекти».

На згадку про це стало важко дихати. Смердюк відвернувся від смолоскипа, в очах блищали сльози. «Чого він хоче від мене цього разу? — у відчаї подумав він.— Чому не дасть мені спокою? Я не зробив нічого поганого, не цього разу, чому просто не лишити мене в темряві?» Він саме впіймав пацюка, товстенького й теплого, який пручався в руках...

— Помити його? — запитав Малий Волдер.

— Його милість воліє, щоб від нього тхнуло,— відповів Великий Волдер.— Саме тому його і прозвали Смердюком.

«Смердюк. Мене звати Смердюк, римується з „пацюк“». Треба це пам'ятати. *Служи, корися й пам'ятай, хто ти такий, і більше з тобою нічого не станеться.* «Він обіцяв, його милість обіцяв». Та навіть якби він і схотів опиратися, на це вже не лишилося сил. Ці сили з нього вибили батогами, виморили голодом, злупили зі шкірою. І коли Малий Волдер поставив його на ноги, а Великий Волдер помахав смолоскипом, виганяючи його з камери, Смердюк пішов, як слухняний собака. Якби мав хвоста, підібгав би його.

«Якби я мав хвоста, Байстрик його б відрубав»,— зринула непрохана думка, лиха й небезпечна. Його милість більше не байстрик. Він Болтон, а не Сноу. Малолітній король на Залізному троні узаконив лорда Ремсі, даючи йому право носити ім'я свого лорда-батька. Коли його називали Сноу, це нагадувало йому про його байстрицтво й викликало напад чорної люті. Смердюк не повинен про це забувати. А ще не повинен забувати свого імені. На якусь мить воно знову вислизнуло, й це так його налякало, що він спіткнувся на крутих підземних сходах і, зачепившись за камінь, порвав штани й поранився до крові. Малому Волдерові довелося тицьнути в нього смолоскипом, щоб Смердюк знову зіп'явся на ноги й рушив далі.

Знадвору на Страхфорт опускалася ніч, а над східним замковим муром піднімалася повня. В її блідому світлі високі трикутні зубці відкидали на мерзлу землю тіні, які нагадували низку гострих чорних зубів. Повітря було холодне, вологе й повне напівзабутих ароматів. «Світ,— сказав собі Смердюк,— так пахне світ». Він гадки не мав, як довго просидів у підземеллі, але щонайменше півроку. «А може, і довше. А що як це було п'ять років, чи десять, чи двадцять? Звідки

мені знати? Що як я збожеволів під землею, і вже половина життя позаду?» Та ні, це безглуздо. Не могло спливати стільки часу. Хлопці й досі хлопці. Якби минуло десять років, вони б уже повиростали. Не треба цього забувати. «Не можна дозволяти йому зводити мене з глузду. Він може відібрати у мене пальці й зуби, може вийняти мені очі й відтяти вуха, але не може відібрати мізки, якщо я сам йому не дозволю».

Малий Волдер зі смолоскипом у руці вів перед. Смердюк слухняно йшов за ним, а позаду рухався Великий Волдер. Коли проходили повз псарню, забрехали собаки. У дворі кружляв вітер, проймаючи тоненьке брудне лахміття й викликаючи сироти на шкірі. Нічне повітря було холодне й вогке, але сніг не падав, хоч зима вже дуже близько. Цікаво, думав Смердюк, чи доживе він до снігу? «І скільки в мене лишиться пальців на руках? А на ногах?» Здійнявши руку, він аж злякався, яка вона біла, яка безплотна. «Шкіра й кістки,— подумав він.— У мене старечі руки». Невже він помиляється щодо хлопців? Може, це зовсім і не Малий Волдер і Великий Волдер, а сини хлопчиків, яких він колись знав?

Велика зала була півтемна й задимлена. Ліворуч і праворуч палали ряди смолоскипів, підтримувані кістлявими людськими руками, що стирчали зі стін. Високо над головою губилися в мороці дерев'яні крокви, почорнілі від диму, і склепінчаста стеля. В повітрі стояв густий аромат вина, елю і смаженини. Від цих запахів у Смердюка гучно забуркотіло в животі, а рот наповнився слиною.

Малий Волдер підштовхнув його, і Смердюк, накульгуючи, подибав повз довгі столи, за якими їли вояки залоги. На найкращих місцях поблизу помосту сиділи фаворити Ремсі — Байстріучі хлоп'ята. Бен Бабкуватий — старий, який піклувався про улюблених хортів його милості. Деймон, якого всі кликали Деймон Потанцюй, світлочубий і хлопчакуватий. Німак, який позбувся язика за необережні висловлювання в присутності лорда Руза. Квасний Алін. Шкурулуп. Жовтий Дик. Трохи далі, вже після солі, сиділи люди, яких Смердюк знав з обличчя, навіть якщо не пам'ятав імен: присяжні мечі й сержанти, солдати, тюремники й мучителі. Однак були серед них і незнайомці — чужі обличчя. Дехто морщив носа, коли він проминав, а дехто сміявся, побачивши його. «Гості,— подумав Смердюк,— друзі його милості, а мене привели їх розважити». Він затремтів од страху.

За почесним столом сидів на престолі свого лорда-батька Болтонів Байстріук, попиваючи з батькового кубка. Разом з ним сиділо двоє літніх чоловіків, у яких Смердюк безпомилково упізнав лордів. Один був сухорлявий, з холодними очима, білою бородою й обличчям крижаним, як зимова паморозь. Шкірянка на ньому була з пелехатої ведмежої шкури, потерта й засмальцьована. Під неї він навіть сюди, на гостину, одягнув кольчугу. Другий лорд також був худий, але, на відміну від першого, рівного станом, весь покорчений. Одне плече здіймалося набагато вище за друге, а над хлібною мискою лорд згинався, як стерв'ятник над падлом. Очі мав сірі й жадібні, зуби жовті, а в роздвоєній бороді змішався сніг зі сріблом. На плямистому черепі ще трималося декілька білих пасом волосся, зате плащ на лордові був з м'якої тонкої сірої вовни, облямований чорним сободем і застебнутий на плечі срібною зіркою.

Ремсі вдягнувся в чорно-рожеве: чорні чоботи, чорний пояс і піхви, чорна шкірянка, рожевий оксамитовий камзол з темно-червоними атласними вставками у прорізах. У правому вусі зблискував гранат, огранений у формі краплі крові. Та попри пишне вбрання, Ремсі так і лишився потворним: ширококостим, круглоплечим, м'ясистим, що видавало в ньому схильність до огрядності. Шкіру він мав рожеву та плямисту, ніс широкий, рот маленький, волосся довге, темне й сухе. Губи в нього були широкі та м'ясисті, але в першу чергу люди звертали увагу на його очі. Він успадкував очі від свого лорда-батька — маленькі, близько посаджені, неймовірно світлі. «Сірі, як у привида»,— казали люди, та насправді вони були геть безбарвні, як дві брудні крижинки.

Побачивши Смердюка, він розтягнув вологі губи в посмішці.

— А ось і він. Мій квасний давній друг,— сказав він і пояснив панам, що сиділи поряд.— Смердюк зі мною з самого малечку. Батько подарував мені його на знак своєї любові.

Лорди обмінялися поглядами.

— А я чув, ваш слуга загинув,— зронив сутулий.— Подейкували, його Старки вбили.

Лорд Ремсі хихикнув.

— Залізні скажуть вам, що мертве не вмирає, а повстає, дужче й міцніше. Як-от Смердюк. Але від нього і справді тхне могилою, тут не заперечиш.

— Від нього тхне виходком і блювотинням,— сказав сутулий лорд, викидаючи обгризену кістку й витираючи пальці об скатертину. — Невже обов'язково було його тягнути сюди, коли ми їмо?

Другий лорд, з прямою спиною і в кольчuzі, роздивлявся Смердюка холодними очима.

— Погляньте уважніше,— мовив він до першого.— Чуприна в нього побіліла, він втратив більше пуда, авжеж, але ніякий це не слуга. Невже ви його не впізнали?

Сутулий лорд придивився — і зненацька пирхнув.

— Він? Хіба таке можливо? Старків годованець. Він усміхався, завжди усміхався.

— Тепер усміхається менше,— зізнався лорд Ремсі.— Я йому кількоро його чудових білих зубів поламав.

— Ліпше б ви йому горлянку перерізали,— мовив лорд у кольчuzі. — З пса, який накинувся на господаря, хіба що шкіру можна злупити.

— Ну, з нього вже де-не-де злупили шкіру,— мовив Ремсі.

— Так, мілорде. Я погано поводився, мілорде. Зухвало і...— Смердюк обливав губи, намагаючись пригадати, що він знову зробив не так. «Служи і корися,— нагадав він собі,— і він дозволить тобі ще пожити й не відбиратиме тих частин тіла, які ще лишилися. Служи, корися і пам'ятай, як тебе звати. Смердюк, Смердюк, римується з „каюк“». — ...і нечемно, і...

— У тебе кров на губах,— зауважив Ремсі.— Знову пальці гриз, Смердюче?

— Ні. Ні, мілорде, присягаюся.

Якось Смердюк спробував сам собі відкусити підмізний палець, бо коли з нього злупили шкіру, він страшенно болів. Лорд Ремсі в житті просто не відрубає людині палець. Ні, він любить шкіру здерти, щоб голе м'ясо підсохло, а потім тріскалося та гноїлося. Смердюка шмагали, підвішували на дибу, різали, але ніякий біль і близько не зрівняється з пекельним болем після здирання шкіри. Від такого болю люди божеволіють, довго його витримати неможливо. Рано чи пізно жертва починає кричати: «Будь ласка, не треба, не треба, досить болю, *відріжте його*»,— і лорд Ремсі виконував прохання. Це була така гра. Смердюк вивчив правила, як могли засвідчити його руки й ноги, але одного разу забувся і спробував припинити біль самотужки, зубами.

Ремсі це не сподобалося, й така образа коштувала Смердюкові ще одного пальця на нозі.

— Я з'їв пацюка,— пробурмотів він.

— Пацюка? — безбарвні очі Ремсі зблиснули у світлі смолоскипів.— Усі пацюки у Страхфорті належать моєму лорду-батькові. Як ти посмів їсти пацюка без мого дозволу?

Смердюк не знав, як на це відповідати, тому промовчав. Одне зайве слово може коштувати йому ще одного пальця на нозі, ба й на руці. На сьогодні він уже втратив два пальці на лівій руці й мізинець на правій, а на ногах — мізинець на правій і аж три пальці на лівій. Іноді Ремсі жартував, що слід відновити рівновагу. «Мілорд просто жартує, — заспокоював себе Смердюк.— Він не хоче мене кривдити, він сам казав, він це робить лише тоді, коли я даю привід». Мілорд — добрий і милостивий. За деякі слова, які Смердюк собі дозволяв, поки не затямив своє ім'я і належне місце, Ремсі міг би й з обличчя йому шкіру злупити.

— Щось уже стає нудно,— мовив лорд у кольчuzі.— Вбийте його — та й по всьому.

Лорд Ремсі налив елю в кубок.

— Це зіпсує свято, мілорде. Смердюче, маю для тебе добрі новини. Я беру шлюб. Лорд-батько везе мені одну зі Старківен. Доньку лорда Едарда, Арію. Ти ж пам'ятаєш маленьку Арію, правда?

«Арія-під-ногами,— мало не сказав Смердюк.— Арія Кобила». Робова молодша сестричка, темнокоса, довговида, худа як тичка, завжди брудна. «Це Санса була гарна». Йому пригадалися часи, коли він думав, що лорд Едард Старк може одружити його з Сансою і назвати сином, та то були тільки дитячі фантазії. Що ж до Арії...

— Я її пам'ятаю. Арію.

— Вона буде леді Вічнозиму, а я — його лордом.

«Та вона ще зовсім дівчинка».

— Так, мілорде. Мої вітання.

— Прийдеш до мене на весілля, Смердюче?

Він завагався.

— Як хочете, мілорде.

— О, я хочу.

Смердюк знову завагався, не певен, що це не якась підступна пастка.

— Так, мілорде. З вашої ласки. Матиму за честь.

— Тоді слід витягнути тебе з того лихого підземелля. Відмити, вдягнути в чисте, нагодувати. Хочеш смачної ніжної кашки? Або горохового пирога зі шматочками шинки? Хочу, щоб ти виконав одне маленьке завдання, а для служби в мене тобі знадобляться сили. А ти ж хочеш мені служити, я знаю.

— Так, мілорде. Понад усе,— озвався Смердюк, здригаючись.— Я ж ваш Смердюк. Дозвольте мені вам служити. Будь ласка.

— Коли ти так гарно просиш, хіба можу я відмовити? — посміхнувся Ремсі Болтон.— Я їду на війну, Смердюче. І ти поїдеш зі мною — допоможеш мені доправити додому мою цнотливу наречену.

Бран

Щось у кручих криках було таке, що у Брана по спині морозець пробіг. «Я майже дорослий,— довелося нагадати собі.— Мушу бути хоробрим».

Та холодний пронизливий вітер наповнив повітря страхом. Навіть Літо боявся. На карку в нього наїжачилася шерсть. Попід горами розтягнулися тіні, чорні й голодні. Всі дерева тут погнуло й покрутило під вагою криги. Деякі вже й на дерева не були схожі. Від коріння до крони заліплені мерзлим снігом, вони зіщулилися на горі, як велети, як потворні чудовиська, що куляться від крижаного вітру.

— Вони тут,— витягнув меча розвідник.

— Де? — притишеним голосом запитала Міра.

— Близько. Точно не знаю. Десь.

Знову крякнув крук.

— Годор,— прошепотів Годор. Долоні він сховав під пахвами. З колючої каштанової бороди звисали бурульки, а вуса злиплися від мерзлих шмарклів, які червоно зблискували у призахідному світлі.

— І вовки також близько,— застеріг Бран.— Оті, що переслідують нас. З навітряного боку Літо весь час їх відчуває.

— Вовки — найменша з наших бід,— мовив Холоднорукий.— Слід піднятися на гору. Скоро стемніє. Треба ще до ночі сховатися, бо їх притягуватиме ваше тепло.

Він глянув на захід, де крізь дерева тьмяно просвічувало сонце, нагадуючи сяйво далекого багаття.

— А це єдиний прохід? — запитала Міра.

— Є лаз — за три льє на північ, через колодязь.

Оце і все, що він сказав. А Годор не спуститься в колодязь з Браном на плечах, і для Джоджена зараз пройти три льє — те саме, що

пробігти тисячу.

Міра роздивлялася гору.

— Схоже, дорога вільна.

— Схоже,— похмуро буркнув розвідник.— Відчуваєте холод? Щось тут є. Де ж вони?

— У печері? — припустила Міра.

— Печера захищена. Вони не пройдуть. Он вхід,— вказав розвідник мечем.— На півдорозі нагору, серед віродерев, бачите розколину?

— Я бачу,— сказав Бран. Там кружляли круки — то влітали, то вилітали.

Годор переступив з ноги на ногу.

— Годор.

— Я бачу тільки брижу в скелі,— мовила Міра.

— Там прохід. Спочатку крутий і кручений, такий собі тунель крізь скелю. Якщо зможете туди дістатися, там уже будете в безпеці.

— А ви?

— Печера захищена.

Міра роздивлялася розколину в схилі гори.

— Туди щонайбільше тисяча ярдів.

«Так,— подумав Бран,— але дорога йде вгору». Крута гора густо поросла лісом. Сніг припинився три дні тому, але й не думав танути. Попід деревами земля була застелена білою ковдрою, чистою і незайманою.

— Тут нікого немає,— хоробро промовив Бран.— Погляньте на сніг. Ніяких слідів.

— У білих блукальців дуже легка хода,— озвався розвідник.— На снігу вони не лишають слідів.

З неба йому на плече опустився крук. Разом з подорожніми досі трималася всього дюжина великих чорних птахів. Решта розгубилися дорогою: щоранку, коли люди прокидалися, птахів меншало.

— Ходіть,— крукнув птах.— Ходіть, ходіть.

«Триокій ворон,— подумав Бран.— Зеленвидець».

— Не так уже й далеко,— мовив він.— Піднімося трішки нагору — і там уже безпечно. Може, навіть багаття можна буде розпалити.

Усі вони, крім розвідника, змерзли, змокрили та зголодніли, а Джоджен без сторонньої допомоги вже і йти не міг.

— Ви йдіть,— зронила Міра Рід, нахилиючись до брата. Він сидів на дубовому пні, заплющивши очі, й жахливо тремтів. Обличчя, яке заледве визирало з-під каптура й шарфа, побіліло, як довколишній сніг, але з ніздрів з кожним подихом і досі слабенько зривалася пара. Міра несла брата цілий день. «Поїсть, зігріється — і все з ним буде добре», — переконував себе Бран, але насправді певності в цьому не мав.— Я не можу водночас битися й нести Джоджена. Підйом занадто крутий, — казала тим часом Міра.— Годоре, неси Брана в печеру.

— Годор,— плеснув у долоні Годор.

— Джодженові просто треба поїсти,— жалібно мовив Бран. Минуло дванадцять днів відтоді, як лось упав утретє й востаннє, і Холоднорукий, уклякнувши поряд з ним у снігу та пробурмотівши невідомою мовою благословення, розітнув йому горлянку. Коли ринула яскрава кров, Бран розплакався, як дівчинка. Ніколи ще він не почувався таким безпорадним калікою, як тоді, спостерігаючи, як Міра Рід разом з Холодноруким розбирають на м'ясо хоробру тварину, яка завезла їх у таку далечінь. Бран казав собі, що не їстиме, що краще голодним лишитися, ніж натовкти живота м'ясом друга, але врешті-решт поїв двічі: спершу сам, а потім і в шкурі Літа. Хай який худий і виголоднілий був лось, а м'яса, якого з нього нарізав розвідник, вистало на сім днів, і останні шматки вони прикінчили, скулившись довкруг багаття серед руїн старого городища.

— Так, йому треба поїсти,— погодилася Міра, розгладжуючи братове чоло.— Нам усім треба, але тут нічого немає. Ідіть.

Бран кліпнув, проганяючи сльозу, й відчув, як вона замерзає на щоці. Холоднорукий узяв Годора попід руку.

— Сутеніє. Якщо вони ще досі не тут, то скоро з'являться. Ходімо.

Уперше не здобувшись на слово, Годор обтрусив ноги від снігу і з Браном на спині поплуганився нагору через снігові замети. Поряд ішов Холоднорукий, у чорній долоні тримаючи клинка. За ними біг Літо. Подекуди снігу намело вище за його зріст, і великий деривок, провалюючись крізь тоненьку шкуринку, змушений був зупинятися й обтрусуватися. Дорогою нагору Бран незграбно розвернувся в кошику, спостерігаючи, як Міра, підсунувши братові під спину руку, допомагає йому зіп'ятися на ноги. «Він занадто важкий для неї. Вона заморожена

голодом, уже не така дужа, як була». Другою рукою Міра стискала свій остень, застромляючи зубці в сніг для опори. Міра саме почала підйом на гору, напівтягнувши-напівнесучи меншого брата, коли Годор пройшов поміж двох дерев — і Бран утратив Рідів з поля зору.

Гора крутішала. Під Годоровими чоботами рипів сніг. Одного разу під ногою в нього зрушився камінець, і Годор, послизнувшись, мало не покотився назад з гори. Його врятував розвідник, ухопивши за руку.

— Годор,— сказав Годор. З кожним подувом вітру повітря наповнювалося дрібним білим порошком, який в останньому світлі дня сяяв, мов скло. Навколо ляпали крилами круки. Один, пролетівши над головою, зник у печері. «Лишилося ярдів вісімдесят,— подумав Бран, — не так уже й багато».

Зненацька Літо різко зупинився перед крутим схилом, укритим білим незайманим снігом. Обернув голову, понюхав повітря — і загарчав. Наїжачившись, деривовк позадкував.

— Годоре, стій,— наказав Бран.— Годоре, *стривай*.

Щось було негаразд. Це відчував і Літо, і Бран. «Щось лихе. Зовсім близько».

— Годоре, ні, повернися.

Холоднорукий не зупинявся, і Годор не хотів відставати.

— Годор, годор, годор,— гучно почав нарікати він, заглушуючи Бранові слова. Дихав він важко. Повітря наповнилося білою парою. Він зробив крок, потім ще один. Сніг тут лежав майже до пояса, а підйом був дуже крутий. Годор хилився вперед, руками чіпляючись за скелі й дерева. Ще крок. Ще. Потривожений Годором сніг сповзав з гори, створюючи позаду маленький снігопад.

«Шістдесят ярдів ще». Бран вигнувся вбік, щоб краще бачити печеру. Й тут угледів ще щось.

— Вогонь!

У маленькій розколині між віродерев зблискувало руде світло, манило в густих сутінках.

— Дивіться, хтось...

Годор зойкнув. Перекосився, спіткнувся, впав.

Здоровань-конюший божевільно крутнувся, і Бран відчув, як нвоколишній світ поплив убік. Удар об землю вибив з нього дух. Рот наповнився кров'ю, а Годор сіпався й крутився, чавлячи під собою хлопчика-каліку.

«Щось його за ногу тримає». На мить Бранові здалося, що Годорова нога зачепилася за корінь... поки той корінь не ворухнувся. «Рука»,— побачив Бран, а з-під снігу вже випірнув цілий білдавець.

Годор хвицнув ногою, зацідивши засніженим каблуком просто мертвякові в обличчя, але той, здалося, навіть не відчув. І от уже вони двоє, зчепившись, б'ються і деруть одне одного нігтями, сповзаючи схилом. Вони перекотилися, і Бранові в рот і ніс набилося снігу, а за мить він уже знову котився вгору. Щось врізалось в голову — або камінь, або крижина, або кулак мертвяка, точно й не вгадаєш, і Бран зрозумів, що вивалився з кошика й лежить на схилі, випльовуючи сніг, а в руці в нього жменя волосся, видертого з Годорової голови.

Навколо повсюди з-під снігу піднімалися білдавці.

«Двоє, троє, четверо...» Бран утратив лік. Вони рвучко випірнали у хмарах снігу. Деякі були в чорних плащах, деякі — у потертих шкурах, а деякі й голяка. Всі були білошкірі, з чорними долонями. Очі горіли, як блакитні зорі.

Троє білдавців накинулося на розвідника. Бран бачив, як Холоднорукий рубонув одного в обличчя. Істота й далі наступала, відтаскаючи розвідника в руки іншого білдавця. Ще двоє переслідувало Годора, незграбно спускаючись схилом. Бран збагнув, що Міра зараз ускочить просто в цю бійку, і його охопив млосний безпомічний жах. Царивши кулаком по снігу, він застережно закричав.

І тут його самого хтось ухопив.

Його крик перетворився на вереск. Набравши в жменю снігу, Бран жбурнув у білдавця, але той і не кліпнув. Одна чорна долоня намацала його обличчя, а друга — живіт. Пальці були як залізні. «Він мені тельбухи випустить».

Але знагла між ними опинився Літо. Тріснула шкіра, мов дешева тканина, хруснула кістка. Відірвалася долоня разом із зап'ястком, висковзнула з чорного побляклого грубошерстого рукава, ворущачи білими пальцями. «Чорне,— подумав Бран,— на ньому все чорне, він був з Нічної варті». Літо відкинув руку, розвернувся й уп'яв зуби мертвякові в горлянку. Коли великий сірий вовк відскочив, роздерте горло істоти вибухнуло гнилим білим м'ясом.

Відірвана рука й досі рухалася. Бран відкотився від неї. Лежачи на животі та шкрябаючи пальцями сніг, він задер голову й побачив угорі дерева, білі й засніжені, а між ними — жовтогаряче сяйво.

«П'ятдесят ярдів». Якби Бран зміг проповзти п'ятдесят ярдів, його б уже ніхто не дістав. Чіпляючись за коріння й каміння, від чого одразу змогли рукавиці, він поліз до світла. «Ще трошки, ще зовсім трошки. А тоді зможеш перепочити біля вогню».

На той час серед дерев розчинилося останнє світло. Западала ніч. Холоднорукий рубав і різав мертвяків, які оточили його кільцем. Літо дер зубами обличчя блідавця, якого завалив. Ніхто не звертав уваги на Брана. Він поповз вище, тягнучи за собою безпомічні ноги. «Якщо вдасться дістатися печери...»

— Го-о-одор,— почувся десь унизу схлип.

І знагла то був уже не Бран, хлопчик-каліка, який повзе у снігу, а Годор, який лежить на середині підйому, відбиваючись від блідавця, що лізе пальцями йому в очі. Заревівши, він зірвався на ноги, люто відкинувши істоту. Та впала на одне коліно, знову почала підводитися. Бран вихопив меча з Годорового пояса. Десь у підсвідомості досі чулися схлипи нещасного Годора, але зовні він перетворився на сім футів люті зі старим залізним клинком у руці. Здійнявши меча, він, крєкнувши, опустив його на мертвяка, і клинок прошив мокру вовну, іржаву кольчугу та гнилу дублену шкіру, глибоко впинаючись у м'ясо і кості.

— ГОДОР! — загорлав Бран, рубаючи знову. Цього разу зітнув блідавцю шию з в'язів, на мить зрадів... допоки пара мертвих рук не потягнулася сліпо до його горла.

Бран позадкував, спливаючи кров'ю, але от уже поряд Міра — застромлює остеня глибоко в спину істоті.

— Годор,— знову заревів Бран, жестом закликаючи дівчину підніматися далі.— Годор, годор.

Дждожен слабко совався на снігу, куди його поклала сестра. Підійшовши до нього, Бран покинув меча, підхопив хлопця Годоровими руками й підняв на ноги.

— Годор! — прогуркотів він.

Міра перша рушила нагору, штрикаючи остенем блідавців, коли ті наближалися. Істотам від того нічого не робилося, але вони були повільні й незграбні.

— Годор,— з кожним кроком повторював Годор.— Годор, годор.

Йому було цікаво, як зреагує Міра, якщо він просто зараз скаже їй, що він її кохає.

А вгорі на снігу танцювали вогненні фігури.

«Блідавці,— збагнув Бран.— Хтось підпалив блідавців».

Літо з гарчанням клацав зубами і крутився навколо найближчого блідавця — спотвореного здорованя, охопленого полум'ям. «Не можна йому підбігати так близько, що ж він робить!» А тоді він побачив себе, розпластаного долілиць у снігу. Літо намагався відігнати від нього істоту. «А що як та мене вб'є? — подумав хлопчик.— Я назавжди залишуся Годором? Чи повернуся в Літову шкуру? Чи просто помру?»

Навколо нього запаморочливо крутився світ. Білі дерева, чорне небо, червоне полум'я — все вирувало, мінилося, кружляло. Бран відчув, як спіткнувся. Почув, як Годор кричить:

— Годор-годор-годор-годор. Годор-годор-годор-годор. Годор-годор-годор-годор.

З печери випірнула хмара круків, і Бран побачив дівчинку, яка бігає туди-сюди зі смолоскипом у руці. На мить йому здалося, що це його сестра Арія... божевільна думка, адже він знав, що сестра за тисячу льє звідси, а може, вже й на тому світі. Але ж ось вона — худенька, обдерта, шалена, з розкуйовдженими косами. Годорові на очі набігли сльози й там замерзли.

Вмить усе перевернулося догори дригом, і Бран знов опинився у власній шкурі, наполовину похований у снігу. Над ним нависав охоплений полум'ям блідавець — висока силуетка на тлі дерев у білих саванах. Цей був голий, устиг побачити Бран, поки з найближчого дерева не обсипався сніг, накриваючи хлопчика з головою.

А спам'ятався Бран уже на постелі з соснової глиці, попід темною кам'яною стелею. «Печера. Я в печері». В роті й досі відчувався присмак крові від прикушеного язика, але праворуч палахкотіло багаття, в обличчя пашіло жаром, і Бранові ще ніколи не було так приємно. Поряд сидів Літо — обнюхувався, і Годор, мокрий з ніг до голови. Міра поклала собі на коліна Джодженову голову. А схожа на Арію дівчинка стояла неподалік, стискаючи смолоскип.

— Сніг,— промовив Бран.— Упав на мене. Поховав.

— Приховав. Я тебе витягнула,— промовила Міра й кивнула на дівчинку.— Це вона урятувала нас. Смолоскип... вогонь їх нищить.

— Вогонь їх *палить*. Вогонь завжди голодний.

Голос був не Аріїн і взагалі не дитячий. Голос був жіночий, високий і приємний, на диво мелодійний — Бран такого ще в житті не чув, а від сумовитості того голосу краялося серце. Хлопчик примружився, щоб краще роздивитися істоту. Вона і справді нагадувала дівчинку, але меншу за Арію, а під листяним плащем її шкіра виявилася плямистою. Як у лані. Очі вона мала чудернацькі — великі й вологі, золотаво-зелені, з вузькими як у кицьки зіницями. «Не буває таких очей». У волоссі змішалися осінні кольори — каштановий, рудий і золотий, а ще в нього вплетені були лози, гілочки й пожухлі квіти.

— Хто ви? — питала вже Міра.

Але Бран здогадався.

— Дитина. Дитина пралісу.

Він здригнувся — і від холоду, і від зачудування. Вони провалилися в одну з казок старої Нан!

— Це перші люди прозвали нас дітьми,— мовила маленька жінка. — Велети кличуть нас «во дак наг гран» — людьми-вивірками, бо ми маленькі, прудкі й любимо дерева, але ми ані вивірки, ані діти. Правдивою мовою ми називаємося «співунами пісні землі». Ще до появи давньої мови ми вже тисячу років співали свої пісні.

— Але зараз ви говорите загальною мовою,— зауважила Міра.

— Це заради нього. Заради хлопчика Брана. Я народилася в часи дракона, двісті років мандрувала світом людей — спостерігала, слухала, вчилася. Я б і досі мандрувала, але ноги вже болять, а серце втомилося, тож я повернула свої стопи додому.

— Двісті років? — перепитала Міра.

Дитина всміхнулася.

— Люди зовсім як діти.

— А ви маєте ім'я? — запитав Бран.

— Коли мені потрібно,— сказала жінка й махнула смолоскипом на чорну тріщину в чорній стінці печери.— Нам сюди. Ходіть зі мною.

Бран знову затремтів.

— Розвідник...

— Йому не можна.

— Його вб'ють.

— Ні. Його вбили давним-давно. А тепер ходімо. Внизу тепліше, і там вас ніхто не скривдить. Він уже чекає на вас.

— Триокій ворон? — запитала Міра.

— Зеленвидець.

З цими словами жінка рушила, і їм не лишалося нічого, як попрямувати за нею. Міра допомогла Бранові знову вмотитися у Годора на спині, хоча кошик майже розвалився і весь намок від талого снігу. Далі вона, обійнявши брата, ще раз поставила його на ноги. Його очі розплющилися.

— Що таке? — запитав він.— Міро? Де ми?

Побачивши вогонь, він усміхнувся.

— Мені такий дивний сон наснився!

Прохід був тісний і покручений, а настільки низький, що незабаром уже Годорові довелося мало не повзком повзти. Бран зігнувся, як міг, та все одно чіплявся й бився головою об стелю. Від кожного такого дотику обсипалася земля, потрапляла в очі й волосся, а одного разу Бран втелющився чолом у товстий білий корінь, який проріс зі стінки тунелю; з нього звисали дрібні корінці, заплетені павутинням.

Дитина пралісу йшла попереду зі смолоскипом у руці, за плечима в неї шелестів листяний плащ, але коридор так багато повертав, що дуже скоро Бран утратив її з очей. Тепер видно було тільки завдяки світлу, що відбивалося від стінок. За деякий час коридор роздвоївся, але в лівому відгалуженні було чорним-чорно, тож навіть Годор здогадався, що повертати слід праворуч, за смолоскипом.

Тіні танцювали, і здавалося, стінки печери також рухаються. Бран побачив навколо великих білих змій — виповзали з-під землі й заповзали знову під землю, й серце в нього закалатало від страху. Чи не наскочили вони випадково на кубло молочних змій чи велетенських могильних хробаків, м'яких, білих і піддатливих? «Могильні хробаки мають зуби».

Годор теж їх побачив.

— Годор,— пискнув він, не волюючи рухатися далі. Та щойно дівчина-дитина зупинилася, даючи людям змогу її наздогнати, світло смолоскипа припинило танцювати — і Бран збагнув, що білі змії — то просто біле коріння, точно як отой корінь, об який він стукнувся головою.

— Це коріння віродерева,— сказав він.— Пригадуєш серце-дерево у богопралісі, Годоре? Біле дерево з червоним листям? Дерево тобі

нічого не зробить.

— Годор.

Годор поквапився за дитиною зі смолоскипом, пірнаючи в глибини землі. Проминули ще одне розгалуження, і ще одне, і вийшли в лунку печеру завбільшки з велику залу Вічнозиму; кам'яні зуби звисали зі стелі й випиналися з землі. Обминаючи їх, дитина в листяному плащі пішла далі. Час до часу вона зупинялася й нетерпляче змахувала смолоскипом. «Сюди,— немов підганяла вона, — сюди, сюди, хутчій».

Далі були ще коридори і ще печери, десь праворуч Бран чув крапання води. Поглянувши туди, він побачив очі — очі з вузькими зіницями, які ясно сяяли, відбиваючи світло смолоскипа. «Це ще діти, — сказав він собі,— дівчинка ж не єдина»,— але йому вмиль пригадалася і казка старої Нан про Генделевих правнуків.

Тут усюди виднілося покручене коріння, випиналося серед землі й каміння, не пускало в деякі коридори й тримало стелю в інших. «Усі кольори зникли»,— зненацька усвідомив Бран. У світі лишилися тільки чорна земля й біле дерево. У вічнозимського серце-дерева коріння було завтовшки з велетову ногу, а тут навіть товстіше. Та й Бран ще ніколи не бачив його стільки. «Мабуть, над нами росте цілий гайок віродерев».

Світло знову потьмяніло. Хай яка була крихітна дитина-недитина, а коли хотіла, рухалася вона дуже швидко. Годор потупотів за нею, і під ногою в нього щось хруснуло. Він так нагло зупинився, що Міра з Джодженом врізалися йому в спину.

— Кості,— сказав Бран.— Це кості.

Земля в коридорі була встелена кістками птахів і звірів. Та були тут й інші кості: здоровезні, мабуть, належали велетам, а маленькі — дітям пралісу. Обабіч проходу в нішах, видовбаних у камені, згори вниз дивилися черепи. Бран угледів череп ведмежий і череп вовчий, а ще півдюжини людських черепів і стільки само — велетових. Решта були маленькі, дивної форми. «Діти пралісу». І крізь них, і навколо них всюди попроростало коріння. На кількох черепах сиділи круки, блискучими чорними очима спостерігаючи за людьми, які проходять повз.

Завершальний відтинок темного коридору був найкрутіший. Останній спуск Годор здійснив на дупі, врізаючись у стіни та ковзаючи

на потрощених кістках, м'якій землі та дрібній ріні. Дівчина-дитина вже чекала, стоячи на початку природного мосту понад роззявленою пащею урвища. Внизу, в темряві, чулося хлюпотіння бистої води. «Підземна річка».

— Треба переходити? — запитав Бран, поки Ріди з'їжджали слідком за ними. Його така перспектива лякала. Якщо Годор послизнеться на вузькому містку, тут падати й падати.

— Ні, хлопче,— сказала дитина.— Озирнися.

Вона піднесла смолоскип вище, і полум'я немов перемінилося. От щойно воно горіло жовтогарячим світлом, наповнюючи печеру червонуватими відблисками, а за мить усі кольори поблякли, залишаючи тільки чорний і білий. Десь позаду ахнула Міра. Годор розвернувся.

Білий лорд у чорному вбранні замріяно сидів серед плетива коріння — на троні з віродерева, яке обіймало його висохлі члени, як мати обіймає дитину.

Тіло його перетворилося на скелет, а одяг геть зотлів, аж попервах Бран переплутав лорда з мерцем, який так довго тут просидів, що коріння проросло над ним, під ним і крізь нього. Шкіра, яка виднілася на лорді-трупі, була цілком біла, тільки з шиї на щоку наповзала кривава пляма. Біле волосся було м'яке й тоненьке, як дрібні корінці, а таке довге, що діставало землі. Навколо ніг, мов дерев'яні змії, обвилось коріння. Один корінь, пробивши штани, проріс у висушене м'ясо стегна, а виліз із плеча. З черепа проросло темно-червоне листя, а на чолі виднівся розсип сірих грибів. На обличчі ще лишалося трохи туго напнутої шкіри, білої і цупкої, як дублена шкіра, але й вона вже протерлася, тож де-не-де проглядала брунатно-жовта кістка.

— Ви — триокий ворон? — почув Бран власний голос. «У триокого ворона має бути три ока. А в цього тільки одне, і те червоне». Бран відчував, як це око роздивляється його, поблискуючи у світлі смолоскипа, мов калюжа крові. На місці другого ока з порожньої очниці проріс тонкий білий корінець, спустився по щоці на шию.

— Ворон? — сухо зашелестів голос білого лорда. Його вуста ворушилися повільно, так наче розучилися складати слова.— Так, був ним колись давно. Чорне вбрання і чорна кров.

Одяг на ньому був гнилий і побляклий, місцями порослий мохом, прогризений хробаками, однак колись він і справді був чорний.

— Я багато ким був, Бране. А тепер я такий, яким ти мене бачиш, тому ти зрозумієш, чому я сам не міг прийти до тебе... хіба що в сновидіннях. Я давно спостерігаю за тобою — спостерігаю тисячею очей і одним. Я бачив твоє народження, бачив і народження твого лорда-батька. Я бачив твій перший крок, чув твоє перше слово, був присутній у твоєму першому сні. Я бачив, як ти упав. А тепер ти нарешті прийшов до мене, Брандоне Старк, хай і з запізненням.

— Я тут,— сказав Бран,— але я — каліка. А ви... ви зможете направити мене... тобто мої ноги?

— Ні,— озвався білий лорд.— Над цим я не владний.

Бранові на очі набігли сльози. «Ми стільки пройшли!» У печері відлунювало хлюпотіння чорної річки.

— Ти вже ніколи не підеш, Бране,— запевнили бліді вуста,— але ти полетиш.

Тиріон

Довший час він не ворушився — лежав нерухомо на горі старих лантухів, які правили йому за постіль, дослухаючись до співу вітру в снастях, до хлюпотіння річки, яка билася в облавок.

Понад щоглою плив місяць-повня. «Він пливе за мною, наглядає, як велике сіре око». Попри теплі затхлі хутра, якими вкрився коротун, його прошив дроз. «Мені б кубок вина. Дюжину кубків». Та швидше місяць підморгне, ніж той сучий син Гриф дасть йому втамувати спрагу. Натомість Тиріонові доводилося пити воду, тож він був приречений на безсонні ночі й гарячкові дні, в які він обливався потом і трусився.

Карлик сів, схиливши голову на руки. «Мені щось снилося?» Він нічого не пам'ятав. Ніколи ночі не були лагідні до Тиріона Ланістера. Йому погано спалося навіть на м'яких перинах. На «Сором'язливій панні» він облаштувався на даху каюти, замість подушки підкладаючи під голову моток линви. Нагорі було краще, ніж у тісному трюмі. Повітря свіжіше, а плюскіт річки приємніший за Качурове хропіння. Але такі втіхи мають свою ціну: палуба тверда, тож він прокидався весь заляклий, зсудомлені ноги боліли.

І зараз литки так задерев'яніли, що їх аж сіпало. Він розім'яв їх пальцями, щоб розігнати біль, та коли підвівся, все одно не стримав страдницької гримаси. «Непогано би помитися». Хлоп'ячий одяг тхнув, і від нього і Тиріон просмердівся. Решта команди купалася в річці, але він до них ще жодного разу не приєднався. Деякі з черепах, що їх він бачив на міліні, могли б його навпіл перекусити. Качур називав їх «костоламами». Та й не хотілося Тиріонові, щоб Лемора бачила його голим.

З даху каюти вела дерев'яна драбина. Натягнувши чоботи, Тиріон спустився на ют, де біля жаровні сидів, горнучись у вовчу шубу, Гриф. Перекупний меч сам чатував ночами, встаючи, коли решта команди лягає спати, й лягаючи на сході сонця.

Тиріон присів навпроти нього, гріючи руки над жаром. На березі співали солов'ї.

— Скоро день,— мовив Тиріон до Грифа.

— Не так і скоро. А нам треба рухатися.

Якби залежало від Грифа, «Сором'язлива панна» пливла б і вдень, і вночі, однак Яндрі з Ісіллою відмовилися ризикувати своїм байдаком поночі. У Верхньому Ройні повно корчів і топляка, які можуть пробити корпус «Сором'язливої панни». Гриф про це і слухати не хотів. Він хотів у Волантис.

Очі перекупного меча завжди бігали, вишукуючи в нічній темряві... що? «Піратів? Закам'янілих? Ловців рабів?» На ріці повно небезпек, знав карлик, але сам Гриф здавався Тиріонові небезпечнішим за них усі. Він нагадував йому Брона, от тільки у Брона був специфічний гумор, притаманний перекупним мечам, а у Грифа почуття гумору не було зовсім.

— Я б зараз убив за кубок вина,— пробурмотів Тиріон.

Гриф не озвався. «Ти раніше помреш, аніж хильнеш»,— здавалося, промовляли його безбарвні очі. Першої ночі на «Сором'язливій панні» Тиріон напився, аж на очі не бачив. На ранок у голові так гуло, наче там дракони гризлися. Гриф тільки глянув, як він блює через борт байдака, й мовив: «З випивкою покінчено».

«Вино допомагає спати»,— запротестував Тиріон. Насправді він хотів сказати: вино стирає сновидіння.

«Не спи»,— непохитно відповів Гриф.

На сході перше бліде світло дня заливало небо над річкою. Чорні води Ройна помалу посиніли, під колір волосся й бороди перекупного меча. Гриф звівся на ноги.

— Скоро всі прокинуться. Твоя вахта.

Щойно замовкли солов'ї, їхню пісню підхопили річкові жайворонки. В очеретах плюскалися чаплі, лишаячи сліди на відмілинах. Хмари в небі аж світилися — рожеві й фіолетові, кармазинові й золоті, перламутрові й шафранові. Одна з них нагадувала дракона. Хтось колись написав: «Якщо людина бачила

дракона в польоті, то може вже сидіти вдома й поратися у садку, бо на світі немає більшого дива». Тиріон, почухавши шрам, спробував пригадати, хто ж це написав. Останнім часом дракони займали чимало місця у його думках.

— Доброго ранку, Гугоре,— з'явилася септа Лемора у своїй білій рясі, підперезаній семибарвною крайкою. Волосся вільно спадало на плечі.— Як спалося?

— Не дуже міцно, міледі. Ви мені знову наснилися.

«Радше наверзлися». Тиріон не міг заснути, тож, поклавши руку собі поміж ноги, уявив, як септа сідає на нього, як підстрибують її перса...

— Якийсь розпусний сон, мабуть. І сам ви розпусник. Помолитесь зі мною, щоб вимолити прощення гріхів?

«Тільки так, як моляться на Літніх островах».

— Ні, але я залюбки передам через вас довгий і солодкий поцілунок Діві.

Сміючись, септа рушила на ніс байдака. Вона традиційно щоранку купалася в річці.

— Цей байдак назвали точно не на вашу честь,— гукнув до неї Тиріон, коли вона скинула рясу.

— Матір з Отцем створили нас за своїм образом і подобою, Гугоре. Ми маємо пишатися своїми тілами, бо вони — творіння богів.

«Мене боги творили, мабуть, добряче впившись». Карлик спостерігав, як Лемора пірнає у воду. Від цієї картини у нього завжди вставало. Було щось чарівно-непристойне в самій ідеї, що можна стягнути з септи непорочно-білу рясу й розсунути їй ноги. «Позбавити цноти»,— подумав він... хоча вона і близько не така цнотлива, якою видається. Оті розтяжки на животі могли з'явитися тільки після вагітності.

Яндрі з Ісіллою збудилися разом із сонцем і взялися до своїх справ. Яндрі, перевіряючи снасті, раз у раз кидав скрадливі погляди на Лемору. Ісілла, його мініатюрна темношкіра дружина, не звертала уваги. На кормі вона підкинула трісок у жаровню, почорнілим клинком помішала жар і заходилася місити тісто на коржі до сніданку.

Коли Лемора знову вилізла на палубу, Тиріон з насолодою дивився, як збігає вода у неї між грудей, як у ранішньому світлі горить золотом її гладенька шкіра. Їй було вже за сорок — не юна краса, а

зріла врода, яка й досі тішить око. «Охота не гірша за випивку»,— вирішив Тиріон. Так він почувався живим.

— Бачили черепаху, Гугоре? — запитала септа, вичавлюючи воду з волосся.— Велику, кілевату?

Зранку спостерігати за черепахами було найкраще. Удень вони спускалися глибше або ховалися по водоріях уздовж берегів, та коли сонце тільки-тільки сходило, вони випірнали на поверхню. Деякі любили поплавати біля байдака. Тиріон бачив дюжину різновидів: звичайних, зелених, чорних, клішнявих і рогатих, з кілеватими й візерунчастими панцирами, на яких вирували кольори золотий, нефритовий і кремовий. Були серед них і такі величезні, хоч верхи сідай. Яндрі божився, що ройнарські князі на таких черепахах перетинали ріку. Вони з дружиною були зелекровицькі — пара дорнських сиріт, які повернулися на Ройн, до річки-матері.

— Кіля я і не помітив...— («Бо задивився на голу жінку»).

— Шкода,— мовила Лемора, натягаючи рясу через голову.— Ви ж бо, я точно знаю, так рано прокидаєтеся в надії подивитися на черепах.

— Я і сонячний схід люблю,— озвався Тиріон: це ж бо те саме, як дивитися на голу панну, що виходить з купелі. Є гарніші, є гірші, але всі вони несуть у собі обіцянку.— Але і в черепах є своя краса, не заперечую. Ніщо так не тішить око, як пара гарних круглих... панцирів.

Септа Лемора розсміялася. Як у всіх на «Сором'язливій панні», у неї були свої таємниці. Ну і нехай. «Я ж не роззнайомитися з нею хочу, а розважитися». Вона теж про це знала. Вішаючи свій септинський кристал на шию, у западинку між грудей, вона дражнила Тиріона посмішкою.

Яндрі підняв якір, зняв з даху кабіни одну з довгих жердин і відштовхнувся. Дві чаплі звели голови, спостерігаючи, як «Сором'язлива панна» відпливає від берега на середину течії. Байдак повільно поплив за течією. Яндрі пішов до румпеля. Ісілла перевертала коржі. Вона вже поставила на жаровню залізну пательню й поклала на неї шинку. Часом вона смажила коржі з шинкою, а часом — шинку з коржами. Раз на два тижні бувала риба, але не сьогодні.

Щойно Ісілла відвернулася, Тиріон поцупив з жаровні коржика, прудко відстрибнувши, щоб не отримати по лобі застрашливою дерев'яною ложкою. Їсти їх краще гарячими, поливаючи медом і маслом. Запах смаженої шинки незабаром виманив з трюму Качура.

Він нахилився над жаровнею понюхати, отримав Ісіллиною ложкою і пішов, як зазвичай уранці, посцяти з корми.

Тиріон перевальцем приєднався до нього.

— Оце видовище,— пожартував він, поки вони двоє спорожнювали сечові міхури,— карлик і качур роблять повноводий Ройн ще повноводішим.

Яндрі глузливо пирхнув.

— Мати-річка і без твоїх вод обійдеться, Йолло. Ройн — наймогутніша ріка на світі.

Тиріон обтрусив останні краплі.

— Карлика в ній точно можна втопити, не заперечую. Але Мандер не вужчий. І Тризуб у гирлі також. А Чорноводий Бурчак глибший.

— Ти нашої річки не знаєш. От побачиш.

Шинка підсмажилася до хрусткої шкоринки, коржі набули золотаво-брунатного відтінку.

— Доброго ранку всім,— привітався хлопець, нижчий за Качура, цибатий, що явно свідчило: він ще росте. «Цей безбородий хлопчисько міг би отримати будь-яку дівчину в Сімох Королівствах навіть і без синього волосся. Від погляду цих очей вони всі просто танули б». Як і батько, Гриф Молодший мав сині очі, тільки в батька вони були дуже світлі, блакитні, а в сина — темні. У світлі ліхтаря вони здавалися чорними, а в сутінках — фіалковими. Вії були довжелезні, як у жінки.

— Чую шинку,— мовив хлопець, натягуючи чоботи.

— Добру шинку,— сказала Ісілла.— Сідай.

Вона годувала команду на юті: Грифу Молодшому підкладала коржі з медом, а Качура била ложкою по руках, коли той намагався взяти собі шинки на добавку. Тиріон розломив два коржі, наклав шинки й відніс один Яндрі до румпеля. По тому допоміг Качурові підняти велике трикутне вітрило «Сором'язливої панни». Яндрі вивів байдак на середину річки, де течія найдужча. «Сором'язлива панна» — чудове судно. Ця плоскодонка пройде навіть по найменших річкових притоках, проминаючи мілини, на які одразу б сіли більші судна, а з піднятим вітрилом і з гарною течією пливе вона дуже прудко. У Верхньому Ройні це іноді рятує життя, казав Яндрі.

— Вище Скорботи вже тисячу років немає законів.

— І людей, наскільки я бачу, також.

Уздовж берегів Тиріон помічав якісь руїни — купи каміння, порослі лозою, мохом і квітами, та більше жодних ознак людської присутності.

— Не знаєш ти нашої річки, Йолло. Піратське судно може заплисти в будь-яку притоку, а серед руїн часто ховаються раби-втікачі. Ловці рабів рідко запливають так далеко на північ.

— Краще вже ловці рабів, ніж черепахи.

Тиріон не був рабом-утікачем, тож і не боявся, що його зловлять. А пірати навряд чи зацікавляться байдаком, який спускається за течією. Цінності зазвичай піднімаються проти течії, з Волантиса.

Коли закінчилася шинка, Качур стукнув Грифа Молодшого кулаком у плече.

— Час понаставити трохи синців. Сьогодні, думаю, мечами.

— Мечами? — широко всміхнувся Гриф Молодший. — Мечі — це добре.

Тиріон допоміг йому вдягнутися для тренування в цупкі бриджі, підбитий камзол і стару щербату кірасу. Сер Роллі натягнув кольчугу і дублену шкіру. На голови обидва вдягнули шоломи, а з купи зброї у скрині обрали тупі мечі. До бою стали на юті: енергійно наскакували один на одного, а решта товариства спостерігала.

Коли вони билися на булавах або тупих бардах, зріст і сила сера Роллі швидко забезпечували йому перевагу над його вихованцем; змагання на мечех проходили рівніше. Сьогодні ані той, ані той не взяли щитів, тож тепер рубалися й відбивалися, переміщаючись по всій палубі. Гуркіт бою летів луною понад річкою. Гриф Молодший нападав частіше, зате у Качура удари були сильніші. Незабаром здоровань почав стомлюватися. Тепер він бив трішки повільніше й нижче. Гриф Молодший парирував усі удари й відповів такою шаленою атакою, що відтіснив сера Роллі. Діставшись корми, хлопчина заклинив два мечі та штурхнув Качура плечем — і здоровань полетів у ріку.

Випірнув він відпльовуючись і лаючись, зично вимагаючи негайно витягнути його, поки ті костоломи йому сорому не відкусили. Тиріон кинув йому линву.

— Качури ж наче краще мають плавати,— промовив він, разом з Яндрі затуляючи лицаря назад на «Сором'язливу панну».

Сер Роллі схопив Тиріона за комір і сторчголов жбурнув у Ройн.

— Ану погляньмо, як плавають карлики.

Тиріон тільки посміявся: він плавав непогано, от і зараз спокійно плюскався у воді... поки ноги не почало судомити. Гриф Молодший простягнув йому жердину.

— Ви не перший намагаєтеся мене втопити,— мовив до Качура Тиріон, виливаючи з чобота річкову воду.— У день мого народження батько кинув мене в криницю, та я був такий потворний, що водяна відьма, яка мешкала на дні, виплюнула мене на поверхню.

Він стягнув другий чобіт, а тоді колесом пройшовся по палубі, забризкавши всіх присутніх.

— Де ви цього навчилися? — розсміявся Гриф Молодший.

— У балагані,— збрехав карлик.— Матуся любила мене найбільше за всіх своїх дітей, бо ж я був такий маленький! До сімох років прикладала мене до грудей. Брати мені так заздрили, що запхали в мішок і продали в балаган. За спробу втечі власник балагану відтяв мені півноса, тож вибору в мене не залишилося: довелося мандрувати разом з трупом і вчитися розважати людей.

Справжня історія дещо відрізнялася. Коли Тиріонові було років шість-сім, дядько навчив його деяких акробатичних трюків. Тиріонові дуже сподобалося. З півроку він колесом катався по Кичері Кастерлі, викликаючи посмішки у всіх — і в септонів, і в слуг, і в зброєносців. Раз чи двічі він навіть Серсі розсмішив.

Але все водномить закінчилося, коли зі служби на Королівському Причалі повернувся батько. За вечерею Тиріон вирішив здивувати батька: пройшовся уздовж почесного столу на руках. Тайвінові Ланістеру це не сподобалося. «Боги створили тебе карликом. Невже обов'язково ще й корчити блазня? Ти народився левом, а не мавпою».

«Але ти, батьку, вже труп,— подумав Тиріон,— і тепер я можу блазнювати скільки влізе».

— У вас дар веселити людей,— мовила септа Лемора до Тиріона, поки той сушив ноги.— Подякуйте Отцю Небесному. Він дає дари всім своїм дітям.

— Щира правда,— люб'язно погодився він. «А коли я помру, поховайте мене з арбалетом, щоб я зміг віддячити Отцю Небесному за його дари, як віддячив отцю земному».

Одяг і досі був мокрий після примусового купання, неприємно липнув до рук і ніг. Поки Гриф Молодший пішов із септою Леморою

учитися премудростей Віри, Тиріон скинув мокре вбрання й одягнувся в сухе. Коли він повернувся на палубу, Качур розреготався. Важко було йому за це дорікати. В такому одязі Тиріон мав кумедний вигляд. Ліва половина камзола була пошита з фіолетового оксамиту з бронзовими заклепками, а права — з жовтої вовни, з зеленим квітчастим візерунком. Так само і бриджі: права холоша була зелена, а ліва — біло-червона, смугаста. Одна зі скринь Ілірію була натоптана дитячим одягом — затхлим, але добротним. Септа Лемора порізала костюми навпіл, перемішала й позшивала наново, щоб нагадувало блазенський костюм. Гриф наполіг, щоб Тиріон сам допомагав різати й шити. Без сумніву, хотів принизити, але Тиріонові сподобалося шити. В товаристві Лемори завжди було приємно, хай вона і шпетила його повсякчас за нешанобливі висловлювання щодо богів. «Якщо Гриф хоче виставити мене блазнем, я йому підіграю».

Але інше його завдання було зовсім не блазенське. «У Качура — меч, у мене — перо й пергамент». Гриф звелів Тиріонові записати про драконів усе, що відомо. Завдання грандіозне, але карлик працював щодня, сидючи схрестивши ноги на даху каюти і старанно шкрябаючи пером.

Багато років Тиріон читав усе можливе про драконів. Здебільшого то були казки, яким не можна довіряти, а книжки, які дав Ілірію, сам Тиріон не обрав би. Що він хотів би отримати, то це «Полум'я фрігольду» — історію Валерії авторства Галендро. Однак у Вестеросі ніде не було повного примірника: навіть у Цитаделі бракувало двадцяти сімох сувоїв. «У Старому Волантисі, понад усякий сумнів, має бути бібліотека. Може, там буде примірник, якщо мені вдасться проникнути за Чорні стіни в серце міста».

Отримати книжку «Дракони, полози й віверни: протиприродна історія» септона Варта він і не сподівався. Варт був коваленком, який за часів правління Джейгейрися Миротворця доріс до посади правиці. Його вороги вважали його не септоном, а справжнім чаклуном. Бейлор Благословенний, посівши Залізний трон, наказав знищити всі його праці. Десять років тому Тиріон прочитав уцілілий уривок з «Протиприродної історії», але мав сумніви, що праця якось потрапила за вузьке море і може там знайтися. А ще менше було шансів натрапити на политу кров'ю уривчасту анонімну працю, яка іноді називалася «Кров і вогонь», а іноді — «Кінець драконів», єдиний

уцілілий примірник якої буцімто заховали в замкненому підземеллі під Цитаделлю.

Коли на палубі з'явився, позіхаючи, Недомейстер, карлик саме записував усе, що пам'ятав про парування драконів, а погляди Барта, Манкуна й Томакса з цього питання мали великі розбіжності. Гальдон пішов на корму відлити на сонячну доріжку, яка мерехтіла на воді, з кожним повівом вітру розсипаючись.

— До вечора маємо доплисти до злиття Нойни з Ройном, Йолло, — гукнув Недомейстер.

Тиріон відірвав погляд від письма.

— Мене звати Гугор. Йолло ховається у мене в штанах. Може, випустити його погратися?

— Краще не треба. Ще черепах налякаєш, — Гальдонові на уста наповзла посмішка — гостра, як лезо кинджала. — Як, ти сказав, називалася вулиця в Ланіспорті, де ти народився, Йолло?

— Я народився у провулку. Безіменному.

Тиріон з болісним задоволенням вигадував яскраві подробиці життя Гугора Гілла, також відомого як Йолло, байстрюка з Ланіспорту. «Найкращі брехні — трішки присмачені правдою». Карлик усвідомлював, що в нього акцент західняка, ще й високородного західняка, тож Гугор має бути позашлюбним сином якого-небудь лорда. Місцем народження він обрав Ланіспорт, бо знав це місто краще за Старгород чи Королівський Причал, а більшість карликів зрештою опиняється у містах, навіть якщо їх народила добродійка Незграба на грядці ріпи. В сільській місцевості ні цирку потвор, ні балаганів... зате повно криниць, які проковтнуть і небажаних кошенят, і триголових телят, і таких діток, як Тиріон.

— Бачу, ти знову псуєш добрий пергамент, Йолло, — Гальдон зашнурував бриджі.

— Не всім пощастить бути недомейстром, — сказав Тиріон, у якого вже зводило руку. Відклавши перо, він попрацював короткими пальцями. — Не хочеш зіграти в сивас?

Недомейстер завжди перемагав, але за грою час збігав швидше.

— Увечері. Не приєднаєшся до нас із Грифом на уроці?

— Чом би й ні? Комусь же треба виправляти твої помилки.

На «Сором'язливій панні» було чотири каюти. В одній мешкали Яндрі з Ісіллою, в іншій — Гриф із Грифом Молодшим. По окремих

каюті мали септа Лемора і Гальдон. Каюта Недомейстра була найбільша. Одна стіна була завішана книжковими полицями й заставлена кошиками, повними старих сувоїв і пергаментів; на іншій стіні були полиці з мастями, травами й зіллями. З жовтого хвилястого ілюмінатора косо падало золоте проміння. З меблів тут було ліжко, письмовий стіл, крісло, стільчик і Недомейстрів столик для сивасу, завалений різьбленими дерев'яними фігурами.

Навчання почалося з уроку мови. Гриф Молодший балакав загальною мовою так, наче знав її з народження; вільно володів валерійською і розмовними діалектами Пентоса, Тайроша, Мира й Ліса, а ще опанував торгіву говірку моряків. Волантиський діалект був для нього такий самий новий, як і для Тиріона, отож щодня вони вивчали декілька нових слів, а Гальдон виправляв помилки. З мірінською мовою було важче: вона також походила від валерійської, але прищепленої на грубу, неоковирну мову Старого Гіса.

— Щоб добре говорити гіскарською, треба осу в носа запхнути,— пожалівся Тиріон. Гриф Молодший розсміявся, але Недомейстер лише сказав:

— Ще раз.

Хлопець слухняно повторив, закочуючи очі від усіх «з-з-з». «У нього кращий слух,— змушений був визнати Тиріон,— хоча можу закластися, що язик у мене більш повороткий».

За уроком мови йшла геометрія. Вона давалася хлопцеві важче, однак Гальдон був терплячим учителем, та й Тиріон допомагав. Премудростей прямокутників, кругів і трикутників він навчився від батькових мейстрів у Кичері Кастерлі, й зараз неочікувано легко пригадував свою науку.

Заки перейшли до історії, Гриф Молодший почав крутитися.

— Ми обговорювали історію Волантиса,— мовив до нього Гальдон.— Можеш пояснити Йолло відмінність між тигром і слоном?

— Волантис — найдавніше з дев'ятьох вільних міст, первісток Валерії,— змуджено почав відповідати хлопець.— Після Руїни волантисяни позиціонували себе як спадкоємців фрігольду й законних володарів світу, але не мали згоди в тому, яким чином досягти панування. Шляхта, «давня кров», вважала, що слід завоювати світ мечем, а купці й лихварі виступали за торгівлю. У боротьбі за владу в місті дві протиборчі фракції отримали назви «тигрів» і «слонів».

Майже століття після руїни Валерії владу тримали тигри. Деякий час справи йшли успішно. Волантиський флот узяв Ліс, а волантиська армія — Мир, тож протягом двох поколінь цими трьома містами керували з-за Чорних стін. Але кінець прийшов, коли тигри спробували проковтнути Тайрош. У війну на боці тайросян вступив Пентос, а з ним і вестероський король штормових земель. Браавос надав лісянським вигнанцям сто бойових кораблів, Ейгон Таргарієн вилетів з Драконстону на Чорному Жасі, а Мир і Ліс підняли повстання. Війна спустошила Спірні землі, але звільнила Ліс і Мир з ярма. Тигри зазнали й інших поразок. Флот, який вони вислали, щоб повернути Валерію, пропав у Курному морі. Їхню владу над Ройном повалили Когор і Норвос у битві вогняних галер на озері Кинджал. Зі сходу хлинули дотраки, виганяючи і простолюду з халуп, і шляхту з маєтків, і зрештою від Когорського лісу аж до верхів'їв Селору zostалися самі руїни та бур'ян. Після цілого сторіччя війни Волантис лишився зломленим, злиденим і знелюдним. Отоді піднялися слони і з тої пори тримають владу. В якісь роки тиграм щастить і з них обирають тріарха, але тільки одного, в якісь роки — взагалі ні, отож уже триста років містом керують слони.

— Атож, — сказав Гальдон. — А теперішні тріархи?

— Малакво — тигр, Найесос і Доніфос — слони.

— І який урок можна отримати з волантиської історії?

— Без драконів не завоювати світу.

Тиріон не втримав сміху.

Пізніше, коли Гриф Молодший пішов на палубу допомагати Яндрі з вітрилами й жердинами, Гальдон заходився готувати столик для сивасу до гри. Спостерігаючи за ним своїми різнобарвними очима, Тиріон мовив:

— Кмітливий хлопець. Ви добре його вчили. Сумно це визнавати, але у Вестеросі половина лордів не така освічена. Мови, історія, співи, математика... непоганий рівень для сина якогось перекупного меча.

— У вправних руках книжка може виявитися не менш різючою зброєю, ніж меч, — озвався Гальдон. — Цього разу постарайся дати мені справжній бій, Йолло. У сивас ти граєш не краще, ніж колесом ходиш.

— Я намагаюся приспати вашу пильність, — відповів Тиріон, поки вони розставляли кісточки з двох боків різьбленої дерев'яної ширми. —

Ви *вважаєте*, що навчили мене грати, але речі не завжди є такими, якими видаються. А що як я навчився грати в сироторгівця — такий варіант ви не розглядали?

— Іліріо в сивас не грає.

«Ні,— подумав карлик,— він грає у гру престолів, і в ній ви з Грифом і Качуром — тільки фігури, які він переставляє на власний розсуд і якими за потреби жертвує, от як пожертвував Вісерисом».

— Тоді це ваша провина. Якщо я граю поганенько, винні ви.

— Йолло,— хихикнув Недомейстер,— мені бракуватиме тебе, коли пірати переріжуть тобі горлянку.

— Та де ці славнозвісні пірати? Я вже починаю думати, що ви з Іліріо їх виградали.

— Найбільше їх на ділянці від Ар-Ноя до Скорботи. Понад руїнами Ар-Ноя рікою правлять когоряни, а нижче Скорботи владу тримають волантиські галери, але ні ті, ні ті не контролюють відтинок річки поміж цими точками, тож його захопили пірати. На озері Кинджал повно острівців, де вони чайться по прихованих печерах і таємних кріпостях... Ти готовий?

— До гри? Понад усякий сумнів. До піратів? Навряд чи.

Гальдон прибрав ширму. Обидва почали задумливо роздивлятися початкові позиції одне одного.

— А ти вчишся,— зауважив Недомейстер.

Тиріон був уже взяв у руку дракона, але передумав. Останнього разу він надто рано ввів його у гру — і дракона з'їла метавка.

— Якщо ми і справді стрінемося з цими легендарними піратами, може, я до них приєднаюся. Скажу їм, що мене звати Гугор Недомейстер,— він пересунув легку кавалерію в напрямку Гальдонових гір.

Гальдон у відповідь пішов слоном.

— Тобі краще підійшло б Гугор Недоумок.

— Щоб з вами зрівнятися, багато розуму не треба,— сказав Тиріон, пересуваючи важку кавалерію на підтримку легкої.— Не хочете поставити на те, хто виграє?

— Скільки? — звів брову Недомейстер.

— Грошей я не маю. Зіграємо на секрети.

— Гриф мені язика відріже.

— Боїтеся? На вашому місці я б теж боявся.

— Раніше в мене зі сраки полізуть черепахи, ніж ти у мене виграєш у сивас,— мовив Недомейстер, пересуваючи списників.— Приймаю ставку, коротуне.

Тиріон потягнувся до свого дракона.

Тільки за три години коротун нарешті виповз на палубу, щоб спорожнити сечовий міхур. Качур саме допомагав Яндрі опускати вітрило, а за румпель стала Ісілла. Понад прибережними заростями комишу низько висіло сонце, вітер став поривчастим. «Мені конче потрібен бурдюк вина»,— подумав карлик. Ноги судомило від довгого сидіння на стільці, а в голові так паморочилося, що він мало не вивалився в ріку.

— Йолло,— гукнув Качур.— Де Гальдон?

— Йому недобре і він пішов у ліжку. У нього зі сраки черепахи лізуть.

Залишивши лицаря розгадувати цю загадку, Тиріон по драбині виліз на дах каюти. На сході, за скелястим островом, уже збиралася темрява.

Саме на даху каюти і розшукала його септа Лемора.

— Відчуваєш у повітрі наближення бурі, Гугоре Гілл? Попереду озеро Кинджал, там рискають пірати. А далі вже Скорбота.

«Не моя. Свої скорботи я всюди ношу з собою». Згадавши Тишу, він знову подумав: а куди діваються повії? «Може, перебираються у Волантис? От знайду її там... Людина завжди чіпляється за надію». Він гадки не мав, що казати Тиші. «Вибач, що дозволив тебе згвалтувати, кохана. Я ж бо думав, що ти — повія. Зможеш мене пробачити? Хотів би я повернутися в нашу хатину, до нашого родинного життя».

Проминули острів. На східному березі Тиріон побачив руїни: похилені мури й розвалені вежі, розбиті бані й ряди трухлявих дерев'яних колон, залиті мулом і зарослі фіолетовим мохом вулиці. «Ще одне мертве місто, вдсятеро більше за Гоян-Дроге». Тепер тут замешкали черепахи — великі косточками. Карлик бачив, як вони гріються на сонечку — брунатні й чорні горбики з зубчастими кілями на панцирах. Кількоро, побачивши «Сором'язливу панну», пірнули у воду, лишаючи по собі кола. Тут плавати точно не варто.

А потім крізь покручені напівзатонулі дерева на широких мокрих вулицях Тиріон угледів сріблясту пелену сонячного світла на воді. «Ще одна річка,— одразу здогадався він,— біжить до Ройна». Смужка землі

вужчала, руїни вищали, й нарешті місто обірвалося на мисі, де ще стояли рештки велетенського палацу з рожевого й зеленого мармуру: над критими галереями височіли розвалені бані й поламани шпилі. У доках, де колись могло поміститися з півсотні кораблів, також спали костоломи. І Тиріон здогадався, де він. «Це ж колишній палац Наймірії — усе, що залишилося від її міста, від Най-Сара».

— Йолло,— крикнув Яндрі, коли «Сором'язлива панна» проминула мис,— тепер скажи, що у Вестеросі є такі великі ріки, як матір річок Ройн.

— Я ж не знав,— відгукнувся Тиріон.— Нема в Сімох Королівствах і наполовину такої широкої річки, як ця.

В ріку, якою вони спускалися, впадала її близнючка, що завширшки майже дорівнювалася Мандеру або Тризубу.

— Це Най-Сар, де матір приймає в лоно свою дику дочку — Нойну,— сказав Яндрі,— але найширша вода буде після наступної притоки. Де озеро Кинджал, у Ройн впадає Койна, смаглява донька, повна золота й бурштину з Сокири та соснових шишок з Когорського лісу. Далі на південь у матір річок впадає Лорулу — усміхнена донька з Золотих полів. У місці їхнього злиття колись стояв Кроян, святкове місто з каналами замість вулиць і золотими будинками. Відтак річка тягнеться ще на багато льє на південний схід, поки нарешті її повільна течія не підхоплює Селору — сором'язливу доньку, чиє річище ховається в комишах і корчах. Там мати річок розливається так широко, що людина в човні на середині річища не бачить ні правого берега, ні лівого. Ось побачиш, мій маленький друже.

«Побачу»,— подумав карлик — і тут ярдів за шість від байдака угледів якесь збурення. Він саме збирався показати його Леморі, коли на поверхню щось випірнуло з такою силою, що аж гойднуло хвилиною «Сором'язливу панну».

Це була ще одна черепаха — рогата, велетенська, з темно-зеленим панциром у брунатних плямах, порослим водоростями, до яких ліпилися тверді чорні річкові молюски. Піднявши голову, вона заревіла, і цей низький гортанний рик був гучніший за бойовий ріжок.

— Це благословення,— вигукнула Ісілла, й по щоках їй побігли сльози.— Це благословення, це благословення!

Качур улюлюкав, а з ним і Гриф Молодший. Гальдон вийшов на палубу дізнатися причину здійсненої бучі... але запізнився. Велетенська

черепаха уже знову зникла у воді.

— Що за галас? — поцікавився Недомейстер.

— Черепаха, — відповів Тиріон. — Більша за байдак.

— Це він, — вигукнув Яндрі. — Річковий старий.

«А чом би й ні? — посміхнувся Тиріон. — Народження царів завжди провіщають боги і дива».

Давос

З кожним поривом вітру виляскуючи латаним вітрилом, «Потішна повитуха» прокралася у Білу Гавань з вечірнім припливом.

Це був старий ког, який навіть замолоду важко було назвати гарним. Носова фігура являло собою розсміяну жінку, яка за одну ніжку тримала немовля, але і щоки жінки, і дупцю немовляти вже поточив шашіль. Облавок вкривали численні шари жовтувато-брунатної фарби, а вітрила були сірі й подерті. На такому кораблі ніхто надовго не затримує погляд — хіба що з цікавості, як це він і досі тримається на плаву. В Білій Гавані «Потішну повитуху» добре знали. Багато років вона вела дрібну торгівлю з Сестритоном.

Не на таке прибуття сподівався Давос Сіворт, коли відпливав із Саладором і його флотом. Тоді все здавалося простішим. Круки не принесли звістки про те, що Біла Гавань присягає на вірність королю Станісові, тож його світлість відіслав на переговори з лордом Мандерлі свого посла. На доказ королівської сили Давос мав прибути на Саладоровому галеасі «Валірійка», за яким ішов цілий лісянський флот. Тут були самі смугасті облавки: рожево-блакитні, біло-зелені, фіолетово-золоті. Лісянці обожнюють яскраві барви, а Саладор Саан серед них найбарвистіший. «Саладор Сяйливий,— подумав Давос,— от тільки шторми поклали цьому сяйву край».

Отож натомість довелося прократатися в місто, як бувало двадцять років тому. Поки Давос не розвідає обстановку, розважливіше вдавати простого моряка, а не лорда.

Попереду, на східному узбережжі, де Білий Ніж розтинає вузьку затоку, постали побілені мури Білої Гавані. Відтоді як Давос був тут востаннє, з дюжину років тому, місто дещо укріпили. Мол, який розділяв внутрішню й зовнішню частини гавані, зміцнили довгим

муром тридцять футів заввишки й майже мильо завдовжки, з вежами через кожні сто ярдів. З Тюленьчої скелі, де колись були самі руїни, здіймався дим. «Добре це чи погано, залежить від того, на чий бік пристане лорд Вайман».

Давос завжди любив це місто — ще відтоді, як уперше приплив сюди юнгою на «Ріннекоті». Невелике порівняно зі Старгородом чи Королівським Причалом, місто було чисте і добре впорядковане, з широкими та прямими брукованими вулицями, на яких важко було загубитися. Муровані будинки всі були побілені й накриті гостроверхими темно-сірими лупаковими дахами. Роро Угорис, старий химородний шкіпер «Ріннекота», любив повторювати, що розрізняє порти за запахом. Міста — як жінки, наполягав він: у кожного свій унікальний аромат. Старгород квітне, як напахчена вдовиця. Ланіспорт пахне, як доярка, свіжа і проста, з димком у косах. Королівський Причал смердить, як немита повія. А у Білої Гавані дух різкий і солоний, а ще трохи рибний. «Так має пахнути русалка,— казав Роро. — Це місто пахне морем».

«Це й досі так»,— подумав Давос, але відчувався і торф'яний димок, яким тягнуло з Тюленьчої скелі. Морська скеля вивищувалася на підступах до зовнішньої частини гавані — крута і сіро-зелена, вона стриміла на п'ятдесят футів над водою. Верхівку увінчувало коло обвітрених валунів — городище перших людей, яке сотні років стояло безлюдне й покинуте. Тільки нині воно вже не безлюдне. Давос побачив скорпіони і вогнемети, поміж яких прозирали арбалетники. «Там, нагорі, мабуть, холодно й вогко». В усі попередні рази, коли він тут бував, унизу на потрощеному камінні грілися на сонечку тюлені. Коли «Ріннекіт» виходив з Білої Гавані, Безокий Байстриук завжди змушував Давоса їх рахувати: що більше там тюленів, казав Роро, то успішнішою буде подорож. Нині тюленів не було. Їх відлякали дим і солдати. «Для людини мудрішої це була б засторога. Була б у мене клепка, я поплив би з Саладором. Повернувся б на південь, до Марії і синів. На королівській службі я втратив чотирьох синів, а п'ятий мій синок служить у короля зброєносцем. Невже я не маю права леліяти тих двох, що мені лишилися? Я так давно з ними не бачився!»

У Східній варті чорні брати казали, що Мандерлі з Білої Гавані не дружать з Болтонами зі Страхфорту. Залізний трон підвищив Руза Болтона до хранителя Півночі, тож цілком резонно для Ваймана

Мандерлі було би присягнути Станісові. «Білій Гавані самій не встояти. Лордові Вайману король Станіс потрібен не менше, ніж Станісові — Вайман». Принаймні так здавалося у Східній варті.

Але у Сестритоні ці надії розвіялися. Якщо лорд Борел не помиляється і Мандерлі хочуть приєднатися до Болтонів і Фреїв... ні, Давос про це навіть думати не воліє. Скоро він усе довідається. Він тільки й сподівався, що приплив не запізно.

«Мур на молі приховує внутрішню частину гавані»,— збагнув Давос, коли «Потішна повитуха» почала спускати вітрило. Зовнішня гавань була більша, але у внутрішній стояти на якорі краще, бо з одного боку захищає міський мур, з другого — громаддя Вовчого Лігва, а тепер ще й мур на молі. У Східній-варті-на-морі Котер Пайк казав Давосові, що лорд Вайман буде військові галери. Можливо, за цими стінами ховається два десятки кораблів, тільки й чекаючи команди виходити в море.

За товстими білими міськими мурами, на пагорбі, височів бундючний білий Новий замок, увінчаний високими статуями Сімох. Мандерлі, яких витіснили з Розлогів, принесли з собою на Північ свою Віру. В Білій Гавані є і богопраліс — задумливе плетиво коріння, віття і каміння, замкнене за чорними стінами Вовчого Лігва, старовинної фортеці, яка нині править за в'язницю. Та переважно тут нині верховодять септони.

Повсюди майорів тритон дому Мандерлі — на вежах Нового замку, над Тюленячою брамою, уздовж міських мурів. У Східній варті північани запевняли, що Біла Гавань ніколи не зрадить присяги Вічнозиму, однак Давос не бачив і натяку на деривовка Старків. «Левів також не видно. Лорд Вайман ще точно не присягнув королю Томенові, а то підняв би його штандарт».

На причалах мурашилися люди. З пришвартованих уздовж рибного ринку човнів розвантажували улов. Угледів Давос і три річкові судна — довгі та стрункі, міцно збудовані, щоб витримувати стрімку течію і кам'янисті бистрини Білого Ножа. Але Давоса більше цікавили морські судна: пара караків, таких самих побляклих і пошарпаних, як і «Потішна повитуха»; торгова галера «Штормова танцівниця»; коги «Зухвалий магістр» і «Ріг достатку»; браавоський галеас, який вирізнявся фіолетовим облавком і такими самими вітрилами...

...а далі — бойовий корабель.

Усі Давосові надії враз померли, мов ножем прошиті. Облавок корабля був чорно-золотий, носова фігура — лев зі здійнятою лапою. На кормі, попід розмаяним прапором з гербом малолітнього короля Залізного трону, виднілася назва — «Зорелев». Рік тому Давос ще не зміг би прочитати цього напису, але на Драконстоні мейстер Пілос трохи навчив його грамоти. Та цього разу Давос не отримав задоволення від читання. Він молився, щоб галера згинула в тому самому штормі, що майже зруйнував Саладорів флот, але боги не дослухалися. Фреї вже тут, і Давосові доведеться з ними зустрітися.

«Потішна повитуха» пришвартувалася до обшарпаного дерев'яного причалу в зовнішній гавані, подалі від «Зорелева». Поки команда закріплювала кінці до паль і спускала трап, капітан неквапом підійшов до Давоса. Касо Могат, напівкровка з вузького моря, народився від сестритонської повії та китобоя-ібенця. Всього п'ять футів на зріст, страшенно волохатий, він фарбував чуприну й бакенбарди в зеленкуватий колір моху, тому нагадував пень, узутий у жовті чоботи. Попри зовнішність, з нього був добрий моряк, хоч як капітан він зі своєю командою поводився дуже суворо.

— Скільки вас не буде?

— Щонайменше цілий день. Може, й довше.

Давос звик, що лорди любляють змушувати чекати. Він підозрював, робилося це для того, щоб відвідувач понервувався, а ще щоб показати свою владу.

— «Повитуха» затримається тут на три дні. Не довше. Мене почнуть шукати в Сестритоні.

— Якщо все піде добре, може, я до завтра вже й повернуся.

— А якщо все піде погано?

«Може, взагалі не повернуся».

— Не чекайте на мене.

Коли він спускався трапом, на борт піднімалося двоє митників, але жоден з них і не глянув на Давоса. Вони прийшли побачитися зі шкіпером і перевірити трюми; прості моряки їх не обходили, а Давос схожий на простого моряка як ніхто: середнього зросту, з грубуватим селянським обличчям, обвітраним і засмаглим, зі шпакуватою бородою і каштановою чуприною, у якій майнула сивина. Вдягався він теж просто: старі чоботи, брунатні бриджі й синя сорочка, нефарбована вовняна манта, застібнута на дерев'яний гудзик. Щоб приховати

обрубані пальці, які багато років тому вкоротив йому Станіс, Давос носив шкіряні рукавиці, білі від солі. Він зовсім не нагадував лорда, а тим паче королівського правицю. Це й на краще — поки він не розвідає тут обстановку.

Пройшовшись уздовж набережної, Давос перетнув рибний ринок. «Зухвалий магістр» вантажив на борт мед. Уздовж пірсу в чотири ряди височіли діжки. За одним з рядів троє матросів грали в кості. Трохи далі рибачихи галасливо продавали денний улов, а хлопчина відбивав ритм на барабані, і під той ритм у колі річковиків танцював старий облізлий ведмідь. Під Тюленячою брамою стояло на чатах двоє списників з гербом дому Мандерлі на грудях, але вони були занадто заклопотані залицянням до портової повії, щоб звертати увагу на Давоса. Брама була відчинена, звідні ґрати підняті. Давос приєднався до людей, які заходили в місто.

Він потрапив на бруковану площу з фонтаном у центрі. З води піднімався кам'яний тритон — двадцять футів заввишки від хвоста до корони. Кучерява борода позеленіла й покрилася білим лишайником, а один із зубців його тризуба обламався ще до Давосового народження, та все одно тритон справляв поважне враження. Місцеві кликали його «старим рибоногом». Площа називалася на честь якогось давно померлого лорда, та однак усі знали її як Рибоногів двір.

Цього пообіддя у дворі було людно. Якась жінка прала у фонтані білизну й розвішувала сушитися на тризубі. В арках колонади коробейників надавали свої послуги писарі й міняйли, а ще тут промишляли чаклун-бурлака, травниця й поганенький жонглер. Якийсь чоловік торгував яблуками просто з купи, а жінка продавала оселедців з цибулею. Під ногами крутилися курчата й дитинчата. Раніше, коли Давос тут бував, велетенські дубові, окуті залізом двері Старого монетного двору були зачинені, але сьогодні стояли розчехнуті. В середині Давос побачив сотні жінок, дітей і старих, які кулилися на підлозі на горах шуб. Дехто палив багаття.

Давос зупинився під колонадою й за півпенні купив собі яблуко.

— А в Старому монетному дворі тепер люди живуть? — поцікавився він у торговця яблуками.

— Коли не мають де жити. Це переважно простолюди з Білого Ножа. А ще з Горнвуду. Ховаються за мурами від того Болтонового

Байстріюка. Гадки не маю, що з ними всіма робитиме його милість. Більшість сюди припхалася без нічого, в самому лахмітті.

Давос відчув докори сумління. «Люди шукають прихистку в місті, якого не торкнулися бої, а тут я — хочу знову втягнути їх у війну». Надкусивши яблуко, він знову відчув докори сумління.

— А що вони їдять?

Продавець яблук знизав плечима.

— Хтось жебракує. Хтось краде. Дівчата пішли по руках, як завжди буває, коли нема більше чого продавати. Хлопці, які доросли до п'яťох футів і вмюють тримати списа, завжди знайдуть місце в касарнях його милості.

«То він мобілізує солдатів». Мабуть, це добре... або погано, все залежить від ситуації. Яблуко було як картопля, але Давос примусив себе відкусити ще.

— Лорд Вайман хоче приєднатися до Байстріюка?

— Ну,— озвався продавець,— коли наступного разу його милість прийде до мене по яблука, я його обов'язково запитаю.

— Я чув, його донька виходить за якогось Фрея.

— Його онука. Я теж чув, але його милість забув запросити мене на весілля. Ти до кінця доїдатимеш? А то я заберу. Це добре насіння.

Давос кинув йому недогризок. «Яблуко погане, але півпенні не шкода за те, щоб дізнатися, що Мандерлі мобілізує солдатів». Давос обійшов старого рибонога, проминув дівчинку, яка продавала козине молоко на горнятка. Опинившись у місті, він почав його краще пригадувати. Там, куди вказував тризуб старого рибонога, був провулок, де продавалася смажена тріска — з хрусткою золотистою шкуринкою, під якою ховалося біле шарувате м'ясо. Далі був бордель, доволі чистий, де моряк міг потішитися з жінкою, не боячись, що його пограбують чи вб'ють. У протилежний бік, в одній з будівель, що ліпилися до стін Вовчого Лігва, як раки до старого облавка, колись була броварня, де варили таке густе і смачне темне пиво, що за діжечку цього пива в Браавосі чи в Порту-Ібені можна було виторгувати стільки само, як за арборське золоте,— якщо, звісно, у броваря бодай щось лишалося на продаж після місцевих завсідників.

Але Давосові хотілося вина — кислого, темного й терпкого. Перетнувши двір, він спустився сходами у винарню під назвою «Ледачий в'юн», яка містилася під складом овчини. Коли Давос ще був

контрабандистом, «В'юн» славився найстарішими повіями і найгіршим вином у Білій Гавані, а ще м'ясними пирогами, масними і хрящуватими, в кращому разі неїстівними, а в гіршому — отруйними. Місцеві здебільшого уникали цього закладу, тож сюди приходили моряки, які просто не знали кращих шинків. До «Ледачого в'юна» ніколи не заходили ні міські вартіві, ні митники.

Є речі, які не міняються ніколи. У «Ледачому в'юні» час немов застиг. Склепінчаста стеля почорніла від сажі, долівка була земляна, у повітрі пахло димом, зіпсованим м'ясом і старим блювотинням. Товсті лойові свічки на столі не так світили, як диміли, а вино, замовлене Давосом, у сутінках здавалося не червоним, а брунатним. Під дверима сиділи й пиячили чотири повії. Коли Давос увійшов, одна з надією усміхнулася до нього. Він похитав головою, і жінка зронила якусь фразу, що викликала сміх у її товаришок. По тому ніхто з них більше не звертав на нього уваги.

Якщо не рахувати повій і господаря, Давос був єдиним відвідувачем у «В'юні». Підвал був величенький, з безліччю закапелків і темних ніш, де можна було побути на самоті. Давос узяв вино в одну з таких ніш і сів там спиною до стіни, чекаючи.

За деякий час зловив себе на тому, що задивився на вогонь у коминку. Червона жінка вміє бачити у полум'ї майбутнє, але Давос Сіворт завжди бачив у ньому лише тіні минулого: охоплені вогнем кораблі, підсвічені зеленим сяйвом череваті хмари, задумливу Червону фортецю. Давос був людиною простою, високо піднятися якій допомогли випадок, війна і Станіс. Він не міг збагнути, чому боги вирішили забрати чотирьох таких молодих і дужих парубків, як його сини, й натомість пощадити їхнього натрудженого батька. Іноді безсонними ночами зринала думка, що йому залишили життя, щоб він урятував Едрика Шторма... але байстріук короля Роберта давно вже в безпеці на Східцях, а Давос і далі живе. «Невже у богів є ще якась завдання для мене? — думав він.— Якщо так, це має бути пов'язано з Білою Гаванню». Він скуштував вина, а тоді вилив половину кубка собі під ноги.

Коли надворі почали западати сутінки, лавки у «В'юні» стали заповнюватися моряками. Давос гукнув господарю, щоб йому принесли ще вина. Господар приніс не тільки вино, а й свічку.

— Їсти хочете? — запитав він.— Маємо м'ясні пироги.

— А з яким м'ясом?

— Зі звичайним. Воно добре.

Повії розреготалися.

— Він хотів сказати — гниле, — мовила одна.

— Стули свою кляту пельку. Ти сама їх їси.

— Мене багато яким лайном годують. Це ж не означає, що мені подобається.

Щойно господар пішов, Давос задув свічку й далі сидів у темряві. Коли ллється вино, навіть отаке дешеве, моряки перетворюються на найязикатіших на світі пліткарів. Треба просто сидіти і слухати.

Більшість із того, що він тут почув, він уже дізнався в Сестритоні, від лорда Годрика чи від завсідників «Черева кита». Тайвін Ланістер мертвий — загинув від руки власного сина-карлика; труп його смердів так, що у Великий септ Бейлора ще багато днів після похорону неможливо було зайти; леді Соколиного Гнізда убив якийсь співець; нині Видолом править Мізинчик, але Бронзовий Йон Ройс присягнувся його скинути; Балон Грейджой теж помер, і його брати борються за Скелястий престол; Сандор Кліган став беззаконником і тепер грабує і вбиває на землях уздовж Тризуба; Мир, Ліс і Тайрош втягнуті в нову війну; на сході палає повстання.

Інші новини були цікавіші. В місті був Робет Гловер, намагався мобілізувати солдатів, але марно. Лорд Мандерлі не відгукнувся на його заклики. Біла Гавань утомилася від війни, подекують, сказав він. Це погано. Рисвели й Дастіни заскочили залізних на річці Гарячці й попалили їхні лодії. Це ще гірше. Болтонів Байстріок разом з Готером Амбером виїхав на південь, щоб спільно з ними напасти на Кейлінський Рів.

— Хвойдозгуб власною персоною, — запевняв якийсь мешканець приріччя, який пригнав по Білому Ножу вантаж шкур і деревини, — з трьома сотнями списників і сотнею лучників. До них приєднався дехто з Горнвудів і Сервинів.

Це було найгірше.

— Лордові Вайману не завадить теж когось послати на війну, щоб потім не жалкувати, — мовив якийсь старий у кінці столу. — Лорд Руз, він же тепер хранитель. Честь білої Гавані вимагає відгукнутися на його заклик.

— Та що там Болтони знають про честь? — пирхнув господар «В'юна», доливаючи брунатне вино в кубки.

— Нікуди лорд Вайман не поїде. Він же ширший, ніж довший.

— Я чув, він слабує. Кажуть, тільки спить і стогне. З ліжка вилізти не годен — такий недужий.

— Такий *тлустий*, ти хотів сказати.

— Тлустий чи худий — це тут ні до чого,— мовив господар «В'юна».— У левів його син.

Ніхто не говорив про короля Станіса. Ніхто, здавалося, навіть не знав, що його світлість поїхав на північ допомагати обороняти Стіну. У Східній варті тільки й говорили про дикунів, блідавців і велетів, а тут, схоже, про них узагалі ніхто не думав.

Давос нахилився до вогню.

— А я думав, його сина вбили Фреї. Ми таке чули в Сестритоні.

— Вони вбили сера Венделя,— сказав господар.— Його кістки покояться у Скелястому Септі в оточенні свічок, можна подивитися. А сер Вайліс і досі в полоні.

«Усе дедалі гірше». Давос знав, що у лорда Ваймана двоє синів, але гадав, що загинули обоє. «Якщо Залізний трон має заручника...» Давос сам мав сімох синів, чотирьох з яких втратив на Чорноводді. Він добре знав: зробить усе, що вимагатимуть боги чи люди, щоб захистити решту трьох. Стефон і Станіс нині за тисячі льє від боїв, їм нічого не загрожує, але Деван у Чорному замку, він — зброносець короля. «Короля, чиє піднесення чи провал залежать від Білої Гавані».

Присутні тим часом заговорили про драконів.

— Та ти в біса здурів,— казав весляр зі «Штормової танцівниці».

— Король-жебрак уже кілька років як помер. Якийсь дотрацький комонник відтяв йому голову.

— Так казали,— озвався старий.— А може, збрехали. Він помер на другому кінці світу — якщо взагалі помер. Звідки нам знати? Якби король бажав моєї смерті, може, і я б слухняно прикинувся трупом. Ми його тіла не бачили.

— Я не бачив тіл ні Джофрі, ні Роберта,— прогуркотів господар «В'юна».— Може, вони також живі. Може, Бейлор Благословенний теж усі ці роки просто дрімав.

Старий скривився.

— Королевич Вісерис був не єдиним драконом, правда? Ви певні, що сина королевича Рейгара вбили? Немовлятко?

— А була же ще королівна, так? — запитала одна з повій — та, яка говорила, що м'ясо гниле.

— Дві, — відповів старий. — Одна — Рейгарова донька, а друга — його сестра.

— Дейна, — мовив моряк з приріччя. — Та, яка сестра. Дейна Драконстонська. Чи Дейра?

— Дейною звали дружину старого короля Бейлора, — сказав весляр. — Колись я веслував на кораблі, названому на її честь. «Королівна Дейна».

— Якщо вона була дружиною короля, мала б називатися королевою.

— Не було у Бейлора королеви. Він був святий.

— Тільки не кажи, що він не побрався з сестрою, — мовила повія. — Він просто в ліжку з нею не лягав, от і все. Коли його зробили королем, він замкнув її на вежі. І решту сестер також. Їх було троє.

— Данела, — голосно сказав господар. — Ось як її звали. Ну, я про доньку божевільного короля, а не про Бейлорову чортову дружину.

— Данерис, — виправив Давос. — Її назвали на честь Данерис, яка побралася з князем Дорнським за правління Дейрона Другого. Не знаю, що з нею сталося.

— Я знаю, — сказав чоловік, який і завів мову про драконів: браавоський весляр у темній вовняній безрукавці. — У Пентосі ми стояли на якорі біля торгової галери під назвою «Терноока діва», і я випивав зі шкіперовим стюардом. І він розповів мені цікаву байку про одну малу, яка приходила до них на корабель у Карті, щоб він перевіз її у Вестерос разом з трьома драконами. У неї були сріблясті коси й фіалкові очі. «Я сам відвів її до шкіпера, — присягався той стюард, — але він і слухати не захотів. Гвоздика й шафран приносять більше прибутку, сказав він, та й прянощі не зможуть підпалити вітрила».

Підвалом прокотився регіт. Давос не засміявся разом з усіма. Він знав, що далі сталося з «Терноокою дівою». Жорстокі боги іноді дозволяють людині переплисти півсвіту, а потім, майже вдома, посилають облудний маяк. «Той шкіпер хоробріший за мене», — думав Давос, прямуючи до дверей. Одна мандрівка на схід — і до кінця життя можна розкошувати як лорд. Замолоду Давос мріяв про такі

мандрівки, але роки кружляли, як мошва навколо світла, й ніколи не випадало слушної нагоди. «Колись,— сказав він собі.— Колись — коли закінчиться війна, король Станіс сяде на Залізний трон і більше не потребуватиме цибулевих лицарів. Візьму з собою Девана. І Стефа зі Станні також, якщо вже встигнуть підрости. Побачимо драконів і всі дива світу».

Надворі зривався вітер, і в олійних ліхтарях, які освітлювали двір, тріпотів вогонь. Після заходу сонця похолодало, але Давос ще добре пам'ятав Східну варту — пам'ятав, як уночі виє під Стіною вітер, пронизуючи найтепліший плащ, аж кров стигне в жилах. Порівняно з цим Біла Гавань — тепла купіль.

Послухати плітки можна було ще в кількох місцях: у заїзді, відомому своїми пирогами з міногами; у пивниці, де пиячать торгівці вовною і митники; у балагані, де за кілька пенні можна подивитися непристойну виставу. Але Давос вирішив, що почув уже достатньо. «Я запізнився». Інстинктивно він потягнувся до грудей, де колись тримав у маленькому мішечку на шкіряному шнурку обрубки своїх пальців. Там нічого не було. Давос згубив свій амулет у полум'ї Чорноводдя — тоді ж, коли згубив синів і корабель.

«І що мені тепер робити?» Він щільніше загорнувся у манту. «Зі своїм марним зверненням піднятися на пагорб і постукати у браму Нового замку? Повернутися в Сестритон? Поплисти до Марії і синів? Купити коня й повернутися королівським гостинцем, аби розповісти Станісові, що в Білій Гавані не лишилося ні друзів, ні надії?»

У ніч проти відплиття королева Селіза влаштувала бенкет для Саладора і капітанів його флоту. До них приєднався Котер Пайк і ще четверо вищих чинів Нічної варті. Королівні Ширін теж дозволили прийти на свято. Поки подавали лосося, сер Аксель Флорент розважав стіл байками про Таргарієнського королевича, який тримав домашню мавпочку. Королевич любив убирати мавпочку в одяг свого померлого сина, вдаючи, що то дитина, запевняв сер Аксель, і підшукував йому наречену. Лорди, яким він пропонував таку честь, завжди дуже чемно відмовлялися — певна річ. «Навіть убрана в шовк і оксамит, мавпа залишається мавпою,— казав сер Аксель.— Був би королевич мудріший, розумів би, що від мавпи годі очікувати виконання чоловічих обов'язків». Вояки королеви реготали, а кількоро вишкірилося на Давоса. «Я вам не мавпа,— подумав тоді він.— Я

такий самий лорд, як і ви, а як людина, я навіть кращий». Але на згадку про це йому й досі боліло.

Тюленьчу браму замкнули на ніч. Давос до самого світанку не зможе повернутися на «Потішну повитуху». Ніч доведеться провести тут. Він окинув поглядом старого рибонога з його зламаним тризубом. «Я подолав зливу, кораблетрощу, шторм. Я не повернуся, не здійснивши того, для чого приплив, хай яким безнадійним це видається». Може, він загубив і свої пальці, і талан, але він не мавпа в оксамиті. Він — королівський правиця.

Замкові Сходи — східчастий узвіз — являли собою широкі білі кам'яні сходи, які вели від Вовчого Лігва понад водою до Нового замку на пагорбі. Дорогу освітлювали мармурові русалки, тримаючи в руках чашки з запаленим китовим лосем. Видершись нагору, Давос озирнувся. Звідси було видно обидві частини гавані. У внутрішній гавані, відгородженій муром на молі, було тісно від військових галер. Давос нарахував двадцять три. Схоже, лорд Вайман хоч і товстий, але не ледачий.

Брама Нового замку була зачинена, але Давос погукав — і йому відчинили потерну, з якої з'явився вартовий поцікавитися, чого йому треба. Давос показав йому чорно-золоту стрічку з королівськими печатками.

— Мені негайно слід побачитися з лордом Мандерлі,— сказав він.
— Моя справа стосується його і тільки його.

Данерис

Гладенько поголені, намащені тоненьким шаром олії, танцюристи аж поблискували. Під бій барабанів і трелі флейти крутилися запалені смолоскипи, перелітаючи з руки в руку. Щоразу як у повітрі схрещувалися два смолоскипи, між ними стрибала, кружляючи, оголена дівчина. Світло відбивалося від наолієних рук, ніг, грудей і сідниць.

У всіх трьох чоловіків була ерекція. Це їхнє збудження передавалося глядачам, хоча водночас воно здавалося Данерис Таргарієн трохи кумедним. Танцюристи всі були високі, довгоногі, з пласкими животами, з чітко окресленими, немов з каменю витесаними м'язами. Навіть на лице вони були дуже схожі... що вельми дивно, адже один мав шкіру темну, як ебенове дерево, другий був білий як молоко, а у третього шкіра відливала міддю.

«Вони вирішили мене розпалити?» Дані посовалася на шовкових подушках. Під колонами застигли, як статуї, незаплямовані в гостроверхих шоломах, їхні гладенькі обличчя були геть незворушні. Справжні чоловіки так не могли. Резнак мо Резнак, дивлячись танець, розтулив рота, і його уста волого поблискували. Гіздар зо Лорак щось говорив до свого сусіди, але очей від танцівниць не відводив. Негарне наолієне обличчя Гирявого, як завжди, було суворе, однак і він уважно стежив за кожним порухом.

А от здогадатися, про що замислився почесний гість, було важче. Блідий, стрункий, довговидий чоловік з гострими рисами обличчя, з лисою головою, яка блищала у світлі смолоскипів, сидів разом з Дані за почесним столом, пишно вдягнений у багрові й злототкані шати, і маленькими шматочками їв інжир, кусаючи акуратно й елегантно.

Коли він водив головою, стежачи за танцівницями, на носі у Заро Зоана Даксосо спалахували опали.

На його честь Дані вбрала картянську сукню — ошатну бузкову парчу, фасон якої залишав оголеним ліве персо. Сріблясто-золоте волосся легко спадало на ліве плече, майже дістаючи до пипки. Половина чоловіків у залі кидала на Дані скрадливі погляди, але не Заро. «Так само було і в Карті». Такі речі не могли розворушити купецького короля. «Але я мушу його розворушити». Він приплив з Карта на галеасі під назвою «Шовкова хмара», у супроводі тринадцятьох галер,— цей флот був відповіддю на молитви. Відтоді як Дані поклала край рабству, мірінська торгівля занепала, але Заро до снаги її відновити.

Під крещендо барабанів троє танцюристок перестрибнули полум'я, закрутившись у повітрі. Чоловіки-танцюристи спіймали їх за стан і насадили собі на прутні. Дані дивилася, як жінки вигинають спину, як обхоплюють ногами своїх партнерів, як під схлипи флейт чоловіки штовхаються в такт музиці. Дані вже бачила таке кохання: дотраки злягаються вільно, як жеребці з кобилами. Та оце вперше вона дивилася на хіть, покладену на музику.

У неї розпашіло обличчя. «Це від вина»,— сказала вона собі. Але зловила себе на тому, що думає про Дааріо Нагариса. Сьогодні від нього приходив посланець. Штормокруки повертаються з Лазара. Капітан нарешті їде назад, до Дані, забезпечивши їй дружбу ягнят-лазарян. «Це харчі й торгівля,— нагадала вона собі.— Він не підвів мене й ніколи не підведе. Дааріо допоможе мені врятувати місто». Королеві кортіло зазирнути йому в обличчя, погладити тризубу борідку, розповісти про свої біди... але штормокрукам ще їхати багато днів, вони ще за перевалом Хизай, а їй треба правити державою.

Поміж фіолетових колон висів дим. Танцюристи опустили ся навколішки, похиливши голови.

— Ви танцювали неперевершено,— мовила до них Дані.— Нечасто побачиш таку грацію, таку красу.

Вона жестом покликала Резнака мо Резнака, і сенешаль поквапився до неї. Його лиса зморшкувата голова зросилася потом.

— Проведіть наших гостей до купелі, щоб вони освіжилися, і принесіть їм поїсти і попити.

— Матиму за честь, ваша препишносте.

Данерис простягнула свій кубок, щоб Іррі його наповнила. Вино було солодке й міцне, в букеті відчувалися східні прянощі,— не порівняти з ріденькими гіскарськими винами, які доводилося пити останнім часом. Заро оглянув фрукти на тарелі, який піднесла йому Джикі, й обрав хурму. Жовтогаряча шкірка пасувала до коралу в нього у носі. Відкусивши, Заро скривився.

— Терпка.

— Мілорд волів би чогось солодшого?

— Від солодкого може знудити. Смаку життю надають терпкі фрукти і норавливі жінки,— сказав Заро, відкушуючи ще і ковтаючи.
— Данерис, солодка королево, не можу висловити, як приємно тішитися вашою присутністю. З Карта відпливала мала дитина, гарненька і розгублена. Я боявся, що на неї чекає погибель, а тут бачу її на троні — володарку стародавнього міста, оточену потужним військом, яке постало просто з її мрій.

«Ні,— подумала Дані,— воно постало з крові й вогню».

— Я рада, що ви приїхали. Приємно знову бачити ваше обличчя, друже.

«Я вам не довіряю, але ви мені потрібні. Потрібні ваші Тринадцятро, потрібні ваші кораблі, потрібен ваш товар».

Багато століть Мірін і його міста-побратими Юнкай і Астапор були основою работоргівлі — місцем, де дотрацькі хали й корсари з островів Василіска продавали невільників, яких скуповувала решта світу. Без рабів Міріну особливо не було чого запропонувати купцям. У Пекарських горах чимало міді, але метал цей цінується уже не так високо, як за часів, коли світом правила бронза. Колись на узбережжі росли високі кедри, та вже не ростуть, порубані сокирами Старої Імперії й попалені драконовим вогнем у війні Гіса проти Валерії. Коли не стало дерев, земля спеклася на сонці й почала вивітрюватися — вітер розносив густі червоні хмари куряви. «Ці лихоліття перетворили мій народ на работоргівців»,— пояснила Галаза Галар у Храмі грацій. «А я — лихоліття, яке перетворить работоргівців назад на людей»,— подумки заприсяглася тоді Дані.

— Я не міг не приїхати,— ліниво промовив Заро.— Навіть у Карті, так далеко звідси, до моїх вух долітали страшні чутки. Я ридав, слухаючи їх. Подейкують, ваші вороги обіцяють багатство, славу й сотню юних цнотливих рабинь чоловікові, який зможе вас убити.

— Сини гарпії...— («Звідки він про це дізнався?»).— Ночами вони лишують свої карлючки на стінах і ріжуть уві сні горлянки чесним вільновідпущеникам. А зі сходом сонця вони ховаються, як таргани. Вони бояться моїх бронзових бестій.

Скагаз мо Кандак зібрав нову варту, як Дані й хотіла: нині охорона складалася порівну з вільновідпущеників і гирявих мірінців. Вони день і ніч патрулювали вулиці в чорних каптурах і бронзових масках. Сини гарпії запряглися вбити жахливою смертю кожного відступника, який наважиться служити королеві драконів, а разом з ним і всіх його рідних і родичів, тому люди Гирявого ховалися під личинами шакалів, сов та інших хижаків, не показуючи своїх справжніх облич.

— Мені варто боятися синів гарпії, тільки якщо я сама-одна опинюся на вулиці поночі, гола й неозброєна. Вони всі — боягузи.

— Ніж боягуза здатен убити королеву так само легко, як і ніж звитяжця. Я спатиму міцніше, знаючи, що втіха мого серця повсякчас тримає біля себе своїх комонників. У Карті у вас були кровні вершники, які ніколи від вас не відходили. Куди ж вони поділися?

— Аго, Джого і Рахаро й досі мені служать...

«Він грається зі мною». Дані теж уміла гратися.

— Я ще молоденька дівчина й не розуміюся на таких речах, але люди старші й мудріші кажуть, що мені, аби втримати Мірін, потрібно контролювати всі околиці, які йому належать: усі землі на захід від Лазара й на південь аж до Юнкайських гір.

— Я за околиці не хвилююся. Я хвилююся за вас. Якщо з вами трапиться лихо, цей світ утратить для мене свій смак.

— Мені приємно, що мілорд так переймається, але я добре захищена,— мовила Дані, вказуючи на Баристана Селмі, який стояв, поклавши долоню на руків'я меча.— Баристан Безстрашний — ось як його називають. Він уже двічі рятував мене від найманих убивць.

Заро кинув на Селмі побіжний погляд.

— Баристан Вчорашній, ви сказали? Той ваш лицар-ведмідь був молодший, і щиро вам відданий.

— Я не хочу говорити про Джору Мормонта.

— Ну певна річ. Він був грубий і волохатий,— зронив купецький король, перехилившись через стіл.— Поговорімо натомість про

кохання, про мрії і надії Данерис, найчарівнішої жінки на світі. Я п'янію, дивлячись на вас.

Данерис уже звикла до перебільшених люб'язностей Карта.

— П'янієте ви від вина.

— Нема вина п'янкішого за вашу красу. Відколи поїхала Данерис, мій особняк здається порожнім, як могила, і всі задоволення царя міст лишають у роті присмак попелу. Чому ви мене покинули?

«Мене вижили з міста, я боялася за своє життя».

— Бо прийшов час. Карт волів, щоб я поїхала геть.

— Хто? Чистородні? У них вода в жилах тече. Кисляк замість мозку. А невмирущі всі вже мертві. Слід було вам виходити за мене. Я, здається, просив вашої руки. Ба навіть молив.

— Усього півсотні разів,— підкусила Дані.— Занадто легко здалися. Я ж бо, усі згодні, мушу одружитися.

— Халесі потрібен хал,— підтвердила Іррі, знову наповнюючи кубок королеви.— Всі це знають.

— Може, мені ще раз попросити? — поцікавився Заро.— Ні, я впізнаю цю посмішку. Ця жорстока королева грає в кості серцями чоловіків. Скромні купці на взір мене — не більш ніж камінці під вашими самоцвітними сандаліями.

Його блідою білою щокою скотилася одинока сльозинка.

Дані це не зворушило: вона занадто добре його знала. У Карті чоловіки плачуть дуже легко.

— Ой, та припиніть,— вона взяла з миски на столі вишеньку й кинула йому в носа.— Може, я і молоденька дівчина, але не така дурна, щоб побратися з чоловіком, якого більше вабить таріль фруктів, ніж моє персо. Я бачила, за ким з танцівників ви спостерігали.

Заро витер сльозинку.

— За ким і ваша світлість, гадаю. Бачите, ми дуже схожі. Якщо візьмете мене за чоловіка, я згоден бути вам рабом.

— Не треба мені раба. Я вас звільняю.

З прикрашеного коштовними камінцями носа була чудова мішень. Цього разу Дані метнула в нього абрикос.

Заро, піймавши його на льоту, відкусив шматочок.

— Звідки це божевілля? Мені пощастило, що ви, гостюючи у мене в Карті, не звільнили і моїх рабів?

«Я ж була королевою-жебрачкою, а ви — Заро з Тринадцятьох,— подумала Дані,— й вам були потрібні лише мої дракони».

— З вашими рабами обходилися добре, вони здавалися задоволеними життям. Лише в Астапорі у мене розплющилися очі. Вам відомо, як набирають і тренують незаплямованих?

— Жорстоко, навіть сумнівів не маю. Щоб викувати меча, коваль розжарює клинок на вогні, б'є молотком, занурює у крижану воду, щоб загартувати крицю. Хто хоче поласувати солодким плодом, мусить поливати дерево.

— Це дерево поливається кров'ю.

— А як ще виростити солдата? Вашій ясновельможності сподобалися мої танцюристи. Ви не здивуетесь, дізнавшись, що вони — раби, які росли і вчилися в Юнкаї? Танцюють вони відтоді, як зіп'ялися на ноги. Бо як ще досягти такої *бездоганності*? — він зробив ковток вина.— Вони знаються й на еротичному мистецтві. Я подумував подарувати їх вашій світлості.

— Даруйте,— озвалася Дані, зовсім не здивована.— Я їх звільню. Заро аж здригнувся.

— І що ж вони робитимуть на волі? Це ж те саме, що рибі дати обладунки. Цю люди створені для танцю.

— Створені ким? Їхніми господарями? А може, ваші танцюристи радше б стали будівельниками, або пекарями, або хліборобами. Ви у них питалися?

— А може, ваші слони радше б стали солов'ями. Замість солодких пісень, мірінські ночі повнилися би громовитим трубленням, а дерева ламалися би під вагою велетенських сірих птахів... Данерис, утіхо моя, — зітхнув Заро,— у цих прегарних юних грудях б'ється ніжне серце... але послухайся поради голови — старшої і мудрішої. Речі не завжди такі, якими видаються. Чимало з того, що видається лихом, насправді є добром. Ось, наприклад, дощ.

— Дощ?

«Він мене за дурепу має чи за дитину?»

— Ми проклинаємо дощ, який ллється нам на голови, але ж без нього ми б голодували. Світові *необхідний* дощ... як і раби. Ви кривитеся, але це правда. Візьмімо Карт. У мистецтві, музиці, чарах, торгівлі — в усьому, що вивищує нас над тваринами, Карт піднявся над рештою людства, як ви піднялися на верхівку цієї піраміди...

тільки підвалини пишного царя міст — не цегла, а спини *рабів*. Запитайте себе: якби всім людям довелося порпатися в землі, добуваючи собі харч, чи бодай хтось із них мав би змогу звести очі до неба й помилуватися зірками? Якби всім нам доводилося рвати спини, щоб збудувати собі хижу, хто будував би храми на звеличення богів? Комуś судилося стати великим, а решті — бути рабами.

Говорив він занадто красномовно. Дані не було чого заперечити, але в животі неприємно млоїло.

— Рабство не має нічого спільного з дощем,— сказала вона затято.— Мене і зливи поливали, мене і продавали. Це *не одне й те саме*. Ніхто не хоче комуś *належати*.

Заро ліниво стенив плечима.

— Дивна річ, та коли я зійшов на берег у вашому чудовому місті, я випадково побачив біля річки чоловіка, що колись гостював у мене в особняку: купця, який торгував рідкісними прянощами й вишуканими винами. Він був до пояса голий, шкіра почервоніла й лупилася, а він копав якусь нору.

— Не нору, а канаву, щоб пустити річкову воду на лани. Ми хочемо вирощувати боби. А бобовим полям потрібна вода.

— Як щедро з боку мого давнього приятеля допомогти з копанням. Але як на нього не схоже! А не може так бути, що йому просто не дали вибору? Та ні, в жодному разі. В Міріні ж рабів немає.

Дані спалахнула.

— Вашому приятелеві платять, щоб вистачало на харчі й житло. Багатство йому повернути я не можу. Боби Міріну потрібні більше, ніж рідкісні прянощі, а бобам потрібна вода.

— А моїх танцюристів ви теж поставите копати канави? Люба королево, побачивши мене, мій давній приятель упав навколішки й почав благати мене купити його і забрати собі в рабство в Карт.

Дані почувалася так, наче він дав їй ляпаса.

— То купіть його.

— Якщо вас це потішить. Я точно знаю, що це потішить *його*,— мовив Заро і поклав долоню їй на руку.— Є така правда, яку вам скаже тільки друг. Я допоміг вам, коли ви, жебрачка, з'явилися у Карті, і я здолав багато льє штормових морів, щоб допомогти вам знову. Є тут місце, де ми могли би побалакати відверто?

Дані відчувала тепло його пальців. «У Карті він теж поводився дуже тепло,— пригадала вона,— аж поки я стала йому непотрібна». Вона підвелася на ноги.

— Ходімо,— мовила вона, і Заро рушив за нею крізь колонаду до широких мармурових сходів, які вели в її особисті покої на верхівці піраміди.

— О найчарівніша серед жінок,— сказав Заро, ступивши на сходи, — чую позаду кроки. За нами хтось іде.

— Вас же не лякає мій старий лицар? Сер Баристан дав обітницю берегти мої секрети.

Дані вивела гостя на терасу, з якої відкривався краєвид на місто. Понад Міріном у чорному небі плив місяць-повня.

— Прогуляємося? — Дані взяла Заро попід руку. Повітря було насичене ароматом нічних квітів.— Ви говорили про допомогу. Ви б могли почати з нами торгівлю. Мірін має і сіль на продаж, і вино...

— Пекарське вино? — Заро кисло скривився.— В морі цілком достатньо солі для Карта, але я радо візьму оливки, якщо вам є що продати. Й оливкову олію теж.

— Нема мені чого продати. Рабовласники попалили всі дерева.

Багато століть на берегах Невільничої бухти вирощували оливки, та щойно Дані підійшла до садів, мірінці просто їх спалили, щоб їй довелося перетинати обвуглену пустку.

— Ми знову висаджуємо дерева, але родити оливки починають лише на сьомий рік, а давати повноцінний урожай — лише за тридцять років. Як щодо міді?

— Гарний метал, але примхливий, як жінки. А от золото... золото *щире*. Карт залюбки заплатить вам золотом... за рабів.

— Мірін — вільне місто вільних людей.

— Бідне місто, яке колись було багатим. Голодне місто, яке колись було ситим. Криваве місто, яке колись було мирним.

Ці звинувачення жалили — надто багато було в них правди.

— Мірін знову буде багатим, ситим і мирним — і вільним. Потрібні вам раби — зверніться до дотраків.

— Дотраки полонять рабів, гіскарці їх навчають. Щоб дістатися Карта, комонникам довелося б вести своїх бранців через червону пустелю. Дорогою загинули б сотні, якщо не тисячі... й чимало коней також, тому жоден хал так не ризикуватиме. Та й ще один момент є:

Карт не хотів би, щоб під його мурами вирували халасари. Сморід усіх тих коней... не сприйміть за образу, халесі.

— Коні пахнуть, але це чесний запах. Чого не скажеш про деяких можних лордів і купецьких королів.

Заро не звернув уваги на цю шпичку.

— Данерис, дозвольте мені бути з вами відвертим, як і належить другові. Вам *не* зробити Мірін багатим, ситим і мирним. Ви просто його зруйнуєте, як зруйнували Астапор. Ви знаєте, що на Рогах Газату була битва? Король-різник утік до себе в палац, і його нові незаплямовані теж накивали п'ятами.

— Це я знаю,— озвалася Дані: Брунатний Вен Плам прислав їй звістку з поля бою.— Юнкайці найняли перекупних мечів, і разом з ними билися два легіони з Нового Гіса.

— Два легіони скоро перетворяться на чотири, а потім на десять. Юнкай відіслав посланців у Мир і Волантис — хоче ще найняти мечників. Котячий загін, довгосписів, зв'язаних вітром. Подейкують, що мудре панство найняло і золотий загін.

Одного разу брат Вісерис улаштував бенкет для капітанів золотого загону в надії, що вони підтримають його боротьбу. «Вони з'їли його частування, вислухали його заклики й посміялися з нього». Дані тоді була ще зовсім маленька, але вона все пам'ятає.

— У мене теж є перекупні мечі.

— Два загони. А юнкайці, якщо доведеться, виставлять проти них двадцять. І якщо вони вирішать іти на вас війною, то виступлять не самі. Толос і Мантарис уже уклали з ними союз.

Якщо це правда, то це погана новина. Данерис відіслала у Толос і Мантарис делегації у сподіваннях знайти собі на заході друзів, на противагу ворожому Юнкаю на півдні. Посланці так і не повернулися.

— Мірін уклав союз із Лазаром.

На такі слова Заро тільки хихикнув.

— Дотрацькі комонники кличуть лазарян *вівцями*. Коли їх ріжуть, вони тільки мекають. Вони не воїни.

«Навіть покірний, як вівця, друг — це краще, ніж ніякого».

— Мудрому панству варто брати з них приклад. Одного разу я пожаліла Юнкай, але вдруге я такої помилки не зроблю. Якщо вони наважаться напасти на мене, я зрівняю їхнє Жовте місто з землею.

— А поки рівнятимете Юнкай, люба, у вас у тилу підніметься Мірін. Не заплющуйте очей на ті загрози, які на вас чатують, Данерис. Ваші євнухи — вправні солдати, але їх надто мало — не порівняти з арміями, які виставить проти вас Юнкай, щойно впаде Астапор.

— Мої вільновідпущеники...— почала Дані.

— Курвалі, куафери й каменярі у війнах не перемагають.

Дані сподівалася, що стосовно цього він помиляється. Колись вільновідпущеники були звичайним набродом, але вона об'єднала чоловіків призовного віку в загони й наказала Сірому Черв'якові вишколити з них солдатів. «Нехай собі що хоче, те й думає».

— Ви не забули? У мене є дракони.

— Справді? В Карті вас рідко бачили без дракона на плечі... однак сьогодні ваші прегарні плічка білі й голі, як і ваше чарівне персо, як я бачу.

— Дракони мої підросли, а плечі — ні. Вони далеченько залітають на полювання.

«Пробач мене, Газеє». Цікаво, скільки знає Заро, які плітки він чув?

— Якщо маєте сумніви, розпитайте про моїх драконів у мудрого панства Астапора...— («Я навіч бачила, як розпавилися очі рабовласника й потекти йому по щоках»)— Скажіть по правді, старий друже, навіщо ви приїхали, якщо не збираєтеся зі мною торгувати?

— Я привіз дарунок для королеви мого серця.

— Продовжуйте.

«Це що за пастка?»

— Дарунок, про який ви благали в Карті. Кораблі. У бухті тринадцять галер. Ваших, якщо вони вам потрібні. Я привів флот, який доправить вас додому, у Вестерос.

Флот! Дані на таке й не сподівалася, отож неминуче стурбувалася. В Карті Заро пропонував їй тридцять кораблів... у обмін на дракона.

— І яку ціну ви правите за ці кораблі?

— Ніякої. Більше я не хочу драконів. Дорогою сюди, коли моя «Шовкова хмара» зупинялася поповнити запаси води, я бачив, якого лиха вони нарobili в Астапорі. Кораблі ваші, солодка королево. Тринадцять галер з гребцями.

«Тринадцять. Ну певна річ». Заро був одним з Тринадцятьох. Без сумніву, він переконав усіх своїх компаньйонів віддати по одному

кораблю. Вона занадто добре знала купецького короля, щоб повірити, що він пожертвує тринадцять *власних* кораблів.

— Я мушу поміркувати. Можна мені оглянути ці кораблі?

— А ви стали підозріливою, Данерис.

«І завжди була».

— Я стала мудрішою, Заро.

— Оглядайте, скільки заманеться. А впевнившись, присягніться мені, що повернетесь у Вестерос,— і кораблі ваші. Присягніться своїми драконами, і своїм семиликим богом, і прахом своїх пращурів — і *забирайтеся*.

— А якщо я вирішу почекати рік чи три?

На обличчя Заро набіг сум.

— Це мене дуже засмутить, моя солодка втіхо... бо хай яка ви юна і міцна, довго ви не проживете. Не тут.

«Однією рукою він пропонує мені пряника, а другою показує батога».

— Не такі вони страшні, ті юнкайці.

— Жовте місто — не єдиний ваш ворог. Стережіться людей з холодними серцями й синіми вустами. Ще й двох тижнів не минуло відтоді, як ви відпливли з Карта, а П'ят Прі вже поїхав на ваші пошуки у Пентос разом з трьома своїми приятелями-чаклунами.

Дані не так злякалася, як здивувалася.

— Тоді добре, що я відхилилася від маршруту. Пентос далеченько від Міріна.

— Це правда,— погодився Заро,— однак рано чи пізно до них долетять чутки про королеву драконів з Невільничої бухти.

— Ви хотіли мене настрашити? Я чотирнадцять років жила в страху, мілорде. Щоранку я прокидалася в страху і щовечора лягала спати в страху... але всі мої страхи згоріли того дня, коли я вийшла з полум'я. І тепер мене лякає тільки одне.

— І що ж воно таке, люба королево?

— Я ще молоденька дурненька дівчина,— сказала Дані, спинаючись навшпиньки й цілуючи його в щоку,— але не настільки дурненька, щоб ділитися з вами такими таємницями. Мої люди оглянуть кораблі. А потім я дам вам відповідь.

— Як скажете,— мовив він, легенько торкнувся її оголеного перса й додав,— дозвольте мені лишитися й переконати вас.

На мить вона відчула спокусу. Мабуть, танцюристи таки розбурхали її. «Можу заплющити очі та вдати, що це Дааріо». Намріяний Дааріо безпечніший за реального. Але вона відігнала цю думку.

— Ні, мілорде. Дякую, але ні,— Дані висковзнула з його обіймів.
— Можливо, колись іншим разом.

— Колись іншим разом.

Вуста його сумно стиснулися, але в очах було більше полегшення, ніж розчарування.

«Була б я драконом — полетіла б у Вестерос,— подумала Дані, коли Заро пішов.— І не потрібна мені була б ані допомога Заро, ані його кораблі». Цікаво, міркувала вона, скільки людей поміститься на тринадцять галер. Щоб переправити увесь її халасар з Карта в Астапор знадобилося три, але тоді в неї ще не було ні вісьмох тисяч незаплямованих, ні тисячі перекупних мечів, ні незчислимих вільновідпущеників. «А дракони — з ними що мені робити?»

— Дрогоне,— прошепотіла вона,— де ти?

На мить вона немов навіч побачила його в небі — побачила, як під чорними крилами зникають зірки.

Вона відвернулася до Баристана Селмі, який мовчки стояв серед тіней.

— Колись брат загадав мені вестероську загадку. Хто слухає все, але нічого не чує?

— Лицар королівської варти,— серйозно озвався Селмі.

— Ви чули пропозицію Заро?

— Так, ваша світлосте.

Відповідаючи, старий лицар намагався не дивитися на її оголене персо.

«А сер Джора не відвів би погляду. Він кохав мене як жінку, а сер Баристан любить мене лише як королеву». Мормонт був шпигуном, який доповідав її ворогам у Вестеросі, але водночас він давав їй добрі поради.

— І що ви про це думаєте? Що думаєте про нього?

— Про нього я невисокої думки. А от про кораблі... Ваша світлосте, з цими кораблями ми б могли повернутися додому ще до кінця року.

Ніколи Дані не знала рідної домівки. Був у Браавосі будинок з червоними дверима — та це й усе.

— Бійся картян, із дарами прибулих, особливо ж Тринадцятьох купців. Тут якась пастка. Може, ці кораблі гнилі, або...

— Якби вони були такі гнилі, то не змогли би перетнути море і приплисти з Карта,— зауважив сер Баристан,— але ваша світлість мудро вчинила, напологши на огляді. На зорі я візьму з собою на галери адмірала Гролео й чотири десятки моряків. Ми обдивимося кожен дюйм кораблів.

Це була добра порада.

— Так і зробіть.

«Вестерос. Рідний дім». Та якщо вона поїде, що буде з її містом? «Ніколи Мірін не був твоїм містом,— прошепотів у неї у вухах голос брата.— Твої міста за морем. Твої Сім Королівств, де на тебе чекають твої вороги. Ти народилася, щоб нагодувати їх кров'ю і вогнем».

Прочистивши горло, сер Баристан мовив:

— А той чаклун, про якого згадував купець...

— П'ят Прі,— відповіла Дані, намагаючись пригадати його обличчя, але бачила тільки його губи. Від чаклунського вина губи синіють. Називається це вино «нічна імла».— Якби мене могло вбити чаклунське закляття, я б уже давно померла. Від їхнього палацу я лишила тільки попіл.

«Коли вони висмоктували з мене життя, мене врятував Дрогон. Дрогон усіх їх спалив».

— Як скажете, ваша світлосте. І все-таки... Я би постерігся.

Вона поцілувала його в щоку.

— Я знаю. Ходімо, проведете мене назад на бенкет.

Наступного ранку Дані прокинулася, уперше з самого прибуття в Невільничу бухту повна надій. Скоро біля неї знову буде Даарію, і разом вони попливуть у Вестерос. Додому. Сніданок принесла одна з її маленьких заручниць — пухкенька сором'язлива дівчинка на ім'я Мезара, чий батько правив пірамідою Мереків, і Дані щасливо обійняла її і віддячила поцілунком.

— Заро Зоан Даксос пропонує мені тринадцять галер,— повідомила вона Іррі та Джикі, поки ті вдягали її до двору.

— Тринадцять — нещасливе число, халесі,— пробурмотіла Джикі дотрацькою мовою.— Усі це знають.

— Усі це знають,— підхопила Іррі.

— Тридцять було би краще,— погодилася Дані.— А триста — ще краще. Але й тринадцятьох може вистачити, щоб доправити нас у Вестерос.

Дві дотрачки обмінялися поглядами.

— Отруйна вода проклята, халесі,— сказала Іррі.— Її не можуть пити коні.

— Ніхто її пити і не збирається,— запевнила їх Дані.

Сьогодні вранці на неї очікувало тільки четверо прохачів. Як завжди, першим вийшов лорд Гейл, ще нещасніший, ніж зазвичай.

— Ваша ясновельможносте,— простогнав він, падаючи їй до ніг на мармурову підлогу,— війська Юнкая рушили на Астапор. Благаю вас, їдьте на південь з усією своєю потугою!

— Я попереджала вашого короля, що починати цю війну — безглуздя,— нагадала йому Дані.— Але він не послухався.

— Великий Клеон тільки хотів повалити лихих рабовласників Юнкая.

— Великий Клеон — сам рабовласник.

— Я певен, що матір драконів не покине нас у лиху годину. Позичте нам своїх незаплямованих, щоб захистити наші мури.

«Якщо позичу, хто захищатиме мої?»

— Чимало моїх вільновідпущеників було рабами в Астапорі. Можливо, хтось із них погодиться захищати вашого короля. Вони — вільні люди, це їхній вибір. Я дарувала Астапору свободу. Вам самим її захищати.

— Тоді ми всі небіжчики. Ви дарували нам смерть, а не свободу.

Скочивши на ноги, Гейл плюнув їй в обличчя.

Дужий Бельвас схопив його за плече й кинув на мрамур з такою силою, що в Гейла зуби хруснули. Гирявий міг би з ним і гірше вчинити, але Дані зупинила його.

— Досить,— сказала вона, витираючи щоку подолом токара.— Ніхто ще від плювка не помер. Виведіть його.

Гейла поволочили ногами вперед, залишаючи слід з вибитих зубів і крові. Дані залюбки відіслала б решту прохачів геть... але ж вона і досі їхня королева, тож усіх вислухала і постаралася розсудити справедливо.

Ближче до вечора адмірал Гролео з сером Баристаном повернулися, оглянувши галери. Дані зібрала раду, щоб вислухати їх. Незаплямованих представляв Сірій Черв'як, бронзових бестій — Скагаз мо Кандак. За відсутності кровних вершників від імені дотраків виступав сухенький зморшкуватий джакаран на ім'я Роммо, косоокий і кривоногий. Вільновідпущеників представляли капітани трьох новостворених загонів — Молоно Йос-Доб з міцних щитів, Саймон Смугастиий з вільного братства, Марселен з материних мужів. Резнак мо Резнак збоку нависав над Дані, а Дужий Бельвас стояв позаду неї, схрестивши велетенські ручища. Радників не бракувало.

Гролео став найсумнішим з людей відтоді, як розбили його кораблі, щоб збудувати облогові гармати, які допомогли взяти Мірін. Дані намагалася його втішити, пожалувавши йому титул лорда-адмірала, але то були порожні почесті: щойно військо Дані наблизилося до міста, мірінський флот відплив у Юнкай, тож старий пентосянин став адміралом без кораблів. Але нині він усміхався у свою кошлату просолену бороду давно забутою усмішкою.

— То галери міцні? — з надією запитала Дані.

— Міцні, ваша світлосте. Старі, так, але переважно їх підтримували в доброму стані. Облавок «Чистородної королівни» трохи поточений шашелем. Її я б не повів далеко від берега. На «Нараку» потрібні нові стерно і снасті, а на «Смугастиий ящірці» кілька весел тріснуло, але вони витримують. Гребці — раби, та якщо ми запропонуємо їм гідну платню, більшість лишиться з нами. Вони ж уміють тільки веслувати. Тих, хто захоче піти, можна буде замінити моєю командою. Подорож у Вестерос довга й важка, але ці кораблі міцні, вони її витримують, я вважаю.

Резнак мо Резнак жалібно застогнав.

— То це правда! Ваша вельможність вирішила нас покинути,— він заломив руки.— Щойно ви поїдете, Юнкай поверне сюди велике панство, а нас за вірну службу вам візьмуть на мечі, наших любих дружин і цнотливих доньок зівалтують і продадуть у рабство.

— Тільки не моїх,— буркнув Скагаз Гирявий.— Я їх власноруч заріжу.

Він ляснув по руків'ю меча.

Дані почувалася так, наче він ляснув її по обличчю.

— Якщо боїтеся того, що може статися після мого від'їзду, пливіть зі мною у Вестерос.

— Хай куди рушить матір драконів, туди ж рушать і матеріні мужі,— оголосив Марселен, уцілілий брат Місанді.

— Як? — поцікавився Саймон Смугастий, який отримав таке прізвисько за численні рубці, залишені йому на спині та плечах батогами в пам'ять про часи його рабства в Астапорі.— Тринадцять кораблів... Їх не вистачить. Навіть сотні кораблів, можливо, не вистачить.

— Дерев'яні коні нам не підходять,— мовив Роммо, старий джакаран.— Дотраки пойдуть верхи.

— Віддані вам можуть піти суходолом, уздовж узбережжя,— запропонував Сірій Черв'як.— А кораблі з припасами плистимуть повільніше, годуючи нас.

— Так можна дістатися тільки руїн Бораша,— сказав Гирявий.— Далі кораблям доведеться звернути на південь повз Толос і острів Кедрів, щоб обминути Валірію, в той час як піші підуть у Мантарис старою драконячою дорогою.

— Яку нині називають бісовою дорогою,— мовив Молоно Йос-Доб. Повнявий командувач міцних щитів, з його чорнильними долонями й чималим черевом, більше нагадував скриптора, ніж солдата, зате був страшенно розумний.— Чимало з нас загине.

— Ті, хто лишиться в Міріні, позаздрять вашій легкій смерті,— застогнав Резнак.— З нас зроблять *рабів* або кинуть у ями. Все стане як було, ба й гірше.

— Куди поділася ваша мужність? — не витримав сер Баристан.— Її світлість звільнила вас із ланців. А коли вона поїде, вже ви самі маєте гострити мечі й захищати свою свободу.

— Які хоробрі слова з вуст людини, яка сама збирається поплисти на захід,— огризнувся Саймон Смугастий.— Бодай озирнетесь на нас, коли ми помиратимемо?

— Ваша світлосте...

— Ваша препишносте...

— Ваша вельможносте...

— *Годі*,— Дані ляснула долонею по столу.— Ніхто тут не лишиться помирати. Ви всі — мій народ...

Її засліпили мрії про домівку і про кохання, але...

— Я не покину Мірін, щоб його спіткала доля Астапора. Мені прикро це казати, але Вестеросу доведеться зачекати.

Гролео був просто приголомшений.

— Ми *мусимо* прийняти кораблі. Якщо ми відмовимося від цього дарунка...

— Королево,— опустився сер Баристан на одне коліно перед Дані, — ви потрібні своєму королівству. Тут вам не раді, а у Вестеросі під вашими прапорами зберуться тисячі людей — і можли лорди, і шляхетні лицарі. «Вона прийшла,— радо гукатимуть вони одне до одного.— Нарешті повернулася сестра королевича Рейгара».

— Якщо вони так мене люблять, то дочекаються,— сказала Дані й підвелася.— Резначе, закликайте Заро Зоана Даксосу.

Купецького короля вона приймала наодинці, сидячи на полірованій лавці з чорного дерева, на подушках, принесених сером Баристаном. Разом із Заро прийшло четверо картадянських моряків, тримаючи на плечах скручений гобелен.

— Я приніс ще один подарунок королеві мого серця,— оголосив Заро.— Він зберігався в наших родинних підвалах з тих часів, коли Валерію ще не поглинула Руїна.

Моряки розгорнули на підлозі гобелен. Він був старий, пильний, бляклий... і велетенський. Дані довелося підійти ближче до Заро, щоб роздивитися узор.

— Карта? Як красиво!

Гобелен укрив половину підлоги. Моря були сині, а земля зелена, гори — чорні й коричневі. Міста-зірки були вигаптувані золотими і срібними нитками. «Курного моря немає,— збагнула Дані.— Валерія ще не стала островом».

— Ось Астапор, Юнкай, Мірін,— вказав Заро на три срібні зірки біля синяви Невільничої бухти.— А Вестерос... десь отам,— його рука махнула у кінець зали.— Ви повернули на північ, хоча мали плисти далі на південний захід через Літнє море, але з моїм подарунком ви швидко дістанетеся туди, де ваше місце. Прийміть галери з радісним серцем і спрямуйте весла на захід.

«Хотіла б я...»

— Мілорде, я залюбки приймаю кораблі, але не можу дати обіцянки, про яку ви просите,— вона взяла його за руку.— Віддайте мені кораблі — і я заприсягнуся, що дружба Карта з Міріном

триватиме, поки не згаснуть зірки. Дозвольте мені використати їх як торгові галери — і ви матимете добру частку з наших прибутків.

Усмішка Заро зів'яла.

— Що ви кажете? Ви хочете сказати, що нікуди не попливете?

— Я не можу.

В його очах забриніли сльози, поповзли по носі, обминаючи аметисти, смарагди й чорні діаманти.

— Я пообіцяв Тринадцятьом, що ви пристанете на мою мудру пропозицію. Дуже прикро, що я помилявся. Беріть кораблі та пливіть геть, бо тут ви помрете страшною смертю. Ви просто не знаєте, скількох ворогів нажили.

«Я знаю, що один з них зараз стоїть переді мною, ронячи лицедійські сльози». Цей здогад засмутив її.

— Коли я пішов у Палац тисячі тронів, благаючи чистородних не забирати ваше життя, я пояснював, що ви ще зовсім дитина,— провадив Заро,— але Егон Емерос Елегантний підвівся й мовив: «Вона — дурна дитина, божевільна, необачна й надто небезпечна, щоб залишати їй життя». Ваші дракони, поки були маленькі, були справжніми дивом. Виросли — і принесли смерть і спустошення, стали вогненным мечем, який навис над світом,— Заро витер сльози.— Слід було мені вбити вас у Карті.

— Я ж була гостею під вашим дахом, я їла з вами м'ясо і пила мед, — озвалася Дані.— В пам'ять про все, що ви для мене зробили, я пробачу вам ці слова... один раз... але не смійте більше мені погрожувати.

— Заро Зоан Даксос не погрожує. Він обіцяє.

Її сум перетворився на лютю.

— А я вам обіцяю: якщо ви не поїдете до зорі, ми дізнаємося, чи здатні брехливі сльози погасити драконове полум'я. Забирайтеся, Заро. *Негайно.*

Він забрався, але карту світу залишив. Дані знову всілася на лавку й задивилася на далекий Вестерос, який лежав за синім шовковим морем. «Одного дня»,— пообіцяла вона собі.

Наступного ранку галери самого Заро відпливли, але «дарунок», який він привіз, так і залишився в Невільничій бухті. На щоглах тринадцятьох картянських галер маяли на вітру довгі червоні вимпели. А коли Дані спустилася до двору, на неї чекав гонець з кораблів. Без

жодних слів він поклав їй до ніг чорну атласну подушку, на якій лежала одна закривавлена рукавичка.

— Що це? — запитав Скагаз.— Закривавлена рукавичка...

— ...означає війну,— сказала королева.

Джон

— Стережіться щурів, мілорде,— мовив Стражденний Ед, який вів Джона сходами вниз, тримаючи в руці ліхтар.— Якщо на них наступиш, вони жахливо пищать. З дитинства пам'ятаю: моя матінка так само пищала. Отак подумати, у ній, мабуть, жив щурик. Мишасті кости, очиці-гудзички, і сир любила. Може, і хвоста мала, я не перевіряв.

Весь Чорний замок з'єднаний лабіринтом підземних коридорів, які чорні брати називають «хробачими ходами». Під землею темно й похмуро, тож улітку хробачими ходами послуговувалися мало, та коли повіяли зимові вітри й повалив сніг, тунелі стали найкоротшим шляхом, щоб дістатися з однієї частини замку в іншу. Стюарди вже ними користувалися. Просуваючись тунелем і слухаючи попереду луну власних кроків, Джон побачив, що у кількох стінних нішах горять свічки.

На перетині чотирьох хробачих ходів чекав Бовен Марш. З ним був Вік Вістря, довгий і худий, як спис.

— Ось рахунки за три місяці,— повідомив Марш Джонові, простягаючи товстий стос паперів,— для порівняння з теперішніми запасами. Почнемо з хлібниць?

Вони рушили крізь сіру імлу підземелля. Всі комори зачинялися товстими дубовими дверима, замкненими на висячі замки завбільшки з тарелі.

— Крадіжок не виявлено? — запитав Джон.

— Поки що ні,— сказав Бовен Марш.— Та коли прийде зима, вашій милості краще буде виставити тут охорону.

Вік Вістря носив ключі на шиї. Джонові вони всі здавалися однаковими, однак Вік безпомилково обирав ключ до будь-яких дверей.

Опинившись у коморі, він діставав з торбинки крейду завбільшки з кулак і, рахуючи діжки, мішки й барила, ставив на них позначки, а Марш порівнював нові цифри зі старими.

У хлібницях зберігалися овес, пшениця і ячмінь, а ще барила з борошном грубого помелу. В овочевих погребях з бантин звисали намиста з цибулі й часнику, а на полицях громадилися мішки моркви, пастернаку, редьки й білої і жовтої ріпи. В одній коморі зберігалися круги сиру такого розміру, що зрушити їх можна було тільки вдвох. У наступній стояли височенними стосами діжки солонини — яловичина, свинина, баранина та тріска. Під вуджарнею зі стелі звисали сотні окостів і тисячі довгих чорних ковбас. У комірці з прянощами знайшлися перець, гвоздика, цинамон, гірчичне зерно, коріандр, шавлія проста і мускатна, петрушка, кавалки солі. Десь зберігалися діжки з яблуками і грушками, сушений горох і сушений інжир, мішки горіхів, каштанів, мигдалю, підсушений копчений лосось, залиті воском глиняні горщики з оливками в олії. В одній коморі знайшлася зайчатина в горщиках, оленяча нога в меду, квашена капуста й буряк, солонина цибуля, яйця й оселедець.

Переходячи з одного підземелля в інше, Джон відчував, як у хробачих ходах холоднішає. Незабаром він уже бачив у ліхтарному світлі, що з рота в нього вихоплюється пара.

— Ми під Стіною.

— А скоро опинимося всередині,— сказав Марш.— На морозі м'ясо не псується. Для тривалого зберігання це краще, ніж соління.

Наступні двері були з іржавого заліза. За ними відкрилися дерев'яні сходи нагору. Дорогу показував Стражденний Ед з ліхтарем. Сходи вивели в тунель, що завдовжки був як велика зала у Вічнозимі, але завширшки — як звичайний хробачий хід. Крижані стіни наїжачилися залізними гаками. З усіх гаків звисали туші: оббіловані олені й лосі, розрізані навпіл коров'ячі туші, під стелею — велетенські свині, безголові вівці й кози, навіть коні й ведмеді. Все було вкрито памороззю.

Поки лічили, Джон стягнув з лівої долоні рукавичку й торкнувся найближчого оленячого окосту. Пальці прилипли, а коли він їх відірвав, то відірвалося і трішки шкіри. Пучки пальців задубіли. «А чого ти чекав? Над головою крижана гора — стільки тонн, що навіть

Бовенові Маршу не полічити». І все одно в приміщенні було наче холодніше, ніж мало би бути.

— Усе ще гірше, ніж я очікував,— оголосив Марш, закінчивши. Голос у нього був похмуріший, ніж у Стражденного Еда.

У Джона було таке враження, що тут зібрано все м'ясо на світі. «Нічого ти не знаєш, Джоне Сноу».

— Як це так? А мені здалося, що харчів дуже багато.

— Літо було довге, врожайне, лорди виявили щедрість. У нас тут запасів вистане на три роки зими. Якщо заощаджуватимемо — на чотири. Та якщо нам доведеться годувати всю цю королівську рать ще й дикунів... У самій тільки Кротівці зібралася тисяча голодних ротів, а вони все прибувають. Учора під браму прийшло троє, а позавчора — дюжина. Я так більше не можу. Оселити їх у Дарі — це чудово, але сіяти вже запізно. До кінця року ми сидітимемо на ріпі, горосі й каші. А потім доведеться кінську кров пити.

— Ням! — зронив Стражденний Ед.— Ніщо не смакує краще за кухлик гарячої кінської крові холодної ночі. Я люблю ще щіпку цинамону всипати.

Лорд-стюард не звернув уваги.

— І почнуться хвороби,— провадив він,— кров з ясен, випадіння зубів. Мейстер Еймон завжди казав, що це лікується лаймовим соком і свіжим м'ясом, однак лайми в нас закінчилися ще рік тому, а щоб тримати отари на свіже м'ясо, у нас недостатньо сіна. Доведеться забити всю худобу, лишити тільки на розплід. Давно пора. В минулі зими нам харчі доправляли з півдня королівським гостинцем, та через війну... ще тільки осінь, я знаю, але все одно раджу вже переходити на зимовий раціон, з дозволу мілорда.

«Хлопці будуть у захваті».

— Якщо треба — гаразд. Скоротимо порції на чверть.

«Якщо побратими вже нарікають на мене, то що вони казатимуть, коли доведеться їсти сніг і жолудевий паштет?»

— Так буде краще, мілорде,— мовив лорд-стюард, але з його тону було ясно, що так буде краще *ненабагато*.

— Тепер я розумію,— зронив Стражденний Ед,— чому король Станіс пустив дикунів за Стіну. Щоб нам було що їсти.

Джон не втримав усмішки.

— До такого не дійде.

— От і добре,— сказав Ед.— Вони на вигляд страшенно жилаві, а зуби в мене вже не ті, що замолоду.

— Були б гроші — можна було б закупити харчі на півдні й доправити кораблями,— мовив лорд-стюард.

«Можна,— подумав Джон,— було б у нас золото і знайшлися б люди, згодні продати нам харчі». Але не було ні того, ні того. «Наша єдина надія — Соколине Гніздо». Видол Аринів легендарно родючий, і його не торкнулася війна. Цікаво, подумав Джон, як зреагує сестра леді Кетлін, якщо їй запропонують годувати байстрюка Неда Старка. В дитинстві він почувався так, наче леді Кетлін шкода для нього шматка хліба.

— Якщо виникне потреба, будемо полювати,— втрутився Вік Вістря.— В лісі ще є дичина.

— І дикуни, і дехто страшніший,— сказав Марш.— Я б мисливців туди не відпускав, мілорде. Я б не відпускав.

«Ні. Ви б назавжди замкнули браму й запечатали її камінням і кригою». Джон знав: половина Чорного замку згодна з лордом-стюардом. Друга ж половина ставиться до них з презирством. «Запечатано браму й усядемося своїми товстими чорними дупами на Стіну — і вільний народ полізе через Міст Черепів або через іншу браму, яку начебто запечатали ще п'ятсот років тому,— два дні тому за вечерею голосно заявив старий лісовик Дайвен.— У нас людей немає, щоб патрулювати сто льє Стіни. І це добре знають і Тормунд Велетожоп, і клятий Плаксій. Бачили колись, як замерзає в ставку качка, не в змозі витягнути ноги з криги? З воронами те саме буває». Більшість розвідників луною підхопила Дайвенові слова, а от стюарди й будівничі більше схилилися на бік Бовена Марша.

Але цю проблему відкладемо на інший день. Тут і зараз головна біда — харчі.

— Ми не можемо лишити короля Станіса з вояками голодувати, хай як би нам цього хотілося,— сказав Джон.— Якщо припече, він усе це забере силою. У нас бракує людей, щоб його зупинити. І дикунів також треба годувати.

— Як, мілорде? — запитав Бовен Марш.

«Якби ж знаття!»

— Знайдемо вихід.

Заки вони повернулися з-під землі, вже почали видовжуватися вечірні тіні. Хмари помережали небо, як пошарпані прапори, сіро-білі й подерті. У дворі зброярні було порожньо, але в самій зброярні, як виявилось, на Джона чекав королівський зброєносець. Деван, худенький хлопчина років дванадцятьох, мав каштановий чуб і карі очі. Він застиг біля кузні, не наважуючись поворушитися, а Привид обнюхував його з ніг до голови.

— Він не вкусить,— мовив Джон, але хлопчина від несподіванки здригнувся — і на цей раптовий рух деривовк вищирив зуби.— Ні! — крикнув Джон.— Привиде, не чіпай. Геть!

Вовк — безшумність на чотирьох лапах — ковзнув назад до своєї яловичої кістки.

Деван стояв білий, як Привид, обличчя зросилося потом.

— М-мілорде, його світлість вас в-викликає.

Хлопчина був одягнений у кольори Баратеонів — чорний і золотий, а на грудях, рівно на серці, було вишите полум'яне серце вояка королеви.

— Ти хотів сказати — запрошує,— мовив Стражденний Ед.— Його світлість запрошує лорда-командувача. Ось як сформулював би я.

— Облиште, Еде,— відмахнувся Джон, який зараз був не в гуморі для цих перепалок.

— Повернулися сер Ричард і сер Джастин,— мовив Деван.— То ви прийдете, мілорде?

«Розвідники не в той бік». Масі й Горп їздили на південь, а не на північ. Хай що вони дізналися, Нічної варти це не стосується, але Джонови все одно було цікаво.

— Якщо це потішить його світлість.

Він рушив за малим зброєносцем через двір. Привид почалапав за ними, і Джон крикнув:

— Ні. Лишайся!

Натомість деривовк побіг геть.

У Королівській вежі Джон, віддавши на вході зброю, постав перед королем. У світлиці було жарко й людно. Станіс разом зі своїми капітанами схилився над картою Півночі. З ними були й «розвідники не в той бік». Був тут і Сигорн, юний магнар тенійський, убраний у шкірянку, броньовану бронзовою лускою. Сидів Тарарах, жовтим потрісканим нігтем чухаючи шкіру на зап'ястку під кайданами. Його

запалі щоки й коротке підборіддя вкривала каштанова щетина, а на очі звисали пасма брудного волосся.

— Ось і він,— оголосив Тарарах, побачивши Джона,— хоробрий хлопчина, який застрелив зв'язаного й замкненого в клітці Манса Рейдера.

Великий квадратний коштовний камінь, що прикрашав його кайдани, зблиснув червоним.

— Подобається мій рубін, Сноу? Мені його на знак любові подарувала леді Червона.

Не звернувши на нього уваги, Джон опустився на одне коліно.

— Ваша світлосте,— оголосив зброєносець Деван,— я привів лорда Сноу.

— Я бачу. Лорде-командувачу, думаю, ви знайомі з моїми лицарями й капітанами.

— Мав за честь.

Джон старався якнайбільше дізнатися про людей з оточення короля. «Це все насправді люди королеви». Дивна річ, що в оточенні короля немає власне людей короля, подумалося Джонови, але так воно, схоже, й було. Якщо вірити пліткам, на Драконстоні Станісові люди накликали на себе його гнів.

— Є вино. Або гаряча лимонна вода.

— Дякую, не треба.

— Як хочете. У мене для вас подарунок, лорде Сноу,— сказав король і махнув рукою на Тарараха.— Ось він.

— Ви казали, вам потрібні люди, лорде Сноу,— посміхнулася леді Мелісандра.— Гадаю, вам підійде наш кістяний лорд.

— Ваша світлосте,— обурився Джон,— цьому чоловікові не можна довіряти. Лишимо його тут — і хтось переріже йому горлянку. Вишлемо на розвідку — і він знову перекинеться до дикунів.

— Тільки не я. Годі з мене цих клятих бовдурів,— заперечив Тарарах, постукуючи по рубіну на зап'ястку.— Запитай свою червону відьму, байстрюче.

Мелісандра стиха забурмотіла незнайомою мовою. Рубін у неї на шиї повільно блимав, і Джон зауважив, що камінь у Тарараха на зап'ястку, трохи менший за розмірами, також то яснів, то тьмянів.

— Поки він носить цей камінь, він прикутий до мене тілом і душею,— нарешті сказала червона жриця.— Цей чоловік вірно вам

служитиме. Полум'я не бреше, лорде Сноу.

«Можливо,— подумав Джон,— а от ви ще й як брешете».

— Ходитиму для вас у розвідку,— заявив Тарарах.— Даватиму мудрі поради або співатиму милі пісеньки — як захочете. Навіть битимуся за вас. Тільки не примушуйте носити чорний плащ.

«Ти на нього не заслужив»,— подумав Джон, але притримав язика. Перепалка в присутності короля нікому не потрібна.

— Лорде Сноу,— заговорив король Станіс,— розкажіть мені про Морса Амбера.

«Нічна варта в такі речі не втручається»,— подумав Джон, але інший голос у нього в голові сказав: «Мова не меч».

— Старший з дядьків Великого Джона. Має прізвисько Крукохарч. Колись крук прийняв його за мерця й відзьобав йому око. А Морс піймав того птаха й відкусив йому голову. Замолоду він був безстрашним воїном. Сини загинули на Тризубі, дружина померла з родива. Єдину доньку тридцять років тому забрали дикуни.

— Ось чому він ту голову так хоче,— мовив Гарвуд Фел.

— Цьому Морсові можна довіряти? — запитав Станіс.

«А Морс прихилив коліно?»

— Його світлість має примусити його дати обітницю перед серце-деревом.

— Я й забув, що ви, північани, деревам поклоняєтеся,— зареготав Годрі Велеторіз.

— Який це бог дозволяє, щоб його собаки обсцикали? — поцікавився кумпан Фаринга — Клейтон Сагз.

Джон вирішив не звертати уваги.

— Ваша світлосте, можна дізнатися: Амбери присягнули вам?

— Половина присягне, та й то якщо я пристану на Крукохарчеві вимоги,— роздратованим голосом озвався Станіс.— А він хоче зробити з черепа Манса Рейдера кубок, а ще хоче отримати прощення для свого брата, який поїхав на південь і приєднався до Болтона. Для отого Хвойдозгуба.

Сера Годрі розвеселило і це.

— Ну й імена в північан! А цей якійсь хвойді голову відкусив?

Джон кинув на нього холодний погляд.

— Можна і так сказати. Хвойді, яка п'ятдесят років тому в Старгороді спробувала його пограбувати.

Дивна річ, та колись старий Паморозний Амбер вирішив, що його молодший син має схильність до мейстерства. Морс обожнює розповідати байку про те, як крук вийняв йому око, а от історію Готера переповідають тільки пошепки... швидше за все, тому, що та хвойда, якій він випустив кишки, була насправді чоловіком.

— А решта лордів теж присягнула Болтонові?

Червона жриця ковзнула ближче до короля.

— Я бачила повне людей місто з дерев'яними стінами й дерев'яними тротуарами. Над стінами маяли прапори: лось, бойовий топір, три сосни, увінчані короною схрещені барди, кінська голова з полум'яними очима.

— Горнвуд, Сервин, Толгарт, Рисвел і Дастін,— розтлумачив сер Клейтон Сагз.— Усі зрадники. Лакузи Ланістерів.

— Рисвели й Дастіни пов'язані з домом Болтонів шлюбними узами,— пояснив Джон.— Решта втратила в боях своїх сюзеренів. Не знаю, хто нині ними командує. Але Крукохарч — точно не лакуза. Вашій світлості варто прийняти його умови.

Станіс скреготнув зубами.

— Він повідомив, що Амбери не воюватимуть проти Амберів за жодних обставин.

Джон не здивувався.

— Якщо дійде до мечів, просто дивіться, де майорить прапор Готера, і ставте Морса з іншого флангу.

— Його світлість таким чином виявить слабкість,— не погодився Велеторіз.— А я вважаю, треба показати силу. Спалити вщент Останнє Вогнище й піти війною далі, нахромивши на спис голову Крукохарча, — буде урок наступному лордові, який вирішить присягати тільки наполовину.

— Гарний план, якщо хочете, щоб уся Північ повстала проти вас. Половина — це краще, ніж нічого. Амбери не люблять Болтонів. Хвойдозгуб приєднався до Байструка тільки тому, що Ланістери тримають Великого Джона в ув'язненні.

— Це привід, а не причина,— заявив сер Годрі.— Якщо племінник помре в ланцях, дядьки накладуть лапу на його землі й титул.

— У Великого Джона є і сини, і доньки. На Півночі будь-які законні діти йдуть по лінії наступництва перед дядьками, сер.

— Якщо не помруть. Мертві діти будь-де йдуть останні.

— Зробіть таке припущення у присутності Морса Амбера, сер Годрі, й дізнаєтеся про смерть більше, ніж вам хотілося б.

— Я зарізав велета, хлопче. Не мені боятися північанина, в якого велет на щиті.

— Велет тікав. А Морс не тікатиме.

Здоровань-лицар спалахнув.

— Щось ти розпускаєш язика в королівській світлиці, хлопче. У дворі ти іншої співав.

— Облиш, Годрі,— мовив сер Джастин Масі, повнявий граційний лицар, завжди усміхнений, з кучмою лляного волосся. Масі був одним з «розвідників не в той бік».— Ну звісно, ми всі знаємо, що в тебе велетенський меч. Зовсім не обов'язково знову вимахувати ним у нас перед носом.

— По-моєму, це ти тут язиком вимахуєш, Масі.

— Тихо! — гаркнув Станіс.— Лорде Сноу, послухайте мене. Я тут довго сидів, сподіваючись, що дикуни здуру влаштують ще одну атаку на Стіну. Та оскільки вони не квапляться, час зайнятися іншими ворогами.

— Зрозуміло,— обережно озвався Джон. «Чого він хоче від мене?» — Я не маю теплих почуттів ні до Болтона, ні до його сина, але Нічна варта не має права здійсмати проти нього зброю. Наші обітниці забороняють...

— Я добре знаю ваші обітниці. Не читайте мені мораль, лорде Сноу, в мене сил достатньо і без вас. Я вирішив іти війною на Страхфорт,— сказав він — і усміхнувся, побачивши шок на Джоновому обличчі.— Ви здивовані? Це добре. Те, що здивувало одного Сноу, може здивувати й іншого. Болтонів Байстріук рушив на південь, забравши з собою Готера Амбера. Це підтвердили і Морс Амбер, і Арнольф Карстарк. А це може означати одне: він хоче напасти на Кейлінський Рів, щоб відкрити дорогу на Північ своєму лордубатькові. Байстріук, певно, вважає, що я надто заклопотаний дикунами, щоб турбувати його. От і добре. Хлопчина відкрив мені свою горлянку. І я збираюся її перегризти. Руз Болтон, може, й отримає Північ, але, повернувшись, виявить, що його замок, отари та збіжжя належать мені. Якщо нападємо на Страхфорт несподівано...

— Не вдається,— випалив Джон.

Зчинився такий гвалт, наче він розворушив осине гніздо. Хтось із людей королеви засміявся, хтось плюнув, хтось стиха вилаявся, а всі решта заговорили водночас.

— У хлопця молоко в жилах тече,— заявив сер Годрі Велеторіз. А лорд Світ зареготав:

— Цьому боягузові за кожною травинкою беззаконник ввижається.

Станіс підніс руку, вимагаючи тиші.

— Поясніть.

«З чого почати?» Джон підійшов до карти. По кутках стояли свічки, щоб шкура з намальованою на ній картою не скручувалася. На Тюленячу затоку наповзав калюжею теплий віск — повільно, наче льодовик.

— Щоб дістатися Страхфорту, вашій світлості доведеться спуститися королівським гостинцем попри Останню ріку, повернути на південний схід і перетнути Самотні гори,— показав він.— Це землі Амберів, де вони знають кожне дерево і кожен камінь. Королівський гостинець тягнеться вздовж їхніх західних кордонів на сотню льє. Морс порубає вашу армію на шмаття, якщо ви не пристанете на його умови й не перетягнете його на свій бік.

— Чудово. Скажімо, я так і зробив.

— Тоді ви таки зможете дійти до Страхфорту,— мовив Джон,— та якщо ви не в змозі обігнати крука й випередити низку сигнальних вогнів, у замку дізнаються про ваше наближення. Ремсі Болтон легко відріже вам шляхи відступу, й ви залишитеся далеко від Стіни, без харчів і прихистку, в оточенні ворогів.

— Тільки якщо він покине облогу Кейлінського Рову.

— Кейлінський Рів упаде ще до того, як ви досягнете Страхфорту. А щойно лорд Руз з'єднає сили з Ремсі, їхнє військо за чисельністю вп'ятеро перевищуватиме ваше.

— Мій брат і за гірших обставин перемагав у боях.

— Ти припускаєш, що Кейлінський Рів швидко впаде, Сноу,— зауважив Джастин Масі,— але залізні — відважні вояки, та й кажуть, що Кейлінський Рів ще нікому не вдавалося взяти.

— З півдня. Невеличка залога здатна влаштувати пекло війську, яке наближається гаткою, але з півночі й зі сходу руїни дуже вразливі, — сказав Джон і знову повернувся до Станіса.— Сір, це хоробрий

крок, але ризик...— («Нічна варта не пристає ані на чий бік. Баратеон чи Болтон — мені повинно бути однаково»).— Якщо Руз Болтон зі своїми основними силами заскочить вас під його мурами, вам усім кінець.

— Війна без ризику не обходиться,— заявив сер Ричард Горп, стрункий лицар з рябим обличчям, на підбитому камзолі якого виднілося три метелики «мертва голова» на полі попелу й кісток.— Будь-яка битва — азартна гра, Сноу. Навіть нічого не роблячи, людина теж ризикує.

— Ризик буває різний, пане Ричарде. А тут поставлено на карту надто багато, надто рано, надто далеко. Я знаю Страхфорт. Це міцний замок, повністю кам'яний, з товстими мурами й великими вежами. З наближенням зими він добре запасся харчами. Багато століть тому дім Болтонів повстав проти короля Півночі, й Гарлон Старк узяв Страхфорт в облогу. Два роки пішло на те, щоб заморити замок голодом. А якщо ваша світлість сподівається взяти замок силою, знадобляться облогові гармати й рухомі башти, тарани...

— Рухомі башти за потреби можна збудувати,— сказав Станіс.— Якщо потрібні будуть тарани, нарубаємо дерев. Арнольф Карстарк пише, що у Страхфорту зосталося менш як півсотні людей, і половина з них — прислуга. Міцний замок, що має слабку залогу, насправді слабкий.

— Півсотні людей усередині замку вартують п'ятисот знадвору.

— Залежить від людей,— мовив Ричард Горп.— Там будуть сивобороді старі й зелені хлопчачки, яких той байстрюк не зміг узяти на війну. А наші вояки загартовані на Чорноводді, і їх очолюють лицарі.

— Ви ж бачили, як ми рубали дикунів,— сер Джастин відкинув кучер лляного волосся.— Карстарки присяглися з'єднатися з нами під Страхфортом, а ще з нами будуть дикуни. Триста чоловіків призовного віку. Лорд Гарвуд полічив, коли вони заходили у браму. І жінки їхні воюють також.

Станіс кинув на нього кислий погляд.

— Тільки не в моєму війську, сер. Не треба мені тут зарюмсаних удовиць. Жінки залишаться зі старими, пораненими й дітьми. Будуть заручниками вірності своїх чоловіків і батьків. З дикунів сформуємо авангард. Очолить їх магнар, їхні ватажки будуть за сержантів. Але спершу потрібно їх озброїти.

«Зібрався розграбувати нашу зброярню,— збагнув Джон. Спочатку харчі й одяг, потім землі й замки, тепер зброя. Він з кожним днем втягує мене дедалі глибше в болото». Мова, може, й не меч, але меч — це меч.

— У нас знайдеться триста списів,— неохоче сказав Джон.— І шоломи, якщо ви згодні взяти старі, пом'яті й іржаві.

— А лати? — запитав магнар.— Кіраси? Кольчуги?

— Після загибелі Донала Ноя ми залишилися без зброяра,— сказав Джон, цим і обмежившись. «Тільки вберіть дикунів у лати — і вони становитимуть для королівства удвічі більшу загрозу».

— Вистачить і дубленої шкіри,— сказав сер Годрі.— А щойно почнеться бій, можна буде знімати що треба з загиблих.

«Якщо хтось доживе». Якщо Станіс поставить дикунів у авангард, більшість із них швидко загине.

— Може, Морсові Амберу й буде приємно випити з черепа Манса Рейдера, а от побачити дикунів на своїй землі — навряд чи. Вільний народ чинить набіги на Амберів із Зорі віків, перетинаючи Тюленячу бухту в пошуках золота, овець і жінок. Однією з таких жінок стала Крукохарчева донька. Ваша світлосте, лишіть дикунів тут. Візьмете їх із собою — і прапороносці мого лорда-батька відвернуться від вас.

— Прапороносці вашого батька, схоже, й так не на моєму боці. Припускаю, вони вважають мене... як там ви назвали мене, лорде Сноу? Ще одним приреченим самозванцем? — Станіс витріщився на карту. Якусь мить чути було тільки один звук — король скреготів зубами.— Всі вільні. Лорде Сноу, затримайтеся.

Таке різке закінчення наради не сподобалося Джастину Масі, але йому нічого не лишалося, як, усміхнувшись, вийти. За ним рушив Горп, змірявши Джона поглядом. Клейтон Сагз, осушивши кубок, пробурмотів щось до Гарвуда Фела, викликавши в парубка сміх. Прозвучало слово «хлопчак». Сагз, грубий і дужий, пробився нагору з лицарів-бурлак. Останнім вийшов Тарарах. У дверях він глузливо вклонився Джонові, вишкіривши повний рот коричневих потрощених зубів.

«Всі», здається, не включали і леді Мелісандру. «Червона тінь короля»,— подумав Джон. Станіс попросив Девона принести ще лимонної води. Коли йому наповнили кухоль, король, відпивши, промовив:

— Горп і Масі претендують на престол твого батька. Масі ще й хоче дикунську королівну. Колись він служив зброєносцем у мого брата Роберта й відтоді полюбив жіноче тіло. Горп також візьме Вал, якщо я накажу, але його більше цікавлять битви. Ще зброєносцем він мріяв про білий плащ, але Серсі Ланістер виступила проти його кандидатури, і Роберт його не взяв. Може, і правильно. Сер Ричард надто любить убивати. Кого б з них ви хотіли бачити лордом Вічнозиму? Усмішливого чи убивцю?

— Вічнозим належить по праву моїй сестрі Сансі,— сказав Джон.

— Я вже достатньо наслухався про леді Ланістер і її права,— король відставив кухоль.— Але це *ти* здатен об'єднати навколо мене Північ. Прапорonosці твого батька радше пристануть до сина Едарда Старка. Навіть лорд Надто-Тлустий-Щоб-Сідати-На-Коня. Біла Гавань забезпечить мені джерело постачання припасів і надійний прихисток, куди в разі потреби можна відступити. Ще не пізно виправити свою дурну помилку, Сноу. Прихили коліно і присягни мені своїм байстрючим мечем — і підведешся Джоном Старком, лордом Вічнозимським і хранителем Півночі.

«Скільки разів ще треба повторювати?»

— Я присягнув мечем Нічній варті.

Станіс скривився.

— Твій батько демонстрував таку саму впертість. Він називав її «честю». Що ж, честь має свою ціну, як, на свою біду, пересвідчився лорд Едард. Якщо тебе це втішить, Горпа і Масі чекає розчарування. Я більше схилиюся до того, щоб віддати Вічнозим Арнольфу Карстарку. Це гідний північанин.

— Північанин.

«Краще вже Карстарк, ніж Болтон чи Грейджой»,— сказав собі Джон, але ця думка заледве його втішила.

— Карстарки покинули мого брата серед ворогів.

— Потому як твій брат відрубав лордові Рикарду голову. Арнольф тоді був за тисячу льє звідти. У його жилах тече кров Старків. Кров Вічнозиму.

— Так само як і в половини інших домів Півночі.

— Але ці інші доми не присягнули мені.

— Арнольф Карстарк — горбатий старигань, і навіть замолоду він не був справжнім вояком, як-от лорд Рикард. Суворі умови походу

можуть його просто вбити.

— Він має спадкоємців,— огризнувся Станіс.— Двох синів, шістьох онуків, ще й доньок. Якби в Роберта були законні діти, багато хто з нині загиблих міг би й досі жити.

— Морс Крукохарч, ваша світлосте, кращий вибір.

— Страхфорт покаже.

— То ви все-таки вирішили нападати?

— Попри раду великого лорда Сноу? Ага. Горп і Масі, може, й честолобці, але вони мають рацію. Не можу я сидіти склавши руки, поки зоря Руза Болтона сходить, а моя заходить. Я мушу вдарити і показати Півночі, що мене ще слід боятися.

— У своєму полум'ї леді Мелісандра не бачила тритона Мандерлі, — сказав Джон.— Якби з вами була Біла Гавань і лицарі лорда Ваймана...

— «Якби» — це слово для дурнів. Від Давоса досі нема звісток. Може, він так і не зміг дістатися Білої Гавані. Арнольф Карстарк пише, що у вузькому морі вирують шторми. Хай там як, а я не маю часу ні горювати, ні чекати чергової примхи лорда Надто-Тлустого. Вважатимемо, що Біла Гавань не зі мною. А оскільки зі мною немає і сина Вічнозиму, я можу сподіватися тільки відвоювати Північ силою. Доведеться брати приклад з Роберта й робити, як книжка пише. Хоча сам він книжок не читав. Мушу несподівано завдати ворогам смертельного удару.

Джон збагнув, що до його слів не дослухалися. Станіс або візьме Страхфорт, або загине у спробі його взяти. «Нічна варта не бере участі у війнах»,— прошепотів голос у нього в голові, а інший заперечив: «Але Станіс бореться за королівство, а залізні поневолюють і грабують».

— Ваша світлосте, я знаю, де ви зможете поповнити свої ряди. Віддайте мені дикунів — і я радо розповім вам, де і як.

— Я віддав тобі Тарараха. І досить.

— Я хочу всіх.

— Дехто з твоїх побратимів запевняє мене, що ти й сам наполовину дикун. Це правда?

— Для вас вони — просто мішені для стріл. На Стіні я зможу їх використати краще. Віддайте їх мені — і я покажу вам шлях до перемоги... і де взяти людей.

Станіс потер загривок.

— Торгуєшся, як карга за тріску, лорде Сноу. Нед Старк тебе прижив не з якоюсь рибачихою? Скільки людей?

— Дві тисячі. Можливо, три.

— Три тисячі? І що це за люди?

— Горді. Голодні. Гонорові, коли йдеться про їхню честь, але запеклі вояки.

— Сподіваюся, це не якийсь байстрючий трюк. Чи обміняю я три сотні вояків на три тисячі? Ну певна річ. Я ж не останній дурень. А якщо я тобі залишу й королівну, даси слово, що не відпустиш її?

«Ніяка вона не королівна».

— Як зволите, ваша світлосте.

— Мені потрібно примусити тебе дати обітницю перед деревом?

— Ні.

«Це був жарт?» Зі Станісом важко було сказати.

— Тоді домовилися. І де ж ці люди?

— Ось тут,— Джон поклав обпечену долоню на карту на захід від королівського гостинцю й на південь від Дару.

— У горах? — підозріливо запитав Станіс.— Щось я не бачу тут замків. Ні доріг, ні міст, ні сіл.

— Карта — це не справжній ландшафт, завжди казав батько. Тисячі років у тіснинах і на гірських луках мешкають люди, очолювані вождями кланів. Їх можна назвати маломожними лордами, але самі себе вони так не називають. Їхні звитяжці воюють величезними дворучними мечами, а простолюд — працями й ратищами з гірського ясеня. Вони сварливі, цього не заперечиш. Коли не воюють між собою, пасуть отари, рибалять у Крижаній затоці й розводять найвитриваліших на світі коней.

— І ти вважаєш, вони воюватимуть за мене?

— Якщо їх попросити.

— Чого я маю вимолювати те, що належить мені по праву?

— Я сказав «попросити», а не «вимолювати»,— Джон прибрав руку з карти.— Листи розсилати немає сенсу. Вашій світлості доведеться піти до них особисто. З'їсти з ними хліба-солі, випити елю, послухати волинщиків, похвалити вроду їхніх доньок і мужність синів — і ви отримаєте їхні мечі. У кланах не бачили короля відтоді, як Торен Старк прихилив коліно. Своїм приїздом ви зробите їм честь.

Накажете їм воювати за вас — і вони тільки презирнуться між собою і промовлять: «Він хто такий? Мені він не король».

— Про яку кількість кланів ідеться?

— Близько сорока, малих і великих. Флінти, Вули, Норі, Лідли... якщо завоюєте прихильність Старого Флінта й Барила, решта не забаряться.

— *Барила?*

— Це Вул. У нього найкругліше черево в усіх горах і найбільше людей. Вули рибалять у Крижаній затоці й страхають діток залізними, які заберуть їх, якщо ті не будуть чемними. Але дійти до них ваша світлість зможе тільки через землі Норі. Вони мешкають найближче до Дару й завжди були добрими приятелями Варти. Можу дати провідників.

— Можеш? — Станіс ніколи не прогавить таких тонкощів.— Чи даси?

— Дам. Вам без них не обійтись. І неспотикливих гаронів дам. Дороги в горах більше схожі на козячі стежки.

— Козячі стежки? — король звузив очі.— Я кажу, що треба діяти швидко, а ти пропонуєш мені гаяти час на *козячих стежках?*

— Юний Дракон, завойовуючи Дорн, обійшов на кістяній дорозі дорнські сторожові башти саме козячими стежками.

— Я добре знаю цю легенду, але Дейрон занадто вже перебільшував у своїй марнославної книженції. У тій війні перемога здобута кораблями, а не козячими стежками. Дубовий Кулак прорвав Доцаницю і пройшов половину Зеленокровиці, поки основні дорнські сили були зайняті у княжому коридорі,— Станіс потарабанив пальцями по карті.— А ці гірські лорди не спробують мене затримати?

— Тільки щоб почастивати. Кожен наступний старатиметься гостинністю перевищити попереднього. Батько казав, що ніколи в житті його так добре не годували, як у кланах.

— За три тисячі вояків, гадаю, я зможу витримати волинки й вівсянку,— сказав король, але голос його все одно звучав буркитливо.

Джон обернувся до Мелісандри.

— Міледі, просто застереження. У горах сильна віра в давніх богів. Клани не потерплять наруги над своїми серце-деревами.

Вона, здалося, здивувалася.

— Не бійтеся, Джоне Сноу, я не турбуватиму ваших гірських варварів і їхніх темних богів. Моє місце тут — з вами і вашими бравими братами.

Джонови цього хотілося менше за все, але не встиг він заперечити, як король мовив:

— І куди порадиш мені вести цих крем'язнів, як не на Страхфорт?

Джон опустил погляд на карту.

— У Пуццанський Насип,— постукав він по карті пальцем.— Якщо Болтон збирається воювати з залізними, то і вам треба. Пуццанський Насип — курганний замок посеред густого лісу, тож до нього можна легко підкрастися непомітно. Замок *дерев'яний*, захищений ровом, валом і частоколом. Звісно, через гори йти повільніше, але там ваше військо пройде непомітно й підійде майже під браму Пуццанського Насипу.

Станіс потер підборіддя.

— Коли Балон Грейджой підняв заколот першого разу, я воював із залізними на морі, де вони найсильніші. А на землі, ще й заскочені зненацька... ага. Я вже переміг дикунів і короля-за-Стіною. Якщо зможу розчавити й залізних, Північ знатиме, що знову має короля.

«А мені залишиться тисяча дикунів,— подумав Джон,— і жодної можливості прогодувати таку кількість люду».

Тиріон

«Сором'язлива панна» рухалася крізь туман, як сліпець у незнайомому приміщенні.

Септа Лемора молилася. Імла глушила її голос, і він здавався тонким і притишеним. Гриф міряв кроками палубу, й під вовчою шубою стиха побрязкувала кольчуга. Час до часу він торкався меча, наче перевіряючи, що той і досі висить при боці. Роллі Качур відштовхувався жердиною, стоячи з правого борту, а Яндрі — з лівого. Ісілла тримала румпель.

— Не до вподоби мені це місце,— пробурмотів Гальдон Недомейстер.

— Злякався туманцю? — підкусив його Тиріон, хоча в дійсності то був справжній туманище. На носі «Сором'язливої панни» стояв Гриф Молодший з третьою жердиною, щоб відштовхуватися від небезпечних перешкод, коли вони виринали з імлі. На носі й на кормі запалили ліхтарі, але туман стояв такий густий, що, стоячи на середині корабля, можна було розгледіти тільки два розмиті вогники, які пливли попереду й позаду. В завдання Тиріона входило підтримувати полум'я в жаровні.

— Це не простий туман, Гугоре Гілл,— промовила Ісілла.— Ти б сам занюхав, що він відгонить чаклунством, якби мав носа. Тут згинуло чимало мандрівників — і на байдаках, і на піратських кораблях, і на великих річкових галерах. Вони блукають самотиною в імлі, шукаючи сонця, поки їх не докінчить божевілля чи голод. Тут у повітрі витають невгамовні духи, а під водою — стражденні душі.

— Ось одна з них,— сказав Тиріон. З правого борту з каламутних глибин піднімалася велетенська долоня, здатна розчавити байдак. Лише два пальці випиналися над поверхнею води, та коли

«Сором'язлива панна» пропливала повз, Тиріон розгледів під брижами води решту долоні та бліде обличчя, задерте догори. Хоча слова свої він зронив легковажно, але відчуття було неприємне. «Ісілла має рацію. Цей туман надприродний». Щось лихе відчувалося в цій воді, воно отруювало повітря. «Не дивно, що закам'янілі божеволіють».

— Не варто глузувати,— застерегла Ісілла.— Шепітні мерці не люблять усього теплого й рухливого і прагнуть затягнути до себе побільше проклятих душ.

— Не думаю, що в них знайдеться саван мого розміру,— мовив карлик, помішуючи жар.

— Закам'янілих мучить не так ненависть, як неситість,— промовив Гальдон Недомейстер приглушено, бо зав'язав рота й носа жовтим шаликом.— У цих туманах не росте нічого такого, що погодиться їсти людина при здоровому глузді. Тричі на рік тріархи Волантиса доправляють по ріці галеру з припасами, але кораблі милосердя часто запізняються, а іноді привозять більше ротів, ніж їжі.

— У річці має бути риба,— сказав Гриф Молодший.

— Я б не їла риби, зловленої в цих водах,— зронила Ісілла.— Я б не їла.

— І туманом цим краще теж не дихати,— мовив Гальдон.— Тут кругом Гаринове прокляття.

«Єдиний спосіб не дихати туманом — узагалі не дихати».

— Гаринове прокляття — то просто сіролуска,— сказав Тиріон. Прокляття часто падає на дітей, особливо у вогкій і холодній місцевості. Вражена шкіра твердне, кальцинується і тріскається, однак карлик читав, що розвиток сіролуски можна стримати лаймами, гірчичними припарками і гарячими купелями (так кажуть мейстри) або ж молитвою, офірою і постом (наполягають септони). Згодом хвороба минається, залишаючи своїх маленьких жертв потворними, але не забираючи життя. І мейстри, і септони згодні, що дітей після сіролуски ніколи не вражає ні її більш рідкісна смертельна форма, ні її жахлива швидкоплинна посестра — чума.— Подейкують, у всьому винна сирість,— мовив Тиріон.— Смердюче вологе повітря. А не прокляття.

— Завойовники теж не вірили, Гугоре Гілл,— сказала Ісілла.— Приходьки з Волантиса й Валерії підвісили Гарина в золотій клітці та глузували з нього, слухаючи, як він молить Матір побити їх. Але уночі вода піднялася й потопила їх, і відтоді вони не мають спокою. Вони і

досі тут, під водою, хоча колись були повелителями вогню. Це їхній подих здіймається з каламутних глибин і викликає цей туман, а їхні тіла перетворилися на камінь, як і їхні серця.

У Тиріона страшенно свербів обрубок носа. Карлик почував його. «Може, стара правду каже. Це місце нехороше. Я тут почуваюся, як тоді у виходку, коли у мене на очах помирав батько». Тиріон би теж збожеволів, а шкіра й кості перетворилися б на камінь, якби йому довелося збувати свої дні в цій сірій ющці.

Але Грифа Молодшого, схоже, не мучили ніякі лихі передчуття.

— Нехай тільки спробують нас зачепити — і ми їм покажемо, з чого ми зроблені.

— Ми зроблені з крові й кісток, за образом і подобою Отця й Матері,— сказала септа Лемора.— Прощу, не треба марнословних похвалянь. Гординя — тяжкий гріх. Закам'янілі теж були занадто горді, а лорд у савані — найбільше з усіх.

Від жару в Тиріона розчервонілося обличчя.

— А лорд у савані і справді існує? Чи це казка?

— Лорд у савані править цими туманами ще з Гаринових часів,— сказав Яндірі.— Дехто вважає, що він і є Гарин, який повстав зі своєї водяної могили.

— Мертві не повстають,— заперечив Гальдон Недомейстер,— та й люди не живуть тисячу років. Так, лорд у савані існує. Їх було два десятки вже. Один помирає — наступний посідає його місце. Теперішній — корсар з островів Василіска, який вирішив, що на Ройні здобич більша, ніж на Літньому морі.

— Так, я теж це чув,— мовив Качур,— але є інакша байка, вона мені подобається більше. Подейкують, він не такий, як решта закам'янілих: він був колись статусею, але з туману прийшла сіра жінка й поцілувала його крижаними вустами.

— Годі,— сказав Гриф.— Ану тихо всі!

Септа Лемора хапнула ротом повітря.

— Що це було?!

— Де? — Тиріон не бачив нічого, крім туману.

— Щось ворухнулося. Вода збрижилася.

— Черепаха,— весело заявив королевич.— Великий костолам, ось і все.

Він відштовхнувся від високого зеленого обеліска.

Туман липнув, вологий і холодний. З сірої імли виринув затонулий храм, і Яндрі з Качуром налягли на жердини: повільно переходячи від носа до корми, вони штовхали байдак далі. Проминули мармурові сходи, які спіраллю виринали з мулу й різко обривалися. За ними ледве проглядалися інші обриси: поламані шпилі, безголові статуї, дерева з корінням, більшим за байдак.

— Це було найбільше й найбагатше місто на ріці,— сказав Яндрі.
— Кроян, святкове місто.

«Занадто багате,— подумав Тиріон,— і занадто гарне. Нерозумно спокушати драконів». Навколо розкинулося затонуле місто. Над головою промайнув ледве видимий обрис — залопотіли білі шкірясті крила, розганяючи туман. Карлик вивернув шию, щоб роздивитися краще, але примара зникла так само нагло, як і з'явилася.

Незабаром у поле зору вплив інший вогник.

— Гей, на човні,— слабо гукнув голос над водою,— хто ви?

— «Сором'язлива панна»,— крикнув у відповідь Яндрі.

— «Рибалочка». Вгору чи вниз?

— Вниз. Шкури й мед, ель і лій.

— Угору. Клинки й голки, мереживо і полотно, пряне вино.

— Що чути зі Старого Волантиса? — гукнув Яндрі.

— Війна,— пролунало у відповідь.

— Де? — крикнув Гриф.— Коли?

— Наступного року,— була відповідь,— Найесос і Малако об'єдналися, слони вкриваються смугами.

Голос стихнув — інший човен відпливав усе далі. Вогник затріпотів і зник.

— Хіба це мудро — кричати в тумані до човнів, яких нам не видно? — поцікавився Тиріон.— А що як це пірати?

Поки що з піратами їм щастило: «Сором'язлива панна» прослизнула через озеро Кинджал уночі, невидима й неторкана. Одного разу Качур запримітив облавок, за його словами, корабля Урго Укаляного. Але «Сором'язлива панна» була від них проти вітру, й Урго — якщо це був Урго — не виказав до неї інтересу.

— Пірати не запливають у Скорботу,— сказав Яндрі.

— Слони вкриваються смугами? — пробурмотів Гриф.— Про що йдеться? Найесос і Малако? Ілірію заплатив тріарху Найесосу вже стільки, що той йому до гробу винен буде.

— Золотом чи сиром? — пожартував Тиріон.

— Якщо не можеш розігнати своїми дотепами туман,— накинувся на нього Гриф,— краще тримай їх при собі.

«Так, батьку,— мало не сказав карлик.— Я мовчатиму. Дякую». Він не знав добре волантисян, але, здається, слони і тигри мають вагомі підстави об'єднатися перед лицем драконів. «Можливо, сироторгівець неправильно оцінив ситуацію. Можна підкупити людину золотом, та тільки кров і криця змусять її зберігати вірність».

Коротун помішав жар і подмухав на нього, щоб розгорівся. «Ненавиджу. Ненавиджу цей туман, ненавиджу це місце, а ще більше ненавиджу Грифа». Тиріон і досі мав при собі отруйні гриби, які назбирав у дворі Ілірію, й бували дні, коли він відчував невимовну спокусу підсипати їх у Грифову вечерю. Біда тільки в тому, що Гриф наче й не їсть зовсім.

Качур з Яндрі налягли на жердини. Ісілла повернула румпель. Гриф молодший відштовхнув «Сором'язливу панну» від поваленої вежі, яка витріщалася вікнами, наче сліпими чорними очима. Вітрила важко обвисли. Вода глибшала, й незабаром жердини вже не торкалися дна, але течія несла байдак униз, допоки...

Тиріон бачив тільки, як щось величезне виринуло з води, горбате і зловісне. Йому здалося, що це гора на лісистому острові або ж велетенська скеля, поросла мохом і папороттю і прихована туманом. Та коли «Сором'язлива панна» наблизилася, видно стало краще. На березі виднілася дерев'яна фортеця, трухлява й заросла. Над нею вивищувалися шпилі, але деякі з них зламалися й нагадували тріснуті списи. З'являлися і зникали голі вежі без дахів, сліпо впинаючись у небо. Пропливали палати й галереї: стрункі опори, витончені арки, жолобчасті колони, тераси й альтанки.

Все зруйноване, безлюдне, розвалене.

Тут густо розрісся сірий мох, уклавши великі купи каміння га звисаючи з веж. Чорні лози заплели вікна, двері й арки, повзли по високих мурах. Туман приховував три чверті палацу, але й того, що можна було розгледіти, виявилось достатньо: Тиріон бачив, що це острівне укріплення удесятеро більше за Червону фортецю й у сто разів гарніше. Він здогадався, де він.

— Палац кохання,— стиха зронив він.

— Так називали його ройнари,— сказав Гальдон Недомейстер,— однак уже тисячу років це Палац скорботи.

Вигляд руїн засмучував, однак ще більше засмучувало усвідомлення того, на що вони перетворилися. «Колись тут чувся сміх, — подумав Тиріон.— Барвисто квітнули садки, на сонці блищали золотом фонтани. Ці сходи колись дзвеніли від кроків закоханих, а під отією тріснутою банею цілунком скріплювалися незчислимі шлюбви». Його думки полинули до Тиші, яка так недовго побула його леді-дружиною. «Це зробив Джеймі,— у відчаї подумав він.— А він же — моя кров і плоть, мій старший сильний брат. У дитинстві він приносив мені іграшки — обручі, кубики й навіть вирізьбленого з дерева лева. Він подарував мені першого мого поні й навчив їздити верхи. Тож коли він сказав, що купив тебе для мене, я не засумнівався. Як я міг? Це ж Джеймі, а ти — просто якась собі дівчина, що зіграла свою роль. Я ж боявся цього від самого початку — з тої самої миті, коли ти вперше мені всміхнулася й дозволила торкнутися руки. Мій власний батько не зміг мене полюбити, то як могла ти? Тільки за золото, правда?»

Крізь довгі сірі пасма туману знову почувся дзвін відпущеної тятиви, і крекнув батько, коли стріла уп'ялася йому в низ живота, і ляснули сідниці об камінь, коли він сів востаннє, щоб померти. «А куди діваються повії?» — сказав він. «І справді — куди? — хотів запитати у нього Тиріон.— Куди поділася Тиша, батьку?»

— Скільки ще нам терпіти цей туман?

— За годину маємо вийти зі Скорботи,— сказав Гальдон Недомейстер.— А вже звідти — приємна прогулянка. В пониззі Ройна за кожним поворотом розташовані села. Сади, виноградники й ниви, де на сонці досягає пашниця; рибалки на воді; гаряча купіль і солодкі вина. Містечка Селорис, Валісар і Волон-Терис оточені мурами і настільки великі, що в Сімох Королівствах вважались би справжніми містами. Думаю, я...

— Світло попереду,— сповістив Гриф Молодший.

Тиріон теж його побачив. «„Рибалочка“ або інший байдак»,— подумки запевнив він себе, але інтуїтивно знав, що помиляється. Ніс засвербів. Тиріон люто його почухав. Світло з наближенням «Сором'язливої панни» яснішало. Як тиха зірка вдалині, воно слабенько світилося в тумані, ваблячи до себе. Незабаром було вже два вогники, потім три: нерівна лінія маяків, які стояли на воді.

— Міст сновидінь,— повідомив Гриф.— На мосту стоятимуть закам'янілі. Хтось почне плакати-стогнати, але нас вони навряд чи чіпатимуть. Переважно закам'янілі — слабосильні створіння, незграбні, вайлуваті, недоумкуваті. Під кінець усі вони божеволіють і тоді стають небезпечні. Якщо доведеться, відганяйте їх смолоскипами. І в жодному разі не дайте їм вас торкнутися.

— Може, вони нас і не побачать,— сказав Гальдон Недомейстер. — Туман приховає наше наближення, поки ми не опинимося майже під мостом, а далі ми його проминемо — вони й не спам'ятаються.

«Камінні очі — сліпі»,— подумав Тиріон. Смертельна форма сіролуски починається з кінцівок: поколюють кінчики пальців, чорні ніготь на нозі, втрачається чутливість. Коли оніміння переходить вище на руку чи ногу, м'ясо твердне й холоне, а шкіра набуває сіруватого відтінку, як у каменю. Є приказка: від сіролуски є три надійні види ліків — сокира, меч і тесак. Відрубавши хвору кінцівку, знав Тиріон, і справді іноді вдається зупинити поширення хвороби, але не завжди. Чимало людей пожертвувало рукою або ногою, щоб дуже скоро виявити: і друга посіріла. А коли це сталося, надії вже нема. Коли хвороба доповзає до обличчя, вона зазвичай викликає сліпоту. На останніх стадіях хвороба проникає глибше — у м'язи, кістки та внутрішні органи.

Міст попереду збільшувався. Міст сновидінь, назвав його Гриф, та сновидіння ці були розбиті. В туман тягнулися білі кам'яні арки — від Палацу скорботи до західного берега ріки. Половина з них обвалилася під вагою сірого моху, який їх обліпив, і густої чорної лози, яка зміїлася з води. Широкі дерев'яні прольоти прогнили, але частина ліхтарів уздовж мосту й досі горіла. Коли «Сором'язлива панна» підпливла ближче, Тиріон розгледів обриси закам'янілих, які безцільно рухалися серед світла, немов повільні сірі метелики. Деякі були голі, інші в саванах.

Гриф оголив меч.

— Йолло, запалюй смолоскипи. Хлопче, забери Лемору в каюту і сиди там з нею.

Гриф Молодший кинув на батька впертий погляд.

— Лемора свою каюту сама знайде. Я хочу залишитися.

— Ми присягнулися захищати тебе,— стиха мовила Лемора.

— Не треба мене захищати. Я мечем володію незгірше за Качура. Я вже наполовину лицар.

— А наполовину дитина,— сказав Гриф.— Роби, як кажуть. Бігом. Вилаявшись собі під ніс, юнак жбурнув на палубу свою жердину. Стукіт химерною луною полетів у тумані, й на мить здалося, що всюди навколо падають жердини.

— Чого я маю тікати й ховатися? Гальдон лишається, Ісілла також. Навіть Гугор.

— Ага,— підтвердив Тиріон,— але ж я такий маленький, що й за качуром легко сховаюся.

Він застромив у жаровню півдюжини смолоскипів, спостерігаючи, як загоряється проолієне ганчір'я. «Не витріщайся на вогонь»,— звелів він собі. Полум'я в темряві геть засліплює.

— Ти ж карлик,— презирливо кинув Гриф Молодший.

— Ти викрив мій секрет,— сказав Тиріон.— Так, я Гальдонові навіть до пояса не дістаю, тож виживу я чи ні, усім до дупи...— («А тим паче мені самому».)— А от ти... ти — наше все.

— Карлику,— зронив Гриф,— я тебе попереджав...

З туману вихопився тремтливий стогін, слабкий і тоненький.

Лемора, здригнувшись, крутнулася.

— Семеро спасіть.

Розбитий міст був уже за якихось п'ять ярдів попереду. Навколо опор біло шумувала вода, як піна з рота божевільного. За сорок футів угорі, під мерехтливим ліхтарем, стогнали і скаржилися закам'янілі. Вони звернули на «Сором'язливу панну» уваги не більше, ніж на яку-небудь колоду. Тиріон, міцніше стиснувши смолоскип, піймав себе на тому, що затамував подих. І тут вони запливли під міст: обабіч були білі стіни, густо порослі сірою цвіллю, а навколо байдака сердито вирувала вода. На мить здалося, що він от-от вріжеться в праву опору мосту, але Качур відштовхнувся від неї жердиною назад на середину течії, а за кілька секунд уже випливли з-під мосту.

Не встиг Тиріон видихнути затамоване повітря, як Гриф Молодший схопив його за руку.

— Що це ти кажеш? Що я — наше все? Що ти мав на увазі? Чого це я — наше все?

— Ну,— мовив Тиріон,— якби закам'янілі схопили Яндрі, або Грифа, або нашу красуню Лемору, ми би погорювали та й попливли

далі. А якби ми втратили тебе, вся ця авантюра полетіла б до біса, всі ці роки гарячкових інтриг сироторгівця з євнухом були б змарновані... хіба не так?

Хлопець глянув на Грифа.

— Він здогадався, хто я.

«Якби й не здогадався досі, то зараз уже точно». На той час «Сором'язлива панна» далеченько відійшла від Мосту сновидінь. Лишилося тільки світло, яке маліло позаду, а скоро й воно згасне.

— Ти — Гриф Молодший, син перекупного меча Грифа,— сказав Тиріон.— А може, сам Воїн у смертному тілі. Дай-но придивитися...

Він підніс смолоскип, заучивши світлом обличчя Грифа Молодшого.

— Припини,— наказав Гриф,— бо пошкодуєш.

Карлик не звернув уваги.

— На тлі синього волосся очі здаються синіми, це добре. А байка про те, що ти його фарбуєш на честь своєї покійної матері-тайросянки так мене розчулила, що я мало не розплакався. Однак людина цікава не може не замислитися: навіщо це якомусь там синові перекупного меча потрібна септа з підмоченою репутацією, яка дає йому настанови у Вірі, й позбавлений ланцюга мейстер, який навчає його історії і мов? А людина розумна не може не запитати себе: чого це твій батько найняв лицаря-бурлаку вчити тебе військової справи, якщо можна було просто відіслати тебе на навчання до котрогось загону вільнонайманців? Так наче хтось тримає тебе поки що у таємниці, готуючи до... чого? Справжня загадка, але я певен, що з часом я її розгадаю. Мушу визнати, як на мерця, у тебе дуже шляхетна зовнішність.

— Я не мрець! — спалахнув хлопчина.

— Як так? Мій лорд-батько загорнув твій труп у малиновий плащ і поклав поряд із сестриним біля підніжжя Залізного трону як подарунок новому королю. Люди, які наважилися припідняти плащ, казали, що в тебе половини черепа немає.

Юнак збентежено позадкував.

— Твій...

— ...батько, ага. Тайвін з дому Ланістерів. Можливо, ти про нього чув.

Гриф Молодший завагався.

— Ланістер? Твій батько...

— ...уже загинув. Від моєї руки. Якщо вашій високості приємніше кликати мене Йолло або Гугором, то нехай, але знайте, що я з народження Тиріон з дому Ланістерів, законний син Тайвіна і Джоанни, й у смерті їх обох винен я. Люди вам скажуть, що я царевбивця, кривногубець і брехун, і все це правда... та хіба не всі ми тут — зборисько брехунів? От узяти вашого переляканого батька. *Гриф* правильно? — пирхнув карлик.— Дякуйте богам, що Вейрис Павук у змові з вами. *Гриф* ані на мить не ввів би в оману наше оскоплене диво, як не ввів і мене. «Я не лорд,— каже ваша милість,— і не лицар». Ну, тоді я не карлик. Сказати можна що завгодно, та це ще нічого не означає. Хто краще зможе виростити синочка королевича Рейтара, як не його любий друг Джон Конінтон, колишній лорд Гнізда Грифона й королівський правиця?

— Мовчи,— занепокоєно мовив Гриф.

З лівого борту на ріці виднілася велетенська кам'яна долоня. З води вистромлювалося два пальці. «Скільки їх тут таких?» — подумав Тиріон. По хребту в нього побігла цівка поту, й він здригнувся. Мимо пропливала Скорбота. Вдивившись у туман, Тиріон розгледів поламаний шпиль, безголового героя, вирване з землі й перевернуте древнє дерево, чиє товстелезне коріння проросло крізь склепіння і вікна зруйнованого палацу. «Чому все це видається таким знайомим?»

Попереду з темної води вишуканою спіраллю здіймалися похилені сходи з білого мармуру й різко обривалися футів за десять над головою. «Ні,— подумав Тиріон.— Це неможливо».

— Дивіться,— тремтливим голосом промовила Лемора,— світло. Усі поглянули туди. І всі його побачили.

— «Рибалочка»,— сказав Гриф.— Або він, або дуже схожий на нього.

Але він знову витягнув меч.

Ніхто не зронив ані слова. «Сором'язлива панна» рухалася за течією. Вітрило не піднімали відтоді, як запливли у Скорботу. Байдак не міг рухатися в іншому напрямку, окрім як униз по ріці. Качур, обіруч стискаючи жердину, стояв примружившись. За деякий час навіть Яндрі припинив відштовхуватися. Всі очі прикипіли до далекого вогника. З наближенням він перетворився на два вогники. Потім на три.

— Міст сновидінь,— сказав Тиріон.

— Неможливо,— мовив Гальдон Недомейстер.— Ми вже пропливли міст. Річки біжать тільки в один бік.

— Мати річок Ройн біжить, куди схоче,— пробурмотів Яндрі.

— Семеро спасіть,— зронила Лемора.

Попереду на мосту знову заквилили закам'янілі. Кількоро вказували вниз, на байдак.

— Гальдоне, забери королевича вниз,— наказав Гриф.

Однак було вже запізно. Течія підхопила байдак, і той невпинно наближався до мосту. Яндрі виставив жердину, щоб не врізатися в опору. Від удару човен гойднувся вбік, прориваючи завісу світло-сірого моху. Тиріон відчув на обличчі його дотик — м'який, як пальці повії. А тоді позаду почувся гуркіт, і палуба так нагло накренилася, що карлик мало перекинувся й не вилетів за борт.

У байдак упав закам'янілий.

Він приземлився на дах каюти з такою силою, що «Сором'язлива панна» загойдалася, і проревів щось незнайомою мовою. За ним упав ще один закам'янілий, приземлившись позаду румпеля. Старі дошки від удару тріснули, й Ісілла зойкнула.

Найближче до неї був Качур. Здоровань не гаяв часу на діставання меча. Натомість він жердиною штовхнув закам'янілого просто в груди, перекидаючи за борт у річку, де той без жодного звуку миттєво потонув.

Не встиг другий закам'янілий злізти з даху кабіни, як на нього кинувся Гриф. З мечем у правій руці та смолоскипом у лівій, він почав відтісняти істоту. Течія затягнула «Сором'язливу панну» під міст, і їхні мінливі тіні затанцювали на порослих мохом стінах. Закам'янілий відступав на корму, але йому перепинив дорогу Качур із жердиною в руці. Коли закам'янілий рушив на ніс, перед ним помахав смолоскипом Гальдон Недомейстер, відганяючи. Закам'янілому не лишалося нічого, як піти прямо на Грифа. Капітан ковзнув убік, зблиснувши клинком. Криця вдарилася в затвердлу сіру плоть, викресавши іскру, та рука закам'янілого все одно полетіла на палубу. Гриф відбуцнув її ногою. Підскочили Яндрі й Качур із жердинами. Разом вони відтіснили істоту до борту й виштовхали в чорні води Ройна.

На той час «Сором'язлива панна» вже впливла з-під розбитого мосту.

— Ми всіх позбулися? — запитав Качур.— Скільки їх стрибнуло?

— Двоє,— мовив Тиріон, мерзлякувато кулячись.

— Троє,— сказав Гальдон.— Позаду!

Карлик розвернувся — й ось воно.

Від падіння одна нога істоти зламалася, і крізь прогнилу тканину бриджів вистромилася зазублена біла кістка, а в діру проглядало сіре м'ясо. Зламана кістка була в плямах брунатної крові, але закам'янілому вистало сил кинутися на Грифа Молодшого. Рука в нього була сіра й негнучка, проте коли він стиснув пальці, намагаючись схопити хлопця, між кісточок проступила кров. Хлопець застиг, витріщившись на нього, немов і сам закам'янів. Долоня лежала на руків'ї меча, однак він, схоже, й забув навіщо.

Тиріон, підбивши хлопця під коліна, стрибнув на нього й упав згори, тицьнувши смолоскипом в обличчя закам'янілого, і той позадкував на зламаний нозі, відбиваючись від полум'я задубілими сірими руками. Карлик подибав за ним, розмахуючи смолоскипом, штрикаючи ним в очі закам'янілого. «Ще трішки. Відступай, ще один крок, ще». Вони вже були на самісінькому краю палуби, коли істота кинулася на Тиріона, схопила смолоскип і висмикнула з його рук. «Трясця»,— подумав Тиріон.

Закам'янілий віджбурнув смолоскип. З тихим сичанням чорна вода загасила полум'я. Закам'янілий завив. Колись він був жителем Літніх островів: підборіддя й півщоки перетворилися на камінь, але в тих місцях, де шкіра не посіріла, вона лишалася чорною як ніч. На долоні, якою він схопився за смолоскип, шкіра тріснула й розійшлася. Між кісточок пальців цебеніла кров, але він, здається, навіть того не відчував. Маленький вияв вишнього милосердя, подумав Тиріон. Сіролуска, смертельна хвороба, принаймні не викликає болю.

— Відступи! — хтось крикнув здалеку, а інший голос мовив:

— Королевич! Обороняйте хлопця!

Закам'янілий покульгав уперед, тягнучись до людей руками.

Тиріон штовхнув його плечем.

Відчуття було таке, наче він вривався у замковий мур, тільки цей замок стояв на зламаний нозі. Закам'янілий полетів навзнік і, падаючи, вчепився в Тиріона. З гучним сплеском вони впали у Ройн, і мати річок проковтнула їх обох.

Тиріона вдарило холодом, наче молотком. Тонучи, він відчував, що кам'яна долоня силкується схопити його за обличчя. Друга долоня стиснула його за руку, зтягуючи в темряву. Засліплений, з водою в носі, Тиріон, задихаючись і тонучи, відбивався ногами, звивався й намагався відчепити від своєї руки зціплені кам'яні пальці, але вони не піддавалися. З рота карлика вихоплювалися бульбашки повітря. Світ почорнів і дедалі чорнішав. Неможливо було дихати.

«Потонути — не найгірший спосіб загинути». Якщо по правді, Тиріон помер давним-давно, ще на Королівському Причалі. Від нього лишився тільки привид, маленький мстивий дух, який задушив Шей і пустив арбалетну стрілу лордові Тайвіну в живіт. Ніхто не заплаче за тою істотою, на яку він перетворився. «Літатиму примарою над Сімома Королівствами,— думав він, тонучи.— Не любили мене живого — нехай бояться мене мертвого».

Він розтулив рота, щоб проклясти всіх і все, та легені наповнилися чорною водою, і навколо нього зімкнулася темрява.

Давос

— Його милість вислухає тебе, контрабандисте.

Лицар був у срібних обладунках, поножі й латний комір мали чорнений візерунок, який нагадував пливкі водорості. Шолом, якого він тримав під пахвою, був викуваний у формі голови морського царя, увінчаний перламутром і зазубленою короною з гагату й нефриту. Борода була сива, як море взимку.

— Можна запитати ваше ім'я, сер? — підвівся Давос.

— Сер Марлон Мандерлі,— озвався лицар, на голову вищий за Давоса й більш як на пуд важчий, з синювато-сірими очима й пихатою манерою говорити.— Маю честь бути кузеном лорда Ваймана й командувачем його гарнізону. Іди за мною.

Давос прибув у Білу Гавань як посол, але перетворився на бранця. Покої йому виділили великі, просторі, прегарно обставлені, однак під дверима виставили варту. З вікна видно було вулиці Білої Гавані, яка розкинулася за мурами замку, але виходити туди йому не дозволялося. Гавань теж було видно, тож Давос бачив, як «Потішна повитуха» вийшла у вузьку морську затоку. Касо Могат чекав не три дні, а чотири, але зрештою відплив. Відтоді вже минуло два тижні.

Замкова гвардія лорда Мандерлі вбиралася у плащі з синьо-зеленої вовни й замість звичайних списів ходила зі сріблястими тризубами. Один з гвардійців ішов попереду Давоса, один — позаду, а ще по одному — з боків. Проминули побляклі прапори, поламані щити й іржаві мечі — трофеї сотень давніх перемог, а ще два десятки дерев'яних фігур, потрісканих і поточених шашелем, які колись, безсумнівно, прикрашали носи кораблів.

Перед входом у палати його милості стояли два мармурові моряники — маленькі родичі рибонога. Щойно вартові розчахнули

двері, герольд grimнув ратищем об стару дощану підлогу.

— Сер Давос із дому Сівортів,— дзвінко оголосив він.

Чимало разів бував Давос у Білій Гавані, однак ще ніколи не заходив у Новий замок, а тим паче в Тритонові палати. Стіни, підлога і стеля були тут з дерев'яних дощок, хитромудро скріплених між собою і прикрашених морськими створіннями. Наближаючись до помосту, Давос ступав по мальованих крабах, молюсках і морських зірках, які ховалися поміж покручених чорних водоростей і скелетів потонулих моряків. Обабіч на стінах у синьо-зелених глибинах полювали білі акули, а серед каміння й затонулих кораблів повзали вугри й восьминоги. Між вікон плавали зграйки оселедців і великої тріски. Трохи вище, де з бантин звисала стара рибальська сіть, зображена була поверхня моря. Праворуч спокійно пливла бойова галера, змахуючи веслами на тлі сонячного сходу; ліворуч тікав від шторму старий побитий ког з подертими вітрилами. Позаду помосту, серед мальованих хвиль, зчепилися кракен і сірий левіафан.

Давос сподівався поговорити з Вайманом Мандерлі віч-на-віч, але опинився серед юрми придворних. Уздовж стін стояли жінки, їх було вп'ятеро більше за чоловіків, які переважно мали довгі сиві бороди, а ті, що не мали, взагалі ще й не починали голитися. Були тут і септони, і святі сестри у білих або сірих рясах. У самому кінці зали стояла дюжина чоловіків у кольорах дому Фреїв — поєднанні синього зі сріблясто-сірим. Їхню схожість і сліпий би не міг не помітити; кількоро з них мали на грудях герб Близнючок — дві вежі, з'єднані мостом.

Давос навчився читати з людських облич набагато раніше, ніж мейстер Пілос навчив його розбирати слова на папері. «Ці Фреї радо б мене стратили»,— здогадався він з першого погляду.

Не було приязні й у блакитних очах Ваймана Мандерлі. М'який трон його милості міг би вмістити трьох людей звичайної статури, але Мандерлі вивалювався і з нього. Його милість осів на своєму престолі, похиливши плечі, розкинувши ноги, поклавши руки на бильця, так наче не міг тримати цю вагу. «Боги праведні,— подумав Давос, побачивши обличчя лорда Ваймана,— та він уже наполовину труп». Шкіра була мертвотно-бліда, з сіруватим відтінком.

Стара приказка каже: за королями й небіжчиками завжди тягнеться почет. Так було і з Мандерлі. Ліворуч від престолу стояв мейстер, майже такий самий тлустий, як і його господар,

рожевощокій, з товстими губами й густими золотими кучерями. Сер Марлон зайняв почесне місце праворуч від його милості. На м'якому стільчику в лорда Ваймана під ногами присіла пухкенька рожева леді. Позаду нього стояло двоє молодших жінок, схожих як сестри. Старша заплела своє каштанове волосся в косу. Молодша, років п'ятнадцятьох, мала ще довшу косу, тільки пофарбовану в крикливо-зелений колір.

Ніхто не представився Давосові — завелика честь. Першим заговорив мейстер.

— Ви стоїте перед Вайманом Мандерлі, лордом білої Гавані та хранителем Білого Ножа, щитом Віри, сторожем знедолених, лордом-маршалом Мандера, лицарем ордену Зеленої Руки,— промовив він.— У Тритонових палатах заведено, щоб васали та прохачі ставали навколішки.

Цибулевий лицар прихилив би коліно, однак королівський правиця не міг цього зробити: це означатиме, що король, якому він служить, нижчий за цього тлустого лорда.

— Я прибув не як прохач,— озвався Давос.— І теж маю цілу низку титулів. Лорд дощових лісів, адмірал вузького моря, правиця короля.

Пухка жіночка на стільчику закотила очі.

— Адмірал без кораблів, рука без пальців, на службі в короля без трону. Відгадайте загадку: що це за лицар прийшов до нас?

— Він — посланець, невістко,— сказав лорд Вайман,— цибуля, яка віщує нам біду. Станісові не сподобалася відповідь, яку йому принесли круки, тож він послав цього... цього контрабандиста,— він примружився на Давоса очима, які наполовину ховалися у складках сала.— Гадаю, ви вже бували в нашому місті, цупили гроші з наших кишень і харчі з нашого столу. Цікаво, скільки ви у мене вкрали?

«Замало, щоб ти пропустив бодай одну вечерю».

— Я поплатився за своє пачкарство у Штормокраї, мілорде,— Давос стягнув рукавичку й підніс угору ліву долоню з укороченими пальцями.

— Чотири кінчики пальців за ціле життя, прожите з грабунку? — сказала жінка на стільчику. Волосся в неї було світло-руде, аж жовте, а обличчя — кругле, рожеве і м'ясисте.— Легко відбулися, цибулевий лицарю.

Давос не заперечував.

— Якщо ваша ласка, мілорде, я просив би приватної аудієнції.
Мілорд такої ласки не виявив.

— Я не маю таємниць ні від родичів, ні від своїх вірних лордів і лицарів, це все мої добрі друзі.

— Мілорде,— сказав Давос,— я б не хотів, щоб мої слова почули вороги його світлості... або вашої милості.

— У цій залі, може, і є Станісові вороги. А моїх немає.

— А люди, які убили вашого сина? — вказав Давос.— Оці Фреї були серед господарів на Червоному весіллі.

Тут наперед виступив один із Фреїв — високий худорлявий лицар, гладенько поголений, за винятком сивих вусиків — тоненьких, як мирський стилет.

— Червоне весілля — провина Юного Вовка. В нас на очах він перекинувся на звіра й перегриз горлянку мого кузена Бубонця, невинного дурника. Він би й мого лорда-батька загриз, якби на заваді йому не став сер Вендель.

Лорд Вайман закліпав, проганяючи сльози.

— Вендель завжди був сміливцем. Не дивно, що він загинув як герой.

На таку мерзенну брехню Давос аж рота роззявив.

— Ви заявляєте, що Венделя Мандерлі убив *Роб Старк*? — звернувся він до Фрея.

— І не тільки його. І мого рідного сина Тайтоса, і чоловіка моєї доньки. Щойно Старк перекинувся на вовка, всі північани теж перекинулися. На них усіх було тавро звіра. Давно відомо, що варги породжують варгів, кусаючи людей. Нам з братами не лишалось нічого, як знищити їх, поки вони не повбивали нас усіх.

Розповідаючи цю байку, чоловік *посміхався*. Давосові кортіло ножем відрізати йому губи.

— Сер, можна дізнатися ваше ім'я?

— Сер Джаред з дому Фреїв.

— Джареде з дому Фреїв, ви брехун.

Сер Джаред наче розважався.

— Ріжучи цибулю, люди часто плачуть, але мене це не стосується, — він висмикнув меч, і криця шелеснула об шкіру.— Якщо ви і справді лицар, сер, захищайтеся, бо я не подарую вам цей наклеп!

Лорд Вайман різко розплющив очі.

— Не дозволю проливати кров у Тритонових палатах. Сховайте крицю, пане Джаред, бо мені доведеться просити вас вийти геть.

Сер Джаред сховав меч у піхви.

— Під дахом вашої милості слова вашої милості — закон... але я ще поквитаюся з цим цибулевим лордом до його від'їзду з міста.

— *Крові!* — завила жінка на стільчику.— Ось чого хоче від нас ця лиха цибуля, мілорде. Бачите, як він баламутить воду? Благаю: відішліть його геть. Він хоче крові ваших підданих, крові ваших хоробрих синів. Відішліть його *геть*. Якщо королева дізнається, що цей зрадник мав у вас аудієнцію, вона більше не віритиме у вашу відданість. Вона... може... вона...

— До цього не дійде, невістко,— сказав лорд Вайман.— Залізний трон не має підстав сумніватися у нас.

Давосові його тон не сподобався, однак він приплив з такої далечини не для того, щоб тримати язика за зубами.

— Хлопчак на Залізному троні — узурпатор,— мовив він,— а я не зрадник, а правиця Станіса Першого Баратеона, законного короля Вестеросу.

Товстий мейстер прочистив горло.

— Станіс Баратеон — брат покійного короля Роберта, най Отець судить його справедливо. А Томен — плоть від плоті Роберта. Закон спадкоємства дуже чіткий щодо таких випадків. Син іде перед братом.

— Правду каже мейстер Теомор,— мовив лорд Вайман.— Він на таких питаннях добре знається і завжди давав мені мудрі поради.

— *Законний* син і справді іде перед братом,— погодився Давос,— але Томен-так-званий-Баратеон — байстрюк, як і його покійний брат Джофрі. Їх зачав Царевбивця в порушення всіх законів, божих і людських.

Заговорив інший Фрей.

— Він власними губами наговорив уже на державну зраду, мілорде. Станіс відтяв йому злодійські пальці. А ви маєте відтяти його брехливого язика.

— А краще голову,— запропонував сер Джаред.— Або нехай зустрінеється зі мною на полі честі.

— Що може Фрей знати про честь? — відбив Давос.

Четверо Фреїв рушило вперед, та лорд Вайман підніс руку, зупиняючи їх.

— Відступіться, друзі. Я його вислухаю, перш ніж... перш ніж прийму рішення.

— Ви можете надати докази інцесту, сер? — запитав мейстер Теомор, складаючи м'які долоні на животі.

«Едрик Шторм,— подумав Давос,— але я відіслав його за вузьке море, щоб уберегти від Мелісандриноного вогнища».

— Станіс Баратеон дав слово, що все це — щира правда.

— Словеса — це суховій, мовила молода жінка, яка стояла позаду престолу лорда Ваймана: ота гарненька, з довгою каштановою косою. — Всі чоловіки брешуть, щоб домогтися свого, будь-яка дівчина це вам підтвердить.

— Докази — це щось більше, ніж нічим не підкріплене слово якогось лорда,— заявив мейстер Теомор.— Станіс Баратеон буде не перший, хто збрехав, щоб сісти на трон.

Рожева жіночка тицьнула в Давоса пухким пальцем.

— Нам тут зради не треба, ти! Ми в Білій Гавані — люди порядні, законослухняні й лояльні. Годі вливати нам у вуха отруту, бо мій свекор запроторить вас у Вовче Лігво.

«А цю я чим образив?»

— Чи пошанує мене міледі, назвавши своє ім'я?

Рожева жіночка, сердито чмихнувши, дозволила мейстру відповісти.

— Леді Ліона — дружина сера Вайліса, сина лорда Ваймана, він нині — бранець Ланістерів.

«У ній говорить страх». Якщо Біла Гавань присягне Станісові, її чоловік заплатить за це життям. «Як можу я просити лорда Ваймана приректи власного сина на смерть? Що робив би я на його місці, якби в заручниках опинився Деван?»

— Мілорде,— промовив Давос,— я молюся за те, щоб ніякого лиха не трапилося ні з вашим сином, ні з іншими мешканцями Білої Гавані.

— Знову брехня,— сказала леді Ліона зі свого стільчика.

Давос вирішив за краще не звертати на неї уваги.

— Коли Роб Старк підняв зброю проти байстріюка Джофрі-так-званого-Баратеона, Біла Гавань приєдналася до нього. Лорд Старк загинув, але його війна триває.

— Роб Старк був моїм сюзереном,— сказав лорд Вайман.— А хто такий отой Станіс? Чого він до нас причепився? Наскільки пригадую, він і на Півночі ніколи раніше не бував. Аж ось він з'являється, як побитий пес, із шоломом у руках, і починає жебрати.

— Він прийшов урятувати королівство, мілорде,— не здавався Давос.— Захистити наші землі від залізнородних і дикунів.

Сер Марлон Мандерлі, який сидів поряд з престолом, зневажливо пирхнув.

— Багато століть уже Біла Гавань не бачила ніяких дикунів, а залізні взагалі ніколи не турбували це узбережжя. Лорд Станіс не пропонує захистити нас заодно від змікул і драконів?

Тритоновими палатами прокотився сміх, та леді Ліона, яка сиділа під ногами лорда Ваймана, почала схлипувати.

— Залізні з островів, дикуни з-за Стіни... а тепер цей лорд-зрадник зі своїми беззаконниками, заколотниками й чаклунами,— сказала вона і тицьнула у Давоса пальцем.— Ми чули про вашу червону відьму, о так. Вона хоче відвернути нас від Сімох, щоб ми поклонялися вогняному бісу!

Давос і сам не любив червоної жриці, але не наважився промовчати на слова леді Ліони.

— Леді Мелісандра — жриця червоного бога. Королева Селіза разом з багатьма іншими прийняла її віру, але більшість послідовників його світлості й далі шанують Сімох. І я серед них.

Він тільки й сподівався, що ніхто не вимагатиме пояснень щодо знищення септу на Драконстоні чи богопралісу в Штормокраї. «Якщо спитають, доведеться все сказати. Станіс не схвалює брехні».

— Білу Гавань захищають Семеро,— заявила леді Ліона.— Ми не боїмося ні вашої червоної королеви, ні її бога. Нехай насилає які схоче закляття. Нас захистять від лиха молитви побожних людей.

— Щира правда,— лорд Вайман поплескав леді Ліону по плечу.— Лорде Давосе (якщо ви і справді лорд), я добре знаю, чого від мене хоче ваш так званий король. Він хоче криці, срібла і щоб я коліно прихилив,— він зіперся на лікоть.— Перед смертю лорд Тайвін запропонував Білій Гавані цілковите прощення за нашу підтримку Юного Вовка. Пообіцяв, що мені повернуть сина, щойно я заплачу три тисячі драконів викупу й беззаперечно доведу свою відданість. Руз Болтон, нині наш хранитель Півночі, хоче, щоб я відмовився від

претензій на землі й замки лорда Горнвуда, і в обмін присягається, що ніхто не чіпатиме інших моїх маєтностей. А Волдер Фрей, його тесть, пропонує видати за мене одну зі своїх доньок і підшукати чоловіків для доньок мого сина — отих, які стоять позаду престолу. Ці умови мені видаються щедрими, це добре підґрунтя для справедливого і тривалого миру. А ви хочете, щоб я відмовився. То я питаю вас, цибулевий лицарю: що такого пропонує мені лорд Станіс в обмін на мою присягу йому?

«Війну, страждання і зойки спалених»,— міг би сказати Давос.

— Можливість виконати свій обов'язок,— натомість відповів він. Саме так відповів би Вайманові Мандерлі і Станіс. «Правиця говорить від імені короля».

Лорд Вайман осів на своєму престолі.

— Обов'язок. Зрозуміло.

— Біла Гавань не така сильна, щоб вистояти сама-одна. Вам потрібен його світлість не менше, ніж ви потрібні йому. Разом ви здолаєте ваших спільних ворогів.

— Мілорде,— заговорив сер Марлон, закутий у візерунчасті срібні обладунки,— дозвольте мені поставити лордові Давосу кілька питань?

— Як зволите, кузене,— лорд Вайман заплющив очі.

Сер Марлон обернувся до Давоса.

— Скільки північан присягнуло Станісові? Скажіть-но.

— Арнольф Карстарк дав обітницю приєднатися до його світлості.

— Арнольф не лорд, а простий каштелян. Які замки нині в руках лорда Станіса, скажете?

— Собі за престол його світлість узяв Ночефорт. На Півдні він тримає Штормокрай і Драконстон.

Мейстер Теомор прочистив горло.

— Поки що. У Штормокраї і Драконстоні залога слабенька, вони скоро впадуть. А Ночефорт — населені привидами руїни, сумне і страхітливе місце.

— Скільки вояків,— провадив сер Марлон,— може вивести Станіс на поле бою, не повідомите нам? Скільки в нього лицарів? Скільки лучників, скільки вільних вершників, скільки солдатів?

«Дуже мало»,— знав Давос. На Північ Станіс привів не більш як півтори тисячі війська... та якщо Давос це повідомить, його місія приречена. Він шукав потрібні слова і не міг їх дібрати.

— Ваше мовчання — достатня для мене відповідь, сер. Ваш король приніс нам тільки ворогів,— сказав сер Марлон і обернувся до свого лорда-кузена.— Ваша милість питає цибулевого лицаря, що саме пропонує нам Станіс. Я відповім. Він пропонує нам поразку і погибель. Він хоче всадовити вас на повітряного коня та змусити битися мечем з вітру.

Тлустий лорд повільно розплющив очі, так наче такі зусилля геть його виснажують.

— Кузен, як завжди, поцілив у яблучко. Ви ще маєте що сказати, цибулевий лицарю, чи можна вже нарешті покласти край цьому балагану? Я від вас утомився.

Давос відчув укол відчаю. «Його світлості слід було послати когось іншого — лорда, лицаря чи мейстра, когось, у кого язик не заплітається».

— Погибель,— почув він власні слова,— так, погибель. Ваша милість на Червоному весіллі втратив сина. Я на Чорноводді втратив чотирьох. А чому? Бо Ланістери незаконно захопили престол. Поїдьте на Королівський Причал і навіч подивіться на Томена, якщо не вірите мені. Це і сліпий побачить. Що Станіс пропонує вам? Відплату. Відплату за моїх синів і ваших, за ваших чоловіків, батьків і братів. Відплату за вашого закатованого лорда, вашого закатованого короля, ваших закатуплених королевичів. *Відплату!*

— Так,— пискнув дівочий голос, тонкий і високий. Він належав дівчинці-підлітку з білими бровами й довгою зеленою косою.— Вони убили лорда Едарда, леді Кетлін і короля Роба,— сказала дівчинка.— А він був нашим *королем!* Він був хоробрий і добрий, а Фреї його *вбили*. Якщо лорд Станіс відплатить за нього, ми мусимо приєднатися до лорда Станіса.

Мандерлі підтягнув її до себе.

— Вілло, щоразу як ти розтуляєш рота, у мене зринає бажання відіслати тебе до німотних сестер.

— Я тільки сказала...

— Ми чули все, що ти сказала,— мовила старша дівчина, її сестра.— Це дитяча дурість. Не кажи лихого на наших друзів Фреїв.

Скоро один з них стане твоїм лордом-чоловіком.

— Ні,— заявила дівчинка, мотаючи головою.— Не стане. *Ніколи*. Вони убили короля.

— Стане,— спалахнув лорд Вайман.— Коли прийде день, ти або промовиш обітницю, або приєднаєшся до німотних сестер і більше язиком не плескатимеш.

Бідолашна дівчинка була приголомшена.

— Дідусю, будь ласка...

— Мовчи, дитино,— мовила леді Ліона.— Ти чула, що сказав твій лорд-дідусь. *Мовчи!* Ти нічогосінько не знаєш.

— Я знаю про обіцянку,— не здавалася дівчинка.— Мейстре Теоморе, розкажіть їм! За тисячу років до Завоювання була дана обіцянка — присяга у Вовчому Лігві перед богами давніми й новими. Коли ми були в оточенні ворогів, зовсім без друзів, вигнані з рідної домівки на погибель, вовки пригріли нас, нагодували й захистили від ворогів. Це місто збудоване на землях, які нам віддали вони. В обмін ми пообіцяли їм завжди зберігати вірність. Вірність *Старкам!*

Мейстер поторсав ланцюг на шії.

— Так, це була урочиста обітниця Старкам Вічнозимським. Але Вічнозим упав, а дім Старків знищений.

— Це тому, що вони *всіх їх повбивали!*

— Лорде Ваймане, дозвольте? — заговорив інакший Фрей.

— Рейгаре,— кивнув Вайман Мандерлі,— ми завжди залюбки слухаємо ваші безцінні поради.

Рейгар Фрей уклонився на такий комплімент. Років тридцятьох, з круглими плечима й черевом як діжка, він був одягнений у дорогий камзол з м'якого сірого поярку, облямований золотою тканиною. Плащ був сріблотканий, підбитий горностаєм і застібнутий на шії брошкою у вигляді веж-близнючок.

— Леді Вілло,— звернувся Рейгар до дівчинки з зеленою косою, — відданість — це чеснота. Сподіваюся, ви зберігатимете таку саму відданість Малому Волдеру, коли вас поєднає шлюб. Що ж до Старків, цей дім занепав тільки по чоловічій лінії. Сини лорда Едарда мертві, але доньки живі, й молодша донька повертається на Північ з хоробрим Ремсі Болтоном.

— Ремсі Сноу,— відбила Вілла Мандерлі.

— Як скажете. Та як не називай його, а скоро він побереться з Арією Старк. Якщо так хочете дотриматися обіцянки, присягніть йому, бо він стане лордом Вічнозиму.

— Моїм лордом він не стане ніколи. Він силою примусив леді Горнвуд вийти за нього, а потім замкнув її у підземеллі, щоб вона там з голоду собі обгризала пальці.

Тритоновими палатами прокотилося згідливе бурмотіння.

— Панна правду каже,— заявив кремезний чоловік у білому з малиновим, чий плащ застібався на пару перехрещених бронзових ключів.— Руз Болтон — холодний і хитрий, так, але з Рузом можна мати справу. Бували й гірші. Але цей його байстрюк... кажуть, він — божевільне і жорстоке чудовисько.

— Хто каже? — Рейгар Фрей із сардонічною посмішкою настовбурчив шовковисту бороду.— Це кажуть його вороги, атож... але чудовиськом був Юний Вовк. Звір, а не хлопець, якого вели гонор і жага крові. А ще він був віроломним, у чому переконався, на свою біду, мій лорд-дідусь,— він розвів руками.— Я не звинувачую Білу Гавань у тому, що підтримала його. Мій дідусь зробив таку саму жахливу помилку. В усіх битвах Юного Вовка Біла Гавань і Близнючки билися пліч-о-пліч під його прапорами. Роб Старк зрадив нас усіх. Він покинув Північ на поталу залізних, щоб відвоювати собі побільше королівства на Тризубі. А тоді покинув і лордів приріччя, які багато чим ризикнули заради нього, й порушив шлюбну угоду з моїм дідусем, щоб одружитися з першою-ліпшою західнячкою, яка йому впала в око. Юний Вовк? Та це був поганий пес, тож і загинув він, як пес.

У Тритонових палатах запала тиша. Давос відчував холод у повітрі. Лорд Вайман дивився згори вниз на Рейгара, так наче перед ним тарган, який так і проситься його розчавити... але зненацька Мандерлі ваговито кивнув, аж подвійне підборіддя затрусилося.

— Так, пес. Він нам приніс тільки горе і смерть. Справжній поганий пес. Продовжуйте.

— Горе і смерть, атож,— провадив Рейгар,— а цей цибулевий лицар зі своїми розмовами про відплату принесе їх ще більше. Розплющте очі, як зробив мій лорд-дідусь. Наш король — наш *єдиний* король — Томен. Війні п'ятох королів кінець. Ми маємо допомогти йому загоїти рани, які лишила ця сумна війна. Як законний син Роберта, нащадок оленя й лева, він має повне право на Залізний трон.

— Слова мудрі та правдиві,— сказав лорд Вайман Мандерлі.

— А от і ні,— тупнула ногою Вілла Мандерлі.

— Тихо, чортова дитино,— насварила її леді Ліона.— Дівчатка мають тішити око, а не дратувати вуха.

Схопивши дівчинку за косу, аж Вілла писнула, леді Ліона потягнула її геть із зали.

«Ось і вивели мого єдиного друга в цій залі»,— подумав Давос.

— Вілла завжди була свавільна,— вибачливо мовила її сестра.— Боюся, що і дружина з неї вийде свавільна.

— Шлюб її пом'якшить,— стенив плечима Рейгар,— навіть не сумніваюся. Міцна рука і тихе слово.

— А якщо ні, то є ще німотні сестри,— посовався на престолі лорд Вайман.— Що ж до вас, цибулевий лицарю, я вже на сьогодні достатньо наслухався зрадливих слів. Ви хочете, щоб я ризикував власним містом заради облудного короля й облудного бога. Ви хочете, щоб я пожертвував єдиним зацілілим сином, аби Станіс Баратеон зміг усадовити свій зморшкуватий зад на трон, на який він не має права. Я цього не робитиму. Ні заради вас, ні заради вашого лорда, ні заради будь-кого,— лорд Білої Гавані зіп'явся на ноги. Від зусиль у нього аж шия почервоніла.— Ви й досі контрабандист, сер, який приплив по моє золоте і мою кров. Вам треба голова мого сина. Гадаю, я натомість отримаю вашу. *Варта!* Схопіть його!

Не встиг Давос і поворухнутися, як його оточили срібні тризуби.

— Мілорде,— мовив він,— я — посол.

— Справді? Ви пробралися в наше місто, як пачкар. Ви не лорд, не лицар, не посол, а злодій і шпигун, який розносить брехні та зраду. Мені слід вирвати вам язика розжареними кліщами й відіслати вас у Срахфорт, щоб з вас там шкіру злупили. Але Мати милостива, і я також. Кузене,— звернувся він до сера Марлона,— заберіть цю істоту у Вовче Лігво й відрубайте голову і руки. Принесете їх мені ще до вечері. Я і шматочка не зможу проковтнути, поки не побачу голову цього контрабандиста на палі, з цибулиною між отих брехливих зубів.

Смердюк

Йому дали коня і прапор, м'який вовняний камзол і теплий хутрянний плащ і випустили на волю. Вперше за довгий час від нього не смерділо.

— Повертайся з тим замком,— сказав Деймон Потанцюй, допомагаючи тремтячому Смердюкові залізи в сідло,— або взагалі не повертайся — побачимо, як далеко зможеш утекти, перш ніж ми тебе спіймаємо. Йому це сподобається, еге ж.

Вишкірившись, Деймон хльоснув коня батогом під зад, і стара шкапа, заіржавши, рушила вперед.

Смердюк не наважився озирнутися: боявся, що Деймон, Жовтий Дик, Німак і решта кинуться за ним, що це черговий жарт лорда Ремсі, жорстока перевірка, як він учинить, якщо йому дати коня й випустити на волю. «Думають, що я втечу?» Шкапа, яку йому дали, нещасне створіння, спотикливе й заморене голодом; ніякої надії відірватися від чудових коней лорда Ремсі, яких візьмуть собі мисливці. А Ремсі понад усе любить пускати своїх гавкітливих дівчаток по свіжому сліду.

Крім того, куди тікати? Позаду — табір, повний вояків зі Страхфорту й отих, яких привели з собою Рисвели з Рівчаків, а поміж них отаборилося кургантонське військо. З півдня йде гаткою до Кейлінського Рову ще одна армія — Болтони і Фреї під прапорами Страхфорту. Ліворуч від дороги тягнеться похмуре і пустельне узбережжя й холодне солоне море, а на захід — болота і трясовини Перешийку, повні змій, ящірколевів і болотяних бісів з їхніми отруйними стрілами.

Він не втече. Нема куди тікати.

«Я здобуду для нього замок. Здобуду. Мушу».

День був сірий, вогкий і туманний. Вітер віяв з півдня, вологий як цілунок. Удалині виднілися руїни Кейлінського Рову, оповиті пасмами ранішнього туману. Шкапа рухалася до них ступою, цмокаючи копитами, які застрягали в сіро-зеленій твані.

«Я вже тут проїздив». Це була небезпечна думка, і Смердюк миттю про неї пожалкував.

— Ні,— сказав він уголос,— ні, то був хтось інший, то було ще до того, як ти дізнався своє ім'я.

Його звати Смердюк. Треба пам'ятати. «Смердюк, римується з „байстрюк“».

Коли той, інший, проїздив цією дорогою, за ним ішла армія — велике військо Півночі, яке виїхало в похід під сіро-білими прапорами дому Старків. Тепер Смердюк їхав сам-один, стискаючи прапор миру на сосновому ратищі. Коли той, інший, проїздив цією дорогою, він сидів на рисаку, прудкому і жвавому. А Смердюк їхав на замученій шкапі — сама шкіра й кості, й вів її помаленьку, щоб не впасти з неї. Той, інший, був добрим вершником, а Смердюк тримався на коні невпевнено. Скільки часу минуло! Він уже не вершник. Він уже навіть не людина. Він належить лордові Ремсі, створіння нижче за собаку, черв'як у людській подобі. «Вдаватимеш королевича,— напучував його лорд Ремсі вчора ввечері, поки Смердюк відмокав у гарячущій купелі,— хоча ми з тобою знаємо правду. Ти — Смердюк. І завжди лишатимешся Смердюком, хай як приємно пахнутимеш. Ніс може обманути. Але пам'ятай своє ім'я. Пам'ятай, хто ти такий».

«Смердюк,— сказав він.— Ваш Смердюк».

«Зроби мені цю маленьку послугу, й тоді зможеш стати моїм псом і щодня їсти м'ясо,— пообіцяв лорд Ремсі.— Буде спокуса мене зрадити. Втекти, боротися чи приєднатися до наших ворогів. Ні, мовчи, не хочу слухати твоїх заперечень. Тільки збреши мені — і я тобі язика відріжу. Справжній чоловік на твоєму місці міг би повстати проти мене, але ж ми знаємо, хто ти такий, правда? Хочеш — можеш мене зраджувати, мені байдуже... але спершу порахуй свої пальці та згадай, яка ціна зради».

Смердюк знав, яка ціна. «Сім,— подумав він,— сім пальців. Людина здатна обійтися сімома пальцями. Сім — священне число». Він пам'ятав, як було боляче, коли лорд Ремсі наказав Шкурулопу зняти шкіру з підмізинного пальця.

Повітря було вогке й важке, землю помережили мілкі калюжі. Смердюк обережно об'їжджав їх, прямуючи залишками дощаного настилу, прокладеного авангардом Роба Старка на м'якій землі, щоб пришвидшити просування війська. Де колись стояли могутні куртини, лишилося тільки каміння: величезні брили чорного базальту, для вкладання яких у давнину потрібна була сотня будівничих. Деякі з них глибоко осіли в землю, так що стирчав тільки кутик; інші були розкидані, як забуті іграшки, потріскані й покришені, порослі лишайником. Після нічної зливи вони волого блищали, й на ранішньому сонці здавалося, що вони вкриті тоненьким шаром чорної олії.

За ними виднілися вежі.

П'яницька вежа похилилася, немов от-от упаде: вона так стоїть уже півтисячі років. Дитяча вежа стриміла в небо, струнка як спис, та її розбитий верх був відкритий вітру й дощу. Прибрамна вежа, приземкувата й широка, була найбільша, слизька від моху, поміж її каміння з північного боку проросло покручене дерево, а зі сходу й заходу ще стояли фрагменти вцілілого муру. «П'яницьку вежу тоді взяли собі Карстарки, а Дитячу — Амбери,— пригадав Смердюк.— Прибрамну вежу Роб забрав собі».

Заплющивши очі, він внутрішнім зором бачив прапори, які хоробро виляскували на свіжому північному вітру. «Всі пішли в небуття, всі пропали». Тепер щоки обвівав вітер з півдня, а над залишками Кейлінського Рову маяли прапори з золотим кракеном на чорному полі.

За Смердюком спостерігали. Він відчував на собі очі. Звівши погляд, він помітив бліді обличчя, які визирали з бійниць на Прибрамній вежі та з-за розбитих зубців, які увінчували Дитячу вежу, звідки, за легендою, діти пралісу колись прикликали водяний молот, щоб той розбив землі Вестеросу надвоє.

Єдина суха дорога через Перешийок — це гатка, а вежі Кейлінського Рову запечатували її північний кінець, як корок пляшку. Дорога була вузька, а руїни розташовані так, щоб ворог з півдня мав пройти попід ними й поміж ними. Атакуючи будь-яку з трьох веж, нападник, відкривши спину стрілам з двох інших, мусив дертися мокрими стінами, які поросли пасмами слизької білої марошкіри. Болотиста земля обабіч гатки непрохідна — нескінченні мочарі з

трясовинами, сипучими пісками та блискучим зеленим травостоєм, який для недосвідченого ока здавався твердим, але миттю провалювався під воду, щойно на нього ступиш, і був повний отруйних змій і квітів, а ще величезних ящірколевів з зубами як кинджали. Не менш небезпечні тут і люди, яких рідко побачиш, бо вони ховаються: мешканці боліт, жабоїди, мокляки. Фен і Рід, Піт і Богз, Крей і Квог, Грінгуд і Блекмайр — ось які тут прізвища. Залізні родні всіх їх називають болотяними бісами.

Смердюк проїхав напіврозкладену кінську тушу, з шиї стирчала стріла. З його наближенням у порожню очницю заповзла довга біла змія. Біля коня Смердюк помітив вершника — тобто те, що від нього лишилося. Ворони видзьобали шкіру з обличчя, а дикий пес заліз під кольчугу, дістаючись до нутрощів. Трохи далі виднівся ще один труп — провалився так глибоко в трясовину, що стирчали тільки голова і пальці.

Ближче до веж тіла встеляли землю повсюди. З відкритих ран проріс кровоквіт — білі квіточки з пухкими і вологими пелюстками, схожими на жіночі вуста.

«Залога мене і не впізнає». Хтось, може, і пригадає хлопця, яким він був до того, як затямив своє ім'я, але Смердюк їм не знайомий. Давно вже він не зазірав у люстро, але знав, що схожий на стариганя. Волосся побіліло, чимало і повипадало, а що лишилося, було жорстке й сухе, як солома. З підземелля він вийшов слабким, як бабця, а таким худим, що дужий вітер міг би його звалити з ніг.

А його руки... Ремсі дав йому рукавички, чудові рукавички з чорної шкіри, м'які та зручні, набиті вовною, щоб приховати відсутність пальців, та якщо придивитися, зразу видно, що три пальці не гнуться.

— Не підходь! — задзвенів голос.— Чого треба?

— Поговорити,— озвався Смердюк, пришпорюючи шкапу й розмахуючи прапором миру, щоб його неможливо було не помітити.— Я беззбройний.

Відповіді не було. За мурами, він знав, залізні радяться, пускати його чи наспигувати стрілами. «Байдуже». Швидка смерть у сто разів краща, ніж повертатися до лорда Ремсі з поразкою.

Розчахнулися двері прибрамної.

— Швидко!

Смердюк саме обертався на звук, коли прилетіла стріла. Її пустили звідкись із правого боку, де в болоті наполовину потонули уламки куртини. Стріла пробила брижі прапора й повисла, і кінчик опинився за якийсь фут від Смердюкового обличчя. Вона так його налякала, що він впустив прапор і звалився з сідла.

— Сюди,— крикнув голос,— бігом, дурню, бігом!

Смердюк на чотирьох здолав східці, а над головою пролетіла ще одна стріла. Хтось ухопив його і затягнув усередину, й почулося, як за ним захряснулися двері. Його поставили на ноги і штовхнули до стіни. Біля горла опинився ніж, а бородате обличчя нахилилося так близько, що можна було порухувати волосинки в чоловіка на носі.

— Ти хто? Чого приїхав? Швидко, бо з гобою буде так само, як з оцим,— вартовий мотнув головою в напрямку тіла, яке розкладалося на підлозі під дверима: шкіра позеленіла, й у ній копошилися личинки.

— Я залізородний,— збрехав Смердюк. Хлопець, яким він був, і справді народився залізним, але Смердюк прийшов на цей світ у підземеллях Страхфорту.— Погляньте на моє обличчя. Я — син лорда Балона. Ваш королевич.

Він хотів назвати своє ім'я, але слова застрягли в горлі. «Смердюк, я — Смердюк, римується з „гівнюк“». Але на деякий час про це доведеться забути. Ніхто не здасться такій істоті, як Смердюк, навіть у відчайдушній ситуації. Він має вдавати, що він знову королевич.

Полонитель, примружившись, роздивлявся його, підозріливо кривлячи губи. Зуби в нього були коричневі, а з рота тхнуло елем і цибулею.

— Сини лорда Балона загинули.

— Мої брати. Не я. У Вічнозимі лорд Ремсі взяв мене в полон. І прислав сюди на переговори з вами. Це ви тут командуєте?

— Я? — чоловік опустив ножа й на крок відступив, мало не перечепившись через труп. Кольчуга на ньому була іржава, а дублена шкіра прогнила. На звороті однієї долоні кривавилася виразка.— Ні, не я, м'лорде. Командує Ральф Кенінг. Так капітан сказав. А я чатую на вході, оце і все.

— А це хто? — Смердюк буцнув ногою труп.

Вартовий витріщився на мерця, наче вперше його бачить.

— Він... він води напився. Довелося перерізати йому горлянку, щоб припинив кричати. Живіт у нього болів. Не можна тут пити воду. Ось чому ми п'ємо ель,— вартовий потер обличчя; очі в нього були червоні й запалені.— Ми раніше зносили тіла в підвал. Там усі підземелля затоплені. А тепер ніхто і пальцем не кивне, тож вони валяються, де впали.

— В підвалі для них краще. Віддайте їх воді. Затонулому богові.

— Немає там, унизу, богів, м'лорде,— засміявся чоловік.— Тільки щурі та змії. Білі, завтовшки з ногу. Іноді прослизують сходами нагору й кусають людей уві сні.

Смердюк пригадав підземелля під Страхфортом, пригадав, як звивався пацюк у нього в зубах, пригадав смак теплої крові на губах. «Якщо провалю завдання, Ремсі знову запроторить мене туди, та спершу злупить шкіру ще з одного пальця».

— Скільки в залозі залишилося людей?

— Небагато,— сказав залізний.— Я не знаю. Менше, ніж було. Є трохи людей і у П'яницькій вежі, здається. В Дитячій вежі немає. Кілька днів тому туди ходив Дагон Код. Там лишалося в живих тільки двоє, розповідав він, та й ті вже трупами харчувалися. Якщо йому вірити, він їх обох убив.

«Кейлінський Рів упав,— збагнув Смердюк,— просто ніхто цим людям не сказав». Він потер рота, ховаючи вибиті зуби, й мовив:

— Мені треба поговорити з вашим командувачем.

— З Кенінгом? — здивувався вартовий.— Він останнім часом майже не говорить. Він помирає. А може, вже й помер. Я його вже не бачив... не пригадаю скільки...

— Де він? Проведіть мене до нього.

— А хто чатуватиме на вході?

— Він,— Смердюк буцнув ногою труп.

— Ага,— розреготався чоловік.— А чом би й ні? Тоді ходіть за мною.

Він витягнув з тримача на стіні смолоскип і помахав ним, щоб розгорілося полум'я.

— Сюди,— повів вартовий Смердюка у двері, а потім гвинтовими сходами нагору, і світло смолоскипа відблискувало від чорних кам'яних стін.

У кімнаті нагорі було темно, димно і страшенно гаряче. Вузьке вікно завісили обтріпаною шкурою, щоб захиститися від дощу, а у жаровні курився торф. Запах у кімнаті стояв жахливий — міазми цвілі, сечі та лайна, диму та хвороби. Підлогу вкривали брудні циновки, а купа соломи в кутку правила за постіль.

Ральф Кенінг трусився під горою хутра. Поряд з ним лежала його зброя — меч і топір, кольчуга, залізний бойовий шолом. На щиті виднілася хмарна рука бога штормів: з пальців у розбурхане море летіла блискавка, але фарба вицвіла й потріскалася, а дерево почало стлівати.

І Ральф також стлівав. Він лежав під хутрами голий, у гарячці, бліда набрякла шкіра вся була вкрита мокрими виразками і струпами. Голова була безформна: одна щока потворно набрякла, а шия так налилася кров'ю, що скоро та розіллється на обличчя. З того самого боку рука була завтовшки з колоду й уся в білих хробаках. Видно було, що багато днів уже ніхто не мив його й не голив. Одне око закисло, а в бороді засохло блювотиння.

— Що з ним трапилось? — запитав Смердюк.

— Стояв на парапеті, й у нього поцілів стрілою один з болотяних бісів. Ледве зачепив, але... вони ж мастять стріли отрутою, лайном і всілякою гидотою. Ми промили рану киплячим вином, але не допомогло.

«З цією істотою вести переговори неможливо».

— Убийте його,— сказав Смердюк до вартового.— Він усе одно нічого вже не тямить. Залився кров'ю, весь у хробаках.

Чоловік роззявив рота.

— Капітан поставив його командувачем.

— Пораненого коня добивають.

— Якого коня? У мене зроду не було коня.

«А в мене був». Наринули спогади. Іржання Сміхуна нагадувало людський вереск. Грива палахкотіла, а кінь, сліпий від болю, став дибала й бив копитами. «Ні-ні. То не мій, не мій кінь, Смердюк ніколи не мав коня».

— Я сам його уб'ю,— Смердюк схопив притулений до щита меч Ральфа Кенінга. Поки що в нього досить пальців, щоб стиснути руків'я. Щойно він черкнув лезом по набряклій шиї істоти на соломі, як шкіра луснула, випустивши чорну кров і жовтий гній. Кенінг

здригнувся і застиг. Кімнату заповнив жахливий сопух. Смердюк кинувся до сходів. Тут повітря було вогке й холодне, але набагато чистіше. Залізний почовгав за ним, білий з обличчя, ледве стримуючи блювоту. Смердюк схопив його за руку.— Хто заступник? Де решта вояків?

— На зубчастій стіні або у залі. Сплять, пиячать. Можу провести, якщо хочете.

— Ведіть негайно.

Ремсі дав йому один день.

Зала була з темного каменю, з високою стелею, у ній гуляли протяги і клубочився дим, а стіни були поплямовані величезними латками білого лишайника. У коминку, чорному від колишніх яскравих вогнищ, слабенько горів торф. У залі, як і багато століть тому, стояв великий кам'яний різьблений стіл. «За ним я сидів, коли був тут останнього разу,— пригадав Смердюк.— Роб сів на чолі столу, праворуч від нього — Великий Джон, а ліворуч — Руз Болтон. Гловери сіли біля Гелмана Толгарта. Навпроти них — Карстарк із синами».

За столом пиячило дві дюжини залізнородних. Кількоро подивилося на Смердюка порожніми затуманеними очима. Решта взагалі його проігнорувала. Він нікого з них не знав. На кількох плащі застібалися на срібну рибку-тріску. Кодів на Залізних островах не дуже люблять: вони вважаються злодіями і боягузами, а їхні жінки — розпусницями, які сплять з власними батьками і братами. Смердюк не здивувався, що дядько вирішив лишити тут саме їх, коли Залізний флот поплив назад додому. «Це тільки спрощує моє завдання».

— Ральф Кенінг помер,— сказав він.— Хто з вас головний?

Пияки порожніми очима витріщилися на нього. Один розсміявся. Інший сплюнув. Нарешті один з Кодів мовив:

— А хто питає?

— Син лорда Балона...— («Смердюк, мене звати Смердюк, римується з „селюк“»).— Я приїхав за наказом Ремсі Болтона, лорда Горнвуду і спадкоємця Страфурту, який узяв мене в полон у Вічнозимі. На північ звідси стоїть він сам з військом, на південь — його батько, однак лорд Ремсі готовий виявити милість, якщо ви до заходу сонця здасте йому Кейлінський Рів.

Він витягнув папір, якого йому дали, і кинув на стіл перед пияками.

Один з них узяв папір і покрутив у руках, помацав рожевий віск, яким той був запечатаний. За мить він мовив:

— Пергамент. І що нам з нього? Нам потрібні сир і м'ясо.

— Ти хотів сказати — криця,— мовив сивобородий чоловік поряд з ним, у якого замість руки лишився кикоть.— Мечі. Топори. А, і сотня луків, і лучники до них.

— Залізні не здаються,— озвався третій голос.

— Скажіть це моєму батькові. Коли Роберт пробив його мури, лорд Балон зразу прихилив коліно. В іншому разі він би загинув. І ви загинете, якщо не здастесь,— мовив Смердюк і вказав на пергамент.— Зламайте печатку. Прочитайте послання. Це перепустка, власноруч написана лордом Ремсі. Складіть мечі й ходіть зі мною, і його милість нагодує вас і, не чіпаючи, пропустить на Скелясте узбережжя, звідки ви зможете відплисти додому. В іншому разі ви всі загинете.

— Це погроза? — зіп'явся на ноги один з Кодів. Він був дебелий, баньканий і з великим ротом, з мертотно-білою шкірою. У нього був такий вигляд, наче його татусь зачав його з рибиною, але у нього був довгий меч.— Дагон Код нікому не здається.

«Ні, будь ласка, послухайте». На думку про те, що зробить з ним Ремсі, якщо він приповзе назад у табір, не домовившись про здачу гарнізону, Смердюк мало не обмочив штани. «Смердюк, Смердюк, римується з „бурдюк“».

— То така ваша відповідь? — слабо промовив він.— Ця тріска говорить від імені вас усіх?

Вартовий, який впустив його в замок, завагався.

— Віктаріон наказав нам триматися, це правда. Я на власні вуха чув. «Тримайтеся, поки не повернуся»,— сказав він до Кенінга.

— Ага,— підтвердив одорукий.— Так і сказав. Він поїхав на царезбори, але обіцяв повернутися з плавниковою короною на чолі та з тисячею вояків.

— Мій дядько не повернеться,— сказав Смердюк.— Царезбори коронували його брата Юрона, а у Воронячого Ока інші війни. Гадаєте, мій дядько вас цінує? Е ні. Він вас залишив тут помирати. Обтрусив вас, як обтрусую мул з чобіт, виходячи на берег.

Ці слова поцілили в яблучко. Смердюк бачив це в очах присутніх, у тому, як залізни презиралися та хмурилися, сидячи над своїми кухлями. «Вони всі боялися, що їх покинуть, а я їхні страхи

підтвердив». Це не нащадки видатних капітанів, не кров од крові великих домів Залізних островів. Це сини невільників і соляних дружин.

— Якщо здамося, зможемо просто забратися геть? — запитав однорукий.— Це таке тут пишеться? — він пхнув пальцем сувій пергаменту, на якому так і не зламали печатки.

— Прочитайте самі,— відповів Смердюк, хоча був майже певен, що ніхто тут читати не вміє.— Лорд Ремсі шляхетно обходиться з полоненими, якщо вони його не зраджують...— («У мене він відтяв лише кілька пальців на руках і ногах і ще дещо, а міг би язика мені відрізати або злупити шкіру на нозі до самого стегна»).— Складіть мечі — й не втратите життя.

— Брехун,— вихопив меча Дагон Код.— Це тебе кличуть Перекинчиком. З якого дива мені вірити твоїм обіцянкам?

«Він п'яний,— збагнув Смердюк.— У ньому говорить ель».

— Можете не вірити. Я привіз повідомлення від лорда Ремсі. А тепер мушу повертатися до нього. Повечеряємо диким вепром з ріпою, зап'ємо міцним червоним вином. Усі, хто піде зі мною, зможуть теж потрапити на бенкет. Решта завтра загине. Лорд Страхфорту веде через гатку своїх лицарів, а його син з півночі веде своє військо. Пощадку не буде. Пощастить тим, хто загине у бою. Зацілілих віддадуть болотяним бісам.

— Досить,— гаркнув Дагон Код.— Гадаєш, можеш налякати залізнородних *словами*? Забирайся. Тікай до свого хазяїна, поки я тобі черево не розпоров, не випустив кишки і не примусив їх жерти.

Він би і далі говорив, та знагла вибалушив очі. З гучним чвяканням у центр його чола встромився бойовий топірець. Меч випав з Кодових пальців. Код сіпнувся, як риба на гачку, а тоді гримнувся долілиць на підлогу.

Топірця кинув однорукий. Зводячись на ноги, в руці він тримав іншого.

— Хто ще хоче померти? — запитав він інших пияків. На камінні розливалися тонкі червоні струмочки з тої калюжі крові, яка натекла з голови Дагона Кода.— Тільки заговоріть — і я про це потурбуюся. Особисто я хочу пожити, а не зогнити тут.

Один з присутніх ковтнув елю. Другий елем зі свого кухля змив цівку крові, поки вона не добігла йому під ноги. Всі мовчали. Коли

однорукий застромив топірець назад за пояс, Смердюк зрозумів, що переміг. Він знову почувався майже людиною. «Лорд Ремсі буде мною задоволений».

Власноруч він спустив прапор з кракеном — трохи незграбно через відсутність пальців, але був удячний бодай за ті пальці, які лорд Ремсі йому лишив. До відходу залізні готувалися майже все пообіддя. Їх виявилось більше, ніж думав Смердюк: сорок сім у Прибрамній вежі та ще вісімнадцять у П'яницькій вежі. Двоє з вояків були присмертні й безнадійні, ще п'ятеро заледве могли йти. Однак ще лишалося п'ятдесят вісім вояків, здатних битися. Хай які вони слабкі, а вони б забрали з собою на той світ утричі більше ворогів, якби лордові Ремсі довелося штурмувати руїни. «Він добре зробив, що послав мене»,— запевняв себе Смердюк, знову сідаючи на шкапу, щоб повести колону через трясовину до табору північан.

— Зброю лишайте тут,— сказав він бранцям.— Мечі, луки, кинджали. Озброєних зразу убиватимуть.

До табору йшли втричі довше, ніж коли Смердюк їхав сам. Для чотирьох вояків, які не могли пересуватися самі, змайстрували грубі ноші; п'ятого на спині поніс його син. Через це рухалися повільно, й усі залізні усвідомлювали, наскільки вони незахищені: їх могли легко дістати болотяні біси своїми отруйними стрілами. «Загину — то й загину»,— думав Смердюк, тільки й сподіваючись, що лучники добре знають свою справу, тож смерть буде швидка. «Чоловіча смерть, а не така кончина, як у Ральфа Кенінга».

На чолі процесії, важко кульгаючи, йшов однорукий. Звали його, сказав він, Адрак Гамбл, у нього на Великій Весі лишилася камінна дружина і троє соляних.

— Троє з чотирьох були в тяжі,— похвалявся він,— а в Гамблів часто народжуються близнята. Коли повернуся, треба буде найперше порухувати синів. Може, назву навіть одного на вашу честь, м'лорде.

«Ага, назви його Смердюк,— подумав Смердюк,— а якщо буде нечемний, рубатимеш йому пальці й годуватимеш його пацюками». Відвернувшись, він сплюнув, міркуючи, що, може, Ральфові Кенінгу пощастило більше за всіх.

Коли попереду показався табір лорда Ремсі, з синьо-сірого неба сівся дрібний дощик. Чатовий мовчки пропустив процесію. В повітрі клубочився дим з багать, які заливало дощем. Позаду випірнула колона

вершників, яку очолював лордйчук з кінською головою на щиті. «Один із синів лорда Рисвела,— здогадався Смердюк.— Роджер, а може, Рикард». Він їх двох не розрізняв.

— Це всі? — запитав вершник на гнідому огирі.

— Всі зацілілі, мілорде.

— Я гадав, їх буде більше. Ми тричі їх атакували, і тричі вони нас відкидали.

«Ми залізніродні»,— з несподіваною гордістю подумав Смердюк — і на мить знову став королевичем, сином лорда Балона, кров'ю од крові Пайку. Але навіть думати таке було небезпечно. Він має пам'ятати своє ім'я. «Смердюк, мене звати Смердюк, римується з „глистюк“».

Вони вже підступили до табору, коли гавкіт зграї хортів повідомив про наближення лорда Ремсі. З ним був Хвойдозгуб і ще з півдюжини фаворитів — Шкуролуп, Квасний Алін, Деймон Потанцюй, Волдери Великий і Малий. Навколо крутилися собаки, щирилися й ричали на незнайомців. «Байстріючі дівчата»,— подумав Смердюк — і миттю пригадав, що це слово нізащо, *нізащо* не можна вживати в присутності Ремсі.

Смердюк зістрибнув з сідла й опустився на одне коліно.

— Мілорде, Кейлінський Рів ваш. Ось його останні захисники.

— Як їх мало! Я сподівався побачити більше. Затяті були вороги, — сказав лорд Ремсі; його безбарвні очі сяяли.— Ви, певно, помираєте з голоду. Деймоне, Аліне, подбайте про них. Вина й елю, а їжі стільки, скільки зможуть з'їсти. Шкуролупе, поранених покажи мейстрові.

— Так, мілорде.

Кількоро залізніродних пробурмотіло подяки, перш ніж почовгати до багать у центрі табору. Один з Кодів навіть спробував поцілувати перстень лорда Ремсі, але хорти його не підпустили, а Алісон відхопила йому шмат вуха. І хоча кров побігла йому на шию, чоловік кивав, кланявся і славив його милість за милосердя.

Коли останній бранець пішов, Ремсі Болтон посміхнувся до Смердюка. Схопив за потилицю, підтягнув його обличчя до себе, поцілував у щоку та прошепотів:

— Мій старий друже Смердюк! Вони і справді прийняли тебе за свого королевича? Ну й дурні ці залізніродні. Боги, мабуть, сміються.

— Вони просто хочуть повернутися додому, мілорде.

— А чого хочеш ти, мій любий Смердюче? — промуркотів Ремсі ніжно, як коханець. З рота в нього солодко пахло глінтвейном і гвоздикою.— Така доблесна служба заслуговує на винагороду. Я не можу повернути тобі пальців, але ж точно є щось, що я міг би тобі дати. Може, звільнити тебе? Відпустити зі служби? Хочеш піти з ними, повернутися на свої похмурі острови в холодному сірому морі, знову стати королевичем? Чи ліпше лишишся моїм відданим слугою?

По хребту Смердюка наче холодний ніж пройшовся. «Обережно, — сказав він собі,— обережно». Не подобалася йому посмішка його милості, не подобалося, як сяють його очі, як у кутику рота блищить слина. Він уже такі ознаки бачив. «Ти не королевич. Ти — Смердюк, простий Смердюк, римується з „бовтюк“. Дай йому ту відповідь, яку він хоче почути».

— Мілорде,— заговорив він,— моє місце тут, з вами. Я — ваш Смердюк. Я лише хочу вам служити. Я прошу одного... бурдюк вина, цієї винагороди для мене достатньо... червоного вина, найміцнішого у ваших запасах, стільки вина, скільки людина здатна випити...

Лорд Ремсі розреготався.

— Ти не людина, Смердюче. Ти — моя тваринка. Але вино своє отримаєш. Волдере, подбай... І не бійся, ти не повернешся в підземелля, даю тобі слово Болтона. Натомість ми зробимо з тебе пса. Щодня годуватимемо м'ясом, я навіть лишу тобі достатньо зубів, щоб його жувати. Спатимеш з моїми дівчатами. Бене, знайдеться у нас для нього ошийник?

— Замовлю, м'лорде,— сказав старий Бен Бабкуватий.

Але старий подбав не тільки про нашійник. Увечері Смердюк отримав на додачу ще й пошарпану ковдру і півкурки. Довелося відбиватися від собак, щоб не відібрали м'ясо, але то була найсмачніша страва з самого Вічнозиму.

А вино... вино було темне і кисле, зате *міцне*. Сидячи серед хортів, Смердюк пив, поки в голові не запаморочилося, тоді виблював, витер рота і знову пив. Потім улігся і заплющив очі. Коли прокинувся, якась із собак злизувала блювотиння з його бороди, а на серпик місяця набігали темні хмари. Десь у нічній темряві верещали люди. Відіпхнувши собаку, Смердюк перевернувся на другий бік і знову заснув.

Зранку лорд Ремсі відіслав трьох вершників гаткою на південь, щоб повідомити лорду-батькові: дорога вільна. Над Прибрамною вежею, з якої Смердюк зняв золотого кракена Пайку, підняли облупленого чоловіка дому Болтонів. Уздовж гнилого дерев'яного настилу в тванисту землю глибоко забили палі, на яких спливали кров'ю мерці. «Шістдесят гри,— знав Смердюк,— їх шістдесят три». Один був без руки. В іншого між зубами стирчав пергамент з досі не зламаню печаткою.

За три дні через руїни, проминаючи моторошних чатових, потягнувся авангард Руза Болтона — чотириста кінних Фреїв у синьо-сірому вбранні; коли з-за хмар визирало сонце, зблискували гостряки їхніх списів. Авангард очолювало двоє синів лорда Волдера. Один був м'язистий, з квадратним підборіддям, з жилавими руками. У другого були близько посаджені очі, гострий ніс, ріденька каштанова борода, яка не могла приховати короткого підборіддя, лиса голова. Гостін та Ейніс. Смердюк пригадав їх з тих часів, коли він ще не зтямив своє ім'я. Гостін був як бик: терплячий, та якщо вже розізлити — не зупиниш, і мав репутацію найлютішого вояка з усього роду лорда Волдера. Ейніс був старший, жорстокіший і розумніший — командував, а не простий мечник. Обоє — загартовані вояки.

За авангардом рухалися північани, й на вітру маяли їхні пошарпані прапори. Смердюк спостерігав, як вони проходять. Переважно піхота, і було її зовсім мало. Йому пригадалося велетенське військо, яке виступило на південь на чолі з Юним Вовком, під деривовком Вічнозиму. На війну з Робом вийшло приблизно дві тисячі мечів і списів, а повертався кожен п'ятий, і то переважно люди Страхфорту.

Посередині колони, де тиснява була найбільша, їхав чоловік у темно-сірій кірасі, вдягнутій на підбиту криваво-червону шкірянку. Ронделі мали форму людських голів, які пороззявляли роти, волаючи від болю. З плечей чоловіка струменів рожевий вовняний плащ, розшитий краплинами крові. На верхівці закритого шолома розмаялися червоні шовкові стрічки. «Жоден краножанин не вб'є Руза Болтона отруйною стрілою»,— подумав Смердюк, побачивши його вперше. Позаду Болтона порипував фургон, запряжений шестериком ломовиків; спереду і ззаду його обороняли арбалетники. Пасажирів фургона ховали від цікавих очей сині фіранки.

Далі рухався обоз — незграбні вози, навантажені провізією і воєнними трофеями, а також гарби, повні поранених і калік. У самому кінці — знову Фреї. Щонайменше тисяча, а може, й більше: стрільці, списники, озброєні косами й загостреними ратищами селяни, вільні вершники й кінні лучники, а на підкріплення — ще сотня лицарів.

Смердюк, у нашійнику і ланцюгах, знову вдягнений у лахміття, разом із собаками побіг за Ремсі, коли його милість виїхав привітати батька. Та коли вершник у темних обладунках зняв шолома, Смердюк не впізнав обличчя. Усмішка Ремсі скисла, обличчя спалахнуло від гніву.

— Це що за жарти?

— Проста обережність,— шепнув Руз Болтон, показуючись із-за фіранки фургона.

Лорд Страфурту мав мало схожості зі своїм байстриюком. Обличчя в нього було добре поголене, з гладкою шкірою, просте, не надто гарне, однак і не зовсім некрасиве. Руз побував у битвах, але шрамів не мав. І хоч йому було вже добре за сорок, він зовсім не мав зморщок, які б указували на його вік. Тонкі вуста, щільно стиснені, ставали геть невидимі. Була в ньому якась непорушність, відсутність натяку на вік: обличчя Руза Болтона мало відрізнялося у гніві й у радості. Єдине спільне у них з Ремсі — то очі. «Очі крижані,— подумав Смердюк, замислившись, чи лорд Болтон бодай колись плакав.— А якщо плакав, сльози не холодили йому щоки?»

Колись хлопчак на ім'я Теон Грейджой, сидячи з Робом Старком за нарадчим столом, любив щипати Болтона, перекривлювати його тихий голос і жартувати про п'явок. «Та він був просто божевільний. З цим чоловіком жартувати зась». Досить було одного погляду на Болтона, щоб зрозуміти: в його мізинці жорстокості більше, ніж у всіх Фреїв разом узятих.

— Батьку,— опустився лорд Ремсі перед ним навколішки.

Лорд Руз якусь мить роздивлявся його.

— Можеш підвестися.

Він обернувся, допомагаючи двом дівчатам вилізти з фургона.

Перша була невеличка, але дуже огрядна, з круглим червоним обличчям і потрійним підборіддям, яке трусилося під соболевым каптуром.

— Моя нова дружина,— представив її Руз Болтон.— Леді Волдо, це мій незаконний син. Поцілуй мачусі руку, Ремсі.

Той поцілував.

— А леді Арію, я впевнений, ти пам'ятаєш. Твою наречену.

Дівчина була струнка, набагато вища, ніж пам'яталося Смердюкові, однак це й не дивно. «У такому віці дівчата ростуть швидко». Сіра вовняна сукня була облямована білим атласом, а згори дівчина вдягнула горностаєвий плащ, який застібався на срібну вовчу голову. До половини спини спускалися темно-каштанові коси. А очі...

«Це не донька лорда Едарда».

Арія мала батькові очі — сірі очі Старків. Дівчина її віку, може, і відростила б волосся, сама б добряче підросла, стала пишніша в грудях, однак вона не змогла б змінити колір очей. «Це Сансіна подружка, донька стюарда. Джейн, ось як її звати. Джейн Пул».

— Лорде Ремсі,— дівчина присіла в глибокому реверансі. Це теж було неправильно. «Справжня Арія Старк плюнула б йому в обличчя».
— Я сподіваюся стати вам доброю дружиною і народити міцних синів, які продовжать вашу справу.

— Народиш,— пообіцяв Ремсі,— і дуже скоро.

Джон

Свічка згасла, залишивши калюжку воску, але крізь віконниці вже пробивалося ранішнє світло. Джон знову заснув над роботою. Весь стіл був завалений книжками — величезними стосами. Він сам приніс їх, половину ночі провівши в пошуках у запорошених підвалах, при світлі ліхтаря. Сем мав рацію: книжки обов'язково треба розсортувати, переписати й систематизувати, але це завдання не для стюардів, які не вміють ні читати, ні писати. Доведеться чекати на Семове повернення.

«Якщо він повернеться». Джон боявся за Сема і мейстра Еймона. Зі Східної варті написав Котер Пайк: матроси «Штормокрука» бачили біля Скагосу розтрощену галеру. Чи то був «Чорний птах», чи один з перекупних кораблів Станіса Баратеона, чи якась торгова галера, команда «Штормокрука» не роздивилася. «Я сподівався відіслати Жиллі з немовлям у безпечне місце. Невже натомість загнав у могилу?»

Вчорашня вечеря, майже неторкана, застигала на столі. Стражденний Ед наповнив хлібну миску по самі вінця, щоб сумнозвісне рагу з трьох видів м'яса, яке готував Трипалій Гоб, розмочило черствий хліб. Брати жартували, що три види м'яса — це баранина, баранина і баранина, та швидше то були морква, цибуля й ріпа. Залишки рагу вкрилися плівкою жиру.

Бовен Марш пропонував Джонові переселитися в колишні покої Старого Ведмедя в Королівській вежі, оскільки Станіс звідти виїхав, але Джон відмовився. Переїзд у королівські покої можна витлумачити так, що Джон не очікує на повернення короля.

Дивна тиша огорнула Чорний замок відтоді, як Станіс виїхав на південь, так наче і вільний народ, і чорні брати затамували подих, чекаючи, що ж буде. У дворах і в їдальні було переважно порожньо, від

Вежі командувача залишився сам кістяк, колишня їдальня перетворилася на гору обвуглених колод, а Гардингова вежа мала такий вигляд, наче ось-ось її знесе вітром. Єдині живі звуки долинали з двору зброярні — слабкий дзвін мечів. Залізний Емет кричав до Гоп-Робіна, щоб тримав щита вище. «Нам усім слід тримати щита вище».

Вмившись і вдягнувшись, Джон вийшов зі зброярні й на мить зупинився у дворі, щоб кількома словами підбадьорити Гоп-Робіна й інших Еметових підопічних. Як завжди, відмовився від Таєвого супроводу. З ним і так буде достатньо людей; якщо дійде до різанини, ще двоє погоди не зроблять. Однак Джон узяв із собою Довгопазур, і Привид теж побіг за ним.

Заки дійшов до стайні, Стражденний Ед уже осідлав ступака лорда-командувача й чекав. Під пильним оком Бовена Марша шикувалися вози. Лорд-стюард з червоними від холоду щоками клусом їздив уздовж валки, тицяючи пальцем і сварячись. Щойно він помітив Джона, щоки ще більше почервоніли.

— Лорде-командувачу! Ви й досі не викинули з голови цих...

— ...дурниць? — закінчив за нього Джон.— Будь ласка, скажіть, що ви не збиралися вжити це слово, мілорде. Так, не викинув. Ми вже це обговорювали. Східній варті потрібні люди. Тінявій вежі потрібні люди. Сіроварті та Крижаному Кордону також, а в нас ще чотирнадцять замків цілком порожніх — багато льє Стіни без вартових і захисту.

Марш стиснув губи.

— Лорд-командувач Мормонт...

— Помер. І не від рук дикунів, а від рук рідних побратимів, яким довіряв. Ні ви, ні я не знаємо, що він зробив би чи чого не зробив на моєму місці,— Джон розвернув коня.— Годі балачок. Рушайте.

Стражденний Ед чув усю розмову. Коли Бовен Марш поїхав, він, кивнувши йому вслід, мовив:

— Гранати. Стільки кісточок! Можна вдаватися й померти. Краще вже ріпа. Не пригадую, щоб ріпа колись комусь зашкодила.

Саме в такі моменти Джонови найбільше бракувала мейстра Еймона. Клайдас добре піклувався про круків, але не мав і десятої частки знань чи досвіду Еймона Таргарієна, а тим паче його мудрості. Бовен по-своєму був доброю людиною, та поранення на Мості Черепів озлобило його, й тепер він повсякчас співав однієї пісні: слід

запечатати брами. Отел Ярвик був мовчазний, млявий і без фантазії, а головні розвідники гинули швидше, ніж їх призначали. «Нічна варта втратила забагато найкращих своїх людей,— подумав Джон, коли вози рушили.— Старого Ведмедя, Кворина Піврукого, Донала Ноя, Джармена Баквела, мого дядька...»

Посипав легкий сніжок, а колона попрямувала королівським гостинцем на південь — довга валка фургонів, які тягнулися через поля, струмки й лісисті пагорби в супроводі дюжини списників і ще дюжини лучників. Останні кілька разів у Кротівці відчувалося явне невдоволення: люди штовхалися, стиха лаялися, обмінювалися похмурими поглядами. Бовен Марш вирішив не ризикувати й узяти охорону, і Джон у цьому з ним погодився.

Очолював валку лорд-стюард. Джон їхав за кілька ярдів позаду, а поряд з ним — Стражденний Ед Толет. За півмилі від Чорного замку Ед під'їхав на гароні ближче до Джона й мовив:

— М'лорде, погляньте. Височенний п'яниця на пагорбі.

Височенним п'яницею виявився ясен, схилений набік століттями вітрів. Тепер у нього було обличчя: суворий рот, замість носа — зламана гілка, а два викарбуваних на стовбурі ока задивилися на північ, в напрямку замку та Стіни.

«Дикуни принесли з собою і своїх богів». Джона це не дивувало. Люди так легко від своїх богів не відмовляються. Той маскарад, який влаштувала леді Мелісандра за Стіною, тепер здавався порожнім балаганом.

— Трохи схожий на вас, Еде,— сказав Джон, щоб розрядити обстановку.

— Ага, м'лорде. У мене листя з носа не росте, але в цілому... Леді Мелісандрі це не сподобається.

— Вона цього не побачить. Тільки нехай ніхто їй не каже.

— Вона все бачить у своєму полум'ї.

— Вона там бачить дим і попіл.

— І спалених людей. Мене, мабуть, хоче спалити. З листям у носі. Я зажди боявся, що врешті-решт мене сплять, однак я сподівався спершу померти.

Джон озирнувся на лик, міркуючи, хто ж його вирізьбив. Він поставив довкола Кротівки чатових, щоб ворони не чіплялися до дикунок, а вільний народ щоб не робив набігів на південь. Хай хто

вирізьбив лик на ясені, йому вдалося обійти чатових. А якщо прослизнути зміг один, зможуть й інші. «Я можу знову подвоїти варту, — кисло подумав Джон.— Змарнувати втричі більше людей, які так могли би патрулювати Стіну».

Вози крізь снігопад повільно котилися через підмерзлу багнюку на південь. За милю натрапили ще на один лик, вирізьблений на каштані, який ріс поряд з крижаним струмком, щоб очі могли спостерігати за старим дощаним містком.

— Проблем дедалі більшає,— оголосив Стражденний Ед.

Каштан стояв безлисий, аж просвічувався, однак брунатне гілля було не зовсім голе. На нижній гілці понад струмком сидів крук, настовбурчивши пір'я проти вітру. Побачивши Джона, він розпростав крила і крукнув. Джон свиснув у кулак, і крук, ляскаючи крилами, злетів до нього й закаркав:

— Зерна, зерна, зерна!

— Зерно для вільного народу,— сказав йому Джон,— а не для тебе.

Цікаво, подумалося йому, чи під кінець прийдешньої зими не доведеться їсти круків.

Джон не сумнівався: брати на возах теж побачили той лик. Ніхто про це не обмовився, однак хто має очі — сам побачить. Колись Джон чув слова Манса Рейдера: мовляв, усі уклінники — вівці. «Пес може стати вівчарем для отари овець,— сказав тоді король-за-Стіною,— але вільний народ ділиться на тінь-котів і камені. Перші гуляють вільно, де заманеться, вони всіх ваших собак роздеруть на клоччя. А другі не зрушать з місця, якщо їх добряче не копнути». Однак ні тінь-коти, ні камені не збиралися відмовлятися від богів, яких шанували все життя, щоб поклонитися невідомо кому.

На північ від Кротівки побачили третій сторожовий лик, вирізьблений на велетенському дубі, що ріс на краю села; глибокі очі були прикуті до королівського гостинцю. «Цей лик зовсім не приязний»,— подумалося Джонови. Лики, які віки тому різьбили на віродеревах перші люди й діти пралісу, часто були суворі та безжальні, однак той велетенський дуб був особливо лютий, так наче зараз висмикне з землі коріння та з ревом кинеться на подорожніх. «Його рани такі самі свіжі, як рани тих людей, які його вирізьбили».

Кротівка більша, ніж здається: переважно вона ховається від холоду та снігу під землею. І тепер було так само. Перед нападом на Чорний замок магнар тенійський дорогою спалив порожнє село, тож на поверхні zostалися тільки купи почорнілих колод і старого обвугленого каміння... але глибоко під мерзлою землею так і лишилися печери, коридори і підвали, і саме там замешкали вільні люди — ховалися разом у темряві, як кроти, від яких і пішла назва села.

Вози півколом зупинилися перед колишньою сільською кузнею. Неподалік зграйка червонощоких дітлахів будувала сніжний форт, та побачивши братів у чорних плащах, вони всі розбіглися й по одному позникали під землею. За хвилину з-під землі почали з'являтися дорослі. Від них смерділо немитим тілом, брудним одягом, лайном і сечею. Джон бачив, що один з братчиків, наморщивши носа, щось сказав до свого товариша. «Пожартував про запах свободи»,— здогадався Джон. Занадто часто брати жартували про сморід варварів у Кротівці.

«От неуки»,— подумав Джон. Вільні люди мало відрізняються від вояків Нічної варти: є серед них чистьохи, а є й забрьюхи, та здебільшого вони ходять чисті, коли мають змогу митися, а коли не мають — ходять брудні. Й тепер вони смердять, бо тисячу людей запхали в тісні підвали й коридори, розраховані не більш як на сотню пожильців.

Дикуни вже звикли до процедури. Без жодного слова вони вишикувалися в чергу до возів — на одного чоловіка припадало по троє жінок, у багатьох були діти — бліді й худенькі, які чіплялися матерям за спідниці. Немовлят Джон майже не побачив. «Немовлята повмирали дорогою,— збагнув він,— а хто пережив битву, загинув за королівським частоколом».

Воякам пощастило більше. На раді Джастин Масі заявив, що вояків три сотні. Їх полічив Гарвуд Фел. «Серед них є і списосуджені. П'ятдесят-шістдесят, а може, й під сотню». Фел зарахував сюди і поранених, знав Джон. Таких він побачив два десятки — на грубих милицях, з порожніми рукавами, з відсутніми долонями, безоких, з половиною обличчя, безногих, яких тримали товариші. Всі вони були сірі з лиця і худющі. «Зломлені,— подумав Джон.— Блідавці не єдині ходячі мерці».

Але не всі вояки були зломлені. Навколо однієї з драбин, що вели під землю, зібралося півдюжини тенійців у бронзових лускатих

кольчугах, які похмуро спостерігали здалеку й не думали підходити. Серед руїн старої сільської кузні Джон помітив голомозого здорованя, в якому впізнав Голека, брата Гарми Песиголової. Гарминих свиней ніде не було видно. «Без сумніву, поїли всіх». А оті двоє в шубах — рогоногі, кощаві й люті, навіть на снігу вони стоять босі. «Серед цих овець ще трапляються вовки».

Джонові про це нагадала Вал, коли він останнього разу до неї заходив. «Вільний народ і уклінники мають більше спільного, ніж здається, Джоне Сноу. Люди — це люди, хай з якого боку Стіни народилися. Люди погані й добрі, герої і лиходії, люди честі, брехуни, боягузи, звірі... ми різні, так само як і ви».

«Вона не помилялася». Питання в тому, як їх розрізнити, як відділити овець від козлів.

Чорні брати почали роздавати їжу. Вони привезли тверду яловичу солонину, в'ялену тріску, сушені боби, ріпу, моркву, лантухи вівсяного і пшеничного борошна, мариновані яйця, діжки цибулі та яблук.

— Можна взяти або цибулину, або яблуко,— почувся голос Кошлатого Гала, який говорив до якоїсь жінки,— і те, і те не можна. Треба обрати.

Жінка, здається, не розуміла.

— Мені треба по два того і того — для мене і для мого хлопчика. Він хворіє, але яблуко йому допоможе.

Гал похитав головою.

— Він сам має прийти і взяти яблуко. Або цибулину. Два зразу не можна. Так само і тобі. То що — береш яблуко чи цибулину? Швидше, за тобою люди стоять.

— Яблуко,— сказала жінка, і Гал вручив їй старе яблучко, маленьке й побабчене.

— Рухайся, жінко,— крикнув чоловік, який стояв четвертий у черзі.— Тут холодно.

Жінка не звернула на крик уваги.

— Ще одне яблуко,— мовила вона до Кошлатого Гала.— Для мого сина. Будь ласка. Це зовсім маленьке.

Гал глянув на Джона. Джон похитав головою. Яблука й так скоро закінчатся. Якщо почнуть роздавати по два всім, хто попросить, людям у кінці черги взагалі нічого не дістанеться.

— З дороги,— сказала дівчина, яка стояла за жінкою, і штовхнула її в спину. Жінка, заточившись, впустила яблуко і впала. На землю полетіли й інші продукти. Розсипалися боби, у брудну калюжу закотилася ріпа, тріснув мішок борошна, й увесь його дорогоцінний вміст розсипався на сніг.

Зірвалися сердиті голоси — чулася і давня мова, і загальна. Біля іншого воза теж зчинилася штовханина.

— Годі цього,— проричав якийсь старий.— Ви, клятві ворони, нас голодом морите.

Жінка, яку штовхнули на землю, навколішках збирала свої харчі. За кілька ярдів Джон угледів блиск оголеної криці. Його стрільці вкладали стріли в луки.

Джон розвернувся в сідлі.

— Рорі! Заспокой їх.

Рорі підніс до вуст велетенський ріг і засурмив.

А-а-а-о-о-о-о-о-о-о-о!

Метушня і штовханина припинилися. На звук оберталися голови. Заплакали діти. Мормонтів крук перейшов з лівого Джонового плеча на праве, киваючи головою і бурмочучи:

— Сноу, Сноу, Сноу.

Джон дочекався, заки стихнуть останні відголоски, а тоді виїхав на середину, щоб усі могли його бачити.

— Ми годуємо вас, як можемо і чим можемо. Роздаємо яблука, цибулю, ріпу, моркву... попереду довга зима, а наші запаси не безмежні.

— А ви, ворони, їсте добре,— проштовхався наперед Голек.

«Поки що».

— Ми обороняємо Стіну. Стіна захищає державу... і вас тепер також. Ви знаєте, з яким ми зіткнулися ворогом. Ви знаєте, хто йде на нас війною. Дехто з вас із цим ворогом уже стикався. З блідавцями і білими блукальцями — мерцями з блакитними очима й чорними долонями. Я теж їх бачив, бився з ними, одного навіть запроторив у пекло. Вони вбивають, а потім наших же мерців посилають проти нас. Ні велети не могли встояти проти них, ні ви, тенійці, ні клани з крижаних річок, ні рогоногі, ні вільні люди... а зараз, коли дні коротшають, а ночі холоднішають, вони стають дедалі сильнішими. Ви, покинувши рідні домівки, сотнями й тисячами вирушили на

південь... хіба не тікаючи від них? У безпеку. Що ж, безпеку гарантує Стіна. Безпеку гарантуємо ми, чорні ворони, яких ви так зневажаєте.

— Ми в безпеці голодуємо,— сказала осадкувата жінка з обвітраним обличчям, схоже, списосуджена.

— Хочете більше їсти? — запитав Джон.— Їжа для вояків. Допоможіть нам боронити Стіну — і будете їсти так само, як ворони.

«Так само бідно, коли харчі закінчаться».

Запала тиша. Дикуни обмінювалися сторожкими поглядами.

— Їсти,— буркнув крук.— Зерна, зерна.

— Воювати за вас? — озвався голос із сильним акцентом. Сигорн, юний магнар тенійський, загальною мовою розмовляв ледве-ледве.— Не воювати за вас. Краще вбити. Вбити всіх.

— Вбити, вбити,— заляскав крилами крук.

Сигорнового батька, попереднього магнара, розчавило сходами під час атаки на Чорний замок. «Я б так само почувався, якби хтось запропонував мені приєднатися до Ланістерів»,— сказав собі Джон.

— Твій батько вже намагався нас усіх убити,— нагадав він Сигорнові.— Магнар був людиною хороброю, але він програв. А якби він переміг... хто б захищав Стіну? — Джон відвернувся від тенійців.— Вічнозим теж мав міцні стіни, однак нині Вічнозим стоїть у руїнах, згорілий і знищений. Не стіни захищають, а люди.

Якийсь старий, притискаючи до грудей ріпу, промовив:

— Ви нас убиваєте, морите голодом, а тепер хочете зробити з нас рабів.

З ним погодився червонопикий крем'язень:

— Я краще голяка ходитиму, ніж оте чорне лахміття натягну.

Одна зі списосуджених розреготалася.

— Та навіть рідна жінка не захоче на тебе голого дивитися, Зад.

Дюжина голосів заговорила водночас. Тенійці кричали давньою мовою. Плакав маленький хлопчик. Джон Сноу дочекався, поки все затихне, а відтак, обернувшись до Кошлатого Гала, мовив:

— Гале, як ти сказав тій жінці?

Гал нічого не розумів.

— Це щодо їжі? Яблуко чи цибулина? Я тільки одне сказав: треба обирати.

— *Треба обирати*,— повторив Джон Сноу.— Всім вам. Ніхто не вимагає від вас давати наші обітниці, й мені байдуже, яким богам ви

поклоняєтеся. Я сам шаную давніх богів, богів Півночі, та ви можете поклонитися червоному богу, чи Сімом, чи кому завгодно, хто чує ваші молитви. Нам тільки потрібні ваші списи. Луки. Очі вздовж Стіни. Я візьму до нас усіх хлопців, яким уже виповнилося дванадцять, якщо вони уміють тримати списа й натягувати тятиву. Я візьму всіх старих, поранених, калік, навіть якщо вони вже не здатні воювати. Вони зможуть виконувати інші завдання. Оперювати стріли, доїти кіз, збирати хмиз, чистити стайні... роботі кінця-краю нема. І жінок я також візьму. Мені тут не потрібні сором'язливі панни, яких треба захищати, а от списосуджених я візьму всіх, які прийдуть.

— А дівчат? — запитала якась дівчинка, якій на вигляд було не більше, ніж Арії, коли Джон востаннє її бачив.

— Якщо їм виповнилося шістнадцять.

— А хлопців ви берете з дванадцяти!

У Сімох Королівствах дванадцятирічних хлопчиків часто беруть за пажів і зброєносців: чимало з них на той час уже багато років учиться військового мистецтва. Дванадцятирічні дівчатка — ще діти. «Але ж це дикуни».

— Як схочете. Беру хлопців і дівчат, яким виповнилося дванадцять. Але тільки тих, які вміють виконувати накази. Це стосується всіх. Я не вимагатиму від вас колінкувати переді мною, однак я поставлю над вами капітанів і сержантів, які командуватимуть, коли вам вставати і лягати спати, де їсти, коли пити, що вдягати, коли оголювати меча й пускати стріли. Вояки нічної варти служать до кінця життя. Від вас я такого не вимагатиму, та поки ви на Стіні — ви під мою команду. Порушите наказ — і я вам голову відрубую. Запитайте моїх братів, якщо не вірите. Я вже так чинив.

— Чинив,— заверещав крук Старого Ведмеда.— Чинив, чинив, чинив.

— Вибір за вами,— мовив Джон Сноу.— Хто хоче допомогти нам боронити Стіну, поїде у Чорний замок разом зі мною, і я подбаю, щоб вам видали зброю і нагодували. Всі решта — забирайте свою ріпу й цибулю і заповзайте назад у свої нори.

Першою вийшла наперед ота дівчинка.

— Я вмію битися. Моя мама була списосудженою.

Джон кивнув. «Їй, певно, ще й дванадцятьох немає»,— подумав він, коли вона протислася між двох старих, але він не збирався

виганяти свого єдиного новобранця.

За нею вийшло двоє підлітків — хлопчиків років чотирнадцятьох, не більше. Далі — пошрамований вояк з відсутнім оком.

— Я теж їх бачив, тих мерців. Навіть ворони кращі за них.

Рослява списосуджена, старий на милицях, сухорукий підліток з круглим як місяць обличчям, юнак, чия руда чуприна нагадала Джонові про Ігритту.

А потім Голек.

— Не подобаєшся ти мені, вороне,— проревів він,— але Манс мені теж ніколи не подобався, і сестрі моїй також. Однак ми воювали за нього. Чом не повоювати за тебе?

І тут прорвало греблю. Голек був з тих, за ким ідуть. Манс не помилявся. «Вільний народ ведуть за собою не прізвища і не тваринки, вишиті на сорочках,— казав Джонові король-за-Стіною.— Ці люди не танцюють за гроші, їм байдуже, якими титулами ти назвешся, і який у тебе ланцюг на шії, і хто був твій батько. Вільних людей веде за собою сила. Вони йдуть за конкретною людиною».

За Голеком підійшли його родичі, далі один з Гарминих прапороносців, потім бійці, які воювали разом з нею, а потім ті, хто чув легенди про їхню доблесть. Сивобороді старі й зелені хлопчакі, чоловіки в розквіті сил, поранені й каліки, щонайменше два десятки списосуджених, навіть троє рогоногих.

Але жодного тенійця. Магнар, розвернувшись, зник під землею, і його товариші у бронзових кольчугах одразу рушили за ним.

Заки видали останнє побабчене яблуко, вози були повні дикунів — назад у Чорний замок поверталось на шістдесят три людини більше, ніж вирушило з нього вранці.

— Що ви з ними збираєтеся робити? — запитав Джона Бовен Марш дорогою назад.

— Навчити, озброїти і розділити. Послати туди, де вони потрібні. У Східну варту, в Тіняву вежу, у Крижаний Кордон, у Сіроварту. І я збираюся відчинити додатково три замки.

Лорд-стюард озирнувся.

— І жінок також? Наші брати не звикли до жіночого товариства, мілорде. Обітниці... будуть бійки і згвалтування.

— Всі ці жінки мають ножі й уміють ними користуватися.

— А коли перша списосуджена переріже горлянку комусь із чорних братів — що тоді?

— Ми втратимо вояка,— сказав Джон,— але щойно ми набрали шістдесят трьох. Ви ж умієте рахувати, мілорде. Виправте мене, якщо я помиляюся, але за моїми підрахунками ми все одно лишаємося в плюсі на шістдесят дві людини.

Марша це не переконало.

— Ви набрали шістдесят три додаткові голодні роти, мілорде... та скільки серед них вояків і на чиєму боці вони воюватимуть? Якщо під браму прийдуть Чужі, ці люди, я не заперечую, боротимуться разом з нами... Та якщо з тисячею галасливих убивць з'явиться Тормунд Велетозгуб або Плаксій — тоді що?

— Тоді й побачимо. Будемо сподіватися, що до такого не дійде.

Тиріон

Уві сні він бачив лорда батька і лорда в савані. Уві сні вони були нероздільні, і коли батько оповив Тиріона кам'яними руками й нахилився, щоб подарувати йому сірий поцілунок, Тиріон отямився з присмаком крові в пересохлому роті та з диким калатанням серця в грудях.

— Наш мертвий карлик повернувся до нас,— мовив Гальдон.

Тиріон потрусив головою, проганяючи павутиння сну. «Скорбота. Я заблукав у Скорботі».

— Я не мертвий.

— Це ще треба перевірити,— став над ним Недомейстер.— Качуре, будь гарним пташком і звари трохи юшки для нашого маленького приятеля. Він, певно, з голоду вмирає.

Тиріон побачив, що він на «Сором'язливі панні», під колючим коцом, який відгонив оцтом. «Скорбота вже позаду. Це просто був сон, який мені наснився, коли я тону».

— Чого це я тхну оцтом?

— Лемора тебе ним обтирала. Кажуть, допомагає захиститися від сіролуски. Я маю сумніви, але що заважає спробувати? Саме Лемора тебе відкачала, коли Гриф тебе витягнув. Ти був аж крижаний, із синіми губами. Яндрі казав, що краще тебе назад викинути, але хлопець не дозволив.

«Королевич»,— подумав Тиріон, і зринули спогади: як закам'янілий простягнув порепану руку, як з кісточок у нього цебеніла кров... «Він був тяжкий як валун, коли тягнув мене під воду».

— Це Гриф мене врятував? — («Як же він ненавидить мене, бо в іншому разі дозволив би померти».)— Скільки я провалявся без тями? І де ми зараз?

— Селорис.

Гальдон дістав з рукава маленький ніжик.

— Ось,— мовив він, кидаючи його Тиріонові.

Карлик здригнувся. Ніж устромився в палубу між його ступнів і так стирчав, погойдуючись. Тиріон висмикнув його.

— Навіщо це?

— Скидай чоботи. Проколюй усі пальці на руках і ногах.

— Це трохи... боляче.

— Сподіваюся. Вперед.

Тиріон стягнув один чобіт, потім другий, зняв панчохи, примружився, роздивляючись пальці на ногах. Вигляд у них був, здається, такий самий, як завжди. Він обережно кольнув один з великих пальців.

— Сильніше,— мовив Гальдон Недомейстер.

— До крові?

— Якщо доведеться.

— У мене будуть струпи на всіх пальцях.

— Мета не порохувати твої пальці. Я хочу бачити, що ти здригаєшся. Якщо від уколу болить, усе добре. Тільки якщо не відчуєш дотику леза, треба починати непокоїтися.

Сіролуска. Тиріон скривився. Він проколов наступний палець і вилаявся, коли навколо кінчика ножа набрякла крапля крові.

— Боляче. Ти щасливий?

— Танцюю від радості.

— У тебе ноги смердять гірше за мої, Йолло,— мовив Качур, який з'явився з кухлем юшки.— Гриф попереджав тебе, щоб ти не торкався закам'янілих.

— Ага, тільки він забув попередити закам'янілих, щоб не торкалися мене.

— Поки колеш, дивися, чи немає де сірої відмерлої шкіри чи почорнілих нігтів,— сказав Гальдон.— Побачиш такі ознаки — не вагайся. Краще палець втратити, ніж ногу. Краще руку втратити, ніж до кінця днів вити на Мосту сновидінь. А тепер другу ногу перевір, будь ласка. Потім руки.

Карлик поміняв місцями свої короткі ніжки й почав колоти пальці на другій.

— Штрикалку мені також шрикнути?

— Не зашкодить.

— *Вам*, звісно, не зашкодить — штрикаю ж я себе! Хоча, як так подумати, останнім часом я так мало нею користуюся, що можу й узагалі відчикрижити.

— Уперед. Вичинимо її, наб'ємо соломою і продамо за добрі гроші. Карликовий прутень має чарівні властивості.

— Я жінок у цьому вже скільки років переконаю,— мовив Тиріон, застромлюючи кінчик кинджала у пучку великого пальця на руці; коли набрякла крапля крові, він її злизав.— Скільки мені ще катувати себе? Коли я зможу впевнитися, що я не заразився?

— Хочеш правду знати? — зронив Недомейстер.— Ніколи. Ти стільки води наковтався — піврічки випив. Може, ти вже сірієш, обертаєшся зсередини на камінь, починаючи з серця і легень. Якщо так, штрикання пальців і купання в оцті тебе не врятує. Коли закінчиш, випий юшки.

Юшка була добра, хоча Тиріон помітив, що Недомейстер сів від нього через стіл. «Сором'язлива панна» була пришвартована до обдертого пірсу на лівому — східному — березі Ройна. За два пірси від неї волантиська галера висаджувала солдатів. До пісковикової дамби ліпилися крамнички, ятки та склади. Далі виднілися вежі й бані міста, що червоніли в світлі призахідного сонця.

«Ні, це не місто». Селорис — хіба що містечко, яке керується зі Старого Волантиса. Тут усе не так, як у Вестеросі.

На палубі з'явилася Лемора, за нею йшов королевич. Побачивши Тиріона, вона кинулася через усю палубу, щоб обійняти його.

— Мати милостива! Ми молилися за тебе, Гугоре.

«Це ти молилася хіба що».

— Я на тебе зла не триматиму.

Гриф Молодший привітався стриманіше. Королевич був не в гуморі: розсердився, що його змусили зостатися на «Сором'язливій панні» й не пустили на берег разом з Яндрі та Ісіллою.

— Ми за вашу безпеку хвилюємося,— сказала йому Лемора.— Часи нині непевні.

— Дорогою зі Скорботи на Селорис,— пояснив Гальдон Недомейстер,— ми тричі бачили вершників, які їхали на південь лівим берегом ріки. Дотраків. Одного разу вони були так близько, що чулося бренькання дзвіночків у них у косах, а іноді за пагорбами на сході

видно вночі їхні багаття. Дорогою ми проминали і бойові кораблі — волантиські річкові галери, повні солдатів-рабів. Цілком очевидно, що тріархи бояться нападу на Селорис.

Тиріон усе зрозумів. Селорис, єдиний серед найбільших прибережних містечок, стоїть на лівому березі Ройна, що робить його набагато вразливішим до набігів комонників, ніж усі міста на правому боці ріки. «От тільки здобичі з нього небагато. На місці хала, я б зімітував напад на Селорис, дочекався, коли волантисяни кинуться його захищати, а тоді повернув на південь і напав на сам Волантис».

— Я вмю користуватися мечем,— не здавався Гриф Молодший.

— Навіть найхоробріший з ваших пращурів у часи небезпеки тримав біля себе королівську варту,— сказала Лемора, яка скинула септинську рясу й перевдяглася в сукню, в якій могла зійти за дружину чи доньку заможного купця. Тиріон уважно роздивлявся Лемору. Він легко викрив правду під синім фарбованим волоссям Грифа і Грифа Молодшого; Яндірі з Ісіллою, здається, саме ті, за кого себе й видають; Качур узагалі птах низького польоту. А от Лемора... «Хто ж вона насправді? Чого вона тут? Наскільки можу судити, не через гроші. Хто їй цей королевич? І чи була вона колись справжньою септою?»

Гальдон також звернув увагу, що вона перевдяглася.

— І як нам сприймати це несподіване віровідступництво? Ви мені більше подобалися в септинській рясі, Леморо.

— А мені голяка,— сказав Тиріон.

Лемора кинула на нього докірливий погляд.

— Це все тому, що у вас душа порочна. Септинська ряса видає в мені вестеросянку і привертатиме небажану увагу,— сказала вона та знову обернулася до королевича Ейгона.— Не вам одному доводиться ховатися.

Хлопець усе одно не хотів змиритися. «Справжній королевич, тільки ще надто юний і недосвідчений, щоб знати світ з його халепами».

— Королевичу Ейгоне,— сказав Тиріон,— оскільки ми обидва застрягли на цьому байдаці, може, ви пошануєте мене партією у сивас, щоб убити кілька годин?

Королевич кинув на нього втомлений погляд.

— Мене вже нудить від сивасу.

— Нудить від постійних програшів якомусь карлику, ви хотіли сказати?

Гоноровий хлопчак наїжачився, як і очікував Тиріон.

— Принесіть дошку і фігури. Цього разу я вас розмащу.

Грали на палубі, сидючи схрестивши ноги позаду каюти. Гриф Молодший розставив фігури для атаки: на передньому краю були дракони, слони й важка кіннота. «Бойовий порядок, характерний для юнака: сміливий, але безглуздий. Заради швидкої перемоги він ризикує всім». Тиріон дозволив королевичу зробити перший хід. Позаду стояв Гальдон, спостерігаючи за грою.

Коли королевич потягнувся по дракона, Тиріон прокашлявся.

— На вашому місці я б цього не робив. Не варто так рано ходити драконом,— невинно посміхнувся він.— Ваш батько добре знав, наскільки небезпечна надмірна сміливість.

— А ви знали мого рідного батька?

— Ну, бачив його двічі-тричі, але мені було всього десять, коли він загинув від Робертової руки, а мій власний батько ховав мене в одній кичері. Ні, не можу сказати, що я знав Рейгара Таргарієна. Не настільки добре, як ваш названий батько. Лорд Конінтон був найкращим другом королевича, хіба ні?

Гриф Молодший відкинув з очей синій локон.

— На Королівському Причалі вони разом служили зброєносцями.

— Наш лорд Конінтон — щирий друг. А як інакше, якщо він зберігає вірність онукові короля, який забрав у нього землі й титул і вислав його у вигнання. А шкода. В іншому разі друг королевича Рейгара був би під рукою, коли мій батько плюндрував Королівський Причал, і не дав би розбити об стіну голову дорогоцінного синочка королевича Рейгара й випустити йому королівські мізки.

— То був не я,— спалахнув хлопчак.— Я вам казав. То був син якогось чинбаря зі Стічного кута, чия мати померла з родива, а татусь продав його лордові Вейрису за глечик арборського золотого. Синів у нього було багато. А арборського золотого він зроду не куштував. Вейрис віддав стічного хлопчика моїй леді-матері, а мене забрав.

— Ага,— кивнув Тиріон, переставляючи своїх слонів.— А коли стічний королевич щасливо загинув, євнух контрабандою перевіз вас через вузьке море до свого тлустого друга сироторгівця, який сховав вас на байдаку і підшукав лорда-вигнанця, згодного взяти на себе роль

вашого батька. Чудова історія, співці ще складатимуть пісні про ваш порятунок, коли ви посядете Залізний трон... якщо, звісно, наша чарівна Данерис згодиться взяти вас собі за консорта.

— Згодиться. Повинна.

— *Повинна?* — перепитав Тиріон і поцокав язиком.— Королеви дуже не люблять цього слова. Ви справжній королевич, я згоден, кмітливий, сміливий і вродливий — мрія будь-якої панни. Але Данерис не панна. Вона — вдова дотрацького хала, мати драконів і руйнівниця міст, Ейгон Завойовник з цицьками. Вона може виявитися не такою піддатливо, як вам хочеться.

— Буде піддатливою,— вигукнув королевич, щиро вражений. Ясно було, що досі він і не розглядав можливості, що майбутня наречена може йому відмовити.— Ви її не знаєте.

Підхопивши коня, він з гуркотом переставив його.

— Я знаю, що вона провела дитинство у вигнанні,— знизав плечима карлик,— у бідності, у мріях і надіях, тікаючи з міста в місто, усього боячись, ніколи не почуваячись у безпеці, без друзів, з одним-єдиним братом, який, на загальну думку, був наполовину божевільний... з братом, який продав дотраку її цноту за обіцяне військо. Я знаю, що десь там у травах вилупилися її дракони, і в неї також хтось вилупився. Я знаю, що вона гонорова. Та й як інакше? Що їй ще лишалося, крім гонору? Я знаю, що вона сильна. Та й як інакше? Дотраки зневажають слабкість. Якби Данерис була слабка, загинула б разом з Вісерисом. Я знаю, що вона запекла. Доказ цьому — Астапор, Юнкай і Мірін. Вона перетнула трависте море й червону пустелю, її не вбили ні наймані убивці, ні таємні змови, ні лихі закляття, вона оплакала брата, чоловіка й сина, своїми витонченими ніжками в сандаліях розтерла на порошок міста работоргівців. І як, ви гадаєте, ця королева зреагує, коли до неї з'явиться ви — жебрак з мисочкою в руках — і скажете: «Доброго ранку, тітонько. Я — ваш небіж Ейгон, повсталий з мертвих. Усе життя я ховався на байдаку, а от тепер змив з волосся синю фарбу й хочу собі дракона... а, ще забув: мої претензії на Залізний трон більш обґрунтовані, ніж ваші».

Ейгонові уста вигнулися від люті.

— Я не прийду до тітки як жебрак. Я прийду як рівний кровний родич і приведу з собою військо.

— Маленьке військо,— зронив Тиріон. «Оце він розлютився». Карлик несамохіть пригадав Джофрі. «У мене дар лютити королевичів».— А в королеви Данерис армія велика, і не завдяки вам.

Тиріон переставив арбалетника.

— Кажіть, що хочете. Вона стане моєю дружиною, про це подбає лорд Конінтон. Я йому довіряю, як рідному.

— То, мабуть, краще вам перебраться на блазня замість мене. *Не довіряйте нікому*, королевичу. Ні своєму мейстрові без ланцюга, ні названому батькові, ні доблесному Качуру, ні чарівній Леморі, ні всім іншим чудовим друзям, які виростили вас із пуп'янка. А понад усе не довіряйте ні сироторгівцю, ні Павуку, ні цій маленькій королеві драконів, яку зібралися пошлюбити. Через таку недовірливість у вас розвинеться нетравлення й безсоння, щира правда, та це набагато краще, ніж вічний сон,— карлик пересунув чорного дракона через гори.— Але хто я такий, щоб знати це. Ваш названий батько — можний лорд, а я — маленький покруч, ручна мавпочка. І все-таки я чинив би інакше.

Це привернуло увагу хлопця.

— Як саме?

— На вашому місці? Я б вирушив не на схід, а на захід. Висадився в Дорні та скликав прапори. Сім Королівств зараз напрошуються на завоювання як ніколи. На Залізному троні сидить малолітній король. На Півночі хаос, приріччя спустошене, Штормокрай і Драконстон у руках заколотника. Коли прийде зима, королівство голодуватиме. А хто лишився, щоб з усім цим боротися, хто править малолітнім королем, який править Сімома Королівствами? Ну звісно, моя рідна сестричка. Більше нема кому. Мій братик Джеймі жадає бою, а не влади. Він змарнував усі можливості стати правителем. З мого дядька Кевана вийшов би непоганий регент, якби його примусили взяти на себе цю роль, але сам він її не проситиме. Боги створили його не очільником, а підлеглим...— («Ну, не тільки боги, а й мій лорд-батько»).— Мейс Тайрел радо підхопив би скіпетр, але мої родичі навряд чи відступляться і віддадуть скіпетр йому. А Станіса всі ненавидять. Хто ж лишається? Ну звісно, тільки Серсі.

Пошматований Вестерос спливає кров'ю, і я не маю сумнівів, що моя люба сестричка зараз гоїть його рани... сіллю. Серсі лагідна, як король Мейгор, самовіддана, як Ейгон Негідник, мудра, як

Божевільний Ейрис. Вона ніколи не забуває образ — справжніх чи уявних. Бачність вона сприймає за боягузливість, а незгоду за непокору. А ще її веде жадоба. Жадоба влади, пошанівку, кохання. Томенова влада підсилена союзами, які так старанно укладав мій лорд-батько, та дуже швидко Серсі зруйнує їх усі до єдиного. Висаджуйтеся й піднімайте прапор — і люди стануть на ваш бік. Лорди великоможні й маломожні, а з ними і простолюди. Але не зволікайте, королеви. Сприятлива мить триватиме недовго. Хвиля, яка може вас підняти, скоро почне спадати. Вам треба дістатися Вестеросу до того, як моя сестра втратить владу і її місце посяде хтось компетентніший.

— Але,— сказав королевич Ейгон,— без Данерис і її драконів яка в мене надія перемогти?

— А вам і *не треба* перемагати,— мовив Тиріон.— Вам досить буде підняти прапор, зібрати прихильників і триматися, поки не прибуде Данерис, щоб приєднатися до вас.

— Ви ж кажете, що вона, може, й не захоче мене.

— Можливо, я перебільшував. Вона може і пожаліти вас, коли ви прийдете й почнете молити її руки і серця,— знизав карлик плечима.— Та невже ви хочете, щоб ваше сходження на престол залежало від жіночої примхи? А попливіть ви у Вестерос... і ви вже повстанець, а не жебрак. Хоробрий, відчайдушний — справжній нащадок дому Таргарієнів, який іде слідами Ейгона Завойовника. *Дракон*.

Кажу вам, я розкусив нашу маленьку королеву. Тільки-но вона почує, що закатований синок її брата Рейгара живий, що цей сміливий хлопець знову підняв у Вестеросі штандарт з драконом її пращурів, що він, зусібіч оточений ворогами, вступив у відчайдушну війну, щоб помститися за свого батька й відвоювати Залізний трон для дому Таргарієнів... королева помчить до вас із такою швидкістю, на яку тільки здатні вітер і вода. Ви ж останній з її роду, а вона — матір драконів, ламальниця ланців, а понад усе — *рятівниця*. Дівчина, яка утопила в крові рабовласницькі міста, бо хотіла звільнити з кайданів незнайомців, навряд чи покине братового сина на погибель. А коли вона припливе у Вестерос і вперше побачиться з вами, ви зустрінетеся як рівні, як чоловік і жінка, а не як королева і чолобитник. І тоді як вона зможе не покохати вас, питаю я? — усміхнувшись, він підхопив дракона й перелетів ним через дошку.— Сподіваюся, ваша високість пробачить мене. Ваш король у пастці. Йому смерть за чотири ходи.

Королевич втупив погляд у дошку.

— Мій дракон...

— ...задалеко, щоб урятувати вас. Слід було перемістити його в центр битви.

— Але ви сказали...

— Я збрехав. *Не довіряйте нікому.* І завжди тримайте дракона біля себе.

Скочивши на ноги, Гриф Молодший перекинув дошку. Фігури розлетілися навсібіч — стрибали й котилися палубою «Сором'язливої панни».

— Позбирайте,— наказав хлопець.

«Може, він і справді Таргарієн».

— Як зволить ваша високість.

Тиріон, опустившись навколішки, заходився збирати фігури, повзаючи палубою.

Ближче до сутінок на «Сором'язливу панну» повернулися Яндрі з Ісіллою. За ними йшов носій, котячи візок, навантажений припасами: сіллю і борошном, свіжозбитим маслом, кавалками шинки, загорненими в полотно, мішками апельсинів, яблук і груш. Яндрі на плечі ніс діжку вина, а в Ісілли з плеча звисала щука. Риба була завбільшки з Тиріона.

Побачивши карлика, який стояв у кінці трапу, Ісілла зупинилася так нагло, що Яндрі налетів на неї, і щука мало не зісковзнула у річку. Качур устиг її врятувати. Кинувши на Тиріона сердитий погляд, Ісілла тицьнула в нього трьома пальцями. «Цей жест начебто відганяє зло».

— Давайте допоможу з рибою,— мовив Тиріон до Качура.

— Ні,— відтяла Ісілла.— Не підходь. Не торкайся їжі, крім своєї.

— Як накажете,— карлик підніс руки, здаючись.

Яндрі важко опустив діжку вина на палубу.

— Де Гриф? — поцікавився він у Гальдона.

— Спить.

— То збудить його. У нас новини. У Селорисі тільки й говорять про королеву. Кажуть, вона й досі в Міріні, в оточенні. Якщо вірити розмовам на базарі, скоро до війни проти неї приєднається Старий Волантис.

Гальдон піджав губи.

— Не варто довіряти пліткам риботорговців. Та все одно, думаю, Гриф захоче це почути. Ви ж знаєте, який він.

І Недомейстер пішов униз.

«Дівчина так і не попливла на захід». Без сумніву, мала на те вагомі підстави. Мірін і Волантис розділяють п'ятсот лье пустель, гір, боліт і руїн, плюс Мантарис із його лихою репутацією. «Місто чудовиськ, як його називають, та якщо вона піде суходолом, куди ще їй звернутися в пошуках харчів і води? Морем швидше, та якщо вона не має кораблів...»

Заки на палубі з'явився Гриф, на жаровні вже шкварчала і сичала щука, а Ісілла витискала на неї лимонний сік. Перекупний меч був у кольчuzі й вовчому плащі, м'яких шкіряних рукавичках і темних вовняних бриджах. Якщо він здивувався, побачивши Тиріона при тямі, то не виказав цього, звично нахмурившись. Вони з Яндрі відійшли до румпеля й там тихо перемовлялися, так що карлик нічого не чув.

Нарешті Гриф жестом покликав Гальдона.

— Нам треба знати, чи чутки правдиві. Ідіть на берег і дізнайтеся все, що зможете. Якщо розшукаєте Каво, він усе знатиме. Зазирніть у «Річковика» й у «Мальовану черепаху». Вам відомі його звичні місця.

— Так. Я візьму з собою карлика. Чотири вуха — це краще, ніж два. Та й ви знаєте, як Каво любить сивас.

— Як скажете. Вертайтеся до сходу сонця. Якщо з якоїсь причини затримаєтеся, ідіть до золотого загону.

«Говорить як лорд»,— подумав Тиріон, але нічого не сказав уголос.

Гальдон одягнув плащ із каптуром, а Тиріон обміняв свій саморобний блазенський костюм на щось пошарпане й сіре. Гриф видав їм обом по гаманцю срібла зі скринь Ілірію.

— Щоб розв'язати язика.

Сутінки вже поступалися місцем справжній темряві, коли вони удвох ішли набережною. Деякі з кораблів, які вони проминали, стояли порожні, з піднятими трапами. На інших було повно озброєних чоловіків, які з підозрою витріщалися на Гальдона й Тиріона. Ближче до міських мурів над ятками горіли пергаментні ліхтарики, проливаючи на бруківку калюжі кольорового світла. Тиріон дивився, як Гальдонове обличчя спершу зеленіє, потім червоніє, потім синіє. Попереду крізь какофонію чужоземних мов чулася вдалині дивна

музика — тоненький спів флейти під барабани. Десь позаду брехав пес.

Повиходили повії. Річка чи море, а порт є порт, і де є моряки, там є і повії. «То ось що хотів сказати батько? Море — ось куди діваються повії?»

Повії Ланіспорту й Королівського Причалу — вільні жінки. Їхні посестри в Селорисі — рабині, про що свідчили сльози, витатуйовані в них під правим оком. «Вони тут переважно старі й страшні, як смертний гріх». Такі тільки відтрити чоловіка від блуду можуть. Тиріон ловив на собі їхні погляди й чув, як жінки перешіптуються і хихочуть, затуляючись руками. «Можна подумати, вони в житті карлика не бачили».

Річкову браму охороняв загін списників-волантисян. Світло смолоскипів відбивалося від сталевих пазурів на їхніх латних рукавицях. Шоломи в них були у формі тигрячих голів, а обличчя під ними мали на щоках витатуйовані зелені смуги. Тиріон знав: раби-солдати Волантиса шалено пишаються своїми тигровими смугами. «А вони не мріють про свободу? — подумалося йому.— Як би вони вчинили, якби малолітня королева дарувала їм свободу? Хто вони, якщо не тигри? Хто я, якщо не лев?»

Один з тигрів, помітивши карлика, щось сказав, й інші засміялися. Коли Тиріон з Гальдоном підійшли до брами, тигр скинув пазуристу латну рукавицю, потім стягнув пітну рукавичку, обхопив карлика за шию і грубо потріпав по голові. Тиріон так здивувався, що не опирався. Усе забрало якусь мить.

— Навіщо він це зробив? — поцікавився він у Недомейстра.

— Він каже: якщо погладити карлика по голові, це принесе удачу, — пояснив Гальдон, переговоривши з вартовим його рідною мовою.

Тиріон вичавив усмішку.

— Скажіть йому: якщо відсмоктати у карлика, це принесе ще більшу удачу.

— Ліпше не буду. В тигрів гострі зуби.

Інший вартовий жестом запросив їх заходити, нетерпляче змахнувши смолоскипом. Гальдон Недомейстер рушив уперед, на територію власне Селориса, і Тиріон обережно пішов за ним.

Перед ними відкрилася велика площа. Навіть у таку годину вона була людна, шумна й повна світла. З ланцюгів над дверима заїздів і

будинків розваг звисали ліхтарі, але тут, у місті, вони були з кольорового скла, а не з пергаменту. Праворуч, біля храму з червоного каменю, палало священне вогнище. На балконі храму стояв жрець у шарлатній мантиї, промовляючи до невеличкої юрми, яка зібралася навколо вогнища. Неподалік перед якимсь заїздом сиділи мандрівники, граючи в сивас; біля борделю крутилися солдати, заходячи й виходячи; біля стайні якась жінка лупила мула. Мимо прогрімотіла двоколісна гарба, яку тягнув білий карликовий слон. «Це інший світ,— подумав Тиріон,— але він не надто відрізняється від того світу, який знаю я».

У центрі площі стояла мармурова статуя безголового чоловіка у неймовірно візерунчастих обладунках, який сидів на такому самому візерунчастому коні.

— І хто ж це такий? — поцікавився Тиріон.

— Тріарх Гороно. Волантиський герой з Кривавої доби. Він сорок років поспіль щороку обирався тріархом, поки не втомився від виборів і не оголосив себе пожиттєвим тріархом. Волантисянам це не сподобалося. Незабаром його стратили. Прив'язали до двох слонів і розірвали навпіл.

— А його статуї чомусь бракує голови.

— Він був з тигрів. Коли до влади прийшли слони, їхні послідовники в нестямі позносили голови зі статуй усіх правителів, яких вони винуватили у війнах і смертях,— знизав плечима Гальдон.— То був інакший час. Ходімо, варто послухати, про що розводиться жрець. Закладаюся, я щойно чув ім'я Данерис.

Перетнувши площу, вони приєдналися до юрми, яка дедалі розросталася під червоним храмом. Карлик опинився серед рослявих городян, тож бачив переважно їхні зади. Чув кожне слово, яке промовляв жрець, та навряд чи розумів.

— Ви розумієте, що він говорить? — запитав він Гальдона загальною мовою.

— Я б розумів, якби карлик не дуднів мені на вухо.

— Я не дудню.

Схрестивши руки, Тиріон озирнувся, роздивляючись обличчя чоловіків і жінок, які зупинилися послухати. Хай куди він обертався, всюди бачив татуювання. «Раби. Чотири з п'яťох облич належать рабам».

— Жрець закликає волантисян вступати у війну,— почав перекладати Недомейстер,— однак на правильному боці — стати солдатами Р'глора, Царя світла, який створив сонце й зірки і який вічно бореться проти темряви. Найесос і Малако відвернулися від світла, каже він, гарпії зі сходу вселили темряву в їхні серця. Він каже...

— *Драconi*. Я розчув це слово. Він сказав — «драconi».

— Ага. Драconi прийшли, щоб піднести її до слави.

— Її. Данерис?

Гальдон кивнув.

— Бенеро розіслав з Волантиса звістку: прихід Данерис — це справдження стародавнього пророцтва. З диму та крові народилася вона, щоб наново творити світ. Вона — це друге пришествя Азора Агая... і її перемога над темрявою принесе літо, яке ніколи вже не закінчиться... сама смерть прихилить перед нею коліно, а всі, хто загине в боротьбі за її справу, відродяться...

— А я відроджуся обов'язково в тому самому тілі? — запитав Тиріон. Юрма більшала. Зусібіч він відчував її тиск.— Хто такий цей Бенеро?

Гальдон звів брову.

— Верховний жрець червоного храму у Волантисі. Полум'я істини, світло мудрості, перший слуга Царя світла, раб Р'глора.

Єдиним Тиріоновим знайомим червоним жерцем був Торос Мирський — дебелий, приязний, вічно обляпаний вином п'яниця, який тинявся без діла у Роберта при дворі, заливаючись найвишуканішими королівськими винами й підпалюючи свого меча для участі в рукопашній.

— Я люблю жерців товстих, зіпсутих і цинічних,— мовив Тиріон до Гальдона,— які обожнюють м'які атласні подушки, ласощі й маленьких хлопчиків. А від отих, які щиро вірять у богів, саме лихо.

— Можливо, нам вдасться скористатися з цього лиха. Я знаю, де нам шукати потрібні відповіді.

І Гальдон повів Тиріона попри безголову статую героя до великого мурованого заїзду, який виходив фасадом на площу. Над дверима, пофарбованими у крикливі кольори, висів кілеватий панцир якоїсь велетенської черепахи. У приміщенні, мов далекі зірки, горіли сотні

тьмяних червоних свічок. У повітрі пахло смажениною і прянощами, а юна рабиня з черепахою на щоці розливала світло-зелене вино.

Гальдон на мить зупинився на порозі.

— Отам. Оті двоє.

В алькові сиділо за столиком для сивасу двоє чоловіків, у світлі червоної свічки придивляючись до своїх фігур. Один був худорлявий і блідий, з ріденькою чорною чуприною і гострим як лезо носом. Другий був широкоплечий, череватий, зі спіральними кучерями, які спадали нижче коміра. Жоден і очей не відірвав від гри, поки Гальдон не підтягнув до них стільця й не заговорив:

— Мій карлик грає у сивас краще, ніж ви двоє разом узяті.

Здоровань, звівши очі, обурено глянув на непроханих гостей і щось сказав мовою Старого Волантиса — так швидко, що Тиріон не розібрав. Худий відкинувся у кріслі.

— Він продається? — запитав він загальною мовою Вестеросу.— В тріарховому цирку потвор бракує карлика, який грає у сивас.

— Йолло не раб.

— Шкода,— зронив худий, переставляючи оніксового слона.

Чоловік, який сидів на тому боці столика над алебастровою армією, несхвально піджав губи. І переставив важку кінноту.

— Серйозна помилка,— сказав Тиріон. Він уже в такій ситуації бував.

— Атож,— мовив худий. У відповідь він переставив свою важку кінноту. Кілька швидких ходів — і зрештою худий, посміхнувшись, мовив: — Смерть, друже мій.

Здоровань сердито подивився на дошку, а потім підвівся і проричав щось своєю мовою. Його суперник розсміявся.

— Та годі. Від карлика не так уже й смердить,— сказав він, жестом кличучи Тиріона до порожнього крісла.— Сідай, коротуне. Клади срібло на стіл — і подивимося, чи так уже добре ти граєш у цю гру.

«Яку саме гру?» — кортіло перепитати Тиріонові. Він заліз на крісло.

— Я значно краще граю на повний живіт і з кубком вина в руці.

Худий послужливо озирнувся й гукнув до юної рабині, щоб принесла поїсти й випити.

— Шляхетний Каво Ногарис,— заговорив Гальдон,— працює тут, у Селорисі, митником. Я ще ніколи не перемагав його в сивас.

Тиріон усе зрозумів.

— Можливо, мені пощастить більше.

Розкривши гаманець, він поряд з дошкою почав викладати стосиком срібні монети, допоки Каво не всміхнувся.

Поки вони розставляли з двох боків ширми свої фігури, Гальдон промовив:

— Які новини з пониззя річки? Війна буде?

Каво знизав плечима.

— Юнкайці того й хочуть. Вони себе називають «мудрим панством». Щодо мудрості не знаю, а от хитрості їм точно не бракує, їхній посол привіз нам скрині золота й коштовного каміння та двісті рабів — розквітлих дівчат і гладкошкірих хлопчиків, навчених мистецтва сімох стогонів. Подейкують, бенкети в нього незабутні, а хабарі — щедрі.

— Юнкайці підкупили ваших тріархів?

— Тільки Найесоса,— сказав Каво, забираючи ширму й вивчаючи розташування Тиріонового війська.— Малако, може, старий і беззубий, але він і досі тигр, а Доніфоса не переоберуть тріархом. Місто жадає війни.

— Чому? — запитав Тиріон.— До Міріна звідси багато льє морем. Чим ота мила дівчинка-королева образила Старий Волантис?

— Мила? — розсміявся Каво.— Навіть якщо тільки половина пліток з Невільничої бухти — правда, ця дівчинка — чудовисько. Кажуть, вона жадає крові, а як хто висловиться проти неї, довго вмиратиме на палі. Кажуть, вона — чаклунка, яка годує своїх драконів м'ясом немовлят; клятвoporушниця, яка глузує з богів, ламає мирні угоди, залякує послів і зраджує тих, хто їй віддано служив. Кажуть, її хіть неможливо втамувати — вона злягається з чоловіками, жінками, євнухами, навіть собаками і дітьми, і горе коханцю, який її не задовольнить. Вона віддає чоловікам своє тіло, щоб узяти в неволю їхні душі.

«От і добре,— подумав Тиріон.— Якщо вона віддасть мені своє тіло, може забирати мою душу — малу й миршаву».

— Кажуть,— мовив Гальдон.— Хто каже — работоргівці, вигнанці з Астапора й Міріна. Це все наклеп.

— Найкращий наклеп завжди присмачений правдою,— мовив Каво,— а справжній гріх цієї дівчини незаперечний. Зарозуміла дитина вирішила зруйнувати работоргівлю, але ця торгівля ніколи не обмежувалася Невільничою бухтою. Це тільки частина моря торгівлі по всьому світу, а королева драконів каламутить воду. Панство давньої крові не може спокійно спати за Чорною стіною, дослухаючись, як раби на кухні гострять довгі ножі. Раби вирощують для нас хліб, прибирають вулиці, вчать дітей. Вартують мури, веслюють на галерах, воюють у наших війнах. А тепер, дивлячись на схід, вони там бачать цю сьайливу юну королеву, цю *ламальницю ланців*. Давня кров такого не терпітиме. Біднота теж її ненавидить. Навіть найгірший жебрак вищий за раба. А ця королева драконів відбирає в нього цю єдину втіху.

Тиріон пересунув своїх списників. Каво відповів своєю легкою кавалерією. Тиріон на одну клітинку переставив своїх арбалетників і мовив:

— Червоний жрець отам, надворі, здається, переконаний, що Волантису слід воювати за срібну королеву, а не проти неї.

— Червоним жерцям ліпше притримати язика,— сказав Каво Ногарис.— Уже були сутички між їхніми послідовниками й шанувальниками інших богів. Проповіді Бенеро на ньому ж і окошаться.

— Які проповіді? — запитав карлик, крутячи в руках свою піхоту.

— У Волантисі,— махнув рукою волантисянин,— щоночі на площі перед храмом збираються тисячі рабів і вільновідпущеників, щоб слухати крикливі промови Бенеро про криваві зірки й вогненний меч, який очистить світ. Бенеро запевняє, що Волантис згорить, якщо тріархи здіймуть зброю проти срібної королеви.

— Таке пророцтво і я можу зробити. О, вечеря!

На вечерю подали тарілку смаженої козятини на порізаній кільцями цибулі. М'ясо було присмачене й ароматне, з підпеченою шкуринкою, червоне й соковите всередині. Тиріон відірвав шматочок. М'ясо виявилось таким гарячим, що він аж пальці обпik, однак настільки смачним, що він не втримався від ще одного шматочка. Запив світло-зеленим міцним напоєм, що у Волантисі правив за вино, якого Тиріон уже сто років не пив.

— Дуже смачно,— сказав він, піднімаючи дракона.— Наймогутніша фігура у грі,— оголосив він, збиваючи одного зі слонів Каво.— А в Данерис Таргарієн, подейкують, їх аж три.

— Три,— погодився Каво,— проти тричі по три тисячі ворогів. Граздан мо Ераз був не єдиним послом, якого вислало Жовте місто. Коли проти Міріна виступить мудре панство, разом з ним воюватимуть і легіони Нового Гіса. Толосяни. Елірійці. Навіть дотраки.

— У вас у самих під брамою дотраки,— сказав Гальдон.— Хал Поно.

Каво відмахнувся.

— Комонники з'являються, ми підносимо їм дарунки, комонники йдуть геть.

Він знову переставив свою катапульту, затиснув у кулаці Тиріонового дракона й забрав його з дошки.

Далі почалася різанина, хоча карлик протримався ще з дюжину ходів.

— Прийшов час гірких сліз,— нарешті мовив Каво, забираючи стос срібла.— Ще партію?

— Не потрібно,— сказав Гальдон.— Мій карлик отримав свій урок приниження. Думаю, нам час повертатися на байдак.

На площі досі палали священні вогнища, але жрець пішов, і юрма теж давно розпорошилася. У вікнах борделю мерехтіли свічки. Зсередики чувся жіночий сміх.

— Ніч тільки почалася,— сказав Тиріон.— Каво навряд чи все нам розповів. А повії багато чого чують від чоловіків, яких обслуговують.

— Тобі аж так потрібна жінка, Йолло?

— Чоловікові набридає, коли єдині його коханки — це власні пальці,— озвався Тиріон. «Може, Селорис — саме те місце, куди діваються повії. Може, Тиша десь тут, з витатуйованою на щоці сльозою».— Я мало не втопився. Після такого чоловікові потрібна жінка. Крім того, слід пересвідчитися, що мій прутень не закам'янів.

Недомейстер розреготався.

— Я почекаю на тебе в таверні біля брами. Тільки не барися.

— О, за це не хвилюйтеся. Жінки переважно стараються покінчити зі мною якнайшвидше.

Бордель був скромний порівняно з тими, в які карлик вчащав у Ланіспорту й на Королівському Причалі. Господар, схоже, не знав ніяких мов, крім волантиської, однак чудово зрозумів дзвін срібла й повів Тиріона через арку в довгу кімнату, де пахло фіміамом і де знудьговано тинялися чотири рабині на різних стадіях роздягання. Двоє з них відсвяткували свої іменини щонайменше сорок разів, подумалося Тиріонові, а наймолодшій було років чотирнадцять-п'ятнадцять. Серед них не було таких потворних, як у порту, хоча й вродливими їх не назвеш. Одна була вагітна. Інша просто тлуста, з залізними кільцями в обох пипках. У всіх чотирьох під одним оком були витатуйовані сльози.

— Є у вас дівчина, яка розмовляє мовою Весеросу? — запитав Тиріон. Господар, нічого не зрозумівши, примружився, отож довелося повторити питання валрійською. Цього разу чоловік, схоже, зрозумів слово-друге й відповів волантиською. «Призахідна дівчина» — єдине, що розпізнав у його відповіді карлик. Він вирішив, що йдеться про дівчину з Призахідних королівств.

У борделі така була одна, і зовсім не Тиша. Веснянкуваті щоки і дрібні руді кучері на голові натякали на веснянкуваті груди й руде волосся між ногами.

— Вона підійде,— сказав Тиріон,— і ще хочу карафу вина. Червоного під колір її волосся.

Повія з відразою в очах витріщилася на його безносе обличчя.

— Паскудний вигляд маю, любцю? Я взагалі паскуда, як міг би тобі підтвердити мій батько, якби не гнів зараз у могилі.

Хоч і схожа на вестеросянку, дівчина й слова не знала загальною мовою. «Мабуть, її продали в рабство ще дитиною». Спальня у неї була невеличка, зате пишалася мирським килимом і периною замість солом'яника. «Я і в гірших місцях бував».

— Скажеш, як тебе звати? — запитав Тиріон, беручи в неї кубок вина.— Ні?

Вино було міцне й кисле і не потребувало перекладу.

— Гадаю, доведеться вдовольнитися твоєю піхвою,— сказав Тиріон, витираючи губи зворотом долоні.— Ти ще ніколи не спала з чудовиськом? Саме час починати. Скидай одяг і лягай, якщо не проти. І навіть якщо проти — все одно.

Вона нерозуміюче витріщалася на нього, поки він не забрав у неї карафу й не стягнув через голову її сукню. Після цього дівчина зрозуміла, чого від неї хочуть, хоча жвавою партнеркою її навряд чи можна було назвати. Тиріон так давно не мав жінки, що кінчив за третім поштовхом.

Відкотився, почувуючись не так задоволеним, як присоромленим. «Дарма я сюди припхався. До чого я докотився!»

— Не знаєш жінку на ім'я Тиша? — запитав він, спостерігаючи, як його сім'я витікає з неї на перину. Повія не відповіла.— А знаєш, куди діваються повії?

На це вона також не відповіла. Вся спина у неї була в шрамах від батога. «Лежить, як мертва. Я щойно з трупом злягався». Навіть очі в неї були мертві. «Вона не має сили навіть ненавидіти мене».

Йому потрібно випити. Багато вина. Обіруч ухопивши карафу, він підніс її до вуст. Побігло червоне вино — у горло й по підборіддю. Скрапуючи з бороди, просочувало перину. У світлі свічок воно здавалося таким самим темним, як і вино, яке отруїло Джофрі. Допивши, Тиріон відкинув порожню карафу й напівскотився-напівзліз із перини, шукаючи нічний горщик. У кімнаті його не було. Шлунок скрутило, і карлик, стоячи навколішках, виблював на килим — на прегарний мирський килим, ніжний як брехня.

Повія перелякано скрикнула. «За це винуватитимуть її»,— збагнув Тиріон присоромлено.

— Відрубай мені голову й відвези на Королівський Причал,— порадив він їй.— І моя сестра зробить з тебе леді, тож ніхто більше не здійме на тебе батога.

Дівчина нічого не втямила, отож карлик розсунув їй ноги й узяв її ще раз. Принаймні це вона розуміла.

Скінчилося вино, скінчив і Тиріон, скрутив у жмут одяг дівчини й кинув біля дверей. Вона збагнула натяк і втекла, залишивши його самого в темряві, на перині. «Я п'яний як чіп». Він боявся заплющити очі, щоб не заснути. Під пеленою сну його чекала Скорбота. Нескінченні кам'яні сходи, що піднімаються в нікуди, круті, слизькі й підступні, а десь на самій горі — лорд у савані. «Не хочу зустрічатися з лордом у савані». Тиріон незграбно вдягнувся й навпомацки рушив до східців. «Гриф мене оббілує. А чом би й ні. Якщо хтось із карликів і заслужив, щоб з нього здерли шкуру, то це точно я».

На половині сходів він спіткнувся й полетів униз. Якимось чином примудрився зупинити політ, виставивши руки і зробивши незграбне колесо. Повії у нижній кімнаті вражено звели очі, коли він приземлився біля підніжжя сходів. Перекотившись на ноги, Тиріон уклонився їм.

— Сп'яну я дуже рухливий,— сказав він і обернувся до господаря.
— Боюся, я зіпсував вам килим. Дівчина не винна. Я заплачу.

Витягнувши жмень монет, він жбурнув їх господарю.

— *Куць*.— промовив голос у нього за спиною.

В кутку кімнати сидів у тіні чоловік, а в нього на колінах крутилася повія. «А цієї дівчини я не бачив. Якби побачив, забрав із собою нагору її, а не веснянку». Вона була молодша за інших, струнка й гарненька, з довгим сріблястим волоссям. Мабуть, лісянка... але чоловік, у якого на колінах вона сиділа, був із Сімох Королівств. Кремезний і широкоплечий, років сорока, ба й старший. Голова в нього майже облісіла, але щоки й підборіддя вкривала жорстка щетина, і руки також були волохаті — волосся проросло навіть на кісточках.

Тиріону він не сподобався. А великий чорний ведмідь у нього на сюрко не сподобався ще більше. «Вовна. Він у таку спеку вбрався у вовну. Хто ще, як не лицар, може поводитися так у біса безглуздо?»

— Як приємно так далеко від домівки почути загальну мову,— примусив себе вимовити Тиріон,— але, боюся, ви мене з кимсь переплутали. Мене звати Гугор Гілл. Пригостити вас кубком вина, друже?

— Я вже достатньо випив,— лицар, відсунувши повію, підвівся на ноги. Поряд з ним на гачку висів його меч. Знявши піхви, лицар витягнув клинок. Криця шелеснула об шкіру. Повії жадібно спостерігали, і в їхніх очах відблискувало світло свічок. Господар зник.
— Ти мій, *Гугоре*.

Тиріон не зміг би ні побороти лицаря, ні втекти від нього. А п'яний, як зараз, не зміг би навіть його перехитрити. Він розвів руками.

— І що ж ви збираєтеся зі мною робити?

— Доправити вас,— сказав лицар,— королеві.

Данерис

Галаза Галар прибула у Велику піраміду з поштою з дюжини білих грацій — шляхетних панянок, які цього року через свій юний вік ще не могли служити в храмових садах насолод. Гарна була картинка: гордовита літня жінка, вся в зеленому, в оточенні дівчаток у білих сукнях і чадрах, у броні своєї цноти.

Королева тепло привітала їх, а потім попросила Місанді нагодувати й розважити дівчат, поки вона в приватній обстановці повечеряє з зеленою грацією.

Кухарі приготували вишукану вечерю — ягня в меду, присмачене товченою м'ятою, яке подавалося з маленьким зеленим інжиром, який так любила Дані. Подавали страви й підливали вино два її улюблені заручники — дівчинка на ім'я Кеца, з великими як у лані очима, і худенький хлопчик на ім'я Гражар. Брат і сестра були родичами зеленої грації, яка, увійшовши, вітально поцілувала їх і запитала, чи чемно вони поводитися.

— Вони обоє дуже милі,— запевнила її Дані.— Кеца іноді для мене співає. У неї чарівний голос. А сер Баристан навчає Гражара й інших хлопчиків західного лицарського мистецтва.

— Вони мої кровні родичі,— мовила зелена грація, поки Кеца наповнювала її кубок темно-червоним вином.— Приємно знати, що вони вміють догодити вашій ясновельможності. Сподіваюся, і мені вдасться,— сказала літня жінка; коси у неї були білі, а шкіра тонка як пергамент, однак очі нічим не видавали її віку. Вони лишалися зелені, як її сукня,— сумні очі, повні мудрості.— Пробачте мої слова, ваша ясновельможносте, але у вас... утомлений вигляд. Ви добре спите?

Дані ледве стримала сміх.

— Не дуже добре. Вчора вночі, під покровом темряви, три картянські галери запливли у Скагазадан. Материні мужі засипали їх запаленими стрілами, цілячи у вітрила, жбурляли їм на палубу діжки запаленої смоли, але галери швидко прошмигнули й не зазнали відчутної шкоди. Картяни хочуть перекрити нам ріку, як перекрили затоку. І не вони одні. До них уже приєдналися три галери з Нового Гіса й карак з Толоса.

На її заклик вступити з нею в союз толосяни обізвали її хвойдою й почали вимагати, щоб вона повернула Мірін великому панству. Та навіть це було краще за відповідь Мантариса, яка прибула з караваном у вигляді кедрової скрині. Усередині лежали засолені голови трьох її послів.

— Можливо,— сказала Дані,— ваші боги нам допоможуть. Попросіть їх послати дужий вітер і вимести галери з затоки.

— Я помолюся і принесу жертву. Можливо, боги Гіса мене почують,— сказала Галаза Галар, посьорбуючи вино, але не відриваючи очей від Дані.— Всередині міста, як і за його мурами, вирує буря. Я чула, вчора вночі знову загинули вільновідпущеники.

— Троє,— підтвердила Дані, відчуваючи гіркоту.— Боягузи напали на звичайних ткаць, які нікому не завдали кривди. Вони лише творили прегарні речі. У мене над ліжком висить гобелен, який вони мені подарували. Сини гарпії поламали їхній верстат, згвалтували їх і перерізали їм горлянки.

— Ми чули. І все одно ваша ясновельможність знайшла в собі мужність відповісти на цю різанину милістю. Ви не скривдили нікого зі шляхетних дітей, яких тримаєте в заручниках.

— Поки що ні,— сказала Дані, яка вже прихилилася до своїх юних підопічних. Були серед них сором'язливі та сміливі, милі та норавливі, але всі вони невинні.— Якщо я повбиваю своїх чашників, хто наливатиме нам вино й подаватиме вечерю? — мовила вона, стараючись перевести все на жарт.

Однак жриця не всміхнулася.

— Кажуть, Гирявий радо згодував би їх вашим драконам. Життя за життя. За кожен зарізану бронзову бестію він би зарізав дитину.

Дані ганяла їжу по тарілці. Не наважувалася навіть глянути на Гражара й Кезу, щоб не розплакатися. «У Гирявого серце твердіше за моє». Вони з ним сперечалися через заручників уже дюжину разів.

«Сини гарпії регочуть у своїх пірамідах,— буквального сьогодні вранці мовив Скагаз.— Яка користь із заручників, якщо ви не хочете рубати їм голови?» В його очах Дані — всього-на-всього слабка жінка. Але їй і Газеї було досить. Кому потрібен мир, куплений кров'ю дітей?

— Вони не винні у цих убивствах,— слабким голосом сказала Дані до зеленої грації.— А я не королева-різунка.

— За що Мірін дуже вдячний,— мовила Галаза Галар.— Кажуть, король-різник з Астапора мертвий.

— Його убили власні солдати, коли він наказав їм напасти на Юнкай,— з гіркотою промовила Дані.— Не встиг він і охолонути, як його місце посів інший, який назвався Клеоном Другим. Він протримався вісім днів, поки йому не перерізали горлянку. Корону одягнув його вбивця. З нього взяла приклад наложниця першого Клеона. Астапорці кличуть їх королем-горлорізом і королевою-хвойдою. Їхні прихильники воюють на вулицях, а під мурами в цей час вичікують юнкайці зі своїми перекупними мечами.

— Тяжкі часи настали. Ваша ясновельможносте, могу я дати вам пораду?

— Ви знаєте, як високо я ціную вашу мудрість.

— То послухайтеся й одружіться.

— А! — Дані цього й очікувала.

— Ви часто кажете, що ви ще молоденька дівчина. Ви і справді ще зовсім дитина. Занадто юна і слабка, щоб самій-одній вигримувати такі випробування. Вам потрібен поряд король, який допомагатиме вам нести цей тягар.

Наколівши шматок ягнятини, Дані відкусила від нього, повільно пожувала.

— Скажіть, а цей король здатен надути щоки і своїм подихом зв'язати галери Заро назад у Карт? Здатен, плеснувши в долоні, зняти облогу Астапора? Здатен нагодувати моїх дітей і повернути мир на вулиці мого міста?

— А ви здатні? — запитала зелена грація.— Король не бог, але дужий чоловік може зробити чимало. Мій народ, дивлячись на вас, бачить завойовницю, яка припливла з-за моря, щоб убивати нас і поневолювати наших дітей. Король може все змінити. Високородний король чистої гіскарської крові зможе примирити місто з вашим

правлінням. В іншому разі, боюся, ваше правління закінчиться так, як і почалося: кров'ю і вогнем.

Дані знову ганяла їжу по тарілці.

— І кого, на думку богів Гіса, мені слід узяти за консорта?

— Гіздара зо Лорака,— твердо мовила Галаза Галар.

Дані й не намагалася вдати подив.

— Чому Гіздара? Скагаз також шляхетного роду.

— Скагаз — Кандак, а Гіздар — Лорак. Пробачте, ваша ясновельможносте, та відмінності може не бачити тільки негіскарець. Чимало разів я чула, що у ваших жилах тече кров Ейгона Завойовника, Джейгейриси Мудрого, Дейрона Дракона. А шляхетний Гіздар — з роду Маздана Маестатного, Газрака Гожого й Жарака Визволителя.

— Всі його предки мертві, як і мої. Гіздар зможе підняти з мертвих їхні тіні, щоб оборонити Мірін від ворогів? Мені потрібен чоловік з кораблями і мечами. А ви пропонуєте мені пращурів.

— Ми — давній народ. Для нас важливі пращури. Поберіться з Гіздаром зо Лораком, народіть сина, в якого батьками будуть гарпія і дракон. І в ньому справдиться пророцтво, і тоді всі ваші вороги розтануть, як сніг.

«То буде огир, який осідлає світ». Дані добре знала, як буває з пророцтвами. Пророцтва — словеса, а словеса — це суховій. Не буде в Лорака сина, не буде спадкоємця, щоб об'єднати гарпію і дракона. «Коли сонце зійде на заході й закотиться на сході, коли море висохне, а гори розвіються по вітру, як листя...» Тільки тоді в її лоні знову розквітне життя...

...але Данерис Таргарієн має інших дітей — десятки тисяч дітей, які вітали її як матір, коли вона розбила їхні кайдани. Вона подумала про Міцного Щита, про брата Місанді, про жінку на ім'я Райлона Рі, яка так гарно грала на лірі. Ніякий шлюб не поверне їх до життя, та якщо чоловік допоможе Дані припинити різанину, тоді вона, віддаючи данину мертвим, має одружитися.

«Якщо я поберуся з Гіздаром, Скагаз не обернеться проти мене?» Скагазові вона довіряла більше, ніж Гіздарові, але з Гирявого буде не король, а суцільне лихо. Він швидко спалахує і неохоче пробачає. Нема користі від шлюбу з чоловіком, якого ненавидять не менше за неї. Гіздар, наскільки вона бачить, користується загальною повагою.

— А що про це думає мій майбутній чоловік? — запитала вона у зеленої грації. «Що він думає про мене?»

— Ваша світлість може сама спитати в нього. Шляхетний Гіздар очікує внизу. Пошліть по нього, якщо ваша ласка.

«Ви забагато берете на себе, жрице»,— подумала королева, але, притлумивши гнів, примусила себе всміхнутися.

— Чом би й ні?

Запросивши сера Баристана, вона сказала старому лицарю привести до неї Гіздара.

— Підйом високий. Попросіть незаплямованих допомогти йому.

Заки шляхетний піднявся нагору, зелена грація доїла вечерю.

— З дозволу вашої препишності, я вже піду. Вам зі шляхетним Гіздаром, без сумніву, багато чого треба буде обговорити,— літня жінка витерла з вуст краплинку меду, на прощання поцілувала Кезу і Гражара в чоло й затулила обличчя чадрую.— Я повертаюся у Храм грацій і молитиму богів указати королеві мудрий шлях.

Коли вона пішла, Дані дозволила Кезі знову наповнити кубок, відпустила дітей і наказала впустити Гіздара зо Лорака. «А якщо він посміє сказати бодай слово про свої дорогоцінні бійцівські кубла, я накажу скинути його з тераси».

Під стьобаною безрукавкою Гіздар був одягнений у просту зелену сорочку. Ввійшовши, він із серйозним виразом на обличчі низько вклонився.

— Ви мені не всміхнетесь? — запитала в нього Дані.— Невже я така лячна?

— У присутності такої вроди я завжди серйознішаю.

Початок був непоганий.

— Випийте зі мною,— сказала Дані, сама наливаючи йому кубок вина.— Ви знаєте, чому ви тут. Зелена грація, схоже, вважає, що всі мої біди зникнуть, щойно я з вами одружуся.

— На таку сміливу заяву я б ніколи не наважився. Люди народжені для боротьби і болю. Наші біди зникають тільки з нашою смертю. Однак я можу стати вам у пригоді. Я маю золото, друзів і вплив, а в моїх жилах тече кров Старого Гіса. Хоча я ніколи не брав шлюбу, та маю двох незаконних дітей — хлопчика і дівчинку, тож можу забезпечити вам нащадка. Я здатен примирити місто з вашим правлінням і покласти край цій нічній різанині на вулицях.

— Справді? — Дані зазирнула йому в очі.— З якого дива синам гарпії складати перед вами зброю? Чи ви один з них?

— Ні.

— А якби були, сказали б мені?

— Ні,— розсміявся він.

— Гирявий уміє докопуватися до правди.

— Навіть не сумніваюся, що Скагаз дуже швидко примусив би мене зізнатися. Один день з ним — і б уже належав до синів гарпії. Два дні — і я б уже сам став гарпією. Три дні — і виявилося б, що це я ще хлопчиком убив у Призахідних королівствах вашого батька. Тоді б він посадив мене на палю, і ви б дивилися, як я помираю... але убивства так і тривали б,— Гіздар нахилився ближче.— Або ви можете вийти за мене й дозволити мені спробувати їх зупинити.

— А *навіщо* вам мені допомагати? Заради корони?

— Корона мені личитиме, я не заперечую. Але тут дещо більше. Невже це така дивина, що мені хочеться захистити свій народ, як ви захищаєте вільновідпущеників? Мірін не витримає ще однієї війни, ваша ясновельможносте.

Це була добра відповідь і щира.

— Я ніколи не хотіла війни. Один раз я перемогла юнкайців і, замість сплюндрувати місто, пощадила його. Я відмовилася приєднатися до короля Клеона, коли він пішов на них у наступ. І навіть тепер, коли Астапор у облозі, я не кваплюся простягати йому руку. А Карт... я не робила картянам ніякої кривди...

— Умисно — ні, але Карт — місто купців, які люблять дзвін срібних монет і блиск жовтого золота. Коли ви зруйнували работоргівлю, удар відчували від Вестеросу до Ашаю. Карт залежить від рабів. Так само як Толос, Новий Гіс, Ліс, Тайрош, Волантис... перелік довгий, королево.

— Нехай приходять. У мені вони знайдуть ворога страшнішого за Клеона. Я радше згину в боротьбі, ніж поверну своїх дітей у кайдани.

— Можливо, є інший вихід. Юнкайців, думаю, можна переконати лишити свободу всім вашим вільновідпущеникам, якщо ваша вельможність дозволить Жовтому місту відсьогодні вільно торгувати рабами і тренувати їх. І більше непотрібно буде проливати кров.

— Якщо не рахувати крові тих рабів, якими Юнкай торгуватиме і яких тренуватиме,— сказала Дані, але в його словах була частка

правди. «Можливо, це найкраще, на що ми можемо сподіватися».— Ви не сказали, що кохаєте мене.

— Скажу, якщо це потішить вашу ясновельможність.

— Не так відповідають закохані чоловіки.

— А що таке кохання? Жага? Жоден чоловік, у якого все на місці, не зможе дивитися на вас і не жадати, Данерис. Однак я хочу побратися з вами не тому. Перед вашою появою Мірін уже вмирав. Нами правили старигані з обвислими прутнями і старухи зі зморщеними піхвами, сухими як порох. Сидячи на верхівках своїх пірамід, вони попивали абрикосове вино й розводилися про славу Старої Імперії, а століття пролітали, й навколо них уже почала сипатися цегла, з якої збудоване місто. Нас залізним кулаком тримали звичаї і застереження, поки ви не збудили нас вогнем і кров'ю. Прийшли нові часи, нові можливості. Виходьте за мене.

«Він не бридкий,— сказала собі Дані,— і говорить як король».

— Поцілуйте мене,— наказала вона.

Він узяв її за руку й поцілував їй пальці.

— Не так. Поцілуйте мене як дружину.

Гіздар узяв її за плечі так ніжно, наче вона — пташенятко. Нахилившись, він притиснув вуста до її вуст. Цілунок був легкий, сухий і швидкий. Дані не відчула нічого.

— Поцілувати... ще раз? — запитав Гіздар по тому.

— Ні.

Коли вона купалася в басейні на терасі, маленькі рибки щипали її за ноги. Навіть вони цілували її з більшою палкістю, ніж Гіздар зо Лорак.

— Я вас не кохаю.

Гіздар знизав плечима.

— З часом кохання може прийти. Так часто буває.

«Не з нами,— подумала вона.— Не коли поряд Дааріо. Я хочу його, а не вас».

— Одного дня я схочу повернутися у Вестерос і заявити права на Сім Королівств, які належали моєму батькові.

— Одного дня всі люди помруть, але не варто думати про смерть. Краще жити одним днем, я вважаю.

Дані схрестила руки.

— Словеса — це суховій, навіть коли йдеться про *кохання й мир*. Я більше довіряю справам. У моїх Сімох Королівствах лицарі здійснюють звитяги, аби довести коханій, що вони її варті. Шукають чарівні мечі, скрині золота, корони, поцуплені зі скарбів, які стережуть дракони.

Гіздар звів брову.

— Єдині відомі мені дракони — ваші, а чарівні мечі трапляються ще рідше. Та я радо принесу вам персні, корони і скрині золота, якщо саме цього ви бажаєте.

— Я бажаю миру. Ви кажете, що можете допомогти припинити нічну різанину на вулицях. Я кажу: *зробіть це*. Покладіть край цій війні тіней, мілорде. Ось ваша звитяга. Забезпечте дев'яносто днів і дев'яносто ночей без убивств — і я переконаюся, що ви варті престолу. Зможете?

Гіздар замислився.

— Дев'яносто днів і дев'яносто ночей без трупів — і на дев'яносто перший ми поберемося?

— Можливо,— сказала Дані зі скромним виглядом.— Хоча дівчата, всім відомо, такі непостійні! Може, я все-таки захочу ще й чарівного меча.

— Тоді ви і його отримаєте, ваша ясновельможносте,— розсміявся Гіздар.— Ваше бажання для мене закон. Попередьте свого сенешаля, щоб починав готуватися до весілля.

— Ніщо не зможе потішити шляхетного Резнака більше.

Якби Мірін дізнався, що скоро буде весілля, вже це могло б дати кілька ночей передиху, навіть якби всі зусилля Гіздара виявилися марними. «Гирявий не зрадіє, а от Резнак мо Резнак танцюватиме від щастя». Дані не була певна, що з цього непокоїть її більше. Їй потрібен Скагаз із бронзовими бестіями, а порадам Резнака вона перестала довіряти. «Стережися напахченого сенешаля... Невже Резнак змовився з Гіздаром і зеленою грацією і підготував для мене сильце?»

Щойно пішов Гіздар зо Лорак, як за спиною в Дані з'явився сер Баристан у довгому білому плащі. Роки служби в королівській варті навчили білого лицаря не мозолити очей, поки королева розважається, однак він завжди залишався поблизу. «Він усе знає,— одразу зрозуміла Дані,— і не схвалює». Зморшки навколо рота в нього залягли глибше.

— Отож,— заговорила вона,— схоже, я можу знову взяти шлюб. Порадієте за мене, сер?

— Як накажете, ваша світлосте.

— Але Гіздар — не той, кого мені в чоловіки обрали б ви.

— Не моя справа обирати вам чоловіка.

— Не ваша,— погодилася вона,— але для мене важливо, щоб ви зрозуміли мій вибір. Мій народ спливає кров'ю. Помирає. Королева не належить собі, вона належить державі. Мій вибір — заміжжя або заколот. Війна або весілля.

— Ваша світлосте, можу я говорити відверто?

— Завжди.

— Є третій варіант.

— Вестерос?

Він кивнув.

— Я присягався служити вашій світлості й захищати вас від кривди, хай куди б ви подалися. Моє місце біля вас — чи тут, чи на Королівському Причалі... але ваше місце у Вестеросі, на Залізному троні, який належав вашому батькові. Сім Королівств ніколи не приймуть Гіздара зо Лорака як короля.

— Так само і Мірін не прийме Данерис Таргарієн як королеву. Щодо цього зелена грація не помиляється. Мені потрібен король — король давньої гіскарської крові. В іншому разі вони завжди вбачатимуть у мені неотесану дикунку, яка розбила браму їхнього міста, посадила на палю їхніх рідних і покрала їхні скарби.

— У Вестеросі ви будете блудною дитиною, яка повертається, щоб потішити батькове серце. Народ вітатиме вас щоразу, як ви проїжджатимете мимо, й усі добрі люди вас любитимуть.

— Вестерос далеко.

— Сидіння тут ніколи не наблизить вас до нього. Що швидше ви звідси поїдете...

— Я знаю. *Знаю*,— сказала Дані. Вона не знала, як йому пояснити, щоб він зрозумів. Їй хочеться у Вестерос не менше за нього, та спершу вона має зцілити Мірін.— Дев'яносто днів — це довгий строк. Гіздар може не впоратися. І навіть якщо так станеться, це дасть мені трохи часу, щоб укласти союзи, зміцнити захист...

— А якщо він упорається? Що ваша світлість зробить тоді?

— Виконає свій обов'язок,— сказала Дані, відчуваючи, як це слово холодить їй язик.— Ви бачили, як одружувався мій брат Рейгар. Скажіть: він робив це з кохання чи з обов'язку?

Старий лицар повагався.

— Князівна Елія була гарною жінкою, ваша світлосте. Доброю і розумною, з лагідним серцем і з почуттям гумору. Я знаю, що королевич дуже до неї прихилився.

«Прихилився,— подумала Дані. У цьому слові — вся різниця.— Я теж можу з часом прихилитися до Гіздара зо Лорака. Мабуть».

— Я також бачив,— провадив сер Баристан,— як одружувалися ваші батьки. Даруйте, але між ними не було приязні, й королівство дорого за це заплатило, королево.

— Навіщо вони побралися, якщо не кохали одне одного?

— Так наказав ваш дідусь. Полісунка провістила йому, що з їхньої лінії народиться королевич обіцяний.

— Полісунка? — вражено перепитала Дані.

— Вона з'явилася при дворі разом із Дженні Старомурською. Химерна коротунка. Карлиця, казали люди, однак леді Дженні її любила й завжди запевняла, що ця жінка — з дітей пралісу.

— Що з нею сталося?

— Літній Палац.

Ця назва була як вирок. Дані зітхнула.

— Можете йти. Я дуже втомилася.

— Як накажете,— уклонився сер Баристан і рушив геть. Однак біля дверей він зупинився.— Перепрошую. На вашу світлість чекає відвідувач. Сказати йому, щоб приходив завтра?

— Хто це?

— Нагарне. У місто повернулися штормокруки.

Дааріо. У Дані в грудях затріпотіло серце.

— Давно він... коли він... — вона не могла здобутися на слово.

Але сер Баристан, схоже, її зрозумів.

— Він прибув, коли ваша світлість вечеряла зі жрицею. Я знав: ви не захочете, щоб вас турбували. Капітанові новини почекають і до завтра.

— Ні,— сказала Дані. «Як зможу я заснути, знаючи, що мій капітан так близько?» — Негайно пришліть його до мене, І... ви мені

сьогодні вже не знадобитеся. З Дааріо я буду в безпеці. А, і пришліть до мене Іррі та Джикі, будь ласка. І Місанді.

«Мені треба перевдягнутися, причепуритися».

Так вона і сказала служницям, щойно вони зайшли.

— Що хоче вдягнути ваша світлість? — поцікавилася Місанді.

«Зоряне світло і морську піну,— подумала Дані,— тонесеньку шовкову сукню, яка лишає ліве персо оголеним на втіху Дааріо. А, і квіти в коси». Коли вони тільки познайомилися, капітан щодня приносив їй квіти — всю дорогу від Юнкая до Міріна.

— Принеси сіру лляну сукню з перлами на ліфі. А, і мою білу лев'ячу шкуру.

Вона завжди почувалася затишніше в лев'ячій шкурі Дрого.

Капітана Данерис прийняла на терасі, сидячи на різьбленій кам'яній лавці під грушкою. У небі над містом плив місяць з почтом з тисячі зірок. Дааріо Нагарне, заходячи, тримався гоголем. «Він примудряється не тільки ходити, а й стояти гоголем». Капітан був одягнений у смугасті панталони, заправлені у високі чоботи з фіолетової шкіри, в білу шовкову сорочку й у безрукавку з золотих кілець. Розстроєна борідка теж була фіолетова, пишні вуса — золоті, а волосся — суміш цих двох кольорів. На одному боці він мав стилет, а на другому — дотрацький арах.

— Ясна королево,— привітався він,— за мою відсутність ви стали ще прекраснішою. Як це можливо?

Королева звикла до компліментів, та чомусь із вуст Дааріо такі слова значили більше, ніж з вуст Резнака, Заро чи Гіздар.

— Капітане! Кажуть, ви добре послужили нам у Лазарі.

«Я так за вами скучила!»

— Ваш капітан живе заради того, щоб служити своїй жорстокій королеві.

— Жорстокій?

У його очах замерехтіло місячне світло.

— Він випередив усіх своїх побратимів, щоб тільки швидше побачити її обличчя, а його лишили чекати, поки вона їсть ягня з інжиром з якоюсь висушеною старою.

«Мені не сказали, що ви тут,— подумала Дані,— а то я могла б утнути дурницю й послати по вас негайно».

— Ми вечеряли з зеленою грацією,— сказала Дані, вирішивши, що про Гіздара ліпше не згадувати.— Я нагально потребувала її мудрої поради.

— І я дечого нагально потребую: Данерис.

— Сказати, щоб принесли їсти? Ви, певно, зголодніли.

— Я не їв два дні, але найкращий бенкет для моїх очей — ваша краса.

— Моя краса вас не нагодує,— сказала Дані, зриваючи грушку і кидаючи йому.— З'їжте.

— Як накаже королева.

Він, поблискуючи золотим зубом, відкусив від грушки. У фіолетову бороду побіг сік.

Дівчині до болю кортіло його поцілувати, «Він цілуватиме твердо і жорстоко,— сказала вона собі,— і йому буде байдуже, якщо я зойкну чи накажу йому зупинитися». Однак королева в ній знала, що це божевілля.

— Розкажіть про подорож.

Він безтурботно знизав плечима.

— Щоб перекрити Хизайський перевал, юнкайці послали найманців. Вони звуться довгосписи. Ми їх атакували поночі й запроторили кількох у пекло. У Лазарі я зарубав двох своїх сержантів за те, що змовлялися украсти подарунок для ягнят, який королева довірила мені: коштовне каміння і золотий таріль. А загалом усе пройшло, як я і передбачав.

— Скільки людей ви втратили в бою?

— Дев'ять,— сказав Дааріо,— але з дюжину довгосписів вирішило, що краще стати штормокруками, ніж трупами, тож у нас навіть троє додалося. Я їм сказав, що вони довше проживуть, якщо воюватимуть на боці драконів, а не проти них, і їх переконала мудрість моїх слів.

Дані стривожилася.

— Може, це юнкайські шпигуни.

— Занадто дурні, щоб бути шпигунами. Ви їх не знаєте.

— І ви не знаєте. Ви їм довіряєте?

— Я довіряю всім. На один плювок,— він виплюнув зернятко, посміхаючись на підозри Дані.— Принести вам їхні голови? Принесу, якщо накажете. Один з них лисий, двоє заплітають коси, а один фарбує

бороду в чотири різні кольори. Який шпигун ходитиме з такою бородою, питаю я вас? Пращник із сорока кроків поціляє комару в око, а потворний має особливий підхід до коней, та якщо королева каже, що вони мусять померти...

— Нічого я такого не кажу. Я просто... хочу, щоб ви за ними приглядали, от і все,— мовила вона, почувуючись дурепою. З Дааріо вона завжди почувалася трішечки дурепою. «Незграбною і нетямущою дівчинкою. І що він подумає про мене?» Вона змінила тему.— Ягнята пришлють нам харчі?

— Зерно припливе на баржі по Скагазадану, королево, а інші продукти прийдуть з караваном через Хизай.

— Тільки не по Скагазадану. Нам перекрили річку. І море теж. Ви ж бачили в бухті кораблі. Картяни третину нашого риболовецького флоту розігнали, а третину захопили. Решта налякана й не виходить з порту. Дрібна торгівля, яку ми ще вели, і та нам уже недоступна.

Дааріо відкинув черешок грушки.

— У картян у жилах молоко тече замість крові. Покажіть їм драконів — і вони порозбігаються.

Дані не хотілося говорити про драконів. Селяни й досі ходили до неї з обпаленими кістками, жаліючись на зникнення овець, хоча Дрогон більше не повертався в місто. Казали, що його бачили на північ від річки, понад травами Дотрацького моря. А в ямі Вісеріон перекусив один зі своїх ланцюгів: день у день вони з Рейгалом дедалі лютішали. Одного разу розжарили до червоного залізни двері, доповідали незаплямовані, й цілий день ніхто не наважувався їх торкнутися.

— Астапор теж в облозі.

— Це я знаю. Один з довгосписів перед смертю встиг розповісти, що в Червоному місті люди вже їдять одне одного. Сказав, що скоро прийде черга і Міріна, отож я відтяв йому язика і згодував рудому собаці. Собака не їстиме брехливого язика. Коли рудий собака з'їв його язик, я зрозумів, що довгоспис каже правду.

— У мене в місті теж іде війна,— сказала Дані й розповіла йому про синів гарпії і бронзових бестій, про кров на цеглі.— Вороги повсюди — і в місті, і поза містом.

— Атакуйте,— миттю озвався він.— Людина в оточенні ворогів не здатна захиститися. Поки вона відбивається від меча, у спину їй

устромлять топір. Ні. Коли навколо повно ворогів, оберіть найслабшого, убийте, затопчіть конем — і тікайте.

— І куди мені тікати?

— До мене в ліжко. В мої обійми. В моє серце.

Держаки араха і стилета Дааріо мали форму золотих жінок, оголених і розпусних. Він погладив їх великими пальцями якось особливо непристойно й лукаво усміхнувся.

Дані в обличчя вдарила кров. Відчуття було, наче то він пестить її. «Якби я затягнула його в ліжко, він би вважав мене розпусницею?» З ним їй хотілося побути розпусницею. «Не можна більше стрічатися з ним наодинці. Він надто небезпечний, щоб підпускати його близько».

— Зелена грація вважає, що мені слід узяти короля-гіскарця,— мовила вона схвильовано.— Спонукає мене побратися зі шляхетним Гіздаром зо Лораком.

— З оцим? — хихикнув Дааріо.— А чому не з Сірим Черв'яком, якщо вам треба євнух у ліжку? А ви самі *хочете* короля?

«Я хочу вас».

— Я хочу миру. Я дала Гіздарові дев'яносто днів на припинення різанини. Якщо він упорається, я з ним одружуся.

— Одружіться ліпше зі мною. Я припиню все за дев'ять днів.

«Ви же знаєте, що я не можу»,— мало не сказала вона.

— Ви воюєте з тінями, а маєте воювати з людьми, які їх відкидають,— провадив Дааріо.— Я пропоную вбити їх усіх і позабирати їхні скарби. Тільки шепніть наказ — і Дааріо насипле гору їхніх голів, вищу за цю піраміду.

— Якби я знала, хто вони...

— Жак, Пал і Мерек. Вони, і всі решта теж. Велике панство. А хто ще це може бути?

«Кровожерності в нього не менше, ніж зухвальства».

— Немає доказів, що це їхня робота. Чи ви хочете, щоб я власних підданих почала убивати?

— Ваші піддані залюбки вбили б вас.

Він був так далеко, що Дані вже і призабула, який він. Перекупні мечі зрадливі по природі, нагадала вона собі. «Непостійні, віроломні, брутальні. Він завжди лишиться тим, ким є. Ніколи він не буде з того тіста, з якого ліплять королів».

— Піраміди укріплені,— пояснила вона.— Узяти їх можна, але дорогою ціною. Щойно нападємо на першу, решта повстануть проти нас.

— Тоді під якимсь приводом виманить їх з пірамід. Весілля підійде. Чом ні? Пообіцяйте свою руку й серце Гіздарові — й усе велике панство прийде на ваше весілля. А коли вони зберуться у Храмі грацій, спустите на них нас.

Дані була приголомшена. «Та він чудовисько. Доблесне чудовисько, та все одно чудовисько».

— Ви мене плутаєте з королем-різником?

— Ліпше бути різником, ніж м'ясом. Усі королі — різники. Чим королеви відрізняються?

— Ця королева відрізняється.

Дааріо знизав плечима.

— У більшості королев одне призначення — гріти королю постіль і плодити йому дітей. Якщо і ви хочете стати такою королевою, тоді біжіть одружуйтеся з Гіздаром.

— Ви забуваєте, хто я! — сердито почервоніла вона.

— Ні. А ви?

«За таке зухвальство Вісерис би йому голову відрубав».

— Я — кров од крові драконів. І не смійте мені тут лекції читати, — Дані підвелася, й лев'яча шкура, зіслизнувши з плечей, упала на підлогу.— Ідіть.

Дааріо вклонився, широко розвівши рукою.

— Слухаю і підкоряюся.

Щойно він пішов, Данерис знову викликала сера Баристана.

— Відішліть штормокруків назад у поля.

— Ваша світлосте! Вони ж тільки-но повернулися...

— Нехай *забираються*. Нехай ведуть розвідку на околицях Юнкая й охороняють каравани, що прямують через Хизайський перевал. Відсьогодні Дааріо звітуватиме вам. Ставтеся до нього з заслуженою пошаною і добре платіть його людям, але в жодному разі не пускайте до мене.

— Як скажете, ваша світлосте.

Уночі вона не могла заснути, крутилася-вертілася в ліжку. Навіть закликала Іррі в надії, що її ласки допоможуть їй розслабитися і

заснути, але за деякий час відіслала дотрачку геть. Іррі — мила, ніжна й послужлива, але вона не Дааріо.

«Що я накоїла? — подумала вона, скулившись у порожньому ліжку.— Я так довго чекала на його повернення, а тепер відсилаю подалі».

— Він з мене чудовисько зробить,— прошепотіла вона,— королеву-різунку.

Але тут їй подумалося про Дрогона, який тепер далеко-далеко, про драконів у ямі. «У мене кров і на руках, і на серці. Ми з Дааріо не так уже й відрізняємося. Ми обоє — чудовиська».

Пропаций пан

«Не можуть вони ходити так довго»,— казав собі Гриф, міряючи кроками палубу «Сором'язливої панни». Невже вони втратили і Гальдона, як втратили Тиріона Ланістера? Невже його захопили волантисяни? «Слід було мені з ним послати Качура». Гальдону довіряти не можна: він уже це довів у Селорисі, дозволивши карликові втекти.

«Сором'язлива панна» стояла пришвартована у скромному куточку довгої хаотичної набережної, між перекошеним байдаком, який уже багато років не відходив від причалу, і яскраво розфарбованою баркою лицедіїв. Лицедії, галасливі й рухливі, постійно цитували якісь монологи і п'яні бували більше, ніж тверезі.

День стояв спекотний і паркий, як і всі дні відтоді, як випливи зі Скорботи. Нещадне південне сонце палило багатолюдну набережну Волон-Териса, та спека була найменшою з турбот Грифа. Золотий загін отаборився за три милі на південь від міста, набагато північніше, ніж очікував Гриф, а тріарх Малако виступив на північ з п'ятьма тисячами піхоти й тисячею кінноти, щоб відрізати їх від дороги, що веде в дельту річки. Данерис Таргарієн і далі на іншому кінці світу, а Тиріон Ланістер... а він може бути де завгодно. Дайте боги, щоб Ланістєрова відрубана голова зараз уже була на півдорозі до Королівського Причалу, однак швидше за все, що він живий-здоровий десь неподалік пиячить, замисливши чергову підлість.

— Де, сьоме пекло, Гальдон? — почав нарікати Гриф до Лемори.
— Скільки можна купувати трьох коней?

Вона знизала плечима.

— Мілорде, може, безпечніше було б лишити хлопця тут, на байдаку?

— Безпечніше — так. Мудріше — ні. Він уже дорослий, і він народжений пройти цей шлях.

Грифові вже набридли ці суперечки. Його вже нудило від необхідності ховатися, вичікувати, стерегтися. «Нема у мене часу стерегтися».

— Ми багато чим жертвували, щоб усі ці роки ховати королевича Ейгона,— нагадала Лемора.— Знаю, прийде час, він виміє волосся й признається усім, але поки що рано. Тим більше в таборі перекупних мечів.

— Якщо Гарі Стрикленд замислив його скривдити, то скільки не ховайся на «Сором'язливій панні» — не допоможе. У нас є Качур. А Ейгон саме такий, яким повинен бути королевич. І це мають побачити усі — і Стрикленд, і решта. Це ж його військо.

— Його військо, куплене за гроші. Десять тисяч озброєних незнайомців, плюс табірні прилипки і повії. Досить одного, щоб довести всіх нас до біди. Якщо голова Гугора варта титулу лорда, то скільки заплатить Серсі Ланістер за законного спадкоємця Залізного трону? Ви цих людей не знаєте, мілорде. Ви з дюжину років не ходили в походи з золотим загоном, а вашого старого друга вже нема серед живих.

Чорне Серце! Коли востаннє вони з Грифом бачилися, Майлз Тойн був повний життя — важко повірити, що його вже немає. «Він тепер — золотий череп на ратищі, а його місце посів Безпритульний Гарі Стрикленд». Лемора має рацію, розумів Гриф. Хай ким були їхні батьки і діди у Вестеросі, до вигнання, тепер вояки золотого загону — найманці, а найманцям не можна довіряти. І все одно...

Уночі йому знову снівся Скельний Септ. Сам-один, з мечем у руці, Гриф гасав від хати до хати, вибивав двері, піднімався сходами, перестрибував з даху на дах, наче почув далеке відлуння дзвонів. У голові гуло від низького мідного бомкання і срібного дзеленчання,— ця какофонія доводила до сказу, дедалі гучнішаючи, аж голова вже мало не лускала.

З дня Битви дзвонів сплигло вже сімнадцять років, але і досі від калатання дзвонів у Грифа наче вузол затягується у животі. Люди кажуть, королівство пропало, коли на Тризубі упав королевич Рейгар від удару Робертового келепа, але Тризуба б і не було ніколи, якби у Скельному Септі грифон убив оленя. «Той подзвін того дня — по нас

усіх. По Ейрису і його королеві, по Елії Дорнській і її маленькій донечці, по кожному вірному чоловікові і кожній чесній жінці в Сімох Королівствах. І по моєму срібному королевичу».

— За планом королевич Ейгон мав признатися, коли ми будемо вже в королеви Данерис,— казала тим часом Лемора.

— Тоді ми вважали, що дівчина вирушить на захід. Наша королева драконів спалила цей план на попіл, а ми через того тлустого блазня в Пентосі вхопилися дракониці за хвіст і до кісток пропекли собі пальці.

— Ілрію не міг знати, що дівчина вирішить залишитися в Невільничій бухті.

— Так само він не міг знати, що король-жебрак загине замолоду чи що хал Дрого не набагато його переживе. Дуже мало з того, на що розраховував товстун, справдилося,— Гриф схованою в рукавичку долонею поплескав по руків'ю меча.— Я багато років танцював під дудку товстуна, Леморо. І чим це нам допомогло? Королевич уже дорослий. Його час...

— Грифе! — загукав Яндірі, перекрикуючи калатання балаганного дзвона.— Гальдон іде.

І справді повернувся Гальдон. Недомейстер, розпашілий і брудний, прямував набережною до причалу. Під пахвами його легкої лляної сорочки виднілися темні від поту кола, а довге обличчя мало такий самий кислий вираз, як і в Селорисі, коли Гальдон повернувся на «Сором'язливу панну» і зізнався, що карлик зник. Однак Недомейстер вів трьох коней, а це головне.

— Приведи хлопця,— мовив Гриф до Лемори.— Перевір, чи він готовий.

— Як скажете,— незадоволено озвалася вона.

«Так тому й бути». Він прихилився до Лемори, але це не означає, що йому потрібна її згода. В її завдання входило вчити королевича основам Віри, і вона цим і займалася. Але скільки не молися, а самими молитвами на Залізний трон його не всадовити. Це вже завдання Грифа. Одного разу він уже підвів королевича Рейгара. І його сина він не підведе, поки живий.

Гальдонові коні йому геть не сподобалися.

— Кращих не міг знайти? — дорікнув він Недомейстру.

— Кращих не міг,— роздратовано озвався Гальдон,— і ліпше не питайте, скільки вони коштували. Коли на тому боці ріки гуляють

дотраки, половина Волон-Териса вирішила виїхати подалі, тож ціни на коней ростуть день у день.

«Слід було мені самому йти». Після Селориса він не міг уже довіряти Гальдонові, як раніше. «Карлик своїм балакучим язиком заговорив його, і Гальдон дозволив йому одному піти в бордель, а сам, телепень, залишився на площі». Хазяїн борделю запевняв, що карлика забрали, погрожуючи мечем, але Гриф так до кінця в це і не повірив. Куць достатньо розумний, щоб продумати власну втечу. Той п'яний полонитель, про якого розповідали повії, міг бути його найманцем. «Я теж винен. Потому як карлик загородив Ейгона від закам'янілого, я надто розслабився. Слід було перерізати йому горлянку, коли я вперше його побачив».

— Гаразд, вони підійдуть,— мовив Гриф до Гальдона.— Табір лише за три милі на південь звідси.

На «Сором'язливій панні» можна було б дістатися туди швидше, але краще хай Гарі Стрикленд поки що не знає, де вони з королевичем побували. Та й не хотілося хляпатися на міліні, вилазячи на тванистий берег. Так може з'явитися перекупний меч із сином, але не можний лорд із королевичем.

Коли хлопець вийшов у супроводі Лемори з каюти, Гриф уважно оглянув його з голови до ніг. На королевичі був пояс із мечем і кинджалом, чорні чоботи, нашмаровані до блиску, чорний плащ, підбитий криваво-червоним шовком. Чуприна, помита, підстрижена і свіжопофарбована в темно-синій колір, надавала ї очам синього відтінку. На шиї хлопець мав три велетенські квадратні рубіни на чавунному ланцюжку — подарунок від магістра Ілірію. «Червоне й чорне. Кольори дракона». Це добре.

— У вас вигляд справжнього королевича,— мовив Гриф до хлопця.— Якби батько зараз вас побачив, він би пишався.

Гриф Молодший прочесав пальцями чуприну.

— Мені вже набридла ця синя фарба. Слід було її змити.

— Скоро змиєте,— сказав Гриф, який би радо і сам повернувся до свого природного кольору, хоча його колись руде волосся давно вже посивіло. Він плеснув хлопця по плечу.— Їдьмо? Ваше військо чекає на вас.

— Гарно звучить: моє військо,— сказав він, і усмішка пробігла по обличчю, а потім зникла.— Та чи моє воно? Це ж перекупні мечі.

Йолло попереджав, щоб я не довіряв нікому.

— Мудрі слова,— визнав Гриф. Усе було б інакше, якби і досі командував Майлз Тойн, однак Чорного Серця вже чотири роки нема на світі, а Безпритульний Гарі Стрикленд — людина зовсім іншого ґатунку. Проте не можна цього говорити хлопцю. Карлик і так уже посіяв достатньо сумнівів у його голові.— Не всі люди такі, якими видаються, а королевич має всі підстави поводитися обережно... але якщо зайти в цьому задалеко, недовіра отруїть душу, зробить її дражливою і лякливою...— («Таким був король Ейрис. Наприкінці навіть Рейгар це ясно бачив»).— Найкраще дотримуватися золотої середини. Нехай ті люди заслужать вашу довіру відданою службою... а коли таки залужать, будьте з ними щедрі та щирі.

— Я запам'ятаю,— кивнув хлопчина.

Королевичу віддали найкращого з трьох коней — великого сивого мерина, такого світлого, що здавався майже білим. Гриф з Гальдоном їхали поряд з ним на трохи менших конях. Добрі півмилі дорога тягнулася на південь попід високими білими мурами Волон-Териса. Аж нарешті місто залишилося позаду, а дорога повторювала річище Ройна, звиваючись через зарості верболозу, макові поля, попри високий дерев'яний млин, чії лопаті, обертаючись, рипіли, як старі кістки.

До золотого загону, який розташувався на березі ріки, під'їхали, коли сонце вже котилося на захід. Такий табір схвалив би навіть Артур Дейн: компактний, упорядкований, з добрим захистом. Периметр був огорожений частоколом і обкопаний глибоким ровом. Рядами стояли намети, залишаючи широкі проходи. Виходки облаштували біля річки, щоб течія змивала всі нечистоти. Конов'язь була на півночі, а далі, ближче до води, паслася дюжина слонів, хоботами смикаючи очерет. Гриф схвально подивився на великих сірих тварин. «Жоден бойовий кінь у Вестеросі не зрівняється зі слоном».

По периметру табору виляскували на високих ратищах злототкані бойові штандарти. Під ними прогулювалися чатові, озброєні списами й арбалетами, перевіряючи, хто наближається. Гриф боявся, що під командуванням Гаррі Стрикленда, який завжди більше переймався тим, щоб підтримувати дружні стосунки, а не дисципліну, загін міг розслабитися, однак, схоже, Грифові хвилювання безпідставні.

Біля воріт Гальдон щось сказав сержанту варти, і на пошуки капітана послали гінця. Коли з'явився капітан, він був саме таким потворним, яким його і пам'ятав Гриф. Зморшкувате обличчя череватого і незграбного перекупного меча все було в старих шрамах. Праве вухо немов собака пожував, а лівого взагалі бракувало.

— Капітаном поставили тебе, Флаверсе? — мовив Гриф.— А я гадав, у золотого загону високі стандарти.

— Усе ще гірше, виродку,— сказав Франклін Флаверс.— Мене висвятили в лицарі.

Схопивши Грифа за передпліччя, він міцно його обійняв, аж кості хруснули.

— У тебе жахливий вигляд — навіть як на мерця, який уже дюжину років у могилі. Синя чуприна? Коли Гарі сказав, що ти прийдеш, я мало не обісрався. А ти Гальдоне, крижана ти поцька, як приємно тебе бачити! Досі ходиш, наче тобі палицю в сраку загнали? — Франклін нарешті обернувся до Грифа Молодшого.— А це, напевно...

— Мій зброносець. Хлопче, це Франклін Флаверс.

Королевич, вітаючись, кивнув.

— Флаверс — байстрюче прізвище. Ви з Розлогів.

— Ага. Мати моя була пралею у Яблучнику, поки один з мілордових синів її не з'валтував. Я так собі розумію, я — Фосовой брунатного яблука,— Флаверс жестом запросив їх заходити у ворота. — Ходімо зі мною. Стрикленд зібрав усіх офіцерів у себе в наметі. Військова нарада. Клятні волантисяни потрясають списками й хочуть з'ясувати наші наміри.

Вояки золотого загону сиділи біля наметів, граючи в кості, випиваючи й відганяючи мух. Цікаво, думав Гриф, чи багато з них знає, хто він такий. «Небагато. Дванадцять років — це чимало». Навіть люди, які разом з ним воювали, можуть не впізнати вогненнобородого лорда-вигнанця Джона Конінтона у цьому перекупному мечі на ім'я Гриф з його зморшкуватим, гладенько поголеним обличчям і синім фарбованим волоссям. Переважно всі гадають, що Конінтон допився до смерті в Лісі, потому як його з ганьбою вигнали з загону за те, що крав з військової скарбниці. Ця ганьба досі каменем лежала в шлунку, однак Вейрис наполягав, що це необхідність. «Не треба нам балад про шляхетну смерть в екзилі,— як завжди, манірно хихикав євнух.—

Загиблих доблесною смертю довго пам'ятають, а злодіїв, пияків і боягузів швидко забувають».

«Що знати євнухові про чоловічу честь? — подумав Гриф. Він довго заради хлопця притримувався Павукового плану, але це не означає, що йому все подобалося.— Якщо я доживу до тої миті, коли хлопець сяде на Залізний трон, Вейрис заплатить і за цю зневагу, і ще багато за що. Побачимо, кого забудуть швидше».

Намет у головнокомандувача був злототканий, оточений колом ратищ із золотими черепами на верхівках. Один череп, більший за інші, був неправильної форми. Нижче виднівся інший, не більший за кулак дитини. «Мейліс Монстр і його безіменний брат». Інші черепи були всі схожі, хоча декілька з них мали тріщини і пробоїни від ударів, які й убили їхніх власників, а один череп мав загострені зуби.

— Хто з них Майлз? — не стримавшись, запитав Гриф.

— Он там. У кінці,— сказав Флаверс.— Чекайте. Піду доповім про ваш приїзд.

Він прослизнув у намет, залишивши Грифа роздивлятися позолочений череп свого старого друга. За життя сер Майлз Тойн був страшний як смертний гріх. Його знаменитий пращур, смаглявий і спритний Теренс Тойн, про якого складають пісні, був такий вродливий з лиця, що перед ним не змогла встояти навіть коханка короля; зате Майлз був клаповухий, з кривою щелепою і таким велетенським носом, якого Джон Конінтон у житті не бачив. Та коли він усміхався, все це відходило на задній план. За герб на щиті його прозвали Чорним Серцем. Майлзові подобалося це прізвисько і його підтекст. «Головнокомандувача мають боятися і друзі, і вороги,— одного разу зізнався він.— Люди вважають мене жорстоким — от і добре». Але насправді він був зовсім інший. Солдат до шпиків кісток, Тойн був суворий, але завжди справедливий, він був батьком для своїх вояків і щедрим другом лорду-вигнанцю Джонові Конінтону.

Смерть відібрала в нього вуха, ніс і все тепло. Лишилася усмішка, перетворившись на блискучий золотий вищир. Усі черепи щирилися, навіть Гострокриций на високому ратиці в центрі. «Чого він усміхається? Він, зломлений, помер на чужині, переможений і самотній». За легендою, на смертному ложі сер Ейгор Ріверз наказав своїм підлеглим виварити його череп від м'яса й облити його золотом,

а коли вони попливуть за море відвойовувати Вестерос, нести його перед собою. Усі його наступники вирішили взяти з нього приклад.

Джон Конінтон міг стати одним з його наступників, якби у вигнанні все пішло по-іншому. П'ять років він провів із золотим загоном, піднявшись із низів на почесне місце Тойнового правиці. Якби лишився, може, після Майлзової смерті вояки обрали б саме його, а не Гарі Стрикленда. Але Гриф не шкодував, що обрав іншу дорогу. «У Вестерос я повернуся не черепом на палі».

З намету вийшов Флаверс.

— Заходьте.

Коли вони ввійшли, старші офіцери золотого загону підвелися зі стільчиків. Старі друзі вітали Грифа усмішками й обіймами, нові люди поводитися стриманіше. «Не всі вони такі вже нам раді, як хочуть показати». Він відчував, що за деякими усмішками ховаються ножі. Досі майже всі вони вважали, що лорд Джон Конінтон давно в могилі, і, понад усякий сумнів, дехто гадав, що там йому й місце, адже він обікрав своїх товаришів по зброї. На їхньому місці Гриф, може, почувався б так само.

Сер Франклін представив присутніх. У декого з перекупних капітанів були байстрючі прізвища, як і у Флаверса: Ріверз, Гілл, Стоун. Інші назвали прізвища, які колись гриміли у Сімох Королівствах: Гриф нарахував двох Стронгів, трьох Піків, Мада, Мандрейка, Лотстона, пару Коулів. Не всі вони і справді ті, за кого себе видають. Серед вільнонайманців чоловік може назватися ким завгодно. Та хай які в них імена, перекупні мечі люблять похизуватися своїм багатством. Як заведено в їхньому товаристві, вони все своє майно носять на собі: оздоблені коштовним камінням мечі, інкрустовані обладунки, масивні торквеси, вишукані шовки,— а золотих браслетів на кожному з присутніх було стільки, що можна відкупне за лорда сплатити. Кожен браслет символізував рік служби в золотому загоні. Рябий після віспи Марк Мандрейк, у якого на щоці лишилася дірка від випаленого рабського татуювання, носив на шії ланцюжок із золотих черепів.

Не всі капітани були вестероської крові. Чорний Балак, сивий мешканець Літніх островів з темною як сажа шкірою, командував лучниками, як і за часів Чорного Серця. Він одягався в пишний плащ із зеленого і жовтогарячого пір'я. Блідий як мрець волантисянин на ім'я

Горис Едорієн став замість Стрикленда скарбничим. Через плече у нього була перекинута леопардова шкура, руде як кров волосся спадало на плечі наолієними кучерями, а от гостра борідка була чорна. Керівника шпигунської служби Гриф не знав: то був лісянець на ім'я Лісоно Маар з фіалковими очима, біло-золотим волоссям і губами, яким би позаздрила і повія. Спочатку Гриф узагалі прийняв його за жінку. Нігті в нього були пофарбовані фіолетовим лаком, а з мочок вуст звисали перли й аметисти.

«Примари й облудники,— подумав Гриф, роздивляючись обличчя. — Привиди давно забутих воєн, програної боротьби, придушених повстань, братство переможених і пропащих, опальних і обездолених. Ось моє військо. Ось уся наша надія».

Він обернувся до Гарі Стрикленда.

Безпритульний Гарі мало нагадував воїна. Опасистий, з великою круглою головою, з лагідними сірими очима, з ріденькою чуприною, яку він зачісував набік, щоб приховати лисину, Стрикленд сидів на похідному стільці, відпарюючи ноги в ночвах з морською водою.

— Даруйте, що не підводжуся,— сказав він замість привітання.— Перехід був дуже втомливий, а пальці в мене постійно вкриваються водянками. Прокляття якесь.

«Слабкість, а не прокляття. Ти нарікаєш, як стара бабця». Стрикленди належали до золотого загону з самого заснування: прапрадід Гарі втратив усі свої маєтності, повставши разом з Чорним Драконом під час першого заколоту Чорнопломеня. «Золотий у четвертому коліні»,— любив похвалитися Гарі, так наче чотири коліна вигнання й поразки варті того, щоб пишатися.

— Можу вам зробити мазь,— запропонував Гальдон,— а ще є мінеральні солі, які укріплюють шкіру.

— Дуже мило з вашого боку,— мовив Стрикленд і жестом підкликав зброєносця.— Воткіне, вина для наших друзів.

— Дякую, не треба,— відмовився Гриф.— Ми вип'ємо води.

— Як хочете,— зронив головнокомандувач і усміхнувся до королевича.— А це, певно, ваш син.

«Цікаво, він знає? — подумав Гриф.— Скільки йому розповів Майлз?» Вейрис був одержимий конспірацією. Плани, які вони з Іліріо будували разом з Чорним Серцем, відомі були тільки їм трьом. Решта

загону нічого не знала. А чого вони не знають, про те й не зможуть випадково обмовитися.

Але ті часи в минулому.

— Кращого сина годі бажати,— сказав Гриф,— але хлопець мені не рідний і звати його не Гриф. Мілорди, представляю вам Ейгона Таргарієна, первістка Рейгара Таргарієна, королевича Драконстонського, народженого князівною Елією Дорнською... а скоро, з вашою допомогою, він стане Ейгоном Шостим, королем андалів, і ройнарів, і перших людей, володарем Сімох Королівств.

Це оголошення зустріли мовчанням. Хтось прочистив горло. Один з Коулів долив собі з карафи вина. Горис Едорієн грався кучериком, бурмочучи щось мовою, якої Гриф не розумів. Ласвел Пік кашлянув, Мандрейк і Лотстон обмінялися поглядами. «Вони знають,— збагнув Гриф.— Вони давно все знають». Він обернувся до Гарі Стрикленда.

— Коли ви їм розповіли?

Головнокомандувач поворушив пальцями в ночвах.

— Коли дійшли до річки. Загін мав усі підстави хвилюватися. Ми покинули легку кампанію у Спірних землях, але заради чого? Щоб смажитися в цій жахливій спеці, поки грошики наші тануть, а клинки ржавіють, у той час як я відмовляюся від прибуткових контрактів?

Від цієї новини у Грифа сироти пішли по шкірі.

— З ким?

— З юнкайцями. Посол, якого вони прислали на переговори у Волантис, уже спрямував у Невільничу бухту три загони вільнонайманців. Хотів, щоб ми стали четвертим, і пропонував удвічі більше, ніж нам платить Мир, плюс по рабу кожному рядовому, по десять — кожному офіцеру й сотню найкращих дівчат — мені.

«Кляте пекло!»

— Це ж тисяча рабів! І де юнкайці стільки наберуть?

— У Міріні,— зронив Стрикленд і жестом покликав зброєносця.
— Воткіне, рушника. Вода холоне, а пальці в мене вже всі зморшкуваті, як родзинки. Ні, не того рушника, а м'якого.

— Ви йому відмовили,— мовив Гриф.

— Я сказав, що обміркую його пропозицію,— озвався Гарі, кривлячись, поки зброєносець витирав йому ноги.— Лагідніше з пальцями! Вважай їх тонкошкірим виноградом, хлопче. Витирай так, щоб не розчавити. *Промокай*, а не три. Ага, отак...— Гарі знову

обернувся до Грифа.— Категорично відмовлятися нерозумно. Вояки можуть подумати, що я з глузду з'їхав.

— Скоро для ваших клинків буде робота.

— Справді? — запитав Лісоно Маар.— Я припускаю, ви знаєте, що Таргарієнівна ще не вирушила на захід?

— Чули таку байку в Селорисі.

— Це не байка. Це правда. Але чому — це важче зрозуміти. Можна ж було розграбувати Мірін, і все? Я б на її місці так і вчинив. У рабовласницьких містах витає дух золота, а завоювання потребує коштів. Але чому вона бариться? Це страх? Божевілля? Лінощі?

— Немає значення чому,— втрутився Гарі Стрикленд, розгортаючи пару смугастих вовняних панчіх.— Вона в Міріні, а ми тут, і день у день наша присутність дедалі більше дратує волантисян. Ми прийшли, щоб здобути престол для короля й королеви, які поведуть нас додому, у Вестерос, а ця Таргарієнівна, схоже, намірилася вирощувати оливкові дерева, а не відвойовувати батьків трон. А тим часом навколо збираються вороги. Юнкай, Новий Гіс, Толос. І Кривавобородий, і Пошарпаний Правитель обоє виступлять війною проти неї... а скоро на неї нападе і флот Старого Волантиса. А що у неї є? Постільні раби з кийками?

— Незаплямовані,— сказав Гриф.— І дракони.

— Дракони, ага,— мовив головнокомандувач,— тільки молоденькі, зовсім ще драконенята. Яка з них буде користь, коли всі ці війська стиснуть її місто, наче в кулаці?

Тристан Ріверз потарабанив пальцями по коліну.

— Я вважаю, тим важливіше для нас чимшвидше приєднатися до неї. Якщо Данерис не йде до нас, ми маємо самі йти до неї.

— Пішки по морю, сер? — поцікавився Лісоно Маар.— Повторюю: морем нам не дістатися срібної королеви. Я особисто пробрався у Волантис, вдавши купця, щоб вивідати, скільки можна найняти кораблів. У гавані тісно від галер, когів і караків усіх різновидів і розмірів, але дуже швидко я збагнув, що маю справу з контрабандистами й піратами. У нашому загоні десять тисяч вояків, як має пам'ятати лорд Конінтон ще з років своєї служби. П'ятсот лицарів, кожен з яких має по три коня. П'ятсот зброєносців, які мають по одному коню. А ще слони, не забуваймо про слонів. Піратський корабель нам не підійде. Хіба що цілий піратський флот... та навіть

якби такий і знайшовся, з Невільничої бухти прийшла звістка, що Міріну влаштували блокаду.

— Можемо вдати, що приймаємо пропозицію Юнкая,— промовив Горис Едорієн.— Нехай доправлять нас на схід, а потім, уже під мурами Міріна, повернемо їм золото.

— Одне порушення контракту — пляма на честі всього загону,— сказав Безпритульний Гарі й на мить застиг, тримаючи в руці свою вкриту водянками ступню.— Дозвольте нагадати, що цей таємний пакт скріплював своєю печаткою Майлз, а не я. Я б радо виконав його зобов'язання, якби міг, але як? Цілком очевидно, що Таргарієнівна не збирається на захід. Вестерос був королівством її батька, а її королівство — Мірін. Якщо їй вдасться розбити Юнкай, вона стане володаркою Невільничої бухти. Якщо ж не вдасться, вона загине задовго до того, як ми дістанемося до неї.

Грифа його слова не здивували. Гарі Стрикленд завжди був людиною м'якою, він значно краще укладав контракти, ніж ворогів на полі бою. У нього нюх на золото, а от чи є у нього войовничий дух — то інше питання.

— Є шлях суходолом,— промовив Франклін Флаверс.

— Бісова дорога — це вірна смерть. Якщо вирішимо здійснити такий перехід, половина загону дезертирує, а Другу половину ми поховаємо уздовж дороги. Мені прикро це казати, але магістр Ілірію з друзями, можливо, вчинив нерозумно, покладаючи стільки сподівань на цю малолітню королеву.

«Е ні,— подумав Гриф,— але вони точно вчинили нерозумно, покладаючи стільки сподівань на вас». І тут заговорив королевич Ейгон.

— То покладіть свої надії на мене,— сказав він.— Данерис — сестра королевича Рейгара, а я — Рейгарів син. Вам не потрібні інші дракони, окрім мене.

Гриф поклав долоню в чорній рукавичці королевичу Ейгону на плече.

— Сміливі слова,— мовив він,— але спершу слід думати, а потім говорити.

— А я подумав,— не здавався хлопець.— Чого я маю бігати за тіткою, як жебрак? У мене більше прав на корону, аніж у неї. Нехай вона до мене йде... у Вестерос.

Франклін Флаверс розреготався.

— А мені ця ідея подобається! Пливімо на захід, а не на схід. Нехай маленька королева лишається зі своїми оливками, а ми всадовимо на Залізний трон королевича Ейгона. У хлопця є яйця, цього не віднімеш.

Головнокомандувачу наче ляпас дали.

— У тебе мізки на сонці зварилися, Флаверсе? Нам потрібна ця дівчина. Потрібен шлюб. Якщо Данерис прийме королевича й візьме його за консорта, так само зроблять і Сім Королівств. Без неї лорди тільки посміються з його претензій і обізвуть його шахраєм і самозванцем. І як ти пропонуєш дістатися у Вестерос? Ти чув Лісоно. Немає кораблів.

«Він просто боїться воювати,— збагнув Гриф.— Як його могли обрати на місце Чорного Серця?»

— Немає кораблів, щоб плисти в Невільничу бухту. Вестерос — це інша справа. Схід для нас закритий, а от море — ні. Понад усякий сумнів, тріархи будуть щасливі помахати нам ручкою. Може, навіть допоможуть нам найняти кораблі до Сімох Королівств. Якому місту сподобається, коли під брамою стоїть військо?

— Його правда,— сказав Лісоно Маар.

— Лев уже, без сумніву, занюхав дракона,— мовив один з Коулів, — але увага Серсі буде прикута до Міріна і королеви-суперниці. Про нашого королевича вона гадки не має. Щойно ми висадимося й піднінемо прапори, до нас потягнуться люди.

— Хтось і потягнеться,— припустив Безпритульний Гарі,— але небагато. Рейгарова сестра має драконів, а його син — ні. Нам забракне сили відвоювати королівство без Данерис і її армії. Без її незаплямованих.

— Ейгон Перший узяв Вестерос без допомоги євнухів,— мовив Лісоно Маар.— Чому не зможе це зробити Ейгон Шостий?

— План...

— Чий план? — запитав Тристан Ріверз.— Отого товстуна? План, який змінюється щомісяця? Спершу до нас мав приєднатися Вісерис Таргарієн з п'ятдесятьма тисячами дотрацьких горлопанів. Але король-жебрак загинув, і його місце мала посісти сестра — маленька зговірлива королева, яка начебто вирушила у Пентос із трьома драконенятами. Натомість вона вигулькнула в Невільничій бухті,

залишивши по собі низку спалених міст, а товстун вирішив, що ми повинні зустріти її у Волантисі. Тепер і цей план провалився. Годі вже з мене планів Ілрію. Роберт Баратеон відвоював Залізний трон без усіляких драконів. І ми так можемо. А якщо я помиляюся і королівство не повстане, щоб нас підтримати, ми завжди можемо відступити назад за вузьке море, як колись Гострокриций зі своїми послідовниками.

Стрикленд похитав головою.

— Ризик...

— ...уже не такий серйозний після загибелі Тайвіна Ланістера. Саме час завойовувати Сім Королівств. На Залізному троні знову сидить малолітній король, ще молодший за попереднього, а заколотників більше, ніж осіннього листа на землі.

— І все одно,— промовив Стрикленд,— самі, без підтримки, ми не можемо сподіватися...

Гриф уже достатньо наслухався боягузливих заперечень головнокомандувача.

— Ми будемо не самі. До нас приєднається Дорн — *мусить* приєднатися. Королевич Ейгон — син не тільки Рейгара, а й Елії.

— Щира правда,— сказав хлопець,— а хто у Вестеросі проти нас? Жінка.

— Ця жінка з *Ланістерів*,— не здавався головнокомандувач.— Не забувайте: з тою сучкою буде Царевбивця, і в них усе багатство Кичери Кастерлі. Ілрію каже, малолітній король заручений з Тайрелівною, а це означає, що проти нас буде і Небосад.

Ласвел Пік постукав кісточками пальців по стільниці.

— Минуло століття, однак у декого з нас у Розлогах лишилися друзі. І потуга Небосаду може виявитися зовсім не такою, якою її уявляє Мейс Тайрел.

— Королевичу Ейгоне,— сказав Тристан Ріверз,— ми належимо вам. Ви бажаєте, щоб ми пливли на захід, а не на схід?

— Так,— палко озвався Ейгон.— Якщо тітці потрібен Мірін — хай забирає його собі. А я, з вашими мечами і вашою відданістю, сам заявлю права на Залізний трон. Якщо діятимемо швидко і вдаримо дошкульно, можемо здобути декілька легких перемог, а Ланістери ще й не знатимуть, що ми вже висадилися. Тоді до нас почнуть приєднуватися й інші.

Ріверз схвально усміхався. Інші обмінювалися замисленими поглядами. Потім Пік сказав: «Краще загинути у Вестеросі, ніж на бісовій дорозі»,— а Марк Мандрейк, хихикнувши, озвався: «А краще вижити й завоювати землі й кілька великих замків»,— після чого Франклін Флаверс, поплескавши по руків'ю меча, мовив: «Якщо вдасться вбити кількох Фосовеїв, я з вами».

Й тоді всі заговорили водночас, і Гриф відчув, що це переламна мить. «Таким Ейгона я ще не бачив». Це нерозсудливий план, але Гриф уже втомився від розсудливості, від таємниць і від чекання. Перемога його чекає чи поразка, а він перед смертю ще побачить Гніздо Грифона й упокоїться в могилі поряд з батьком.

Один по одному вояки золотого загону підводилися, опускалися навколішки і складали мечі під ноги юного королевича. Останнім це зробив Безпритульний Гарі Стрикленд з його водянками і сумнівами.

Коли виходили з намету головнокомандувача, небо на заході вже почервоніло, а сонце кидало шарлатні тіні на золоті черепи на ратищах. Франклін Флаверс запропонував показати королевичу табір і познайомити його з деким з *хлопців*, як він висловився. Гриф не заперечував.

— Але пам'ятайте: для загону він залишається Грифом Молодшим, поки ми не перетнемо вузьке море. У Вестеросі відмиємо йому волосся і вдягнемо на хлопця обладунки.

— Та розумію,— мовив Флаверс і плеснув Грифа Молодшого по спині.— За мною. Почнемо з кухарів. З ними завжди слід знайомитися ближче.

Коли вони пішли, Гриф обернувся до Недомейстра.

— Їдь назад на «Сором'язливу панну» й повертайся з леді Леморою і сером Роллі. А ще нам потрібні скрині Ілірію. Подякуй Яндрі та Ісіллі. Їхнє завдання виконане. Коли його світлість отримає своє королівство, він про них не забуде.

— Як накажете, мілорде.

Залишивши його, Гриф пірнув у намет, який для нього виділив Безпритульний Гарі.

Попереду дорога, повна небезпек, знав він, та й що з того? Всі люди помруть. Він лише просить трішки часу. Він стільки чекав, що боги мусять ще дати йому кілька років — достатньо, щоб хлопець, якого він кликав сином, сів на Залізний трон. Достатньо, щоб

повернути собі землі, ім'я, честь. Достатньо, щоб змусити замовкнути примарні дзвони, які так гучно калатають у голові щоразу, як він заплющує очі й засинає.

Золоте й шарлатне проміння призахідного сонця пробивалося крізь відкинуту запону, а Джон Конінтон, нарешті опинившись на самоті, скинув вовчий плащ, стягнув через голову кольчугу, сів на похідний стільчик і зняв з правої долоні рукавичку. Ніготь на середньому пальці почорнів як гагат, побачив він, а сіризна вже доповзла майже до першої кісточки. Пучка підмізинного пальця теж почала чорніти, а коли він торкнувся її кінчиком кинджала, то нічого не відчув.

«Смерть,— зрозумів Джон Конінтон,— але повільна. Час у мене є. Рік. Два роки. П'ять. Доволі часу, щоб перетнути море та знову побачити Гніздо Грифона. Урвати назавжди рід Узурпатора та всадовити Рейгарового сина на Залізний трон».

А потім лорд Джон Конінтон зможе з відчуттям задоволення померти.

Звіяний вітром

Новина пролетіла табором, як гарячий вітер. «Вона іде. Її військо вирушило в похід. Вона мчить на південь, у Юнкай, аби спалити місто й узяти всіх його мешканців на мечі, а ми йдемо на північ назустріч їй».

Жабка почув це від Дика Солом'яного, який почув це від старого Вілла Бабкуватого, який почув це від пентосянина на ім'я Міріо Міракіс, двоюрідний брат якого служив чашником у Пошарпаного Правителя.

— Братан чув у це у командному наметі, з вуст самого Каго,— наполягав Дик Солом'яний.— Ми виступимо ще до кінця дня, ось побачиш.

Так і сталося. Від Пошарпаного Правителя через капітанів і сержантів прийшов наказ: збирайте намети, вантажте мулів, сідлайте коней, на зорі вирушаємо на Юнкай.

— Не думаю, що юнкайці пустять нас у своє Жовте місто крутитися навколо їхніх доньок,— передрікав Бакк, косоокий арбалентник-мирсянин, чиє ім'я перекладалося як «біб».— У Юнкаї ми поповнимо запаси, можливо, поміняємо коней, а тоді рушимо в Мірін на танок з королевою драконів. Отож швидше стрибай, Жабко, й добре нагострой меч господаря. Може, він йому дуже скоро знадобиться.

У Дорні Квентин Мартел був княжичем, у Волантисі — купчиком, але на узбережжі Невільничої бухти він став просто Жабкою, зброєносцем кремезного і голомозого лицаря-дорнянина, якого перекупні мечі називали Зеленачем. Звіяні вітром брали які завгодно імена й коли заманеться їх міняли. Квентина вони обізвали Жабкою, бо він швидко підстрибував, щоб виконувати будь-який наказ Здорованя.

Навіть командувач зв'язних вітром нікому не відкривав свого справжнього імені. Деякі з загонів вільнонайманців постали ще в добу крові та хаосу після Руїни Валерії. Інші сьогодні створювалися, а завтра вже зникали. Зв'язні вітром існували вже тридцять років і за цей час мали тільки одного командувача — тихоголосого сумноокого пентоського шляхтича, який називався Пошарпаном Правителем. Чуприна і кольчуга в нього були срібні, а от пошарпанний плащ був сплетений з різнобарвних стрічок — синіх, сірих і фіолетових, червоних, золотих і зелених, малинових, багряних і блакитних, вигорілих на сонці. Коли Пошарпаному Правителю було двадцять три, розповідав Дик Солом'яний, магістри Пентоса обрали його своїм правителем — за кілька годин після того, як обезголовили свого попереднього правителя. Але він не захотів лишатися, а підперезався поясом з мечем, сів на улюбленого коня й утік у Спірні землі, щоб ніколи вже не повертатися у Пентос. Він воював з середніми синами, з залізними щитами та з Дівиними ратниками, а потім разом з п'ятьма побратимами створив загін зв'язних вітром. З отих шістьох засновників уцілів тільки він.

Жабка гадки не мав, чи бодай щось із цього правда. Відтоді як він у Волантисі записався до зв'язних вітром, Пошарпаного Правителя він бачив тільки здалеку. Дорняни були новачками, зеленими новобранцями, м'ясом для стріл, їх було тільки троє серед двох тисяч вояків. Командувач водив товариство з вищими чинами. «Я не зброносець,— почав протестувати Квентин, коли таку воєнну хитрість запропонував Герис Дринквотер (якого тут називали Дорнянин Герольд, щоб відрізнити від Герольда Червоноспиноного і Чорного Герольда, а іноді Дринк, бо Здоровань одного разу обмовився і так його назвав).— Я свої остроги заслужив ще в Дорні. Я такий самий лицар, як і ви».

Але Герис мав рацію: вони з Арчем мають захистити Квентина, а це означає, що хлопець мусить бути завжди поряд зі Здорованем. «З нас трьох найкращий боєць — Арч,— зауважив Дринк,— та лише ти можеш сподіватися побратися з королевою драконів».

«Побратися з нею чи повоювати — хай що мене чекає, а зовсім скоро я з нею зустрінуся». Що більше Квентин чув про Данерис Таргарієн, то більше боявся зустрічі з нею. Юнкайці впевнені, що вона годує своїх драконів людським м'ясом і купається у крові цнотливиць,

щоб шкіра залишалася гладенькою і м'якою. Біб з цього сміявся, зате обожнював байки про хтивість срібної королеви у коханні.

— Один з її капітанів походить з роду, де всі чоловіки мають фугові прутні,— розповідав він,— але для неї і він замалий. Вона кочувала з дотраками і звикла злягатися з жеребцями, то чоловік не в змозі тепер її задовольнити.

А Книжник, розумний мечник-волантисянин, який вічно сидів, закопавшись у який-небудь крихкий сувій, вважав королеву драконів сказаною і смертоносною.

— Той її хал убив її брата, щоб зробити її королевою. А потім вона убила свого хала, щоб стати халесі. Вона приносить криваві жертви, бреше як дихає, без жодної причини може накинутися на своїх. Вона порушувала мирні угоди й катувала послів... і батько в неї теж був сказаний. Це у крові.

«Це у крові». Король Ейрис II і справді був божевільний, увесь Вестсрос це знав. Двох своїх правиць він засудив до вигнання, а третього спалив. «Якщо Данерис така сама кровожерлива, як її батько, чи треба мені все одно з нею одружуватися?» Князь Доран про таку вірогідність ніколи не говорив.

Жабка радо забереться з Астапора. Червоне місто понад усе йому нагадувало пекло. Юнкайці запечатали розбиту браму, замкнувши в місті мертвих і присмертних, але те, що встиг побачити Квентин Мартел, проїжджаючи цими червоними цегляними вулицями, переслідуватиме його до кінця життя. Ріка забита трупами. Жриця у подертій мантиї, насаджена на палю, годує хмару блискучих зелених мух. Напівмертві люди дивляться вулицями, закривавлені й закаляні. Діти б'ються за недосмажених цуценят. Останній вільний король Астапора верещить, сидячи в ямі, де на нього спустили два десятки голодних псів. І вогонь, вогонь усюди. Заплющуючи очі, Квентин і зараз їх бачив: язики полум'я, що кружляють навколо цегляних пірамід, більших за всі відомі йому замки; клуби масного диму, які звиваються угору, мов величезні чорні змії.

Коли вітер віяв з півдня, в повітрі пахло димом навіть тут, за три милі від міста. За тими крихкими червоними цегляними стінами Астапор і досі курився, хоча великі пожежі переважно вже загасили. Попіл літав ліниво на вітру, нагадуючи великі сірі сніжинки. Це буде щастя — забратися звідси.

Здоровань був з ним згоден.

— Давно пора,— сказав він, коли Жабка розшукав його; він грав у кості з Бобом, Книжником і старим Біллом Бабкуватим і, як завжди, програвав. Перекупні мечі обохнювали Зеленача, який в азартні ігри грав так само безстрашно, як і воював, от тільки з набагато меншим успіхом.— Принеси мої обладунки, Жабко. Ти відчистив кров з кольчуги?

— Так, сер.

Кольчуга в Зеленача була стара й важка, латана-перелатана, добряче поношена. Те саме можна було сказати і про його шолом, латний комір, поножі, латні рукавиці й решту його розрізнених обладунків. У Жабки лати були ненабагато кращі, а в сера Гериса навіть гірші. «Дружинна криця» — ось як назвав їх зброяр. Квентин не питав, скільки вояків носило їх до нього, скільки вояків у них загинуло. Свої власні пишні обладунки вони залишили у Волантисі разом із золотом і справжніми іменами. Заможні лицарі з давніх гонорових домів не їдуть за вузьке море і не стають перекупними мечами, якщо тільки їх не засудили до вигнання через якийсь ганебний вчинок. «Краще вдавати голоту, ніж лиходія»,— заявив Квентин, коли Герис розповів їм свій план.

Звіяні вітром згорнули табір менш як за годину.

— Виїжджаємо,— оголосив класичною валерійською, яка вважалася офіційною мовою загону, Пошарпаній Правитель, сидячи на величезному сивому бахматі. Сірий у яблуках зад жеребця замість опони прикрашали ветхі стрічки, які його господар віддирав з одягу людей, убитих ним у бою. Плащ у самого Правителя мало чим відрізнявся. Правитель був уже немолодий, за шістдесят, але у високому сідлі сидів дуже прямо, а його громовитий голос долітав у всі кінці поля.— В Астапорі ми тільки побавилися,— сказав він,— а от у Міріні розгуляємося по-справжньому.

Перекупні мечі шалено заулюлюкали. На їхніх сулицях ляскали блакитні шовкові стьожки, а угорі пливли штандарти звіяних вітром — блакитно-білі роздвоєні прапори.

Троє дорнян улюлюкали разом з усіма. Якби змовчали, це б могло привернути увагу. Та коли звіяні вітром рушили на північ прибережною дорогою слідом за Кривавобородим і котячим загonom, Жабка під'їхав ближче до Дорнянина Герольда.

— Вже час,— сказав він загальною мовою Вестеросу. В загоні є ще вестеросяни, але небагато, і зараз поблизу нікого з них не було.— Час діяти.

— Не тут,— застеріг Герис, вдягнувши на обличчя порожню лицедійську посмішку.— Поговоримо ввечері, коли станемо табором.

Старою гіскарською прибережною дорогою з Астапора до Юнкая — сто льє, а з Юнкая до Міріна — ще п'ятдесят. До Юнкая вільнонайманці на добрих конях здатні дістатися за шість днів, якщо їхатимуть швидко, і за вісім — якщо не поспішатимуть. Пішим легіонам зі Старого Гіса треба в півтора разу більше часу, а юнкайцям і їхнім солдатами-рабам...

— З такими генералами це ще диво, що вони всі в море не помарширували,— промовив Біб.

Командирів юнкайцям точно не бракувало. Головнокомандувачем у них був старий звитяжець на ім'я Юрхаз зо Юнзак, але його звіяні вітром бачили тільки здалеку, бо він приїздив і від'їздив у велетенському паланкіні, який тягнуло сорок рабів.

А от молодші командири траплялися на очі повсякчас. Юнкайські підпанки шмигали повсюди, як таргани. Половина з них називалася Газдан, Граздан, Маздан або Газнак; мистецтво розрізняти гіскарські імена зміг опанувати мало хто зі звіяних вітром, тож вони давали тим підпанкам глузливі прізвиська на свій смак.

Головним серед них був Жовтий Кит, непристойно товстий чолов'яга, який завжди ходив у жовтому токарі з золотими торочками. З такою вагою він і стояти без допомоги не міг, а ще в нього було нетримання сечі, тож він завжди жахливо смердів, і цей сопух не могли заглушити найміцніші парфуми. Зате, казали, він у Юнкаї найбагатший і любить різні химери: серед його рабів є хлопчик з цапиними ніжками й ратицями, бородата жінка, двоголовий монстр із Мантариса та гермафродит, що ночами гріє йому постіль.

— У нього і прутень, і поцька,— почав розповідати Дик Солом'яний.— А ще у Кита був колись велет, і він любив дивитися, як той пореє рабинь. Потім велет помер. Кажуть, Кит готовий заплатити за нового велета мішок золота.

Була ще Генералка, яка їздила на білому коні з рудою гривною і командувала сотнею рослявих рабів-солдатів, яких сама ростила й учила,— всі молоді, стрункі, м'язисті, у стегових пов'язках і жовтих

плащах на голе тіло, з довгастими бронзовими щитами з еротичними інкрустаціями. Їхній господині було не більш як шістнадцять, і вона вважала себе юнкайською Данерис Таргарієн.

Голубчик був не зовсім карлик, однак за поганого освітлення його цілком можна було прийняти за карлика. Попри це він походжав бундючно, як велет, розставляючи коротенькі пухкі ніжки й викочуючи вузькі пухкі груди. Таких високих солдатів, як у нього, зв'язні вітром ще не бачили: найнижчий з них був сім футів на зріст, а найвищий — близько вісьмох. Усі були довговиді й довгоногі, а спеціальні ходулі, вбудовані в поножі їхніх розцяцькованих обладунків, робили їх ще вищими. Корпус вони захищали рожевою емальованою кольчугою-лускою, а на голові носили високі шоломи, оздоблені гострими сталевими дзьобами та гребенями з рожевим пір'ям, яке стрибало на ходу. При боці солдати мали довгі криві шаблі, а в руках стискали списи врівень із собою, які з обох боків мали листоподібні гостряки.

— Голубчик сам їх розводить,— повідомив Дик Солом'яний.— Купує рослявих рабів з усього світу, парує чоловіків і жінок, а потім найвищих дітей віддає до загону чапель. Має надію, що одного дня вдасться відмовитися від ходуль.

— Кілька сеансів на дибі — і можна значно скоротити процедуру, — промовив Здоровань.

— Ото вони застрашливі,— засміявся Герис Дринк.— Кого ще боятися, як не ходуличників у рожевій лусці й пір'ї. Якби хтось із них за мною погнався, у мене від сміху сечовий міхур би луснув.

— А люди кажуть, у чапель королівський вигляд,— сказав старий Білл Бабкуватий.

— Якщо королі їдять ропух, стоячи на одній нозі.

— Чаплі боягузливі,— долучився Здоровань.— Одного разу ми з Дринком і Клетусом, полюючи, натрапили на чапель, які бродили на мілині, ловлячи пуголовків і дрібну рибку. Вигляд вони мали гарний, ага, аж тут у небі промайнув яструб — і вони всі злетіли в повітря, наче дракона угледіли. Такий вітер здійняли, що мене з коня збило протягом, але Клетус заклав стрілу в тятиву й підстрелив одну чаплю. На смак було схоже на качку, тільки сала менше.

Та навіть Голубчик і його чаплі блідли порівняно з безглуздим виглядом братства, яке перекупні мечі прозвали «володарями брязкунів». Коли останнього разу військо рабів зіткнулося з

незаплямованими королеви драконів, то не втрималося й почало розбігатися. Володарі брязкунів вигадали воєнну хитрість, щоб такого більше не трапилося: свої загони вони скували десятками — зап'ясток до зап'ястка і щиколотка до щиколотки.

— Ніхто один побігти не зможе — треба щоб усі десятеро бігли,— пояснив Дик Солом'яний.— Та навіть якщо всі десятеро кинуться тікати, то швидко бігти не зможуть.

— Та вони в біса йти швидко не можуть,— зауважив Біб.— А брязкіт чути за десяток льє.

Були тут й інші, такі самі божевільні, якщо не гірші: Пан Щокастий, П'яний Завойовник, Круглопикий, Кролик, Колісничник, Напахчений Звитяжець. Дехто з них мав двадцять солдатів, дехто — двісті, а дехто — дві тисячі; то все були раби, яких вони самі навчали й екіпірували. Всі воєначальники були заможні, пихаті, всі звалися капітанами й командирами, всі підкорялися тільки особисто Юрхазу зо Юнзаку, з презирством ставилися до перекупних мечів і були схильні до сварок через старшинство, таких самих нескінченних, як і незрозумілих.

Звіяні вітром здолали ще-но три милі, а юнкайці вже на дві з половиною милі відстали.

— Черета смердючих жовтих блазнів,— почав нарікати Біб.— Їм і досі невтямки, чому штормокруки й середні сини перекинулися до королеви драконів.

— Вони вважають — за золото,— сказав Книжник.— А чому, ти думаєш, вони так добре платять?

— Золото — це добре, а життя — ще краще,— зронив Біб.— В Астапорі ми махалися з каліками. Не боїшся зустрітися зі справжніми незаплямованими, воюючи на боці отакого наброду?

— Ми билися з незаплямованими в Астапорі,— мовив Здоровань.

— Я сказав — *справжніми* незаплямованими. Хлопчак з відтятими різницьким сікачем яйцями і в гостроверхому шоломі не стає миттєво незаплямованим. У королеви драконів вони справжні — вони не зламуються й не почнуть розбігатися, якщо перднути в їхньому напрямку.

— У неї і вони, і дракони,— зиркнув у небо Дик Солом'яний, так наче сама згадка про драконів може накликати їх на голови загону.— Тримайте мечі нагостреними, хлопці, скоро нас чекає справжня битва.

«Справжня битва»,— подумав Жабка. Ці слова каменем лягли в нутрі. Йому битва під мурами Астапора здалася дуже навіть справжньою, хоча він розумів, що саме мали на увазі перекупні мечі. «Це була бійня, а не битва»,— опісля казав, подекують, воїн-співець Дензо Д'ган. Дензо був капітан, ветеран сотні боїв. Досвід Жабки обмежувався тренуванням і турнірами, тож не йому ставити під сумнів вердикт загартованого вояка.

«Але спочатку було дуже схоже на битву»,— подумав Жабка, пригадуючи, як у нього замлоїло в животі, коли його розштовхав на світанні Здоровань. «Одягай обладунки, лежень,— прогуркотав він.— Різник дає нам бій. Вставай, якщо не хочеш піти йому на м'ясо».

«Король-різник мертвий»,— сонно запротестував Жабка. Цю історію вислухали всі, щойно висадилися з кораблів, які привезли їх зі Старого Волантиса. Корону вдягнув король Клеон Другий, але і він начебто загинув, і відтак Астапором правлять повія і божевільний голяр, чії поплічники б'ються за владу в місті.

«Може, нам збрехали,— озвався Здоровань.— А може, це інший різник. Може, перший різник, завиваючи, повстав з могили, щоб закатрупити трохи юнкайців. Немає в біса значення, Жабко. *Вдягай обладунки*». В наметі спали по десятеро, й на той час усі вже були на ногах — натягували бриджі й чоботи, вдягали на плечі довгі кольчуги, застібали нагрудники, підтягували ремінці поножів і наручів, хапали шоломи, щити й пояси з мечами. Прудкий Герис, як завжди, вдягнувся перший, від нього не відставав Арч. Разом вони допомогли закутися в броню і Квентину.

А за триста ярдів звідти нові астапорські незаплямовані вже виходили за браму, шикуючись під покришеними міськими мурами з червоної цегли, і світанкове світло відблискувало від їхніх шпичастих шоломів і гостряків довгих списів.

Троє дорнян разом вийшли з намету, щоб приєднатися до вояків, які вже мчали до конов'язі. Битва! Квентин вправлявся зі списом, мечем і щитом відтоді, як навчився ходити, але зараз це нічого не означало. «Воїне, додай мені сміливості»,— молився Жабка, а вдалині гриміли барабани: БУМ-бум-БУМ-бум-БУМ-бум. Здоровань указав на короля-різника, який, високий і напружений, сидів на закутому в броню коні, вбраний у мідну кольчугу-луску, яка яскраво зблискувала в ранішньому світлі. Квентину пригадалося, як до нього крадькома

заговорив Герис перед самим початком бою. «Хай що відбудуватиметься, тримайся біля Арча. Пам'ятай: ти серед нас єдиний, хто може отримати дівчину». На той час астапорці вже наступали.

Живий чи мертвий, а король-різник заскочив мудре панство зненацька. Юнкайці їй досі бігали в розмаяних токарах, намагаючись вишикувати своїх недовчених рабів у якусь подобу струнких лав, а в їхні блокадні лінії вже врізалися списи незаплямованих. Якби не союзники їй не всіма зневажувані найманці, юнкайців би здолали, але кіннота — звіяні вітром і котячий загін — за лічені хвилини зім'яла астапорські фланги, в той час як легіон Нового Гіса проскочив через юнкайський табір і зустрів незаплямованих спис до списа і щит до щита.

Далі почалася різанина, от тільки цього разу король-різник опинився не з того боку різницького сікача. Зрештою його зарубав Каго, який пробився через королівських захисників на своєму велетенському бахматі й розтяв Клеона Великого від плеча до стегна одним ударом кривого валерійського араха. Жабка цього не бачив, але ті, хто бачив, запевняли, що Клеонова мідна кольчуга луснула, як шовк, а з-під неї з жахливим смородом порснула сотня могильних хробаків. Усе-таки Клеон був мертвий. У відчаї астапорці витягли його з могили, закули в броню і прив'язали на коня в надії, що це додасть незаплямованим відваги.

Але падіння мертвого Клеона поклато край надіям. Нові незаплямовані покидали списи та щити й чкурнули назад у місто, аж виявили, що брама зачинена. У різанину, яка почалася після цього, Жабка теж зробив свій внесок, разом з рештою звіяних вітром топчучи кіньми переляканих свнухів. Він їхав поряд зі Здорованем, рубаючи направо й наліво, і клин звіяних вітром, наче гостряк списа, врубався у незаплямованих. Коли ж найманці прорвалися через незаплямованих, Пошарпаний Правитель розвернув їх і знову спрямував у бій. Лише на зворотній дорозі Жабка добре роздивився обличчя під шпичастими бронзовими шоломами й усвідомив, що більшість вояків там — не старші за нього. «Зелені хлопчаки, які за мамцями ще плачуть», — думав він, не припиняючи їх убивати. Заки він виїхав з поля бою, з його меча цебеніла кров, а рука так утомилася, що він не міг її підняти.

«І то ще була не битва, — подумав він. — А справжня битва почнеться дуже скоро, і нам потрібно щезнути до її початку, щоб не

опинитися не на тому боці».

Увечері звіяні вітром отаборилися на березі Невільничої бухти. Жабці випала перша варта, і його відіслали чатувати конов'язь. Герис зустрівся з ним там після заходу сонця, коли на воді заблищало світло півмісяця.

— Здоровань теж мав прийти,— сказав Квентин.

— Він пішов на пошуки старого Вілла Бабкуватого — хоче програти йому рештки свого срібла,— сказав Герис.— Нехай. Він учинить так, як ми скажемо, хоч йому не й не сподобається.

— Не сподобається.

Квентину теж багато чого не подобалося. Плисти на переповненому кораблі, який шарпали вітри і морські хвилі, їсти черствий хліб з довгоносиками, до солодкого безпам'ятства пити чорний морський ром, спати на купі цвілої соломи, нюхаючи сморід незнайомців... та цього він очікував, ставлячи свій підпис на клаптику пергаменту у Волантисі й на рік віддаючи свій меч на службу Пошарпаному Правителеві. Такі труднощі можна перетерпіти, ніякі пригоди без цього не обходяться.

Але те, що планується далі, то чиста зрада. Юнкайці привезли їх зі Старого Волантиса воювати за Жовте місто, але зараз дорняни збираються перекинутися на інший бік. Тобто зректися своїх побратимів. Звіяні вітром — не те товариство, яке Квентин обрав би з власної волі, але разом з ними він перетнув море, ділив мед і м'ясо, воював, обмінювався байками з тими кількома, чию говірку міг зрозуміти. А якщо всі його байки насправді були не більш ніж байки, то що ж — така ціна перевозу в Мірін.

«Честі це нам не зробить»,— застерігав ще в «Купецькій хаті» Герис.

— Може, Данерис уже на півдорозі до Юнкая разом з усім військом,— мовив Квентин, прогулюючись поміж коней.

— Може,— озвався Герис,— але навряд чи. Ми вже такі чутки чули. Астаторці були переконані, що Данерис разом з драконами прилетить на південь, щоб зняти облогу. Вона не з'явилася тоді, не з'явиться й тепер.

— Ми цього напевно знати не можемо. Мусимо тікати, поки не довелось воювати з жінкою, до якої я приїхав свататися.

— Спершу дійдемо до Юнкая. Ці землі,— вказав Герис на пагорби,— належать юнкайцям. Ніхто тут не прихистить і не нагодує трьох дезертирів. На північ від Юнкая починається нейтральна смуга.

Він мав рацію. І все одно Квентин почувався незатишно.

— Здоровань завів тут забагато друзів. Він знав, що ми плануємо тихенько втекти й перекинутися до Данерис, а тепер йому важко буде залишати товаришів, з якими він воював. Якщо занадто затримаємося, тоді взагалі це матиме такий вигляд, наче ми дезертируємо напередодні бою. Він так не вчинить. Ви знаєте його незгірше за мене.

— Хай коли ми втечемо, все одно це дезертирство,— заперечив Герис,— а Пошарпаний Правитель дезертирів дуже не любить. Він вишле за нами погоню, і Семеро спасить, якщо нас упіймають. Якщо пощастить, нам просто відрубують ступню, щоб ми вже більше точно не тікали. Якщо не пощастить, нас віддадуть Гарній Мерис.

Квентин аж затнувся. Гарна Мерис жахала його. Родом з Вестеросу, вона була вища за нього — до шістьох футів їй не вистачало одного пальця. За двадцять років, які вона провела з вільнонайманцями, нічого в ній гарного не залишилося — ні зовні, ні всередині.

Герис узяв його під руку.

— Почекай. Ще кілька днів — і все. Ми перетнули півсвіту, тож потерпи ще кілька льє. Де-небудь на північ від Юнкая нам обов'язково випаде шанс вислизнути.

— Як скажеш,— промовив Жабка з сумнівом...

...але на цей раз боги його послухали, і шанс випав набагато раніше.

Сталося це за два дні. До їхнього багаття під'їхав Г'ю Гангерфорд і промовив:

— Дорнянина викликають у командний намет.

— Кого саме? — запитав Герис.— Ми всі троє — дорняни.

— Тоді всіх трьох.

Нахмурений і непривітний Гангерфорд мав скалічену руку: довгий час він був у загоні скарбничим, поки Пошарпаний Правитель не зловив його на крадіжках зі скринь і не відтяв йому три пальці. Тепер він став простим сержантом.

«Що це може бути?» Досі Жабка вважав, що командувач і знати не знає, живий він ще чи вже ні. Однак Гангерфорд уже поїхав уперед,

тож часу ставити питання не було. Лишалось забрати Здорованя й іти в командний намет, як наказано.

— Ні в чому не зізнавайтесь й будьте готові битися,— сказав товаришам Квентин.

— Битися я завжди готовий,— озвався Здоровань.

Коли дорняни з'явилися у велике сіре парусинове шатро, яке Пошарпаний Правитель називав своїм полотняним палацом, тут було людно. За мить Квентин збагнув, що більшість присутніх була з Сімох Королівств або з їхніх нащадків вестероської крові. «Вигнанці й сини вигнанців». Дик Солом'яний стверджував, що у загоні зо шість десятків вестеросців; добра третина з них була присутня, включаючи самого Дика, Г'ю Гангерфорда, Гарну Мерис і золоточубого Льюїса Ланстера, найкращого лучника в загоні.

Був тут і Дензо Д'ган, а поряд з ним — велетень Каґо. Тепер його прозивали Каґо Трупоріз, але тільки позаочі: він швидко спалахував, а його крива чорна шабля була така сама нещадна, як і її власник. На світі сотні валерійських мечів, та лише жменька валерійських арахів. Ні Каґо, ні Д'ган не були вестеросцями, однак обидва були капітанами, дуже шанованими Пошарпаним Правителем. «Присутні і його права рука, і ліва. Готується щось серйозне».

Заговорив сам Пошарпаний Правитель.

— Прийшов наказ від Юрхаза,— мовив він.— Схоже, вцілілі астапорці повилазили зі своїх нір. У Астапорі, окрім трупів, нічого не лишилося, тож вони наводнюють околиці — сотнями, ба й тисячами, всі голодні та хворі. Юнкайці не воліють підпускати їх до Жовтого міста. Нам наказано вистежувати їх і відганяти геть — або назад до Астапора, або на північ до Міріна. Якщо королева драконів захоче їх забрати до себе — нехай. У половини з них різачка, а навіть якщо хтось і здоровий, то це — зайві роти.

— Юнкай ближче, ніж Мірін,— зазначив Г'ю Гангерфорд.— Що як вони не схочуть повертати, мілорде?

— Для цього вам мечі й сулиці, Г'ю. Хоча, можливо, луки в такому разі кращі. Тримайтеся подалі від тих, у кого побачите ознаки різачки. Я висилаю в гори половину нашого загону — п'ятдесят патрулів по двадцять вершників. Кривавобородий отримав такий самий наказ, тож коти теж братимуть участь.

Вояки почали презиратися, кількоро щось пробурмотіли собі під носа. Хоча і зв'язні вітром, і котячий загін законтрактвані Юнкаєм, ще рік тому в Спірних землях вони воювали по різні боки фронту, і ворожнеча ще не припинилася. Лютий командувач котів Кривавобородий, гучноголосий велет, обожнював різанину й не приховував свого презирства до «сивих стариганів у руб'ї».

Дик Солом'яний прочистив горло.

— Перепрошую, але ми тут усі походимо з Сімох Королівств. Досі м'лорд ніколи не поділяв загін за походженням чи мовою. Чому нас усіх відсилають разом?

— Доречне питання. Ви поїдете на схід, заглибитесь в гори, тоді по широкому колу обігнете Юнкай і рушите на Мірін. Якщо наскочите на астапорців, женіть їх на північ або вбивайте... але знайте, що це не головна мета вашого походу. Далі за Жовтим містом ви, швидше за все, почнете натрапляти на патрулі королеви драконів. На середніх синів або штормокруків. І ті, і ті підійдуть. Переходьте до них.

— Переходити до них? — перепитав сер Орсон Стоун, лицар з байстрюків.— Хочете зробити з нас перекинчиків?

— Хочу,— мовив Пошарпаний Правитель.

Квентин Мартел мало не розреготався вголос. «Боги збожеволіли».

Вестеросці ніяково переминалися. Дехто, опустивши погляди, так пильно вдивлявся в свій кубок з вином, наче сподівався отримати там підказку. Г'ю Гангерфорд нахмурився.

— Гадаєте, королева Данерис нас прийме...

— Саме так я і гадаю.

— ...а якщо й прийме, що далі? Хто ми — шпигуни? Наймані вбивці? *Посли?* Ви хочете перекинутися на інший бік?

— Це Правитель вирішуватиме, Гангерфорде,— скривився Каґо.
— Ваша справа — робити, що накажуть.

— Як завжди,— Гангерфорд підніс свою двопалу руку.

— Давайте по щирості,— заговорив воїн-співець Дензо Дган.— Юнкайці не викликають довіри. Хай як закінчиться війна, зв'язні вітром мусять поживитися. І наш Правитель мудро чинить, що не закриває для нас різні шляхи.

— Командуватиме вами Мерис,— мовив Пошарпаний Правитель.
— Вона знає мої плани... та й Данерис Таргарієн, можливо, до жінки

поставиться прихильніше.

Квентин озирнувся на Гарну Мерис. Зустрівшись поглядом з її голодними мертвими очима, він здригнувся. «Не подобається мені це».

У Дика Солом'яного теж залишалися сумніви.

— Дівчина не дурна, щоб нам повірити. Навіть з Мерис. *Особливо* з Мерис. Гей, та я сам не довіряю Мерис, а я з нею кілька разів переспав,— посміхнувся він, але ніхто не засміявся. А тим паче Гарна Мерис.

— Думаю, ти помиляєшся, Дику,— сказав Пошарпаний Правитель.— Ви всі вестеросці. Друзі-краяни. Ви розмовляєте тою самою мовою, поклоняєтеся тим самим богам. Мотив у вас такий: ви всі від мене натерпілися. Дику, я шмагав тебе більше, ніж будь-кого у загоні, і твоя спина — найкращий тому доказ. Г'ю після мого уроку дисципліни втратив три пальці. Мало не півзагону гвалтувало Мерис. Не *нашого* загону, щира правда, але про це необов'язково згадувати. Вілл Лісовик, ну, ти просто покидьок. Сер Орсон звинувачує мене в тому, що його брата відіслали у Скорботу, а сер Лусіфер і досі кип'ятиться через ту рабіню, яку в нього забрав Каґо.

— Міг би її віддати, побавившись,— почав нарікати Лусіфер Лонг.— Не було причин її вбивати.

— Вона була потворна,— сказав Каґо.— А це достатня причина.

Пошарпаний Правитель провадив так, наче не почув ані слова.

— Вебере, ти маєш претензії на втрачені у Вестеросі землі. Ланстере, я вбив хлопця, який так тобі подобався. А ви, трійця дорнян, вважаєте, що ми вам набрехали. В Астапорі вдалося награбувати значно менше, ніж вам обіцяли у Волантисі, а я ще й забрав левову частку.

— А це щира правда,— мовив сер Орсон.

— Добра та воєнна хитрість, у якій є трохи правди,— сказав Пошарпаний Правитель.— Усі ви маєте чимало підстав, щоб попроситися зі мною. А Данерис Таргарієн знає, які перекупні мечі непостійні. Її власні середні сини та штормокруки взяли юнкайське золото, але не вагаючись приєдналися до неї, коли хід бою почав змінюватися на її користь.

— Коли виїжджаємо? — запитав Льюїс Ланстер.

— Негайно. Стережіться котів і довгосписів, які вам стрічатимуться. Ніхто, крім присутніх зараз у наметі, не знає, що наше

дезертирство — то воєнна хитрість. Якщо зарано кинете в цій грі кості, вас скалічать як дезертирів або випустять вам кишки як перекинчикам.

Виходячи з командного намету, троє дорнян мовчали. «Двадцять вершників, які всі розмовляють загальною мовою,— думав Квентин.— Шепотітися нам стане значно важче».

Здоровань сильно ляснув його по спині.

— Отож. Це чудово, Жабко. Полювання на драконів.

Норовлива наречена

Сидячи у палатах Галбарта Гловера, Аша Грейджой попивала вино Галбарта Гловера, коли мейстер Галбарта Гловера приніс їй листа.

— Міледі,— промовив мейстер схвильовано — як і завжди, коли говорив до неї.— Птах з Кургантона.

Він так пхнув їй пергамент, наче йому нетерпеливлося його здихатися. Туго скручений сувій був запечатаний кружечком твердого рожевого воску.

Кургантон... Аша намагалася пригадати, хто править Кургантоном. «Якийсь лорд-північанин, зовсім не друг мені». А печатка... Болтони Страхфортські виїзять на бій під рожевими прапорами, померезаними крихітними краплями крові. Цілком природно, що й віск вони використовуватимуть рожевий.

«Я тримаю в руці отруту,— подумала Аша.— Мені слід листа спалити». Натомість вона зламала печатку. На коліна їй випав шматочок шкіри. Коли ж Аша прочитала сухі брунатні слова, її чорні думи стали ще чорніші. «Чорні слова на чорних крилах». Круки ніколи не приносять добрих новин. Останнє повідомлення прийшло у Пуццанський Насип від Станіса Баратеона, який вимагав прихилити коліно. А це ще гірше.

— Північани взяли Кейлінський Рів.

— Болтонів Байстрюк? — запитав Карл, який сидів поряд з Ашею.

— Ремсі Болтон, лорд Вічнозимський, як він підписався. Але тут є й інші підписи.

Під його розчерком поставили свої імена леді Дастін, леді Сервин і четверо Рисвелів. Поряд намальований був неоковирний велет —

знак когось з Амберів.

Підписи поставили мейстерським чорнилом, зробленим із сажі й дьогтю, але саме повідомлення було нашкрябане брунатними літерами, величезним гострим почерком. Писалося про падіння Кейлінського Рову, про тріумфальне повернення хранителя Півночі у свої володіння, про скоре весілля. Починалося воно так: «Цього листа я пишу кров'ю залізних»,— а закінчувалося так: «Шлю кожному з вас часточку королевича. Затримаєтеся на моїх землях — розділите його долю».

Аша вважала молодшого брата мертвим. «Краще вже мертвий, ніж оце». На колінах у неї лежав шматочок шкіри. Аша піднесла його до свічки, спостерігаючи, як починає клубочитися дим, допоки весь шматочок не охопило полум'я й не почало лизати їй пальці.

Мейстер Галбарта Гловера очікувально застиг поряд.

— Відповіді не буде,— повідомила вона йому.

— Можна мені розповісти ці новини леді Сибеллі?

— Як хочете.

Аша не могла сказати, порадує леді Сибеллу Гловер падіння Кейлінського Рову чи ні. Леді Сибелла хіба що не замешкала у своєму богопралісі, молячись за дітей і за щасливе повернення чоловіка. «Ще одна молитва, швидше за все, лишиться без відповіді. Її серце-дерево таке саме глухе й сліпе, як і наш затонулий бог». Робет Гловер з братом Галбартом виїхали на південь разом з Юним Вовком. Якщо чутки про Червоне весілля правдиві бодай наполовину, навряд чи брати повернуться на північ. «Принаймні діти її живі, й це завдяки мені». Аша залишила їх у Десятивежжі під наглядом своїх тіток. Доньку леді Сибелли, немовлятко, ще не відняли від грудей, і Аша вирішила, що дівчинка навряд чи витримає ще одну мандрівку штормовим морем. Аша вклала листа мейстрові в руки.

— Ось. Нехай потішиться, якщо зможе. Можете йти.

Легенько уклонившись, мейстер вийшов. Щойно він пішов, до Аші обернувся Трис Ботлі.

— Якщо упав Кейлінський Рів, за ним упаде й Торенів Квадрат. А далі прийде наша черга.

— Але ще нескоро. Заяча Губа пустить їм кров.

Торенів Квадрат — це не руїни, як Кейлінський Рів, а Дагмер — залізний до шпиків кісток. Він помре, а не здасться.

«Якби батько був живий, Кейлінський Рів ніколи не впав би». Балон Грейджой знав, що Рів — це ключ до Півночі. Юрон це теж знає, але йому байдуже. Так само йому байдуже, що станеться з Пущанським Насипом чи Тореновим Квадратом.

— Юронові не цікаві Балонові завоювання. Мій стрийко полює на драконів.

Вороняче Око скликав на Стару Весь усі сили Залізних островів і відплив у Призахідне море, а його брат Віктаріон почалапав за ним, як побитий пес. На Пайку більше нема до кого звернутися, окрім її лорда-чоловіка.

— Ми лишилися самі.

— Дагмер їх розчавить,— запевнив Кром, який жодну жінку так не любив, як битву.— Вони ж прості вовки.

— Усі вовки загинули,— Аша колупнула нігтем великого пальця рожевий віск.— А це — шкуродери, які їх повбивали.

— Нам слід їхати у Торенів Квадрат і з'єднати перед боєм сили,— заявив Квентон Грейджой, далекий Ашин родич і капітан «Соляної дівки».

— Ага,— підтвердив Дагон Грейджой, ще більш далекий родич. Його прозивали Дагоном Допивахою, але тверезий чи п'яний, а воювати він любив.— Чого це вся слава має дістатися Заячій Губі?

Двоє слуг Галбарта Гловера принесли смаженину, але отой шматочок шкіри геть зіпсував Аші апетит. «Мої люди вже втратили будь-яку надію на перемогу,— похмуро усвідомила вона.— Зараз вони лише шукають хороброї смерті». Вовки їм це, понад усякий сумнів, забезпечать. «Рано чи пізно вони прийдуть відвойовувати цей замок».

За високими соснами вовчого лісу сідало сонце, коли Аша піднялася дерев'яними сходами у спальню, яка колись належала Галбартові Гловеру. Вона перепила вина, й у голові гупало. Аша Грейджой любила своїх людей — і капітанів, і їхні команди, однак половина з них — йолопи. «Хоробрі йолопи, та все одно йолопи. Їдьмо до Заячої Губи, ага... так наче це можливо...»

Між Пущанським Насипом і Дагмером — багато льє, і горбаті гори, і густі ліси, і бурхливі річки, а північан стільки, що про це краще й не думати. А в Аші — чотири лодії і менш як двісті людей... включно з Тристифером Ботлі, на якого не можна покладатися. Попри всі його

розмови про кохання, вона не могла уявити, що Трис кинеться в Торенів Квадрат, щоб там загинути разом із Заячою Губою.

Карл пішов разом з нею до спальні Галбарта Гловера.

— Забирайся,— сказала йому Аша.— Хочу побути сама.

— Насправді ти хочеш мене,— він спробував її поцілувати.

Вона відштовхнула його.

— Ще раз мене торкнися — і я...

— Що? — витягнув він кинджал.— Роздягайся, дівчино.

— Іди в сраку, безбородий хлопчисько.

— Краще в твою піхву.

Одним змахом він розтяв шнурівку на її шкірянці. Аша потягнулася по свій топір, але Карл, випустивши кинджал, стиснув її зап'ясток і заломив їй руку, поки зброя не випала з її пальців. Карл штовхнув Ашу на Гловерове ліжко, міцно її поцілував і зірвав з неї сорочку, звільнивши груди. Коли вона спробувала засадити йому коліном у пах, він ухилився й колінами розсунув їй ноги.

— Я тебе отримаю.

— Тільки спробуй,— виплюнула вона,— і я тебе уві сні заріжу.

Коли він у неї увійшов, вона стікала соком.

— Хай тобі грець! — кричала вона.— Хай тобі грець, хай тобі грець!

А він смоктав їй пипки, поки вона не зойкнула від болю й від задоволення водночас. Весь світ змалів до її піхви. Аша забула про Кейлінський Рів, і Ремсі Болтона, і надісланий ним шматочок шкіри, забула про царезбори, забула про свою поразку, забула про своє вигнання, і про своїх ворогів, і про свого чоловіка. Важили тільки Карлові руки, тільки його вуста, тільки його руки на її тілі та його прутень усередині неї. Він порав її, поки вона не закричала, а потім ще трохи, поки не почала схлипувати, й аж тоді нарешті випустив сім'я їй у лоно.

— Я — заміжня жінка,— по всьому нагадала йому Аша.— Ти мене збезчестив, клятий ти безбородий хлопчисько. Мій лорд-чоловік відріже тобі яйця і вдягне на тебе сукню.

— Якщо зможе злізти зі свого престолу,— скотився з неї Карл.

У кімнаті було холодно. Аша підвелася з ліжка Галбарта Гловера та скинула з себе подертий одяг. На шкірянку потрібна нова шнурівка, а от сорочка геть зіпсована. «Все одно вона ніколи мені не

подобалася». Аша кинула її в полум'я. Решту лишила на підлозі. Груди боліли, а Карлове сім'я стікало по стегнах. Слід буде зварити місячного узвару, бо є ризик привести на світ ще одного кракена. «Хіба не байдуже? Батько мертвий, мати помирає, з брата луплять шкіру, а я нічого не можу вдіяти. І я у шлюбі. У шлюбі та у злюбі, от тільки з різними чоловіками».

Коли вона ковзнула назад під хутра, Карл уже спав.

— Тепер твоє життя — моє. Де я поділа свій кинджал?

Притиснувшись Карлові до спини, Аша обійняла його руками. На Островах він був знаний як Карл-Дівиця — частково щоб відрізнити його від Карла Шепарда, Дивака Карла Кенінга, Карла Меткого Топора й Карла Невільника, але здебільшого за його гладенькі щоки. Коли вони з Ашею щойно познайомилися, Карл намагався відростити бороду. «Персиковий пушок»,— зі сміхом називала її Аша. Карл зізнався, що в житті персика не бачив, тож вона сказала, що йому обов'язково слід приєднатися до неї в наступній мандрівці на південь.

Тоді ще було літо, на Залізному троні сидів Роберт, Балон думав думу на Скелястому престолі, а в Сімох Королівствах панував мир. Аша на «Чорному вітрі» попливла уздовж узбережжя, ведучи торгівлю. Заходили на Білий острів, у Ланіспорт і два десятки менших портів, а потім завітали в Арбор, де персики завжди величезні й солодкі. «Бачиш»,— сказала Аша, уперше приставивши персик до Карлової щоки. А коли звеліла йому відкусити, по підборіддю в нього побіг сік, і довелося його зцілувати.

Тої ночі вони насолоджувалися персиками й одне одним, а на світанку Аша почувалася ситою, липкою і щасливою, як ніколи доти. «Це було шість чи сім років тому?» Від літа зосталися самі спогади, а персиком востаннє Аша тішилася три роки тому. Однак вона ще тішилася Карлом. Може, її не хотіли капітани й королі, зате він хотів.

В Аші були й інші коханці — хтось ділив з нею ліжко півроку, а хтось — півночі. Карл задовольняв її краще за них усіх разом узятих. Нехай йому і раз на два тижні голитися забагато, але кошлата борода ще не робить чоловіка. Аші подобалося відчувати під пальцями його м'яку гладеньку шкіру. Подобалося, як спадає на плечі його довге пряме волосся. Подобалося, як він цілується. Подобалося, як він усміхається, коли вона проводить великими пальцями по його пипках. Волосся в нього між ніг майже таке саме пісочне, як і на голові, хіба

трішки темніше, однак м'яке як пух порівняно з її власними шорсткими чорними заростями. Це їй теж подобалося. У нього було тіло пливця — витягнуте й худорляве, без жодного шраму.

«Сором'язлива усмішка, дужі руки, спритні пальці й два надійні мечі. Що ще потрібно жінці?» Вона б радо одружилася з Карлом, але ж вона — донька лорда Балона, а Карл — низького роду, онук невільника. «Занадто низького роду, щоб з ним побратися, зате не надто низького, щоб смоктати його прутень». П'яна, вона, всміхаючись, пірнула під хутра й узяла його в рота. Карл заворушився уві сні, а вже за мить його прутень почав тверднути. Заки Аша знову довела його до збудження, Карл прокинувся, а вона спливала соком. Накинувши хутра на голі плечі, Аша осідлала коханця, пускаючи так глибоко в себе, що вже й не розрізнити, чия піхва, а чий прутень. Цього разу вони досягли вершини одночасно.

— Солодка моя леді,— пробурмотів по тому Карл хрипким зі сну голосом.— Солодка моя королева.

«Ні,— подумала Аша,— ніяка я не королева й ніколи нею не буду».

— Спи,— поцілувала вона його в щоку й, перетнувши спальню Галбарта Гловера, розчахнула віконниці. Місяць був майже повний, а ніч стояла така безхмарна, що можна було розгледіти гори з увінчаними снігом вершинами. «Холодні, похмурі й негостинні, але прегарні у місячному світлі». Забутлені гребені біло зблискували, як разок гострих зубів. Підніжжя гір і менші вершини губилися в темряві.

Море було ближче, всього за п'ять льє на північ, але його Аша не бачила. Забагато гір його відділяло. «І дерев, стільки дерев!» Північани називають цей ліс вовчим. Майже щоночі чути вовків, які перегукуються в темряві. «Океан листя. От був би це океан води!»

Пуццанський Насип, може, і ближче до моря, аніж Вічнозим, але, як на Ашу, все одно задалеко. В повітрі пахне соснами, а не сіллю. На північний схід від цих похмурих сірих гір простягається Стіна, над якою підняв свої штандарти Станіс Баратеон. «Ворог мого ворога — мій друг»,— кажуть люди, однак зворотний бік цієї монети — «Ворог мого друга — мій ворог». Залізні — вороги північан, яких так відчайдушно потребує цей самозванець Баратеон. «Могла б йому запропонувати своє молоде біле тіло»,— подумала Аша, відкидаючи з очей пасмо волосся, але Станіс одружений, і вона також, та й він —

давній ворог залізних. Під час першого заколоту її батька Станіс біля Білого острова розгромив Залізний флот й іменем свого брата підкорив Велику Весть.

Порослі мохом стіни Пуццанського Насипу оточували великий круглий пагорб з пласким верхом, увінчаний схожими на печеру палатами з прибудованою з одного боку сторожовою баштою, яка на п'ятдесят футів вивищувалася над пагорбом. Біля підніжжя пагорба був двір зі стайнями, паддоком, кузнею, криницею і кошарою, захищений глибоким ровом, невисоким земляним валом і частоколом. Зовнішні укріплення мали овальну форму, повторюючи ландшафт. Вони мали дві брами, обидві захищені парою квадратних дерев'яних веж, а по периметру — доріжку для патрулювання. З південного боку замку весь частокіл густо поріс мохом, який доповз до половини веж. На сході й заході тягнулися порожні поля. Коли Аша взяла замок, на тих полях росли овес і ячмінь, але під час атаки їх геть потолочили. Все, що посіяли по тому, побило кількома сильними морозами, й залишилися тільки гола земля, і попіл, і зів'ялі, підгнилі стебла.

Замок був старий, але не надто міцний. Аша відбила його у Гловерів, а Болтонів Байстрюк відіб'є його у неї. Але її він не облупить. Ашу Грейджой не взяти живою. Вона помре так, як і жила: з топором у руці й усмішкою на вустах.

Лорд-батько дав їй тридцять лодій, щоб узяти Пуццанський Насип. Залишилося чотири, включно з «Чорним вітром», й одна з них належить Ірису Ботлі, який приєднався до неї, коли всі решта повтікали. «Ні. Це несправедливо. Вони попливли додому, щоб присягнути своєму королю. Якщо хто і втік, то це я». На згадку про це їй і досі було соромно.

«Тікай»,— порадив Книгогриз, коли дядька Юрона несли вниз із гори Нага, щоб покласти йому на голову плавникову корону.

«Сказав крук до ворони. Їдь зі мною. Ти мені потрібен, щоб підняти людей Гарло». Тоді ще Аша думала боротися.

«Всі люди Гарло тут. Ті, чиє слово важить. Дехто з них викрикував Юронове ім'я. Я не нацьковуватиму Гарло на Гарло».

«Юрон скажений. І небезпечний. Той пекельний ріжок...»

«Я його чув. *Тікай*, Ашо. Щойно Юрона коронують, він кинеється шукати тебе. Не потрапляй йому на очі».

«Якщо я стану проти нього разом з іншими своїми дядьками...»

«...загинеш усіма знехтувана, одна проти всіх. Назвавши своє ім'я капітанам, ти віддала себе на їхній суд. І тепер ти не можеш іти проти їхнього присуду. Тільки одного разу присуд царезборів було скасовано. Почитай Гейрега».

Лише Родрик Книгогриз міг говорити про якусь старезну книжку, коли їхні життя балансували на лезі меча. «Якщо зостаєшся ти, зостануся і я»,— уперто сказала до нього Аша.

«Не дурій. Сьогодні ввечері Юрон обернувся до світу своїм усміхненим оком, та завтра... Ашо, ти — Балонова донька, і ти маєш більше прав на престол, аніж він. Поки ти дихаєш, ти для нього небезпечна. Якщо залишишся, тебе уб'ють або видадуть за Рудого Весляра. Не знаю, що гірше. *Тікай*. Іншого шансу не буде».

Аша причалила «Чорний вітер» у дальньому кінці острова саме на такий випадок. Стара Весь невелика. Аша вже до сходу сонця може бути на борту свого корабля, й не встигне Юрон кинутися на її пошуки, як вона вже плистиме в Гарло. Але вона вагалася, допоки вуйко не сказав: «Зроби це з любові до мене, дитинко. Не хочу бачити, як ти помираєш».

Отож вона втекла. Спершу в Десятивежжя, щоб попроситися з матір'ю. «Мене, мабуть, не буде довго»,— попередила її Аша. Леді Аланіс нічого не зрозуміла. «Де Теон? — запитала вона.— Де мій маленький хлопчик?» Леді Гвінесса лише хотіла знати, коли повернеться лорд Родрик. «Я на сім років за нього старша. Десятивежжя має належати мені».

Аша була ще в Десятивежжі — запасалася провізією, коли до неї дійшли новини про власне одруження. «Мою норовливу небогу час приборкати,— подейкували, казав Вороняче Око,— і я знаю чоловіка, який з цим упорається». Він віддав її за Ерика Айронмейкера й залишив Бийковадло правити Залізними островами, поки він сам полює на драконів. Свого часу Ерик був видатною особистістю — безстрашним розбійником, який похвалявся тим, що плавав разом з дідом Ашиного діда — тим самим Дагоном Грейджоєм, на честь якого назвали Дагона Допиваху. Бабусі на Білому острові й досі лякають онуків казками про лорда Дагона і його вояків. «На царезборах я ранила Ерикову гордість,— згадалося Аші.— Навряд чи він таке забуде».

Слід віддати стрийкові належне. Одним ударом Юрон перетворив суперника на прихильника, убезпечив острови на час своєї відсутності й позбувся Аші як загрози. «І добряче пореготав до того ж». Трис Ботлі розповідав, що на весіллі Юрон замість нареченої поставив тюленя. «Сподіваюся, Ерик не наполягав на шлюбній ночі»,— відповіла тоді Аша.

«Додому я повернутися не можу,— подумала Аша,— однак і тут надовго залишатися не наважуся». Її нервувала тиша цих лісів. Усе своє життя Аша провела на островах і кораблях. Море ніколи не мовчить. Хлюпотіння хвиль, які б'ються у скелястий берег, у неї у крові, але в Пущанському Насипі хвиль немає... тільки дерева, нескінченні дерева, сосни-солдати і чатові дерева, буки, ясені і прадавні дуби, каштани, залізодерева і ялинки. Шелестіли вони тихіше за море, й Аша їх чула тільки за вітряної погоди: тоді їхнє зітхання долиняло звідусіль, немов дерева перешіптувалися невідомою мовою.

Сьогодні шепотіння здавалося гучнішим, ніж зазвичай. «Це шурхотить сухе брунатне листя,— запевнила себе Аша,— і на вітру риплять гілки». Вона відвернулася од вікна, од лісу. «Мушу знову відчути палубу під ногами. А оскільки це неможливо, треба хоч поїсти». Сьогодні вона випила забагато вина, хліба з'їла зовсім мало, а тої чудової смаженини навіть не скуштувала.

У ясному світлі місяця легко було відшукати свій одяг. Аша вдягнула цупкі чорні бриджі, стьобану сорочку й зелену шкірянку, броньовану сталевими пластинами. Лишивши Карла з його снами, вона вийшла на зовнішні сходи фортеці, і сходинки зарипіли під її босими ногами. Один з чатових, які патрулювали стіни, побачив, як Аша спускається, і привітально підніс списа. Аша у відповідь свиснула. Коли вона перетинала двір дорогою на кухню, забрехали собаки Галбарта Гловера. «Добре,— подумалося їй.— Це заглушить шелестіння дерев».

Вона саме відрізала собі трикутник жовтого сиру з головки завбільшки з колесо, коли на кухню зайшов Трис Ботлі, закутаний у товсту шубу.

— Королево,— привітався він.

— Не глузуй з мене.

— Ви завжди правитимете у моєму серці. Хай скільки бевзів зійдеться на царезборах порепетувати, а цього їм ніколи не змінити.

«І що мені робити з цим хлопчиком?» Аша не мала сумнівів у його відданості. На горі Нага він не тільки її підтримав і викрикував її ім'я, але й після всього перетнув море, щоб приєднатися до неї, покинувши свого короля, рідню й домівку. «Але кинути Юронові виклик в обличчя він не наважився». Коли Вороняче Око вивів флот у море, Трис просто відстав, а змінив курс тільки тоді, коли інші кораблі пропали з поля зору. Проте навіть це вимагало мужності: на Острови Трис уже не зможе повернутися.

— Сиру? — запитала в нього Аша.— Є ще шинка й гірчиця.

— Я не їсти хочу, міледі. Ви це знаєте,— сказав Трис, який у Пуццанському Насипі відростив собі густу каштанову бороду. Заявляв, що так обличчя менше мерзне.— Я вас побачив зі сторожової башти.

— Якщо ти на чатах, що ти робиш тут?

— Там Кром і Гаген Ріг. Скільки очей потрібно, щоб наглядати за листям, яке шелестить у місячному світлі? Нам треба поговорити.

— Знову? — зітхнула вона.— Знаєш Гагенову доньку — оту руденьку? Корабель вона водить незгірше за чоловіків, і з обличчя гарна. Їй сімнадцять, і я бачила, як вона задивлялася на тебе.

— Не хочу я Гагенової доньки,— Трис мало не торкнувся Аші, але передумав.— Ашо, час забиратися. Кейлінський Рів — це було єдине, що стримувало навалу. Якщо залишимося тут, північани всіх нас повбивають, сама знаєш.

— Хочеш, щоб я втекла?

— Хочу, щоб ти жила. Я тебе кохаю.

«Ні,— подумала вона,— ти кохаєш цнотливу панночку, яка існує тільки у тебе в уяві: кохаєш перелякану дитину, яка потребує твого захисту».

— А я тебе не кохаю,— прямо сказала вона,— і я не звикла тікати.

— Що тут є такого, крім сосон, землі й ворогів, щоб за нього так міцно триматися? У нас є кораблі. Пливімо зі мною, почнемо на морі нове життя.

— Піратське?

Це було навіть спокусливо. «Нехай вовки забирають свій похмурий ліс, а нам дістанеться відкрите море».

— Купецьке,— заперечив Трис.— Попливемо на схід, як Вороняче Око, тільки по парчу і прянощі, а не по драконів ріг. Одна

мандрівка на Нефритове море — і ми багаті, як боги. Зможемо придбати особняк у Старгороді або в одному з вільних міст.

— Ти, я і Карл? — (Він аж здригнувся, почувши Карлове ім'я).— Може, Гагенова донька схоче поплисти з тобою на Нефритове море. А я і досі донька кракена. Моє місце...

— ...де? На Острови ти повернутися не можеш. Якщо не хочеш, звісно, скоритися своєму лорду-чоловікові.

Аша спробувала уявити себе в ліжку з Ериком Айронмейкером — причавлену його вагою, терплячи його обійми. «Краще вже він, аніж Рудий Весляр чи Ліворукий Лукас Код». Бийковадло колись був буйним велетнем, страшенно дужим, страшенно відданим, цілком безстрашним. «Може, це не так і погано. Помре відразу, щойно спробує виконати свій подружній обов'язок». І тоді вона стане Ериковою удовою, а не дружиною, та добре це чи зле, залежить від його онуків. «І від мого стрийка. Зрештою, всі вітри дмуть у бік Юрона».

— На Гарло я залишила заручників,— нагадала Трисові Аша.— А ще ж є мис Морського Дракона... якщо не можу отримати батькове королівство, чому не створити власне?

Мис Морського Дракона не зажди був такий безлюдний, як нині. Серед пагорбів і боліт і досі можна розшукати старі руїни — рештки давніх кріпостей перших людей. А на узвишсях трапляються кола віродерев, залишені ще дітьми пралісу.

— Ти чіпляєшся за мис Морського Дракона, як потопельник за уламок корабля. Що там узагалі є, на тому Морському Драконі? Там немає ні копалень, ні золота, ні срібла, ні навіть олова чи заліза. А щоб вирощувати пшеницю чи кукурудзу, там надто волого.

«Я не збираюся вирощувати пшеницю чи кукурудзу».

— Що там є? Я тобі розповім. Там є два довгі узбережжя, сотня таємних гrotів, у озерах водяться видри, в річках — лосось, на узбережжі — молюски, у морі — колонії тюленів, і там ростуть високі корабельні сосни.

— А хто будуватиме кораблі, королево? Де ваша світлість знайде підданих для свого королівства, навіть якщо північани дозволять вам узяти його собі? Чи плануєте правити державою тюленів і видр?

Аша гірко розсміялася.

— Видрами, мабуть, правити легше, ніж людьми, тут я не заперечую. А тюлені ще й розумніші за людей. Ні, твоя правда. Мені найкраще, певно, повертатися на Пайк. На Гарло залишаються ще люди, які зрадіють моєму поверненню. І на Пайку також. А Юрон, убивши лорда Бейлора, не здобув собі друзів на Чорноплині. Розшукаю стрійка Ейрона, підніму Острови.

Мокрочубого ніхто не бачив із самих царезборів, але затонулі стверджують, що він ховається на Великій Весі, однак дуже скоро з'явиться й накличе гнів затонулого бога на голови Воронячого Ока і його поплічників.

— Бийковаadlo теж шукає Мокрочубого. Виловлює затонулих. Безокого Берона Блектайда уже схопили і допитали. Навіть Старого Мартина закували у кайдани. Як знайдеш жерця ти, коли цього не можуть зробити всі Юронові люди?

— Він однієї зі мною крові. Брат мого батька.

Це була непереконлива відповідь, і Аша сама це усвідомлювала.

— Знаєш, що я думаю?

— Підозрюю, що скоро дізнаюся.

— Я думаю, що Мокрочубий мертвий. Я думаю, що Вороняче Око перерівав йому горлянку. А пошуки Айронмейкер влаштував лише для нас: щоб ми повірили, наче жрець утік. Юрон боїться постати кривногубцем.

— Тільки при моєму стрійкові такого не кажи. Скажеш Воронячому Оку, що він боїться стати кривногубцем, і він закатрупить когось із власних синів, щоб тільки довести протилежне.

На той час Аша майже протверезіла. Такий ефект на неї справляв Трис Ботлі.

— Навіть якби тобі вдалося розшукати свого дядька Мокрочубого, вам двом нічого не вдіяти. Ви обоє брали участь у царезборах, тож ви не зможете заявити, що їх скликали незаконно, як колись заявив Торгон. Ви зв'язані рішенням царезборів за всіма законами богів і людей. Ви...

— Стривай,— нахмурилася Аша.— Торгон? Котрий Торгон?

— Торгон Припізнілий.

— Король Доби героїв? — Аша згадала це, але більш нічого.— А що він?

— Торгон Грейайрон був старшим сином короля. Король був уже старий, а Торгонові не сиділося на місці, тож так трапилось, що коли король помер, Торгон зі своєї кріпості на Сірому Щиті чинив набіги на Мандер. Брати, не повідомивши його, швиденько скликали царезбори, сподіваючись, що комусь із них вдягнуть плавникову корону. Але натомість капітани й королі обрали своїм правителем Урагона Гудбразера. І перший указ короля вимагав страти всіх синів короля попереднього, і так і сталося. Відтоді люди прозвали його Братовбивцею, хоча він був їм узагалі не родич. Він правив близько двох років.

Аша почала пригадувати.

— Торгон повернувся додому...

— ...і заявив, що царезбори незаконні, бо він не був присутній і не зміг заявити свої права. Братовбивця виявився не тільки жорстоким, а й лихим, тож на Островах у нього лишилося небагато друзів. Жерці оголосили його поза законом, лорди повстали проти нього, і власні капітани порубали його на кавалки. Королем став Торгон Припізнілий і правив сорок років.

Аша, схопивши Триса Ботлі за вуха, поцілувала його прямо у уста. Заки вона його відпустила, він весь почервонів і засапався.

— Що це було? — запитав він.

— Це називається — цілунок. Таких дуреп, як я, топити слід, Трисе, як я могла забути...— вона раптово замовкла на півслові. Трис розтулив був рота, але вона цитьнула на нього, дослухаючись.— Це бойовий ріжок. Це Гаген.

Першою зринула думка про чоловіка. Міг Ерик Айронмейкер приплисти аж сюди, щоб заявити права на свою норовливу наречену?

— Схоже, затонулий бог усе-таки мене любить. Я тут сиджу й міркую, як діяти, а він посилає мені ворогів, щоб мені було чим зайнятися,— Аша, скочивши на ноги, застромила кинджал назад у піхви.— Нас очікує битва.

У двір замку вона вбігала рясю, на п'яти їй навідав Трис, і все одно вона спізнилася. Битва вже закінчилася. Неподалік потерни, біля східної стіни, спливало кров'ю двоє північан, а над ними стояли Лорен Барда, Шестипалий Гарл і Злоязикий.

— Кром і Гаген побачили, як вони перелізають стіну,— пояснив Злоязикий.

— Їх було тільки двоє? — запитала Аша.

— П'ятеро. Двох ми убили, поки вони лізли, а ще одного Гарл зарубав нагорі на стіні.

Один незваний гість був мертвий, і його кров і мозок засихали на Лореновій барді, а от другий уривчасто дихав, хоча спис Злоязикового пришили до землі в калюжі крові. Обидва були в дубленій шкірі й пістрявих брунатно-чорно-зелених плащах, з нашитими на плечі гілками, які маскували голову.

— Хто ви такі? — запитала Аша в пораненого.

— Я з Флінтів. А ви хто?

— Аша з Дому Грейджоїв. Це мій замок.

— Пуцанський Насип — престол Галбарта Гловера. Не місце для рибної наживки.

— Скільки вас? — вимогливо запитала Аша. Чоловік не відповів, і вона, стиснувши спис Злоязикового, повернула його; з рани хлюпнула кров, і північанин зойкнув від болю.— Що ви тут робили?

— Леді,— тремтячи, промовив чоловік.— О боги, припиніть. Ми прийшли по леді. Врятувати її. Нас було тільки п'ятеро.

Аша зазирнула йому в очі. Побачивши в них, що він бреше, вона знову натиснула на спис і повернула.

— *Скільки ще вас?* — запитала вона.— Кажі, бо помиратимеш до світанку.

— Багато,— нарешті схлипнув він поміж зойками.— *Тисячі. Три тисячі, чотири... а-а-ай... будь ласка...*

Висмикнувши списа, вона обіруч загнала його чоловікові у брехливу глотку. Мейстер Галбарта Гловера стверджував, що гірські клани ворогують і ніколи не об'єднуються без Старка. «Може, він і не брехав. Може, він просто помилявся». Вона *таке* вже бачила на стрійкових царезборах.

— Цих п'ятьох послали, щоб вони відчинили браму перед основною атакою,— сказала вона.— Лорене, Гарле, приведіть до мене леді Гловер і її мейстра.

— Цілих — чи пустити їм кров? — запитав Лорен Барда.

— Цілих і неушкоджених. Злоязикий, піднімайся на цю тричі прокляту вежу й перекажи Крому і Гаґену, щоб добре пильнували. Якщо бодай зайця побачать, я маю про це знати.

Незабаром у дворі Пуццанського Насипу зібралися нажахані люди. Ашині вояки натягували лати й вилазили на стіни. Піддані Галбарта Гловера, перешіптуючись, перелякано витріщалися. Гловерового стюарда, який втратив ногу, коли Аша брала замок, довелося нести з підвалу. Мейстер голосно протестував, поки Лорен не зацідив йому в обличчя броньованим кулаком. Леді Гловер з'явилася з богопралісу, спираючись на руку служниці.

— Я вас попереджала, що цей день прийде, міледі,— сказала вона, побачивши на землі трупи.

Мейстер вийшов наперед, зі зламаного носа крапала кров.

— Леді Ашо, благаю, спустіть прапори і дозвольте мені поторгуватися за ваше життя. Ви обходилися з нами справедливо й гідно. Я так їм і перекажу.

— Ми обмінємо вас на дітей,— мовила леді Сибелла, дивлячись почервонілими від сліз і безсонних ночей очима.— Гавену вже чотири. Я прогавила його іменини. А моя люба донечка... віддайте мені дітей, і вас ніхто не чіпатиме. Ваших людей також.

Щодо її людей, знала Аша, леді каже неправду. Саму Ашу, може, й обмінюють, а може, відішлють на Залізні острови в обійми коханого чоловіка. За її родичів сплатять викуп, так само як за Трису Ботлі та ще декого з її команди, якщо у родичів знайдуться гроші. А на решту чекає сокира, зашморг або Стіна. «Але вони мають право самі обрати свою долю».

Аша залізла на діжку, щоб її було видно всім.

— До нас мчать вовки, вициривши зуби. Будуть під брамою ще до світанку. То як — складемо списи й топори і благатимемо про помилування?

— Ні,— висмикнув меча Карл-Дівиця.

— Ні,— луною підхопив Лорен Барда.

— Ні,— гримнув Рольф Карлик — справжній ведмідь, на голову вищий за всіх у команді.— *Нізащо.*

І знову пронизливо заспівав Гагенів ріжок, і звук луною полетів через двір.

— А-у-у-у-у! — сурмив бойовий ріжок протяжно й низько, і від того в жилах скипала кров. Аша віднедавна зненавиділа сурми. На Старій Весі пекельний ріжок її дядька став похоронним подзвоном по

всіх її мріях, а зараз Гаґен, може, провіщає її останню годину на землі. «Якщо загину, то з топором у руці та з прокляттям на вустах».

— На стіни,— скомандувала Аша Грейджой. Сама вона рушила до сторожової башти, і з нею пішов Трис Ботлі.

Дерев'яна башта була найвищою спорудою по цей бік гір — підносилася на двадцять футів вище найбільших чатових дерев і сосон-солдатів у навколишніх лісах.

— Сюди, капітане,— покликав Кром, коли вона видерлася на верхній міст. Спершу Аша бачила тільки дерева й тіні, пагорби в місячному сяйві, а за ними — снігові вершини. А тоді помітила, що дерева крадькома підступають.

— Ого,— розсміялася вона,— гірські цапи замаскувалися глицею.

Ліс рухався, підкрадаючись до замку, як повільна зелена хвиля. Аші пригадалася казка, яку вона чула в дитинстві: про дітей пралісу та їхні битви з першими людьми і про те, як зеленвидці перетворювали дерева на воїнів.

— Стількох нам не здолати,— сказав Трис Ботлі.

— Здолаємо скількох доведеться, цуцику,— заперечив Кром.— Що більше ворогів, то більше слави. Про нас ще співатимуть.

«Ага, тільки співатимуть про нашу мужність чи про мою дурість?» До моря — п'ять довгих льє. Краще залишитися й оборонятися, ховаючись за глибокими ровами й дерев'яними стінами Пуццанського Насипу? «Коли я брала замок, ці дерев'яні стіни мало допомогли Гловерам,— нагадала собі Аша.— Чому мені має пощастити більше?»

— Завтра ми вже бенкетуватимемо на дні морському,— погладив Кром свою барду, наче дочекатися не міг.

Гаґен опустив ріжок.

— Якщо помремо, не намочивши ніг, як ми відшукаємо дорогу у водяні палати затонулого бога?

— У цих лісах повно струмків,— запевнив його Кром.— Усі вони впадають у річки, а всі річки — у море.

Аша неготова була помирати — не тут, не так рано.

— Живому легше відшукати море, ніж мертвому. Нехай вовки забирають собі свої похмурі ліси. А ми пробиватимемося до кораблів.

Цікаво, гюдумалося їй, а хто командує її ворогами? «На його місці я б спершу захопила прибережну смугу і спалила лодії, а потім уже

атакувала Пуццанський Насип». Але вовкам зробити це було б нелегко, бо вони самі не мають лодій. Аша ніколи не причалювала до берега більш як половину кораблів. Друга половина завжди чекала в морі з наказом піднімати вітрила і плисти на мис Морського Дракона, якщо північани захоплять прибережну смугу.

— Гагене, сурми в ріжок, щоб аж ліси трусилися. Трисе, вдягай кольчугу, час тобі випробувати свій чудовий меч,— мовила Аша. Побачивши, як Трис пополотнів, вона вщипнула його за щоку.— Хлюпнеш разом зі мною трохи крові на місяць — і обіцяю тобі поцілунок за кожного вбитого тобою ворога.

— Королево,— сказав Трис,— тут у нас бодай стіни є, а якщо дістанемося моря й виявимо, що вовки захопили наші кораблі або відігнали від узбережжя...

— ...то всі загинемо,— весело закінчила вона,— але принаймні ми загинемо, намочивши ноги. Залізородні краще воюють із солоними бризками в ніздрях і з хлюпотінням хвиль за спиною.

Гаген кілька разів поспіль коротко засурмив у ріжок — такий сигнал означав, що залізородні мають повертатися на кораблі. Знизу почулися крики, брязкіт списів і мечів, іржання коней. «Замало коней і замало вершників». Аша попрямувала до сходів. У дворі на неї вже чекав Карл-Дівиця з її гнідою кобилою, її шоломом і її металевими топірцями. Залізні виводили коней зі стайні Галбарта Гловера.

— *Таран!* — гукнув голос зі стіни.— *У них таран!*

— Яка брама? — запитала Аша, сідаючи верхи.

— Північна!

За порослими мохом дерев'яними стінами Пуццанського насипу знагла залунали сурми.

«Сурми? Вовки з сурмами?» Щось було не так, але Аша не мала часу про це розмислювати.

— Відчиніть південну браму,— скомандувала вона, в той час як північна брама здригалася від ударів тарана. Зняла з перев'язу металевий топірець з коротким держакком.— Минула година сови, браття. Прийшла година списів, мечів і топорів. Шикуйтеся. Ми повертаємося додому.

З сотні горлянок вихопився рев «Додому!» й «Аша!». До Аші вчвал під'їхав Трис Ботлі на високому чалому огирі. У дворі шикувалися вояки, піднімаючи щити і списи. Карл-Дівиця, з якого був

нікудишній вершник, зайняв своє місце поміж Злоязиким і Лореном Бардою. Гаген саме збігав сходами з башти, коли стріла якогось вовка поцілила йому в живіт, і він сторчголов полетів на землю. До нього, плачучи, побігла донька.

— Заберіть її,— наказала Аша. Не час для жалоби. Рольф Карлик закинув дівчину з розмаяним рудим волосся на свого коня. Аша чула, як стогне північна брама під ударами тарана. «Можливо, доведеться пробиватися»,— подумала вона, коли перед нею широко розчахнулася південна брама. Дорога була чиста. «Та чи надовго?»

— Вперед! — Аша підбила коня п'ятами під боки.

Хто верхи, хто пішки, всі кинулися до дерев у кінці освітленого місяцем багнистого поля, на якому вже пожухла озима пшениця. Аша тримала своїх вершників у ар'єргарді, щоб підганяти відсталих і нікого випадково не залишити. Навколо зімкнулися високі сосни солдати й старі покручені дуби. Пуццанський Насип недарма отримав таку назву. Дерев тут були величезні й темні, вони здавалися загрозливими. Гілля переплелось й порипувало з кожним повівом вітру, а галуззя на верхівках шкрябало місячний лик. «Що швидше ми звідси заберемося, то краще,— подумала Аша.— У глибині своїх дерев'яних сердець ці дерева нас усіх ненавидять».

Мчали на південний-південний захід, поки дерев'яні вежі Пуццанського Насипу не зникли з очей, а ліс не поглинув сурми. «Вовки отримали назад свій замок,— думала Аша,— можливо, цим задовольняться і відпустять нас».

Поряд скакав клусом Трис Ботлі.

— Ми ідемо не в той бік,— сказав він, вказуючи на місяць, який прозирав між крон.— Щоб дістатися кораблів, слід повернути на північ.

— Спершу на захід,— наполягала Аша.— На захід, аж поки не зійде сонце. Потім на північ...— Аша обернулася до Рольфа Карлика і Рогона Ржавобородого, своїх найкращих вершників.— Ідьте на розвідку й перевірте, що попереду все чисто. Не хочу сюрпризів, коли дістанемося узбережжя. Натрапите на вовків — повернетесь й доповісте.

— Якщо це обов'язково,— буркнув Рогон у свою величезну руду бороду.

Коли розвідники зникли між дерев, решта залізнородних продовжила рух, однак просувалася повільно. Деревата затуляли місяць і зорі, а земля під ногами була чорна й підступна. Не встигли здолати й півмилі, як кобила кузена Квентона вступила в ямку й поламала передню ногу. Квентонові довелося перерізати їй горлянку, щоб не іржала від болю.

— Слід запалити смолоскипи,— мовив Трис.

— На вогонь збіжаться північани,— сказала Аша, стиха вилаявшись під ніс і подумавши, чи не помилкою було втікати з замку. «Ні. Якби ми лишилися і прийняли бій, може, вже всі б загинули». Але і блукати навпомацки в темряві — не варіант. «Ці дерева, якби могли, всіх нас повбивали б». Знявши шолом, вона відкинула з чола пропітніле волосся.— За кілька годин зійде сонце. Зупинимося тут і до світанку відпочинемо.

Зупинитися було неважко, а от відпочити — набагато складніше. Не спав ніхто, навіть Дрімотний Дейл — весляр, який куняв навіть між змахами весла. Кількоро вояків розпили бурдюк яблучного вина Галбарта Гловера, передаючи по колу. Хто взяв поїсти, ділився з тими, хто не взяв. Вершники годували й напували коней. Ашин кузен Квентон Грейджой звелів трьом воякам залізити на дерева і спостерігати, чи не зблисне у лісі смолоскип. Кром нагострював топір, а Карл-Дівиця — меч. Коні скубли суху брунатну траву й бадилля. Гагенова рудокоса донька, схопивши Триса Ботлі за руку, хотіла потягти його в гущавину, але від відмовився, й тоді вона пішла з Шестипалим Гарлом.

«Якби і я могла так само вчинити!» Солодко було би ще раз, востаннє, забутися в Карлових обіймах. Чи відчує Аша ще колись під ногами палубу «Чорного вітру»? Та якщо це й станеться, куди їй плисти? «Острови для мене закриті, якщо я не планую прихилити коліно, розсунути ноги й терпіти обійми Ерика Айронмейкера, і жоден порт у Вестеросі не прийме гостинно кракенову доньку». Можна зайнятися купецтвом, як хоче Трис, а можна поплисти на Східці та приєднатися до піратів. «Або...»

— Шлю кожному з вас часточку королевича,— пробурмотіла вона. Карл посміхнувся.

— Мені б краще часточку тебе,— шепнув він,— оту солодку, яка...

Щось вилетіло з гущавини та, приземлившись серед табору, підскакуючи покотилося. Було воно кругле, темне й мокре, з довгим волоссям, яке хльостало з кожним обертом. Коли ж воно зупинилося поміж коріння дуба, Злоязикий мовив:

— Рольф Карлик вже ніколи не буде таким рослявим, як раніше.

На той час половина вояків уже скочила на ноги, хапаючи щити, списи й топори. «Вони теж не запалювали смолоскипів,— встигла подумати Аша,— а ці ліси вони знають набагато краще за нас». І тут навколишній ліс вибухнув, і з нього випірнули, завиваючи, північани. «Вовки,— подумала Аша,— виють, як чортові вовки. Бойовий клич Півночі». Залізні загорлани відповіли, і почався бій.

Про цю битву співці не складатимуть пісень. Жоден мейстер не напише про неї в одній з Книгогризових улюблених книжок. Тут не маяли прапори, не стогнали бойові ріжки, лорди не кликали до себе своїх вояків, щоб дати їм останні дзвінки настанови. В передсвітанковій імлі билися тіні проти тіней, перечіпаючись через коріння і каміння, топчучи багнисту землю й пожухле листя. Залізні були в кольчугах і білих від солі шкірянках, північани — у хутрах, шкурах і сосновій глиці. За боєм згори спостерігали місяць і зорі, і їхнє бліде світло пробивалося крізь сплетіння голого гілля над головою.

Перший ворог, який наскочив на Ашу Грейджой, помер у неї під ногами з її металевим топірцем поміж очей. Це дало їй мить, щоб одягнути на руку щит.

— До мене! — закричала вона, та чи своїх людей вона гукала, чи ворогів, навіть сама не сказала б напевно. Перед нею виріс північанин, який обіруч розмахував сокирою і люто завивав без слів. Аша підкинула щита, зустрічаючи удар, а тоді метнулася вперед, щоб засадити йому чингал у живіт. Падаючи, ворог і далі завивав, але вже в іншій тональності. Рвучко розвернувшись, Аша побачила позаду ще одного вовка й різнула його по очах нижче шолома. Його удар прийшовся їй під груди, але кольчуга витримала, отож Аша застромила кінчик чингала чоловікові в горлянку й залишила його тонути у власній крові. Чиясь рука ухватила її за волосся, та воно було коротке, тож добре уцепитися й закинути їй голову виявилось важко. Аша щосили наступила супротивнику підбором чобота на підйом ноги й, коли він скрикнув від болю, вивільнилася. Не встигла вона

розвернутися до нього, як він уже лежав на землі, помираючи, так і стискаючи в руках жмут її волосся. Над ним стояв Карл; з меча у нього крапало, а в очах світилося місячне сяйво.

Злоязикий, убиваючи північан, лічив їх, викрикуючи, щойно черговий ворог падав: «Чотири»,— а за мить уже: «П'ять». Коні іржали, хвицалися й від жаху заковували очі, божеволіючи від кривавої різанини... всі, крім великого чалого огира Триса Ботлі. Трис, сидячи в сідлі, рубав мечем направо і наліво, а кінь кружляв і ставав дибки. «Він до світанку може заробити кілька моїх поцілунків»,— подумала Аша.

— Сім,— крикнув Злоязикий, але поряд з ним розтягнувся Лорен Барда з підломленою ногою, а тіні з галасом і шурхотом все прибували і прибували. «Ми воюємо з чагарниками»,— подумала Аша, вбиваючи чоловіка, на якому було більше листя, ніж на всіх навколишніх деревах. Вона не стримала сміху. Цей сміх накликав на неї ще більше вовків, і їх вона також повбивала, подумавши, чи не час і собі почати підрахунок. «Я заміжня жінка, а ось моє немовлятко»,— подумала вона, штрикаючи чингалом північанина у груди крізь хутро, вовну й дублену шкіру. Його обличчя опинилося так близько, що війнуло кислим смородом з рота, а його рука лягла їй на горло. Аша відчула, як метал шкрябнув по кістці: кінчик чингала ковзнув по ребру. А тоді північанин, здригнувшись, помер. Відштовхнувши його, вона від слабкості мало не рухнула згори на нього.

А потім, стоячи з Карлом спина до спини, вона слухала кректання і прокляття, які літали навкруги, слухала, як повзають у темряві хоробрі чоловіки, плачучи за своїми мамцями. На Ашу кинувся куц з списом такої довжини, що пробив би і її наскрізь, і заодно Карла, перед смертю пришиливши їх одне до одного. «Так навіть краще, ніж померти самотою»,— подумала Аша, однак кузен Квентон убив північанина до того, як той поцілів Ашу. За мить інший куц убив Квентона, загнавши сокиру йому в основу черепа.

— *Дев'ять*, чорти б вас усіх ухопили,— крикнув позаду Злоязикий. Гаєнова донька голяка вискочила з гущавини, а на п'яти їй насідало двоє вовків. Аша висмикнула металевий топірець і кинула його, поціливши одному з вовків у спину. Щойно він упав, Гаєнова донька опустила навколішки, схопила його меча, зарізала другого північанина, підвелася, вся вимашчена кров'ю і землею, і кинулася в бій.

Десь у припливах і відпливах бою Аша втратила Карла, втратила Трися, втратила їх усіх. Чингал теж загубився, і всі її металльні топирці; натомість у руці в неї був меч — короткий меч з товстим широким лезом, схожий на різницький сікач. Навіть якби від цього залежало її життя, вона б не змогла сказати, звідки він узявся. Рука боліла, в роті стояв присмак крові, ноги тремтіли, а крізь дерева косо пробивалося бліде світанкове світло. «Невже це триває так довго? Скільки ми вже б'ємося?»

Останнім її ворогом був північанин із сокирою, великий лисий здоровань, вдягнений у латану іржаву кольчугу, що означати могло тільки одне: він або вождь, або звитяжець. Йому не сподобалося, що бій звів його з жінкою.

— Лярва! — ревів він з кожним ударом, і його слина бризкала Аші на щоки.— Лярва! Лярва!

Аші кортіло гаркнути на нього, але в горлі так пересохло, що вона зараз могла хіба кректати. Під його сокирою здригався її щит, від ударів тріщало дерево, а коли чоловік висмикував сокиру, відколювалися довгі білі скалки. Скоро на руці в Аші залишаться самі тріски. Позадкувавши, вона звільнилася від порубаного щита, тоді знов позадкувала, ухиляючись праворуч і ліворуч від замахів сокири.

І тут спина втелюцилася в дерево, й не було вже куди ухилитися. Вовк замахнувся сокирою, щоб розрубати Аші голову надвоє. Аша спробувала ковзнути праворуч, але нога заплуталася в корінні й не пускала. Аша крутнулася, втратила рівновагу, сокира чиркнула по скроні, криця шкрябнула об крицю. Світ почервонів, тоді почорнів, тоді знову почервонів. Ногу, як блискавка, прошив біль, а десь далеко почувся голос північанина, який, піднімаючи сокиру для останнього удару, промовив:

— Ти клята лярва.

І тут залунала сурма.

«Це неправильно,— подумала Аша.— У водяних палатах затонулого бога не лунають сурми. На дні морському моряники вітають свого володаря, дмухаючи в морські черепашки».

Їй примарилися вогняні серця й чорний олень у золотому лісі, з охопленими полум'ям рогами.

Тиріон

Заки досягли Волантиса, на заході небо вже стало пурпуровим, а на сході геть почорніло, й почали з'являтися зірки. «Такі самі зірки, як і у Вестеросі»,— подумав Тиріон Ланістер.

Це могло б навіть трішки й утішити, якби його не зв'язали, як гуску, й не причепили до сідла. Він уже й викручуватися облишив. Вузли, які його тримали, затягнуті надто туго. Отож натомість він обм'як і обвис, як мішок борошна. «Сили бережу»,— запевняв себе Тиріон, хоч і гадки не мав на що.

Затемна Волантис зачинявся, і чатові біля північної брами нетерпляче буркотіли до відсталих. Тиріонів полонитель став у чергу позаду фургона, навантаженого лаймами й апельсинами. Фургону чатові махнули смолоскипами проїжджати, а от до здорованя-андала на бахматі, з мечем і в кольчuzі, вирішили придивитися. Викликали капітана. Поки вони з лицарем обмінялися кількома словами волантиською мовою, один з чатових стягнув кігтисту латну рукавицю й потріпав Тиріона по голові.

— З мене удача так і пре,— сказав до нього карлик.— Звільни мене, друже, й винагорода не забариться.

Це почув полонитель.

— Прибережи свої брехні для тих, хто розуміє твою мову, Куцю,— мовив він, коли волантисяни махнули їм проїжджати.

Заїхали у браму й рушили попід масивним міським муром.

— Мою мову розумієш *ти*. Зможу я улестити тебе обіцянками, чи ти рішучо налаштований обміняти мою голову на титул лорда?

— Я вже був лордом за правом народження. Порожні титули мені ні до чого.

— Але нічого більше від моєї любої сестрички ти не отримаєш.

— А я чув, Ланістери завжди сплячуть свої борги.

— Так, до останнього пенні... але ні на шеляг більше, мілорде. Одержиж заслужений кусень, але ніхто тобі його не підсолодить вдячністю, тож і поживи з нього тобі буде небагато.

— А може, я просто хочу, щоб ти заплатив за свої злочини. Кривногубець проклятий в очах богів і людей.

— Боги сліпі. А люди бачать те, що хочуть.

— Тебе я бачу наскрізь, Куцю,— сказав лицар, і в його тон закралася похмура нотка.— Я багато чого зробив, чим не пишаюся і чим накликав ганьбу на свій дім і на своє прізвище... але убити власного батька? Як людина взагалі може таке вчинити?

— Дай мені арбалет і спусти штани — і я тобі покажу.

«Залюбки».

— Тобі все жарти?

— Я і життя вважаю жартом. Твоє, своє, будь-чиє.

Їдучи через місто, проминали ремісничі цехи, базари, купальні. У центрі просторих площ вихлюпувалися і виспівували фонтани, за кам'яними столами сиділи чоловіки, граючи в сивас і попиваючи вино з вузьких скляних келихів, а раби запалювали барвисті ліхтарі, розганяючи темряву. Уздовж бруківки росли пальми й кедри, на всіх перехрестях стояли пам'ятники. Багатьом з них бракувало голів, зауважив карлик, та навіть без голів вони у фіолетових сутінках справляли величне враження.

Бахмат цокав уздовж ріки на південь, і крамнички поступово ставали меншими й біднішими, а від дерев уздовж вулиці залишився рядок пеньків. Бруківку під копитами коня змінила біс-трава, а тоді м'яка волога земля кольору дитячих кавельків. Місточки понад вузькими річечками, які напоювали Ройн, небезпечно рипіли під вагою коня. Де колись над рікою височів форт, нині лишилася тільки брама, роззявлена, як беззубий рот старого. З-за парапетів визирали кози.

«Старий Волантис, первісток Валірії,— подумав карлик.— Гордий Волантис, цар Ройна й господар Літнього моря, домівка шляхетних лордів і чарівних леді найдревнішої крові». І байдуже до зграйок голих дітлахів, які тиняються провулками, перекрикуючись пронизливими голосами, чи бравів, які стоять на порогах винарень, тримаючи пальці на руків'ї меча, чи згорблених татуйованих рабів, які метушаться повсюди, наче таргани. «Могутній Волантис, найбільше й

найчисельніше з усіх дев'ятох вільних міст». Але в давніх війнах чимала частина міста знелюдніла, й великі райони Волантиса помалу провалювалися в багно, на якому він стояв, «Прегарний Волантис, місто квітів і фонтанів». Але половина фонтанів пересохла, а половина басейнів потріскалася й перетворилася на стоячі болота. Квітуче галуззя лізло з кожної тріщини на мурах і на тротуарі, а на стінах покинутих крамниць і безверхих храмів проростали молоденькі деревця.

А ще цей сморід! Він висів у гарячому вологому повітрі — густий, відразливий, усепроникний. «У ньому чути і рибу, і квіти, і слоняче лайно також. Суміш солодоців, землі, мертвечини і гнилизни».

— Це місто тхне, як стара повія,— заявив Тиріон.— Як обвисла хвойда-нечупара, яка поливає соромоту парфумами, щоб заглушити сморід між ногами. Але я не скаржуся. Юні повії пахнуть значно краще, зате старі вправніші.

— На цьому ти розумієшся краще за мене.

— А, ну звісно. Отой бордель, де ми зустрілися... ти його з септом переплутав? І в тебе на колінах крутилася твоя цнотлива сестричка?

Лицар нахмурився.

— Припни свого язика, якщо не хочеш, щоб я його у вузол скрутив.

Тиріон проковтнув чергову шпичку. Губа й досі не стухла з останнього разу, коли він зайшов з цим здорованем задалеко. «Важка рука й відсутність почуття гумору не сприяють щасливому шлюбу». У цьому він пересвідчився дорогою з Селориса... Думки перекинулися на його чобіт — на гриби, сховані в носаку. Полонитель не надто ретельно обшукав Тиріона. «Завжди є ще такий вихід. Принаймні Серсі не отримає мене живим».

Далі на південь знову почали з'являтися ознаки заможності. Покинуті будинки траплялися рідше, голі дітлахи щезли, брави на порогах вдягнені були розкішніше. Проминули кілька заїздів, які справляли враження, що там можна і переночувати, не боячись, що тобі переріжуть горлянку. З залізних стовпів уздовж річкової дороги звисали ліхтарі, погойдуючись на вітру. Вулиці поширшали, будівлі стали пишніші. Деякі мали великі бані з кольорового скла. У

присмерку, з запаленими усередині вогнями, ці бані світилися синім, червоним, зеленим і фіолетовим.

І все одно щось таке було тут у повітрі, що Тиріон почувався незатишно. На захід від Ройна, знав він, причали Волантиса мурашаться матросами, рабами і купцями, для яких відчинені винарні, заїзди й борделі. На схід від ріки заморські чужоземці стрічаються рідше. «Нам тут не раді»,— збагнув карлик.

Коли першого разу проминули слона, Тиріон не міг відвести погляду. З дитинства він пам'ятав, що у звіринці Ланіспорту жила слониха, але вона здохла, коли йому було сім років... та й цей сірий велет, здається, удвічі за неї більший.

Трохи далі вони прилаштувалися позаду меншого слона, білого як старі кості, який тягнув пишно оздоблений візок.

— Биндюги, в які запряжені не биндюги, все одно звуться биндюгами? — запитав Тиріон у свого полонителя. Та оскільки на його дотеп не було ніякої реакції, він знову замовчав, роздивляючись круглий зад білого карликового слона попереду.

У Волантисі виявилось повно білих карликових слонів. Під'їхавши ближче до Чорної стіни й людних кварталів біля Довгого мосту, лицар і карлик побачили їх з дюжину. Не були тут рідкістю великі сірі слони — здоровезні тварини, які на спинах тягали цілі башти. У вечірньому присмерку виїхали лайновози в супроводі напівголих рабів, у чиї обов'язки входило лопатами збирати паруючі купи, залишені слонами великими й малими. За лайновозами літали хмари мух, тому раби, які їх обслуговували, мали на щоках витатуйованих мух на посвідчення того, чим вони займаються. «Оце робота для моєї любої сестрички,— подумав Тиріон.— У неї був би прегарний вигляд з лопаткою в руках і з витатуйованими на чарівних рожевих щічках мухами».

На той час вони вже не їхали, а повзли. На річковій дорозі було завізно, і майже всі рухалися на південь. Лицар рушив з усіма, як підхоплена течією колода. Тиріон роздивлявся юрму. Дев'ять з десятих мали рабські мітки на щоках.

— Стільки рабів... куди вони прямують?

— На заході сонця червоні жерці запалюють свої вогнища. Сьогодні проповідуватиме верховний жрець. Я б краще туди не

потикався, якби мав вибір, але щоб дістатися Довгого мосту, доведеться пройти попри червоний храм.

За три квартали вулиця вивела на величезну площу, освітлену смолоскипами, і перед очима постав храм. «Семеро спасіть, та він утричі більший за Великий септ Бейлора». Являючи собою громаддя колон, сходів, опор, мостів, бань і веж, які перетікали й перепліталися, наче вирізьблені з одного колосального валуна, храм Царя світла височів, як Ейгонів пагорб. На його стінах поєднувалися і змішувалися сотні відтінків червоного, жовтого, золотого і рудого, розчиняючись один в одному, як хмари на заході сонця. Тендітні кручені вежі пнулися вгору, як застигли язики полум'я, що, танцюючи, тягнуться в небо. «Вогонь, перетворений на камінь». Біля сходів храму горіли величезні вогнища, а поміж них уже почав проповідь верховний жрець.

Бенеро. Жрець стояв на верхівці червоної камінної колони, витонченим мостом з'єднаної з високою терасою, де зібралися нижчі жерці й послушники. Послушники були в світло-жовтих і жовтогарячих рясах, а жерці та жриці — в червоних.

Велика площа була натоптана людьми. Переважна більшість присутніх мала червону стрічку, пов'язану на рукав або на чоло. Всі, крім Тиріона і його полонителя, вступилися у верховного жерця.

— Дорогу,— заревів лицар, а його кінь почав пробиватися крізь юрму.— Розступіться.

Волантисяни неохоче розступалися, буркочучи і кидаючи сердиті погляди.

Пронизливий голос Бенеро чути було добре. Високий і худий, довговидий, жрець мав шкіру білу, як молоко. На щоках, підборідді й поголеному черепі було витатуйоване полум'я — ясно-червона маска, яка лишала відкритими тільки очі й безгубий рот.

— Це рабське татуювання? — поцікавився Тиріон.

Лицар кивнув.

— Червоний храм купує дітей і робить з них жерців, храмових повій або воїнів. Поглянь сюди,— вказав він на сходи, де перед дверима храму вишикувалася шереха чоловіків у пишно оздоблених латах і жовтогарячих плащах, стискаючи списи з гостряками у вигляді язиків полум'я.— «Полум'яна рука». Священні солдати Царя світла, оборонці храму.

«Полум'яні лицарі»,— подумав Тиріон.

— І скільки пальців має ця рука, скажи-но?

— Тисячу. Не більше і не менше. Якщо один вогник згасає, запалюють новий.

Бенеро націлив палець на місяць, потім стиснув руку в кулак, потім широко розвів руки. Коли його голос досяг крещендо, з пальців з раптовим «ш-ш-шух!» стрибнув вогонь, аж натовп ахнув. Жрець малював у повітрі вогненні літери. «Валерійські ієрогліфи». Тиріон упізнавав хіба один з десятих: один означав «руїна», інший — «темрява».

Натовп вибухнув криком. Жінки ридали, чоловіки трусили кулаками. «Щось мені це не подобається». Карлику пригадався день відплиття Мірселли в Дорн: коли всі вже поверталися в Червону фортецю, вибухнув заколот.

Тиріон пригадав слова Гальдона Недомейстра, що можна використати червоного жерця з вигодою для Грифа Молодшого. Але тепер, послухавши й побачивши цього чоловіка особисто, Тиріон вирішив, що ідея ця погана. Він сподівався, що Гриф вчасно передумає. «Буває, союзники небезпечніші за ворогів. Однак лордові Конінтону доведеться додуматися до цього самому. Від мене, швидше за все, скоро залишиться тільки голова на палі».

Жрець указував на Чорну стіну позаду храму, на її високі парапети, де стояла жменька латних вартових, дивлячись униз.

— Що він каже? — запитав Тиріон у лицаря.

— Що Данерис у небезпеці. На неї впав погляд чорного ока, і поплічники ночі змовляються її знищити, молячись своїм облудним богам у храмах олжі... вони змовляються з безбожниками-чужоземцями, замисливши зраду...

У Тиріона на загривку стало сторч волосся. «Тут королевич Ейгон не знайде собі друзів». Червоний жрець говорив про стародавнє пророцтво, яке провістило прихід звитяжця, що визволить світ з темряви. «Ідеться про одного звитяжця. Не двох. У Данерис є дракони, а в Ейгона немає». Карлику непотрібно було самому ставати пророком, щоб передбачити, як Бенеро і його прихильники зреагують на ще одного Таргарієна. «Гриф це й сам побачить, безперечно»,— подумав він, здивований, що настільки переймається.

Лицар уже пробився майже через усю юрму на задах майдану, не зважаючи на прокляття, які летіли йому вслід. Якийсь чоловік

заступив йому дорогу, але Тиріонів полонитель стиснув меч за руків'я й почав витягувати, оголивши фут криці. Чоловік розчинився, і зненацька перед ними відкрився прохід. Лицар пустив коня клусом, і юрма лишилася позаду. Ще деякий час чувся голос Бенеро, який дедалі слабшав, і наглі як грім сплески галасу, які він викликав.

Під'їхали до стайні. Лицар спішився, а тоді довго гупав у двері, поки не прибіг виснажений раб з кінською головою на щоці. Карлика грубо стягнули з сідла та прив'язали до стовпа, поки лицар пішов будити господаря й торгуватися за ціну коня й сідла. «Коня вигідніше продати, ніж везти через півсвіту». Тиріон відчув, що в близькому майбутньому йому світить корабель. Зрештою, може, він таки пророк.

Коли обладка була залагоджена, лицар закинув на плече свою зброю, щит і сакви й запитав дорогу до найближчої кузні. Тут теж були зачинені всі віконниці, однак швидко відчинилися на крики лицаря. Коваль косо глянув на Тиріона, а тоді кивнув, приймаючи жменю монет.

— Сюди,— мовив лицар до свого бранця. Витягнувши кинджал, він розрізав Тиріонові пута.

— Дякую,— озвався карлик, потираючи зап'ястки, та лицар лише засміявся й мовив:

— Залиш свої подяки комусь, хто на них заслуговує, Куцю. Те, що буде далі, тобі не сподобається.

І він не помилився.

Кайданки виявилися чавунними, товстими і важкими, вагою по два фунти кожен, наскільки міг судити карлик. Ланцюги ще додавали їм ваги.

— Не знав, що я такий страшний,— зізнався Тиріон, коли останні ланки було з'єднано. З кожним ударом молотка у нього дроз пробігав по руці мало не до плеча.— Чи ти боїшся, що я кинуся тікати на своїх куценьких ніжках?

Коваль навіть не відірвався від роботи, але лицар похмуро хихикнув.

— Мене більше хвилює твоя ротяка, ніж твої ноги. В кайданах тебе всі сприйматимуть за раба. Ніхто тебе не слухатиме, навіть якщо розумітиме мову Вестеросу.

— Нема потреби в кайданах,— запротестував Тиріон.— Я буду чемним маленьким бранцем, буду-буду.

— То доведи це і стули писок.

Отож Тиріон, похиливши голову, прикусив язика, поки кайданки з'єднували між собою: зап'ясток до зап'ястка, щиколотка до щиколотки, потім руки до ніг. «Ці клятві штуки важать більше за мене». Та він бодай дихав. Полонитель міг з такою самою легкістю відрубати йому голову. Зрештою, більше нічого Серсі й не потрібно. Те, що лицар одразу не відрубав карлику голову, велика помилка. «Волантис від Королівського Причалу відділяє півсвіту, і дорогою багато чого може трапитися, сер».

Решту шляху здолали пішки — Тиріон бряжчав і бренькав, намагаючись встигати за широкими нетерплячими кроками свого полонителя. Щоразу як він трішки відставав, лицар хапав його за ланцюг і грубо смикав, аж карлику доводилося бігти підтюрцем, спотикаючись. «Могло бути й гірше. Він міг би мене підганяти батогом».

Волантис розкинувся обабіч одного з відгалужень гирла Ройна, який тут впадав у море, і дві половини міста з'єднувалися Довгим мостом. На схід від річки розташувалася найстаріша й найзаможніша частина міста, але перекупних мечів, чужоземців та інших неотесаних заброд сюди не пускають, тому довелося переходити мостом на західний бік.

На вході на Довгий міст виднілася чорна кам'яна арка, прикрашена різьбленими сфінксами, мантикорами, драконами і ще химернішими створіннями. Від арки починався великий міст, який збудували валерійці в zenіті слави,— плавлена кам'яна дорога на масивних підпорах. Ширина дороги дозволяла розминутися двом возам, тож коли стрічалися два фургони — один зі сходу, а другий із заходу, їм доводилося стишувати хід і майже повзти.

Добре, що лицар і карлик ішли пішки. Десь на третині дороги навантажений динями фургон зчепився колесами з іншим, забитим шовковими килимами, і весь колісний транспорт зупинився. Піші мандрівники теж переважно зупинилися — повітрішатися на візників, які лаялися й горлали один на одного, але лицар схопив Тиріона за ланцюг і рушив, пробиваючи для них обох дорогу в натовпі. В гущавині юрми якийсь хлопчисько спробував хапнути його калитку, але добрячий удар ліктем швидко поклав край цим спробам, а злодійчук лишився з розбитим носом.

Обабіч виднілися будівлі — храми і крамниці, таверни і заїзди, салони для гри в сивас і борделі. Здебільшого вони були три- й чотириповерхові, й кожен наступний поверх нависав над попереднім. Верхні поверхи мало не торкалися. Переходити цей міст — наче долати освітлений смолоскипами тунель. По всьому мосту розмістилися найрізноманітніші крамнички і ятки: ткачі й виробники мережива виставляли свій товар поряд зі складувами та свічкарями, й тут-таки рибачихи продавали вугрів і устриць. Золотарі ставили у себе під дверима охоронця, а продавці прянощів — по два, бо їхній товар удвічі цінніший. Тут і там поміж крамниць прозирала річка. На півночі Ройн тягнувся широкою чорною стрічкою, на якій ясніли зорі, й був уп'ятеро ширший за Чорноводий Бурчак на Королівському Причалі. На півдні річка розширювалася і впадала в солоне море.

На середині мосту з залізних стовпів, які стояли уздовж дороги, звисали, немов разки цибулі, відрубані руки злодіїв і гаманників. Було тут і три голови — дві чоловічі й одна жіноча; внизу на табличках писалося, який ці люди вчинили злочин. До голів були приставлені двоє списників, вбраних у блискучі шоломи та срібні кольчуги. На щоках у них виднілися тигрові смуги нефритового кольору. Час до часу вартові змахували списами, відганяючи боривітрів, мартинів і чорних ворон, які упадали коло мерців. За мить уже птахи поверталися до голів.

— І що вони накоїли? — безневинно поцікавився Тиріон.

Лицар глянув на написи.

— Жінка — це рабіня, яка підняла руку на свою хазяйку. Старший чоловік звинувачувався в тому, що підбурював до повстання і шпигував на користь королеви драконів.

— А молодший?

— Убив власного батька.

Тиріон придивився до гнилої голови. «Таке враження, що ці губи майже усміхаються».

Трохи далі лицар ненадовго зупинився, щоб роздивитися прикрашену коштовним камінням тіару, виставлену на фіолетовому оксамиті. Пішов уперед, але за кілька кроків знову зупинився й почав торгуватися за пару рукавичок у ятці кушніра. Тиріон зрадів передихові. Від стрімкого бігу він засапався, а зап'ястки вже натерло кайданами.

Спустившись з мосту, ще трішки пройшли людними кварталами набережної і освітленими смолоскипами вуличками на західному березі ріки, де було повно солдатів, рабів і п'яних гульвіс. Одного разу мимо прочеберяв слон із баштою на спині, з якої дражнила перехожих дюжина напівголих молоденьких рабинь: вони махали руками й показували груди, гукаючи: «Малако, Малако!» Ця картина так зачаровувала, що Тиріон мало не вступив у залишену слонем купу лайна, з якої ще парувало. В останню секунду його врятував лицар, сіпнувши Тиріона за ланцюг з такою силою, що той спіткнувся й заточився.

— Далеко ще? — запитав карлик.

— Отуди. На площу Риботорговців.

Як виявилось, прямували вони в «Купецьку хату» — чотириповерхову озіяку, яка розсілася поміж складів, борделів і таверн берегової смуги, немов велетенський товстун в оточенні дітей. Їдальня тут була більша за великі зали половини вестероських замків: цей тьмяно освітлений лабіринт складався з сотні окремих альковів і непомітних закапелків, і від почорнілих бантин і потрісканої стелі відлунював гамір моряків, купців, капітанів, міняйл, вантажовідправників і работоргівле, які брехали, лаялися й дурили одне одного півсотнею різних мов.

Тиріон схвалював такий вибір закладу. Рано чи пізно «Сором'язлива панна» допливе до Волантиса. Це — найбільший заїзд у місті, на нього першим падає вибір вантажовідправників, капітанів і купців. У цій їдальні-печері укладається чимало угод. Це знають усі, хто бодай трохи знає Волантис. Щойно Гриф з Качуром і Гальдоном тут з'являться, Тиріон знову стане вільним.

А поки що він терпляче почекає. Шанс на визволення не забариться.

Однаке кімнати нагорі виявилися невеликими, особливо дешеві номери на четвертому поверсі. Втиснута в кутку будівлі кімната під похилим дахом, яку винайняв Тиріонів полонитель, мала низьку стелю, ліжко з продавленою периною, від якої тхнуло, і перекошену дерев'яну підлогу, яка нагадала Тиріонові про його перебування у Соколиному Гнізді. «Ця кімната принаймні має стіни». Мала вона й вікна: то була головна її прикраса, а ще залізне кільце в стіні, до якого дуже зручно

приковувати рабів. Лицар довго не барився: запаливши лойову свічку, він одразу прикріпив Тиріонів ланцюг до кільця.

— Це обов'язково? — запротестував карлик, легенько побрязкуючи кайданами.— Куди я подінуся — у вікно вистрибну?

— Можливо.

— Ми на четвертому поверсі, а літати я не вмю.

— Зате вмієш стрибати. А мені ти потрібен живим.

«Еге, але навіщо? Серсі байдуже, в якому я буду вигляді». Тиріон погримотів ланцюгами.

— Я знаю, хто ви, сер,— сказав він. Вирахувати було неважко. Ведмідь на сюрко, герб на щиті, втрачений титул лорда, про який згадував лицар.— І знаю, який ви. А якщо ви знаєте, хто я, то мусите також знати, що я був королівським правицею і сидів у раді разом з Павуком. Може, вас зацікавить той факт, що саме євнух і відіслав мене в цю подорож? — («Він це разом з Джеймі придумав, але про брата ліпше не згадувати»)— Я така сама його креатура, як і ви. Нам з вами не варто сваритися.

Лицареві це не сподобалося.

— Так, я брав у Павука гроші, не заперечуватиму, але ніколи я не був його креатурою. І відданий я зовсім не йому.

— А Серсі? Та ти ще більший дурень, ніж я думав. Моїй сестрі потрібна тільки моя голова, а у тебе чудовий гострий меч. То чого не покласти край цьому балагану?

Лицар розсміявся.

— Це трюк такий, карлику? Благати про смерть у надії, що тоді я залишу тебе жити? — він рушив до дверей.— Принесу тобі щось із кухні.

— Який ти добрий. Я почекаю тут.

— Та звісно, почекаєш.

Але, виходячи, лицар замкнув по собі двері важким залізним ключем. «Купецька хата» славилася своїми замками. «Тут надійно, як у в'язниці,— гірко подумав карлик,— але бодай вікна є».

Тиріон усвідомлював, що шанси звільнитися з ланців мізерні, однак вирішив, що необхідно спробувати. Усі потуги висмикнути руку з кайданів призвели тільки до того, що він ще гірше обдер шкіру й на зап'ястку проступила кров; і хай скільки він сіпався і смикався, а відірвати залізне кільце від стіни не зміг. «До біса»,— подумав він,

розвалившись, наскільки дозволяли ланцюги, Ноги вже судомило. Нічка буде пекельна. «Перша з багатьох, понад усякий сумнів».

У кімнаті було задушливо, тож лицар відчинив віконниці, впускаючи вітерець. Добре ще, що втиснута в кутку будівлі під карнизом кімната мала аж два вікна. Одне виходило на Довгий міст і оточене Чорною стіною серце Старого Волантиса на тому березі. Друге виходило на площу внизу. Мормонт назвав її площею Риботорговців. Хай який короткий був ланцюг, а Тиріонові вдалося визирнути в це вікно, нахилившись убік і повиснувши на залізному кільці. «Падати звідси не так далеко, як з небесної камери Лайси Арин, але смерть усе одно гарантована. Може, якби я напився...»

Навіть у цю пізню годину на площі було людно: матроси бешкетували, повії полювали на клієнтів, а купці займалися своїми справами. Пробігла червона жриця в оточенні дюжини послушниць зі смолоскипами; мантиї їхні вирували навколо щиколоток. Біля поблизької таверни двійко гравців у сивас влаштували війну. Коло їхнього столика стояв раб, тримаючи над ними ліхтаря. Чути було жіночий спів. Слів не розібрати, а мелодія тиха і тужлива. «Якби знати, про що вона співає, можна було б і розплакатися». Ближче до заїзду зібрався натовп навколо двох жонглерів, що кидали один одному запалені смолоскипи.

Полонитель повернувся швидко, несучи два кухлі та смажену качку. Зачинивши двері ногою, він розірвав качку навпіл і одну половину кинув Тиріонові. Той спробував упіймати її в повітрі, але короткий ланцюг не дав достатньо підняти руки. Качка врізалася Тиріонові у скроню і сповзла по обличчю, гаряча й масна, гепнувшись на підлогу, тож йому довелося присісти й тягнутися до неї, побрязкуючи ланцюгами. З третього разу він намацав її і щасливо уп'яв у неї зуби.

— А трохи елю, щоб запити?

Мормонт вручив йому кухля.

— Чи не весь Волантис зараз напивається, то й тобі можна.

Ель був солодкий і мав фруктовий присмак. Зробивши великий ковток, Тиріон радісно відригнув. Кухоль був циновий, дуже тяжкий. «Допити до дна й пожбурити кухню йому в голову,— подумав Тиріон. — Якщо пощастить, розтросу йому череп. Якщо дуже пощастить, то промахнуся, і він своїми кулачиськами заб'є мене на смерть».

— Сьогодні якесь свято?

— Третій день виборів. Загалом вони тривають десять днів. Десять днів божевілля. Смолоскипна хода, промови, лицедії, співці й танцюристи, брави б'ються на смертельних дуелях, відстоюючи честь своїх кандидатів, боки слонів розписані іменами потенційних тріархів. Оті жонглери виступають на підтримку Метизо.

— Нагадаєш мені, щоб я проголосував за когось іншого,— Тиріон обливав сало з пальців. Натовп унизу кидав жонглерам монетки.— А всі потенційні тріархи влаштовують балаган?

— Вони зроблять що завгодно, щоб здобути голоси,— сказав Мормонт.— Їжа, випивка, вистави... Аліос вивів на вулиці сотню гарненьких рабинь розважати виборців.

— Голосую за нього,— вирішив Тиріон.— Приведи мені рабиню.

— Вони тільки для вільнонароджених, яким майновий ценз дозволяє голосувати. На захід від ріки таких небагато.

— І це триває десять днів? — розсміявся Тиріон.— Мені б таке сподобалося, хоча троє королів — це на двох більше, ніж потрібно. Уявляю, як би ми покерували Сімома Королівствами з моєю любою сестричкою і хоробрим братом. Один з нас точно повбивав би двох інших ще до кінця року. Дивно, що ці тріархи не роблять такого.

— Спроби були. Та, можливо, волантисяни розумні, а ми, вестеросці, дурні. Волантис накоїв чимало помилок, але ще жодного разу ним не керував малолітній тріарх. Якщо раптом оберуть божевільного, двоє колег стримують його до кінця року, тобто до кінця його каденції. Подумай, скільки людей могло вижити, якби Божевільний Ейрис ділив владу ще з двома королями.

«Натомість йому попався мій батько»,— подумав Тиріон.

— Дехто у вільних містах вважає, що з нашого боку вузького моря живуть справжні варвари,— провадив лицар.— Інші ж гадають, що ми — як діти, яким потрібна міцна батьківська рука.

— Або материна? — («От Серсі зрадіє. Особливо коли він піднесе їй мою голову».)— Схоже, ти добре знаєш це місто.

— Я тут одного разу провів найкращу пору року,— лицар збовтав ель на дні кухля.— Коли через Старка я опинився у вигнанні, то з другою своєю дружиною втік у Ліс. Браавос був би кращий, однак Лінесса хотіла в теплі краї. Замість служити браавосьянам, я з ними воював на Ройні, але на кожен срібняк, що я заробляв, дружина

витрачала десять. Заки я повернувся в Ліс, вона вже завела коханця, який весело заявив мені, що мене продадуть у рабство за борги, якщо я не покину дружину й не заберуся з міста. Саме так я і опинився у Волантисі... за крок від рабства, не маючи нічого, крім меча й одягу на собі.

— А тепер ти хочеш мчати додому.

Лицар допив ель.

— Завтра я знайду нам корабель. Ліжко моє. Лягай на підлозі де схочеш, якщо ланцюг туди дістане. Спи, якщо зможеш. Якщо ні, лічи свої злочини. До ранку вистане.

«Ти теж маєш відповісти за свої злочини, Джоро Мормонт»,— подумав карлик, але вирішив, що цю думку мудріше вголос не висловлювати.

Сер Джора повісив пояс із мечем на стійку ліжка, скинув чоботи, стягнув через голову кольчугу та зняв вовну, шкіру і пропітнілу нижню сорочку, під якою виявилось пошрамоване м'язисте тіло, поросле темним волоссям. «Якщо його облупити, цю шкуру можна продати на шубу»,— подумав Тиріон, поки Мормонт мостився на м'якій, хай і не дуже свіжій продавленій перині.

Буквально за мить лицар уже хропів, залишивши свій трофей наодинці з ланцями. Обидва вікна були відчинені, і світло щербатого місяця розлилося по всій кімнаті. З площі внизу долітали звуки: уривки п'яної пісні, нявчання kota, який хоче кицьку, далекий дзвін криці. «Хтось от-от помре»,— подумав Тиріон.

Обдерте зап'ястя пульсувало від болю, в кайданах неможливо було нормально сісти, не те що лягти й витягнутися. Вдалося хіба що вивернутися і прихилитися до стіни, але за деякий час руки почали німіти. Щойно карлик поворушився, щоб відновити кровообіг, життя повернулося в руки разом з болем. Довелося зціпити зуби, щоб не зойкнути. Цікаво, подумалося йому, як боляче було батькові, коли стріла уп'ялася йому в пах, і що відчувала Шей, коли Тиріон закручував ланцюг навколо її брехливої глотки, і що відчувала Тиша, коли її гвалтували. Його страждання і не порівняти з їхніми, але від цього боліти не припиняло. «Та скільки можна!»

Сер Джора перевернувся на бік, тож Тиріонові тепер було видно тільки широку й волохату м'язисту спину. «Навіть якби мені вдалося вислизнути з кайданів, довелось би перелазити через нього, щоб

дотягнутися до меча. Хіба що вдалося б витягнути кинджал...» А можна пошукати ключ, відімкнути двері, прокрастися сходами вниз і через їдальню вийти... «Куди? Я не маю ані друзів, ані грошей, я навіть місцевої мови не знаю».

Виснаження нарешті взяло гору над болем, і Тиріон забувся неспокійним сном. Та щоразу як чергова судома штрикала в литці й викручувала ногу, він уві сні скрикував, здригаючись у своїх ланцях. Коли прокинувся, у нього боліли всі м'язи, а у вікна вливався ранок — ясний і золотий, як лев Ланістерів. Знизу чулися крики риботорговців і гримотіння окутих залізом коліс на бруківці.

Над Тиріоном стояв Джора Мормонт.

— Якщо зніму тебе з кільця, обіцяєш робити, що кажуть?

— А танцювати не доведеться? Бо зараз мені це буде важкувато. Я ніг не відчуваю. Може, взагалі вже відпали. А в іншому я весь твій. Ручаюся честю Ланістера.

— Ланістери не мають честі.

Сер Джора все-таки відімкнув ланцюг. Тиріон, зробивши два невпевнені кроки, рухнув. Кров так різко прилила до рук, аж на очі набігли сльози. Закусивши губу, він мовив:

— Хай куди ти зібрався, а мене туди доведеться котити.

Натомість лицар поніс його, тримаючи за ланцюг на руках.

Темнуватий лабіринт альковів і ніш у їдальні «Купецької хати» збудований був навколо центрального дворика, де на решітках плелися квітучі лози, кидаючи мереживні тіні на кам'яні плити підлоги, між яких проріс зелений і фіолетовий мох. Молоденькі рабині бігали серед світла й тіні, розносячи карафи елю, вина і якогось зеленого напою з льодом, який пахнув м'ятою. В таку ранню годину зайнятий був хіба що один столик з двадцятьох.

І за одним з таких прилаштувався карлик. Гладенько поголений і рожевоощокий, з кучмою каштанового волосся, з навислим чолом і приплюснутим носом, він сидів на високому табуреті з дерев'яною ложкою в руці, роздивляючись почервонілими очима миску синюватої вівсянки. «От бридкий малий покидьок»,— подумав Тиріон.

Той другий карлик відчув на собі чужі очі. Коли він, підвівши голову, побачив Тиріона, ложка випала у нього з руки.

— Він мене побачив,— попередив Тиріон Мормонта.

— І що з того?

— Він мене впізнав. Він знає, хто я.

— Мені тебе в мішок захвати, щоб тебе ніхто не бачив? — лицар торкнувся руків'я меча.— Якщо він мріє тебе відбити — хай спробує.

«Якщо він мріє померти, ти хотів сказати,— подумав Тиріон.— Яку загрозу він може становити для такого здоров'я? Він же просто карлик».

Сер Джора зайняв столик у тихому куточку й замовив поїсти і випити. Поснідали теплими м'якими коржами, рожевою рибною ікрою, медовою ковбасою і смаженою сараною, запивши все солодко-гірким чорним елем. Тиріон їв, як з голодного краю.

— У тебе сьогодні зранку здоровий апетит,— зауважив лицар.

— Подейкують, у пеклі годують поганенько.

Тиріон зиркнув на двері, в які щойно зайшов чоловік, високий і сутулий, з гострою фіолетовою бородою, нерівномірно пофарбованою. «Якийсь тайроський купець». Знадвору влетіли звуки: крики мартинів, жіночий сміх, голоси риботорговців. На мить Тиріону здалося, що він помітив Ілірію Мопатиса, але то просто один з білих карликових слонів промайнув у дверному прорізі.

Мормонт, намастивши ікрою скибку коржа, відкусив шматок.

— На когось чекаєш?

— Ніколи не знаєш, кого занесе вітром,— знизав плечима Тиріон.

— Справжнє кохання, чи батькового привида, чи качура,— він закинувши до рота сарану, захрумтів.— Непогано. Як на комаху.

— Вчора тут тільки про Вестерос і говорили. Якийсь лорд-вигнанець найняв золотий загін, щоб відвоювати назад свої землі. Половина капітанів у Волантисі погнала вгору по річці у Волон-Терис, щоб запропонувати йому свої кораблі.

Тиріон щойно проковтнув ще одну сарану — і мало не вдавився. «Він з мене глузує? Що він може знати про Грифа й Ейгона?»

— От халепа,— промовив він.— А я ж якраз збирався сам найняти золотий загін, щоб відвоювати Кичеру Кастерлі.

«Може, це Грифова хитрість, і ці брехливі чутки поширюють навмисно? Хіба що...» А раптом гарненький королевич заковтнув наживку? Повернув на захід, а не на схід, покинувши надії побратися з королевою Данерис? «Покинувши драконів... хіба Гриф таке дозволить?»

— Я б і вас залюбки найняв, сер. Батьківський престол — мій по праву. Присягніть мені своїм мечем, і щойно я його отримаю, я втоплю вас у золоті.

— Бачив я колись, як чоловіка втопили в золоті. Неприємне було видовище. Якщо ти колись і отримаєш мій меч, то хіба що собі в живіт.

— Надійний засіб від закрепу,— сказав Тиріон.— Батька мого запитай.

Узявши кухля, він зробив повільний ковток, намагаючись приховати те, що зараз можна було прочитати на його обличчі. Мабуть, це військова хитрість, яка має приспати підозри волантисян. «Під облудним приводом завести людей на борт, а коли флот уже вийде в море, захопити кораблі. Це такий у Грифа план?» Може і спрацювати. У золотому загоні десять тисяч вояків, загартованих і дисциплінованих. «Але моряків серед них немає. Грифові доведеться залишити всіх матросів і підкорити своїй волі, приставивши кожному меча до горла, та коли вони зайдуть у Невільничу бухту й почнеться бій...»

Повернулася подавальниця.

— Ви до вдови наступний, шляхетний сер. Ви принесли їй подарунок?

— Так. Дякую,— сер Джора вклав дівчині в долоню монетку й відіслав геть.

— Що за вдова? — нахмурився Тиріон.

— Вдова вододілу. На схід від Ройна її досі називають Вогаровою повією, але тільки позаочі.

Карликові це нічого не говорило.

— А Вогаро...

— Слон, семикратний тріарх, дуже заможний, велика людина в порту. Поки інші будували кораблі та плавали на них, він будував причали і склади, був посередником і міняйлом, страхував кораблі від ризиків, які несе море. Рабами теж займався. Коли він закохався в одну з постільних рабинь, навчену в Юнкаї мистецтва сімох стогонів, був страшенний скандал... а ще гірший скандал вибухнув, коли він дарував їй волю і побрався з нею. Після його смерті вона продовжила його справу. Вільновідпущеники не мають права мешкати в місті за Чорною стіною, тож їй довелося продати Вогарів особняк. Відтак вона замешкала в «Купецькій хаті». Було це тридцять два роки тому, й вона

живе тут до сьогодні. Вона сидить позаду тебе, у дворі, приймає відвідувачів за своїм звичним столиком. Ні, не озирайся. З нею хтось є. Коли вони закінчать, прийде наша черга.

— І як ця стара гаргара нам допоможе?

— Сам побачиш,— сказав сер Джора, підводячись.— Він уже йде геть.

Тиріон зістрибнув зі стільця, заgrimотівши ланцюгами. «Нарешті я бодай щось дізнаюся».

Було щось лисяче в тому, як ця жінка принишкла в куточку двору, було щось зміїне в її очах. Біле волосся було таке ріденьке, що світилася рожева шкіра голови. Під одним оком досі лишалися ледь помітні шрами від ножа, який зрізав її сльози. На столі валялися залишки сніданку — голови сардин, кісточки з оливок, шматочки хліба. Тиріон не міг не звернути уваги, як добре обрано було «звичний столик»: за спиною — суцільний камінь, з одного боку — листяний альков, щоб можна було виходити й заходити, вхідні двері заїзду — як на долоні, зате сам столик ховається в тіні, щоб жінка лишалася невидимою.

Побачивши Тиріона, вдова всміхнулася.

— Карлик,— провуркотіла вона голосом водночас лагідним і лиховісним. Загальною мовою вона розмовляла майже без акценту.— Схоже, останнім часом у Волантисі побільшало карликів. А цей уміє фокусів?

«Так,— хотілося сказати Тиріону.— Дайте мені арбалет — і я покажу вам свій улюблений».

— Ні,— відповів сер Джора.

— Шкода. Колись у мене була мавпочка, яка показувала різноманітні фокуси. Ваш карлик мені її нагадує. Він — мій подарунок?

— Ні. Я приніс вам оце,— сер Джора дістав пару рукавичок і кинув на стіл поряд з іншими подарунками, які сьогодні вранці отримала вдова: тут були срібний кубок, прегарне віяло з різьблених нефритових листочків — таких тонесеньких, що аж просвічувалися, і старовинний бронзовий кинджал, помережаний рунами. Поряд з цими скарбами рукавички здавалися дешевими й крикливими.

— Рукавички для мої бідних зморшкуватих рук. Як мило,— сказала вдова, навіть не торкнувшись їх.

— Я їх купив на Довгому мосту.

— На Довгому мосту можна купити майже все. Рукавички, рабів, мавп,— сказала вдова; роки зігнули її хребет і виростили на спині старечий горб, але її очі лишалися чорними і блискучими.— А тепер розкажіть старій удовиці, чим вона може вам прислужитися.

— Ми маємо швидко дістатися в Мірін.

Одне слово — і світ Тиріона Ланістера перевернувся догори дригом.

Одне слово. *Мірін*. Чи він недочув?

Одне слово. «Мірін, він сказав — Мірін, він везе мене в Мірін». Мірін означав життя. Або принаймні надію на нього.

— Чому ви прийшли до мене? — запитала вдова.— Кораблів я не маю.

— Вам багато хто з капітанів заборгував.

«Він каже, що доправить мене королеві. Ага, тільки котрій королеві? Він не збирається продавати мене Серсі. Він віддає мене Данерис Таргарієн. Ось чому він не відрубав мені голову. Ми пливемо на схід, а Гриф і його королевич пливуть на захід, кляті дурні».

Це було занадто. «Змова на змові, але всі дороги ведуть дракону в зуби». З його вуст зірвався сміх — Тиріон уже просто не міг стримуватися.

— У вашого карлика напад,— зауважила вдова.

— Мій карлик зараз замовкне, якщо не хоче кляп у рота.

Тиріон затулив рота долонями. «Мірін!»

Вдова вододілу вирішила не звертати на нього уваги.

— Вип'ємо? — запитала вона, В повітрі кружляли порошинки, а подавальниця наповнювала два келихи з зеленого скла для сера Джори і для вдови. У Тиріона пересохло в горлі, але для нього келиха не було. Вдова зробила ковток, побовтала вино у роті, ковтнула.— Всі вигнанці пливуть на захід, чули мої старі вуха. І всі капітани, які мені заборгували, наввипередки пропонують їх туди доправити і трішки спорожнити від золота скрині золотого загону. Наші шляхетні тріархи пожертвували дюжину бойових кораблів, щоб провести флот до самих Східців. Навіть старий Доніфос дав свою згоду. Така славна подорож! А ви пливете в інший бік, сер.

— У мене справи на сході.

— Цікаво, і які ж це справи? Не раби, бо срібна королева поклала цьому край. Бійцівські кубла вона також зачинила, тож вас веде не жага крові. Що ще може Мірін запропонувати вестероському лицареві? Цеглу? Оливки? *Драконів*? А, ось воно,— посмішка на обличчі літньої жінки стала хижою.— Подейкують, срібна королева годує їх м'ясом немовлят, а сама купається у крові цнотливиць і щоночі міняє коханців.

Сер Джора стиснув уста.

— Юнкайці ллють вам отруту у вуха. Міледі не варто вірити в цю бридоту.

— Я не леді, та навіть Вогарова вдова здатна відрізнити брехню від правди. Те, що ви кажете, правда... у королеви драконів багато ворогів... Юнкай, Новий Гіс, Толос, Карт... ага, а скоро додасться й Волантис. Ви хочете плисти у Мірін? Зачекайте ще трохи, сер. Дуже скоро знадобляться мечі — коли бойові кораблі спрямують свої весла на схід, щоб скинути срібну королеву. Тигри обожнюють випускати пазурі, й навіть слони в разі небезпеки здатні вбити. Малако жадає слави, а Найесос завдячує своїм багатством здебільшого работоргівлі. Щойно Аліос, чи Паркелло, чи Белічо стануть тріархами, флот відпливе одразу.

Сер Джора нахмурився.

— Якщо повернеться Доніфос...

— Скоріше Вогаро повернеться, а мій любий володар уже тридцять років як небіжчик.

Позаду них гримотів якийсь матрос.

— І це тут називають елем? До біса! Мавпа вам кращого елю насцить.

— А ти його вип'єш,— озвався інший голос.

Тиріон обернувся глянути, без надії сподіваючись, що це Качур з Гальдоном. Натомість він побачив двох незнайомців... і карлика, який стояв за кілька футів, пильно дивлячись на Тиріона. Він здавався наче знайомим.

Вдова делікатно посьорбувала вино.

— Серед перших слонів були жінки,— промовила вона,— це вони скинули владу тигрів і припинили давні війни. Тріанну переобирали чотири рази. Та це, на жаль, було триста років тому. Відтоді Волантис не мав жінок-тріархів, хоча деякі жінки мають право голосу. Родовиті

жінки, які мешкають у старовинних палацах за Чорною стіною, а не такі створіння, як я. Давня кров радше собакам і дітям дасть право голосу, ніж вільновідпущеникам. Ні, оберуть Белічо, а може, Аліоса, але так чи так, а війні бути. Принаймні так вони гадають.

— А як гадаєте ви? — запитав сер Джора.

«Добре.— подумав Тиріон.— Правильне питання».

— О, я теж гадаю, що війні бути, але хочуть вони не війни,— літня жінка, зблиснувши очима, нахилилася вперед.— Думаю, у Р'глора в цьому місті послідовників більше, ніж у всіх інших богів разом узятих. Чули проповіді Бенеро?

— Вчора ввечері.

— Бенеро в полум'ї бачить майбутнє,— мовила вдова.— А ви знали, що тріарх Малако намагався винайняти золотий загін? Хотів розігнати червоний храм і взяти на мечі Бенеро. Тигрову варту він використати не наважується. Половина з них молиться Царю світла. Ох, люті дні настали у Волантисі, навіть для старих зморшкуватих удовиць. Але, гадаю, і впововину не такі люті, як у Міріні. Отож скажіть мені, сер... навіщо вам срібна королева?

— Це моя справа. Я можу заплатити за перевіз, і заплатити добре. Я маю срібло.

«От дурень,— подумав Тиріон.— Їй не гроші потрібні, а повага. Невже ти не слухав, що вона казала?» Він знову озирнувся через плече. Інший карлик підсунувся ближче до їхнього столу. Здається, у нього був ніж у руці. В Тиріона волосся на загривку стало сторч.

— Срібло своє лишіть собі. Я маю золото. І не треба цих сердитих поглядів, сер. Я застара, щоб мене таким лякати. Ви — людина сувора, я бачу, любите помахати отим довгим мечем у вас при боці, але тут — моє королівство. Мені достатньо пальцем кивнути — і ви попливете в Мірін, припнутий ланцюгом до весла в трюмі галери,— сказала вона й, підхопивши нефритове віяло, розкрила його. Почувся шелест листя, й ліворуч від неї з зарослої арки вислизнув чоловік. Обличчя в нього все було пошрамоване, в одній руці він тримав меча — короткого й важкого, як сікач.— Шукайте вдову вододілу, сказав вам хтось, але цей хтось мусив вас застерегти: бійтеся вдовиних синів. Однак сьогодні чудовий ранок, тому я запитаю ще раз. Навіщо вам Данерис Таргарієн, коли півсвіту мріє побачити її в могилі?

Обличчя Джори Мормонта потемніло від гніву, але він відповів.

— Служити їй. Захищати її. Померти за неї, якщо знадобиться.
Вдова аж розсміялася.

— Ви хочете її *врятувати*, он воно що? Коли ворогів у неї більше, ніж я здатна пригадати, а їхніх мечів і не полічити... і ви хочете, щоб бідна вдовиця в це повірила? Що ви, справжній шляхетний вестероський лицар, готові перетнути півсвіту, щоб допомогти прекрасній панні... ну, вона вже не панна, але ще, мабуть, прекрасна,— знову розсміялася вона.— Гадаєте, карлик її потішить? Як думаєте: вона скупається в його крові чи вдовольниться, просто відітнувши йому голову?

Сер Джона завагався.

— Цей карлик...

— ...я знаю, хто він,— вдова перевела твердий як камінь погляд чорних очей на Тиріона.— Кривногубець, царевбивця, душогуб, перекинчик. *Ланістер*,— виплюнула вона останнє слово, наче лайку.— А що збираєшся запропонувати королеві драконів ти, коротуне?

«Свою ненависть»,— хотілося відповісти Тиріонові. Натомість він розвів руками, наскільки дозволяли ланцюги.

— Хай що вона захоче. Мудрі поради, гострий розум, акробатичні трюки. Мій прутень, якщо у неї виникне таке бажання. Якщо ні — мій язик. Можу водити в бій її війська, а можу масажувати їй ноги — як вона зволить. Єдина винагорода, якої я прошу,— дозволити мені з'валтувати й убити мою любу сестричку.

На обличчі літньої жінки знову заграла усмішка.

— Ось він принаймні чесний,— заявила вона,— а ви, сер... Знала я з дюжину вестероських лицарів і з тисячу отаких пройдисвітів, але серед них не було жодного з такими чистими мотивами, як у вас. Чоловіки — звірі, себелюбні та брутальні. Під ніжними словами у них завжди ховаються темні мотиви. Я вам не довіряю, сер,— сказала вона і відмахнулася від прохачів віялом, немов відганяючи мух.— Треба вам у Мірін — діставайтеся плавом. Я вам не допомагатиму.

І тут водночас отверзлися всі сім кіл пекла.

Сер Джора почав підводитися, вдова захлопнула віяло, з тіні вислизнув пошрамований чоловік... а десь позаду почувся дівочий вереск. Тиріон розвернувся саме вчасно, щоб побачити, як на нього кидається інший карлик. «Це дівчина,— збагнув він несподівано,—

дівчина, вбрана в чоловічий одяг. І вона зібралася своїм ножем мені кишки випустити».

На якусь мить сер Джора, вдова й пошрамований чоловік закам'яніли. З сусідніх столиків за ними спостерігали гультяї, попиваючи вино й ель, але ніхто й не сіпнувся, щоб утрутитися. Тиріонові довелося діяти обома руками водночас, та ланцюга вистало якраз дотягнутися до карафи на столі. Стиснувши її в долоні, Тиріон крутнувся та виплеснув уміст карафи в обличчя карлиці, а потім кинувся вбік, уникаючи її ножа. Відчув, як тріснула під ним карафа, а голова врізалася в підлогу. А дівчина вже знову кинулася на нього. Тиріон перекотився, і ніж устромився в підлогу, але дівчина висмикнула його, знову високо занесла...

...і зненацька вона відірвалася від землі, шалено хвицаючи ногами: її тримав сер Джора.

— Ні! — заверещала вона загальною мовою Вестеросу.—
Відпустіть!

Затріщала тканина сорочки: дівчина силкувалася вивільнитися.

Мормонт однією рукою тримав її за комір. Другою рукою він забрав у неї ножа.

— Досить.

Аж тут з'явився господар з дрючком у руці. Угледівши розбиту карафу, він люто вилаявся й запитав, що сталося.

— Бійка карликів,— відповів тайросянин з фіолетовою бородою, хихикаючи.

Тиріон, кліпаючи, витріщався на мокру з ніг до голови дівчину, яка звивалася в повітрі.

— Чого ти? — запитав він.— Що я тобі зробив?

— Його вбили,— сказала вона, і всі сили її покинули. Вона обвисла в Мормонтових руках, а на очі їй набігли сльози.— Мого брата. Його схопили і вбили.

— Хто його вбив? — запитав Мормонт.

— Матроси. Матроси з Сімох Королівств. Їх було п'ятеро, всі п'яні. Побачили наш поєдинок на площі й пішли за нами. Коли вони збагнули, що я дівчина, то мене відпустили, а мого брата забрали і вбили. *Відрубали йому голову.*

Тиріон був приголомшений: він усе збагнув. «Побачили наш поєдинок на площі». Тепер зрозуміло, що це за дівчина.

— Ти їхала верхи на свині? — запитав він.— Чи на собаці?

— На собаці,— схлипнула вона.— На свині зажди їздив Опо.

«Карлики з весілля Джофрі». З їхнього виступу й почалися всі біди того вечора. Як дивно зустріти їх знову на іншому кінці світу! Хоча, мабуть, не так уже й дивно. «Якщо у них розуму бодай як у свині, вони повинні були втекти з Королівського Причалу в той-таки вечір, щойно Джофрі помер, поки Серсі не звалила і на них провину за смерть свого сина».

— Відпустіть її, сер,— попросив Тиріон сера Джору Мормонта.— Вона вже нам не зашкодить.

Сер Джора кинув карлицю на підлогу.

— Мені шкода твого брата... але ми не причетні до його вбивства.

— Він причетний,— підвелася навколішки дівчина, притискаючи подерту й залиту вином сорочку до маленьких білих груденят.— Їм потрібен був він. Вони думали, що Опо — це він,— плакала дівчина, готова скаржитися кому завгодно, хто згоден її слухати.— Він має померти, як помер мій бідолашний брат. Будь ласка! Хтось, допоможіть мені. Вбийте його.

Господар грубо схопив її за руку, поставив на ноги і почав верескливо питати по-волантиському, хто заплатить за збитки.

Вдова вододілу холодно поглянула на Мормонта.

— Кажуть, лицарі захищають слабких і невинних. Якщо це так, то я — прекрасна панна,— вона презирливо розсміялася.— Як тебе звати, дитино?

— Пенні.

Літня жінка заговорила до господаря мовою Старого Волантиса. Тиріонові вистачило його знань, щоб зрозуміти: вона просить господаря відвести дівчину в її кімнату, налити їй вина й підшукати їй якийсь одяг.

Коли вони пішли, вдова втупилася в Тиріона блискучими очима.

— Здається мені, чудовиська мають бути трохи більші. У Вестеросі за тебе дають титул лорда, коротуне. Але тут, боюся, твоя цінність трохи менша. Проте, гадаю, варто все-таки допомогти вам. Схоже, Волантис — небезпечне місце для карликів.

— Як мило з вашого боку,— Тиріон солодко до неї посміхнувся.— Може, заодно знімете з мене й ці чарівні залізні бранзолетки? У цього чудовиська лишилася тільки половина носа, і вона просто жахливо

свербить. А ланцюги такі короткі, що я не можу почухатися. Я радо вам їх подарую.

— Яка щедрість! Але я колись носила залізо й тепер віддаю перевагу золоту і сріблу. І, на жаль, це Волантис, тут кайдани і ланцюги дешевші за хліб, і заборонено сприяти втечі раба.

— Я не раб.

— Усі люди, потрапляючи в руки работоргівців, заводять таку саму пісню. Я не наважусь допомогти вам... тут,— вона знову гойднулася вперед.— За два дні у Карт через Новий Гіс відпливає «Селейсорі Коран»; корабель везе олово й залізо, сувої вовни й мережива, п'ятдесят мирських килимів, засолений труп, двадцять глечиків драконячого перцю і червоного жерця. Сядьте на нього.

— Ми сядемо,— сказав Тиріон,— і дякуємо.

— Нам не потрібно в Карт,— нахмурився сер Джора.

— А корабель і не дійде в Карт. Бенеро бачив його у своєму полум'ї,— стара хитро посміхнулася.

— Як скажете,— вишкірився Тиріон.— Був би я волантисянином, вільним і шляхетної крові, я б голосував за вас на виборах тріархів, пані.

— Я не пані,— озвалася вдова,— я проста Вогарова повія. Постарайтеся забратися звідси, поки до влади не прийшли тигри. Якщо дістанетеся своєї королеви, перекажіть їй повідомлення від рабів Старого Волантиса,— вона торкнулася блідого шраму на зморшкуватій щоці — сліду від зрізаної сльози.— Перекажіть їй, що ми чекаємо. Перекажіть їй, щоб вона поквапилася.

Джон

Почувши наказ, сер Алісер Торн скривив уста в подібі посмішки, але очі його лишилися холодними і твердими, як кремій.

— То малий байстрик посилає мене на смерть.

— На смерть,— закравав Мормонтів крук.— На смерть, на смерть, на смерть.

«Ти тільки гірше робиш»,— відігнав Джон птаха.

— Малий байстрик посилає вас на розвідку. Знайти ворогів і повбивати їх, якщо доведеться. Ви добре володієте мечем. Ви були військовим інструктором — і тут, і у Східній варті.

— Ага,— торкнувся Торн руків'я меча.— Я третину життя змарнував, намагаючись навчити селяків, бовдурів і шахраїв бодай основ військового ремесла. Не дуже мені це допоможе в тому лісі.

— З вами піде Дайвен і ще один досвідчений розвідник.

— Ми вам усе покажемо, сер,— мовив Дайвен до Торна, зареготавши.— Навчимо вас витирати свій високородний зад листям, як справжній розвідник.

На ці слова Кедж Білоокій засміявся, а Блекджек Булвер сплюнув. Сер Алісер тільки й відповів:

— Ти хочеш, щоб я відмовився. Тоді ти зможеш відрубати мені голову, як відрубав Слінту. Я тобі такого задоволення не дам, байстриче. Тільки молися, щоб мене зарізав клинок якого-небудь дикуна. Ті, кого вбивають Чужі, недовго залишаються мерццями... і все пам'ятають. Я повернуся, лорде Сноу.

— Я дуже сподіваюся.

Джон не міг зарахувати сера Алісера Торна до друзів, та все одно це був побратим. «Ніхто не казав, що побратимів обов'язково слід любити».

Нелегко було відсилати людей у глушину, знаючи, наскільки високі шанси, що вони вже ніколи не повернуться. «Вони всі досвідчені»,— переконував себе Джон... але дядько Бенджен зі своїми розвідниками теж був досвідчений, а примарний ліс проковтнув їх безслідно. Коли ж двоє з тих розвідників придибали зрештою на Стіну, то вже у вигляді блідавців. Не вперше і не востаннє Джон зловив себе на питаннях, що ж могло статися з Бендженем Старком. «Може, розвідники наштовхнуться на якісь його сліди»,— сказав він собі, сам у це не вірячи.

Один загін розвідників очолить Дайвен, а інші два — Блекджек Булвер і Кедж Білоокий. Принаймні вони раділи завданню.

— Приємно знову відчутти під собою коня, сказав Дайвен при брамі, цикнувши язиком крізь дерев'яні зуби.— Я дуже перепрошую, м'лорде, але ми стільки по лавках розсиджувалися, що в нас уже повно шпичок у дупах.

Ніхто в Чорному замку не знає лісу так, як Дайвен,— усі дерева і струмочки, всі їстівні рослини, всі стежки хижаків і здобичі. «Торн потрапив у кращі руки, ніж заслуговує».

Джон спостерігав за вершниками зі Стіни: три гурти по троє вояків везли кожен по парі круків. Згори їхні гарони видавалися крихітними, як мурашки, і Джон навіть не міг розрізнити розвідників, але добре їх усіх пам'ятав. Кожне ім'я вкарбувалося йому в серце. «Восьмеро добрих хлопців,— подумав він,— а дев'ятий... що ж, побачимо».

Коли серед дерев зник останній вершник, Джон Сноу разом зі Стражденним Едом спустився вниз у коловоротній клітці. В повітрі літали окремі сніжинки, танцюючи на поривчастому вітрі. Одна спускалася разом з кліткою, ширяючи по той бік ґрат. Падала вона швидше, ніж їхала клітка, тож час до часу зникала унизу. А тоді сніжинку підхоплював порив вітру та знову кидав угору. Джон, якби схотів, міг потягнутися крізь ґрати і зловити її.

— Мені вночі наснився страхітливий сон, м'лорде,— поділився Стражденний Ед.— Ви були моїм стюардом, носили мені їсти і виливали за мною горщик. А я був лордом-командувачем, не мав ані хвильки спокою.

Джон навіть не усміхнувся.

— Твій кошмар — це моє життя.

З галер, розісланих Котером Пайком, повідомляли про дедалі більші кількості вільних людей на лісистих узбережжях на північний схід від Стіни. Там бачили і табори, і недобудовані плоти, і навіть корпус розбитого кога, якого хтось уже почав відновлювати. Дикуни, побачивши, що їх помітили, завжди зникали в лісі, але, без сумніву, знову виходили, щойно Пайкові кораблі пропливали. А тим часом сер Деніс Малістер і досі спостерігав ночами багаття на північ від Прірви. Обидва командувачі просили собі більше людей.

«А де мені взяти цих людей?» Джон відіслав до кожного з них по десять дикунів з Кротівки: переважно зелених хлопчаків, а з дорослих — старих, поранених і слабих, які, однак, могли виконувати деяку роботу. Ні Пайкові, ні Малістерові це не сподобалося, й вони у відповідь писали тільки скарги. «Просячи людей, я мав на увазі вояків Нічної варти, навчених і дисциплінованих, у чийй відданості я не маю підстав сумніватися»,— писав сер Деніс. Котер Пайк висловився відвертіше. «Можу їх повісити на Стіні як застереження іншим дикунам, щоб трималися подалі, бо іншого застосування їм не бачу,— писав за нього мейстер Гармун.— Я б таким людям не довірив виносити свій нічний горщик, та й *десятьох не достатньо*».

Залізна клітка спускалася до довгому ланцюзі, порипуючи і побрязкуючи, поки нарешті з поштовхом не зупинилася за фут від землі біля підніжжя Стіни. Стражденний Ед відчинив двері та стрибнув униз, чоботами пробивши підмерзлий сніг. Джон вискочив за ним.

Біля зброярні Залізний Емет досі муштрував у дворі своїх підопічних. Пісня криці пробудила в Джонові жадання. Вона йому нагадала про набагато тепліші та простіші дні, коли він хлопчиком у Вічнозимі схрещував клинки з Робом під пильним оком сера Родрика Касселя. Сера Родрика теж уже нема — його убив Теон Перекинчик зі своїми залізними, коли той спробував відбити Вічнозим. Велика кріпость дому Старків перетворилася на випалену пустку. «Всі мої спогади отруйні».

Щойно Залізний Емет побачив Джона, то підніс руку, і бій зупинився.

— Лорде-командувачу! Чим можемо служити?

— Дайте мені своїх трьох найкращих.

Емет широко всміхнувся.

— Аррон. Емрик. Джейс.

Кінь і Гоп-Робін принесли лордові-командувачу стьобану підкладку разом з кольчугою, під яку вона вдягається, а ще поножі, латний комір і напівшолом. На ліву руку — чорний щит, облямований залізом, у праву руку — тупий меч. Майже новий меч сріблясто-сіро зблискував у світанковому світлі. «Один з останніх, які вийшли з Доналової кузні. Шкода, що сам Донал не дожив і не нагострив його». Клинок був коротший, ніж Довгопазур, зате з простої криці, а отже, тяжчий. Удари будуть повільніші.

— Згодиться,— мовив Джон і обернувся до суперників.— Починаймо.

— Хто перший? — запитав Аррон.

— Усі троє. Зразу.

— Троє на одного? — не міг повірити Джейс.— Це нечесно.

Він був з останньої партії Конві, шевчук з Білого острова. Можливо, це все і пояснювало.

— Щира правда. Підійди.

Коли хлопець наблизився, Джон збоку рубонув його по голові, збиваючи з ніг. За мить уже хлопець лежав, на грудях у нього стояв чобіт, а кінчик леза впирався в горло.

— На війні все нечесно,— мовив до хлопця Джон.— Тепер двоє проти одного, бо ти вже труп.

Почувши хрускіт ріні, він зрозумів, що близнята нападають. «З цих двох ще вийдуть розвідники». Він крутнувся, краєм щита блокуючи Арронів удар і переймаючи Емриків удар мечем.

— Це не списи,— крикнув він.— Підходьте ближче.

І кинувся в атаку, показуючи хлопцям, як це робиться. Перший Емрик. Джон націлився йому на голову й на плечі — рубонув з правого боку, з лівого, знову з правого. Хлопець, затуляючись щитом, незграбно спробував завдати удару у відповідь. Джон гримнув власним щитом у щит Емрика та звалив хлопця на землю ударом у литку... і дуже вчасно, бо на нього вже наскочив Аррон — меч хлопця з хрускотом врзався йому ззаду в стегно, і Джон упав на одне коліно. «Синець лишиться». Наступний удар він перехопив щитом, а відтак знову скочив на ноги й погнав Аррона через двір. «А він меткий,— думав Джон; мечі поцілувалися двічі, тричі,— тільки м'язи слід наростити». Побачивши полегшення в Арронових очах, він збагнув,

що Емрик уже позаду. Крутнувшись, він рубонув його ззаду по плечах, аж Емрик полетів на брата. На той час і Джейс уже зіп'явся на ноги, тож Джон знову збив його на землю.

— Терпіти не можу, коли мерці повстають. Ти так само почуватимешся, коли зустрінешся з блідавцем.

Відступивши, він опустив меч.

— Великий ворон скубе менших,— проричав голос позаду нього, — та вистане в нього снаги поборотися зі справжнім чоловіком?

До муру прихилився Тарарах. Запалі щоки поросли жорсткою щетиною, а ріденький каштановий чуб здуло вітром на маленькі жовті очиці.

— Не лести собі, я тебе розчарую,— мовив Джон.

— Ага, а я тебе розчавлю.

— Не того дикуна спалив Станіс.

— Е ні,— вишкірив Тарарах повний рот коричневих поламаних зубів.— Він спалив того, кого і мав спалити на очах цілого світу. Всі ми робимо, що мусимо, Сноу. Навіть королі.

— Емете, підшукайте йому якісь лати, щоб був у криці, а не в старому кісті.

Вбраний у кольчугу й кірасу, кістяний лорд наче випростався. Він здавався навіть вищим, а плечі виявилися ширшими й міцнішими, ніж Джон очікував. «Це все через обладунки,— сказав собі Джон.— Навіть Сем, з ніг до голови вдягнений у Доналову крицю, видавався майже грізним». Дикун відмахнувся від щита, якого йому простягнув Кінь. Натомість попросив дворучного меча.

— Який солодкий звук,— промовив він, розтинаючи клинком повітря.— Підлітай ближче, Сноу. Я тобі обскубу пір'ячко.

Джон різко кинувся в атаку.

Тарарах на крок відступив, зустрівши його випад ударом, завданним обіруч. Якби Джон не підставив щита, від такого удару могла прогнутися кольчуга, поламавши йому половину ребер. На мить від сили струсу Джон втратив рівновагу, а по руці пробіг дроз. «А він б'є дужче, ніж я уявляв». Спритність суперника теж стала неприємним сюрпризом. Вони кружляли один навколо одного, обмінюючись ударами. Кістяний лорд платив Джонові його ж монетою. Взагалі-то дворучний меч має бути значно важчий у бою за Джонів півторак, але дикун вертів ним зі сліпучою швидкістю.

Жовторотики Залізного Емета на початку підбадьорювали лорда-командувача, але нестримна швидкість Тарарахової атаки дуже скоро змусила їх замовкнути. «Він так довго не витримає,— сказав собі Джон, зупиняючи черговий удар. Від сили зіткнення він кркнув. Навіть затуплений великий меч лишив тріщину на сосновому щиті й погнув залізну облямівку.— Скоро він змучиться. Повинен». Джон різонував дикуна по обличчю, але Тарарах відсмикнув голову. Рубонував по литці, але дикун спритно відстрибнув. Великий меч обрушився Джонови на плече, аж задзвенів наплічник і заніміла рука. Джон позадкував. Кістяний лорд, пирхаючи, наступав. «У нього немає щита, — нагадав собі Джон,— і цей велетенський меч надто неповороткий. Я мав би на кожен його удар завдавати два».

Але чомусь так не виходило, а всі його удари не заподіювали ніякої шкоди. Дикун то ухилився, то вислизав, тож Джонів меч ковзав по його плечу або руці тільки по дотичній. Незабаром Джон відчув, що повсякчас відступає, намагаючись уникнути нищівних ударів суперника і в половині випадків усе одно потрапляючи під них. Щит уже перетворився на тріски. Джон скинув його з руки. Обличчям стікав піт, від нього під шоломом пекло очі. «Він занадто дужий і занадто спритний,— збагнув Джон,— а з цим дворучним мечем має перевагу і у вазі, і в досяжності». Бій був би зовсім інакший, якби Джон бився Довгопазуром, але...

Шанс випав під час наступного Тарарахового замаху. Джон кинувся вперед, вриваючись у суперника, й вони разом полетіли на землю, сплівшись ногами. Гримнула криця об крицю. Обоє втратили мечі, качаючись по землі. Дикун вривав коліном Джонови між ноги. Джон відповів ударом броньованого кулака. Зрештою Тарарах якимсь чином опинився згори, стискаючи обіруч Джонову голову. Вдарив нею по землі, тоді підняв забороло.

— Був би в мене кинджал, ти б уже був без ока,— гарчав він, поки Кінь і Залізний Емет стягували його з грудей лорда-командувача.— *Пустіть* мене, кляті ворони,— ричав він.

Джон важко звівся на одне коліно. У голові гуло, в роті було повно крові. Сплюнувши, він промовив:

— Добрий бій.

— Не лести собі, вороне. Я навіть не спітнів.

— Наступного разу спітнієш,— відповів Джон.

Стражденний Ед допоміг йому зіп'ятися на ноги та розстебнув на ньому шолом. На шоломі виявилось декілька нових вм'ятин, яких там не було, коли Джон його вдягав.

— Відпустіть Тарараха.

Джон жбурнув шолома Гоп-Робіну, але той не зловив.

— Мілорде,— промовив Залізний Емет,— він вам погрожував, ми всі чули. Сказав, був би в нього кинджал...

— У нього є кинджал. Отам на поясі.

«Завжди знайдеться вояк, спритніший і дужчий за вас,— одного разу сказав сер Родрик Джонові та Робу.— Саме з ним вам і слід тренуватися, перш ніж доведеться зіткнутися з таким на полі бою».

— Лорде Сноу! — покликав тихий голос.

Розвернувшись, Джон побачив під розбитою аркою Клайдаса з пергаментом у руці.

— Від Станіса? — Джон сподівався на звістку від короля. Він знав, що Нічна варта ні на чиему боці, тож йому має бути байдуже, який саме король вийде переможцем, однак чомусь було небайдуже.— Це з Пуццанського Насипу?

— Ні, мілорде,— простягнув йому пергамент Клайдас. Той був туго скручений і запечатаний гудзичком твердого рожевого воску. «Тільки Страхфорт використовує рожевий віск на печатках». Джон стягнув латну рукавицю, узяв листа і зламав печатку. Побачивши підпис, він забув про лупку, якої йому задав Тарарах.

«Ремсі Болтон, лорд Вічнозимський»,— писалося величезним гострим почерком. Коли Джон провів по літерах великим пальцем, коричневе чорнило почало злущуватися. Під Болтоновим підписом стояли підписи й печатки лорда Дастіна, леді Сервин і чотирьох Рисвелів. Ще одна рука грубо намалювала велета дому Амберів.

— Можна поцікавитися, що там пишеться, мілорде? — запитав Залізний Емет.

Джон не мав причин щось від нього приховувати.

— Кейлінський Рів уже взяли. Вздовж королівського гостинцю на стовпах прицвяхували облуплені трупи залізних. Руз Болтон скликає всіх вірних лордів у Кургантон, щоб підтвердити свою відданість Залізному трону й відсвяткувати весілля Болтонового сина з...

На мить його серце зупинилося. «Ні, це неможливо. Вона загинула на Королівському Причалі разом з батьком».

— Лорде Сноу? — Клайдас придивився до нього своїми каламутними почервонілими очима.— Вам... недобре? Ви наче...

— Він бере шлюб з Арією Старк. Моєю меншою сестричкою.

В ту мить Джон майже навч бачив її — самі бабкуваті коліна й гострі лікті, брудне личко і сплутане волосся. Понад усякий сумнів, личко вмюють, а волосся розчешуть, але Джон не міг уявити Арію ні у весільній сукні, ні в ліжку Ремсі Болтона. «Хай як їй буде страшно, вона цього не покаже. Якщо він спробує її торкнутися, вона буде відбиватися».

— Ваша сестричка,— промовив Залізний Емет,— скільки їй...

«Було б одинадцять,— подумав Джон.— Ще зовсім дитина».

— Нема в мене сестри. Тільки брати. Тільки ви.

Джон знав: такі слова потішили б леді Кетлін. Але від цього вимовляти їх було не легше. Пальці його стиснули пергамент. «Якби ж то я з такою самою легкістю міг стиснути горло Ремсі Болтона!»

Клайдас прокашлявся.

— Відповідь буде?

Похитавши головою, Джон пішов геть.

До вечора синці, яких наставив йому Тарарах, були вже фіолетові.

— Перш ніж зійти, вони ще пожовтіють,— мовив Джон до Мормонтового крука.— Буду мертвотно-блідий, як кістяний лорд.

— Блідий,— погодився птах.— Блідий, блідий.

Знадвору слабко долинали голоси, але слів було не розібрати. «Так наче вони за тисячу льє звідси». То леді Мелісандра зібрала своїх послідовників біля священного вогнища. Щовечора перед смерком червона жінка виводила їх на сутінкову молитву, де вони просили червоного бога допомогти їм пережити птьму. «Ніч-бо темна і повна жахить». Оскільки Станіс з більшістю вояків королеви поїхав, її паства значно зменшилася: півсотні вільних людей з Кротівки, жменька гвардійців, яких їй залишив король, дюжина чорних братів, які прийняли червоного бога.

Джон почувався закостенілим, як шістдесятирічний дід. «Попереду жахливі сни,— подумав він,— і докори сумління». Подумки він раз у раз повертався до Арії. «Я нічим не можу їй допомогти. Промовивши обітницю, я зрікся кривих родичів. Якби хтось із моїх хлопців сказав мені, що його сестра в небезпеці, я б відповів, що це не його турбота». Відтоді як чоловік вимовив

обітницю, у нього в жилах біжить чорна кров. «Чорна, як серце байстрюка». Колись давно Джон попросив Мікена викувати для Арії меча — то був бравський клинок, маленький, щоб лягав їй у руку. *Голка*. Цікаво, чи він і досі в неї. «Штрикай гострим кінцем»,— сказав їй тоді Джон, та якщо вона спробує штрикнути Байстрюка, може накласти головою.

— Сноу,— буркнув крук лорда Мормонта.— Сноу, Сноу.

Джон більше не міг витримати.

Привид сидів під порогом і гриз яловичу кістку, щоб дістатися до мозку.

— Коли це ти повернувся?

Деривовк зіп'явся на лапи, покинувши кістку, і рушив за Джоном.

З цього боку під вхідними дверима стояли Маллі й Кегз, спираючись на списи.

— Лютий холод надворі, м'лорде,— попередив Маллі, промовляючи в свою сплутану ясно-руду бороду.— Вас довго не буде?

— Недовго. Просто подихати хочу.

Джон пішов у ніч. Небо було всіяне зорями, а вздовж Стіни літав вітер. Навіть місяць видавався холодним: увесь його лик укрився сиротами. Перший же порив вітру пронизав усі шари вовни й дубленої шкіри, й у Джона зацокотіли зуби. Він прямував через двір, у зуби вітру. Плащ на плечах гучно виляскував. Позаду біг Привид. «Куди я йду? Що я роблю?» Чорний замок стояв німий і непорушний, у всіх залах і вежах було темно. «Мій престол,— подумав Джон Сноу.— Мої палати, моя домівка, моє царство. Руїни».

В тіні Стіни деривовк торкнувся його пальців. На мить ніч ожила тисячею запахів, і Джон Сноу почув хрускіт крижаної шкуринки на латці старого снігу. Зненацька він відчув, що позаду хтось є. Хтось, хто пахне теплом, як літня днина.

Обернувшись, він побачив перед собою Ігритту.

Вона стояла під обгорілими мурами Вежі лорда-командувача, прихована темрявою і спогадами. Місяць осявав її коси — руді коси, поціловані вогнем. Коли Джон це побачив, у нього серце мало не вистрибнуло з грудей.

— Ігритто,— покликав він.

— Лорде Сноу.

Голос, який озвався, належав Мелісандрі.

Від подиву Джон аж відсахнувся.

— Леді Мелісандро! — він на крок відступив.— Я вас із деким переплутав.

«Уночі всі плащі сірі». Але у неї плащ зненацька виявився червоним. Джон не розумів, як міг переплутати її з Ігриттою. Вона ж бо вища, тонша, старша, хоч місячне світло і змило з її обличчя роки. Пара піднімалася з її ніздрів і з голих білих долонь.

— Ви собі пальці відморозите,— застеріг її Джон.

— Якщо на те буде воля Р'глора. Сили ночі не торкнуться того, у кого серце горить священним божим вогнем.

— Не серце ваше мене хвилює, а ваші руки.

— Головне — це серце. Не впадайте у відчай, лорде Сноу. Відчай — зброя ворога, чиє ім'я не можна називати. Сестра ще не втрачена для вас.

— Нема в мене сестри.

Ці слова різали по живому, як ножі. «Що можеш ти знати про моє серце, жрице? Що можеш знати про мою сестру?»

Мелісандра, здалося, була здивована.

— Як її звати — оту меншу сестричку, якої у вас немає?

— Арія,— хрипко озвався Джон.— Насправді вона мені сестра тільки наполовину...

— ...бо ви — байстрюк. Я не забула. Я бачила вашу сестру в моєму полум'ї: вона втікає від нав'язаного їй шлюбу. Іде сюди, до вас. Сіра дівчинка на загнаному коні — я бачила це ясно, як день. Цього ще не сталося, але станеться,— сказала Мелісандра і перевела погляд на Привида.— Можна мені торкнутися вашого... вовка?

На думку про це Джон відчув неспокій.

— Ліпше не треба.

— Він мене не скривдить. Ви кличете його Привидом, так?

— Так, але...

— Привиде! — проспівала Мелісандра.

Деривокк підбіг до неї. Сторожко обійшов її по колу, принюючись. Коли ж вона простягнула руку, він понюхав і її, а тоді тицьнувся носом у пальці.

Джон видихнув, і з рота вилетіла біла хмарка.

— Він не завжди ставиться до чужинців так...

— ...тепло? Тепло тягнеться до тепла, Джоне Сноу.

Очі жінки світилися в темряві, немов дві червоні зірки. На шиї поблискував рубін — третє око, яскравіше за два інші. Джон частенько бачив, як у Привида так само горять червоним очі, коли на них під певним кутом падає світло.

— Привиде,— покликав він.— До мене.

Деривовк глянув на нього, як на чужого.

Джон, не вірячи власним очам, нахмурився.

— Це... дивно.

— Гадаєте? — Мелісандра, опустившись навколішки, почухала Привида за вухом.— Ваша Стіна — це дивне місце, але тут є сила, якщо вміти нею користуватися. Сила у вас, у цьому звірі. Ви їй опираєтеся — і даремно. Прийміть її. Користуйтеся нею.

«Я не вовк»,— подумав Джон.

— І як мені це зробити?

— Можу вам показати,— озвалася Мелісандра, пригортаючи Привида тонкою рукою, і деривовк лизнув їй обличчя.— Цар світла по своїй мудрості створив нас чоловіками і жінками — двома половинками великого цілого. Наша сила в єдності. Сила творити життя. Сила творити світло. Сила відкидати тіні.

— Тіні,— повторив Джон, і це слово в його вустах здалося ще темнішим.

— Кожна людина, що ходить по землі, відкидає тінь на світ. Озирніться, лорде Сноу. Місяць поцілував вас і відкинув на кригу вашу двадцятифутову тінь.

Джон озирнувся через плече. Тінь була там, де і сказала Мелісандра: у світлі місяця впала на Стіну. «Сіра дівчинка на загнаному коні,— подумав Джон.— Їде сюди, до тебе. Арія». Він знову обернувся до червоної жриці. Джон відчував її тепло. «Вона точно має силу»,— прийшла непрохана думка, вчепилася в нього залізними зубами, але йому не хотілося лишатися в боргу перед такою жінкою, навіть якщо йдеться про його меншу сестричку.

— Якось Далла сказала мені одну річ... Це сестра Вал, жінка Манса Рейдера. Вона сказала: чародійство — це меч без руків'я. І надійно взяти його в руку неможливо.

— Мудра жінка,— підвелася Мелісандра, і її мантию підхопило вітром.— Одне меч без руків'я — все одно меч, а коли вороги навколо, мати меча дуже непогано. Тепер послушайте мене Джоне

Сноу. Дев'ять ворон полетіло в білий ліс шукати ваших ворогів. Троє вже мерці. Вони ще не померли, але смерть уже чигає на них, і вони їдуть їй назустріч. Ви послали їх стати вашими очима в темряві, але повернуться вони до вас безокими. Я бачила в своєму полум'ї їхні бліді мертві обличчя. Порожні очниці, які спливають кров'ю,— вона відкинула назад руде волосся, і її червоні очі засвітилися.— Ви мені не вірите. Але повірите. Ціна цієї віри — троє життів. Хтось скаже — невисока плата за мудрість... але вам необов'язково було її платити. Пам'ятайте про це, коли зазиратимете в сліпі та спустошені обличчя своїх мерців. А коли той день прийде, прийміть мою руку.

З її блідої шкіри піднімався туман, і на мить здалося, немов над пальцями танцює чарівне біле полум'я.

— Прийміть мою руку,— повторила Мелісандра,— і дозвольте мені врятувати вашу сестру.

Давос

Навіть у темряві Вовчого Лігва Давос Сіворт відчував, що сьогодні в повітрі витає лихо.

Прокинувшись від звуку голосів, він підкрався до дверей, але дерево виявилось надто товстим, тож слів було не розібрати. Прийшов світанок, але не прийшов Гарт із кашею, яку приносив Давосові щоранку на сніданок. Це тривожило. У Вовчому Лігві всі дні тягнулися однаково, й будь-яка переміна зазвичай була на гірше. «Може, саме сьогодні я помру. Може, Гарт зараз сидить з точильним каменем, нагострюючи Леді Лу».

Цибулевий лицар не забув останніх слів Ваймана Мандерлі, звернених до нього. «Заберіть цю істоту у Вовче Лігво,— наказав тлустий лорд,— і відрубайте голову і руки. Я і шматочка не зможу проковтнути, поки не побачу голову цього контрабандиста на палі, з цибулиною між отих брехливих зубів». Щоночі Давос засинав з цими словами в голові та щоранку з ними прокидався. А якщо раптом забував, Гарт залюбки йому нагадував. Приходячи зранку, він завжди починав так: «Ось каша для мерця»,— а ввечері закінчував так: «Загаси свічку, мерче».

Одного разу Гарт приніс своїх «леді», щоб познайомити з мерцем. «Хвойда непоказна,— промовив він, пестячи холодну чавунну ломаку,— та коли я розжарю її до червоного й торкнуся нею твого прутня, ти мамцю почнеш кликати. А ось моя Леді Лу. Це вона відрубає тобі голову і руки, коли накаже лорд Вайман». Давос у житті не бачив більшої сокири, а тим паче гострішої. Інші тюремники казали, що Гарт цілі дні її гострить. «Я не благатиму пощадку»,— вирішив Давос. Він піде на смерть як лицар, попросить тільки, щоб йому спершу

відрубали голову, а потім уже руки. Навіть Гарт не такий жорстокий, щоб йому в цьому відмовити, сподівався Давос.

Крізь двері пробивалися слабкі, приглушені звуки. Підвівшись, Давос почав міряти кроками камеру. Як на в'язничне мешкання, вона була велика й доволі зручна. Він підозрював, що колись тут була спальня якогось лордйчука. Камера була утричі більша за його каюту на «Чорній чайці», ба навіть більша за каюту Саладора Саана на «Валерійці». Й хоча єдине вікно заклали цеглою багато років тому, на одній зі стін і досі залишався коминок, де міг би поміститися казан, а ще тут у кутовому закапелку був справжній виходок. Дощана підлога була пожолоблена й потріскана, і матрац тхнув цвіллю, та всі ці незручності — ніщо порівняно з тим, чого Давос очікує далі.

Харчування теж його здивувало. Замість ріденької вівсянки, черствого хліба і гнилого м'яса, якими зазвичай годують у підземеллях, тюремники приносили Давосові свіжу рибу, теплий хліб, присмачену прянощами баранину, ріпу, моркву й навіть крабів. Гартові це геть не подобалося. «Мерці не повинні їсти краще за живих», — неодноразово нарікав він. Давосові дали хутро, щоб грітися ночами, дрова для коминка, чистий одяг, масну лойову свічку. Коли він попросив папір, перо й чорнило, наступного дня Тері все приніс. Коли ж він попросив якусь читанку, Тері з'явився з «Семикутною зіркою».

Та хай яка зручна, а камера лишається камерою. Стіни тут були з суцільних кам'яних брил такої товщини, що не пробивалося ні звуку з зовнішнього світу. Дубові двері були окуті залізом, і тюремники завжди замикали їх на засув. Зі стелі звисали чотири важкі залізні ланцюги з кайданами в очікуванні дня, коли лорд Мандерлі вирішить прикувати Давоса й віддати Хвойді. «Може, цей день саме сьогодні. Може, коли наступного разу Гарт відчинить двері, то принесе зовсім не кашу».

У животі бурчало: це певний знак, що ранок проминає, а їжі так і не принесли. «Найгірше — не сама смерть, а не знати, коли помреш і як». У свої пачкарські часи він бачив зсередини кілька в'язниць і підземель, але там він сидів у камері з іншими в'язнями, тож завжди було з ким потеревенити, поділитися страхами і надіями. Тут не так. Якщо не рахувати тюремників, усе Вовче Лігво було до послуг одного Давоса Сіворта.

Він знав, що попід замком є справжні підземелля — темниці, камери тортур і сирі ями, де в пітьмі шкребуться велетенські чорні пацюки. Тюремники казали, що зараз там ніхто не сидить. «Тут нікого, крім нас, Цибулевий»,— повідомив йому сер Бартимус. Це був старший тюремник — блідий як мрець одноногий лицар з пошрамованим обличчям, сліпий на одне око. Коли сер Бартимус перехиляв чарчину (а сер Бартимус перехиляв чарчину переважно щодня), він любив похвалитися, як урятував лордові Вайману життя в Битві на Тризубі. Вовче Лігво — його винагорода.

До решти «нас» входив кухар, якого Давос ніколи не бачив, шестеро вартових у касарнях на першому поверсі, пара праль і двійко ключарів, які прибирали за в'язнем. Тері був молодший — десятирічний син однієї з праль. Старший був Гарт — голомозий небалакучий здоровань, який щодня носив ту саму засмальцьовану шкірянку, а похмурий вираз наче приріс йому до обличчя.

Пачкарські роки навчили Давоса інстинктивно визначати, коли людина не та, за кого себе видає. І Гарт був саме такий. У його присутності цибулевий лицар старався тримати рот на замку. З Тері й сером Бартимусом він поводився не так стримано. Дякував їм за їжу, заохочував розповідати про себе і свої стремління, ввічливо відповідав на їхні запитання й ніколи не тиснув, розпитуючи сам. Якщо у нього і з'являлися прохання, то дрібні: миска води і шматочок мила, читанка, свічки. Більшість його прохань задовольняли, за що Давос був дуже вдячний.

Жоден з цих двох не говорив ні про лорда Мандерлі, ні про короля Станіса, ні про Фреїв, однак не відмовлявся говорити про інші речі. Тері, коли підросте, мріяв піти на війну — повоювати і стати лицарем. Ще він любив нарікати на свою матір. Вона спить з двома гвардійцями, зізнався він. Вони чергують у різну зміну, тож не знають один про одного, та одного дня хтось із них усе дізнається — і проллється кров. Бувало, ввечері хлопчина навіть приносив у камеру бурдюк вина й, попиваючи разом з Давосом, розпитував його про пачкарське життя.

Сер Бартимус мало цікавився зовнішнім світом — він узагалі нічим не цікавився відтоді, як з вини коня, який лишився без вершника, втратив ногу під мейстерською пилкою. Однак йому полюбилося Вовче Лігво, тож він обожнював розповідати його довгу та криваву історію. Лігво набагато старше за Білу Гавань, розповів

лицар Давосові. Його звів король Джон Старк, щоб захистити гирло Білого Ножа від морських набігів. Воно стало престолом для багатьох молодших синів, братів, дядьків та інших родичів королів на Півночі. Хтось передавав замок своїм синам чи онукам, і тоді поставала нова гілка дому Старків; найдовше протрималися Грейстарки — вони правили з Вовчого Лігва п'ять століть, поки не вирішили приєднатися до Страхфорту в заколоті проти Старків Вічнозимських.

Після їхнього занепаду замок багато разів переходив з рук у руки. Дім Флінтів протримався тут століття, дім Доків — майже два. Тут правили Слейти, Лонги, Голти й Ашвуди, призначені Вічнозимом обороняти ріку. Одно разу замок захопили розбійники з Трьох Сестер, щоб зачепитися на Півночі. Під час воєн між Вічнозимом і Видолом замок узяв у облогу Озгуд Арин, Старий Сокіл, і спалив його син на прізвисько Кіготь. Коли ж ослабнув старий король Едрик Старк і не міг більше захищати своє королівство, Вовче Лігво захопили работоргівці зі Східців. Ці чорні стіни стали свідками, як вони таврували своїх бранців і шмагали батогами, перш ніж відіслати за море.

«А потім запанувала довга люта зима,— розповідав сер Бартимус. — Білий Ніж замерз, і навіть затока почала вкриватися кригою. З півночі налетіли вітри, змусивши работоргівців кулитися навколо вогнищ, і поки вони грілися, на них напав новий король. Це був Брандон Старк, правнук Едрика Снігової Бороди, його ще прозвали Крижаними Очима. Він відвоював Вовче Лігво, догола роздягнув работоргівців і віддав їх рабам, які ниділи в підземеллях, закуті в ланцюги. Подейкують, раби розвішали їхні кишки на гіллі серце-дерева як жертву богам. Давнім богам, а не оцим новим, південним. Ваші Семеро не знають зими, а зима не знає їх».

З цим Давос не міг посперечатися. Після всього, чого він надивився у Східній-варті-на-морі, він і сам не хотів знати зими. «А яким богам поклоняєтеся ви?» — запитав він у одного лицаря.

«Давнім,— вишкірився сер Бартимус, ставши схожим на череп.— Мої пращури тут мешкали раніше за Мандерлі. Швидше за все, це саме вони розвішували на дереві оті кишки».

«Не знав я, що північани приносять своїм серце-деревам криваві жертви».

«Ви, південці, багато чого не знаєте про Північ»,— відповів сер Бартимус.

І він не помилявся. Сівши біля свічки, Давос передивився листи, які нашкрябав слово по слову протягом свого ув'язнення. «Пачкар з мене був кращий, ніж лицар,— написав він до своєї жінки,— лицар — кращий, ніж королівський правиця, а правиця — кращий, ніж чоловік. Мені дуже шкода. Маріє, я кохав тебе. Пробач за кривди, які я тобі заподіяв. Якщо Станіс програє війну, ми втратимо всі землі. Тоді забери дітей за вузьке море і, прошу, постарайся навчити їх не думати про мене погано. Якщо ж Станіс завоює Залізний трон, дім Сівортів виживе, а Деван залишиться при дворі. Він допоможе тобі прилаштувати інших хлопчиків до шляхетних лордів, де вони будуть пажами і зброєносцями й заслужать собі лицарство». Кращих порад їй він дати не міг, хоч і хотів би написати щось мудріше.

Написав він і трьом своїм синам, які залишилися, щоб допомогти Марії не забувати їхнього батька, який кінчиками пальців сплатив за їхні імена. Записки до Стефона і Станіса були коротенькі, сухі й ніякові: якщо по правді, він не знав їх так добре, як своїх старших синів — тих, які згоріли а чи потонули на Чорноводді. Деванові він написав більше — розповів, як він пишається, що син став королівським зброєносцем, і нагадав, що його обов'язок як найстаршого — захищати леді-матір і молодших братиків. «Перекажи його світлості, що я старався, як міг,— закінчив він листа.— Мені шкода, що я його підвів. Я втратив своє щастя разом з кісточками того дня, коли під Королівським Причалом горіла річка».

Давос повільно гортав листи, перечитуючи кожен по декілька разів і вирішуючи, варто чи ні десь замінити слово, а десь додати. Людині має бути більше чого сказати перед смертю, подумалося йому, але слова давалися важко. «Не так і погано я пожив,— спробував він себе втішити.— Піднявся з Bloshinoго Дна аж до королівського правиці, а ще навчився читати й писати».

Він і досі горбився над листами, коли почув дзенькіт залізних ключів на кільці. За мить двері в його камеру розчахнулися.

Усерединою зайшов не один з тюремників. Чоловік був високий і худий, з глибокими зморшками на обличчі й кучмою каштанового з сивиною волосся. При боці в нього висів меч, а насиченого шарлатного

кольору плащ на плечі застібався на важку срібну брошку у формі броньованого кулака.

— Лорде Сіворт,— промовив чоловік,— часу в нас небагато. Прошу, ходімо зі мною.

Давос насторожено роздивлявся незнайомця. Його збентежило оте «прошу». З людьми, які найближчим часом втратять голову й руки, не поводяться так чемно.

— Хто ви?

— Робет Гловер, з вашої ласки, мілорде.

— Гловер. Вашим престолом був Пуццанський Насип.

— Це престол мого брата. І був, і є — дякуючи королю Станісові. Він відвоював Насип у залізної сучки, яка його вкрала, і пропонує повернути законним власникам. Багато чого трапилось, поки вас тримали в ув'язненні за цими стінами, лорде Давосе. Кейлінський Рів пав, а Руз Болтон повернувся на Північ з молодшою донькою Неда Старка. З ним прийшло військо Фреїв. Болтон розіслав круків, скликаючи всіх лордів Півночі у Кургантон. Він вимагає присягнути йому і передати заручників... і стати свідками весілля Арії Старк з його байстрюком Ремсі Сноу, після якого Болтони збираються заявити права на Вічнозим. А тепер ви підете зі мною чи ні?

— А який у мене вибір, мілорде? Іти з вами чи лишатися з Гартом і Леді Лу?

— Хто така леді Лу? Одна з праль? — почав нетерпеливитися Гловер.— Якщо підете зі мною, вам усе пояснять.

Давос підвівся.

— Якщо мені судилося померти, прошу мілорда подбати, щоб мої листи відіслали за призначенням.

— Щодо цього даю вам слово... хоча якщо ви і помрете, то не від рук Гловера й не від рук лорда Ваймана. Хутчій, ходімо зі мною.

Гловер повів його темнуватим коридором до сходів з витертими східцями. Спустившись ними, перетнули замковий богопраліс, де розрослося таке велетенське серце-дерево, що воно своїм переплетеним віттям задушило всі дуби, в'язи й берези та пронизало білими гілками стіни й вікна. Коріння було завтовшки як людина в поясі, а стовбур такий величезний, що вирізьблений на ньому лик видавався тлустим і сердитим. Обминувши віродерево, Гловер відчинив іржаву залізну браму й зупинився запалити смолоскип. Коли

той розгорівся червоним полум'ям, Гловер знову повів Давоса сходами донизу, в підземелля з діжкоподібним склепінням; мокрі стіни тут побіліли від солі, а під ногами з кожним кроком хлюпала вода. Перейшли кілька підвалів і низку маленьких, сирих і смердючих камер, які дуже відрізнялися від тої, в якій сидів ув'язнений Давос. Далі показалася гола кам'яна стіна, яка відчинилася, коли Гловер на неї натиснув. За нею починався довгий вузький тунель і знову сходи. Ці вже вели нагору.

— Де ми? — запитав Давос, піднімаючись. Його слова луною полетіли в темряві.

— Це сходи під сходами. Коридор веде попід Замковими Сходами аж до Нового замку. Таємний перехід. Вас не повинні бачити, мілорде. Ви же вважаєтеся мертвим.

«Каша для мерця». Давос піднімався нагору.

Вийшли через іншу стіну, тільки ця з тамтого боку була оббита дранкою і потинькована. Опинилися в теплій і зручно обставленій кімнаті, де на підлозі лежав мирський килим, а на столі горіли свічки. Десь неподалік чулися волинки і скрипки. На стіні висіла шкура з намальованою на ній вицвілим чорнилом картою Півночі. Під картою сидів Вайман Мандерлі — велетенський лорд Білої Гавані.

— Прошу сідати.

Вдягнений лорд Мандерлі був пишно. Оксамитовий камзол м'яких синьо-зелених кольорів був на подолі, рукавах і комірі гаптований золотою ниткою. Горностаєва манта на плечі застібалася на золотий тризуб.

— Ви зголодніли?

— Ні, мілорде. Ваші тюремники добре мене годували.

— Є вино, якщо волієте випити.

— Я поговорю з вами, мілорде. Так наказав мій король. Пити з вами я не зобов'язаний.

Лорд Вайман зітхнув.

— Знаю, я повівся з вами просто ганебно. У мене були свої причини, але... будь ласка, присядьте й випийте, дуже прошу. Випийте за безпечне повернення мого сина. Вайліса, мого первістка та спадкоємця. Він удома. Оті звуки — це бенкет на його честь. У Тритонових палатах зараз їдять пироги з міногами й оленину зі

смаженими каштанами. Вайнафрід танцює з Фреєм, за якого виходить. Інші Фреї піднімають тости за нашу дружбу.

Крізь музику Давос розчув багатоголосся і дзенькіт кубків і тарілок. Він не сказав нічого.

— Я щойно з-за столу,— провадив лорд Вайман.— Переїв, як завжди, а вся Біла Гавань знає, що у мене нетравлення. Сподіваюся, моїх друзів Фреїв не здивує, що я так довго сиджу у виходку... Ось,— перевернув він свій кубок.— Ви питимете, а я — ні. Сідайте. Часу мало, а сказати слід багато. Робете, вина правиці, будь ласка. Лорде Давосе, ви цього не знаєте, та ви мрець.

Наливши кубок вина, Робет Гловер простягнув його Давосові. Той узяв вино, понюхав, випив.

— Можна запитати, як я помер?

— Від сокири ката. Вашу голову й руки прикріпили над Тюленьчою брамою, розвернувши так, щоб очі дивилися на гавань. Зараз ви вже добряче розклалися, хоча ми й занурювали вашу голову в смолу, перш ніж настромити на кілок. Кажуть, ворони й морські птахи повідзьобували вам очі.

Давос тривожно посовався. Дивне це відчуття — бути мертвим.

— Скажіть, мілорде, якщо ваша ласка, хто помер замість мене?

— Хіба це має значення? Ви — людина непримітна, лорде Давосе. Сподіваюся, мої слова вас не образили. Той чоловік мав шкіру й волосся такого самого кольору, як у вас, такої самої форми ніс, два дуже схожі вуха, довгу бороду, яку можна було підстригти, як у вас. Будьте певні: ми добре його обсмолили, а цибулина між зубів добряче спотворила риси його обличчя. Сер Бартимус подбав, щоб йому пальці на лівій руці вкоротили так само, як вам. Якщо вас це втішить, то був злочинець. Його смерть може принести більше добра, ніж усі його вчинки за життя. Мілорде, я не бажаю вам лиха. Злоба, з якою я обійшовся з вами у Тритонових палатах, то було чисте лицедійство, щоб потішити наших друзів Фреїв.

— Мілорду слід заробляти собі на життя лицедійством,— сказав Давос.— Грали ви і ваші люди дуже переконливо. Ваша невістка дуже щиро бажала мені смерті, а ота дівчинка...

— Вілла,— усміхнувся лорд Вайман.— Бачили, яка вона хоробра? Навіть коли я пригрозив відтяти їй язика, вона мені нагадала про борг Білої Гавані перед Старками Вічнозимськими — борг, якого за все

життя не сплатити. Вілла говорила від щирого серця, як і леді Ліона. Пробачте її, якщо зможете, мілорде. Вона — недалеко перестрашена жінка, а Вайліс — це усе її життя. Не з кожного чоловіка вийде королевич Еймон Лицар-Дракон або Симеон Зореокий, і не кожна жінка може поводитися так сміливо, як моя Вілла і її сестра Вайнафрід... яка все знала, однак безстрашно зіграла свою роль.

Ведучи переговори з брехунами, брехати доводиться навіть чесній людині. Я не наважувався кидати виклик Королівському Причалу, поки мій останній зацілілий син лишався там в ув'язненні. Лорд Тайвін Ланістер особисто написав мені, що Вайліс у нього. Якщо я хочу, щоб його звільнили цілим і неушкодженим, писав він, я мушу спокутувати свою зраду, здати місто, присягнути на вірність малолітньому королю на Залізному троні... та прихилити коліно перед Рузом Болтоном, хранителем Півночі. Якщо ж я відмовлюся, Вайліс помре смертю зрадника, Білу Гавань візьмуть силою і сплюндрують, а моїх підданих чекає доля Рейнів Кастамерських.

Я товстий, тож багато хто вважає мене слабким і дурним. Може, серед таких був і Тайвін Ланістер. Я відіслав йому з круком відповідь, що прихилю коліно й відчиню браму міста лише після повернення сина, не раніше. На цьому все й заглухло, а потім Тайвін помер. Відтак приїхали Фреї і привезли кості Венделя... щоб замиритися та скріпити мир шлюбом, як вони заявили, але я не збирався йти на поступки, поки не отримаю мого Вайліса цілим і неушкодженим, а вони не збиралися віддавати мені Вайліса, поки я не доведу свою відданість. Ваш приїзд дав мені змогу це зробити. Саме тому я так нечемно повівся з вами у Тритонових палатах, і саме тому зараз над Тюленячою брамою гниють голова і руки.

— Ви дуже ризикували, мілорде,— мовив Давос.— Якби Фреї розкрили ваш обман...

— Насправді я нічим не ризикував. Якби хтось із Фреїв вирішив залізти на браму, щоб зблизька роздивитися чоловіка з цибулиною між зубів, я сказав би, що це тюремники переплутали, і видав би вас, щоб задобрити Фреїв.

У Давоса по хребту пробіг дроз.

— Я зрозумів.

— Сподіваюся. У вас самого є сини, ви казали.

«Троє,— подумав Давос,— а було семеро».

— Незабаром мені вже слід буде повертатися на бенкет і піднімати тости разом з моїми друзями Фреями,— повів далі Мандерлі.— Вони за мною стежать, сер. День і ніч не спускають з мене ока й винюхують, чи не тхне десь підступом. Ви їх бачили: зарозумілого сера Джареда і його небожа Рейгара, цього самовдоволеного черв'яка, який носить драконове ім'я. За ними обома стоїть Саймонд, брязкаючи грошима. Він уже підкупив кількоро моїх слуг і двійко лицарів. Одна з покоївок його дружини вже пролізла в ліжко до моєї дурепи. Якщо Станіса дивує, що мої листи такі скупі, то це тому, що я вже не довіряю навіть власному мейстрові. Теомор — це розум без серця. Ви чули його в палатах. Мейстри, вдягаючи ланцюг, мають відмовлятися від колишнього життя, але я не в змозі забути, що Теомор народився Ланістером з Ланіспорту й начебто є далеким родичем Ланістерів з Кичери Кастерлі. Мене оточують вороги й облудні друзі, лорде Давосе. Вони заповнили моє місто, як таргани, й ночами я відчуваю, як вони повзають по мені,— товстун стиснув кулака, і його подвійне підборіддя затрусилося.— Мій син приїхав у Близнючки як гість. Він їв з лордом Волдером хліб-сіль, він повісив на стіну свій меч, бо святкував разом з друзями. А його вбили. *Вбили*, я повторюю, і нехай Фреї вдаляться своїми казочками. Я п'ю з Джаредом, жартую з Саймондом, обіцяю Рейгарові руку своєю коханої онуки... але це не означає, що я забув. Північ пам'ятає, лорде Давосе. Північ пам'ятає, і цей балаган добігає кінця. Мій син уже вдома.

Від того, як лорд Вайман це сказав, Давоса до кісток пронизало холодом.

— Якщо ви прагнете справедливості, мілорде, зверніть свій погляд на короля Станіса. Нема людини справедливішої.

Аж тут втрутився Робет Гловер:

— Ваша відданість робить вам честь, мілорде, але Станіс — це король ваш, не наш.

— Ваш король загинув,— нагадав їм Давос,— його закатрупили на Червоному весіллі разом із сином лорда Ваймана.

— Юний Вовк і справді загинув,— погодився Мандерлі,— але той хоробрий хлопчина був не єдиним сином лорда Едарда. Робете, приведи малого.

— Зараз, мілорде,— озвався Робет і вислизнув у двері.

Малого? Може таке бути, що один з братів Роба Старка пережив руїну Вічнозиму? Невже Мандерлі ховають у своєму замку Старкового спадкоємця? «Блудний син чи облудний син?» Давос підозрював, що Північ повстане за будь-якого... але Станіс Баратеон ніколи не матиме справи з самозванцем.

Хлопець, який зайшов у двері слідком за Робетом Гловером, Старком не був і ніколи б не зміг зійти за Старка. Він був старший за загиблих братів Юного Вовка — років чотирнадцятьох-п'ятнадцятьох, а очі видавалися ще старшими. Під сплутаним каштановим волоссям ховалося майже хиже обличчя: широкий рот, гострий ніс, трикутне підборіддя.

— Хто ти? — запитав Давос.

Хлопець поглянув на Робета Гловера.

— Він німий, але ми навчаємо його письма. Він швидко вчиться, — сказав Гловер, дістав з пояса кинджал і простягнув малому.— Напиши своє ім'я лордові Давосу.

В кімнаті не було пергаменту. Хлопець видряпав своє ім'я на дерев'яній стіні. «В...Е...К...С». Щосили тиснучи, він нашкрябав останнє «С». Закінчивши, він підкинув кинджал у повітря, зловив і захоплено задивився на свою роботу.

— Векс — залізнородний. Він був зброєносцем Теона Грейджоя. Векс був тоді у Вічнозимі,— заговорив Гловер, сідаючи.— Що саме відомо лордові Станісу про те, що трапилось у Вічнозимі?

Давос пригадав плітки, які чув.

— Вічнозим захопив колишній годованець Едарда Старка Теон Грейджой. Він убив двох Старкових молодших синів і помістив їхні голови на замкових мурах. Коли ж прийшли північани його виганяти, він узяв на мечі усіх у замку до останньої дитини, а потім його самого убив байстріук лорда Болтона.

— Не убив,— сказав Гловер,— а взяв у полон і забрав у Страхфорт. Байстріук лупить з нього шкіру.

Лорд Вайман кивнув.

— Ту версію, яку розповідаєте ви, ми всі чули, але в ній брехні більше, ніж родзинок у пудингу. Це Болтонів Байстріук брав на мечі людей у Вічнозимі... тоді він називався Ремсі Сноу, поки малолітній король не зробив його Болтоном. Та й повбивав Сноу не всіх. Жінок він залишив і, зв'язавши, забрав у Страхфорт, на лови.

— На лови?

— Він знаний мисливець,— сказав Вайман Мандерлі,— а жінки — його улюблена здобич. Роздягнувши їх догола, він випускає їх у ліс. Вони мають півдня фори, перш ніж він кидається за ними з собаками й сурмами. Буває, котрась із жінок і виживе, щоб розповісти про це. Але мало кому так щастить. Зловивши їх, Ремсі їх гвалтує, облуплює з них шкіру, тіло згодовує собакам, а шкіру привозить назад у Страхфорт як трофей. Якщо полювання вдалося, він спершу перерізує їм горлянку, а тоді вже злуплює шкіру. Якщо ж ні — то робить навпаки.

— Боги праведні! — пополотнів Давос.— Як може людина...

— У нього зло у крові,— сказав Робет Гловер.— Він — байстрик, народжений від згвалтування. Сноу, хай що каже малолітній король.

— «Сноу» означає «сніг», та чи буває сніг таким чорним? — зронив лорд Вайман.— Ремсі забрав землі лорда Горнвуда, примусивши до шлюбу його вдову, а тоді замкнув її на вежі й забув про неї. Подейкують, наприкінці вона собі пальці обгризала... а ланістерівське уявлення про справедливість — винагородити її вбивцю, віддавши йому донечку Неда Старка.

— Болтони завжди були підступні й жорстокі, але цей — просто звір у людській шкурі,— сказав Гловер.

— Фреї не кращі,— гойднувся вперед лорд Білої Гавані.— Вони торочать про варгів і шкуромінів і запевняють, що це Роб Старк убив мого Венделя. Яке нахабство! Якщо по щирості, вони й не очікують, що Північ повірить у їхні брехні, але вважають, що нам лишається або вдавати, що ми віримо, або померти. Руз Болтон бреше щодо своєї ролі на Червоному весіллі, а його байстрик бреше щодо падіння Вічнозиму. Та поки вони утримували Вайліса, я не мав іншого вибору, окрім як жерти їхнє лайно, ще й нахвалявати.

— А тепер, мілорде? — запитав Давос.

Він сподівався почути, як лорд Вайман скаже: «А тепер я присягну королю Станісові»,— але натомість на губах товстуна затанцювала дивна тремка посмішка, й він мовив:

— А тепер мені треба їхати на весілля. Я занадто розтовстів, щоб сісти на коня, це очевидно. В дитинстві я любив їздити верхи, а замолоду навіть здобув деяке визнання на турнірах, але ці дні давно в минулому. Тіло моє перетворилося на в'язницю гіршу, ніж Вовче Лігво. Та все одно у Вічнозим їхати доведеться. Руз Болтон воліє

поставити мене навколішки, а під його оксамитовою люб'язністю ховається залізка броня. Попливу баркою, потім поїду в паланкіні, з поштом із сотні лицарів і моїми добрими друзями з Близнючок. Фреї припливли сюди морем. Коней у них немає, отож я своїм гостям подарую дроги. На Півдні господарі ще роблять гостям подарунки?

— Деякі, мілорди. У день від'їзду.

— Тоді ви, певно, все зрозуміли,— сказав Вайман Мандерлі й важко зіп'явся на ноги.— Понад рік уже я будую бойові кораблі. Деякі з них ви бачили, та значно більше їх сховано на Білому Ножі. Навіть з усіма своїми втратами, я й досі команду важкою кіннотою чисельнішою, ніж у будь-кого на північ від Перешийку. Мури в мене міцні, а в підвалах повно срібла. Старозамчя й Удовина Сторожа рівнятимуться на мене. Серед моїх прапорносців — дюжина маломожних лордів і сотня помісних лицарів. Я можу забезпечити королю Станісу вірність усіх земель на схід від Білого Ножа — від Удової Сторожі й Вівцебрами до Овечих гір і витоків Рваного Рукава. Все це я зроблю, якщо ви погодитеся на мою ціну.

— Я можу переказати ваші умови королю, але...

— Я сказав,— урвав його лорд Вайман,— якщо на мою ціну погодитеся ви. Не Станіс. Мені потрібен не король, а контрабандист.

Його слова підхопив Робет Гловер.

— Можливо, ми ніколи не дізнаємося всього, що трапилося у Вічнозимі, коли сер Родрик Кассель спробував відбити замок у залізних Теона Грейджоя. Болтонів Байстріук заявляє, що під час переговорів Грейджой убив сера Родрика. Векс це заперечує. Поки він не вивчить добре грамоту, ми й половини правди не знатимемо... та коли він у нас з'явився, він уже вмів відповідати «так» чи «ні», а це далеко може завести, якщо ставити правильні питання.

— Саме Байстріук убив сера Родрика й мешканців Вічнозиму,— сказав лорд Вайман.— І Грейджоевих залізних він повбивав. Векс бачив, як ті намагалися здатися, але їх рубали. Коли ми запитали, як він сам утік, він узяв крейду й намалював дерево з ликом.

Давос поміркував.

— Його врятували давні боги?

— Так би мовити. Він заліз на серце-дерево й заховався між листя. Болтонові люди двічі обшукали богопраліс і повбивали всіх,

кого знайшли, але ніхто не подумав лазити на дерева. Так усе було, Вексе?

Хлопець, підкинувши Гловерового кинджала й упіймавши, кивнув.

— Він сидів на тому дереві дуже довго,— провадив Гловер.— Спав серед гілля, не наважуючись спуститися. Нарешті почув унизу голоси.

— Голоси мерців,— сказав Вайман Мандерлі.

Векс підняв п'ять пальців, по кожному стукнув кінчиком кинджала, потім чотири пальці загнув, а по тому, що лишився, стукнув кинджалом ще раз.

— Шестеро? — запитав Давос.— Їх було шестеро.

— І двоє з них — убиті сини Неда Старка.

— Як німий міг вам усе це розповісти?

— За допомогою крейди. Намалював двох хлопчиків... і двох вовків.

— Малий — залізородний, то вирішив за краще не показуватися, — мовив Гловер.— Він сидів і слухав. Ті шестеро не затрималися серед руїн Вічнозиму надовго. Четверо пішли в один бік, а двоє — в інший. Векс прокрався за двома — за жінкою з хлопчиком. Мабуть, тримався проти вітру, бо деривовк його не занюхав.

— І тепер Векс знає, куди вони пішли,— сказав лорд Вайман.

Давос усе зрозумів.

— Вам потрібен хлопчик.

— У Руза Болтона — донька лорда Едарда. Щоб кинути йому виклик, Біла Гавань повинна мати Недового сина... і деривовка. Вовк — це доказ, що хлопець справжній, якщо Страхфорт вирішить це заперечувати. Ось моя ціна, лорде Давосе. Привезіть мені контрабандою мого сюзерена — і я прийму Станіса Баратеона як короля.

За старою звичкою Давос Сіворт потягнувся до шиї. Кісточки приносили йому удачу, а він відчував, що удача йому дуже знадобиться, аби зробити те, про що просить Вайман Мандерлі. Але кісточок давно немає, тож він мовив:

— У вас на службі є кращі за мене люди. Лицарі, лорди, мейстри. Навіщо вам пачкар? У вас є кораблі.

— Кораблі,— погодився лорд Вайман,— але в командах — річковики або рибалки, які в житті не плавали за Губу. Для цього завдання мені потрібна людина, яка плавала в небезпечніших водах і вміє прослизнути повз усі загрози невидимою і неушкодженою.

— І де хлопчик? — запитав Давос, відчуваючи, що відповідь йому не сподобається.— Куди ви хочете мене відіслати, мілорде?

— Вексе,— попросив Робет Гловер,— покажи йому.

Німак підкинув ножа, упіймав, а тоді метнув у карту з овечої шкури, що прикрашала стіну лорда Ваймана. Кинджал, устромившись, затремтів. А хлопець широко всміхнувся.

На мить Давос замислився, чи не попросити Ваймана Мандерлі запроторити його назад у Вовче Лігво, до сера Бартимуса з його байками і до Гарта з його смертоносними леді. У Лігві навіть в'язні щоранку їдять кашу. Але на світі є місця, де люди снідають людським м'ясом.

Данерис

Щоранку королева, стоячи на західному валу, лічила вітрила в Невільничій бухті.

Сьогодні вона нарахувала двадцять п'ять, хоча деякі з них пливли далеченько, тож тут важко сказати напевно. Якесь вітрило вона могла прогавити, а якесь полічити двічі. «Хіба не байдуже? Душителю досить і десятиох пальців». Уся торгівля припинилася, а рибалки не наважуються виходити в бухту. Найхоробріші й досі кидають сіті в річку, але й це ризиковано; здебільшого човни стоять пришвартовані під мірінськими мурами з різнокольорової цегли.

У бухті є й мірінські кораблі — бойові судна й торгові галери, виведені капітанами в море того дня, коли військо Дані взяло місто в облогу; тепер вони повернулися, щоб долучитися до флоту Карта, Толоса й Нового Гіса.

Нарада з адміралом нічим не допомогла.

— Покажіть їм своїх драконів,— сказав Гролео.— Нехай юнкайці скуштують вогню — і торгівля відновиться.

— Ті кораблі нас душать, а мій адмірал говорити може тільки про драконів,— мовила Дані.— Ви ж адмірал, хіба ні?

— Адмірал без кораблів.

— То збудуйте кораблі.

— Бойові кораблі з цегли не збудуєш. А работоргівці спалили всі дерева на двадцять льє навкруги.

— То поїдьте далі, ніж на двадцять льє. Я дам вам вози, робітників, мулів — усе, що знадобиться.

— Я — моряк, а не корабельник. Мене прислали, щоб доправити вашу світлість назад у Пентос. Натомість ви завели нас аж сюди й розібрали мого «Садулеона» на цвяхи й цурпалки. Більше я його не

побачу. Може, я більше не побачу ні рідної домівки, ні моєї старої жінки. Це не я відмовився від кораблів, як пропонував той Даксос. Я не можу воювати з картянами на рибальських яликах.

Його злість так її стривожила, що навіть подумалося, чи не може сивий пентосянин стати одним з трьох зрадників. «Ні, він просто старий, який скучив за рідною домівкою».

— Але ж має бути щось, що можна зробити.

— Ага, і я сказав вам що. Ці кораблі збудовані з мотуззя, смоли й парусини, когорської сосни й соторіоського тика, зі старого дуба з Великого Норвоса, з тиса, ясеня і ялини. З дерева, ваша світлосте. А дерево горить. Дракони...

— Не хочу більше чути про драконів. Ідіть. Помоліться своїм пентоським богам за шторм, який потопить наших ворогів.

— Моряки ніколи не моляться за шторм, ваша світлосте.

— Мені вже набридло слухати, чого ви не можете зробити. Ідіть.

Сер Баристан залишився.

— Запасів у нас поки що багато,— нагадав він їй,— і ваша світлість посіяла боби та пшеницю й посадила виноград. Ваші дотраки повиганяли з пагорбів работоргівців і позбивали кайдани з їхніх рабів. Тепер вони також сіють і повезуть врожай на базар у Мірін. А ще вам гарантована дружба Лазару.

«Хай чого вона варта, а цю дружбу забезпечив мені Дааріо».

— Ягнята. Були б у ягнят зуби...

— Вовки почали би трохи більше стерегтися, понад сумнів.

Дані не втримала сміху.

— А як ваші сироти, сер?

— Добре, ваша світлосте,— всміхнувся літній лицар. Він пишався хлопчиками.— Приємно, що ви запитали. Четверо-п'ятеро мають усі задатки стати лицарями. Може, навіть дюжина.

— Й одного досить, якщо він такий, як ви,— сказала Дані. Можливо, вже недалеко день, коли їй знадобиться кожен лицар.— Вони не позмагаються для мене на турнірі? Я б хотіла подивитися.

Вісерис розповідав про турніри, які дивився в Сімох Королівствах, але сама Дані такого ніколи не бачила.

— Вони ще не готові, ваша світлосте. А коли будуть, то залюбки продемонструють вам свою вправність.

— Сподіваюся, скоро цей день настане.

Вона саме збиралася поцілувати свого доброго лицаря у щоку, коли в арочних дверях з'явилася Місанді.

— Місанді?

— Ваша світлосте, Скагаз очікує ваших наказів.

— Веди його нагору.

Гирявий прийшов у супроводі двох своїх бронзових бестій. Один з чоловіків був у масці яструба, а другий — шакала. З-поза бронзових машкар виднілися тільки очі.

— Ваша ясновельможносте, учора ввечері бачили, як Гіздар заходив у піраміду Жака. Він там залишався до самої темряви.

— Скільки пірамід він уже відвідав? — запитала Дані.

— Одинадцять.

— А скільки часу минуло з останнього вбивства?

— Двадцять шість днів,— озвався Гирявий, і його очі переповнилися люттю. То була його ідея: послати бронзових бестій стежити за її нареченим і занотувати всі його дії.

— Поки що Гіздар виконує свої обіцянки.

— Як саме? Сини гарпії відклали кинджали, але чому? Бо їх лагідно попросив шляхетний Гіздар? Він — один з них, кажу вам. Ось чому вони його слухаються. Може, саме він — гарпія.

— Якщо гарпія взагалі існує.

Скагаз був переконаний, що десь у Міріні сини гарпії мають свого високородного володаря, таємного генерала, який командує армією тіней. Дані в це не вірила. Бронзові бестії схопили кілька дюжин синів гарпії, і ті, хто з них вижив, на допитах називали імена... забагато імен, на думку Дані. Приємніше було би думати, що всі ці смерті — робота одного-єдиного ворога, якого можна упіймати й убити, але Дані підозрювала, що все навпаки. «Ворогів у мене — легіон».

— Гіздар зо Лорак має дар переконувати, а ще в нього багато друзів. І він заможний. Можливо, він купив мир для нас за своє золото або ж умовив інших можних городян, що наш з ним шлюб — у їхніх інтересах.

— Якщо він і не гарпія, то напевно знає, хто гарпія. І я легко можу довідатися правду. Дайте дозвіл допитати Гіздара — і ви отримаєте зізнання.

— Ні,— сказала вона.— Таким зізнанням я не довіряю. Ви мені забезпечили надто багато таких зізнань, і все намарне.

— Ваша ясновельможносте...

— Ні, кажу.

З сердитим виразом негарне обличчя Гирявого стало ще потворним.

— Ви робите помилку. Великий пан Гіздар дурить вашу вельможність. Хочете собі змія в ліжку?

«Я хочу Даарію собі в ліжку, але заради вас і вашого народу відіслала його геть».

— Продовжуйте стежити за Гіздаром зо Лораком, але не робіть йому кривди. Ви зрозуміли?

— Я не глухий, ваша препишносте. Слухаюся,— відповів Скагаз і дістав з рукава пергаментний сувій.— Ваша вельможність має це побачити. Список усіх мірінських кораблів, які беруть участь у блокаді, з усіма капітанами. Вони всі з великого панства.

Дані прочитала перелік. Тут були прізвища всіх правлячих родин Міріна: Казкар, Мерек, Квазар, Жак, Раздар, Газін, Пал, навіть Резнак і Лорак.

— І що мені робити з цим переліком?

— Кожен у цьому переліку має родичів у місті. Синів і братів, жінок і дочок, матерів і батьків. Дозвольте бронзовим бестіям їх арештувати. Їхні життя в обмін на те, що кораблі повернуться.

— Якщо я пошлю бронзових бестій у піраміди, це означатиме відкриту війну в місті. Я мушу довіритися Гіздарові. Мушу сподіватися на мир.

Дані піднесла пергамент до вогню й дивилася, як його охоплює полум'я, а Скагаз у цей час пропікав її очима.

Пізніше сер Баристан сказав, що її брат Рейгар міг би нею пишатися. Дані пригадалися слова, які промовив сер Джора в Астапорі: «Рейгар бився доблесно, Рейгар бився шляхетно, Рейгар бився гідно. Але Рейгар *помер*».

Коли Дані спустилася у фіолетову мармурову залу, та виявилася майже порожньою.

— Сьогодні немає прохачів? — запитала Дані у Резнака мо Резнака.— Ніхто не домагається справедливості або відшкодування за овець?

— Ні, ваша світлосте. Місто боїться.

— Нема чого боятися.

Але, як вона дізналася того вечора, боятися було чого. Поки юні заручники Міклаз і Кезмія накривали просту вечерю з осінніх овочів, прийшла Іррі й повідомила, що повернулася Галаза Галар із трьома блакитними граціями з храму.

— Прийшов і Сірий Черв'як, халесі. Вони негайно просять аудієнції.

— Приведи їх до мене. І поклич Резнака та Скагаза. Зелена грація сказала, в чому справа?

— Астапор.

Розповідь почав Сірий Черв'як.

— Він з'явився з ранкового туману — присмертний вершник на білому коні. Кобила, наближаючись до брами міста, спотикалася, боки її були рожеві від крові й мила, а очі заковувалися від жаху. Вершник крикнув: «Горить, горить!» — і випав із сідла. Відданий вам послав людей його забрати і наказав віднести його до блакитних грацій. Коли ваші слуги занесли його в місто, він знову закричав: «Горить!» Під токарком був один скелет — кістки, обтягнуті запаленою шкірою.

Далі почала розповідати одна з блакитних грацій.

— Незаплямовані принесли того чоловіка в храм; ми його роздягнули й викупали у прохолодній воді. Одяг на ньому був брудний, а одна з сестер помітила у стегні половину стріли. Стрижня він відламав, але гостряк залишився, й рана вже загноїлася, отруюючи тіло. Чоловік за годину помер, і далі викрикуючи: горить.

— Горить,— повторила Дані.— Що горить?

— Астапор, ваша ясновельможносте,— мовила інша блакитна грація.— Одного разу він так і сказав. «*Астапор* горить».

— Може, в гарячці.

— Мудро каже ваша ясновельможність,— зронила Галаза Галар, — однак Езара бачила ще дещо.

Блакитна грація на ім'я Езара склала руки на грудях.

— Королево,— пробурмотіла вона,— гарячка в нього почалася не через стрілу. Він закалявся, і не один раз, а багато. Плями були до самих колін, і в екскрементах була кров.

— Під ним був скривавлений кінь,— сказав Сірий Черв'як.

— Це правда, ваша світлосте,— підтвердив євнух.— Біла кобила вся була в крові від острогів.

— Може бути, ваша ясновельможносте,— сказала Езара,— але ця кров була змішана з його ексcrementами. І забруднила його спідне.

— Він спливав кров'ю зсередини,— мовила Галаза Галар.

— Поки що ми не маємо певності,— провадила Езара,— та, можливо, Міріну загрожують не тільки списи юнкайців.

— Ми маємо молитися,— сказала зелена грація.— Цього чоловіка нам послали боги. Він — провісник. Він — знак.

— Знак чого? — запитала Дані.

— Знак гніву і руїни.

Дані не хотіла в це вірити.

— Це просто одна людина. Одна хвора людина зі стрілою в нозі. Вершника сюди доправив кінь, а не боги...

«Кобила біла»,— згадала Дані й різко підвелася.

— Дякую за вашу раду й за все, що ви зробили для цього бідолахи.

Зелена грація, перш ніж вийти, поцілувала Дані пальці.

— Ми молитимемося за Астапор.

«І за мене. Моліться і за мене, міледі». Якщо Астапор упав, ніщо не заважає юнкайцям повернути на північ.

Дані обернулася до сера Баристана.

— Відішліть кінні загони в гори, щоб розшукали моїх кровних вершників. Відкличте також Брунатного Бена і середніх синів.

— А штормокруків, ваша світлосте?

Дааріо.

— Так-так.

Три дні тому Дані наснилося, що Дааріо лежить мертвий при дорозі, невидюче витріщившись у небо, а за його труп скубуться ворони. А іноді ночами вона крутилася в ліжку, уявляючи, що він її зрадив, як колись зрадив своїх колег — капітанів штормокруків. «Він приніс мені їхні голови». А що як він забрав свій загін назад у Юнкай і продасть Дані за горщик золота? «Він так не може вчинити. Чи може?»

— І штормокруків також. Негайно висилайте по них вершників.

Першими повернулися середні сини — за вісім днів по тому, як їх викликали. Коли сер Баристан доповів, що один з капітанів просить аудієнції Дані, вона зразу подумала про Дааріо, і в неї мало не вискочило серце. Але він мав на увазі Брунатного Бена Плама.

Обвітрена шкіра Брунатного Бена була кольору старого тикового дерева, волосся — біле, а в кутиках очей — зморшки. Дані так зраділа, побачивши це грубе брунатне обличчя, що аж обійняла Бена. Той здивовано примружив очі.

— Подейкують, ваша світлість збирається взяти собі чоловіка,— промовив він,— але я не знав, що це буду я.

Вони водночас розсміялися, а Резнак пирхнув, однак сміх ущух, щойно Брунатний Бен заговорив:

— Ми зловили трьох астапорців. Ваша вельможність має почути, що вони кажуть.

— Ведіть їх.

Данерис приймала їй у своїх пишних палатах при високих свічках, які горіли поміж мармурових колон. Побачивши, що астапорці виморені голодом, вона миттю наказала принести їсти. Ця трійця — то всі, які вціліли з дюжини, що виїхала з Червоного міста: муляр, ткаля і швець.

— Що сталося з рештою загону? — запитала королева.

— Вбиті,— відповів швець.— На північ від Астапора в горах повно юнкайських перекупних мечів, які полюють на втікачів зі спаленого міста.

— То місто впало? У нього ж товсті мури!

— Товсті,— погодився муляр, сутулий чоловік зі сльозливими очима,— але старі й покриті.

— Щодня ми запевняли одне одного, що королева драконів повернеться,— підвела голову ткаля. У неї було вузьке й виснажене обличчя з тонкими вустами й порожніми мертвими очима.— Казали, Клеон послав по вас, і скоро ви прийдете.

«Він таки посилав по мене,— подумала Дані,— принаймні це правда».

— Юнкайці поїли весь наш врожай і порізали всі наші отари за межами міста,— провадив швець,— Ми в місті голодували. Жерли котів, щурів і шкіру. Кінська шкура — то був цілий бенкет. Король-горлоріз і королева-хвойда звинувачували одне одного в людоджерстві. А люди таємно збиралися і влаштовували жеребкування, а потім поїдали того, хто витягне чорний камінець. Піраміду Наклоза пограбували і спалили, бо дехто вважав, що саме Кразнис мо Наклоз винен у всіх наших бідах.

— Інші винуватили Данерис,— сказала ткаля,— однак більшість людей і далі вас любила. «Вона вже йде,— казали ми одне одному,— іде на чолі великого війська й несе харчі для всіх».

«Та я своїх людей заледве здатна прогодувати. Якби я рушила в Астапор, а б утратила Мірін».

Швець розповів, як відкопали тіло короля-різника і вдягнули в лати, бо в зеленої грації Астапора було видіння, що він визволить місто від юнкайців. Закутий у лати смердючий труп Клеона Великого прив'язали на спину замороженого голодом коня, і він очолив загін нових незаплямованих, але загін потрапив у залізні зуби легіону з Нового Гіса й загинув до ноги.

— Після такого зелену грацію посадили на палю на Площі покари й лишили помирати. В піраміді Аллора вцілілі влаштували бучний бенкет, який тривав півночі, й доїли все, що залишалося, запиваючи отруйним вином, щоб зранку нікому вже не довелося прокидатися. Незабаром по тому почалася пошесть — кривава різачка, яка вбила три чверті людей, поки юрба смертельно хворих не збожеволіла й не забила вартових на центральній брамі.

— Ні,— втрутився старий муляр,— це зробили здорові, бо хотіли втекти від пошесті.

— Хіба не байдуже? — зронив швець.— Вартових пороздирали, а браму відчинили навстіж. І тоді в Астапор увірвалися легіони Нового Гіса, а за ними — юнкайці й перекупні мечі верхи на конях. Королева-хвойда загинула в бою, проклинаючи їх. Король-горлоріз здався, і його вкинули в яму в бійцівському кублі, де його загризла зграя голодних собак.

— Навіть тоді ще деякі люди казали, що ви йдете,— мовила ткаля.— Присягалися, що бачили вас верхи на драконі — ви ширяли у високості понад юнкайськими таборами. День у день ми виглядали вас.

«Я не змогла прийти,— подумала королева.— Не наважилася».

— А коли місто впало? — запитав Скагаз.— Що сталося тоді?

— Почалася різанина. У Храмі грацій було повно хворих, які прийшли молити богів зцілити їх. Легіонери замкнули двері та смолоскипами підпалили храм. За кілька годин в різних куточках міста вже палали пожежі. Поширюючись, вони об'єднувалися. Люди

висипали на вулиці, бігали туди-сюди, намагаючись утекти від полум'я, та не було куди. Юнкайці вартували брами.

— Однак вам удалося вирватися,— промовив Гирявий,— І як?

— За професією я — муляр,— відповів старий,— як мій батько і як його батько перед тим. Дідо побудував наш будинок під міським муром. Не так уже й важко було щонаочі виймати кілька цеглин. Коли я розповів про це друзям, вони допомогли мені укріпити тунель, щоб не завалився. Всі були згодні, що непогано мати свій персональний вихід.

«Я вам лишила раду, щоб керувала містом,— подумала Дані,— цілителя, ученого і жерця». Вона ще пам'ятала Червоне місто таким, яким уперше його побачила: місто, пересохла і порохняве, спало за червоними цегляними стінами й бачило жорстокі сни, але жило. «На острівцях на річці Черв'як цілувалися коханці, а на Площі покари з людей лупили шкіру на ремені, а потім присмертних вішали голяка на поживу мухам».

— Добре, що ви прийшли,— промовила вона до астапорців.— У Міріні ви будете в безпеці.

Швець подякував їй, а старий муляр поцілував її ніжку, проте ткаля глянула на неї поглядом твердим, як лупак. «Вона знає, що це неправда,— подумала королева.— Знає, що я не можу гарантувати їй безпеку. Астапор палає. А наступним буде Мірін».

— Людей буде більше,— заявив Брунатний Бен, коли астапорців повели геть.— Ці троє мали коней. А більшість іде пішки.

— Скільки їх? — запитав Резнак.

Брунатний Бен знизав плечима.

— Сотні. Тисячі. Хворих, попечених, поранених. У горах повно котів і зв'язаних вітром, які списами й батогами женуть їх на північ, вбиваючи всіх, хто відстане.

— Ходячі голодні роти. Ще й хворі, кажете? — Резнак заломив руки.— Ваша вельможність не повинна пускати їх у місто.

— Я б не пускав,— погодився Брунатний Бен Плам.— Я, звісно, не мейстер, але навіть я знаю, що гнилі яблука слід відділяти від добрих.

— Це не яблука, Бене,— промовила Дані.— Це люди, чоловіки й жінки, хворі, голодні й налякані...— («Мої діти»)— Слід було мені йти в Астапор.

— Ваша світлість не могла їх урятувати,— сказав сер Баристан.— Ви застерігали короля Клеона не починати війну з Юнкаєм. А той був йолоп, ще й руки мав по лікоть у крові.

«А мої руки чистіші?» Дані пригадала слова Дааріо про те, що всі королі — або різники, або м'ясо.

— Клеон був ворогом нашого ворога. Якби я приєдналася до нього на Рогах Газату, можливо, нам вдалося б розчавити юнкайців.

— Якби ви забрали незаплямованих у Газат,— не погодився Гирявий,— сини гарпії...

— Знаю. *Знаю*. Знову повторюється історія Ірої.

— Хто така Іроя? — не зрозумів Брунатний Бен Плам.

— Дівчина, яку, як мені здавалося, я врятувала від згвалтування та знущань. Зрештою для неї все закінчилося тільки гірше. Астапор — це десять тисяч Ірой.

— Ваша світлість не могла знати...

— Я — королева. Мій обов'язок — знати.

— Що було — загуло,— сказав Резнак мо Резнак.— Ваша вельможносте, благаю, негайно беріть шляхетного Гіздара собі за короля. Він поговорить з мудрим панством і забезпечить нам мир.

— На яких умовах?

«Стережися напахченого сенешаля»,— сказала Квейт. Жінка в масці передбачила появу кобили білої, а щодо шляхетного Резнака вона теж має рацію?

— Можливо, я ще молоденька дівчина, яка не бачила війни, але я не піду як овечка, мекаючи, в лігво гарпії. У мене поки що є незаплямовані. Є штормокруки і середні сини. Є три загони вільновідпущеників.

— І дракони,— з широкою посмішкою нагадав Брунатний Бен Плам.

— У ямі, закуті в ланцюги,— застогнав Резнак мо Резнак.— Яка користь із драконів, якщо їх неможливо контролювати? Навіть незаплямовані побоюються відчиняти двері, коли приходить час їх годувати.

— Як? Вони бояться маленьких улюбленців королеви? — Брунатний Бен примружився від подиву. Сивий капітан середніх синів гартувався у загонах вільнонайманців, у його жилах текла кров

дюжини різних народів, але він завжди любив драконів, а вони любили його.

— Це вони маленькі? — вереснув Резнак.— Та це чудовиська! Чудовиська, які пожирають дітей. Ми не можемо...

— *Тихо*,— сказала Данерис.— Про це ми говорити не будемо. Резнак відсахнувся, наляканий люттю в її голосі.

— Перепрошую, ваша препишносте, я не...

Його перебив Брунатний Бен Плам.

— Ваша світлосте, у юнкайців три загони вільнонайманців проти наших двох, а ще ходять чутки, що юнкайці послали людей у Волантис, щоб ті привезли ще й золотий загін. А в тих покидьків десять тисяч вояків. До того ж у юнкайців ще чотири гіскарські легіони, ба й більше, і я чув, вони послали вершників у Дотрацьке море, щоб нацькувати на нас ще і який-небудь великий халасар. Як на мене, дракони нам *конче* необхідні.

— Вибачте, Бене,— зітхнула Дані.— Я не наважуся звільнити драконів.

Вона бачила, що така відповідь його не влаштовує.

Плам почухав плямисті бакенбарди.

— Якщо в рівнянні немає драконів, тоді... слід нам тікати, поки клятві юнкайці не зачинили пастку... тільки спершу хай работоргівці добре заплатять нам за те, що ми заберемося. Халам вони платять, щоб ті не чіпали їхніх міст, то чому не заплатити нам? Продайте їм Мірін назад і рушайте на захід з повними возами золота, коштовностей тощо.

— Хочете, щоб я розграбувала Мірін і втекла? Ні, я такого не робитиму. Сірій Черв'яче, вільновідпущеники готові до бою?

Євнух схрестив на грудях руки.

— Це не незаплямовані, але вони вас не зганьблять. Відданий вам присягається в цьому списом і мечем, ваша вельможносте.

— Добре. Це добре.

Данерис подивилася на обличчя, які оточували її. Нахмурений Гирявий. Сер Баристан, зморшкуватий і блакитноокий. Блідий і пітний Резнак мо Резнак. Брунатний Бен, сивий аж білий, жорсткий як стара дублена шкіра. Сірій Черв'як з його гладенькими щоками, рахманний і незворушний. «Тут мав би бути Даарію, і мої кровні вершники також, — подумала Дані.— Якщо буде битва, зі мною має бути кров од крові

моєї». Вона скутила і за сером Джорою Мормонтом. «Він брехав мені, шпигував за мною, але він мене кохав і завжди давав добрі поради».

— Я вже перемагала юнкайців. І знову переможу. Тільки де? Як?

— Хочете вийти з ними на бій? — хрипким від недовіри голосом поцікавився Гирявий.— Це дурість. Мури у нас вищі й товщі, ніж в Астапорі, й захисники наші хоробріші. Юнкайцям так легко цього міста не взяти.

— Ми не повинні їм дозволити нас оточити,— не погодився сер Баристан.— Їхнє військо — мішанка. Работоргівці — не солдати. Якщо заскочимо їх зненацька...

— Навряд чи вдасться,— сказав Гирявий.— Юнкайці мають у місті багато друзів. І все знатимуть.

— Армію якої чисельності ми зможемо зібрати? — запитала Дані.

— Недостатньої, прошу королівського вибачення,— відповів Брунатний Бен Плам.— А що каже Нагарис? Якщо ми зібралися битися, нам потрібні штормокруки.

— Дааріо досі на завданні...— («О боги, що я накоїла? Я погнала його на смерть?»).— Бене, мушу послати ваших середніх синів на розвідку. Слід знати, де ворог, з якою швидкістю рухається, яка в нього чисельність і розташування.

— Нам потрібна провізія. І свіжі коні.

— Певна річ. Про це подбає сер Баристан.

Брунатний Бен пошкріб підборіддя.

— Може, декого вдасться перетягнути на наш бік. Якщо ваша світлість виділить декілька мішків золота й коштовного каміння... щоб капітани просто відчули смак, так би мовити... і тоді — хтозна?

— Підкупити їх? А чом би й ні? — мовила Дані. Такі речі відбуваються серед вільнонайманців у Спірних землях повсякчас, знала вона.— Так, це дуже добре. Резначе, подбайте про це. А коли середні сини виїдуть з міста, замкніть брами і подвойте варту на мурах.

— Буде зроблено, ваша препишносте,— сказав Резнак мо Резнак.— А що з астапорцями?

«З моїми дітьми...»

— Вони йдуть сюди в пошуках допомоги. Підтримки й захисту. Ми не можемо від них відвернутися.

— Ваша світлосте,— нахмурився сер Баристан,— на своєму віку я бачив, як різачка знищувала цілі армії, якщо її не зупинити вчасно. Сенешаль має рацію. Ми не можемо пустити астапорців у Мірін.

Дані безпомічно глянула на нього. Добре, що дракони не плачуть.

— Як скажете. Потримаємо їх з того боку мурів, поки це... це прокляття не минеться. Поставте на захід від міста, біля річки, для них табір. Поділимося харчами, наскільки зможемо. Можливо, вдасться розділити хворих і здорових.

Усі дивилися на неї.

— Мені двічі повторювати? Ідіть виконуйте мої накази.

Дані підвелася і, проминувши Брунатного Бена, рушила сходами у солодку самоту своєї тераси.

Мірін від Астапора відділяють дві тисячі льє, однак Дані здалося, що на південному заході небо темніше — брудне й імлисте від диму, який стоїть над присмертним Червоним містом. «З крові й цегли — Астапор, з крові й цегли — люди,— зринув у голові старий віршик.— В прах і попіл Астапор, в прах і попіл люди». Дані силкувалася пригадати Іроїне обличчя, але риси небіжчиці розпливалися, як дим.

Коли Данерис нарешті відвернулася, біля неї стояв сер Баристан, захищаючись від вечірньої прохолоди білим плащем.

— Зможемо ми дати бій? — запитала Дані.

— Люди коли завгодно можуть дати бій, ваша світлосте. Спитайте краще, чи маємо ми шанси перемогти. Вмирати легко, а от перемагати важче. Ваші вільновідпущеники — недовчені й не нюхали крові. Ваші перекупні мечі колись служили вашим ворогам, а якщо людина раз стала перекинчиком, то легко стане знову. У вас два дракони, яких ви не здатні контролювати, а третій, можливо, вже взагалі втрачений. За межами цих мурів єдині ваші друзі — лазаряни, а вони не люблять воювати.

— Але у нас міцні мури.

— Не міцніші, ніж були тоді, коли їх узяли в облогу ми. А зараз разом з нами за цими мурами сини гарпії. Ще й велике панство — і ті, кого ви не повбивали, і діти тих, кого повбивали.

— Знаю,— зітхнула королева.— То що порадите, сер?

— Битися,— сказав сер Баристан.— Мірін перенаселений і переповнений голодними ротами, і в місті у вас забагато ворогів.

Боюся, довгої облоги нам не витримати. Дозвольте мені стріти ворога, який прийде на північ, на обраному мною полі бою.

— Стріти ворога,— луною підхопила вона,— з військом вільновідпущеників, що, як ви кажете, недовчені й не нюхали крові.

— Всі ми колись не нюхали крові, ваша світлосте. Незаплямовані допоможуть їм загартуватися. Було б у мене п'ятсот лицарів...

— Або п'ять. Якщо я віддам незаплямованих вам, то утримувати Мірін зі мною лишаться тільки бронзові бестії.

Оскільки сер Баристан нічого не заперечив, Дані заплющила очі. «Боги,— молилася вона,— ви забрали хала Дрого, сонце-й-місяць мій. Ви забрали нашого доблесного сина ще до того, як він зробив свій перший подих. Молю вас: допоможіть мені тепер. Дайте мені мудрості роздивитися шлях попереду й сили зробити все, щоб уберегти своїх дітей».

Боги не відповідали.

Знову розплющивши очі, Данерис Таргарієн мовила:

— Я не можу боротися з двома ворогами — зовні та всередині. Якщо я хочу втримати Мірін, за мною повинно стояти місто. Ціле місто. Мені потрібен... потрібен...

Вона не могла цього вимовити.

— Ваша світлосте? — лагідно перепитав сер Баристан.

«Королева належить не собі, а своєму народові».

— Мені потрібен Гіздар зо Лорак.

Мелісандра

У Мелісандриних покоях ніколи не бувало по-справжньому темно.

На підвіконнях горіли три лійові свічки, розганяючи жахиття ночі. Ще чотири тріпотіли біля ліжка — по дві з боків. У коминку день і ніч підтримувався вогонь. Перший урок, який мав засвоїти той, хто хотів служити Мелісандрі, це в жодному разі не дозволяти вогню згаснути.

Червона жриця, склепивши повіки, проказала молитву, а потім знову розплющила очі й обернулася до коминка. «Ще раз». Слід переконатися. Чимало жерців і жриць до неї пропало через облудні видіння: вони бачили у вогні те, що хотіли бачити, а не те, що послав Цар світла. Станіс — король, який несе на плечах долю світла, відроджений Азор Агай — іде на південь назустріч небезпеці. Р'гмор обов'язково дозволить Мелісандрі побачити, що на нього очікує. «Покажи мені Станіса, Царю,— молилася вона.— Покажи свого короля, своє знаряддя».

Перед очима танцювали видіння — золоті й шарлатні, вони мерехтіли, набували форми, танули й мінилися — образи химерні, жаскі й вабливі. Вона знову побачила безоке обличчя, яке витріщалося на неї закривавленими очницями. Вежі на морі, які валила темна хвиля, що піднялася з глибин. Тіні у формі черепів: черепи перетворювалися на туман, тіла спліталися в хоті, звивалися, качалися й чіплялися одне за одного. Крізь вогняну завісу прозирали величезні крилаті тіні, які літали в синьому небі.

«Дівчинка. Маю знову розшукати дівчинку — сіру дівчинку на загнаному коні». Джон Сноу запитає про неї, і то скоро. Недосить буде просто сказати, що дівчинка тікає. Він захоче дізнатися більше — захоче відповідей на питання «коли?» і «де?», а Мелісандра їх не має.

Вона-бо бачила дівчинку тільки раз. «Дівчинку сіру як попіл, яка на очах розсипалася й розліталася з вітром».

У коминку постало обличчя. Станіс, на мить здалося Мелісандрі... але ні, то були не його риси. «Дерев'яний лик, блідий як труп». Це ворог? У язиках полум'я плавала тисяча червоних очей. «Він мене бачить». Поряд з ним вив, задерши голову, хлопчик з вовчою мордою.

Червона жриця здригнулася. По стегну побігла чорна кров, від якої аж парувало. В нутрі вирував вогонь — біль і екстаз переповнювали її і перетворювали. На шкірі малював візерунки мерехтливий жар, наполегливий, як рука коханця. З давно минулих днів її кликали дивні голоси. «Мелоні»,— почувся жіночий крик. А чоловічий голос загукав: «Лот номер сім». Вона плакала, і були її сльози полум'яні, та вона продовжувала їх ковтати.

У темному небі завирували сніжинки, а їм назустріч піднявся попіл, і сіре з білим закружляли; над дерев'яною стіною летіли вогненні стріли, а попід великим сірим стрімчаком, у сотнях печер якого горіли багаття, крізь холод тихо дибали мертвяки. Потім здійнявся вітер, і все залив білий туман, неймовірно холодний, і одне по одному багаття згасли. По тому залишилися тільки черепи.

«Смерть,— подумала Мелісандра.— Черепи — це смерть».

Полум'я тихо потріскувало, і в цьому потріскуванні вона розчула ім'я, вимовлене пошепки: «Джон Сноу». Перед нею плавало його довге обличчя, намальоване червоними й жовтогарячими вогненними язиками, з'являлося і знову зникало: тінь, заледве видима за тремкою завісою. Він був то людиною, то вовком, то знову людиною. Але були тут і черепи — ті черепи були скрізь навколо нього. Мелісандра вже бачила цю небезпеку й намагалася попередити про це хлопчика. «Його кругом оточують вороги — кинджали в темряві». А він і слухати не хоче.

Невіри ніколи не слухають, поки не стає запізно.

— Що ви бачите, міледі? — тихо запитав Деван.

«Черепи. Тут тисяча черепів, і знову цей байстрюк — Джон Сноу». Коли її питали про те, що вона бачить у полум'ї, Мелісандра завжди відповідала: «Багато чого»,— але бачити насправді не так легко, як може видатися з цих слів. Це мистецтво, і як усяке мистецтво, воно означає майстерність, дисципліну й навчання. «І біль. Ще і його». Р'глор промовляє до обраних через благословенний вогонь, мовою

попелу, золи й мінливого полум'я, яку по-справжньому опанувати здатен тільки бог. Мелісандра вже безліч років удосконалює своє мистецтво і сплатила сповна. Навіть у її ордені нема нікого, хто так само добре бачить таємниці, які полум'я напіввідкриває-напівприховує.

Але зараз вона не може навіть розшукати свого короля. «Я молю побачити Азора Агая, а Р'глор показує мені тільки Сноу».

— Деване,— покликкала вона,— пити.

Горло пересохло, як пергамент.

— Так, міледі.

Хлопчик з кам'яного глека біля вікна налив *кухлик* води і приніс їй.

— Дякую.

Зробивши ковток, Мелісандра всміхнулася до Девана. Він спалахнув. Хлопчик наполовину в неї закоханий, знала вона. «Він мене боїться, жадає й обожнює».

І все одно Девану хотілося бути не тут. Хлопчина страшенно пишався тим, що служить зброносцем короля, і його образив наказ Станіса залишатися в Чорному замку. Як і належить у його віці, голова в нього була забита мріями про славу: понад усякий сумнів, він уявляв, яку вправність показав би в Пущанському Насипі. Інші хлопчики його віку всі вирушили на південь як зброносці королівських лицарів і разом з ними виїдуть на битву. Те, що Девана не взяли, мабуть, здавалося йому покаранням за якісь його грішки, а може, за гріхи його батька.

Так якщо по правді, це Мелісандра попросила його залишити. Четверо старших синів Давоса Сіворта згинули в битві на Чорноводді, коли королівський флот зжерло зелене полум'я. Деван, п'ятий син, буде з Мелісандрою в більшій безпеці, ніж поряд з королем. Лорд Давос їй за це не подякує, а тим паче не подякує сам хлопчина, але їй здалося, що Сіворт уже достатньо натерпівся горя. Нехай він не знає істинної віри, але щодо його відданості Станісові немає сумнівів. Мелісандра сама це бачила у полум'ї.

Деван меткий, кмітливий і вправний, а таке не про кожного її прислужника можна сказати. Вирушаючи на південь, Станіс лишив їй до послуг з дюжину людей, та здебільшого з них не було жодної користі. Його світлості потрібен був кожен меч, отож він міг віддати

тільки старих і калік. Один осліп, отримавши у битві на Стіні удар у голову, інший кульгає після того, як кінь, падаючи, переламав йому ноги. Сержант утратив руку від удару велетової палиці. Троє вартових — скопці, яких Станіс кастрував за згвалтування дикунок. Було ще двоє п'яниць і боягуз. Останнього слід було повісити, це визнавав і сам Станіс, але він походив зі шляхетної родини, і його батько і брати від самого початку були відданими Станісовими послідовниками.

Постійна варта біля неї, розуміла червона жриця, змусить чорних братів шануватися, але ніхто з тих, кого їй залишив Станіс, не зможе їй реально допомогти, якщо вона опиниться в небезпеці. Але це байдуже. За себе Мелісандра Ашайська не боялася. Її захистить Р'глор.

Вона ковтнула ще води, відставила кухлик, поморгала, потягнулася і підвелася з крісла, відчуваючи біль у заляклих м'язах. Вона так довго задивлялася на полум'я, що довелося кілька секунд звикати до півтемряви. Сухі очі змучилися, та якщо вона їх тертиме, зробить тільки гірше.

Вона побачила, що вогонь догоряє.

— Деване, підкинь дров. Котра година?

— Майже світанок, міледі.

«Світанок. Нам даровано ще один день, слава Р'глору. Жахіття ночі відступають». Усю ніч Мелісандра, як це частенько бувало, провела у кріслі біля вогню. Оскільки Станіс поїхав, ліжко не дуже їй потрібне. Часу спати немає: у неї на плечах тягар цілого світу. Та й вона боїться снів. «Сон — це маленька смерть, сни — нашіптування Чужого, який воліє затягнути нас усіх у вічну ніч». Ліпше вже сидіти, купаючись у червонуватому сяйві благословенного полум'я її червоного володаря, відчуваючи на щоках рум'янець від жару, який нагадує цілунки коханця. Іноді вона дрімала, але завжди не більш як годину. Одного дня, молилася Мелісандра, їй узагалі стане непотрібно спати. Одного дня вона звільниться від снів. «Мелоні,— подумала вона.— Лот номер сім».

Деван підкинув дров у вогонь, і полум'я знову стрибнуло, снажне і сильне, розганяючи тіні по кутках кімнати, пожираючи всі небажані сновидіння. «Знову темрява відступає... ненадовго. Але ворог за Стіною дужчає, і якщо він переможе, світанок більше ніколи не настане». Цікаво, подумалося їй, чи не його обличчя вона бачила у полум'ї. «Ні. Безперечно, ні. Він був би страшніший: холодний,

чорний і надто жахливий, щоб людина, яка його побачить, змогла після цього жити». Але отой чоловік у дереві, якого вона побачила, і хлопчик з вовчою головою... то його слуги, безсумнівно... заступники в його битві, як Станіс — у її.

Мелісандра підійшла до вікна, штовхнула віконниці. На сході вже почало світлішати, але у смолисто-чорному небі ще ясніли ранкові зорі. Чорний замок почав прокидатися: люди в чорних плащах ішли через двір на сніданок — поїдять каші й підуть змінювати товаришів на Стіні. Повз відчинене вікно пропливло декілька сніжинок, підхоплених вітром.

— Міледі снідатиме? — запитав Деван.

«Їжа. Так, слід поїсти». Бували дні, коли вона забувала. Р'глор забезпечував її тіло всім необхідним харчуванням, але від простих смертних таке ліпше тримати в таємниці.

Їй потрібен Джон Сноу, а не підсмажений хліб з шинкою, проте немає сенсу посилати Девана до лорда-командувача. Він не прийде на її заклик. Сноу і досі мешкає за зброярнею, у двох скромних кімнатках, які раніше займав покійний коваль Варти. Може, він не вважає себе гідним Королівської вежі, а може, йому байдуже. А це неправильно: ця фальшива скромність юності — свого роду пиха. Немудро чинить той правитель, який уникає символів влади, бо влада великою мірою залежить від цих символів.

Однак хлопчина не зовсім уже наївний. Він розуміє, що не варто йому ходити до Мелісандри у покої, неначе він прохач: хоче вона з ним перемовитися — нехай сама до нього приходить. І частіше за все, коли вона таки приходила, він змушував її чекати або відмовлявся її прийняти. Принаймні на це йому хитрості вистачає.

— Вип'ю кропив'яного чаю і з'їм варене яйце та хліба з маслом. Свіжого хліба, будь ласка, не підсмаженого. І розшукай дикуна. Скажи йому, що мені треба з ним поговорити.

— Тарараха, міледі?

— І швиденько.

Поки хлопця не було, Мелісандра вмилася й перевдягнулася. В рукавах було повно потаємних кишеньок, і вона їх ретельно перевірила, як робила це щоранку, щоб пересвідчитися: всі порошки на місці. Порошки, які забарвлюють полум'я у зелений, синій або сріблястий колір; порошки, від яких полум'я гуркоче, сичить або

стрибає вище людського зросту; порошки, які викликають дим. Дим правди, дим хоті, дим страху й густий чорний дим, здатний на місці убити людину. Червона жриця озброїлася дрібкою кожного з них.

Різьблена скринька, яку вона привезла з-за вузького моря, спорожніла вже більш як на три чверті. А Мелісандрі, яка могла ці порошки сама приготувати, бракувало багатьох рідкісних інгредієнтів. «Вистачить і заклинань»,— подумала вона: на Стіні вона почувалася могутнішою, ніж навіть у Ашаї. Кожне слово й кожен жест мали більше сили, й тут їй вдавалися речі, які ніколи досі не вдавалися. «Тіні, які я викличу тут, будуть такі жахливі, що проти них не встоїть жодне створіння темряви». Коли до послуг такі чари, нема потреби в німічних трюках алхіміків і піромантів.

Зачинивши скриню, вона повернула ключ у замку, а потім заховала його під спідницю у ще одну потаємну кишеньку. Почувся стукіт у двері. Судячи з тремтливого звуку, це однорукий сержант.

— Леді Мелісандро, прийшов кістяний лорд.

— Нехай заходить.

Мелісандра знову опустила в крісло біля коминка.

Дикун був у безрукавці з дубленої шкіри, поцяткованій бронзовими заклепками, та в зелено-брунатному потертому плащі. «І ніяких кісток». Окрім плаща, він горнувся в сутінки — у пасма рваного сірого туману, напівневидимі, які ковзали по його обличчю і з кожним кроком мінилися. «Вони лихі. Такі самі лихі, як і кістки». Мисик волосся на чолі, близько посажені темні очі, запалі щоки, на губі над повним ротом поламаних коричневих зубів — вуса, що звиваються, немов черв'як.

Мелісандра відчула тепло в западинці на шії: це від близькості свого раба прокинувся її рубін.

— Ви зняли свої кістяні обладунки,— зауважила вона.

— Торохтіння зводило мене з глузду.

— Кості вас захищають,— нагадала вона.— Чорні брати вас не люблять. Деван розповів, що буквально вчора ви погиркалися з кимсь за вечерею.

— Погиркався. Я їв бобовий суп з шинкою, а Бовен Марш розводився про якусь висоту. Старий Гранат вирішив, що я за ним шпигую, і заявив, що не потерпить, аби нараду братчиків підслуховували вбивці. А я сказав, що як це нарада, то навіщо

проводити її біля вогню? Бовен почервонів і почав хапати ротом повітря, але далі не зайшло,— розповів дикун, присів на край підвіконня й витягнув з піхов кинджал.— Якщо якомусь ворону кортить засадити мені за вечерею ножа між ребра, нехай спробує. Гобова вівсянка, присмачена крапелькою крові, буде тільки смачніша.

Мелісандра не зважала на оголену крицю. Якби дикун збирався її скривдити, вона б це побачила у полум'ї. Небезпеку для себе вона навчилася бачити найперше, ще зовсім дівчинкою, яка щойно стала рабинєю, на все життя прикутою до величного червоного храму. І зараз, зазираючи у полум'я, вона передусім шукала саме цього.

— Нехай вас більше непокоять їхні очі, ніж ножі,— застерегла вона.

— Химорода, ага,— мовив дикун, і в чорних залізних кайданах у нього на зап'ястку, здавалося, запульсував рубін. Дикун постукав по ньому кінчиком леза. Криця зацокотіла об камінь.— Уві сні я його відчуваю. Навіть крізь залізо відчуваю тепло. М'яке, як жіночий цілунок. *Ваш* цілунок. Але іноді у сновидіннях він починає пекти, а ваші вуста обертаються на зуби. Щодня я думаю, як легко було б його виколупати, але так цього й не роблю. Невже потрібно носити ще й клятві кістки?

— Заклинання — це тіні й навіювання. Люди бачать те, що очікують побачити. І кості — частина цього...— («Невже я помилилася, зберігши йому життя?») — Якщо химорода розвіється, вас уб'ють.

Дикун заходився виколупувати кінчиком кинджала бруд з-під нігтів.

— Я наспівався, навоювався, напився літнього вина, дорнянина жінку пізнав. Людина має вмерти, як жила. Про мене — з крицею в руці.

«Він мріє про смерть? Невже його діткнувся ворог, чие царство — смерть, а солдати — мертвяки?»

— Дуже скоро для вашої криці знайдеться робота. Ворог наближається — справжній ворог. І ще до вечора повернуться розвідники лорда Сноу з очницями сліпими й закривавленими.

Дикун примружив очі. Сірі очі й водночас карі: Мелісандра бачила, як міниться колір з кожною пульсацією рубіна.

— Виколювати очі — це звичка Плаксія. Найкращий ворон — сліпий ворон, любить повторювати він. Іноді мені здається, що він і собі б залюбки виколов очі, бо вони в нього вічно сльозяться і сверблять. Сноу вважав, що вільний народ обере ватажком Тормунда, бо саме так вчинив би він. Йому подобався Тормунд, а старому шахраю подобався він. Та якщо люди переметнулися до Плаксія... це недобре. Ні для нього, ні для нас.

Мелісандра серйозно кивнула, немов бере його слова глибоко до серця, але насправді Плаксій не грає ролі. Весь вільний народ не грає ролі. Вони пропачі, приречені, їхня доля — зникнути з лиця землі, як зникли діти пралісу. Але таким словам дикун точно не зрадіє, а вона не може його втратити — не зараз.

— Ви добре знаєте Північ?

Він заховав клинок.

— Як будь-який розвідник. Щось знаю краще, щось гірше. Північ велика. А що?

— Дівчинка,— промовила Мелісандра.— Сіра дівчинка на загнаному коні. Сестра Джона Сноу...— (А хто ще це може бути? Вона тікала до нього, шукаючи захисту,— це Мелісандра бачила дуже чітко). — Я бачила її в полум'ї, але тільки раз. Нам потрібно завоювати довіру лорда-командувача, і єдиний спосіб — урятувати її.

— Хочете сказати, що її маю врятувати я? Кістяний лорд? — розсміявся дикун.— Тільки дурень довіриться Тарарахові. А Сноу не дурень. Якщо сестру потрібно рятувати, він відішле до неї своїх воронів. Я б так і вчинив.

— Він не ви. Він дав обітницю і збирається її дотриматися. Нічна варта не втручається. Але ви не належите до Нічної варти. Ви можете зробити те, чого не може він.

— Якщо дозволить ваш упертий лорд-командувач. Полум'я показало вам, де шукати дівчинку?

— Я бачила воду. Глибоку, синю й непорушну, яка вкривалася тоненькою кригою. Здавалося, вона не має ні кінця, ні краю.

— Довге озеро. Що ще ви бачили навколо дівчинки?

— Гори. Поля. Дерев. Одного разу — оленя. Каміння. Вона тримається подалі від сіл. Коли є змога, їде по мілких річках, щоб збити зі сліду погоню.

— Це буде важко,— нахмурився дикун.— Ви кажете, вона їде на північ. Озеро в неї зі сходу чи з заходу?

Мелісандра заплющила очі, пригадуючи.

— З заходу.

— Отже, вона їде не королівським гостинцем. Розумна дівчинка. На тому боці менше спостерігачів і більше прикриття. І сховки, якими я і сам час до часу користу...— він на півслові замовк, зачувши бойовий ріжок, і скочив на ноги. По всьому Чорному замку, знала Мелісандра, запала така сама нагла тиша, і всі чоловіки та хлопчики обернулися в бік Стіни — дослухаючись і чекаючи. Один довгий сигнал означає, що повертаються розвідники, а от два...

«Цей день прийшов,— подумала Мелісандра.— Лордові Сноу доведеться до мене дослухатися».

Довгий журливий сигнал затих удаліні, а мовчанка, здалося, розтягнулася на години. Але дикун нарешті розвіяв чари.

— Отже, тільки один. Розвідники.

— Мертві розвідники,— також підвелася Мелісандра.— Ідіть одягайте свої кості й чекайте. Я повернуся.

— Я з вами.

— Не дурійте. Щойно брати побачать те, що побачать, присутність дикуна тільки дужче їх розпалить. Сидіть тут, поки у них не охолоне кров.

Коли Мелісандра в оточенні двох вартових, яких їй залишив Станіс, спускалася сходами з Королівської вежі, нагору саме піднімався Деван. Хлопчак ніс на таці її сніданок, про який вона вже й забула.

— Я чекав, поки Гоб дістане з печі свіжі буханці, міледі. Хліб ще гарячий.

— Лиши у мене в покоях...— (Швидше за все, його з'їсть дикун).
— Я потрібна лордові Сноу за Стіною.

«Він ще й сам про це не знає, але скоро дізнається...»

Надворі почав падати легкий сніжок. Заки з'явилася Мелісандра з почтом, біля брами зібралася юрма воронів, але всі вони розступилися перед червоною жрицею. Лорд-командувач випередив її, пройшовши через крижану браму в супроводі Бовена Марша й двадцятьох списників. Дюжину лучників Сноу відіслав нагору, на Стіну, на той

раз, якщо ворог заховався неподалік у лісі. Вартові при брамі були не з раті королеви, але все одно пропустили Мелісандру.

Під товщею криги, у вузькому тунелі, який прорізував Стіну, було холодно й темно. Попереду йшов Морган зі смолоскипом, а позаду — Мерел з топором. Обидва були безнадійні п'яниці, однак у таку ранню годину виявилися ще тверезими. Обоє люди королеви, принаймні номінально, вони відчували здоровий страх перед Мелісандрою, а Мерел, коли не п'яний, був навіть грізний. Сьогодні вони їй не знадобляться, але Мелісандра взяла за звичку, хай куди йде, брати з собою пару вартових. Це було таке собі повідомлення для всіх навколо.
Символ влади.

Коли вони втрюх випірнули з того боку Стіни, сніг уже валив густо. Пориту й побиту землю, яка тягнулася від Стіни до примарного лісу, накрило нерівне біле покривало. За двадцять ярдів попереду Джон Сноу і його чорні брати зібралися навколо трьох списів.

Списи були восьмифутові, ясеневі. Ліве ратище трохи зігнулося, та інші два були прямі й рівні. На всіх трьох ратищах було по відрубаній голові. Бороди обмерзли, а сніг, падаючи, накривав голови, наче каптуром. На місці очей лишилися порожні очниці — чорні закривавлені дірки, які дивилися згори вниз із німим докором.

— Хто це? — запитала Мелісандра.

— Блекджек Булвер, Кошлатий Гал і Гарт Сіроперий,— похмуро озвався Бовен Марш.— Земля добряче промерзла. Дикуни, певно, півночі копали, щоб так глибоко застромити ратища. Вони, може, ще й досі неподалік. Спостерігають за нами,— лорд-стюард примружився на дерева на узліссі.

— Їх там може бути ціла сотня,— зронив чорний брат з понурим обличчям.— Ба й тисяча.

— Ні,— заперечив Джон Сноу.— Свої дарунки вони залишили гупої ночі, а тоді втекли.

Навколо списів, пригнувшись, крутився його величезний білий деривовк, а тоді задер задню лапу біля ратища з головою Блекджека Булвера.

— Якби вони і досі були поблизу, Привид би їх занюхав.

— Сподіваюся, Плаксіє спалив тіла,— сказав понурий, який звався Стражденний Ед.— А то ще прийдуть сюди шукати свої голови.

Ухопивши списа з головою Гарта Сіроперого, Джон Сноу люто висмикнув його з землі.

— Інші два теж витягайте,— наказав він, і четверо воронів кинулося виконувати наказ.

У Бовена Марша від морозу розчервонілися щоки.

— Не слід було нам висилати розвідку.

— Не час і не місце ятрити рани. Не тут, мілорде. Не зараз,— мовив Сноу, а до вояків, які витягували ратища, сказав: — Заберіть голови і спаліть. Нічого не лишайте, крім голих кісток.

Лише після цього він, здалося, помітив Мелісандру.

— Міледі! Ходіть зі мною, якщо ваша ласка.

«Нарешті!»

— Як зволить лорд-командувач.

Проходячи попід Стіною, вона взяла його під руку. Попереду йшли Морган і Мерел, а на п'яти насідав Привид. Жриця нічого не говорила, але навмисно стишила крок, і там, де вона проходила, крига починала підтавати. «Він це обов'язково помітить».

Під залізною решіткою душника Сноу порушив тишу, як і очікувала Мелісандра.

— Що з рештою шістьма?

— Їх я не бачила,— озвалася Мелісандра.

— А подивитися?

— Певна річ, мілорде.

— Прилетів крук від сера Деніса Малістера з Тінявої вежі,— повідомив Джон Сноу.— Його люди бачили вогнища в горах у дальньому кінці Прірви. Сер Деніс вважає, там збираються дикуни. Гадає, вони знову спробують подолати Міст Черепів.

— Може бути...— (Могли черепи в її видінні символізувати цей Міст? Чомусь Мелісандра була певна, що ні).— Якщо таке й станеться, то ця атака буде тільки для відвернення уваги. Я бачила вежі на морі, накриті чорною кривавою хвилею. Ось куди прийдеться найбільший удар.

— Східна варта?

«То це була вона?» Мелісандра бачила Східну-варту-на-морі разом з королем Станісом. Саме там його світлість залишив королеву Селізу й доньку Ширін, зібравши своїх лицарів у похід до Чорного

замку. У полум'ї вежі були наче інакші, але у видіннях так часто трапляється.

— Так. Східна варта, мілорде.

— Коли?

Вона тільки розвела руками.

— Завтра. За місяць. За рік. А буває й так: якщо вчасно почати діяти, то можна й відвернути те, що я бачила.

«А в іншому разі навіщо посилаються видіння?»

— Добре,— сказав Сноу.

Поки випірнули з-під Стіни, юрма під брамою розрослася до чотирьох десятків. Люди тісно обступили їх. Кількох Мелісандра знала на ім'я: ось кухар — Трипалій Гоб; отой рудий з масним волоссям — Маллі; недоумкуватий хлопчина — Оуен Одоробало; п'яниця — септон Селадар.

— Це правда, м'лорде? — зронив Трипалій Гоб.

— А хто вони? — запитав Оуен Одоробало.— Не Дайвен, ні?

— І не Гарт,— сказав один з вояків королеви, якого звали Альф Баговинський і який одним з перших поміняв сімох облудних богів на істину Р'глора.— Гарт надто кмітливий для тих дикунів.

— Скільки? — запитав Маллі.

— Трос,— відповів Джон.— Блекджек, Кошлатий Гал і Гарт.

Альф Баговинський завив так, що побудив, либонь, усіх аж у Тінявій вежі.

— Вкладіть його в ліжку і принесіть йому глінтвейну,— попросив Джон Трипалого Гоба.

— Лорде Сноу,— тихо промовила Мелісандра. Зайдете зі мною в Королівську вежі? Я ще дечим маю з вами поділитися.

Довгу мить він дивився їй в обличчя своїми холодними сірими очима. Правий кулак стиснувся, розтиснувся, знову стиснувся.

— Як зволите. Еде, заберіть Привида у мої покої.

Мелісандра сприйняла це як натяк і також відпустила варту. Двір перетнули вдвох, без нікого. Навколо падав сніг. Червона жриця трималася до Джона якнайближче — настільки близько, що відчувала недовіру, яка оповивала його, немов чорний туман. «Я йому не подобаюся й ніколи не сподобаюся, але він згоден мене використовувати. От і добре». На самому початку Мелісандра те саме проходила зі Станісом Баратеоном. Якщо по правді, юний лорд-

командувач і король спільного мають більше, ніж хочуть визнати. Станіс був середнім сином, який завжди жив у тіні старшого брата, так само як байстрюк Джон Сноу завжди жив у тіні свого законнородженого брата — полеглого героя, якого люди нарекли Юним Вовком. Обоє за натурою скептики, недовірливі й підозріливі. Єдині боги, яких вони по-справжньому шанують, це честь і обов'язок.

— Ви не питаєте про свою сестру,— мовила Мелісандра, піднімаючись гвинтовими сходами у Королівську вежу.

— Я ж вам сказав. У мене немає сестри. Промовивши обітницю, ми відмовляємося від родини. Хай як би я хотів, та я не можу допомогти Арії...

Ступивши в покої, він різко замовк. За столом сидів дикун і мазав кинджалом масло на скибку теплого чорного хліба. Він одягнув кістяні лати, з приємністю побачила Мелісандра. Проламаний череп велета, який служив йому за шолом, лежав позаду на підвіконні.

— Ти,— напружився Джон Сноу.

— Лорде Сноу,— вишкірився дикун повним ротом коричневих поламаних зубів. У ранковому світлі рубін у нього на зап'ястку мерехтів, як тьмяна червона зірка.

— Що ти тут робиш?

— Снідаю. Можете приєднатися.

— З тобою я хліба не переломлю.

— Вам же гірше. Буханець ще теплий. Принаймні Гоб уміє пекти, — дикун відкусив шматок.— І до вас я міг би зайти так само легко, мілорде. Вартові у вас під дверима — то поганий жарт. Людина, яка з півсотні разів вилазила на Стіну, у вікно залізти точно зможе. Але яка мені користь від вашого убивства? Ворони оберуть когось ще гіршого, — він, пожувавши, проковтнув.— Я чув про ваших розвідників. Слід було вам мене разом з ними послати.

— Щоб ти їх зрадив і видав Плаксієві?

— Ми заговорили про зраду? А як там звали оту твою жіночку-дикунку, Сноу? Ігритта, так? — дикун обернувся до Мелісандри.— Мені потрібні коні. Півдюжини добрих коней. І сам-один я не впораюся. Підійдуть списосуджені, замкнені у Кротівці. Жінки для такого навіть краще пасують. Дівчина швидше їм довіриться, та й вони допоможуть мені здійснити одну хитрість, яку я замислив.

— Про що це він? — запитав у червоної жриці лорд Сноу.

— Про вашу сестру,— поклатла Мелісандра йому долоню на руку.
— Ви їй допомогти не можете, а він може.

Сноу відсмикнув руку.

— Не думаю. Ви цього чудовиська не знаєте. Якщо Тарарах митиме руки сто разів на день, у нього під нігтями все одно лишиться кров. Він швидше Арію згвалтує і уб'є, ніж урятує. Ні. Якщо ви саме це бачили в полум'ї, міледі, мабуть, вам очі попелом засипало. Якщо він спробує виїхати з Чорного замку без мого дозволу, я власноруч відрубаву йому голову.

«Він не лишає мені вибору. Що ж, так і буде».

— Деване, вийди,— сказала Мелісандра, і зброєносець, висковзнувши геть, причинив по собі двері.

Торкнувшись рубіна в себе на шиї, Мелісандра вимовила одне слово.

Звук химерним відлунням відбився від кутків кімнати, звиваючись у вухах, як черв'як. Дикунові причулося одне слово, воронові — інше. Однак зовсім не це зірвалося з її вуст. Рубін на зап'ястку дикуна потемнів, а пасма світла й тіні навколо нього, завирувавши, зблякли.

Кістки лишилися — торохкітливі ребра, пазурі й зуби на руках і плечах, великі пожовклі ключиці поперек грудей. Проламаний череп велета залишився проламаним черепом велета, пожовклим і тріснутим, з його брудним і диким вищиром.

Але мисик волосся на чолі зник. Каштанові вуса, Гулясте підборіддя, обвисла жовтувата шкіра й маленькі темні очиці — все розтануло. В каштанове волосся вплелися сиві пасма. В кутиках рота з'явилися смішліві зморшки. Водномить дикун став вищим на зріст, ширшим у плечах і у грудях, довгоногим і струнким, з гладенько виголеним обвітраним обличчям.

Джон Сноу вибалушив сірі очі.

— Мансе?

— Лорде Сноу,— без усмішки привітався Манс Рейдер.

— *Вона ж вас спалила!*

— Вона спалила Тарараха.

Джон Сноу обернувся до Мелісандри.

— Що це за чаклунство?

— Називайте, як схочете. Химорода, видимість, ілюзія. Р'гмор — Цар світла, Джоне Сноу, і його слугам дано ткати речі зі світла, як інші

тчуть з ниток.

— Я теж мав сумніви, Сноу,— хихикнув Манс Рейдер,— та чом не дати їй спробувати? Або так, або мене підсмажить Станіс.

— Дуже допомогли кістки,— сказала Мелісандра.— Кістки все пам'ятають. Найпотужніші химороди творяться саме з таких речей. З чобіт мерця, з пасма волосся, з мішечка кісточок з відрізаних пальців. З них за допомогою нашіптувань і молитви можна викликати тінь людини, а потім одягнути її на когось іншого, наче плащ. Вигляд зміниться, а сутність — ні.

Вона сказала це так, наче це легко й просто. Не треба їм знати, як це тяжко чи чого це їй коштувало. Цей урок Мелісандра затямила ще задовго до Ашаю: що простішими видаються чари, то більше люди бояться чарівника. Коли язика полум'я лизнули Тарараха, рубін у неї на шиї так розжарився, що вона злякалася: зараз її власна шкіра задимиться й почорніє. На щастя, лорд Сноу звільнив її від цього болю своїми стрілами. Поки Станіс кипів через таке зухвальство, Мелісандра тремтіла від полегшення.

— Наш самозваний король дуже вразливий,— мовила Мелісандра до Джона Сноу,— але він вас не зрадить. Не забувайте: у нас його син. І він завдячує вам своїм життям.

— Мені? — збентежився Сноу.

— А кому ще, мілорде? Закон каже: тільки кров'ю можна заплатити за його злочини, а Станіс Баратеон не з тих, хто піде проти закону... та як ви мудро сказали, людські закони закінчуються під Стіною. Я вас запевняла, що Цар світла почує ваші молитви. Вам потрібен був спосіб урятувати сестру й водночас не зганьбити своєї честі, яка так багато для вас означає, і своїх обітниць, даних перед дерев'яним богом. І ось він, лорде Сноу,— вказала Мелісандра білим пальцем,— спосіб урятувати Арію. Дарунок Царя світла... і мій.

Смердюк

Спершу почувся гавкіт дівчаток, які мчали додому. Тупотіння копит, яке відлунювало від плитняка, рвучко підняло Смердюка на ноги, і він загремотів ланцюгами. Ланцюг між щиколотками був не більш як фут завдовжки, і Смердюк не ходив, а тільки човгав. Через це важко було рухатися швидко, але він дуже старався, з брязкотом зістрибуючи з солом'яника. Повернувся Ремсі Болтон, і прислужник йому потрібен під рукою.

Під холодним осіннім небом у браму в'їжджали мисливці. На чолі їхав Бен Бабкуватий, а навколо нього гарчали й гавкали дівчатка. Далі їхали Шкуролуп, Квасний Алін і Деймон Потанцюй зі своїм довгим засмальцьованим батогом, а вже за ними — Волдери на сірих лошатах, яких їм дала леді Дастін. Його милість їхав на Кривавому — рудому жеребці, що за характером був йому під стать. Ремсі сміявся. Смердюк знав: це або дуже добре, або дуже погано.

Приваблені Смердюковим запахом, собаки кинулися на нього всі водночас, він і не спам'ятався. Собаки любили Смердюка: найчастіше він спав разом з ними, а іноді Бен Бабкуватий дозволяв йому з ними й повечеряти. З гавкотом подолавши потужний плитняком двір, згряя оточила Смердюка, стрибаючи, щоб лизнути його в обличчя, й покусуючи за ноги. Гелісента схопила зубами його за праву руку й так сильно почала тріпати, аж Смердюк побоювався, що втратить зараз ще парочку пальців. Руда Джейн врізалася йому в груди, збиваючи з ніг. Вона була струнка і м'язиста, а Смердюк — незграбний, сірошкірий, сивий голодюк з крихкими кістками.

Заки він, відіпхнувши Руду Джейн, звівся навколішки, вершники вже спішувалися. Поїхало дві дюжини — дві дюжини й повернулося, а

це означає, що пошуки провалилися. Кепська справа. Ремсі не любить провалів. «Захоче на комусь відігратися».

Останнім часом мілордові доводилося стримуватися, бо Кургантон повний людей, потрібних дому Болтонів, і Ремсі розумів, що поряд з Дастінами, Рисвелами і їхніми приятелями-лордійчуками слід поводитися обережно. З ними він завжди був чемний і усміхнений. Як він поведився за зачиненими дверима — то інша справа.

Вдягнений Ремсі Болтон був, як належить лордові Горнвуду та спадкоємцеві Страхфорту. Від осіннього холоду його захищала манта, пошита з вовчих шкур, яка на плечі застібалася на пожовклі зуби на вовчій голові. На одному боці висіла шабля з лезом широким і важким, як у месницького ножа, а на другому — довгий кинджал і кривий білувальний ніжик з гакуватим кінчиком і гострющим лезом. На всіх трьох клинках були однакові руків'я з жовтої кістки.

— Смердюче,— гукнув його милість з високого сідла Кривавого, — від тебе тхне. Я чую тебе через весь двір.

— Знаю, мілорде,— змушений був озватися Смердюк.— Перепрошую.

— Я привіз тобі подарунок,— сказав Ремсі, розвернувся, потягнувся собі за спину, зняв щось із сідла й кинув.— Лови!

Через ланцюги, кайдани й відсутні пальці Смердюк став незграбнішим, ніж був до того, як добре затямив своє ім'я. Об скалічені руки вдарилася голова, відскочила від обрубків пальців і приземлилася йому під ноги, бризнувши личинками. Під товстим шаром присохлої крові неможливо було впізнати, хто це був.

— Я ж казав: лови,— мовив Ремсі.— Підніми.

Смердюк спробував підняти голову за вухо. Не вдалося. Позеленіла шкіра вже підгнила, й вухо просто відірвалося. Малий Волдер зареготав, а за мить його сміх підхопили й інші.

— Облиш,— сказав Ремсі.— Займися Кривавим. Я мало не загнав цього покидька.

— Так, мілорде. Все зроблю,— поквапився Смердюк до коня, лишаяючи відрубану голову собакам.

— Сьогодні від тебе тхне свинячим лайном, Смердюче,— мовив Ремсі.

— У його випадку це покращення,— з посмішкою зронив Деймон Потанцюй, скручуючи батога.

Малий Волдер зістрибнув із сідла.

— Про мого коня теж потурбуйся, Смердюче. І про братового.

— Про свого коня я сам можу потурбуватися,— сказав Великий Волдер. Малий Волдер став правою рукою лорда Ремсі й день у день нагадував його дедалі більше, але дрібніший Фрей був зліплений з іншого тіста й рідко брав участь у жорстоких іграх і забавах свого двоюрідного брата.

Смердюк не звернув на зброєносців уваги. Він повів Кривавого до стайні, відстрибуючи вбік, коли огир намагався його хвицнути. Мисливці рушили в залу, залишився тільки Бен Бабкуватий, який лаявся на собак, щоб облишили відрубану голову.

Великий Волдер теж пішов до стайні, ведучи свого коня. Знімаючи з Кривавого вудила, Смердюк крадькома глянув на Волдера.

— Хто то був? — тихо запитав він, щоб не почули конюші.

— Ніхто,— буркнув Великий Волдер, знімаючи з сірого лошати сідло.— Дід, який нам стрівся на дорозі. Гнав стару молочну козу й чотирьох козенят.

— Його милість убив його за кіз?

— Його милість убив його за те, що назвав його лордом Сноу. Але козятина була смачна. Козу ми подоїли, а козенят засмажили.

Лорд Сноу. Смердюк кивнув і заgrimів ланцюгами, вовтузячись із ремінцями на сідлі Кривавого. «Як не називай, а коли Ремсі у гніві, йому краще на очі не потрапляти. Та й коли не у гніві — також».

— Розшукали ваших родичів, мілорде?

— Ні. Я й не сподівався. Вони мертві. Їх повбивав лорд Вайман. Саме так на його місці вчинив би я.

Смердюк нічого не відповів. Є речі, які небезпечно говорити навіть у стайні, коли його милість у палатах. Одне необережне слово може коштувати пальця на нозі, ба й на руці. «Але не язика. Язика він мені не вирве ніколи. Любить послухати, як я молю пощадку. Любить примушувати мене вимовляти ці слова».

На полюванні вершники провели шістнадцять днів, маючи з собою тільки сухарі та яловичу солонину, якщо не рахувати випадкових козенят, тож сьогодні ввечері лорд Ремсі наказав улаштувати бенкет, щоб відзначити його повернення у Кургантон.

Господар, сивий однорукий маломожний лорд на ім'я Гарвуд Стаут, не міг йому відмовити, хоча його комори вже, мабуть, добряче спустошені. Смердюк чув скарги його слуг, що Байстріук зі своїми людьми з'їдає всі зимові запаси. «Кажуть, він збирається вкласти до себе в ліжко меншу доньку лорда Едарда,— нарікала Стаутова кухарка, не знаючи, що Смердюк її чує,— та коли випаде сніг, це нас тут будуть мати, спом'яніть мої слова».

Але лорд Ремсі зажадав бенкету — отже, буде бенкет. У Стаутовій залі поставили довгі столи, зарізали бичка, й коли сіло сонце, мисливці, які повернулися з порожніми руками, їли смаженину й реберця, ячмінний хліб, горохвяну кашу з морквою, запиваючи застрашливими кількостями елю.

Малий Волдер наливав лордові Ремсі, а Великий Волдер — усім іншим за почесним столом. Смердюка прикували біля дверей, щоб не псував своїм запахом апетиту гостям. Він поїсть пізніше тих об'їдків, яких не пожаліє для нього лорд Ремсі. А от собаки вільно бігали залом і влаштували гостям найцікавішу за цілий вечір розвагу: Мод і Сіра Джейн подерли одного з хортів лорда Стаута через м'ясну кісточку, яку їм кинув Вілл Коротун. Смердюк єдиний у залі не дивився собачий бій. Він не спускав очей з Ремсі Болтона.

Бійка тривала, поки пес господаря не здох. У старого Стаутового хорта не було шансів. Один проти двох, та й сучки Ремсі молоді, сильні й шалені. Бен Бабкуватий, який собак любив більше за їхнього господаря, розповів Смердюкові, що їх назвали іменами селючок, яких Ремсі вполював, згвалтував і повбивав ще в ті часи, коли був байстріуком і їздив з першим Смердюком. «Принаймні тих, з якими він добре розважився. А на честь плаксіюк, які тільки благають і не хочуть бігати, він сучок не називає». Смердюк не сумнівався: наступний виводок у псарні Страхфорту включатиме Кіру. «Він їх натаскав і на вовків»,— зізнався Бен Бабкуватий. Смердюк промовчав. Він зрозумів, про яких вовків ідеться, але не мав бажання дивитися, як дівчатка гризуться за його відрубаний палець.

Двоє слуг уже забирали труп хорта, а якась стара принесла швабру, граблі й відро, щоб позгрібати просяклий кров'ю очерет і вимити підлогу, коли двері у залу розчахнулися з поривом вітру, й усередину зайшла дюжина вояків у сірих кольчугах і залізних напівшоломах, проминувши зблідлих Стаутових юних вартових у

шкіряних бригантинних панцирах і золотаво-іржавих плащах. Гуляки всі знагла замовкли... окрім лорда Ремсі, який віджбурнув кістку, витер рота рукавом, посміхнувся масними вологими губами і промовив:

— Батьку!

Лорд Страхфорту ліниво глянув на залишки бенкету, на дохлого пса, на гобелени на стінах, на Смердюка в ланцюгах і кайданах.

— Геть,— тихо промовив він до гуляк.— Негайно. Всі.

Піддані лорда Ремсі повставали з-за столів, покинувши кубки і хлібні миски. Бен Бабкуватий гаркнув на дівчаток, і ті побігли за ним; деякі з них так і тримали в зубах кістки. Гарвуд Стаут, сухо уклонившись, без слова вийшов з власних палат.

— Відімкни Смердюка й забори з собою,— гукнув Ремсі до Квасного Аліна, але батько, махнувши білою рукою, сказав:

— Ні, залиш його.

Навіть гвардійці самого лорда Руза вийшли, зачинивши по собі двері. Коли затихла і луна, Смердюк опинився в залі наодинці з двома Болтонами — батьком і сином.

— Ти так і не відшукав зниклих Фреїв,— сказав Руз Болтон без питальної інтонації.

— Ми доїхали до того місця, де, за словами лорда Ластоногого, вони розійшлися, але дівчаткам не вдалося взяти слід.

— І розпитували про них по селах і тверджах.

— Марна праця. Селюки всі як сліпі — нічого не бачать,— знизав плечима Ремсі.— Та й хіба не байдуже? Світ не заплаче за кількома Фреями. Якщо нам колись знадобиться Фрей, у Близнючках їх ще багато.

Лорд Руз, відломивши крайчик хліба, з'їв його.

— Гостін і Ейніс горюють.

— Нехай самі шукають, якщо хочуть.

— Лорд Вайман винуватить себе. Якщо його послухати, він страшенно прихилився до Рейгара.

Лорд Ремсі починав гніватися. Смердюк бачив це в обрисах його рота, у вигині отих товстих губ, у тому, як напнулися жили в нього на шиї.

— Краще б ті йолопи лишалися з Мандерлі.

Руз Болтон знизав плечима.

— Паланкін лорда Ваймана повзе, як равлик... та й здоров'я не дозволяє його милості їхати більш як декілька годин на день, ще й з частими зупинками поїсти. Фреям нетерпеливилосся дістатися Кургантона й возз'єднатися з родиною. Як можна їм закинути, що вони вирішили вирватися вперед?

— Якщо було саме так. Ти віриш Мандерлі?

Батькові безбарвні очі зблиснули.

— Я схожий на довірливу людину? І все одно... Його милість страшенно засмучений.

— Не настільки засмучений, щоб кусень не поліз у горло. Лорд Кабан, здається, прихопив з Білої Гавані половину всіх запасів.

— Сорок возів харчів. Діжки вина й гіпокрасу, кадовби зі свіжовилоненими міногами, стадо кіз, сотню свиней, кошики з крабами й устрицями, велетенську тріску... Поїсти лорд Вайман любить. Ти, мабуть, помітив.

— Я одне помітив: він не привіз заручників.

— Я також це помітив.

— І що ти з цим збираєшся робити?

— Скрутне становище,— лорд Руз знайшов порожній кубок, витер скатертиною і наповнив його з карафи.— Схоже, Мандерлі не єдиний любитель бенкетів.

— Це ти мав улаштувати бенкет на честь мого повернення,— почав нарікати Ремсі,— і не в цьому смердючому замку, а в Курганхолі.

— Курганхол не мій, щоб я розпоряджався його кухнею,— спокійно сказав батько.— Я там тільки гість. І замок, і місто належать леді Дастін, а вона тебе терпіти не може.

Ремсі потемнів з обличчя.

— А якщо я їй цицьки відріжу і згодую дівчаткам, тоді вона мене стерпить? Стерпить мене, якщо я шкіру з неї злуплю собі на чоботи?

— Навряд чи. Та й ці чоботи дорого обійдуться. Коштуватимуть нам Кургантона, дому Дастінів і Рисвелів,— сказав Руз Болтон, сідаючи за стіл навпроти сина.— Барбрі Дастін — молодша сестра моєї другої дружини, донька Родрика Рисвела, сестра Роджера, Рикарда і мого тезки Руза, родичка всіх інших Рисвелів. Вона любила мого покійного сина й підозрює, що до його передчасної кончини доклав руку ти. Леді Барбрі любить плекати образи, але радій з цього:

Кургантон вірний Болтонам переважно через те, що вона досі винуватить Неда Старка у смерті її чоловіка.

— Вірний? — спалахнув Ремсі.— Та вона тільки плює на мене. Прийде день — і я спалю її дорогоцінне дерев'яне місто. Нехай тоді плює — побачимо, чи загасить полум'я.

Руз скривився так, наче ель, який він пив, несподівано скиснув.

— Буває, я починаю сумніватися, чи ти справді мій син. Різні в мене були пращури, але дурнів серед них не траплялося. Ні, мовчи, я вже достатньо наслухався. Зараз ми начебто сильні, так. Ми маємо могутніх друзів — Ланістерів і Фреїв, нас знехотя підтримує більшість Півночі... та що, як ти гадаєш, станеться, якщо з'явиться хтось із синів Неда Старка?

«Всі сини Неда Старка мертві,— подумав Смердюк.— Роба закатрупили у Близнючках, а Бран і Рикон... ми обмазали голови смолою...» У його власній голові гупало. Не хотілося згадувати нічого з того, що трапилося перед тим, як він затямив своє ім'я. Ті спогади були занадто болісні — майже такі самі болючі, як білувальний ніжик Ремсі.

— Старкові вовчєнєта передохли,— сказав Ремсі, плюскаючи собі в кубок ще елю,— і дохлими залишаться. Хай тільки поткнуть кудись свої бридкі пики — і мої дівчатка роздеруть їхніх вовків на шмаття. Що раніше вони об'являться, то раніше я їх знову вб'ю.

— *Знову?* — зітхнув старший Болтон.— Ти, певно, обмовився. Ти не вбивав синів лорда Едарда — милих хлопчаків, яких ми так любили. Це справа рук Теона Перекинчика, забув? Як гадаєш, скільки друзів, які й так мають на нас зуба, залишаться з нами, якщо стане відома правда? Лише леді Барбрі, з якої ти хочеш пошити чоботи... *погані чоботи.* Людська шкіра не така міцна, як коров'яча, довго не носитиметься. Королівським указом ти став Болтоном. Постарайся поводитися як Болтон. Про тебе ходять плітки, Ремсі. Я їх скрізь чую. Люди тебе бояться.

— От і добре.

— Ти помиляєшся. Це недобре. Про мене ніколи не ходило пліток. Думаєш, в іншому разі я зараз тут сидів би? Твої розваги — це твоя справа, я тебе за них не картатиму, але постарайся розважатися тихше. У тихому куточку з тихими людьми. Я завжди послуговувався цим правилом. І тобі раджу.

— Це тому ти покинув леді Дастін і свою тлусту як свиня дружину та приїхав сюди — щоб наказати мені сидіти *тихо*?

— Аж ніяк. Є новини, які тобі слід почути. Лорд Станіс нарешті покинув Стіну.

Ремсі мало не скочив на ноги, й на його товстих вологих губах заблищала посмішка.

— Він іде на Страхфорт?

— На жаль, ні. Арнольф нічого не розуміє. Присягається, зробив усе можливе, щоб заманити його в пастку.

— Ну, не знаю. Пошкреби Карстарка — і виявиш під низом Старка.

— Після того, як Юний Вовк пошкріб лорда Рикарда, це вже навряд чи так. Але нехай. Лорд Станіс відвоював у залізних Пуцанський Насип і повернув до дому Гловерів. Але гірше те, що до нього приєдналися гірські клани — Були, Норі, Лідли й решта. Його міць зростає.

— У нас міць більша.

— Поки що.

— Тож саме час його розбити. Пустити мене в Пуцанський Насип.

— Після весілля.

Ремсі з гуркотом поставив кубок, і на скатертину хлюпнули залишки елю.

— Мене вже нудить від чекання. У нас є дівчина, є дерево, є достатньо лордів, які стануть свідками. Поберуся з нею завтра, зроблю їй сина і вирушу в похід, ще в неї кров між ногами не висохне.

«Вона молитиметься, щоб ти швидше йшов у похід,— подумав Смердюк,— і молитиметься, щоб ніколи вже не повернувся до неї в ліжку».

— Зробиш їй сина,— сказав Руз Болтон,— але не тут. Я вирішив, що ти маєш одружитися у Вічнозимі.

Ця перспектива, здається, не потішила лорда Ремсі.

— Я знищив Вічнозим, ти не забув?

— Я — ні, а от ти, здається, забув... це *залізні* знищили Вічнозим і вбили всіх його мешканців. Теон Перекинчик.

Ремсі кинув на Смердюка підозріливий погляд.

— Так, це він зробив, але... весілля серед цих руїн?

— Навіть зруйнований і спустошений, Вічнозим залишається рідною домівкою леді Арії. Хіба це не найкраще місце, щоб її пошлюбити й заявити свої права? Однак це тільки половина справи. Дурні ми будемо, якщо підемо війною на Станіса. Хай він іде на нас. Він надто обережний, щоб іти на Кургантон... але він просто *мусить* піти на Вічнозим. Клани не віддадуть доньку свого дорогоцінного Неда такому, як ти. Станісові доведеться воювати, щоб їх не втратити... а оскільки він командувач обережний, з собою він візьме всіх своїх друзів і союзників. Викличе й Арнольфа Карстарка.

Ремсі облизав потріскані губи.

— І ми його візьмемо.

— З божою поміччю,— підвівся на ноги Руз.— Ти візьмеш шлюб у Вічнозимі. Я повідомлю лордів, що ми виїжджаємо за три дні й запрошуємо їх приєднатися.

— Ти — хранитель Півночі. Накажи їм.

— Запрошення дасть такий самий результат. Владу найкраще підсолоджувати шанобливістю. Якщо сподіваєшся стати колись володарем, час тобі цього навчитися,— мовив лорд Страхфорту й зиркнув на Смердюка.— А, і розкуй свого цуцика. Я забираю його з собою.

— Забираєш? Куди? Він мій. Ти не можеш його забрати.

Руза це, здається, насмішило.

— Усе, що маєш, ти отримав від мене. Не забувай про це, байстрюче. А щодо цього... Смердюка... якщо ти не зламав його остаточно, він може принести нам деяку користь. Неси ключі й знімай з нього кайдани, поки я не пошкодував про день, коли згвалтував твою матір.

Смердюк бачив, як скривився рот Ремсі й на губах зблиснула слина. Він навіть злякався, що той зараз стрибне на стіл з кинджалом у руках. Натомість Ремсі, почервонівши, відвів погляд світлих очей від батькових ще світліших і пішов шукати ключі. Та коли він опустився навколішки, щоб відімкнути кайдани у Смердюка на зап'ястках і кісточках, то нахилився ближче і шепнув:

— Нічого не кажи йому і запам'ятовуй кожне його слово. Я тебе поверну, хай що там скаже та Дастінова сучка. Хто ти?

— Смердюк, мілорде. Ваш підданий. Я — Смердюк, римується з «глевтюк».

— І справді. Коли батько привезе тебе назад, я відітну ще один палець. Сам обереш який.

У Смердюка по обличчю несамохіть побігли сльози.

— *За що?* — скрикнув він.— Я ж не просив його забирати мене від вас. Я зроблю все, що ви скажете, служитиму й коритимуся, я... будь ласка, не треба...

Ремсі дав йому ляпаса.

— Забирай його,— мовив він до батька.— Він навіть не справжній чоловік. І смердить від нього просто огидно.

Коли вийшли надвір, над дерев'яними стінами Кургантона вже сходило сонце. Чулося завивання вітру, який літає пагористими полями за містом. Від скромної фортеці Гарвуда Стаута біля східної брами до Курганхолу було менше милі. Лорд Болтон запропонував Смердюкові коня.

— Зможеш їхати верхи?

— Я... мілорде, я... думаю, так.

— Волтоне, допоможи йому сісти верхи.

Навіть без кайданів Смердюк рухався, як старигань. Шкіра обвисла на кістках, а ще Квасний Алін і Бен Бабкуватий казали, що він сіпається. А запах... навіть кобила, яку йому привели, позадкувала від нього.

Але це була лагідна кобила, і вона добре знала дорогу до Курганхолу. Коли заїхали у браму, лорд Болтон прилаштувався біля Смердюка. Гвардійці трохи відстали, зберігаючи дистанцію.

— Як мені тебе називати? — запитав лорд, їдучи клусом широкими й прямими вулицями Кургантона.

«Смердюк, я — Смердюк, римується з „калюк“».

— Смердюк,— озвався він,— з ласки мілорда.

— *Млорда*,— сказав Болтон і розтулив вуста, між якими ледве-ледве показалися зуби. Невже то була посмішка?

Смердюк не зрозумів.

— Мілорде? Я сказав...

— ...«мілорде», а мав би сказати — «м'лорде». Твій язик кожним своїм словом зраджує твоє походження. Якщо хочеш зійти за справжнього селяка, вимовляй слова так, наче у тебе повний рот багна або наче ти не розумієш їхнього значення.

— Як зволить... м'лорд.

— Уже краще. Сопух і справді страхітливий.

— Так, м'лорде. Перепрошую, м'лорде.

— За що? Це мій син зробив, щоб від тебе так смерділо, а не ти. Я це чудово знаю.

Проїхали стайню й зачинений заїзд зі снопом пшениці на вивісці. З вікон долинула музика.

— Знав я першого Смердюка. Від нього тхнуло, але не тому, що він не мився. Якщо по правді, такого чистяка було ще пошукати. Мився по три рази на день і носив у волоссі квіти, як дівка. Одного разу, коли ще жива була моя друга дружина, його зловили на крадіжці парфумів з її спальні. Я звелів йому за це дати дюжину батогів. У нього навіть кров мала якийсь не такий запах. Наступного року він знову поцупив парфуми. Цього разу випив їх, мало не помер. Не допомогло. Він з тим смородом народився. Простолюд казав, що це прокляття. Боги нагородили його тим смородом, щоб люди знали, яка гнила в нього душа. Наш старий мейстер наполягав, що це ознака хвороби, але хлопчина був міцний, як бичок. Ніхто не міг витримати поряд з ним, тож він спав у свинарнику... допоки під моїми дверима не з'явилася мати Ремсі й не зажадала, щоб я забезпечив своєму байстрюкові слугу, бо той росте дикий і неслухняний. Я віддав їй Смердюка. Це був жарт, але ті двоє стали нерозлийвода. Мені досі цікаво... це Ремсі зіпсував Смердюка чи навпаки? — його милість глянув на нового Смердюка очима блідими й дивними, як дві білі повні.— Що він тобі шепотів, знімаючи кайдани?

— Він... він казав...

«Казав нічого вам не говорити». Слова застрягли в горлі, і Смердюк почав кашляти й задихатися.

— Дихай глибше. Я знаю, що саме він сказав. Щоб ти шпигував за мною і беріг його секрети,— хихикнув Болтон.— Так наче в нього є секрети. Квасний Алін, Лутон, Шкуролуп і решта — звідки вони, на його думку, взялися? Невже він справді вірить, що це його люди?

— Його люди,— луною підхопив Смердюк. Здавалося, від нього очікується якась реакція, але він не знав, що казати.

— Мій байстрюк ніколи не розповідав тобі, звідки він узявся?

На щастя, цю історію Смердюк таки знав.

— Так, розповідав, мі... м'лорде. Ви зустріли його матір на верховій прогулянці й закохалися у її вроду.

— Закохався? — розсміявся Болтон.— Він саме це слово вжив? Та у хлопця душа співця... але якщо ти і справді віриш його пісням, ти ще дурніший за першого Смердюка. Навіть про верхову прогулянку брехня. Я полював на лисицю на Струмені Сліз, натрапив на млин і побачив жінку, яка прала в річці. Старий мірошник узяв собі молоду дружину, більш як удвічі за нього молодшу. Вона була висока і гнучка, як верба, на вигляд дуже здорова. Довгі ноги й маленькі тугі груди, схожі на дві стиглі сливи. Гарненька, хоч і проста. Побачивши її, я одразу її захотів. Маю право. Мейстри тобі скажуть, що король Джейгейрис скасував для лордів право першої ночі, щоб угамувати свою сварливу королеву, але там, де панують давні боги, лишаються і давні звичаї. Амбери право першої ночі теж зберегли, нехай заперечують, скільки хочуть. І деякі з гірських кланів, та й на Скагосі... ну, що там робиться на Скагосі, тільки серце-дерева знають.

Мірошник одружився без мого дозволу, я і не знав про це. Обдурив мене. Отож я його повісив і заявив свої права просто під деревом, на якому він гойдався. Якщо по правді, та дівка не була варта мотузки. Ще й лисиця втекла, а дорогою назад у Страхфорт зашкутильгав мій улюблений рисак, тож день видався — чисте розчарування.

А за рік та дівка мала нахабство з'явитися у Страхфорті з верескливим червонопиким чудовиськом — моїм, як вона заявила. Слід було мені відбатожити матір, а дитину вкинути в колодязь... але у малого і справді були мої очі. Вона мені сказала: коли брат її покійного чоловіка побачив ті очі, то побив її до крові й вигнав з млина. Це мене роздратувало, тож я віддав млина їй, а тому братові відрізав язика, щоб він не побіг у Вічнозим розносити плітки, які можуть не сподобатися лордові Рикарду. Щороку я посилав жінці поросят, курчат і мішок зірок, домовившись, що вона ніколи не розповість хлопцю, хто його батько. Тихе місце, тихі люди — ось яке у мене завжди було правило.

— Гарне правило, м'лорде.

— Але жінка не послухалася. Сам бачиш, яким виріс Ремсі. Це вона його таким зробила, а Смердюк допоміг, нашіптуючи йому на вухо про його права. Мало йому було молоти борошно. Невже він справді вважає, що зможе колись правити Північчю?

— Він воює за вас,— випалив Смердюк.— Він сильний.

— Бики теж сильні. І ведмеді. Бачив я, як воює мій байстрик. Він, звісно, не винен. Його навчав Смердюк, перший Смердюк, а Смердюк ніколи не вчився військового мистецтва. Ремсі ярий, не заперечую, але він тим мечем замахується, як різник, рубаючи м'ясо.

— Він нікого не боїться, м'лорде.

— А варто. Саме страх дозволяє людині вижити у світі підступу й обману. Навіть тут, у Кургантоні, кружляють круки, готові побенкетувати на наших трупах. На Сервинів і Толгартів не можна покладатися, мій тлустий друг лорд Вайман замислив зраду, а Хвойдозгуб... Амбери можуть видатися простаками, але вони хитренькі. І Ремсі слід їх усіх побоюватися, як побоююсь я. Побачиш його знову — скажи йому.

— Сказати йому... сказати йому боятися? — Смердюкові стало зле на саму думку про це. — М'лорде, я... якщо я це скажу, він...

— Знаю,— зітхнув лорд Болтон.— У нього дурна кров. Йому треба п'явок ставити. П'явки висмоктують дурну кров — і лють, і біль. Людина в гніві думати не здатна. Але Ремсі... боюся, його брудна кров отруїть навіть п'явок.

— Він — ваш єдиний син.

— Поки що. Колись у мене був ще один. Домерик. Тихий хлопчина, але чудово освічений. Чотири роки він служив пажем у леді Дастін, а потім три — зброносцем у лорда Редфорта. Грав на арфі, читав історичні праці, а верхи не просто їздив — літав як вітер. Коні... хлопчина від тих коней божеволів, це підтвердить леді Дастін. Навіть донька лорда Рикарда не могла його обігнати, а вона з конем була як одне ціле. Редфорт казав, що хлопець мав себе дуже добре показати на турнірах. Добрий герцівник у першу чергу має бути добрим вершником.

— Так, м'лорде. Домерик. Я... я чув це ім'я.

— Його вбив Ремсі. Мейстер казав, що то була хвороба шлунку, але я вважаю — отрута. У Видолі Домерик тішився товариством Редфортових синів. Але він хотів, щоб з ним був брат, тож поїхав у верхів'я Струменя Сліз, щоб розшукати мого байстрика. Я забороняв, але Домерик був уже дорослий і вважав, що знає все краще за власного батька. І тепер його кістки покояться під Страхфортом разом з кістками його братів, померлих ще в колисці, а я лишився з Ремсі.

Скажіть мені, мілорде... якщо братовбивця проклятий, що робити батькові, коли один його син убиває іншого?

Питання налякало Смердюка. Колись він випадково почув слова Шкурулуца, що Байстрік убив свого законного брата, але не наважився в це повірити. «Він може помилятися. Брати іноді помирають, і це не означає, що їх обов'язково вбили. Мої брати загинули, а я ж їх не вбивав».

— Мілорд має нову дружину, яка подарує йому синів.

— Оце мій байстрік порадіє! А леді Волда з Фреїв і здається дуже навіть плодючою. Я на диво прихилився до своєї маленької гладухи. Перші дві були такі, що ніколи й не писнуть у ліжку, а ця і верещить, і здригається. Це так мило! Якщо сини з неї вискакуватимуть так, як у неї заскакують пироги, скоро Страхфорт переповниться Болтонами. Ремсі їх усіх, звісно, повбиває. І це й на краще. Дорослими я нових синів не побачу — не доживу, а малолітній лорд — погибель будь-якого дому. Але Волда тужитиме, бачачи, як вони помирають.

У Смердюка пересохло в горлі. Він чув, як торохтить вітер голим гіллям в'язів уздовж вулиці.

— Мілорде, я...

— «М'лорде», не забув?

— М'лорде, можна запитати... навіщо вам я? Від мене ніякої користі, я навіть не справжній чоловік, я зломлений, і... запах...

— Скупаєшся і зміниш одяг — і запах стане кращим.

— Скупаюся? — у Смердюка замлоїло в животі.— Краще не треба, м'лорде. Будь ласка. У мене... рани, я... і цей одяг, це Ремсі мені його, дав, він... він сказав, що я не повинен ніколи його знімати, тільки за його наказом...

— Ти вдягнений у лахміття,— терпляче промовив лорд Болтон.— Брудне, подерте, у плямах, пропахле кров'ю і сечею. І тонке. Ти, мабуть, мерзнеш. А ми тебе вдягнемо в поярок, м'який і теплий. А може, у підбитий хутром плащ. Хочеш?

— Ні.

Смердюк не може нікому дозволити зняти з нього одяг, який йому дав Ремсі. Не може нікому дозволити *побачити* його.

— Радше вдягнешся в шовк і оксамит? Пригадую, були часи, коли ти саме їм надавав перевагу.

— Ні,— пронизливо заперечив він.— Ні, мені потрібен тільки цей одяг. Одяг Смердюка. Я — Смердюк, римується з «остюк»,— підвищив він голос до переляканого писку, серце гупало як барабан.— Не хочу купатися. Будь ласка, м'лорде, не забирайте в мене одяг.

— Дозволиш бодай випрати його?

— Ні. Ні, м'лорде. *Будь ласка*,— він обіруч стиснув сорочку на грудях і скулився в сідлі, немов боявся, що Руз Болтон накаже гвардійцям зірвати з нього одяг просто на вулиці.

— Як хочеш,— сказав Болтон; його безбарвні очі в місячному світлі здавалися порожніми, так наче й не належали людині.— Я не збираюся тебе кривдити, зрозумій. Я багато чим тобі завдячую.

— Справді? — зронив Смердюк. Голос у підсвідомості волав: «Це пастка, він з тобою грається, син — тінь свого батька». Лорд Ремсі тільки те й робив, що грався з його сподіваннями.— Чим... чим ви мені завдячуєте, м'лорде?

— Північю. Старки були приречені того дня, коли ти взяв Вічнозим,— відмахнувся Болтон блідою рукою.— А все решта — гризня за здобич.

Коротка поїздка закінчилася під дерев'яними стінами Курганхолу. Над квадратними вежами, виляскуючи на вітру, маяли прапори: облуплений чоловік Страхфорту, бойовий топір Сервинів, Толгартові сосни, тритон Мандерлі, схрещені ключі старого лорда Лока, велет Амберів і кам'яна рука Флінтів, лось Горнвудів. Іржаво-золоті шеврони Стаутів, а ще герб Слейтів — сіре поле, обрамлене подвійною білою стрічкою. Чотири кінські голови — сіра, чорна, золота й брунатна — означали чотирьох Рисвелів з Рівчаків. Люди жартували, що Рисвели не можуть навіть погодитися щодо кольору власного герба. А над усіма цими прапорами майоріли олень і лев хлопчака, який сидів на Залізному троні за тисячу льє звідси.

Заїжджаючи через прибрамну в порослий травною двір, Смердюк слухав, як крутяться лопаті старого вітряного млина; вибіг конюший, щоб забрати коней.

— Сюди, будь ласка,— повів Смердюка лорд Болтон до фортеці, над якою маяли прапори покійного лорда Дастіна і його вдовиці. На його прапорі була шпичаста корона над схрещеними бардами, а на її — той самий герб у першій і третій чвертях, а в другій і четвертій — золота кінська голова Родрика Рисвела.

Коли Смердюк піднімався широкими дерев'яними сходами у залу, ноги в нього тремтіли. Довелося зупинитися і, щоб заспокоїтися, подивитися на трав'янисті схили Великого кургану. Дехто вважає, що це — могила першого короля, який привів перших людей у Вестерос. Інші заперечують: зважаючи на розміри могили, тут, певно, похований якийсь король велетів. А деякі навіть кажуть, що це ніякий не курган, а просто пагорб, та якщо це так, то пагорб цей одинокий, бо кургани — місцевість переважно рівна й відкрита всім вітрам.

У залі біля коминка стояла жінка, гріючи руки над жаром пригаслого вогнища. Вона з ніг до голови була вдягнена в чорне, не мала на собі ні золота, ні коштовного каміння, але зразу було видно, що вона високородна. Хоча в кутиках рота, а особливо навколо очей у неї залягли зморшки, вона й досі була висока, ставна і вродлива. Каштанове волосся наполовину посивіло, і вона скрутила його на потилиці в тугу вдовину Гульку.

— Хто це? — запитала вона.— Де хлопець? Ваш байстрик відмовився його віддавати? А цей старий... о боги праведні, що це за *запах*? Ця істота ходить під себе?

— Хлопець побував у Ремсі. Леді Барбрі, дозвольте представити вам законного лорда Залізних островів — Теона з дому Грейджоїв.

«Ні,— подумав Смердюк,— ні, не вимовляйте цього імені, вас почує Ремсі, він дізнається, дізнається — і зробить мені боляче».

Жінка скривила губи.

— Я його не таким уявляла.

— Іншого не маємо.

— Що ваш байстрик з ним зробив?

— Злупив трохи шкіри, наскільки розумію. Небагато. Нічого важливого.

— Він божевільний?

— Можливо. А це має значення?

Смердюк більше не міг цього слухати.

— Даруйте, м'лорде, м'леді, це якась помилка,— він бухнувся навколішки, тремтячи, як листок на зимовому вітру, і по його запалих щоках побігли сльози.— Я не він, я не перекинчик, він загинув у Вічнозимі. Мене звати Смердюк...— Він мусить пам'ятати своє ім'я.— Римується з «курдюк».

Тиріон

На сьомий день після відплиття «Селейсорі Корана» з Волантиса Пенні нарешті з'явилася з каюти і прокралася на палубу, як боязка лісова тваринка, що прокидається з зимової сплячки.

Були вже сутінки, й у великій залізній жаровні посеред палуби червоний жрець запалив священний вогонь, навколо якого зібралася на молитву команда корабля. «Спасибі за сонце, яке нас зігріває,— молився він.— Спасибі за зорі, які наглядають за нами, поки ми перепливаємо холодне чорне море». Червоний жрець був справжній здоровань — вищий за сера Джору і вдвічі ширший, вдягнений у шарлатну мантию, розшиту на рукавах і на подолі жовтогарячим атласним полум'ям. Шкіру він мав чорну, як смола, а чуприну — білу, як сніг; на щоках і чолі було витатуйоване жовтогаряче полум'я. Його залізна палиця, увінчана драконячою головою, була заввишки з нього самого; коли він стукав нею по палубі, з драконової пащі з тріскотом вихоплювалося зелене полум'я.

Йому підспівували його вартові — п'ять воїнів-рабів Полум'яної руки. Співали мовою Старого Волантиса, але Тиріон уже стільки разів чув молитви, що розумів суть. «Запали наш вогонь і захисти від темряви, ла-ла-ла, осяй нам шлях і гарненько грій нас, ніч-бо темна і повна жахіть, врятуй нас від страховиськ, ла-ла-ла тощо».

Але йому вистачало клепки тримати свої думки при собі. Тиріон Ланістер не мав потреби у жодних богах, але на цьому кораблі мудріше ставитися до червоного Р'глора шанобливо. Коли вийшли в море, Джора Мормонт зняв з Тиріона ланцюги і кайдани, й карлик не хотів давати йому підстави знову їх вдягати.

«Селейсорі Коран» — хиткі п'ятсоттонні ночви — мав глибокий трюм, високі надбудови на носі й на кормі та одну щоглу посередині.

На баку стирчала химерна носова фігура — поточений шашелем дерев'яний довгань із сувоєм під пахвою і з таким обличчям, наче в нього закреп. Бридкішого корабля Тиріон у житті не бачив. Команда підбралася не краща. Капітан — злоязикий, суворий, череватий, з близько посадженими жадібними очима — зовсім не вмів грати у сивас, а програвати не вмів тим паче. У нього було четверо помічників, усі з вільновідпущеників, і п'ятдесят рабів, приписаних до корабля; у кожного з них на щоці була витатуйована груба подоба носової фігури. Хай скільки разів Тиріон повторював, що його звати Гугор Гілл, матроси називали його Безносим.

Троє помічників і понад три чверті команди були палкими вірянками Царя світла. Щодо капітана Тиріон певності не мав, адже він, хоч і завжди з'являвся на вечірню молитву, більше ніякої участі не брав. Однак справжнім господарем «Селейсорі Корана» був Мокоро — принаймні на час цього вояжу.

— Царю світла, благослови раба свого Мокоро й освіти його шлях у темних кутках світу,— гуркотів червоний жрець.— І захисти свого праведного раба Бенеро. Дай йому мужність. Дай йому мудрість. Наповни його серце вогнем.

Саме тоді Тиріон і помітив Пенні, яка спостерігала за цим балаганом з крутої дерев'яної драбини, що вела під ют. Вона стояла на одному з нижніх щаблів, тож виднілася тільки її голова. У сяйві священного вогнища її очі під каптуром світилися, великі й білі. З нею був пес, великий сірий хорт, верхи на якому вона виїздила на пародійні турніри.

— Міледі,— стиха покликав Тиріон. Правду кажучи, ніяка вона була не леді, але він не міг змусити себе вимовити її дурнувате ім'я, а тим паче не збирався називати її *дівчиною* чи *карлицею*.

Вона скулилася.

— Я... я вас не помітила.

— Ну, я маленький.

— Я... я хворіла.

Пес загавкав.

«Ти хотіла сказати — горювала».

— Якщо я чимось можу допомогти...

— Ні.

І вмить вона знову зникла, сховавшись у трюмі в каюті, яку ділила з псом і свинею. Тиріон її розумів. Команда «Селейсорі Корана» навіть зраділа, коли на облавок ступив він: зрештою, карлик приносить удачу. По голові його тріпали так часто і так жваво, аж дивно, що він досі не облісів. Однак реакція на Пенні була змішана: може, вона і карлиця, та водночас вона — жінка, а жінка на кораблі — погана прикмета. На кожного, хто намагався потріпати її по голові, знаходилося троє таких, які бурмотіли собі під ніс прокляття, коли вона проходила повз.

«А я для неї — сіль на рану. Її братові відрубали голову, переплутавши з моєю, а тепер я сиджу тут, наче клята химера, зі своїми порожніми спробами її розрадити. На її місці я б залюбки зіштовхнув мене в море».

До дівчини він відчував тільки співчуття. Вона не заслужила на жахіття, яке сталося з нею у Волантисі, так само як і її брат. Коли Тиріон востаннє її бачив, якраз перед відплиттям, очі в неї були наплакані — два примарні червоні провалля на сумному блідому обличчі. Заки підняли вітрило, вона вже замкнулася в каюті з псом і свинею, але поночі іноді було чути її плач. Буквально вчора Тиріон чув, як один з помічників казав, що слід її викинути за борт, поки вона не затопила сльозами корабель. Тиріон не мав цілковитої певності, що це просто жарт.

Коли закінчилася вечірня молитва й команда корабля знову розійшлася — хтось на чергування, а хтось їсти, пити ром і валятися в гамаку, Мокоро, як і щоночі, залишився біля священного вогнища. Удень червоний жрець відпочивав, а от у темні години доби стояв на чатах, оберігаючи священне полум'я, щоб на світанку знову зійшло сонце.

Присівши навпроти нього, Тиріон почав гріти руки, щоб захиститися від нічної прохолоди. Кілька секунд Мокоро не звертав на нього уваги. Він задивився на мінливе полум'я, поринувши у видіння. «Він і справді бачить прийдешнє, як запевняє?» Якщо так, то це моторошний дар. За деякий час жрець звів очі, зустрівшись поглядом з карликом.

— Гугоре Гілл,— сухо вклонився він,— ти прийшов помолитися разом зі мною?

— Хтось мені сказав, що ніч темна і повна жахіть. Що ви бачите в тому полум'ї?

— Дракони́в,— сказав Мокоро загальною мовою Вестеросу. Розмовляв він нею вільно, майже без акценту. Понад усякий сумнів, це було однією з причин, чому верховний жрець Бенеро обрав його, щоб повернути Данерис Таргарієн у віру в Р'глора.— Дракони старі й молоді, справжні й облудні, ясні й темні. І ти, маленький чоловік з великою тінню, в самій гущавині крутишся.

— Кручуся? Такий прямолінійний парубок, як я? — Тиріонові це навіть полестило. «Без сумніву, він і хотів мені полестити. Дурні обожають послухати, які вони важливі».— Може, ви переплутали мене з Пенні. Ми майже однакові на зріст.

— Ні, друже.

«Друже? Цікаво, коли це ми подружилися?»

— Ви бачили в полум'ї, скільки ми плистимемо до Міріна?

— Так квапишся побачити спасительку світу?

«І так, і ні. Спасителька світу може відрубати мені голову або віддати мене на десерт своїм драконам».

— Тільки не я,— сказав Тиріон.— Мене цікавлять лише оливки. Хоча, боюся, я постарію і помру, але так і не встигну їх скуштувати. Та я би по-собачому доплив швидше, ніж під цим вітрилом. Скажіть, цей Селейсорі Коран був тріархом чи тихоходом?

— Ні тим, ні тим,— хихикнув червоний жрець.— «Коран» означає... не правитель, а людина, яка служить правителеві й дає поради, допомагає вести справи. Ви, вестеросяни, сказали б «стюард» або «магістр».

«Королівський правиця?» — подумав Тиріон. Як кумедно!

— А «селейсорі»?

Мокоро торкнувся носа.

— Наділений приємним ароматом. Запашний, так можна сказати? Духмяний?

— То «Селейсорі Коран» приблизно означає «Смердючий стюард»?

— Радше «Запашний стюард».

Тиріон посміхнувся одним кутиком вуст.

— Я все-таки обираю «смердючий». Але дякую за урок.

— Приємно було просвітити тебе. Можливо, колись ти дозволиш навчити тебе й істин Р'глора.

— Колись.

«Коли від мене залишиться тільки голова на кілку».

Приміщення, яке він ділив із сером Джорою, назвати каютою можна було тільки з великої поваги: у вогкій, темній і смердючій комірці заледве було де повісити два гамаки один над другим. Увійшовши, карлик побачив, що Мормонт розтягнувся в нижньому, повільно погойдуючись разом з кораблем.

— Дівчина врешті вистромила носа з трюму,— повідомив Тиріон.
— Але одного погляду на мене було досить, щоб вона знову помчала вниз.

— Вигляд у тебе не дуже.

— Не всі можуть бути такі вродливі, як ти. Дівчина пропаща. Не здивуюся, якщо це бідолашне створіння скрадалося нагору, щоб стрибнути з облавку й утопитися.

— Бідолашне створіння звати Пенні.

— Знаю я, як її звати,— сказав Тиріон, якого дратувало це ім'я. Брата її всі звали Гріш, хоча справжнє його ім'я було Опо. «Гріш і Пенні. Найдрібніші монети, майже нічого не варті, а що найгірше, вони ці імена обрали самі». Це залишало гіркий присмак.— Хай як її звати, а їй потрібен друг.

— То подружися з нею,— сів у гамаку сер Джора.— Чи одружися з нею — мені байдуже.

Ці слова теж лишали гіркий присмак.

— Бо ми подібні, ти це хотів сказати? А ви собі ведмедицю знайдете, сер?

— Це ж ти наполіг на тому, щоб ми взяли її з собою.

— Я сказав, що не можна кидати її у Волантисі. Однак це не означає, що я хотів би з нею переспати. Вона бажає моєї смерті, ти не забув? Я — остання людина, з якою вона схоче подружитися.

— Ви обоє — карлики.

— Так, і карликом був її брат, якого вбили через те, що якісь п'яні бовдури переплутали його зі мною.

— Почуваєшся винним, еге ж?

— Ні,— наїжачився Тиріон.— Маю достатньо власних гріхів, аби ще й чужий на себе брати. Може, в душі я і гнівався на неї і її брата за ту роль, яку вони зіграли на весіллі Джофрі, однак зла їм я не бажав.

— Ти взагалі незлостиве створіння, невинне як ягнятко,— звівся на ноги сер Джора.— Карлиця — це твій тягар. Цілуй її, убивай чи

уникай — як собі захочеш. Мене це не обходить.

Проминувши Тиріона, він вийшов з каюти.

«Двічі вигнанець, і не дивно,— подумав Тиріон.— Я б і сам його вигнав, якби міг. Він холодний, сумний, похмурий, без почуття гумору. І це ще його позитивні риси». Більшість часу, коли не спав, сер Джора міряв кроками бак або, тримаючись за леєр, задивлявся на море. «Виглядає свою срібну королеву. Виглядає Данерис, подумки підганяючи корабель. Ну, може, я і сам би так поводився, якби в Міріні на мене чекала Тиша».

Куди діваються повії — може, у Невільничу бухту? Навряд чи. Тиріон читав, що у рабовласницьких містах повії народжуються. «Мормонтові треба було там собі грілку купити». Гарненька рабиня могла б на диво поліпшити йому гумор... особливо сріблястокоса, як ота у Селорисі, яка сиділа в нього на прутні.

На ріці Тиріонові доводилося терпіти Грифа, але там принаймні він мав розвагу: розгадував таємницю капітана у доволі приязному товаристві маленької команди байдака. А на козі, на жаль, ніхто не намагався видати себе за когось іншого, не було нікого особливо приязного, а цікавість викликав тільки червоний жрець. «Він, і ще, можливо, Пенні. Але дівчина мене ненавидить, і небезпідставно».

Життя на борту «Селейсорі Корана», як виявив Тиріон, було страшенно нудне. Найбільш хвилююча розвага — щодня колоти собі ножем пальці на руках і ногах. На ріці Тиріон бачив чимало див: велетенських черепах, зруйновані міста, закам'янілих, голу септу. Неможливо було здогадатися, що очікує за наступним вигином ріки. А на морі всі дні й ночі були однакові. Вийшовши з Волантиса, ког спершу плив уздовж берега, тож Тиріон роздивлявся миси, і хмари морського птаства, які злітали зі скель, і крихкі сторожові башти, міг лічити брунатні острови, пропливаючи повз них. Бачив він і багато інших суден: рибальські човни, неповороткі купецькі кораблі, гордовиті галери, які своїми веслами збивали хвилі на піну. Та щойно вийшли на глибоку воду, лишилися тільки море й небо, вода й повітря. Вода була як вода. Небо як небо. Іноді пропливала хмарка. «Забагато блакиті».

А поночі було зовсім кепсько. Тиріон і так завжди погано спав, а тут ще гірше. Заснувши, він здебільшого бачив сни, і в тих снах на нього чатували Скорбота і кам'яний король з батьковим обличчям.

Тому вибір був невеликий: залізи у верхній гамак і слухати хропіння Джори Мормонта, яке лунало знизу, або лишалися на палубі й роздивлятися море. В безмісячні ночі вода від обрію до обрію була чорна, як мейстерське чорнило. Темна, глибока і грізна, моторошно-прекрасна, та коли Тиріон дивився на неї надто довго, він ловив себе на думці, як легко було б ковзнути за планшир і пірнути в темряву. Один короткий сплеск — і жалюгідній казочці під назвою життя прийшов би кінець. «Та що як пекло існує й там на мене чекає батько?»

Найприємнішою частиною дня була вечеря. Годували тут не надто смачно, зате щедро, тож саме на вечерю й попрямував карлик. Камбуз був тісний і незручний, з низькою стелею, тому високі пасажири постійно ризикували розбити собі голову — особливо це стосувалося рослявих рабів-солдатів Полум'яної руки. Та хай як приємно було з цього похихикати, однак Тиріон більше полюбив вечеряти на самоті. Йому дуже швидко набридло сидіти за столом з людьми, з якими не маєш спільної мови, і слухати їхні розмови й жарти, нічого не розуміючи. А тим паче коли постійно себе запитуєш, чи не з тебе вони жартують і сміються.

А ще на камбузі були книжки. Капітан був справжнім книжником, тож тут їх виявилось аж три — збірка віршів про море (від посередніх до поганих), добряче заяложений томик еротичних пригод юної рабині в лісянському будинку подушок, а ще четвертий і останній том «Життя тріарха Белічо», уславленого волантиського патріота, неперервна низка завоювань і перемог якого урвалася дуже нагло: його зжерли велети. Тиріон прочитав усі три до кінця третього дня на морі. А відтак, оскільки інших книжок не було, почав знову перечитувати. Історія рабині була написана найгірше, зате захоплювала найбільше, і саме її Тиріон сьогодні узяв з полиці, щоб почитати під час вечері, яка складалася з буряка в маслі, холодного рибного рагу і сухарів, якими цілком можна було б забивати цвяхи.

Він саме читав розповідь рабині про день, коли їх із сестрою захопили работоргівці, коли на камбуз увійшла Пенні.

— Ой,— зронила вона,— я думала... я не хотіла заважати м'лордові, я...

— Ти не заважаєш. Сподіваюся, ти не збираєшся знову спробувати мене вбити.

— Ні,— відвела вона погляд, почервонівши.

— У такому разі, я не проти товариства. На цьому кораблі його небагато,— згорнув Тиріон книжку.— Ну ж бо. Сідай. Поїж.

Їжі, яку їй лишали під дверима каюти, дівчина здебільшого не торкалася. Мабуть, добряче виголодніла.

— Рагу майже їстівне. Принаймні риба в ньому свіжовиловлена.

— Ні, я... я не їм риби — одного разу мало не вдавилася кісткою.

— Тоді випий вина,— Тиріон наповнив кубок і посунув до неї.— Подарунок від капітана. Якщо по щирості, справжня сеча, гірше за арборське золоте, однак навіть сеча смачніша, ніж той чорний морський ром, який п'ють матроси. Можливо, краще спатимеш.

Дівчина й не торкнулася кубка.

— Дякую, м'лорде, не треба,— позадкувала вона.— Не хочу вас турбувати.

— Ціле життя збираєшся тікати? — запитав Тиріон, поки вона не вислизнула за двері.

Це її зупинило. Щоки в неї зарум'янилися, й він злякався, що зараз вона знову розплачеться. Натомість вона зухвало випнула губу й мовила:

— Ви теж тікаєте.

— Так,— погодився він,— але я тікаю не від, а до, а це велика різниця.

— Якби не ви, нам би не довелося тікати.

«Щоб таке сказати мені в обличчя, потрібна мужність».

— Ти про Королівський Причал чи про Волантис?

— Про обидва,— в її очах зблиснули сльози.— Про все. Чому ви не схотіли просто вийти й погарцювати з нами, як наказав король? Вам би нічого не сталося. Що тут такого — залізи на собаку й виїхати на герць, щоб потішити хлопця? Це ж була просто розвага. З вас посміялися б, ото й усе.

— З мене посміялися б,— підхопив Тиріон. «Натомість я примусив їх сміятися з Джофа. Кмітливо, правда?»

— Брат каже, це добра справа — смішити людей. *Шляхетна* справа, і почесна. Брат каже... він...

Сльози нарешті пролилися й покотилися їй по обличчю.

— Мені дуже шкода твого брата.

Тиріон уже казав їй це, ще у Волантисі, але тоді вона була настільки поглинута горем, що навряд чи й чула його.

Але зараз почула.

— Шкода. Вам шкода,— у неї тремтіла губа, щоки були мокрі, а очі нагадували два провалля з червоними обідками.— Ми того самого вечора виїхали з Королівського Причалу. Брат казав: краще мерщій забиратися, поки хтось не запитав себе, чи не причетні ми до смерті короля, й не вирішив піддати нас тортурам, щоб це з'ясувати. Спершу ми попливли в Тайрош. Брат думав, це достатня віддаль, але виявилось, що ні. Брат знав там одного жонглера. Багато років він щодня жонглював біля фонтана Хмільного Бога. Він був уже старий і не такий спритний, як раніше, тож іноді губив свої кульки й ганявся за ними по площі, але тайросяни все одно, сміючись, кидали йому гроші. А потім якось уранці його тіло знайшли під храмом Тріоса. У Тріоса три голови, поряд зі входом у храм стоїть його статуя. Старого розрубали на три частини й запхали у три роти Тріоса. Та коли всі три частини зшили разом, виявилось, що голови бракує.

— Дарунок для моєї любої сестрички. Він теж був карлик.

— Так, коротун. Як ви і як Опо. Гріш. Жонглера вам також шкода?

— До цієї миті я й не підозрював про існування жонглера... але так, мені шкода, що він помер.

— Помер замість вас. Його кров на ваших руках.

Це обвинувачення, в поєднанні зі словами Джори Мормонта, вразило дуже боляче.

— Його кров на руках моєї сестри, а ще на руках тих покидьків, які його вбили. А мої руки...— Тиріон перевернув долоні, роздивився їх, стиснув кулаки,— а мої руки теж укриті засохлою кров'ю, так. Ти не помилишся, якщо назвеш мене кривогубцем. І царевбивцею можеш називати, я озвуся і на це ім'я. Я винен у смерті матерів, батьків, племінників, коханих, чоловіків і жінок, королів і повій. Одного разу мені так допік співець, що я пустив поганця на суп. Але я зроду не убивав ні жонглера, ні карлика, і не моя провина в тому, що трапилося з твоїм клятим братом.

Підхопивши кубок, який для неї налив Тиріон, Пенні плеснула з нього йому в обличчя. «Точно як моя люба сестричка». Він чув, як гупнули двері камбуза, але не бачив, як вона вийшла. В очах пекло, світ здавався розмитим. «Отак я з нею подружився».

Тиріон Ланістер не мав досвіду спілкування з іншими карликами. Лорд-батько не любив, щоб йому додатково нагадували про потворність власного сина, тож балагани, в яких виступали коротуни, дуже швидко зтямили: слід триматися подалі від Ланіспорту й Кичери Кастерлі, щоб не наразитися на його невдоволення. Зростаючи, Тиріон чув оповідки про карлика-блязня при дворі дорнянина лорда Фаулера, про карлика-мейстра на Пальцях, про карлицю серед німотних сестер, але ніколи не відчував потреби з ними зустрітися. До його вух долинали й неймовірніші байки — про карлицю-чаклунку, яка з'являється на одному пагорбі у приріччі, а також про карлицю-повію на Королівському Причалі, яка начебто злягається з собаками. Про останню розповіла йому люба сестричка й навіть запропонувала пошукати йому сучку, в якої тічка, щоб він і собі спробував. Коли ж він чемно запитав, чи не про себе вона говорить, Серсі плеснула йому вином в обличчя. «Те було червоне, наскільки пам'ятаю, а це золоте». Тиріон втер обличчя рукавом. Очі й досі пекло.

Пенні він більше не бачив до самого шторму.

Вранці солоне повітря стояло важке й непорушне, але небо на сході полум'яніло, покреслене пасмами низьких хмар — яскравих, як малиновий колір Ланістерів. Матроси гасали, задраюючи люки, підв'язуючи снасті, очищаючи палубу, закріплюючи все, що не було ще закріплене.

— Іде лихий вітер,— застеріг один з матросів Тиріона.— Безносому слід спускатися в трюм.

Тиріон добре пам'ятав шторм, який пережив на вузькому морі: як стрибала під ногами палуба, як жахливо рипів корабель, а в роті відчувався присмак вина і блювотиння.

— Безносий залишиться нагорі.

Якщо боги вирішили його забрати, краще він потоне, ніж захлинеється власним блювотинням. І тут парусинове вітрило кога повільно заворушилося, немов хутро велетенського звіра, який прокидається після довгого сну, а потім з наглим тріском напнулося, аж обернулися всі голови.

Вітри потягли судно, збиваючи з обраного курсу. Позаду на криваво-червоному небі купчилися чорні хмари. Ближче до середини ранку на заході вже спалахували блискавки, після чого вдалині чувся гуркіт грому. Море стало бурхливішим, темні хвилі, піднімаючись,

билися в облавок «Смердючого стюарда». Тоді вже команда почала спускати вітрило. Тиріон плутався під ногами, тому видерся на бак і, сидячи навпочіпки, насолоджувався холодним дотиком дощу до щік. Ког стрибав, стаючи дибки гірше за похливого коня, з кожною хвилиною піднімався і тут-таки ковзав у западину поміж хвиль з такою силою, що в Тиріона кості торохтіли. І все одно тут було краще, ніж у трюмі, в зачиненій задушливій каюті, бо тут хоч усе видно.

Шторм вибухнув увечері, промочивши Тиріона Ланістера до спіднього, але він усе одно відчув піднесення... а ще більше — коли згодом знайшов у каюті п'яного Джору Мормонта в калюжі блювотиння.

По вечері карлик затримався на камбузі та, щоб відсвяткувати те, що він досі живий, перехилив кілька чарок чорного рому з коком — здоровенним засаленим неотесою-волантисянином, який загальною мовою знав тільки одне слово (непристойне), зате був пристрасним гравцем у сивас, особливо напідпитку. Того вечора вони зіграли тричі. Першу гру Тиріон виграв, а дві наступні програв. Після такого він вирішив, що з нього вже досить, і видибав назад на палубу, щоб вивітрити з голови і ром, і слонів.

На баці, біля страхітливої напівзгнилої носової фігури, де зазвичай стояв, тримаючись за леер, сер Джора, задивившись на море, зараз стояла Пенні. Зі спини вона видавалася маленькою і вразливою, як дитина.

Тиріон вирішив, що найкраще їй і не показуватися, та було вже запізно. Вона почула його наближення.

— Гугор Гілл.

— Як скажете...— («Ми обоє знаємо, як мене звати насправді»).— Вибач, що потурбував. Я вже йду.

— Ні,— озвалася вона. Обличчя в неї було бліде й сумне, але не схоже, щоб вона плакала.— Я перепрошую. За вино. Це не ви вбили мого брата чи того бідолашного старого у Тайроші.

— Я зіграв у цьому певну роль, але несамохіть.

— Я так за ним скучила! За братом. Я...

— Я розумію.

Тиріон зловив себе на тому, що думає про Джеймі. «Тобі ще пощастило. Твій брат помер і не встиг тебе зрадити».

— Я думала, що хочу померти,— сказала Пенні,— однак сьогодні, коли почався шторм і я злякалася, що корабель потоне, я... я...

— Ти збагнула, що все-таки хочеш жити.

«Я теж таке переживав. Ми таки маємо дещо спільне».

У Пенні були криві зуби, тому вона соромилася всміхатися, але зараз вона всміхнулася.

— А ви справді зварили суп зі співця?

— Хто — я? Ні. Я куховарити не вмію.

Пенні захихикала — зовсім як мила молоденька дівчина, якою і була... років сімнадцятих-вісімнадцятих, не більш як дев'ятнадцятих.

— А що він зробив, цей співець?

— Склав про мене пісню.

«Твій скарб, твій порив нездоланий, // Блаженство і сором твої...
// Не варті ні замок, ні ланець // Одного цілунку її...» Дивина, як легко він пригадав слова. Можливо, ніколи й не забував їх. «Холодні руки золоті, жіночі ж руки — жар...»

— Мабуть, погана була пісня.

— Взагалі-то ні. Не якась там «У Кастамері дощ», не думай, просто деякі куплети... ну...

— Наспіваєте?

— Ні,— засміявся він.— Краще тобі не чути, як я співаю.

— Коли ми були маленькі, мама співала для нас. Для нас із братом. Вона завжди казала: байдуже, який у тебе голос, якщо ти любиш пісню.

— А вона теж...

— ...була карлиця? Ні. Тільки тато. Власний батько продав його в три роки работоргівцям, але він став таким видатним лицедієм, що зміг купити собі свободу. Він подорожував по всіх вільних містах, і у Вестерос також запливав. У Старгороді його прозвали Котигорошком.

«Ще б пак!» — подумав Тиріон, стараючись не кривитися.

— Він уже помер,— провадила Пенні.— І мама також. Опо... він був останньою рідною мені людиною, а тепер і його немає,— відвернулася вона й задивилася на море.— Що мені робити? Куди податися? Я нічого не вмію, тільки на потішних герцях виступати, а для них потрібно двоє лицедіїв.

«Ні,— подумав Тиріон.— Тільки не це, дівчино. Навіть не проси. Навіть не думай».

— Знайди собі якогось сироту,— запропонував він.

Пенні немов і не чула.

— Це була татова ідея з герцями. Першу свиню він навіть сам дресирував, але заслаб і не міг сам на ній виїздити, тож його місце посів Опо. Я завжди їздила на собаці. Одного разу ми виступали перед володарем моря у Браавосі, й він так реготав, що потім зробив нам... щедрі подарунки.

— Це там вас і знайшла моя сестра? У Браавосі?

— Ваша сестра? — розгубилася дівчина.

— Королева Серсі.

Пенні похитала головою.

— Вона не... У Пентосі до нас звернувся чоловік. Озмунд. Ні, Освальд. Щось таке. Це Опо з ним зустрічався, без мене. Опо про все домовився. Брат завжди знав, що робити й куди їхати далі.

— Ми далі їдемо в Мірін.

Вона збентежено глянула на нього.

— Ви хотіли сказати — Карт. Ми пливемо у Карт через Новий Гіс.

— У Мірін. Пройдешся на собаці для королеви драконів і у винагороду отримаєш стільки золота, скільки сама важиш. Тому починай уже побільше їсти, щоб виступати перед її світлістю гарною і пухкенькою.

Пенні навіть не усміхнулася.

— Сама-одна я можу хіба їздити по колу. Та й навіть якщо вдасться розсмішити королеву, куди мені їхати далі? Ми ніколи надовго не затримувалися на одному місці. Коли люди бачать нас уперше, то невимовно регочуть, але за четвертим-п'ятим разом знають наперед, що саме ми збираємося робити. І їм уже не смішно. Тож нам доводиться їхати в інше місце. Найбільше грошей ми завжди заробляли у великих містах, але я більше люблю малі містечка. Там люди не мають срібла, зате годують нас за своїм столом, а дітки повсюди за нами бігають.

«Це тому, що вони зроду не бачили карликів у своїх жалюгідних смердючих містечках,— подумав Тиріон.— Кляті шибеники і за двоголовою козою бігали б, якби десь таку побачили. А коли б їм

набридло її мекання, вони б зарізали її на вечерю». Але Тиріон зовсім не хотів, щоб дівчина знову розплакалася, тому сказав:

— Данерис має добре серце і щедрю душу...— (Бо саме це вона й хотіла почути).— Не маю сумнівів, що у неї при дворі знайдеться для тебе місце. Безпечне місце, де тебе не дістане моя сестра.

Пенні знов обернулася до нього.

— І ви там також будете.

«Якщо Данерис не вирішить, що за кров Таргарієнів, пролиту моїм братом, слід розплатитися кров'ю Ланістерів».

— Буду.

Після цієї розмови дівчина почала частіше виходити з трюму. Наступного дня, в пообідню пору, коли повітря було тепле, а море — спокійне, Тиріон побачив її на палубі разом з плямистою свинею.

— Її звати Гарнюня,— сором'язливо повідомила дівчина.

«Свиня Гарнюня і Пенні-манюня,— подумав Тиріон.— Хто заплатить за всі їхні кривди?» Пенні дала Тиріонові трохи жолудів, і він погодував Гарнюню з долоні. «Не думай, що я не бачу, куди ти хилиш, дівчино»,— думав він, поки свиня кахкала й кувікала.

Незабаром вони почали разом ходити їсти. Іноді тільки вдвох, а іноді приєднувалися до вартових Мокоро. Тиріон кликав їх «пальцями», адже вони, зрештою, були вояками Полум'яної руки і їх було п'ятеро. Пенні сміялася з цього — то був приємний звук, але чувся він нечасто. Рана її була надто свіжа, а горе — надто глибоке.

Дуже швидко Пенні навчилася від Тиріона звати корабель «Смердючим стюардом», але сама гнівалася, коли Тиріон називав Гарнюню Шинкою. Загладжуючи провину, він спробував навчити її грати у сивас, однак дуже швидко збагнув, що це марна справа. «Ні,— дюжину разів повторював він,— літають дракони, а не слони».

Тієї ж таки ночі Пенні прямо запитала його, чи не хоче він з нею погарцювати. «Ні»,— відповів він. І лише пізніше йому спало на думку, що, можливо, йшлося зовсім про інше *гарцювання*. Він би все одно відмовився, але, мабуть, не так різко.

Повернувшись у каюту, яку він ділив з Джорою Мормонтом, Тиріон кілька годин крутився в гамаку, поринаючи в дрімоту і знову прокидаючись. Уві сні він бачив сірі кам'яні руки, які з туману тягнулися до нього, і сходи, які вели до його батька.

Зрештою він здався й вийшов нагору ковтнути нічного повітря. «Селейсорі Коран» спустив на ніч своє велике смугасте вітрило, на палубі було безлюдно. На юті був один з помічників, а посередині корабля біля жаровні, в якій у приску танцювало кілька язиків полум'я, сидів Мокоро.

В небі виднілися тільки найяскравіші зорі, й усі на заході. На північному сході небо набрало багряного відтінку кривавого синця. Такого великого місяця Тиріон у житті не бачив. Величезний, роздутий, він немов проковтнув сонце і прокинувся у гарячці. Його брат-близнюк, який удалині плив по морю, з кожною хвилиною відливав червоним.

— Котра година? — запитав Тиріон у Мокоро.— Це ж не сонце сходить — хіба що схід пересунувся. Чому небо червоне?

— Над Валерією небо завжди червоне, Гугоре Гілл.

У Тиріона по спині пробіг холодок.

— А ми близько?

— Ближче, ніж хотілося б команді,— глибоким голосом озвався Мокоро.— У Призахідних королівствах знають легенди?

— Я знаю, що деякі матроси кажуть: як хто побачить те узбережжя, він приречений.

Сам Тиріон у ці байки не вірив, так само як не вірив і його дядько. Коли Тиріонові було вісімнадцять, Геріон Ланістер поплив у Валерію, бо хотів відшукати родовий меч дому Ланістерів й інші скарби, які могли пережити Руїну. Тиріон відчайдушно хотів поплисти разом з ним, але його лорд-батько обізвав подорож «мандрівкою дурнів» і заборонив йому брати в ній участь.

«І він, схоже, не помилявся». Минуло майже десять років відтоді, як «Сміхотливий лев» відплив з Ланіспорту, а Геріон так і не повернувся. Люди, яких лорд Тайвін послав на його пошуки, простежили його слід до Волантиса, де половина його команди дезертирувала, тож йому довелося на заміну купувати рабів. Жодна вільна людина з власної волі не записалася б на корабель, чий капітан відкрито говорив про свої наміри плисти в Курне море.

— То це на хмарах — відблиски Чотирнадцятьох червенів?

— Чотирнадцятьох або чотирнадцятьох тисяч. Хто наважиться їх полічити? Не варто смертним задивлятися на ці вогні, мій друже. Це

полум'я гніву божого, з ним не зрівняється жоден людський вогонь. Ми, люди, маленькі створіння.

— А деякі ще менші за інших.

Валірія. Пишуть, що в день, коли прийшла Руїна, всі гори на п'ятсот миль навколо тріснули навпіл, наповнюючи повітря попелом, димом і вогнем, і жар був такий гарячий і голодний, що поглинув і драконів, які літали в небі. В землі відкрилися величезні провалля, які проковтнули палаци, храми й цілі міста. Вода в озерах закипала або перетворювалася на кислоту, гори вибухали, в повітря злітали тисячофутові фонтани лави, з червоних хмар дощем сіялося драконове скло і чорна бісова кров, а на півночі земля тріснула, провалилася і з'єдналася, коли її накрило розгніване море. За мить щезло найпишніше місто на світі, за день зникла легендарна імперія, а землі вічного літа згинули, згорілі й затоплені.

«Імперія, яка постала з крові та вогню. Валерійці пожали те, що посіяли».

— Наш капітан збирається випробувати, чи справді прокляття діє?

— Наш капітан залюбки опинився б за півсотні льє звідси, подалі від цього проклятого узбережжя, але я наказав йому плисти найкоротшим курсом. Ми не єдині шукаємо Данерис, є й інші.

«Гриф зі своїм юним королевичем». Може, всі балачки про те, що золотий загін пливе на захід, тільки видимість? Тиріон хотів щось сказати, але передумав. Здається, у пророцтві, яке наснажує червоних жерців, є місце тільки для одного звияжця. Наявність другого Таргарієна їх тільки збентежить.

— А ви бачили в полум'ї цих інших? — обережно поцікавився він.

— Тільки їхні тіні,— озвався Мокоро.— Особливо одну. Високу й покручену, з одним чорним оком і десятьма довгими руками: вона пливе по морю крові.

Бран

Півмісяць був тонкий і гострий, як лезо ножа. Бліде сонце сходило, заходило і знову сходило. На вітру шепотілося червоне листя. Чорні хмари заволокли небо й викликали бурю. Спалахували блискавки, гуркотів грім, а мертвяки з чорними долонями і ясно-блакитними очима човгали навколо розколин в пагорбі, однак не могли увійти. А в пагорбі сидів на віродеревному престолі хлопчик-каліка, дослухаючись до шепотів у темряві, а по руках його ходили круки.

«Ти вже ніколи не підеш,— пообіцяв триокий ворон,— але ти полетиш». Іноді звідкись із глибин долинали співи. Стара Нан цих співців називала «дітьми пралісу», однак у них є й інша назва — «співуни пісні землі»: так вони самі себе кличуть правдивою мовою, якої не знає жодна людина. Зате цю мову знають ворони. У їхніх маленьких чорних очах чаїться повно таємниць, а коли вони чують співи, та починають кракати на хлопчика і дзьобати його шкіру.

Місяць стояв уповні. Чорним небом котилися зорі. Дощ падав і замерзав, під вагою криги ламалося гілля дерев. Бран з Мірою вигадували імена для співунів пісні землі: Ясень, і Листянка, і Луска; Чорний Ніж, і Сніжнокіска, і Вуглик. Справжніх їхніх імен, сказала Листянка, людському язичку все одно не вимовити. Загальну мову знала тільки вона, тож Бран так і не довідався, як поставилися інші до своїх нових імен.

Після пронизливого холоду, який стояв на землях за Стіною, в печерах було блаженно тепло, а коли з-поміж каміння прокрадався холод, співуни запалювали вогнища і проганяли його. Тут, унизу, не було ні вітру, ні снігу, ні криги, ні мертвяків, що тягнуться до тебе,— тільки сні, і тьмяне світло, і цілунки круків. І шепотун у темряві.

Співуни називали його «останнім зеленвидцем», але у Бранових снах він і досі був триоким вороном. Коли Міра Рід запитала його справжнє ім'я, у нього вихопився моторошний звук, який, мабуть, заміняв смішок.

— Коли я був трохи жвавіший, я мав чимало імен, та навіть у мене колись була матір, і вона мене, маленького, нарекла Бринденом.

— У мене дядька звати Бринден,— сказав Бран.— Взагалі-то він дядько моєї мами. Його всі кличуть Бринден Чорнопструг.

— Твого дядька, можливо, назвали на мою честь. Ще й досі називають. Уже не так часто, як раніше. У людей коротка пам'ять. Тільки дерева все пам'ятають.

Голос у нього був такий тихий, що Бранові доводилося напружено дослухатися.

— Він майже зрісся з деревом,— пояснила співунка, яку Міра називала Листянкою.— Він уже давно пережив людський вік, однак і досі тримається. Заради нас, заради тебе, заради людського роду. В його тілі залишилося зовсім мало сили. У нього тисяча й одне око, але й наглядати треба дуже багато за чим. Одного дня сам дізнаєшся.

— Дізнаюся що? — запитав потім Бран у Рідів, коли вони прийшли з яскравими смолоскипами, щоб забрати його назад у маленьке відгалуження великої печери, де співуни постелили для них постелі.— І що пам'ятають дерева?

— Таємниці давніх богів,— пояснив Джоджен Рід. Їжа, вогонь і відпочинок допомогли йому відновити сили після тяжкої подорожі, але нині він здавався сумнішим і похмурішим, в очах застиг утомлений і зацькований вираз.— Істини, відомі першим людям, у Вічнозимі вже забули... але не в мокроліссі. У наших болотах і краногах ми живемо ближче до зеленої природи, і тому ми пам'ятаємо. Земля й вода, ґрунт і камінь, дуби, в'язи і верби — вони були до нас і залишаться після нас.

— І ти також,— сказала Міра. Брана це засмутило. «А що як я не хочу залишатися, коли вас уже не буде?» — мало не запитав він, але проковтнув ці слова, так і не вимовивши. Він майже дорослий, тож не хотів, щоб Міра вважала його плаксивим дитинчам.

— Може, ви б теж могли стати зеленвидцями,— натомість сказав він.

— Ні, Бране,— печально озвалася Міра.

— Небагатьом дано у смертному тілі випити з зеленого джерела, почути шепіт листя і побачити очима дерев, очима богів,— сказав Джоджен.— Більшість людей не має такого дару. Мені боги послали тільки зелені сни. Моїм завданням було доправити тебе сюди. Моя роль виконана.

Місяць перетворився на чорну діру в небі. У лісі вили вовки, винюхуючи серед снігових заметів сліди мертвяків. З пагорба зірвалася згряя круків, пронизливо кракаючи, виляскуючи чорними крилами над білим світом. Зійшло червоне сонце, закотилося і знову зійшло, помалювавши сніги у всі відтінки рожевого. У глибині пагорба Джоджен поринув у роздуми, Міра хвилювалася, а Годор блукав темними тунелями з мечем у правій руці й зі смолоскипом у лівій. Чи це блукав Бран?

«Ніхто не повинен дізнатися».

Велика печера, яка закінчувалася безоднею, була чорна як смола, чорна як ніч, чорніша за вороняче перо. Світло сюди проникало як зайда, небажане і незване, і швидко знову зникало: багаття, свічки й очерет горіли недовго, а потім їхнє коротке життя добігало кінця, і вони згасали.

Співуни зробили для Брана престол — такий самий, як у лорда Бриндена: біле віродерево було помережане червоним, а мертве віття сплелось з живим корінням. Його розмістили у великій печері біля безодні, де чорне повітря відлунювало плескотом води, яка бігла десь унизу. Престол встелили м'яким сірим мохом. Всадовивши Брана, накривали його теплими хутрами.

І так він сидів, слухаючи хрипкий шепіт учителя.

— Не бійся темряви, Бране...— лордові слова супроводжувалися слабеньким шелестом гілля й листя, легеньким покинуванням голови.— Найміцніші дерева вросли корінням у темні глибини землі. Темрява стане для тебе плащем, щитом, материнським молоком. Темрява зробить тебе сильним.

Півмісяць був тонкий і гострий, як лезо ножа. Безшумно падали сніжинки, вдягаючи в біле сосни-солдати і чатові дерева. Снігу намело стільки, що він перегородив вхід до печер, і Літові доводилося прокопуватися крізь білу стіну, коли хотілося вийти і, приєднавшись до своєї зграї, полювати. Останнім часом Бран нечасто виходив разом з ним, однак іноді поночі спостерігав за зграєю згори.

Літати було навіть краще, ніж лазити.

Літову шкуру він уже вдягав так само легко, як колись — до зламаної спини — вдягав штанці. Міняти власну шкіру на чорне як ніч пір'я крука було важче, але не настільки важко, як він побоювався, особливо з цими круками. «Дикий огир стає дибки і хвицяється, коли об'їждчик намагається на нього сісти, і кусає руку, яка кладе йому в зуби смачний шматочок,— казав лорд Бринден,— але кінь, який звик до одного вершника, звикне й до іншого. Старі чи молоді, а всі ці птахи вже об'їжджені. Обери собі якогось і літай».

Бран обрав одного птаха, потім іншого, але нічого не виходило, аж тут на нього проникливими чорними очима глянув третій птах, схилив голівку набік, кракнув — і несподівано вже не хлопчик роздивлявся крука, а крук роздивлявся хлопчика. Пісня ріки раптово погучнішала, смолоскипи запалали трішки яскравіше, а повітря наповнилося дивними запахами. Спробувавши заговорити, Бран зміг тільки кракнути, а перший політ обірвався, бо він врізався у стіну — й отямився знову в своєму скаліченому тілі. Крук не постраждав. Підлетівши до Брана, він опустил йому на руку, і Бран погладив його пір'я — і знову пірнув у нього. І незабаром він уже літав печерою, кружляючи поміж довгих кам'яних зубів, які звисали зі стелі, і навіть ширяв над безоднею і пірнав у її холодні чорні глибини.

А потім він збагнув, що не сам.

— У тому круці був ще хтось,— розповів він лордові Бриндену, повернувшись у власне тіло.— Якась дівчина. Я її відчув.

— Це жінка зі співунів пісні землі,— пояснив учитель.— Вона давно померла, але її частинка вціліла, так само як вціліє і частинка тебе в Літовому тілі, якщо твоє хлоп'яче тіло раptom завтра помре. Це тінь душі. Вона тебе не скривдить.

— А всі птахи мають у своєму тілі співунів?

— Усі,— сказав лорд Бринден.— Саме співуни навчили перших людей пересилати повідомлення з круками... але в ті часи птахи ще вмели розмовляти. Дереву це пам'ятають, а люди забули, тож тепер їм доводиться писати повідомлення на пергаменті та кріпити до ніг птахів, з якими люди ніколи не ділили одну шкуру.

Стара Нан розповідала таку саму легенду, пригадав Бран, та коли він поцікавився у Роба, чи це правда, брат розсміявся й запитав, чи вірить Бран і в бабаїв. «Я б йому розповів, що вмю літати, а він би не

повірив, тож довелося б йому показати. Закладаюся, що й він міг би навчитися літати — і він, і Арія, і Санса, і навіть малюк Рикон і Джон Сноу. І тоді ми всі стали б круками й замешкали в гайвороннику мейстра Лувіна».

Але то була чергова дурна мрія. Бувало, Бран замислювався, чи це все не сон і не мрія. Може, він заснув у снігу й наснив собі безпечне тепле місце. «Прокидайся,— казав він собі,— негайно прокидайся, бо так і помреш уві сні». Раз чи двічі він щипав себе за руку — дуже сильно, однак нічого не відбувалося, тільки рука боліла. На початку він намагався вести лік дням, відзначаючи, коли прокидається і коли лягає спати, але тут, унизу, сон і ява зливалися. Сни переходили в уроки, а уроки — у сні, події відбувалися всі водночас або не відбувалося нічого. Він і справді літав — чи йому наснилося?

— Шкуромін народжується один на тисячу людей,— одного дня сказав лорд Бринден, потому як Бран навчився літати,— і лише один з тисячі шкуромінів може стати зеленвидцем.

— Я гадав, зеленвидці — це чаклуни дітей пралісу,— сказав Бран. — Ну, тобто співунів.

— Можна і так сказати. Ті, кого ви називаєте дітьми пралісу, мають золоті як сонце очі, однак іноді серед них народжуються діти з очима криваво-червоними або зеленими, як мох на дереві в лісовій гущавині. Так боги позначають тих, хто отримує дар. Обрані не надто міцні здоров'ям, їхні роки на землі полічені, бо в кожній пісні має бути гармонія. Але потім, у деревах, вони живуть дуже довго. Тисяча очей, сотня шкур, мудрість глибока, як коріння старезних дерев. *Зеленвидці*.

Бран нічого не зрозумів, тому запитав у Рідів.

— Ти любиш читати книжки? — у відповідь поцікавився Джоджен.

— Деякі. Люблю про битви. Моя сестра любить історії з поцілунками, але, як на мене, це дурниці.

— Читач проживає тисячі життів,— сказав Джоджен.— А той, хто ніколи не читає, проживає лише одне. У співунів пралісу не було книжок. Не було чорнила, пергаменту, письма. Натомість у них були дерева, особливо віродерева. Помираючи, вони переселялися в дерева, у листя, гілля й коріння, і дерева несли пам'ять. Заспиви й заклинання, легенди й молитви — все, що вони знали про цей світ. Мейстри кажуть, що віродерева священні для давніх богів. А співуни вірять, що

дерева і є богами. Помираючи, співуни стають частиною божественного.

— Мене уб'ють? — перелякано розширив очі Бран.

— Ні,— сказала Міра.— Джоджене, ти його лякаєш.

— Це не йому слід боятися.

Місяць стояв уповні. Літо бігав мовчазними лісами — довга сіра тінь, яка з кожним полюванням дедалі худнула, бо ніде не траплялося дичини. Захист на вході в печеру ще тримався: мертвяки не могли зайти. Їх майже замело снігом, але вони нікуди не поділися: приховані й замерзлі, вони вичікували. До них приєднувалися інші мертвяки — колись ці істоти були чоловіками і жінками, ба навіть дітьми. На чорному гіллі сиділи мертві круки з обмерзлими крилами. У гущавині продирався сніговий ведмідь, велетенський і худоребрый як скелет, на голові наполовину облізла шкіра, оголюючи череп. На нього напав Літо зі своєю зграєю і подер на шмаття. Нарешті побенкетували, хоча м'ясо було гниле й напівзамерзле, ще й ворушилося в роті.

У глибинах пагорба ще було що їсти. Тут росло сто різновидів грибів. У чорній річці плавала сліпа біла риба, яка, приготована, нічим на смак не відрізнялася від зрячої риби. Був сир і молоко від кіз, які жили в печерах разом зі співунами, було навіть трохи вівса, ячменя і сухофруктів, запасених за довге літо. І майже щодня тут подавали м'ясне рагу з ячменем і цибулею. Джоджен гадав, м'ясо біляче, а Міра казала — пацюче. Бранові було байдуже. Це ж м'ясо, і воно смачне. Приготоване, воно ставало ніжнішим.

Печери, де не існувало часу, були неосяжні й тихі. Вони прихистили понад шість десятків живих співунів і кості тисяч мертвих і тягнулися в порожнистому пагорбі дуже далеко. «Людям тут ліпше не блукати,— попередила Листянка.— Річка, яку ви чуєте, стрімка й чорна, вона впадає в море, де не буває сонця. А є ходи, які спускаються ще глибше, бездонні ями і несподівані провалля, забуті шляхи, які ведуть до центру землі. Навіть наші люди дослідили не всі з них, а ми тут прожили тисячі й тисячі ваших людських років».

Нехай у Сімох Королівствах їх і кличуть «дітьми пралісу», однак що Листянка, що інші представники її народу нічим не нагадували дітей. «Маленькі мудреці пралісу» — оце було би значно ближче. Порівняно з людьми вони маленькі, як-от вовки менші за деривовків. Але ж вовк не вовченя. У співунів каштанова шкіра зі світлими

плямами, як у оленів, і великі вуха, які чують речі, не чутні людині. Очі в них також великі — золоті котячі очі, здатні бачити в темних коридорах, де хлоп'ячі очі бачать лише чорноту. На руках тільки чотири пальці — три прості й один великий, а замість нігтів — гострі пазурі.

І вони справді *співали*. Співали правдивою мовою, тож Бран не розумів слів, але голоси були чисті, як зимове повітря.

— А де решта ваших? — одного разу поцікавився у Листянки Бран.

— Пішли у землю,— відповіла вона.— У каміння, у дерева. Поки не прийшли перші люди, всі землі, які ви звете Вестеросом, були нашою домівкою, та навіть у ті часи нас було небагато. Боги дарували нам довгі роки життя, але не зробили чисельним народом, щоб ми не перенаселили світ, як перенаселяють олені ліс, у якому на них не полюють вовки. Було це на Зорі віків, коли сонце щойно сходило. Тепер сонце сідає, і зараз триває наш довгий занепад. Велети вже також майже зникли, а колись вони були нашим бичем і нашими братами. Великих левів у західних горах повбивали, єдинороги щезли, мамонтів лишилося кількасот. Усіх нас переживуть деривовки, але і їхній час настане. У світі, створеному людиною, немає місця ні для них, ні для нас.

Вона здавалася засмученою, коли це казала, і Бран також засмутився. І тільки згодом йому подумалося: «А люди б не засмутилися. Люди б розгнівалися. Вони б ненавиділи і клялися влаштувати криваву помсту. Співуни співають тужливих пісень, а люди на їхньому місці боролися б і вбивали».

Одного дня Міра з Джодженом, попри застереження Листянки, вирішили піти подивитися річку.

— Я теж хочу піти,— мовив Бран.

Міра жалібно глянула на нього. Річка біжить за шістсот футів унизу, пояснила вона, до неї ведуть круті спуски і кручені ходи, а останній відтинок потрібно спускатися на мотузці.

— Годор по тій мотузці в житті не вилізе з тобою на спині. Вибач, Бране.

Бран пам'ятав часи, коли вмів лазити краще за всіх, його не могли перевершити навіть Роб чи Джон. Почасти йому хотілося накричати на Рідів, що кидають його, а почасти кортіло розплакатися. Але він був

уже майже дорослий, тож не сказав нічого. Та коли вони пішли, він пірнув у Годорову шкіру й рушив за ними.

Здоровань-конюший більше не опирався йому, як першого разу, в тій вежі на озері під час бурі. Як пес, із якого вибили батогом усю снагу боротися, Годор просто кулився й ховався, коли в нього вселявся Бран. Схованка була десь у глибинах нутра, й там його не міг дістати навіть Бран. «Ніхто не збирається тебе кривдити, Годоре,— подумки говорив Бран до цієї дорослої дитини, в чиє тіло вселявся.— Мені просто хочеться знову трішки побути сильним. Я віддам тобі тіло, як завжди віддаю».

Ніхто й не знав, коли Бран вдягає Годорову шкіру. Бранові досить було тільки всміхатися, робити що скажуть і час до часу бурмотіти «Годор» — і він міг тинятися за Мірою і Джодженом, щасливо шкірячись, і ніхто навіть не підозрював, що це він. Він частенько за ними ходив, хотіли вони того чи ні. Зрештою Ріди навіть зраділи, що він пішов за ними цього разу. Джоджен легко спустився по мотузці, та поки Міра наловила остенем сліпої білої риби і прийшов час підніматися нагору, в нього тремтіли руки й він не міг вилізти нагору, тож довелося обв'язати його мотузкою і попросити Годора його витягнути.

— Годор,— з кожним ривком кречав він.— Годор, годор, годор.

Півмісяць був тонкий і гострий, як лезо ножа. Літо відкопав відірвану руку, чорну й покриту памороззю, і рука поповзла підмерзлим снігом, кулак стискався й розтискався. На руці ще лишалося достатньо м'яса, щоб натовкти живіт, а потім Літо розгриз кістки, дістаючись до мозку. Лише тоді рука нарешті згадала, що вона мертва.

Як вовк Бран їв разом з Літом і його зграєю. Як ворон він літав разом зі зграєю, на заході сонця кружляючи над пагорбом, видивляючись ворогів, відчуваючи крижаний дотик вітру. Як Годор він досліджував печери. Знайшов відгалуження, повні кісток, і шахти, які вели глибоко під землю, і місце, де зі стелі звисали догори дригом кістяки велетенських кажанів. Він навіть перетнув тонкий кам'яний міст над безоднею і на тому боці виявив ще більше ходів і печер. В одній було повно співунів, які, точно як Бринден, сиділи на престолах з віродеревного коріння, яке росло під ними, навколо них і навіть впліталось в їхні тіла. Вони переважно видавалися мертвими, однак

коли хлопець наближався, у них розплющувалися очі і проводжали світло смолоскипа, а один з них стуляв і розтуляв зморщеного рота, немов силкувався заговорити.

— Годор,— сказав до нього Бран — і відчув, як у своєму куточку ворухнуться справжній Годор.

Сидячи у велетенській печері на престолі з коріння, лорд Бринден, напівтруп і напівдерево, нагадував не людину, а примарну статую з покрученого дерева, старих кісток і зотлілої вовни. Єдине, що досі лишалося живим на блідому руйновищі, яке колись було його обличчям, то це його червоне око, що жевріло, наче остання жарина у згаслому багатті, оточене покрученим корінням і клаптями жорсткої білої шкіри, які звисали з жовтого черепа.

Його вигляд і досі лякав Брана — лякало зміїсте коріння, що протикало його зів'ялу плоть, і гриби на щоках, і білий деревний хробак, що виріс у порожній зіниці. Бранові більше подобалося, коли згасали смолоскипи. У темряві можна було уявляти, що до нього шепоче триокий ворон, а не моторошний балакучий труп.

«Одного дня і я стану таким самим, як він». Ця думка нажахала Брана. Не досить того, що він каліка з неслухняними ногами? Невже він приречений втратити й решту себе і провести свої роки у віродереві, яке проростає в нього і крізь нього? Листянка казала, що з дерева лорд Бринден набирається життя. Він не їсть і не п'є. Він спить, снить і спостерігає. «А я збирався стати лицарем,— пригадав Бран.— Колись я бігав, лазив і бився». Здавалося, спливла тисяча років.

Хто він тепер? Лише Бран-каліка, Брендон з дому Старків, королевич втраченого королівства, лорд спаленого замку, спадкоємець руїн. Він гадав, що триокий ворон виявиться чарівником, старим мудрим чаклуном, який поверне йому ноги, але це була дурна дитяча мрія, збагнув він нині. «Я занадто дорослий для таких фантазій,— сказав він собі.— Тисяча очей, сотня шкур, мудрість глибока, як коріння старезних дерев». Це було не гірше, ніж стати лицарем. «Ну, майже не гірше».

Місяць перетворився на чорну діру в небі. За межами печери світ продовжував своє існування. За межами печери сходило й сідало сонце, змінювався місяць, вили холодні вітри. А в пагорбі Джоджен Рід ставав дедалі відлюдькуватішим і відчуженішим, засмучуючи сестру. Вона частенько сиділа з Браном біля маленького багаття,

розмовляючи про все і ні про що, погладжуючи Літа, який спав між ними, в той час як її брат самотою блукав печерами. За ясного дня Джоджен навіть піднімався до самого виходу. Стояв там годинами, задивившись на ліс, горнучись у хутро і все одно тремтячи.

— Йому хочеться додому,— сказала Міра Бранові.— Він навіть не намагається боротися з долею. Каже, що зелені сни не брешуть.

— Він хоробрий,— озвався Бран. «Саме тоді й виявляється хоробрість, коли людина боїться»,— сказав якимось йому батько — давним-давно, у день, коли в літньому снігу вони знайшли деривовчат. Бран і досі це пам'ятає.

— Він дурний,— мовила Міра.— Я сподівалася, коли ми знайдемо твого триокого ворона... тепер я вже не розумію, навіщо ми взагалі сюди йшли.

«Через мене»,— подумав Бран.

— Через його зелені сни,— уголос сказав він.

— Його зелені сни,— гірко повторила Міра.

— Годор,— сказав Годор.

Міра заплакала.

Бран ненавидів своє каліцтво.

— Не плач,— зронив він. Хотілося її пригорнути, обійняти міцно, як мама обіймала його у Вічнозимі, коли він покалічився. Однак Міра, яка сиділа поруч, усього за кілька футів, була водночас настільки недосяжна, немов їх розділяла сотня льє. Щоб торкнутися її, йому доведеться повзти по землі на ліктях, тягнучи ноги. Долівка тут шорстка й нерівна, тож рухатиметься він повільно, набираючись подряпин і синців. «Можу влізти в шкуру Годора,— подумав Бран.— І Годор її обійме і поплескає по спині». На саму цю думку він почувся якимось дивно, але й досі про це думав, коли Міра зірвалася з місця й побігла геть від вогнища в темряву коридорів. Кроки її лунали дедалі тихше, поки їх і зовсім не заглушили голоси співунів.

Півмісяць був тонкий і гострий, як лезо ножа. Дні йшли один за одним, повсякчас скорочуючись. Ночі довшали. Сонце не зазірало у печери в пагорбі. Місячне сяйво не проникало у ці кам'яні ходи. Тут не показувалися навіть зорі. Вони належали до верхнього світу, де час рухався своїм залізним колом — від дня до ночі, знов до дня, до ночі, знов до дня.

— Пора,— сказав лорд Бринден.

Що таке було в його голосі, що у Брана по спині мов крижані пальці пробіглися.

— Пора для чого?

— Для наступного кроку. Пора тобі від шкуромінства піти далі й дізнатися, що воно таке — бути зеленвидцем.

— Його навчать дерева,— сказала Листянка. Зробила закличний жест, і наперед вийшла інша співунка — біловолоса, яку Міра нарекла Сніжнокіскою. В руках вона тримала віродеревну миску, на якій була вирізьблена дюжина ликів, що нагадували лики на серце-деревах. У мисці була біла каша, густа й ситна, з темно-червоними прожилками. — Їж,— звеліла Листянка, вручивши Бранові дерев'яну ложку.

Хлопчик невпевнено поглянув на миску.

— Що це?

— Каша з насіння віродерев.

Від її вигляду Бранові стало зле. Наскільки він розумів, червоні прожилки — то просто сік віродерева, але у світлі смолоскипа це понад усе нагадувало кров. Бран занурив у кашу ложку, відтак завагався.

— Від цього я стану зеленвидцем?

— Зеленвиддя у тебе в крові,— сказав лорд Брінден.— А це допоможе пробудити твій дар і повінчати тебе з деревами.

Бран зовсім не хотів одружуватися з деревами... але хто ще захоче побратися з таким калічкою, як він? «Тисяча очей, сотня шкур, мудрість глибока, як коріння старезних дерев. Зеленвидець».

І він почав їсти.

Смак був гіркий, хоч і не настільки, як у жолудевої каші. Найважче було проковтнути першу ложку. Бран мало її не виблював. Друга вже смакувала краще. Третя здалася мало не солодкою. Далі він уже їв з охотою. Чому це йому каша спершу видалася гіркою? У ній відчувався присмак меду, свіжого снігу, перцю, кориці й останнього маминого поцілунку. З його пальців висковзнула порожня миска та гримнула додолу.

— Я не відчуваю нічого особливого. Що далі?

— Тебе навчать дерева,— торкнулася його руки Листянка.— Дерева все пам'ятають.

Він підніс долоню, і друга співунка почала ходити печерою, один по одному гасячи смолоскипи. Темрява загусла й поповзла до Брана.

— Заплющ очі,— сказав триокий ворон.— Висковзни зі своєї шкіри, як ти робиш, коли хочеш приєднатися до Літа. Але цього разу пірнай у коріння. Рухайся ним крізь землю до дерев на пагорбі, а потім розповіси, що бачив.

Заплющивши очі, Бран вислизнув зі шкіри. «У коріння,— подумав він.— У віродерево. Стань деревом». Якусь мить він бачив огорнуту темрявою печеру, чув плюскіт річки унизу.

І раптом знову опинився вдома.

У богопралісі, біля глибокого чорного ставка, сидів на камені лорд Едарт Старк, і його, немов старечі вузлуваті руки, обіймало біле коріння серце-дерева. На колінах у лорда Едарда лежав великий меч під назвою Лід, і батько натирав лезо наолісною ганчіркою.

— Вічнозим,— прошепотів Бран.

Батько звів погляд. «Хто тут?» — запитав він, обертаючись... і Бран, перелякавшись, утік. І батько, і чорний ставок, і богопраліс розтанули і зникли, а він повернувся в печеру, де товсте біле коріння його віродеревного престолу колисало його, як мати колише немовля. Спалахнув, оживаючи, смолоскип.

— Розповідай, що бачив,— почувся голос Листянки; здалеку вона була схожа на дівчинку, не старшу за самого Брана чи одну з його сестер, але зблизька здавалася значно старшою. За її словами, їй було двісті років.

У Брана пересохло в горлі. Він ковтнув.

— Вічнозим. Я повернувся у Вічнозим. Бачив батька. Він не помер, *не помер*. Я його бачив, він повернувся у Вічнозим, він і досі живий.

— Ні,— мовила Листянка.— Його більше немає, хлопче. Не намагайся повернути його з мертвих.

— Я його бачив,— сказав Бран, щокою відчуваючи дотик шорсткої деревини.— Він чистив Лід.

— Ти бачив те, що хотів побачити. Серце твоє тужить за батьком і за рідною домівкою, ось тому ти це і бачив.

— Спершу слід навчитися дивитися — тільки тоді зможеш щось побачити,— сказав лорд Брінден.— Ти бачив тіні минулих днів, Бране. Ти дивився очима серце-дерева у вашому богопралісі. Для дерев час збігає не так, як для людей. Сонце, земля, вода — це віродереву зрозуміло, а дні, роки й століття — ні. Для людей час — як

ріка. Ми пливемо за течією, з минулого в теперішнє, завжди в одному напрямку. Життя дерев інакше. Вони вкорінюються, ростуть і помирають в одному місці, й річка не здатна їх зрушити. Дуб — це жолудь, а жолудь — це дуб. А віродерево... для віродерева тисяча людських років — одна мить, тож крізь цю браму ми з тобою можемо зазирати в минуле.

— Але,— промовив Бран,— він мене *почув*.

— Він почув шепіт на вітру, шурхіт серед листя. Тобі до нього не заговорити, навіть якщо спробуєш. Я знаю. У мене теж є свої привиди, Бране. Брат, якого я любив, брат, якого я ненавидів, жінка, яку я жадав. Я й досі бачу їх через дерева, але жодне моє слово їх так і не досягло. Минуле залишається в минулому. Ми можемо з нього повчитися, але не здатні його змінити.

— А я ще побачу батька?

— Коли опануєш свій дар, зможеш зазирнути, куди схочеш, і побачити все, що бачили дерева — минулоріч чи тисячу віків тому. Люди проживають життя у пастці вічного сьогодення, між туманами пам'яті й тим морем темряви, яким нам видаються дні прийдешні. Є метелики, ціле життя яких триває один день, але для них, напевно, це строк такий самий довгий, як для нас — роки й декади. Дуб живе триста років, червоний сандал — три тисячі. Віродерево, якщо його не чіпати, житиме вічно. Для них роки — це мить, змах крил метелика, для них минуле, теперішнє й майбутнє — одне ціле. А ще твої можливості бачити не обмежуватимуться рідним богопралісом. Співуни різьбили очі на серце-деревах, щоб їх оживити, і саме цими очима зеленвидець вчиться бачити в першу чергу... але з часом ти зможеш бачити і далі, ніж дерева.

— Коли? — хотілося знати Бранові.

— За рік, за три, за десять. Я цього не бачив. Але з часом це прийде, запевняю. А зараз я вже змучився, мене кличуть дерева. Продовжимо завтра.

Годор, тихо бурмочучи «годор», відніс Брана назад у їхню печеру, а попереду йшла Листянка зі смолоскипом. Бран сподівався, що там будуть Міра з Джодженом і він їм розповість про те, що бачив, але їхній затишний закапелок у скелі був холодний і порожній. Годор поклав хлопчика на постіль, наклав хутрами й розпалив багаття.

«Тисяча очей, сотня шкур, мудрість глибока, як коріння старезних дерев».

Задивившись у вогонь, Бран вирішив, що не засне, поки Міра не повернеться. Дждоджен не зрадіє, знав він, але Міра буде за нього рада. Він не пам'ятав, як заплющив очі...

...а потім якимось чином знову повернувся у Вічнозим, у богопраліс, і дивився згори на свого батька. Цього разу лорд Едард здавався значно молодшим. Волосся каштанове без натяку на сивину, голова похилена, «...нехай зростають, як рідні брати, в любові,— молився він,— і нехай моя леді-дружина знайде в собі сили пробачити...»

— Батьку,— промовив Бран; голос його був шепотом на вітру, шурхотом серед листя.— Батьку, це я. Бран. Брандон.

Едард Старк, підвівши голову, довгу мить дивився на віродерево, але не заговорив. «Він не бачить мене»,— у відчаї збагнув Бран. Кортіло дотягнутися до батька, торкнутися його, але він міг тільки дивитися і слухати. «Я в дереві. Я всередині серце-дерева, дивлюся його червоними очима, але віродерево не може говорити, отож і я не можу».

Едард Старк повернувся до молитви. Бран відчув, як на очі набігають сльози. Та чиї це сльози — його чи віродерева? «Якщо заплачу я, то чи заплаче дерево?»

Решту батькових слів заглушив несподіваний дерев'яний стукіт. Едард Старк розтанув, як туман на ранішньому сонці. У богопралісі влаштувало дуель на виламаних гілках двоє дітлахів, улюлюкаючи і кружляючи. Дівчинка була старша і вища. «Арія!» — радісно подумав Бран, спостерігаючи, як вона стрибає на валун і рубає хлопчика. Але такого не могло бути. Якщо дівчинка — то Арія, тоді хлопчик — то сам Бран, але Бран ніколи не носив такого довгого волосся. «І Арія ніколи не перемагала мене на мечях, як ця дівчинка перемагає хлопчика». Вона вдарила хлопчика по стегну з такою силою, що в нього підломилася нога й він, упавши у ставок, почав хлюпатися й верещати. «Ану мовчи, дурню,— сказала дівчинка, відкидаючи свою гілку.— Це ж просто вода. Чи хочеш, щоб почула стара Нан і побігла доповідати батькові?» Опустившись навколішки, вона потягнула брата зі ставка, але не встигла витягнути, бо вони двоє вже розтанули.

Потому картинки з'являлися швидше і швидше, поки Бран не відчув розгублення й запаморочення. Він більше не бачив ні батька, ні схожої на Арію дівчинки, зате з чорного ставка вийшла гола жінка в тяжі; вся мокра, вона опустилася навколішки перед деревом і почала молити богів послати їй сина, який помститься за неї. Потім з'явилася тоненька, як спис, дівчина з каштановим волоссям і, підвівшись навшпиньки, поцілувала у вуста юного лицаря, який заввишки був як Годор. Темноокий юнак, білошкірий і завзятий, зрізав з віродерева три гілки і загострив їх на стріли. З кожним відінням дерево молодшало й молодшало, а менші дерева перетворювалися на паростки і зникали; їх змінювали інші дерева, які, своєю чергою, теж маліли і зникали. Лорди, яких тепер бачив Бран, були високі, тверді й суворі, вбрані в шуби й кольчуги. У деяких були обличчя, які Бран пам'ятав зі статуй у крипті, але він не встигав пригадати їхні імена — вони щезали.

А потім у нього на очах якийсь бородань змусив бранця стати навколішки перед серце-деревом. До них через опале темно-червоне листя підійшла білокоса жінка з бронзовим серпом у руці.

— Ні,— вигукнув Бран,— ні, не треба!

Але вони його не чули, так само як не чув і батько. Жінка схопила бранця за волосся, піднесла серп йому до шиї і полоснула. А крізь туман віків хлопчик-каліка міг тільки спостерігати, як барабанять ноги чоловіка по землі... та коли з нього полилося червоною хвилею життя, Брандон Старк відчув смак крові.

Джон

Сім днів хмарного неба й сніговіїв — і десь в обідню пору сонце нарешті прорвалося крізь хмари. Місцями замети були вищі за людину, але стюарди відкидали сніг цілий день, і доріжки вдалося розчистити настільки, наскільки це взагалі можливо. Стіна мерехтіла, відбиваючи світло, і всі шпари і щілини сяяли блакиттю.

З висоти семисот футів Джон Сноу дивився на примарний ліс. Унизу між дерев кружляв північний вітер, змітаючи з верхніх гілок кришталево-білі вихори сніжинок, які нагадували крижані прапори. Більше не було ніякого руху. «Жодних ознак життя»,— подумав Джон. Це не надто заспокоювало. Ні, боявся він не живих. І все одно...

«Вийшло сонце. Сніг припинився. Можливо, спливе ще цілий місяць, перш нам випаде нова нагода. А можливо, цілий сезон».

— Скажи Еметові, щоб скликав новобранців,— мовив Джон до Стражденного Еда.— Нам потрібен буде супровід. Десять розвідників, озброєних драконовим склом. Мають бути готові до виїзду за годину.

— Так, м'лорде. А хто командуватиме?

— Я сам.

Кутики Едового рта опустилися ще більше, ніж зазвичай.

— Багато хто вважає, що лорд-командувач має лишатися в теплі й безпеці з південного боку Стіни. Ні, сам я до таких не належу, однак такі люди є.

— Але їм краще не казати цього в моїй присутності,— всміхнувся Джон.

Від наглого пориву вітру Едів плащ гучно ляснув.

— Ліпше вже нам спускатися, м'лорде. Цей вітер зараз здмухне нас зі Стіни, а літати я так і не навчився.

Вони почали спускатися у клітці вниз. Поривчастий вітер був холодний, як подих крижаного дракона в казках, які розповідала маленькому Джонові стара Нан. Важка клітка гойдалася. Час до часу вона чесала по Стіні, здіймаючи маленькі кришталеві фонтани криги, що іскрилися на сонці, як бите скло.

«Скло,— подумав Джон,— могло б стати у пригоді. Чорному замкові потрібні такі скляні сади, як у Вічнозимі. Тоді ми і взимку могли б вирощувати овочі». Найкраще скло привозили з Мира, але хороший лист прозорого скла був на вагу прянощів, а зелене й коричневе скло тут не допоможуть. «Нам потрібне золото. Було б достатньо грошей, могли б купити в Мирі рабів — підмайстрів складувів і склярів, привезти їх на північ і в обмін на свободу запропонувати їм навчити свого ремесла декого з наших новобранців». Ось як можна було б учинити. «Якби у нас було золото. А його немає».

Під Стіною Джон побачив Привида, який качався у снігу. Великий білий деривок, схоже, обожнював свіжий сніг. Угледівши Джона, він знову стрибнув на ноги й обтрусився. Стражденний Ед спитав:

— Він іде з вами?

— Так, іде.

— Розумний він вовчик. А я?

— Ні.

— Розумний ви лорд. Привид — це явно кращий вибір. Не ті вже в мене зуби, щоб гризти дикунів.

— З божою поміччю, нам і не трапляться дикуни. Мені потрібен сивий мерин.

У Чорному замку новини поширювалися швидко. Ед саме сідлав сивка, коли двір перетнув Бовен Марш і став перед Джоном біля стайні.

— Мілорде, подумайте ще раз. Новобранці з таким самим успіхом можуть дати обітницю в септі.

— Септ — домівка нових богів. А давні боги живуть у лісі, і той, хто їх шанує, має промовити слова серед віродерев. Ви знаєте це незгірше за мене.

— Шовк родом зі Старгорода, а Арон і Емрик — західняки. Давні боги — то не їхні боги.

— Я не можу наказувати людям, яким богам поклонятися. Вони могли обрати і Сімох, і Царя світла червоної жінки. Натомість вони

обрали дерева, хай який це ризик.

— Там, може, й досі чатує Плаксій.

— До гаю не більш як дві години їзди, навіть по снігу. Ми сподіваємося повернутися до опівночі.

— Це надто довго. Нерозумне рішення.

— Нерозумне,— сказав Джон,— але необхідне. Хлопці от-от присягнуть життям Нічній варті, приєднавшись до братства, яке налічує тисячі років безперервного служіння. Обітниці важливі, так само як традиції. Вони пов'язують нас разом — високородних і низькородних, молодих і старих, простих і шляхетних. Вони роблять нас братами,— сказав Джон і плеснув Марша по плечу.— Обіцяю: ми повернемося.

— Ага, мілорде,— сказав на це лорд-стюард,— але живими чи у вигляді голів на ратищах, з вийнятими очима? Ви повертатиметеся в нічній темряві. Місцями снігові замети сягають пояса. Бачу, ви берете з собою загартованих вояків, це добре, але Блекджек Булвер знав ці ліси не гірше за них. Навіть Бенджен Старк, ваш власний дядько, він...

— У мене є дещо, чого не було у них,— сказав Джон, обернув голову і свиснув.— Привиде! До мене!

Струсивши зі спини сніг, деривовк підбіг до Джона. Розвідники розступилися, даючи йому дорогу, хоча одна з кобил, заіржавши, позадкувала, й Рорі довелося різко шарпнути повіддя.

— Передаю командування Стіною вам, лорде Бовене.

Узявши коня за вуздечку, Джон повів його до брами — до крижаного тунелю, який звивався під Стіною.

З тамтого боку криги дерева, високі й мовчазні, горнулися у товсті білі мантиї. Поки розвідники й новобранці шикувалися, Привид бігав поруч із Джоновим конем, а потім зупинився й почав принюхуватися, видихаючи білу пару.

— Що там? — запитав Джон.— Там хтось є?

Наскільки він бачив, у лісі нікого не було, але углиб йому не зазирнути.

Привид побіг до дерев, ковзнув між двох сосон у білих мантиях і зник у хмарі снігу. «Зібрався полювати, але на кого?» Джон більше хвилювався не за деривовка, а за дикунів, на яких він може наскочити. «Тихий як тінь білий вовк у білому лісі. Ніхто й не помітить його наближення». Джон не збирався гнатися за ним. Привид повернеться,

коли схоче, не раніше. Джон підбив п'ятами коня. До нього приєдналися вояки, і копита гаронів, пробиваючи крижану шкурунку, провалювалися у м'який сніг під нею. Рівною ступою рушили до лісу, а позаду зменшувалася Стіна.

Усі сосни-солдати й чатові дерева вдягли товсті білі шуби, а з голого брунатного віття листяних дерев звисали бурульки. Джон вислав Тома Ячменя на розвідку, хоча дорога в білий гай була ходжена-переходжена і знайома. Старший Лідл і Люк Довжанський пірнули в гущавину на схід і на захід. Вони рухатимуться обабіч валки й попереджатимуть про будь-який рух. Усі твоє — загартовані розвідники, озброєні не лише крицею, а й обсидіаном, а на той раз, якщо доведеться кликати підмогу, до сідла в них приторочені бойові різки.

Решта вояків — теж добрі хлопці. «Принаймні добрі в бою і вірні своїм братам». Джон не міг розписуватися за те, ким вони були до появи на Стіні, але не мав сумнівів, що в більшості з них минуле таке саме чорне, як їхні плащі. А тут вони стали людьми, яким Джон довірив би прикривати спину. Всі понатягували каптури, ховаючись від кусючого вітру, а багато хто й закутався у шарф, ховаючи обличчя. Однак Джон усіх їх розрізняв. Усі імена були викарбувані в нього на серці. Це його вояки, його брати.

З ними їхало ще шестеро новобранців — мішанка з молодих і старих, дебелих і маленьких, загартованих і зелених. Ці шестеро даватимуть обітницю. Кінь народився і зростав у Кротівці, Арон і Емрик приїхали з Білого острова, Шовк — з борделів Старгорода на тому кінці Вестеросу. Вони були ще зовсім хлопчаки. Шкіряк і Джекс старші, їм добре за сорок, вони — сини примарного лісу, які вже мають власних синів і онуків. Ці двоє — з тих шістдесяти трьох дикунів, які на Джонів заклик пішли за ним на Стіну, однак поки що тільки ці двоє зважилися вбратися в чорне. Залізний Емет сказав, що всі вони готові стати чорними братами — краще їх уже не підготуєш. Вони з Джоном і Бовеном Маршем оцінили кожного з новобранців і розподілили: Шкіряк, Джекс і Емрик підуть у розвідники, Кінь — у будівничі, Арон і Шовк — у стюарди. Прийшов їм час давати обітницю.

На чолі валки їхав Залізний Емет на коні, потворнішого за якого Джон у житті не бачив: у закошланої тварини, здавалося, самі копита і вовна.

— Подейкують, вчора ввечері в Гаремній вежі було неспокійно,— заговорив військовий інструктор.

— У Гардиновій вежі,— виправив Джон. Серед шістдесяти трьох дикунів, які прийшли з Джоном з Кротівки, було дев'ятнадцять дівчат і жінок. Джон розмістив їх у закинутій вежі, в якій мешкав сам, коли щойно з'явився на Стіні. Дванадцяттеро дикунок були списосудженими, здатними і за себе постояти, і захистити молодших дівчат від зазіхань чорних братів. Але ті чоловіки, яким вони дали відкоша, приліпили до вежі нову глузливу назву. Джон з такими жартами миритися не збирався.— Троє п'яних дурнів переплутали Гардинову вежу з борделем, ось і все. І тепер вони, сидючи у крижаних камерах, мають час подумати про свою помилку.

— Чоловіки — це чоловіки,— скривився Залізний Емет,— обітниці — це слова, а, як відомо, словеса — це суховій. До жінок слід приставити варту.

— А хто приставить варту до варту?

«Нічого ти не знаєш, Джоне Сноу»,— ось що він давно затямив, і його навчителькою була Ігритта. Якщо він сам не зміг стримати обітницю, як може він очікувати цього від братів? Але жартувати з дикунками небезпечно. «Чоловік володіє або жінкою, або клинком,— колись сказала йому Ігритта,— та обома володіти він не зможе». Не так уже й помилявся Бовен Марш. Гардинова вежа — хмиз, який тільки й чекає на іскру.

— Я збираюся відчинити ще три замки,— промовив Джон.— Глибоке Озеро, Соболевий палац і Довгий Курган. Гарнізони в усіх трьох будуть з вільних людей, під керівництвом наших офіцерів. У Довгому Кургані будуть самі жінки, окрім хіба командувача і старого стюарда.

Без любощів не обійдеться, не сумнівався він, але за таких великих віддалей підтримувати зв'язок буде нелегко.

— І який бідолашний бовдур отримає там командування?

— Я зараз їду поряд з ним.

Суміш жаху й захвату, яка майнула на обличчі Залізного Емета, варта була мішка золота.

— Чим я завинив, що ви мене так зненавиділи, мілорде?

— Не бійтеся,— розсміявся Джон,— ви будете не сам. Вашим заступником і старшим стюардом буде Стражденний Ед.

— Ото зрадіють списосуджені! Може, ви ще магнарові замок віддасте?

Джонова усмішка зів'яла.

— Віддав би, якби міг йому довіряти. Боюся, Сигорн винуватить мене у смерті його батька. А що гірше, його ростили, щоб роздавати команди, а не виконувати. Не плутайте тенійців з вільним народом. Мені казали, що давньою мовою «магнар» означає «володар», але Стир для своїх був радше богом, а його син — це Стирове продовження. Мені не потрібно, щоб люди переді мною прихиляли коліно, але слухатися наказів вони все-таки повинні.

— М'лорде, з магнаром слід щось робити. Якщо ігноруватимете тенійців, з ними будуть проблеми.

«Проблеми — це жереб лорда-командувача», — міг би відповісти Джон. Після візиту в Кротівку проблеми так і сипалися, і жінки — найменша з них. Голек, як він і підозрював, поведився вороже, але й серед чорних братів було чимало таких, у кого ненависть до вільного народу в'їлася в кості. Один з Голекових прибічників уже відрізав у дворі вухо одному з будівничих, і це, швидше за все, тільки початок. Тому слід негайно відчиняти старі форти, щоб відіслати Гарминого брата у Глибоке Озеро або Соболевий палац. Але поки що ці форти не придатні для життя, а Отел Ярвик зі своїми будівничими досі намагається відновити Ночефорт. Іноді ночами Джон не міг заснути, міркуючи, чи не зробив тяжкої помилки, не дозволивши Станісові просто стратити всіх дикунів. «Нічого я не знаю, Ігритто, — думав він, — і, либонь, ніколи й не знатиму».

До гаю лишалося півмилі, коли довге червоне проміння осіннього сонця, косо падаючи між віття безлистих дерев, помалювало замети в рожевий колір. Вершники перетнули замерзлий струмок, проїхали між двох гострих валунів, закутих у кригу, далі рушили на південний схід звіриною стежкою. Коли зривався вітер, у повітря злітали хмарки снігу й засипали очі. Джон закутав шарфом рот і ніс і натягнув на голову каптур.

— Уже недалеко, — мовив він до хлопців. Ніхто не відповів.

Тома Ячменя Джон занюхав раніше, ніж побачив. Чи це Привид його занюхав? Останнім часом Джон, навіть коли не спав, почувався так, наче вони з деривовком — одне ціле. Першим з'явився великий білий вовк, обтрушуючись від снігу. За кілька секунд показався й Том.

— Дикуни,— тихо промовив він до Джона.— У гаю.

Джон зупинив вершників.

— Багато?

— Я нарахував дев'ятьох. Вартових немає. Деякі дикуни мертві, а може, просто сплять. Здебільшого це жінки. Є одна дитина, а ще є велет. Я бачив лише одного. Вони запалили багаття, серед дерев куриться дим. Бовдури.

«Дев'ятеро, а зі мною сімнадцять». Однак четверо з його команди — зовсім хлопчаки, і з ними нема велета.

Проте Джон не збирався повертатися на Стіну. «Якщо дикуни ще живі, може, заберемо їх із собою. А якщо мертві, ну... кілька трупів нам не завадять».

— Далі підемо пішки,— промовив він, легко зістрибуючи на замерзлу землю. Снігу було по кісточки.— Рорі, Пейте, лишайтесь з кіньми.

Це завдання можна було дати новобранцям, але їм усе одно час понюхати крові. Чому б не зараз?

— Розійдіться і станьте півмісяцем. Наступати на гай будемо з трьох боків. Тримайте одне одного в полі зору, не збільшуйте віддалі між собою. Сніг приглушить наші кроки. Якщо наскочимо зненацька, може обійтися без крові.

Швидко западали сутінки. Ліс на заході проковтнув останню скибку сонця, і сонячне проміння зникло. Рожеві замети знову побіліли, а потім почали темніти разом з усім світом. Вечірнє небо набрало сірого відтінку старого бляклого плаща, праного-перепраного, а в небі з'явилися перші сором'язливі зорі.

Попереду Джон помітив білий стовбур, увінчаний кроною темно-червоного листя, яке могло належати тільки віродереву. Потягнувшись за спину, Джон витягнув з піхов Довгопазура. Глянувши ліворуч і праворуч, він кивнув Шовку й Коню, а вони передали сигнал наступним. На гай кинулися всі водночас, безшумно долаючи замети старого снігу — чути було тільки дихання. З ними біг Привид — біла тінь Джона.

Віродерева росли кільцем навколо галявини. Було їх дев'ять, усі приблизно одного розміру й віку. На всіх деревах були вирізьблені лики, усі різні. Якись усміхалися, якись лементували, а якись горлали. В

густих сутінках очі їхні здавалися чорними, але за білого дня, знав Джон, вони криваво-червоні. «Як очі Привида».

Маленьке багаття в центрі гаю справляло сумне враження: кілька зламаних гілок диміло серед попелу й залишків жару. Але навіть у ньому життя було більше, ніж у дикунах, які скупилися навколо. Лише один з них зреагував, коли Джон випірнув з гущавини. Це був малюк, який заплакав, учепившись у материн подертий плащ. Жінка, звівши очі, ахнула. На той час гай уже був цілком оточений розвідниками, які ковзали між білих як кістки дерев, зблискуючи затисненою в чорних рукавицях крицею, готовою до вбивства.

Останнім їх помітив велет. Він спав, скрутившись біля вогнища, але щось його збудило — плач маляти, або хрускіт снігу під чорними чоботами, або чийсь різкий вдих. Коли він ворухнувся, було таке враження, наче ожив валун. Крекнувши, він сів, почав терти очі долонями завбільшки з два окости... аж тут побачив Залізного Емета з блискучим мечем у руці. Заревівши, велет стрибнув на ноги, одна з отих здоровезних ручищ схопила обушок.

У відповідь Привид вищирив зуби. Джон схопив вовка за загривок.

— Ми не хочемо влаштовувати битву.

Він знав, що з велетом його люди впораються, але чого це коштуватиме? Щойно проллється кров, до сутички долучаться й дикуни. Більшість із них загине, а може, й усі, а з ними і кількоро братів.

— Це священне місце. Здавайтеся, і ми...

Велет знову заревів, аж затріпотіло листя на деревах, і бахнув обушком по землі. Ратище з сукуватого дубця було шість футів завдовжки, а на кінці — каменюка завбільшки з буханець хліба. Від удару здригнулася земля. Дехто з дикунів теж почав намацувати зброю.

Джон Сноу вже хотів потягнутися по Довгопазур, коли з протилежного кінця гаю заговорив Шкіряк. Слова звучали грубо і гортанно, але Джон відчув у них музику і збагнув, що це — давня мова. Шкіряк говорив довгенько. Коли закінчив, йому відповів велет. Нагадувало гарчання упереміш із кректанням, і Джон не розумів ані слова. Але Шкіряк, указавши на дерева, знову щось сказав, і тоді велет теж указав на дерева, рипнув зубами й опустив обушок.

— Усе,— мовив Шкіряк.— Вони не хочуть бою.

— Чудово. Що ви їм сказали?

— Що це і наші боги. Що ми прийшли молитися.

— То помолімося. Сховайте крицю всі. Сьогодні тут не проллється кров.

Том Ячмінь сказав — дев'ятеро, і їх і справді виявилось дев'ятеро, але двоє вже померло, а один був такий слабкий, що до ранку не доживе. Серед шістьох, які залишилися, була матір з малюком, двоє дідів, поранений тенієць у потовченій бронзі й один з роконогих з такими обмороженими ногами, що Джон з першого погляду зрозумів: ходити він більше не буде. Згодом він дізнався, що ці люди до зустрічі в гаю переважно не були знайомі: коли Станіс розбив військо Манса Рейдера, вони сховалися в лісі, тікаючи від бійні, деякий час блукали, втрачаючи від холоду і голоду друзів і родичів, і нарешті опинилися тут, занадто ослабілі й острашені, щоб рухатися далі.

— Тут живуть боги,— сказав один зі дідів.— Не найгірше місце, щоб померти.

— Стіна всього за кілька годин ходу на південь звідси,— мовив Джон.— Чому не пошукати прихистку там?

Дикуни обмінялися поглядами. Нарешті один мовив:

— Ми чули різні плітки. Ворони попалили всіх, хто здався.

— Навіть самого Манса,— докинула жінка.

«Мелісандро,— подумав Джон,— тобі з твоїм червоним богом доведеться багато за що відповідати».

— Хто хоче, може повернутися разом з нами. У Чорному замку є і їжа, і де спати, а Стіна захистить від тих примар, які населяють ці ліси. Даю вам слово: нікого не сплять.

— Слово ворона,— зронила жінка, притискаючи до себе малюка, — а хто поручиться, що ти його дотримаєш? Хто ти?

— Лорд-командувач Нічної варти, син Едарда Старка Вічнозимського,— відповів Джон і обернувся до Тома Ячменя.— Нехай Рорі й Пейт приведуть коней. Я тут не збираюся залишатися ні на хвилю довше, ніж потрібно.

— Як зволите, м'лорде.

Перед від'їздом зоставалося зробити тільки одне: те, заради чого і прийшли. Залізний Емет викликав наперед своїх підопічних, і поки решта товариства спостерігала з шанобливої віддалі, вони опустили навколішки перед віродеревами. На той час згасло останнє денне

світло — ясніли тільки зорі в небі та тьмяно поблискував червоний жар пригаслого багаття в центрі гаю.

Шестеро в чорних каптурах і цупких плащах були мов з п'ятьма вирізьблені. Одностайно підносилися їхні голоси, слабкі в безмірі ночі.

— Насувається ніч, і починається моя варта,— промовляли вони, як промовляли до них тисячі інших. У Шовка голос був солодкий, як пісня, у Коня — сиплий і уривчастий, у Арона — нервовий писк.— Вона триватиме до самої моєї смерті...

«Нехай ця смерть прийде нескоро,— опустився Джон Сноу на одне коліно в сніг.— Боги пращурів моїх, захистіть цих людей. І Арію, мою меншу сестричку, хай де вона є. Молю вас, допоможіть Мансові її розшукати і привезти неушкоджену до мене».

— Не візьму я собі дружину, не володітиму землями, не народжу дітей,— присягалися новобранці, й голоси їхні линули відлунням крізь роки і століття.— Не вдягну я корону й не здобуду собі славу. Я житиму й помру на своєму посту.

«Боги пралісу, дайте мені сили чинити так само,— беззвучно молився Джон.— Даруйте мудрість, щоб я знав, як діяти, і сили, щоб це виконати».

— Я меч у темряві,— промовляли шестеро, і Джонови здавалося, що їхні голоси змінюються, дужчають, стають упевненішими.— Я чатовий на мурах. Я вогонь, який розганяє холод; світло, яке приносить світанок; сурма, яка будить сонних; щит, який боронить людську державу.

«Щит, який боронить людську державу». Йому в плече тицьнувся носом Привид, і Джон обійняв його однією рукою. Він чув запах давно не праних штанів Коня, і солодкі парфуми в розчесаній бороді Шовка, і сильний та гострий сморід страху, і понад усе — мускусний дух велета. Чув калатання власного серця. Поглянувши через весь гай на жінку з малюком, на двох сивобородих дідів, на рогоногого з покаліченими ступнями, він побачив простих людей.

— Я віддаю своє життя і честь Нічній варті, на цю ніч і на всі майбутні ночі.

Джон Сноу перший звівся на ноги.

— А тепер підводьтєся чоловіками з Нічної варті,— простягнув він руку Коню, допомагаючи йому встати.

Здіймався вітер. Час було їхати.

Дорога назад забрала набагато більше часу, ніж дорога туди. Велет, попри довгі й дебели ноги, рухався незграбно, ще й раз у раз зупинявся збити сніг з низьких гілок своїм обушком. Жінка їхала разом з Рорі, її син — з Томом Ячменем, двоє дідів — з Конем і Шовком. Але тенієць боявся коней і, незважаючи на поранення, вирішив кульгати сам. Рогоногий не міг навіть всидіти верхи, тож його довелося прив'язати до сідла, як лантух зерна; так само вчинили і з блідою бабцею з тоненькими, як палички, руками й ногами, якої навіть не змогли добудитися.

На подив Залізного Емета до сидел прив'язали і два трупи.

— Вони нас тільки затримуватимуть, м'лорде,— мовив той до Джона.— Слід порубати їх і спалити.

— Ні,— озвався Джон.— Беріть їх із собою. Вони мені потрібні.

Місяць не вийшов показувати їм дорогу додому, тільки де-не-де на небі проривалися зірки. Світ стояв чорно-білий і непорушний. Мандрівка була довга, повільна, нескінченна. Сніг налипав на чоботи і бриджі, на вітру стугоніли сосни, а плащі виляскували і вирували. У небі Джон помітив Червону Вандрівницю, яка спостерігала за людьми внизу крізь безлисте віття велетенських дерев. Вільний народ називає її Злодієм. Найкращий час красти жінку — коли Злодій у Місячній Панні, стверджувала Ігритта. Вона тільки не казала, коли найкраще красти велета. «Або два трупи».

Стіну знову побачили аж під ранок.

Вітально залунав угорі ріжок чатового, нагадуючи крик велетенського горластого птаха,— один довгий сигнал означав: повертаються розвідники. Старший Лідл, знявши з сідла свого ріжка, засурмив у відповідь. Під брамою довелося хвильку почекати, поки з'явився Стражденний Ед Толет, відсунув засуви й розчахнув залізні ґрати. Побачивши обшарпаний гурт дикунів, Ед піджав губи й затримав на велеті довгий погляд.

— Тут масло знадобиться, щоб пропхати такого в тунель, м'лорде. Послати когось у комору?

— Ой, думаю, він пролізе і без масла.

І він проліз... навкарачках, повзком. «А він величенький. Щонайменше чотирнадцять футів. Більший навіть за Маґа Могутнього». Маґ загинув у цьому-таки крижаному тунелі в

смертельному бою з Доналом Ноєм. «Добрий був чоловік. Варта втратила забагато добрих людей». Джон відвів Шкіряка убік.

— Нагляньте за ним. Ви з ним розмовляєте однією мовою. Подбайте, щоб його нагодували і щоб йому знайшлося тепле місце біля вогню. Побудьте з ним, щоб його ніхто не займав.

— Ага,— сказав Шкіряк і, повагавшись, додав,— м'лорде.

Живих дикунів Джон відіслав лікувати рани й обмороження.

Для більшості з них, аби оговтатися, доволі буде поїсти гарячого і тепліше вдягнутися, сподівався він, а от роконогий, швидше за все, втратить обидві ступні. Трупі Джон звелів віднести у крижані камери.

Вішаючи плащ на гачок біля дверей, Джон зауважив, що Клайдас був і вже пішов. На столі у світлиці він залишив листа. З першого погляду Джон вирішив: зі Східної варти або з Тінявої вежі. Однак віск виявився золотим, а не чорним. На ньому у вогненному серці був уписаний олень. *Станіс*. Джон зламав твердий віск, розгладив пергаментний сувій, почав читати. «Почерк мейстра, але слова самого короля».

Станіс узяв Пущанський Насип, і до нього приєдналися гірські клани. Флінт, Норі, Вул, Лідл — усі.

Мали ми й іншу допомогу — неочікувану, але дуже вчасну, від доньки Ведмежого острова. Алісана Мормонт, яку в народі прозвали Ведмедицею, заховала своїх бійців серед рибальських човнів і зненацька напала на залізних, коли ті відпливали. Всі лодії Аші Грейджой або спалені, або захоплені, а моряки, хто не поздавався, вбиті. За капітанів, лицарів, видатних воїнів й інших високородних залізних отримаємо викуп або використаємо їх, а решту я збираюся повісити...

Нічна варта дає обітницю не ставати ані на чий бік у чварах і суперечках у королівстві, однак Джон Сноу не зміг притлумити певного задоволення. Він продовжив читати.

...приєднується дедалі більше північан, бо вже поширилися чутки про нашу перемогу. Рибалки, вільні вершники, горяни, хуторяни з глибин вовчого лісу, селяни, які повтікали зі своїх домівок на узбережжі від залізnorodних, уцілілі після битви під брамою Вічнозиму вояки, колишні присяжні Горнвудів, люди Сервінів і Толгартів. Зараз, коли я пишу ці слова, у нас уже п'ять тисяч, і це число росте день у день. До нас дійшли новини, що Руз Болтон рухається з усім своїм військом на Вічнозим, щоб там одружити свого байстрюка з вашою зведенючкою. Не можна дозволити йому повернути замку колишню силу. Ми виступили йому навперейми. До нас долучаться Арнольф Карстарк і Морс Амбер. Якщо зможу, врятую вашу сестру й підшукаю для неї кращу пару, ніж Ремсі Сноу. До мого повернення ви з братами маєте утримати Стіну.

Підписаний лист був іншим почерком:

Складено у світлі Царя, за підписом і печаткою Станіса Першого з дому Баратеонів, короля андалів, і ройнарів, і перших людей, володаря Сімох Королівств, оборонця держави.

Не встиг Джон відкласти листа, як той знову скрутився, немов намагався захистити свої секрети. Джон сам не знав, які почуття викликало у нього прочитане. Під Вічнозимом і раніше відбувалися битви, але такого не було, щоб у них не брав участь Старк з того або того боку.

— Від замку лишилася сама шкаралупа,— промовив він,— не Вічнозим, а привид Вічнозиму.

Боляче було навіть думати про це, а тим паче вимовляти такі слова уголос. Однак...

Цікаво, скільки людей приведе з собою Крукохарч, скільки мечів зможе зібрати Арнольф Карстарк? Половина Амберів буде з того боку разом зі Хвойдозгубом, воюючи під облупленим чоловіком

Страхфорту, а більша частина військової потуги обох домів вирушила на південь разом з Робом, щоб ніколи вже не повернутися. Навіть зруйнований Вічнозим забезпечить серйозну перевагу тому, хто його триматиме. Роберт Баратеон зрозумів би це одразу та швидко кинувся займати замок, здійснюючи марш-кидки й нічні переходи, якими так уславився. Але чи вчинить так само хоробро його брат?

Навряд. Станіс — поміркований командувач, а його військо — недоварена каша з гірських кланів, лицарів-південців, вояків короля і королеви, присмачена кількома лордами-північанами. «На Вічнозим слід іти або дуже швидко, або не йти зовсім»,— подумав Джон. Хто він такий, щоб радити королю, але...

Він знову глянув на листа. «Якщо зможу, врятую вашу сестру». На диво ніжні слова з вуст Станіса, враження від яких зіпсувало оце грубе «якщо» і продовження — «підшукаю для неї кращу пару, ніж Ремсі Сноу». А якщо Арії не виявиться й не буде кого рятувати? Що як полум'я леді Мелісандри каже правду? Могла сестра втекти від своїх полонителів? «Як би їй вдалося це зробити? Арія завжди була метка й розумна, але ж вона всього-на-всього маленька дівчинка, а Руз Болтон не з тих, хто легковажитиме таким цінним трофеєм».

А що як у Болтона ніколи й не було його сестри? Весілля може виявитися військовою хитрістю, щоб заманити Станіса у пастку. Едарт Старк ніколи не мав підстав нарікати на лорда Страхфорту, наскільки відомо Джонові, однак ніколи не довіряв цьому чоловікові — ні його тихому голосу, ні безбарвним очам.

«Сіра дівчинка на загнаному коні втікає від нав'язаного їй шлюбу». Поклавшись на ці слова, Джон відпустив Манса Рейдера і шістьох списосуджених на пошуки. «Молодих і гарненьких»,— сказав Манс. Неспалений король сам назвав імена, решту влаштував Стражденний Ед, переправивши їх з Кротівки. Тепер це видавалося божевіллям. Може, краще б Джон зарубав Манса, щойно той відкрився. Джон несамохіть відчував певне захоплення колишнім королем-за-Стіною, але ж цей чоловік — клятвопорушник і перекинчик. Ще менше він довіряв Мелісандрі. Й ось як воно виходить: усі свої надії він покладає саме на них. «І все заради того, щоб урятувати сестру. Хоча у вояків Нічної варти сестер немає».

В дитинстві, у Вічнозимі, у Джона був герой — Юний Дракон, малолітній король, який у чотирнадцять років завоював Дорн.

Незважаючи на те, що він байстрюк (а може, саме через це), Джон Сноу мріяв вести війська до славних перемог, як король Дейрон, мріяв вирости, стати завойовником і побороти багато ворогів. І ось він виріс, на ньому лежить відповідальність за Стіну, але чомусь у нього самі тільки сумніви. І він, схоже, навіть їх не в змозі побороти.

Данерис

У таборі смерділо так жахливо, що Дані замалим не знудило.

Сер Баристан, зморщивши носа, промовив:

— Не варто вашій світлості тут сидіти й нюхати цей лихий сопух.

— Я — кров од крові дракона,— нагадала йому Дані.— Бачили ви колись у дракона різачку?

Вісерис частенько підкреслював, що Таргарієни не підхоплюють хвороб, поширених серед простих людей, і з власного досвіду Дані бачила, що це таки правда. Вона частенько відчувала холод, голод і страх, але ніколи не хворіла.

— І все одно,— сказав літній лицар,— мені було би спокійніше, якби ваша світлість повернулася в місто.

Багатобарвні цегляні мури Міріна височіли за півмилі від табору.

— Кривава різачка — бич усіх армій із Зорі віків. Дозвольте нам самим роздавати харчі, ваша світлосте.

— Завтра. А сьогодні я тут. І хочу все побачити.

Вона підбила каблуками сріблясту. Почет рушив разом з нею. Попереду їхав Джого, позаду — Аго й Рахаро, тримаючи в руках довгі дотрацькі батоги, щоб відганяти хворих і присмертних. Сер Баристан їхав по праву руч на сірому в яблуках коні. По ліву руч був Саймон Смугастий з вільного братства і Марселен з материних мужів. За капітанами їхало шість десятків солдатів, охороняючи фургони з харчами. Цих вершників — дотраків, бронзових бестій і вільновідпущеників — об'єднувала тільки відраза до такого завдання.

За ними, як примари, дибали астапорці — з кожним кроком процесія довшала і довшала. Дехто з них розмовляв мовами, яких Дані не розуміла. Інші вже й говорити не могли. Багато хто здіймав до неї руки або опускався навколішки, коли проїздила срібляста. «Мамо»,—

гукали вони до неї діалектами Астапора, Ліса і Старого Волантиса, гортанною дотрацькою і співочою мовою Карта, ба навіть загальною мовою Вестеросу. «Мамо, будь ласка... мамо, допоможи моїй сестрі, вона хвора... дай мені чим нагодувати діток... будь ласка, мій старий татусь... допоможи йому... допоможи їй... допоможи мені...»

«Більше я нічим не можу допомогти»,— у відчаї думала Дані. Астапорцям нема куди йти. Під товстими мурами Міріна зібралися тисячі — чоловіки, жінки і діти, немічні старі, малі дівчатка й немовлята. Серед них чимало хворих, усі голодні й усі приречені на смерть. Данерис не наважилася відчинити браму і впустити їх. Робила для них, що могла. Послала до них цілителів — блакитних грацій, чароспівців, цируликів, але і серед них дехто заразився, а їхні знання не зупинили стрімкого поширення різачки, яку принесла кобила біла. Відділяти хворих від здорових теж виявилось марною справою. Міцні щити спробували, роз'єднуючи подружні пари, розділяючи дітей і матерів, в той час як астапорці плакали, відбивалися й кидалися камінням. За кілька днів хворі повмирали, а здорові похворіли. І розділення нічим не допомогло.

Навіть годувати людей стало важко. Щодня Дані посишала їм, що могла, але день у день кількість народу зростала, а запаси танули. Багато людей з тих, хто привозив харчі в табір, також заразилося. Іноді на них нападали дорогою назад у місто. Учора перевернули фургон і вбили двох солдатів, отож сьогодні королева вирішила привезти їсти сама. Усі радники — від Резнака і Гирявого до сера Баристана — гаряче проти цього заперечували, але Дані лишалася незворушна.

— Я від них не відвернуся,— уперто промовила вона.— Королева повинна знати всі страждання своїх підданих.

А страждань точно не бракувало.

— Не залишилося ні коней, ні мулів, хоча багато хто з Астапора приїхав верхи,— доповів Марселен.— Вони всіх поїли, ваша світлосте, а ще поїли всіх пацюків і собак, яких змогли впіймати. А тепер дехто взявся до мерців.

— Людині не можна їсти м'яса іншої людини,— сказав Аго.

— Всі це знають,— підтвердив Рахаро.— На них упаде прокляття.

— Їм уже не страшні прокляття,— мовив Саймон Смугастиий.

За ними тягнулися дітки з роздутими животами — такі слабкі й налякати, що вже й не жебрали. Серед піску й каміння сиділи худезні

люди з запалими очима, і брунатно-червоними смердючими потоками з них витікало життя. Багато хто ходив під себе, бо вже не мав сили повзти до канав, які Дані наказала викопати. Двоє жінок билось за обгорілу кістку. Неподалік стояв десятирічний хлопчик і їв щура. Їв однією рукою, а другою стискав гостру палицю — на той раз, якщо хтось спробує відібрати в нього здобич. Кругом валялися непоховані мерці. Якийсь чоловік, побачила Дані, лежить у багнюці, накритий чорний плащем, та коли вона під'їхала ближче, чорний плащ розлетівся тисячею мух. На землі сиділи схожі на скелети жінки, притискаючи присмертних немовлят. Очима вони проводжали Дані. Хто мав ще сили, гукав до неї. «Мамо... будь ласка, мамо... благословенна будь, мамо...»

«Благословляете мене,— гірко подумала Дані.— Ваше місто перетворилося на прах і попіл, навколо помирає твій народ. Я не можу дати вам ні прихистку, ні ліків, ні надії. Лише черствий хліб і м'ясо з хробаками, засохлий сир і трохи молока. Благословляйте мене, благословляйте».

Що це за матір, якщо не має молока, щоб годувати своїх дітей?

— Забагато мерців,— мовила Дані.— Їх треба спалити.

— А хто їх спалить? — запитав сер Баристан.— Кругом різачка.

Щоночі помирає сотня людей.

— Недобре чіпати мертвих,— сказав Джого.

— Всі це знають,— підхопили Аго й Рахаро разом.

— Можливо,— мовила Дані,— але зробити це потрібно все одно.

Якусь мить вона поміркувала.

— Незаплямовані трупів не бояться. Я побалакаю з Сірим Черв'яком.

— Ваша світлосте,— сказав сер Баристан,— незаплямовані — ваші найкращі бійці. Ми не можемо допустити, щоб серед них почалася пошесть. Най аспорці самі ховають своїх мертвих.

— Вони не мають сили,— мовив Саймон Смугастиий.

— Якщо більше їстимуть — їм додасться сили,— сказала Дані.

Саймон похитав головою.

— Не можна марнувати харчі на смертників, ваша світлосте. Нам живих нема чим годувати.

Він мав рацію, розуміла вона, але від цього слухати такі слова не ставало легше.

— Ми вже від'їхали достатньо,— вирішила королева.—
Погодуємо їх тут.

Вона піднесла руку. Фургони позаду зупинилися, і їх оточили вершники, щоб астапорці не накинулися на їжу. Не встигли вони зупинитися, як тиснява навколо почала наростати, і до фургонів, кульгаючи і човгаючи, почало пробиватися дедалі більше доведених до розпачу людей. Дорогу їм заступали вершники.

— Станьте в чергу,— кричали вони. Не штовхайтеся. Назад!
Відступіть. Хліба вистане для всіх. Станьте в чергу.

Дані не могла просто сидіти і спостерігати.

— Сер,— звернулася вона до Баристана Селмі,— невже більше нічого не можна зробити? Ви ж маєте припаси.

— Припаси для солдатів вашої світлості. Можливо, нам доведеться витримати довгу облогу. Штурмокруки і середні сини трохи пошарпають юнкайців, але не зупинять — на це нема надії. Якби ваша світлість дозволила мені зібрати військо...

— Якщо без бою не обійтись, я краще битимуся з-за мурів Міріна. Нехай юнкайці спробують штурмувати мої укріплення,— сказала королева, роззираючись.— Якби ми поділили всі припаси порівну...

— ...астапорці з'їли б свою частку за день, а нам би на облогу нічого не залишилося.

Дані понад табором подивилася на багатобарвні цегляні мурі Міріна. Повітря повнилося мухами і зойками.

— Боги послали пошесть, щоб я так не заносилася. Стільки людей померло... я не допущу, щоб люди їли трупи,— сказала вона і жестом підкликала Аґо.— Їдь до брами і приведи Сірого Черв'яка і півсотні незаплямованих.

— Халесі, кров од крові твоєї слухається й підкоряється.

Підбивши п'ятами коня, Аґо чвалом поїхав геть.

Сер Баристан дивився з неприхованою тривою.

— Не можна вам тут надто затримуватися, ваша світлосте. Астапорців годують, як ви й наказали. Більше для цих бідолах ми нічого не можемо зробити. Слід повертатися в місто.

— Хочете — їдьте, сер. Я вас не затримую. Я нікого не затримую,
— сказала Дані, зістрибуючи з коня.— Я не можу їх вилікувати, але можу показати, що матері небайдуже.

— Халесі, ні,— ахнув Джого. Він теж спішився, і дзвіночок у його косі стиха задзеленчав.— Не підходьте до них. Не дозволяйте їм себе торкатися! Ні!

Дані просто обійшла його. За кілька футів на землі лежав якийсь дід і стогнав, утупившись у сірі череваті хмари. Дані опустилася біля нього навколішки, зморщивши носа від смороду, відкинула з його чола брудні сиві пасма й помацала.

— Шкіра аж палає. Потрібно його скупати. Морська вода підійде. Марселене, принесеш? А на погребальне багаття потрібна олія. Хто допоможе мені спалити мертвих?

Заки повернувся Аґо з Сірим Черв'яком і п'ятдесятьма незаплямованими, які бігли підстрибом за його конем, Дані так усіх присоромила, що вони кинулися їй допомагати. Саймон Смугастий зі своїми вояками витягав живих з-поміж мертвих і складав на купу трупи, а Джого й Рахаро зі своїми дотраками допомагали хворим, які ще здатні були пересуватися, дійти до берега і там скупатися й випрати одяг. Аґо витріщився на них, наче вони всі збожеволіли, а от Сірий Черв'як, опустившись біля королеви навколішки, промовив:

— Відданий вам допомагатиме.

До полудня вже палала дюжина багать. Невблаганне сіре небо затягнуло масним чорним димом. Коли Дані зрештою відійшла від вогнищ, одяг її був весь брудний і в сажі.

— Ваша вельможносте,— промовив Сірий Черв'як,— відданий вам і його брати просять дозволу після роботи скупатися в солоному морі, щоб очиститися за законами нашої великої богині.

Королева й не знала, що у євнухів є своя богиня.

— А що це за богиня? Вона з богів Гіса?

Сірий Черв'як розхвилювався.

— Богиню називають різними іменами. І леді списів, і січова суджена, і мати воїнства, але справжнє її ім'я відоме тільки тим, хто спалив своє чоловіче багатство на її олтарі. Нам не дозволено говорити про неї з іншими. Відданий вам перепрошує.

— Як скажеш. Так, якщо хочете — купайтеся. Дякую за допомогу.

— Життя відданих вам — у служінні вам.

Повернувшись у піраміду з болем у м'язах і каменем на серці, Данерис побачила, що Місанді читає якийсь старий сувій, а Джикі й Іррі сперечаються через Рахаро.

— Ти для нього надто худоребра,— казала Джикі.— Майже як хлопчик. Рахаро не спить із хлопчиками. Всі це знають.

— Усі знають,— найжачилася у відповідь Іррі,— що ти — справжня корова. Рахаро не спить з коровами.

— Рахаро — кров од крові моєї. Його життя належить мені, а не вам,— сказала їм обом Дані. За час, проведений далеко від Міріна, Рахаро виріс майже на фут і повернувся з м'язистими руками і ногами і чотирма дзвониками в косі. Тепер він вивищувався над Аґо і Джого, й обидві служниці одразу це помітили.— А тепер тихо. Я маю скупатися,— сказала Дані, яка ще в житті не почувалася такою брудною.— Джикі, допоможи мені скинути одяг, а потім забери його і спали. Іррі, скажи Кезі, хай пошукає мені щось легеньке і прохолодне, щоб я потім вдягнула. Сьогодні дуже спекотно.

На терасі віяв прохолодний вітерець. Поринаючи у воду басейну, Дані з насолодою зітхнула. За її наказом Місанді, роздягнувшись, залізла до неї.

— Віддана вам чула уночі, як астапорці шкреблися у стіни,— заговорила маленька тлумачка, миючи Дані спину.

Іррі та Джикі обмінялися поглядами.

— Ніхто не шкрібся,— сказала Джикі.— Чим вони можуть шкребтися?

— Руками,— сказала Місанді.— Цегла стара і крихка. І люди намагаються прорватися у місто.

— На це у них роки підуть,— мовила Іррі.— Мури товстезні. Всі це знають.

— Всі це знають,— підтвердила Джикі.

— Мені вони також сняться,— взяла Дані Місанді за руку.— Але табір за добрі півмилі від міста, люба. Ніхто у стіни не шкрібся.

— Вашій світлості краще знати,— сказала Місанді.— Вимити вам коси? Вже час іти. Резнак мо Резнак і зелена грація прийдуть обговорити...

— ...підготовку до весілля,— Дані з плюскотом сіла.— Я й забула...— («Мабуть, дуже хотіла забути»).— А після них у мене ще вечеря з Гіздаром,— зітхнула вона.— Іррі, принеси зелений токар, отой шовковий, з мирським мереживом.

— Його зашивають, халесі. Мереживо порвалося. А блакитний токар випраний.

— Тоді блакитний. Їм буде приємно.

Вона майже не помилилася. І жриця, і сенешаль зраділи, побачивши її в токарі, як істинну мірінську леді, однак насправді їм хотілося роздягнути її догола. Данерис, не вірячи власним вухам, вислухала їх. Коли ж вони договорили, вона мовила:

— Не хочу нікого ображати, але я *не* вийду гола до Гіздарової матері й сестер.

— Але,— закліпав Резнак мо Резнак,— але ви мусите, ваша вельможносте. Перед весіллям традиційно жінки з дому чоловіка перевіряють лоно нареченої і... її жіночі принади. Щоб пересвідчитися, що вона добре сформована й... е-е-е...

— ...готова народжувати,— закінчила за нього Галаза Галар.— Це старовинний ритуал, ваша ясновельможносте. На перевірці будуть присутні як свідки три грації, які прочитають відповідні молитви.

— Так,— сказав Резнак,— а потім подають особливий пиріг. Жіночий пиріг, який печуть тільки для засватаних. Чоловікам не дозволено його куштувати. Кажуть, дуже смачний. Чарівний.

«А якщо у мене лоно всохло, а жіночі принади прокляті, допоможе мені спеціальний пиріг?»

— Гіздар зо Лорак зможе перевірити мої жіночі принади після весілля...— («Хал Дрого на них не нарікав, а цьому чого нарікати?») — А його матір і сестри хай одна одну перевіряють і їдять особливий пиріг. Я його не їстиму. І не омиватиму шляхетному Гіздарові його шляхетних ніг.

— Ваша препишносте, ви не розумієте,— запротестував Резнак.— Омивання ніг освячене традицією. Воно означає, що ви готові стати служницею свого чоловіка. І весільне вбрання теж має певне значення. Наречена вдягає білий шовковий токар, облямований дрібними перлами, і темно-червону чадру.

«Кроляча королева не може брати шлюб, не одягнувши довгі вуха».

— З цими перлами я торохтітиму на ходу.

— Перли символізують родючість. Що більше перлів одягне ваша світлість, то більше здорових дітей народить.

— Навіщо мені сто дітей? — обернулася Дані до зеленої грації.— А якщо я візьму шлюб за вестероським ритуалом...

— Такий союз не визнають боги Гіса,— озвалася Галаза Галар, чие обличчя ховалося за зеленою шовковою чадрою. Виднілися тільки очі — зелені, мудрі й сумовиті.— В очах містян ви будете Гіздаровою коханкою, а не законною шлюбною дружиною. І діти ваші будуть байстрюками. Ваша вельможність повинна вийти за Гіздара у Храмі грацій, щоб уся шляхта Міріна стала свідком вашого союзу.

«Під якимсь приводом виманити голів усіх шляхетних домів з їхніх пірамід,— сказав колись Даарію.— Гасло дракона — вогонь і кров». Дані відкинула цю думку. Це негідний вчинок.

— Як скажете,— зітхнула вона.— Одружуся з Гіздаром у Храмі грацій, вбрана у білий токар, облямований дрібними перлами. Що ще?

— Одна маленька справа, ваша вельможносте,— сказав Резнак.— Щоб належно відсвяткувати весілля, вам обов'язково слід знову відчинити бійцівські кубла. Це стане весільним дарунком Гіздарові й усьому народу, який вас так любить; це означатиме, що ви приймаєте старовинні звичаї і традиції Міріна.

— І це потішить богів,— докинула зелена грація своїм м'яким і лагідним голосом.

«Віно, оплачене кров'ю». Данерис уже втомилася від цієї битви. Навіть сер Баристан не вірив, що вона зможе в ній перемогти. «Жоден володар не здатен зробити людей добрими,— сказав їй Селмі.— Бейлор Благословенний молився, постив і збудував для Сімох пишний палац, про який боги можуть тільки мріяти, однак так і не зміг покласти край війнам і злидням». Королева має дослухатися до своїх підданих, нагадала собі Дані.

— Після весілля Гіздар стане королем. Нехай сам відчиняє бійцівські кубла, якщо хоче. Я в цьому участі не братиму.

«Нехай кров буде на його руках, не на моїх». Вона підвелася.

— Якщо чоловік хоче, щоб я омивала йому ноги, йому спершу доведеться омити мої. Так йому ввечері й скажу.

Цікаво, як суджений це сприйме.

Як виявилось, не було чого хвилюватися. Гіздар зо Лорак прибув за годину після заходу сонця. У нього токар був бордовий, з золотою смугою і облямівкою з золотих намистин. Наливаючи йому вино, Дані розповіла про свою нараду з Резнаком і зеленою грацією.

— Це порожні ритуали,— заявив Гіздар,— з ними давно слід покінчити. Мірін занадто довго кисне в цих безглуздох старих

традиціях.

Поцілувавши руку Дані, він провадив:

— Данерис, королево, я залюбки омию вас із ніг до голови, якщо саме це мені потрібно зробити, щоб стати королем-консортом.

— Щоб стати королем-консортом, вам лише потрібно забезпечити мир. Скагаз каже, що ви нещодавно отримали листи.

— Так,— схрестив Гіздар довгі ноги. Він видавався дуже задоволеним собою.— Юнкай дасть нам спокій, але не просто так. Занепад работоргівлі нашкодив усьому цивілізованому світові. Юнкай і його союзники вимагають від нас відшкодування золотом і коштовним камінням.

Золото й коштовне каміння? Легко.

— Що ще?

— Юнкайці повертають работоргівлю. Відбудують Астапор як місто рабовласників. Ви не втручатиметеся.

— Юнкайці повернули работоргівлю, ще я і на два льє не відійшла від міста. Хіба я повернулася? Король Клеон благав мене спільно з ним виступити проти них, але я не дослухалася до його закликів, *Я не хочу війни з Юнкаем*. Скільки разів мені повторювати? Які ще обіцянки мені дати?

— Тут є одна заковика, королево,— сказав Гіздар зо Лорак.— На жаль, Юнкай не вірить вашим обіцянкам. Вони завели стару пісню про якогось посла, що його спалили ваші дракони.

— Згорів тільки його токар,— презирливо мовила Дані.

— Нехай так, але вони вам не довіряють. Мешканці Нового Гіса також. Словеса — це суховій, як ви любите повторювати. Жодні ваші слова не забезпечать миру в Міріні. Ваші вороги вимагають від вас дій. Вони хочуть, щоб ми побралися, щоб мене коронували і щоб я правив разом з вами.

Дані знову наповнила йому кубок, хоча понад усе їй кортіло вилити всю карафу йому на голову, щоб змити цю самовдоволену посмішку.

— Заміжжя або заколот. Війна або весілля. То це такий у мене вибір?

— Я бачу тільки один вихід, ваша ясновельможносте. Дати обітницю перед богами Гіса й разом розбудувати новий Мірін.

Королева саме міркувала, як відповісти, коли позаду почулися кроки. «Принесли їсти»,— подумала вона. Кухарі обіцяли подати улюблену страву шляхетного Гіздару — собаку в меду, з начинкою з чорносливу й перцю. Але, озирнувшись, вона побачила сера Баристана, викупаного і вдягненого в біле, з мечем при боці.

— Ваша світлосте,— промовив він, уклонившись,— перепрошую за втручання, але я подумав, що інформація нагальна. В місто повернулися штормокруки, мають новини про ворога. Як ми й побоювалися, юнкайці вийшли у похід.

Шляхетним обличчям Гіздару зо Лорака пробігла тінь роздратування.

— Королева вечеряє. Перекупні мечі почекають.

Сер Баристан не звернув на нього уваги.

— Я звелів лорду Дааріо подати рапорт мені, як наказала ваша світлість. А він, розсміявшись, відповів, що напише його власною кров'ю, якщо ваша світлість пришле до нього свою маленьку тлумачку, щоб та навчила його грамоти.

— Кров'ю? — вжахнулася Дані.— Це жарт? Ні. Ні, нічого не кажіть. Я маю сама все побачити.

Вона — молоденька дівчина, самотня, а молоденькі дівчата дуже мінливі.

— Скликайте капітанів і командирів. Гіздаре, я знаю, що ви мені пробачите.

— Мірін — у першу чергу,— тепло всміхнувся Гіздар.— У нас будуть інші вечори. Багато вечорів.

— Сер Баристан проведе вас.

Дані помчала геть, гукаючи служниць. Вона не зустрічатиме свого капітана у токарі. Довелося переміряти дюжину суконь, перш ніж вона обрала собі до смаку, але відмовилася від корони, яку принесла Джикі.

Коли Дааріо Нагарне опустився перед Дані на одне коліно, у неї тьохнуло серце. У його чуприні засохла кров, а на скроні блищав глибокий поріз, свіжий і червоний. Правий рукав був у крові мало не до ліктя.

— Ви поранені,— ахнула Дані.

— Оце? — торкнувся він скроні.— Арбалетник хотів стрілу мені в око пустити, але я від неї втік. Я квапився додому, до моєї королеви, погрітися у промінні її усмішки. А ця кров не моя,— труснув він

рукавом, розбризкуючи червоні краплі.— Один з моїх сержантів сказав, що нам слід перекинутися до юнкайців, то я йому серце вирвав просто через горлянку. Хотів привезти як подарунок моїй срібній королеві, але мене відрізало четверо котів і погналося за мною з гарчанням і сичанням. Один мало не дістав мене, то я жбурнув серце йому в пику.

— Яка хоробрість,— сказав сер Баристан гоном, у якому ясно чулося, що він зовсім не вважає це хоробрістю,— та чи маєте ви новини для її світлості?

— Погані новини, пане Дідусю. Астапор зруйнований, а раби у великій кількості рухаються на північ.

— Які це новини — вони давно прогіркли,— буркнув Гирявий.

— Твоя матуся так само казала про поцілунки твого татуса,— відбив Дааріо.— Люба королево, я примчав би раніше, але у горах повно юнкайських перекупних мечів. Чотири загони. Вашим штормокрукам довелося через них пробиватися. Але й це ще не все. Юнкайське військо марширує прибережною дорогою, а з ним — чотири легіони Нового Гіса. У них сотня збруйних слонів з вежами на спинах. Ще з ними толоські пращники й загін картян на верблюдах. Ще два гіскарські легіони відпливли з Астапора. Якщо взяті нами «язики» кажуть правду, вони збираються висадитися за Скагазаданом, щоб відрізати нас від Дотрацького моря.

Поки він розповідав, на підлогу час до часу падали ясно-червоні краплі крові, й Дані здригалася.

— Скільки людей загинуло? — запитала вона, коли він договорив.

— Наших? Я не рахував. Але ми набрали більше, ніж втратили.

— Більше перекинчиків?

— Більше хоробрих вояків, яких кличе ваша шляхетна справа. Королеві вони сподобаються. Серед них є сокирник з островів Василіска — такий здоровань, більший за Бельваса. Ви б його бачили! Є трохи вестеросців, зо два десятки. Це дезертири зі звіяних вітром, які незадоволені юнкайцями. З них вийдуть добрі штормокруки.

— Як скажете.

Дані не збиралася сперечатися. Скоро Міріну знадобляться всі мечі.

— Капітане,— нахмурився сер Баристан до Дааріо,— ви сказали — чотири загони вільнонайманців. А ми знаємо тільки про три. Звіяні

вітром, довгосписи й котячий загін.

— Сер Дідусь лічити вміє. До юнкайців перекинулися середні сини,— сплюнув Даарію, відвернувшись.— Ось вам і Брунатний Бен Плам. Побачу наступного разу його бридку пику — розітну його від горлянки до паху й вирву його чорне серце.

Дані втратила мову. Їй пригадалося обличчя Бена, коли вони бачилися востаннє. «Тепле обличчя, якому я довіряла». Темна шкіра й біле волосся, зламаний ніс і зморшки в кутиках очей. Навіть дракони любили старого Брунатного Бена, який похвалявся, що й сам має краплину драконової крові, «...три зради пережити... одну за кров, другу за золото і третю за любов...» Плам — третя зрада чи друга? І як тоді рахувати сера Джору, її похмурого старого ведмедя? Невже ніколи не матиме вона друга, якому можна довіряти? «Яка користь із пророцтв, якщо їх неможливо витлумачити? Якщо я ще до світанку одружуся з Гіздаром, чи згинуть ці всі армії, як ранішня роса, щоб я могла правити в мирі?»

Ці слова Даарію збурили присутніх. Резнак застогнав, Гирявий похмуро буркотів, кровні вершники клялися помститися. Дужий Бельвас гупнув кулаком у пошрамоване черево й заприсягнувся з'їсти серце Брунатного Бена зі сливами й цибулею.

— Прошу вас,— заговорила Дані, але її, здається, почула тільки Місанді. Королева зіп'ялася на ноги.— *Тихо!* Я вже вас наслухалася.

— Ваша світлосте,— опустився на одне коліно сер Баристан.— Ми до ваших послуг. Наказуйте.

— Продовжуйте за нашим планом. Запасайте харчі, скільки зможете...— («Якщо озирнуся — пропаду».)— Слід замкнути брами й поставити на мурах усіх, хто здатен воювати. Нікого не впускати й не випускати.

На мить у залі запала тиша. Присутні презиралися. А тоді Резнак сказав:

— А як же астапорці?

Дані кортіло верещати, скреготіти зубами, дерти на собі одяг і тупати ногами. Натомість вона мовила:

— *Зачиніть брами.* Мені повторювати тричі?

Так, це її діти, але зараз вона їм не допоможе.

— Всі можуть іти. Даарію, зостаньтеся. Рану слід промити, і я маю до вас ще питання.

Присутні, вклонившись, повиходили. Дані повела Дааріо Нагариса нагору у свою спальню, де Іррі промила йому поріз оцтом, а Джикі замотала білими лляними бинтами. Коли все було зроблено, Дані відіслала і служниць.

— У вас одяг увесь у крові,— сказала вона Дааріо.— Роздягайтеся.

— Якщо ви зробите те саме,— поцілував він її.

Чуприна в нього відгонила кров'ю, димом і кінським милом, а уста були грубі й гарячі. Дані затремтіла в його обіймах. Нарешті відсторонившись, вона мовила:

— Я була певна, саіме ти мене зрадиш. Одна зрада за кров, друга за золото і третя за любов — ось як сказали ворожбити. Я підозрювала... я ніколи не підозрювала Брунатного Бена. Навіть мої дракони, здається, довіряли йому,— вона схопила капітана за плечі.— Обіцяй мені, що ніколи не підеш проти мене. Я цього не витримаю. Обіцяй.

— Ніколи, кохана.

І вона йому повірила.

— Я присяглася вийти за Гіздара зо Лорака, якщо він забезпечить мені дев'яносто днів миру, але тепер... Я хотіла тебе, відколи вперше побачила, але ти — перекупний меч, а перекупні мечі — мінливі та зрадливі. Ти похвалявся, що мав сотню жінок.

— Сотню? — хихикнув Дааріо у фіолетову бороду.— Я збрехав, люба королево. Їх була тисяча. Але серед них не було дракониці.

Дані потягнулася до нього вустами.

— То чого ти чекаєш?

Королевич вічнозимський

Коминок був забитий холодним чорним попелом, у кімнаті не палилося, горіли тільки свічки. Щоразу як відчинялися двері, їхнє полум'я здригалось і тріпотіло. Так само тріпотіла й наречена. Її вдягнули в білу пояркову сукню, прикрашену мереживом. Рукава і ліф були розшиті річковими перлами, а на ногах у неї були білі капці з оленьчої шкіри — гарні, але не надто теплі. Обличчя було бліде і безкровне.

«Обличчя, вирізьблене з криги,— подумав Теон Грейджой, вдягаючи нареченій на плечі підбитий хутром плащ.— Труп, похований під снігом».

— Міледі, час.

За дверима вже заклично грала музика — лютня, волинка й барабан.

Наречена звела очі. Карі очі, які блищали у світлі свічок.

— Я стану йому доброю і в-вірною дружиною. Я... тішитиму його і народжуватиму йому синів. Я стану кращою дружиною, ніж була би справжня Арія, він ще побачить.

«Такі розмови заведуть тебе в могилу». Цей урок він добре зятявив у шкурі Смердюка.

— Ви і є справжня Арія, міледі. Арія з дому Старків, донька лорда Едарда, спадкоємиця Вічнозиму...— (Ім'я, вона має зятявити своє ім'я).— Арія-під-ногами. Ваша сестра дражнила вас Кобилою.

— Це прізвисько вигадала я. У неї обличчя було довге, як у кобили. А у мене не таке. Я була гарненька,— нарешті їй на очі набігли сльози.— Я ніколи не була така вродлива, як Санса, але всі казали, що я гарненька. А лорд Ремсі теж вважає мене гарненькою?

— Так,— збрехав Теон.— Він мені сам казав.

— Але він знає, хто я. Тобто хто я така насправді. Я це бачу, коли він дивиться на мене. Він злий, навіть коли усміхається, але ж це не моя провина. Кажуть, він любить завдавати людям болю.

— Міледі не варто слухати ці... брехні.

— Кажуть, він кривдив вас. У вас руки і...

У нього пересохло в горлі.

— Я... я на це заслуговував. Я його розсердив. А ви його не сердьте. Лорд Ремсі... милий і добрий. Догоджайте йому, і він ставитиметься до вас добре. Будьте йому гарною дружиною.

— Допоможіть мені,— вчепилася вона в нього.— Будь ласка! Колись я любила дивитися, як ви у дворі вправляєтеся з мечем. Ви були таким гарним! — вона стиснула його руку.— Якби ми втекли разом, я могла б стати вашою дружиною або... або вашою коханкою, як схочете. А ви б стали моїм чоловіком.

Теон вивільнив руку.

— Я не... я не можу стати вашим чоловіком...— («Справжній чоловік допоміг би їй».)— Просто... будьте Арією, будьте його дружиною. Догоджайте йому, бо... просто догоджайте йому і припиніть оці розмови про те, що ви не та, за кого себе видаєте.

«Джейн, її звати Джейн, римується з „блажен“». Музика дедалі наростала.

— Час. Витріть очі...— («Карі очі. А мають бути сірі. Хтось помітить. Хтось запам'ятає».)— Добре. А тепер усміхніться.

Дівчина спробувала. Вуста, затремтівши, розтягнулися й застигли, показалися зуби. «Гарні білі зуби,— подумав Теон,— але якщо вона його розізлить, гарними вони лишатимуться недовго». Коли він штовхнув двері, три свічки з чотирьох згасли. Він повів наречену в туман, де вже чекали гості.

«Чому я?» — запитав він, коли леді Дастін сказала, що саме він видаватиме наречену.

«Її батько помер, усі брати також. Мати загинула у Близнючках. Дядьки — хто пропав безвісти, хто — в могилі, а хто — в полоні».

«У неї ще лишився один брат,— сказав він, хоча міг би сказати: у неї ще лишилося троє братів.— Джон Сноу в Нічній варті».

«Він лише наполовину їй рідний, до того ж байстрюк, і його місце — на Стіні. А ви були годованцем її батька, ви їй фактично — найближчий родич. Цілком природно, що саме ви її видаватимете».

Фактично найближчий родич. Теон Грейджой виріс разом з Арією Старк. Теон миттю упізнав би самозванку. Якщо у всіх на очах він визнає Болтонову підставну дівчину за Арію, північні лорди, які зібралися засвідчити шлюб, не матимуть причин сумніватися в її законності. Стаут і Слейт, Хвойдозгуб Амбер, сварливі Рисвели, піддані Горнвуда й родичі Сервина, тлустий лорд Мандерлі... ніхто з них і близько не знав доньку Неда Старка настільки добре, як Теон. І якщо хтось із них у душі має сумніви, безперечно, вони вчинять мудро і залишать їх при собі.

«Мене вони використовують, щоб прикрити свій обман, дають своїй брехні моє обличчя». Ось чому Руз Болтон знову вдягнув Теона як лорда — щоб він зіграв свою роль у цьому балагані. Щойно все закінчиться, щойно фальшива Арія вкладеться в шлюбну постіль, Болтонові непотрібен стане Теон Перекинчик. «Послужиш нам у цьому — і коли Станіса буде переможено, ми обговоримо, як найкраще повернути тобі батьків престол»,— сказав його милість своїм тихим голом, створеним для брехні та змовницького шепоту. Теон не повірив ані слову. Він потанцює під їхню дудку, бо не має вибору, але потім... «Він віддасть мене назад Ремсі,— подумав він,— а Ремсі відбере в мене ще пару пальців і знову перетворить мене на Смердюка». Хіба що з ласки богів Станіс Баратеон нападе на Вічнозим і візьме всіх тут на мечі, включно з Теоном. Тільки на це Теон і сподівався.

Дивна річ, але у богопралісі було тепліше. За його межами Вічнозим побілів, скутий сильним морозом. Доріжки вкрилися підступним чорним льодом, а на розбитих шибках скляних садів блищала в місячному світлі паморозь. Під стінами, по всіх кутках і закапелках, височіли снігові замети. Деякі з них були такі високі, що і дверей не було видно. Під снігом ховався сірий попіл, а де-не-де виднілися почорнілі балки або купки кісток, прикрашених клаптями шкіри й пасмами волосся. Бурульки завдовжки зі списи звисали з зубчатих стін і облямовували вежі, як жорсткі білі бакенбарди діда. Але в богопралісі земля ще не замерзла, а з гарячих ставків піднімалася пара — тепла, як подих немовляти.

Наречену вбрали в біло-сірі кольори, які вдягнула би справжня Арія, якби дожила до весілля. Теон був в чорному з золотом, плащ застібався на плечі на грубого залізного кракена, якого викував коваль у Кургантоні. Але під каптуром ховалося біле й тонке волосся, а шкіра

мала сіруватий відтінок, як у старого. «Нарешті я Старк»,— подумав він. Вони з нареченою попід руку пройшли під кам'яною аркою, а під ногами в них клубочився туман. Барабан калатав, як дівоче серце, а волинка співала тонко, солодко і заклично. Понад верхівками дерев у темному небі плив щербатий місяць, ховаючись у тумані, нагадуючи око, що прозирає крізь шовковий серпанок.

Теон Грейджой добре знав цей богопраліс. У дитинстві він тут грався в «жабку», жбурляючи камінці понад поверхнею холодного чорного ставка під віродеревом; ховав свої скарби в дуплі старого дуба; ганявся за білками з власноруч змайстрованим луком. Згодом, коли підріс, у гарячих джерелах він відмочував синці після численних тренувальних боїв з Робом, Джорі та Джоном Сноу. Серед цих каштанів, в'язів і сосон-солдатів він відшукав таємні місця, де можна було заховатися, коли хотілося побути на самоті. І дівчину вперше він поцілував саме тут. А потім інша дівчина зробила з нього чоловіка на пошарпаному стьобаному покривалі в тіні високого сіро-синього чатового дерева.

Але таким він богопраліс ще не бачив — посутенілим і примарним, повним теплого туману, мінливих вогників і стишених голосів, які линули звідусіль і нізвідки. Під деревами парували гарячі джерела. З землі піднімалися теплі випари, окутуючи дерева своїм вологим подихом, і повзли по стінах, запинаючи сірими фіранками порожні вікна.

Під шаром землі й опалого листя зміїлася подоба доріжки з битого каміння, порослого мохом, з якої де-не-де підступно стирчало товсте брунатне коріння. Теон повів по ній наречену. «Джейн, її звати Джейн, римується з „блажен“». Але не можна про це думати. Якщо з його вуст зірветься це ім'я, це може йому коштувати пальця або вуха. Теон ступав повільно, дивлячись під ноги. Через відсутність пальців він, поспішаючи, починав спотикатися, а тут перечепитися не можна. Зіпсуй весілля спіткнувшись — і лорд Ремсі вилікує тебе від незграбності, відрубавши винувату ногу.

Туман стояв такий густий, що видно було тільки найближчі дерева, а за ними — лише високі тіні й слабеньке світло. Уздовж доріжки й далі між дерев мерехтіли свічки, нагадуючи бліденьких світлячків, що плавають у теплій сірій юшці. Здавалося, наче тут якийсь дивний підземний світ, якесть безчасся між світів, де довгий час

сумно блукають прокляті, шукаючи дороги в пекло, яке заробили за свої гріхи. «То ми всі мертві? Станіс прийшов і повбивав нас уві сні? Битва попереду, чи вона вже відгриміла й програна?»

Де-не-де жадібно палали смолоскипи, відкидаючи ясно-червоні відблиски на обличчя весільних гостей. Туман, відбиваючи світло, спотворював їхні риси, додаючи у них щось тваринне, нелюдське. Лорд Стаут перетворився на мастифа, старий лорд Лок — на яструба, Хвойдозгуб Амбер — на химеру, Великий Волдер Фрей — на лиса, Малий Волдер — на рудого бика, якому тільки бракувало кільця в носі. Обличчя ж самого Руза Болтона було мов світло-сіра машкара, а на місці очей — дві брудні крижинки.

Угорі на деревах зібралось повно круків: настовбурчивши пір'я, вони розсілися на голому гіллі, дивлячись на пишне видовище внизу. «Птахи мейстра Лувіна». Лувін помер, його мейстерську вежу спалили, але круки залишилися. «Тут їхня домівка». Цікаво, думав Теон, а як воно — мати рідну домівку?

А тоді туман розступився, як завіса перед початком вистави в балагані, відкриваючи нову сцену. Перед очима постало серце-дерево, розкинувши схоже на кістки гілля. Червоними і брунатними кучугурами навколо товстого білого стовбула лежало опале листя. Тут круків було найбільше — вони перемовлялися таємною кручою мовою. Унизу стояв Ремсі Болтон у високих чоботах з м'якої сірої шкіри й у чорному оксамитовому камзолі, прикрашеному прорізами з рожевого шовку та блискучими гранатовими сльозинками. На обличчі в нього танцювала посмішка.

— Хто йде? — запитав він вологими губами; над коміром виднілася червона шия.— Хто йде, щоб стати перед богом?

— Іде Арія з дому Старків,— відповів Теон,— щоб узяти шлюб. Жінка доросла і розквітла, законнороджена і шляхетна, іде просити божого благословення. Хто прийшов її узяти?

— Я,— озвався Ремсі.— Ремсі з дому Болтонів, лорд Горнвуду, спадкоємець Страхфорту. Я її беру. Хто її віддає?

— Теон з дому Грейджоїв, годованець її батька,— сказав Теон і обернувся до нареченої.— Леді Аріс, ви берете цього чоловіка?

Вона звела на нього очі. «Карі очі, а не сірі. Невже всі тут сліпі?» Довгу мить вона мовчала, а в очах читалося бланкетство. «Це твій шанс, — подумав Теон.— Скажи їм. Скажи їм просто зараз. Прокричи до них

своє ім'я, скажи, що ти не Арія Старк, нехай уся Північ почує, як тебе примусили грати роль». Звісно, після такого вона помре, та й він також, але, можливо, Ремсі у гніві уб'є їх швидко. Можливо, давні боги Півночі зроблять їм цю маленьку милість.

— Я беру цього чоловіка,— прошепотіла наречена.

Навколо у тумані мерехтіло світло — свічки бліді, як затягнуті серпанком зорі. Теон відступив, і Ремсі з нареченою, взявшись за руки, опустилися перед серце-деревом навколішки, на знак покори схиливши голови. На них згори вниз дивилися червоні різьблені очі віродерева, а великий червоний рот, здавалося, роззявився, сміючись. Угорі серед гілля закравав крук.

Після короткої безмовної молитви чоловік і жінка знову підвелися. Ремсі розстебнув плащ, одягнутий на плечі нареченої Теоном,— важкий білий вовняний плащ, облямований сірим хутром, з малюнком деривовка дому Старків. Замість нього Ремсі застебнув на ній рожевий плащ, всіяний червоними гранатами, як у нього на камзолі. На спині був нашитий облуплений чоловік Страхфорту, суворий і страшний, вирізаний з цупкої червоної шкіри.

Й ось так швидко все скінчилося. На Півночі весільна церемонія коротша. Це все тому, припускав Теон, що тут нема священників, але хай там як, а для нього це полегшення. Ремсі Болтон, піднявши наречену на руки, поніс її крізь туман. Лорд Болтон з леді Волдою рушили за ними, а далі й усі решта. Музики знову заграли, а співець затягнув «Два серця як одне». До нього гармонійно долучилося два солодкі жіночі голоси.

Теон зловив себе на думці, чи не помолитися і йому. «Якщо помолюся, чи почують мене давні боги?» Це не його боги, ніколи такими не були. Він — залізнородний, син Пайку, його бог — це затонулий бог Залізних островів... але Вічнозим розташований за багато льє від моря. Сто років уже Теона не слухали ніякі боги. Він сам не знає, хто він і що він, чи він досі живий і навіщо взагалі народився.

«Теон»,— здалося, шепнув чийсь голос.

Теон підкинув голову.

— Хто це сказав?

Але він бачив тільки дерева і туман, який їх огортав. Голос був слабкий, як шелестіння листя, холодний як ненависть. «Це голос бога — або привида». Скільки людей загинуло того дня, коли Теон узяв

Вічнозим? А скільки ще — того дня, коли він його втратив? «Того дня, коли помер Теон Грейджой, щоб народився Смердюк. Смердюк, Смердюк, римується з „битюк“».

І знагла йому захотілося втекти звідси.

Щойно він вийшов з богопралісу, холод накинувся на нього, як голодний вовк, стиснув зубами. Схиливши проти вітру голову, Теон рушив у велику залу, наздоганяючи довгу вервечку свічок і смолоскипів. Під чоботами рипів сніг, а несподіваний порив вітру здув з Теона каптур, немовби привид зірвав його крижаними пальцями, щоб зазирнути йому в обличчя.

Для Теона Грейджоя у Вічнозимі повно привидів.

Не такий замок він пам'ятав зі свого юнацького літа. Зараз це місце обгоріле і розбите — не редут, а самі руїни, пристановище вороння і трупу. Велика подвійна куртина ще стоїть, бо граніт не піддається вогню з легкістю, але більшість веж і фортець не мають дахів. Кількоро завалилося. Солому й дерево пожер вогонь, цілком або частково, а під уламками шибок скляних садів видніються, мертві, почорнілі й замерзлі, фрукти й овочі, які мали б узимку годувати замок. У дворі тісно від наметів, похованих під снігом. Руз Болтон усе своє військо завів усередину, і з ним зайшли й друзі Фреї, отож серед руїн туляться тисячі людей, запрудивши всі двори; люди сплять у підвалах, у вежах без дахів, навіть у будівлях, занедбаних уже багато століть.

З відбудованих кухонь і перекритих касарень зміїлися пасма сірого диму. Зубчасті стіни були увінчані снігом і обвішані бурульками. З Вічнозиму висоталися всі барви, залишилися тільки сіра і біла. «Кольори Старків». Теон не знав, вважати це лихим знаком чи добрим. Навіть небо було сіре. «Усе кругом сіре-сірезне. Цілий світ сірий, хай куди глянеш — усе сіре, крім очей нареченої». У нареченої очі були карі. «Великі, карі й повні страху». Неправильно, що вона дивиться саме на Теона, шукаючи порятунку. Що вона собі думає: він зараз свисне крилатого коня й полетить з нею звідси, немов герой з тих казок, які так любила Санса? Він навіть собі допомогти не здатен. «Смердюк, Смердюк, римується з „малюк“».

По всьому двору на конопляних мотузках висіли мерці з набряклими й білими від паморозі обличчями. Коли Болгонів авангард досягнув замку, той мурашився від самопоселенців. Довелося списами

виганяти понад дві дюжини людей з кубел, які вони собі облаштували серед напівзруйнованих фортець і веж. Зухвалих і ворожих повісили, решту поставили до роботи. Добре служитимуть, сказав лорд Болтон, і він виявить милосердя. Зовсім близько був вовчий ліс, а в ньому повно каміння й дерева. Найперше поставили нові міцні брами замість згорілих. Потім квапливо перекрили дах великої зали, прибравши той, що завалився. Коли робота була зроблена, лорд Болтон повісив працівників. Дотримавши слова, він виявив милосердя й ні з кого не злупив шкіру.

На той час під'їхала решта Болтонового війська. Під завивання північного вітру над мурами Вічнозиму підняли прапор короля Томена з оленем і левом, а під ним повісили прапор з облупленим чоловіком Страхфорту. Теон прибув з поштою Барбрі Дастін: приїхала сама леді, її кургантонські васали й майбутня наречена Ремсі. Леді Дастін наполягла, щоб саме їй доручили опіку над леді Арією до самого весілля, але ось уже все позаду. «Тепер вона належить Ремсі Болтону. Вона промовила обітницю». Цей шлюб робить його лордом Вічнозиму. Якщо Джейн його не сердитиме, в нього нема підстав її кривдити. «Арія. Її звати Арія».

Навіть у хутряних рукавичках Теонові руки почали вже пульсувати від болю. Часто найбільше боліли саме руки, особливо відсутні пальці. Невже були часи, коли жінки жадали його дотику? «Я сам схотів стати королевичем Вічнозимським,— подумав він,— і з цього все і почалося». Він думав, про нього співатимуть століттями і переказуватимуть легенди про його звитягу. Але якщо хтось і згадував його сьогодні, то тільки як Теона Перекинчика, а всі легенди були про його зрадливість. «Цей замок ніколи не був мені рідною домівкою. Я був тут заручником». Лорд Старк ніколи не обходився з ним жорстоко, але між ними завжди стояла довга сталева тінь його великого меча. «Він був до мене добрий, але ніколи не ставився тепло. Знав, що одного дня, можливо, мене доведеться стратити».

Перетинаючи двір і обминаючи намети, Теон не підводив погляду. «У цьому дворі я учився битися»,— думав він, пригадуючи теплі літні дні, які він провів у двобоях з Робом і Джоном Сноу під пильним оком старого сера Родрика. Давно це було — коли ще він був цілий і неушкоджений, коли міг тримати меча незгірше за інших. Але цей двір зберігав і чорніші спогади. Саме тут Теон зібрав мешканців Вічнозиму

тієї ночі, коли Бран з Риконом утекли з замку. Тоді Смердюком був Ремсі — тримався біля Теона й нашіптував йому, що слід злупити шкіру з кількох бранців, щоб вони зізналися, куди подалися хлопчаки. «Поки королевич Вічнозимський — я, ні з кого тут шкіру не лупитимуть»,— відповів Теон, гадки не маючи, яким коротким виявиться його правління. «Ніхто з них не схотів мені допомагати,— подумав він.— Я знав їх півжиття, і ніхто з них не схотів мені допомагати». І все одно він зробив усе, що міг, щоб їх захистити, та щойно Ремсі скинув личину Смердюка, він повбивав усіх чоловіків, включно з Теоновими залізнородними. «І спалив мого коня». Це було останнє, що бачив Теон у день падіння Вічнозиму: як горів Сміхун, вибалушивши білі від жаху очі, як ставав дибала, хвицався й іржав, а в його гриві стрибало полум'я. «Це сталося у цьому-таки дворі».

А ось і двері у велику залу — новенькі, змайстровані замість згорілих, вони здавалися Теонові грубими й потворними: квапливо збиті нетесані дошки. Їх охороняло двійко списників з обмерзлими бородами, кулячись і тремтячи у товстих хутряних плащах. Вони ображено спостерігали, як Теон накульгуючи піднявся сходами, штовхнув праву ступку дверей і прослизнув усередину.

У залі було блаженно тепло і ясно від світла смолоскипів, а тиснява — як ніколи. Теона накрила тепла хвиля, і він рушив у кінець зали. На лавках пліч-о-пліч сиділи гості — так щільно, що подавальницям доводилося протискуватися між ними. Навіть у лицарів і лордів на початку столу, перед сіллю, місця було менше, ніж зазвичай.

Біля помосту бренькав на лютні Абель, наспівуючи «Красних панн літа». «Він називає себе бардом, але, як по правді, більше нагадує звідника». Лорд Мандерлі привіз із Білої Гавані музик, але серед них не було співців, тож коли під брамою з'явився Абель з лютнею і шістьма жінками, його гостинного запросили в замок. «Дві сестри, дві доньки, дружина і старенька мама,— запевняв співець, хоча не мав схожості з жодною з жінок.— Хтось танцює, хтось співає, одна грає на сопілці, а одна — на барабані, І пралі з них чудові».

Бард чи звідник, а Абель мав приємний голос і грав добре. Тут, серед руїн, на таке ніхто й не сподівався.

Уздовж стін висіли прапори: кінські голови Рисвелів — золота, брунатна, сіра й чорна; горластий велет дому Амберів; кам'яна рука

дому Флінтів з Флінтового Перста; лось Горнвудів і тритон Мандерлі; Сервинів чорний бойовий топір і Толгартові сосни. Однак їхні яскраві кольори не змогли цілковито затулити ні почорнілі стіни, ні дошки, якими забили вікна. Навіть дах був якийсь неправильний: нові нестругані балки були світлі й веселі, а старі бантини за багато століть мало не повністю почорніли від диму.

Найбільші прапори висіли позаду помосту — за спинами нареченої і нареченого виднілися деривовк Вічнозиму й облуплений чоловік Страхфорту. Побачивши прапор Старків, Теон розхвилювався більше, ніж очікував. «І прапор неправильний, і очі нареченої неправильні». Герб дому Пулів — блакитний таріль на білому полі, обрамлений сірою стрічкою. Ось який герб слід було повісити.

— Теон Перекинчик,— промовив хтось, коли він проходив. Інші, побачивши його, відверталися. Один сплюнув. «А чом би і ні?» Теон бо зрадник, який узяв Вічнозим підступом, убив своїх названих братів, здав своїх одноплемінників у Пуццанському Насипі, щоб з них злупили шкіру, віддав свою названу сестру в ліжку лорда Ремсі. Руз Болтон, може, і знайшов йому застосування, але справжні північани просто мусять його зневажати.

Через відсутність пальців на лівій нозі його хода стала незграбною і непевною, кумедною. Десь позаду засміялася жінка. Навіть тут, у цьому напівзамороженому замку, який більше нагадує цвинтар, в оточенні снігів, криги і смерті, навіть тут були жінки. *Пралі*. Це слово просто делікатно заміняло вираз «табірна повія», який, своєю чергою, делікатно заміняв «хвойду».

Звідки вони беруться, Теон не міг би пояснити. Просто з'являються, як личинки на трупі або круки після бою. Вони липнуть до будь-якого війська. Є серед них загартовані повії, які за ніч можуть переспати з двадцятьма чоловіками й перепити їх усіх. Інші здаються невинними, як панночки, та то лише професійна хитрість. Бувають і табірні наречені, прив'язані до чоловіків, з якими дали обітницю тому чи іншому богові, але приречені на забуття, щойно скінчиться війна. Ночами вони гріють чоловікові постіль, вранці латають йому чоботи, у сутінках готують йому вечерю, а після бою обчищають його труп від усіх цінностей. І деякі з них навіть справді перуть. З ними частенько тягаються малі байстряга — жалюгідні та брудні створіння, народжені по різних таборах. Та навіть отакі, як вони, глузують з Теона

Перекинчика. «Нехай сміються». Весь його гонор закінчився тут, у Вічнозимі: у підземеллях Страхфорту нема місця для гонору. Тому, хто пізнав цілунок білувального ножа, сміх не здатен завдати болю.

Походження і кров забезпечили Теонові місце на помості в кінці почесного столу, біля стіни. Ліворуч сиділа леді Дастін, одягнена, як завжди, у чорну вовну строгого крою і без оздоб. Праворуч не було нікого. «Усі бояться, що близькість до мене їх збезчестить». Кортіло розреготатися, але він не наважився.

Молода сиділа на найпочеснішому місці, між Ремсі та його батьком. Сиділа, опустивши очі, а Руз Болтон підіймав тости за леді Арію.

— В її дітях з'єднаються два наші старовинні доми,— казав він,— і припиниться давня ворожнеча між Старками і Болтонами.

Голос у нього був настільки тихий, що у залі запала мовчанка й усі почали дослухатися.

— Шкода, що наш добрий друг Станіс досі до нас не приєднався,— провадив лорд Болтон, і у відповідь прокотилася хвиля сміху,— адже я знаю, що Ремсі хотів піднести його голову як весільний дарунок леді Арії.

Сміх гучнішав.

— Ми влаштуємо йому пишний прийом, коли він нарешті прибуде,— прийом, гідний справжніх північан. А поки що нумо їсти, пити й веселитися... бо ж зима вже на порозі, друзі мої, і чимало з нас, присутніх тут, до весни не доживе.

Харчі й напої забезпечив лорд Білої Гавані — чорний портер і світле пиво, вина червоні, золоті й сині, привезені з теплого Півдня на череватих кораблях і настояні в його глибоких підвалах. Весільні гості розкошували: тут подавали пироги з тріскою і зимові гарбузи, гори ріпи й великі кружала сиру, паруючу баранину і засмажені до чорного яловичі реберця, а головне — три величезні весільні листкові пироги завбільшки з колесо до воза, які мало не лускали від начинки з моркви, цибулі, ріпи, пастернаку, грибів і шматочків приправленої свинини, яка плавала в смачній темній підливі. Ремсі своєю шаблею краяв пироги, а Вайман Мандерлі власноруч роздавав: перші порції він підніс Рузові Болтону і його товстій Фреївні, далі — серові Гостіну й серові Ейнісу, синам Волдера Фрея.

— Кращого пирога ви не куштували, мілорди,— заявив тлустий лорд.— Запивайте арборським золотим і смакуйте. Я точно посмакую.

Дотримавши слова, Мандерлі з'їв шість порцій — по дві з кожного з трьох пирогів, облизуючи губи, плескаючи себе по череву й натоптуючись так, що весь перед сорочки вкрився брунатними плямами від підливки, а в бороді застрягли крихти тіста. Навіть Гладка Волда Фрей не могла з ним потягатися, хоча змегелила три шматки. Ремсі теж наївся від душі, а от його бліда дружина тільки витріщалася на свою тарілку. Коли вона підвела голову і глянула на Теона, він побачив у великих карих очах страх.

У залу не дозволялося проносити мечі, зате у всіх були кинджали, навіть у Теона Грейджоя. А як ще кряти м'ясо? Щоразу, дивлячись на дівчину, яка була колись Джейн Пул, він відчував у руці крицю. «Я не маю можливості її врятувати,— думав він,— зате можу легко її вбити. Ніхто такого не очікує. Можу попросити її зробити мені честь і потанцювати зі мною, а потім перерізати їй горлянку. Це ж буде милосердно, правда? А якщо давні боги вислухали мою молитву, гнів Ремсі може вбити і мене». Померти Теон не боявся. У підземеллях Страхфорту він довідався, що смерть — це не найгірше, що може статися. Цей урок йому дав Ремсі, палець по пальцю, і його він точно вже ніколи не забуде.

— Ви не їсте,— промовила леді Дастін.

— Ні.

Їсти йому нелегко. Ремсі зламав йому стільки зубів, що жування завдавало болю. Пити легше. Однак, щоб не впустити винний кубок, доводилося тримати його обіруч.

— Не любите свинячого пирога, мілорде? Смачнішого ми в житті не куштували, як запевняє нас наш тлустий друг,— вказала вона своїм кубком на лорда Мандерлі.— Бачили товстуна колись таким щасливим? Він мало не танцює. Власноруч подає нам страви.

І це була щира правда. Лорд Білої Гавані був взірцем веселого товстуна — реготав і всміхався, жартував з іншими лордами і плескав їх по спині, замовляв музикам то одну пісню, то іншу.

— Співче, ану заграй «Скінчилася ніч»,— гуркотав він.— Певен, нареченій сподобається. Або заспівай про хоробру юну Данні Флінт, щоб ми всі розплакалися.

Дивлячись на нього, можна було подумати, що це він одружується.

— Він п'яний,— сказав Теон.— Топить у вині свої страхи. Він боягуз до шпику кісток.

Та чи справді він боягуз? Теон такої певності не мав. Сини у нього теж товсті, але у битві ані разу не зганьбилися.

— Залізнародні перед боєм також бенкетують, щоб востаннє посмакувати життям, якщо раптом на них чекає смерть. Якщо прийде Станіс...

— Прийде. Обов'язково,— хихикнула леді Дастін.— А коли це станеться, товстун штанці обмочить. У нього син загинув на Червоному весіллі, а він підносив Фреям хліб і сіль, приймав їх під своїм дахом, пообіцяв віддати одну зі своїх онучок. Він навіть пирогом їх пригощає. Колись Мандерлі втекли з Півдня, вигнані з власних земель і фортець ворогами. У нього це в крові. Товстун залюбки нас усіх повбивав би, але кишка коротка, попри отакенне черево. У пітному тілі б'ється таке саме боягузливе і підлесливе серце, як... ну... як у вас.

Останнє слово хльоснуло, як батогом, але Теон не наважився огризнутися. Зухвалість може коштувати злупленої шкіри.

— Якщо міледі вважає, що лорд Мандерлі мріє нас зрадити, то треба це казати не мені, а лордові Болтону.

— Гадаєте, Руз сам не знає? Дурненький хлопчик. Поспостерігайте за ним. Подивіться, як він стежить за Мандерлі. Руз не торкається жодної страви, поки не побачить, що її першим скуштував лорд Вайман. Не п'є вина, поки не побачить, що Мандерлі п'є з тієї самої діжки. Гадаю, він навіть зрадив би, якби товстун наважився на зраду. Для нього це була б розвага. Оті п'явки, яких він так обожнює, вже багато років як висмоктали з нього всі пристрасті. Він розучився любити, розучився ненавидіти, розучився горювати. Для нього це все гра, легка розвага. Хтось полює з хортами, хтось із соколом, хтось грає в кості. Руз грає людьми. І ви, і я, оці всі Фреї, лорд Мандерлі, його власна молоденька гладка дружина, навіть його байстрюк — ми всі для нього іграшки.

Саме проходив подавальник, і леді Дастін підставила йому кубок, щоб наповнив, а тоді жестом звеліла налити й Теонові.

— Якщо по правді,— провадила вона,— лорд Болтон прагне більшого, ніж має. Чому б не стати королем Півночі? Тайвін Ланістер загинув, Царевбивця тепер каліка, Куць утік. Ланістери втратили силу, а ви люб'язно звільнили його від Старків. Старий Волдер Фрей не заперечуватиме, якщо його гладка маленька Волда стане королевою. З Білою Гаванню можуть виникнути проблеми, якщо лорд Вайман переживе прийдешній бій... але я майже впевнена, що не переживе. Так само як і Станіс. Руз прибере їх обох, як прибрав Юного Вовка. Хто ще лишається?

— Ви,— сказав Теон.— Леді Кургантонська, у шлюбі — Дастін, у дівоцтві — Рисвел.

Її такі слова потішили. Темні очі заіскрилися, й вона, ковтнувши вина, мовила:

— *Вдовиця* Кургантонська... але так, якщо захочу, я можу стати на заваді. Звісно, Руз це також розуміє, отож і намагається мене задобрити.

Вона б і далі теревенила, але тут побачила мейстрів. У панські двері позаду помосту зайшло їх аж троє — один високий, другий огрядний, а третій дуже юний, але в своїх мантиях і з ланцюгами на шиях вони видавалися трьома сірими горошинами з одного стручка. До війни Медрик служив лордові Горнвуду, Родрі — лордові Сервіну, а юний Генлі — лордові Слейту. Руз Болтон забрав їх усіх трьох у Вічнозим опікуватися Лувіновими круками, щоб знову можна було посилати й отримувати повідомлення.

Коли мейстер Медрик опустився на одне коліно й зашепотів Болтонові на вухо, леді Дастін з відразою скривила губи.

— Була б я королевою — насамперед повбивала б усіх цих сірих щурів. Крутяться під ногами, годуються об'їдками з панських столів, теревенять між собою, нашіптують на вухо своїм господарям. Але хто насправді господар, а хто слуга? Усі можливі лорди мають мейстра, усі маломожні лорди мріють його мати. Якщо у вас немає мейстра, то ви і впливу не маєте. Сірі щурі читають і пишуть наші листи, навіть якщо лорди й самі письменні, а хто гарантує, що вони не перекручують написане собі на користь? Навіщо вони потрібні, питаю я вас?

— Вони лікують,— сказав Теон. Здається, саме цього від нього очікували.

— Вони лікують, авжеж. У хитрості їм не відмовиш. Вони дбають про нас, коли ми хворіємо або ранимося самі й коли ми божеволіємо через хвороби дітей чи батьків. Коли ми найслабші й навразливіші — вони вже тут. Іноді їм навіть вдається когось вилікувати, і ми висловлюємо належну вдячність. А коли не вдається, вони втішають нас у горі, й за це ми їм також удячні. З удячності ми оселяємо їх під своїм дахом, посвячуємо в усі свої ганебні таємниці, робимо їх своїми радниками. І зовсім скоро керівник перетворюється на керованого.

Саме так і сталося з лордом Рикардом Старком. Його сірого щура звали мейстер Вейліс. Розумно, правда, що у них є тільки ім'я? Навіть у тих, у кого до вступу в Цитадель було ще й прізвище. Це щоб ми не знали, хто вони насправді та звідки взялися... але, якщо постаратися, це можна розкопати. Перш ніж викувати свого ланцюга, мейстер Вейліс відомий був як Вейліс Флаверс. Флаверс, Гілл, Ріверз, Сноу... такі прізвища ми даємо байстрюкам, щоб пам'ятати, хто вони такі, але вони спритно позбуваються цих прізвищ. Матір'ю Вейліса Флаверса була якась дівчина з Високої Вежі... а батьком, ходили плітки, архімейстер з Цитаделі. Сірі щурі не такі цнотливі, як намагаються нас переконати. А старгородські мейстри серед них найгірші. Щойно Вейліс викував свого ланцюга, його таємний батько з друзями, не гаючи часу, відіслав його у Вічнозим, щоб лити у вуха лордові Рикарду отруйні слова, які звучали солодко, як мед. Шлюб з Таллі — це була його ідея, навіть не сумнівайтеся, він...

Вона різко замовкла, бо Руз Болтон зіп'явся на ноги, зблиснувши у світлі смолоскипів безбарвними очима.

— Друзі мої,— заговорив він, і в залі запала така глибока тиша, що стало чути, як шарпає вітер дошки, якими позабивали вікна.— Станіс зі своїми лицарями вийшов з Пущанського Насипу під прапором свого нового червоного бога. З ним на кошлатих низькорослих кониках ідуть клани з північних гір. Якщо погода не зіпсується, сюди вони дістануться за два тижні. Крукохарч Амбер рухається королівським гостинцем, а Карстарки наближаються зі сходу. Вони планують тут об'єднатися з лордом Станісом і відібрати у нас цей замок.

Сер Гостін Фрей зірвався на ноги.

— Слід виступити йому назустріч! Навіщо дозволяти їм об'єднувати сили?

«Бо Арнольф Карстарк тільки й чекає знаку від лорда Болтона, перш ніж перекинутися на другий бік»,— подумав Теон, поки інші лорди викрикували свої поради. Лорд Болтон підніс руку, закликаючи їх до тиші.

— Зала — не місце для таких дискусій, мілорди. Поки мій син виконуватиме свій подружній обов'язок, ми з вами зберемося у мене у світлиці. А всі решта хай лишаються тут і насолоджуються стравами й напоями.

Щойно лорд Страхфортський вислизнув із зали у супроводі трьох мейстрів, за ним піднялися й інші лорди й капітани. Готер Амбер, сухорлявий літній чоловік на прізвисько Хвойдозгуб, ішов, хмурачись і кривлячись. Лорд Мандерлі набрався так, що його з зали довелося виводити чотирьом дужим чоловікам.

— Слід ще послухати пісню про Кухаря Щура,— бурмотів він, спотикаючись і спираючись на своїх лицарів.— Співче, заграй-но пісню про Кухаря Щура.

Останньою підвелася леді Дастін. Щойно вона пішла, в залі немов стало задушливіше. Лише коли Теон зіп'явся на ноги, він зрозумів, як перепив. Кульгаючи геть від столу, він вибив з рук служниці карафу. На чоботи й на бриджі бордовою хвилею хлюпнуло вино.

Тут його схопила за плече чиясь рука — у тіло глибоко вп'ялися п'ять пальців, твердих як залізо.

— Тебе кличуть, Смердюче,— сказав Квасний Алін, з рота в якого смерділо гнилими зубами. З ним були Жовтий Дик і Деймон Потанцюй.— Ремсі каже, ти маєш віднести наречену до нього в ліжко.

Теона прошила хвиля страху. «Я вже зіграв свою роль,— подумав він.— Чому знову я?» Але краще не відмовлятися.

Ремсі вже пішов із зали. Його наречена, покинута і начебто забута, мовчки сиділа, скулившись, під прапором дому Старків, обіруч стискаючи срібний кубок. Судячи з того, яким поглядом вона подивилася на Теона, вона цей кубок перехилила до дна неодноразово. Мабуть, сподівалася: якщо добряче нап'ється, тяжке випробування якось її омине. Але Теон знав, що не омине.

— Леді Аріє,— промовив він.— Ходімо. Час виконати свій обов'язок.

У супроводі шістьох Байстрючих хлоп'ят Теон вивів дівчину з зали й повів через морозний двір у Велику фортецю. Довелося здолати

три прольоти кам'яних сходів, щоб піднятися у спальню лорда Ремсі — одну з кімнат, які не надто зачепив вогонь. Піднімаючись нагору, Деймон Потанцюй насвистував, а Шкурулуп похвалявся, що лорд Ремсі пообіцяв йому клопоть закривавленого простирадла на знак особливої прихильності.

Спальню добре підготували до шлюбної ночі. Всі меблі тут були нові — їх привезли з обозом з Кургантона. Ліжко під балдахіном, перина, криваво-червоні оксамитові завіси. Кам'яну підлогу встелили вовчими шкурами. В коминку горів вогонь, а на столику біля ліжка — свічка. В буфеті була карафа вина, два кубки й півголівки білого сиру з прожилками.

А ще тут стояло чорне дубове різьблене крісло з червоним шкіряним сидінням. На ньому сидів лорд Ремсі. На губах у нього блищала слина.

— А ось і моя солодка панна! Молодці, хлопці, тепер можете йти. Не ти, Смердюче. Ти лишайся.

«Смердюк, Смердюк, римується з „віслюк“». Відсутні пальці — два на лівій руці й один на правій — звело судомою. А при боці спав у своїх шкіряних піхвах кинджал — ох яким він видавався важким! «На правій руці бракує лише мізинця,— нагадав собі Теон.— Я й досі здатен стиснути клинок».

— Мілорде, чим можу прислужитися?

— Ти сам віддав мені цю дівку. Кому ж, як не тобі, розгорнути подарунок. Ану погляньмо на донечку Неда Старка.

«Ніяка вона не донечка лорда Едарда,— мало не сказав Теон.— Ремсі знає, не може не знати. Що це за нова жорстока гра?» Дівчина, стоячи біля стійки ліжка, тремтіла, як лань.

— Леді Аріс, поверніться спиною, будь ласка, я мушу розшнурувати вашу сукню.

— Ні,— сказав Ремсі, наливаючи собі вина.— Шнурівка — це занадто довго. Зрізай сукню.

Теон дістав кинджал. «Достатньо просто розвернутися і штрикнути його. Кинджал уже у мене в руці». Але він занадто добре знає ці ігри. «Чергова пастка,— сказав він собі, пригадавши Кіру з її ключами.— Він хоче, щоб я спробував його вбити. А коли мені цього не вдасться, злупить шкіру з руки, яка тримала лезо». Він схопив наречену за сукню.

— Не ворухіться, міледі.

Нижче пояса сукня не прилягала, тож саме туди Теон завів лезо й почав повільно різати, піднімаючись угору, щоб не зачепити шкіри. Криця прорізала вовну й шовк з тихим слабеньким шелестінням. Дівчина тремтіла. Теонові довелося стиснути її за руку, щоб тримати нерухомо. «Джейн, Джейн, римується з „блажен“». Він стиснув міцніше — наскільки дозволяла покалічена ліва рука.

— Не рухайтесь.

Нарешті сукня впала під ноги світлою купкою.

— І спідне також,— наказав Ремсі. Смердюк скорився.

Тепер наречена стояла гола, а вся її весільна пишнота лежала гіркою біло-сірого дрантя під ногами. Перса в неї були маленькі й гострі, стегна — по-дівчачому вузькі, ноги тоненькі, як у пташки. «Дитина,— подумав Теон. Він уже й забув, яка вона молоденька.— Сансиного віку. Арія була би ще молодша». Попри вогонь у коминку, в спальні було прохолодно. Бліда шкіра Джейн взялася сиротами. Якоїсь миті вона почала піднімати руки, немов хотіла затулити груди, але Теон самими вустами, беззвучно сказав: «Ні»,— і вона стрималася.

— Що думаєш про неї, Смердюче? — поцікавився лорд Ремсі.

— Вона...

«Якої відповіді він чекає?» Як там сказала дівчина перед церемонією у богопралісі? «Всі казали, що я гарненька». Зараз вона зовсім не здавалася гарненькою — вся спина була вкрита легеньким павутинням шрамів від батога.

— ...вона прегарна, вона... прегарна.

Ремсі посміхнувся своїми мокрими губами.

— А вона тебе збуджує, Смердюче? Прутень уже впирається у шнурівку? Хоче перший її віддерти? — розреготався він.— Це ж право королевича Вічнозимського, так за старих часів чинили всі лорди. Право першої ночі. Але ж ти не лорд, правильно? Ти — Смердюк. І, якщо по правді, ти навіть не чоловік.

Він хильнув ще вина, а тоді через усю кімнату пожбував кубок у стіну. По каменю потекли червоні струмочки.

— Леді Аріє, лягайте в ліжко. Так, на подушки, молодець, дружинонько. А тепер розставляйте ноги. Дайте поглянути на вашу поцьку.

Дівчина без слова послухалася. Теон рушив до дверей. Лорд Ремсі, присівши біля нареченої, ковзнув рукою по стегну, а тоді застромив у неї два пальці. Дівчина зойкнула від болю.

— Суха, як старе кістя,— витягнув Ремсі руку й лягнув її по обличчю.— А мені сказали, що ти вмієш потішити чоловіка. Мені збрехали?

— Н-ні, мілорде. Мене н-навчали.

Ремсі підвівся; полум'я з коминка відблискувало в нього на обличчі.

— Смердюче, ану йди сюди. Підготуй її для мене.

Якусь мить Теон узагалі нічого не розумів.

— Я... ви хочете сказати... м'лорде, я не маю... я...

— Язиком,— сказав лорд Ремсі.— І швиденько. Якщо вона не спливатиме соком, поки я роздягнуся, я тобі язика відріжу і пришпилю до стіни.

Десь у богопралісі кракнув крук. Кинджал і досі був у Теона в руці.

Він заховав його у піхви.

«Смердюк, мене звати Смердюк, римується з „гівнюк“». Він зігнувся, виконуючи завдання.

Чатовий

— Що ж, покажіть нам цю голову,— наказав князь.

Арео Гота, не відводячи очей, провів рукою по гладенькому ратищу барди — своєї ясенево-залізної дружини. Він чатував білого лицаря — сера Балона Свона — і двох інших, які прийшли разом з ним. Він чатував гадюк, які всі сиділи за різними столиками. Він чатував лордів і леді, слуг, старого сліпого сенешаля, молодого мейстра Майлза з його шовковою бородою і послужливою усмішкою. Стоячи на видноті й водночас у тіні, він бачив їх усіх. «Служити. Захищати. Коритися». Ось його завдання.

Всі інші очі були спрямовані на різьблену скриньку з чорного дерева, зі срібними застібками й завісами. Скринька була прегарна, понад усякий сумнів, але в залежності від того, що в ній, чимало з присутніх у Старому Палаці Сонцеспису може незабаром померти.

Шурхочучи капцями по підлозі, мейстер Калеот, перетнувши залу, підійшов до сера Балона Свона. Кругленький коротун мав преппишний вигляд у новій мантиї — широкі мишасті й горіхові смуги чергувалися з вузенькими червоними смужками. Уклонившись, він узяв скриньку з рук білого лицаря й поніс її на поміст, де у своєму кріслі на колесах сидів Доран Мартел; з одного боку від нього була його донька Аріанна, а з другого — Еларія, люба коханка його покійного брата. Повітря напоювала пахощами сотня ароматичних свічок. На пальцях лордів і на поясах та сіточках на косах леді сяяло коштовне каміння. Арео Гота теж наглянсував до дзеркального блиску свою мідну кольчугу-луску, щоб і собі променіти у світлі свічок.

У залі запала тиша. «Дорн затамував подих». Мейстер Калеот поставив скриньку на підлогу біля крісла князя Дорана. Пальці мейстра, зазвичай такі спритні й меткі, зараз незграбно намагалися

відімкнути застібки й відчинити віко, під яким ховався череп. Гота почув, як у залі хтось відкашлявся. Один з близнюків Фаулерів щось шепнув братові. Еларія Санд, заплющивши очі, бурмотіла молитву.

Сер Балон Свон стояв випроставшись, як напнута тятива, зауважив капітан замкової варти. Цей новий білий лицар був не такий високий і вродливий, як попередній, зате ширший у плечах, кремезніший, з м'язистими руками. Білосніжний плащ застібався на шиї на срібну брошку з двома лебедями. Один з лебедів був зі слонової кістки, а другий з онікса, й Арео Готі здалося, що лебеді б'ються. І чоловік, який носив цю застібку, теж здавався справжнім бійцем. «Цей не помре так легко, як попередній. Не кинеться на мою барду, як кинувся сер Арис. Цей ховатиметься за щитом, щоб я сам кидався на нього». Але якщо дійде до такого, Гота завжди готовий. Його бардою голитися можна.

Він дозволив собі кинути короткий погляд на скриньку. Череп лежав на чорній повстяній підстилці, вишкіривши зуби. Всі черепи шкірять зуби, але цей, здавалося, веселіший за інші. «І більший». Капітан замкової варти в житті не бачив більшого черепа. Чоло було широке і важке, щелепа масивна. У світлі свічок кістка світилася біло, як плащ сера Балона Свона.

— Покладіть на п'єдестал,— наказав князь. У його очах блищали сльози.

П'єдестал — чорна мармурова колона — був на три фути вищий за мейстра Калеота. Кругленький коротун-мейстер звівся навшпиньки — й усе одно не зміг дотягнутися. Арео Гота саме збирався йому допомогти, але його випередила Обара Санд. Навіть без батога і щита вона вигляд мала сердитий і нежіночний. Замість сукні на ній були чоловічі бриджі й довга, до литок, лляна сорочка, підперезана поясом з мідних сонць. Каштанове волосся ззаду було закручене у Гульку. Вихопивши з м'яких рожевих долоньок мейстра череп, вона поклала його на верхівку мармурової колони.

— Гора вже не сяде на коня,— похмуро сказав князь.

— Він помирав довго й тяжко, пане Балоне? — поцікавилася Тієна Санд тоном, яким панянка питає, чи гарна в неї сукня.

— Кричав багато днів, міледі,— озвався білий лицар, хоча було очевидно, що розповідати таке йому неприємно.— Його чути було по всій Червоній фортеці.

— Вас це засмучує, сер? — запитала леді Нім. Вона була вдягнена в жовту сукню з такого легкого і тонкого шовку, що у світлі свічок крізь нього просвічувалася золота канитель і коштовне каміння. Через таке нескромне вбрання білому лицарю, здавалося, ніяково на неї дивитися, але Гота тільки радів. Наймірію можна не боятися, тільки коли вона майже гола. В іншому разі вона б ховала під одягом щонайменше дюжину клинків.— Сер Грегор був кровожерною тварюкою, це вам хто завгодно скаже. Якщо хтось і заслуговував на муки, то це він.

— Нехай, міледі,— озвався Балон Свон,— але сер Грегор був лицарем, а лицар має помирати з мечем у руці. Отрута — брудна і брутальна справа.

На це леді Тієна посміхнулася. Сукня у неї була кремово-зелена, з довгими мереживними рукавами,— така скромна і цнотлива, що, глянувши на Тієну, можна було подумати, що вона — невинна панна. Але Арео Готу не обдуриш. Ці м'які білі долоньки такі самі смертоносні, як і Обарині мозолясті, якщо не більше. Він чатував за нею пильно, реагуючи на кожен легенький помах пальчиків.

— Усе так, пане Балоне,— нахмурився князь,— але леді Нім має рацію. Якщо хтось і заслуговував покричати перед смертю, то це Грегор Кліган. Він зарубав мою добру сестру й розтовк об стіну голову її немовляти. І я підношу вдячні молитви, що зараз він горить у пеклі, а Елія разом з дітьми нарешті отримала спокій. Саме такої справедливості прагнув Дорн. Я щасливий, що дожив до цього. Нарешті Ланістери дотримали слова й виплатили кровний борг.

Щоб підняти тост, замість князя зіп'явся на ноги Рикассо, його сліпий сенешаль.

— Лорди і леді, а тепер випиймо за Томена Першого, короля андалів, і ройнарів, і перших людей, володаря Сімох Королівств.

Поки сенешаль говорив, між гостей почали ходити слуги, наповнюючи кубки з принесених караф. Вино було дорнське міцне, темне як кров і солодке як помста. Капітан не пив. На бенкетах він не пив ніколи. Князь теж не долучився — він пив своє вино, приготоване мейстром Майлзом з додаванням макового молочка, щоб приглушити біль у набряклих суглобах.

Білий лицар шанобливо випив, а з ним і його товариші. Випили князівна Аріанна, леді Джордейн, лорд Богомилості, лицар

Лимонарію, леді Примарного Пагорба... навіть Еларія Санд, люба коханка княжича Оберина, яка була з ним на Королівському Причалі, коли він загинув. Гота більше звертав увагу на тих, хто не п'є: на сера Деймона Санда, лорда Тремонда Гаргалена, близнюків Фаулерів, Дагоса Манвуді, Улерів Пеклокутських, Вілів з кістяної дороги. «Проблеми можуть початися з когось із них». Дорн — розлючений край, який не має єдності, а князь Доран має не такий беззаперечний вплив, як хотілося б. Чимало з підлеглих йому лордів вважають його слабаком і тільки зраділи б відкритій війні з Ланістерами й малолітнім королем на Залізному троні.

І головні серед них — гадюки, байстрючки князевого покійного брата Оберина на прізвисько Червоний Гад, троє з яких зараз присутні на бенкеті. Доран Мартел — наймудріший з князів, і не капітанові його варти ставити під сумнів його рішення, але Арео Гота іноді не міг зрозуміти, чому він вирішив звільнити леді Обару, Наймірію і Тієну з одиночних камер у Списовежі.

Тієна відхилила тост Рикассо, щось пробурмотівши, а леді Нім відмахнулася. Обара дозволила наповнити їй кубок по вінця, а потім перекинула червоне вино на підлогу. Коли служниця присіла, щоб витерти калюжу, Обара вийшла з зали. За хвилю і князівна Аріанна, вибачившись, вийшла за нею. «Обара в житті не зганятиме зло на маленькій князівні,— знав Гота.— Вони — двоюрідні сестри, й Обара її любить».

Бенкет тривав до пізньої ночі, й очолював його вишкірений череп на чорній мармуровій колоні. Подали сім страв на честь сімох богів і сімох братів королівської варти. Був яєчний суп з лимонами й довгастий зелений перець з начинкою з сиру і цибулі. Пироги з міногами, каплуни в меду, сом з дна Зеленокровиці — такий величезний, що вносило його на стіл четверо слуг. Після цього подали смачне рагу зі зміїним м'ясом; сім різних видів зміїного м'яса, тушкованого з драконячим перцем, кривавими апельсинами і краплею зміїної отрути для смаку. Рагу страшенно гостре, знав Гота, хоча так його і не скуштував. Далі був шербет, щоб охолодити язик. На солодке кожен гість отримав череп з цукрової вати. Всередині, в тісті, ховався заварний крем зі шматочками сливок і вишень.

Князівна Аріанна повернулася, коли подавали начинений перець. «Моя маленька князівна»,— подумав Гота, хоча Аріанна вже доросла

жінка. Шарлатні шовки, які вона тепер носила, не залишали щодо цього сумнівів. Останнім часом вона змінилася і в іншому. Її плани коронувати Мірселлу викрили і зруйнували, її білий лицар сплив кров'ю, вбитий рукою Готи, а її саму ув'язнили у Списовежі, у самоті й тиші. Це її протверезило. Але було ще щось — якась таємниця, якою з нею поділився батько, перш ніж звільнити з ув'язнення. Що це було, капітан не знав.

Князь усадовив доньку між собою і білим лицарем, на почесному місці. Знову ковзаючи на своє крісло, Аріанна всміхнулася і щось прошепотіла серові Балону на вухо. Лицар не відповів. Як зауважив Гота, їв він мало: ложку супу, шматочок перцю, ніжку каплуна, трохи риби. Від пирога з міногами відмовився, а рагу скуштував тільки ложечку. І навіть від такої ложечки чоло в нього зрослося потом. Гота міг йому тільки поспівчувати. Коли він сам уперше приїхав у Дорн, від вогненної їжі в нього кишки заверталися, а язик палав. Однак було це багато років тому, й він давно навчився їсти все, що їдять дорняни.

Коли подали черепи з цукрової вати, сер Балон стиснув вуста й затримав на князеві погляд, немов хотів пересвідчитися, що з нього не глузують. Доран Мартел цього навіть не помітив, зате помітила донька.

— Це маленький жарт нашого кухаря, пане Балоне,— пояснила Аріанна.— Для дорнян навіть смерть зовсім не священна. Ви ж не розсердитесь на нас, правда? — вона провела пальчиками по руці білого лицаря.— Сподіваюся, вам сподобалося в Дорні.

— Мене приймали дуже гостинно, міледі.

Аріанна торкнулася застібки з бойовими лебедями в нього на плаці.

— Завжди любила лебедів. До самих Літніх островів нема прекраснішого птаха.

— Ваші павичі б не погодилися,— сказав сер Балон.

— Можливо,— озвалася Аріанна,— але павичі з їхніми крикливими кольорами — істоти марнославні й гонорові. Я віддаю перевагу лебедям — чистоті білого оперення і красі чорного.

Сер Балон, кивнувши, ковтнув вина. «Цього так легко не спокусиш, як його побратима,— подумав Гота.— Сер Арис, попри роки, був як хлопчик. А це чоловік, до того ж обережний». Досить було одного погляду на білого лицаря, щоб зрозуміти: йому тут незатишно. «Він не знає цього місця, і йому тут не подобається». Гота

це розумів. Дорн і йому здавався дивним місцем, коли він багато років тому вперше приїхав сюди з майбутньою княгинею. Перш ніж його відіслати, бородаті жерці навчили його загальної мови Вестеросу, але дорняни говорили надто швидко, і він нічого не розумів. Дорнянки всі були розпусні, вино — квасне, а дорнська їжа присмачена дивними гострими прянощами. Та й сонце в Дорні пече дужче, ніж бліде і тьмяне сонце Норвосу: день у день воно палає у блакитному небі.

Подорож сера Балона була коротша, але певною мірою важча, знав капітан. З Королівського Причалу його супроводжувало троє лицарів, восьмеро зброєносців, двадцятьоро солдатів, а ще різні групи і слуги, та щойно вони переїхали гори й потрапили власне у Дорн, мандрівку сповільнили нескінченні бенкети, полювання і святкування в кожному замку, який вони проїздили. А тепер, коли вони нарешті досягли Сонцеспису, тут не виявилось ні королівни Мірселли, ні сера Ариса Окгарта. «Білий лицар знає, що тут щось негаразд,— бачив Гота,— але справа не тільки в цьому». Либонь, його нервувала присутність гадюк. Якщо так, то повернення Обари в залу була як сіль на рани. Без слова вона ковзнула на своє місце й сиділа там, похмура і понура, не усміхаючись і не розмовляючи.

Ближче до опівночі князь Доран обернувся до білого лицаря і мовив:

— Пане Балоне, я прочитав листа, якого ви привезли від нашої ласкавої королеви. Я припускаю, вам відомо, про що там пишеться, сер?

Гота бачив, як напружився лицар.

— Так, мілорде. Її світлість повідомила мені, що мені можуть доручити супроводжувати її доньку назад на Королівський Причал. Король Томен засумував за сестрою, тож хоче, щоб королівна Мірселла ненадовго приїхала й відвідала його.

Обличчя князівни Аріанни стало сумним.

— Ох, але ми всі так полюбили Мірселлу, сер! Вони з моїм братом Тристаном стали нерозлийвода.

— Княжича Тристана теж ласкаво просять на Королівський Причал,— сказав Балон Свон.— Король Томен, певен, дуже хоче з ним познайомитися. У його світлості зовсім мало товаришів його віку.

— Дитяча дружба часто лишається на все життя,— сказав князь Доран.— Коли Тристан з Мірселлою поберуться, вони з Томеном

стануть братами. Королева Серсі має рацію. Хлопчакам слід познайомитися і подружитися. Дорн, певна річ, скучатиме за Тристаном, але йому давно час уже подивитися світ за межами Сонцеспису.

— Я певен, що на Королівському Причалі його приймуть дуже тепло.

«Чого це він пітніє? — подумав капітан, спостерігаючи за ним.— У залі прохолодно, а рагу він навіть не торкнувся».

— Що ж до іншого питання, яке підняла королева Серсі,— провадив князь Доран,— то це правда: місце Дорну в малій раді вакантне з самої смерті мого брата, і час уже його заповнити. Мені лестить переконаність її світлості, що мої поради могли б стати їй у пригоді, от тільки я не впевнений, що маю сили здійснити таку подорож. Може, хіба, поплисти морем?

— Кораблем? — приголомшено перепитав сер Балон.— А це... безпечно, князю? Осінь — час штормів, принаймні я таке чув, і... пірати на Східцях, вони...

— Пірати. Певна річ. Ваша правда, сер. Безпечніше їхати тим шляхом, яким прибули ви,— князь Доран мило посміхнувся.— Продовжимо розмову завтра. Коли доїдемо у Водосад, усе розповімо Мірселлі. Уявляю, як вона зрадіє. Вона теж скучила за братом, я упевнений.

— Не можу дочекатися, коли побачу її знову,— сказав сер Балон.— І відвідаю ваш Водосад. Кажуть, він чарівний.

— Чарівний і спокійний,— мовив князь.— Прохолодний бриз, блискуча вода, дитячий сміх. Водосад — моє найулюбленіше місце на всьому світі, сер. Його збудував один з моїх пращурів, щоб потішити свою Таргарієнську наречену: там вона могла відпочити від куряви і спеки Сонцеспису. Її звали *Данерис*. Вона була сестрою короля Дейрона Доброго, і саме завдяки цьому шлюбу Дорн приєднався до Сімох Королівств. Ціле королівство знало, що дівчина кохала Дейронового брата-байстрюка Деймона Чорнопломеня, який також її кохав, але мудрий король розумів, що благо тисяч важливіше за бажання двох, навіть якщо ці двоє йому дуже дорогі. Саме Данерис заповнила сади сміхотливими дітлахами. Спочатку своїми, та згодом до хлопчиків і дівчаток королівської крові приєдналися сини і доньки лордів і помісних лицарів. А одного літнього дня, в страшенну спеку,

вона пожаліла дїтлахів своїх грумів, кухарів і слуг і запросила у водойми й фонтани і їх, і ця традиція лишилася до сьогодні,— князь, узявшись за колеса свого крісла, від'їхав від столу.— А зараз перепрошую, сер. Усі ці розмови мене утомили, а виїжджати нам на світанку. Обаро, будь ласкава, проведи мене у ліжку. Найміріє, Тієно, ходімо з нами — скажете старому дядькові на добраніч.

Отож Обарі Санд довелося котити крісло князя з бенкетної зали Сонцеспису довгою галереєю до його світлиці. Позаду них ішов Арео Гота разом з її сестрами, а за ними — князівна Аріанна й Еларія Санд. Позаду квапився у своїх капцях мейстер Калеот, пригортаючи череп Гори, як немовлятко.

— Ти ж не збираєшся всерйоз відіслати Тристана і Мірселлу на Королівський Причал,— заговорила Обара, котячи крісло. Йшла вона занадто швидко, роблячи широкі сердиті кроки, і великі дерев'яні колеса крісла гучно стукотіли по неотесаному плитняку.— Якщо ти так учиниш, ми вже дівчинку більше не побачимо, а твій син до кінця життя залишатиметься заручником Залізного трону.

— Ти мене за дурня маєш, Обаро? — зітхнув князь.— Ти багато чого не відаєш. Такі речі ліпше тут не обговорювати, бо їх може почути хто завгодно. Якщо ти вмієш тримати язика за зубами, я тобі розповім... *Повільніше*,— здригнувся він,— якщо бодай трошки мене любиш. Я оце щойно так підстрибнув, що мені немов ножа в коліно устромили.

Обара наполовину стишила ходу.

— То що ти збираєшся робити?

Відповіла її сестра Тієна.

— Те, що й завжди,— муркнула вона.— Зволікати, напускати туману, ухилятися. Ніхто цього не вміє так добре, як наш хоробрий дядечко.

— Ти його ображаєш,— сказала князівна Аріанна.

— Ану замовкніть, ви всі,— наказав князь.

Лише надійно зачинивши двері у свою світлицю, він розвернув своє крісло до жінок. Навіть від такого мінімального зусилля він засапався, а мирське покривало, яким накриті були ноги, потрапило при розвороті між двома шпичцями, тож довелося його притримати, щоб не порвалося. Під покривалом ховалися мертвотно-бліді ноги з обвислою шкірою. Обидва коліна почервоніли й набрякли, а пальці

були мало не фіолетові, вдвічі більші за свій звичайний розмір. Арео Гота бачив їх уже тисячу разів, але й досі не міг на них дивитися.

— Батьку, дозволь допомогти,— підійшла князівна Аріанна.

Князь нарешті висмикнув покривало.

— З покривалом я ще здатен упоратися сам. Бодай це мені під силу.

Тільки це й було йому під силу. Ноги не слухалися його вже три роки, хоча в руках і плечах ще лишалося трохи моці.

— Принести князеві чарочку макового молочка? — запитав мейстер Калеот.

— Від такого болю допоможе хіба що відерце. Дякую, не треба. Мені потрібна ясна голова. Сьогодні ви мені вже не знадобитесь.

— Гаразд, князю,— уклонився мейстер Калеот, досі стискаючи рожевими долоньками голову сера Грегора.

— Я це заберу,— висмикнула в нього череп Обара Санд і так і тримала на витягнутій руці.— Який був із себе Гора-на-коні? Звідки нам знати, що це він? Можна було просто облити голову смолою. Навіщо було обчищати до кістки?

— Смола б вимастила скриньку,— припустила леді Нім, а мейстер Калеот поквапився геть.— Ніхто не бачив, як помер Гора, ніхто не бачив, як йому рубали голову. Зізнаюся, мене це непокоїть, але чого та сучка-королева хоче досягнути, обдурюючи нас? Якщо Грегор Кліган досі живий, правда рано чи пізно вилізе. Він був вісім футів на зріст, такого другого у всьому Вестеросі немає. Якщо з'явиться хтось такий знову, Серсі Ланістер виставить себе брехухою перед усіма Сімома Королівствами. Вона не така дурна, щоб так ризикувати. У чому її вигода?

— Без сумніву, череп великий, як треба,— сказав князь.— Та й ми знаємо, що Оберин смертельно ранив Грегора. Різні наші джерела свідчили однаково: Кліган помирав повільно, у страшних муках.

— Як батько і хотів,— сказала Тієна.— Сестри, ну справді, я добре знаю, якою батько скористався отрутою. Якщо спис бодай дряпнув шкіру Гори, Кліган мертвий, і байдуже, який він був здоровань. Можете сумніватися у словах молодшої сестри, але не сумнівайтеся у батькові.

— Я ніколи не сумнівалася і не збираюся,— наїжачилася Обара і жартівливо поцілувала череп.— Непоганий початок, що не кажіть.

— Початок? — недовіжливо перепитала Еларія.— Боги бережіть! Краще б це був кінець. Тайвін Ланістер мертвий. Мертві Роберт Баратеон, Ейморі Лорч, а тепер і Грегор Кліган — усі, хто доклав руку до вбивства Елії з дітьми. Навіть Джофрі, який ще не народився, коли померла Елія. Я на власні очі бачила, як він загинув, хапаючись за горло й не в змозі дихнути. Хто ще лишився? Невже мають померти ще й Мірселла і Томен, щоб упокоїлися привиди Рейніс і Ейгона? Як це все закінчити?

— Закінчити кров'ю, бо все почалося з крові,— сказала леді Нім. — Закінчити руїною Кичери Кастерлі: нехай проллється сонце на личинок і хробаків, які там завелися. Закінчити повним крахом Тайвіна Ланістера і всіх його планів.

— Та він уже загинув від рук власного сина,— кинула у відповідь Еларія.— Чого ти ще хотіла?

— Хотіла, щоб він загинув від моїх рук,— сказала леді Нім, сідаючи у крісло, і її довга чорна коса, перекинута через плече, упала їй на коліна. У неї на чолі був такий самий мисик волосся, як у батька. Під ним блищали великі очі. Темні як вино вуста розтягнулися у вкрадливій посмішці.— У такому разі його смерть не була б такою легкою.

— Сер Грегор і справді якийсь самотній,— промовила Тіена своїм солодким голоском, як у септи.— Певна, не відмовився б від товариства.

Щоки в Еларії були мокрі від сліз, а темні очі блищали. «В ній відчувається сила, навіть коли вона плаче»,— подумав капітан.

— Оберин мріяв помститися за Елію. Тепер ви троє мрієте помститися за нього. У мене, нагадую, четверо доньок. Ваших сестер. Моїй Елії чотирнадцять, вона майже доросла. Обеллі дванадцять, вона от-от розквітне. Вони обожнюють вас, як Дорія і Лореза обожнюють їх. Якщо ви загинете, Ел і Обелла теж мають мститися за вас, а потім Дорія і Лорі — за них? І так воно триватиме вічно? Повторюю: як це все закінчити?! — Еларія Санд поклала руку на голову Гори.— У мене на очах помер ваш батько. Ось його вбивця. Зможу я взяти його череп у ліжку, щоб мене втішав ночами? Зможе він мене смішити, складати для мене пісні, піклуватися про мене у старості й у хворобі?

— Чого ви хочете від нас, міледі? — запитала леді Нім.— Щоб ми склали списи, всміхнулися й забули про всі завдані нам образи?

— Війна буде, хочемо ми цього чи ні,— сказала Обара.— На Залізному троні сидить малолітній король. Лорд Станіс захопив Стіну і збирає під свій прапор північан. Дві королеви гризуться за Томена, як дві сучки за кістку. Залізні захопили Щити й роблять набіги на Мандері, проникаючи в саме серце Розлогів, а це означає, що Небосад теж буде вельми заклопотаний. Наші вороги роз'єднані. Отже, зараз — найкращий час.

— Найкращий час для чого? Наробити побільше черепів? — Еларія Санд обернулася до князя.— Вони не розуміють. Я більше не можу це слухати.

— Повертайся до дівчаток, Еларіє,— сказав до неї князь.— Присягаюся, їх ніхто не скривдить.

— Князю,— поцілувала вона його в чоло й вийшла. Арео Гота сумно провів її очима. «Добра вона жінка».

Коли вона пішла, заговорила леді Нім:

— Я знаю, що вона кохала батька, але ж цілком очевидно, що вона його ніколи не розуміла.

Князь кинув на неї дивний погляд.

— Вона розуміла більше, ніж здатна зрозуміти ти, Найміріє. І з нею ваш батько був щасливий. Зрештою, добре серце, можливо, вартує більше, ніж гордість а чи доблесть. Але хай там як, а є речі, яких Еларія не знає і не повинна знати. Війна вже почалася.

— Так,— розсміялася Обара,— про це подбала наша люба Аріанна.

Князівна спалахнула, а на обличчі її батька, бачив Гота, пробіг гнів.

— Вона зробила це не так заради себе, як заради вас. Тож я б на вашому місці з неї не глузував.

— Я її похвалила,— заперечила Обара Санд.— Відтягуй, напускай туману, ухиляйся, прикидайся і зволікай, скільки заманеться, дядьку, але у Водосаду сер Балон усе одно навіч побачить Мірселлу й не зможе не помітити, що їй бракує вуха. А коли дівчинка розповість йому, що ваш капітан розрубав Аріса Окгарта від шиї до паху отою своєю сталевою дружиною, ну...

— Ні,— підскочила князівна Аріанна з подушки, на якій сиділа, й поклала долоню Готі на руку.— Все було не так, сестро. Сера Аріса убив Герольд Дейн.

Гадюки перезирнулися.

— Темнозір?

— Так, це зробив Темнозір,— сказала маленька князівна.— І Мірселлу він намагався убити. І вона саме це і розповість серові Балону.

— Ну, бодай це правда,— посміхнулася Нім.

— Це все правда,— сказав князь, болісно кривлячись. «Йому боляче через подагру чи через брехню?» — А тепер сер Герольд утік у Стрімкий Скит, де ми не можемо його дістати.

— Темнозір,— пробурмотіла Тієна і хихикнула.— А чом би й ні? Це все його рук справа. Та чи повірить сер Балон?

— Повірить, якщо почує це від Мірселли,— запевнила Аріанна. Обара пирхнула.

— Може, сьогодні вона збреше, завтра збреше, але рано чи пізно вона розповість правду. І якщо ми відпустимо сера Балона назад на Королівський Причал, де він розповість цю історію, заб'ють барабани і проллється кров. Його не можна відпускати.

— Ми, звісно, можемо його вбити,— сказала Тієна,— але тоді доведеться вбивати і всіх, хто прибув з ним, навіть отих милих маленьких зброєносців. А ця справа трішки... брудна.

Князь Доран заплющив і розплющив очі. Гота бачив, як під покривалом тремтить його нога.

— Якби ви не були доньками мого брата, я б вас усіх трьох запроторив назад до камер і тримав там до посиніння. Але натомість я збираюся взяти вас із собою до Водосаду. Якщо маєте голову на плечах, ви там зможете отримати цінний урок.

— Урок? — перепитала Обара.— Що там є, крім голих дітлахів?

— Ну,— промовив князь,— я розповів серові Балону легенду, але не до кінця. Дітлахи хлюпалися у водоймах, а Данерис спостерігала за ними, сидячи серед апельсинових дерев, і тут вона збагнула одну річ. Вона не могла відрізнити шляхетних дітей від низькородних. Голяка вони всі були просто діти. Всі невинні та вразливі, всі заслуговували на довге життя, любов і захист. «Ось твоє королівство,— сказала вона своєму синові та спадкоємцю,— пам'ятай про них, хай що робитимеш». Моя матір сказала мені ці самі слова, коли я виріс і покинув водойми. Князь із легкістю може скликати списи, але зрештою розплачуються за це діти. І заради них мудрий князь не

починатиме війни без вагомих підстав, а тим паче не починатиме війни, в якій йому не перемогти.

Я не сліпий і не глухий. Я знаю, що ви всі вважаєте мене слабаком, наляканим і немічним. Але ваш батько знав мене краще. Оберни і справді був як гадюка: смертоносний, небезпечний, непередбачуваний. Наступити на нього не наважився б ніхто. А я був як трава — приємна, м'яка, ароматна, вона гойдається від кожного повіву вітру. Хто боїться наступати на траву? Проте саме в траві ховається від ворогів гадюка, саме з трави нападає. Ми з вашим батьком працювали в тіснішій спілці, ніж ви здогадувалися... але його більше немає. І постає питання: чи можу я довірити його донькам посісти його місце?

Гота по черзі роздивлявся трьох сестер. Обара: близько посаджені очі й мишасті коси, завжди ходить у дубленій шкірі з іржавими заклепками. Наймірія: лінива, елегантна, з оливковою шкірою, з чорною косою, обплетеною дротом червоного золота. Тієна: блакитноока й білява, жінка-дитина з м'якими ручками й вічними смішками.

Тієна відповіла за всіх трьох.

— Важко не робити нічого, дядьку. Дай нам завдання, будь-яке завдання, і ти побачиш, які ми віддані й слухняні — будь-який князь позаздрить.

— Приємно чути,— озвався князь,— але словеса — це суховій. Ви — доньки мого брата, я вас люблю, однак я вже затямив, що довіряти вам не можна. Мені потрібна обітниця. Ви присягаєтеся служити мені й виконувати мої накази?

— Якщо без цього не обійтися,— сказала леді Нім.

— Тоді присягніться просто зараз, могилою свого батька.

Обара потемніла з обличчя.

— Якби ти не був моїм рідним дядьком...

— А я таки твій дядько. І твій князь. Присягайтеся — або забирайтеся.

— Присягаюся,— сказала Тієна.— Батьковою могилою.

— Присягаюся,— сказала леді Нім.— Оберином Мартелом, Червоним Гадом Дорнським, який був справжнім чоловіком, кращим за тебе.

— Ага,— приєдналася Обара.— Я теж. Батьком. Присягаюся.

Князь трохи розслабився. Гота бачив, як він відкинувся й осів у кріслі. Простягнув долоню, і князівна Аріанна, підійшовши, взяла його за руку.

— Розкажи їм, батьку.

Князь Доран уривчасто зітхнув.

— Дорн досі має друзів при дворі. Друзів, які розповідають нам те, що для нас не призначалося. Запрошення, яке прислала нам Серсі, це пастка. Тристан не повинен доїхати до Королівського Причалу. Дорогою, десь у королівському лісі, на загін сера Балона Свона мають напасти беззаконники, і мій син загине. Мене запрошують до двору лише для того, щоб я сам став свідком нападу, бачив усе на власні очі й тому не винуватив королеву. А беззаконники? Вони, нападаючи, мають горлати «Недоросток, Недоросток». Сер Балон, можливо, навіть краєм ока помітить Куця, але більше ніхто його не зауважить.

Арео Гота і припустити не міг, що гадюк можна чимось вразити. Але він помилявся.

— Семеро спасіть,— прошепотіла Тіена.— Тристан?! Але навіщо?

— Ця жінка збожеволіла,— сказала Обара.— Він же зовсім хлопчик.

— Це страхітливо,— мовила леді Нім.— Я б у житті не повірила, що на таке здатен лицар королівської варти.

— Вони присягаються служити, як-от мій капітан,— сказав князь.— Я теж спочатку сумнівався, але ви самі бачили, як раптом затнувся сер Балон, коли я запропонував плисти морем. Корабель зруйнував би королеві всі плани.

— Віддай мені мого списа, дядьку,— розчервонілася Обара.— Серсі прислала нам голову. Ми їй відішлемо цілий мішок.

Князь Доран підніс руку. Кісточки на ній були темні, як вишні, й майже такі самі великі.

— Сер Балон — гість під моїм дахом. Він їв зі мною хліб і сіль. Я його не чіпатиму. Ні. Ми поїдемо у Водосад, де він вислухає Мірселлину оповідь і відішле королеві крука. Дівчинка попросить його вистежити чоловіка, який її скривдив. Якщо Свон саме такий, яким видався мені, відмовитися він не зможе. Обаро, ти проведеш його у Стрімкий Скит, щоб притиснути Темнозора в його лігві. Не прийшов ще час Дорну відкрито виступати проти Залізного трону, тож нам

доведеться повернути Мірселлу матері, однак я з нею не поїду. Це буде твоє завдання, Найміріє. Ланістерам це не сподобається, так само як не сподобалося, коли замість мене до них приїхав Оберин, однак відмовити нам вони не наважаться. А нам потрібен і голос у раді, і вухо при дворі. Але будь обережна: Королівський Причал — гадюче кубло.

— Дядьку,— посміхнулася леді Нім,— я ж обожнюю гадюк.

— А я? — запитала Тієна.

— Твоя мати була септа. Оберин якось розповів мені, що вона тобі ще в колисці читала з «Семикутної зірки». Тобі теж слід поїхати на Королівський Причал, але на інший пагорб. Зоря і Меч зараз саме реформуються, і новий верховний септон зовсім не така маріонетка, як попередні. Постарайся наблизитися до нього.

— Чом би й ні? Біле мені личить. Я в ньому така... чиста.

— Добре,— сказав князь.— Добре.

Якусь мить він повагався.

— Якщо... якщо дещо станеться, я вас повідомлю. У грі престолів усе дуже швидко змінюється.

— Я впевнена, ви нас не підведете, сестрички,— підійшла Аріанна до кожної з них по черзі й, беручи за руку, легенько поцілувала у уста.— Обаро, ти така запекла. Найміріє, сестричко. Тієно, люба. Я вас усіх люблю. Вам світитиме сонце Дорну.

— *Нескорені, незламні, непохитні*,— промовили гадюки одностайно. Коли вони пішли, Аріанна затрималася. Залишився на своєму місці й Арео Гота.

— Вони — справжні доньки свого батька,— сказав князь.

— Троє Оберинів з цицьками,— всміхнулася маленька князівна.

Князь Доран розсміявся. Гота вже так давно не чув його сміху, що й забув його дзвін.

— Я й досі вважаю, що на Королівський Причал мала б їхати я, а не леді Нім,— мовила Аріанна.

— Це занадто небезпечно. Ти — моя спадкоємиця, майбутнє Дорну. Твоє місце зі мною. І дуже скоро в тебе буде інше завдання.

— І ще останнє: лист. Ти отримав новини?

Князь Доран таємниче усміхнувся.

— З Ліса. На воду спускається великий флот. Переважно волантиські кораблі, які везуть війська. Ні слова про те, хто вони й

куди прямують. Ходять чутки про слонів.

— Не про драконів?

— Про слонів. Однак не так уже складно заховати молодого дракона у трюмі великого кога. На морі Данерис найбільш вразлива. На її місці я б свої наміри приховував, скільки це можливо, щоб захопити Королівський Причал зненацька.

— Гадаєш, Квентин буде з ними?

— Може бути. А може, й ні. З того, де вони причалять, ми точно дізнаємося, чи вони пливуть у Вестерос, Якщо Квентин зможе, привезе її у верхів'я Зеленокровиці. Але нема чого про це зараз говорити. Поцілуй мене. На світанку ми від'їжджаємо у Водосад.

«Це означає — опівдні»,— подумав Гота.

Пізніше, коли Аріанна вже пішла, він, відклавши барду, відніс князя Дорана в ліжку.

— Поки Гора не розбив моєму братові голову, в цій Війні п'ятьох королів не загинув жоден дорнянин,— стиха пробурмотів князь, коли Гота накривав його ковдрою.— Скажи мені, капітане, це мене ганьбить чи робить мені честь?

— Не мені судити, князю.

«Служити. Захищати. Коритися. Прості обітниці для простих людей». Оце й усе, що він знав.

Джон

У передсвітанковій холоднечі Вал чекала біля брами, горнучись у таку величезну ведмежу шубу, що вона й на Сема б налізла. Поряд стояв загнuzданий гарон під сідлом, сивий і кошлатий, з більмом на оці. Разом з нею були Маллі та Стражденний Ед — парочка химерних вартових. У холодне чорне повітря з рота в них вилітала пара.

— Ви їй дали сліпого коня? — не міг повірити Джон.

— Він сліпий тільки наполовину, м'лорде,— заперечив Маллі.— А так це добрий кінь.

Він поплескав гарона по шиї.

— Кінь, може, і сліпий, а я — ні,— сказала Вал.— І знаю, куди їду.

— Міледі, не треба вам цього робити. Ризик...

— ...беру на себе, лорде Сноу. Я не якась там південка, я — жінка з вільного народу. Я знаю ліс краще за всіх ваших чорних розвідників. Для мене там примар немає.

«Дуже сподіваюся». Джон саме на це й розраховував — покладався на те, що Вал удасться справа, яка не вдалася Блекджекові Булверу і його товаришам. Він мав надію, що їй нема чого боятися кривди від вільного народу... але вони обоє добре знали, що дикуни не єдині підстерігають у цьому лісі.

— Харчів у вас достатньо?

— Сухарі, твердий сир, вівсяне печиво, солонка тріска, яловичина й баранина, а ще міх солодкого вина, щоб змити з рота всю цю сіль. З голоду не помру.

— Тоді час їхати.

— Даю вам слово, лорде Сноу. Я повернуся — з Тормундом чи без нього,— сказала Вал, зиркнувши на небо. На ньому світився півмісяць.

— Чекайте на мене в перший день повні.

— Гаразд.

«Не підведи,— подумав Джон,— бо Станіс мені голову відрубає».

«Даси слово, що не відпустиш королівну?» — спитав король, і Джон пообіцяв не відпускати. «Однак Вал — ніяка не королівна. Я це казав йому з півсотні разів». Слабеньке виправдання для недотриманого слова. Батько б не схвалив. «Я — меч, який боронить людську державу,— нагадав собі Джон,— і це, в кінцевому підсумку, важить більше, ніж честь одного чоловіка».

Тунель крізь Стіну був темний і холодний, як черево крижаного дракона, й виткий, наче змія. Стражденний Ед зі смолоскипом у руці йшов на чолі. Ключі від трьох чавунних ґрат зі штабами завтовшки з людську руку, які перегороджували прохід, були у Маллі. На всіх трьох брамах чатові, притискаючи до чола кісточки пальців, віддавали Джонові честь і водночас відверто роздивлялися Вал і її гарона.

Коли випірнули з північного боку Стіни, проминувши товсті свіжовистругані дерев'яні двері, дикунська королівна на мить зупинилася, задивившись на засипане снігом поле, де король Станіс переміг у битві. За ним чекав примарний ліс, темний і тихий. Світло півмісяця посріблило медові коси Вал і вибілило щоки. Вона глибоко вдихнула.

— Яке солодке повітря!

— Мій язик надто нечутливий. Я відчуваю тільки холод.

— Холод? — легенько розсміялася Вал.— Ні, це ще не холод. Коли прийде справжній холод, буде боляче дихати. Коли приходять Чужі...

Сама думка про це викликала тривогу. Шестеро розвідників, яких вислав Джон, так досі й не повернулися. «Ще надто рано. Вони ще можуть повернутися». Але інший голос у ньому промовляв: «Вони всі мертві, всі. Ти їх послав на смерть, а зараз посилаєш Вал».

— Перекажіть Тормундові мої слова.

— Можливо, він їх не візьме до уваги, але він їх вислухає,— вона легенько поцілувала його в щоку.— Дякую, лорде Сноу. І за напівсліпого коника, і за солону тріску, і за вільне повітря. За надію.

Їхнє дихання змішувалося в повітрі, як білий туман. Відсунувшись, Джон Сноу мовив:

— Єдина вдячність, яка мені потрібна...

— ...це Тормунд Велетозгуб. Ага,— сказала Вал, натягуючи каптур ведмежої шуби. В коричневому хутрі виднілася сивина.— Одне питання, перш ніж я поїду. Це ви вбили Ярла, мілорде?

— Ярла вбила Стіна.

— Так мені казали. Просто хотіла пересвідчитися.

— Даю вам слово. Я його не вбивав.

«Хоча міг би, якби все пішло по-іншому».

— Тоді прощайте,— сказала вона майже грайливо.

Джон Сноу був не в гуморі для ігор. «Надто холодно й темно для ігор, і година вже пізня».

— До побачення. Ви ж повернетесь. Бодай заради хлопчика.

— Заради Крастерового сина? — стенула вона плечима.— Він мені ніхто.

— Я чув, як ви йому співаєте.

— Я співала для себе. Хіба я винна, що він слухав? — на вуста їй набігла легенька усмішка.— Від співу він сміється. Ой, ну гаразд. Він дуже миле маленьке чудовисько.

— Чудовисько?

— Це його молочне ім'я. Мусила ж я його якось називати. Глядіть, щоб він завжди був у теплі й безпеці. Заради його матері й заради мене. І тримайте його подалі від червоної жінки. Вона знає, хто він. Вона багато чого бачить у своєму полум'ї.

«Арію»,— подумав Джон, сподіваючись, що так і є.

— Попіл і золу,— натомість сказав він.

— Королів і драконів.

«Знову дракони!» На мить Джон немов навч їх побачив — як вони звиваються в нічній темряві, як проступають у морі полум'я обриси темних крил.

— Якби знала, забрала б у нас хлопця. Маю на увазі Даллиного сина, а не ваше чудовисько. Одне слівце на вухо королю — і кінець усьому...— («Кінець мені. Станіс розцінив би це як зраду».)— Якщо вона знала, навіщо допустила це?

— Бо їй це було вигідно. Полум'я мінливе. Ніколи не знаєш, куди подме,— сказала Вал, поставила ногу в стремено й, застрибнувши в сідло, поглянула з сідла униз.— Пам'ятаєте слова, які вам сказала моя сестра?

«Чародійство — меч без руків'я, і надійно взяти його в руку неможливо». Але Мелісандра має рацію: коли ти в оточені ворогів, навіть меч без руків'я кращий, ні його відсутність.

— От і добре,— Вал розвернула коня на північ.— Тоді до першої ночі повного місяця.

Проводжаючи її поглядом, Джон міркував, чи ще побачить це обличчя. «Я не якась там південка,— подумки чув він її слова,— я — жінка з вільного народу».

— Байдуже, що там вона каже,— буркнув Стражденний Ед, коли Вал зникла за соснами-солдатами.— Повітря таке холодне, що дихати боляче. Я б і не дихав, але тоді болить ще більше,— він потер руки.— Все це погано закінчиться.

— Ви так про все говорите.

— Ага, м'лорде. І зазвичай так воно й виходить.

Маллі прочистив горло.

— М'лорде! Дикунська королівна, ви її відпустили, хлопці почнуть патякати...

— ...що я і сам наполовину дикун — перекинчик, який зібрався продати королівство нальотчикам, людожерам і велетам,— сказав Джон: йому не треба було зазирати в полум'я, щоб знати, які про нього ходять плітки. Найгірше те, що ці плітки не такі вже й безпідставні.— Слова — це суховій, який не віє на Стіні. Ходімо.

Було ще темно, коли Джон зайшов у свої покої за зброярнею. Як виявилось, Привид ще не повертався. «Досі полює». Великий білий деривовк останнім часом майже ніколи не сидів удома — у пошуках дичини він забігав на полюванні далі й далі. З усім цим людом на Стіні, ще й з дикунами у Кротівці, всі пагорби й поля поблизу Чорного замку вже вичищені вщент, а дичини тут і так було небагато. «Зима на підході,— подумав Джон.— Як швидко — надто швидко». Не відомо, чи доживуть вони до весни.

Стражденний Ед сховався на кухню і приніс кухоль брунатного елю й накритий таріль. Під покришкою Джон виявив три качиних яйця, підсмажених на смальці, смужку шинки, дві ковбаски, кров'янку й півбуханця теплого хліба щойно з печі. Джон з'їв хліба з половинкою яйця. Він би ще й шинку з'їв, але крук устиг її вихопити перший.

— Злодій,— зронив Джон, коли птах злетів на лутку над дверима, щоб там проковтнути свій трофей.

— Злодій,— погодився крук.

Джон відкусив від ковбаски. Він саме змивав її смак з рота ковтком елю, коли повернувся Стражденний Ед і доповів, що за дверима чекає Бовен Марш.

— З ним Отел і септон Селадар.

«Швидко вони». Цікаво, хто саме поширює чутки й один він чи таких багато.

— Нехай заходять.

— Ага, м'лорде. Але стережіть від них ковбаски. У них голодний вигляд.

Однак Джон не вжив би слово «голодний». Нетверезому септону Селадару явно хотілося похмелитися драконовим полум'ям, яким він підігрівався напередодні, а головний розвідний Отел Ярвик мав такий вигляд, наче ковтнув нестравної гидоти. Бовен Марш був сердитий. Джон бачив це в його очах, у стиснутих вустах, у рум'янці на круглих щоках. «Вони червоні зовсім не від холоду».

— Сідайте, будь ласка,— припросив Джон.— Хоче випити або поїсти?

— Ми поснідали в їдальні,— буркнув Марш.

— А я б не відмовився,— сказав Ярвик, сідаючи на стілець.— Дякую за пропозицію.

— Може, трохи вина? — зронив септон.

— Зерна,— вереснув крук з лутки.— Зерна, зерна.

— Вина септонові й тарілку нашому головному будівничому,— звелів Джон Стражденному Едові.— Птахові нічого.

Він знов обернувся до гостей.

— Вас цікавить Вал.

— Та інші питання,— відповів Бовен Марш.— Брати занепокоєні, м'лорде.

«І хто ж це уповноважив вас виступати від їхнього імені?»

— Я також. Отеле, як просуваються роботи у Ночефорті? Я отримав листа від сера Акселя Флорента, який підписується як «правиця королеви». Він пише, що королева Селіза незадоволена своїми покоями у Східній-варті-на-морі й хоче негайно переїхати у новий замок свого чоловіка. Це можливо?

Ярвик знизав плечима.

— Більшу частину фортеці ми відновили, перекрили дах на кухні. Ще потрібно завезти харчі, меблі й дрова, але переїздити можна. Хоча, певна річ, там не так затишно, як у Східній варті. Ще й далеко до кораблів, якщо її світлості раптом закортить поїхати від нас, але... ну, жити там можна, хоча знадобиться ще багато років, щоб зробити з того місця справжній замок. Було б швидше, якби ми мали більше будівничих.

— Можу дати вам велета в помічники.

Отел аж здригнувся.

— Оте чудовисько у дворі?

— Шкіряк каже, його звати Вун Вег Вун Дар Вун. Знаю, спробуй ще вимови. Шкіряк кличе його Вун-Вун, і той наче не проти.

Вун-Вун дуже мало нагадував велетів з казок старої Нан — здоровезних дикунів, які в ранішню кашу замість молока підливали кров і пожирали цілих биків, разом з рогами й копитами. Цей велет узагалі не їв м'яса, зате у нього викликав священний трепет кошик коренеплодів, і він своїми великими квадратними зубами трощив цибулю, брукву й навіть сиру тверду ріпу.

— Він радо все виконує, іноді тільки важко йому пояснити, що саме ти від нього хочеш. Він розмовляє якоюсь говіркою давньої мови, але загальної мови не знає. Затє він невтомний, а силу має дивовижну. Здатен працювати за дванадцятьох.

— Я... мілорде, хлопці не згодяться... та велети, здається, людожери... ні, мілорде, дякую, але хто наглядатиме за цим створінням, у мене нема людей, він...

Джон зовсім не здивувався.

— Як хочете. Тоді ми залишимо велета тут.

Якщо по правді, йому б зовсім не хотілося розлучатися з Вун-Вуном. «Нічого ти не знаєш, Джоне Сноу»,— сказала б Ігритта, але Джон, коли мав нагоду, перемовлявся з велетом за посередництва Шкіряка чи когось із вільних людей, яких забрали з гаю, тож уже дізнався доволі багато про велетів і їхню історію. Шкода, що Сема немає, щоб це все позаписувати.

Але, звісно, він не міг не бачити небезпеки, яку являв собою Вун-Вун. Опинившись під загрозою, велет люто кидався на всіх, а сили він мав стільки, що своїми здоровезними ручищами міг роздерти людину навпіл. Джонові він нагадував Годора. «Це Годор, тільки удвічі

більший, удвічі дужчий і удвічі дурніший». Думка про це протверезила б і септона Селадара. Але якщо у Тормунда є велети, Вун Вег Вун Дар Вун міг би допомогти вести з ними перемовини.

Мормонтів крук роздратовано забуркотів, бо внизу розчинилися двері, засвідчивши повернення стражденного Еда з вином і тарілкою яєць і ковбасок. Поки Ед наливав, Бовен Марш нетерпляче очікував і продовжив розмову, лише коли той знову пішов.

— Толет — гарна людина, його всі люблять, а Залізний Емет — чудовий військовий інструктор,— заговорив він.— Однак ходять розмови, що ви збираєтеся відіслати їх геть.

— У Довгому Кургані потрібні гарні люди.

— У Блудному Кургані, як його вже називають хлопці,— сказав Марш,— але нехай. Це правда, що замість Емета ви хочете зробити військовим інструктором цього лютого Шкіряка? Цю посаду зазвичай віддають лицарям, у крайньому разі — розвідникам.

— Шкіряк і справді лютий,— м'яко погодився Джон.— Тут я не сперечаюся. Особисто випробував його у дворі. Зі своєю кам'яною сокирою він не менш небезпечний, ніж більшість лицарів — з крицею замкової роботи. Погоджуюся: він не такий терплячий, як хотілося б, і дехто з хлопців його страшенно боїться... але це й на краще. Одного дня їм доведеться прийняти справжній бій, і заздалегідь пізнати трохи страху їм не завадить.

— Він дикун.

— Був дикуном, поки не дав обітниці. Тепер він — наш побратим. І він здатен навчити хлопців не лише вправлятися з мечем. Їм не завадить підхопити кілька слів давньою мовою і трохи навичок, які має вільний народ.

— Вільний,— пробурмотів крук.— Король. Зерна.

— Хлопці йому не довіряють.

«Хто саме? — міг би запитати Джон.— Скільки їх?» Але це може завести розмову не туди.

— Мені дуже прикро. Що ще?

Заговорив септон Селадар.

— Отой хлопчина Шовк. Подейкують, ви збираєтеся зробити його своїм стюардом і зброєносцем замість Толета. Мілорде, хлопець — повійник... він... не побоюся цього слова... лицемірний *педераст* із борделів Старгорода.

«А ви — п'яниця».

— Ким він був у Старгороді, нас не обходить. Він швидко вчиться, має гострий розум. Інші новобранці спершу його зневажали, але він хутко завоював їхню прихильність і подружився з ними. У бою він безстрашний, а ще трохи вміє читати й писати. Він має впоратися з простим завданням приносити мені їсти і сідлати коня, вам так не здається?

— Скоріш за все,— сказав Бовен Марш із кам'яним обличчям,— але братчикам це не подобається. Традиційно командувачі беруть собі у зброєносці хлопців шляхетного походження, яких поступово й самих готують до командування. Чи мілорд гадає, що Нічна варта піде колись у бій під проводом повійника?

Джон не витримав.

— Ходила під проводом і гірших. Старий Ведмідь лишив для свого наступника кілька застережних нотаток щодо декого з братів. У Тінявій вежі кухар любляв гвалтувати септ, а потім на позначення чергової жертви таврував у себе на тілі семикутну зірку. Ліва рука у нього в зірках від зап'ястка до ліктя, а ще в нього повно зірок на литках. У Східній варті є вояк, який підпалив батьківський будинок, підперши двері. Дотла згоріла вся його родина — всі дев'ятеро. Хай чим займався Шовк у Старгороді, тепер він наш брат, і він *стане* моїм зброєносцем.

Септон Селадар хильнув вина. Отел Ярвик наколов на ніж ковбаску. Бовен Марш сидів червоний з обличчя. Крук, ляснувши крилами, зронив: «Зерна, зерна, убий». Нарешті лорд-стюард прочистив горло.

— Певен, вашій милості краще знати. Можна поцікавитися отими трупами в крижаних камерах? Хлопці тривожаться, та ще й доводиться тримати їх під вартою! Ми марнуємо двох добрих вояків — хіба що ви боїтеся...

— ...що вони повстануть з мертвих? Я на це і сподіваюся.

— Семеро спасіть,— збліднув септон Селадар. По підборіддю в нього червоною цівкою побігло вино.— Лорде-командувачу, блідавці — протиприродні чудовиська. Мерзота в очах богів. Ви ж... ви ж не збираєтеся з ними *розмовляти*?

— А вони *здатні* розмовляти? — запитав Джон Сноу.— Не думаю, але напевно я не знаю. Може, вони й чудовиська, але до смерті

вони були людьми. Скільки людського в них лишилося? Той, якого я зарізав, збирався вбити лорда-командувача Мормонта. Отож він явно пам'ятав, хто це і де його шукати.

Джон не сумнівався: мейстер Еймон одразу зрозумів би його мету; Сем Тарлі страшенно перелякався б, але також зрозумів.

— Лорд-батько вчив мене, що ворога потрібно знати в обличчя. А ми дуже мало знаємо про блідавців, а ще менше — про Чужих. Тому треба довідатися більше.

Але ця відповідь не сподобалася гостям. Септон Селадар, граючись із кристалом, який висів у нього на шії, промовив:

— Я вважаю, це нерозумно, лорде Сноу. Молитимуся Стариці, щоб високо піднесла свій ліхтар і освітила вам шлях до мудрості.

Джонові урвався терпець.

— Нам усім не завадить трохи мудрості, це точно...— («Нічого ти не знаєш, Джоне Сноу»).— То поговоримо нарешті про Вал?

— Отже, це правда? — запитав Марш.— Ви її випустили.

— За Стіну.

— Королівський трофей! — ахнув септон Селадар.— Його світлість розгнівається, довідавшись, що її немає.

— Вал повернеться.

«Раніше за Станіса, дайте боги».

— Звідки ви знаєте? — поцікавився Бовен Марш.

— Вона так сказала.

— А що як вона збрехала? А що як з нею трапиться лихо?

— Ну, тоді у вас буде шанс обрати лорда-командувача собі до вподоби. А поки що, боюся, вам доведеться терпіти мене,— Джон ковтнув елю.— Я відіслав її на пошуки Тормунда Велетозгуба, щоб вона передала йому від мене пропозицію.

— Можна дізнатися яку?

— Таку саму, як я робив у Кротівці. Їжа, дах над головою і мир в обмін на те, що він з усією своєю потугою приєднається до нас у боротьбі проти спільного ворога й допоможе утримати Стіну.

Бовена Марша, схоже, це не здивувало.

— Ви хочете пустити його на цей бік,— сказав він таким тоном, немов знав це від самого початку.— Відчинити браму для нього і його поплічників. Для сотень, тисяч дикунів.

— Якщо у нього їх стільки лишилося.

Септон Селадар осінив себе знаком зірки. Отел Ярвик крекнув. Бовен Марш промовив:

— Це можуть розцінити як державну зраду. Це дикуни. Брутальні нальотчики і гвалтівники, звірі, а не люди.

— Тормунд не такий,— сказав Джон,— так само як і Манс Рейдер. Та навіть якби все, що ви кажете, було правдою, вони все одно люди, Бовене. Живі люди, як ви і я. Зима на підході, мілорди, й коли вона прийде, нам, живим людям, доведеться стати пліч-о-пліч проти мертвих.

— Сноу,— кракнув крик лорда Мормонта.— Сноу, Сноу.

Джон не звернув на нього уваги.

— Ми зараз допитуємо дикунів, яких привели з собою з гаю. Кількоро з них розповіли цікаву історію про полісунку на ім'я Кума Кротиця.

— Кума *Кротиця*? — перепитав Бовен Марш.— Не буває таких імен.

— Начебто вона мешкає у норі під дуплистим деревом. Правда це чи ні, а їй було видіння про те, як прибуває цілий флот кораблів і забирає весь вільний народ за вузьке море, у безпечне місце. Тисячі людей, які повтікали після бою, були в такому відчаї, що повірили їй. Кума Кротиця повела їх усіх у Крутодім, де вони мають молитися й чекати визволення з-за вузького моря.

— Я не розвідник,— нахмурився Отел Ярвик,— але... кажуть, Крутодім — нечисте місце. Прокляте. Навіть ваш дядько так казав, лорде Сноу. Чого вони подалися *туди*?

Перед Джоном на столі лежала карта. Він обернув її, щоб усі бачили.

— Крутодім розташований у захищеній бухті, він має глибоку природну гавань, куди може зайти найбільший корабель. Навколо повно дерева й каміння. Вода кишить рибою, а ще неподалік є колонії тюленів і морських корів.

— Це все щира правда, я не сумніваюся,— сказав Ярвик,— але я б у тому місці й ночі не провів. Ви ж знаєте легенду.

Джон знав. Шістсот років тому Крутодім можна було назвати єдиним справжнім містечком на північ від Стіни, аж якось уночі його поглинуло пекло. Усіх мешканців чи то забрали в рабство, чи то порубали на м'ясо — залежно в яку версію легенди вірити, а хати й

хороми охопила пожежа, яка палала так яскраво, що далеко на півдні її побачили чатові на Стіні й подумали, що на півночі встає сонце. Потім на примарний ліс і на Морозне море ще мало не півроку сипався з неба попіл. Купці розповідали, що на місці Крутодому лишилося жахливе руйновище — обвуглені дерева, обгорілі кістки, переповнені трупом води гавані, а з печер скелі, що нависала над поселенням, відлунювали моторошні зойки, від яких у жилах стигла кров.

З тієї ночі сплигло шість століть, але Крутодому і досі всі уникають. Тепер там знову дикий праліс, чув Джон, проте розвідники запевняють, що серед зарослих руїн чайться опирі, біси й пекельні привиди, які жадають крові.

— Я б і сам не обрав такий прихисток,— мовив Джон,— але Кума Кротиця, кажуть, запевняла, що вільний народ знайде спасення саме там, де колись на нього впало прокляття.

Септон Селадар скривив губи.

— Спасення можна знайти лише через Сімох. Ця відьма всіх їх прирекла.

— Але, можливо, врятувала Стіну,— сказав Бовен Марш.— Ми зараз говоримо про ворогів. Нехай собі моляться серед руїн, а якщо їхні боги пошлють їм кораблі, які заберуть їх у кращий світ, тим ліпше. Бо в цьому світі я не маю харчів, щоб їх прогодувати.

Джон стиснув і розтиснув пальці робочої руки.

— Час до часу галери Котера Пайка пропливають повз Крутодім. І він каже, що там нема де заховатися, є тільки печери. «Верескливі печери», як їх прозвали його люди. Кума Кротиця з усіма своїми послідовниками просто загине там від холоду й голоду. Загинуть сотні. Тисячі.

— Тисячі ворогів. Тисячі дикунів.

«Тисячі людей,— подумав Джон.— Чоловіків, жінок і дітей». У грудях спалахнув гнів, але заговорив Джон тихим і холодним голосом.

— Ви справді настільки сліпі — чи просто не хочете бачити? Що, як гадаєте, станеться, коли ці всі вороги помруть?

Крук над дверима пробурмотів:

— Помруть, помруть, помруть.

— Я зараз вам скажу, що станеться,— мовив Джон.— Мерці повстануть — усі сотні й тисячі. Повстануть уже як чорноруки

блакитноокі блідавці — і *прийдуть по нас*,— він зіп'явся на ноги, стискаючи і розтискаючи кулак.— Можете йти.

Септон Селадар підвівся сірий з обличчя й пітний, Отел Ярвик — мов закам'янілий, Бовен Марш — блідий, зі стиснутими вустами.

— Дякуємо за ваш час, лорде Сноу.

Не кажучи більше ні слова, вони пішли.

Тиріон

Свиня мала норів лагідніший, ніж деякі коні, на яких їздив Тиріон. Терпляча і стійка, вона й не рохнула, коли він незграбно виліз їй на спину, й стояла нерухомо, поки він брав щит і спис. Зате коли він узяв повіддя й підбив її під боки п'ятами, вона одразу рушила. Звали її Гарнюня, а до сідла й вуздечки її привчили з поросятка.

Гарнюня побігла по палубі, гуркочучи мальованою дерев'яною збруєю. У Тиріона спітніло під пахвами, з-під величезного, неприпасованого шолома на шрам стікала цівка поту, однак на якусь абсурдну мить він почувався братом Джеймі, який виїздить на турнірне поле зі списом у руці, поблискуючи на сонці золотими обладунками.

Та коли зачувся сміх, мара розвіялася. Він не звитяжець, а просто карлик на свині, який, стискаючи дрючка, розважає знуджених і просяклих ромом матросів у надії поліпшити їм гумор. Десь у глибинах пекла батько аж кипить, а Джофрі гигає. Тиріон відчував на своєму лицедійському обличчі їхні холодні мертві очі — такі самі жадібні, як і очі команди «Селейсорі Корана».

А ось і суперник. П'яно розмахуючи смугастим списом, Пенні їхала на великому сірому собаці, який стрибав по палубі. І щит, і обладунки на ній були червоні, але фарба вже відлущувалася; Тиріонові обладунки були сині. «Не мої. Грошеві. Тільки не мої, нізащо».

Він підбив Гарнюню п'ятами під боки, роблячи випад під крики й улюлюкання матросів. Важко було сказати напевне, підбадьорюють вони чи глузують, хоча він здогадувався. «І навіщо я дозволив умовити себе на участь у цьому фарсі?»

Але відповідь він знав. Уже дванадцять днів, як корабель потрапив у штиль у затоці Зажури. Команда зла, а коли закінчиться ром, розіллється ще більше. Людина не може повсякчас латати вітрила, конопатити течі, рибалити. Джора Мормонт уже чув розмови про те, що карлики не принесли удачі. Й хоча корабельний кок ще час до часу тріпав Тиріона по голові — в надії, що це нарешті прикличе вітер, решта команди, стрічаючи карлика, лише кидала на нього отруйні погляди. Пенні пощастило ще менше, бо кок забрав собі в голову, що удачу можна повернути, лапаючи карлицю за груди. А ще він почав називати Гарнюню Шинкою, і цей жарт уже не видавався таким веселим, як коли його вигадав Тиріон.

«Треба їх посмішити,— вмовляла Пенні.— Треба їм сподобатися. Якщо влаштуємо їм виставу, вони все забудуть. *Будь ласка, м'лорде*». І якось, невідомо як, він погодився. «Мабуть, винен ром». Першим закінчилося капітанське вино. І Тиріон Ланістер виявив, що ромом напиваєшся значно швидше, ніж вином.

Отак він і опинився на Грошевій свині, вдягнений у Грошеві мальовані дерев'яні обладунки, а Грошева сестра вчила його тонкощів потішного герцю, яким вони з братом заробляли на хліб і сіль. У цьому навіть була своя іронія, зважаючи на те, що Тиріон мало не позбувся голови, одного разу відмовившись сидати на собаку на потіху своєму небожеві. Одначе, сидячи на спині у свині, важкувато було оцінити гумор ситуації.

Пенні спритно опустила списа, тупим його кінцем черкнувши суперника по плечу; коли ж Тиріон опустив свого списа, той, страшенно гойдаючись, гучно врізався у край її щита. Пенні всиділа верхи. Тиріон звалився. Але, зрештою, так і було задумано.

Є вираз: «Просто, як зі свині злетіти»... але з цієї конкретної свині злітати було не так і просто. Тиріон, пам'ятаючи урок, перед падінням скрутився у клубочок, однак усе одно добряче гупнувся і прикусив язика, відчувши смак крові. Почувався так, наче йому знову дванадцять і він у великій залі Кичери Кастерлі робить колесо на обідньому столі. Тоді поруч був дядько Геріон, який хвалив його досягнення, а не матроси. Вони сміялися небагато і натужно — не порівняти з вибухами сміху, якими зустрічали блазнювання Гроша й Пенні на весільному бенкеті Джофрі, а хтось навіть сердито засичав.

— Безносий, ти і сам поганий, і їдиш погано,— крикнув з юта один з матросів.— Зовсім яєць не маєш — дав якомусь дівчиську себе скинути.

«Він ставив на мене»,— вирішив Тиріон, пропускаючи образу повз вуха. Свого часу він чув і гірші.

У дерев'яних обладунках підводитися було нелегко. Лежачи на спині, як черепаха, Тиріон заборсався. Бодай це викликало сміх у кількох матросів. «Шкода, що я ногу не зламав: ото б вони пореготали! А якби вони були присутні в тому виходку, де я прострелив батькові живіт, либонь, від сміху штани б собі обгидили, як батько. Але нехай: що завгодно, аби задобрити клятих виродків».

Нарешті Джора Мормонт, зглянувшись на Тиріона, поставив його на ноги.

— Ти справжній блазень.

«Так і планувалося».

— Важко бути звитяжцем верхи на свині.

— Саме тому я і тримаюся подалі від свиней.

Розстебнувши шолом, Тиріон стягнув його і сплюнув рожеву від крові слину.

— Таке відчуття, наче я собі пів'язика відкусив.

— Наступного разу кусай сильніше. Якщо по правді,— здвигнув плечима сер Джора,— бачив я і гірших герцівників.

«Це комплімент?»

— Я впав зі свині та прикусив язика. Куди вже гірше?

— Наприклад, отримати в око уламок списа й померти.

Пенні зістрибнула з собаки — сірого здорованя на прізвисько Хрум.

— Ідея не в тому, щоб показати вправність у герці, Гугоре,— сказала вона; Пенні завжди називала його Гугором при чужих людях. — Ідея в тому, щоб розсмішити їх і змусити кидати нам гроші.

«Слабенька заплата за синці та кров»,— подумав Тиріон, однак і тут нічого не промовив уголос.

— З цим ми також не впоралися. Ніхто грошей не кидає.

«Ані пенні, ані гроша».

— Кидатимуть, коли ви трохи підучитеся,— мовила Пенні, стягуючи шолома. На вуха упало мишасте волосся. Карі очі під важким чолом теж мали мишастий відтінок, а щоки були гладенькі й

розпашілі. Зі шкіряної торби Пенні дістала трохи жолудів для Гарнюні. Свиня, радісно попискуючи, з'їла їх у неї з долоні.— Коли виступатимемо перед королевою Данерис, на нас поллється срібло, ось побачите.

Дехто з матросів почав кричати й тупотіти ногами по палубі, вимагаючи ще одного герцю. Як завжди, найгучніше горлопанив корабельний кок. Тиріон його зневажав, хоч той і був єдиним на козі більш-менш пристойним гравцем у сивас.

— Бачите, ми йому сподобалися,— з надією легенько всміхнулася Пенні.— Виїдемо ще раз, Гугоре?

Тиріон уже готовий був відмовитися, коли його врятував оклик одного з помічників капітана. Була вже середина ранку, і капітан хотів знову спустити на воду шлюпки. На щоглі, як уже багато днів поспіль, обвисло велике смугасте вітрило, одначе капітан сподівався, що трохи північніше можна буде зловити вітер. Це означало, що доведеться гребти. Шлюпки були малі, а ког — великий, і тягнути його на буксирі — жарка, пітна й виснажлива робота, результатом якої будуть водянки на долонях і біль у спині, а більш нічого. Команда терпіти цього не могла. Тиріон їм не докоряв.

— Вдові слід було посадити нас на галеру,— кисло пробурмотів він.— Буду вдячний, якщо хтось допоможе мені позбутися цих клятих дощок. Мені, здається, вже скабка між ноги встромилася.

Цей обов'язок неохоче виконав Мормонт. Пенні, забравши свиню і собаку, повела їх у трюм.

— Перекажи своїй міледі, щоб добре замикалася в каюті,— мовив сер Джора, розстібаючи заціпки на ремнях, які з'єднували дерев'яний нагрудник зі спинкою кіраси.— Щось забагато ходить розмов про реберця, окіст і шинку.

— Ця свиня — половина її земних скарбів.

— Пекарська команда з'їла б і собаку,— сказав Мормонт, роз'єднуючи нагрудник і спинку.— Просто скажи їй.

— Як зволите.

Просякла потом сорочка прилипла до грудей. Тиріон відліпив її, мріючи бодай про легенький бриз. Дерев'яні обладунки були не тільки незручні, а й важкі й задушливі, сто разів мальовані-перемальовані, вкриті багатьма шарами старої фарби. На весіллі Джофрі, наскільки

пригадував Тиріон, один з наїзників мав на гербі деривовка Роба Старка, а другий виїздив у кольорах Станіса Баратеона.

— Якщо ми хочемо виступити перед королевою Данерис, нам знадобляться обидві тварини,— сказав він. Якщо матроси вирішать зарізати Гарнюню, ні Тиріон, ні Пенні їх не зупинять... а от довгий меч сера Джори може змусити їх принаймні замислитися.

— Це так Куць сподівається зберегти голову на плечах?

— Сер Куць, якщо ваша ласка. І — так. Коли її світлість зрозуміє мою справжню цінність, вона мене берегтиме, як зіницю ока. Зрештою, я ж дуже милий малий, а ще я знаю чимало корисного про свою рідню. А доти мені варто добре її розважати.

— Хай скільки витинай, а твоїх злочинів цим не змити. Данерис Таргарієн — не дурна дитина, чю увагу легко відвернути жартами й акробатичними трюками. І твою долю вона вирішить по справедливості.

«Ой, тільки не це». Тиріон роздивлявся Мормонта різнобарвними очима.

— А як вона зустріне вас, ця справедлива королева? Теплими обіймами, дівчачими хиханьками чи сокирою ката? — він вишкірився, зауваживши очевидний дискомфорт лицаря.— Чи ви справді очікували, що я повірю, ніби в борделі ви були у королівських справах? Захищали королеву, перебуваючи на іншому кінці світу? А може, ви тікали, може, королева драконів вас вигнала? Але за що... ой, стривайте, ви ж за нею *шпигували!* — Тиріон поцокав язиком.— Ви сподіваєтеся повернути її прихильність, віддавши їй мене. Мушу сказати, план не дуже. Можна подумати, що його розробили з п'яної розпуки. От якби я був Джеймі... позаяк Джеймі убив її батька, а я лише убив свого. Ви гадаєте, Данерис мене стратить, а вас пробачить, але може статися з точністю до навпаки. Може, це вам треба сідати верхи на свиню, пане Джоро. Вдягнути залізний блазенський костюм, як Флоріян...

Від удару здорованя-лицаря голова в Тиріона зробила мало не повний оберт; він з такою силою гепнувся на палубу, що голова аж відскочила від дощок. Поки він намагався звестися на одне коліно, в роті набігло повно крові. Тиріон виплюнув вибитий зуб. «День у день гарнішаю, але, здається, я і справді зачепив болючу рану».

— Карлик сказав щось таке, що вас образило, сер? — невинно поцікавився Тиріон, зворотом долоні стираючи з розбитої губи бульбашки крові.

— Мене вже нудить від твого чорного рота, карлику,— сказав Мормонт.— У тебе ще лишилося кілька зубів. Якщо хочеш їх зберегти, до кінця мандрівки тримайся від мене подалі.

— Важко буде. Ми в одній каюті.

— Можеш спати деінде. У трюмі, на палубі — мені байдуже. Просто не потрапляй мені на очі.

Тиріон зіп'явся на ноги.

— Як зволите,— відповів він з повним ротом крові, але здоровань-лицар уже пішов геть, гупаючи чоботами по дошках палуби.

Спустившись униз, на камбуз, Тиріон саме полоскав рота розведеним ромом, кривлячись від болю, коли зайшла Пенні.

— Я чула, що сталося. Ой, ви поранені?

— Трохи крові й вибитий зуб,— знизав він плечима. «Але Мормонта я, здається, ранив більше».— А він ще й лицар! Дуже прикро, але якщо нам знадобиться захист, на сера Джору я б не розраховував.

— Що ви зробили? Ой, у вас губа кривавиться,— вона, витягнувши з рукава носовичок, промокнула.— Що ви сказали?

— Кілька істин, яких сер Безоар зовсім не хотів чути.

— Мабуть, ви з нього глузували. Невже ви не розумієте? Не можна в такому тоні розмовляти з великою людиною. Вас можуть *скривдити*. Сер Джора міг викинути вас у море, де ви б і потонули під сміх матросів. З людьми треба обережніше. Розважай і весели, викликай усмішку й регіт — ось як завжди вчив тато. Невже батько не навчив вас, як триматися з великими людьми?

— Мій батько вважав їх дрібнотою,— сказав Тиріон,— і веселитися не любив.

Він зробив ще ковток розведеного рому, побовтав у роті, сплюнув.

— Але я тебе зрозумів. Мені багато чого ще слід дізнатися про життя карликів. Можливо, ти будеш така ласкава і повчиш мене в перервах між герцями і верхогонами на свині.

— Так, м'лорде. Радо. Але... що то були за істини? Чому сер Джора так сильно вас ударив?

— То все з любові. З тої самої причини, з якої я зварив суп зі співця,— сказав він, думаючи про Шей і про вираз її очей, коли Тиріон затягував у неї на шиї ланцюг, накручуючи його на кулак. Ланцюг із золотих долонь. «Холодні руки золоті, жіночі ж руки — жар».— А ти ще цнотлива, Пенні?

— Так,— спалахнула вона.— Звісно. Хто б захотів...

— Такою і лишайся. Кохання — це божевілля, а жага — отрута. Бережи свою цноту. Щасливіша будеш, і менша вірогідність опинитися десь у брудному борделі на Ройні з повією, яка віддалено нагадує твоє загублене кохання...— («Або поплисти на край світу, сподіваючись розшукати місце, куди діваються повії»).— Сер Джора мріє врятувати свою королеву драконів і потішитися її вдячністю, але я трохи розуміюся на королівській вдячності, й порівняно з нею краще вже палац у Валерії...— він несподівано затнувся.— Ти це відчула? Корабель ворухнувся.

— Справді,— обличчя Пенні засвітилося радістю.— Ми знову рухаємося. Вітер...— вона кинулася до дверей.— Хочу поглянути. Біжімо, я вас обжену.

І вона помчала нагору.

«Вона ще зовсім юна,— змушений був нагадати собі Тиріон, коли Пенні вискочила з камбуза й подерлася нагору крутою дерев'яною драбиною з усією швидкістю, на яку були здатні її ніжки.— Майже дитина». І все одно від її збудження йому аж стало лоскітно. Він рушив за нею нагору.

Вітрило знову ожило — напиналося, обвисало, знову напиналося, й червоні смуги на парусині звивалися, як змії. Матроси гасали палубою і тягнули шкоти, а помічники капітана горлали команди мовою Старого Волантиса. Гребці на шлюпках відчепили буксирні линви й погребли назад до кога, щосили працюючи веслами. З заходу віяв поривчастий вітер, сіпаючи снасті та плащі, як малий бешкетник. «Селейсорі Коран» нарешті зрушив з місця.

«Може, ще й до Міріна допливемо»,— подумав Тиріон.

Та коли він видерся драбиною на ют і роззирнувся, його усмішка розтанула. «Тут ще і море, і небо блакитні, а от на заході... Такого кольору неба я в житті не бачив». На обрії купчилися густі хмари.

— Ти бачиш, як потемніло крайнебо? — мовив він до Пенні, вказуючи.

— Що це означає? — запитала вона.

— Це означає, що нам пора тікати на край землі.

Він здивувався, коли Мокоро і двійко з його полум'яних пальців приєдналися до них на юті. Було ще тільки пообіддя, а червоний жрець зі своїми послідовниками зазвичай з'являвся на палубі не раніше сутінок. Жрець суворо кивнув.

— Ось бачиш, Гугоре Гілл. Божий гнів. Не можна глузувати з Царя світла.

Тиріонові все це не подобалося.

— Вдова сказала, що корабель так і не дістанеться туди, куди прямує. Я це зрозумів так: щойно ми вийдемо у відкрите море поза досяжністю тріархів, капітан змінить курс і поверне на Мірін. Або ж ви зі своїми полум'яними пальцями захопите корабель і доправите нас до Данерис. Але ваш верховний жрець побачив у полум'ї зовсім не це, виходить?

— Ні. Він побачив оце,— червоний жрець, піднявши свою патерицю, вказав на захід. Низький голос Мокоро лунав, немов похоронний подзвін.

— Я не розумію,— розгубилася Пенні.— Що це означає?

— Означає, що ліпше нам сховатися у трюмі. Сер Джора вигнав мене з нашої каюти. Можна мені заховатися в твоїй, коли буде потрібно?

— Так,— озвалася вона.— Ласкаво про... ой...

Майже три години корабель летів, гнаний вітром, а шторм наближався. Небо на заході позеленіло, потім посіріло, а відтак почорніло. Позаду височіла стіна темних хмар, які вирували, наче молоко в казані, який забули на вогні. Щоб не крутитися під ногами в капітана й команди, Тиріон з Пенні спостерігали з бака, скулившись біля носової фігури і тримаючись за руки.

Останній шторм хвилював і п'янив, то був раптовий шквал, після якого почуваєшся очищеним і посвіжілим. А цей шторм від самого початку був зовсім інакший. Капітан також це відчув. Змінив курс на північний-північний захід, намагаючись уникнути бурі.

Все було марно. Шторм був надто потужний. Хвилі більшали. Почав завивати вітер. «Смердючий стюард» піднімався й падав, у облавок билися хвилі. Позаду прорізала небо блискавка — сліпучі

фіолетові стріли, які затанцювали на воді в павутинні світла. Прогуркотів грім.

— Прийшов час ховатися,— узяв Тиріон Пенні за руку й повів у трюм.

Гарнюня і Хрум божеволіли від страху. Пес ненастанно гавкав. Коли Тиріон з Пенні увійшли в каюту, пес збив Тиріона з ніг. Свиня все кругом загидила. Тиріон, як міг, поприбирав за нею, поки Пенні намагалася заспокоїти тварин. Потім поприв'язували або поховали все, що лежало вільно.

— Мені лячно,— зізналася Пенні. Кайота почала стрибати і хитатися туди-сюди, а в облявок гупотіли хвилі.

«Потонути — не найгірша смерть. Твій брат у цьому пересвідчився, так само як мій лорд-батько. І Шей, ця брехлива піхва. *Холодні руки золоті, жіночі ж руки — жар...*»

— Зіграймо у гру,— запропонував Тиріон.— Щоб не думати про шторм.

— Тільки не в сивас,— миттю сказала Пенні.

— Не в сивас,— погодився Тиріон, відчуваючи, як під ногами піднімається підлога. В такий шторм фігури літатимуть по всій каюті, падаючи на свиню й собаку.— Ти в дитинстві гралася у приходь-до-мене-в-замок?

— Ні. Навчите?

А він зможе? — завагався Тиріон. «От дурний карлик! Ну звісно, вона не гралася у приходь-до-мене-в-замок, бо не мала замку». Приходь-до-мене-в-замок — гра для високородних дітлахів, завдяки якій вони вчаться гарних манер, геральдики й мимохідь дізнаються про друзів і ворогів свого лорда-батька.

— Це не...— почав був він. Корабель знову шалено шарпнувся, і вони з Пенні врізалися одне в одного. Пенні перелякано писнула.— Ні, ця гра не підходить,— мовив Тиріон, скреготнувши зубами.— Вибач. Не знаю, яка гра підійде...

— Я знаю,— поцілувала його Пенні.

Цілунок був ніяковий, квапливий і незграбний. Він заскочив Тиріона зненацька. Він підкинув руки, щоб ухопити її за плечі й відштовхнути, але завагався, а тоді пригорнув її ближче, притиснув до себе. Вуста в неї були сухі, тверді, закриті, як гаманець скнари. «От і добре»,— подумав Тиріон. Він не хотів цього. Йому подобалася Пенні,

йому було її шкода, якоюсь мірою він навіть захоплювався нею, але він її не жадав. Однак йому зовсім не хотілося завдати їй болю — їй і так уже завдали достатньо болю боги і його люба сестричка. Отож Тиріон не переривав цілунку, ніжно тримаючи її за плечі. Вуста його також лишалися стиснутими. «Селейсорі Коран» гойдався і здригався.

Нарешті Пенні трішки відсунулася. Тиріон бачив у її блискучих очах своє віддзеркалення. «Гарні очі,— подумав він, але побачив у цих очах і ще дещо.— Багато страху, дрібка надії... й анітрохи жадання. Вона мене хоче не більше, ніж я її».

Коли вона похилила голову, він, узявши її за підборіддя, знову підвів її обличчя.

— У цю гру не можна грати, міледі.

Нагорі, вже зовсім близько, гуркотів грім.

— Я не збиралася... Я ще ніколи не цілувалася з хлопцем, і... Я просто подумала, якщо ми потонемо, а я... я...

— Це було дуже мило,— збрехав Тиріон,— але я одружений. Вона була зі мною на бенкеті, може, ти пам'ятаєш. Леді Санса.

— То вона — ваша дружина? Вона... вона дуже вродлива.

«І брехлива. Санса, Шей, усі мої жінки... Тиша єдина мене справді кохала... Куди діваються повіі?»

— Прегарна дівчина,— мовив Тиріон,— і ми з нею поєдналися на очах у богів і людей. Можливо, я її вже втратив, але поки я не знатиму цього напевне, маю зберігати їй вірність.

— Я розумію,— сказала Пенні, відвертаючи обличчя.

«Моя ідеальна жінка,— гірко подумав Тиріон.— Настільки юна, що здатна ще вірити такій явній брехні».

Корабель рипів, підлога рухалася під ногами, Гарнюня жалібно повискувала. Пенні на чотирьох перетнула каюту й, обійнявши свиню за голову, заспокійливо до неї зашепотіла. Дивлячись на них двох, важко було сказати, хто з них кого втішає. Видовище було таке химерне, що мало б видатися страшенно кумедним, однак Тиріон зараз не міг вичавити навіть слабенької усмішки. «Ця дівчина заслуговує на більше, ніж тримати в обіймах свиню,— подумалося йому.— На щирій поцілунок, трішки ніжності — всі на це заслуговують, малі чи великі». Він пошукав очима свій кубок, але виявилось, що весь ром розлився. «Тонути й так не дуже приємно,— кисло подумав він,— але тонути на тверезу голову — це жорстоко».

Проте вони не потонули... хоча були миті, коли перспектива потонути з миром навіть здавалася привабливою. Шторм клекотав до кінця дня й до глибокої ночі. Навколо завивав мокрий вітер, а хвилі здіймалися, як кулачеська велетів-потопельників, і гупали в палубу. Нагорі, як вони з Пенні дізналися пізніше, змило за борт одного з помічників і двох матросів; кок осліп, коли йому в обличчя полетів казан з розтопленим салом, а капітан з такою силою гримнувся на юті, що поламав обидві ноги. Тут, унизу, Хрум вив, гавкав і кидався на Пенні, а Гарнюня знову все загідила, перетворивши тісну вогку каюту на свинарню. Тиріон примудрився при цьому не блювати — переважно завдяки відсутності вина. Пенні так не пощастило, але він усе одно її підтримував, поки корабель рипів і стогнав, наче діжка, яка от-от лусне.

Близько опівночі вітер нарешті вщух, і море трохи заспокоїлося, тож Тиріон повернувся на палубу. Те, що він побачив, не вселяло надії. Ког плив посеред моря драконового скла під повною мискою зірок, але всюди навколо ще вирував шторм. На сході, заході, півночі й півдні, куди не глянь — усюди, мов чорні гори, стояли хмари, і їхні круті схили й височенні стрімчаки оживали у світлі синіх і фіолетових блискавок. Дощ не падав, але палуба під ногами була мокра і слизька.

Знизу чувся чийсь крик — пронизливий, тонкий та істеричний від страху. Чути було і голос Мокоро. Червоний жрець стояв на баку лицем до шторму й голосно молився, здійнявши над головою патерицю. Посередині корабля дюжина матросів і двійко полум'яних пальців боролися з заплутаними шкотами й мокрим вітрилом, але Тиріон так і не зрозумів, намагалися вони його підняти знову чи спустити. Хай що вони робили, йому це здалося невдалою ідеєю. І так і виявилось.

Вітер повернувся, як тиха погроза, холодний і вогкий: торкнувся щік, ляснув мокрим вітрилом, підхопив і закружляв шарлатну мантію Мокоро. Інстинктивно Тиріон ухопився за найближчий леєр — і дуже вчасно. За три секунди легкий бриз перетворився на ревисько бурі. Мокоро щось прокричав — і з драконової пащі на кінці його патериці стрибнуло зелене полум'я і розчинилося в нічній темряві. А коли хлянула чорна непроникна злива, і бак, і ют просто зникли за стіною води. Над головою почувся виляск, і Тиріон, звівши погляд, побачив, як напнулося вітрило, на якому досі висіло двоє матросів. А потім

почувся тріск. «От кляте пекло,— устиг подумати Тиріон,— це, певно, щогла».

Вчепившись у леєр, Тиріон почав пробиватися до люка, щоб утекти від шторму в трюм, але порив вітру збив його з ніг, а другим поривом його кинуло на поруччя, отож він щосили вчепився. Дощ шмагав обличчя, засліплюючи. В роті знову набралось повно крові. Корабель крєктав і кахкав, як товстун, який від закрепу тужиться у виходку.

А тоді щогла відламалася.

Тиріон цього не бачив, тільки чув. Знову долинув тріск, а потім — зойк дерева, неначе його мучать, і знагла в повітря злетіло повно скіпок і скалок. Одна мало не влучила Тиріонові в око, друга встромилася в шию, третя прошила литку, пробивши і чоботи, і бриджі. Він скрикнув. Але він тримався за леєр, тримався з відчайдушною силою, про яку в собі й не здогадувався. «Вдова сказала, корабель не дістанеться туди, куди прямує»,— згадалося йому. І він нестримно зареготав — дико й істерично, а навколо гуркотів грім, стогнали дошки, билися хвилі.

Заки шторм угамувався і вцілілі пасажири й члени команди виповзли назад на палубу, як виповзають після дощу з землі блідо-рожеві черв'яки, побитий «Селейсорі Коран» сидів на воді низько, на десять градусів накренившись на лівий борт; корпус тріснув у сотні місць, у трюмі було повно води, а від щогли залишився гострий уламок заввишки з карлика. Не витримала навіть носова фігура: відламалася рука, яка стискала сувої. Пропало дев'ятеро людей, включно з одним з помічників, двома полум'яними пальцями і самим Мокоро.

«Чи бачив це у своєму полум'ї Бенеро? — подумав Тиріон, коли збагнув, що червоний жрець-здоровань зник.— А Мокоро?»

— Пророцтво — як недовчений мул,— поскаржився він Джорі Мормонту.— Здається, що з нього буде користь, на щойно ти на нього покладешся, як він тебе хвицне в голову. Та клята вдова знала, що корабель не дійде туди, куди прямує, вона про це нас попередила — сказала, що Бенеро бачив це у полум'ї, але я вважав, це означає... ну, яка вже різниця! — він скривив губи.— Насправді воно означало, що клятий потужний шторм поламає нашу щоглу на тріски, щоб нам лишалося тільки безцільно дрейфувати у затоці Зажури, поки не

закінчатся харчі й ми не почнемо жерти одне одного. Кого, як гадаєте, заріжуть першого... свиню, собаку чи мене?

— Того, хто забагато пащекує, як на мене.

Наступного дня помер капітан, на третю ніч — кок. Команда ледве тримала корабель на плаву. Помічник, який перебрав командування, прикинув, що вони мають бути неподалік південного кінця острова Кедрів. Коли він спустив на воду шлюпки, щоб дотягнути корабель на буксирі до найближчого суходолу, одна шлюпка потонула, а друга, обрізавши кінці, погребла на північ, покинувши всіх своїх товаришів.

— Раби,— презирливо кинув Джора Мормонт.

Якщо послухати здорованя-лицаря, то він весь шторм проспав. Тиріон дуже сумнівався, але промовчав. Одного дня, може, йому закортить вкусити когось за ногу, а для цього потрібні зуби. Мормонт, схоже, вирішив забути про сварку, тож Тиріон удав, що її ніколи й не було.

Дрейфували дев'ятнадцять днів, а запаси харчів і води танули. З неба невтомно палило сонце. Пенні ховалася в каюті разом зі свинею і собакою, а Тиріон приносив їй їсти, кульгаючи на забинтованій нозі, а вночі принохуючись до рани. Коли не було чого робити, він колов собі пальці на руках і ногах. Сер Джора щодня гострив меча до блиску. Коли сідало сонце, троє вцілілих полум'яних пальців щодня запалювали священне вогнище, але, читаючи молитву разом з командою, всі троє були в своїх розцяцькованих обладунках і тримали списи під рукою. І вже ніхто з матросів не намагався потріпати карликів по голові.

— Може, влаштувати для них герць? — одного вечора заговорила Пенні.

— Краще не треба,— озвався Тиріон.— Це тільки нагадає їм про твою гарну вгодовану свиню.

Одначе з кожним днем Гарнюня дедалі худнула, а Хрум давно перетворився на шерсть і кісті.

Тої ночі Тиріонові наснилося, що він знову на Королівському Причалі, з арбалетом у руках. «А куди діваються повії?» — сказав лорд Тайвін, та коли Тиріонів палець натиснув на гачок і тятива забриніла, стріла встромилася в живіт Пенні.

Прокинувся Тиріон від криків.

Підлога під ним ходила ходором, і на якусь мить йому зі сну наверзлося, що він на «Сором'язливій панні». Але дух свинячого лайна швидко привів його до тями. Скорбота вже позаду, на іншому кінці світу, позаду і всі тогочасні радощі. Пригадалося, яка прегарна була Лемора після ранкового купання, коли на голій шкірі в неї виблискували крапинки води, але на цьому кораблі єдина панна — бідолашна Пенні, молоденька опецькувата карлиця.

Одначе щось відбувалося. Тиріон, позіхаючи, висковзнув з гамака й почав шукати чоботи. Хоч це було чисте божевілля, він заодно пошукав і арбалет, але його, звісна річ, не було. «Шкода,— подумав Тиріон,— міг би придатися, коли великі люди прийдуть з наміром мене зжертви». Натягнувши чоботи, він подерся на палубу подивитися, що там за галас. Пенні опинилася нагорі раніше за нього й тепер стояла, розширивши очі від зачудування.

— Вітрило,— крикнула вона,— он там, он там, бачите? Вітрило, вони нас бачать, бачать. *Вітрило!*

Цього разу Тиріон таки її поцілував... спершу розцілував у обидві щоки, потім цьомкнув у чоло й нарешті поцілував у вуста. На останньому поцілунку вона, розчервонівшись, уже сміялася, потім раптом знову засоромилася, але це не мало значення. Інший корабель наближався. Велика галера, бачив Тиріон. Весла лишали у кільватері довгий білий слід.

— Що це за корабель? — запитав Тиріон у сера Джори Мормонта. — Можете прочитати назву?

— Мені не треба читати назву. Ми з підвітряного боку, я носом чую,— Мормонт витягнув меч.— Це работоргівці.

Перекинчик

Перші сніжинки прилетіли, коли на заході сідало сонце. До ночі сніг пішов такий густий, що місяць зійшов уже за білою завісою, ніким не видимий.

— Боги Півночі обрушили на лорда Станіса свій гнів,— зранку оголосив Руз Болтон, коли у великій залі Вічнозиму люди почали збиратися на сніданок.— Він тут чужий, і давні боги недовго терпітимуть його серед живих.

Присутні схвально заревіли, молотячи кулаками по довгих дощаних столах. Вічнозим, може, і зруйнований, але його гранітні мури ще здатні захистити від вітру й негоди. Запаси харчів і напоїв достатні, воякам є де погрітися у вільний від служби час, є де посушити одяг, а ще є затишні куточки, де можна полежати й поспати. Лорд Болтон звелів нарубати дров на півроку, тож у великій залі було завжди тепло й затишно. А Станіс цього не має.

Теон Грейджой не долучився до схвальних криків. Так само і вояки дому Фреїв, не міг він не помітити. «Вони тут теж чужі»,— подумав він, спостерігаючи за сером Ейнісом Фреєм і його зведенюком сером Гостіном. Народжені у приріччі, Фреї ще в житті не бачили такого снігу. «Північ уже забрала трьох їхніх кривих»,— подумав Теон, пригадуючи, як Ремсі безплідно шукав зниклих безвісти між Білою Гаванню і Кургантоном.

На помості, між двома лицарями з Білої Гавані, сидів лорд Вайман Мандерлі, наминаючи кашу за обидві товсті щоки. Вона йому смакувала не так, як свинячі пироги на весіллі. Трохи далі однорукий Гарвуд Стаут тихенько перемовлявся з блідим як смерть Хвойдозгубом Амбером.

Теон разом з усіма став у чергу по кашу, яку насипали у дерев'яні миски з кількох мідних казанів. Лордам і лицарям у кашу додавали молоко, мед і навіть трішки масла, бачив Теон, але йому такого не запропонують. Його правління в ролі королевича Вічнозимського виявилось коротким. Він зіграв свою роль у балагані, видавши заміж підставну Арію, і більше він Рузові Болтону не потрібен.

— Пам'ятаю, в першу мою зиму сніг був вище голови,— сказав хтось із горнвудських вояків у черзі попереду.

— Ага, тільки тоді ти був усього три фути на зріст,— озвався кіннотник з Рівчаків.

Уночі, лежачи без сну, Теон зловив себе на мріях про втечу: він уявляв, як непомітно вислизає, поки Ремсі та його лорд-батько заклопотані чимось іншим. Проте всі брами замкнені й добре охороняються, нікому в замку не вільно заходити й виходити без дозволу лорда Болтона. Навіть якби Теон знайшов якусь лазівку, все одно б не повірив. Він не забув ще Кіру з її ключами. Та якби він і втік, куди йому податися? Батько мертвий, а дядьки йому не допоможуть. Пайк для нього втрачений. Єдина подоба домівки, що йому лишається, це тут, серед кісток Вічнозиму.

«Я сам — руїна, і замок — руїна. Тут мені й місце».

Він ще досі чекав на свою порцію каші, коли в залу увійшов Ремсі зі своїми Байстрючими хлоп'ятами й закричав, вимагаючи музики. Абель протер сонні очі, узяв лютню й заграв «Жінку дорнянина», а одна з його праль вибивала ритм на барабані. Але співець трохи змінив слова. У його варіанті герой пісні пізнав не «дорнянина жінку», а «північанина доньку».

«За таке він може язика позбутися,— подумав Теон, поки йому наповнювали миску.— Він же простий співець. Лорд Ремсі може злупити шкіру йому з обох рук, і ніхто й слова не скаже». Проте лорд Болтон усміхнувся, почувши змінені слова, а Ремсі голосно розреготався. Решта присутніх зрозуміла, що можна сміятися. Жовтому Дикові слова здалися настільки кумедними, що в нього від сміху вино потекло через ніс.

Леді Арії не було, щоб повеселитися разом з усіма. Її не бачили за межами її покоїв з самої шлюбної ночі. Квасний Алін казав, що Ремсі тримає дружину прикутою ланцюгами голяка до ліжка, але Теон знав, що це лише розмови. Ніяких ланцюгів не було, принаймні видимих

для ока. Просто під дверима спальні поставили двох вартових, щоб дівчина нікуди не виходила. «А голяка вона лише купається».

Проте купалася вона майже щовечора. Лорд Ремсі хотів чистої дружини. «Служниць у неї, бідолахи, немає,— сказав він Теонові.— Тому лишаєшся ти, Смердюче. Може, вдягнути тебе в сукню? — розсміявся він.— Ну, якщо попросиш. А поки що буде досить, якщо ти прислужуватимеш їй при купелі. Не хочу, щоб від неї тхнуло, як від тебе». Отож щоразу як Ремсі відчував бажання переспати з дружиною, в завдання Теона входило позичити у леді Волди або леді Дастін кількох служниць і наносити з кухні гарячої води. І хоча Арія ніколи ні з ким з них не розмовляла, вони не могли не помічати її синців. «Сама винна. Не потішила його»,— подумав Теон. Одного разу він сказав їй, допомагаючи залізи в купіль: «Просто будьте Арією. Лорд Ремсі зовсім не хоче вас кривдити. Він робить боляче лише тоді, коли ми... коли ми забуваємо. Мене він жодного разу не різав без підстав».

«Теоне»,— прошепотіла вона, плачучи. «Смердюк,— схопив він її за руку і потрусив.— Тут я — Смердюк. Ти мусиш *пам'ятати*, Аріє». Але дівчина була ніяка не Старківна, а виплодок стюарда. «Джейн, її звати Джейн. І їй нема чого шукати порятунку в мене»,— думав він. Колись давно Теон Грейджой, може, і спробував би їй допомогти. Але Теон був залізнодорожний, він був хоробріший за Смердюка. «Смердюк, Смердюк, римується з „малюк“».

Ремсі завів собі нову іграшку, з цицьками і поцькою... але дуже швидко сльози Джейн перестануть його розважати, й Ремсі захоче знову Смердюка. «Він лупитиме з мене шкіру дюйм по дюйму. Коли закінчатся пальці на руках, візьметься за самі руки. Коли закінчатся пальці на ногах — за самі ноги. Але відтинатиме, тільки коли я сам почну благати, коли біль стане такий нестерпний, що я сам молитиму полегшити мої страждання». Смердюк не отримуватиме гарячих купелей. Він знову качатиметься в лайні, а купатися йому заборонять. Одяг перетвориться на лахміття, брудне й смердюче, а носити його доведеться, поки не згниє. В найкращому разі він повернеться на псарню до дівчаток Ремсі. «Кіра,— пригадалося йому.— Нова сучка зветься Кіра».

Забравши миску, Теон пішов у кінець зали й відшукав порожню лавку за багато ярдів від найближчого смолоскипа. І вдень, і вночі лавки нижче солі були зайняті — хлопці пили, грали в кості, балакали

або просто вдягнені спали по тихих куточках. Коли приходив час їм накидати на плечі плащі й іти на чати на мури, сержанти розштовхували їх. Але ніхто з них не захоче товариства Теона Перекинчика, та і його самого їхнє товариство не цікавить.

Ріденька вівсянка була сірувата, й Теон, з'ївши три ложки, відсунув її від себе, лишивши застигати. За сусіднім столом вояки сперечалися через завірюху: хотіли знати, скільки падатиме сніг.

— Весь день і всю ніч, а може, й довше,— наполягав кремезний чорнобородий лучник з вишитим на грудях топором Сервинів. Старші чоловіки розповідали про колишні завірюхи й наполягали, що це — легенька крупка порівняно з тим, які зими вони бачили замолоду. Хлопці з приріччя були приголомшені. «Не люблять снігу й холоду ці мечники-південці!» Вояки, заходячи у залу, зупинялися погрітися біля коминків або, повісивши промоклі плащі на гачках біля дверей, плескали долонями над запаленими жаровнями.

Повітря вже було густе від диму, а каша вкрилася застиглою шкуринкою, коли позаду Теона почувся жіночий голос:

— Теон Грейджой.

«Мене звати Смердюк»,— мало не сказав він.

— Чого вам треба?

Жінка сіла на лавку верхи поряд з ним, відкинувши з очей густе й неслухняне рудувато-каштанове волосся.

— Чого це ви їсте на самоті, м'лорде? Підводьтеся, ходімо танцювати.

Теон знову взявся до каші.

— Я не танцюю,— озвався він. Королевич Вічнозимський був чудовим танцюристом, але Смердюк з відрізнаними пальцями викликатиме сміх.— Облиш мене. Я не маю грошей.

Жінка криво посміхнулася.

— Ви мене прийняли за повію?

Вона була зі співцевих праль — висока і худенька, надто струнка і сухорлява, щоб вважатися гарненькою... хоча були часи, коли Теон усе одно залюбки б з нею покачався, щоб відчутти, як обвиваються навколо нього ці довгі ноги.

— Навіщо мені гроші тут? Що на них купувати — сніг? — розсміялася вона.— Але можете заплатити мені усмішкою. Ще не бачила, щоб ви всміхалися — навіть під час весілля вашої сестри.

— Леді Арія мені не сестра і ніколи нею не була.

«І я не усміхаюся,— міг би він додати.— Ремсі терпіти не міг моїх усмішок, тож повибивав мені молотком зуби. Я тепер заледве їсти здатен».

— Але вона гарненька.

«Я ніколи не була така вродлива, як Санса, але всі казали, що я гарненька»,— відлунювали у Теона в голові слова Джейн у такт двом барабанам, у які постукувало двоє Абелевих дівчат. Ще одна витягнула Малого Волдера Фрея на стіл і вчила танцювати. Хлопці реготали.

— Дай мені спокій,— сказав Теон.

— Я не подобаюся м'лорду? Можу послати до вас Міртл, якщо хочете. Або Голлі — може, вона вам буде більше до смаку. Всім чоловікам подобається Голлі. Вони мені також не сестри, але вони миленькі,— жінка нахилилася ближче. Від неї відгонило перегаром.— Якщо не хочете мені всміхнутися, розкажіть, як узяли Вічнозим. Абель складе про це пісню, і ви житимете вічно.

— Як зрадник. Як Теон Перекинчик.

— А чому не як Теон Розумник? Ми чули, це була зухвала перемога. Скільки з вами було людей? Сотня? Півсотні?

«Менше».

— Це був безум.

— Славний безум. У Станіса, подекують, п'ять тисяч, однак Абель запевняє, що ці мури не взяти і вдесятеро більшої кількості вояків. То як сюди потрапили *ви*, м'лорде? Був якийсь таємний хід?

«Були мотузки,— подумав Теон.— З гаками. На моєму боці були темрява й несподіванка. Замок мав малу залогу, і я заскочив її зненацька». Але він нічого цього не сказав. Якщо Абель і складе про нього пісню, Ремсі проколе Теонові барабанні перетинки, щоб він її точно не послухав.

— Довіртеся мені, м'лорде. Абель мені довіряє,— накрила прая його руку своєю. Теонові долоні ховалися у овчинних рукавичках, її ж долоні були голі, з довгими пальцями, шорсткі, з обгризеними під корінь нігтями.— Ви не питали, як мене звати. Я — Горобина.

Теон відсмикнув руку. Це пастка, розумів він. «Її підіслав Ремсі. Черговий його жарт, як і Кіра з ключами. Веселий жарт, ото й усе. Хоче, щоб я спробував утекти, щоб можна було мене покарати».

Кортіло вдарити її, збити з обличчя цю глузливу посмішку. Кортіло поцілувати її, вграти просто тут, на столі, щоб вона викрикувала його ім'я. Але він знав, що не наважиться її торкнутися — ні у гніві, ні у жазі. «Смердюк, Смердюк, мене звати Смердюк. Не можна забувати свого імені». Скочивши на ноги, він без єдиного слова покульгав до дверей на своїх покалічених ногах.

Надворі досі падав сніг. Мокрий, лапатий, тихий, він уже почав замітати сліди, залишені вояками, які заходили у залу й виходили з неї. Замети вже сягали мало не верху чобіт. «А у вовчому лісі сніг ще глибший... і на королівському гостинці, де гуляє вітер, від снігу не сховаєшся». У дворі точився бій: Рисвели закидали кургантонських хлопчаків сніжками. Нагорі, на зубчатих стінах, зброєносці ліпили сніговиків. Озброювали їх списами та щитами й розставляли на внутрішньому мурі, як шереху снігових чатових.

— До нас приєдналася леді Зима зі своїми новобранцями,— пожартував один з вартових під дверима великої зали... і тут, побачивши Теонове обличчя, збагнув, до кого говорить. Відвернувшись, він сплюнув.

Позаду наметів, у конов'язі, тремтіли великі дестрієри лицарів з Білої Гавані та Близнючок. Ремсі, плюндруючи Вічнозим, спалив стайню, тож його батькові довелося будувати нову, удвічі більшу за стару, щоб розмістити румаків і ступаків своїх лордів-прапорносців і лицарів. Решту, спутавши, загнали у загорожу. Серед них совалися групи, натягнувши каптури, й накривали коней ковдрами, щоб не так мерзли.

Теон пішов у глибину зруйнованого замку. Коли він продирався серед каміння, яке колись було башточкою мейстра Лувіна, на нього з пробоїни в стіні поглядали круки, щось буркочучи. Час до часу хтось із них раптом пронизливо кракав. На порозі спальні, що колись належала йому, Теон постояв по кісточки в снігу, якого намело у вибиті вікна, потім відвідав руїни Мікенової кузні й септу леді Кетлін. Під Згорілою вежею він проминув Рикарда Рисвела, який цілував у шию ще одну з Абелевих праль — пухкеньку, з круглими щічками й кирпатим носиком. Дівчина стояла боса на снігу, горнучись у хутрянний плащ. Либонь, подумав Теон, під плащем вона гола. Побачивши його, вона щось сказала Рисвелу, й він голосно розреготався.

Теон подибав геть. Ген за стайнею були сходи, якими рідко користувалися, й саме туди завели його ноги. Сходи були круті й підступні. Обережно видершись нагору, Теон опинився сам-один на зубчастій стіні внутрішнього муру, далеченько від зброєносців і їхніх сніговиків. Ніхто не дозволяв йому вільно ходити замком, але ніхто й не забороняв. Він міг ходити в межах цих стін куди заманеться.

Внутрішній мур Вічнозиму був вищий і старший за зовнішній, з древніми сірими зубцями по сто футів заввишки, з квадратними баштами на кожному розі. Зовнішній мур, збудований на багато століть пізніше, був на двадцять футів нижчий, але товстіший і в кращому стані, з восьмикутними баштами замість чотирикутних. Між двома мурами тягнувся рів, глибокий і широкий... і замерзлий. Кригу вже почало замітати снігом. На зубчастих стінах теж росли снігові кучугури, забиваючи щілини між зубцями й накриваючи м'якими білими шапками верхівки веж.

А за мурами, скільки сягає око, весь світ забарвлювався в біле. Ліси, лани, королівський гостинець — усе лежало під м'якою білою мантиєю снігу, яка накрила й залишки зимового поселення, сховавши почорнілі стіни хаток, спалених вояками Ремсі. «Сноу залишив багато ран, та їх приховає сніг», — подумав Теон, але так про нього думати не можна. Ремсі тепер Болтон, а не Сноу, тільки не Сноу.

Далині зник з очей поритий коліями королівський гостинець, загубившись серед полів і пагорбів, які перетворилися на біле безмежжя. А сніг падав і падав, тихо злітаючи з безвітряного неба. «Десь там мерзне Станіс Баратеон». Чи спробує лорд Станіс узяти Вічнозим штурмом? «Якщо спробує, він приречений». Замок занадто міцний. Навіть із замерзлим ровом, Вічнозим серйозно захищений. Теон узяв замок хитрістю: під покровом ночі його хлопці перелізли мури й перепливли рів. Захисники й не знали, що на них напали, поки не стало вже запізно. У Станіса такий трюк не вийде.

Можливо, він вирішить відрізати замок від світу й заморити голодом його оборонців. Усі комори й підвали у Вічнозимі стояли порожні. Через Перешийок прийшов обоз Болтона і його друзів Фреїв, леді Дастін привезла харчі й фураж з Кургантона, а лорд Мандерлі прибув з Білої Гавані з великими припасами... але й військо велике. Коли треба годувати стільки ротів, припасів надовго не вистачить. «Проте голодуватиме і лорд Станіс зі своїми вояками. Вони замерзлі,

змучені, не годні воювати... але через цю завірюху, можливо, відчайдушно захочуть потрапити у замок».

На богопраліс також падав сніг і зразу танув на землі. Навколо укритих білими плащами дерев розм'якла земля. В повітрі висіли пасма туману, мов примарні стьожки. «Навіщо я сюди прийшов? Це не мої боги. Це місце не для мене». Просто перед Теоном було серце-дереву — білий велет з викарбуваним ликом і з листям, схожим на закривавлені долоні.

Ставок під віродеревом зтягнувся тоненьким шаром криги. Теон опустився перед ним навколішки.

— Будь ласка,— пробурмотів він крізь поламані зуби,— я не хотів...

Слова застрягли в горлі.

— Спасіть мене,— нарешті вичавив він.— Даруйте мені...

«Що? Силу? Мужність? Прощення?» Навколо падав сніг, білий і безгучний, ховаючи свої секрети. Чувся лише слабенький тихий плач. «Джейн,— подумав Теон.— Це вона плаче на шлюбному ложі. А хто ще? Боги не плачуть. Чи плачуть?»

Цей болісний звук неможливо було витримати. Теон, схопившись за гілку, знову зіп'явся на ноги, обтрусив сніг з холош і покульгав назад, до світла. «У Вічнозимі повно привидів,— подумав він,— і я — один з них».

Заки Теон Грейджой повернувся, у дворі з'явилося ще більше сніговиків. Щоб командувати сніговими чатовими на мурах, зброєносці наліпили дюжину снігових лордів. Один, без сумніву, зображав лорда Мандерлі: такого тлустого сніговика Теон у житті не бачив. Однорукий сніговик міг бути тільки Гарвудом Стаутом, а снігова леді — Барбрі Дастін. А той, що найближче до дверей, з бородою з бурульок, мабуть, старий Хвойдозгуб Амбер.

У залі кухарі роздавали ячну кашу з яловичиною, заправленою морквою і цибулею, яку наливали у хлібні миски, зроблені з учорашнього хліба. Недоїдки кидали на підлогу, де їх одразу під'їдали дівчата Ремсі й інші собаки.

Дівчата зраділи, побачивши Теона. Вони впізнали його запах. Руда Джейн стрибнула, щоб лизнути його в руку, а Гелісента ковзнула під стіл і скрутилася калачиком у нього під ногами, обгризаючи кістку.

Гарні були собаки. Легко було забути, що всі вони названі на честь дівчат, який Ремсі загнав і вбив.

Хай як Теон утомився, а зміг з'їсти трохи каші, запиваючи елем. На той час у залі вже стояв галас. Через Мисливську браму пробилося двоє пластунів Руза Болтона з рапортом, що просування лорда Станіса значно сповільнилося. Його лицарі їдуть на дестрієрах, і великі бойові коні грузнуть у снігу. Маленькі й неспотикливі гарони гірських кланів тримаються краще, доповіли пластуни, але горяни не наважуються значно відриватися вперед, щоб не розколоти військо. Лорд Ремсі наказав Абелеві заграти марш на честь Станісового борсання в снігу, отож бард знову взяв свою лютню, а одна з його праль випросила меч у Квасного Аліна й зображала, як Станіс відбивається від сніжинок.

Теон витріщався на останні краплі елю в третьому кухлі, коли в залу увійшла леді Дастін і послала по Теона двох своїх присяжних мечників. Коли він зупинився біля помосту, вона, оглянувши його з ніг до голови, прийохалася.

— Це той самий одяг, у якому ти був на весіллі.

— Так, міледі. Мені його видали.

Це був один з уроків, який Теон затямив у Страхфорті: брати, що дають, і не просити більше.

Леді Дастін, як завжди, була в чорному, тільки на рукавах виднілася біляча облямівка. Сукня мала високий жорсткий комір, який обрамляв обличчя.

— Ти знаєш цей замок.

— Знав колись.

— Десь під землею є крипта, де в темряві сидять давні королі Старки. Мої люди так і не змогли знайти туди дорогу. Перевірили всі підземелля і підвали, навіть в'язницю, але...

— У крипту не потрапити через підземелля, міледі.

— Можеш провести мене туди?

— Там нічого немає, крім...

— ...мертвих Старків? Авжеж. Але тут така справа: всі мої улюблені Старки якраз уже мертві. То ти знаєш дорогу чи ні?

— Знаю.

Він не любив крипти, ніколи не любив, але бував там.

— Веди. Сержанте, візьміть ліхтар.

— Міледі потрібен теплий плащ,— попередив Теон.— Доведеться вийти надвір.

Коли вони вийшли надвір, сніг посипав ще густіше, і леді Дастін горнулася в соболеву шубу. Чатові при дверях, що кулилися у плащах і в каптурах, майже не відрізнялися від сніговиків. Лише пара, яка вихоплювалася з рота, свідчила, що вони досі живі. По всій довжині зубчастих стін горіли багаття в марній спробі розігнати темряву. Маленький гурт почеберяв через гладенький і незайманий білий сніг, який доходив до литок. Намети у дворі вже наполовину засипало, і тканина провисла під вагою снігу.

Вхід у крипту містився в найстарішій частині замку, біля підніжжя Першої фортеці, якою вже не користувалися сотні років. Ремсі, плюндруючи Вічнозим, підпалив її, а те, що не згоріло, завалилося. Залишилася тільки оболонка, розбита з одного боку, й туди вже понамітало снігу. Навколо валялися уламки — бите каміння, обгорілі балки, тріснуті химери. Сніг майже поховав їх, але над сніговим заметом ще стирчала одна з химер, і її фантастична морда невидюще вищирилася до неба.

«Тут знайшли Брана, коли він упав». Того дня Теон поїхав на полювання разом з лордом Едардом і королем Робертом, котрі й гадки не мали, які жахливі новини зустрінуть їх у замку. Теон пам'ятав, з яким обличчям Роб повідомляв це. Ніхто не сподівався, що покалічений хлопчик виживе. «Ні богам не вдалося вбити Брана, ні мені»,— подумав Теон. Це була дивна думка, а ще дивніше було думати, що Бран, може, й досі живий.

— Тут,— указав Теон на сніговий замет, який ліпився до стіни фортеці.— Внизу. Стережіться битого каміння.

Більш як півгодини челядники леді Дастін відкопували вхід, розгрібаючи сніг і хиткі уламки. А коли докопалися, виявилось, що двері примерзли. Сержантові довелося піти по сокиру, щоб відчинити двері, які, застогнавши завісами, відкрили очам кам'яні гвинтові сходи, що вели у темряву.

— Спускатися далеко, міледі,— попередив Теон.

Леді Дастін це не зупинило.

— Бероне, світло.

Сходи були вузькі й круті, сходинки — за багато сторіч витерті по центру. Йшли по одному: сержант з ліхтарем, потім Теон і леді Дастін,

а позаду решта гурту. Теон завжди вважав крипту холодною, і влітку вона такою і була, але зараз що нижче спускалися, то тепліше ставало. Не те щоб тут було *тепло* — звісно, зовсім не тепло, але тепліше, ніж нагорі. Глибоко під землею, схоже, прохолода була однакова завжди.

— Дружина повсякчас плаче,— сказала леді Дастін, спускаючись обережними кроками.— Наша маленька леді Арія.

«А тепер стережися. Стережися, стережися». Теон уперся рукою в стіну. Здалося, що у мінливому світлі смолоскипів сходишки рухаються під ногами.

— Як... як скажете, м'леді.

— Руз незадоволений. Перекажи це своєму байстріюкові.

«Він не мій байстріюк»,— хотів заперечити Теон, але внутрішній голос мовив: «Твій-твій. Смердюк належить Ремсі, а Ремсі належить Смердюкові. Не забувай свого імені».

— Вдягати її в біле й сіре мало чим допоможе, якщо дівчина так і ридатиме. Фреям, може, й байдуже, а от північани... вони бояться Страхфорту, але вони люблять Старків.

— Не ви,— сказав Теон.

— Не я,— зізналася леді Кургантонська,— але всі решта — так. Старий Хвойдозгуб тут тільки тому, що Фреї тримають у заручниках Великого Джона. І невже ти гадаєш, що люди Гарвуда забули про попередній шлюб Байстріюка і про те, як його леді-дружину залишили помирати з голоду, обгризаючи власні пальці? Як гадаєш, які думки зринають у їхніх головах, коли вони чують, як ридає нова дружина? Дорогоцінна донечка доблесного Неда?

«Ні,— подумав Теон.— Вона не плоть і кров лорда Едарда, її звати Джейн, вона — проста донька стюарда». Він не сумнівався, що леді Дастін щось підозрює, та все одно...

— Плач леді Арії наробить нам більше лиха, ніж усі мечі й сулиці лорда Станіса. Якщо Байстріюк планує залишатися лордом Вічнозимським, йому слід навчити дружину сміятися.

— Міледі,— урвав її Теон.— Ми прийшли.

— Сходи йдуть і нижче,— зауважила леді Дастін.

— Тут є і нижчі рівні. Давніші. Найнижчий рівень, кажуть, частково обвалився. Я там ніколи не бував.

Штовхнувши двері, він повів гурт у довгий склепінчастий тунель, де парами марширували в чорноту могутні колони.

Сержант леді Дастін високо підняв ліхтар. Тіні ковзали і крутилися. «Крапелька світла у морі темряви». У крипті Теон ніколи не почувався затишно. Він відчував, як на нього дивляться кам'яні королі своїми кам'яними очима, стискаючи кам'яними пальцями руків'я іржавих мечів. Ніхто з них не любив залізнородного. Теона переповнило знайоме моторошне відчуття.

— Як їх багато,— зронила леді Дастін.— Знаєш їхні імена?

— Колись знав... але це було дуже давно. Оці, на цьому боці,— вказав Теон,— були королями на Півночі. Останнім був Торен.

— Король-на-колінах.

— Так, міледі. Далі були тільки лорди.

— Аж до Юного Вовка. Де гробниця Неда Старка?

— В кінці. Сюди, міледі.

Гурт рухався між рядів колон, і кроки відлунювали під склепінням. Здавалося, людей проводжають кам'яні очі мерців й очі їхніх кам'яних деривовків. Обличчя викликали невиразні спогади. Зринуло декілька імен — непрохані, нашептани примарним голосом мейстра Лувіна. Король Едрик Снігова Борода, який правив на Півночі сто років. Брандон Корабельник, який заплив далі, ніж сідає сонце. Теон Старк, Голодний Вовк. «Мій тезко». Лорд Берон Старк, який об'єднався з Кичерою Кастерлі у війні проти Дагона Грейджоя, лорда Пайку, ще в ту добу, коли Сімома Королівствами фактично правив байстрюк-чаклун, прозваний Кривавим Круком.

— Он у того короля бракує меча,— зауважила леді Дастін.

І правда. Теон не пригадував, який це король, але довгий меч, якого він мав тримати у руках, був відсутній. Там, де він колись був, лишилися сліди іржі. Це видовище розтривожило Теона. Він сто разів чув, що залізо цих мечів утримує духів мертвих у їхніх гробницях. А якщо меча немає...

«У Вічнозимі повно привидів. І я — один з них».

Рушили далі. З кожним кроком обличчя Барбрі Дастін, здавалося, твердішає. «Їй тут не подобається так само, як і мені». Теон несамохить запитав:

— Міледі, за що ви так ненавидите Старків?

Вона довгу мить дивилася на нього.

— За те, за що ти їх так любиш.

Теон аж спіткнувся.

— Люблю? Та я ніколи... Я відібрав у них замок, міледі. Я... я вбив Брана й Рикона, настромив їхні голови на кілки, я...

— ...поїхав разом з Робом Старком на південь, бився з ним пліч-о-пліч у Лопотючому лісі й Річкорині, повернувся на Залізні острови як їхній посол, щоб вести переговори з власним батьком. Кургантон теж вислав з Юним Вовком своїх людей. Я постаралася дати якнайменше вояків, розуміючи, що хоч когось дати доведеться, щоб не наразитися на гнів Вічнозиму. Отож у війську в мене були і очі, і вуха. Вони тримали мене в курсі. Я знаю, хто ти. Я знаю, що ти. А тепер дай відповідь на моє питання. За що ти любиш Старків?

— Я...— Теон уперся рукою у колону.— Я... хотів стати одним з них...

— Але не міг. У нас із вами більше спільного, ніж вам здається, мілорде. Однак ходімо.

Трохи далі разом тулилося три гробниці. Саме там і зупинилися.

— Лорд Рикард,— зронила леді Дастін, роздивляючись скульптуру посередині. Статуя була височенна, з обличчям довговидим, бородатим, похмурим. Лорд Рикард мав такі самі кам'яні очі, як і у всіх, але його очі здавалися сумними.— У нього теж нема меча.

Це була щира правда.

— Хтось тут покрав мечі. У Брандона також немає.

— Він би обурився,— сказала леді Дастін, скидаючи рукавичку і торкаючись його коліна: її шкіра біліла на тлі темного каменю.— Брандон обожнював свого меча. Любив його нагострювати. «Волю тримати його таким гострим, щоб можна було поголити волоссячко у жінки на піхві»,— любив він повторювати. «Прегарна річ — закривавлений меч»,— якось сказав він мені.

— То ви були знайомі,— мовив Теон.

Світло від ліхтаря так відблискувало в її очах, що здавалося, наче вони горять вогнем.

— Брандон був у Кургантоні годованцем старого лорда Дастіна, батька мого майбутнього чоловіка, але більшість часу він проводив у Рівчаках, їздячи верхи. Він обожнював верхову їзду. В цьому його менша сестра вдалася в нього. Вони були як парочка кентаврів. А мій лорд-батько любив, коли у нього гостює спадкоємець Вічнозиму. Батько мав великі плани для дому Рисвелів. Він би на тарілочки подав

мою цноту будь-кому зі Старків, який проїздив повз, але в тому й не було потреби. Брендон ніколи не соромився просити те, що хоче. Я вже стара й усохла, давним-давно вдовиця, але я і досі пам'ятаю блиск моєї крові у нього на прутні тої ночі, коли він мене узяв. Гадаю, Брендоніві теж вона сподобалася. Прегарна річ — закривавлений меч, щира правда. Боліло, але це був солодкий біль.

Але той день, коли я дізналася, що Брендон має побратися з Кетлін Таллі... в тому болю не було нічого солодкого. Він її не хотів, можу вас запевнити. Він сам так і сказав у нашу останню ніч... але у Рикарда Старка теж були великі плани. Плани на *Південь*, які б не могли здійснитися без шлюбу його спадкоємця з донькою одного з його васалів. По тому мій батько ще сподівався віддати мене за Брендонівого молодшого брата Едарда, але і він дістався Кетлін Таллі. А мені лишився юний лорд Дастін — допоки Нед Старк не забрав у мене і його.

— Робертів заколот...

— Ми з лордом Дастіном були одружені півроку, коли Роберт підняв повстання й Нед Старк скликав прапори. Я благала чоловіка не їхати. Він мав родичів, яких міг би послати замість себе. Дядька, знаменитого вправністю з топором, і двоюрідного діда, який воював ще у Війні дев'ятипенсових королів. Але він був справжнім чоловіком, дуже гоноровим, і просто мусив сам очолити кургантонських рекрутів. У день від'їзду я подарувала йому коня — рудого жеребця з вогненною гривною, гордість табунів мого лорда-батька. Мій лорд присягнувся повернутися на ньому, коли закінчиться війна.

Нед Старк дорогою назад у Вічнозим повернув мені того коня. Сказав, що мій лорд загинув доблесною смертю і що його тіло упокоїлося з миром під червоними горами Дорну. Проте кості своєї сестри він привіз на Північ, де вона й похована... але я вам присягаюся: кості лорда Едарда ніколи не лежатимуть поряд з її кістками. Я їх згодую своїм псам.

Теон нічого не розумів.

— Його... його кості?..

Вона скривила уста. Ця бридка усмішка нагадала йому Ремсі.

— Перед Червоним весіллям Кетлін Таллі відіслала кості лорда Едарда на Північ, але ваш залізний дядько, захопивши Кейлінський Рів, перекрив дорогу. І відтоді я не спускаю з тої дороги очей. Якщо ті

кості випірнуть з болота, далі Кургантона вони не доїдуть,— сказала вона, кинувши на подобу Едарда Старка останній погляд.— Тут нам більше нема чого робити.

Коли вони вийшли з крини, завірюха й не думала вщухати. Піднімаючись нагору, леді Дастін мовчала, але, знову опинившись біля руїн Першої фортеці, вона, затремтівши, мовила:

— Раджу тобі нікому не переповідати нічого з того, що я тут казала. Тобі зрозуміло?

Ще б пак!

— Хто не хоче втратити язика, тримає його за зубами.

— Руз добре тебе вишколив,— мовила вона й пішла геть.

Королівський трофей

Королівське військо вийшло з Пуцанського Насипу в золотому сьайві світанку — виповзло з-за частоколу, немов довга сталава змія зі свого кубла.

Лицарі-південці їхали в кірасах і кольчугах, пом'ятих і поцерблених у битвах, які, проте, і досі блищали у сонячному промінні. Побляклі та брудні, подерті та полатані, їхні прапори й сюрко і досі забарвлювали зимовий ліс цілою палітрою кольорів: небесно-блакитний і жовтогарячий, червоний і зелений, фіолетовий, синій і золотий аж сяли серед голих брунатних стовбурів, сіро-зелених сосон і чатових-дерев та брудних снігових заметів.

У кожного з лицарів були зброєносці, слуги й солдати. За ними їхали зброярі, кухарі, груми; шерехи списників, сокирників, лучників; сиві ветерани сотні боїв і зелені хлопчачки, у яких попереду перший бій. На чолі марширували горяни: вожді та звитяжці на кошлатих гаронах, а поряд з ними — волохаті бійці, вбрані в дублену шкіру, старі кольчуги й шуби. Дехто з них розмалював обличчя брунатною і зеленою фарбами й начепив на себе гілля, щоб зливатися з деревами.

У хвості валки їхав обоз: мули, коні, воли, ціла миля возів і гарб, навантажених харчами, фуражем, наметами й іншими припасами. Останнім їхав ар'єргард — знов лицарі в кірасах і кольчугах в оточенні розвідників, які, ховаючись, ризкали навколо, щоб ворог не міг підкрастися непомітно.

З обозом, у критому фургоні з величезними колесами, облямованими залізом, їхала Аша Грейджой, з кайданами на руках і ногах і під пильним наглядом Ведмедиці, яка хропіла гірше за чоловіків. Його світлість король Станіс не збирався ризикувати, що його трофей утече з полону. Він збирався завести її у Вічнозим і

виставити у ланцюгах на огляд усім лордам Півночі — кракенову доньку, закуту і зломлену, доказ його сили.

Валку проводжали сурми. У світлі сонця, яке сходило у небі, сяяли гостряки списів, а обабіч блищала від ранкової паморозі трава. Пуццанський Насип від Вічнозиму відділяло сто льє лісу. Триста миль кручого польоту. «П'ятнадцять днів»,— казали лицарі.

— Роберт зробив би такий перехід за десять днів,— підслухала Аша слова лорда Фела. Його дідусь загинув від Робертової руки у Літньому палаці, й невідомим чином це піднесло його вбивцю в очах онука до божественної висоти.— Роберт був би у Вічнозимі вже два тижні тому й тепер показував би Болтонові язика з-за зубчастих стін.

— Тільки при Станісові такого не кажи,— мовив Джастин Масі,— бо він нас змусить іти і день, і ніч.

«Цей король так і живе у тіні свого брата»,— подумала Аша.

Щиколотку й досі прошивало болем, коли Аша на неї наступала. Там точно перелом, не сумнівалася вона. Набряк зійшов ще в Пуццанському Насипі, але біль зостався. Якби то були розтягнуті зв'язки, уже б точно все минулося. З кожним її рухом бренькали ланцюги. Кайдани гризли і зап'ястки, і гордість. Але така ціна покори.

«Ніхто ще не помер від того, що прихилив коліно,— якось сказав їй батько.— Навіть уклінник може одного дня повстати з крицею в руці. Хто не хоче прихилити коліно, помре навстоячки». Балон Грейджой довів правдивість власних слів, коли захлинувся його перший заколот: кракен прихилив коліно перед оленем і деривовком, але одразу повстав знову, щойно померли Роберт Баратеон і Едгард Старк.

Тому і кракенова донька в Пуццанському Насипі вчинила так само, коли її кинули перед королем, зв'язану й кульгаву (але, на щастя, не згвалтовану), з пекучим болем у щиколотці. «Здаюся, ваша світлосте. Чиніть зі мною, як зволите. Прошу тільки пощадити моїх людей». Вона непокоїлася тільки через Карла, Триса й решту вцілілих у вовчому лісі. Їх залишилося дев'ятеро. «Пошарпана дев'ятка» — ось як їх нарік Кром. Він отримав найтяжчі рани.

Станіс дарував їм життя. Однак Аша відчувала, що в цьому чоловікові немає щирого милосердя. Він, понад усякий сумнів, дуже рішучий. І мужності йому не бракує. Люди кажуть, він справедливий... і навіть якщо його справедливість різка й сувора — що ж, життя на

Залізних островах призвичаїло Ашу Грейджой до такого. І все одно їй цей король не подобався. Оті його глибоко посаджені блакитні очі завжди здавалися підозріливо примруженими, а в глибині вирувала холодна лютя. Ашине життя нічого для нього не важило. Вона була лише заручницею і трофеєм, який доведе північанам, що Станіс здатен приборкати залізнородних.

«От і дурень». Якби він знав північан, то розумів би, що перемога над жінкою їх не вразить, а цінність Аші як заручниці близька до нуля. Тепер Залізними островами править її дядько, а Воронячому Оку байдуже до того, жива вона чи померла. Може, це не байдуже їй чоловікові — отій жалюгідній руїні, яку Юрон їй нав'язав, але Ерик Айронмейкер не має стільки грошей, щоб заплатити за неї відкупне. Однак Станісові Баратеону цього не поясниш. Його ображає вже те, що вона — жінка. Чоловіки з царини люблять, щоб жінки були м'які й милі, знала Аша, й ходили в шовках, а не в кольчугах і дубленій шкірі, з металевими топірцями в руках. Але коротке знайомство з королем у Пуццанському Насипі переконало Ашу, що вона б йому і в сукні не сподобалася. Навіть з дружиною Галбарта Гловера, побожною леді Сибеллою, він поводився чемно й шанобливо, але явно почувався ніяково. Цей південний король — з тих чоловіків, для яких жінки — інакша раса, дивна й незбагненна, як велети, бабаї і діти пралісу. Ведмедиця теж змушувала його скреготіти зубами.

Існувала лише одна жінка, до якої дослухався Станіс, та й ту він залишив на Стіні.

— Краще б вона була з нами,— зізнався сер Джастин Масі, білявий лицар, який командував обозом.— Востаннє в бій без леді Мелісандри ми ходили на Чорноводді, й там на нас напала тінь лорда Ренлі, втопивши половину війська у затоці.

— Востаннє? — перепитала Аша.— То чаклунка була в Пуццанському Насипі? Я її не бачила.

— Хіба то бій! — усміхнувся сер Джастин.— Ваші залізні билися хоробро, міледі, але ж нас було набагато більше, і ми заскочила вас зненацька. А Вічнозим знатиме, що ми наближаємося. І в Руза Болтона людей не менше, ніж у нас.

«Ба й більше»,— подумала Аша.

Навіть бранці мають вуха, й у Пуццанському Насипі Аша чула всі розмови, коли король Станіс обговорював зі своїми капітанами

майбутній похід. Сер Джастин був проти від самого початку, а з ним і чимало інших лордів і лицарів, які прийшли з лордом Станісом з півдня. Однак вовки наполягали: не можна віддавати Вічнозим Рузові Болтону, та й Недову доньку слід урятувати з лабетів його байстриюка. Так казали Морган Лідл, Брандон Норі, Барило Вул, Флінти, навіть Ведмедиця.

— З Пуцанського Насипу до Вічнозиму — сто льє,— сказав Артос Флінт, коли суперечка у палатах Галбарта Гловера досягла точки кипіння.— Триста миль кручого польоту.

— Довгий перехід,— мовив лицар на ім'я Корліс Пенні.

— Не такий уже й довгий,— наполягав сер Годрик, кремезний лицар, якого всі називали Велеторізом.— Ми й так далеко вже зайшли. Шлях нам осяє Цар світла.

— А коли дістанемося Вічнозиму? — поцікавився Джастин Масі.
— Два мури, між ним рів, внутрішній мур — сто футів заввишки. Болтон у житті не вийде, щоб прийняти бій у полі, а ми не маємо стільки припасів, щоб довго тримати його в облозі.

— Не забувайте, що до нас приєднається Арнольф Карстарк з військом,— сказав Гарвуд Фел.— І Морс Амбер. Північан з нами буде не менше, ніж з лордом Болтоном. На північ від замку — густі ліси. Зможемо збудувати рухомі башти, тарани...

«І покласти тисячі вояків»,— подумала Аша.

— Може, найкраще перезимувати тут? — запропонував лорд Пізбері.

— *Перезимувати?* — прогуркотів Барило.— І скільки, на вашу думку, Галбарт Гловер має в коморах харчів і фуражу?

Тоді сер Ричард Горп, лицар з поганим обличчям і метеликами «мертва голова» на сюрко, сказав, обернувшись до Станіса:

— Ваша світлосте, ваш брат...

Король не дав йому договорити.

— Ми всі знаємо, як би вчинив мій брат. Роберт учвал прилетів би під браму Вічнозиму, розстрошив їх келепом і, переїхавши уламки, лівою рукою убив би Руза Болтона, а правою — Байстриюка,— мовив він і звівся на ноги.— Я не Роберт. Але ми підемо на Вічнозим і звільнимо його... або загинемо у спробі це зробити.

Та хай які сумніви зринали у лордів, простолюду, схоже, вірив у свого короля. Станіс розбив на Стіні дикунів Манса Рейдера й вигнав з

Пущанського Насипу Ашу з її залізнородними; він — брат Роберта, переможець уславленого морського бою під Білим островом, це він утримував Штормокрай протягом усього Робертового повстання. І в нього меч героя, чарівний Світлоносець, який сяє вночі.

— Наш ворог не такий грізний, яким видається,— запевнив сер Джастин Ашу в перший день походу.— Руза Болтона бояться, але не люблять. А його друзі Фреї... Північ не забула Червоного весілля. Кожен лорд, який зараз у Вічнозимі, втратив там родичів. Станісові доволі буде пустити Болтону кров — і північани його покинуть.

«Так ви сподіваєтеся,— подумала Аша,— але спершу треба пустити йому кров. Тільки дурень дезертирує від переможця».

Першого дня сер Джастин під'їжджав до її фургона з дюжину разів — привозив їжу, напої і новини про похід. Кремезний і дебелий, рожевоощокий, з блакитними очима й розвіяною вітром лляною чуприною, він багато усміхався, нескінченно жартував і був дуже уважним тюремником, який постійно турбувався про зручність полонянки.

— Він тебе хоче,— сказала Ведмедиця після третього його візиту.

Насправді її звали Алісаною з дому Мормонтів, але своє прізвисько вона носила так само природно, як і кольчугу. Невисока, оцупкувата, м'язиста спадкоємиця Ведмежого острова мала широкі стегна, пишну пазуху й великі мозолясті долоні. Навіть спати вона лягала у кольчuzі, накриваючись шубою; під тою кольчугою була дублена шкіра, а під нею, для тепла, овчина вовною до тіла. В усьому цьому одязі вона була ширша, ніж довша. «Але грізна». Іноді Аша Грейджой забувала, що вони з Ведмедицею майже одного віку.

— Він хоче не мене, а мої землі,— озвалася Аша.— Йому потрібні Залізні острови.

Вона бачила ці ознаки. Проходила це вже з іншими залицяльниками. Власні родинні маєтності Масі, розташовані далеко на півдні, були вже для нього втрачені, тож йому доведеться або вигідно одружитися, або обмежитися роллю простого лицаря при королівському дворі. Станіс не виправдав сподівань сера Джастина на шлюб з дикунською королівною, про яку стільки наслухалася Аша, тож тепер він звернув погляд на неї. Без сумніву, він мріє всадовити її на Скелястий престол на Пайку, а потім через неї правити як її лорд і володар. Для цього доведеться звільнити її від теперішнього лорда й

володаря, певна річ... поминаючи вже дядька, який і видав Ашу заміж. «Навряд чи вийде,— розсудила Аша.— Вороняче Око з'їсть сера Джастина на сніданок і навіть не ригне».

Але це не мало значення. Батькові землі ніколи їй не належатимуть, хай кого вона пошлюбить. Залізні важко пробачають, а Аша вже двічі зазнала поразки. Першого разу — на царезборах від дядька Юрона, а потім у Пуцанському Насипі — від Станіса. Більш ніж достатньо, щоб визнати її не гідною правити. Шлюб з Джастиним Масі чи з яким іншим лордїйчуком Станіса Баратеона зробить тільки гірше. «А кракенова донька, виявляється, звичайна жінка,— казатимуть капітани й королі.— Ви тільки подивіться, як вона розставляє ноги перед цим м'якотілим лордом з царини».

Та якщо сер Джастин волів завоювати її прихильність їжею, вином і плітками, Аша не збиралася його знеохочувати. З нього краще товариство, ніж з небалакучої Ведмедиці, бо Аша серед п'ятьох тисяч ворогів зовсім самотня. Трис Ботлі, Карл-Дівиця, Кром, Рогон і решта їхнього знекровленого загону лишилися в Пуцанському Насипі, в підземеллях Галбарта Гловера.

Першого дня військо пройшло двадцять дві милі, порахували провідники, яких надала леді Сибелла,— слідопити й мисливці, присяжні Пуцанського Насипу, з клановими прізвищами Форестер і Вудз, Бранч і Боул. Другого дня військо здолало двадцять чотири милі, й авангард, вийшовши за володіння Гловерів, зайшов у гущавину вовчого лісу. «Р'гlore, пошли нам своє світло, яке проведе нас через темряву»,— молилися увечері віряни, зібравшись навколо ревучого багаття біля королівського шатра. Усі вони були південними лицарями й солдатами. Королівська рать, сказала б Аша, але все не так просто: рать королеви, а не короля, як підкреслювали інші вихідці зі штурмових і коронних земель, причому їхня королева — ота червона жінка в Чорному замку, а не дружина Станіса Баратеона, яка залишилась у Східній-варті-на-морі. «О Царю світла, молимо тебе: зверни на нас своє вогненно око, обережи нас і зігрій,— співали вони до полум'я,— ніч-бо темна і повна жахить».

Вів молитву здоровань-лицар на ім'я сер Годрі Фаринг. «Годрі Велеторіз. Видатне ім'я для мізерного чоловіка». Фаринг під кірасою і кольчугою був широкоплечий і м'язистий. Але водночас він був

зарозумілий і марнослашний, як здалося Аші, жадібний до слави, глухий до обачності, спраглий похвали й зневажливий до простолюду, вовків і жінок. В останньому він дуже нагадував свого короля.

— Дозвольте мені їхати на коні,— попросила Аша сера Джастина, коли він під'їхав до фургона з половиною окосту.— Я в цих ланцюгах збожеволю. Тікати я не буду. Даю слово.

— Якби я міг, міледі! Ви ж полонянка короля, а не моя.

— Ваш король не повірить слову жінки.

— З якого дива,— заревіла Ведмедиця,— нам вірити слову когось із залізних після того, як твій брат повівся у Вічнозимі?

— Я не Теон,— наполягала Аша... але ланцюгів з неї не зняли.

Коли сер Джастин чвалом рушив у голову валки, Аша зловила себе на спогадах про останню зустріч з матір'ю. Це було на Гарло, у Десятивежжі. У материних покоях тріпотіла свічка, але велике різьблене ліжко під запиленим балдахіном виявилось порожнім. Леді Аланіс сиділа під вікном, задивившись на море. «Ти привезла мого хлопчика?» — запитала вона, затремтівши вустами. «Теон не зміг приїхати»,— відповіла Аша, дивлячись на те, що залишилося від жінки, яка дала їй життя, від матері, яка втратила двох синів. А третій...

«Шлю кожному з вас часточку королевича».

Хай як повернеться бій за Вічнозим, а Аша Грейджой не думає, що брат у ній вціліє. «Теон Перекинчик. Навіть Ведмедиця мріє насадити його голову на палю».

— У тебе є брати? — запитала Аша у своєї наглядочки.

— Тільки сестри,— непривітно, як завжди, озвалася Алісана Мормонт.— Нас було п'ятеро. Ліанна залишилася на Ведмежому острові. Ліра і Джорі — з матір'ю. Дейсі вбили.

— На Червоному весіллі.

— Ага,— сказала Алісана, на якусь мить задивившись на Ашу.— В мене є син. Йому всього два роки. А донечці дев'ять.

— Ти рано почала.

— Занадто рано. Але це краще, ніж дочекатися, коли буде запізно.

«Мене шпигнула,— подумала Аша,— але нехай».

— Ти одружена.

— Ні. Мої діти — від ведмедя,— посміхнулася Алісана. Зуби у неї були криві, але в усмішці було щось чарівливе.— Жінки з роду

Мормонтів — шкуроміни. Перекидаємося на ведмедів і шукаємо собі пару в лісі. Всі це знають.

— Жінки з роду Мормонтів,— у відповідь усміхнулася Аша,— ще й войовничі.

Усмішка на губах іншої жінки розтанула.

— Це ви нас такими зробили. На Ведмежому острові всі діти бояться кракенів, які з'являються з морських глибин.

Давній звичай. Аша відвернулася, слабенько брязнувши ланцюгами.

Третього дня ліс підступив з усіх боків, а порита коліями дорога перетворилася на звірину стежку, якою найбільші вози в обозі не могли проїхати. Тут і там проминали знайомі орієнтири: кам'янистий пагорб, який під певним кутом нагадував вовчу голову; напівзамерзлий водоспад; природну кам'яну арку, порослу сіро-зеленим мохом. Аша всі їх упізнавала. Вона вже проїздила цим шляхом, коли їхала у Вічнозим переконувати брата Теона облишити своє завоювання й повернутися разом з нею у безпеку Пуццанського Насипу. «І тут мене також чекала поразка».

Того дня здолали чотирнадцять миль, і це ще було добре.

Щойно запали сутінки, візник, з'їхавши з дороги, зупинив фургон під деревом. Він саме розпрягав коней, коли під'їхав сер Джастин і тимчасово зняв кайдани з ніг Аші. Удвох з Ведмедицею вони провели Ашу в шатро короля. Так, вона бранка, але ж вона з Грейджоїв Пайку, тож Станіс Баратеон, вечеряючи зі своїми капітанами й командирами, любив підкинути їй недоїдки зі свого столу.

Королівське шатро було просторіше за палати лорда в Пуццанському Насипі, але, окрім розмірів, більше ні в чому не виявлялася королівська велич. Цупкі стінки з товстої жовтої парусини поблякли, вкрилися плямами бруду і води, а місцями виднілася і цвіль. Над шатром маяв королівський штандарт — золотий, з оленячою головою, вписаною у вогненне серце. З трьох боків шатро оточували намети південних лордів, які прийшли на північ разом зі Станісом. З четвертого боку ревіло священне вогнище, стріляючи в потемніле небо язиками полум'я.

Коли Аша, накульгуючи, підійшла до шатра в супроводі своїх наглядачів, дюжина вояків рубала дрова на багаття. «Рать королеви». Бог їхній називався Р'глор, і був він бог заздрісний. Ашин бог —

затонулий бог Залізних островів — у їхніх очах вважався бісом, отож якщо вона не прийме Царя світла, вважай, вона проклята і приречена. «Вони б мене спалили з такою самою охотою, як палять ці дрова». Після бою в лісі дехто так і пропонував, вона сама чула. Станіс відмовився.

Король стояв під шатром, втупившись у священне вогнище. «Що він там бачить? Перемогу? Недолу? Лик свого червоного голодного бога?» Очі глибоко провалилися, коротко підстрижена борідка більше нагадувала тінь на запалих щоках і кістлявому підборідді. Але в його погляді була владність і залізна жорстокість, з якої Аша зрозуміла: цей чоловік ніколи, ніколи не зверне з обраного шляху.

Вона опустила перед ним на одне коліно.

— Сір...— («Я достатнього смиренна, ваша світлосте? Достатньо побита, похилена і поламана, як на ваш смак?») — Благаю, зніміть кайдани з моїх рук. Дозвольте їхати верхи. Я не тікатиму.

Станіс глянув на неї, як на пса, який насмілився потертися об його ногу.

— Ви заслужили ці кайдани.

— Заслужила. А тепер пропоную вам своїх вояків, свої кораблі та свій розум.

— Ваші кораблі, які не згоріли, і так мої. Ваші вояки... скільки їх залишилося? Десятеро? Дванадцять?

«Дев'ятеро. Навіть шестеро, якщо рахувати тільки тих, хто ще здатен воювати».

— Дагмер Заяча Губа ще утримує Торенів Квадрат. Він — безстрашний воїн і відданий слуга дому Грейджоїв. Я можу віддати вам цей замок разом з гарнізоном.

«Напевно»,— могла б вона додати, однак не варто перед таким королем висловлювати сумнів у своїх можливостях.

— Торенів Квадрат не вартий багнюки в мене під ногами. Важливий тільки Вічнозим.

— Зніміть кайдани й дозвольте мені допомогти вам його взяти, сір. Царствений брат вашої світлості уславився своїм умінням перетворювати ворогів на друзів. Зробіть мене своїм солдатом.

— Боги для цього не зробили вас чоловіком. Що можу я? — Станіс відвернувся до вогнища й до тих видінь, які поставали у жовтогарячому полум'ї.

Сер Джастин Масі, схопивши Ашу за руку, зтягнув її у королівське шатро.

— Даремно ви це зробили, міледі,— сказав він.— Ніколи не нагадуйте йому про Роберта.

«Справді, могла б і здогадатися». Аша добре знала, як воно буває з молодшими братами. Вона пам'ятала маленького Теона, який жив у побожному страху перед Родриком і Мароном. «Вони цього так і не переростають,— вирішила вона.— Менший братик може хоч до ста років дожити, але так назавжди й лишитися меншим братиком». Потрусивши своїми залізними прикрасами, вона уявила, як приємно було б зайти Станісові за спину й задушити його ланцюгом, яким скуті її зап'ястки.

Повечеряли оленячим рагу, звареним з худореброї тварини, яку вдалося вполювати пластуна на ім'я Бенджикот Бранч. Подавали це рагу тільки в королівському шатрі. А з того боку парусинових стінок вояки отримали окраєць хліба та шматок кров'янки завбільшки з палець; запивали залишками елю Галбарта Гловера.

Пуцанський Насип від Вічнозиму відділяло сто льє. Триста миль кручого польоту.

— Були б ми круками,— сказав Джастин Масі на четвертий день переходу, коли посипав сніг. Спочатку то була легка пороша. Холодна і вогка, але їхати не заважала.

Але сніжило і наступного дня, і наступного, і наступного. Густі бороди вовків укрилися кригою від теплого дихання, а всі гладенько поголені південні хлопчаки почали відрощувати вуса й бакенбарди, щоб обличчя не так мерзло. Землю застелило біле покривало, приховуючи каміння, коріння й бурелом, перетворюючи кожен крок на пригоду. Здійнявся вітер, почалася завірюха. Королівське військо обернулося на валку сніговиків, які тонули по коліно у снігу.

На третій день метелиці королівське військо почало розпадатися. Південні лицарі й лордйчуки ледве пробивалися, але мешканці північних гір трималися краще. Їхні гарони впевнено стояли на ногах і їли менше ступаків, а тим паче менше великих дестрієрів, та й люди, які їхали на них, звикли до снігу. На ноги вовки натягнули кумедні снігоступи. Називалися вони «ведмежими лапами», а являли собою дивні довговасті дощечки, загнуті та прив'язані до підшов чобіт.

Вони дозволяли ходити по снігу, не пробиваючи насту й не провалюючись по самі стегна.

У декого були «ведмежі лапи» і для коней, і низькорослі кошлаті гарони ходили у них так само звично, як інші коні ходять у залізних підковах... але ступаки і дестрієри такого і бачити не хотіли. Коли кількоро королівських лицарів спробували прив'язати снігоступи на ноги своїм коням, великі південні тварини ставали дибки й відмовлялися зрушувати з місця, намагаючись струсити ці штуки з ніг. Один з дестрієрів, який спробував ходити у такому, зламав ногу.

Північани на «ведмежих лапах» швидко почали обганяти решту війська. Обійшли лицарів у головній колоні, а потім і сера Годрика Фаринга з авангардом. А вози й фургони в обозі тим часом відставали більше й більше, тож ар'єргарду доводилося повсякчас їх підганяти, щоб вони рухалися швидше.

На п'ятий день завірюхи обоз перетинав рівнину, по пояс заметену снігом, під яким ховався замерзлий ставок. Коли невидимий лід тріснув під вагою фургонів, крижана вода проковтнула трьох візників і чотирьох коней, а потім і двох людей, які намагалися їх урятувати. Серед них був Гарвуд Фел. Лицарі встигли його витягнути, але губи в нього вже посиніли, а шкіра побіліла, як молоко. Хай що з ним робили, ніяк не могли його зігріти. Багато годин він дико тремтів, хоча з нього зрізали весь мокрий одяг, загорнули його в теплі хутра та всадовили біля багаття. Вночі у нього почалася гарячка, він заснув — і більше не прокинувся.

Саме того вечора Аша вперше почула, як люди королеви неголосно говорять про жертву — офіру червоному богу, щоб він припинив завірюху.

— Цю метелицю на нас наслали боги Півночі,— сказав сер Корліс Пенні.

— Облудні боги,— відтяв сер Годрі Велеторіз.

— З нами Р'гмор,— мовив Клейтон Сагз.

— А Мелісандра — ні,— зронив Джастин Масі.

Король нічого не сказав. Але все чув. Щодо цього Аша була певна. Він сидів за почесним столом, перед ним остигала неторкана миска цибулевого супу, а Станіс приплющеними очима втупився у полум'я свічки, не звертаючи уваги на розмови, які точилися навколо. Замість

нього висловився його заступник, стрункий високий лицар на ім'я Ричард Горп.

— Скоро завірюха скінчиться,— заявив він.

Але снігопад тільки посилювався. Вітер шмагав жорстокіше, ніж батіг рабовласника. Аша гадала, що звикла до холоду на Пайку, де з моря налітав, завиваючи, вітер, але це були непорівнянні речі. «Від такого холоду люди божеволіють».

Навіть коли валкою прокочувався наказ ставати табором на ніч, зігрітися було не так легко. Намети всі промокли, ставити їх було важко, ще важче потім складати, а коли їх добряче засипало снігом, вони могли й раптово завалитися. Королівське військо продиралося через гущавину найбільшого лісу в Сімох Королівствах, але не могло набрати сухого дерева на багаття. З кожною зупинкою розпалювали дедалі менше багать, а ті, що вдавалося розпалити, давали більше диму, ніж жару. Дедалі частіше їли все холодне, а бувало, і сире.

Навіть священне вогнище змаліло й ослабло, й це лякало вояків королеви. «Царю світла, визволи нас від цього лиха,— молилися вони, підхоплюючи слова, промовлені басовитим голосом сера Годрі Велеторіза.— Яви нам знову ясне сонце, вгамуй вітри, розтопи сніги, щоб ми могли дістатися ворога й розчавити його. Р'глоре, наповни нас своїм світлом».

Пізніше, коли сер Корліс Пенні вголос поцікавився, чи бувало таке, щоб ціла армія замерзла в зимову хуртовину, вовки розреготалися.

— Це ще не зима,— заявив Барило Вул.— У горах ми говоримо: осінь поцілує, а зима віддере. Це ще тільки поцілунок осені.

«Дай боже, щоб я ніколи не побачила справжньої зими». Аші було краще за інших: зрештою, вона ж — королівський трофей. Поки інші голодували, її годували. Поки інші тремтіли від холоду, вона грілася. Поки інші продиралися через сніг на втомлених конях, вона їхала у фургоні на горі хутра, зручно закута у кайдани, ховаючись від снігу під жорсткою від морозу парусиною.

Найгірше було коням і простим солдатам. Двоє зброєносців зі штормових земель зарізали якогось латника в суперечці за місце ближче до вогню. Наступної ночі лучники, які не могли зігрітися, примудрилися підпалити власний намет; одне добре: від нього нагрілися сусідні намети. Дестрієри почали гинути від виснаження й

холоду. «Що таке лицар без коня? — вигадали вояки загадку.— Сніговик з мечем». Якщо кінь падав, його тут-таки різали на м'ясо. Припаси швидко танули.

Пізбері, Коб, Фоксглав та інші південні лорди вмовляли короля стати табором, поки не вщухне метелиця. Станіс і слухати не хотів. Не збирався він і піддаватися на вмовляння людей королеви, які пропонували принести жертву їхньому голодному богові.

Цю історію Аша почула від Джастина Масі, не такого ревного вірянину, як решта. «Офіра доведе, що наша віра досі палає, сір»,— сказав Клейтон Сагз до короля. А Годрі Велеторіз додав: «Цю хурделицю на нас наслали давні боги Півночі. Покласти їй край може тільки Р'глор. Ми мусимо пожертвувати йому безбожника».

«У мене половина війська безбожників,— озвався Станіс.— Нікого я не палитиму. Моліться ревніше».

Сьогодні нікого не палитимуть, і завтра не палитимуть... та якщо сніг не вгамується, скільки ще протримається королівська рішучість? Аша ніколи не розділяла твердої віри дядька Ейрона в затонулого бога, але тієї ночі вона молилася Тому, хто живе на дні морському, так само гаряче, як завжди молився Мокрочубий. Але завірюха не вщухла. Похід тривав, хоча військо вже ледве повзло. П'ять миль на день — це ще було добре. Потім три. Потім дві.

Після дев'яти днів віхоли всі капітани й командири щовечора, ставши табором, йшли вимоклі й виснажені в королівське шатро доповідати про свої втрати за день.

— Один загинув, троє зникло.

— Втратили шістьох коней, серед них і мого.

— Померло двоє, один з них лицар. Впало четверо коней. Одного вдалося знову поставити на ноги. Решта здохли. Два дестрієри й один ступак.

Люди назвали це «льодяним ліком». Найбільше потерпав обоз: гинули коні, люди пропадали безвісти, вози переверталися й ламалися.

— Коні грузнуть у снігу,— казав Джастин Масі королю.— Люди губляться або просто сідають і вмирають.

— Нехай,— відтяв король Станіс.— Ідемо далі.

Північани на своїх гаронах і у «ведмежих лапах» почувалися набагато краще. Чорний Донел Флінт і його зведенюк Артос втратили тільки одного вояка. Лідли, Були й Норі взагалі нікого не втратили.

Загубився один з мулів Моргана Лідла, але Лідл, схоже, був упевнений, що його поцупили Флінти.

«Пущанський Насип від Вічнозиму відділяє сто льє лісу. Триста миль кручого польоту. П'ятнадцять днів». П'ятнадцятий день переходу сплив, а військо подолало менш ніж половину шляху. За ним тягнувся слід з розбитих возів і мерзлих трупів, похованих під снігом. Аша не бачила ні сонця, ні місяця, ні зірок уже стільки часу, що почала сумніватися, чи вони їй узагалі не наснилися.

Лише на двадцятий день переходу вона врешті звільнилася від кайданів на ногах. Пізнього пообіддя один з коней, запряжених у її фургон, упав просто на дорозі. Заміни йому не знайшлося: всі тягловики, які ще лишилися, потрібні були для возів з харчами і фуражем. Під'їхав сер Джастин Масі й наказав зарізати коня на м'ясо, а фургон порубати на дрова. А потім зняв з Аші кайдани й потер їй затерплі литки.

— Коня для вас я не маю, міледі,— сказав він,— а якщо я візьму вас до себе на коня, він не витримає. Вам доведеться йти пішки.

Від кожного кроку в Аші від болю пульсувала кісточка. «Скоро заніміє від холоду,— вмовляла вона себе.— За годину я вже ніг не відчуватиму». І вона майже не помилилася: це відбулося швидше, ніж вона думала. Заки темрява зупинила валку, Аша вже кульгала, сумуючи за комфортом своєї рухомої в'язниці. «В тих ланцюгах я зовсім ослабла». На вечерю вона прийшла така виснажена, що заснула за столом.

На двадцять шостий день п'ятнадцятиденного переходу доїли останні овочі. На тридцять другий день закінчилися зерно й фураж. Цікаво, думала Аша, скільки днів людина здатна протриматися на сирій мерзлій конині?

— Бранч присягається, що ми всього за три дні від Вічнозиму,— сказав королю Ричард Горп, коли закінчився «льодяний лік».

— Це якщо ми покинемо всіх німечних,— мовив Корліс Пенні.

— Німечних і так уже не врятувати,— наполягав Горп.— Ті, хто ще не зовсім знесилів, або швидко дійдуть до Вічнозиму, або теж помруть.

— Цар світла допоможе нам узяти замок,— сказав сер Годрі Фаринг.— Якби з нами була леді Мелісандра...

Нарешті, після кошмарного дня, коли валка просунулася на якусь мильо, втративши при цьому дюжину коней і чотирьох людей, лорд Пізбері накинувся на північан.

— Цей перехід від початку був божевільною ідеєю. Щодня помирає дедалі більше людей, і за віщо? За якесь дівчисько?

— За Недову доньку,— сказав Морган Лідл. Він був другим з трьох синів, тож інші вовки називали його Середульшим Лідлом, але здебільшого позаочі. Саме Морган мало не зарубав Ашу в бою під Пуццанським Насипом. Пізніше, під час переходу, прийшов до неї просити вибачення... за те, що в гарячці бою обізвав її лярвою, а зовсім не за те, що хотів топором їй голову надвоє розрубати.

— За Недову доньку,— луною підхопив Барило Вул.— І ми отримаємо і її, і замок, якщо ви, пихаті південні вискочні, не обмочите свої атласні штанці через дрібний сніжок.

— Дрібний сніжок?! — м'який дівчачий рот Пізбері скривився від люті.— Це ви нарадили цей безглуздий похід, Вуле. Я починаю підозрювати, що ви з самого початку працювали на Болтона. Так було? Це він вас підіслав нашіптувати отруйні слова королю на вухо?

— Лорд Песбери,— розреготався йому в обличчя Барило.— Був би ти чоловіком, я б тебе за таке убив, але меч у мене з надто вже доброї криці, щоб плямити його кров'ю боягуза,— сказав він, хильнув елю й витер губи.— Так, люди помирають. І до Вічнозиму ще чимало помре. То й що? Це війна. На війні люди гинуть. Так і має бути. Так завжди було.

Сер Корліс Пенні кинув на вождя клану недовірливий погляд.

— Ви *хочете* померти, Вуле?

Північанина це, здається, розважало.

— Я хочу жити вічно у краю, де літо триває тисячу років. Я хочу замок у хмарах, щоб згори дивитися на землю. Я хочу, щоб мені знову було двадцять шість. У двадцять шість я міг цілий день битися і цілу ніч кохатися. Але наші хотіння не мають значення.

Зима вже на підході, хлопче. А зима — це смерть. То краще нехай мої люди загинуть за Недову донечку, ніж замерзнуть у снігу, самотні й голодні, плачучи сльозами, які крижанітимуть у них на щоках. Ніхто не складає пісень про тих, хто так загинув. Я вже старий. Для мене ця зима — остання. Тому я хочу перед смертю скупатися в Болтоновій крові. Хочу відчутти її бризки в себе на обличчі, коли мій топір глибоко

вгризеться Болтонові в череп. Хочу злизати її з вуст і померти, відчуваючи на язичі її смак.

— Так! — закричав Морган Лідл.— Кров і криця!

Усі горяни підхопили його клич, гупаючи по столу своїми кухлями й пивними рогами, наповнюючи гуркотом королівське шатро.

Аша Грейджой і сама не відмовилася б зараз від бою. «Одненького бою, щоб покласти край цим мукам. Криця проти криці, рожевий сніг, потрощені щити й відрубані кінцівки — і все закінчиться».

Наступного дня пластуни натрапили на покинуте село між двома озерами: то було вбоге і злиденне місце — декілька хаток, загальна світлиця і сторожова башта. Ричард Горп наказав зупинитися, хоча того дня армія просунулася не більш як на півмилі, а до темряви лишалося ще декілька годин. Заки в село дотягнулися обоз і ар'єргард, уже зійшов місяць. З ними прийшла й Аша.

— У цих озерах водиться риба,— сказав до короля Горп.— Ми прорубаємо у кризі ополонки. Північани вміють це робити.

Навіть у своєму широкому хутрянному плащі й важких латах Станіс нагадував людину, яка однією ногою стоїть у могилі. Те м'ясо, яке ще лишалося на його рослявому худому тілі в Пушчанському Насипі, за перехід усохло зовсім. Шкіра обтягувала череп, а щелепи були зціплені так міцно, що Аша боялася — у нього зуби потріскаються.

— Що ж, риба,— озвався він, карбуючи кожне слово.— Але виходимо на світанку.

Коли прийшов світанок, табір прокинувся в снігу й тиші. Небо з чорного зробилося білим, але світліше від цього не стало. Аша Грейджой прокинулася від судоми й холоду під горою хутра, слухаючи хропіння Ведмедиці. Вона ще не стрічала жінки, яка б так гучно хропла, але за перехід уже звикла до цього звуку й навіть знаходила в ньому певне заспокоєння. Її більше хвилювала тиша. Сурми не сурмили підйом, не закликали сідати на коней, шикуватися й готуватися до переходу. Не звучали бойові ріжки північан. «Щось трапилося».

Аша виповзла з-під хутра й видибала з намету, пробивши стіну снігу, яку за ніч намело перед входом. Побрязкуючи кайданами, вона підвелася та вдихнула крижане ранкове повітря. Сніг досі падав, він

навіть посилювався порівняно з учорашнім днем, коли вона заповзла в намет. Озера зникли, ліси також. Виднілися обриси інших наметів і навісів, а також розмите жовтогаряче сяйво сигнального вогню на сторожовій башті, але не сама башта. Решту проковтнула заметіль.

А десь попереду чекав Руз Болтон, ховаючись за мурами Вічнозиму, але голодне військо Станіса Баратеона застрягло в заметах, відрізане з усіх боків кригою і снігом.

Данерис

Свічка майже догоріла. З калюжі розталого воску стирчав менш як дюймовий недогарок, ллючи світло на ліжко королеви. Полум'я почало пригасати.

«Скоро зовсім згасне,— збагнула Дані,— а коли це станеться, ще одна ніч добіжить кінця».

Світанок завжди приходив надто рано.

Вона не спала — не могла, не хотіла. Не наважувалася навіть склепити повіки, боячись, що коли знову їх розклепить, буде вже ранок. Якби у неї була така влада, вона б зробила їхні ночі нескінченними, але могла тільки лежати без сну, насолоджуючись кожною солодкою миттю, поки світанок не перетворив усе на пригаслий спогад.

Дааріо Нагарне поряд з нею спав мирно, як немовля. У нього талант спати, хвалився він, посміхаючись у своїй самовпевненій манері. На марші він часто спить у сідлі, казав він, щоб добре відпочити перед боєм. Хоч сніг, хоч сонце — байдуже. «Якщо боєць не може спати, то не матиме і сили воювати»,— казав він. Нічні кошмари його теж не мучили. Коли Дані розповіла йому, що Сервина Дзеркального Щита переслідували привиди лицарів, яких він повбивав, Дааріо тільки розсміявся. «Якщо до мене прийдуть ті, кого я повбивав, я знову їх уб'ю». Сумління в нього — як у всякого перекупного меча, збагнула Дані. Тобто його немає зовсім.

Дааріо лежав на животі, зарившись обличчям, у подушку, а легке ляне покривало заплуталося навколо його довгих ніг.

Дані провела рукою по його спині, вздовж хребта. Шкіра була гладенька, майже безволоса. «Шовкова шкіра»,— подумалося їй. Приємно було діткатися її пучками. Вона любила пальцями

прочісувати йому волосся, розминати йому литки після довгого дня в сідлі, проганяючи біль, брати в долоню його прутень, відчуваючи, як він твердне.

Була б вона звичайною жінкою, залюбки провела б усе життя, торкаючись Дааріо, пестячи його шрами й випитуючи в нього, як він їх отримав. «Якби він попросив, я б відмовилася від корони»,— подумала Дані... але він не просив і не попросить. Коли вони зливалися в одне, Дааріо шепотів слова кохання, але Дані розуміла, що кохає він королеву драконів. «Якби я відмовилася від корони, він би мене більше не хотів». Крім того, королі, втрачаючи корону, частенько втрачають і голову, й Дані не бачила причин, щоб з королевами було інакше.

Свічка, востаннє мигнувши, згасла, потонувши у власному воску. Темрява проковтнула і перину, і тих двох, що на ній лежали, й заповнила усі куточки покоїв. Обійнявши свого капітана, Дані притислася йому до спини. Вона вдихала його запах, насолоджувалася теплом його тіла й дотиком його шкіри до її власної. «Запам'ятай,— сказала вона собі.— Запам'ятай це відчуття». Вона поцілувала його в плече.

Дааріо перекоотився до неї, розплющивши очі.

— Данерис,— лїниво усміхнувся він. Це був ще один з його талантів: він прокидався миттєво, як кіт.— Уже світанок?

— Ще ні. Ще трохи маємо часу.

— Брехуха. Бачу з твоїх очей. А хїба мїг би я щось побачити, якби стояла нічна темрява? — Дааріо, відкинувши покривало, сїв.— Уже сїріє. Скоро прийде день.

— Не хочу, щоб ця ніч закінчувалася.

— Не хочеш? І чому ж, моя королево?

— Сам знаєш.

— Весїлля? — розсміявся він.— Тодї виходь за мене.

— Ти ж розумїєш, що я не можу.

— Ти — королева. Ти можеш чинити як заманеться,— він провів рукою по її нозі.— Скїльки ще ночей нам залишилося?

«Дві. Лише двї».

— Ти знаєш незгїрше за мене. Сьогоднїшня і наступна — і кїнець.

— Виходь за мене — і всї ночї будуть наші.

«Хотїла б я». Хал Дрого був для неї сонцем-і-мїсяцем, але він помер так давно, що Данерис уже й забула, як воно — кохати і бути

коханою. Дааріо допоміг їй пригадати. «Я була мертва, а він повернув мене до життя. Я спала, а він мене збудив. Мій бравий капітан». І все-таки останнім часом він занадто знахабнів. Коли він повернувся з останньої своєї вилазки, то кинув їй під ноги голову якогось юнкайського володаря й поцілував її просто в залі в усіх на очах, аж Баристанові Селмі довелося їх розтягати. Сер Дідусь так розлютився, що Дані вже боялася — зараз проллється кров.

— Ми не можемо пробратися, коханий. Сам знаєш чому.

Він підвівся з ліжка.

— Що ж, тоді одружуйся з Гіздаром. А я йому наставлю роги замість весільного дарунка. Гіскарці ж люблять накручувати на голові роги. Начісують їх з власного волосся, вплітаючи залізні дроти й поливаючи воском.

Відшукавши бриджі, Дааріо вдягнув їх на голе тіло, не переймаючись через спідне.

— Коли я одружуся, жадати мене вважатиметься державною зрадою,— сказала Дані, підтягуючи покривало на груди.

— Тоді я стану зрадником.

Він через голову натягнув блакитну шовкову сорочку й розпрямив пальцями зубці своєї бороди. Він заради Дані освіжив колір — з фіолетового пофарбував назад у синій, як було, коли вони вперше познайомилися.

— Я пахну тобою,— широко всміхнувся він, понюхавши пальці.

Дані обожнювала, як зблискує його золотий зуб, коли він усміхається. Обожнювала м'яке волосся в нього на грудях. Обожнювала силу його рук, дзвін його сміху, а ще те, як він, пірнаючи прутнем у її лоно, завжди дивиться їй в очі та примовляє її ім'я.

— Ти такий гарний,— випалила вона, спостерігаючи, як він взуває чоботи й зашнуровує їх. Іноді він дозволяв їй це зробити для нього, але, схоже, не сьогодні. «І цьому теж кінець».

— Недостатньо гарний, щоб пошлюбити мене,— сказав Дааріо, знімаючи пояс із мечем з гачка, куди його повісив.

— Куди ти?

— У місто,— озвався він,— вижлуктити барильце-друге та зчинити сварку. Давно вже я нікого не вбивав. Може, слід пошукати твого нареченого.

Дані жбурнула в нього подушку.

— Дай Гіздарові спокій!

— Як накаже королева. Ти сьогодні прийматимеш прохачів?

— Ні. Завтра я стану заміжною жінкою, а Гіздар стане королем.

От він хай і приймає. Це ж його народ.

— Частково його, а частково твій. Я про тих, яких ти звільнила.

— Ти мені докоряєш?

— Отим, яких ти кличеш своїми дітьми, потрібна матуся.

— І справді. Ти мені докоряєш.

— Лише трішки, серденько. То ти прийдеш приймати прохачів?

— Після весілля вже, напевно. Після настання миру.

— Твоє «після» ніколи не настане. Ти маєш з'являтися при дворі.

Мої нові вояки не вірять, що ти взагалі існуєш. Я про тих, які перебігли від звіяних вітром. Вони вирости переважно у Вестеросі, багато наслухалися про Таргарієнів. Хочуть побачити Таргарієнівну на власні очі. Жабка має для тебе подарунок.

— Жабка? — перепитала Дані, хихикнувши.— Хто це?

— Один малий дорнянин,— знизав плечима Дааріо.— Він — зброносець у здорованя-лицаря на ім'я Зеленач. Я йому сказав, що він може довірити свій подарунок мені, а я передам тобі, але він не погоджується.

— Розумна жабка. «Довірити свій подарунок мені»,— вона жбурнула в нього ще одну подушку.— А я б його взагалі колись побачила?

Дааріо погладив позолочені вуса.

— Як я можу красти у моєї солодкої королеви? Якщо цей подарунок вартий тебе, я б особисто вклав його у твої м'які долоньки.

— Як знак свого кохання?

— Щодо цього не скажу, але я пообіцяв Жабці, що він зможе сам вручити тобі подарунок. Ти ж не зробиш з Дааріо Нагариса брехуна?

Дані не могла йому відмовити.

— Як скажеш. Завтра приводь свою жабку до двору. Й усіх решту також. Вестеросців.

Приємно буде послухати загальну мову ще від когось, окрім сера Баристана.

— Як накаже королева,— низько вклонився Дааріо їй, широко всміхнувшись, пішов, змахнувши плащем.

Дані сиділа на пом'ятих простирадлах, обхопивши руками коліна й так зажурившись, що навіть не почула, як у спальню прокралася Місанді з хлібом, молоком та інжиром на сніданок.

— Ваша світлосте! Вам недобре? Віддана вам серед ночі чула ваші стогони.

Дані взяла інжир — чорний і великий, досі вологий від роси. «А Гіздарові коли-небудь вдасться змусити мене стогнати?»

— Це вітер завивав,— сказала вона, відкушуючи, але фрукт утратив свій смак, щойно пішов Дааріо. Зітхнувши, Дані підвелася й попросила Іррі принести халат, а потім вийшла на терасу.

Вороги були повсюди. На узбережжі повсякчас стояло не менше дюжини кораблів. Бували дні, коли їх збиралося до сотні: це коли висаджувалися солдати. Юнкайці навіть дерево привозили морем. Заховавшись за ровами, вони будували катапульти, скорпіони, високі метавки. У тихі ночі чувся дзвін молотків у теплому сухому повітрі. «Але вони не будують рухомих башт. І таранів». Вони не збираються штурмувати Мірін. Вичікуватимуть за своїми блокадними лініями, засипаючи Дані камінням, поки голод і хвороби не поставлять її людей навколішки.

«Гіздар принесе мені мир. Повинен».

Увечері кухарі засмажили для неї козеня з фініками й морквою, але Дані не змогла з'їсти ані шматочка. Перспектива знову боротися з Міріном утомлювала її. Дані довго не могла заснути, навіть коли повернувся Дааріо — такий п'янючий, що заледве на ногах стояв. Вона крутилася під покривалами — їй снилося, що її цілує Гіздар... але вуста в нього були синюшні, а коли його прутень проник у її лоно, він був холодний як лід. Дані рвучко сіла в ліжку — волосся розпатлане, простирадла перекручені. Капітан спав поруч, але вона почувалася самотньою. Хотілося потрусити його, розбудити, змусити пригорнути її, кохати її, допомогти їй забутися, але вона знала: навіть якщо вона так зробить, він тільки посміхнеться, позіхне і мовить: «Це ж був просто сон, моя королево. Спи».

Отож вона вдягнула халат з каптуром і вийшла на терасу. Підійшла до парапету й задивилася на місто, як робила це вже сотні разів. «Це місто ніколи не буде моїм. Ніколи не стане воно мені рідною домівкою».

Блідо-рожевий світанок так і заскочив її на терасі — вона спала на траві, уклавшись серпанком дрібненької роси.

— Я пообіцяла Даарію, що сьогодні прийму прохачів,— повідомила Данерис служницям, коли ті прийшли її будити.— Пошукайте мою корону. І принесіть мені якийсь одяг — щось легке і прохолодне.

До двору вона спустилася за годину.

— Клякніть перед Данерис Штормородженою, Неопалимою, королевою Міріна, королевою андалів, і ройнарів, і перших людей, халесі Великого травистого моря, ламальницею ланців і матір'ю драконів,— оголосила Місанді.

Резнак мо Резнак, уклоняючись, просто світився.

— Ваша препишносте, день у день ви гарнішаєте. Думаю, ви сяєте в передчутті весілля. О блискуча королево!

— Кличте першого чолобитника,— зітхнула Дані.

Востаннє вона приймала прохачів так давно, що кількість невирішених справ просто приголомшувала. У кінці зали тісно натовклися люди, раз у раз сварячись за те, кому йти першим. І, певна річ, першою вийшла Галаза Галар, високо тримаючи голову й ховаючи обличчя за мінливою зеленою чадрою.

— Ваша ясновельможносте, гадаю, нам ліпше побалакати приватно.

— Якби ж я мала час,— мило озвалася Дані.— Завтра я беру шлюб.

Остання зустріч із зеленою грацією була не дуже приємна.

— Чого ви хотіли?

— Хочу перемовитися з вами щодо нахабства одного капітана перекупних мечів.

«Як вона сміє про таке говорити відкрито? — Дані прошила злість.— Мужня жінка, нічого не скажеш, але якщо вона думає, що я терпітиму ще одну нотацію, вона дуже помиляється».

— Нас усіх шокувала зрада Брунатного Бена Плама,— сказала Дані,— але ваше застереження запізнилося. А тепер, я знаю, ви б хотіли повернутися до себе в храм і помолитися за мир.

— За вас я також помолюся,— вклонилася зелена грація.

«Черговий ляпас»,— подумала Дані, відчуваючи, як спалахнуло обличчя.

Далі почалася знайома королеві нудьга. Дані сиділа на подушках, слухаючи прохачів і нетерпляче гойдаючи ногою. В обід Джикі принесла таріль інжиру й шинки. Здавалося, прохачам кінця-краю не буде. На кожних двох, хто йшов із зали усміхаючись, один виходив з почервонілими від сліз очима або з приглушеним буркотінням.

Ближче до заходу сонця з'явився Дааріо Нагарис зі своїми штормокруками — вестеросцями, які перебігли до нього від звіяних вітром. Поки черговий чолобитник скиглив і скиглив, Дані зловила себе на тому, що поглядає на них. «Ось мої люди. Я — їхня законна королева». Вигляд у них був пошарпаний, але чого ще очікувати від перекупних мечів? Наймолодший був, може, на рік старший за неї, найстаршому було, мабуть, уже за шістдесят. Дехто з них мав ознаки багатства: золоті браслети, шовкові сорочки, оздоблені срібними заклепками пояси для мечів. «Мародерство». Однак здебільшого одяг був простий і добряче поношений.

Коли Дааріо вивів їх наперед, Дані побачила, що серед них є жінка — кремезна білявка, закута в крицю. Капітан представив її як Гарну Мерис, хоча *гарною* її Дані б точно не назвала. Шість футів на зріст, безвуха, з розрубаним носом і глибокими шрамами на щоках, а таких холодних очей королева в житті не бачила. Що ж до решти...

Г'ю Гангерфорд, худий і хмурий, довгоногий і довговидий, був одягнений у побляклу пишноту. Вебер, м'язистий коротун, мав витатуйованих павуків на голові, грудях і руках. Червонопикий Орсон Стоун запевняв, що він лицар, так само і цибатий Лусіфер Лонг. Вілл Лісовик, навіть прихилиючи коліно, хтиво поглядав на Дані. У Дика Солом'яного були волошкові очі, ляна чуприна і тривожна посмішка. Обличчя Рудого Джека ховалося за густою рудою бородою, а говорив він нерозбірливо.

— У своїй першій битві він відкусив собі пів'язика,— пояснив Гангерфорд.

Дорняни відрізнялися.

— З ласки вашої світлості,— представив їх Дааріо,— ці троє — Зеленач, Герольд і Жабка.

Зеленач був здоровезний і лисий, як валун, а руки мав такі великі, що міг би посперечатися і з Дужим Бельвасом. Герольд виявився струнким високим парубком з вигорілим на сонці волоссям і смішливими синьо-зеленими очима. «Закладаюся, ця усмішка скорила

чимало дівочих сердець». Його добротний плащ був з м'якої коричневої вовни, облямованої пісочним шовком.

Зброносець Жабка був наймолодший з них трьох і справляв найменше враження: серйозний присадкуватий хлопчина з каштановою чуприною і карими очима. Обличчя мав квадратне, з високим чолом, важким підборіддям і широким носом. Щетина на щоках і підборідді надавала йому схожості з хлопчиком, який намагається відростити свою першу бороду. Дані чомусь зовсім не хотілося називати його Жабкою, «Ця Жабка стрибне далі, ніж усі інші».

— Підведіться,— дозволила вона.— Дааріо каже, ви припливли аж з Дорну. Дорнянам завжди раді при моєму дворі, Сонцеспис зберігав вірність моєму батькові, коли Узурпатор відібрав у нього престол. Щоб дістатися аж до мене, ви, мабуть, зазнали багато лихоліть.

— Аж забагато,— сказав Герольд — красунчик з вибіленим сонцем волоссям.— Нас було шестеро, коли ми відпливали з Дорну, ваша світлосте.

— Співчуваю вам через ваші втрати,— промовила королева й обернулася до його товариша-здорованя.— Дивне ім'я — Зеленач.

— Це жарт, ваша світлосте. Ще з корабля. Цілу дорогу з Волантиса мене нудило, я аж позеленів. Блював і... ну, краще не казатиму.

— Думаю, я здогадуюся, сер,— хихикнула Дані.— Ви ж *сер*, правильно? Дааріо каже, ви лицар.

— З ласки вашої світлості, ми всі троє — лицарі.

Дані, зиркнувши на Дааріо, помітила, як у нього на обличчі майнула злість. «Він не знав».

— Лицарі мені потрібні,— сказала вона.

Але у сера Баристана прокинулися підозри.

— Так далеко від Вестеросу легко заявити, що ти лицар. Ви готові підтвердити свої слова з мечем або списом у руках?

— Якщо знадобиться,— відповів Герольд,— хоча я, звісно, і не припускаю, що хтось із нас — рівня Баристанові Безстрашному. Ваша світлосте, перепрошую, але ми прийшли до вас під вигаданими іменами.

— Знавала я колись людину, яка з'явилася у мене таким самим чином,— сказала Дані,— під іменем Аристана Білобородого. Що ж, назвіть свої справжні імена.

— Залюбки... але просимо вибачення у вашої світлості, та чи немає тут десь місця, де буде менше вух і очей?

«Подвійні ігри».

— Як зволите. Скагазе, звільніть залу.

Гирявий проревів наказ. Решту зробили бронзові бестії, вивівши з зали інших вестеросців і решту сьогоднішніх прохачів. Радники залишилися.

— А тепер,— мовила Дані,— назвіться.

Юний красунчик Герольд уклонився.

— Сер Герис Дринквотер, ваша світлосте. Мій меч належить вам.

— І мій келеп,— схрестив на грудях руки Зеленач.— Я — сер Арчибальд Айронвуд.

— А ви, сер? — запитала королева у хлопчини на прізвисько Жабка.

— З ласки вашої світлості, можу я спершу піднести вам свій подарунок?

— Як хочете,— зацікавлено дозволила Данерис, та коли Жабка рушив уперед, дорогу йому заступив Дааріо Нагарне і простягнув долоню в рукавичці.

— Віддай подарунок мені.

З кам'яним обличчям присадкуватий хлопчина нахилився, розшнурував чобіт і з таємної кишеньки витягнув пожовклий пергамент.

— Це твій подарунок? Якась писулька? — Дааріо, вихопивши з руки дорнянина пергамент, розгорнув його і примружився на печатки й підписи.— Дуже гарно, золото й стрічки, але я не читаю по-вестероському.

— Передайте королеві,— наказав сер Баристан.— Негайно.

Дані відчула, як у залі наростає гнів.

— Я лише молоденька дівчина, а дівчата обожнюють отримувати подарунки,— безтурботно промовила вона.— Дааріо, будь ласка, не дражніть мене. Віддайте.

Пергамент було списано загальною мовою. Королева повільно його розгорнула, роздивляючись печатки й підписи. Коли вона

побачила ім'я сера Віллема Дарі, серце в неї закалатало трішки швидше. Вона прочитала текст, потім перечитала знову.

— Можна дізнатися, що там пишеться, ваша світлосте? — запитав сер Баристан.

— Це таємний пакт,— озвалася Дані,— укладений у Браавосі, коли я ще була маленька. За нас підписався сер Віллем Дарі — людина, яка таємно вивезла нас із братом з Драконстону, щоб нас не схопили люди Узурпатора. Від Дорну підписався княжич Оберин Мартел, а свідком був володар моря у Браавосі,— вона вручила пергамент серові Баристану, щоб він усе прочитав сам.— Політичний союз має бути скріплений шлюбом, пишеться тут. У винагороду за допомогу скинути Узурпатора мій брат Вісерис мав пошлюбити і зробити своєю королевою доньку князя Дорана Аріанну.

Літній лицар повільно прочитав пакт.

— Якби про це дізнався Роберт, він розчавив би Сонцеспис, як колись розчавив Пайк, а князю Дорану і Червоному Гаду відрубав би голови... і, швидше за все, оцій дорнській князівні також.

— Без сумніву, саме тому князь Доран і тримав цей пакт у таємниці,— припустила Данерис.— Якби мій брат Вісерис знав, що на нього чекає дорнська князівна, він би поплив у Сонцеспис, щойно досяг шлюбного віку.

— І таким чином накликав би Робертів келеп і на себе, і на Дорн, — мовив Жабка.— Мій батько був не проти почекати, поки королевич Вісерис збере армію.

— Ваш батько?

— Князь Доран,— хлопець знову опустився на одне коліно.— Ваша світлосте, маю честь називатися Квентином Мартелом, княжичем Дорнським і вашим вірнопідданим.

Дані розсміялася.

Дорнський княжич почервонів, а придворні й радники здивовано поглянули на неї.

— Ваша ясновельможносте,— запитав Скагаз Гирявий погіскарському,— чому ви смієтеся?

— Його ж усі кличуть *жабкою*,— відповіла Дані,— і ми щойно дізналися чому. В Сімох Королівствах дітям розповідають казки про жаб, які від поцілунку своєї справжньої коханої перетворюються на зачарованих королевичів.

Усміхнувшись дорнським лицарям, вона знову перейшла на загальну мову.

— Скажіть, княжичу Квентине, ви зачарований?

— Ні, ваша світлосте.

— Так я і думала...— («Не зачарований і сам не зачаровує, на жаль. Шкода, що княжич саме він, а не той широкоплечий з пісочною чуприною»)— Але ви прибули в надії на поцілунок. Хочете пошлюбити мене. Адже ж так? Ваш подарунок — це ви сам. Якщо я хочу отримати Дорн, це ми з вами маємо скріпити пакт замість Вісериса і вашої сестри.

— Мій батько сподівався, що я вам видамся прийнятною партією.

— Та ти щеня,— презирливо розреготався Дааріо Нагарне.— Королеві потрібен чоловік, а не малий скиглій. Ти не годишся в чоловіки такій жінці. Либонь, ще й досі, оближуючи губи, ти відчуваєш на них смак матусиноного молока?

Почувши такі слова, сер Герис Дринквотер потемнів з обличчя.

— Припни язика, перекупний меч. Ти говориш до княжича Дорнського.

— І до його мамки, я бачу,— небезпечно посміхнувся Дааріо, погладивши великими пальцями руків'я своїх мечів.

Скагаз нахмурився, як умів хмуритися тільки він.

— Для Дорну хлопець, може, й підійшов би, але Міріну потрібен король гіскарської крові.

— Знаю я цей Дорн,— сказав Резнак мо Резнак.— Дорн — це піски і скорпіони, а ще похмурі червоні гори, які шкваряються на сонці.

Йому відповів княжич Квентин.

— Дорн — це п'ятдесят тисяч списів і мечів, готових служити нашій королеві.

— П'ятдесят тисяч? — глузливо кинув Дааріо.— Я налічив тільки три.

— Годі,— припечатала Данерис.— Княжич Квентин перетнув півсвіту, щоб піднести мені свій подарунок, і я не дозволю поводитися з ним так нешанобливо,— сказала вона й обернулася до дорнян.— Шкода, що ви не прибули рік тому. Я вже заручена зі шляхетним Гіздаром зо Лораком.

— Ще не пізно...— почав був сер Герис.

— Про це судити мені,— мовила Данерис.— Рензаче, потурбуйтеся, щоб княжича і його компаньйонів оселили в покоях відповідно до їхнього високого походження й подбали про їхні потреби.

— Як зволите, ваша ясновельможносте.

— Тоді на сьогодні все,— підвелася королева.

Дааріо і сер Баристан рушили за нею нагору, в її палати.

— Це все змінює,— заговорив літній лицар.

— Нічого це не змінює,— озвалася Дані, в той час як Іррі знімала з неї корону.— Яка користь із трьох людей?

— Трьох лицарів,— сказав Селмі.

— Трьох брехунів,— похмуро мовив Дааріо.— Вони мене обдурили.

— І підкупили, не сумніваюся.

Він навіть не заперечував. Дані розгорнула пергамент і ще раз його роздивилася. «Браавос. Це укладалося у Браавосі, коли ми мешкали в особняку з червоними дверима». Чому це змушувало її так дивно почуватися?

Їй пригадався нічний кошмар. «Іноді сни справджуються». Може, Гіздар зо Лорак працює на ворожбитів, і саме це й означав сон? Може, сон — це послання? Може, боги кажуть їй забути про Гіздара й натомість побратися з дорнським княжичем? У голові заворушився якийсь спогад.

— Пане Баристане, який герб дому Мартелів?

— Променисте сонце, пробите списом.

«Син сонця». Її прошив дроз.

— Тіні й шепоти...

Що ще тоді сказала Квейт? «Кобила біла і син сонця. Був там ще лев і дракон. Чи дракон — це я?» *Стережися напахченого сенешалья.* Це вона добре пам'ятала.

— Сни і пророцтва. Чому вони завжди такі загадкові? Ненавиджу! Ох, залиште мене, сер. Завтра весілля.

Уночі Дааріо Нагарне робив з нею все, що тільки чоловік може робити з жінкою, і вона охоче віддавалася. Останнього разу, коли сонце вже сходило, вона вустами змусила його прутень затверднути, як колись давно навчила її Дорея, а потім, осідлавши його, скакала так

шалено, що в нього знову відкрилася рана, й на одну солодку мить Дані не могла б сказати, чи це він у ній, чи це вона у ньому.

Та коли в день її весілля встало сонце, встав і Дааріо Нагарне, вдягнувся і застібнув пояс із мечем і стилетом, прикрашеними блискучими золотими розпусницями.

— Ти куди? — запитала Данерис.— Забороняю тобі сьогодні робити вилазку.

— Королево, ти жорстока,— сказав капітан.— Якщо я не матиму змоги порубати трохи твоїх ворогів, як мені втішатися, поки ти братимеш шлюб?

— До ночі в мене вже не буде ворогів.

— Ще тільки світанок, солодка королево. День довгий. Є час для останньої вилазки. Привезу тобі весільний подарунок — голову Брунатного Бена Плама.

— Ніяких голів,— наполягала Дані.— Колись ти привозив мені квіти.

— Нехай Гіздар возить тобі квіти. Він, звісно, не такий, щоб самому нахилися й зірвати кульбабу, але у нього є слуги, які радо це зроблять за нього. Можна мені вже йти?

— Ні.

Їй хотілося, щоб він залишився й обійняв її. «Одного дня він поїде й не повернеться,— подумала вона.— Одного дня груди йому проб'є який-небудь лучник, або на нього накинуться зі списами, мечами й топорами десятеро солдатів — десятеро майбутніх героїв». П'ятеро з них загинуть, але від цього її горе не стане менш нестерпним. «Одного дня я його втрачу, як втратила сонце-й-місяць свій. Але, боги, будь ласка, не сьогодні».

— Вертайся в ліжку й поцілуй мене,— сказала вона. Ніхто ніколи не цілував її, як Дааріо Нагарис.— Я — твоя королева, і я наказую тобі кохатися зі мною.

Вона сказала це жартома, але на цих словах погляд його очей став твердим.

— Кохатися з королевами — робота королів. Цим займеться шляхетний Гіздар, коли ви поберетесь. Якщо він занадто високородний для такої пітної роботи, він має слуг, які радо за нього робитимуть і це. А можеш вкласти до себе в ліжку дорнського малого, а ще його красунчика-приятеля, чом би й ні?

Він широкими кроками вийшов зі спальні.

«Він таки зробить вилазку,— збагнула Дані,— і якщо він відрубася голову Бенові Пламу, то зайде просто на весільний бенкет і кине її мені під ноги. Семеро спасіть! Чому він не шляхетнішого роду?»

Коли він пішов, Місанді принесла королеві простий сніданок — козиний сир і оливки, а на солодке — родзинки.

— Одним вином ваша світлість не може снідати. Ви така мініатюрна, а сьогодні вам знадобляться сили.

Почувши ці слова від такої дрібної дівчинки, Дані не стримала сміху. Вона у стількох речах покладалася на маленьку тлумачку, аж іноді забувала, що дівчинці виповнилося всього одинадцять років. Поїли разом на терасі. Поки Дані гризла оливку, наатянка, подивившись на неї очима кольору розплавленого золота, промовила:

— Запізно вже казати, що ви передумали виходити заміж.

«Запізно»,— сумно подумала королева.

— У жилах Гіздара тече давня шляхетна кров. Наш шлюб поєднає моїх вільновідпущеників і його людей. Якщо ми станемо одним цілим, таким стане і наше місто.

— Ваша світлість не кохає шляхетного Гіздара. Віддана вам думає, що ви б радо побралися з деким іншим.

«Сьогодні я не повинна думати про Дааріо».

— Королева кохає того, кого мусить, а не кого хоче.

Апетит пропав остаточно.

— Забери їжу,— сказала Дані до Місанді.— Час мені брати купіль.

Після купелі, поки Джикі витирала Дані насухо, прийшла Іррі з токарю. Дані заздрила, що дотрачки можуть ходити в шароварах з пісочного шовку й фарбованих безрукавках. У такому одязі їм набагато прохолодніше, ніж буде їй у токарі, з важкою оздобою з крихітних перлин.

— Допоможіть мені замотатися в цей токар, будь ласка. Сама я з цими перлами не впораюся.

Вона знала, що мала б нетерпляче очікувати весілля та шлюбної ночі. Їй пригадалася ніч її першого весілля, коли під чужим зоряним небом хал Дрого позбавив її цноти. Їй пригадалося, яка вона була перелякана і яка збуджена. З Гіздаром буде так само? «Ні. Я вже не та дівчинка, якою була, а він — не мій сонце-й-місяць».

З піраміди знову з'явилася Місанді.

— Резнак і Скагаз просять честі провести вашу світлість у Храм грацій. Резнак наказав приготувати ваш паланкін.

Мірінці рідко їздили верхи в місті. Надавали перевагу паланкінам, ношам, портшезам, які на плечах носили раби. «Коні бруднять вулиці, — сказав їй один чоловік з родини Жаків, — а раби ні». Дані звільнила рабів, але паланкіни, ноші й портшези і досі з'являлися на вулицях, і в повітрі вони трималися зовсім не чарами.

— День занадто спекотний, щоб сидіти в тісному паланкіні, — сказала Дані. — Осідлайте мою сріблясту. Не поїду я до свого лорда-чоловіка на спинах носіїв.

— Ваша світлосте, — мовила Місанді, — віддана вам дуже перепрошує, але ви не зможете їхати верхи в токарі.

Маленька тлумачка, як це дуже часто траплялося, мала рацію. Токар не призначений для їзди верхи. Дані скривилася.

— Як скажеш. Але все одно в паланкіні не поїду. Я за тими завісами задихнуся. Нехай мені приготують портшез.

Якщо вже доводиться вдягнути довгі вуха, то нехай усі кролі це бачать.

Коли Дані спустилася, Резнак і Скагаз прихилили коліна.

— Ваша вельможність сяє так яскраво, що засліпить будь-кого, хто наважиться поглянути на вас, — промовив Резнак. Сенешаль був у токарі з бордової парчі з золотими торочками. — Гіздарові зо Лораку страшенно пощастило з вами... а вам — з ним, дозволю собі сміливість сказати. Цей шлюб врятує наше місто, от побачите.

— Ми всі за це молимося. Я хочу посадити оливкові дерева й дочекатися плодів.

«Хіба не байдуже, що Гіздарові поцілунки не тішать мене? Мене потішить мир. Я королева чи просто жінка?»

— Сьогодні люду буде, наче мух, — зронив Гирявий, який вдягнув складчасту чорну спідницю і рельєфний нагрудник, а під пахвою ніс бронзовий шолом у формі зміїної голови.

— Не мені боятися мух. Ваші бронзові бестії захистять мене від будь-якого лиха.

Усередині Великої піраміди завжди панували сутінки. Стіни завтовшки тридцять футів приглушували гамір вулиць і не пропускали спеку, отож усередині було прохолодно й напівтемно. Під брамою вже

шикувався почет. Коней, мулів і віслюків тримали у стайнях у західних стінах, а слонів — у східних. Разом з пірамідою Дані отримала цих трьох дивних гігантів. Вони нагадували їй лисих сірих мамонтів, от тільки бивні їм підрізали й позолотили, а очі в них були сумні.

Дужий Бельвас їв виноград, а Баристан Селмі спостерігав, як конюший підтягує попругу на його сірому в яблуках коні. З ним було троє дорнян — вони розмовляли, але миттю урвали розмову, щойно з'явилася королева. Княжич опустився на одне коліно.

— Ваша світлосте, я мушу ще раз вас просити. Сили вже полишають мого батька, але його відданість вашій справі й досі міцна. Якщо ви незадоволені моїм поведженням або мною особисто, мені дуже прикро, але...

— Якщо хочете, щоб я була задоволена, просто порадійте за мене, — сказала Данерис. — Сьогодні в мене весілля. У Жовтому місті танцюватимуть на radoщах, не сумніваюся, — зітхнула вона. — Підведіться, княжичу, й усміхніться. Одного дня я повернуся у Вестерос, щоб відвоювати батьківський престол, і звернувся в Дорн по допомогу. Але сьогодні моє місто взяли в сталеве кільце юнкайці. Я можу загинути, так і не побачивши своїх Сімох Королівств. Гіздар може померти, а море може проковтнути Вестерос... Ходімо, — поцілувала його Дані в щоку. — Час мені брати шлюб.

Сер Баристан допоміг їй сісти у портшез. Квентин повернувся до своїх дорнян. Дужий Бельвас гаркнув, щоб відчиняли браму, і Данерис Таргарієн випливла на сонце. Поряд з нею їхав Селмі на сірому в яблуках коні.

— Скажіть мені, — заговорила Дані, коли процесія повернула до Храму грацій, — якби мої батьки могли вільно слухатися свого серця, з ким би вони побралися?

— Це було дуже давно. Ваша світлість їх не знає.

— Але ви знаєте. Скажіть мені.

Літній лицар схилив голову.

— Для вашої матері-королеви обов'язок завжди був на першому місці, — мовив він. У своїх срібно-золотих обладунках і білому плащі він був дуже вродливий, але говорив з болем, так наче кожне слово — тяжкий камінь, який йому доводиться нести. — Але в дівочтві... колись вона була закохана у юного лицаря зі штормових земель, який бився на

турнірі, пов'язавши її стрічку, й оголосив її королевою кохання і краси. Але тривало це недовго.

— Що сталося з цим лицарем?

— Того дня, коли ваша мама вийшла за вашого батька, він назавжди відклав списа. Став дуже побожний і, подекують, казав, що в його серці місце королеви Рейли може зайняти тільки Діва. Це кохання від самого початку було приречене. Помісний лицар не може стати консортом для панни королівської крові.

«А Дааріо Нагарне — простий перекупний меч, який навіть не заслужив золоті остроги помісного лицаря».

— А мій батько? Була у нього жінка, яку він кохав більше за свою королеву?

Сер Баристан посовався в сідлі.

— Не... не те щоб кохав. Можливо, більше пасує слово «жадав», але... це просто кухонні плітки, пересуди праль і конюших...

— Я хочу знати. Я не знала батька. Хочу знати про нього все. Добре і... всяке.

— Як накажете,— мовив лицар і почав розповідати, ретельно добираючи слова.— Королевич Ейрис... замолоду він знався з однією леді з Кичери Кастерлі, кузиною Тайвіна Ланістера. Коли ж вона побралася з Тайвіном, ваш батько на весіллі випив забагато вина і, кажуть, дуже шкодував, що для лордів скасоване право першої ночі. Це був п'яний жарт, не більше, але Тайвін Ланістер не з тих, хто забуде такі слова і... вільності, які дозволив собі ваш батько під час вкладання нареченої у ліжку,— почервонів він.— Я забагато вам наговорив, ваша світлосте. Я...

— Вітаємо, ласкава королево!

До її процесії приєдналася ще одна, й до королеви зі свого портшеза усміхнувся Гіздар зо Лорак, «Мій король». Дані подумала про Дааріо Нагариса — де він і що робить. «Якби це було у казці, він би прискакав на коні в ту мить, коли ми входили б у храм, і кинув Гіздарові виклик у боротьбі за мою руку».

Пліч-о-пліч почет королеви і почет Гіздара зо Лорака повільно їхали через Мірін, поки перед ними не постав Храм грацій, сяючи на сонці золотими банями. «Як гарно»,— говорила собі королева, але всередині її сиділа дурна дівчинка, яка несамохіть шукала очима Дааріо. «Якби він мене кохав, то примчав б з мечем і силою забрав

мене, як Рейгар забрав свою північанку»,— наполягала дівчинка, але королева знала, що це дурниці. Навіть якби капітан, геть утративши голову, спробував так учинити, бронзові бестії зарубали б його ще за сто ярдів від неї.

Галаза Галар очікувала під дверима храму в оточенні сестер, вбраних у білі, рожеві, червоні, блакитні, золоті й фіолетові мантиї. «Щось їх мало,— подумала Дані, шукаючи очима Езару й не знаходячи.— Невже різачка забрала і її?» Хоча королева залишила астапорців голодувати під мурами міста, щоб зупинити поширення різачки, хвороба все одно наступала. Захворіло чимало людей — вільновідпущеників, перекупних мечів, бронзових бестій, навіть дотраків, тільки нікого з незаплямованих поки що не зачепило. Дані щиро сподівалася, що найгірше вже позаду.

Грації винесли крісло зі слонової кістки й золоту миску. Елегантно притримуючи токар, щоб не наступити на кайму, Данерис Таргарієн опустила на оксамитове сідало крісла, а Гіздар зо Лорак опустився навколішки, розшнурував на ній сандалії й під спів п'ятдесятьох євнухів омив їй ноги, а за ним спостерігало десять тисяч очей. «У нього ніжні руки.— подумала Дані, поки пальці її купалися в запашних оліях.— Якщо у нього й серце ніжне, може, з часом я і прихилюся до нього».

Омивши їй ноги, Гіздар витер їх м'яким рушником, знову зашнурував на ній сандалії й допоміг їй підвестися. Тримаючись за руки, вони удвох рушили за зеленою грацією у храм, де повітря повнилося фіміамом, а боги стояли у своїх альковах, горнучись у сутінки.

А за чотири години вони вийшли з храму чоловіком і дружиною, прикуті одне до одного по руках і ногах золотими ланцюгами.

Джон

Королева Селіза несподівано з'явилася б Чорному замку разом з донькою і доньчиним блазнем, служницями і фрейлінам й цілим почтом лицарів, присяжних мечів і солдатів — усього їх налічувалося п'ятдесят. «Рать королеви,— здогадався Джон Сноу.— Прислужують Селізі, але насправді служать Мелісандрі». Червона жриця попередила його про їхніх приїзд майже за день до того, як прилетів з таким самим повідомленням крук зі Східної варти.

Джон вийшов до стайні зустрічати королівську валку в супроводі Шовка, Бовена Марша й півсотні братів у довгих чорних плащах. Якщо бодай половина з того, що кажуть про королеву, правда, то не можна виходити до неї, не прихопивши власного почту. Ще переплутає його з конюшим і вручить йому повіддя свого коня.

Сніговій нарешті перемістився на південь і дав їм спокій. Коли Джон Сноу ставав перед королевою-південкою на одне коліно, в повітрі навіть відчувався натяк на тепло.

— Ваша світлосте, ласкаво просимо вас і ваших підданих у Чорний замок.

Королева Селіза поглянула на нього згори вниз.

— Дякую. Будь ласка, проведіть мене до лорда-командувача.

— Брати цією посадою пошанували мене. Я — Джон Сноу.

— Ви? Кажали, що ви юний, але...

Обличчя у королеви Селізи було бліде, з запалими щоками. На голові — корона червоного золота у формі язиків полум'я, близнючка Станісової корони.

— ...можете підвестися, лорде Сноу. Це моя донька Ширін.

— Королівно.— уклонився Джон. Ширін і так була не дуже гарна, але ще більше її спотворила сіролузка, через яку шия і частково одна

щока лишилися нерухомими, сірими й потрісканими.— Ми з братами до ваших послуг,— мовив Джон до дівчинки.

— Дякую, мілорде,— почервоніла вона.

— Гадаю, ви знайомі з моїм родичем, сером Акселем Флорентом? — провадила королева.

— Тільки через круків...— («І через плітки»). В листах, які Джон отримував зі Східної-варти-на-морі, писалося про Акселя Флорента багато, але дуже мало доброго).— Пане Акселю.

— Лорде Сноу,— відповів на привітання Флорент, кремезний чолов'яга з короткими ногами й широкими грудьми. Щоки й подвійне підборіддя в нього поросли жорстким волоссям, і таке саме волосся стирчало з вух і ніздрів.

— А це мої віддані лицарі,— вела далі королева Селіза.— Сер Нарберт, сер Бенетон, сер Брас, сер Патрек, сер Малегорн, сер Ламберт, сер Перкін.

Усі достойники по черзі вклонилися. Блазня королева не збиралася представляти, але бубонці на його рогатій шапці-вушанці й картате татуювання на пухких щоках одразу його видавали. Картатий. У листах Котера Пайка згадувалося і про нього. Пайк писав, що він дурник.

Потім королева жестом підкликала ще одного дивного члена свого почту: високого й худого як тичка чоловіка, чий зріст ще й підкреслювався заморським триярусним капелюхом з фіолетового фетру.

— А це шановний Тайко Несторис, агент Залізного банку Браавоса, який приїхав на переговори до його світлості короля Станіса.

Оголивши голову, банкір низько уклонився, махнувши капелюхом.

— Лорде-командувачу, дякую вам і вашим братам за гостинність.

Загальною мовою він володів бездоганно, з ледь помітним натяком на акцент. На півфута вищий за Джона, браавосянин мав тоненьку бороду, схожу на мотузку, яка з підборіддя звисала мало не до пояса. Мантія на ньому була темно-фіолетова, облямована горностаєм. Вузьке обличчя обрамляв високий жорсткий комір.

— Сподіваюся, ми не надто вас обтяжимо,— мовив банкір.

— Аж ніяк, мілорде. Ми вам дуже раді.

«Раді набагато більше, ніж королеві, якщо по правді». Котер Пайк задалегідь послав крука, щоб попередити про прибуття банкіра.

Відтоді Джон Сноу тільки про нього і думав.

Джон знову обернувся до королеви.

— Палати в Королівській вежі вже чекають на вашу світлість. Це наш лорд-стюард Бовен Марш. Він розмістить ваших людей.

— Дуже мило з вашого боку, що ви згодні потіснитися заради нас, — сказала королева дуже ввічливо, але в її тоні вчувалося: «Це ваш обов'язок, і моліться, щоб ці палати мені сподобалися». — Ми не затримаємося надовго. Щонайбільше на кілька днів. Щойно перепочинемо, плануємо продовжити подорож у наш новий замок — Ночефорт. Мандрівка зі Східної варті дуже нас утомила.

— Як скажете, ваша світлосте, — мовив Джон. — Але ви, певно, змерзли і зголодніли. В їдальні на вас чекають гарячі страви.

— Дуже добре, — зронила королева і роззирнулася. — Але спершу ми б хотіли перемовитися з леді Мелісандрою.

— Певна річ, ваша світлосте. Її покої також у Королівській вежі. Сюди, будь ласка.

Кивнувши, королева Селіза взяла доньку за руку й дозволила повести їх геть зі стайні. За ними рушили сер Аксель, браавоський банкір і решта почту, як за качкою каченята, вбрані у вовну й хутро.

— Ваша світлосте, — заговорив Джон Сноу, — мої будівничі зробили все можливе, щоб Ночефорт зміг вас прийняти... але там ще багато чого не відбудовано. Це великий замок, найбільший на Стіні, тож ми поки що змогли відновити його лише частково. Можливо, вам зручніше буде в Східній варті.

— Годі з нас Східної варті, — пирхнула королева Селіза. — Нам там не подобалося. Королева має бути господинею під своїм дахом. А ваш Котер Пайк нечемний і неприємний, сварливий і скупий.

«Чули б ви, як Котер відгукується про вас».

— Мені дуже прикро, але, боюся, у Ночефорті вашій світлості сподобається ще менше. Це ж фортеця, а не палац. Похмуре й холодне місце. А Східна варта...

— У Східній варті *небезпечно*, — сказала королева й поклала руку доньці на плече. — Ось законна спадкоємиця короля. Одного дня Ширін сидітиме на Залізному троні та правитиме Сімома Королівствами. Її потрібно берегти, а напад буде саме на Східну варту. Мій чоловік обрав нашим замком цей Ночефорт, і там ми й зупинимося. Ми... ой!

З-за руїн Вежі лорда-командувача з'явилася велетенська тінь. Королівна Ширін вереснула, а троє королівських лицарів одностайно ахнули. Ще один зронив: «Семеро спасіть»,— від шоку геть забувши про свого нового червоного бога.

— Не бійтеся,— сказав Джон.— Він нешкідливий, ваша світлосте. Це Вун-Вун.

— Вун Вег Вун Дар Вун,— прогуркотів велет голосом, який нагадував грім каменюки, яка котиться схилом гори, й опустився перед ними навколішки. Навіть у такому положенні він усе вивищувався над людьми.— Королева уклінників. Маленька королева,— промовив він слова, яких, без сумніву, його навчив Шкіряк.

У королівни Ширін очі стали завбільшки з два тарелі.

— Та він *велет!* Справжній велет, як у казках. Але чому він так кумедно розмовляє?

— Поки що він знає лише кілька слів загальною мовою,— пояснив Джон.— У своєму краю вони розмовляють давньою мовою.

— А можна його торкнутися?

— Ліпше не треба,— застерегла мати.— Поглянь на нього. Він брудний.

Королева, нахмурившись, обернулася до Джона.

— Лорде Сноу, що це чудовисько робить з нашого боку Стіни?

— Вун-Вун — гість Нічної варті, як і ви.

Королеві така відповідь не сподобалася. Так само і її лицарям. Сер Аксель бридливо скривився, сер Брас нервово хихикнув, а сер Нарберт мовив:

— А я чув, усі велети давно вимерли.

— Майже всі.

«Як їх оплакувала Ігритта!»

— У темряві мерці танцюють,— почав човгати ногами Картатий у химерному танку.— Знаю, знаю, о-о-о!

У Східній варті хтось для нього пошив блазенський костюм з бобрових і заячих шкур і з овчини. Роги його шапки-вушанки були обвішані бубонцями, а вуха були з брунатного білячого хутра. Кожен крок викликав дзвін.

Вун-Вун зачаровано роззявив рота, роздивляючись його, та щойно велет простягнув руку, блазень відскочив, брязнувши бубонцями.

— О ні, о ні, о ні.

Вун-Вун скочив на ноги. Королева, схопивши Ширін, забрала її подалі, лицарі потяглися по мечі, а Картатий перелякано позадкував, втратив рівновагу й сів задом просто у сніговий замет.

Вун-Вун розреготався. Сміх велета дасть фору й ревінню дракона. Картатий затулив вуха, королівна Ширін сховала обличчя в материній шубі, а найсміливіший з королівських лицарів виступив наперед з крицею в руці. Джон підніс руку, перегороджуючи йому дорогу.

— *Не варто* його сердити. Сховайте клинок, сер. Шкіряче, заберіть Вун-Вуна назад у Гардинову вежу.

— Вун-Вун їсти? — запитав велет.

— Їсти,— погодився Джон, а до Шкіряка сказав: — Я накажу принести кошик овочів для нього і м'яса для вас. Розпаліть вогонь.

— Авжеж, м'лорде,— широко всміхнувся Шкіряк,— але у Гардиновій вежі холод пробирає до кісток. Може, м'лорд пришле нам і трохи вина зігрітися?

— Тільки для вас. Не для нього.

Вун-Вун у житті не пив вина, поки не потрапив у Чорний замок, та щойно скуштував його, страшенно полюбив. «Занадто полюбив»,— подумав Джон, якому досить було клопотів і без п'яного велета. Він знову обернувся до королівських лицарів.

— Мій лорд-батько завжди казав: не варто оголювати меча, якщо не збираєшся ним скористатися.

— Я збирався ним скористатися,— сказав гладенько поголений лицар з обвітреною шкірою; під білим хутром він був одягнений у злототкане сюрко з блакитною п'ятикутною зіркою.— Я думав, що Нічна варта має захищати королівство від таких чудовиськ. Ніхто не згадував, що ви їх тут тримаєте замість ручних тваринок.

«Ще один клятий йолоп з півдня».

— А ви...

— Сер Патрек з Королівської Гори, з ласки мілорда.

— Не знаю, як ви на своїй горі дотримуєтеся гостьового права, сер. На Півночі воно вважається священним. Вун-Вун — наш гість.

— Скажіть-но, лорде-командувачу,— посміхнувся сер Патрек,— а якщо з'являться Чужі, ви їй гостинно запросите?.. Ваша світлосте,— обернувся лицар до королеви,— ось Королівська вежа, якщо не помиляюся. Зробіть мені честь?..

— Як зволите,— озвалася королева, беручи його під руку, і пройшла повз вояків Нічної варти, навіть не озирнувшись.

«Оте полум'я в неї на короні тепліше за неї саму».

— Лорде Тайко,— звернувся Джон до браавосянина.— Заждіть хвильку, будь ласка.

Браавосянин завагався.

— Я не лорд, а простий слуга Залізного банку Браавоса.

— Котер Пайк повідомив, що ви прибули у Східну варту з трьома кораблями. Галеасом, галерою і когом.

— Атож, мілорде. В таку пору року перепливати море небезпечно. Один корабель може потонути, а три кораблі допомагають одне одному. В таких питаннях Залізний банк завжди чинить розсудливо.

— Можна з вами до від'їзду переговорити?

— Я до ваших послуг, лорде-командувачу. У Браавосі ми кажемо так: не буде кращого часу, ніж зараз. Це підійде?

— Ще б пак. Може, підемо до мене у світлицю, чи ви б хотіли побувати на Стіні?

Банкір звів погляд на білий безмір на тлі неба.

— Боюся, нагорі страшенно холодно.

— Ще й вітряно. Там швидко вчишся не наближатися до краю. У нас людей звідти здувало. І все одно: Стіна — єдина у своєму роді. Можливо, іншого шансу її побачити у вас уже не буде.

— Без сумніву, на смертному ложі я шкодуватиму про свою обачність, але після довгого дня в сідлі тепла кімната видається мені заманливішою.

— Тоді ходімо у мою світлицю. Шовку, будь ласка, принеси глінтвейну.

У Джонових кімнатах у глибині зброярні було якщо не надто тепло, зате тихо. Вогонь у коминку давно погаснув: Шовк не так пильно за ним стежив, як Стражденний Ед. Мормонтів крук привітав їх криком «Зерна!». Джон повісив на гачок свого плаща.

— Ви приїхали до Станіса, правильно?

— Так, мілорде. Королева Селіза пропонувала відіслати крука у Пуццанський Насип, щоб повідомити його світлість, що я чекатиму на нього у Ночеворті. Але питання, яке я маю з ним обговорити, занадто делікатне, щоб довірити його листу.

— Ідеться про борг...— («А що ще це може бути?») — Його власний борг? Чи його брата?

Банкір склав перед собою пальці.

— Я не в праві обговорювати заборгованість лорда Станіса чи її відсутність. Що ж до короля Роберта... ми справді мали приємність допомогти його світлості, коли виникла потреба. Поки Роберт був живий, усе було гаразд. Але нині Залізний трон заморозив усі виплати.

«Невже Ланістери і справді такі дурні?»

— Ви ж не можете очікувати від Станіса виплати братових боргів.

— Це борги Залізного трону,— заявив Тайко,— і їх має виплачувати той, хто на ньому сидить. Оскільки юний король Томен занадто незговірливий, ми вирішили обговорити це питання з королем Станісом. Якщо він доведе, що гідний нашої довіри, ми залюбки забезпечимо йому будь-яку необхідну поміч.

— Поміч,— крикнув крук.— Поміч, поміч, поміч.

Саме так і здогадався Джон, коли дізнався, що Залізний банк відпровадив посла на Стіну.

— За останніми нашими відомостями, його світлість саме був на марші: він прямує у Вічнозим, щоб кинути виклик лордові Болтону і його союзникам. Можете поїхати до нього, але це ризиковано. Ще опинитеся у вогні війни.

— Ми, слуги Залізного банку,— уклонився Тайко,— дивимося у вічі смерті не рідше, ніж ви, слуги Залізного трону.

«То ось кому я служу?» Джон Сноу і сам уже не був певен.

— Я можу забезпечити вас кіньми, харчами, провідниками — усім необхідним, щоб дістатися Пуццанського Насипу. Звідти вам доведеться добиратися до Станіса самотужки...— («І цілком можливо, що ви застанете голову Станіса на кілку».)— Але моя допомога має свою ціну.

— Ціну,— кракнув Мормонтів крук.— Ціну, ціну.

— Все завжди має ціну,— посміхнувся браавосянин.— Що потрібно Нічній варті?

— Для початку — ваші кораблі. З командами.

— Всі три? А як я повернуся у Браавос?

— Мені вони потрібні для однієї-єдиної мандрівки.

— Ризикованої, я так розумію. Ви сказали — для початку?

— Ще нам потрібна позика. Достатньо золота, щоб протриматися до весни. Купити харчів і найняти кораблі, які ці харчі нам привезуть.

— До весни? Це неможливо, мілорде,— зітхнув Тайко.

Як там йому говорив Станіс? «Торгуєшся, як карга за тріску, лорде Сноу. Лорд Едард тебе прижив не з якоюсь рибачихою?» Цілком можливо.

Близько години пішло на те, щоб неможливе стало можливим, а ще година — на узгодження всіх умов. Карафа глінтвейну допомогла домовитися щодо найбільш дражливих пунктів. Заки Джон Сноу підписав пергамент, представлений браавосянином, обидва були напівп'яні й незадоволені. Джон вирішив, що це добрий знак.

З трьома браавоськими кораблями флот у Східній варті налічуватиме одинадцять одиниць, включаючи ібенське китобійне судно, яке Котер Пайк реквізував за Джоновим наказом, пентоську торгову галеру, отриману таким самим чином, і три потовчені лісянські бойові кораблі — залишки колишнього флоту Саладора Саана, які осінні шторми прибили назад на північ. Усі три кораблі Саана потребували ремонту, але він уже, мабуть, завершився.

Одинадцять кораблів — це малувато, але якщо довго зволікати, вільний народ у Крутодомі може вже загинути, поки прибуде флот на порятунок. «Зараз або ніколи». Інше питання — чи в такому вже відчаї Кума Кротиця і її люди, щоб довірити своє життя Нічній варті...

Коли Джон вийшов з Тайко Несторисом зі світлиці, надворі вже потемніло. Почався сніг.

— Схоже, перепочинок тривав недовго,— зронив Джон, щільніше горнучись у плащ.

— Вже майже зима. Коли я відпливав з Браавоса, канали приморозило.

— Нещодавно через Браавос подорожувало троє моїх людей — старий мейстер, співець і молодий стюард. Вони супроводжували у Старгород дикунку з дитиною. Навряд чи ви з ними стикалися?

— Боюся, ні, мілорде. Вестеросці щодня проїжджають через Браавос, але здебільшого через Лахмітникову гавань. А кораблі Залізного банку стоять у Фіолетовій гавані. Якщо хочете, можу попитати про них, коли повернуся додому.

— Нема потреби. Зараз вони вже, мабуть, давно у Старгороді.

— Будемо сподіватися. В цю пору року вузьке море дуже небезпечне, а останнім часом надходять неприємні звістки про дивні кораблі навколо Східців.

— Саладор Саан?

— Лісянський пірат? Подейкують, він і справді взявся за старе. А ще через Зламану Косу іде бойовий флот лорда Редвина. Без сумніву, повертається додому. Але ці люди і їхні кораблі нам добре знайомі. Ні, ті вітрильники... мабуть, з країв далі на схід... ходять дивні розмови про драконів.

— Нам би сюди хоч одного. Дракон трохи підігрів би тут усе.

— Мілорд жартує. Даруйте, що я не сміятимуся. Ми, браавосяни, нащадки тих, хто свого часу втік з Валерії — від гніву володарів драконів. Ми про драконів не жартуємо.

«Ні, гадаю, не жартуєте».

— Перепрошую, лорде Тайко.

— Не треба, лорде-командувачу. А я зголоднів. Коли позичаєш таку велику суму, прокидається апетит. Будьте ласкаві, скажіть, як пройти у вашу бенкетну залу?

— Я сам вас проведу. Сюди,— жестом указав Джон.

Опинившись у їдальні, Джон уже не міг виявити нечемність і не переломити хліба з банкіром, тож довелося послати Шовка принести щось поїсти. Приїжджі — це щось новеньке, тож у підвал прийшли майже всі, хто не чергував і не спав, і в їдальні було тісно й тепло.

Королеви з донькою не було. Зараз, либонь, вони облаштовуються у Королівській вежі. Зате були сер Брас і сер Малегорн, які розважали чорних братів новинами зі Східної варти і з-за моря. Троє королівських фрейлін сиділо разом, а навколо них крутилися їхні служниці й дюжина залицяльників з Нічної варти.

Ближче до дверей правиця королеви боровся з парою каплунів, обгризаючи м'ясо з кісток і запиваючи елем. Помітивши Джона Сноу, Аксель Флорент відкинув кістку, зворотом долоні витер рота й підійшов. Зі своїми кривими ногами, грудьми як діжка й відстовбурченими вухами він мав кумедний вигляд, але Джон і не думав з нього сміятися. Він — дядько королеви Селізи, який одним з перших услід за нею прийняв Мелісандринога червоного бога. «Якщо він і не кривногубець, то майже». Мелісандра спалила брата Акселя Флорента, розповідав мейстер Еймон, а сер Аксель Флорент і не

намагався її зупинити. «Що це за людина, яка стоятиме й дивитиметься, як заживо палять її брата?»

— Несторис і лорд-командувач! — вигукнув сер Аксель. — Можна до вас приєднатися? — він опустився на лавку, ще вони й відповіді не встигли. — Лорде Сноу, дозвольте запитати... ота дикунська королівна, про яку писав його світлість король Станіс... де вона, мілорде?

«За багато льє звідси, — подумав Джон. — З ласки богів, вона вже розшукала Тормунда Велетозгуба».

— Вал — молодша сестра Далли, жінки Манса Рейдера і матері його сина. Король Станіс узяв у полон Вал і дитину після того, як Далла померла з родива, але Вал ніяка не королівна — принаймні не в тому сенсі, який у це слово вкладаєте ви.

— Нехай, — знизав плечима сер Аксель, — у Східній варті брати казали, що вона вродлива. Хочу побачити це на власні очі. З цими дикунками, ну, іноді чоловікові доводиться перевертати їх задом, щоб виконати свій подружній обов'язок. Будьте ласкаві, лорде-командувачу, приведіть її, дайте нам поглянути.

— Вона не кобила, щоб зазирати їй у зуби, сер.

— Я обіцяю їй у зуби не зазирати, — посміхнувся Флорент. — Ой, не бійтеся, я обійдуся з нею чемно, як і належить.

«Він знає, що її тут немає». У селі не приховаєш таємниць, і в Чорному замку також. Про відсутність Вал відкрито не говорили, але дехто знав про це, і хлопці в їдальні вечорами про це розмовляли. «Що саме він чув? — подумав Джон. — Наскільки в це повірив?»

— Даруйте, сер, але Вал до нас не приєднається.

— Я сам піду до неї. Де ви тримаєте ту дівку?

«Подалі від вас».

— У надійному місці. Досить, сер.

Лицар почервонів з обличчя.

— Мілорде, ви забули, хто я? — з рота в нього війнуло елем і цибулею, — Мені з королевою поговорити? Одне слово її світлості — і мені ту дикунку приведуть голу просто в залу.

«Хотів би я подивитися, як це королеві вдасться».

— Королева не зловживатиме нашою гостинністю, — сказав Джон, сподіваючись, що так і є. — А тепер, боюся, мені час іти, поки я не забув обов'язки господаря. Лорде Тайко, дуже перепрошую.

— Так, звісно, — озвався банкір. — Приємно було поспілкуватися.

Надворі посилюється сніг. Королівська вежа перетворилася на величезну тінь — за снігопадом не було навіть видно світла в її вікнах.

Повернувшись у світлицю, Джон побачив, що крук Старого Ведмедя сидить на спинці дубового крісла зі шкіряним сидінням, яке стояло біля столу. Не встиг Джон увійти, як птах почав голосно вимагати їсти. Джон дістав з мішка біля дверей жменю сухих кукурудзяних зернят, розсипав їх на підлозі, а потім зайняв своє крісло.

Тайко Несторис залишив йому копію угоди. Джон тричі її перечитав. «Це було просто,— подумав він.— Простіше, ніж я очікував. Простіше, ніж мало би бути».

Це викликало неприємне відчуття. Браавоські гроші дозволять Нічній варті закупити на півдні харчі, коли розтануть власні запаси, щоб дотягнути до весни, хай скільки триватиме зима. «Якщо зима виявиться довгою і важкою, Нічна варта влізе у такі борги, що ми вже з них не виліземо,— нагадав собі Джон,— та коли вибір — позичати чи подихати, краще вже позичати».

Але це не означає, що йому така ситуація подобалася. А коли прийде весна й потрібно буде повертати золото, йому це подобатиметься ще менше. Тайко Несторис справляв враження культурної і чемної людини, та у колекторів Залізного банку жахлива репутація. В усіх дев'ятох вільних містах є свої банки, а в деяких і не по одному; вони гризуться за кожну монету, як собаки за кістку, в той час як Залізний банк багатший за них усі разом узяті. Коли правителі відмовляються платити борг малому банку, збанкрутілі банкіри продають своїх жінок і дітей у рабство й ріжуть собі вени. Коли правителі не платять борг Залізному банку, раптом нізвідки постають інші правителі й відбирають у них престол.

«Можливо, скоро в цьому пересвідчиться бідолашний пухкенький Томен». Без сумніву, Ланістери мають вагомі підстави не виплачувати боргів короля Роберта, але все одно це божевілля. Якщо Станіс не впіратиметься і прийме їхні умови, браавосяни дадуть йому стільки золота і срібла, скільки треба, щоб найняти дюжину загонів перекупних мечів, підкупити сотню лордів і забезпечити своїх вояків платнею, харчами, одягом і зброєю. «Якщо Станіс не лежить десь мертвий під мурами Вічнозиму, він, можливо, щойно отримав Залізний трон». Цікаво, подумав Джон, а *таке* Мелісандра бачила у своєму полум'ї?

Джон відкинувся на спинку крісла, позіхнув, потягнувся. Завтра начорно складе наказ для Котера Пайка. «Одинадцять кораблів у Крутодім. Забрати стількох людей, скількох удасться, в першу чергу жінок і дітей». Відпливати треба негайно. «Може, мені поплисти самому — чи довірити це Котерові?» Старий Ведмідь сам повів розвідку... «Ага. І не повернувся з неї».

Джон заплющив очі. Буквально на хвилю... і прокинувся, весь задерев'янілий, під бурмотіння крука Старого ведмедя: «Сноу, Сноу».

Джона трусив Маллі.

— М'лорде, ви потрібні. Перепрошую, м'лорде. Знайшли дівча.

— Дівча? — Джон сів рівно, тручи кулаками очі, щоб прогнати сон.— Вал? Вал повернулася?

— Не Вал, м'лорде. Це з цього боку Стіни.

Арія. Джон випростався.

— Дівча,— вереснув крук.— Дівча, дівча.

— Тай і Данел натрапили на неї за два льє на південь від Кротівки. Гналися за дикунами, які втекли королівським гостинцем. Піймали їх й везли назад, і тут наскочили на дівчинку. Вона високородна, м'лорде, й питає вас.

— Скільки з нею людей? — Джон підійшов до миски, плеснув води в обличчя. Боги, як же він утомився!

— Ніскільки, м'лорде. Вона одна. Кінь під нею вже буквально падав. Шкіра й кістки, кульгавий і в милі. Коня розсіддали, а дівчину забрали на допит.

«Сіра дівчинка на загнаному коні». Схоже, Мелісандрине полум'я не збрехало. Але куди поділися Манс Рейдер і всі його списосуджені?

— Де дівчинка зараз?

— У покоях мейстра Еймона, м'лорде,— відповів Маллі. Вояки Чорного замку й досі називали так ці кімнати, хоча старий мейстер нині має вже бути в теплі й безпеці Старгорода.— Дівчинка була синя від холоду, тремтіла як у пропасниці, тож Тай вирішив показати її Клайдасові.

— Добре.

Джон знову почувався п'ятнадцятирічним. *Менша сестричка.* Підвівшись, він одягнув плаща.

Коли він разом з Маллі перетинав двір, сніг і досі падав. На сході золотів світанок, але у вікні леді Мелісандри в Королівській вежі

мерехтіло червонясте світло. «Вона що — ніколи не спить? В яку гру ви граєте, жрице? Ви дали Мансові якесь інше завдання?»

Хотілося вірити, що це Арія. Хотілося знову побачити її обличчя, всміхнутися їй і розкуйовдити її волосся, запевнити, що тут вона в безпеці. «Одначе це не так. Вічнозим спалили і зруйнували, і безпечних місць уже не залишилося».

Джон не може залишити її тут, біля себе, хай як би не хотілося. На Стіні не місце жінці, а тим паче дівчинці високого роду. Але віддавати її Станісові або Мелісандрі він також не збирався. Король захоче видати її за когось зі своїх людей — за Горпа, або Масі, або Годрі Велеторіза, а що з нею захоче зробити червона жінка, хіба богам відомо.

Найкраще рішення, яке Джон бачив, це відвезти її у Східну варту й попросити Котера Пайка відіслати її на кораблі за море, де її не дістануть усі ці сварливі королі. Але з цим, звісно, доведеться почекати, поки кораблі повернуться з Крутодому. «Вона може відплисти у Браавос разом з Тайко Несторисом. Можливо, Залізний банк допоможе підшукати родину, яка візьме її за годованку». Браавос — найближче з вільних міст... що робить його варіантом водночас найкращим і найгіршим. «Можливо, безпечніше плисти в Лорат або Порт-Ібен». Та хай куди відпровадить Арію Джон, їй знадобиться срібло, дах над головою, захисник. Вона ж лише дитина.

У колишніх покоях мейстра Еймона було так тепло, що хмарка пари, яка вихопилася звідти, коли Маллі відчинив двері, засліпила їх обох. У коминку горів нещодавно розпалений вогонь, і дрова тріщали та плювалися іскрами. Джон переступив гору мокрого одягу.

— Сноу, Сноу, Сноу,— кракали над головою круки. Дівчинка скулилася біля вогню, закутавшись у чорний вовняний плащ, утричі більший за неї, і міцно спала.

Вона була справді настільки схожа на Арію, аж Джон здригнувся, але тривало це лише мить. Висока, худенька, цибата дівчина, самі лікті й коліна, каштанове волосся заплетене в товсту косу й зав'язане шкіряними шнурочками. Довге обличчя, гостре підборіддя, маленькі очі.

Й вона була старша, набагато старша. «Ця дівчина одного віку зі мною».

— Вона поїла? — запитав Джон у Маллі.

— Тільки хліба з юшкою, м'лорде,— підвівся з крісла Клайдас.— Краще не квапитися, завжди казав мейстер Еймон. Забагато з'їсть — і не зможе перетравити.

Маллі кивнув.

— У Данела була одна з тих Гобових ковбасок, він їй запропонував шматочок, але вона і не торкнулася.

Джон не здивувався. Гобові ковбаски були здебільшого з сала, солі й різного такого, про що краще взагалі не знати.

— Мабуть, нехай поки що відпочиває.

І тут дівчина сіла, притискаючи плащ до маленьких білих грудей. Вигляд у неї був збентежений.

— Де...

— У Чорному замку, міледі.

— Ні Стіні,— на очі їй набігли сльози.— Я тут.

— Бідолашна дитина,— наблизився Клайдас.— Скільки тобі років?

— На іменини буде шістнадцять. І я не дитина, а доросла розквітла жінка,— позіхнула вона, затуляючи рота плащем. Крізь складки прозирнула гола колінка.— У вас немає ланцюга. Ви мейстер?

— Ні,— відповів Клайдас,— але я служив у мейстра.

«Вона і справді трохи схожа на Арію,— подумав Джон.— Заморена голодом і худенька, однак у неї і коси того самого кольору, і очі».

— Мені сказали, ви мене питали. Я...

— ...Джон Сноу,— дівчина відкинула косу за спину.— Наші з вами дома зв'язують кров і честь. Вислухайте мене, як родич. За мною женеться мій дядько Креган. Не дозволяйте йому забрати мене назад у Картвердь.

Джон придивився пильніше. «А я її знаю». Було щось знайоме у її очах, у тому, як вона трималася, як говорила. Якусь мить він не міг пригадати. А потім зрозумів.

— Аліс Карстарк.

У неї на вустах з'явилася тінь усмішки.

— Я не була впевнена, що ви мене згадаєте. Коли ми бачилися востаннє, мені було шість років.

— Ви приїздили у Вічнозим з батьком...— («З батьком, якому потім відрубав голову Роб»)— Не пам'ятаю, з якого приводу.

— Щоб познайомити мене з вашим братом,— спалахнула вона.— Ні, звісно, був якийсь формальний привід, але справжня причина була саме в цьому. Я була з Робом майже одного віку, й батько подумав, що ми б могли побратися. Був бенкет. Я танцювала і з вами, і з вашим братом. Він був дуже ввічливий і сказав, що я чудово танцюю. А ви дулися. Батько сказав: чого ще очікувати від байстриюка.

— Пригадую,— майже не збрехав Джон.

— Ви й зараз трішки дуєтесь,— сказала дівчина,— але я вас пробачу, якщо врятуєте мене від дядька.

— А ваш дядько... це лорд Арнольф?

— Ніякий він не лорд,— презирливо сказала Аліс.— Законний лорд — мій брат Гарі, а я за законом — його спадкоємиця. Донька по лінії наступництва йде перед дядьком. Дядько Арнольф — просто каштелян. Узагалі-то він — мій двоюрідний дідусь, дядько нашого тата. Але ми завжди кликали його дядьком. Креган — його син, і тепер вони хочуть, щоб я взяла його за чоловіка,— вона стиснула кулак.— До війни я була заручена з Дарином Горнвудом. Ми тільки чекали, коли я розквітну, щоб можна було взяти шлюб, але у Лопотючому лісі Дарин загинув від руки Царевбивці. Батько писав, що підшукає мені чоловіка з південних лордів, але так цього і не встиг. Ваш брат Роб йому голову відрубав за те, що він убив Ланістерів,— вона скривила вуста.— Я думала, вони й пішли на південь убивати Ланістерів.

— Усе було... не так просто, як здається. Лорд Карстарк убив двох полонених, міледі. Неозброєних хлопчаків, ув'язнених зброєносців.

Дівчина, схоже, не здивувалася.

— Батько ніколи не горлопанив, як Великий Джон, але у гніві він був не менш небезпечний. Але він уже мертвий. Так само, як і ваш брат. А ми з вами тут, ми ще живі. Між нами ж немає кровної ворожнечі, лорде Сноу?

— Чоловік, вбираючись у чорне, всі ворожнечі залишає у минулому житті. Нічна варта не сварилася ні з Картвердю, ні з вами.

— Це добре. Я боялася... Я благала батька залишити за каштеляна когось із моїх братів, але ж ніхто з них не хотів прогавити славу й відкупне, яке чекає на півдні. А тепер Тор і Ед мертві. Гарі, коли ми востаннє про нього чули, був у полоні в Дівоставі, але то було майже рік тому. Може, він уже теж мертвий. Я не знала, до кого ще звернутися, крім як до останнього сина Едарда Старка.

— А чом не до короля? Картвердъ присягнула Станісові.

— Мій дядько присягнув Станісові в надії, що цим спровокує Ланістерів і вони відрубують бідолашному Гарі голову. Якщо мій брат помре, Картвердъ перейде до мене, але права на неї хочуть отримати мої дядьки. Щойно я народжу Креганові дитину, я вже йому й потрібна не буду. Він уже поховав двох дружин,— вона сердито витерла сльозу — точно як це зробила б Арія.— Ви мені допоможете?

— Шлюб і спадкоємство — це питання, які розглядає король, міледі. Я напишу Станісові від вашого імені, але...

Аліс Карстарк розсміялася, але у цьому сміхові вчувався відчай.

— Напишіть, але відповіді не чекайте. Станіс не встигне отримати вашого листа — на той час він уже загине. Мій дядько про це подбає.

— Про що ви?

— Арнольф квапиться у Вічнозим, це правда, але з однією метою: встромити кинджал у спину вашого короля. Він уже давно знюхався з Рузом Болтоном... в обмін на золото, обіцянку прощення і голову бідолашного Гарі. Лорд Станіс іде назустріч своїй погибелі. Він не зможе мені допомогти, та навіть якби й міг, не став би,— сказала Аліс і опустила перед Джоном навколішки, притискаючи до себе чорний плащ.— Ви — моя єдина надія, лорде Сноу. Благаю вас іменем вашого батька. Захистіть мене.

Сліпа дівчинка

Ночами їй світили далекі зорі й мерехтіння місячного сяйва на снігу, але на світанку вона прокидалася у темряву.

Вона розплющила очі й невидюче витріщилася в пітьму, яка її огортала; сон уже танув. «Як було гарно!» Вона облизала вуста, пригадуючи. Мекання овець, жах в очах вівчаря, скавчання собак, яких вона одного по одному загризла, гарчання зграї. Відтоді як почався сніг, здобичі стало менше, але цієї ночі вовки побенкетували. Баранина, собачатина і людське м'ясо. Дехто з її маленьких сірих родичів боявся людей, навіть мертвих, та тільки не вона. М'ясо завжди м'ясо, і люди — також здобич. Вона — нічна вовчиця.

Та тільки уві сні.

Сліпа дівчинка перевернулася на бік, сіла, скочила на ноги, потягнулася. За постіль їй правив набитий ганчір'ям матрац на холодній кам'яній полиці, тож прокидалася вона завжди залякла й задубіла. Босими загрубілими ногами вона, тиха як тінь, рушила до миски, плеснула собі в обличчя холодною водою, витерлася насухо. «Сер Грегор,— подумала вона.— Дансен, Раф Солоденький. Сер Ілін, сер Мірин, королева Серсі». Її ранкова молитва. Чи ні? «Ні,— подумала вона,— не моя. Я — ніхто. Це молитва нічної вовчиці. Одного дня вона їх знайде, вистежить, занюхає їхній страх, відчує смак їхньої крові. Одного дня».

Вона відшукала своє спідне, яке лежало купкою, понюхала, чи можна ще поносити, вдягнула в темряві. Вбрання служниці, належне їй, висіло на своєму місці: довга сорочка з нефарбованої вовни, груботкана й кусюча. Зірвавши її з гачка, дівчинка натягнула її через голову одним вправним рухом. Останніми йдуть шкарпетки. Одна чорна, друга біла. Чорна була нагорі підшита, а біла — ні, тож вона

могла навпомацки визначити, яку шкарпетку на яку ногу надягати. Ноги у неї, хай які худенькі, сильні та пружні й день у день довшають.

Це її тішило. Водяній танцюристці потрібні довгі ноги. Безока Бет — ніяка не водяна танцюристка, але ж вона не залишиться Бет назавжди.

Дорогу на кухню вона знала дуже добре, та навіть якби й не знала, ніс би сам її туди привів. «Гострий перець і смажена риба,— вирішила дівчинка, понюхавши в коридорі,— і свіжий хліб з Уминої печі». Від запахів у неї забуркотіло в животі. Нічна вовчиця добре побенкетувала, але цим не наповнити живіт сліпої дівчинки. М'ясо зі сну не нагодусь — вона це затирила давним-давно.

Поснідала сардинами, до хрусткої шкоринки засмаженими в перцевій олії,— вони подавалися такими гарячими, що обпікали пальці. Залишки олії вона підібрала шматочком хліба, відламаного з Уминого ранкового буханця, й запила сніданок кухлем розведеного вина, насолоджуючись смаками і запахами, і дотиком шорсткої кірочки, і слизкістю олії, і тим, як штрикнуло у незагоєній подряпині на звороті долоні, коли туди потрапив гострий перець. «Слухай, нюхай, смакуй, відчувай,— нагадала вона собі.— Є багато способів пізнати світ для людини, яка не бачить».

Позаду хтось увійшов до кімнати, рухаючись у м'яких капцях тихо, як мишка. Дівчинка роздула ніздрі. «Добрий чоловік». Чоловіки пахнуть не так, як жінки, а зараз у повітрі ще й відчувається апельсинова нотка. Щоб краще пахло з рота, жрець полюбляв жувати апельсинову цедру (коли вдавалося її дістати).

— І хто ти сьогодні вранці? — почула дівчинка його питання: він саме всідався на чолі столу. Почулося «тук-тук», а потім легенький тріск. «Чистить перше яйце».

— Ніхто,— відповіла вона.

— Брехня. Я тебе знаю. Ти маленька сліпа жебрачка.

— Бет.

Колись вона знала одну Бет — ще у Вічнозимі, коли була Арією Старк. Може, саме тому й обрала це ім'я. А може, це тому, що гарне вийшло прізвисько — Безока Бет.

— Бідолашна дитина,— промовив добрий чоловік.— Хочеш повернути собі очі? Тільки попроси — і знову бачитимеш.

Він це питав щоранку.

— Можливо, захочу завтра. Не сьогодні.

Обличчя в неї було як тиха вода — ховало почуття, нічого не виказуючи.

— Як хочеш.

Почулося, як він облуплює яйце, а потім слабенький сріберний брязкіт: добрий чоловік узяв ложечку для солі. Він любив посолити яйця.

— Куди моя бідолашна сліпа дівчинка ходила вчора жебрати?

— В заїзд «Зелений вугор».

— І які три речі ти дізналася, яких не знала, коли йшла від нас?

— Володар моря досі хворіє.

— Це не новина. Володар моря хворів учора і завтра теж хворітиме.

— Або помре.

— От коли помре, це буде новина.

«Коли він помре, будуть вибори, і тоді затанцюють ножі». Так заведено у Браавосі. У Вестеросі на зміну померлому королю приходять його старший син, але у Браавосі королів немає.

— Новим володарем моря стане Тормо Фрегар.

— Це такі плітки ходять у «Зеленому вугрі»?

— Так.

Добрий чоловік відкусив від яйця. Чути було, як він жує. Він ніколи не говорить з повним ротом. Проквотнувши, він мовив:

— Люди кажуть: мудрість у вині. Ці люди йолопи. В інших заїздах називають інші імена, не сумнівайся,— він знову відкусив від яйця, прожував, проквотнув.— То які три речі ти дізналася, яких не знала, коли йшла від нас?

— Я дізналася, що дехто каже: новим володарем моря обов'язково стане Тормо Фрегат.

— Так краще. Що ще ти дізналася?

«У приріччі, у Вестеросі, сніг випав»,— мало не сказала дівчинка. Але він запитав би, звідки вона знає, а відповідь би йому навряд чи сподобалася. Закусивши губу, вона пригадала вчорашній вечір.

— Повія Саврона вагітна. Щодо батька вона не певна, але гадає, що це, можливо, тайроський перекупний меч, якого вона вбила.

— Це корисно знати. Що ще?

— Цариця-Моряниця обрала нову русалку на місце тої, що потонула. Це тринадцятирічна донька служниці одного з Престейнів, без монетки в кишені, але гарненька.

— Вони всі такі на початку,— сказав жрець,— але ти не можеш бути певна, що вона гарненька, поки не побачиш її на власні очі, а ти ж очей не маєш. Хто ти, дитино?

— Ніхто.

— Я бачу Безоку Бет, жебрачку. Вона жахлива брехуха, ця дівчинка. Берися до своїх обов'язків. *Валар моргуліс.*

— *Валар догейрис.*

Забравши свою миску, кухлик, ніж і ложку, дівчинка підвелася на ноги. Останньою взяла свою паличку. Вона була п'ять футів завдовжки, тонка і гнучка, завтовшки з її великий палець, а за фут від верху мала шкіряну обмотку замість руків'я. «Це краще за очі, коли навчишся користуватися»,— казала приبلуда.

Але це була неправда. Дівчинці часто говорили неправду — щоб випробувати її. Не існує палички, яка була би краща за пару очей. Але мати таку паличку було корисно, тож дівчинка завжди тримала її при собі. Ума навіть почала її саму називати Паличка, але імена нічого не значать. Вона — це вона. «Ніхто. Я — ніхто. Просто сліпа дівчинка, просто служниця багатолікого».

Щовечора приبلуда приносила їй кухлик молока і казала випити. Напій мав дивний гіркуватий присмак, який сліпа дівчинка просто зненавиділа. Навіть від ледве вловимого запаху, який за мить до того, як напій торкнеться язика, попереджав її, що воно таке, їй уже кортіло блювати, але вона все одно випивала кухлик до дна.

— Скільки мені ще бути сліпою? — питала вона.

— Поки темрява не стане тобі такою самою приємною, як світло, — відповідала приبلуда,— або поки ти не попросиш повернути тобі очі. Попроси — і знову бачитимеш.

«А ви тоді відішлете мене геть». Краще вже сліпота, ніж таке. Вони не змусять її здатися.

Того дня, коли вона прокинулася сліпою, приبلуда, взявши її за руку, провела через льохи і коридори в горі, на якій було збудовано Чорно-білий палац, а потім вони піднялися крутими сходами власне у храм.

«Лічи сходинки, поки піднімаєшся,— сказала приبلуда.— Проведи пальцями по стіні. Тут є позначки, невидимі для ока, але відчутні на дотик».

То був перший урок. Таких уроків ще було багато.

По обіді приходив час трут і трунків. Дівчинці допомагали нюх, смак і дотик, та коли мелеш отруту, торкатися і куштувати на смак може бути смертельно небезпечно, а у деяких з прибудиних особливо токсичних сумішей навіть запах був небезпечний. Дівчинка вже звикла до обпечених мізинців і вкритих пухирями губ, а одного разу їй було так зле, що вона кілька днів не могла їсти — все виблювувала.

Вечеря — час для уроку мови. Слепа дівчинка розуміла браавоську мову й непогано нею розмовляла, навіть майже позбулася свого варварського акценту, але доброму чоловікові цього було мало. Він наполягав, щоб вона удосконалювала свою валерійську й вивчила на додачу говірки Ліса й Пентоса.

Увечері вона гралася з прибудуою у вірю-не-вірю, та коли не бачиш суперника, гра зовсім інакша. Іноді доводилося покладатися лише на тон і добір слів, а іноді прибудуда дозволяла їй торкнутися руками її обличчя. На початку гра була дуже, дуже складна, майже неможлива... та коли дівчинка вже ладна була верещати з відчаю, все стало набагато простіше. Вона навчилася чути брехню, впізнавати її у тому, як рухаються м'язи довкола рота й очей.

Її обов'язки переважно не змінилися, але, виконуючи їх, вона перечіпалася через меблі, врзалася в стіни, впускала на підлогу таці, безнадійно губилася у храмі. Одного разу мало не полетіла сторчголов зі сходів, але колись, в іншому житті, коли вона ще називалася Арією, Сиріо Форел навчив її тримати рівновагу, тож вона якось примудрилася не впасти.

Бували ночі, коли вона залюбки поплакала би перед сном, якби досі була Арі, чи Ласкою, чи Кет, чи навіть Арією з дому Старків... але ніхто не має сліз. Без очей навіть найлегші справи стають небезпечними. Дюжину разів дівчинка обпікалася, працюючи на кухні з Умою. Одного разу, ріжучи цибулю, вкряяла палець аж до кістки. Двічі не змогла знайти власну кімнату в підвалі та змушена була спати на підлозі біля підніжжя сходів. З усіма своїми закапелками й альковами храм був страшенно підступний: навіть коли дівчинка навчилася добре користуватися вухами, від того, як відбивалися її

кроки від стель і летіли луною поміж ногами тридцяти височенних кам'яних богів, здавалося, що самі стіни рухаються, та й басейн з тихою чорною водою дивним чином впливав на звук.

— У тебе п'ять чуттів,— сказав добрий чоловік.— Навчишся користуватися іншими чотирма — буде менше порізів, подряпин і струпів.

Зараз уже вона шкірою відчувала рух повітря. Кухню могла знайти за запахом і так само за запахом відрізняла чоловіків од жінок. Уму, служителів і послушників упізнавала за їхніми кроками ще до того, як вони опинялися достатньо близько, щоб занюхати їхній запах (так не вдавалося з приблудою і добрим чоловіком, які, коли хотіли, могли взагалі рухатися безшумно). Свічки, які горіли в храмі, теж мали аромат, а в тих, які нічим не пахли, з ґноту завжди курився димок. Коли дівчинка навчилася користуватися своїм носом, усі речі вже не просто промовляли до неї — кричали.

Мерці теж мали свій запах. Одним з її обов'язків було щоранку шукати їх у храмі — шукати місця, де вони вирішили лягти й заплющити очі, попивши води з басейну.

Сьогодні вранці вона відшукала двох.

Один з них помер під ногами Невідомця, й над ним мерехтіла одна-єдина свічка. Дівчинка відчувала її жар, а від її аромату в неї засвербіло в носі. Вона знала: свічка горить темно-червоним полум'ям, і зрячим людям видається, що труп купається у червонуватому світлі. Перш ніж покликати служителів, щоб забрали мерця, дівчинка опустила навколішки й помацала його обличчя: простежила обриси щелепи, провела пальцями по щоках і носу, торкнулася волосся. «Волосся кучеряве і густе. Обличчя гарне, без зморщок. Він був молодий». Їй стало цікаво, що привело його сюди шукати дарунка смерті. Брави, помираючи, частенько приходили в Чорно-білий палац, щоб пришвидшити свій кінець, але на цьому чоловікові вона не знайшла ран.

Друге тіло належало літній жінці. Вона заснула на дивані снів, у одному з таємних альковів, де спеціальні свічки викликають видіння того, що людина так любила й загубила. Це смерть солодка і легка, як любить повторювати добрий чоловік. Пальці розповіли дівчинці, що літня жінка померла з усмішкою на вустах. Померла нещодавно. Тіло й

досі було тепле на дотик. «Шкіра в неї така м'яка, як стара тоненька шкірянка, яку складали і жмакали багато разів».

Коли прийшли служителі, щоб забрати тіла, сліпа дівчинка пішла за ними. Рухалася вона на звук їхніх кроків, а спускаючись, подумки заходилася рахувати. Кількість сходинок по всіх сходах у храмі вона вже вивчила напам'ять. Попід храмом був цілий лабіринт льохів і тунелів, де навіть люди з гострим зором часто губилися, але сліпа дівчинка вивчила їх до останнього дюйма, а якщо раптом її підводила пам'ять, то була ще паличка, яка допомагала їй знайти дорогу.

Трупи поклали у склепінчастому приміщенні. В темряві сліпа дівчинка взялася до роботи: зняла з мерців чоботи, одяг та інші речі, витрусила гаманці й полічила гроші. Розрізняти монети на дотик — одне з найперших умінь, яких навчила її прибузда після того, як у неї забрали зір. Браавоські монети були як давні друзі: достатньо було просто провести пальцями, щоб миттю їх упізнати. З монетами з інших країв і міст було важче, особливо з далеких земель. Найчастіше траплялися волантиські онери — маленькі монетки, не більші за пенні, з короною на одному боці й черепом на другому. Лісянські гроші були овальні, з оголеною жінкою. На інших монетах були викарбувані кораблі, слони, цапи. На вестероських — парсуна короля з одного боку і дракон з другого.

У літньої жінки не виявилось гаманця — не було в неї нічого цінного, окрім каблучки на пальці. У вродливого чоловіка дівчинка знайшла чотири золоті дракони з Вестеросу. Вона саме водила пучкою великого пальця по найбільш витертій з них, намагаючись з'ясувати, який саме король тут зображений, коли почула, як у неї за спиною тихо відчиняються двері.

— Хто тут? — запитала вона.

— Ніхто, — озвався низький, хрипкий, холодний голос.

Він наближався. Дівчинка відступила вбік, схопила свою паличку, щоб захистити обличчя. Дерево стукнулося об дерево. Від сили удару паличка мало не вилетіла у неї з руки. Але дівчинка її втримала, вдарила у відповідь... однак розрізала лише порожнє повітря на тому місці, де мав стояти нападник.

— Не тут, — промовив голос. — Ти сліпа?

Вона не відповіла. Розмови тільки заглушать звук, який він, може, видасть. Адже нападник рухається, знала вона. «Ліворуч чи

праворуч?» Вона стрибнула ліворуч, махнула паличкою праворуч, але нікуди не поцілила. Болючий удар прийшовся ззаду по ногах.

— Ти глуха?

Вона крутнулася, стискаючи паличку в лівій руці, махнула, промазала. Ліворуч почувся сміх. Вона вдарила праворуч.

І поцілила. Її паличка відскочила від його зброї. Від удару аж рука забриніла.

— Добре,— вимовив голос.

Сліпа дівчинка не знала, кому той голос належить. Одному з послухників, припускала вона. Не пригадувала, щоб уже колись чула цей голос, але хто сказав, що служителі багатолікого бога не здатні змінювати голоси так само легко, як обличчя? Крім неї, у Чорнобілому палаці мешкало двоє служителів, троє послухників, кухарка Ума та двоє жерців, яких вона кликала прибудуою і добрим чоловіком. Інші приходили та йшли, частенько таємними ходами, а тут мешкали тільки перелічені. Її нападником може бути будь-хто з них.

Дівчинка метнулася вбік, крутнула паличкою, почувла позаду звук, розвернулася в тому напрямку, поцілила в повітря. І раптом її власна паличка заплуталася в неї між ногами, заважаючи розвернутися та дряпаючи шкіру. Перечепившись, дівчинка впала на одне коліно з такою силою, що прикусила язика.

І застигла. «Нерухома як скеля. Де він?»

Він засміявся в неї за спиною. Спритно лягнув її по вуху, а коли вона почала підводитися, тріснув по пальцях. Її паличка з гуркотом випала на кам'яну підлогу. Дівчинка від люті засичала.

— Давай. Підніми паличку. Я більше тебе не битиму.

— Ніхто мене не б'є.

Дівчинка довго повзала навкарачках, поки не відшукала свою паличку, а потім, брудна й побита, скочила на ноги. У приміщенні було тихо. Нападник пішов. Чи ні? Може, він зараз поряд стоїть, а вона й не знає. «Послухай, чи не чути його дихання,— сказала вона собі, але нічого не могла розчути. Вона почекала ще мить, тоді відклала паличку й повернулася до роботи.— Мала б я очі, до крові б його відгамселила». Одного дня добрий чоловік поверне їй зір, і тоді вона всім їм покаже.

За цей час тіло літньої жінки охолело, а тіло брава почало костеніти. Дівчинка вже до цього звикла. Переважно вона проводила

більше часу з мерцями, ніж із живими. Вона сумувала за друзями, яких мала Кет з каналів: за старим Браско з хворою спиною, за його доньками Талеєю і Бреєю, за лицедіями з «Корабля», за Мері та її повіями у «Веселому порту», за всіма іншими шахрями і портовими покидьками. А понад усе вона сумувала за самою Кет — навіть більше, ніж за своїми очима. Їй подобалося бути Кет — подобалося набагато більше, ніж бути Варною, Жовторотиком, Ласкою, Арі. «Я вбила Кет, убивши того співця». Добрий чоловік сказав, що в неї все одно забрали б зір, щоб навчити її користуватися іншими своїми чуттями, але тільки за півроку. У Чорно-білому палаці сліпі послухники — не дивина, однак таких юних серед них не буває. Проте дівчинка не шкодувала. Дареон дезертирував з Нічної варті і заслуговував на смерть.

Так вона і сказала доброму чоловікові.

— А ти хто — бог, щоб вирішувати, кому жити, а кому вмирати? — поцікавився він.— Ми вручаємо дарунок тим, кого позначив багатоликий, після молитви й офіри. Так було завжди, від самого початку. Я розповідав тобі про заснування нашого ордену, про те, як перший з нас відповів на молитви рабів, які благали смерті. На початку дар отримували тільки ті, хто просив його... але одного дня перший з нас почув молитву раба, який благав не власної смерті, а смерті свого господаря. Він так палко цього бажав, що ладен був віддати все, що має, якщо його молитви будуть почуті. Й першому нашому братові здалося, що така офіра потішить багатоликого, й тієї ночі він відповів на молитву. А тоді пішов до раба й мовив: «Ти ладен був віддати все, що маєш, за смерть цього чоловіка, однак раби не мають нічого, крім власного життя. Саме його бог і хоче від тебе. До кінця своїх земних днів ти служитимеш йому». Й відтоді наших стало двоє,— сказав добрий чоловік і стиснув руку дівчинки — лагідно, але твердо.— Всі люди помруть. Ми — знаряддя смерті, а не її втілення. Убивши співця, ти взяла на себе владу бога. Ми вбиваємо людей, але не беремо на себе їх судити. Ти розумієш?

«Ні»,— подумала вона.

— Так,— відповіла вона.

— Брешеш. Ось чому тобі доведеться походити в темряві, поки не побачиш правильний шлях. Якщо, звісно, не хочеш піти від нас. Достатньо тільки попросити — й отримаєш свої очі назад.

«Ні»,— подумала вона.

— Ні,— відповіла вона.

Того вечора, після вечері й короткої гри у вірю-не-вірю, сліпа дівчинка зробила собі пов'язку, щоб заховати нікчемні очі, відшукала свою жебрацьку мисочку й попросила приبلуду допомогти їй одягнути личину Бет. Коли у дівчинки забрали очі, приبلуда поголила їй голову: це називалося «лицедійською стрижкою», адже так робило чимало лицедіїв, щоб краще сиділи перуки. Однак цим користувалися і жебраки, щоб не заводилися воші. Проте перуки було мало.

— Я можу вкрити тебе виразками,— сказала приبلуда,— однак тоді власники заїздів і таверн ганятимуть тебе з-під своїх дверей.

Натомість вона обсипала її віспинами та приліпила на одній щоці фальшиву бородавку, з якої росло темне волосся.

— Вона бридка? — запитала сліпа дівчинка.

— Не надто гарна.

— Добре.

Дівчинка ніколи не переймалася, чи вона гарна, навіть коли була дурненькою Арією Старк. Тільки батько називав її гарною. «Він, а ще іноді Джон Сноу». Мама казала, що вона могла би стати гарною, якби помилася, зачесала волосся і трохи краще вдягалася, як-от сестра. Для сестри, її подружок і всіх інших вона була просто Арією Кобилою. Але всі вони вже мертві, навіть Арія,— усі, крім брата Джона. Бувало, вечорами вона чула в тавернах і борделях Лахмітникової гавані розмови про нього. Чорний байстрик зі Стіни — ось як назвав його один чоловік. «Закладаюся, навіть Джон не впізнав би Бет». Від цього їй стало сумно.

Вбрана вона була в лахміття, поблякле і пошарпане, але тепле і чисте. Під ним вона ховала три ножі — один у чоботі, один у рукаві й один у піхвах ззаду на поясі. Переважно браавосяни — люди добрі, вони швидше допоможуть бідолашній сліпій жебрачці, ніж образять її, однак завжди серед них можуть трапитися погані, які подумують, що їй легко пограбувати або згвалтувати. Ножі призначалися саме для таких, але поки що їй не доводилося ними скористатися. Доповнювали ансамбль тріснута дерев'яна жебрацька мисочка й мотузяний очкур, яким вона підперізувалася.

Щойно заревів Титан, провіщаючи захід сонця, вона вийшла за двері храму та спустилася донизу, рахуючи сходинки, відтак, стукаючи

паличкою попереду себе, перетнула міст над каналом і зійшла на острів Богів. З того, як липнув до тіла одяг і як на голі руки сідала волога, дівчинка зрозуміла, що стоїть густий туман. Як вона з'ясувала, тумани Браавоса теж дивно впливають на звуки. «Сьогодні півміста осліпне».

Проминаючи храми, дівчинка чула, як співають до вечірньої зорі послухники культу зоряної мудрості нагорі своєї башти магічного кристала. В повітрі висіли клуби ароматного диму, вказуючи дорогу до виткої стежки, що вела до храму Царя світла, перед яким червоні жерці запалили великі залізні жаровні. Незабаром у повітрі вже відчувалося тепло, а віряни Р'глора підносили голоси в молитві.

— Ніч-бо темна і повна жахить,— молилися вони.

«Не для мене». Її ночі купалися в місячному світлі й повнилися піснями зграї, і смаком червоного м'яса, обгризеного з кісток, і теплими знайомими запахами сірих родичів. Лише вдень дівчинка була самотня і сліпа.

Набережну вона знала дуже добре. Серед причалів і провулків Лахмітникової гавані ходила Кет, торгуючи Брасковими мідіями, устрицями й моллюсками. У лахмітті, з поголеною головою і з бородавкою, дівчинка не схожа була на себе колишню, але про всяк випадок трималася подалі від «Корабля», «Веселого порту» й решти місць, де добре знали Кет.

Усі заїзди і таверни вона впізнавала за запахом. У «Чорному човнярі» пахло ропою. У Пінто тхнуло кислим вином, смердючим сиром і самим Пінто, який ніколи не міняв одягу й не мив голови. Димне повітря у «Вітрильщику» завжди було присмачене ароматом смаженини. В «Сімох ліхтарях» пахло фіміамом, а в «Атласному палаці» — парфумами гарненьких дівчат, які мріяли стати куртизанками.

Для кожного місця були характерні й свої звуки. У Морого та в «Зеленому вугрі» майже щоночі виступали співці. В «Заїзді банітів» завжди юрмилися гондольєри, сперечаючись щодо богів, куртизанок і щодо того, дурень чи ні володар моря. В «Атласному палаці» було набагато тихіше: тут чувся ласкавий шепіт, тихий шурхіт шовкових суконь і хихикання дівчат.

Щовечора Бет ходила жебрати в різні місця. Ще на початку вона затимила, що власники заїздів і таверн терпітимуть її присутність,

якщо вона до них занадто не вчащатиме. Вчорашній вечір вона провела під «Зеленим вугром», тож сьогодні після Кривавого мосту повернула не ліворуч, а праворуч, і рушила в інший кінець Лахмітникової гавані, до Пінто, який розташувався майже біля самого Затонулого Міста. Хай він горластий і смердючий, але під брудним одягом і вічним галасом у Пінто ховається добре серце. Частенько він пускав дівчинку в свій заклад погрітися, якщо було не надто людно, а час до часу навіть пригощав кухлем елю і скоринкою й розповідав їй свої історії. Якщо його послухати, замолоду Пінто був сумнозвісним піратом на Східцях і тепер понад усе любив розводитися про свої пригоди.

Сьогодні дівчинці пощастило. У таверні майже нікого не було, тож її пустили в тихий куточок біля вогню. Не встигла вона сісти, схрестивши ноги, як щось торкнулося її стегна.

— Знову ти? — зронила сліпа дівчинка. Вона почухала kota за вухом, і той стрибнув їй на коліна й замуркотів. У Браавосі повно котів, а тим паче у Пінто. Старий пірат вірив, що вони приносять удачу й не пускають у таверну шкідників.— Ти мене впізнав, еге ж? — прошепотіла дівчинка. Котів не обдуриш фальшивими бородавками. Вони пам'ятають Кет з каналів.

Сліпій дівчинці випала гарна ніч. Пінто був у веселому гуморі, тож налив їй кухлик розведеного вина і дав шматок смердючого сиру й половинку пирога з вугром.

— Пінто дуже добрий,— оголосив він, сідаючи навпроти й починаючи розповідь про часи, коли він захопив корабель з прянощами: цю історію вона вже чула з дюжину разів.

З плином годин таверна наповнювалася людом. Незабаром у Пінто вже не було часу займатися дівчинкою, але кількоро його завсідників опустили монетки в її жебрацьку мисочку. За іншими столиками сиділи незнайомці: ібенські китобої, від яких смерділо кров'ю і ворванню; пара бравів з пахучою олією у чупринах; товстун з Лората, який нарікав, що кабінки у Пінто маленькі — не влазить його живіт. А пізніше з'явилося троє лісянців, матросів з «Доброго серця» — побитої штормом галери, яка вчора вночі доповзла у Браавос, а вранці її вже арештували охоронці володаря моря.

Лісянці, зайнявши столик найближче до вогню, попивали чорний морський ром і тихо перемовлялися, не підвищуючи голосів, щоб ніхто

більше не почув їх. Але ж дівчинка — ніхто, тож вона чула майже кожне слово. А в якусь мить їй здалося, що вона й бачить їх вузькими зіницями kota, який вуркотів у неї на колінах. Один був літній, другий — молодий, а третій — без вуха, однак усі троє були біляві, з гладенькою білою шкірою, як у всіх лісянців, бо в їхніх жилах тече кров стародавнього фрігольду.

Наступного ранку, коли добрий чоловік запитав дівчинку, які речі вона дізналася, яких не знала досі, вона була готова.

— Я дізналася, чому володар моря арештував «Добре серце». Галера перевозила рабів. Сотні рабів — жінок і дітей, зв'язаних разом у трюмі.

Браавос заснували раби-втікачі, тож тут работоргівля заборонена.

— Я дізналася, звідки ці раби. Це були дикуни з Вестеросу, з місця під назвою Крутодім. Це старе зруйноване містечко, воно прокляте.

Удома, у Вічнозимі, коли вона ще була Арією Старк, стара Нан розповідала їй казки про Крутодім.

— Після великої битви, в якій загинув король-за-Стіною, дикуни повтікали, а полісунка сказала, що як вони підуть у Крутодім, то туди припливуть кораблі й заберуть їх у теплі краї. Але замість кораблів припливло двоє лісянських піратських галер — «Добре серце» та «Слон», які штормом закинуло на північ. Вони стали на якорі біля Крутодому на ремонт і побачили дикунів, але тих були тисячі, на всіх не вистачило б місця, тож на борт узяли тільки жінок і дітей. Дикуни не мали що їсти у Крутодомі, тому чоловіки відіслали на кораблі жінок і доньок, але щойно галери відпливли, як пірати позаганяли дикунок у трюм і пов'язали. Хотіли продати їх у Лісі. Аж тут потрапили ще в один шторм, який їх роз'єднав. «Добре серце» так постраждало, що у капітана не було вибору — довелося причалювати тут, а «Слон», можливо, і повернувся в Ліс. Лісянці у Пінто вважають, що «Слон» візьме з собою ще кораблі й повернеться у Крутодім. Ціни на рабів ростуть, казали вони, а в Крутодомі ще тисячі жінок і дітей.

— Це корисно знати. Ти дізналася дві речі. А є і третя?

— Так. Я дізналася, що це ви мене б'єте.

Її паличка метнулася, врізала йому по пальцях — і його власний дрючок з гуркотом полетів на підлогу.

Жрець, скривившись, відсмикнув руку.

— І звідки сліпа дівчинка могла це дізнатися?

«Я вас бачила».

— Я повідомила вам три речі. Я не зобов'язана повідомляти чотири.

Можливо, завтра вона розповість йому про кота, який учора ввечері проводжав її додому від Пінто: кіт, ховаючись під дахом, згори спостерігав за ними. «А може, й не розповім». Якщо у доброго чоловіка є секрети, то можуть бути й у неї.

На вечерю Ума подала засмажених у солі крабів. Коли сліпий дівчинці простягнули її кухлик, вона, зморщивши носа, випила його за гри великі ковтки. А тоді, хапнувши ротом повітря, впустила кухлик на підлогу. Язик палав, а коли вона глутнула цілий кубок вина, вогонь проник і в горло, і в ніс.

— Вино не допоможе, а вода тільки розпалить полум'я,— сказала приبلуда.— З'їж оце.

В руку дівчинці вклали окраєць хліба. Дівчинка запхала його в рота, прожувала, проковтнула. Допомогло. Наступний кусень допоміг ще більше.

А вранці, коли нічна вовчиця зникла й дівчинка розплющила очі, вона побачила лойову свічку, що горіла на тому місці, де ще вчора не було ніякої свічки, і її мінливе полум'я хиталося, як повія у «Веселому порту». Дівчинка в житті не бачила нічого прекраснішого.

Привид у Вічнозимі

Мерця зі звернутою шиєю знайшли біля підніжжя внутрішнього муру: тільки ноги стирчали зі снігу, якого намело за ніч.

Якби його не відкопали собаки Ремсі, він, може, там пролежав би до весни. Заки Бен Бабкуватий їх відтягнув, Сіра Джейн уже так обгризла обличчя мерця, що лише ближче до обіду в замку нарешті точно визначили, хто це був: сорокачотирьохрічний солдат, який прибув на північ з Роджером Рисвелом.

— П'яниця,— заявив Рисвел.— Закладаюся, що хотів посцяти з муру. Послизнувся і впав.

Ніхто не заперечував. Але Теон Грейджой не міг зрозуміти, навіщо людині серед глибокої ночі дертися слизькими сходами на мур, щоб посцяти.

Поки гарнізон снідав черствим хлібом, підсмаженим на салі з шинки (саму шинку з'їли лорди й лицарі), розмови на лавках точилися переважно про труп.

— У Станіса є друзі в замку,— пробурмотів один підтоптаний сержант. Він був з вояків Толгарта, з трьома вишитими деревами на пошарпаному сюрко. Саме змінилися чатові. З холоду заходили солдати, тупали ногами, обтрушуючи сніг з чобіт і бриджив. Почали виносити обід — кров'янку, праж і гарячий чорний хліб.

— У Станіса? — зареготав один з кавалеристів Руза Рисвела.— Та Станіс уже в снігу замерз. Або, піджавши підмороженого хвоста, побіг назад на Стіну.

— А може, він стоїть табором з тисячею війська за п'ять футів від наших мурів,— сказав лучник, одягнений у кольори Сервінів,— а ми й не бачимо через цю завірюху.

Нескінченний, невпинний, немилосердний сніг валив і день, і ніч. Під мурами росли кучугури, снігу понамітало між зубцями нагорі, білі покривала встелили всі дахи, під його вагою прогиналися намети. Між різними будівлями натягнули ливни, щоб люди, перетинаючи двори, не губилися. Чатові купчилися у вартових башточках, гріючи задубілі руки над жаровнями, а службу лишаючи на сніговиків, яких наліпили зброєносці та які в таку негоду щонаочі ставали дедалі більшими й химернішими. На списках, затиснутих у снігових кулачиськах, понаростало бурульок. Ніхто як Гостін Фрей, який запевняв, що не боїться дрібного сніжку, відморозив вухо.

Найбільше потерпали коні у дворі. Якщо забували регулярно міняти покривала, які захищали тварин від снігу, тканина промокала і примерзала намертво. А коли запалювали багаття, щоб трохи зігріти коней, від цього шкоди було більше, аніж користі. Бойові коні боялися вогню й намагалися вирватися, шарпалися на конов'язі, ранили сусідніх коней і ранились самі. Лише у стайні було добре й тепло, але стайня й так була вже переповнена.

— Боги відвернулися від нас,— казав у великій залі старий лорд Лок.— Це їхній гнів. Вітер крижаний, як шляк, і сніг не вщухає. На нас упало прокляття.

— Це на Станіса упало прокляття,— заперечив один з вояків Страхфорту.— Це він зараз у заметіль застряг посеред поля.

— А може, лордові Станісу тепліше, ніж ми тут уявляємо,— заперечив якийсь туполобий вільний вершник.— Його чаклунка вміє викликати вогонь. Може, її червоний бог розтопить ці сніги.

«Дурницю впоров»,— миттєво збагнув Теон. Чоловік бовкнув це надто голосно, так що чули і Жовтий Дик, і Квасний Алін, і Бен Бабкуватий. Коли це дійшло до Ремсі Болтона, він послав по того вільного вершника Байстріючих хлоп'ят, які витягнули його на сніг.

— Якщо ти так любиш Станіса, ми тебе до нього і відішлемо,— сказав Ремсі. Деймон Потанцюй кілька разів ляснув чоловіка своїм довгим засмальцьованим батоном. А потім, поки Шкуролуп і Жовтий Дик закладалися, наскільки швидко замерзне кров, Ремсі наказав тягнути вільного вершника до Бійничної брами.

Велика центральна брама Вічнозиму була замкнена на всі засуви, обмерзла й так заметена снігом, що зі звідних ґрат, перш ніж їх піднімати, доведеться зрубувати лід. Добряче заметена була і

Мисливська брама, але там бодай льоду не намерзло, бо нею нещодавно користувалися. Брамою королівського гостинцю не користувалися, тому там намертво закрижаніли ланцюги, які тримали підйомний міст. Отож лишалася тільки Бійнична брама — маленька аркова потерна у внутрішньому мурі. Насправді то було навіть півбрами: тут був підйомний міст через замерзлий рів, але не було виходу в зовнішньому мурі, тож ця брама забезпечувала вихід тільки на фортечні вали, а не за межі замку.

Закривавленого вільного вершника, який намагався протестувати, перенесли через підйомний міст, підняли сходами на зовнішній мур. А потім Шкуролуп і Квасний Алін схопили його за руки-ноги та скинули на землю з вісімдесятифутової висоти. Снігові кучугури там були такі високі, що так і проковтнули чоловіка... але лучники пізніше запевняли, що бачили, як він тягнув по снігу зламану ногу. Один з лучників навіть прикрасив йому зад пір'ям зі стріли.

— За годину помре,— запевняв лорд Ремсі.

— Або ще до заходу сонця смоктатиме у лорда Станіса,— огризнувся Хвойдозгуб Амбер.

— Хай тільки постарається нічого йому не відламати,— розреготався Рикард Рисвел.— У таку хуртовину прутень у кого завгодно замерзне.

— Лорд Станіс збився зі шляху в цій метелиці,— сказала леді Дастін.— Він за багато льє звідси, помер уже чи помирає. Хай зима бере своє. Ще кілька таких днів — і сніг поховає і його самого, і його військо.

«І нас також»,— подумав Теон, дивуючись її дурості. Леді Барбрі — північанка, могла б шануватися бодай трохи. А раптом давні боги слухають?

На вечерю подали горохвяну кашу й учорашній хліб, і тут уже почалися нарікання серед простолюду: лорди й лицарі, які розташувалися вище солі, їли шинку.

Теон сидів, схилившись над дерев'яною мискою і доїдаючи свою порцію горохвяної каші, коли відчув легенький дотик до плеча й від несподіванки впустив ложку.

— Ніколи не торкайся мене,— сказав він, нахилиючись підібрати з підлоги ложку, поки в неї в не вчепилася одна з дівчаток Ремсі.— *Ніколи не торкайся мене.*

Біля нього — дуже близько, аж занадто — присіла одна з Абелених праль. Ця була молоденька, років п'ятнадцятьох-шістнадцятьох, з розкошланим білявим волоссям, яке давно пора помити, і пухкенькими устами, які давно пора поцілувати.

— Дівчата люблять торкатися,— сказала вона з півусмішкою.— З ласки м'лорда, я — Голлі.

«Голлі гольтіпака»,— подумав Теон, зате вона була гарненька. Колись давно він, може, розсміявся б і всадовив її собі на коліна, але ті дні в минулому.

— Чого тобі?

— Хочу подивитися оті крипти. Де вони, м'лорде? Ви мені покажете? — Голлі гралася пасмом волосся, намотуючи його собі на мізинець.— Кажуть, вони глибокі й темні. Гарне місце, щоб когось торкнутися. А всі мертві королі хай дивляться.

— Це Абель тебе підіслав до мене?

— Можливо. А можливо, я сама прийшла. Але якщо вам потрібен Абель, можу його привести. Він заспіває для м'лорда гарну пісню.

Кожне її слово переконувало Теона, що це якась хитрість. «Але хто за цим стоїть і з якою метою?» Чого Абелеві може бути потрібно від Теона? Це ж простий співець, звідник з лютнею й облудною посмішкою. «Він хоче знати, як мені вдалося взяти замок, але зовсім не для того, щоб скласти про це пісню». І тут Теона осінило. «Він хоче знати, як ми сюди потрапили, щоб вирватися звідси». Вічнозим зараз — як немовля у сповитку. Ніхто не може ні зайти, ні вийти без дозволу лорда Болтона. «Він хоче утекти разом зі своїми пралями». Теон не міг йому за це докоряти, але все одно мовив:

— Не хочу мати справу ні з Абелем, ні з тобою, ні з твоїми сестрами. Дай мені спокій.

А надворі кружляв-танцював сніг. Теон продерся до муру, зайшов у Бійничну браму. Мало не прийняв двох чатових за сніговикив Малого Волдера, але побачив пару, що вихоплювалася з їхніх ротів.

— Хочу повартувати на мурі,— сказав Теон, який також видихав хмарки пари.

— Там, нагорі, збіса зимно,— застеріг один з чатових.

— Тут, унизу, теж збіса зимно,— сказав другий,— але роби як знаєш, Перекинчику.

Він махнув рукою, пропускаючи Теона у браму.

Сходи були засніжені та слизькі, в темряві підступні. Коли Теон виліз нагору, недовго й шукав місце, з якого скинули вниз вільного вершника. Збивши свіжий сніг, який уже почало намітати між зубцями, Теон визирнув. «А я міг би стрибнути,— подумалося йому.— Він вижив, то чому й мені не вижити?» Так, він міг би стрибнути і... «І що? Зламати ногу й лишитися лежати під снігом? Відповзти подалі й замерзнути в снігу?»

Це божевілля. Ремсі зацькує його своїми дівчатами. Якщо боги зглянутья, Руда Джейн, Джеб і Гелісента роздеруть його на шмаття. Гірше буде, якщо його привезуть назад живим.

— Я маю пам'ятати своє ім'я,— прошепотів він.

Наступного ранку на старому замковому цвинтарі знайшли мертвим сивого вояка, що служив зброеносцем сера Ейніса Фрея: він був цілком голий і просто замерз; обличчя вкрилося таким шаром паморозі, що здавалося, наче він у масці. Сер Ейніс вирішив, що чоловік напився й заблукав через заметіль, але ніхто не міг пояснити, навіщо він роздягнувся догола, виходячи надвір. «Ще один пияк»,— подумав Теон. Вино здатне потопити цілу армію підозр.

А до вечора одного з арбалетників, присяжних Флінта, знайшли у стайні з розбитою головою. Кінь хвицнув, заявив лорд Ремсі. «Більше схоже на дрючок»,— подумав Теон.

Усе це було страшенно знайомо, як балаганна вистава, яку він уже бачив. Тільки лицедії помінялися. Тепер та роль, яку в попередній виставі грав Теон, дісталася Рузові Болтону, а мерці грають ролі Агара, Гініра Червононосого й Гелмара Грізного. «І Смердюк там також був,— пригадав Теон,— тільки інший Смердюк — Смердюк, у якого руки в крові, а з вуст ллється медова олжа. Смердюк, Смердюк, римується з „хитрюк“».

Після тих смертей лорди, зібрані Рузом Болтоном, почали у великій залі відкрити сварку.

— Скільки ще нам тут сидіти й чекати на короля, який не збирається приходити? — почав вимагати сер Гостін Фрей.— Треба нам самим вийти на бій до Станіса й покінчити з ним.

— Вийти з замку? — буркнув однорукий Гарвуд Стаут. З його тону було очевидно, що він радше дасть відрубати собі й другу руку.— Хочете, щоб ми сліпо кинулися в сніговій?

— Щоб вийти на бій з лордом Станісом, треба спочатку його знайти,— зауважив Руз Рисвел.— Наші пластуни виходять через Мисливську браму на розвідку, але останнім часом ніхто з них не повертається.

Лорд Вайман Мандерлі плеснув себе по величезному череву.

— Біла Гавань не боїться і піде з вами, пане Гостіне. Ведіть нас, і мої лицарі поїдуть за вами.

— Ага, щоб устроювати мені списа в спину,— накинувся на товстуна сер Гостін.— Де мої родичі, Мандерлі? Скажіть-но. Ваші гості, які привезли вам назад сина.

— Ви хотіли сказати — його кості,— Мандерлі наколов кинджалом шматок шинки.— Пригадую їх. Балакучий сутулий Рейгар. Хоробрий сер Джаред, який любить з будь-якого приводу вихоплювати меч. Саймонд, який тільки й дзвенить монетами, скуповуючи інформаторів. Вони привезли додому Венделеві кості. А Вайліса, цілого й неушкодженого, мені повернув Тайвін Ланістер, як і обіцяв. Лорд Тайвін — людина слова, Семеро спасіть його душу,— мовив лорд Вайман, закинув м'ясо до рота й почав жувати, гучно плямкаючи, а потім, облизавши губи, провадив: — На дорозі підстерігає багато небезпек, сер. Коли ми виїжджали з Білої Гавані, я вручив вашим братам прощальні подарунки. Ми домовилися зустрітися знову на весіллі. Наше прощання бачило чимало свідків.

— Чимало свідків? — глузливо перепитав Ейніс Фрей.— Це ви і ваші люди?

— Ви на що натякаєте, Фрею? — лорд Білої Гавані витер рота рукавом.— Мені не подобається ваш тон, сер. Трясця, зовсім не подобається.

— Ану ходімо надвір, ти, лантух сала, і я тебе так пригощу! — вигукнув сер Гостін.

Вайман Мандерлі розреготався, але півдюжини його лицарів уже було на ногах. Довелося Роджерові Рисвелу й Барбрі Дастін їх заспокоювати. Руз Болтон не зронив ані слова, однак Теон Грейджой помітив у його очах вираз, якого досі ще не бачив: занепокоєння, навіть натяк на страх.

Уночі нова стайня рухнула під вагою снігу. Загибло двадцять шість коней і двоє глумів — їх причавило дахом або привалило снігом, і вони задихнулися. Майже весь ранок відкопували трупи. Лорд Болтон

ненадовго вийшов у зовнішній двір, щоб побачити все на власні очі, а потім наказав уцілілих коней завести в замок разом з тими, що були на конов'язі у дворі. Але не встигли хлопці відкопати мерців і порубати дохлих коней, як знайшли ще один труп.

Цю смерть не можна було списати на п'яне падіння чи брикливого коня. Мрець виявився одним з улюбленців Ремсі: приземкуватий золотушний потворний солдат на прізвисько Жовтий Дик. Не відомо, наскільки пожовтів від страху цей дик, коли йому відтяли прутня й запхали в рота, причому з такою силою, що зламали три зуби. Коли кухарі знайшли його поблизу кухні, по шию заметеного снігом, Жовтий Дик був синій від холоду.

— Тіло спалить,— наказав Руз Болтон,— і дивіться, щоб не поповзли плітки. Я не дозволю тут поширювати чутки.

Але чутки все одне поширилися. До середини дня про це вже чула більша частина Вічнозиму, переважно з вуст Ремсі Болтона, адже Жовтий Дик був з його «хлоп'ят».

— Коли ми знайдемо того, хто це зробив,— пообіцяв лорд Ремсі,— я з нього шкіру злуплю, підсмажу її до хрусту, а потім змушу його її з'їсти до останнього шматочка.

Почали переказувати, що за ім'я убивці дають золотого дракона.

До вечора у великій залі почало відчутно тхнути. Коли під одним дахом тіснилися сотні коней, собак і людей, підлога була слизька від багнюки, талого снігу, кінських кіз'яків, собачого лайна й навіть людських випорожнень, а в повітрі стояв дух мокрої псятини, мокрої вовни і мокрих кінських опон, на лавках уже годі було шукати затишку, але тут можна було поїсти. Кухарі роздавали шматки свіжої конини, обвугленої ззовні, а всередині з кров'ю, до конини — смажену цибулю й ріпу... і бодай раз прості солдати наїлися не гірше за лордів і лицарів.

Конина виявилася надто жорстка для залишків Теонових зубів. Усі спроби її прожувати тільки викликали нестерпний біль. Отож він змішав кинджалом ріпу з цибулею, а конину порізав на малесенькі шматочки, кожен з яких довго смоктав, а потім випльовував. Так принаймні він відчував смак м'яса, та й отримував якусь поживу — кров і сало. Кістку він навіть не намагався обгризати — жбурнув її собакам і дивився, як Сіра Джейн хапнула її і кинулася тікати, а Сара й Верба насідали їй на п'яти.

Лорд Болтон наказав Абелеві доповнити вечерю співом. Бард проспівав «Залізні списи», потім «Зимову панну». Барбрі Дастін попросила заграти щось веселіше, і він заспівав «Король скида корону, сандалик — королева» і «Бурмило і дівця мила». Фреї підхопили пісню, і навіть кількоро північан, гупаючи кулаками по стільницях, заревіло: «Бурмило! Бурмило!» Однак галас налякав коней, співаки позмовкали, й музика затихла.

Під димним смолоскипом, який горів у держалі на стіні, зібралися Байстрючі хлоп'ята. Лутон і Шкуролуп грали в кості. У Німака на колінах сиділа жінка, і він лапав її за груди. Деймон Потанцюй наолював свого батога.

— Смердюче,— покликав він і постукав батогом по литці, як ото підкликають пса.— Від тебе знову починає тхнути, Смердюче.

Теон не мав що відповісти, тож тихо зронив:

— Так.

— Коли це все закінчиться, лорд Ремсі тобі губи відріже,— сказав Деймон, водячи по батогу проолієною ганчіркою.

«Мої губи побували поміж ніг леді. Така зухвалість не може лишитися безкарною».

— Як скажеш.

— Думаю, він напрошується,— пирхнув Лутон.

— Забирайся, Смердюче,— сказав Шкуролуп.— Він твого сопуху мене верне.

Його приятелі зареготали.

Теон швидко пішов геть, поки вони не передумали. Мучителі не підуть за ним надвір, принаймні поки в залі є поїсти й випити, є охочі жінки й гарячі вогнища. Коли Теон виходив із зали, Абель співав «Весна — й дівча цвіте».

Надворі сніг падав так густо, що Теон не бачив далі як на три фути перед собою. Він опинився сам-один у білій пустці, а обабіч по груди височіли снігові кучугури. Теон задер підборіддя, і сніжинки торкнулися щік, як холодні легкі цілунки. Позаду нього з зали чулася музика. Зараз це була тиха й сумна мелодія. На хвилю він відчув цілковитий спокій.

Трохи пройшовши уперед, він натрапив на чоловіка, який рухався у протилежному напрямку; за плечима у нього розмаявся плащ.

Порівнявшись, вони на мить зустрілися очима. Чоловік поклав долоню на кинджал.

— Теон Перекинчик. Теон Кревногубець.

— Я не кревногубець. Я не... Я залізний.

— Ти віроломний, ось який. Як ти ще досі можеш дихати?

— У богів ще є на мене плани,— відповів Теон, подумавши, чи не може це бути вбивця — нічний блукалець, який запхав Жовтому Дикові його ж прутня в горлянку та зіштовхнув з муру одного з грумів Роджера Рисвела. Дивна річ, але Теонові не було страшно. Він стягнув з лівої руки рукавичку.— У лорда Ремсі ще є на мене плани.

Поглянувши на його руку, чоловік розсміявся.

— Тоді залишу тебе йому.

Теон блукав серед заметів, поки руки й ноги не обліпило снігом, а пальці не заніміли від холоду; тоді він знову піднявся на зубчасту стіну внутрішнього муру. Тут, нагорі, на висоті ста футів, віяв вітерець, здіймаючи сніжинки. Усі бійниці між зубцями позамітало снігом. Щоб зробити дірку, довелося пробивати стіну снігу... тільки щоб виявити, що далі рову нічого не видно. Від зовнішнього муру залишилася нечітка тінь і декілька тьмяних вогників, які плавали в пільмі.

Світ зник. Королівський Причал, Річкорин, Пайк, Залізні острови, всі Сім Королівств, усі місця, відомі Теонові, всі зникли. Залишився тільки Вічнозим.

Теон тут замкнений разом з привидами. Старими привидами з крипти й новими привидами, яких сам наробив: з Мікеном і Фарленом, Гініром Червононосим і Агаром, Гелмаром Грізним і мірошничкою з Жолудевих Вод, її двома маленькими синами й усіма іншими. «Моя робота. Мої привиди. Вони всі тут, і вони сердиті». Йому пригадалася крипта та зниклі мечі.

Теон повернувся до себе в кімнату. Він саме скидав мокрий одяг, коли до нього зайшов Волтон Сталеві Ноги.

— Ходи зі мною, Перекинчик. Його світлість воліє з тобою говорити.

Чистого сухого одяг Теон не мав, тож натягнув те саме мокре лахміття й рушив за Волтоном. Сталеві Ноги повів його назад у Велику фортецю — у світлицю, що колись належала Едардові Старку. Лорд Болтон був не сам. З ним сиділа леді Дастін, бліда й сувора; був тут і Роджер Рисвел у плащі, застебнутому на брошку у формі кінської

голови; біля вогню стояв Ейніс Фрей, його запалі щоки розчервонілися від холоду.

— Мені сказали, ти блукаєш замком,— почав лорд Болтон.— Тебе бачили в стайні, на кухні, в касарнях, на зубчастих стінах. Бачили біля залишків зруйнованих фортець, біля старого септу леді Кетлін, ти ходив у богопраліс. Ти заперечуєш?

— Ні, м'лорде,— озвався Теон, постаравшись проковтнути це слово. Знав, що це потішить лорда Болтона.— Я не можу спати, м'лорде. Я гуляю.

Голову він тримав похиленою, очима втупився у стару затхлу солону, якою була посипала підлога. Нерозумно дивитися лордові в обличчя.

— До війни я тут ріс. Я був годованцем Едарда Старка.

— Ти був заручником,— сказав Болтон.

— Так, м'лорде. Заручником.

«Але тут була моя домівка. Не справжня рідна домівка, але кращої я ніколи не мав».

— Хтось убиває моїх вояків.

— Так, м'лорде.

— Не ти, сподіваюся? — голос Болтона навіть трохи пом'якшав.
— Ти ж не відповіси на мою доброту такою зрадою.

— Ні, м'лорде, тільки не я. Я б ніколи так не вчинив. Я... просто гуляю, ось і все.

— Зніми рукавиці,— заговорила леді Дастін.

Теон різко звів погляд.

— Будь ласка, ні. Я... я...

— Роби, як кажуть,— мовив сер Ейніс.— Покажи нам свої руки.

Стягнувши рукавиці, Теон підняв руки, показуючи. «Я ж не голяка перед ними стою. Все не так погано». На лівій руці в нього залишилося три пальці, на правій — чотири. З неї Ремсі відрізав тільки мізинець, а з другої — підмізинний палець і вказівний.

— Це Байстріук тобі таке зробив,— промовила леді Дастін.

— Якщо ваша ласка, м'леді, я... я сам його попросив.

Ремсі примушував просити. «Ремсі постійно змушує мене благати».

— Навіщо ти просив про таке?

— Мені... мені не потрібно стільки пальців.

— Чотирьох достатньо,— сказав сер Ейніс, прочісуючи пальцями жмутик каштанової бороди, який звисав з його короткого підборіддя, як пацючий хвіст.— Чотири пальці на правій руці. Він досі здатен тримати меч. Або кинджал.

Леді Дастін розсміялася.

— Усі Фреї такі тупі? Погляньте на нього! Тримати кинджал? Та він ложку заледве втримає. Ви справді гадаєте, що він упорався б з отим Байстриюковим огидним виродком і заштовхав йому в горлянку його власне причандалля?

— Всі вбиті були дужі хлопці,— сказав Роджер Рисвел,— і нікого з них не закололи. Перекинчик не наш убивця.

У Теона втупилися безбарвні очі Руза Болтона — гострі, як білувальний ніж Шкурулупа.

— Я схильний з цим погодитися. Справа навіть не в силі: він не наважиться зрадити мого сина.

— Якщо не він, то хто? — сказав Роджер Рисвел, кречнувши.— Станіс має своїх людей у замку, це очевидно.

«А Смердюк не людина. Тільки не Смердюк. Не я». Цікаво, чи розповіла їм леді Дастін про крипту і про зникнення мечів.

— Слід придивитися до Мандерлі,— пробурмотів сер Ейніс.— Лорд Вайман нас не любить.

Рисвела це не переконало.

— Але він любить відбивні, котлети і м'ясні пироги. Важко блукати замком, не встаючи з-за столу. А встає він тільки для того, щоб годину сидіти у виходку.

— Я й не кажу, що лорд Мандерлі робить це власноруч. Він привів із собою триста людей. Сотню лицарів. Будь-хто з них міг би...

— Не лицарська це справа,— сказала леді Дастін.— І лорд Вайман не єдиний втратив родичів на вашому Червоному весіллі, Фрею. Чи ви гадаєте, що Хвойдозгуб Амбер любить вас більше? Якби ви не тримали в заручниках Великого Джона, він би вам кишки випустив і примусив їх жерти, як леді Горнвуд жерла власні пальці. Флінти, Сервини, Толгарті, Слейти... вони всі відіслали з Юним Вовком своїх людей.

— І дім Рисвелів також,— сказав Роджер Рисвел.

— Навіть Дастіни Кургантонські,— розтягнула леді Дастін уста в тонкій і хижій посмішці.— Північ усе пам'ятає, Фрею.

Губи Ейніса Фрея обурено затремтіли.

— Старк нас зганьбив. Ось що вам, північанам, краще пам'ятати.

Руз Болтон потер потріскані вуста.

— Сварки нам не допоможуть,— сказав він і, обернувшись до Теона, махнув пальцями.— Можеш іти. Й обережніше там блукай. Щоб тебе завтра не знайшли з кривавою усмішкою.

— Як скажете, м'лорде.

Натягнувши рукавички на скалічені долоні, Теон вийшов, накульгуючи скаліченою ногою.

В годину вовка він і досі не спав: горнучись у шари цупкої вовни й засмальцьованого хутра, ходив по колу на внутрішньому мурі, сподіваючись нарешті виснажитися й заснути. Ноги обліпило снігом по коліна, голову і плечі вкрив білий саван. На цьому відтинку муру вітер дув у обличчя, і сніг, танучи на щоках, котився, наче крижані сльози.

А тоді Теон почув ріжок.

Протяжний низький стогін повис над зубчастими стінами, надовго затримавшись у чорному повітрі, пронизуючи до самих кісток кожного, хто його почув. По всьому замку чатові на мурах обернулися на звук, стискаючи в кулаках ратища списів. У зруйнованих палатах і фортецях Вічнозиму лорди шикали на інших лордів, іржали коні, по темних кутках пробуджувалися поснулі. Не встиг затихнути ріжок, як загуркотів барабан: БУМ-дум-БУМ-дум-БУМ-дум. І з вуст присутніх почало зриватися ім'я, написане маленькими білими хмарками пари з рота, й передаватися по колу. «Станіс,— шепотіли люди.— Станіс тут, Станіс прийшов, Станіс, Станіс, Станіс».

Теона пронизав дроз. Баратеон чи Болтон — йому нема різниці. Станіс на Стіні об'єднався з Джоном Сноу, а Джон відітне Теонові голову не замислюючись. «Мене вирвуть з лабетів одного байстрюка, щоб я загинув від рук іншого,— яка іронія!» Теон би й розсміявся, якби давно не розучився цього робити.

Барабан, здавалося, лине з вовчого лісу за Мисливською брамою. «Вони вже під мурами». Теон разом з дюжиною інших людей рушив хідником на стіні в тому напрямку. Та навіть коли вони дійшли аж до самих башт обабіч брами, за білим серпанком не було нічогісінько видно.

— Вони намірилися здути наші мури? — пожартував хтось із Флінтів, коли ріжок засурмив знову.— Мабуть, Станіс гадає, що відшукав ріжок Джорамуна.

— Невже Станіс такий бовдур, що братиме замок штурмом? — зронив якийсь чатовий.

— Він не Роберт,— заявив вояк з Кургантона.— Він ще довго тут сидітиме, ось побачите. Спробує нас голодом заморити.

— Та він собі раніше яйця відморозить,— мовив чатовий.

— Ми маємо вийти до нього і дати бій,— оголосив один з Фреїв.

«Уперед,— подумав Теон.— Їдьте просто в заметіль і вмирайте там. Залиште замок мені та привидам». Руз Болтон радо вчинив би саме так. «Йому потрібно цьому всьому покласти край». Замок занадто переповнений, щоб витримати довгу облогу, й тут зібралося забагато лордів, на чію відданість не можна покластися. Тлустий Вайман Мандерлі, Хвойдозгуб Амбер, представники дому Горнвудів і дому Толгартів, Локи, і Флінти, і Рисвели — всі вони *північани*, які стільки поколінь були присяжними дому Старків, що й не злічити. Їх тут тримає тільки дівчина, кров і плоть лорда Едарда, але ж дівчина — це чистий балаган, овечка в деривовчій шкурі. То чом не вислати північан на бій до Станіса, поки цей балаган не провалився? «Бійня в снігу. Що більше людей загине, то менше ворогів залишиться у Страхфорту».

Цікаво, чи дозволять взяти участь у бою Теонові. Тоді він принаймні зможе загинути як чоловік, з мечем у руці. Такого дарунка годі чекати від Ремсі, а от лорд Болтон міг би й зглянутися. «Якщо я його дуже попрошу. Я зробив усе, що від мене вимагалось, я зіграв свою роль, я видав дівчину заміж».

Смерть — найсолодше визволення, на яке він тільки може сподіватися.

У богопралісі сніг і досі танув, щойно торкаючись землі. Над гарячими ставками здіймалася пара, що пахла мохом, мулом і гнилизною. В повітрі висів теплий туман, перетворюючи дерева на чатових — на високих солдатів, закутаних у мрячні плащі. Вдень у паруючий гай приходило чимало північан помолитися давнім богам, але в цю годину Теон Грейджой тут опинився сам-один.

А в серці гаю чекало віродерево з проникливими червоними очима. Теон, зупинившись на березі ставка, похилив голову перед червоним різьбленим ликом. Навіть сюди долинав гуркіт барабанів —

БУМ-дум-БУМ-дум-БУМ-дум. Як далекий грім, цей звук, здавалося, лине водночас звідусіль.

Ніч була безвітряна, сніг падав з холодного чорного неба прямо, проте листя серце-дерева шелестіло його ім'я. «Теон,— здавалося, шепотіло воно,— Теон».

«Давні боги,— подумав Теон.— Вони мене впізнали. Вони знають моє ім'я. Я був Теоном з дому Грейджоїв. Я був годованцем Едарда Старка, другом і братом його дітей».

— Будь ласка,— упав він навколішки.— Меч — це єдине, чого я прошу. Дозвольте мені померти як Теон, а не як Смердюк,— по його щоках побігли сльози, до неможливості гарячі.— Я був залізнородним. Сином... сином Пайку, з Островів.

Згори злетів листок, торкнувся чола, упав у ставок. Лежав на воді, червоний і п'ятипалий, як закривавлена рука. «...Бран»,— прошепотіло дерево.

«Вони все знають. Боги знають. Вони бачили те, що я зробив». І на якусь химерну мить Теонові здалося, що це Бранове обличчя вирізьблене на білому стовбурі віродерева, що це воно дивиться на нього згори вниз червоними очима, мудрими й сумними. «Бранів привид»,— подумав Теон, але ж це божевілля. Навіщо Бранові його переслідувати? Він любив хлопчика і в житті його не скривдив. «Ми ж убили не Брана. Не Рикона. Це ж були малі мірошниченки з млина на Жолудевих Водах».

— Мені потрібні були дві голови, бо в іншому разі з мене глузували б... сміялися... вони...

— До кого ти говориш? — почувся голос.

Теон рвучко розвернувся, нажаханий, що його знайшов Ремсі, але то були пралі — Голлі, Горобина і ще одна, чийого імені він не знав.

— До привидів,— випалив він.— Вони шепочуть до мене. Вони... вони знають моє ім'я.

— Теон Перекинчик,— викрутила йому вухо Горобина.— Тобі потрібні були дві голови, еге ж?

— В іншому разі з нього *посміялися б*,— сказала Голлі.

«Вони не розуміють». Теон вирвався.

— Чого вам треба? — запитав він.

— Тебе нам треба,— озвалася третя праля — старша, з низьким голосом, з сивиною в косах.

— Я ж тобі казала: люблю торкатися, Перекинчику,— посміхнулася Голлі. В її руці з'явився ніж.

«Можу закричати,— подумав Теон.— Хтось почує. В замку повно озброєних людей». Звісно, не встигнуть вони сюди добігти, як він уже лежатиме мертвий, просочуючи землю кров'ю, щоб напоїти серце-дерево. «І що в цьому поганого?»

— Торкнися,— сказав він.— Убий мене.

В голосі його було більше відчаю, ніж виклику.

— Ну ж бо. Покінчіть зі мною, як покінчили з іншими. З Жовтим Диком і рештою. Це ж були ви.

— Як ми могли таке вчинити? — розсміялася Голлі.— Ми — жінки. Цицьки і поцьки. Нас порають, а не бояться.

— Байстрик тебе образив? — запитала Горобина.— Відрізав пальчики, так? Злупив з них шкіру? Вибив тобі зубки? Бідолаха! — поплескала вона його по щоці.— Цього більше не буде, обіцяю. Ти помолився — і боги послали нас. Хочеш померти як Теон? Ми тобі це забезпечимо. Це буде швидка й легка смерть, ти навіть болю не відчуєш,— посміхнулася вона.— Але спершу тобі доведеться поспівати перед Абелем. Він чекає на тебе.

Тиріон

— Лот номер дев'яносто сім,— ляснув батогом торгаш.— Пара карликів, навчених розважати публіку.

Торжище влаштували біля ріки, де широкий брунатний Скагадан впадає в Невільничу бухту. Тиріон Ланістер відчував у повітрі запах моря, змішаний зі смородом стічних канав, викопаних позаду загород для рабів. Його не так мучила спека, як вологість. Повітря, здавалося, причавлює, лягаючи на голову і плечі, наче вогке покривало.

— Лот включає собаку і свиню,— оголосив торгаш.— Карлики їздять на них верхи. Зможете розважити гостей на наступному бенкеті або розважитися самі.

Покупці сиділи на дерев'яних лавках, попиваючи фруктові напої. Кількох обмахували віялами раби. Чимало з них було вдягнуто у токари — особливе вбрання, яке так люблять у Невільничій бухті: елегантне, однак непрактичне. Інші вдягнулися простіше: чоловіки були у сорочках і плащах з каптурами, жінки — в яскравих шовкових сукнях. Швидше за все, це повії або жриці: тут, на сході, їх важко розрізнити.

Позаду лавок стояв гурт західняків, обмінюючись жартами і глузливо коментуючи дійство. «Перекупні мечі»,— одразу зрозумів Тиріон. Він помітив мечі, кинджали і чингали, пару метальних топорів, кольчуги під плащами. Чуприни, бороди й обличчя переважно видавали в них мешканців вільних міст, однак кількоро, мабуть, було з Вестеросу. «Вони купують? Чи прийшли сюди як на виставу?»

— Хто відкриє торги за цю пару?

— Триста,— крикнула матрона у старовинному паланкіні.

— Чотириста,— гукнув неймовірно товстий юнкаєць, який розвалився на ношах, неначе левіафан. Весь закутаний у жовтий шовк, облямований золотом, він був як чотири Ілірію. Тиріонові шкода було рабів, які змушені його тягати. «Принаймні мені такого робити не доведеться. Яка радість — народитися карликом!»

— Чотириста один,— сказала якась бабця у бузковому токарі. Торгаш кинув на неї квасний погляд, але ставку не скасував.

Раби-матроси з «Селейсорі Корана» продавалися по одному й коштували від п'ятисот до дев'ятисот срібняків. Загартовані моряки цінуються високо. Ніхто й не намагався опиратися, коли работоргівці взяли на абордаж їхній пошарпаний ког. Для них це просто зміна власника. Помічники капітана були людьми вільними, але вдова вододілу на подібний випадок підписала зобов'язання сплатити за них відкупне. Три вцілілі полум'яні пальці ще не продалися, але вони належать Царю світла й можуть розраховувати на повернення в червоний храм. Замість зобов'язання у них на щоках витатуйоване полум'я.

А от Тиріонові й Пенні так не пощастило.

— Чотириста п'ятдесят,— почувлася ставка.

— П'ятсот.

Ціну пропонували і валерійською мовою, і гіскарським суржигом. Кількоро покупців робили ставки жестами: підносили палець, крутили зап'ястком, змахували розмальованим віялом.

— Добре, що вони нас продають разом,— прошепотіла Пенні.

Торгаш метнув на них погляд.

— Не розмовляти.

Тиріон стиснув Пенні за плече. До чола йому прилипли пасма світлого і чорного волосся, а до спини — лахміття, яке залишилося від сорочки. Вони і пропітніли, і просякли засохлою кров'ю. Тиріон не такий дурний, щоб опиратися работоргівцям, як Джора Мормонт, але це не означає, що йому вдалося уникнути кари. Собі він батого заробив своїм довгим язиком.

— Вісімсот.

— Вісімсот п'ятдесят.

— Вісімсот п'ятдесят один.

«Ми двоє коштуємо як один матрос»,— подумав Тиріон. Хоча, можливо, покупців більше цікавила Гарнюня. Дресирована свиня

нечасто трапляється. Й оцінювали їх явно не на вагу.

Коли ціна дійшла до дев'ятисот срібняків, торги сповільнилися. На ставці дев'ятсот п'ятдесят один (від бабці) завмерли зовсім. Але торгаш мав нюх і вирішив, що допоможе тільки вистава, влаштована карликами. На поміст вивели Хрума і Гарнюню. Без сідла й вуздечки сідати верхи нелегко. Щойно свиня поворухнулася, Тиріон з'їхав з її заду і приземлився на власний, викликавши у покупців вибух сміху.

— Тисяча,— запропонував неймовірно тлустий пан.

— Тисяча і один,— знову втулила бабця.

Вуста Пенні застигли у подобі усмішки. «Навчена розважати публіку»,— подумав Тиріон. Її батькові доведеться ще за це відповісти у тому пеклі, яке підготовлене для карликів.

— Тисяча двісті,— гукнув левіафан у жовтому. Раб, який стояв поруч з ним, подав йому напій. «Лимонад, без сумніву». Під пильним поглядом жовтих очей Тиріон почувався незатишно.

— Тисяча триста.

— Тисяча триста один,— мовила бабця.

«Батько завжди казав, що Ланістер вартий десятих звичайних людей».

На тисячі шестистах торги знову сповільнилися, отож торгаш запросив декого з покупців підійти й поглянути на карликів зблизька.

— Дівчина молоденька,— запевнив він.— Можете двох їх звести, а приплід продати за добрі гроші.

— У нього половини носа бракує,— почала нарікати бабця, яка і справді підійшла, щоб роздивитися їх зблизька. Її морщене обличчя незадоволено надулося. Білошкіра, як личинка, загорнута у бузковий токар, вона схожа була на чорнослив, який покритися цвіллю.— Й очі в нього різнобарвні. А це лихий знак.

— Міледі не бачила головного,— сказав Тиріон, схопивши себе між ногами, щоб стало зрозуміло, про що він.

Стара гаргара обурено засичала, а Тиріон отримав батогом по спині — жалючий удар аж кинув його навколішки. У роті з'явився присмак крові. Широко посміхнувшись, Тиріон сплюнув.

— Дві тисячі,— гукнув новий голос із задніх лав.

«І що робитиме перекупний меч з карликом?» Тиріон знову зіп'явся на ноги, щоб краще роздивитися. Новий покупець був старший чоловік, сивий, але високий і стрункий, з обвітреною

смаглявою шкірою і коротенькою чорною борідкою, у якій майнула сивина. Під вицвілим фіолетовим плащем ховалися меч і пара кинджалів.

— Дві тисячі п'ятсот,— пролунав тепер уже жіночий голос: то була невисока дівчина, широка в талії і пишна в грудях, вдягнена у візерунчасті обладунки. На її рельєфному нагруднику золотом було інкрустовано гарпію, яка тримає в пазурах ланцюга. Двійко солдатів-рабів підняли її на щиті на рівень плечей.

— Три тисячі,— почав протискуватися крізь натовп смаглявець, а його приятелі розштовхували покупців, розчищаючи йому дорогу. «Так. Підходь ближче». Тиріон добре знав, як поводитися з перекупними мечами. Він і близько не думав, що цей покупець збирається використовувати його в забавах на бенкетах. «Він мене впізнав. хоче забрати мене у Вестерос і продати моїй сестрі». Карлик потер рота, щоб приховати посмішку. Серсі й Сім Королівств — на іншому кінці світу. Дорогою туди багато чого може трапитися. «Я Брона перевербував. Дайте найменший шанс — і мені, може, вдасться перевербувати і цього».

Бабця і дівчина на щиті вибули з гри на трьох тисячах, але товстун у жовтому не здавався. Оцінивши перекупних мечів своїми жовтими очима, він провів язиком по жовтих зубах і мовив:

— П'ять тисяч срібняків за лот.

Перекупний меч, нахмурившись, знизав плечима й відвернувся.

«Сьоме пекло!» Тиріонові зовсім не хотілося стати власністю цього неосяжного лорда Жовтопуза. У карлика шкіра бралася сиротами, коли він дивився, як товстун розвалився на ношах — гора обвислого сала з жовтуватими поросячими очицями й цицьками завбільшки з Гарнюніні, на яких аж напинається токар. А запах його було чути навіть на помості.

— Якщо ставок більше немає...

— Сім тисяч,— крикнув Тиріон.

Над лавками полетів сміх.

— Карлик хоче сам себе купити,— зронила дівчина на щиті.

Тиріон хтиво посміхнувся до неї.

— Розумний карлик заслуговує на розумного хазяїна, а ви всі схожі на йолопів.

Це знову викликало сміх покупців, але торгаш скривився, нерішуче перебираючи батіг і намагаючись вирішити, чи на користь йому буде ця витівка.

— П'ять тисяч — це образа! — крикнув Тиріон.— Я виступаю на турнірах, співаю, жартую. Я так відпораю вам жінку, що вона зойкатиме від задоволення. Або, якщо бажаєте, жінку вашого ворога — хіба існує кращий спосіб його зганьбити? З арбалетом у руках я смертоносний, і навіть чоловіки втричі більші за мене маліють і тремтять, зустрівшись зі мною за столиком для сивасу. Я навіть іноді куховарю. Та я за себе даю *десять* тисяч срібняків! І я їх відшкодную, точно-точно. Батько казав, що я маю завжди сплачувати свої борги.

Перекупний меч у фіолетовому плащі знову обернувся. Зустрівшись із Тиріоном очима понад рядами інших покупців, він усміхнувся. «Усмішка у нього тепла,— подумав карлик.— Дружня. Але ж, ой леле, які холодні очі! Мабуть, мені вже зовсім і не хочеться, щоб він нас купував».

Жовте чудовисько совалося на своїх ношах з роздратованим виразом на величезному і круглому, як пиріг, обличчі. Товстун буркнув щось гіскарскою — слів Тиріон не зрозумів, але з тону й так було все ясно.

— То це була ще одна ставка? — схилив карлик голову набік.— А я пропоную все золото Кичери Кастерлі.

Виляск батога він почув раніше, ніж відчув його дотик: батіг тонко і пронизливо свиснув у повітрі. Тиріон кркнув від його удару, але цього разу зміг утриматися на ногах. Подумки він повернувся на початок подорожі, коли найважчою його проблемою було вирішити, яке вино в середині ранку більше пасує до равликів. «Ось що трапляється, коли ганяєшся за драконами». З його вуст зірвався сміх, і покупців у першому ряду забризкало кров'ю і слиною.

— Тебе продано,— оголосив торгаш. І знову його вдарив — просто так. Цього разу Тиріон упав.

Один з охоронців поставив його на ноги. Інший уже ратищем списа підштовхував Пенні вниз із помосту. На їхнє місце вели нового невільника. Цього разу дівчину років п'ятнадцятьох-шістнадцятьох, не з «Селейсорі Корана». Тиріон її не знав. «Приблизно такого самого віку, як Данерис Таргарієн». Работоргівець роздягнув її догола. «Бодай такого приниження ми уникнули».

Тиріон понад юнкайським табором подивився на мури Міріна. Брама здавалася надійно зачиненою... а якщо розмова у загородах для рабів можна вірити, поки що Мірін залишається вільним містом. За цими крихкими стінами рабство і работоргівля заборонені. Досить просто потрапити за цю браму — і Тиріон знову стане вільною людиною.

Але зробити це буде важко, не покинувши Пенні. «А вона захоче взяти з собою собаку і свиню».

— Це ж буде не так уже й жахливо, правда? — прошепотіла Пенні.— Він заплатив за нас дуже багато. І ставитиметься добре, правда?

«Якщо ми гарно його розважатимемо».

— Ми надто цінні, щоб обходитися з нами погано,— запевнив її Тиріон, а по спині в нього й досі бігла кров від останніх двох ударів батога. «Та коли наші вистави набриднуть... а всі вистави колись набридають...»

Наглядач їхнього нового хазяїна вже чекав, щоб забрати їх; з ним було двоє солдатів і запряжений мулом віз. Довговидий, з обмотаною золотим дротом борідкою, наглядач зачесав своє жорстке рудо-чорне волосся на скронях назад, виплївши дві пазуристі руки.

— Які милі маленькі створіння,— промовив він.— Ви нагадуєте мені моїх діток... от тільки дітки мої мертві. Я про вас добре дбатиму. Назвіться.

— Пенні,— прошепотіла карлиця тоненьким переляканим голоском.

«Тиріон з дому Ланістерів, законний лорд Кичери Кастерлі, ти, лицемірний черв'як».

— Йолло.

— Сміливець Йолло, розумниця Пенні, тепер ви — власність шляхетного і доблесного Єзана зо Каґаза, вченого і воїна, шанованого серед мудрого панства Юнкая. Вважайте, що вам пощастило, бо Єзан — добрий і щедрий хазяїн. Ставтеся до нього як до батька.

«Залюбки»,— подумав Тиріон, але цього разу притримав язика. Понад усякий сумнів, незабаром доведеться виступати перед новим хазяїном, і ще один удар батога він просто не витримає.

— Батько любить свої особливі коштовності, тож леліятиме вас,— казав тим часом наглядач.— А до мене ставтеся як до няньки, яка

ростила вас змалечку. Дітки так і звать мене — Нянько.

— Лот номер дев'яносто дев'ять,— оголосив торгаш.— Воїн.

Дівчина продалася дуже швидко і зараз вирушала до нового хазяїна, притискаючи одяг до маленьких груденят з рожевими пипками. На її місце на помості двоє работоргівців витягнули Джору Мормонта. Лицар був голий, у самій стегновій пов'язці, спина кривавилася від шмагання, а обличчя так запухло, що його важко було впізнати. Він був по руках і ногах закутий у ланцюги. «Хай покуштує того, чим годував мене»,— подумав Тиріон, однак зовсім не відчув задоволення, побачивши здорованя-лицаря в такому жалюгідному стані.

Навіть у ланцюгах Мормонт мав загрозливий вигляд: лютий крем'язень з величезними ручищами і накачаними плечима. З отим жорстким темним волоссям на грудях він більше схожий був на звіра, ніж на людину. Підбиті очі були прикрашені синцями й нагадували на потворно набряклому обличчі два темні провалля. На одній щоці стояло тавро: бісова маска.

Коли работоргівці висипали на борт «Селейсорі Корана», сер Джора Мормонт зустрів їх з мечем у руці — встиг зарубати трьох, поки його здолали. Товариші загиблих готові були його вбити, але капітан заборонив: бійця завжди можна продати за грубі гроші. Отож Мормонта прикували до весла, батожили до півсмерті, морили голодом і затаврували.

— Великий і кремезний,— оголосив торгаш.— І має багато злості. У бійцівському кублі влаштує гарну виставу. Хто почне з трьохсот?

Ніхто не хотів починати.

Мормонт не звертав уваги на мішаний натовп — його очі були прикуті до старовинних різнобарвних цегляних мурів далекого міста за блокадними лініями. Тиріон легко читав вираз у його очах: «Так близько — і так далеко!» Бідолаха повернувся запізно: Данерис Таргарієн уже заміжня, сказали, сміючись, охоронці біля загороди для рабів. Собі за короля вона взяла мірінського работоргівця, заможного і шляхетного, а коли було підписано і скріплено печатками мирний договір, у Міріні знову відчинилися бійцівські кубла. Інші раби не вірили охоронцям, бо Данерис Таргарієн ніколи б не уклала мир з работоргівцями. Вони її кликали «миса». Хтось пояснив, що це означає

«матір». Скоро срібна королева вийде зі своїм військом з міста, шепотілися раби, змете юнкайців і розіб'є рабські кайдани.

«А потім спече нам лимонний пиріг і поцілунками зцілить наші рани»,— подумав карлик. Він не вірив у королів-рятівників. Якщо треба буде, він сам подбає про їхнє з Пенні звільнення. Грибів у носаку його чобота має вистачити для них обох. А Хрумові й Гарнюні доведеться самим про себе дбати.

Нянько й досі інструктував нові трофеї свого пана.

— Робіть усе, що скажуть, і не більше, і житимете, як маленькі лорди, балувані й обожнювані,— пообіцяв він.— Але якщо ослухаєтеся... але ж ви ніколи не ослухаєтеся, правда? Тільки не мої любчики.

Простягнувши руку, він ущипнув Пенні за щічку.

— Ну, тоді двісті,— казав тим часом торгаш.— Такий лютий здоровань вартує утричі більше. А який з нього вийде охоронець! Жоден ворог не наважиться до вас наблизитися.

— Ходімо, мої маленькі друзі,— сказав Нянько,— я покажу вам нову домівку. В Юнкаї ви житимете в золотій піраміді Кагаза і їстимете зі срібних тарілок, але тут ми живемо просто, у скромному солдатському наметі.

— Тоді так: хто дасть мені сотню? — гукнув торгаш.

Нарешті з'явився покупець, але накинув тільки п'ятдесят срібняків. Він був худий, у шкіряному фартусі.

— Сто п'ятдесят один,— сказала бабця в бузковому токарі.

Один із солдатів підсадив Пенні на віз.

— А хто ця бабця? — запитав його карлик.

— Заріна,— відповів солдат.— Купує дешевих бійців. М'ясо для героїв. Ваш Друг скоро помре.

«Ніякий він мені не друг». Але Тиріон, обернувшись до Нянька, несамохіть промовив:

— Не можна їй його віддавати.

Нянько примружив на нього око.

— Що ти там писнув?

— Отой,— тицьнув Тиріон пальцем у Мормонта,— учасник нашої вистави, наш ведмідь. Бурмило і дівця мила. Джора — бурмило, Пенні — дівця, а я — бравий лицар, який її рятує. Я кручуся навколо нього і лупцюю його по яйцях. Страшенно смішно.

Наглядач скосив оком на торжище.

— Отой?

Торги за Джору Мормонта досягли двохсот срібняків.

— Двісті один,— сказала бабця в бузковому токарі.

— Ваш ведмідь. Ясно.

Наглядач кинувся крізь натовп, нахилився до неосяжного юнкайця на ношах і зашепотів йому на вухо. Хазяїн кивнув, затрусивши подвійним підборіддям, і підніс угору віяло.

— Триста,— гукнув він задиханим голосом.

Пирхнувши, бабця відвернулася.

— Навіщо ви це зробили? — запитала Пенні загальною мовою.

«Гарне питання,— подумав Тиріон.— І справді — навіщо?»

— Твоя вистава починає набридати. Лицедіям не обійтися без ведмедя-танцюриста.

Пенні кинула на нього докірливий погляд і, всівшись на возі, обійняла Хрума, так наче пес — її останній справжній друг на цьому світі, «Може, так і є».

Нянько повернувся з Джорою Мормонтом. Двоє солдатів-рабів штовхнули його на віз між карликами. Лицар не опирався. «Усе завзяття його покинуло, коли він почув, що його королева одружилася»,— збагнув Тиріон. Одне тихе слово зробило те, що не вдалося ні кулакам, ні батогам, ні дрючкам: воно його зламало. «Треба було віддати його тій бабці. З нього користі буде, як з пипок на нагруднику».

Нянько сів спереду на возі, узяв віжки й рушив через облоговий табір до мешкання їхнього нового пана, шляхетного Єзана зо Каґаза. Обабіч воза марширувало двоє солдатів-рабів.

Пенні не плакала, але очі в неї були червоні й нещасні, й вона не відривала погляду від Хрума. «Невже вона гадає, що все це зникне, якщо на нього не дивитися?» Сер Джора Мормонт теж ні на кого й ні на що не дивився. Сидів у ланцюгах, замислено скулившись.

А Тиріон роздивлявся всіх і все.

Юнкайський табір був не один — їх була ціла сотня, зведених один біля одного півмісяцем під мурами Міріна,— місто з шовку й парусини зі своїми проспектами і провулками, шинками і шльондрами, районами кращими і гіршими. Від блокадних ліній і до бухти, мов жовті гриби, вирости намети. Були тут маленькі й бідні — просто

шматки старої брудної парусини, щоб захиститися від дощу і сонця, а поряд з ними — цілі парусинові касарні, куди вміщалися сотні вояків, і шовкові шатра завбільшки з палаци, прикрашені на центральній жердині блискучими гарпіями. Деякі табори були впорядковані: всі намети розташовувалися концентричними колами довкруг вогнища, зброя і лати зберігалися у внутрішньому колі, а конов'язь була у зовнішньому. А в інших, здавалося, панує хаос.

Сухі й обвуглені рівнини навколо Міріна на багато льє були голі-голісінькі, без жодного дерева, але юнкайські кораблі привезли з півдня ліс і шкури, яких вистало на шість велетенських метавок. Їх встановили з трьох боків міста, але всі на березі, а поряд були навалені купи каміння і складені діжки дьогтю та смоли, які тільки чекали, коли їх підпалять. Один із солдатів, який ішов поряд з возом, побачив, куди задивився Тиріон, і з гордістю повідомив, що всі метавки мають імена: Драконозгубниця, Гаргара, Донька Гарпії, Капосна Сестричка, Примара Астапора, П'ясть Маздана. Вивищуючись над наметами на сорок футів, метавки служили головними орієнтирами в облоговому таборі.

— Сам тільки їхній вигляд примусив королеву драконів упасти навколішки,— похвалився солдат.— І хай так і сидить у місті, смокчучи Гіздарів шляхетний прутень, бо ми розтрощимо її мури на друзки.

Тиріон побачив, як батожать раба: удар по удару перетворюють його спину на криваве місиво. Промарширувала шереха чоловіків, на кожному кроці брязкаючи ланцюгами; вони мали списи й короткі мечі, але були скуті між собою зап'ясток до зап'ястка і щиколотка до щиколотки. В повітрі пахло смажениною, і Тиріон побачив чоловіка, який білував собаку.

Бачив він і мерців і чув присмертних. Крізь дим, кінський дух і гострий запах моря з бухти проривався сморід крові й лайна. «Різачка»,— здогадався Тиріон, спостерігаючи, як двоє перекупних мечів виносять з одного з наметів труп. У Тиріона аж пальці зсудомило. Пошесть здатна викосити армію скоріше, ніж битва, колись сказав батько.

«Ще одна причина тікати звідси чимшвидше».

За чверть милі він передумав, і не без підстав. Навколо рабів, яких зловили на спробі втечі, зібралася юрма.

— Певен, наші маленькі коштовності будуть милі та слухняні,— сказав Нянько.— Дивіться, що буває з тими, хто намагається втекти.

Бранців прив'язали до хрестовин, і двійко пращників тренувалися, використовуючи їх замість мішеней.

— Найкращі пращники на світі. Замість каміння метають м'які свинцеві кульки.

Тиріон ніколи не міг зрозуміти, навіщо потрібні праці, якщо стріли цілять набагато далі... але він ще не бачив толосян у роботі. Свинцеві кульки завдавали більше шкоди, ніж гладенькі камінці, якими користуються інші пращники, і тим паче більше шкоди, ніж стріли. Один з толосян поцілів бранцю в коліно — і воно вибухнуло фонтаном крові й кісток, а нижня частина ноги повисла на темно-червоному сухожиллі, як на мотузці, «Що ж, уже точно тікати не зможе»,— вирішив Тиріон, коли чоловік заверещав. У ранішньому повітрі його зойки змішувалися зі сміхом табірних повій і лайкою вояків, які закладалися, що пращник промаже. Пенні відвернулася, але Нянько схопив її за підборіддя й розвернув її голову.

— Дивися,— наказав він.— Ти теж, ведмедю.

Джора Мормонт, підвівши голову, вступився у Нянька. Тиріон бачив, як напружилися його руки. «Він його зараз задушить — і нам усім кінець». Але лицар лише скривився й обернувся поглянути на криваву виставу.

На сході у ранковій спеці мерехтіли височенні цегляні мури Міріна. Ось де шукали порятунку сердешні дурні. «Та скільки ще це місто пропонуватиме порятунок?»

Лише коли всі троє невдатних утікачів померли, Нянько знову взяв віжки. Віз покотився далі.

Табір хазяїна був на південний схід від Гаргари, майже в її тіні,— він розкинувся на кількох акрах. «Скромний намет» Єзана зо Кагаза виявився цілим палацом з лимонного шовку. На центральних жердинах усіх дев'ятох його гострих верхівок сяяли на сонці позолочені гарпії. Зусібіч його оточували менші намети.

— Тут мешкають кухарі, наложниці й воїни нашого шляхетного пана, а ще кількоро бідних родичів,— пояснив Нянько, але ви, маленькі любчики, матимете особливі привілеї і ночуватимете в шатрі самого Єзана. Йому приємно тримати свої коштовності біля себе... Але

не ти, ведмедю,— нахмурився він до Мормонта.— Ти здоровезний і потворний, тебе прикують надворі.

Лицар не озвався.

— Але спочатку вам потрібно вдягнути нашійники.

Нашійники були залізні, з легенькою позолотою, щоб поблискували на сонці. Валерійськими ієрогліфами на металі було викарбуване Єзанове ім'я, а за вухами чіплялося двоє крихітних дзвіночків, і кожен крок викликав веселий дзвін. Джора Мормонт прийняв нашійник у похмурій тиші, а от Пенні розплакалася, коли зброяр почав кріпити нашійник їй.

— Він такий важкий,— пожалілася вона. Тиріон стиснув її за руку.

— Зате він золотий,— збрехав він.— У Вестеросі високородні леді мріють про такі намиста.

«Краще вже нашійник, ніж тавро. Нашійник можна зняти». Йому пригадалася Шей — пригадався блиск золотого ланцюга, який стискався в неї на шиї.

Потім нянько наказав прикріпити ланцюги сера Джори до стовпа біля вогнища, а сам повів двох карликів у панський намет і показав, де вони спатимуть — у встеленому килимом закапелку, відокремленому від основного приміщення жовтою шовковою стінкою. Закапелок вони ділитимуть з іншими Єзановими коштовностями: з хлопчиком з кривими й волохатими «цапиними» ніжками, двоголовою дівчинкою з Мантариса, бородатою жінкою і тоненькою як верба істотою на ім'я Сладко, вбраною у мирське мереживо з місячним камінням.

— Намагаєтеся вгадати, чоловік я чи жінка? — сказала Сладко, коли її показали карликам, і задерла спідницю.— Я і те, і те, і пан любить мене більше за всіх.

«Цирк потвор,— збагнув Тиріон.— Оце хтось із богів зараз регоче».

— Чудово,— промовив він до істоти, яка мала фіолетове волосся й фіалкові очі,— а ми сподівалися, що вперше в житті будемо найвродливішими.

Сладко хихикнула, але Нянькові було не смішно.

— Прибережи свої жартики на вечір, коли виступатимеш перед нашим шляхетним паном. Якщо потішиш його, отримаєш винагороду. Якщо ж ні...— він ляснув Тиріона по обличчю.

— Обережніше з Няньком,— застерегла Сладко, коли наглядач пішов.— Він тут єдина справжня потвора.

Бородата жінка розмовляла геть незрозумілим гіскарським діалектом; хлопчик з цапиними ніжками користувався гортанним моряцьким жаргоном під назвою «торгова говірка». Двоголова дівчинка була дурненька: одна з її голів була завбільшки з апельсин і зовсім не вміла говорити, а друга мала загострені зуби й переважно ричала на кожного, хто підходив близько до її клітки. А от Сладко вільно володіла чотирма мовами, в тому числі валірійською.

— А пан який? — тривожно запитала Пенні.

— Очі в нього жовті, й від нього тхне,— відповіла Сладко.— Десять років тому він побував у Соторіосі й відтоді гниє зсередини. Якщо примусити його забути, бодай ненадовго, що він умирає, його винагорода буде дуже щедра. Ні в чому йому не відмовляйте.

За це пообіддя Тиріон і Пенні мали вивчити все, що повинен знати невільник. Єзанові раби-прислужники наносили гарячої води, й карликам дозволили скупатися — спочатку милася Пенні, а після неї Тиріон. Потім один з рабів намастив йому рани на спині пекучою мастю, щоб не загноїлися, й наклав прохолодну примочку. Пенні обстригли волосся, а Тиріонові підкоротили бороду. Потім їм видали м'які капці й новий одяг — простий, але чистий.

Увечері повернувся Нянько й повідомив, що час одягати лицедійські обладунки. Єзан робить прийом для юнкайського головнокомандувача, шляхетного Юрхаза зо Юнзака, й хоче показати виставу.

— Розкувати вашого ведмедя?

— Не сьогодні,— сказав Тиріон.— Дозвольте нам цього разу влаштувати для пана поєдинок тільки вдвох, а ведмедя приберегти на інший випадок.

— Атож. Коли закінчите виступ, допоможете подавати й наливати. Не обляпайте гостей, бо буде вам лихо.

Вечірні розваги почав жонглер. Потім виступило тріо жвавих акробатів. Після них вийшов хлопчик з цапиними ніжками і станцював химерну джигу під акомпанемент кістяної флейти, на якій грав один з Юрхазових рабів. Тиріонові кортіло його запитати, чи не знає він, бува, пісні «У Кастамері дощ». Чекаючи своєї черги виступати, Тиріон спостерігав за Єзаном і його гістями. Чорнослив у людській подобі,

який сидів на почесному місці, вочевидь, і був юнкайським головнокомандувачем, але вигляд він мав приблизно такий самий солідний, як рідке лайно. З ним прийшов почет з дюжини інших юнкайських панів. Було і двоє капітанів перекупних мечів, кожен у супроводі дюжини вояків з його загону. Перший був елегантний сивий пентосянин, весь у шовках, якщо не рахувати плаща — обтріпаної ганчірки, сплетеної з десятків смужок подертої і закривавленої тканини. Другий капітан виявився тим смаглявцем з чорно-сивою бородою, який намагався вранці купити Тиріона з Пенні.

— Брунатний Бен Плам,— пояснила Сладко.— Капітан середніх синів.

«Вестеросець, ще й Плам, Життя налагоджується».

— Ви наступні,— повідомив Нянько.— Розважте гостей добре, маленькі любчики, щоб потім не жаліти.

Тиріон не опанував і половини Грошевих трюків, але навчився їздити верхи на свині, падати з власної волі й, перекотившись, підскакувати на ноги. Приймали їх дуже добре. Маленькі люди, які, п'яно хитаючись, дубасять одне одного дерев'яною зброєю, викликали такий самий бурхливий регіт в облоговому таборі в Невільничій бухті, як і на весіллі Джофрі на Королівському Причалі. «Зневага,— подумав Тиріон,— це мова міжнародного спілкування».

Щоразу як один з карликів падав або отримував удар, пан Єзнак реготав найгучніше і найдовше, трусячись цілим тілом, як сало в землетрус; гості приєднувалися до його сміху, тільки дочекавшись його реакції. Головнокомандувач видавався таким тендітним, аж Тиріон побоювався, щоб сміх його не добив. Коли з Пенні збили шолом і той відлетів на коліна квасного з обличчя юнкайця у смугастому зелено-золотому токарі, Юрхаз заквоктав, як квочка. А коли згаданий пан запхав руку у шолом і витягнув великий кусень кавуна, з якого крапав сік, Юрхаз почав од сміху задихатися й з обличчя став кольору отого кавуна. Обернувшись до господаря бенкету, він щось шепнув, і їхній пан хрокнув і облизав губи... але Тиріонові здалося, що в його вузьких жовтих очах майнув натяк на злість.

Закінчивши виставу, карлики скинули дерев'яні обладунки та просяклий потом одяг і перевдяглися у свіжі жовті сорочки, в яких мали прислужувати гостям. Тиріонові вручили карафу фіолетового

вина, а Пенні — карафу води. Вони ходили шатром, наповнюючи кубки, ледве чутно шурхаючи капцями по товстих килимах. Робота виявилася важчою, ніж здавалося. Незабаром уже у Тиріона судомило ноги, одна з ран на спині знову відкрилася, і крізь жовту лляну сорочку проступила кров. Прикусивши язика, Тиріон продовжував розливати вино.

Переважно гості звертали на карликів не більше уваги, ніж на інших рабів... але один юнкаєць п'яно заявив Єзнакові, що хоче подивитися злягання двох карликів, а іншому було цікаво, як Тиріон позбувся носа. «Та я запхав свого носа в піхву твоєї жінці, й вона його відкусила»,— мало не бовкнув Тиріон... але під час шторму він переконався, що не хоче помирати просто зараз, отож натомість промовив:

— Це була кара за мій непослух, пане.

А далі пан у синьому токарі, облямованому тигрячими очима, пригадав, як Тиріон під час торгів похвалявся вмінням грати у сивас.

— Ану перевірмо його,— сказав він. Поставили столик і принесли фігури. Але буквально за хвилину пан, побуряковівши, у гніві перекинув столик, під регіт інших юнкайців розсипавши фігури на килим.

— Слід було дати йому виграти,— прошепотіла Пенні.

Брунатний Бен Плам з усмішкою підняв столик.

— Зіграй зі мною, карлику. Коли я був молодший, середні сини уклали контракт з Волантисом. Там я і навчився грати.

— Я просто раб. Коли мені грати і з ким, вирішує мій шляхетний пан,— сказав Тиріон і обернувся до Єзнака.— Пане?

Жовтого лорда, схоже, зацікавила ця ідея.

— Скільки поставите, капітане?

— Якщо виграю, заберу цього раба,— сказав Плам.

— Ні,— не погодився Єзнак зо Кагаз.— Але якщо зможете перемогти мого карлика, отримаєте від мене золотом стільки, у скільки він мені обійшовся.

— Згода,— мовив перекупний меч. Зібрали розсипані фігури, і двоє сіли грати.

У першій грі Тиріон переміг. Другу виграв Плам, подвоївши ставку. Коли почали третю партію, карлик придивився до свого суперника. Смагле обличчя з короткою жорсткою борідкою, в якій майнула сивина, було помережане тисячами зморщок і кількома

старими шрамами; Плам здавався дуже приязним, особливо усміхаючись. «Відданий слуга,— подумав Тиріон,— такий собі добрий дядечко, який любить посміятися, сипле приказками і дає нехитрі поради». Але насправді все це облуда. Пламові очі ніколи не всміхалися, а під обачністю ховалася захланність. «Він жадібний, однак обережний».

Перекупний меч грав майже так само погано, як і юнкайський пан, ходив обережно, несміливо. Відкривав партію щоразу по-різному — й водночас однаково: займав позицію помірковану, оборонну, пасивну. «Він не перемогти хоче,— збагнув Тиріон.— Для нього головне — не програти». У другій партії це спрацювало, коли коротун необережно пішов у наступ. Але вже не спрацювало ні у третій грі, ні в четвертій, ні у п'ятій — заключній.

Під кінець заключної партії, коли Пламова фортеця лежала в руїнах, дракон загинув, з фронту наступали слони, а в тил заходила важка кіннота, Плам, усміхнувшись, звів погляд і сказав:

— Знову виграє Йолло. Смерть за чотири ходи.

— За три,— постукав Тиріон по дракону.— Мені пощастило. Мабуть, вам варто перед наступною грою потріпати мене по голові, капітане. І трохи мого щастя перейде на ваші пальці.

«Все одно програєте, але, може, мені доведеться трохи попідніти». Широко посміхнувшись, він підвівся з-за столика, узяв свою карафу й повернувся до своїх обов'язків, залишивши Єзнака з Кагаза значно багатшим, а Брунатного Бена Плама значно біднішим. Ще під час третьої гри Тиріонів неосязний пан поринув у п'яну дрімоту, випустивши з пальців кубок і розливши вино на килим, але, прокинувшись, він, можливо, потішиться.

Коли головнокомандувач Юрхаз з Юнзак пішов, спираючись на двох кремезних рабів, це стало знаком для інших гостей, що час прощатися. Щойно шатро спорожніло, з'явився Нянько й повідомив слугам, що вони можуть доїсти за гостями.

— Тільки швидко, бо перед сном ще маєте все тут прибрати.

Ноги боліли, спина аж горіла, а Тиріон, стоячи навколішках, намагався відчистити пляму, яку шляхетний Єзан залишив на своєму шляхетному килимі, й тут його руків'ям батога постукав по щоці наглядач.

— Йолло, ти добре попрацював. І ти, і твоя жінка.

— Вона мені не жінка.

— Ну, твоя хвойда. Підводьтєся, обоє.

Тиріон, хитаючись, підвівся; одна нога тремтіла. Стегна судомило — м'язи мов хтось у вузол зав'язав, аж Пенні довелося подати йому руку, щоб допомогти встати.

— Що ми зробили?

— Багато чого,— сказав наглядач.— Хіба Нянько вам не казав, що вас винагородять, якщо потішите свого батечка? Хоча шляхетний Єзан дуже не хоче розлучатися зі своїми маленькими коштовностями, Юрхаз зо Юнзак переконав його, що дуже егоїстично не показувати нікому таких кумедних блазнів. Радійте! На святі з нагоди укладення миру ви матимете честь виступити у Великому кублі Дазнака. Поглянути на вас прийдуть тисячі! Десятки тисяч! І там ми порегочемо, ох порегочемо!

Джеймі

Крукодерево — старовинний замок. Між древнього каміння густо проріс мох, помережавши мури, як вени мережать старечі ноги. Обабіч центральної брами височіли дві величезні башти, а менші захищали замок по всіх рогах муру. Все тут було квадратне. Круглі й півкруглі вежі краще витримують обстріл з катапульта, адже каміння переважно відскакує від вигнутих стін, але Крукодерево будувалося раніше, ніж зодчі до такого додумалися.

Замок розташувався на широкому родючому поділлі, яке і на картах, і в народі називалося Чорнолісою долиною. Це і була долина, понад усякий сумнів, однак ліс тут не ріс уже кілька тисяч років — ні чорний, ні брунатний, ні зелений. Так, колись він тут був, однак відтоді сокири давно все вичистили. Де колись росли високі дуби, зараз вирости хати, млини та тверджі. Земля була гола й багниста, тут і там у латочках підталого снігу.

Але всередині замкових мурів трохи лісу ще залишилося. Дім Блеквудів шанував давніх богів і молився їм, як молилися перші люди в далекі дні до появи у Вестеросі андалів. Деякі з дерев у їхньому богопралісі, подекуди, такі самі старі, як і квадратні вежі Крукодерева, особливо серце-дерево — велетенське віродерево, верхнє гілля якого видно за багато льє від замку: його кістляві пальці шкрябають небо.

Коли Джеймі Ланістер з поштом їхав пагористою місцевістю в долину, від господарств, садів і ланів навколо Крукодерева мало що залишилося: земля і попіл, а подекуди — почорнілі кістяки хат і млинів. У цьому запустінні проросли бур'яни, реп'яхи і кропива, але ніде не видно було зернових. Хай куди гляне, Джеймі бачив батькову руку: він приклався навіть до тих кісток, які лежали при дорозі.

Переважно там були овечі кості, але серед них траплялися і кінські, і коров'ячі, а де-не-де і людський череп або безголовий скелет, між ребер якого проросла трава.

На відміну від Річкорину, навколо Крукодерева не стояло великого війська. Така собі маленька облога, останнє па у танці, що триває вже багато століть. Джонос Бракен привів під замок щонайбільше п'ятсот вояків. Джеймі не побачив ані рухомих башт, ані таранів, ані катапульт. Бракен не збирався ані пробивати брами Крукодерева, ані штурмувати його високі товсті мури. Він вирішив заморити ворога голодом, адже нема звідки чекати порятунку. Без сумніву, на початку облоги траплялися і вилазки, і сутички, туди-сюди літали стріли, але за півроку всі втомилися від цих дурниць. Гору взяли нудьга й рутина, вороги дисципліни.

«Давно пора покласти цьому край»,— подумав Джеймі Ланістер. Оскільки Річкорин нарешті в руках Ланістерів, на Тризубі вже нема чого робити й можна повертатися на Королівський Причал. «До короля»,— запевняв себе Джеймі, але якась часточка у ньому шепотіла: «До Серсі».

Доведеться поговорити з нею віч-на-віч. Якщо верховний септон, звісно, ще не стратить її до його повернення. «Негайно приїзди,— писала вона в листі, якого Джеймі наказав Пекові спалити в Річкорині. — Допоможи мені. Врятуй мене. Зараз ти мені потрібен як ніколи. Люблю тебе. Люблю тебе. Люблю тебе. Негайно приїзди». Він і справді їй був зараз потрібен, тут немає сумнівів. Що ж до решти... *вона злягалася з Ланселем і з Озмундом Кетлблеком, а може, і зі Сновидою — від неї всього можна сподіватися...* Навіть якщо Джеймі повернеться, навряд чи йому вдасться її врятувати. Вона винна в усіх злочинах, у яких її звинувачують, а в нього навіть правої руки немає.

Коли з полів клусом виїхала колона, чатові витріщилися на вершників не так зі страхом, як з цікавістю. Сигналів тривоги не подавали, і Джеймі це порадувало. Розшукати шатро лорда Бракена виявилось неважко: воно було найбільше в таборі й розташоване в найкращому місці — на невисокому горбку біля струмка, з чудовим красвидом на дві брами Крукодерева.

Шатро було коричневе, як і штандарт, який виляскував на центральній жердині й на якому червоний жеребець дому Бракенів

стояв дибки на золотому щиті. Джеймі звелів спішуватися і дозволив своїм воякам розбрестися по табору, якщо схочуть.

— Тільки не ви двоє,— звернувся він до двох своїх штандарт-юнкерів.— Далеко не відходьте. Багато часу це не забере.

Зістрибнувши з Гонора, Джеймі сягнистим кроком зайшов у шатро Бракена, побрязкуючи мечем у піхвах.

Вартові на вході, побачивши його, обмінялися тривожними поглядами.

— Мілорде,— сказав один,— повідомити про ваш прихід?

— Я сам повідомлю,— озвався Джеймі й, відкинувши запону золотою рукою, пірнув усередину.

Коли він увійшов, парочка була настільки заглиблена у свою справу, що жоден з двох коханців не звернув уваги на його появу. Дівчина лежала з заплющеними очима, руками вчепившись у жорстке каштанове волосся у Бракена на спині. З кожним його поштовхом вона ахала. Голова його милості ховалася в неї між грудей, а руки обхопили її за сідниці. Джеймі прокашлявся.

— Лорде Джоносе!

Дівчина рвучко розплющила очі й перелякано скрикнула. Джонос Бракен скотився з неї, схопив піхви з мечем і кинувся до Джеймі з оголеною крицею в руці, сиплючи прокльонами.

— Кляте сьоме пекло,— почав він,— та хто посмів...

Тут він побачив білий плащ і золотий нагрудник Джеймі. Кінчик меча опустився до землі.

— Ланістер?

— Перепрошую, що завадив вашим розвагам, мілорде,— промовив Джеймі з півусмішкою,— але я трохи поспішаю. Можна з вами побалакати?

— Побалакати. Ага,— сховав лорд Джонос меча в піхви. Він був не такий високий, як Джеймі, але кремезніший, з м'язистими плечима й руками, яким позаздрив би й коваль. Щоки й підборіддя вкривала каштанова щетина. Карі очі погано приховували злість.— Ви заскочили мене зненацька, мілорде. Мені не повідомили про ваш прихід.

— І я, схоже, зірвав вам задоволення,— посміхнувся Джеймі, поглянувши на дівчину в ліжку. Однією рукою вона затуляла груди, а другою — міжніжжя, але праве персо все одно було видно. Пипки в неї

були темніші, ніж у Серсі, й утричі більші. Побачивши, що Джеймі на неї дивиться, вона затулила груди обома руками, але таким чином відкрила інше місце.— Усі табірні повії такі сором'язливі? — поцікавився Джеймі.— Якщо хтось хоче продати ріпу, має її виставити.

— Та ви на мою ріпу витріщаєтеся, сер, відколи зайшли,— сказала дівчина й, намацавши покривало, натягнула його до пояса, а потім відкинула з очей волосся.— А ця ріпа не продається, до речі.

— Перепрошую,— знизав Джеймі плечима,— якщо я вас прийняв за когось іншого. Мій менший брат знався з сотнями повій, я певен, але я спав лише з однією.

— Вона — воєнний трофей,— сказав Бракет, піднявши свої бриджі та труснувши їх.— Наложала одному з присяжних мечів Блеквудів, але я розколов йому голову навпіл. Опустити руки, жінко. Мілорд Ланістер хоче добре роздивитися твої цицьки.

Джеймі проігнорував його слова.

— Ви задом наперед одягаєте штани, мілорде,— промовив він до Бракена. Джонос лайнувся, а дівчина зісковзнула з ліжка, щоб позбирати свій розкиданий одяг, руками нервово закриваючи то груди, то міжніжжя, коли доводилося то нахилитися, то розвертатися, то тягнутися. Ці намагання затулитися були на диво збудливі — набагато більше, ніж якби вона голяка спокійно збирала свої речі.— У вас є ім'я, жінко? — поцікавився Джеймі.

— Мати назвала мене Гільді, сер,— озвалася вона, натягнувши через голову брудну довгу сорочку й вивільнивши волосся. Обличчя в неї було майже таке саме брудне, як і підошви, а між ногами росло таке густе волосся, що вона б зійшла за Бракенову сестру, але все одно в ній було щось принадливе. У цьому кирпатому носіку, у цій гриві... або у тому, як вона, вдягнувши спідницю, легенько присіла в реверансі.— Ви не бачили мій другий черевичок, м'лорде?

Таке питання збісило лорда Бракена.

— Я тобі що — клята покоївка, щоб тобі носити черевички? Ходи боса. Забирайся звідси.

— Тобто м'лорд не візьме мене з собою додому, щоб помолитися разом з його маленькою дружиною? — засміялася Гільді, а потім кинула на Джеймі гарячий погляд.— А у вас є маленька дружина, сер?

«Ні, у мене є сестра».

— Якого кольору в мене плащ?

— Білого,— озвалася вона,— зате рука у вас зі щирого золота. Мені такі чоловіки подобаються. А вам які жінки подобаються, м'лорде?

— Цнотливі.

— Я мала на увазі жінок, а не доньок.

Джеймі подумав про Мірселлу. «Їй теж доведеться розповісти». Дорнянам це може не сподобатися. Доран Мартел заручив її зі своїм сином, бо вірив, що вона Робертової крові. «Самі вузли»,— подумав Джеймі, уявляючи, як добре було б розрубати їх усі одним швидким ударом меча.

— Я дав обітницю,— втомлено промовив він до Гільді.

— Тоді вам ріпа не дістанеться,— задирливо промовила дівчина.

— Геть! — гаркнув лорд Джонос.

Вона вийшла. Але, прослизавши повз Джеймі з одним черевичком і оберемком одягу в руках, вона простягнула руку і крізь бриджі стиснула його прутень.

— Гільді,— нагадала вона йому, перш ніж кинутися геть із шатра, так до кінця й не вдягнувшись.

«Гільді»,— подумав Джеймі.

— І як поживає ваша леді-дружина? — поцікавився він у лорда Джоноса, коли дівчина пішла.

— Звідки я знаю? Спитайте в її септона. Коли ваш батько спалив наш замок, вона вирішила, що це нас боги покарали. Тепер вона тільки те й робить, що молиться,— сказав Бракен, нарешті правильно повернувши бриджі й зашнуровуючи їх на собі.— Що привело вас сюди, мілорде? Це через Чорнопструга? Ми чули, що він утік.

— Справді? — присів Джеймі на похідний стільчик.— Випадково не від нього самого?

— До мене сер Бринден точно не прибіжить. Ні, він мені подобається, я не заперечую. Але це не завадить мені закувати його в кайдани, якщо він з'явиться у моїх володіннях. Він знає, що я прихилив коліно. Йому слід було вчинити так само, але він завжди був ще той упертюх. Його брат вам би підтвердив.

— Тайтос Блеквуд не прихилив коліна,— зауважив Джеймі.— Міг би Чорнопструг заховатися у Крукодереві?

— Міг би, але для цього йому б довелося пройти через мої блокадні лінії, а крила він собі, наскільки я знаю, ще не відростив. А

вже скоро Тайтосові й самому доведеться десь ховатися. Вони вже тут перебиваються з остюків на пацюків. Ще до наступної повні він змушений буде здатися.

— Він здасться ще до заходу сонця. Я хочу запропонувати йому наші умови й повернути йому королівський мир.

— Зрозуміло,— сказав лорд Джонос, одягаючи брунатну вовняну сорочку з вишитим спереду червоним жеребцем Бракенів.— Мілорд не вип'є ріг елю?

— Ні, але ви пийте без мене.

Бракен налив собі ріг елю, випив половину, витер рота.

— Ви казали про умови. Які вони?

— Звичайні. Лорд Бракен повинен буде визнати, що вчинив державну зраду, і зректися своєї присяги Старкам і Таллі. Він має урочисто присягнути перед богами і людьми надалі бути відданим васалом Гаренхолу й Залізного трону, а я від імені короля дарую йому прощення. Візьмемо з нього ще горщик-другий золота, певна річ. Така ціна заколоту. Також візьмемо заручників, щоб Крукодерево більше не думало повставати.

— Його доньку,— підказав Бракен.— У Блеквуда шестеро синів, але тільки одна донька. Він трусується над нею. Це мала шмаркачка, не більш як семирічна.

— Маленька, але може й підійти.

Лорд Джонос допив ель і відкинув ріг.

— А як щодо земель і замків, обіцянних нам?

— А які це були землі?

— Східний берег Вдовиних Вод від Арбалетного пасма до Гінної луки, а також усі острови на річці. Два млини — Жорна і Лордів млин; руїни Мулистого Палацу, Викрадення, Ратна долина, Старокузня, села Пряжка, Чорнопряжка, Пам'ятники і Твань, а також ринкове містечко біля Могили. Осоліс, Лоргенів ліс, Зелений Пагорб і Барбині Цицьки. Блеквуди їх називають Цицьками Міссі, але Барбиними вони були раніше. Медодерево і вся пасіка. Ось, я все позначив, якщо мілорд воліє поглянути,— порився він на столі й дістав пергаментну карту.

Джеймі взяв її здоровою рукою, але довелося допомагати золотою, щоб розгорнути її і розрівняти.

— А це чимало землі,— зазначив він.— Ви збільшите свої володіння на чверть.

Бракен уперто стиснув губи.

— Колись ці всі землі належали Стоунгеджу. Блеквуди украли їх у нас.

— А як щодо оцього села між Цицьок? — Джеймі постукав по карті золотою кісточкою.

— Міднодерево. Теж колись було наше, але вже сотню років воно належить короні. Його не рахуйте. Ми просимо тільки землі, вкрадені Блеквудами. Ваш лорд-батько обіцяв їх повернути, якщо ми допоможемо скорити лорда Тайтоса.

— Коли я під'їжджав, бачив на мурах прапори Таллі, ще й деривовка Старків. Схоже, лорда Тайтоса скорити не вдалося.

— Ми вигнали його людей з полів і замкнули у Крукодереві. Дайте мені людей, щоб було з ким штурмувати мури, мілорде, і я скорю там усіх, загнавши у могили.

— Якщо я дам вам людей, це вони скорять заколотників, а не ви. А в такому разі й нагороду я заберу собі,— Джеймі знову скрутив карту.— З вашого дозволу, я це залишу собі.

— Карта ваша. Землі наші. Кажуть, Ланістери завжди сплачують свої борги. Ми воювали за вас.

— Проти нас ви воювали вдвічі довше.

— Король дарував нам прощення. Від ваших мечів загинули мій небіж і мій незаконний син. Цей ваш Гора-на-коні покрав усе моє збіжжя, а що не вдалося вивезти, попалив. Мій замок він спалив, а одну з моїх доньок з'валтував. Я хочу отримати відшкодування.

— Гори більше немає, так само як і мого батька,— сказав Джеймі, — і я сказав би, що ваша голова, яка досі на плечах, достатнє відшкодування. Ви присягнули Старкові та зберігали йому вірність, допоки його не вбив лорд Волдер.

— Не просто вбив — закатрупив, разом з дюжиною моїх добрих родичів,— відвернувшись, лорд Джонос сплюнув.— Так, я зберігав вірність Юному Вовкові. Так само я зберігатиму вірність і вам, якщо ви обійдетесь зі мною справедливо. Я прихилив коліно, бо не бачив сенсу вмирати за мерця чи проливати кров Бракенів за програну справу.

— Розважливо,— мовив Джеймі, а сам подумав: «Але багато хто скаже, що лорд Блеквуд чинить благородно». — Ви отримаєте свої землі. Принаймні частково. Адже ви частково скорили Блеквудів.

Це, схоже, заспокоїло лорда Джоноса.

— Нас вдовольнить і те, що мілорд нам вирішить виділити. Але дозвольте дати вам пораду: не варто надто потурати цим Блеквудам. Зрада у них у крові. Перш ніж у Вестерос прийшли андали, річкою правив дім Бракенів. Ми були королями, а Блеквуди — нашими васалами, але вони нас зрадили й узурпували владу. Блеквуди вже народжуються перекинчиками. Коли укладатимете з ними угоду, пам'ятайте про це.

— Обов'язково,— запевнив Джеймі.

Він рушив з табору Бракенів до брами Крукодерева, і перед ним поїхав Пек з мирним прапором. Поки вони наближалися до замку, з прибрамних укріплень за ними спостерігало двадцять пар очей. Джеймі зупинив Гонора на краю рову — глибокої траншеї з кам'яними стінками й зеленою пінистою водою. Джеймі вже збирався наказати серові Кеносу сурмити в ріжок Герока, коли почав опускатися підйомний міст.

У зовнішньому дворі назустріч Джеймі виїхав лорд Тайтос Блеквуд на дестрієрі такому самому худоребромому, як і його господар. Дуже високий і дуже сухорлявий, лорд Крукодерева мав гакуватий ніс, довге волосся й нерівну бороду, в якій уже переважала сивина. На його полірованих шарлатних обладунках виднілася срібна інкрустація: біле дерево, голе й мертво, з якого злітала згряя оніксових круків. З плечей лорда звисав плащ із кручого пір'я.

— Лорде Тайтосе,— привітався Джеймі.

— Сер.

— Дякую, що дозволили в'їхати.

— Не скажу, що вам тут раді. Але й не заперечуватиму, що я сподівався на ваш приїзд. Вам потрібен мій меч.

— Мені потрібно покласти цьому всьому край. Ваші люди билися доблесно, але ви програли війну. Ви готові здатися?

— Королю. Не Джоносові Бракену.

— Розумію.

Блеквуд якусь мить повагався.

— Ви хочете, щоб я зліз із коня і просто тут прихилив перед вами коліно?

На них дивилися сотні очей.

— Вітер холодний, а у дворі брудно,— сказав Джеймі.— Зможете це зробити на килимі у своїй світлиці, коли ми погодимо всі умови.

— Дуже шляхетно з вашого боку,— мовив лорд Тайтос.— Ходімо, сер. У нас, можливо, бракує частування, але не бракує грічності.

Блеквудова світлиця містилася на другому поверсі величезної дерев'яної фортеці. Коли вони увійшли, в коминку горів вогонь. Кімната була велика і простора, високу стелю тримали товсті бантини з темного дуба. На стінах висіли вовняні гобелени, а подвійні ґратчасті двері виходили на богопраліс. Крізь їхні товсті ромбовидні шибки з жовтого скла Джеймі побачив сукуваті гілки дерева, яке й дало назву замку. Це віродерево було старезне й величезне, удесятеро більше за віродерево в Кам'яному садку в Кичері Кастерлі. Тільки це дерево було голе й мертво.

— Його отруїли Бракени,— повідомив господар.— Уже тисячу років на ньому не розпускається ані листочка. Ще за тисячу років воно перетвориться на камінь, кажуть мейстри. Віродерево не гниє.

— А круки? — запитав Джеймі.— Де вони?

— Прилітають надвечір і ночують. Їх сотні. Обсідають дерево, як чорне листя, кожную гілку й кожную галузку. Вони прилітають сюди вже тисячі років. Як і чому — ніхто не знає, але дерево кличе їх щоночі,— Блеквуд сів у крісло з високою спинкою.— Честь вимагає запитати у вас про мого сюзерена.

— Сера Едмура як мого бранця везуть у Кичеру Кастерлі. Його дружина залишиться у Близнючках, поки не народить дитину. Тоді вони удвох приєднаються до нього. Якщо Едмур не робитиме спроб утекти чи знову вчинити заколот, він проживе довге життя.

— Довге й гірке. Життя без честі. До самої його смерті люди казатимуть, що він злякався бою.

«Це несправедливо,— подумав Джеймі.— Він злякався за свою дитину. Він розумів, чий я син, набагато краще за мою рідну тітку».

— Він зробив такий вибір. Його дядько хотів пустити нам кров.

— З цим я можу погодитися,— мовив Блеквуд голосом, який не зраджував його справжніх почуттів.— Дозвольте запитати: що ви зробили з сером Бринденом?

— Запропонував йому вратися в чорне. Він не схотів і втік,— усміхнувся Джеймі.— Ви тут його випадково не ховаєте?

— Ні.

— А якби ховали — сказали б мені?

Тут уже прийшла черга лорда Тайтоса всміхатися.

Джеймі склав долоні, сплівши живі пальці й золоті.

— Мабуть, час обговорити умови.

— Це зараз я маю ставати навколішки?

— Якщо хочете. Або можемо вдати, що ви вже стали.

Лорд Бракен лишився сидіти. Досить швидко погодили основні умови: зізнання, присягу, прощення, суму в золоті та сріблі, яку потрібно буде сплатити.

— Які землі ви хочете забрати? — запитав лорд Тайтос. Коли Джеймі вручив йому карту, він глянув одним оком — і хихикнув.— Ну певна річ. Перекинчик має отримати свою винагороду.

— Так, але меншу, ніж він наміряв, адже й послуга була менша. Які з цих земель ви згодні віддати?

Лорд Тайтос хвильку поміркував.

— Вудгедж, Арбалетне пасмо й Пряжку.

— Руїни, пасмо пагорбів і кілька халуп? Ну ж бо, мілорде. За зраду треба трішки постраждати. Бракен захоче принаймні один з млинів.

Млин — цінне джерело податків. Лорд отримує десятину всього зерна, яке там мелють.

— Тоді Лордів млин. Жорна наші.

— І ще одне село. Пам'ятники?

— У мене пращури поховані під камінням Пам'ятників,— сказав Блеквуд і знову поглянув на карту.— Віддайте йому Медодерево з пасікою. Від солодкого він розтовстіє і зіпсує собі зуби.

— Тоді погоджено. І ще останнє.

— Заручник.

— Так, мілорде. Я так розумію, у вас є донька.

— Бетані,— приголомшено мовив лорд Тайтос.— А ще у мене двоє братів і сестра. Пара овдовілих тітоньок. Племінниці, племінники, кузени. Я думав, ви погодитеся...

— Це має бути ваша рідна дитина.

— Бетані всього вісім. Вона дуже лагідна і смішлива. Вона ніколи далеко не від'їжджала від нашого палацу.

— То чом би їй не подивитися Королівський Причал? Його світлість майже одного з нею віку. Він зрадіє новій подрузі.

— Яку зможе повісити, якщо батько подруги викличе його невдоволення? — запитав лорд Тайтос.— У мене четверо синів. Може, візьмете одного з них? Беніві дванадцять, він мріє про пригоди. Може стати вашим зброєносцем, мілорде.

— У мене зброєносців стільки, що я не знаю, куди їх подіти. Щоразу як іду посцяти, вони починають битися за право потримати мені прутень. І у вас шестеро синів, а не четверо.

— Було. Меншенький був Роберт, але він мав слабке здоров'я. Він помер дев'ять днів тому від бігунки. Лукаса вбили на Червоному весіллі. Четверта дружина лорда Фрея була з Блеквудів, але родичів у Близнючках шанують не більше, ніж гостеправо. Я б хотів поховати Лукаса під деревом, але Фреї не віддають мені його кістки.

— Я подбаю, щоб віддали. Лукас був найстарший?

— Другий. Найстарший, мій спадкоємець, Бринден. Далі йде Гостер. Боюся, він занадто залюблений у книжки.

— На Королівському Причалі багато книжок. Пригадую, мій молодший брат їх почитував час до часу. Можливо, і ваш син захоче на них поглянути. Я прийму Гостера як заручника.

Блеквудове полегшення було очевидне.

— Дякую, мілорде,— промовив він і мить повагався.— Дозволю собі сміливість дати пораду: візьміть заручника і в лорда Джоноса також. Одну з його доньок. Хай який він бабій, а так і не довів, що він справжній чоловік, здатний зробити сина.

— У нього був син-байстрюк, який загинув на війні.

— Справді? Гарі був байстрюк, авжеж, а от чи батько йому Джонос — то вже складніше питання. Він був білявий і симпатичний. А Джонос — ні те, ні те,— сказав лорд Тайтос і звівся на ноги.— Зробіть мені честь, повечерявши зі мною?

— Іншим разом, мілорде,— сказав Джеймі: замок і так голодує, негоже Джеймі об'їдати людей.— Я не можу затримуватися. На мене чекає Річкорин.

— Річкорин? Чи Королівський Причал?

— Обидва.

Лорд Тайтос і не намагався його переконувати.

— Гостер буде готовий до від'їзду за годину.

І він справді був готовий за годину. Хлопець чекав на Джеймі біля стайні з оберемком сувоїв під пахвою і скаткою з речами через плече.

Йому було не більш як шістнадцять, однак він виявився навіть вищим за батька — майже сім футів колін, гомілок і ліктів: довготелесий простакуватий хлопчина з вихром у чуприні.

— Лорде-командувачу,— привітався він,— я — ваш заручник, Гостер. Мене всі кличуть Гос,— усміхнувся він.

«Він думає, що все це жарти?»

— Хто це — всі?

— Друзі. Брати.

— Я тобі не друг і не брат.

Це швидко стерло усмішку з обличчя хлопчини. Джеймі обернувся до лорда Тайтоса.

— Мілорде, не хочу непорозумінь. Лорд Берик Дондаріон, Торос Мирський, Сандор Кліган, Бринден Таллі, ота жінка на прізвисько Твердосерда... всі ці беззаконники й заколотники, вороги короля і всіх його вірнопідданих... Якщо я дізнаюся, що ви або ваші люди когось із них переховуєте, захищаєте або якимсь чином їм допомагаєте, я не вагаючись відрубав вашому синові голову й відішлю вам. Сподіваюся, ви це розумієте. Зрозумійте ще одне: я не Райман Фрей.

— О ні,— промовив лорд Блеквуд, і з його голосу зникла вся теплота.— Я чудово знаю, з ким маю справу. З Царевбивцею.

— От і добре,— стрибнув Джеймі на коня й рушив до брами.— Зичу вам гарного врожаю і радості королівського миру.

Однак від'їхав він недалеко. Під мурами Крукодерева, за межами досяжності арбалетів, на нього чекав лорд Джонос Бракен. Він сидів на збруйному дестрієрі, в кірасі й кольчuzі, в сірому сталевому шоломі з кінською головою на гребені.

— Я бачив, як зняли прапор з деривовком,— сказав він, коли Джеймі під'їхав.— То все вдалося?

— Вдалося. Їдьте додому й засівайте лани.

Лорд Бракен підняв забороло.

— Сподіваюся, в мене ланів стало більше, відколи ви заїхали у замок.

— Пряжка, Вудгедж, Медодерево з пасікою...— Джеймі не міг пригадати ще щось.— А, і Арбалетне пасмо.

— А млин? — сказав Бракен.— Мені потрібен млин.

— Лордів млин.

Лорд Джонос пирхнув.

— Ясно, цього вистане. Поки що,— докинув він і вказав на Гостера Блеквуда, який їхав позаду разом з Пеком.— Оце його вам дали в заручники? Вас обдурили, сер. Це слабак. У жилах вода замість крові. Не дивіться, що такий високий: будь-яка з моїх доньок його переламає, як галузку.

— Скільки у вас доньок, мілорде? — запитав його Джеймі.

— П'ятеро. Двоє від першої дружини і троє від третьої.

І тут він із запізненням збагнув, що бовкнув зайвого.

— Відішліть одну з них до двору. Вона стане фрейліною при королеві-регентші.

Усвідомивши значення цих слів, Бракен потемнів з обличчя.

— Оце так ви віддячуєте за дружбу Стоунгеджу?

— Прислужувати королеві — велика честь,— нагадав його світлості Джеймі.— Постарайтеся цей їй утовкмачити. Чекаємо на дівчину ще до кінця року.

Не чекаючи на відповідь лорда Бракена, він легенько торкнувся Гонора золотими острогами та клусом рушив геть. Його супровід, вишикувавшись, поїхав за ним, розмаявши прапори. Дуже скоро і замок, і табір зникли позаду, затуманені курявою з-під копит.

Дорогою до Крукодерева валку не потривожили ані вовки, ані беззаконники, тож Джеймі вирішив вертатися іншою дорогою. З ласки богів, може наскочити на Чернопструга або ж спровокувати Берика Дондаріона вчинити нерозумно й напасти.

Вечір захопив їх на Вдовиних Водах. Підкликавши заручника, Джеймі запитав, де тут найближчий брід, і хлопчик провів їх туди. Коли колона хлюпала через мілку річку, сонце сідало за парою травистих пагорбів.

— Цицьки,— пояснив Гостер Блеквуд.

Джеймі пригадав карту лорда Блеквуда.

— Між цими пагорбами має бути село.

— Міднодереву,— підтвердив юнак.

— Зупинимося там на ніч.

Якщо в селі ще лишилися мешканці, вони можуть знати щось про сера Бриндена або беззаконників.

— Лорд Джонос щось казав про те, чиї саме це цицьки,— мовив Джеймі до малого Блеквуда, в останньому світлі дня наближаючись до

потемнілих пагорбів.— Бракени називають їх по-своєму, а Блеквуди — по-своєму.

— Ага, мілорде. Вже років сто. Доти вони називалися Материними Цицьками, або просто Цицьками. Пагорбів два, і вважається, що вони нагадують...

— Та бачу я, що саме вони нагадують,— сказав Джеймі, зловивши себе на тому, що згадує жінку в наметі й те, як вона силкувалася затулити свої великі темні пипки.— Що змінилося сто років тому?

— Ейгон Негідник узяв Барбу Бракен собі в коханки,— відповів малий книжник.— Подейкують, вона була дуже пишногогруда, й одного дня король, який гостював у Стоунгеджі, поїхав на полювання й побачив Цицьки...

— ...й назвав їх на честь своєї коханки,— закінчив Джеймі. Ейгон Четвертий помер задовго до народження Джеймі, однак Джеймі непогано пам'ятав історію його правління та здогадався, що могло статися далі.— Але згодом він покинув Бракенівну й завів роман з Блеквудівною, так було?

— З леді Мелісою,— підтвердив Гостер.— Її кликали Міссі. В нашому богопралісі стоїть її статуя. Вона була *набагато* вродливіша за Барбу Бракен, тільки худіша, й Барба, кажуть, говорила, що вона пласка як хлопець. Коли король Ейгон це почув...

— ...віддав їй Барбині цицьки,— розреготався Джеймі.— Як це все почалося між Блеквудами і Бракенами? Є письмові записи?

— Так, мілорде,— мовив хлопчина,— однак частина історії писалася нашими мейстрами, а частина — їхніми, причому через декілька століть після самих подій. Почалося все ще в Добу героїв. У ті часи королями були Блеквуди. Бракени були маломожними лордами, які розводили коней. Замість платити своєму королю належну частку, вони за золото, зароблене на конях, найняли мечників і скинули його.

— Коли це сталося?

— За п'ятсот років до андалів. А якщо вірити «Правдивій історії», за тисячу. Ніхто ж не знає, коли саме андали перетнули вузьке море. У «Правдивій історії» пишеться, що відтоді минуло чотири тисячі років, але дехто з мейстрів запевняє, що тільки дві. Є межа, за якою всі дати плутаються, стають неточними, й історична ясність перетворюється на туман легенди.

«А Тиріонові б цей малий сподобався. Балакали б від світанку до сутінок, сперечалися про книжки». На мить він і забув про свою образу на брата — поки не пригадав, що саме зробив Куць.

— То ви досі гризетеся через корону, яку один украв у другого, ще коли в Кичері Кастерлі жили Кастерлі, ось у чому справа? За корону королівства, якого не існує вже тисячі років? — хихикнув Джеймі.— Стільки років, стільки воєн, стільки королів... здавалося б, хтось міг би вже й укласти мир.

— Хтось і укладав, мілорде. Багато разів. Ми сотню разів укладали мир з Бракенами, частенько скріплюючи його шлюбом. У кожному Бракені є кров Блеквудів, а в кожному Блеквуді — кров Бракенів. Мир Старого Короля протримався півстоліття. Але потім виникла якась нова сварка, старі рани відкрилися та знову почали кривавитися. Так завжди і трапляється, каже батько. Поки люди пам'ятають кривди, завдані їхнім пращурам, жоден мир довго не протриває. Отак ми століття по століттю ненавидимо Бракенів, а вони ненавидять нас. Батько каже, кінця цьому не буде.

— Може, і буде.

— Як, мілорде? Батько каже, старі рани не гояться.

— Мій батько теж любив одну приказку. Ніколи не намагайся поранити ворога, якого можеш убити. Мерці не мстяться.

— Мстяться їхні діти,— вибачливим тоном мовив Гостер.

— Ні, якщо вбити і дітей. Якщо сумніваєшся, запитай Кастерлі. Запитайте лорда й леді Тарбеків або Рейнів Кастамерських. Запитай королевича Драконстонського.

На якусь мить темно-червоні хмари, які вінчали західні пагорби, нагадали Джеймі Рейгарових дітей, загорнутих у малинові плащі.

— То це тому ви повбивали усіх Старків?

— Не всіх,— сказав Джеймі.— Доньки лорда Едарда живі. Одна нещодавно вийшла заміж. А друга...— («Брієнно, де ти? Ти її розшукала?») — ...з божої ласки, вона забуде, що належала до Старків. Вийде за якого-небудь кремезного коваля або товстощого шинкаря, народить йому повну хату дітлахів і вже ніколи не боятиметься, що з'явиться який-небудь лицар і розтрощить їхні голови об стіну.

— Боги ласкаві,— невпевнено прохмовив хлопчина.

«Вір у це й далі». Джеймі пристрожив Гонора.

Міднодерево виявилось набагато більшим селом, ніж він уявляв.

Війна побувала і тут: це засвідчили почорнілі сади й обгорілі кістяки розгромлених будинків. Але на кожну зруйновану хату припадало три відбудовані. У синьому присмерку Джеймі помітив два десятки будинків з новими очеретяними стріхами та дверима з сирого дерева. Між ставком з качками й кузнею він побачив дерево, яке й дало назву селу: дуже старий високий дуб. З землі випиналося покручене коріння, нагадуючи зміїне кубло, а до товстелезного стовбура були прибиті сотні мідяків.

Пек подивився на дерево, потім на порожні хати.

— А де ж люди?

— Ховаються,— пояснив йому Джеймі.

Вогнища в будинках були загашені, але деякі ще курилися, й коминки ще не охололи. Здавалося, єдина жива істота — коза, яку Гарний Гарі Мерел побачив у городі — вона там смикала якісь корінці... але у селі була, певно, найміцніша в усьому приріччі тверджа, оточена товстими мурами дванадцять футів заввишки, і Джеймі збагнув, де саме слід шукати селян. «Від нальотчиків вони ховалися за цими мурами — ось чому тут і досі є село. І зараз вони також ховаються — від мене».

Він спрямував Гонора до брами тверджі.

— Ви там, у тверджі! Я не маю лихих намірів. Ми — військо короля.

На мурі понад брамою показалися обличчя.

— Село нам теж спалило військо короля,— гукнув униз якийсь чоловік.— А перед тим інше військо короля забрало всіх овець. Королі були різні, але нашим вівцям то байдуже. Військові короля убили Гарслі й сера Ормонда і до смерті згвалтували Лейсі.

— То були не мої люди,— сказав Джеймі.— Відчините браму?

— Відчинимо, коли ви поїдете.

До Джеймі під'їхав сер Кенос.

— Можемо легко розбити браму або спалити.

— В той час як вони закидатимуть нас камінням і засипатимуть стрілами,— похитав головою Джеймі.— Влаштуємо криваве побоїще — і заради чого? Ці люди нам нічого не зробили. Переночуємо в їхніх будинках, але мародерствувати я не дозволю. Харчі ми маємо свої.

Поки вояки прив'язували коней на сільському вигоні й вечеряли баранячою солониною, сушеними яблуками та твердим сиром, на небо

виповз рогатий місяць. Джеймі їв небагато й розділив бурдюк вина з Пеком і Госом-заручником. Спробував порохувати мідяки, прибиті до старого дуба, але їх було так багато, що він раз у раз збивався з ліку. «Навіщо вони тут?» Малий Блеквуд йому б це розповів, але це тільки зіпсує таємницю.

Джеймі розставив чатових, щоб ніхто не висковзнув за межі села. Вислав на розвідку двох пластунів, щоб ворог не міг заскочити зненацька. Десь опівночі пластуни повернулися з жінкою, яку вони схопили.

— Виїхала просто на нас, м'лорде, вимагаючи побалакати з вами.

Джеймі зіп'явся на ноги.

— Міледі! Не думав, що так скоро знову вас побачу...— («Боги праведні, вона постаріла на десять років, відколи я її бачив востаннє. І що сталося з її обличчям?») — Пов'язка... ви поранені...

— Укус,— вона торкнулася руків'я меча — меча, якого їй дав Джеймі. *Клятвозахорителя*.— Мілорде, ви дали мені завдання.

— Так, дівчина. Ви її знайшли?

— Знайшла,— відповіла Брієнна, панна Тартська.

— Де вона?

— За день їзди звідси. Можу відвезти вас до неї, сер... але вам треба їхати самому. В іншому разі Гончак її вб'є.

Джон

— Р'глоре,— співала Мелісандра, здійнявши руки до сніжинок, які падали з неба,— ти — світло очей наших, вогонь сердець наших, жар чересел наших. Сонце твоє зігриває наші дні, зорі твої стережуть нас у п'їтми ночі.

— Хвалімо Р'глора, Царя світла,— нестройним хором підхопили весільні гості, але порив крижаного вітру зв'їяв їхні слова. Джон Сноу накинув на голову каптур плаща.

Сьогодні сніг був негустий — у повітрі танцювали поодинокі сніжинки, але зі сходу вздовж Стіни віяв вітер — холодний, як подих крижаного дракона з казок старої Нан. Навіть Мелісандрин вогонь тріпотів, язика полум'я кулилися в канаві, тихо потріскуючи під спів червоної жриці. Здавалося, тільки Привид не відчуває холоду.

До Джона схилилася Алін Карстарк.

— Сніг під час весілля означає холодний шлюб. Так завжди казала моя леді-мати.

Джон глянув на королеву Селізу. «Мабуть, коли вони зі Станісом брали шлюб, була хуртовина». Горнучись у горностаєву манту, оточена фрейлінами, служницями й лицарями, королева-південка здавалася тендітною, блідою, змалілою. На її тонких вустах застигла натягнута усмішка, але очі були переповнені благоговінням. «Вона ненавидить холод і обожнює полум'я,— з одного погляду на неї здогадався Джон. — Одне Мелісандрине слово — і вона охоче ступить у вогонь, як в обійми коханця».

Але не вся рать королеви розділяла її запал. Сер Брас був напівп'яний; схована в рукавичці долоня сера Малегорна лежала на сідницях леді, яка стояла поряд з ним; сер Нарберт позіхав; сер Патрек

з Королівської Гори мав сердитий вигляд. Джон Сноу починав розуміти, чому Станіс залишив їх з королевою.

— Ніч-бо темна і повна жахить,— співала Мелісандра.— В самоті ми народжуємося й у самоті помираємо, але, йдучи цим темним падолом, ми черпаємо сили одне в одному й у тобі, наш Царю...— З кожним поривом вітру її шовки й шарлати вирували.— Сьогодні двоє з'єднують свої долі, щоб разом опиратися темряві земній. Наповни їхні серця вогнем, наш Царю, щоб вони прямували твоїм осяйним шляхом, тримаючись за руки, повік-віки.

— Царю світла, оборони нас,— промовила королева Селіза. Її слова луною підхопили інші голоси. Мелісандрині віряни: блідолиці леді, тремтячі служниці, сер Аксель, і сер Нарберт, і сер Аамберт, солдати в залізних кольчугах і тенійці в бронзі, навіть кількоро Джонових чорних братів.— Царю світла, благослови дітей своїх.

Мелісандра стояла спиною до Стіни, на краю глибокої канави, в якій горіло вогнище. Пара, яка брала шлюб, розташувалася на протилежному боці канави. Позаду них стояла королева з донькою і її блазнем з картатим татуюванням. Королівну Ширін загорнули у стільки шарів хутра, що вона стала як колобок; з-під шарфа, яким замотали їй майже все обличчя, вихоплювалися білі хмарки пари. Королівську родину оточувала рать королеви на чолі з сером Акселем Флорентом.

Хоча навколо вогнища зібралося лише декілька вояків Нічної варти, з дахів, вікон і великих маршових сходів спостерігало ще чимало. Джон подумки занотував, хто є, а кого немає. Деякі були на чергуванні, інші пішли спати, відстоявши чати. Однак багато хто не прийшов, щоб таким чином висловити своє несхвалення. Серед таких були Отел Ярвик і Бовен Марш. Септон Селадар ненадовго вийшов із септу, перебираючи в руках семигранний кристал, який висів у нього на шиї на довгому шнурку, та щойно почалися молитви, знову пішов до себе.

Мелісандра піднесла руки, й полум'я з канави стрибнуло їй на пальці, як великий червоний собака на кістку. Назустріч сніжинкам, які сипалися з неба, зметнувся вихор іскор.

— О Царю світла, дякуємо тобі,— співала вона до пожадливого полум'я.— Дякуємо за хороброго Станіса, короля нашого твоєю

милістю. Спрямуй його й оборони, Р'глоре. Захисти від зради лихих людей і дай йому силу знищити слуг темряви.

— Дай йому силу,— підхопили королева Селіза, її лицарі та фрейліни.— Дай йому мужність. Дай йому мудрість.

Аліс Карстарк узяла Джона під руку.

— Довго ще, лорде Сноу? Якщо мені судилося потонути в цих снігах, хочу померти заміжньою жінкою.

— Ще трохи, міледі,— запевнив її Джон.— Зовсім трохи.

— Дякуємо тобі за сонце, яке нас зігріває.— підспівувала королева.— Дякуємо тобі за зорі, які стережуть нас у пільмі ночі. Дякуємо тобі за домашні вогнища й за смолоскипи, які відганяють страшну пільму. Дякуємо тобі за наш піднесений дух і за полум'я у наших череслах і наших серцях.

— Нехай підійдуть ті,— нарешті промовила Мелісандра,— хто хоче поєднатися.

У світлі полум'я її тіль падала на Стіну, а рубін на шиї сявав на тлі білої шкіри.

— Міледі,— обернувся Джон до Аліс Карстарк.— Ви готові?

— Так. О так.

— Вам не страшно?

Дівчина усміхнулася, настільки нагадавши Джонові його меншу сестричку, що в нього стислося серце.

— Нехай бояться мене.

На її щоках танули сніжинки, але коси їй накрили мереживом, яке десь примудрився відшукати Шовк; сніг, що нападав на те мереживо, вінчав її голову, наче крижана корона. Щоки дівчини розчервонілися, а очі іскрилися.

— Володарка зими,— стиснув Джон її за руку.

Магнар тенійський чекав біля вогнища, вдягнений як до бою: в хутро, дублену шкіру га бронзову кольчугу-луску, з бронзовим мечем при боці. Через залисини на чолі він здавався старшим за свій вік, та коли він обернувся подивитися, як наближається наречена, Джон побачив у ньому хлопчика. Очі магнара були величезні, як два горіхи, — Джон не мав певності, що саме викликало такий побожний страх — вогонь, жриця чи дівчина. «Аліс і сама не відає, наскільки була права».

— Хто віддає цю жінку? — запитала Мелісандра.

— Я,— озвався Джон.— Ось іде Аліс із дому Карстарків, жінка доросла і розквітла, законнороджена і шляхетна.

Востаннє стиснувши Аліс за руку, Джон відступив, долучаючись до інших.

— Хто прийшов її узяти? — запитала Мелісандра.

— Я,— стукнув Сигорн себе у груди.— Магнар тенійський.

— Сигорне,— звернулася Мелісандра,— чи ділитимеш ти свій вогонь з Аліс, чи зігріватимеш її в ніч темну і повну жахить?

— Присягаюся,— запевнив магнар, і його обітниця білою хмаркою злетіла в повітря. На плечі йому нападав сніг. Вуха почервоніли.— Полум'ям червоного бога зігріватиму її до кінця її днів.

— Аліс, присягаєшся ділити свій вогонь із Сигорном і зігрівати його в ніч темну і повну жахить?

— Допоки в ньому вирує кров.

Дівочий плащ нареченої був з чорної вовни Нічної варти. На нього пришили променисте сонце Карстарків з такого самого білого хутра, як і облямівка.

Мелісандрині очі сяяли ясно, як рубін на шиї.

— То підійдіть до мене і станьте одним цілим.

Вона змахнула рукою, підкликаючи їх, і стіна полум'я, заревівши, зметнулася вгору, розпеченими жовтогарячими язиками ловлячи сніжинки. Аліс Карстарк узяла свого магнара за руку.

Рука в руці вони перестрибнули через вогнище.

— У вогонь пірнуло двоє людей,— промовила червона жінка, а вітер задер її шарлатні спідниці, й довелося їй притримати їх рукою. Мідне волосся танцювало в неї над плечима.— А випірнає одна. Що поєднав вогонь, нікому не вільно роз'єднувати.

— Що поєднав вогонь, нікому не вільно роз'єднувати,— луною підхопив почет королеви, і тенійці, і навіть декілька чорних братів.

«Крім королів і дядьків»,— подумав Джон.

Креган Карстарк з'явився за день після своєї небоги. З ним приїхало двоє озброєних вершників, мисливець і згряя собак, які йшли по сліду леді Аліс, як по сліду оленя. Джон Сноу перестрів їх на королівському гостинці, за півльє від Кротівки, поки вони не доїхали до Чорного замку, де змогли б заявити гостеправо або викликати його на переговори. Один з Карстаркових вояків випустив у Тая арбалетну стрілу й поплатився за це життям. Лишилося четверо плюс сам Креган.

На щастя, у замку дюжина крижаних камер. Місця достатньо для всіх.

Як і багато чого іншого, за Стіною не знають геральдики. Тенійці не мають фамільного герба, як це заведено в Сімох Королівствах, отож Джон сказав стюардам щось вигадати. Знається, вийшло добре. На шлюбному плащі, якого Сигорн застебнув на плечах леді Аліс, красувався бронзовий диск на полі білої вовни, оточений полум'ям, пошитим зі стрічок шарлатного шовку. Для тих, хто на такому розуміється, було очевидно, що це віддзеркалення сонця Карстарків, але герб достатньо відрізнявся, щоб стати гідним дому Тенів.

Магнар мало не зривав дівочий плащ із плечей Аліс, однак шлюбного плаща він застібав майже ніжно. Коли він нахилився поцілувати наречену в щоку, їхнє дихання змішалось. Полум'я знову заревіло. Почет королеви заспівав хвалебну пісню.

— Справа зроблена? — почувся шепіт Шовка.

— Зроблена,— мугикнув Маллі,— і це добре. Вони нарешті побралися, бо я вже геть замерз...— Маллі з головою загорнувся у свій вихідний вовняний плащ — такий новенький, що не встиг ще й поблякнути, але від вітру щоки його розчервонілися, зрівнявшись кольором з полум'яною чуприною.— Гоб приготував глінтвейн з корицею і гвоздиком. Хоч трохи зігріємося.

— Що таке гвоздика? — запитав Оуен Одоробало.

Сніг посипав густіше, і вогонь у канаві почав пригасати. Юрма розпорошувалася, люди почали розходитися — і рать королеви, і рать короля, і вільний народ однаково прагнули сховатися від холоду й вітру.

— Мілорд приєднається до нас на весільному бенкеті? — запитав Маллі у Джона Сноу.

— Незабаром,— озвався Джон. Сигорн може образитися, якщо він не з'явиться. «І, зрештою, цей шлюб — моїх рук справа».— Спочатку мені треба вирішити деякі питання.

Джон рушив до королеви Селізи, від нього не відставав Привид. Під чоботами рипів підмерзлий сніг. Дедалі більше часу йшло на те, щоб розчистити стежки від будівлі до будівлі, тож хлопці все частіше користувалися підземними переходами, які вони називали хробачими ходами.

— ...така чудова церемонія,— говорила королева.— Я відчувала на всіх нас вогненний погляд нашого Царя. Ох, ви не уявляєте, скільки разів я благала Станіса ще раз пройти шлюбний обряд, воістину поєднавшись тілом і душою з благословення Царя світла. Я певна, що народила б його світлості більше дітей, якби нас пов'язав вогонь.

«Щоб народити йому більше дітей, спочатку треба затягнути його в ліжку». Навіть на Стіні всі знали, що Станіс Баратеон уже багато років уникає своєї дружини. Можна тільки уявити, як його світлість відреагував на ідею провести ще одну шлюбну церемонію посеред війни.

— З ласки вашої світлості,— уклонився Джон,— бенкет уже накритий.

Королева підозріливо глянула на Привида, тоді підвела голову до Джона.

— Так, звісно. Леді Мелісандра знає дорогу.

— Я маю повернутися до свого полум'я, ваша світлосте,— промовила червона жриця.— Може, Р'глор покаже мені його світлість. Може, покаже велику перемогу.

— О,— вражено зронила королева.— Ну звісно... ми будемо молитися, щоб Цар послав видіння...

— Шовку, проведи її світлість на бенкет,— попросив Джон.

Тут наперед вийшов сер Малегорн.

— Я сам проведу її світлість на бенкет. Обійдемося без допомоги вашого... стюарда.

Те, як він затнувся на останньому слові, свідчило, що насправді він хотів сказати щось інше. «Хлопчик? Песик? Повійник?»

— Як зволите,— знову вклонився Джон.— Незабаром я до вас приєднаюся.

Сер Малегорн підставив руку, й королева Селіза холодно зіперлася на неї. Другу руку вона поклала доньці на плечі. Під бренькіт бубонців на шапці блазня, вони рушили через двір, і за ними потяглися королівські каченята.

— На дні морському тритони їдять суп з морської зірки, а прислуговують їм краби,— дорогою оголосив Картатий.— Знаю, знаю, о-о-о!

Мелісандра потемніла з обличчя.

— Це створіння небезпечне. Чимало разів бачила я його у полум'ї. Іноді він оточений черепами, а його вуста червоні від крові.

«Дивина, що ви досі не спалили бідолаху». Досить шепнути слівце на вухо королеві — і Картатий піде на поживу вогню.

— Ви бачите у полум'ї блазнів, однак ані натяку на Станіса?

— Коли я починаю його шукати, то бачу тільки сніг.

«Знову та сама відповідь, з якої мені жодної користі». Клайдас відіслав у Пуццанський Насип крука, щоб попередити його світлість про зраду Арнольфа Карстарка, але Джон не знав, чи встиг птах долетіти вчасно. Браавоський банкір теж поїхав на пошуки Станіса в супроводі провідників, яких надав йому Джон, та коли з одного боку війна, а з другого віхола, диво буде, якщо він його знайде.

— А ви б дізналися, якби король загинув? — запитав Джон у червоної жриці.

— Він не загинув. Станіс — обранець Царя світла, його призначення — очолити боротьбу проти п'тьми. Я бачила це в полум'ї, читала про це в стародавньому пророцтві. Коли закривавиться червона зірка і збереться темрява, відродиться Азор Агай серед диму й солі, щоб з каменю збудити драконів. Драконстон — це місце диму й солі.

Джон це все вже чув.

— Станіс Баратеон був лордом Драконстону, але він там не народився. Він народився у Штормокраї, як і його брати,— нахмурився він.— А як там Манс? Що вам показує полум'я?

— Боюся, все те саме. Тільки сніг.

Сніг. Джон знав, що на південь звідси триває сильний снігопад. Кажуть, буквально за два дні їзди від Стіни королівський гостинець повністю замело — не проїхати. «Мелісандра теж це знає». А на схід, у Тюленячій затоці, лютує шторм. Коли востаннє були звістки зі Східної-варти-на-морі, різномастий флот, який там вдалося зібрати, так досі й не відплив через хвилювання на морі.

— Ви бачите попіл, який затягує у комин.

— Я бачу черепи. І вас. Бачу ваше обличчя щоразу, коли зазираю в полум'я. Небезпека, про яку я вас попереджала, вже дуже близько.

— Кинджали в темряві. Пробачте мої сумніви, міледі. «Сіра дівчинка на загнаному коні втікає від нав'язаного їй шлюбу»,— ось як ви казали.

— Так і сталося.

— Сталося не так. Аліс не Арія.

— Видіння було правильне. Це я неправильно його витлумачила. Я така сама смертна, як і ви, Джоне Сноу. Всі смертні помиляються.

— Навіть лорди-командувачі.

Манс Рейдер зі своїми списосудженими так і не повернувся, і Джон не міг не питати себе, чи не збрехала йому червона жінка з певним наміром. «Може, вона веде власну гру?»

— Вам не завадить тримати свого вовка ближче до себе.

— Привид рідко бігає далеко,— сказав Джон. Деривовк, почувши своє ім'я, підвів голову. Джон почував його за вухами.— А тепер препрошую. Привиде, за мною.

Вирізані в Стіні й зачинені важкими дерев'яними дверима, крижані камери були одна менша за іншу. В найбільших можна було ходити, в середніх доводилося сидіти, а в найменших було занадто тісно навіть для цього.

Головному своєму ув'язненому Джон віддав найбільшу камеру, достатньо хутра, щоб він не замерз, і бурдюк вина. Вартові не зразу змогли відчинити двері, бо в замок понабивалося снігу. Іржаві завіси застогнали, як прокляті душі, коли нарешті Вік Вістря з силою смикнув двері, зробивши достатній отвір, щоб Джон прослизнув усередину. У ніздрі вдарив слабкий запах лайна — Джон очікував гіршого. На такому холоді навіть лайно зразу замерзає. На крижаних стінах камери Джон побачив своє розмите відображення.

У кутку камери гора хутра була мало не заввишки з людину.

— Карстарку,— промовив Джон Сноу.— Прокидайтеся.

Хутро заворушилося. Деякі зі шкур змерзлися між собою, й коли вони ворухнулися, блиснула паморозь, якою вони вкрилися. З'явилася рука, потім обличчя — каштанове волосся з сивиною, сплутане й розкуйовджене, два люті ока, ніс, рот, борода. На вусах в'язня замерзли шмарклі.

— Сноу,— видихнув Карстарк, і тепла пара від його дихання піднялася в повітря, затуманивши кригу позаду нього,— Ти не маєш права мене утримувати. Закони гостинності...

— Ви не гість. Ви приїхали на Стіну без мого дозволу, щоб забрати свою племінницю проти її волі. Леді Аліс ми зустріли хлібом і сіллю. Вона — гостя. А ви — в'язень.

Він якусь мить помовчав, щоб його слова добре вкарбувалися, а потім провадив:

— Ваша небога сьогодні побралася.

Креган Карстарк вищирив зуби.

— Аліс була обіцяна мені,— сказав він. Хоча йому було вже за п'ятдесят, у крижану камеру він заходив сильним чоловіком. Холод забрав у нього всю силу, залишивши його задерев'янілим і слабким.— Мій лорд-батько...

— Ваш батько — каштелян, а не лорд. А каштелян не має права укладати шлюбні угоди.

— Мій батько Арнольф — лорд Картверді.

— За всіма відомими мені законами по лінії наступництва син іде перед дядьком.

Креган зіп'явся на ноги й відіпхнув хутра, які примерзли йому до гомілок.

— Гаріон мертвий.

«Або скоро помре».

— Донька також іде перед дядьком. Якщо брат леді Аліс мертвий, Картвердъ належить їй. А вона віддала свою руку Сигорну, магнаруві тенійському.

— Дикуну. Брудному вбивці-дикуну,— Креган стиснув кулаки. Рукавички в нього були шкіряні, підбиті хутром, як і плащ, який звисав з широких плечей, пом'ятий і задубілий. На чорному сюрко було вишите біле променисте сонце дому Карстарків.— Я тебе наскрізь бачу, Сноу. Ти напіввовк-напівдикун, незаконний вилупок зрадника й повії. Такий, як ти, вкладає високородну леді в ліжко смердючого дикуна. А ти з неї перший зняв пробу? — розреготався він.— Хочеш мене вбити — вбий, станеш проклятим кривногубцем. Старк і Карстарк — однієї крові.

— Моє прізвище Сноу.

— *Байстрюк.*

— Винен, визнаю.

— Нехай тільки цей магнар припхається у Картвердъ. Ми йому голову відрубасмо і вкинемо у виходок, щоб сцяти йому в рота.

— Сигорн очолює двісті тенійців,— зазначив Джон,— і леді Аліс упевнена, що Картвердъ відчинить перед нею браму. Двоє ваших людей уже присяглися служити їй і підтвердили все, що вона розповіла

нам стосовно планів, які готував ваш батько разом з Ремсі Сноу. Кажуть, у вас у Картверді залишилися близькі родичі. Одне ваше слово може врятувати їм життя. Здайте замок. Леді Аліс дарує прощення всім жінкам, які її зрадили, а чоловікам дозволить убраться в чорне.

Креган похитав головою. В його сплутаному волоссі понамерзало криги, яка тихо цокала, коли він ворушився.

— Ніколи,— сказав він.— Ніколи, ніколи, ніколи.

«Слід було б мені піднести його голову леді Аліс і магнару як весільний дарунок»,— подумав Джон, але так він не ризикуватиме. Нічна варта не бере участі у війнах королівства; багато хто скаже, що Джон і так уже надав забагато допомоги Станісові. «Відрубую цьому йолопу голову — і почнуть говорити, що я вбиваю північан, аби віддати їхні землі дикунам. Звільню його — і він усе зробить, щоб зіпсувати мої плани на леді Аліс і магнара». Цікаво, думав Джон, а як вчинив би батько? А як повівся б дядько? Але Едгард Старк мертвий, а Бенджен Старк зник безвісти у крижаній глушині за Стіною. «Нічого ти не знаєш, Джоне Сноу».

— Ніколи — це довгенько,— сказав Джон.— Можливо, ви зміните свою думку завтра... або за рік. Однак рано чи пізно на Стіну повернеться король Станіс. І тоді він вас стратить... якщо ви, бува, не вберетеся в чорне. Коли чоловік вдягає чорний плащ, йому прощаються всі злочини...— («Навіть такому, як ви»).— А тепер перепрошую. Мені ще на весільний бенкет іти.

Після кусючого холоду крижаних камер у людному підвалі було так жарко, що Джон почав задихатися з тої самої миті, як спустився сходами. У повітрі пахло димом, смажениною і глінтвейном. Коли лорд-командувач зайняв місце на помості, Аксель Флорент саме виголошував тост.

— За короля Станіса і його дружину, королеву Селізу, світло Півночі! — горлав сер Аксель.— За Р'глора, Царя світла, най оборонить він нас усіх! Один край, один бог, один король!

— Один край, один бог, один король! — луною підхопив почет королеви.

Джон випив з усіма. Чи щаслива буде в шлюбі Аліс Карстарк, він не міг передбачити, однак бодай сьогоднішній вечір можна вважати святковим.

Стюарди почали виносити першу страву — цибулеву юшку зі шматочками козятини й моркви. Не зовсім королівське частування, але ситне і смачне, і гріє живіт. Оуен Одоробало загравав на скрипці, декілька вільних людей долучилося до нього з волинками і барабанами. «На цих самих волинках і барабанах вони грали перед Мансовою атакою на Стіну». Зараз, здавалося, вони звучать мелодійніше. До юшки подали буханці грубого чорного хліба, ще теплого, просто з печі. На столах столи сіль і масло. Побачивши його, Джон спохмурнів. Солі запас достатній, запевнив його Бовен Марш, а от масло закінчиться ще до кінця місяця.

Старого Флінта й Норі всадовили на почесних місцях біля самого помосту. Обидва були вже застарі, щоб іти у похід разом зі Станісом, тож натомість послали своїх синів і онуків, Але в Чорний замок на весілля вони приїхали одразу. Обоє привезли з собою ще й по годувальниці. Норі привіз сорокарічну жінку з такими величезними грудьми, яких Джон у житті не бачив. Флінт привіз чотирнадцятирічну дівчину, пласку як хлопчик, але молока їй не бракувало. З ними двома малюк, якого Вал прозвала чудовиськом, розквітав.

Джон був їм за це вдячний... однак він і на мить не повірив, що двоє старих сивих воїнів спустилося зі своїх гір тільки для цього. Всі вони привезли з собою вояків: Старий Флінт — п'ятьох, Норі — дванадцятьох, вбраних у пошарпані шкури й дублену шкіру в заклепках, страшних, як лице зими. В одних були довжелезні бороди, в інших — шрами, а в деяких і те, і те; усі вони шанували давніх богів Півночі — тих самих богів, яким молиться і вільний народ за Стіною. Але ось вони сидять і п'ють за шлюб, освячений дивним заморським червоним богом.

«Це краще, ніж якби вони відмовилися пити». Ні Флінт, ні Норі не перевертали кубків, щоб вилити вино на підлогу. Це теж спосіб висловити свою згоду. «А може, просто не люблять марнувати добре південне вино. У своїх скелястих горах вони його куштують нечасто».

Між стравами сер Аксель Флорент повів королеву Селізу танцювати. Приєдналися й інші — спершу королівські лицарі з фрейлінами. Сер Брас повів до першого танцю королівну Ширін, а потім потанцював з її матір'ю. Сер Нарберт по черзі танцював з усіма фрейлінами королеви Селізи.

Чоловіків у почті королеви було втричі більше, ніж жінок, отож довелося танцювати навіть найскромнішим служницям. Після кількох пісень і дехто з чорних братів пригадав навички, набуті при дворах і в замках їхньої юності, коли гріхи ще не ув'язнили їх на Стіні, й також вийшов танцювати. Старий шахрай Ульмер з королівського лісу довів, що танцює не гірше, ніж стріляє з лука, а під час танців, безсумнівно, розважав своїх партнерок байками про братство королівського лісу — про свої пригоди з Саймоном Тойном і Барилкуватим Беном і про те, як Венда Біла Олениця ставила своє тавро на дупах високородних бранців. Шовк був сама увічливість — він по черзі танцював з трьома служницями, але навіть не думав наблизитися до високородних леді. Джон вирішив, що це мудро. Йому не подобалися погляди, які кидав на стюарда дехто з королівських лицарів, особливо сер Патрек з Королівської Гори. «Оцей залюбки пролив би трохи крові,— подумав він.— Так і шукає приводу».

Коли Оуен Одоробало почав танцювати з блазнем Картатим, полетів сміх, луною відбиваючись від склепінчастої стелі. Леді Аліс усміхнулася.

— Би тут, у Чорному замку, часто танцюєте?

— Щоразу як у нас весілля, міледі.

— Знаєте, а потанцюйте зі мною. Виявіть увічливість. Ви же зі мною леда танцювали.

— Леда? — піддражнив Джон.

— Коли ми були дітьми,— відламала вона шматочок хліба й кинула в нього.— Ви й самі це добре знаєте.

— Міледі має танцювати з чоловіком.

— Боюся, магнар не танцює. Якщо не хочете зі мною танцювати, бодай налейте мені глінтвейну.

— Як накажете,— Джон жестом попросив принести карафу.

— Отож,— сказала Аліс, поки Джон наливав,— тепер я — заміжня жінка. У мене є чоловік-дикун зі своєю власною маленькою армією дикунів.

— Вони себе називають вільним народом. Принаймні більшість із них. Тенійці — окремий народ. Дуже давній,— сказав Джон. Йому про це розповідала Ігритта. «Нічого ти не знаєш, Джоне Сноу».— Вони родом з таємної долини на північному краю Льодоіклів, оточеної

високими вершинами, і тисячі років вони торгували більше з велетами, ніж з людьми. Тому вони трохи інші.

— Інші,— сказала вона,— однак усе одно більше схожі на нас.

— Авжеж, міледі. У тенійців є і правителі, і право...— («І вони уміють прихилити коліно»)— Вони добувають олово і мідь для виготовлення бронзи, зброю і лати вони кують самі, а не крадуть. Це гордий і сміливий народ. Мансові Рейдеру довелося тричі перемогти колишнього магнара, перш ніж Стир прийняв його як короля-за-Стіною.

— А нині вони тут, з нашого боку Стіни. Їх вигнали з їхніх гірських укріплень і загнали в мою спальню,— вона криво посміхнулася.— Але я сама винна. Казав мені лорд-батько, що я маю причарувати вашого брата Роба, однак мені було всього шість років і я ще не вміла.

«Так, але нині тобі майже шістнадцять, і будемо сподіватися, що ти зможеш причарувати свого новоспеченого чоловіка».

— Міледі, як у Картверді з запасами харчів?

— Не дуже добре,— зітхнула Аліс.— Батько забрав за південь стільки чоловіків, що збирати врожай залишилися самі жінки й маленькі хлопчики. Ну, і ще старі й каліки, які не могли піти воювати. Врожай або так і пожух у полях, або його збило в землю осінніми дощами. А тепер уже і сніг випав. Зима буде важка. Мало хто з літніх людей її переживе, й багато дітлахів також повмирає.

Знайома пісня для північан.

— Бабуся мого батька по материнській лінії була з гірських Флінтів,— мовив Джон до Аліс.— Вони себе кличуть першими Флінтами. Кажуть, усі інші Флінти — нащадки молодших синів, яким довелося спуститися з гір у пошуках їжі, землі й жінок. У горах завжди жилося нелегко. Коли випадає сніг і закінчуються харчі, молодим доводиться переїздити у зимові поселення або йти на службу в який-небудь замок. А старі збираються з силами й оголошують, що йдуть на полювання. Декого з них знаходять навесні. Але здебільшого їх більше ніхто ніколи не бачить.

— У Картверді все майже так само.

Джон не здивувався.

— Коли у вас почнуть танути запаси, міледі, пам'ятайте нас. Відішліть своїх старих на Стіну, нехай вони дадуть обітницю. Тут вони

принаймні не замерзнуть самотою у снігу, зігріті лише спогадами. Присилайте і хлопчиків, якщо маєте.

— Як скажете,— торкнулася вона його руки.— Картвердзь пам'ятає.

Почали ділити лося. Пахло смачніше, ніж очікував Джон. Він звелів передати порцію Шкіряку в Гардинову вежу разом з трьома великими тарелями смажених овочів для Вун-Вуна, а потім і сам з'їв чималий шмат м'яса. «Трипалій Гоб не підвів»,— подумав Джон, який трохи хвилювався з цього приводу. Два дні тому Гоб прийшов до нього, нарікаючи, що він приєднався до Нічної варти, аби дикунів убивати, а не готувати для них. «І крім того, я ні на яких весільних бенкетах у житті не куховарив, м'лорде. Чорні брати жінок собі не беруть. У клятій обітниці так і говориться, присягаюся».

Джон саме запивав смаженину глінтвейном, коли біля нього з'явився Клайдас.

— Птах,— пояснив він, вкладаючи пергамент Джонові в руку. Записка була запечатана кружальцем чорного воску. «Східна варта»,— зрозумів Джон, ще навіть не зламавши печатки. Листа написав мейстер Гармун: Котер Пайк не вміє ні читати, ні писати. Але слова були Пайкові, записані так, як він сказав: прямо й чітко.

Сьогодні море заспокоїлося. З ранковим припливом на Крутодім вирушило одинадцять кораблів. Три браавоські, чотири лісянські, чотири наші. Два лісянські судна ледве тримаються на воді. Потопимо більше дикунів, ніж урятуємо. Але як накажете. На борту двадцять круків і мейстер Гармун. Надсилатиме рапорти. Я на «Кігті», мій заступник Халамидник — на «Чорному птасі», у Східній варті лишився за старшого сер Глендон.

— Чорні слова на чорних крилах? — запитала Аліс Карстарк.

— Навпаки, міледі. Ми давно чекали цих новин.

«Хоча останнє речення мене непокоїть». Глендон Г'юет — чоловік загартований і сильний, саме такого й можна залишити командувати за відсутності Котера Пайка. Однак він — друг Алісера Торна, якщо в того взагалі є друзі, і, можна сказати, приятель Джаноса

Слінта, хоч і не дуже близький. Джон і досі пам'ятає, як Г'юет витягнув його з ліжка й зацідив йому чоботом під ребра. «Його б я точно не обрав». Згорнувши пергамент, він заткнув його за пояс.

Далі подали рибну страву, та поки щуку знімали з кісток, леді Аліс витягнула магнара танцювати. З того, як Сигорн рухався, було очевидно, що він у житті не танцював, але він уже випив стільки глінтвейну, що це не мало значення.

— Північна панна і дикунський воїн, поєднані Царем світла,— опустився сер Аксель Флорент на порожнє місце леді Аліс.— Її світлість схвалює. Я завжди біля неї, мілорде, я знаю всі її помисли. Король Станіс також схвалить.

«Якщо Руз Болтон ще не нахромив його голову на спис».

— Але з цим, на жаль, згодні не всі,— провадив сер Аксель; його борода на обвислому підборідді нагадувала облізлу щітку, а з вух і ніздрів стирчало жорстке волосся.— Сер Патрек вважає, що став би для леді Аліс кращою парою. Він, коли пішов на північ, втратив усі свої землі.

— У цій залі є чимало людей, які втратили набагато більше,— сказав Джон,— а ще більше таких, хто життя віддав на службу королівству. Серові Патреку ще пощастило.

— Король, якби був тут,— усміхнувся Аксель Флорент,— мабуть, сказав би так само. Але ж віддані лицарі його світлості заслуговують на певну винагороду, правда? Вони пішли з ним у таку далечінь, багато від чого відмовившись. І нам потрібно прив'язати дикунів до короля і королівства. Сьогоднішній шлюб — гарний перший крок, але я знаю, що королеву би потішив би ще й шлюб дикунської королівни.

Джон зітхнув. Він уже втомився пояснювати, що Вал — ніяка не королівна. Хай скільки він це всім повторював, здавалося, його ніхто не слухає.

— А вам у наполегливості не відмовиш, пане Акселю.

— Ви мені докоряєте, мілорде? Такий трофей ще пошукати. Пишна дівчина, я чув, мила з обличчя. Гарні стегна, гарні груди — все, щоб народжувати дітей.

— І хто буде батьком? Сер Патрек? Ви?

— А хто може бути кращий за мене? Ми, Флоренти, маємо в жилах королівську кров давніх Гарденерів. Церемонію могла би провести леді Мелісандра, як для леді Аліс і магнара.

— Усе є, тільки нареченої бракує.

— Це легко виправити,— посміхнувся Флорент так фальшиво, що боляче було дивитися.— Де вона, лорде Сноу? Ви переселили її в якийсь інший свій замок? У Сіроварту або Тіняву вежу? У Блудний Курган разом з іншими дівками? — він нахилився ближче.— Дехто каже, що ви її ховаєте для власних розваг. Мені це байдуже, якщо вона не в тяжі. Я їй зроблю своїх дітей. Якщо ви її вже об'їздили, що ж... ми всі — люди світські, правда?

З Джона було досить.

— Пане Акселю, якщо ви і справді правиця королеви, я не заздрю її світлості.

Обличчя Флорента почервоніло від злості.

— То це правда. Ви хочете залишити її собі, я бачу. Байстриук воліє отримати батьків престол.

«Байстриук відмовився від батькового престолу. Якби байстриук хотів Вал, йому було б досить її попросити».

— Даруйте, сер,— сказав Джон.— Мушу подихати свіжим повітрям.

«Тут смердить». Рантом він несамохіть обернув голову.

— Ріжок.

Інші теж це почули. Миттю стихли і музика, і сміх. Танцюристи закам'яніли, дослухаючись. Навіть Привид нашорошив вуха.

— Ви це чули? — запитала королева Селіза у своїх лицарів.

— Це бойовий ріжок, ваша світлосте,— сказав сер Нарберт.

Рука королеви, затремтівши, метнулася до горла.

— Нас атакують?

— Ні, ваша світлосте,— озвався Ульмер з королівського лісу.— Це сурмлять чатові на Стіні.

«Один сигнал,— подумав Джон.— Повертаються розвідники».

А потім знову почулася сурма. Здавалося, звук заповнив приміщення.

— Два сигнали,— сказав Маллі.

Чорні брати, північани, вільний народ, тенійці, почет королеви — всі затихли, дослухаючись. Минуло п'ять секунд. Десять. Двадцять. А тоді Оуен Одоробало захихотів, а Джон Сноу видихнув затамоване повітря.

— Два сигнали,— оголосив він.— Дикуни.

Вал.

Нарешті прийшов Тормунд Велетозгуб.

Данерис

У залі дзвеніло від юнкайського сміху, юнкайських співів, юнкайських молитов. Танцюристи танцювали; музики награвали чудернацькі мелодії за допомогою дзвіночків, пищиків і міхурів; співці співали старовинні любовні пісні незрозумілою мовою Старого Гіса. Вино лилося рікою, і не ріденьке бліде пійло Невільничої бухти, а насичені солодкі вина з Арбору і сновійне вино з Карта, присмачене дивними прянощами. Юнкайці прийшли на запрошення короля Гіздара, щоб підписати мир і засвідчити відродження уславлених мірінських бійцівських кубел. Для цієї гостини шляхетний чоловік Данерис Таргарієн відчинив Велику піраміду.

«Ненавиджу,— думала Дані.— Як могло статися, що я п'ю і сміюся з людьми, з яких радо б злупила шкіру?»

подавали дюжину різновидів м'яса й риби: верблюжатину, крокодила, співочого кальмара, глазурованих качок і гусінь, а для тих, хто не любить екзотики, були козятина, свинина і конина. І собачатина. Жоден пекарський бенкет не обходився без собачатини. Гіздарові кухарі приготували чотири різні страви з собачатини. «Гіскарці їдять усе, що плаває, літає або повзає, окрім людей і драконів,— попередив Даарію,— і я можу закластися, що з'їли б і дракона, якби випав бодай найменший шанс». Але одним м'ясом не обійдешся, тому до нього подавали фрукти, злаки й овочі. В повітрі літали аромати шафрану, кориці, гвоздики, перцю й інших дорогих прянощів.

Дані майже нічого й не торкалася. «Це ж мир,— казала вона собі.— Саме цього я хотіла, саме на це працювала, саме тому вийшла за Гіздара. То чому в мене таке відчуття, наче це — поразка?»

— Вже недовго, кохана,— запевнив її Гіздар.— Скоро юнкайці заберуться, а з ними і їхні союзники, і найманці. Ми отримаємо все,

що хотіли. Мир, харч, торгівлю. Наш порт знову розблокований, кораблям дозволено заходити й виходити.

— *Дозволено, так,*— озвалася Дані,— але їхні бойові кораблі залишаються тут. Вони можуть стиснути пальці у нас на горлі, коли схочуть. *Вони влаштували невільничий базар буквально у мене під мурами!*

— *За мурами, люба королево.* Це була одна з умов мирної угоди: юнкайцям дозволено безперешкодно торгувати рабами, як раніше.

— *У своєму місті.* А не в мене на очах,— сказала Дані. Мудре панство поставило загороди для рабів і влаштувало торжище на південь від Сісагазадана, де широка брунатна ріка впадає в Невільничу бухту.— Вони сміються мені в обличчя, влаштовують цілу виставу з того, що я безсила їх зупинити.

— *Хизуються і хваляться,*— підтвердив її шляхетний чоловік.— Це вистава, як ти й кажеш. Але нехай потішаються своїм балаганом. Коли вони заберуться, ми на тому торжищі влаштуємо фруктовий базар.

— Коли вони заберуться,— повторила Дані.— А коли вони заберуться? За Скагазадаяом бачили вершників. Це дотрацькі розвідники, каже Рахаро, а за ними йде халасар. У них будуть бранці. Чоловіки, жінки, діти — дарунки для работоргівців,— сказала вона. Дотраки не продають і не купують, але і самі роблять, і отримують дарунки.— Саме тому юнкайці й улаштували тут базар. Вони звідси підуть з тисячами нових рабів.

— Але зрештою підуть,— знизав плечима Гіздар.— Ось що важливо, кохана. Юнкай торгуватиме рабами, а Мірін — ні, ось яка була домовленість. Потерпи ще трішки, і все закінчиться.

Отож Данерис тихо сиділа на бенкеті, огорнена червоногарячим токарром і чорними думками, розмовляла, лише коли до неї заговорять, міркуючи про людей, яких продають і купують під мурами її міста просто зараз, коли зона сама сидить на бенкеті. Нехай її шляхетний чоловік виголошує промови і сміється з недолугих юнкайських жартів. Це право короля і його обов'язок.

Переважно розмови точилися про суперників, які завтра зустрінуться у двобоях. Барсена Чорнокоса битиметься з вепром: його ікла проти її кинджала. Збиралися битися і Храз, і Плямистий Кіт А у фінальних поєдинках Гогор Гігант зчепиться з Белакво Костоламом.

До заходу сонця один з них помре. «Нема такої королеви, щоб не забруднила рук»,— сказала собі Дані. Їй пригадалися Дорея, Кваро, Іроя... маленька дівчинка на ім'я Газея, якої вона не знала особисто. «Краще нехай кількоро загинуть у бійцівському кублі, ніж тисячі під брамою. Це ціна миру, і я охоче її сплачую. Якщо озирнуся — пропаду».

Юнкайський головнокомандувач Юрхаз зо Юнзак вигляд мав такий древній, наче застав ще Ейгона Завойовника: зігнутий, зморщений, беззубий, а до столу його несло двоє дужих рабів. Інші юнкайські пани також не вражали. Один був опецькуватий, хоча солдати, які прийшли з ним, були химерно високі та худі. Другий виявився молодим, струнким і жвавим, але таким п'янючим, що Дані не могла ані слова розібрати з його балаканини. «Як мене могли спрямувати на цю стежку отакі створіння?»

Перекупні мечі — то інша справа. Всі чотири загони, які служили Юнкаю, прислали своїх командирів. Звіяних вітром представляв пентоський шляхтич на прізвисько Пошарпаний Правитель, а довгописів — Джило Реган, який більше нагадував шевця, ніж солдата, і розмовляв пошепки. Кривавобородий з котячого загону галасував за десятьох. Здоровань з лапатою бородою і нестримною жагою до вина й жінок, він громовито горлопанив, відригував, пердів і щипав кожну служницю, яка підходила занадто близько. Час до часу він тягнув яку-небудь з них на коліна, лапав за груди і пестив між ніг.

Середні сини також були представлені. «Якби тут був Дааріо, бенкет би закінчився кров'ю». Жодні обіцянки миру не переконали б її капітана дозволити Брунатовому Бену Пламу увійти в Мірін — і вийти живим. Дані присягнулася, що сімом послам і командувачам нічого не загрожує, але юнкайцям цього було недосить. Вони хотіли про всяк випадок отримати заручників. Щоб урівноважити трьох юнкайських шляхтян і чотирьох капітанів перекупних мечів, Мірін відіслав у облоговий табір сімох своїх людей: Гіздарову сестру, двох його кузенів, Даниного кровного вершника Джого, адмірала Гролео, капітана незаплямованих Геро і Дааріо Нагариса.

«Дівчаток залишаю тобі,— сказав капітан, вручаючи Дані свій пояс і двох позолочених розпусниць.— Збережи їх, кохана. Ми ж не хочемо, щоб вони влаштували криваві пустощі серед юнкайців».

Гирявого теж не було. Після коронації Гіздар у першу чергу змістив його з командування бронзовими бестіями, замінивши власним родичем, огрядним і одутлим Маргазом зо Лораком. «І це на краще. Зелена грація каже, між Лораком і Кандаком — кровна ворожнеча, і Гирявий ніколи не приховував свого презирства до мого лорда-чоловіка. А Дааріо...»

Після весілля Дааріо зовсім розперезався. Мир його не влаштовував, Данине весілля тим паче, а ще його розлютило те, як його обдурили дорняни. Коли княжич Квентин повідомив, що інші вестеросці переметнулися до штормокруків за наказом Пошарпаного Правителя, лише втручання Сірого Черв'яка з незаплямованими завадило Дааріо їх усіх повбивати. Облудні «дезертири» опинилися в ув'язненні в глибинах піраміди... але гнів Дааріо не вщух.

«У заручниках йому безпечніше. Мій капітан не створений для миру». Дані не могла ризикувати: Дааріо здатен зарізати Брунатного Бена Плама, перед цілим двором почати глузувати з Гіздара і провокувати юнкайців, або іншим чином розладнувати мир, заради якого Дані стільки пожертвувала. Дааріо — уособлення війни і веремії. Більше не можна пускати його ні в своє ліжко, ні в своє серце, ні в себе. Якщо він її не зрадить, то підкорить. А Дані не знала, чого боїться більше.

Коли закінчилося обжирання й недоїдені страви прибрали (щоб, за наполяганням королеви, роздати бідним, які зібралися під пірамідою), високі скляні келихи наповнили пряним лікером з Карта, темним як бурштин. І почалися розваги.

Гурт юнкайських скопців, який належав Юрхазу зо Юнзаку, заспівав пісень древньою мовою Старої Імперії — голоси були високі, солодкі й неймовірно чисті.

— Чула ти коли-небудь такий спів, кохана? — запитав Гіздар.— У них божественні голоси, правда?

— Так,— відповіла Дані,— от тільки я не впевнена, чи не воліли б вони радше зберегти земні свої принади.

Виступали тільки раби. Це теж було частиною мирної угоди: рабовласники повинні мати право приводити своїх невільників у Мірін не боячись, що їх там звільнять. У відповідь юнкайці пообіцяли поважати права і свободи колишніх рабів, яких звільнила Дані. Це

чесна угода, сказав Гіздар, але від неї у королеви залишився гидкий присмак. Дані випила ще кубок вина, щоб змити цей присмак з рота.

— Якщо схочеш, юнкайці залюбки віддадуть нам оцих співців, навіть не сумніваюся,— сказав її шляхетний чоловік.— Дарунок, щоб скріпити мир, прикраса для нашого двору.

«Віддадуть нам цих скопців,— подумала Дані,— а повернувшись додому, оскоплять собі ще. На світі повно хлопчиків».

Акробати, які виступали наступними, теж не зворушили Дані, навіть коли збудували дев'ятиповерхову піраміду з тіл, поставивши на верхівку голу дівчину. «Цікаво, подумала Дані,— це має уособлювати мою піраміду? А дівчина на верхівці — то я?»

Потім її лорд-чоловік повів своїх гостей на нижню терасу, щоб мешканці Жовтого міста змогли помилуватися на нічний Мірін. З винними кубками в руках, юнкайці невеличкими гуртами гуляли у садку, під лимонними деревами і серед квітів, які розквітають поночі, а Дані опинилася віч-на-віч з Брунатним Беном Пламом.

— Ваша вельможносте,— низько вклонився він.— Ви чарівна. Власне, як завжди. Серед юнкайців таких вродливих не буває. Хотів принести вам весільний дарунок, але ставки виявилися зависокими для старого Брунатного Бена.

— Не хочу я подарунків од вас.

— Цей би, може, й захотіли. Голову давнього ворога.

— Вашу? — солодко промовила Дані.— Ви мене зрадили.

— Дозвольте заперечити, що це ви занадто вже різко висловилися, — Брунатний Бен пошкріб свої сиві — майже білі — бакенбарди.— Ми перебігли на бік переможця, оце й усе. Так само, як і раніше. І це не я вирішував. Так вирішили хлопці.

— То це мене зрадили *вони*, ось що ви хочете сказати? І чому ж? Чи я чимось образила середніх синів? Чи я вам недоплатила?

— Аж ніяк,— сказав Брунатний Бен,— але справа не завжди у платні, ваша високоможносте. Це я збагнув ще давним-давно, у своєму першому бою. На ранок після битви я шукав серед полеглих, чим поживитися, розумієте. І натрапив на тіло, якому сокирник відрубав руку по саме плече. Він весь був у засохлій крові, його обсіли мухи,— може, саме тому до мене його ніхто не чіпав,— але я побачив, що він одягнений у дуже пристойну шкірянку в заклепках. Я вирішив, що вона буде саме на мене, отож розігнав мух і зрізав її з нього. Але клята

шкірянка була якась надто вже важка. Під підкладкою, виявилось, був зашитий цілий статок. *Золотом*, ваша вельможносте, милим жовтим золотом. Там було достатньо, щоб до кінця життя розкошувати. Але що воно йому дало? Він, з усіма цими грошима, лежав у крові й багнюці з відтятою до біса рукою. Гарний урок, правда? Срібло — це добре, а золото — ще краще, та мертвий ти вартий не більше за лайно, яке з тебе вивалюється перед смертю. Я вам якось сказав: перекупні мечі бувають старі, бувають хоробрі, але ви не знайдете старих хоробрих перекупних мечів. Мої хлопці просто не хотіли помирати, ось і все, і коли я їм сказав, що ви не випустите драконів проти юнкайців, ну...

«Ви зміркували, що мене вже переможено,— подумала Дані,— і, здається, не помилилися». На цьому вона могла закінчити розмову, але їй стало цікаво.

— Ви сказали — достатньо золота, щоб до кінця життя розкошувати. І що ж ви зробили з усім цим багатством?

Брунатний Бен розсміявся.

— Я був дурним хлопчиськом, отож розповів хлопцеві, якого вважав своїм другом, а він розповів сержантові, і мої побратими звільнили мене від цього тягара. Сержант сказав, що я занадто молодий, що я просто розтринькаю гроші на повій і всяке таке. Але дозволив мені лишити собі шкірянку,— сплюнув він.— Не довіряйте перекупним мечам, міледі.

— Це я вже затирила. Одного дня я обов'язково віддячу вам за урок.

— Не варто,— примружив очі Брунатний Бен.— Знаю я, про яку віддяку йдеться.

Знову вклонившись, він відійшов.

Дані обернулася поглянути на місто. За мурами, ближче до моря, струнками рядами стояли юнкайські намети, захищені ровами, які викопали їхні раби. Два залізні легіони Старого Гіса, навчені й озброєні так само, як незаплямовані, стояли табором на півночі, на тому боці річки. Ще два гіскарські легіони розташувалися на сході, відрізаючи дорогу на перевал Хизай. Конов'язі й польові кухні вільнонайманців містилися на півдні. Удень тонкі цівки диму здіймалися в небо, як сірі обшарпані стрічки. Уночі вдалині було видно вогнища. А біля самої бухти розташувався отой огидний невірничий

базар, який відкрили в Дані під самими дверима. Глянувши на нього, вона ще більше розлютилася.

— Пане Баристане! — неголосно покликкала вона.

— Ваша світлосте,— миттю з'явився перед нею білий лицар.

— Багато ви почули?

— Достатньо. Він мав рацію. Ніколи не довіряйте перекупним мечам.

«І королевам»,— подумала Дані.

— Серед середніх синів знайдеться людина, яку можна переконати... усунути... Брунатного Бена?

— Як Дааріо Нагарис колись усунув інших капітанів штормокруків? — літньому лицареві явно було незатишно.— Можливо. Звідки мені знати, ваша світлосте!

«Ну звісно,— подумала Дані,— ви надто чесний і благородний».

— Якщо ні, то в юнкайців у наймах ще три вільні загони.

— Це шахраї і горлорізи, покидьки сотень різних боїв,— застеріг сер Баристан,— і капітани у них такі самі зрадливі, як і Плам.

— Я ще молоденька дівчина і не розуміюся на таких речах, але нам саме таких і потрібно — зрадливих. Колись, якщо пам'ятаєте, я умовила середніх синів і штормокруків перекинутися до нас.

— Якщо ваша світлість хоче приватно перемовитися з Джило Реганом або Пошарпаном Правителем, можу привести їх до вас у покої.

— Не зараз. Тут забагато очей і вух, і навіть якщо вам вдасться тихенько забрати їх від юнкайців, їхня відсутність не лишиться непоміченою. Слід подумати, як нам таємно з ними зв'язатися... не сьогодні, але незабаром.

— Як накажете, Хоча, боюся, на таке завдання я не дуже пасую. На Королівському Причалі такі справи вирішували лорд Мізинчик або Павук. А ми, старі лицарі, люди прості, годні тільки воювати,— він поплескав по руків'ю меча.

— Наші бранці,— зронила Дані,— вестеросці, які переметнулися від звіяних вітром разом з трьома дорнянами... Вони і досі в камерах, правильно? Використайте їх.

— Звільнити їх, ви хочете сказати? Хіба це розумно? Їх прислали, щоб вони втерлися до вас у довіру й за першої-ліпшої нагоди зрадили вашу світлість.

— Але їм не вдалося, Я їм не довірилася. І ніколи не довірюся...— (Якщо по правді, Дані вже почала забувати, як воно — довіряти).— Але ми все одно можемо їх використати. Серед них була жінка. Мерис. Відішліть її назад на знак... на знак моєї пошани. Якщо капітан — людина розумна, він усе збагне.

— Та жінка серед них найгірша.

— Тим краще,— мовила Дані та хвильку поміркувала.— Треба промацати і довгосписів, і котячий загін.

— Кривавобородого? — ще дужче нахмурився сер Баристан.— Перепрошую, ваша світлосте, але з ним ліпше не мати справи. Ваша світлість занадто молода, щоб пам'ятати дев'ятипенсових королів, але цей Кривавобородий виліплений з того самого тіста. У нього немає честі, лише честолюбство — жага золота, слави, крові.

— Ви краще знаєте таких людей, ніж я, сер,— мовила Дані. Якщо Кривавобородий і справді найнечесніший і найзахланніший з перекупних мечів, можливо, він найлегше піддасться, але в таких питаннях Дані не хотіла йти супроти порад сера Баристана.— Робіть, як вважаєте за краще. Але не зволікайте. Якщо Гіздарів мир дасть тріщину, я маю бути готова. Не довіряю я работоргівцям...— («Не довіряю я своєму лорду-чоловікові»).— За перших ознак слабкості вони накинуться на нас.

— Юнкайці також слабшають. Подейкують, різачка уже пройшлася серед толосян і перекинулася на другий берег річки, на третій гіскарський легіон.

«Кобила біла,— зітхнула Дані.— Квейт попереджала мене про її появу. Казала і про дорнського княжича — сина сонця. Вона багато чого сказала, та тільки все загадками».

— Я не можу покладатися на пошесть, яка понищить воріженьків. Відпустіть гарну Мерис. Негайно.

— Як накажете. Однак... Ваша світлосте, пробачте мені таку сміливість, але є інакший шлях...

— Дорнський? — зітхнула Дані. Троє дорнян були запрошені на бенкет, як і належить княжичеві Дорнському за титулом, але Резнак завбачливо всадовив їх якнайдалі від Даниного лорда-чоловіка. Не схоже, що Гіздар ревнивий, але жодному чоловікові не сподобається присутність суперника поряд з молодого дружиною.— Хлопчина приємний і говорити вміє, але...

— Дім Мартелів — стародавній і шляхетний, він понад століття лишався відданим другом дому Таргарієнів. Я мав честь служити з двоюрідним дідусем княжича Квентина у королівській варті вашого батька. Княжич Левин був найдоблеснішим побратимом, якого тільки можна уявити. І Квентин Мартел тої самої крові, повірте.

— Я б повірила, якби він приїхав з п'ятдесятьма тисячами мечників, про яких говорить. Натомість він з'являється з двома лицарями і пергаментом. А цей пергамент захистить моїх людей від юнкайців? Якби він прибув з флотом...

— Сонцеспис ніколи не мав великої морської потуги, ваша світлосте.

— Ні,— кивнула Дані: вона достатньо знайома з історією Вестеросу, щоб це знати. Наймірія висадила на піщаних дорнських узбережжях з десятьма тисячами кораблів, однак коли вона побралася зі своїм дорнським князем, спалила їх усі й більше навіть не дивилася на море.— Дорн занадто далеко. Щоб потішити княжича, мені доведеться покинути своїх людей. Слід просто відіслати його додому.

— Дорняни відомі своєю впертістю, ваша світлосте. Пращури княжича Квентина воювали з вашими пращурами майже двісті років. Він без вас не поїде.

«Тоді просто загине тут,— подумала Данерис,— хіба що я його недооцінюю».

— Він ще тут?

— П'є зі своїми лицарями.

— Приведіть його до мене. Час йому познайомитися з моїми дітьми.

На довгому похмурому обличчі Баристана Селмі майнув сумнів.

— Як накажете.

Король сміявся разом з Юрхазом зо Юнзаком та іншими юнкайцями. Дані не думала, що він за нею скучив, але про всяк випадок, якщо він раптом питатиме про неї, веліла служницям переказати йому, що пішла до вітру.

Сер Баристан уже чекав біля сходів з княжичем Дорнським. Мартелове квадратне обличчя розчервонілося. «Забагато вина хильнув»,— вирішила Дані, хоча хлопець щосили старався цього не показувати. Якщо не рахувати низки мідних сонць, які прикрашали

його пояс, дорнянин був одягнений просто. «Його кликали Жабкою», — пригадала Дані. Вона розуміла чому. Вродливим його не назвеш.

— Княжичу,— всміхнулася вона,— спускатися далеченько. Ви точно не передумали?

— Ні, з ласки вашої світлості.

— Тоді ходімо.

Попереду них рухалося двоє незаплямованих зі смолоскипами, а позаду йшло двоє бронзових бестій — один у масці риби, а другий у масці яструба. Навіть у її власній піраміді, у цей щасливий мирний і святковий вечір, сер Баристан наполог, щоб Дані всюди ходила тільки з охороною. Маленький гурт спускався в мовчанні, дорогою тричі зупиняючись перепочити.

— Три голови у дракона,— заговорила Дані, коли залишився один проліт сходів.— Мій шлюб не повинен знищити всі ваші надії. Я знаю, чому ви тут.

— Через вас,— з незграбною галантністю озвався Квентин.

— Ні,— сказала Дані.— Через вогонь і кров.

У одному зі стійл затрубив слон. Від ревіння, яке у відповідь почулося знизу, Дані зненацька відчула хвилю жару. Квентин стривожено звів погляд.

— Дракони відчувають, коли вона десь поряд,— пояснив йому сер Баристан.

«Будь-яка дитина впізнає свою матір,— подумала Дані.— Коли море висохне, а гори розвіються по вітру, як листя...»

— Вони мене кличуть. Ходімо.

Узявши княжича Квентина за руку, вона повела його в яму, де були ув'язнені її дракони.

— Залишайтеся тут,— сказала вона серові Баристану, поки незаплямовані відчиняли величезні залізні двері.— Мене захистить княжич Квентин.

Вона потягнула дорнського княжича за собою усередину, де вони зупинилися над ямою.

Дракони вигинали шиї, поглядаючи на них палючими очима. Вісеріон розірвав одного ланцюга, а інші розплавив. Він чіплявся до склепіння ями, неначе велетенський білий кажан, глибоко уп'явши кігті в обгорілу й потріскану цеглу. Рейгал, досі в ланцюгах, обгризав волячу тушу. Кістки на дні ями просіли глибше відтоді, як Дані була

тут востаннє, стіни й підлога стали сіро-чорні — здавалося, від цегли залишився тільки попіл. Довго вона не витримає... а за нею — тільки земля й каміння. «Чи зможуть дракони викопати хід у землі, як вогненні полози давньої Валерії?» Дані сподівалася, що ні.

Дорнський княжич побілів, як молоко.

— Я... я чув, що їх троє.

— Дрогон полетів на полювання,— сказала Дані — решту йому знати необов'язково.— Білого звати Вісеріон, а зеленого — Рейгал. Я їх назвала на честь своїх братів.

Її голос відлунював від обвуглених мурів і здавався тоненьким дівчачим голоском, а не голосом королеви й завойовниці, а тим паче не голосом радісної нареченої.

Рейгал відповів їй ревінням, і яму, немов червоно-жовтий спис, пронизав вогонь. Вісеріон підхопив його крик, пустивши жовтогаряче з золотом полум'я. Коли він ляснув крилами, в повітря злетіла хмара сірого попелу. На ногах дракона забряжчали-забриніли розірвані ланцюги. Квентин Мартел аж відскочив на фут.

Жінка жорстокіша могла б і посміятися з нього, але Дані, стиснувши його за руку, промовила:

— Мене вони також лякають. Цього нема чого соромитися. У темряві мої діти дичавіють і сердяться.

— А ви... ви збираєтеся на них літати?

— На одному з них. Усе, що я знаю про драконів, я дізналася переважно в дитинстві від брата й вчитала у книжках, але кажуть, що навіть Ейгонові Завойовнику не підкорялися Вагар і Меракис, а його сестри не літали на Балеріоні Чорному Жасі. Дракони живуть довше за людей, і після Ейгонової смерті у Балеріона були й інші вершники... але одна людина ніколи ще не літала на двох драконах.

Вісеріон знову засичав. Між зубами в нього показався дим, а в глибині горлянки завирувало полум'я.

— А вони... лячні.

— Вони *дракони*, Квентине,— сказала Дані та, звівшись навшпиньки, легенько розцілувала його в обидві щоки.— Так само, як і я.

Юний княжич ковтнув.

— Я... я теж маю в жилах кров драконів, ваша світлосте. Мій рід іде від першої Данерис, Таргарієнської королівни, яка була сестрою

короля Дейрона і дружиною князя Дорнського. Він для неї збудував Водосад.

— Водосад? — Дані, якщо по правді, дуже мало знала історію Дорну.

— Улюблене місце мого батька. Він би з радістю одного дня показав його вам. Там усе з рожевого мармуру, багато водойм і фонтанів, і виходить Водосад на море.

— Звучить гарно,— мовила Дані й повела його геть від ями. «Йому тут не місце. Не слід було йому взагалі сюди з'являтися».— Вам краще повернутися додому. Боюся, в мене при дворі вам небезпечно. У вас більше ворогів, ніж ви уявляєте. Ви виставили Дааріо дурнем, а він не з тих, хто пробачає такі образи.

— Зі мною мої лицарі. Мої присяжні щити.

— Два лицарі. А в Дааріо п'ятсот штормокруків. І краще вам стерегтися мого лорда-чоловіка також. Знаю, він видається людиною поміркованою і приємною, але нехай вас це не вводить в оману. Гіздар, чия корона — похідна від моєї, має в підпорядкуванні одних з найзапекліших бійців на світі. Якщо хтось із них вирішить завоювати його прихильність, знищивши його суперника...

— Я — княжич Дорнський, ваша світлосте. Я не тікатиму від рабів і перекупних мечів.

«Тоді ти точно йолоп, княжичу Жабко». Дані кинула на своїх диких діток останній довгий погляд. Ведучи хлопця назад до дверей, вона чула крики драконів і бачила, як танцює на цеглі світло — віддзеркалення драконового полум'я. «Якщо озирнуся — пропаду».

— Сер Баристан викликав портшези, щоб віднести нас нагору, але підйом усе одно втомлює,— сказала Дані, коли позаду них з лунким брязкотом зачинилися величезні залізні двері.— Розкажіть мені про ту, Другу, Данерис. Мої знання з історії батькового королівства не дуже глибокі. Коли я росла, то не мала мейстра.

«А мала тільки брата».

— Залюбки, ваша світлосте,— сказав Квентин.

Було вже по півночі, коли останні гості розійшлися й Дані повернулася до себе в покої, де приєдналася до свого володаря і короля. П'яненко Гіздар був щасливий.

— Я тримаю слово,— мовив він до Дані, поки Іррі та Джикі перевдягали їх перед сном.— Ти хотіла миру — і будь ласка.

«А ти хотів крові — і дуже скоро мені доведеться тобі її дати»,— подумала Дані, але сказала тільки одне:

— Я дуже вдячна.

Святковий день збудив у її чоловікові пристрасть. Не встигли служниці піти спати, як Гіздар зірвав з Дані нічну сорочку й перекинув дружину на ліжко. Обійнявши його руками, Дані дозволила йому робити, що хоче. Він надто п'яний, тож довго це не триватиме.

Так і сталося. Кінчивши, він тицьнувся їй у вухо і прошепотів:

— Дайте боги, щоб ми сьогодні зачали сина.

У Дані в голові задзвеніли слова Міррі Маз-Дуур: «Коли сонце зійде на заході й закотиться на сході. Коли море висохне, а гори розвіються по вітру, як листя. Коли в лоні вашому знову розквітне життя й ви народите живу дитину. Тоді він стане таким, як був, не раніше». Значення цих слів очевидне: хал Дорого має приблизно стільки саме шансів повстати з мертвих, як Дані — народити дитину. Але існують таємниці, якими вона не може поділитися навіть з чоловіком, тож нехай Гіздар зо Лорак плекає свої надії.

Незабаром її шляхетний чоловік міцно заснув. Данерис без сну крутилася-вертілася біля нього. Кортіло розтрусити його, розбудити його, щоб він узяв її в обійми, поцілував її, кохався з нею, та навіть якщо він зробить це, усе одно опісля знову засне, залишивши її саму в темряві. Цікаво, що зараз робить Дааріо? Йому теж не спиться? Чи думає він про неї? Чи він кохав її по-справжньому? Чи зненавидів за те, що вона побралася з Гіздаром? «Не слід було мені взагалі з ним спати». Він же простий перекупний меч, він не годиться у консорти для королеви, однак...

«Я від самого початку це усвідомлювала, і все одно не втрималася».

— Королево,— покликав тихий голос у темряві.

— Хто там? — здригнулася Дані.

— Місанді,— сказала тлумачка-наатянка, підходячи до ліжка.— Віддана вам почула, що ви плачете.

— Плачу? Я не плакала. Чого мені плакати? Я отримала мир, отримала короля, отримала все, чого може бажати королева. Тобі наснився поганий сон, ось і все.

— Як скажете,— уклонилося дівчинка й рушила геть.

— Не йди,— сказала Дані.— Не хочу залишатися сама.

— З вами його світлість,— зауважила Місанді.

— Його світлість спить і бачить сни, а я заснути не можу. Завтра мені доведеться купатися у крові. Ось яка ціна миру,— слабко всміхнулася Дані й поплескала по ліжку.— Ходи до мене. Сідай. Побалакай зі мною.

— Якщо ви хочете,— присіла біля неї Місанді.— Про що поговоримо?

— Про рідну домівку,— мовила Дані.— Про Наат. Про метеликів і про братів. Розкажи мені щось таке, від чого ти почувашся щасливою, від чого тобі хочеться сміятися, розкажи найприємніші свої спогади. Нагадай мені, що на світі ще є радість.

Місанді старалася щосили. Вона все говорила і говорила, поки Дані нарешті не заснула, поринувши у химерні, розмиті сни про дим і полум'я.

Ранок прийшов занадто швидко.

Теон

День підкрався так само, як і Станіс: непомітно.

Вічнозим прокинувся вже декілька годин тому, на зубчастих стінах і вежах юрмилися люди у вовні й кольчугах, готуючись до атаки, яка так і не почалася. Заки небо посвітліло, барабани стихли, але бойові ріжки чулися ще тричі, щоразу трішки ближче. А сніг так і падав.

— Сьогодні метелиця закінчиться,— голосно наполягав один із зацілілих конюших.— Ще ж навіть не зима.

Теонові кортіло розреготатися, але він не наважився. Йому пригадалися казки старої Нан про завірюхи, які лютували по сорок днів, по року, по десять років... завірюхи, які замітали цілі замки, міста й королівства стофутовим шаром снігу.

Він сидів у глибині великої зали, неподалік коней, спостерігаючи, як Абель, Горобина і ще одна праля на ім'я Білка, тиха як мишка шатенка, мегелять черствий чорний хліб, підсмажений на салі. Сам Теон на сніданок випив кухоль темного елю, мутний від дріжджів і настільки густий — жувати можна. Ще кілька кухлів — і, можливо, Абелів план не видаватиметься таким уже божевільним.

У супроводі своєї вгодованої і вагітної дружини Волди увійшов Руз Болтон, поглядаючи безбарвними очима й позіхаючи. Його випередило декілька лордів і капітанів, серед них Хвойдозгуб Амбер, Ейніс Фрей і Роджер Рисвел. Трохи далі за столом сидів Вайман Мандерлі, наминаючи ковбаски й варені яйця, а поряд з ним старий беззубий лорд Лок їв вівсянку.

Незабаром з'явився і лорд Ремсі, на ходу застібаючи пояс із мечем. «Сьогодні він у кепському гуморі,— одразу здогадався Теон.— Або барабани не давали спати всю ніч, або хтось йому не вгодив».

Одне необережне слово, один неправильний погляд, один невчасний смішок — усе це могло спровокувати гнів його милості й коштувати людині шматка злупленої шкіри. «Будь ласка, м'лорде, не треба так дивитися». З одного погляду Ремсі про все здогадається. «У мене все на обличчі написано. Він дізнається. Він завжди все дізнається».

— Не спрацює,— обернувся Теон до Абеля. Говорив він настільки тихо, що й коні б не підслухали.— Нас упіймають, ще ми не встигнемо і з замку вийти. А навіть якщо ми втечемо, лорд Ремсі нас вистежить — йому допоможуть Бен Бабкуватий і дівчата.

— Під мурами лорд Станіс, і якщо судити зі звуку, вже зовсім близько. Нам треба дістатися лише до нього,— Абелеві пальці затанцювали на струнах лютні. Борода у співця була каштанова, хоча довге волосся на голові вже переважно посивіло.— Якщо Байстріук і кинеється за нами, то дуже пошкодує.

«Міркуй саме так,— переконував себе Теон.— Повір у це. Скажи собі, що це правда».

— Тоді Ремсі влаштує полювання на ваших жінок,— мовив він до співця.— Вистежить їх, звалтує, а тіла віддасть собакам. Якщо вони добре його поганяють, можливо, наступних цуценят він назве на їхню честь. А з вас він шкуру злупить. Вони зі Шкурулопом і Деймоном Потанцюєм пограються у гру. Ви ще благатимете їх вас прикінчити,— він стиснув співцеву руку покаліченою долонею.— Ви присяглися, що я більше не потраплю йому до рук. Ви дали мені слово.

Йому потрібно було почути це знову.

— Абелеве слово,— сказала Білка,— тверде як дуб.

Сам Абель лише стенив плечима.

— Хай би там що, королевичу.

А на помості Ремсі сперечався з батьком. Вони сиділи занадто далеко від Теона, щоб розібрати бодай слово, але страх на круглому рожевому обличчі Гладкої Волди був дуже промовистий. Зате було чути, як Вайман Мандерлі просить принести ще ковбаси, а Роджер Рисвел сміється з якогось жарту однорукого Гарвуда Стаута.

Цікаво, думав Теон, чи побачить він колись підводні палати затонулого бога, чи його привид залишиться тут, у Вічнозимі. «Смерть — то й смерть. Краще смерть, ніж жити Смердюком». Якщо Абелів план провалиться, Ремсі вбиватиме їх довго й болісно. «Цього разу він злупить з мене шкіру з голови до п'ят, і ніякі благання не врятують від

мук». Ніколи в житті не знав Теон такого болю, як від маленького білувального ножика Шкурулупа. Дуже скоро Абель це відчує на власній шкірі. І заради чого? «Джейн, її звати Джейн, і в неї очі зовсім іншого кольору». Лицедійка, яка грає свою роль. «Лорд Болтон знає, і Ремсі теж, але решта сліпі, навіть цей клятий співець з його хитрою посмішкою. Але посміються з тебе, Абелю, з тебе і твоїх смертоносних повій. Ви помрете не за ту дівчину».

Коли Горобина привела його до Абеля на руїни Згорілої вежі, Теон уже збирався розповісти їм правду, але в останню мить притримав язика. Співець рішучо налаштований утекти з донькою Едарда Старка. Якщо він дізнається, що дружина лорда Ремсі — виплодок якогось стюарда, тоді...

З гуркотом розчахнулися двері у велику залу.

Влетів холодний вітер, у повітрі заіскрилася хмара блакитно-білих крижинок. З нею зайшов сер Гостін Фрей, до пояса в снігу, несучи на руках чиясь тіло. По всіх лавках присутні опускали кухлі та ложки й, обернувшись, витріщалися на це похмуре видовище. В залі запала тиша.

«Ще одне вбивство».

Поки сер Гостін лункими кроками дійшов до почесного столу, з його плаща сповз сніг. За ним у залу ввійшла дюжина фреївських лицарів і солдатів. Одного з хлопців Теон знав — Великого Волдера, котрий менший, з лисячим личком і худий як тичка. Груді, руки і плащ у нього були у плямах крові.

Від цього запаху заіржали коні. Собаки, принюхуючись, випірнули з-під столів. Люди підводилися з лавок. Тіло на руках у сера Гостіна мерехтіло у світлі смолоскипів, закуте в рожеву паморозь. Кров на морозі замерзла.

— Це син мого брата Мерета,— опустив Гостін Фрей тіло на підлогу біля помосту.— Зарізали, як свиню, і заховали у сніговій кучугурі. А він ще *хлопчик*.

«Малий Волдер,— подумав Теон,— котрий більший». Він зиркнув на Горобину. «Їх шестеро,— пригадав він.— Будь-яка з них могла це зробити». Але прая відчула на собі його погляд.

— Це не ми,— сказала вона.

— Ану тихо,— застеріг її Абель.

З помосту до мертвого хлопця спустився лорд Ремсі. Його батько підвівся повільніше — очі безбарвні, обличчя нерухоме і похмуре.

— Брудна робота,— сказав Руз Болтон гучно — вперше в житті.— Де знайшли тіло?

— Під зруйнованою фортецею, мілорде,— відповів Великий Волдер. Його рукавички були вимащені кров'ю його родича.— Тою, де старі химери. Я йому казав не ходити нікуди самотою, але він сказав, що має розшукати чоловіка, який винен йому срібло.

— Якого чоловіка? — запитав Ремсі.— Назви ім'я. Покажи мені його, хлопче, і я з його шкіри плаща зроблю.

— Він не сказав, мілорде. Тільки сказав, що виграв гроші в кості, — мовив Фрей і повагався.— У кості його вчили грати якісь хлопці з Білої Гавані. Не можу сказати точно, хто саме, але хтось із них.

— Мілорде,— прогуркотів Гостін Фрей,— ми знаємо, хто це зробив. Убив і цього хлопця, і всіх інших. Не власноруч, звісно, ні. Він надто товстий і боягузливий, щоб самому вбивати. Але це зроблено за його наказом,— він обернувся до Ваймана Мандерлі.— Ви заперечуєте?

Лорд Вайман Мандерлі перекусив ковбаску навпіл.

— Зізнаюся...— витер він рукавом сало з губ,— зізнаюся, що мало знайомий з цим бідолашним хлопчиною. Це ж був зброносець лорда Ремсі, правильно? Скільки йому було?

— На останні іменини виповнилося дев'ять.

— Такий маленький,— сказав Вайман Мандерлі.— Але, можливо, це благословення. Якби він не помер, то виріс би у Фрея.

Сер Гостін підбив ногою стільницю, скидаючи її з козел просто на велике черево лорда Ваймана. Полетіли кухлі й тарелі, посипалися ковбаски, і дюжина вояків Мандерлі з лайкою підскочила на ноги. Чоловіки хапалися за ножі, тарелі, карафи — все, що можна було використати як зброю.

Сер Гостін, вихопивши з піхов меча, стрибнув до Ваймана Мандерлі. Лорд Білої Гавані спробував відскочити, але стільниця пришпилила його до крісла. Лезо розтяло три з чотирьох складок його подвійного підборіддя, пустивши фонтан ясно-червоної крові. Леді Волда заверещала, вчепившись у руку свого лорда-чоловіка.

— Припиніть,— гаркнув Руз Болтон.— Припиніть це божевілля!

Його вояки метнулися вперед, у той час як люди Мандерлі, перестрибуючи через лавки, кинулися на Фреїв. Один стрибнув на сера Гостіна з кинджалом у руці, але здоровань-лицар, крутнувшись, відрубав йому руку по плече. Лорд Вайман зіп'явся на ноги — і рухнув. Старий лорд Лок кликав мейстра, а Мандерлі сіпався на підлозі в калюжі крові, як оглушений дрючком морж. Навколо нього собаки билися за ковбасу.

Щоб розняти бійку та припинити різанину знадобилося чотири десятки списників Страхфорту. На той час на підлозі вже лежали мертві шестеро вояків Білої Гавані та двоє Фреїв. Ще дюжина була поранена, а один з хлоп'ят Ремсі, Лутон, помирав, кличучи маму й намагаючись захвати слизькі тельбухи собі назад у рану на животі. Але ще й тоді у залі лунали крики, молитви й лайка, іржання переляканих коней і гарчання сучок Ремсі. Волтон Сталеві Ноги з дюжину разів гупнув ратищем списа в підлогу, поки в залі затихло і стало чути Руза Болтона.

— Бачу, вам усім хочеться крові,— заговорив лорд Страхфорту. Поряд з ним стояв мейстер Родрі з круком на руці. У світлі смолоскипів чорне пір'я птаха сяяло, як нафта. «Птах мокрий,— збагнув Теон.— А в долоні його милості — пергамент. Він теж, мабуть, мокрий. Чорні слова на чорних крилах».— Замість піднімати мечі один на одного, краще випробуйте їх на лордові Станісі,— сказав лорд Болтон, розгортаючи пергамент.— Його військо менш як за три дні їзди звідси застрягло в снігах і голодує, а я вже втомився на нього чекати. Пане Гостіне, зберіть своїх лицарів і солдатів під центральною брамою. Якщо ви так прагнете бою, завдасте першого удару. Лорде Ваймане, зберіть вояків Білої Гавані біля східної брами. Вони теж беруть участь у бою.

Меч Гостіна Фрея був у крові мало не до руків'я. На щоках у нього, мов ластовиння, розсипалися криваві бризки. Опустивши клинок, сер Гостін мовив:

— Як накаже мілорд. Та коли я привезу вам голову Станіса Баратеона, я остаточно відітну голову і цьому лорду Лою.

Четверо вояків Білої Гавані стали колом довкруг лорда Ваймана, поки мейстер Медрик намагався зупинити кровотечу.

— Спочатку вам доведеться пробитися через нас,— сказав найстарший, сивобородий і суворий, у якого на заляпаному кров'ю

сюрко виднілися три срібні русалки на бузковому полі.

— Залюбки. Підходьте по одному чи всі одразу — мені байдуже.

— Годі! — гаркнув лорд Ремсі, потрусивши закривавленим списом.— Ще одна погроза — і я власноруч вам усім кишки випущу. Мій лорд-батько сказав! Побережіть свій гнів для цього самозванця Станіса.

Руз Болтон схвально кивнув.

— Він правильно каже. Буде у вас час повоювати між собою, коли ми покінчимо зі Станісом.

Він обернув голову, щось шукаючи холодними безбарвними очима, поки не побачив поряд з Теоном барда Абеля.

— Співче,— гукнув він,— іди заграй нам щось заспокійливе.

— Як накаже ваша милість,— уклонився Абель. З лютнею в руці він підійшов до помосту, легко перестрибуючи через трупи, і присів, схрестивши ноги, на почесний стіл. Коли він заграв тиху сумну мелодію, якої Теон Грейджой не впізнавав, сер Гостін, сер Ейніс та інші Фреї повели своїх коней із зали.

Горобина схопила Теона за руку.

— Купіль. Просто зараз.

Він висмикнув руку.

— Вдень? Нас побачать.

— Сніг приховає. Ти глухий? Болтон висилає мечників на бій. Ми маємо дістатися Станіса раніше за них.

— Але... Абель...

— Абель про себе сам подбає,— промурмотіла Білка.

«Божевілля. Безнадійне, безглузде, приречене». Допивши ель, Теон неохоче зіп'явся на ноги.

— Збери сестер. Щоб наповнити купіль для леді, води потрібно чимало.

Білка вислизнула з зали — як завжди, безшумно. Горобина пішла разом з Теоном. Відколи вони з сестрами поговорили з ним у богопралісі, одна з них повсякчас ходила за ним назирці, не спускаючи з очей. Вони йому не довіряли. «Та і як мені довіряти? Я був уже Смердюком і, може, знову ним стану. Смердюк, Смердюк, римується з „гівнюк“».

Надворі й далі сніжило. Виліплені зброєносцями сніговики розрослися до моторошних велетів — височенних і страхітливо

потворних. Між двох стін снігу Теон у супроводі Горобини простував до богопралісу: доріжки між фортецею, вежею і залом перетворилися на лабіринт крижаних шанців, які доводилося розчищати від снігу щогодини. В цьому замерзлом лабіринті легко було загубитися, однак Теон Грейджой знав кожен поворот.

Побілів навіть богопраліс. Ставок попід серце-деревом укрився тоненькою кригою, а різьблений лик відростив собі крижані вуса. В таку годину годі було сподіватися опинитися з давніми богами сам-на-сам. Горобина потягнула Теона геть від північан, які молилися перед деревом, у безлюдне місце під стіною касарні, поряд з теплим болітцем, яке відгонило тухлими яйцями. Теон побачив, що навіть воно по краях береться кригою.

— Зима на підході...— промовив він.

Горобина кинула на нього злий погляд.

— Ти не маєш права навіть вимовляти гасло лорда Едарда Ніколи. Після всього, що ти зробив...

— Ви теж убили хлопчика.

— Це не ми. Я тобі казала.

— Словеса — це суховій...— («Вони не кращі за мене. Ми однакові»).— Ви вбили всіх інших, то чому ж його — не ви? Жовтий Дик...

— ...смердів так само, як і ти. Козел.

— А малий Волдер був козеням. Убивши його, ви нацькували Фреїв на Мандерлі — дуже хитро, ви...

— *Не ми!* — Горобина схопила його за горло і, втиснувши в стіну касарні, мало не вперлася своїм обличчям у його.— Ще раз це повториш — і вирву твого брехливого язика, братовбивце.

Теон вишкірив поламани зуби.

— Не вирвеш. Тобі потрібно, що він провів вас повз чатових. Без мого брехливого язика вам не обійтися.

Горобина плюнула йому в обличчя. А тоді, відпустивши його, витерла долоні об стегна, немов забруднилася від одного доторку до нього.

Теон розумів, що не варто її роздрочувати. Вона по-своєму така сама небезпечна, як Шкуролуп і Деймон Потанцюй. Але він змерз і змучився, в голові гупало — він уже багато днів не спав.

— Я накоїв чимало жахливих справ... зрадив своїх, перекинувся на інший бік, наказав убити людей, які мені довіряли... але я не братовбивця.

— Бо хлопці Старка ніколи не були тобі братами, ага. Ми знаємо.

Так і було, але зараз Теон зовсім не це мав на увазі. «Вони мені не рідні, та навіть якби й були рідні, я їх не чіпав. Ми вбили простих мірошниченків». Теонові не хотілося думати про їхню матір. Він знав мірошничку багато років, навіть спав з нею. «Великі груди з темними пипками, солодкі вуста, веселий сміх. Таких радощів мені вже більше не пізнати».

Але не було сенсу розповідати це Горобині. Вона йому не повірить, так само як він не вірить їй.

— На моїх руках є кров, але не кров братів,— втомлено промовив він.— І мене вже покарали.

— Недостатньо,— відвернулася від нього Горобина.

«От дурепа». Теон, може, і зломлений, але у нього є кинджал. Легко було б висмикнути його й загнати їй між лопаток. На це він ще здатен з усіма своїми зламаними і вибитими зубами. Можливо, це буде навіть милосердно: швидкий кінець замість того, що їм влаштує Ремсі, якщо спіймає.

Смердюк, мабуть, так і вчинив би. *Мабуть*, вчинив би, сподіваючись потішити лорда Ремсі. Ці шльондри хочуть викрасти дружину Ремсі — хіба міг би Смердюк таке допустити? Але давні боги його впізнали, вони називали його Теоном. «Я був залізнородним, сином Балона Грейджоя і законним спадкоємцем Пайку». Обрубки пальців свербіли і сіпалися, але він не витягнув кинджала з піхов.

Коли повернулася Білка, з нею було ще четверо жінок: сухорлява сива Міртл, Вербка Відьма з довгою чорною косою, Френя — широка в поясі та з велетенськими цицьками, Голлі зі своїм ножем. Вдягнені в потерті сірі домоткані сукні, як служниці, на плечі вони накинули брунатні вовняні плащі, підбиті кролячим хутром. «Немає ані мечів,— побачив Теон,— ані топорів, ані келепів — ніякої зброї, крім ножів». Плащ Голлі застібався на срібну брошку, а Френя під плащем намотала від пояса попід самі груди конопляну мотузку, від чого видавалася ще товстішою, ніж була насправді.

Міртл принесла одяг служниці і для Горобини.

— У дворі повно дурнів,— попередила вона,— які готуються до походу.

— Уклінники,— презирливо пирхнула Верба.— Його можливість лорд наказав — мусять виконувати.

— Вони всі загинуть,— радісно цвірінькнула Голлі.

— І вони, і ми,— сказав Теон.— Навіть якщо нам вдасться проминути чатових, як ви збираєтеся вивести леді Арію?

— Шестеро жінок прийшло — шестеро йде геть,— посміхнулася Голлі.— Хто дивиться на служниць? Старківна перебереться на Білку.

Теон глянув на Білку. «Вони майже однакові на зріст. Може спрацювати».

— А як вибереться сама Білка?

Білка відповіла сама за себе.

— Через вікно спускаюся в богопраліс. Мені було дванадцять, коли брат узяв мене на першу вилазку на південь, за вашу Стіну. Там я і отримала своє ім'я. Брат казав, що по деревах я лажу, як білка. Відтоді я перелазила Стіну шість разів туди й назад. Думаю, з кам'яної вежі тим паче зможу спуститися.

— Задоволений, Перекинчику? — спитала Горобина.— Починаймо.

Величезна кухня Вічнозиму займала цілу будівлю, розташовану на випадок пожежі далеченько від головних палат і фортець. Усередині аромати змінювалися щогодини — мінливі парфуми, в яких змішувалися запахи смаженини, пражу й цибулі, свіжоспеченого хліба. Під дверима кухні Руз Болтон поставив варту. Коли годувати треба стільки ротів, берегти слід кожен шматочок. Навіть кухарі й кухарчуки були під постійним наглядом. Однак вартові знали Смердюка. Любили поглузувати з нього, коли він приходив по воду на купіль для леді Арії, але далі глузувань заходити не наважувалися. Знали, що він — цуцик лорда Ремсі.

— Королевич Смердючий прийшов по гарячу воду,— оголосив один з вартових, коли перед ним постав Теон у супроводі служниць, і відчинив двері.— Тільки швидко, поки не випустили все тепло.

На кухні Теон схопив за руку першого-ліпшого кухарчука.

— Гарячої води для м'леді, хлопче,— наказав він.— Шість повних цебер, і щоб була по-справжньому гаряча. Лорд Ремсі воліє бачити дружину рожевою і чистою.

— Ага, м'лорде,— мовив хлопчик.— Секунду, м'лорде.

«Секунда» тягнулася набагато довше, ніж хотілося б Теонові. Не було жодного чистого казана, тож хлопцеві довелося вимити один, перш ніж набирати в нього воду. Потім ледве дочекалися окропу, а потім ще довше чекали, поки воду переллють у цебра. Весь цей час Абелеві жінки ховалися під своїми каптурами. «Вони все роблять неправильно». Справжні служниці завжди дражнять кухарчуків, куштують страви, хапаючи шматочок то одного, то іншого. Горобина зі своїми змовницями-сестрами не хотіла привертати уваги, але через їхнє похмуре мовчання вартові дуже скоро почали кидати на них похмурі погляди.

— А де Мейзі, Джез і решта дівчат? — запитав один з чатових у Теона.— Ті, що приходять зазвичай?

— Леді Арія висловила невдоволення,— збрехав Теон.— Минулого разу, поки донесли воду, вона була вже геть холодна.

Гаряча вода парувала, розтоплюючи сніжинки, які падали з неба. Процесія рушила назад лабіринтом крижаних шанців. З кожним кроком вода холоднішала. Проходи були забиті вояками: озброєними лицарями у вовняних сюрко і хутряних плащах, солдатами зі списками за спиною, стрільцями з ненапнутими луками та жмутками стріл, вільними вершниками і грумами, які вели румаків. У Фреїв на грудях були герби з двома вежами, а у вояків Білої Гавані — тритон з тризубом. Рухаючись крізь сніг у протилежних напрямках, представники двох ворожих домів сторожко поглядали одні на одних, але мечів не оголювали. Не тут. «А от у лісі все може бути інакше»,— подумав Теон.

Двері Великої фортеці вартувало півдюжини гвардійців Страхфорту.

— Знову клята купіль? — вигукнув сержант, побачивши цебра гарячої води. Долоні він сховав од холоду під пахви.— Вона вчора ввечері купалася. Як може жінка забруднитися у власному ліжку?

«Гірше, ніж ти уявляєш, якщо ділить це ліжко з Ремсі»,— подумав Теон, пригадавши першу шлюбну ніч і все те, що Джейн примусили робити.

— Наказ лорда Ремсі.

— То бігом заходьте, поки вода не вихолола,— сказав сержант. Двоє чатових відчинили подвійні двері.

У коридорі було майже так само холодно, як надворі. Голлі, потуপавши чоботами, щоб обтрусити сніг, скинула каптур.

— Я боялася, буде важче,— сказала вона, і з рота в неї вихопилася пара.

— Нагорі під спальнею м'лорда теж є вартові,— попередив Теон.
— Люди Ремсі.

Він не наважився назвати їх Байстріючими хлоп'ятами — не тут. Ніколи не знаєш, хто тут може підслухати.

— Схиліть голови і не знімайте каптурів.

— Роби, як він каже, Голлі,— мовила Горобина.— Хтось із них може знати тебе в обличчя. А нам проблем не треба.

Теон перший рушив сходами нагору. «Я піднімався тут уже тисячу разів». В дитинстві він бігав цими сходами — спускаючись, перестрибував по три сходи за раз. Одного разу врізався у стару Нан і збив її з ніг. Заробив найгіршу прочуханку за все життя у Вічнозимі, хоча її можна було назвати ніжною порівняно з тим, як його били брати вдома, на Пайку. На цих сходах вони з Робом влаштували чимало героїчних битв, змагаючись дерев'яними мечами. То було корисне тренування: зразу починав розуміти, як важко пробиватися нагору гвинтовими сходами, долаючи запеклий опір. Сер Родрик казав, що один добрий боєць здатен на сходах стримати сотню.

Але то було давним-давно. Всі вони вже мертві: Джорі, старий сер Родрик, лорд Едарт, Гарвін і Галлен, Кейн, Дезмонд і Товстун Том, Алін зі своїми мріями про лицарство, Мікен, який викував для Теона його перший меч. Навіть стара Нан, швидше за все.

І Роб. Роб, який був Теонові більшим братом, ніж сини, народжені з чересел Балона Грейджоя. «Загинув на Червоному весіллі, убитий Фреями. Я мав би бути з ним. А я де був? Я мав би загинути разом з ним».

Теон зупинився так нагло, що Верба мало не врізалася йому в спину. Попереду виднілися двері до спальні Ремсі. Їх чатувало двоє Байстріючих хлоп'ят — Квасний Алін і Німак.

«Давні боги нам сприяють». Німак без'язикий, а Квасний Алін безмозкий, любить казати лорд Ремсі. Перший брутальний, а другий злий, але вони обидва майже все життя провели на службі у Страхфорті. Вони виконують те, що накажуть.

— Ми принесли гарячу воду для леді Арії,— мовив до них Теон.

— А ти сам не пробував митися, Смердюче? — озвався Квасний Алін.— Від тебе тхне кінськими сцзяками.

Німак на згоду крекнув. А може, то був сміх. Однак Алін відімкнув двері у спальню, і Теон махнув жінкам заходити.

У кімнаті так і не розвидніло. Усе ховалося у сутінках. У коминку серед жару слабенько потріскувало останнє поліно, а на столику біля зім'ятої порожньої постелі мерехтіла свічка. «Дівчини немає,— подумав Теон.— У відчаї викинулася з вікна». Але від метелиці зачинили віконниці, які примерзли, заметені снігом.

— Де вона? — запитала Голлі. Її сестри вилили воду у великі круглі дерев'яні ночви. Френя, зачинивши двері спальні, підперла їх спиною.— Де вона?! — повторила Голлі. За вікнами почувся ріжок. «Сурма. Фреї шикуються перед виходом». У Теона свербіли відсутні пальці.

І тут він її побачив. Вона скулилася в найдальшому кутку спальні, на підлозі, згорнувшись клубочком під горою вовчих шкур. Теон би її і не помітив, якби вона так не тремтіла. Джейн натягнула шкури на голову, щоб заховатися. «Від нас? Чи очікувала свого лорда-чоловіка?» На думку про те, що зараз може прийти лорд Ремсі, кортіло закричати.

— Міледі,— покликав Теон, який не міг називати її Арією, але не наважувався називати Джейн.— Не треба ховатися. Це друзі.

Шкури ворухнулися. Визирнуло блискуче від сліз око. «Темне, занадто темне. Каре око».

— Теоне?

— Леді Аріє,— підійшла Горобина.— Ходімо з нами, хутко. Ми заберемо вас до брата.

— До брата? — з-під вовчих шкур показалося дівоче обличчя.— Я... я не маю братів.

«Вона забула, хто вона така. Забула своє ім'я».

— Це правда,— мовив Теон,— але раніше мали. Трьох. Роба, Брана й Рикона.

— Вони всі мертві. Я не маю братів.

— Але маєте зведенюка,— сказала Горобина.— Лорда Ворона.

— Ви про Джона Сноу?

— Ми відвеземо вас до нього, але ходімо швидше.

Джейн натягнула шкури до підборіддя.

— Ні. Це пастка. Це він, це мій... мій лорд, мій любий лорд, це він вас підслав, щоб випробувати мене й пересвідчитися, що я його кохаю. А я кохаю, дуже-дуже, понад усе на світі,— по щоці в неї побігла сльоза.— Так і скажіть йому, так і скажіть. Я зроблю, як він скаже... все, що він скаже... з ним... чи з собакою... будь ласка... не треба відрубувати мені ноги, я не тікатиму, ніколи, я народжу йому синів, присягаюся, присягаюся...

— Най проклянуть його боже, — тихо присвиснула Горобина.

— Я чемна, — заскиглила Джейн, — мене *навчили*.

— Скажіть їй хтось, щоб вона припинила ридати, — скривилася Верба.— Вартовий німий, а не глухий. З того боку дверей усе почують.

— Піднімай її, Перекинчику, — вихопила Голлі ніж.— Піднімай, поки цього не зробила я. *Треба йти*. Підними малу поцьку на ноги й потруси, щоб отямилася.

— А якщо вона заверещить? — сказала Горобина.

«Нам усім кінець, — подумав Теон.— Я їм казав, що це безглуздя, але ніхто не хотів мене слухати». Абель прирік їх усіх. Усі співці божевільні. В піснях герой завжди рятує панну з замку чудовиська, але життя не пісня, а Джейн не Арія Старк. «У неї очі не того кольору. І тут нема ніяких героїв, тільки повії». Проте він усе одно опустився біля дівчини навколішки, прибрав від її обличчя шкури й торкнувся її щоки.

— Ти мене знаєш. Я — Теон, ти це пам'ятаєш. Я теж тебе знаю. Знаю твоє ім'я.

— Моє ім'я? — похитала вона головою.— Моє ім'я...

Він приклав пальця їй до вуст.

— Про це поговоримо пізніше. А тепер тихенько. Ходімо з нами. Зі мною. Ми заберемо тебе звідси. Заберемо тебе від нього.

У неї розширилися очі.

— Будь ласка, — прошепотіла вона, — будь ласка.

Теон узяв її за руку. Коли він піднімав дівчину на ноги, у нього сіпалися відсутні пальці. Вовчі шкури впали на підлогу. Під ними вона була голісінька, маленькі білі груденята — у слідах укусів. Теон почув, як котрась із жінок ахнула. Горобина пхнула йому в руки згорток одягу.

— Вдягай її. Надворі зимно.

Білка в самому спідньому рилася у скрині в пошуках чогось теплого. Зрештою зупинилася на одному зі стьобаних камзолів лорда

Ремсі й добряче поношених бриджах, які метлялися на її ніжках, як корабельні вітрила у шторм.

За допомогою Горобини Теон одягнув Джейн Пул у Білчине вбрання. «Якщо боги змилюються, а вартові заплющать очі, вона може і пройти».

— А тепер ми виходимо і спускаємося вниз,— мовив Теон до дівчини.— Натягни каптур і схили голову. Іди за Голлі. Не біжи, не плач, не розмовляй, не дивися нікому в очі.

— Не відходь від мене,— попросила Джейн.— Не кидай мене.

— Я повсякчас буду поряд,— пообіцяв Теон, а Білка пірнула в ліжко леді Арії і натягнула ковдру.

Френя відчинила двері спальні.

— Добре помив її, Смердюче? — запитав Квасний Алін, коли вони вийшли зі спальні. Німак лапнув за груди Вербу, коли та проходила повз нього. Добре, що він поліз до Верби. Якби торкнувся Джейн, вона могла б заверещати, і тоді Голлі перерізала б йому горлянку схованим у рукаві ножом. А Верба просто ухилилася й пішла собі далі.

У Теона від успіху запаморочилося в голові. «Вони й не дивилися. Вони нічого не побачили. Ми провели дівчину просто повз них!»

Але на сходах страх повернувся. А що як їм трапиться Шкурулоуп, або Деймон Потанцой, або Волтон Сталеві Ноги? Або сам Ремсі? «Боги милостиві, тільки не Ремсі, хто завгодно, тільки не він». Що з того, що вдалося викрасти дівчину зі спальні? Вони й досі в замку, всі брами зачинені й замкнені, а на мурах повно чатових. Швидше за все, їх зупинять вартові під дверима фортеці. Проти шістьох вояків у кольчугах, з мечами і списами, Голлі зі своїм ножом нічого не вдіє.

Але вартові за дверима кулилися, підставивши спину крижаному вітру зі снігом. Навіть сержант кинув на жінок лише побіжний погляд. Теон відчув до нього і його підлеглих жалість. Ремсі з усіх них шкуру злупить, коли дізнається, що дружина втекла, а що він зробить з Німаком і Квасним Аліном, навіть думати не хочеться.

Відійшовши від фортеці буквально на десяток кроків, Горобина опустила порожнє відро, й так само вчинили її сестри. Великої фортеці вже й видно не було. Двір перетворився на білу пустелю, повну приглушених звуків, які дивно відлунювали крізь метелицю. Навколо вирости крижані шанці — спочатку до коліна, потім до пояса, потім

вище голови. Теон перебував у самому серці Вічнозиму, навколо всюди замок, але його не видно і знаку. Так наче вони з жінками загубилися у краю вічної зими, за тисячу льє за Стіною.

— Холодно,— схлипнула Джейн, бредучи поряд з Теоном.

«А скоро буде ще холодніше». За мурами замку чекає зима, вишкіривши крижані зуби. «Якщо вдасться туди потрапити».

— Сюди,— промовив Теон, коли дійшли до перетину трьох проходів.

— Френю, Голлі, йдіть з ними,— наказала Горобина.— А ми будемо з Абелем. Не чекайте на нас.

З цими словами вона розвернулася й, пірнувши в завірюху, пішла до великої зали. За нею поквапилися Верба і Міртл, і на вітру виляскували їхні плащі.

«Зовсім збожеволіли»,— подумав Теон. Втеча малоймовірна навіть з усіма шістьма Абелевими жінками, а лише з двома вона взагалі неможлива. Але вони зайшли задалеко, щоб повернути дівчину в спальню й удати, що нічого не було. Отож Теон узяв Джейн за руку й потягнув до Бійничної брами. «Це лише напівбрама,— нагадав він собі.— Навіть якщо вартові нас пропустять, крізь зовнішній мур проходу немає». В інші вечори вартові завжди його пускали, але він тоді був сам-один. З трьома служницями він так легко не пройде, а якщо вартові зазирнуть Джейн під каптур і впізнають дружину лорда Ремсі...

Коридор звернув праворуч. Попереду, за пеленою снігопаду, роззявила пащеку Бійнична брама, обабіч якої стояло двоє вартових. Вони тримали восьмифутові списи.

— Хто йде? — гукнув один з чатових. Теон не впізнав голосу. Обличчя було сховане під шарфом. Виднілися тільки очі.— Смердюче, це ти?

«Так»,— збирався сказати Теон. Натомість він несамохіть озвався:

— Теон Грейджой. Я... я привів вам жінок.

— Бідолашні хлопчики замерзли,— мовила Голлі.— Ану зараз я вас зігрію.

Прослизнувши повз вістря списа, вона потягнулася до обличчя гвардійця, щоб, скинувши підмерзлий шарф, поцілувати його в губи. І тої миті, коли її уста торкнулися його вуст, вістря ножа уп'ялося йому в шкіру нижче вуха. Теон бачив, як розширилися очі чоловіка. Коли

Голлі відходила, на її вустах блищала кров, і з рота чоловіка, коли він падав, теж побігла кров.

Другий вартовий тільки рота роззявив, коли Френя схопила ратище його списа. Якусь мить вони боролися, тягнучи списа, поки жінка не викрутила зброю з його пальців і не ляснула його ратищем у скроню. Чоловік поточився, а вона, розвернувши списа, тільки й кркнула, заганяючи гостряк йому в живіт.

Джейн Пул пронизливо заверещала.

— Трясця,— вилаялася Голлі.— Тепер на нас накинуться уклінники, навіть не сумніваюся. *Тікайте!*

Однією рукою Теон заткнув Джейн рота, а другою схопив за стан і потягнув повз мертвих вартових у браму, а потім через замерзлий рів. Мабуть, давні боги й досі їх оберігали: підйомний міст був опущений, щоб захисники Вічнозиму мали змогу швидко виходити на зовнішні укріплення. Ззаду почувся сигнал тривоги, потім тупіт ніг, зазвучала сурма на внутрішньому мурі.

На мосту Френя зупинилася й розвернулася.

— Біжіть уперед. А я затримаю уклінників.

У своїх великих долонях вона досі стискала закривавленого списа.

Заки дісталися сходів, Теон уже спотикався. Перекинувши дівчину через плече, він почав підйом. Джейн уже припинила опиратися, та й вона була така маленька... але на сходах під сніжком ховалася слизька крига, і на півдорозі Теон оступився й важко grimнувся на одне коліно. Заболіло так, що він мало не випустив дівчину й на мить злякався, що далі вже не зможе йти. Однак Голлі знову поставила його на ноги, й разом вони нарешті витягнули Джейн на зубчасту стіну.

Прихилившись до зубця й відсапуючись, Теон почув унизу крики: Френя у снігу відбивала атаку півдюжини гвардійців.

— Куди тепер? — гукнув Теон до Голлі.— Як нам вирватися звідси?

Лють на обличчі Голлі змінилася жахом.

— Ох, чорти твоєї матері! Мотузка,— істерично зареготала вона, — *мотузка у Френі.*

І тут вона кркнула і схопилася за живіт. З нього стирчала стріла. Голлі стиснула її рукою, і між пальців їй побігла кров.

— Уклінники на внутрішньому мурі...— видихнула вона, і тут у неї між грудей з'явилася друга стріла. Голлі потягнулася до

найближчого зубця — і випала назовні. Сніг, який вона збила, падаючи, поховав її під собою.

Ліворуч дзвеніли крики. Джейн Пул витріщалася вниз, де на очах снігове покривало, яке її привалило, з білого стало червоним. На внутрішньому мурі арбалетник, певно, перезаряджав зброю, здогадався Теон. Він кинувся праворуч, але і звідти бігли люди з мечами в руках. Далеко на півночі почувся бойовий ріжок. «Станіс,— зринула шалена думка.— Станіс — єдина наша надія, якщо зможемо до нього дістатися». Вітер завивав, а вони з дівчиною опинилися у пастці.

Почувся виляск арбалета. Стріла пролетіла за фут від Теона, збивши пласт підмерзлого снігу, який набився у найближчу бійницю. Ні Абеля, ні Горобини, ні Білки, ні інших не було і знаку. Теон і дівчина лишилися самі. «Якщо нас візьмуть живими, то передадуть Ремсі».

Схопивши Джейн за пояс, Теон стрибнув.

Данерис

Небо було немилосердно блакитне, без натяку на хмаринку. «Цегла скоро розжариться на сонці,— подумала Дані.— А бійці в ямі відчуватимуть гарячий пісок крізь підошви сандалій».

Джикі зняла з Дані шовкову сукню, а Іррі допомогла спуститися в басейн. На воді затанцювало проміння світанку, перерізане тінню дерева хурми.

— Навіть якщо бійцівські кубла доведеться відчинити, невже присутність вашої світлості обов'язкова? — запитала Місанді, миючи королеві голову.

— Половина Міріна зійдеться туди подивитися на мене, люба.

— Ваша світлосте,— сказала Місанді,— віддана вам просить дозволу сказати, що половина Міріна зійдеться подивитися, як люди спливають кров'ю і вмирають.

«Її правда,— погодилася королева,— але це не має значення».

Дані відмилася — чистіше не буває. Нарешті вона з тихим плюскотом зіп'ялася на ноги. Вода збігала по ногах і краплями збиралася на грудях. Сонце підбивалося дедалі вище, тож скоро почнуть сходитися люди. Дані залюбки проплавала б у запашній воді басейну цілий день, їла б глазуровані фрукти зі срібної таці та мріяла про будинок з червоними дверима, але королева живе для народу, а не для себе.

Джикі принесла їй сухого рушника, щоб витертися.

— Халесі, який токар ви вдягнете сьогодні? — запитала Іррі.

— Жовтий шовковий.

Кроляча королева не може виходити, не одягнувши довгі вуха. Жовтий шовк — легкий і холодить, а в бійцівському кублі буде спека. «Пломенистий пісок пропікатиме підошви тим, хто йде на смерть».

— А згори вдягну довгу червону чадру.

Чадра захистить від піску, щоб не набивався в рота. «А червоний колір приховає криваві бризки».

Поки Джикі розчісувала Дані коси, а Іррі фарбувала їй нігті, дівчата весело обговорювали сьогоднішніх суперників. Знову з'явилася Місанді.

— Ваша світлосте, король просить вас приєднатися до нього, коли вдягнетесь. І прийшов княжич Квентин зі своїми дорнянами. Хотіли б з вами перемовитися, якщо ви не проти.

«Сьогодні я проти всього».

— Якось іншим разом.

Біля підніжжя Великої піраміди, поряд з пишно оздобленим відкритим паланкіном, очікував сер Баристан в оточенні бронзових бестій. «Сер Дідусь»,— подумала Дані. Попри свій вік, він здавався високим і вродливим в обладунках, які йому подарувала Дані.

— Мені було би спокійніше, якби вас сьогодні охороняли незаплямовані, ваша світлосте,— сказав літній лицар, поки Гіздар пішов привітатися зі своїм родичем.— Половина з цих бронзових бестій — невипробувані вільновідпущеники.

«А друга половина — мірінці, які не відомо кому служать»,— міг би додати він. Селмі не вірив нікому з мірінців, навіть гирявим.

— Вони так і лишаться невипробуваними, якщо ми їх не випробуємо.

— Під маскою можна багато чого заховати, ваша світлосте. Чоловік у масці сови — той самий, який стояв на варті вчора й позавчора? Звідки нам знати?

— Як зможе Мірін довіряти бронзовим бестіям, якщо навіть я їм не довірятиму? Під цими масками ховаються добрі й хоробрі люди. В їхніх руках моє життя,— усміхнулася Дані.— Ви забагато переймаєтеся, сер. Зі мною будете ви — який ще захист мені потрібен?

— Я вже старий, ваша світлосте.

— Зі мною буде Дужий Бельвас.

— Як скажете. Ваша світлосте,— сер Баристан понизив голос,— ми відпустили ту жінку, Мерис, як ви і наказували. Перед виходом вона хотіла поговорити з вами. Натомість з нею зустрівся я. Вона заявляє, що Пошарпаний Правитель від самого початку хотів перекинутися зі зв'язаними вітром на ваш бік. Він послав її сюди

провести з вами таємні переговори, але дорняни їх викрили та зрадили, ще вона не встигла сама звернутися до вас.

«Зрада за зрадою,— втомлено подумала королева.— Це взагалі колись закінчиться?»

— І ви їй вірите, сер?

— Анітрохи, ваша світлосте, але я переказую її слова.

— Звіяні вітром можуть за потреби перейти до нас?

— Так вона каже. Але не безплатно.

— То заплатіть,— сказала Дані. Міріну потрібне залізо, а не золото.

— Пошарпаний Правитель захоче більшого, ніж гроші, ваша світлосте. Мерис каже, він хоче Пентос.

— Пентос? — примружилася вона.— А до чого тут я? Пентос на іншому кінці світу.

— Пошарпаний Правитель згоден чекати, каже Мерис, допоки ми не попливемо у Вестерос.

«А якщо ми взагалі ніколи не попливемо у Вестерос?»

— Пентос належить пентосянам. І в Пентосі магістр Ілірію. Це він влаштував мій шлюб з халом Дрого й подарував мені драконові яйця. Це він послав до мене вас, Бельваса і Гролео. Я багато чим йому зобов'язана. І я не збираюся віддячити йому, віддавши його місто якомусь перекупному мечу. Ні.

— Ваша світлість дуже мудра,— уклонився сер Баристан.

До них приєднався Гіздар зо Лорак.

— Ти бачиш, який сьогодні чудовий день, кохана?

Він допоміг Дані сісти в паланкін, де стояло поряд два високі трони.

— Чудовий для тебе, мабуть. І не такий чудовий для тих, хто сьогодні загине ще до заходу сонця.

— Усі люди помруть,— сказав Гіздар,— але не всі загинуть славною смертю під хвалебні крики міста.

Він махнув солдатам, які стояли при дверях:

— Відчиняйте.

Площа, прилегла до піраміди, була вимощена різнобарвною цеглою, від якої мерехтливими хвилями здіймалася спека. Всюди юрмилися люди. Хтось їхав у паланкінах чи портшезах, хтось — на віслюках, чимало було піших. Дев'ять з десятих рухалися в західному

напрямку широкою мощеною дорогою, яка вела до Дазнакового бійцівського кубла. Коли люди побачили, як з піраміди з'являється паланкін, у передніх рядах зірвалися вітальні крики, які поширилися по всій площі. «Дивина,— подумала королева.— Мене вітають на тій самій площі, де я колись посадила на палю сто шістдесят трьох великих панів».

На чолі процесії рухався великий барабан, розчищаючи перед нею вулиці. Поміж ударами гирявий герольд у сорочці з блискучих мідних дисків гукав до натовпу, щоб розступився. Бом! «Ідуть!» Бом! «Дорогу!» Бом! «Королева!» Бом! «Король!» Бом! Слідом за барабаном ступали по чотири в ряду бронзові бестії. Деякі з кийками в руках, інші з ратищами; всі вони були вдягнені у складчасті спідниці, шкіряні сандалії і строкаті плащі, пошиті з різнобарвних квадратних клаптиків, що нагадувати мали різнокольорову цеглу Міріна. На сонці сяяли маски: вепри й ведмеді, кані та кваки, леви, тигри й бики, змії з роздвоєними язиками й моторошні василіски.

Дужий Бельвас, який не любив коней, ішов попереду паланкіна в безрукавці з заклепками, і з кожним кроком його смаглий живіт підстрибував. Позаду паланкіна верхи їхали Іррі та Джикі з Аго та Рахаро, потім Резнак у пишно оздобленому портшезі з балдахіном, який захищав голову від сонця. Сер Баристан Селмі їхав поряд з Дані, поблискуючи обладунками на сонці. З його плечей струменів довгий плащ, білий як кістка. На лівій руці висів великий білий щит. Позаду нього їхав Квентин Мартел, княжич Дорнський, з двома своїми товаришами.

Валка помалу просувалася довгою брукованою вулицею. БОМ! «Ідуть!» БОМ! «Королева! Король!» БОМ! «Дорогу!»

Позаду чулися голоси служниць, які сперечалися, хто сьогодні виграє у фінальній сутичці. Джикі вболівала за велетня Гогора, який більше нагадував бугая, ніж чоловіка, і навіть мав у носі бронзове кільце. Іррі наполягала, що Белакво Костолам своїм молотилом упорається з велетнем. «Служниці — дотрачки,— сказала собі Дані.— Смерть ходить за халасаром назирці». У день її весілля з халом Дрого на бенкеті раз у раз зблискували арахи, й одні люди помирили, поки інші пили та злягалися. Серед комонників життя і смерть ходять за руку, і струмись крові на весіллі вважається благословенням для

шлюбу. А новий шлюб Дані скоро потоне у крові. Ото буде справжнє благословення!

БОМ-БОМ-БОМ-БОМ-БОМ-БОМ-БОМ, гриміли барабани дедалі швидше, тепер чомусь сердито й нетерпляче. Аж тут валка різко зупинилася між рожево-білою пірамідою Пала і зелено-чорною пірамідою Накана, і сер Баристан вихопив меч.

— Чому ми зупинилися? — обернулася Дані.

Гіздар підвівся.

— Дорога перегороджена.

Попереду лежав перевернутий паланкін. Один з носіїв упав на цеглу, перегрівшись від спеки.

— Допоможіть йому, — наказала Дані. — Заберіть з вулиці, поки його не затоптали, нагодуйте і напоїть. У нього такий вигляд, наче він уже два тижні не їв.

Сер Баристан неспокійно зиркнув праворуч і ліворуч. На терасах виднілися гіскарські обличчя, які поглядали вниз холодними й байдужими очима.

— Ваша світлосте, не подобається мені ця зупинка. Можливо, це пастка. Сини гарпії...

— ...приборкані, — заявив Гіздар зо Лорак. — Навіщо їм шкодити королеві, коли вона взяла мене за свого короля-консорта? А тепер допоможіть отому чоловікові, як і наказує моя люба королева, — він узяв Дані за руку.

Наказ виконали бронзові бестії. Дані спостерігала за ними.

— До мого приходу ці носії були рабами. Я їх звільнила. Але паланкін від того не став легшим.

— Щира правда, — озвався Гіздар, — однак тепер цим людям платять за роботу. До твого приходу над тим чоловіком, що упав, одразу появився б наглядач з батогом і почав лупити по спині. А тепер йому допомагають.

Так і було. Бронзова бестія в масці вепра простягнула носієві бурдюк з водою.

— Мабуть, варто мені бути вдячною і за маленькі перемоги, — сказала королева.

— Один крок, другий, а там і на біг перейдемо. Разом ми збудуємо новий Мірін.

Вулиця попереду нарешті була вільна.

— Ідемо далі?

Що Дані лишалося, окрім як кивнути? «Один крок, другий, але куди я рухаюся?»

Під брамою Дазнакового бійцівського кубла височіло двоє бронзових бійців, які зійшлися в смертельному двобої. Один з них тримав меч, а другий — топір, і скульптор зобразив, як вони вбивають один одного; два тіла зі схрещеною зброєю формували арку входу.

«Смертельне мистецтво»,— подумала Дані.

Зі своєї тераси вона багато разів бачила бійцівські кубла. Маленькі поцяткували лик Міріна як віспа, більші нагадували відкриті рани, червоні й незагоєні. Але жодне з них не могло порівнятися з цим. У супроводі Дужого Бельваса і сера Баристана, Дані зі своїм лордом-чоловіком пройшла під бронзовою аркою й опинилася перед величезною цегляною ямою, оточеною ярусами різнокольорових лавок.

Гіздар зо Лорак повів королеву вниз, проминаючи вир чорного, фіолетового, синього, зеленого, білого, жовтого й рудого аж до червоного, де племениста цегла пасувала до кольору піску в ямі. Навколо з рук торгували ковбасками з собачатини, смаженою цибулею, ненародженими цуценятами на паличці, але Дані не цікавили перекуски. Гіздар набрав у скриню кілька караф охолодженого вина й води, а ще інжир, фініки, дині, гранати, горішки, перець і велику миску сарани в меду. Схопивши миску, Дужий Бельвас прогуркотів: «Сарана!» — і почав хрумати її жменями.

— Дуже смачно,— порадив Гіздар,— скуштуй сама, кохана. Спочатку її обкачують у прянощах, а потім заливають медом, отож вона гостра й солодка водночас.

— Ось чому Бельвас так пітніє,— сказала Дані.— Думаю, я ліпше обмежуся інжиром і фініками.

З протилежного боку ями сиділи грації в різнокольорових мантиях, оточивши строгу постать Галази Галар, яка єдина серед них була в зеленому. Велике панство Міріна займало червоні й жовтогарячі лавки. Всі жінки були в чадрах, а чоловіки пишалися залакованими зачісками у вигляді рогів, долонь і шпичаків. Гіздарові родичі з давнього роду Лораків надавали перевагу токарям у кольорах індиго, фіолетовому й бузковому, а родина Палів обрала рожево-білу смужку. Посли з Юнкая всі були в жовтому; вони розсілися в ложі поряд з королем, оточені

рабами і слугами. Менш заможні мірінці зайняли середні яруси, далі від різанини. На чорних і фіолетових лавках, найдалі від ями, юрмилися вільновідпущеники та простолюди. Перекупних мечів, побачила Данерис, теж усадовили нагорі, й капітани сиділи разом з простими солдатами. Вона розгледіла обвітрене обличчя Брунатного Бена й вогненні бакенбарди і довгі коси Кривавобородого.

Її лорд-чоловік стоячи підніс угору руки.

— Велике панство! Сьогодні зі мною прийшла королева, щоб засвідчити свою любов до вас і до свого народу. З її милості й дозволу я повертаю вам ваше смертельне мистецтво. Міріне! Най королева Данерис почує, як ти її любиш!

Почувся вдячний рев десятиох тисяч горлянок, потім двадцятьох тисяч, а потім і всіх. Ніхто не називав Даниного імені — мало хто взагалі міг його вимовити. «Миса!» — натомість кричали люди, що давньою мертвою мовою Гіса означає «матір». «Миса, миса, миса!» — горлали люди, тупали ногами й ляскали себе по животах, поки не почало здаватися, що вся яма труситься. Дані відчула, як її накрила хвиля звуку. «Я вам не мати,— хотілося у відповідь кричати їй,— я — мати ваших рабів, мати кожного з хлопців, які загинули на цьому піску, поки ви ласували сараною в меду». Резнак, який стояв позаду неї, нахилився ближче і прошепотів:

— Ваша препишносте, чуєте, як вони вас люблять!

«Ні,— усвідомлювала Дані,— вони люблять своє смертельне мистецтво». Коли галас почав затихати, вона дозволила собі сісти. Ложа була в тіні, але в голові у Дані гупало.

— Джикі,— поклікала вона,— води, будь ласка. У мене пересохло в горлі.

— Сьогоднішні убивства має честь розпочати Храз,— повідомив Гіздар.— Кращого бійця ще не було на світі.

— Був — Дужий Бельвас,— заперечив Дужий Бельвас.

Храз, рослявий мірінець скромного роду, голив з двох боків голову, лишаячи посередині смужку жорсткого рудо-чорного волосся. Суперником його був чорношкірий списник з Літніх островів, якому деякий час вдавалося не підпускати до себе Храза на довжину списа, та щойно Храз зі своїм коротким мечем зміг підібратися ближче, почалася різанина. Убивши чорношкірого суперника, Храз вирізав з

його грудей серце, підніс над головою, червоне й мокре, а потім відкусив шматок.

— Храз вірить, що серце хороброго чоловіка робить його сильнішим,— сказав Гіздар. Джикі щось схвально муркнула. Дані сама колись з'їла серце огира, щоб додати сил своєму ненародженому синові... але це не врятувало Рейго від мейгі, яка вбила його просто в материнському лоні. *Три зради пережити...* «Мейгі була першою зрадою, Джора — другою, Брунатний Бен Плам — третьою»,— подумала Дані. Можна вважати, що зрад більше не буде?

— О,— сказав Гіздар утішено,— прийшла черга Плямистого Кота. Тільки подивися, як він рухається, королево. Ходяча поезія.

Суперник, якого дібрав для ходячої поезії Гіздар, був на зріст як Гогор, а завширшки як Бельвас, тільки надто вже забарливий. Вони саме билися буквально за шість футів від королівської ложі, коли Плямистий Кіт підрізав йому піджилки. Щойно чоловік упав навколішки, Кіт поставив йому ногу на спину, схопив однією рукою за голову, а другою розтяв йому горлянку від вуха до вуха. Червоний пісок всотав його кров, а вітер підхопив і відніс геть останні його слова. Натовп схвально загорлав.

— Бився погано, помер добре,— сказав Дужий Бельвас.— Дужий Бельвас терпіти не може, коли перед смертю верещать.

Він уже доїв сарану в меду. Відригнувши, він ковтнув вина.

Білошкірі картяни, чорношкірі мешканці Літніх островів, мідношкірі дотраки, синьобороді тайросяни, ягнята, джогоснайці, похмурі браавосяни, строкаті коротуни з джунглів Соторіоса — усі вони з'їхалися з різних куточків світу, щоб померти в Дазнаковому бійцівському кублі.

— Оцей має потенціал,— сказав Гіздар про юнака-лісянця з довгим білявим волоссям, яке розмаялося на вітру... але суперник схопив його за те волосся, і коли хлопець втратив рівновагу, загнав йому лезо в живіт.

— Хлопчик,— промовила Дані,— він же був зовсім хлопчик.

— Шістнадцять років,— заперечив Гіздар.— Дорослий чоловік, який сам вирішив ризикнути життям заради золота і слави. Сьогодні у Дазнака не гинуть діти, як і постановила своїм декретом моя лагідна королева.

«Ще одна маленька перемога. Може, мені не вдасться зробити свій народ хорошим,— сказала собі Дані,— одначе я мушу спробувати зробити людей бодай не такими поганими». Данерис хотіла заборонити змагатися ще й жінкам, але Барсена Чорнокоса запротестувала: мовляв, вона має таке саме право ризикувати своїм життям, як і чоловіки. Королева хотіла також заборонити фарс — жартівливі бої калік, карликів і старих, які кидалися одне на одного з колунами, смолоскипами і молотками (вважалося: що безнадійніші суперники, то кумедніші бої), але Гіздар казав, що люди любитимуть її більше, якщо вона посміється разом з ними, й переконував, що без таких розваг каліки, карлики й старі голодуватимуть без роботи. Отож Дані скорилася.

У Міріні була традиція засуджувати злочинців до виступу в бійцівському кублі; Дані погодилася поновити цю традицію, та лише для тяжких злочинів: «Можна примушувати битися вбивць, гвалтівників і работоргівців, які так і не зреклися свого ремесла, однак не злодіїв і не боржників».

Дозволили битися і тваринам. У Дані на очах слон швидко впорався з шістьма рудими вовками. У наступному двобої бугай бився з ведмедем; їхня кривава сутичка для обох стала смертельною.

— М'ясо не пропаде,— сказав Гіздар.— Різники заберуть туші та зроблять поживну юшку для голодних. Миску юшки зможе отримати кожен, хто прийде до Брами долі.

— Гарний закон,— сказала Дані. «У вас таких небагато».— Слід подбати, щоб така традиція продовжилася.

Після тварин прийшла черга пародії на битву: шістка піших проти шістки вершників; перші були озброєні щитами і мечами, а другі — дотрацькими арахами. «Лицарі» були вдягнені в кольчуги, а «дотраки» захисту не мали. Спершу здавалося, що перевага на боці вершників: вони затоптали двох ворогів і відтяли вухо третьому, але потім зацілілі лицарі почали нападати на коней, і вершників одного по одному скинули на землю й зарубали — на велике обурення Джикі.

— То був не справжній халасар,— сказала вона.

— Сподіваюся, ці туші не підуть на твою поживну юшку,— мовила Дані, поки виносили убитих.

— Коні підуть,— озвався Гіздар,— а люди — ні.

— Кони́на з цибулею додає сили,— мовив Бельвас.

Після битви прийшла черга першого на сьогодні жартівливого двобою карликів, яких привіз один з юнкайських лордів, запрошених Гіздаром. Один з карликів виїхав на собаці, а другий — на свині. Дерев'яні обладунки були свіжорозмальовані: на одному щиті виднівся олень узурпатора Роберта Баратеона, а на другому — золотий лев дому Ланістерів. Це, зрозуміло, було зроблено для королеви. Трюки карликів дуже швидко розсмішили Бельваса, а Дані ледве вичавила посмішку. Коли карлик у червоному звалився з сідла й кинувся ганятися за своєю свинею, а другий карлик переслідував його на собаці, ляскаючи по заду дерев'яним мечем, Дані промовила:

— Це мило і кумедно, але...

— Терпіння, люба,— сказав Гіздар.— Скоро випустять левів.

— Левів? — не зрозуміла Дані.

— Трьох. Карлики їх не очікують.

Дані спохмурніла.

— У карликів дерев'яні мечі. Дерев'яні обладунки. І як, на вашу думку, вони битимуться з левами?

— Погано,— озвався Гіздар,— хоча, може, ще й здивують нас. Та швидше за все, вони просто бігатимуть і верещатимуть, намагаючись вилізти з ями. Тому і назва — фарс.

Дані це не сподобалося.

— Я забороняю.

— Ніжна королево, ти ж не хочеш розчарувати свій народ.

— Ти присягнувся, що всі бійці будуть дорослі, які з власної волі погодилися ризикувати життям за золото й почесні. А ці карлики не погоджувалися битися з левами дерев'яними мечами. Зупини бій. Негайно.

Король стиснув уста. На мить Дані здалося, що в його безтурботних очах майнув гнів.

— Як накажеш.

Гіздар жестом підкликав розпорядника. Коли той підійшов з батоном у руках, Гіздар мовив:

— Ніяких левів.

— Жодного, ваша препишносте? А в чому ж тоді розвага?

— Це воля королеви. Карлики мають лишитися цілими й неушкодженими.

— Натовпу це не сподобається.

— Тоді виводь Барсену. Це має втішити народ.

— Ваша вельможність краще знає,— відповів розпорядник, ляснув батоном і гаркнув декілька наказів. Карликів забрали з ями разом із собакою і свинею, в той час як глядачі несхвально сичали і жбурляли камінням і гнилими фруктами.

Барсену зустріли ревом, коли вона вийшла на пісок майже гола, в самій стегновій пов'язці й сандаліях. Висока й темнокоша, років тридцятьох, вона рухалася з хижою граційністю, немов пантера.

— Барсену дуже люблять,— сказав Гіздар, коли бійцівське кубло переповнив галас.— Хоробрішої жінки я в житті не бачив.

— Що це за хоробрість — битися з дівками,— мовив Дужий Бельвас.— Справжня хоробрість — битися з Дужим Бельвасом.

— Сьогодні вона б'ється з вепром,— сказав Гіздар.

«Ага,— подумала Дані,— бо вам не вдалося ні за які гроші знайти жінку, яка згодилася б вийти проти неї на пісок».

Вепр був величезний, з іклами завдовжки з лікоть і маленькими лютими очицями. Цікаво, подумалося Дані, а той вепр, який убив Роберта Баратеона, мав такий самий лютий вигляд? «Жахлива смерть від жахливого створіння». На мить їй мало не стало шкода Узурпатора.

— Барсена дуже метка,— сказав Резнак.— Вона кружлятиме навколо вепра, ваша препишносте, а коли той пробігатиме повз, лишатиме на ньому порізи. Перш ніж упасти, вепр уже спливатиме кров'ю, ось побачите.

Почалося саме так, як він і казав. Вепр кинувся вперед, Барсена, крутнувшись, ухилилася, її ніж сріблясто зблиснув на сонці.

— Їй би списа,— сказав сер Баристан, коли Барсена перестрибнула через вепра, ухилиючись від його другої атаки.— Бо так з вепром не воюють.

Говорив він як старий набридливий дідусь — як його завжди називав Дааріо.

Ніж у Барсени був уже весь у крові, але вепр незабаром зупинився. «А він розумніший, ніж бугай,— збагнула Дані.— Він більше не нападатиме». Барсена теж це зрозуміла. З криком вона почала підкрадатися до вепра, перекладаючи ножа з руки в руку. Коли звір позадкував, Барсена, вилаявшись, різонула його по писку, намагаючись спровокувати... і їй це вдалося. Цього разу Барсена

запізнилася відстрибнути буквально на секунду, і вепр розпанахав іклом їй ліву ногу від коліна до паху.

З тридцяти тисяч горлянок вихопився стогін. Стискаючи поранену ногу, Барсена, впустивши ножа, пострибала геть, та не встигла вона відійти і на два фути, як вепр знову напав. Дані відвернулася.

— Ну як, це можна вважати хоробрістю? — запитала вона у Дужого Бельваса, коли над ямою зірвався вереск.

— Битися з кабаном — хоробрість, але так голосно кричати — не хоробрість. У Дужого Бельваса аж вуха заболіли. І живіт у Дужого Бельваса теж розболівся,— потер євнух своє величезне черево, помережане старими близнами.

Вепр, запхавши рило Барсені в живіт, почав витягати звідти бельбухи. Королева не могла витримати цього смороду. Спека, мухи, крики натовпу... «Мені нема чим дихати». Вона зірвала чадру, і та полетіла з вітром. Дані зняла і токар також. Поки вона розмотувала шовк, перли тихенько брязкотіли.

— Халесі,— запитала Іррі,— що ви робите?

— Скидаю довгі вуха.

На пісок вибігла дюжина чоловіків зі списками, щоб забрати вепра від тіла й загнати назад у загороду. З ними був і розпорядник з довгим колючим батогом у руці. Коли розпорядник лягнув тим батогом, королева підвелася.

— Пане Баристане, проведете мене назад у мій садок?

Гіздар нічого не розумів.

— Це ще не кінець. Ще буде фарс — шість старих жіночок, а потім знову двобої. Белакво і Гогор!

— Переможе Белакво,— заявила Іррі.— Всі це знають.

— Ніхто цього не знає,— заперечила Джикі.— Белакво загине.

— Загине або один, або другий,— сказала Дані.— А той, хто виживе, загине в інший день. Це була помилка.

— Дужий Бельвас переїв сарани,— сказав Бельвас, на широкому смаглявому обличчі якого з'явився такий вираз, наче його от-от знудить.— Дужому Бельвасові треба молока.

Гіздар не звернув уваги на євнуха.

— Ваша препишносте, народ Міріна зібрався відсвяткувати наш союз. Ви чули, як люди вас вітали. Не відкидайте їхню любов.

— Вони вітали мої довгі вуха, а не мене. Забери мене подалі від цієї різанини, чоловіче.

Дані не могла вже чути ні рохкання вепра, ні криків списників, ні виляску батога розпорядника.

— Ні, люба леді. Побудь ще трішки. Подивися ще фарс і один поєдинок. Можеш заплющити очі, ніхто не помітить. Усі дивитимуться на Белакво й Гогора. Зараз не час для...

На його обличчя набігла якась тінь.

Раптом галас затих. Замовкло десять тисяч голосів. Усі очі втупилися в небо. Щік Дані торкнувся теплий вітер, а крізь калатання серця почувся шелест крил. Двоє списників кинулися тікати. Розпорядник застиг на місці. Вепр продовжив тельбушити Барсену. Дужий Бельвас, застогнавши, з'їхав зі свого місця і впав навколішки.

А вгорі розвертався дракон, темніючи на тлі сонця. Луска у нього була чорна, а очі, роги та гребінь на спині — червоні. І так найбільший з-поміж трьох драконів, на волі Дрогон ще підріс. Крила, чорні як гагат, розкинулися на двадцять футів. Пролітаючи над піском, він ляснув ними один раз, але той звук був наче гуркіт грому. Вепр, рохкаючи, підняв голову... і його поглинуло полум'я, чорний вогонь з червоним блиском. Дані, яка сиділа за тридцять футів звідти, відчула хвилю жару. Передсмертні крики тварини нагадували людський вереск. Дрогон, приземлившись на тушу, уп'яв у димне м'ясо кігті. І почав їсти, не розрізняючи, де вепр, а де Барсена.

— О боги,— застогнав Резнак,— він її *жере!*

Сенешаль затулив рота руками. Дужий Бельвас гучно ригав. На довге бліде обличчя Гіздара набіг дивний вираз — страх упереміш із жагою і захватом. Гіздар облизав губи. Дані бачила, як Пали біжать нагору, вчепившись у свої токари, і, поспішаючи втекти, перечіпаються через торочки. За ними кинулися й інші. Люди бігли, відштовхуючи одне одного. Але ще більше людей застигло на своїх місцях.

Один чоловік вирішив стати героєм.

Це був один зі списників, яких послали загнати вепра назад у загороду. Він чи то п'яний був, чи то здурів. А може, він закохався у Барсену Чорнокосу здалеку або ж чув плітки про дівчинку Газею. А може, він був простим чоловіком, якому хотілося, щоб співці складали про нього пісні. Він кинувся вперед зі списом у руці. З-під його ніг порснув червоний пісок, а на лавках зірвалися крики. Дрогон підняв

голову, з його зубів скрапувала кров. Стрибнувши йому на спину, герой загнав залізний гостряк списа в основу довгої лускатої шиї дракона.

Дані та Дрогон вереснули водночас.

Герой навалився на спис усією вагою, щоб загнати гостряк глибше. Дрогон, засичавши від болю, вигнув спину, заметляв хвостом. Дані дивилася, як він закинув голову на довгій шиї, як розпустив крила. Драконоборець не втримався на ногах і покотився на пісок. Він саме намагався знову підвестися, коли драконові зуби стиснулися в нього на руці. «Ні»,— тільки й устигнув крикнути чоловік. Відірвавши йому руку по плече, Дрогон жбурнув її убік, як пес у бійці жбурляє щура.

— Убийте його,— закричав Гіздар зо Лорак до інших списників.
— *Убийте тварюку!*

— Відверніться, ваша світлосте,— сер Баристан притиснув Дані до себе.

— Відпустіть! — вивернулася вона з його рук. Здавалося, час сповільнився, коли вона перестрибувала парашет. Приземляючись у яму, вона загубила сандалію. На бігу Дані відчувала між пальцями пісок, гарячий і шорсткий. Її гукав сер Баристан. Дужий Бельвас і досі блював. Дані побігла швидше.

Списники теж бігли. Хтось до дракона, зі списом у руці. Хтось геть від нього, дорогою кидаючи зброю. Герой сіпався на піску, а з рваної рани на плечі струменіла кров. Спис так і залишився у спині Дрогона — хилитався, коли дракон бив крилами. Рана курилася. Коли наблизилися інші списники, дракон плюнув вогнем, обдавши двох із них чорним полум'ям. Мотнув хвостом — і лягнув розпорядника, який підкрадався ззаду, і переламав його навпіл. Ще один нападник почав тицяти списом йому в очі, поки дракон не схопив його і не роздер йому живота. Мірінці верещали, лаялися, вили. Дані чула позаду чийсь кроки.

— Дрогоне,— крикнула вона.— Дрогоне!

Дракон обернув голову. З-поміж його зубів вихоплювався дим. Кров, яка крапнула на землю, теж курилася. Дракон знову забив крилами, здійнявши вихор племенистого піску. Дані, закашлявшись, пірнула просто червону розжарену хмару. Дракон клацнув на неї зубами.

— Ні,— тільки й устигнула вона крикнути. «Ні, тільки не я, невже ти не впізнаєш мене?» Чорні зуби клацнули за волосину від її обличчя. «Хотів мені голову відірвати». В очі їй набилося піску. Перечепившись через труп розпорядника, Дані впала навznak.

Дрогогон заревів. Цей звук переповнив яму. Дані охопив жар, наче з печі. До неї потягнулася довга луската шия. Коли дракон роззявив пащу, Дані побачила між чорних зубів шматочки потрощених кісток і обвугленого м'яса. Очі в дракона були наче розплавлені. «Я зазираю в пекло, але мені не можна відводити очей,— подумала Дані впевнено, як ніколи в житті.— Якщо почну від нього тікати, він мене спалить і зжере». У Вестеросі септони проповідують, що існує сім кіл пекла і сім кіл небес, але Сім Королівств і їхні боги дуже далеко. Цікаво, подумала Дані, якщо вона помре отут, чи вийде з трав дотрацький бог-кінь, чи забере її у свій зоряний халасар, щоб вона у нічних краях скакала пліч-о-пліч зі своїм сонцем-і-місяцем? Чи сердиті боги Гіса пошлють гарпій, щоб ті забрали її душу й затягнули під землю на вічні муки? Дрогогон заревів їй просто в обличчя — від такого гарячого подиху шкіра вкривається пухирями. Праворуч почувся голос Баристана Селмі:

— Мене! Хапай мене. Сюди! Я тут!

У розжарених червоних проваллях Дрогонових очей Дані побачила власне віддзеркалення. Якою маленькою вона здавалася, якою слабкою, тендітною, переляканою! «Не можна виказувати перед ним страху». Вона завовтузилася в піску, відштовхуючись від тіла розпорядника, і тут пальці торкнулися руків'я його батога. Цей дотик додав Дані хоробрості. Шкіра була тепла, мов жива. Дрогогон знову заревів — так голосно, що королева мало не випустила батога. Він знову клацнув зубами.

І Дані його вдарила.

— Ні,— крикнула вона, щосили замахуючись батогом. Дракон відсмикнув голову.— Ні,— крикнула вона знову.— Ні!

Колючки дряпнули йому морду. Дракон зіп'явся на ноги, накривши Дані тінню своїх крил. Данерис почала ляскати його батогом по животу, поки рука не заболіла. Довга зміїна шия вигнулася, як стрілецький лук. З сичанням дракон плюнув у неї вогнем. Дані пірнула під полум'я, махнувши батогом і крикнувши:

— Ні, ні, ні! Лягти!

У відповідь почулося ревіння, повне страху і сказу, повне болю. Крила ляснули раз, удруге...

...і згорнулися. Дрогонові востаннє засичав і розтягнувся на животі. З рани, з якої стримів спис, цебеніла чорна кров, і в тих місцях, де вона падала на пісок, парувало. «Він — утілення вогню, — подумала Дані, — але я також».

Данерис Таргарієн стрибнула драконові на спину, схопила спис і висмикнула з рани. Гостряк наполовину розплавився, і розжарене залізо світилося червоним. Дані відкинула списа. Дрогонові крутнувся під нею, заграв м'язами, збираючись на силі. В повітрі висіла піщана хмара. Дані не могла ні бачити, ні дихати, ні думати. Чорні крила громовито ляснули — і знагла пломенистий пісок почав віддалятися.

Відчуваючи запаморочення, Дані заплющила очі. А коли знову розплющила, крізь пелену сліз і пилу побачила внизу мірінців, які тікали сходами нагору й вибігали на вулиці.

Батіг був досі в руці Дані. Легенько стьобнувши ним Дрогона по шиї, Дані крикнула:

— Вище!

Другою рукою вона чіплялася за луску, пальці шукали якоїсь опори. Широкі чорні Дрогонові крила розганяли повітря. Дані відчувала між ногами жар його тіла. Здавалося, серце зараз вибухне. «Так, — подумала вона, — так, давай, давай, не зупиняйся, бери мене, бери мене, ЛЕТИ!»

Джон

На зріст він був невисокий, цей Тормунд Велетозгуб, але боги нагородили його широкими грудьми й великим черевом. За потужні легені Манс Рейдер прозивав його Тормундом Сурмачем, а коли Тормунд реготав, з гірських вершин зривалися лавини снігу. Коли він гнівався, то своїм ревінням нагадував Джонові мамонта.

Того дня Тормунд горлав багацько. Ревів, кричав, а одного разу так грюкнув кулаком по столу, що перевернув і розлив карафу води. Під рукою в нього завжди був ріг меду, отож коли Тормунд викрикував свої погрози, то бризкав солодкою слиною. Він обзивав Джона боягузом, брехуном, перекинчиком, клятим уклінником з чорним серцем, злодієм і вороном-падальником, звинувачував у тому, що Джон хоче нагнути вільних людей. Двічі він жбурляв свій ріг Джонові у голову, щоправда, вже без меду. Тормунд був не з тих, хто отак змарнує добрий мед. Джон не звертав уваги. Він не підвищував голосу й не відповідав погрозами на погрози, однак і не поступався в тому, в чому не збирався поступитися з самого початку.

Коли нарешті навкруги намету витягнулися пообідні тіні, Тормунд Велетозгуб — балаклій, сурмач і льодоруб, який ще називається Тормунд Грім-кулак, ведмедиям чоловік, медовий король червоноградський, співрозмовник богів і батько полчищ — простягнув руку.

— Тоді згода, най пробачать мені боги. Бо сотня матерів, я знаю, мені цього ніколи не пробачить.

Джон стиснув простягнуту долоню. У голові дзвеніли слова обітниці. «Я меч у темряві. Я чатовий на мурах. Я вогонь, який розганяє холод; світло, яке приносить світанок; сурма, яка будить сонних; щит, який боронить людську державу». Але для нього до

обітниця додався ще й приспів: «Я вартовий, який відчинив браму і впустив ворога». Багато б він оддав, щоб знати, чи правильно чинить. Але він зайшов задалеко, щоб розвертатися на півдорозі.

— Згода, — підтвердив він.

Від Тормундового потиску хруснули кістки. Бодай у цьому дикунський ватажок не змінився. Борода теж лишилася такою самою, хоча обличчя під густим білим волоссям значно схудло, а на червоних щоках прорізалися глибокі зморшки.

— Слід було Мансові тебе вбити, коли була можливість, — промовив він, щосили стараючись розчавити Джонову долоню. — Платити золотом і хлопцями за ріденьку кашу... це жорстоко. Що сталося з чудовим юнаком, якого я пам'ятаю?

«Його обрали лордом-командувачем».

— Кажуть, коли угода чесна, обидві сторони лишаються незадоволень За три дні?

— Якщо доживу. Дехто з моїх, почувши ці умови, плюне мені в обличчя, — сказав Тормунд, нарешті відпускаючи Джонову руку. — Твої ворони також нарікатимуть, знаю я їх. І це добре. Я повбивав вас, клятих вилупків, стільки, що не полічити.

— Коли перейдете на південний бік Стіни, краще про це так голосно не розводьтеся.

— Ха! — розреготався Тормунд. Це теж у ньому не змінилося: він сміявся легко й часто. — Мудрі слова. Не хочеться, щоб ворони закрювали мене до смерті, — ляснув він Джона по спині. — Коли всі мої люди опиняться в безпеці за Стіною, ми з тобою ще розділимо мед і м'ясо. А поки що...

Дикун зірвав з лівої руки браслет й кинув його Джонові, потім зірвав такий самий браслет з правої руки.

— Твоя перша платня. Я їх отримав від батька, а він — від свого батька. Тепер вони твої, ти, чорний злодійкуватий байстрюк!

На браслетах зі старовинного золота, суцільного і важкого, були вирізьблені руни перших людей. Тормунд Велетозгуб носив їх, скільки пам'ятає Джон: вони були такою самою невід'ємною його частиною, як борода.

— Браавосяни їх переплавлять, — сказав Джон. — Це просто ганебно. Мабуть, ви краще їх лишіть.

— Ні. Не хочу, аби потім говорили, що Тормунд Грім-кулак змусив вільних людей віддати всі цінності, а свої скарби притримав,— мовив він і посміхнувся.— Але я лишу браслет, якого ношу на своєму члені. Він більший за цю дрібноту. Тобі з нього торквес можна зробити.

— Ви не змінилися,— не стримав сміху Джон.

— Ще й як змінився,— озвався Тормунд, і усмішка розтала, як сніг улітку.— Я вже не той, яким був у Червонограді. Я бачив забагато смерті, та й гірші речі також. Мої сини...— Тормундове обличчя скривилося від горя.— Дормунд поліг у битві за Стіну, а він же був ще зовсім хлопчик. Його зарубав один з ваших лицарів, якийсь покидьок у сірій криці, з метеликами на щиті. Я бачив, як це сталося, але не встиг добігти — мій хлопчик уже помер. А Торвінд... його забрав мороз. Він завжди був хворобливий. Просто однієї ночі взяв і помер. А що найгірше, ми й не знали, що він помер, аж тут він піднімається — блідий, з блакитними очима. Довелося мені власноруч його прикінчити. Важко це було, Джоне,— в його очах заблищали сльози.— Від був слабак, якщо по щирості, але це був мій хлопчик, я його любив.

— Мені дуже прикро,— поклав йому руку на плече Джон.

— Не варто. Ти ж не винен. На твоїх руках є кров, це правда, так само як і на моїх, але кров не його,— похитав головою Тормунд.— І в мене ще лишилося двоє дужих синів.

— А донька?..

— Мунда,— на Тормундові вуста повернулася усмішка.— Взяла собі за чоловіка отого Рика Довгосписа — можеш у таке повірити? У хлопця в штанях більше, ніж у голові, якщо хочеш знати мою думку, але обходиться він з нею добре. Я його попередив: якщо колись її скривдить, я йому кабаку відірву й до крові його нею відлупцюю... Тобі вже час вертатися,— він від усієї душі ляснув Джона по спині.— Якщо ти тут ще трохи затримаєшся, твої там вирішать, що ми тебе зжерли.

— Тоді на світанку. За три дні. Спочатку хлопці.

— Я чув це вже десять разів, вороне. Можна подумати, що ми один одному не довіряємо,— сплюнув він.— Спочатку хлопці, ясно. Мамонти йдуть в обхід. Ти попередиш Східну варту. Я подбаю, щоб

мої не билися й не штурхалися у вашій клятій брамі. Вишикуються, як каченятка. А я буду за качку. Ха! — Тормунд вивів Джона з намету.

День був ясний і безхмарний. Після двотижневої відсутності на небо повернулося сонечко, і Стіна на півдні височіла блакитно-біла і блискуча. Від старших людей у Чорному замку Джон чув приказку: «У Стіни настрій змінюється частіше, ніж у Божевільного Короля Ейриса»,— іноді казали вони, а іноді приказка звучала так: «У Стіни настрій змінюється частіше, ніж у жінок». Хмарного дня Стіна була мов з білого каменю вимурувана. Безмісячної ночі вона здавалася вугільно-чорною. За снігопаду вона була мов зі снігу виліплена. Проте в такі дні, як сьогодні, кригу ні з чим не можна було переплутати. В такі дні, як сьогодні, Стіна сяяла, як септонів кристал; сонце підсвічувало кожну шпарину та шкалубину, і на прозорих брижах танцювали крижані веселки. В такі дні, як сьогодні, Стіна була прегарна.

Біля коней стояв Тормундів найстарший син, розмовляючи зі Шкіряком. Вільні люди дали йому прізвисько Торег Тичка. Він був одного зросту зі Шкіряком, зате батька перевищував на цілий фут. Спиною до них грівся біля вогню Гарет на прізвисько Кінь, здоровань з Кротівки. Вони зі Шкіряком були єдині, кого Джон узяв з собою на переговори: якби приїхав більший гурт, могли б виникнути підозри, що Джон боїться, та й якби Тормунд хотів пролити кров, і двадцять вояків Джонови б не допомогло. Для захисту достатнього і Привида: деривовк здатен легко занюхати ворога, навіть якщо той ховає справжні наміри за посмішкою.

Але Привид десь побіг. Стягнувши чорну рукавичку, Джон заклав два пальці в рота і свиснув.

— Привиде! До мене!

Зненацька вгорі почулося ляскання крил. З гілки старого дуба злетів Мормонтів крук і всівся на Джонове сідло.

— Зерна,— закрукав він,— зерна, зерна, зерна.

— Ти теж за мною прив'язався? — Джон хотів зігнати птаха, але зрештою погладив по пір'ю. Крук скоса глянув на нього одним оком.

— Сноу,— пробурмотів він, багатозначно покивавши головою. І тут з-поміж дерев з'явився Привид разом з Вал.

«Вони немов рідні». Вал уся була в білому: білі вовняні штани, запхнуті у високі чоботи з вибіленої шкіри; білий ведмежий плащ, що

застібався на плечі різьбленим ликом з віродерева, біла сорочка з кістяними гудзиками. З рота вихоплювалася біла пара... але очі були блакитні, довга коса — кольору темного меду, а щоки розчервонілися від холоду. Давно вже Джон не бачив такої краси.

— Ви хотіли у мене вовка поцупити? — запитав він.

— А чом би й ні? Якби кожна жінка мала деривовка, чоловіки були б набагато ніжніші. Навіть ворони.

— Ха! — розреготався Тормунд Велетозгуб.— Навіть не намагайся переговорити цю красуню, лорде Сноу, вона занадто мудра для таких, як ми з тобою. Ліпше бігом кради її, поки Торег не прочухався й не вкрав її перший.

Як там той йолоп Аксель Флорент сказав про Вал? «Пишна дівчина, і мила з обличчя. Гарні стегна, гарні груди — все, щоб народжувати дітей». Це все правда, але в цій дикунці було набагато більше. Вона це довела, розшукавши Тормунда, що не вдалося навіть загартованим розвідникам Нічної варті. «Може, вона і не королівна, але вона стала б гідною дружиною для будь-якого лорда».

Одначе цей міст спалено давним-давно, і Джон сам підніс до нього смолоскип.

— Хай Торег спробує, — мовив він.— А я дав обітницю.

— Та їй це байдуже. Правда, дівчино?

Вал поплескала по довгому кістяному ножу в себе на боці.

— Ласкаво прошу лорда Ворона до себе у спальню будь-якої ночі, якщо він не боїться. Після оскоплення йому буде значно легше дотримуватися обітниці.

— Ха! — пирхнув знову Тормунд.— Чув, Торезе? Тримайся від цієї кралі подалі. Одну таку доньку я вже маю, другої мені не треба.

Хитаючи головою, ватажок дикунів пірнув назад у свій намет.

Поки Джон чухав Привида за вухом, Торег підвів Вал її коня. Вона й досі їздила на сірому гароні, якого їй дав Маллі перед від'їздом зі Стіни — кошлатого опецькуватого коника, сліпого на одне око. Розвертаючи його в напрямку Стіни, Вал запитала:

— Як поживає маленьке чудовисько?

— Виріс удвічі, відколи ви поїхали, і став утричі галасливіший. Коли просить цицьку, його чути у Східній варті,— відповів Джон, і собі сідаючи на коня.

Вал прилаштувалася поруч з ним.

— Отже... я привела вам Тормунда, як і обіцяла. Що тепер? Мене повернуть у камеру?

— Камера зайнята. Королівську вежу забрала собі королева Селіза. Пам'ятаєте Гардинову вежу?

— Це та, що от-от завалиться?

— Вона вже так валиться останні сто років. Я наказав підготувати для вас верхній поверх, міледі. Місця там більше, ніж у Королівській вежі, хоч, може, і не так вигідно. Але ж та вежа й не називається Гардиновим палацом.

— Я надаю перевагу свободі перед будь-якими вигодами.

— Ви маєте свободу в межах замку, але, на жаль, ви залишаєтеся полонянкою. Однак можу обіцяти, що небажані відвідувачі вас не потурбують. Гардинову вежу стережуть мої хлопці, а не люди королеви. А в коридорі біля входу ночує Вун-Вун.

— Велет-вартовий? Навіть Далла не могла таким похвалитися.

Дорогою за ними спостерігали Тормундові дикуни, визираючи з наметів і навісів під голими деревами. На кожного дорослого чоловіка припадало по троє жінок і стільки само дітлахів — худих, із запаленими щоками й незмигними поглядами. Коли Манс Рейдер повів вільний народ у похід на Стіну, люди погнали за собою великі стада свиней і кіз, отари овець, але нині з тварин залишилися тільки мамонти. Якби ці велети не були такі люті, і їх порізали б на м'ясо, не сумнівався Джон. На кістках мамонта м'яса багацько.

А ще Джон побачив ознаки хвороб. Це його невимовно занепокоїло. Якщо навіть Тормундів загін голодує і хворіє, то що казати про ті тисячі дикунів, які пішли за Кумою Кротицею у Крутодім? «Скоро їх забере Котер Пайк. Якщо пощастило спіймати попутний вітер, може, він уже повертається у Східну варту, везучи з собою стільки вільних людей, скільки вмістилося на кораблі».

— То ви гарно з Тормундом домовилися? — поцікавилася Вал.

— Запитаєте у мене за рік. Попереду ще залишилося найважче. Мені ще треба переконати своїх з'їсти кашу, яку я тут заварив. Боюся, нікому вона не сподобається.

— Дозвольте допомогти.

— Ви вже допомогли. Привели Тормунда.

— Можу і більше зробити.

«А чом би й ні? — подумав Джон.— Усі ж переконані, що вона — королівна». Вал і гарна, як королівна, і на коні тримається так, наче на ньому й народилася. «Войовнича королівна,— подумав Джон,— а не ніжна панна, яка сидить у вежі, чеше коси й чекає на лицаря, який її врятує».

— Мушу повідомити королеву про цю домовленість,— сказав він.— Запрошую вас також з нею познайомитися — якщо, звісно, зможете примусити себе прихилити коліно.

Кепсько буде, якщо її світлість образиться, ще Джон і рота не встигне розтулити.

— Коли прихилитиму коліно, можна сміятися?

— Не можна. Це не гра. Наші народи розділяє ріка крові — давня, глибока і червона. Станіс Баратеон — один з небагатьох, хто хоче пустити дикунів у королівство. І мені потрібно, щоб його королева підтримала мене у моїй справі.

З вуст Вал зникла грайлива усмішка.

— Даю вам слово, лорде Сноу. Перед вашою королевою я зіграю справжню дикунську королівну.

«Вона мені не королева,— хотів сказати він.— Якщо по правді, чекаю не дочекаюся, коли вона вже поїде. І, з ласки богів, забере з собою і Мелісандру».

Решту шляху проїхали в мовчанні, а поряд біг Привид. Мормонтів крук долетів з ними до брами, а коли вони спішилися, гайнув угору. Вперед пішов Кінь зі смолоскипом, освітлюючи дорогу в крижаному тунелі.

Коли Джон зі своїм загоном вийшов з південного боку Стіни, під брамою на нього чекав невеликий гурт чорних братів. Серед них був Ульмер з королівського лісу, і саме літній лучник вийшов говорити від імені решти.

— Даруйте, м'лорде, але хлопцям цікаво, що це означає. Мир, м'лорде? Чи кров і крицю?

— Мир,— відповів Джон Сноу.— За три дні Тормунд Велетозгуб поведе своїх людей за Стіну. Як друзів, а не ворогів. Хтось із них, може, навіть поповнить наші ряди, стане нам братом. І ми маємо гостинно їх прийняти. А тепер повертайтеся до своїх обов'язків. Мені потрібно побачитися з королевою Селізою,— сказав Джон і передав повіддя свого коня Шовку. Її світлість сприйме за образу, якщо він не

зразу піде до неї.— А далі мені треба буде написати листи. Принеси в мої покої пергамент, пера й каламар з мейстерським чорнилом. Потім поклич Марша, Ярвика, септона Селадара і Клайдаса...— (Селадар буде напідпитку, а Клайдас — поганенька заміна справжньому мейстру, але кращих Джон не має. «Поки не повернеться Сем»).— І північан. Флінта і Норі. Шкіряче, ви теж маєте бути присутні.

— Гоб пече цибулеві пироги,— сказав Шовк.— Може, запросити всіх до вас на вечерю?

Джон мить поміркував.

— Ні. Перекажи їм, щоб зустрілися зі мною на Стіні на заході сонця... Міледі,— обернувся він до Вал.— Прощу, ходімо зі мною.

— Ворон наказує — бранка має коритися,— жартівливо відгукнулася вона.— Ця ваша королева, мабуть, люта, якщо при зустрічі з нею у дорослих чоловіків підгинаються ноги. Може, мені слід було вдягнути кольчугу замість вовни й хутра? Це вбрання мені подарувала Далла, не хочу заляпати його кров'ю.

— Якби словами можна було різати до крові, тоді у вас був би привід непокоїтися. Але, гадаю, вашому вбранню нічого не загрожує, міледі.

Вони рушили до Королівської вежі по щойно прочищеній стежці поміж двох стін брудного снігу.

— Подейкують, у вашої королеви велика чорна борода.

Джон розумів, що не можна усміхатися, але не стримався.

— Тільки вуса. Ріденькі вусики. Можна волосинки полічити.

— Шкода.

Попри всі розмови про те, як вона хоче чимшвидше стати господинею власного палацу, королева Селіза не квапилася залишати зручний Чорний замок заради тіней Ночефорту. На вході у вежу, певна річ, стояла варта з чотирьох гвардійців: двоє знадвору на сходах, двоє всередині біля жаровні. Старшим був сер Патрек з Королівської Гори, вбраний у лицарські біло-блакитно-сріблясті обладунки і плащ, всіяний п'ятикутними зірками. Коли сера Патрека представили Вал, він опустився на одне коліно й поцілував їй рукавичку.

— Ви вродливіша, ніж кажуть, королівно,— заявив він.— Королева багато розповідала про вашу красу.

— Це дивно, бо ми з нею не знайомі,— озвалася Вал і поплескала сера Патрека по голові.— Підйом, пане укліннику. Підйом, підйом.

Говорила вона, як до собаки.

Джон ледве стримав сміх. З кам'яним обличчям він повідомив лицарю, що вони прийшли на аудієнцію до королеви. Сер Патрек відіслав одного з гвардійців нагору запитати, чи прийме їх її світлість.

— Але вовк залишиться тут,— мовив сер Патрек.

Джон не здивувався. Привид нервував королеву майже так само, як Вун Вег Вун Дар Вун.

— Привиде, лишайся.

Її світлість шила біля вогню, а блазень танцював під одному йому чутну музику, і бубонці на його рогах дзенькали.

— Ворон, ворон,— скрикнув Картатий, побачивши Джона.— На дні морському круки білі, як сніг. Знаю, знаю, о-о-о!

Королівна Ширін скрутилася на підвіконні, натягнувши каптур, щоб заховати спотворене сіролускою обличчя.

Леді Мелісандри не було. Джон зрадив. Рано чи пізно доведеться зустрітися з червоною жрицею, але краще не в присутності королеви.

— Ваша світлосте,— опустився він на одне коліно. Вал наслідувала його приклад.

Королева Селіза відклала шитво.

— Можете підвестися.

— З ласки вашої світлості, дозвольте представити вам леді Вал. Її сестра Далла була...

— ...матір'ю отого писклявого немовляти, яке не дає нам спати ночами. Я знаю, хто вона така, лорде Сноу,— пирхнула королева.— Вам пощастило, що вона повернулася раніше за мого царственного чоловіка, бо було б вам непереливки. Непереливки, запевняю.

— Ви — дикунська королівна? — запитала Ширін у Вал.

— Мене так називають,— озвалася Вал.— Моя сестра була дружиною Манса Рейдера, короля-за-Стіною. Вона померла, народжуючи йому сина.

— А я також королівна,— заявила Ширін,— але у мене ніколи не було сестри. Колись був двоюрідний братик, але він поплив за море. Він був простий байстріук, але мені подобався.

— Ну чесне слово, Ширін,— мовила її мати,— не думаю, що лорд-командувач прийшов слухати про Робертових байстріуків. Картатий, будь чемним блазнем і заведи королівну в її кімнату.

Бубонці в нього на шапці задзеленчали.

— Ходім, ходім,— заспівав блазень.— Ходім зі мною на дно морське, ходім, ходім, ходім.

Узявши королівну за руку, він підстрибом повів її геть з кімнати.

— Ваша світлосте,— заговорив Джон,— ватажок вільного народу погодився на мої умови.

Королева Селіза ледве помітно кивнула.

— Мій лорд-чоловік завжди хотів дати притулок цим диким людям. Якщо вони згодні триматися королівського миру й королівського закону, їм раді в нашому королівстві,— вона на мить піджала губи.— Мені сказали, з ними теж є велети.

— Майже двісті, ваша світлосте,— відповіла Вал.— І понад вісімдесят мамонтів.

— Жахливі істоти,— здригнулася королева. Важко було сказати, про кого вона — про велетів чи про мамонтів.— Хоча ці тварини можуть принести користь у битвах мого лорда-чоловіка.

— Так, ваша світлосте,— мовив Джон,— але мамонти такі великі, що через браму їм не пройти.

— А браму не можна розширити?

— Думаю... не варто цього робити.

— Як скажете,— пирхнула Селіза.— Без сумніву, ви на цьому краще розумієтеся. Де ви збираєтеся оселити цих дикунів? Безперечно, у Кротівці не поміститься ще... скільки їх?

— Чотири тисячі, ваша світлосте. Вони допоможуть нам заповнити покинуті замки, щоб краще обороняти Стіну.

— Я так зрозуміла, що це не замки, а руїни. Занедбані, похмурі й холодні, не більш як купи битого каміння. У Східній варті казали, що там тільки щурі й павуки.

«Від холоду всі павуки давно погинули,— подумав Джон,— а щурі могли б стати гарним джерелом м'яса взимку».

— Це правда, ваша світлосте... але навіть руїни дають бодай якийсь прихисток. І до того ж людей захищатиме від Чужих Стіна.

— Бачу, ви все продумали, лорде Сноу. Певна, король Станіс буде задоволений, коли з перемогою повернеться з походу.

«Якщо взагалі повернеться».

— Звісна річ,— провадила королева,— дикуни мають визнати короля Станіса своїм королем, а Р'глора — своїм богом.

«Ось ми й опинилися на слизькому».

— Даруйте, ваша світлосте, але цю умову ми не узгоджували.
Обличчя королеви посуворішало.

— Жахливий недогляд,— зронила вона голосом, з якого водномить зник навіть натяк на теплоту.

— Вільний народ не стає навколішки,— пояснила Вал.

— Тоді слід його поставити,— заявила королева.

— Якщо так учинити, він повстане за першої ж нагоди,— сказала Вал.— Повстане з клинками в руках.

Королева стиснула уста, і її підборіддя легенько затремтіло.

— А ви зухвала. Але чого ще очікувати від дикунки? Треба буде підшукати вам чоловіка, який навчить вас гарних манер,— сказала королева й, обернувшись до Джона, пропекла його поглядом.— Я цього не схвалюю, лорде-командувачу. І мій лорд-чоловік не схвалить. Я не можу заборонити вам відчинити браму, як ми обоє добре знаємо, але запевняю вас, що ви ще за це відповісте, коли повернетесь з походу король. Можливо, ви ще передумаєте.

— Ваша світлосте,— знову прихилив коліно Джон. Цього разу Вал до нього не приєдналася.— Перепродую, що викликав ваше невдоволення. Я так вчинив, бо вважав, що так буде найкраще. Можна нам іти?

— Ідіть. Негайно.

Вже надворі, достатньо відійшовши від королівської варті, Вал дала волю гніву.

— Ви збрехали про бороду. В неї волосся на підборідді більше, ніж у мене між ногами. А донька... її обличчя...

— Це сіролуска.

— Ми її називаємо сіра смерть.

— Для дітей вона не завжди смертельна.

— На північ від Стіни — завжди. Найкращі ліки — болиголов, але підійдуть і подушка, і ніж. Якби це я народила ту сердешну дитину, то вже давно зробила б їй останню милість.

Такої Вал Джон ще не бачив.

— Королівна Ширін — єдина дитина королеви.

— Тоді шкода їх обох. Дитина нечиста.

— Якщо Станіс переможе, Ширін стане його наступницею на Залізному троні.

— Тоді шкода ваших Сімох Королівств.

— Мейстри кажуть, сіролуска не...

— Мейстри можуть вірити у що заманеться. Хочете знати правду — запитайте у полісунки. Сіра смерть може заснути, але знову прокинеться. *Дитина нечиста!*

— Вона дуже мила. Звідки вам знати...

— Звідти. Нічого ти не знаєш, Джоне Сноу,— схопила Вал його за руку.— Чудовисько треба забрати звідти. Не можна залишати його в одній вежі з мертвою дівчинкою.

Джон струсив її руку.

— *Вона не мертва.*

— Мертва. Мати цього не бачить. І ви, схоже, не бачите. Але смерть уже у ній.

Вона рушила геть, але зупинилася й обернулася.

— Я віддала вам Тормунда Велетозгуба. Віддайте мені чудовисько.

— Якщо зможу, то віддам.

— Так і зробіть. Ви мені винні послугу, Джоне Сноу.

Джон дивився, як вона віддаляється. «Вона помиляється. Мусить помилитися. Сіролуска не така смертельна, як вона вважає, принаймні не в дітей».

Привид уже знову втік. Сонце низько схилилося на заході. «Мені б зараз допоміг кухлик гарячогопряного глінтвейну. А ліпше два». Але з цим доведеться зачекати. Час стати віч-на-віч із супротивником. Найгіршим супротивником — з братами.

Шкіряк чекав на нього біля клітки коловороту. Нагору поїхали вдвох. Що вище піднімалися, то дужчав вітер. За п'ятдесят футів від землі тяжка клітка почала розгойдуватися з кожним його поривом. Час до часу вона шкрябала об Стіну, викликаючи дрібні кришталеві фонтанчики крижинок, які, падаючи, іскрилися на сонці. Піднялися вище найвищих веж у замку. За чотириста футів од землі у вітру прорізувалися зуби, й він почав так дерти плащі, що ті шумно ляскали об штаби клітки. За сімсот футів од землі вітер пронизував до кісток. «Стіна в моїх руках,— нагадав собі Джон, поки коловоротники зтягували клітку нагору,— принаймні ще на два дні».

Зістрибнувши на лід, Джон подякував коловоротникам і кивнув списникам, які стояли на чатах. Обоє натягнули на голови вовняні шапки з прорізами для очей, так що й обличчя не було видно, але Джон

упізнав Тая за сплутаним чорним волоссям, яке масними пасмами спадало на спину, а Оуена — за ковбасою, яка стирчала з піхов у нього при боці. «Гарний лорд знає всіх своїх підданих»,— сказав колись давно, у Вічнозимі, батько йому і Робові.

Джон підійшов до краю Стіни й поглянув униз на поле бою, де полягло військо Манса Рейдера. Цікаво, подумалося йому, де зараз Манс? «Зможе він тебе розшукати, сестричко? Чи це була просто хитрість, щоб я його випустив?»

Як давно вже він не бачив Арії! Яка вона зараз? Чи впізнає він її взагалі? «Арія-під-ногами. Вічно з перемащеним личком». Цікаво, є ще в неї той маленький меч, який на Джонове прохання для неї викував Мікен? «Штрикай гострим кінцем»,— навчав її Джон. Мудро було б саме так і вчинити у першу шлюбну ніч, якщо правдиві всі плітки про Ремсі Сноу. «Привези її додому, Мансе. Я врятував від Мелісандри твого сина, а зараз я от-от врятую чотири тисячі твоїх вільних людей. Врятуй мені одну маленьку дівчинку, ти мій боржник».

На півночі, у примарному лісі, поміж деревами вже скрадалися вечірні тіні. На заході ще буяла червона заграва, але на сході вже прозирнули перші зірки. Джон Сноу стискав і розтискав пальці робочої руки, пригадуючи всі свої втрати. «Семе, мій милий товстий йолопе, ти зіграв зі мною злий жарт, зробивши мене лордом-командувачем. У лорда-командувача немає друзів».

— Лорде Сноу,— промовив Шкіряк.— Клітка повертається.

— Чую,— відійшов від краю Джон.

Першими нагору піднялися вожді кланів Флінт і Норі, вбрані в хутра й залізо. Норі нагадував старого лиса — був він зморшкуватий і сухорлявий, але хитрий і моторний. Торген Флінт був на голову нижчий за нього, але важив, либонь, удвічі більше: грубуватий крем'язень з вузлуватими червоними ручищами завбільшки з окости, який, накульгуючи, дибав по кризі, важко спираючись на тернову ковіньку. Наступним приїхав Бовен Марш, горнучись у ведмежу шубу. За ним Отел Ярвик. А потім септон Селадар, звісно, напідпитку.

— Ходімо зі мною,— запросив їх Джон.

Посипаною жорствою стежкою вони пішли по Стіні на захід, до сонця. Відійшовши на п'ятдесят ярдів від колиби, Джон заговорив:

— Ви знаєте, навіщо я вас зібрав. За три дні ми відчинимо браму і пропустимо за Стіну Тормунда з його людьми. Багато чого треба

підготувати.

Його оголошення зустріли мовчанням. Потім Отел Ярвик мовив:

— Лорде-командувачу, це ж *тисячі*...

— ...худоребрих дикунів, змучених і голодних, які забрели далеко від дому. Ось вони,— вказав Джон на вогники їхніх багать.— Чотири тисячі, запевняє Тормунд.

— З кількості багать я б сказав — три тисячі,— заперечив Бовен Марш, якого хлібом не годуй — дай полічити.— І ще вдвічі більше, як нам сказали, у Крутодомі з полісункою. А ще сер Деніс пише, що в горах за Тінявою вежею є великі табори...

Джон не мав що заперечити.

— Тормунд каже, Плаксій збирається знову спробувати перейти Міст Черепів.

Старий Гранат торкнувся свого шраму. Його він отримав, обороняючи Міст Черепів, коли Плаксій останнього разу спробував пробитися через Прірву.

— Лорд-командувач, сподіваюся, не збирається впустити і цього... цього чорта?

— Не хотілося б,— сказав Джон, який не забув про голови з кривавими порожніми очницями, що їх йому надіслав Плаксій. «Блекджек Булвер, Кошлатий Гал, Гарт Сіроперий. Помститися за них я не можу, проте їхніх імен я не забуду».— Але, мілорде, доведеться пустити і їх. Ми не можемо обирати серед вільного народу, кого пускати, а кого не пускати. Якщо мир, то мир для всіх.

Відкашлявшись, Норі сплюнув.

— Ви ще мир укладіть з вовками і стерв'ятниками.

— У мене в підземеллях завжди мир і спокій,— буркнув Старий Флінт.— Віддайте Плаксія мені.

— Скількох розвідників убив Плаксій? — запитав Отел Ярвик.— Скількох жінок з'валтував, убив, украв?

— У мене трьох,— сказав Старий Флінт.— А тих дівчат, яких не забирає, він осліплює.

— Коли чоловік вбирається в чорне, йому відпускаються всі злочини,— нагадав їм Джон.— Якщо ми хочемо, щоб вільні люди воювали з нами пліч-о-пліч, ми маємо пробачити їм колишні злодіяння, як пробачили б нашим людям.

— Плаксій не дасть обітниці,— наполягав Ярвик.— Він не вдягне чорний плащ. Йому не довіряються навіть інші нальотчики.

— Необов'язково довіряти людині, щоб мати з неї користь...— («В іншому разі яку б я мав користь з усіх вас?») — Нам потрібен і Плаксій, і всі інші. Хто знає дикий праліс краще за дикунів? Хто знає наших ворогів краще за того, хто з ними воював?

— Плаксій знає тільки, як гвалтувати й убивати,— сказав Ярвик.

— Якщо дикуни перейдуть на цей бік Стіни, вони втричі перевищуватимуть нашу чисельність,— сказав Бовен Марш.— І це я рахую тільки Тормундів загін. Додайте сюди людей Плаксія і тих, що у Крутодомі, й вони зможуть покінчити з Нічною вартою за одну ніч.

— Війни виграються не самою лише чисельністю. Ви їх не бачили. Половина з них — напівмерці, які ледве ходять.

— Як на мене — хай у землі лежать,— сказав Ярвик.— Вибачте за такі слова, мілорде.

— Не вибачу,— сказав Джон голосом холодним, як вітер, що дер їхні плащі.— У таборі повно дітей — сотні, тисячі. І жінок.

— Списосуджених.

— Є і такі. Але більше матерів і бабусь, удовиць і дівиць... їх теж ви хочете приректи на смерть, мілорде?

— Братам не можна сваритися,— втрутився септон Селадар.— Клякнімо й помолімося Стариці, щоб освітила нам шлях до мудрості.

— Лорде Сноу,— сказав Норі,— а де ви збираєтеся розмістити цих своїх дикунів? Сподіваюся, не на моїх землях.

— Ага,— підхопив Старий Флінт.— Якщо хочете віддати їм Дар, це ваші проблеми, але дивіться, щоб вони звідти не розбрідалися, бо я вам голови їхні надішлю. Зима вже на порозі, мені зайві роти не потрібні.

— Дикуни залишаться на Стіні,— запевнив їх Джон.— Більшість із них розміститься в покинутих замках.

Варта вже поновила малочисельні гарнізони у Крижаному Кордоні, Довгому Кургані, Соболевому палаці, Сіроварті та Глибокому Озері, але десять замків узагалі лишалися порожніми й покинутими.

— Оселимо в них подружні пари з дітьми, усіх дівчат-сиріт плюс хлопчиків-сиріт до десятиох років, літніх жінок, удовиць з дітьми й усіх жінок, які не хочуть воювати. Списосуджених відішлемо в Довгий Курган, де вони приєднаються до своїх сестер, а самотніх чоловіків —

до інших фортів, які ми знову відчинили. Всі, хто вбереться в Чорне, лишаться тут або поїдуть у Східну варту чи Тіняву вежу. Тормунд очолить Дубоцит, щоб бути близько під рукою.

Бовен Марш зітхнув.

— Якщо ми не погинемо від їхніх мечів, то погинемо від їхніх ротів. Цікаво, як лорд-командувач збирається годувати Тормунда і його тисячі?

На це питання Джон очікував.

— Через Східну варту. Привеземо скільки треба харчів кораблями. З приріччя, зі штормових земель, з Видолу Аринів, з Дорну й Розлогів, через вузьке море з вільних міст.

— І ми розплатимся за ці харчі... чим, можна запитати?

«Золотом Залізного банку Браавоса»,— міг би відповісти Джон.

Натомість він промовив:

— Ми погодили, що вільні люди можуть залишити собі хутро і шкури. Коли прийде зима, вони їм знадобляться. Всі інші цінності вони повинні здати. Золото і срібло, бурштин, коштовне каміння, прикраси — все, що можна продати. Ми відішлемо це кораблями за вузьке море і продамо у вільних містах.

— За всі дукати дикунів,— сказав Норі,— мабуть, вам вдасться купити жменю жита. Може, дві жмені.

— Лорде-командувачу, а чому не поставити перед дикунами вимогу, щоб вони здали і зброю? — запитав Клайдас.

Шкіряк аж розреготався.

— Ви хочете, щоб вільний народ бився з вам пліч-о-пліч проти спільного ворога, і як нам це робити без зброї? Чи ви хочете, щоб ми жбурляли у блідавців сніжками? Чи видасте нам дрючки, щоб з ними битися?

«Та зброя, з якою ходять дикуни, переважно мало чим від дрючків відрізняється»,— подумав Джон. Дерев'яні битки, кам'яні сокири, обушки, списи з обпаленими вістрями, ножі кістяні, кам'яні та з драконового скла, плетені щити, кістяна броня, дублена шкіра. Тенійці кують бронзу, а такі нальотчики, як Плаксій, ходять з краденими з трупів сталевими і залізними мечами... але навіть вони зазвичай старі, пощерблені за багато років використання й побиті іржею.

— Тормунд Велетозгуб ніколи з власної волі не роззброїть своїх людей,— сказав Джон.— Він не Плаксій, але він і не боягуз. Якби я

почав вимагати від нього таке, дійшло б до крові.

Норі прочесав пальцями бороду.

— Ви можете розмістити своїх дикунів у цих зруйнованих фортах, лорде Сноу, але як примусити їх там залишатися? Що може зупинити їхнє просування на південь, у родючіші й тепліші краї?

— В *наші* краї,— докинув Старий Флінт.

— Тормунд заприсягнувся. Він служитиме разом з нами до весни. Плаксій та інші їхні капітани змушені будуть дати таку саму присягу, бо в іншому разі ми їх за Стіну не пропустимо.

— Вони обдурять,— похитав головою Старий Флінт.

— Плаксієве слово нічого не варте,— мовив Отел Ярвик.

— Це безбожні варвари,— докинув септон Селадар.— Навіть на Півдні всім відома зрадливість дикунів.

— Ота битва унизу, пригадуєте? — схрестив руки Шкіряк.— Я був на іншому боці, ви не забули? А тепер я ношу чорне вбрання і вчу ваших хлопчаків убивати. Хтось обізве мене перекинчиком. Може, це й так... але я такий самий варвар, як ви — ворони. І в нас також є боги. Ті самі боги, що й у Вічнозимі.

— Боги Півночі, яких шанують ще з часів задовго до Стіни,— підтвердив Джон.— Саме цими богами і присягнувся Тормунд. І він дотримає своє слово. Я знаю його, як знав і Манса Рейдера. Я з ними разом кочував деякий час, якщо пригадуєте.

— Я цього не забув,— промовив лорд-стюард.

«Ні,— подумав Джон,— я й не сумнівався».

— Манс Рейдер також давав одну обітницю,— провадив Бовен Марш.— Він присягався не брати собі дружину, не володіти землями, не народжувати дітей. А потім він перекинувся на інший бік, порушив усі обітниці й повів страшне військо проти рідного королівства. І за Стіною зараз чекають недобитки цього війська.

— Зломлені недобитки.

— Зламаний меч можна перекувати. Зламаний меч здатен убити.

— У вільного народу нема ні правителів, ні права в нашому розумінні,— сказав Джон,— але вони люблять своїх дітей. Бодай це ви визнаєте?

— Нас хвилюють не діти. Ми побоюємося батьків, а не синів.

— Я теж. Тому я наполог, що візьму заручників...— («Я не такий довірливий дурень, за якого ви мене маєте... а тим паче не дикун

наполовину, хай що ви там собі думаєте».— Сто хлопчиків віком від вісьмох до шістнадцятих років. По одному сину від кожного ватажка і капітана, решту оберуть жеребкуванням. Хлопці служитимуть пажами і зброносцями, звільняючи наших людей для важливіших справ. Одного дня дехто з них, може, схоче вратися в чорне. І не такі дива трапляються. Решта залишаться заручниками, забезпечуючи відданість їхніх батьків.

Північани презирнулися.

— Заручники,— задумливо промовив Норі.— І Тормунд на таке погодився?

«Або це, або спостерігати, як помирають його люди».

— Кровна заплата, ось як він це назвав,— сказав Джон Сноу,— але він погодився.

— Так, а чом би й ні? — стукнув ковінькою по кризі Старий Флінт.— Ми завжди їх кликали годованцями, коли Вічнозим вимагав хлопчиків у нас, але насправді вони були заручниками — і що тут такого?

— Нічого такого, якщо їхні батьки не викличуть невдоволення королів зими,— сказав Норі.— Бо ці годованці поверталися додому без голови. Ану скажи-но мені, хлопче... якщо оті твої друзі-дикуни виявляться брехунами, вистачить у тебе мужності вчинити, як належить?

«Спитайте Джаноса Слінта».

— Тормунд Велетозгуб мене точно не схоче випробувати. У ваших очах я, певно, видаюся зеленим хлопчаком, лорде Норі, але я — син Едарда Старка.

Однак навіть це не заспокоїло лорда-стюарда.

— Ви кажете, хлопці служитимуть зброносцями. Сподіваюся, лорд-командувач не збирається віддати їх на *військову науку*?

Джон аж скипів од гніву.

— Ні, мілорде, я посаджу їх шити мереживні трусики. Звісно ж, ми віддамо їх на *військову науку*. А ще їм доведеться збивати масло, рубати дрова, чистити стайні, виливати нічні горщики, бігати з повідомленнями... але між цими завданнями вони тренуватимуться вправлятися зі списом, мечем і луком.

Марш почервонів ще дужче.

— Нехай пробачить лорд-командувач мою прямоту, але я не знаю, як пом'якшити свої слова. Те, що ви пропонуєте, ніщо як державна зрада. Вісім тисяч років вояки Нічної варти стояли на Стіні, воюючи з дикунами. А тепер ви хочете пустити їх на наш бік, прихистити їх у наших замках, годувати їх, одягати і вчити воювати. Лорде Сноу, невже мені потрібно вам нагадувати? *Ви дали обітницю.*

— Знаю я свою обітницю,— сказав Джон і процитував: — «Я чатовий на мурах. Я вогонь, який розганяє холод; світло, яке приносить світанок; сурма, яка будить сонних; щит, який боронить людську державу». Ви такі самі слова промовляли, коли самі давали обітницю?

— Такі самі, як добре знає лорд-командувач.

— Ви впевнені, що я нічого не забув? Щось про правителів і право, щось про те, як ми маємо боронити кожен фут землі й чіплятися за кожен зруйнований замок? Є там такі слова? — запитав Джон і почекав на відповідь. Ніхто не озвався.— «Я — щит, який боронить людську державу». Ось головні слова. А скажіть-но мені, мілорди, хіба дикуни не люди?

Бовен Марш розтулив рота. Але так і не зронив ані слова. По шиї в нього поповз багрянець.

Джон Сноу відвернувся. Останнє сонячне світло почало блякнути. Джон спостерігав, як червоні тріщини на Стіні спочатку сіріють, а потім і чорніють, перетворюючись із вогнених рисок на крижані чорні річки. Унизу леді Мелісандра, певно, вже розпалює свої вогнища, виспівуючи: «Царю світла, оборони нас, ніч-бо темна і повна жахіть».

— Зима на підході,— нарешті мовив Джон, порушуючи ніякове мовчання,— а з нею і білі блукальці. Ми зупинимо їх на Стіні. Стіна постала тут, щоб їх зупиняти... але на Стіні потрібні люди. Обговорення закінчене. Нам ще багато чого треба зробити, перш ніж ми відчинимо браму. Тормунда і його людей треба буде нагодувати, одягнути, розмістити. Серед людей є хворі, яким потрібне лікування. Цим займатися ви, Клайдасе. Врятуєте скількох зможете.

Клайдас закліпав туманними рожевими очима.

— Я постараюся, Джоне. Тобто лорде-командувачу.

— Слід підготувати всі вози й фургони, щоб перевезти вільний народ у їхні нові домівки. Отеле, цим займатися ви.

— Так, лорде-командувачу,— скривився Ярвик.

— Лорде Бовене, а ви зберете заплату. Золото і срібло, бурштин, гривни і браслети і намиста. Розсортуєте, порахуєте і подбаєте, щоб вони без пригод дісталися Східної варти.

— Так, лорде Сноу,— відповів Бовен Марш.

А Джон Сноу подумав: «Вона сказала — крига і кинджали в темряві. Червона мерзла кров і оголена криця». Робоча рука стислася в кулак. Здіймався вітер.

Серсі

Ніч у ніч ставало дедалі холодніше.

У камері не було ні коминка, ні жаровні. Єдине віконце було надто високе, щоб визирнути, і надто мале, щоб у нього протиснутися, проте достатнє, щоб впустити холод. Серсі подерла першу сукню, яку їй принесли, вимагаючи, щоб їй повернули старий одяг, але тільки змушена була мерзнути гола. Коли їй принесли іншу сукню, вона натягнула її через голову й подякувала, мало не вдавившись словами.

Вікно пропускало і звуки. Тільки так королева могла здогадатися, що саме відбувається у місті. Септи, які приносили їй їсти, нічого не розповідали.

Її це дратувало. По неї прийде Джеймі, але як вона дізнається, що він уже прибув? Серсі сподівалася, що він не втне дурницю й не помчить, випереджаючи військо. Йому знадобляться всі мечі, щоб здолати обшарпану орду бідарів, які оточили Великий септ. Серсі часто запитувала про свого брата-близнюка, але тюремниці не відповідали. Питала вона і про сера Лораса. За останніми звітками лицар квітів помирав у Драконстоні від рани, яку отримав, коли брав замок. «Помирай уже,— думала Серсі,— і швиденько». Смерть хлопця означатиме вільне місце в королівській варті, й це може стати її спасінням. Але септи мовчали про сера Лораса так само, як і про Джеймі.

Лорд Кайберн став її останнім і єдиним відвідувачем. Її світ змалів до чотирьох людей: її самої і трьох тюремниць, побожних і непохитних. Септа Юнелла, ширококоста і мужикувата, мала натруджені руки і негарне, вічно нахмурене обличчя. У септи Моелли було жорстке біле волосся, зморшкувате обличчя й маленькі злі очиці, вічно підозріливо примружені й гострі, як лезо сокири. Септа Сколера

була товста й невисока, з великою пазухою і оливковою шкірою, і вічно пахла квасним, як підкисле молоко. Вони приносили їй їсти й пити, виливали нічний горщик, що кілька днів забирали сукню прати, лишаючи її кулитися під ковдрою, поки сукню не повернуть. Іноді Сколера читала їй із «Семикутної зірки» або «Священного молитовника», але в іншому жодна з них не розмовляла з Серсі й не відповідала на її питання.

Вона ненавиділа і зневажала їх усіх трьох майже так само, як ненавиділа і зневажала чоловіків, які її зрадили.

Фальшиві друзі, зрадливі слуги, чоловіки, які присягалися у невмирущому коханні, навіть рідня — усі вони покинули її в годину найбільшої скрути. Озні Кетлблек, цей слабак, під батогами зламався й наговорив верховному горобцю повні вуха таємниць, які мав забрати з собою в могилу. Його брати, ця вулична голота, яку Серсі вивищила, просто сидять і пальцем не кивнуть. Оран Вотерз, її адмірал, втік у відкрите море з усіма дромонами, які вона для нього збудувала. Ортон Мерівезер бігом повернувся в Довгостіл, забравши з собою і свою дружину Тейну, яка в ці жахливі часи лишалася єдиною вірною подругою королеви. Гарис Свіфт і великий мейстер Пайсел покинули її в ув'язненні, віддавши королівство людям, які змовилися проти неї. Мірин Трант і Борос Блаунт, присяжні оборонці короля, просто зчезли. Навіть кузен Лансель, який раніше переконував, що кохає Серсі, став одним з її обвинувачів. Дядько відмовився допомагати їй правити, а вона ж бо хотіла зробити його королівським правицею.

А Джеймі...

Ні, в це вона не могла повірити, відмовлялася вірити. Щойно він дізнається про її лихо, одразу з'явиться тут. «Негайно приїзди. Допоможи мені. Врятуй мене. Зараз ти мені потрібен як ніколи. Люблю тебе. Люблю тебе. Люблю тебе. Негайно приїзди». Кайберн присягався, що все зробить, аби її лист потрапив у руки її брата-близнюка, який зараз у приріччі зі своїм військом. Однак Кайберн більше не приходив. Звідки їй знати — може, він уже мертвий, а голова його десь на кілку над брамою Червоної фортеці. А може, він гниє в чорній камері під Червоною фортецею, а лист так і лишився невідісланим. Королева питала про нього сто разів, але полонителі нічого не відповідали. Одне Серсі знала напевне: Джеймі так і не приїхав.

«Поки що,— запевнила вона себе.— Але скоро приїде. А коли він приїде, верховний горобець зі своїми сучками інакшої заспіває».

Вона ненавиділа безпомічність.

Вона пробувала погрожувати, але її погрози сприймалися з кам'яними обличчями і пропускалися повз вуха. Вона пробувала наказувати, але її накази ігнорувалися. Вона зверталася до Материного милосердя, покликаючись на природне співчуття жінки до жінки, але три висохлі септи, мабуть, відмовилися від свого жіночого ества, коли давали обітницю. Вона пробувала причарувати їх, розмовляючи лагідно, смиренно приймаючи чергову наругу. Септи лишалися непохитні. Вона пропонувала винагороду, обіцяла прощення, почесні, золото, місце при дворі. Її обіцянки сприймалися так само, як і погрози.

А ще Серсі молилася. О, як вона молилася! Від неї хочуть молитов — ось вам молитви: вона простоювала навколішках, наче якась вулична хвойда, а не донька Кичери. Вона молилася за визволення, за волю, за Джеймі. Уголос благала богів захистити її в її невинності; подумки молилася за те, щоб її обвинувачі померли наглою і болісною смертю. Вона молилася, стираючи коліна в кров і мало не давлячись власним пересохлим і набряклим язиком. Усі молитви, вивчені в дитинстві, пригадалися Серсі в камері, а за потреби вона вигадувала і нові, покликаючи до Матері й до Діви, до Отця й до Воїна, до Стариці й до Коваля. Навіть Невідомцеві молилася. «У бурю почнеш молитися будь-яким богам». Семеро лишалися такі самі глухі до її благань, як і їхні земні служителі. Серсі віддала їм усі слова, які мала, віддала їм усе, окрім сліз. «Цього вони не отримають»,— сказала вона собі.

Вона ненавиділа слабкість.

Якби боги дарували їй таку силу, як Джеймі й тому бундючному йолопу Робертові, вона б змогла втекти. «Ох, мені б меча і до нього вміння!» У неї серце воїна, але боги у своїй сліпій злості дали їй кволе жіноче тіло. На самому початку королева намагалась опиратися, але септи її подужали. Їх було забагато, і вони виявилися сильнішими, ніж видавалися на перший погляд. Усі старі та бридкі, але ж вони постійно моляться, прибирають і б'ють дрючками послушниць, тож руки в них тверді, як коріння.

А ще Серсі не давали відпочити. День і ніч, щойно королева заплющувала очі, з'являлася котрась із її полонительок, будила її й вимагала покаятися в гріхах. Її звинувачували в перелюбі, розпусті, державній зраді, навіть убивстві, бо Озні Кетлблек зізнався в тому, що за її наказом задушив попереднього верховного септона. «Я прийшла вислухати ваше зізнання у вбивстві й перелюбі»,— гриміла септа Юнелла, трусячи королеву. Септа Моелла розповідала, що це гріхи не дають Серсі спати. «Лише невинні сплять спокійно. Покайтеся в гріхах — і спатимете, як немовля».

Пробудження, дрімота, знову пробудження — всі ночі були розбиті на шматочки руками її мучителів, і до того ж щоночі ставало дедалі холодніше. Година сови, година вовка, година солов'я, місячний схід і місячний захід, сутінки і світанок теліпалися повз, неначе п'яні. Котра година? Який сьогодні день? Де вона? Це сон чи вона вже прокинулася? Обривки сну, які їй дозволялися, перетворилися на гострі леза, які краяли розум. День у день думати ставало дедалі важче, від виснаження Серсі лихоманило. Вона вже втратила будь-яке відчуття того, скільки сидить ув'язнена в цій камері, десь нагорі в одній із сімох веж Великого септу Бейлора. «Я тут зістарюся й помру», — думала Серсі, впадаючи у відчай.

Але вона не могла такого дозволити. Вона потрібна синові. Вона потрібна королівству. Як завгодно, а вона має звільнитися. Її світ змалів до камери завбільшки шість квадратних футів, нічного горщика, гудзуватого солом'яника і брунатного вовняного коца, блаженного як надія, від якого свербіла шкіра, але Серсі й досі лишалася спадкоємицею лорда Тайвіна, донькою Кичери.

Виснажена через брак сну, тремтячи він холоду, який щоночі прокрадався в камеру, по черзі потерпаючи від голоду й гарячки, Серсі нарешті зрозуміла, що доведеться зізнатися.

Тієї ночі, коли септа Юнелла прийшла збудити її зі сну, Серсі вже чекала її навколішках.

— Я згрішила,— сказала Серсі. Пересохлий язик ледве ворухився, а губи були потріскані й пошерхлі.— Я вчинила страшний гріх. Тепер я бачу. Як могла я стільки часу залишатися сліпою? Мені явилася Стариця з високо піднесеним ліхтарем, і в його священному світлі я побачила праведну путь. Я хочу знову очиститися. Я хочу

тільки відпущення. Будь ласка, добра септо, благаю, відведіть мене до верховного септона, щоб я могла покаятися в злочинах і перелюбі.

— Я перекажу йому, ваша світлосте,— озвалася септа Юнелла.— Його святість зрадіє. Лише через зізнання і щире каяття можна врятувати наші безсмертні душі.

І Серсі дали спокійно спати всю ніч. Години й години благословенного сну! Сова, вовк і соловейко прослизнули, невидимі й непомітні, а Серсі снівся довгий солодкий сон, що Джеймі — її чоловік, а їхній син і досі живий.

Уранці королева почувалася знову майже собою. Коли по неї прийшли полонительки, вона, благочестиво зітхаючи, запевнила їх, що рішуче налаштована покаятися в гріхах і отримати прощення за свої діяння.

— Приємно чути,— сказала септа Моелла.

— Знімете великий тягар з душі,— докинула септа Сколера.— Вам стане набагато краще, ваша світлосте.

«Ваша світлосте». Ці два прості слова переповнили її радістю. За весь час ув'язнення тюремниці нечасто переймалися гарними манерами.

— Його святість чекає,— сказала септа Юнелла.

Серсі скромно і слухняно похилила голову.

— Можна мені спершу помитися? Я не можу йти до нього в такому вигляді.

— Зможете помитися пізніше, якщо дозволить його святість,— мовила септа Юнелла.— Зараз вас повинна більше турбувати чистота вашої безсмертної душі, а не така марнота марнот, як тіло.

Три септи повели її сходами донизу: септа Юнелла йшла попереду, а септа Моелла і септа Сколера позаду, так наче боялися, що Серсі спробує втекти.

— Давно у мене не було відвідувачів,— дорогою пробурмотіла Серсі неголосно.— З королем усе гаразд? Я питаю лише як матір, яка боїться за свою дитину.

— Його світлість у доброму здоров'ї,— озвалася септа Сколера,— і має надійний захист день і ніч. Королева не залишає його.

«Королева тут я!» Проковтнувши ці слова, Серсі всміхнулася й мовила:

— Приємно знати. Томен так її любить! Я ніколи не вірила тим жахливим речам, які про неї розповідали...— (Марджері Тайрел вдалося якось викрутитися після обвинувачень у розпусті, перелюбі й державній зраді?) — А суд уже був?

— Скоро буде,— сказала септа Сколера,— але її брат...

— Тихо! — септа Юнелла, обернувшись, кинула через плече сердитий погляд на Сколеру.— Ти занадто розбалакалася, дурна стара. Нам не дозволяється говорити про такі речі.

— Перепрошую,— похилила голову Сколера.

Решту спуску здолали в мовчанні.

Верховний горобець прийняв Серсі в своєму святилищі — в суворій семигранній кімнаті, де грубо вирізьблені лики Сімох дивилися з кам'яних стін майже так само кисло й несхвально, як і його святість. Коли Серсі увійшла, він щось писав за грубо тесаним столом. Верховний септон не змінився з останньої їхньої зустрічі — з того дня, коли наказав схопити й ув'язнити Серсі. Це й досі був миршавий сивий чоловік з твердим і голодним виразом на худому зморшкуватому обличчі з гострими рисами, з підозріливими очима. На відміну від свого попередника, який полюбляв пишне вбрання, він одягався у безформну сорочку з нефарбованої вовни, яка сягала кісточок.

— Ваша світлосте,— привітався він.— Я так розумію, ви хочете покаятися.

Серсі впала навколішки.

— Так, ваша святосте. Уві сні мені явилася Стариця з високо піднесеним ліхтарем...

— Ну певна річ. Юнелло, залишися й записуй зізнання її світлості. Сколеро, Моелло, можете йти.

Він склав докупи пальці точно так само, як у Серсі на очах тисячу разів робив батько.

Септа Юнелла сіла позаду, розгорнула пергамент, вмочила перо в мейстерське чорнило. Серсі злякалася.

— Коли я покаюся, мені дозволять...

— З вашою світлістю вчинять відповідно до ваших гріхів.

«Цей чоловік невмолимий»,— укотре переконалася Серсі. Якусь мить вона збиралася на думці.

— Тоді най буде милостива до мене Матір. Я спала з чоловіками, не перебуваючи з ними у шлюбі. Каюся.

— З ким? — прикував до неї погляд верховний септон.

Серсі чула, як у неї за спиною пише Юнелла. Перо тихенько шкрябало пергамент.

— З Ланселем Ланістером, моїм кузеном. І з Озні Кетлблеком.

Вони обидва зізналися в тому, що спали з нею, тому нема сенсу заперечувати.

— Із його братами. З обома.

Серсі не може знати, що саме скажуть Осфрид і Озмунд. Краще визнати забагато, ніж замало.

— Це не вибачає мого гріха, ваша святосте, але я була самотня й налякана. Боги забрали в мене короля Роберта, мого коханого захисника. Я лишилася сама-одна серед змовників, облудних друзів і зрадників, які замислили убити моїх дітей. Я не знала, кому довіряти, отож я... я використала єдиний доступний мені спосіб, щоб заручитися підтримкою Кетлблеків.

— Маєте на увазі свої жіночі принади?

— Своє тіло,— затремтівши, вона затулила руками обличчя. Коли вона знову опустила долоні, її очі блищали від сліз.— Так. Найпростить мене Діва. Але це було заради моїх дітей, заради королівства. Мені це не приносило задоволення. Кетлблеки... вони грубі й вульгарні, вони безжалісно мною користувалися, але що я могла вдіяти? Томена потрібно було оточити людьми, яким я могла довіряти.

— Його світлість мав захист королівської варти.

— Королівська варта не змогла захистити його брата Джофрі, якого вбили на його власному весіллі. У мене на очах загинув один син. Я не могла втратити і другого. Я згрішила, я розпусничала, але тільки заради Томена. Простіть, ваша святосте, але я розкину ноги перед будь-яким чоловіком на Королівському Причалі, якщо тільки так я зможу захистити своїх дітей.

— Прощення дарують тільки боги. А як щодо Ланселя, вашого кузена й колишнього зброєносця вашого лорда-чоловіка? З ним ви лягли у ліжку теж для того, щоб забезпечити його відданість?

— Лансель...— Серсі завагалася. «Обережніше,— нагадала вона собі,— Лансель усе їм розповів».— Лансель мене кохав. Він був ще зовсім хлопчик, але я ніколи не сумнівалася в його відданості мені чи моїм синам.

— І все одно звабили його.

— Мені було самотньо,— промовила вона, притлумлюючи схлип.
— Я втратила чоловіка, сина, лорда-батька. Я була регентшею, але ж королева — теж жінка, а жінки слабкі й легко піддаються спокусі...
Ваша святість знає, що так воно і є. Буває, навіть святі септи грішать. Лансель мене втішав. Він добрий і лагідний, а мені потрібен був хтось. Не можна так було, я знаю, але поряд зі мною більше нікого не було... а жінка *потребує* кохання, потребує чоловіка, потребує... потребує...—
вона нестримно заридала.

Верховний септон і не думав її втішати. Сидів собі, прикипівши до неї твердим поглядом і спостерігаючи, як вона плаче, такий самий кам'яний, як статуї Сімох нагорі в септі. Минуло чимало часу, але нарешті у Серсі закінчилися сльози. На той час очі в неї почервоніли, а відчуття було таке, наче вона от-от знепритомніє.

Однак його святість із нею ще не закінчив.

— Це поширені гріхи,— сказав він.— Усім відома порочність удовиць, усі жінки в душі розпусні, схильні користуватися своєю красою, щоб хитрощами заманювати чоловіків у свої тенета. В цьому немає державної зради, якщо ви не обманювали його світлість короля Роберта, поки він був живий.

— Ніколи,— прошепотіла вона, здригнувшись.— *Ніколи*, присягаюся.

Він не звернув уваги на її слова.

— Проти вашої світлості висунуті й інші звинувачення — у злочинах значно страшніших, ніж проста розпуста. Ви зізналися, що мали сера Озні Кетлблека за коханця, а сер Озні наполягає, що задушив мого попередника на ваше веління. Крім того, він наполягає, що дав неправдиві свідчення проти королеви Марджері та її кузин, збрехавши про розпусту, перелюб і державну зраду, і знову на ваше веління.

— Ні,— заперечила Серсі,— це неправда. Я люблю Марджері як доньку. А щодо решти... я скаржилася на верховного септона, це правда. Слабкий і зіпсований, він був креатурою Тиріона, плямою на нашій святій Вірі. Ваша святість знає це незгірше за мене. Може, Озні вирішив, що його смерть потішить мене. Якщо так, то я несуч певну відповідальність... але убивство? Ні. В цьому я не винна. Відведіть мене в септ, і я перед судом Отця присягнуся, що це правда.

— На все свій час,— сказав верховний септон.— Вас також обвинувачують у вбивстві власного чоловіка, нашого любого покійного короля Роберта Першого.

«Лансель»,— подумала Серсі.

— Роберта вбив вепр. Може, мене вже і шкуроміном вважають? Варгом? Може, мене звинувачують і в смерті Джофрі, мого коханого синочка, мого первістка?

— Ні. Тільки чоловіка. Ви це заперечуєте?

— Заперечую. Перед очима богів і людей, я це заперечую.

Він кивнув.

— І останнє, найгірше звинувачення: дехто вважає, що ваші діти не від короля Роберта, а байстрюки, народжені з інцесту й перелюбу.

— Це Станіс таке каже,— миттю мовила Серсі.— Брехня, брехня, очевидна брехня. Станіс сам претендує на Залізний трон, але на його шляху стоять братові діти, отож йому вигідно заявити, що вони зовсім не братові. Той брудний лист... у ньому ані слова правди. Я заперечую.

Поклавши обидві долоні на стіл, верховний септон підвівся на ноги.

— Добре. Лорд Станіс відвернувся від істини Сімох і почав молитися червоному бісу, а його облудній вірі немає місця в Сімох Королівствах.

Його слова прозвучали майже заспокійливо. Серсі кивнула.

— Та навіть якщо так,— провадив його святість,— це жахливі звинувачення, і королівство має дізнатися істину. Якщо ваша світлість каже правду, без сумніву, суд доведе вашу невинуватість.

«То все-таки суд».

— Я ж покаялася...

— ...в деяких гріхах, ага. Інші ви заперечуєте. Суд відділить правду від брехні. Я благатиму Сімох простити вам гріхи, в яких ви зізналися, і молитимуся, щоб вас визнали невинуватою в інших злочинах.

Серсі повільно підвелася.

— Схиляюся перед мудрістю вашої святості,— сказала вона,— і благаю одну краплю Материної милості... я так давно не бачилася з сином, будь ласка...

Очі старого були як два шматочки кременя.

— Вас не можна підпускати до короля, поки ви не очиститеся від своїх пороків. Одне ви зробили перший крок на шляху до праведності, тож я дозволю вам інших відвідувачів. По одному на день.

Королева знову розплакалася. Цього разу щиро.

— Ви дуже добрий. Дякую.

— Мати милостива. Дякуйте їй.

Моелла і Сколера вже чекали, щоб відвести її назад на вежу, в камеру. Юнелла йшла позаду.

— Ми всі молилися за вашу світлість,— дорогою заговорила септа Моелла.

— Так,— підхопила септа Сколера,— і вам має тепер стати набагато легше, ви тепер чиста й невинна, як панна в день весілля.

«У день мого весілля я вранці кохалася з Джеймі»,— пригадала королева.

— Так,— погодилася вона,— я почуваюся заново народженою, так наче прорвало чиряк і я нарешті почну видужувати. Я просто лечу.

Вона уявила, як приємно було б зацідити ліктем септі Сколері в обличчя, щоб та злетіла з гвинтових сходів. З ласки богів, ця стара зморшкувата піхва дорогою врзалася б у септу Юнеллу й забрала ще і її з собою.

— Приємно бачити, що ви знову всміхаєтеся,— сказала Сколера.

— Його святість казав, мені дозволені відвідувачі?

— Так,— підтвердила септа Юнелла.— Якщо ваша світлість скаже, кого хоче бачити, ми повідомимо цю людину.

«Джеймі, мені потрібен Джеймі». Та якщо брат у місті, чому він до неї не прийшов досі? Ліпше почекати з Джеймі, поки Серсі не знатиме краще, що саме відбувається за межами Великого септу Бейлора.

— Мій дядько,— сказала вона,— сер Кеван Ланістер, брат мого батька, він у місті?

— У місті,— відповіла септа Юнелла.— Лорд-регент замешкав у Червоній фортеці. Ми одразу пошлемо по нього.

— Дякую,— мовила Серсі, подумавши: «Лорд-регент, та невже?» Вона і не вдавала, що здивована.

Смиренне і покайне серце принесло значно більше переваг, ніж саме тільки очищення гріховної душі. Ввечері королеву перевели в

більшу камеру на два поверхи нижче, з вікном, у яке можна було визирнути, і з теплими м'якими ковдрами на ліжку. А коли прийшов час вечері, замість черствого хліба й вівсянки їй принесли смаженого каплуна, миску свіжої зелені з товченими горіхами й гору товченої ріпи з маслом. Уночі Серсі лягла в ліжку на ситий шлунок уперше за все ув'язнення і спокійно проспала всю ніч — її ніхто не потурбував.

А на світанку до неї прийшов дядько.

Серсі ще снідала, коли двері розчахнулися й увійшов сер Кеван Ланістер.

— Залиште нас,— сказав він до тюремниць. Септа Юнелла, забравши з собою Сколеру й Моеллу, вийшла і зачинила двері. Королева підвелася.

Сер Кеван постарів з останньої їхньої зустрічі. Чоловік він був кремезний, широкий і у плечах, і у поясі, з куцою білявою борідкою на важкому підборідді, з коротким білявим волоссям і великими залисинами на чолі. Важкий вовняний плащ малинового кольору застібався на плечі на золоту брошку у формі лев'ячої голови.

— Дякую, що прийшов,— заговорила королева.

— Сядь,— нахмурився дядько.— Я тобі маю дещо розповісти...

Але вона не хотіла сідати.

— Ти досі гніваєшся на мене. Я чую це з твого голосу. Пробач мені, дядьку. Не треба було хлюпати в тебе вином, але...

— Думаєш, я переймаюся через кубок вина? Лансель — мій син, Серсі. Твій кузен. Якщо я гніваюся на тебе, то тільки через це. Ти мала б наглядати за ним, скеровувати його, підшукувати йому гарну дівчину з доброї родини. А натомість ти...

— Знаю, знаю...— («Лансель хотів мене більше, ніж я його. І досі хоче, закладаюся».)— Я була самотня і слабка. Будь ласка, дядьку. Ну будь ласка! Так приємно бачити твоє обличчя, твоє любе обличчя! Я накоїла багато поганого, я знаю, але я не витримаю, якщо ти мене зненавидиш,— обійнявши, вона поцілувала його в щоку.— Пробач мене. Пробач мене.

Сер Кеван якусь мить просто терпів її обійми, але зрештою і собі пригорнув Серсі. Його обійми були короткі й незграбні.

— Годі,— промовив він і досі сухим і холодним голосом.— Пробачаю. А тепер сядь. У мене погані новини, Серсі.

Його слова налякали її.

— Щось трапилося з Томеном? Будь ласка, тільки не це! Я так боялася за сина. Ніхто нічого не хотів мені розповідати. Прошу, скажи, що з ним усе гаразд.

— З його світлістю все добре. Він часто запитує про тебе.

Поклавши долоні їй на плечі, він тримав її на віддалі витягнутої руки.

— Тоді Джеймі? Щось із Джеймі?

— Ні. Джеймі досі десь у приріччі.

— Десь? — Серсі не сподобалося, як це прозвучало.

— Він узяв Крукодерево, лорд Блеквуд здався,— промовив дядько,— але дорогою назад у Річкорин покинув свій почет і поїхав з якоюсь жінкою.

— Жінкою? — витріщилася на нього Серсі, нічого не розуміючи.
— Якою жінкою? Навіщо? Куди вони поїхали?

— Ніхто не знає. Більше ми від нього не чули. Жінка, можливо, донька Вечірниці, леді Брієнна.

«Вона!» Королева пригадала панну Тартську — незугарну й незграбну здоров'ячку, яка вдягалася по-чоловічому, в кольчугу. «Заради такої Джеймі в житті б не покинув мене. Мій крук просто не долетів до нього, бо в іншому разі брат приїхав би».

— Нам доповідають, що по всьому Півдню висаджуються на берег перекупні мечі,— повів далі сер Кеван.— На Тарті, на Східцях, на мисі Гніву... дуже хотів би я знати, звідки у Станіса гроші наймати вільні загони. Я не маю стільки війська, щоб з ними всіма впоратися, принаймні не тут. У Мейса Тайрела сили достатньо, але він відмовляється і пальцем ворухнути, поки не буде вирішене питання з його донькою.

«Кат міг би дуже швидко вирішити питання з Марджері». Серсі до дупи був Станіс зі своїми перекупними мечами, «Чужі б узяли і його, і Тайрелів. Хай би повбивали одне одного, королівству стало б тільки краще».

— Будь ласка, дядьку, витягни мене звідси.

— Як? Силою зброї? — сер Кеван, хмурячись, підійшов до вікна й визирнув.— Довелось би влаштувати різанину в цьому святому місці. Але я не маю стільки вояків. Найкращі наші сили пішли в Річкорин з твоїм братом. Я не мав часу зібрати нове військо,— він знову

розвернувся до неї.— Я розмовляв з його святістю. Він тебе не звільнить, поки не спокутуєш гріхи.

— Я покаялася.

— Ідеться про *спокуту*. Перед усім містом. Доведеться пройти...

— Ні,— заперечила Серсі, яка добре знала, що саме збирався сказати дядько, й не хотіла про це навіть чути.— Нізащо. Так йому й перекажи, якщо знову з ним розмовлятимеш. Я — королева, а не якась портова повія.

— З тобою нічого не станеться. Ніхто і пальцем не торкнеться...

— Ні,— ще різкіше мовила вона.— Краще смерть.

— Якщо ти хочеш саме цього,— незворушно мовив сер Кеван,— то дуже скоро твоє бажання може сповнитися. Його святість рішучо налаштований судити тебе за царевбивство, боговбивство, інцест і державну зраду.

— Боговбивство? — мало не розреготалася вона.— І коли це я убила бога?

— Верховний септон — намісник Сімох на землі. Замах на нього дорівнює замаху на них...— дядько підніс руку, не встигла Серсі й запротестувати.— Але про це ми поговоримо не зараз. І не тут. Ще прийде час, і буде суд.

Дядько обвів поглядом камеру. Вираз на його обличчі був дуже промовистий.

«Хтось підслуховує». Навіть тут, навіть тепер, вона не може говорити вільно. Вона зітхнула.

— Хто мене судитиме?

— Віра,— озвався дядько,— хіба що ти наполягатимеш на суді через двобій. У такому разі твоїм заступником має виступити лицар королівської варті. Але хай чим закінчиться суд, твоєму правлінню кінець. До Томенового повноліття регентом буду я. Королівським правицею призначено Мейса Тайрела. Великий мейстер Пайсел і сер Гарис Свіфт лишаються на своїх місцях, а от лордом-адміралом став Пакстер Редвін, а Рендил Гарлі взяв на себе обов'язки юстиціарія.

«Обоє прапороносці Тайрела». Все управління королівством переходить до ворогів Серсі, до друзів і родичів королеви Марджері.

— Марджері теж обвинувачена. Як так сталося, що горобці її звільнили, а мене — ні?

— Наполіг Рендил Тарлі. Він перший опинився на Королівському Причалі, коли вибухнула ця буря, і привів із собою військо. Тайрелівських дівчат судитимуть, але справа проти них слабенька, як визнає його святість. Усі чоловіки, звинувачені в тому, що були коханцями королеви, заперечують це або забрали назад свої слова, окрім твого покаліченого співця, який, здається, несповна розуму. Отож верховний септон передав дівчат під опіку Тарлі, а лорд Рендил дав священну обітницю доправити їх на суд, коли прийде час.

— А її обвинувачі? — запитала королева.— Де тримають їх?

— Озні Кетлблек і Блакитний Бард тут, у підземеллях під септом. Близнята Редвини оголошені невинуватими, а Гейміш Лірник помер. Решта в підземеллях під Червоною фортецею, під опікою твого Кайберна.

«Кайберн»,— подумала Серсі. Це добре, це остання соломинка, за яку вона ще може вхопитися. Вони в лорда Кайберна, а лорд Кайберн творить дива. «І жахіття. Він творить і жахіття також».

— Є ще одна новина, гірша. Ти нарешті сядеш?

— Сяду? — Серсі похитала головою. Що може бути гірше? Її судитимуть за державну зраду, в той час як маленька королева з кузинами полетіла собі, як вільна пташка.— Розповідай. Що там таке?

— Мірселла. Жахливі новини з Дорну.

— *Тиріон*,— вихопилося в королеви. Це Тиріон запроторив її дівчинку в Дорн, а Серсі відіслала сера Балона Свона, щоб привіз її назад. Усі дорняни змії, а Мартели з них найгірші. Червоний Гад навіть намагався захистити Куця й був уже за крок від перемоги, яка зняла би з карлика звинувачення у вбивстві Джофрі.— Це він, він весь цей час був у Дорні, а тепер у нього моя донька.

Сер Кеван скривився.

— На Мірселлу напав якийсь лицар-дорнянин на ім'я Герольд Дейн. Вона жива, але скалічена. Він порізав їй обличчя... вибач... вона втратила вухо.

— Вухо,— Серсі приголомшено витріщилася на нього. «Вона ж зовсім дитина, моя дорогоцінна королівна. Вона була така гарненька!»

— Він відтяв їй вухо. А де ж був князь Доран зі своїми дорнськими лицарями? Не могли захистити маленьку дівчинку? Де був Арис Окгарт?

— Він загинув, захищаючи її. Кажуть, Дейн його зарубав.

Ранковий Меч також був з Дейнів, пригадалося королеві, але він давно на тому світі. Хто такий цей сер Герольд і навіщо йому кривдити її доньку? Вона не могла цього пояснити, хіба що...

— Тиріон утратив половину носа в Битві на Чорноводді. А якщо їй порізали обличчя й відтяли вухо... В цьому відчуваються брудні пальчики Куця.

— Твого брата князь Доран не згадував. І Балон Свон пише, що Мірселла в усьому звинувачує цього Герольда Дейна. Його ще кличуть Темнозір.

Серсі гірко розсміялася.

— Хай як там його кличуть, а він — найманець мого брата. Тиріон має друзів серед дорнян. Куць планував це від самого початку. Саме Тиріон заручив Мірселлу з княжичем Тристаном. Тепер я розумію навіщо.

— Тобі в кожній тіні ввижається Тиріон.

— Бо він — породження п'їтьми. Це він убив Джофрі. Убив батька. Невже гадаєш, він на цьому зупиниться? Я боялася, що Куць досі на Королівському Причалі, замислив щось проти Томена, але він, певно, вирішив спочатку поїхати у Дорн і вбити Мірселлу.— Серсі почала міряти кроками камеру.— Я мушу бути з Томеном. З цих лицарів королівської варти користі не більше, ніж із пипок на нагруднику...— вона розвернулася до дядька.— Кажеш, сер Арис убитий.

— Так, його вбив отой Темнозір.

— Але він мертвий, *мертвий* — ти в цьому впевнений?

— Так нам повідомили.

— Тоді в королівській варті звільнилося місце. Його негайно слід заповнити. Томена потрібно захищати.

— Лорд Тарлі складає перелік гідних лицарів на розгляд твого брата, та поки Джеймі не повернувся...

— Білий плащ на людину може вдягнути і король. Томен — гарний хлопчик. Скажіть йому, кого оголосити, і він оголосить.

— І кого ж ти хочеш оголосити?

Серсі не мала готової відповіді. «Моєму заступникові потрібне і нове ім'я, і нове обличчя».

— Кайберн знає. У цьому довірся йому. Ми з тобою, дядьку, мали розбіжності, але заради нашої спільної крові, заради мого батька, якого ти любив, заради Томена і його бідолашної скаліченої сестри, зроби, як

я тебе прошу. Сходи від мого імені до лорда Кайберна, принеси йому білий плащ і скажи, що час прийшов.

Королівський вартовий

— Ви служили королеві,— сказав Резнак мо Резнак.— А король при дворі хоче оточити себе своїми людьми.

«Я і досі служу королеві. Сьогодні, завтра, завжди, до останнього подиху — мого або її». Баристан Селмі відмовлявся вірити, що Данерис Таргарієн мертва.

Мабуть, саме тому його змістили. «Одного по одному Гіздар прибирає нас усіх». Дужий Бельвас лежить при смерті в храмі, його лікують блакитні грації... проте Селмі підозрював, що вони радше докінчують справу, яку почала медова сарана. Скагаз Гирявий більше не командував. Незаплямовані повернулися в касарні. Джого, Дааріо Нагарне, адмірал Іролео і незаплямований Геро залишаються заручниками юнкайців. Аго, Рахаро й решту королівського халасару відіслали за річку на пошуки зниклої королеви. Замінили навіть Місанді: король вважав, що не годиться герольдом виступати дитині, а тим паче колишній рабині-наатянці. «А тепер і я».

Були часи, коли Баристан Селмі сприйняв би відставку як пляму на своїй честі. Але то було у Вестеросі. В гадючому кублі під назвою Мірін честь видається такою самою безглуздою, як блазенський костюм. Та й недовіра взаємна. Гіздар зо Лорак, може, і консорт його королеви, але ніколи не стане його королем.

— Якщо його світлість хоче, щоб я забрався з двору...

— Його ясновельможність,— виправив сенешаль.— Ні-ні, ви неправильно мене зрозуміли. Його величність чекає на делегацію юнкайців, щоб обговорити виведення їхніх військ. Вони можуть попросити... е-е-е... компенсацію за загиблих від драконового гніву. Це дуже делікатна ситуація. Король вважає, буде краще, якщо вони

побачать на троні мірінського короля, якого захищають мірінські вояки. Ви ж розумієте, сер.

«Я розумію значно більше, ніж ти уявляєш».

— Можна дізнатися, кого саме обрав для свого захисту його світлість?

Резнак мо Резнак улесливо посміхнувся.

— Це запеклі бійці, які обожнюють його вельможність. Гогор Гігант. Храз. Плямистий Кіт. Белакво Костолам. Усі вони звитяжці.

«Усі вони з бійцівських кубел». Сер Баристан не був здивований. Гіздар зо Лорак не дуже впевнено сидів на своєму новому троні. Востаннє Мірін мав короля тисячу років тому, і серед панства давньої крові були такі, які вважали себе гіднішими престолу. Ззовні місто оточили юнкайці з перекупними мечами й союзниками, а всередині засіли сини гарпії.

А захисників у короля меншало день у день. Помилка, якої Гіздар припустився з Сірим Черв'яком, коштувала йому незаплямованих. Коли його світлість спробував перевести їх під командування свого родича, як зробив з бронзовими бестіями, Сірий Черв'як повідомив короля, що вони — вільні люди, які виконують тільки накази матері. Що ж до бронзових бестій, то половина з них — вільновідпущеники, а решта — гиряві, тому, швидше за все, досі зберігають вірність Скагазові мо Кондаку. Бійці з кубел, либонь, єдина надійна опора короля Гіздар у морі ворогів.

— Най захистять вони його світлість від усіх небезпек,— промовив сер Баристан, не виказуючи ані натяку на свої справжні почуття: їх він навчився приховувати давним-давно, ще на Королівському Причалі.

— Його *препишність*,— наголосив Резнак мо Резнак.— Інші ваші обов'язки залишаються незмінними. Якщо мир буде порушено, його ясновельможність волів би мати вас на чолі свого війська в битві проти ворогів нашого міста.

«Бодай на це йому вистачило здорового глузду». Белакво Костолам і Гогор Гігант, може, і здатні послужити Гіздарові надійними щитами, але саме ідея, щоб хтось із них повів у бій військо, настільки сміховинна, що літній лицар мало не посміхнувся.

— Чекаю наказів його світлості.

— Тільки не «світлості»,— дорікнув сенешаль.— Так говорять у Вестеросі. А у нас — «його ясновельможність», «його препишність», «його величність».

«Його марносластво» пасувало б краще.

— Як скажете.

Резнак облизав губи.

— Тоді домовилися,— сказав він, і масна посмішка засвідчила кінець розмови. Сер Баристан пішов геть, радіючи, що залишає позаду міцний аромат парфумів сенешаля. «Чоловік має пахнути потом, а не квітами».

Велика піраміда Міріна від підніжжя до вершка — вісімсот футів заввишки. Покої сенешаля містилися на другому поверсі. Палати королеви й кімната самого сера Баристана займали найвищий поверх. «Височенький підйом як на людину мого віку»,— подумав сер Баристан, рушаючи нагору. У справах королеви він зазвичай здійснював цей підйом п'ять-шість разів на день, що може засвідчити біль у колінах і попереку. «А прийде день, коли я більше не зможу здолати ці сходи,— подумав він,— і прийде він раніше, ніж мені б хотілося». А поки цей день не прийшов, потрібно впевнитися, що бодай кількоро з його хлопців готові посісти його місце біля королеви. «Я сам їх висвячу в лицарі, коли вони заслужать, і кожному подарую коня й золоті остроги».

Королівські покої стояли німотні й непорушні. Гіздар не захотів жити нагорі, облаштувавши свої кімнати глибоко в серці Великої піраміди, де його зусібіч оточували масивні цегляні стіни. З королем переїхали Мезара, Міклаз, Кеца й решта юних чашників королеви (заручників, якщо по правді, але і Селмі, і королева так прихилилася до них, що важко було думати про них як про заручників), а Іррі та Джикі поїхали з рештою дотраків. Лишилася тільки Місанді, маленька зневірена примара, яка блукала в покоях королеви на верхівці піраміди.

Сер Баристан вийшов на терасу. Небо над Міріном було сьогодні трупного кольору — тьмяне, біле, важке: суцільні хмари від обрію до обрію. Сонце ховалося за стіною хмар. Воно і сяде непомітно, як непомітно зійшло вранці. Ніч буде спекотна, пітна, задушлива, липка — одна з тих ночей, коли нема чим дихнути. Три дні збиралося на дощ, але не пролилося ні краплини. «Дощ приніс би полегшенням. Омив би місто й очистив».

Звідси було видно менші піраміди, західні мури міста та юнкайські табори на березі Невільничої бухти, звідки піднімався стовп масного диму, звиваючись, як велетенський змії. «Юнкайці палять своїх мерців,— збагнув сер Баристан.— Кобила біла вчвал мчить через їхній облоговий табір». Хай що робила королева, а пошесть ширилася — і в місті, і поза містом. Мірінські базари зачинилися, вулиці спорожніли. Гіздар дозволив не зачиняти бійцівських кубел, але глядачів збиралося мало. Подейкували, мірінці навіть почали обминати Храм грацій.

«Работоргівці знайдуть спосіб звинуватити Данерис і в цьому»,— гірко подумав сер Баристан. Він уявив ці пересуди: і велике панство, і сини гарпії, і юнкайці всі між собою говорять, що королева мертва. Половина міста в це вірить, просто ще не наважується промовити такі слова уголос. «Але скоро, думаю, наважиться».

Сер Баристан почувався дуже втомленим і дуже старим. «Куди поділося стільки років?» Останнім часом, опускаючись навколішки попиту води з басейну, він бачив у водних глибинах обличчя незнайомця. Коли вперше з'явилися ці зморшки навколо блакитних очей? Давно вже чуприна, що була як сонце, стала як сніг? «Роки й роки тому, старий. Десятиліття».

Але здавалося, буквально вчора його висвятили в лицарі після турніру на Королівському Причалі. Він досі пам'ятав дотик меча короля Ейгона до свого плеча — легкий, як дівочий поцілунок. Коли сер Баристан промовляв обітницю, слова застрягали йому в горлі. Увечері на бенкеті він їв вепрячі реберця, засмажені по-дорнському з драконячим перцем,— такі гострі, що горіло в роті. Минуло сорок сім років, а той смак і досі не вивітрився з пам'яті, й водночас сер Баристан не зміг би пригадати, чим вечеряв десять днів тому, навіть якби від цього залежала доля всіх Сімох Королівств. «Вареною собачатиною, швидше за все. Чи ще якоюсь отакою гидотою, не кращою на смак».

Уже не вперше Селмі чудувався дивній долі, яка завела його сюди. Він — лицар Вестеросу, родом зі шторхмових земель і Дорнського прикордоння; його місце в Сімох Королівствах, а не на спекотному узбережжі Невільничої бухти. «Я приїхав, щоб доправити Данерис додому. Але втратив її, як втратив її батька і її брата. І навіть Роберта. Я і його підвів».

Можливо, Гіздар мудріший, ніж сер Баристан гадає. «Десять років тому я б відчув, що саме замислила Данерис. Десять років тому я б діяв швидше й устиг її зупинити». Натомість, коли вона стрибнула в яму, він причмелено застиг, тільки гукаючи її ім'я, а на племенистий пісок вибіг, коли було вже запізно. «Я постарів і став забарний». Не дивно, що Нагарис жартівливо прозвав його сером Дідусем. «Встиг би сам Дааріо зреагувати швидше, якби того дня був біля королеви?» Селмі майже напевно знав відповідь на це питання, хоч як йому та відповідь не подобалася.

Вночі йому це все наснилося: Бельвас навколішках блює кров'ю і жовчю, Гіздар підбурює драконоборців, налякані люди тікають, штовхаються на сходах, перелазять одне через одного, верещать і горлають. А Данерис...

«Її коси були охоплені полум'ям. Ось вона, стискаючи батіг у руці, кричить, а ось уже летить, сидячи на спині дракона». Серові Баристану понабивалося в очі піску, який летів з-під крил Дрогона, коли той відірвався від землі, однак крізь пелену сліз Селмі бачив, як велетенська тварина вилетіла з ями, лясаючи крилами по плечах бронзових бійців при брамі.

Решту він дізнався згодом. На виході була страшенна тиснява. Нажахані запахом дракона, коні від страху ставали дибала, хвицаючи підкутими копитами. Юрма перевертала торгівельні ятки й паланкіни, збивала з ніг і затоптувала людей. Хтось метав списи, хтось стріляв з арбалетів. Дехто навіть поцілив. Дракон дико звивався в повітрі, рани димилися, а дівчина чіплялася йому за спину. А потім він плюнув вогнем.

До кінця дня і майже всю ніч бронзові бестії збирали трупи. Підрахунок засвідчив, що загинуло двісті чотирнадцять людей, ще втричі більше обгоріло й було поранено. На той час Дрогоном уже полетів геть з міста, востаннє його бачили над Скагазаданом — він прямував на північ. Не знайшлося і сліду Данерис Таргарієн. Дехто присягався, що бачив, як вона впала. Інші наполягали, що дракон забрав її, щоб зжерти. «Вони всі помиляються».

Сер Баристан знав про драконів тільки з дитячих казок, але він знав Таргарієнів. Данерис *летіла верхи* на драконі, як за старих часів літав на Балеріоні Ейгон.

— Може, вона полетіла додому,— вголос сказав він сам собі.

— Ні,— тихо пробурмотів хтось позаду нього.— Вона б так не вчинила, сер. Вона б не полетіла додому без нас.

Сер Баристан обернувся.

— Місанді! Дитинко, стільки ти вже тут стоїш?

— Недовго. Вибачте, що потурбувала,— мовила вона й мить повагалася.— З вами хотів би поговорити Скагаз мо Кандак.

— Гирявий? Ти з ним розмовляла?

Ні, це було б необачно, необачно. Між Скагазом і королем — глибока ворожнеча, і дівчинка не така дурна, щоб цього не розуміти. Скагаз відкрито заперечував проти шлюбу королеви, і цього факту Гіздар не забув.

— Він тут? У піраміді?

— Коли захоче. Приходить і йде на власний розсуд, сер.

«Авжеж. Ну звісно».

— Хто тобі сказав, що він хоче зі мною перемовитися?

— Вояк з бронзових бестій. У масці сови.

«Це розмовляючи з тобою, він був у масці сови. А насправді він може бути шакалом, тигром, лінивцем». Від самого початку сер Баристан терпіти не міг тих масок, а тим паче зараз. Чесні люди не повинні ховати обличчя. А Гирявий...

«Про що він узагалі думає?» Потому як Гіздар передав командування бронзовими бестіями своєму родичу Маргазу зо Лораку, Скагаза призначили хранителем ріки; це означало відповідальність за перевози, драгування, зрошувальні канали на п'ятдесят льє вздовж Скагадазана, але Гирявий відмовився від цієї стародавньої почесної посади, як описав її Гіздар, і вирішив повернутися у скромну піраміду Кандаків. «Коли немає королеви, щоб його захистити, він дуже ризикує, приходячи сюди». А якщо побачать, що сер Баристан розмовляє з ним, підозра може впасти і на лицаря.

Селмі це все не сподобалося. Це тхнуло облудою, змовою, брехнею й інтригами, які плетуться в темряві,— усім тим, що Селмі сподівався залишити в минулому разом з Павуком, лордом Мізинчиком та іже з ними. Баристан Селмі не був великим книголюбом, але він частенько проглядав сторінки Білої книги, в якій записані діяння всіх його попередників. Серед них були герої, були слабаки, були шахраї і боягузи. Але здебільшого то були просто люди — меткіші й дужчі за більшість, вправніші зі щитом і мечем, але все одно піддатливі

гордошам, амбіціям, хоті, коханню, гніву, ревношам, жадобі золота, прагненню влади та всім іншим порокам, притаманним іншим смертним. Найкращі подолали свої вади, виконали свій обов'язок і загинули з мечем у руках. Найгірші...

«Найгірші гралися у гру престолів».

— Зможеш знову розшукати ту сову? — запитав сер Баристан у Місанді.

— Можу спробувати, сер.

— Перекажи йому, що я побалакаю з... з нашим другом... поночі в стайні,— мовив він. Після заходу сонця центральний вхід у піраміду замикався. А в стайні в такий час буде тихо.— Тільки постарайся впевнитися, що це та сама сова.

Не дуже добре буде, якщо Місанді заговорить не до тієї бронзової бестії.

— Розумію.

Місанді вже розвернулася йти геть, але на мить завагалася й мовила:

— Подейкують, юнкайці оточили місто скорпіонами: якщо Дрогон повернеться, стрілятимуть у небо залізними стрілами.

Сер Баристан теж таке чув.

— Дуже нелегко вбити дракона в небі. У Вестеросі чимало людей намагалося збити Ейгона і його сестер. Але нікому це так і не вдалося.

Місанді кивнула. Важко було сказати, чи ці слова її заспокоїли.

— Гадаєте, її розшукають, сер? Зелені луки неозорі, а дракон у небі не лишає слідів.

— Аго й Рахаро — кров од крові королеви... та й кому знати Дотрацьке море краще за дотраків? — Селмі стиснув її за плече.— Якщо її можна знайти, вони її знайдуть.

«Якщо вона ще жива». У травах ходять інші хали — комонники з халасарами, які налічують десятки тисяч вершників. Але дівчинці зовсім необов'язково таке чути.

— Я знаю, ти її любиш. Присягаюся, я її захищу.

Його слова, здавалося, трохи втішили дівчинку. «От тільки словеса — це суховій,— подумав сер Баристан.— Як можу я захистити королеву, коли я не з нею?»

Баристан Селмі пережив чимало королів. Народився він під час неспокійного правління Ейгона Маловірогідного, якого так любили

прості люди, й отримав лицарство з його рук. Коли Селмі було двадцять три роки, у Війні дев'ятипенсових королів він зарубав Мейліса Монстра, і Ейгонів син Джейгейрис одягнув на нього білого плаща. В тому-таки плащі Селмі стояв поряд із Залізним тронем, коли божевілля поглинало Джейгейрисового сина Ейрису. «Стояв, дивився, слухав — і нічого не робив».

Ні, не так. Це несправедливо. Він дещо робив — виконував свій обов'язок. Бувало, ночами сер Баристан замислювався, чи не занадто добре він виконував той свій обов'язок. Він дав обітницю перед очима богів і людей, честь не дозволяла йому зламати її... але дотримуватися обітниці в останні роки правління короля Ейрису стало неймовірно важко. Він бачив речі, які боляче згадувати, й неодноразово замислювався, скільки насправді крові має на своїх руках. Якби він не поїхав у Сутінь-діл рятувати Ейрису з підземель леді Дарклін, король міг би там і померти під час спроби Тайвіна Ланістера взяти місто штурмом. Тоді на Залізний трон зійшов би королевич Рейгар і, може, зцілив би королівство. Сутінь-діл став для Селмі зоряним часом, але залишив по собі гіркий присмак.

Але здебільшого його ночами переслідували поразки. «Джейгейрис, Ейрис, Роберт. Троє мертвих королів. Рейгар, який міг стати кращим королем за всіх них. Князівна Елія з дітьми. Немовлятко Ейгон, Рейніс із її кошеним». Усі вони мертві, а він, який присягався їх захищати, і досі живий. А тепер Данерис, його ясна дівчинка-королева. «Вона не померла. Ніколи не повірю».

Вечір приніс серові Баристану можливість ненадовго забути про сумніви. Його він провів у тренувальній залі на третьому поверсі піраміди, працюючи з хлопцями — навчаючи їх мистецтва щита й меча, коня і списа... і лицарського кодексу, завдяки якому лицар відрізняється від звичайного бійця у кублі. Коли Селмі не стане, Данерис знадобляться нові захисники — її ровесники, і сер Баристан має твердий намір їх підготувати.

Тренував він хлопців віком од вісьмох до двадцятьох років. Коли починав, їх було понад шістдесят, але багатьом навчання не давалося. Нині їх залишилося менше половини, але кількоро подають великі надії. «Оскільки непотрібно захищати короля, можу присвятити більше часу їхньому тренуванню»,— збагнув Селмі, переходячи від пари до пари, спостерігаючи, як вони атакують одне одного тупими мечами та

списами з заокругленими кінчиками. «Хоробрі хлопці. Прості, але з них вийдуть добрі лицарі, й усі вони люблять королеву. Якби не вона, всі вони зрештою опинилися б у бійцівських кублах. Король Гіздар має своїх бійців, а Данерис матиме лицарів».

— Тримай щита вище,— крикнув він.— Ану покажи, як рубаєш. А тепер разом. Знизу, згори, знизу, знизу, згори, знизу...

Увечері Селмі виніс свою просту вечерю на терасу королеви і їв, милуючись сонячним заходом. У фіолетовому присмерку один по одному запалювалися вогні у великих східчастих пірамідах, а різнокольорова цегла Міріна сіріла й чорніла. Внизу на вулицях і у провулках збиралися тіні, зливаючись у ставки й річки. У присмерку місто здавалося спокійним, навіть чарівним. «Не мир це забезпечив, а пошесть»,— сказав собі літній лицар з останнім ковтком вина.

Йому не хотілося привертати до себе увагу, отож він, закінчивши вечеряти, перевдягнувся, змінивши придворний білий плащ королівської варти на брунатну подорожню опанчу з каптуром, як у простих містян. Меч і кинджал лишив на поясі. «Може, це пастка». Він дуже мало довіряв Гіздарові, а ще менше — Резнакові мо Резнаку. Можливо, за цим стоїть нападений сенешаль, який намагається заманити сера Баристана на таємну зустріч, щоб там схопити і його, і Скагаза й обвинуватити у змові проти короля. «Якщо Гирявий наговорить на державну зраду, я не матиму вибору — доведеться його арештувати. Гіздар — консорт моєї королеви, хай мені це й не подобається. Я маю обов'язки перед ним, а не перед Скагазом».

Але чи так це?

Найперший обов'язок королівської варти — захищати короля від кривди й небезпеки. Білі лицарі присягаються виконувати накази короля, берегти його таємниці, давати поради, якщо попросять, і мовчати, якщо їх ніхто не питає, а також виконувати його бажання й захищати ім'я і честь короля. Строго кажучи, король сам вирішує, чи поширюється захист королівської варти на інших членів родини, навіть королівської крові. Деякі королі вважали правильним доручати королівській варті захист своїх жінок і дітей, братів і сестер, тіток і дядьків, інших близьких і далеких родичів, а іноді навіть своїх коханок, наложниць і байстрюків. А інші для такої мети використовували придворних лицарів і солдатів, а своїх сімох воліли тримати під рукою, для своєї особистої охорони.

«Якби це королева наказала мені захищати Гіздара, я не мав би вибору — мусив би скоритися». Але Данерис Таргарієн навіть для себе не збрала справжньої королівської варти, а тим паче не давала ніяких наказів щодо свого консорта. «Світ був простіший, коли наді мною був лорд-командувач, який вирішував такі питання,— подумав Селмі.— Тепер я сам — лорд-командувач, і дуже важко вирішити, яка путь істинна».

Нарешті здолавши останній марш сходів, він опинився в безлюдних коридорах, освітлених смолоскипами, усередині товстостінної цегляної піраміди. Велика брама була замкнена на засув, як Селмі й очікував. При брамі чатувало четверо бронзових бестій усередині та ще четверо ззовні. Саме їх літній лицар і бачив — кремезних чоловіків у масках вепра, ведмедя, миші-полівки й мантикори.

— Все тихо, сер,— сказав йому ведмідь.

— Щоб так і далі було.

Сер Баристан частенько робив нічний обхід, перевіряючи, що піраміда в безпеці.

У глибині піраміди стояло на чатах ще четверо бронзових бестій, охороняючи залізні двері в яму, де були прикуті Вісеріон і Рейгал. Світло відблискувало від їхніх масок — мавпи, барана, вовка, крокодила.

— Їх нагодували? — запитав сер Баристан.

— Так, сер,— озвалася мавпа.— Отримали по вівці.

«Надовго цього вистачить?» Дракони росли, і ріс їхній апетит.

Час було розшукати Гирявого. Сер Баристан, проминувши слонів і сріблясту кобилу королеви, пішов у кінець стайні. Один з віслюків заревів, а кількоро коней заворушилося, коли на них упало світло ліхтаря. В цілому ж тут було темно й тихо.

З порожнього стійла випірнула тінь і перетворилася на чергову бронзову бестію, вдягнену в складчасту чорну спідницю, поножі й рельєфний нагрудник.

— Кіт? — здивувався Баристан Селмі, побачивши під каптуром бронзову маску. Коли Гирявий командував бронзовими бестіями, він надавав перевагу зміїній голові, владній і застрашливій.

— Коти гуляють де завгодно,— озвався знайомий голос Скагаза мо Кандака.— Ніхто на них і не дивиться.

— Якщо Гіздар дізнається, що ви тут...

— А хто йому скаже? Маргаз? Маргаз дізнається тільки те, що хочеться мені. Бестії досі служать мені. Не забувайте про це,— сказав Гирявий; голос його приглушувала маска, але Селмі відчув у ньому гнів.— Я знаю, хто отруйник.

— Хто?

— Гіздарів кондитер. Им'я його вам нічого не скаже. Цей чоловік — простий найманець. Сини гарпії викрали його доньку й пообіцяли повернути її цілою і неушкодженою, щойно королева помре. Данерис врятували Бельвас і дракон. А дівчинку ніхто не врятував. Її повернули батькові серед ночі, розрубану на дев'ять шматків. По одному шматку на кожен рік, який вона прожила.

— Навіщо? — Селмі досі мучили сумніви.— Сини гарпії припинили вбивства. Гіздарів мир...

— ...удаваний. Ні, не від самого початку. Юнкайці боялися нашу королеву, незаплямованих, драконів. Ці землі вже бачили драконів. Юрхаз зо Юнзак добре вчив історію і тому все розумів. Гіздар також. То чом би не укласти мир? Данерис цього і хотіла, вони це бачили. Слід було їй тоді піти з військом в Астапор,— мовив Скагаз і нахилився ближче.— Але так було спочатку. Події в кублі все змінили. Данерис зникла, Юрхаз мертвий. Замість одного старого лева тепер маємо зграю шакалів. Кривавобородий... не хоче він ніякого миру. І це ще не все. Є дещо гірше. Волантис вислав проти нас свій флот.

— Волантис...— у Селмі почала поколювати робоча рука. «Ми уклали мир з Юнкаєм. Не з Волантисом».— Ви впевнені?

— Впевнений. Мудре панство знає. І їхні друзі також. Гарпія, Резнак, Гіздар. І коли волантисяни припливуть, король відчинить перед ними браму. Всі, звільнені Данерис, знову потраплять у рабство. В кайдани закують навіть декого з тих, хто ніколи не знав рабства. Ви можете закінчити свої дні в бійцівському кублі, старий. І Храз зжере ваше серце.

У Селмі бухало в голові.

— Слід повідомити Данерис.

— Спочатку бажано її знайти,— мовив Скагаз і схопив його за руку. Пальці в нього були залізні.— Ми не можемо чекати на неї. Я вже поговорив з вільним братством, з материними мужами і з міцними щитами. Вони не вірять Лораку. Ми мусимо перемогти юнкайців. Але

нам потрібні незаплямовані. Сірий Черв'як послухається вас. Поговоріть з ним.

— З якою метою?

«Це ж державна зрада. Змова».

— З метою зберегти життя,— сказав Гирявий; його очі за бронзовою котячою маскою здавалися чорними озерами.— Потрібно атакувати, поки не припливли волантисяни. Прорвати облогу, вбити рабовласників, перетягнути на свій бік перекупних мечів. Юнкайці не очікують атаки. У мене є шпигуни в їхньому таборі. Пошесть день у день тільки поширюється. Дисципліна зійшла на пси. Панство переважно п'яне: пани розважаються на бенкетах, балакають про те, як ділитимуть багатства, коли впаде Мірін, і сваряться за владу. Кривавобородий і Пошарпаний Правитель зневажають один одного. Ніхто не очікує бою. Не зараз. Усі вірять, що Гіздарів мир нас приспав.

— Цей мир підписала Данерис,— сказав сер Баристан.— Не нам його порушувати без її дозволу.

— А що як вона мертва? — запитав Скагаз.— Що тоді, сер? Я впевнений, вона б хотіла, щоб ми захистили її місто. Її дітей.

Її дітей — то вільновідпущеників. «Вони її кличуть „миса“ — всі ті, чії ланці вона розбила. „Мати“». Гирявий не помилявся. Данерис хотіла б, щоб її дітей захистили.

— А як же Гіздар? Він і досі її консорт. Її король. Її чоловік.

— Її отруйник.

«Чи так це?»

— Де ваші докази?

— Корона в нього на голові — достатній доказ. І трон, на якому він сидить. Розплющте очі, старий. Це все, що йому було потрібно від Данерис, усе, чого він хотів від неї. А щойно отримав, навіщо з кимсь ділити владу?

«І справді — навіщо?» Як було гаряче в тій ямі! Селмі мов навіч бачив, як мерехтить повітря над племенистим піском, відчував запах крові людей, які помирили заради чужої розваги. Чув голос Гіздара, який заохочував королеву скуштувати сарани в меду. «Дуже смачна... гостра й солодка водночас... Але сам він тої сарани і не торкнувся...— Селмі потер скроні.— Я не давав присяги Гіздарові зо Лораку. А якби й давав, він сам мене звільнив, як колись Джофрі».

— Цей... цей кондитер... я хочу сам його допитати. Наодинці.

— Така умова? — Гирявий схрестив руки на грудях.— Домовилися. Допитуйте скільки заманеться.

— Якщо... якщо його розповідь мене переконає... якщо я приєднаюся до вас у цій... цій... Хочу отримати ваше слово, що з Гіздаром зо Лораком нічого не станеться, поки... поки не буде доведено, що він до цього причетний.

— Чого ви так переймаєтеся через Гіздара, старий? Якщо він не сам гарпія, він її первісток.

— Напевне я знаю тільки одне: він — консорт королеви. Тому або ви дасте слово, або, присягаюся, я виступлю проти вас.

— Тоді я даю слово,— хижо всміхнувся Скагаз.— Ніхто не скривдить Гіздара, поки не доведена його провина. Та щойно ми отримаємо докази, я вб'ю його власноруч. Витягну з нього тельбухи — нехай подивиться на них перед смертю.

«Ні,— подумав літній лицар.— Якщо Гіздар змовлявся вбити королеву, я сам про нього подбаю, але смерть буде легка і швидка». Боги Вестеросу лишилися далеко, але сер Баристан на мить замовк, щоб подумки прочитати молитву, просячи Старицю освітити йому шлях до мудрості. «Заради дітей,— нарешті сказав він собі.— Заради міста. Заради королеви».

— Я поговорю з Сірим Черв'яком,— відповів він.

Залізний залицяльник

На світанку з'явилася одинока «Скорбота», чорніючи вітрилами на тлі блідо-рожевого ранкового неба.

«П'ятдесят чотири,— кисло подумав Віктаріон, коли його збудили,— і ця пливе одна». Подумки він проклинав бога штормів за злобу, і лють лежала в нього у нутрі, як чорний камінь. «Де мої кораблі?»

Зі Щитів він відпливав з дев'яносто трьома кораблями з сотні, які колись складали залізний флот — флот, що належав не якомусь одному лорду, а Скелястому престолу, тож капітани й команди були з усіх островів. Так, кораблі були менші за великі бойові дромони з царини, але втричі більші за звичайні лодії, з низькою посадкою і лютими таранами, здатними потягатися в бою з королівським флотом.

Після довгої мандрівки вздовж похмурих і пустельних узбереж Дорну з їхніми мілководдями й водовертями, на Східцях поповнили запаси зерна, м'яса і питної води. Там «Залізна перемога» захопила багате купецьке судно — великий ког «Шляхтянка», який плив у Старгород через Мартингород, Сутінь-діл і Королівський Причал, везучи на борту солону тріску, китовий лій і оселедці. Ці харчі дуже непогано поповнили запаси залізних. Після захоплення ще п'ятьох кораблів у Редвинській протоці й неподалік Дорнського узбережжя — трьох когів, галеаса й галери — загалом кораблів стало дев'яносто дев'ять.

Зі Східців відпливло дев'яносто дев'ять кораблів, розділених на три гордовиті флотилії, які мали знову з'єднатися біля південного берега острова Кедрів. На інший кінець світу дісталася сорок п'ять. З Віктаріонових кораблів сюди добилося двадцять два — по три і по чотири, іноді поодинці; з кораблів Ральфа Кульги — чотирнадцять;

лише дев'ять з тих, що відпливли з Рудим Ральфом Стоунгавзом. Сам Рудий Ральф пропав. До цього числа флот додав дев'ять захоплених на морі кораблів, отож загальне число п'ятдесят чотири... але трофеї — то коги, рибальські й купецькі судна, работоргівці, а не бойові кораблі. В бою вони не замінять втрачені судна Залізного флоту.

Передостанньою припливла «Дівозгуба» — три дні тому. За день до того з півдня з'явилося разом три кораблі — трофейна «Шляхтянка», затиснута між «Крукогодівником» і «Залізним цілунком». Але за два дні до них не було взагалі нічого, а перед тим — лише «Безголова Джейн» і «Страх»; до них також було два дні безлюдного моря й безхмарного неба після того, як із залишками своєї ескадри з'явився Ральф Кульга. «Лорд Квелон», «Біла вдова», «Плач», «Жура», «Левіафан», «Залізна леді», «Жнивварський вітер» і «Келеп» привели ще шість кораблів, два з них — побиті штормом, на буксирі.

«Шторми,— пробурмотів Ральф Кульга, приповзши до Віктаріона. — Три грізні шторми, а поміж ними — лихі вітри. Червоні вітри Валерії, що відгонили попелом і сіркою, і чорні вітри, що гнали нас до того згубного узбережжя. Ця подорож була від самого початку проклята. Вороняче Око вас боїться, мілорде, бо навіщо ще відсилати вас у таку далеч? Він не хоче, щоб ми повернулися».

Віктаріон і сам так думав, коли потрапив у перший шторм на виході зі Старого Волантиса. «Боги ненавидять кривногубців,— думав він,— бо якби не вони, Юрон Вороняче Око вже дюжину разів загинув би від моєї руки». Море вирувало, палуба ходила ходором під ногами, а у Віктаріона на очах «Дагонів бенкет» і «Червона течія» зіткнулися з такою силою, що обидва кораблі розлетілися на друзки. «Братова робота»,— подумав Віктаріон. Це були два перші кораблі, які він втратив з власної третини флоту, але далеко не останні.

Отож, двічі ляснувши Кульгу по обличчю, він промовив: «Перший ляпас — за втрачені кораблі, а другий — за розмови про прокляття. Ще раз про це згадаєш — і я приб'ю твого язика до щогли. Вороняче Око наробив собі німаків, і я теж можу». Через біль у лівій руці він сказав ці слова різкіше, ніж хотілося б, але говорив цілком серйозно. «Кораблі ще припливатимуть. Шторми закінчилися. Я поверну свій флот».

Мавпа на щоглі глузливо закричала, немов відчула його відчай. «Брудна й галаслива тварюка». Він міг би наказати комусь прогнати її, але мавпам, здавалося, подобалася ця гра, бо вони були куди жвавіші

за матросів. Крик дзвенів у Віктаріона у вухах, тільки посилюючи головний біль.

— П'ятдесят чотири,— буркнув Віктаріон. Важко було сподіватися, що таку довгу мандрівку Залізний флот витримає в цілості... але затонулий бог міг би виявити щедрість і залишити йому сімдесят-вісімдесят кораблів. «Був би з нами Мокрочубий чи інший жрець!» Віктаріон перед відплиттям приніс жертву, а на Східцях ще одну, коли ділив флот на три ескадри, але, мабуть, читав не ту молитву. «Або ж затонулий бог не має тут сили». Дедалі більше він починав побоюватися, що вони запливли задалеко, де навіть боги дивні... але цими сумнівами він ділився тільки зі своєю смаглявкою, яка не мала язика, щоб комусь їх переповідати.

Коли з'явилася «Скорбота», Віктаріон викликав Вульфа Одновухого.

— Хочу побалакати з Гризуном. І перекажи Ральфові Кульзі, Безкровному Томові й Чорному Вівчарю ось що: всіх мисливців відкликати, весь табір до світанку згорнути. Повантажити стільки фруктів, скільки зможете зібрати, загнати на борт усіх свиней. За потреби можна їх буде зарізати. Тут залишається «Акула» — якщо припливе ще хтось, вона повідомлятиме, куди ми вирушили.

«Акулу» все одно треба ремонтувати — після штормів від неї залишився сам каркас. Відтак флот зменшиться до п'ятдесяти трьох кораблів, але на то нема ради.

— Флот відпливає завтра з вечірнім припливом.

— Як накажете,— відгукнувся Вульф,— але ще один день може принести ще один корабель.

— Ага. А десять днів можуть принести десять кораблів, а можуть жодного. Ми й так змарнували забагато днів, видивляючись вітрила. Перемога буде навіть приємніша, якщо ми здобудемо її меншим флотом.

«До того ж я повинен дістатися королеви драконів раніше за волантисян».

У Волантисі він бачив, як галери вантажать провізію. Ціле місто, здавалося, п'яне. Матроси, солдати й ремісники танцювали на вулицях з панамі й товстими купцями, а в усіх заїздах і винарнях піднімали кубки за нових тріархів. Розмови точилися тільки про золото, коштовності й рабів, які рікою хлинуть у Волантис, щойно помре

королева драконів. Віктаріон Грейджой зміг витримати це тільки один день: сплативши за харч і воду золоту ціну (нехай це і ганебно), він знову вивів кораблі в море.

Шторми розпорошать і затримують волантисян, як це сталося з Віктаріоновими кораблями. Якщо доля буде ласкава, чимало з їхніх бойових суден потоне або зіб'ється з курсу. Але не всі. Нема таких добрих богів, і ті зелені галери, яким вдалося заціліти, уже, може, обігнули Валерію. «Вони попливуть на північ до Міріна і Юнкая — великі бойові дромони, повні солдатів-рабів. Якщо бог штормів пощадив їх, вони могли вже увійти в затоку Зажури. Триста кораблів, а може, і п'ятсот». Їхні союзники вже під Міріном: юнкайці й астапорці, представники Нового Гіса, Карта, Толоса й один бог штормів знає ще яких земель, навіть власні мірінські бойові судна, які повтікали з міста перед його падінням. І проти них усіх Віктаріон має п'ятдесят чотири кораблі. П'ятдесят три без «Акули».

Вороняче Око проплив півсвіту, грабуючи й мародерствуючи від Карта до Гінкодеревного Городка, заходячи в далекі нечестиві порти, куди плавають тільки божевільні. Юрон навіть насмілився заплисти в Курне море й не загинути. «І все це з одним-єдиним кораблем. Якщо він здатен надурити богів, то зможу і я».

— Так, капітане,— сказав Вульф Одновухий. Він і близько не рівня Ньютові Голяру, але Ньюта вкрав Вороняче Око. Зробивши його лордом Дубового Щита, брат відібрав у Віктаріона найкращого вояка. — Ми ще пливемо у Мірін?

— А куди ж? Королева драконів чекає на мене у Міріні.

«Найчарівніша жінка на світі, якщо можна вірити моєму братові.

Коси в неї сріблясто-золоті, а очі аметистові».

Чи можна сподіватися, що Юрон казав правду? Хтозна. Цілком вірогідно, дівчина виявиться хвойдою з поритим віспою обличчям і цицьками до колін, а «дракони» — фарбованими ящірками з боліт Соторіуса. «Але якщо вона саме така, як запевняє Юрон...» Про красу Данерис Таргарієн вони чули з вуст і піратів на Східцях, і товстих купців у Старому Волантисі. Може, це й правда. Та і Юрон зовсім не збирається дарувати її Віктаріонові — він хоче її для себе. «Він посилає мене, як слугу, привезти її. Ото він зависє, коли я заберу її собі». А хлопці хай буркочуть. Вони запливли задалеко і втратили забагато, щоб Віктаріон міг повернутися назад без трофея.

Залізний капітан стиснув кулак.

— Іди подбай, щоб усі мої накази були виконані. І розшукай майстра, де там він ховається, й закликай мене в каюту.

— Ага,— кивнув Вульф і покульгав геть.

Віктаріон Грейджой знов обернувся до носа корабля, щоб окинути поглядом свій флот. У морі юрмилися лодії, згорнувши вітрила й осушивши весла,— стояли на якорі або на березі в білому піску. *Острів Кедрів*. І де всі кедри? Схоже, їх затопило ще чотириста років тому. Віктаріон сховався на берег з дюжину разів на полювання, але не побачив жодного кедра.

Схожий на дівчину майстер, якого Юрон нав'язав йому ще у Вестеросі, запевняв, що колись це місце називалося «островом Сотні Битв», проте люди, які воювали в тих битвах, перетворилися на прах багато століть тому. «Його б назвати островом Мавп». Були тут і свині: таких великих чорних вепрів залізородні в житті не бачили, а в заростях чимало писклявих поросят, які не бояться людей. «Але вони потроху вчаться». Трюми Залізного флоту поступово заповнюються копченими окостами, солониною і шинкою.

А от мавпи... це була якась навала. Віктаріон заборонив морякам приносити на кораблі це бісівське поріддя, однак ними вже кишіла половина суден, навіть його власна «Залізна перемога». Він бачив їх і зараз: перелітали з рангоуту на рангоут, з корабля на корабель. «Був би у мене зараз арбалет...»

Не подобалися Віктаріонові ні це море, ні це безмежне безхмарне небо, ні палюче сонце, яка пекло у голови й розжарювало палубу так, що вона підсмажувала босі ноги. Не подобалися йому ці шторми, які налітали нізвідки. Море навколо Пайку штормить частенько, але там принаймні можна це відчутти заздалегідь. А ці південні шторми підступні, як жінки. Навіть вода тут неправильного кольору: ближче до берега — мерехтлива бірюза, а трохи далі — настільки темно-синя, що видається чорною. Віктаріон скучив за рідними сіро-зеленими водами, за хвилями з білими гребінцями.

Не подобався йому й острів Кедрів. Полювання тут розкішне, однак ліси занадто вже зелені й непорушні, повні покручених дерев і дивних яскравих квітів, які ніхто з його матросів у житті не бачив, а серед розвалених палаців і побитих статуй затонулого Велоса, за півльє на північ від мису, де флот став на якорі, причаїлися жахіття.

Коли останнього разу Віктаріон провів ніч на березі, йому снилися темні та тривожні сні, а прокинувся він з повним ротом крові. Мейстер сказав, що Віктаріон уві сні прикусив язика, але сам Віктаріон сприйняв це за знак затонулого бога: попередження, що як він надовго тут затримається, то вдавиться власною кров'ю.

Кажуть, того дня, коли у Валірію прийшла руїна, на берег упала хвиля триста футів заввишки, потопивши сотні тисяч чоловіків, жінок і дітей; не вціліло нікого, хто б розповів, що ж там сталося, окрім кількох рибалок, які були у морі, та жменьки велоських списників, які стояли на чатах у міцній кам'яній вежі на найвищій горі на острові й бачили, як пагорби й долини унизу перетворилися на бурхливе море. Прегарний Велос із його палацами з кедру й рожевого мармуру зник за мить. На північному краю острова така сама доля спіткала старовинні цегляні мури та східчасті піраміди Гозаю, порту работоргівців.

«Там потопило стільки людей — затонулий бог матиме там особливу силу»,— думав Віктаріон, обираючи цей острів як місце зустрічі трьох ескадр свого флоту. Але він не жрець. А що як він усе неправильно витлумачив? Можливо, затонулий бог у гніві зруйнував цей острів. Брат Ейрон міг би підказати, але він залишився на Залізних островах — підбурює людей проти Воронячого Ока і його правління. «Безбожнику не посісти Скелястий престол»,— казав він. Але капітани й королі на царезборах прокричали Юронове ім'я, надавши перевагу йому над Віктаріоном та іншими богобоязливими претендентами.

Уранці сонце відбивалося від брижів на воді так ясно, що неможливо було дивитися. У Віктаріона почало гупати в голові, але важко було сказати, в чому причина: в сонці, в його руці чи в сумнівах, які його опосіли. Він спустився у прохолодну і півтемну каюту. Смаглявка без слів зрозуміла, чого йому потрібно. Коли він сів у крісло, вона дістала з миски м'яку вологу ганчірку й поклала йому на чоло.

— Приємно,— мовив Віктаріон.— Приємно. А тепер руку.

Смаглявка не відповіла. Юрон, перш ніж віддати її Віктаріонові, вирвав їй язика. Віктаріон не сумнівався, що Вороняче Око також з нею спав. Брат завжди так робив. «Юронові дари отруйні,— нагадав собі капітан того дня, коли смаглявка зійшла на борт корабля.— Не потрібні мені його недоїдки». Тоді він вирішив, що перереже їй

горлянку й викине її в море як офіру затонулому богу. Але так досі цього й не зробив.

Відтоді вони багато чого пережили разом. Віктаріон розмовляв зі смаглявкою. Вона ніколи й не намагалася відповідати.

— «Скорбота» остання,— повідомив він їй, поки вона знімала з нього рукавицю.— Решта або збилися з курсу, або запізнюються, або потонули.

Жінка запхала кінчик ножа під брудний ляний бинт на його лівій руці, і Віктаріон скривився.

— Дехто вважає, що не слід було мені розділяти флот. Вони дурні. Дев'яносто дев'ять кораблів... як переплисти з таким неповоротким громадям на інший кінець світу? Якби я їх не розділив, найшвидші кораблі стали б заручниками найповільніших. І де набрати харчів на стільки ротів? Жоден порт не прийме одразу стільки бойових кораблів. Та й шторми все одно б нас розпорошили, як листя над Літнім морем.

Отож Віктаріон розділив великий флот на три ескадри й відіслав їх у Невільничу бухту різними маршрутами. Найшвидші кораблі він віддав Рудому Ральфу Стоунгавзу, який мав провести їх шляхом корсарів уздовж північного узбережжя Соторіосу. Від мертвих міст, які гниють на цьому розжареному, спекотному узбережжі, краще триматися подалі, це знає кожен моряк, а от у містечках на островах Василіска, збудованих із замішаної на крові глини й переповнених рабами, работоргівцями, шкуродерами, повіями, ловцями, строкатими коротунами, ба й гіршими істотами, завжди знайдеться харч для тих, хто не боїться заплатити залізну ціну.

Більші, важчі, повільніші кораблі пішли в Ліс — продавати бранців, узятих на Щитах: жінок і дітей з Міста Лорда Г'юета й інших островів, а також чоловіків, які вирішили, що здатися краще, ніж померти. Таких слабаків Віктаріон зневажав, але продаж людей лишив у нього гіркий присмак. Взяти чоловіка за невільника або жінку за соляну дружину — це правильно й нормально, але ж люди — не кози й не птиця, щоб їх купувати і продавати за золото. Віктаріон радо перевалив продаж на Ральфа Кульгу, який на виторгуванні гроші мав завантажити свої великі кораблі провізією для подальшої подорожі на схід.

Власні Віктаріонові кораблі повільно попливли вздовж Спірних земель, запаслися у Волантисі харчами, вином і прісною водою, перш

ніж повернути на південь, огинаючи Валерію. Ця дорога на схід найбільш поширена й найбільш запружена, тож у морі можна було захопити чимало трофеїв, а на острівцях, які траплялися дорогою, перечекати шторм, поремонтувати кораблі й, за потреби, поповнити запаси.

— П'ятдесят чотири кораблі — це дуже мало,— мовив Віктаріон до смаглявки,— але чекати більше я не можу. Єдиний спосіб...— він крешав, бо вона відірвала бинт, зірвавши з ним і підсохлу кірку; на рані, залишеній мечем, шкіра посиніла й почорніла,— єдиний спосіб досягти успіху — заскочити рабовласників зненацька, як колись мені вдалося зненацька напасти на Ланіспорт. Налетіти з моря, розчавити їх, забрати дівчину й помчати додому, поки не підоспіли валантисяни... — Віктаріон не боягуз, але й не дурень: з п'ятдесятьма чотирма кораблями він не зможе здолати триста.— Вона стане моєю дружиною, а ти — її покоївкою.

Без'язика покоївка не розповість чужих секретів.

Він би й далі говорив, але тут прийшов мейстер — постукав у двері каюти тихенько, як мишка.

— Заходь,— крикнув Віктаріон,— і замкни двері. Ти сам знаєш, навіщо ти тут.

— Лорде-капітане,— привітався мейстер, який і схожий був на мишку в своїй сірій мантиї і з каштановими вусиками. «Невже він гадає, ті вусики надають йому мужнішого вигляду?» Звали мейстра Кервін. Був він зовсім юний — років двадцяти двох, либонь.— Можна оглянути вашу руку? — запитав він.

«Дурне питання»,— подумав Віктаріон. З мейстрів буває користь, але Кервіна Віктаріон зневажав. Зі своїми гладенькими рожевими щічками, м'якими ручками й каштановими кучерями, він на дівчину був схожий більше, ніж самі дівчата. Коли він тільки опинився на облавку «Залізної перемоги», у нього ще й була самовдоволена усмішечка, але одного вечора поблизу Східців він усміхнувся не до того чоловіка — і Бертон Гамбл вибив йому чотири зуби. А потому як Кервін приповз до капітана скаржитися, четверо матросів затягли його в трюм і там відпорали, як жінку. «Ось як цьому можна покласти край»,— сказав йому Віктаріон, з гуркотом кинувши на стіл між ними кинджал. Кервін узяв його — боявся відмовити, наскільки міг судити капітан,— але так ним і не скористався.

— Ось моя рука,— сказав Віктаріон.— Оглядай скільки заманеться.

Мейстер Кервін опустився на одне коліно, щоб краще роздивитися рану. Навіть понюхав її, як пес.

— Знову слід випустити гній. Колір... лорде-капітане, рана не гоїться. Можливо, доведеться відрізати руку.

Ця розмова велася вже не вперше.

— Відріжеш мені руку — я тебе вб'ю. Але спочатку прив'яжу тебе над бортом, і вся команда отримає твій зад у подарунок. Працюй.

— Буде боляче.

— Як завжди...— («Життя — це біль, дурню ти. Немає радості на світі, лише у підводних палатах затонулого бога».)— Починай.

Хлопчина (важко було цю м'якеньку рожеву істоту назвати чоловіком) діткнувся лезом кинджала долоні капітана й різнув. Порснув гній — густий і жовтий, як кисляк. Смаглявка від смороду зморщила носа, мейстер гекнув, і навіть сам Віктаріон відчув нудоту.

— Глибше ріж. Щоб усе вийшло. До крові.

Мейстер Кервін дужче натиснув на кинджал. Цього разу і справді було боляче, зате разом з гноєм потекла кров — така темна, що у світлі ліхтаря видалася чорною.

Кров — це добре. Віктаріон схвально крекнув. Сидів непорушно, поки мейстер протирав, вичавлював, промивав рану від гною м'якими носовичками, вивареними в оцті. Заки мейстер закінчив, чиста вода в місці перетворилася на пінисту юшку. Від одного її вигляду могло знудити.

— Забирай цю гидоту і йди собі,— мовив Віктаріон і кивнув на смаглявку,— забинтувати вона й сама може.

Хлопчина вже втік, а сморід ще лишився. Останнім часом від нього нікуди неможливо було подітися. Мейстер пропонував промивати рану на палубі, на свіжому повітрі й сонці, але Віктаріон відмовився. Команді такого бачити не можна. Так далеко від дому, на іншому кінці світу, не можна показувати, що залізний капітан почав іржавіти.

Ліву руку і далі сіпало: біль був тупий, але постійний. Віктаріон стиснув кулака, і біль посилювався: здавалося, в руку встромився ніж. «Не ніж, а меч. Меч у руці привида». Привид на прізвище Сері. Лицар, спадкоємець Південного Щита. «Я його вбив, але він мене шпигає і з

могили. З гарячого серця пекла, в яке я його запроторив, він штрикає мене мечем у руку і повертає лезо».

Битву Віктаріон пам'ятав так, наче вона відбулася вчора. Щит у нього геть розвалився — самі тріски висіли на руці, тож коли Сері рубонув мечем, Віктаріон зловив лезо рукою. Юнак виявився дужчим, ніж здавався на перший погляд: лезо пробило і гофровану крицю капітанової латної рукавиці, і товсту рукавичку під нею, і вп'ялося у долоню. «Подряпина кошеняти»,— запевняв себе після бою Віктаріон. Він промив рану, полив киплячим оцтом, забинтував і забув про неї, упевнений, що біль ущухне, а рана з часом загоїться.

Натомість рана загнила, і Віктаріон навіть почав подумувати, чи не отруйне було лезо у меча Сері. Бо чого б це рані не гоїтися? Сама думка про це викликала лють. Справжній чоловік не користується отрутою. У Кейлінському Рову болотяні біси пускали отруйні стріли, але чого ще очікувати від тих виродків? А Сері ж — високородний лицар. Отрута — для боягузів, жінок і дорнян.

— Якщо не Сері, тоді хто? — запитав Віктаріон у смаглявки.— Може, це робота цього мишачого мейстра? Мейстри знають і закляття, і всілякі прийомчики. Може, він навмисно мене труїть, щоб я дозволив відрізати руку.

Що більше він про це думав, то вірогіднішим це здавалося.

— Це ж Вороняче Око, клятий вилупок, віддав його мені.

Юрон забрав Кервіна з Зеленого Щита, де той служив у лорда Честера — ходив коло круків і навчав його дітей, або ж навпаки. А як ця миша пицала, коли один з Юронових німаків тягнув його на облавок «Залізної перемоги», зручно тримаючи за ланцюг на шії!

— Якщо ж він мені мститься, то кривдить не ту людину. Це Юрон наполіг, щоб я узяв його з собою: нема чого йому розсилати потихеньку своїх круків.

Брат дав Віктаріонові ще й три клітки круків, щоб Кервін посилав звістки про подорож, але Віктаріон заборонив випускати птахів. «Нехай Вороняче Око помучиться в невіданні».

Смаглявка саме замотувала йому руку чистим лляним бинтом — туго, шість разів, коли у двері каюти постукав Лонгвотер Пайк і повідомив, що на борту — капітан «Скорботи» з бранцем.

— Каже, що привіз нам чаклуна, капітане. Каже, виловив його з моря.

— Чаклуна?

Може, це затонулий бог послав йому дарунок на іншому кінці світу? Брат Ейрон точно знав би, але ж Ейрон устиг побачити пишноту підводних палат затонулого бога, перш ніж його повернули до життя. Віктаріон мав здоровий страх перед своїм богом, як і належиться людині, але більше вірив у крицю. Поворушивши пораненою рукою, він скривився, а тоді, вдягнувши рукавичку, підвівся.

— Покажіть-но мені цього чаклуна.

На палубі очікував капітан «Скорботи» — невисокий, волохатий і негарний, з родини Спаррів. Матроси називали його Гризуном.

— Лорде-капітане,— промовив він, коли з'явився Віктаріон,— це Мокоро. Дарунок нам від затонулого бога.

Чаклун був справжній велетень: на зріст як сам Віктаріон, але вдвічі ширший: черево як валун, а обличчя все заросло білою як кістка сплутаною бородою, схожою на лев'ячу гриву. Шкіру мав чорну. Не горіхову, як у мешканців Літніх островів, які плавають на лебідках, не червонувато-брунатну, як у дотрацьких комонників, і не сірувато-коричневу, як у смаглявки, а *чорну*. Чорнішу за вугілля, чорнішу за гагат, чорнішу за воронове крило. «Він обвуглений,— подумав Віктаріон,— як людина, яку підсмажують на вогні, доки шкіра, попечена й потріскана, не починає диміти й відвалюватися разом з м'ясом з кісток». Вогонь, який його обсмалив, і досі танцював у нього на щоках і на чолі, й очі прозирали з-поміж застиглих язиків полум'я. «Рабські татування,— здогадався капітан.— Лихі мітки».

— Плавав у морі, чіпляючись за уламок щогли, коли ми його знайшли,— пояснив Гризун.— Провів у воді десять днів, відколи потонув його корабель.

— Якби він провів десять днів у воді, то вже б давно помер або збожеволів, п'ючи морську воду.

Солоня вода — свята вода: Ейрон Мокрочубий та інші жерці благословляють нею людей і час до часу випивають ковток-другий, щоб зміцнити свою віру, але жоден смертний не має надії вижити, якщо багато днів питиме морську воду.

— Ви кажете, що ви — чаклун? — запитав Віктаріон у бранця.

— Ні, капітане,— відповів чорношкірий загальною мовою. Голос у нього був такий низький, немов піднімався з морських глибин.— Я — скромний слуга Р'глора, Царя світла.

«Р'глор. Отже, це червоний жрець». У заморських містах Віктаріон бачив таких людей біля священних вогнищ. Вони завжди вдягалися в багаті, але поношені мантиї — шовкові, оксамитові, пояркові. Цей жрець був одягнений у блякле й біле від солі лахміття, яке ледве трималося на його дебелих ногах і клаптями звисало з тулуба... та коли капітан придивився до того лахміття пильніше, виявилось, що воно і справді колись було червоне.

— Рожевий жрець,— оголосив капітан.

— Бісівський жрець,— сказав на це Вульф Одновухий.

— Може, в нього мантия загорілася, то він і стрибнув за борт, щоб загасити полум'я,— припустив Лонгвотер Пайк під загальний регіт. Навіть мавпи розвеселилися. Вони заверещали угорі, а одна кинула вниз, на палубу, жменю власного лайна.

Віктаріон Грейджой не довіряв сміху. Цей звук завжди залишав його з неприємним відчуттям, що він став об'єктом жарту, якого не зрозумів. У дитинстві Юрон Вороняче Око частенько глузував з Віктаріона. Й Ейрон також — до того, як став Мокрочубим. Глузування незрідка маскувалося під похвалу, й іноді Віктаріон навіть не усвідомлював, що з нього кплять, допоки не чувся регіт. І тоді в ньому закипав гнів, піднімаючись із глибин нутра, й Віктаріон мало ним не душився. Ось чому він так ставився до мавп. Їхнє кривляння жодного разу не викликало й усмішки на обличчі капітана, в той час як команда ревіла, улюлюкала і свистіла.

— Кинь його назад затонулому богові, поки він не накликав на нас прокляття,— порадив Бертон Гамбл.

— Цілий корабель потонув, а тільки він і зачепився за уламки,— промовив Вульф Одновухий.— А де команда? Чи він наслав на неї бісів, які всіх пожерли? Що трапилося з кораблем?

— Шторм,— схрестив Мокоро руки на грудях. Хоча навколо нього всі бажали його смерті, він, схоже, зовсім не злякався. Цей чаклун, здавалося, не подобається навіть мавпам. З вереском вони перестрибували угорі з ліні на лінь.

Віктаріон не мав певності, як діяти. «Він з'явився з моря. Навіщо затонулому богові було його викидати на поверхню, як не затим, щоб ми його знайшли?» У брата Юрона є свої кишенькові чаклуни. Може, затонулий бог воліє, щоб і у Віктаріона такий з'явився.

— Чому ти кажеш, що цей чоловік — чаклун? — запитав він у Гризуна.— Я бачу тільки обшарпаного червоного жерця.

— Я теж так думав, лорде-капітане... але він багато *знає*. Він знав, що ми прямуємо у Невільничу бухту, хоча ніхто йому цього не казав, і ще він знав, що ви тут, а не на острові,— мовив коротун і повагався.— Лорде-капітане, він сказав мені... він сказав, що ви помрете, якщо ми не проведемо його до вас.

— Що я помру? — пирхнув Віктаріон. «Переріжте йому горлянку й киньте його в море»,— вже збирався наказати він, і тут у долоні штрикнуло, віддаючи аж у лікоть, і то так боляче, що в роті відчувся присмак жовчі. Поточившись, Віктаріон учепився за леєр, щоб не впасти.

— Чаклун прокляв капітана,— почувся голос.

Ці слова підхопили інші моряки.

— Переріжте йому горлянку! Вбийте його, поки він не накликав на нас бісів!

Першим вихопив кинджал Лонгвотер Пайк.

— Ні! — гаркнув Віктаріон.— Відійдіть! Усі. Пайку, опусти крицю. Гризуне, повертайся на корабель. Гамбле, проведи чаклуна в мою каюту. Решта — повертайтеся до своїх обов'язків.

Якусь мить він не мав певності, що хлопці послухаються. Вони, буркочучи, стояли й презиралися, і половина так і тримала клинки в руках. Навколо сипалося мавпяче лайно — лясь-лясь-лясь. Ніхто не ворушився, поки Віктаріон сам не вхопив чаклуна за руку й не потягнув до ляди.

Коли він відчинив двері капітанської каюти, смаглявка обернулася, мовчки всміхаючись... але, побачивши червоного жерця, зненацька вищирила зуби й засичала, як змія, від люті. Віктаріон навідліг ляснув її здоровою рукою, збиваючи на підлогу.

— Тихо, жінко. Вина для нас обох,— наказав він і обернувся до чорношкірого.— Гризун правду казав? Ти бачив мою смерть?

— І не тільки її.

— Де? Коли? Я загину в бою? — він стиснув здорову руку в кулак.— Якщо збрешеш, я тобі голову розтрощу, як диню, й віддам твій мозок мавпам.

— Ваша смерть зараз поряд з нами, мілорде. Дайте руку.

— Руку? Що тобі відомо про мою руку?

— Я бачив вас у полум'ї священного вогнища, Віктаріоне Грейджой. Ви широкими кроками вийшли з вогню, суворий і затятий, тримаючи великий бойовий топір, з якого крапала кров, і не помічаючи мацаків, які вчепилися вам у зап'ястя, шию і щиколотку,— чорні ниточки, які змушують вас танцювати.

— *Танцювати?* — наїжачився Віктаріон.— Твоє священне полум'я бреше. Не для танців я народився, і я не маріонетка.

Стягнувши рукавичку, він підсуну хвору руку жерцеві під носа.

— Ось. Ти це хотів бачити?

Чистий бинт уже вкрився плямами крові та гною.

— У того чоловіка, який лишив мені оце, на щиті була ружа. Я подряпав руку колючкою.

— Навіть найменша подряпина може виявитися смертельною, лорде-капітане, але, якщо дозволите, я її вилікую. Мені потрібен ніж. Найкраще срібний, але й залізний підійде. І жаровня. Маю розпалити вогонь. Буде боляче. Страшенно боляче, ви такого болю в житті не відчували. Та коли ми закінчимо, ви повернете собі руку.

«Всі вони однакові, ці чарівники. Мишастий теж мене попереджав про біль».

— Я залізородний, жерче. Я сміюся з болю. Ти отримаєш усе, що просиш... але якщо в тебе не вийде і моя рука не загоїться, я власноруч переріжу тобі горлянку й викину тебе в море.

Мокоро, блиснувши чорними очима, уклонився.

— Домовилися.

До вечора залізного капітана вже не бачили, але за декілька годин, розповідала команда «Залізної перемоги», з капітанської каюти почувся дикий регіт — гортанний, похмурий, божевільний, а коли Лонгвотер Пайк і Вульф Одноокий поторсали двері каюти, то виявили, що вони замкнені. Пізніше звідти чувся спів — дивний високий плач чужою мовою, яку мейстер розпізнав як валерійську. Зачувши його, мавпи повтікали з корабля, з вереском стрибаючи у воду.

А надвечір, коли море потемніло, як чорнило, і велике призахідне сонце забарвило небо в глибокий криваво-червоний відтінок, Віктаріон знову вийшов на палубу. Він був голий до пояса, а ліва рука до самого ліктя — вся в крові. Коли навколо нього зібралася команда, перешіптуючись і презираючись, він здійняв обпечену й почорнілу руку. З пальців, якими він указав на мейстра, курився темний димок.

— Оцей. Переріжте йому горло й киньте його в море, і до самого Міріна буде нам попутний вітер.

Мокоро бачив це у полум'ї. Він також бачив, що дівчина пошлюблена, але що з того? Вона не перша жінка, яку Віктаріон Грейджой залишить удовою.

Тиріон

Цілитель увійшов у намет, приязно бурмочучи, але, занюхавши сморід і кинувши один-єдиний погляд на Єзана зо Кагаза, замовк.

— Кобила біла,— зронив він до Сладко.

«Який сюрприз,— подумав Тиріон.— Ніхто б не здогадався, окрім усіх, хто має носа, і навіть мене, хоча я маю тільки половину». Єзана палила гарячка, він плавав у калюжі власних екскрементів. Його лайно нагадувало коричневий слиз із кров'ю... а витирати йому жовтий зад доручили саме Йолло з Пенні. Навіть з чужою допомогою хазяїн уже не міг підвестися: йому доводилося напружувати всі сили, щоб перекотитися на бік.

— Мої знання тут не допоможуть,— оголосив цілитель.— Життя шляхетного Єзана в руках богів. Охолоджуйте його, якщо це можливо. Кажуть, це допомагає. Принесіть йому води. Чистої питної води — скільки вип'є.

Хворих на кобилу білу повсякчас мучила спрага, вони між нападами різачки пили воду діжками.

— Але не річкову воду,— сказала Сладко.

— Тільки не її.

І з цими слова цілитель утік.

«І нам також треба тікати»,— подумав Тиріон. Він — раб у позолоченому нашійнику з маленькими дзвіночками, які весело бренькають з кожним його кроком. «Одна з Єзанових особливих коштовностей. Це честь, яка мало чим відрізняється від смертного вироку». Єзан зо Кагаз волів тримати своїх любчиків біля себе, тож коли захворів, ходили коло нього саме Йолло, Пенні, Сладко й інші «коштовності».

«Бідолашний старий Єзан»,— подумав Тиріон. Лорд жирний виявився непоганим хазяїном. Сладко мала рацію. Прислужуючи на його вечірніх бенкетах, Тиріон незабаром довідався, що Єзан найбільше з усіх юнкайських лордів шанував мир з Міріном. Інші просто тягнули час, чекаючи на прибуття волантиських військ. Кількоро взагалі хотіло негайно напасти на місто, щоб волантисяни не відібрали у них славу й найкращі трофеї. Єзан не волів і слухати. Не погоджувався він і повернути мірінських заручників, вистріливши ними з метавок, як пропонував перекупний меч Кривавобородий.

Але за два дні може багато чого помінятися. Два дні тому Нянько був кріпкий і квітучий. Два дні тому Єзан не чув примарного стукоту копит кобили білої. Два дні тому флот Старого Волантиса був на два дні далі від своєї мети. А тепер...

— Єзан помре? — запитала Пенні своїм нещасним тільки-не-кажи-що-так-і-буде голосочком.

— Ми всі колись помремо.

— Я мала на увазі — від різачки.

— Єзан *не повинен* померти,— у відчаї обпекла їх поглядом Сладко-гермафродит і погладила чоло їхнього тлустого пана, відкидаючи з нього вологий від поту чуб. Юнкаєць застогнав, і між ногами в нього ринув черговий фонтан коричневої води. Постіль його була брудна і смердюча, але підняти його вони просто не могли.

— Деякі рабовласники перед смертю звільняють своїх рабів,— сказала Пенні.

Сладко хихикнула. Звук був моторошний.

— Тільки улюбленців. Звільняють від земних турбот, щоб вони супроводжували коханого пана в могилу та служили йому і на тому світі.

«Кому ж це знати, як не їй. Сладко перша, кому переріжуть горлянку».

— Срібна королева...— почав був хлопчик з цапиними ніжками.

— ...мертва,— перебила його Сладко.— Забудь про неї! Дракон забрав її за ріку. Вона втопилася у Дотрацькому морі.

— Не можна *втопитися* у траві,— заперечив хлопчик.

— Були б ми вільні,— сказала Пенні,— знайшли б королеву. Або принаймні вирушили на її пошуки.

«Ти на собаці, а я на свині ганялися б за драконом у Дотрацькому морі». Тиріон почухав шрам, щоб не розреготатися.

— Конкретно цей дракон уже довів, що дуже любить смажену свинину. Смажений карлик удвічі смачніший.

— Це просто мрія,— тужно сказала Пенні.— Ми б могли кудись поплисти. Війна закінчилася, і знову ходять кораблі.

«Війна закінчилася?» Тиріон не дуже в це вірив. Папери підписані, але війни точаться не на папері.

— Могли б у Карт поплисти,— вела далі Пенні.— Там вулиці вимощені нефритом, так мій брат завжди казав. Мури цього міста — одне з чудес світу. Коли ми виступатимемо в Карті, на нас дощем поллються золото і срібло, от побачите.

— У бухті стоїть декілька картянських кораблів,— нагадав їй Тиріон.— Ломас Легконіг бачив мури Карту. Мені достатньо його книжок. Я вже й так задалеко заплив на схід.

Сладко обтерла розпашіле Єзанове обличчя вологою ганчіркою.

— Єзан повинен вижити. Бо ми помремо разом з ним. Кобила біла забирає не всіх своїх вершників. Хазяїн видужає.

Це була облуда. Диво буде, якщо Єзан протягне ще бодай день. Наскільки зрозумів Тиріон, лорд жирний і так уже помирав від невідомої страшною хвороби, яку підчепив колись у Соторіосі. А це просто пришвидшить його кінець. «Це буде навіть милосердно». Але собі карлик такого милосердя не хотів.

— Цілитель сказав, потрібна питна вода. Ми про це подбаємо.

— Ти дуже добрий,— безживно озвалася Сладко. Справа була не тільки в тому, що вона боялася за свою горлянку: вона єдина з усіх Єзанових коштовностей по-справжньому прихилилася до їхнього товстелезного пана.

— Пенні, ходімо зі мною.

Відкинувши запону шатра, Тиріон вивів її на спеку мірінського ранку. Вологе повітря тиснуло, однак це все одно було приємніше за сморід поту, лайна й хвороби у Єзановому розкішному шатрі.

— Вода допоможе панові,— мовила Пенні.— Якщо так каже цілитель, то так воно і буде. Свіжа прісна вода.

— Свіжа прісна вода не допомогла Нянькові.

«Бідолашний старий Нянько!» Вчора надвечір Єзанові солдати вкинули його, чергову жертву кобили білої, у труповіз. Коли люди

помирають щогодини, ніхто не придивляється до чергового небіжчика, особливо якщо його всі зневажають так, як Нянька. Інші Єзанові раби відмовилися навіть підходити до наглядача, коли в того почалися корчі, отож довелося Тиріонові зігрівати його і носити йому пити. «Розведене вино, і лимонад, і смачна гаряча юшка з собачого хвоста. Пий, Нянечку, треба оту брудну водичку, яка струмить із твого заду, чимось заміщувати». Останнім словом, яке вимовив Нянько, було «ні». Останніми словами, які він почув, були такі: «Ланістер завжди сплачує свої борги».

Тиріон не розповів правди Пенні, але потрібно, щоб вона розуміла, наскільки все серйозно з Єзаном.

— Якщо Єзан доживе до світанку, я буду приголомшений.

— А що буде з нами? — вчепилася вона в його руку.

— У нього є спадкоємці. Племінники.

Четверо з них прийшло з Юнкая разом з Єзаном, щоб командувати його рабами-солдатами. Одного під час вилазки убили таргарієнські перекупні мечі. А решта троє, швидше за все, розділять між собою рабів жовтого череваня. Не відомо тільки, чи хтось із племінників поділяє Єзанову любов до калік, химер і потвор.

— Один з них, можливо, успадкує нас. А може, ми знову опинимося на торжищі.

— Ні,— розширила очі Пенні.— Тільки не це. Будь ласка.

— Мене ця перспектива теж не тішить.

За кілька ярдів попереду Єзанові раби-солдати сиділи в пилюці навпочіпки, кидаючи кості й передаючи по колу бурдюк вина. Серед них був сержант на прізвисько Шрам — лихий брутальний чолов'яга з гладким як камінь черепом, з грудьми як у бика. «І розуму в нього теж як у бика»,— пригадав Тиріон.

І подибав до нього.

— Шраме,— гаркнув він,— шляхетному Єзанові потрібна свіжа чиста вода. Бери двох хлопців — наносить побільше води. І швиденько.

Солдати урвали гру. Шрам, нахмуривши брови, зіп'явся на ноги.

— Що ти сказав, карлику? Ти себе за кого маєш?

— За одну з коштовностей нашого володаря. Сам знаєш. Я — Йолло. А тепер іди виконуй.

Солдати зареготали.

— Вперед, Шраме,— піддражнив один,— і швиденько. Єзанова мавпочка наказує.

— Не смій наказувати солдатам,— гаркнув Шрам.

— Солдатам? — Тиріон вдав збентеження.— Я бачу тут рабів. У вас такі самі нашійники, як і в мене.

Шрам ударив його з такою силою, що збив з ніг і розбив губу.

— Це Єзан одягнув мені нашійник. Не ти.

Зворотом долоні Тиріон витер кров з губи. Коли він спробував підвестися, нога підломилася, й він упав на одне коліно. Довелося Пенні допомогти йому встати.

— Сладко каже, панові потрібна вода,— заскиглив Тиріон, як міг.

— Сладко хай іде себе віддере — має для цього все потрібне. Потвори нам теж наказувати не будуть.

«Ну звісно»,— подумав Тиріон. Навіть серед рабів є пани й селюки, швидко дізнався він. Сладко-гермафродит була особливою улюбленицею хазяїна, її балували й пестили, тож інші раби шляхетного Єзана її за це ненавиділи.

Солдати звикли слухатися наказів панів і наглядачів. Але Нянько мертвий, а Єзан занадто хворий, щоб обрати нового наглядача. Що ж до трьох племінників, ці троє хоробрих вільних парубків, тільки зачувши стук копит кобили білої, миттєво пригадали, що мають нагальні справи деінде.

— В-води,— зіщулився Тиріон.— І не річкової, сказав цілитель. Свіжої джерельної води.

— От ви і йдіть по неї,— пирхнув Шрам.— І швиденько.

— Ми? — Тиріон безнадійно глянув на Пенні.— Вода важка. Ми не такі дужі, як ви. Можна... можна нам узяти віз із мулом?

— На своїх двох ідіть.

— Нам доведеться дюжину разів туди-сюди ходити.

— Та хоч сотню. Мені до сраки.

— Ми вдвох... ми не донесемо стільки води, скільки треба панові.

— Беріть свого ведмедя,— запропонував Шрам.— Він усе одно годиться тільки на те, щоб воду носити.

— Як скаже пан,— позадкував Тиріон.

Шрам широко всміхнувся. «Пан. А йому це сподобалося»,— подумав Тиріон.

— Морго, принеси ключі. Наберете цебра й бігом вертайтеся, карлику. Ви знаєте, що буває з рабами за спробу втечі.

— Неси цебра,— мовив Тиріон до Пенні. Сам він пішов з Морго забирати сера Джору Мормонта з клітки.

Лицар ніяк не міг звикнути до неволі. Коли його викликали грати бурмила, який має викрасти дівицю милу, він сердився й опирався, і навіть якщо погоджувався вряди-годи взяти участь у виставі, то тільки совався по сцені, як примара. Хоч він не намагався тікати й не кидався на своїх полонителів, зате здебільшого ігнорував накази або лаявся собі під ніс. Це дуже не подобалося Нянькові, який своє невдоволення висловив дуже ясно: посадив Мормонта в залізну клітку й щовечора, коли сонце тонуло в Невільничій бухті, наказував його бити. Побиття лицар терпів мовчки: чути було тільки неголосну лайку рабів, які його дубасили, і глухе гупання палиць по синій і потовченій спині сера Джори.

«Від нього лишилася тільки оболонка,— подумав Тиріон, коли вперше спостерігав, як б'ють здорованя-лицаря.— Треба було мені припнути язика й мовчати — нехай би його забирала Заріна. Може, так було б для нього навіть краще».

Зігнувшись і мружачись, Мормонт виліз із тісної клітки; очі мав підбиті, а на спині засохла кров. Обличчя, все в синцях, набрякло так, що він і на людину мало був схожий. Мормонт був голий, якщо не рахувати стегнової пов'язки — брудної жовтої ганчірки.

— Допоможеш їм носити воду,— сказав йому Морго.

Сер Джора відповів похмурим поглядом. «Мабуть, є люди, які радше помруть, ніж житимуть у рабстві». На щастя, сам Тиріон на таку хворобу не страждав, але якщо Мормонт уб'є Морго, інші раби можуть не побачити між ними різниці.

— Ходімо,— промовив він, поки лицар не скоїв якоїсь бравої дурниці, й подибав геть, сподіваючись, що Мормонт рушить за ним.

На цей раз боги змилостивилися: Мормонт пішов слідом.

Два цебра для Пенні, два для Тиріона і чотири для сера Джори — по два в руку. Найближча криниця була на південний захід від Гаргари, отож рушили в тому напрямку, з кожним кроком весело побрязкуючи дзвіночками. Ніхто не звертав на них уваги. Це ж просто раби, які носять воду для свого пана. Нашийник давав деякі переваги, особливо позолочений нашыйник з іменем Єзана зо Каґаза. Спів дзвіночків

повідомляв усім, що ці раби дуже цінні. Цінність раба залежить від ваги його пана в суспільстві; Єзан, який хоч і нагадує велетенського жовтого слимака і смердить сечею, є найбагатшою людиною в Жовтому місті; він привів на війну шістсот рабів-солдатів. Нашийники дозволяють його рабам ходити в межах табору куди заманеться.

«Поки Єзан не помре».

На найближчому полі володарі брязкунів влаштували тренування своїм рабам-солдатам. Під різку металічну музику, якщо так можна назвати дзенькіт ланцюгів, якими ті солдати були скуті, раби в ногу марширували на піску й шикувалися з довгими списками в руках. В іншому місці загони рабів будували з каміння й піску укріплення, на які ставили метавки і скорпіони, націлюючи їх у небо, щоб захищати табір, якщо раптом повернеться чорний дракон. Карлик не стримав посмішки, спостерігаючи, як вони пітніють і лаються, силкуючись поставити тяжкі конструкції під кутом. Повсюди виднілося й чимало арбалетів. Здавалося, кожен другий має арбалет і сагайдак зі стрілами при боці.

Якби хтось питав думки Тиріона, він би порадив навіть не заморочуватися. Якщо не станеться дива й комусь не вдасться поцілити зі скорпіона залізною стрілою просто драконові в око, такою іграшковою зброєю домашнього улюбленця королеви не збити. «Убити драконів не так легко. А почнете його отак лоскотати, то тільки більше роздрочите».

Найвразливіші у драконів очі. Очі й мозок, у який можна пробитися крізь око. А зовсім не живіт, як розповідається у старих казках. Луска на череві у дракона така сама міцна, як на спині й на боках. І не глотка. Лізти в глотку — це взагалі божевілля. Це ж те саме, що намагатися загасити пожежу, метнувши в неї списа. «Смерть вилітає з пащі дракона,— писав септон Варт у своїй „Протиприродній історії“,— але влетіти туди не може».

Трохи далі два легіони з Нового Гіса вишикувалися стіною щитів один навпроти одного, й сержанти в залізних напівшоломах з кінською гривною на гребені викрикували команди своїми незрозумілими діалектами. Для незброєного ока гіскарці видавалися грізнішими за юнкайських солдатів-рабів, але щодо цього Тиріон мав сумніви. Можливо, легіонери озброєні й організовані так само, як

незаплямовані... але євнухи не знають іншого життя, а гіскарці — вільні громадяни, які служать у війську по три роки.

Черга до криниці розтягнулася на чверть милі.

В радіусі одного переходу від Міріна була тільки жменька криниць, тож черги завжди були довгі. Більшість юнкайських вояків набирала воду зі Скагазадана, й це була дуже погана ідея, зрозумів Тиріон ще до цілительового попередження. Розумні старалися триматися вище за виходки, однак усе одно це було нижче за течією від міста.

Сам факт, що навколо Міріна є чисті криниці, доводив тільки одне: Данерис Таргарієн ще невинне дитя у всьому, що стосується мистецтва облоги. «Йй слід було всі криниці отруїти. Тоді юнкайцям усім довелось би пити воду з річки. От коли б ми побачили, як довго протриває облога». Тиріон не сумнівався, що його лорд-батько саме так і вчинив би.

Щоразу як вони з Пенні просувалися в черзі, їхні дзвіночки весело побрязкували. «Такий радісний звук, що мені кортить комусь вийняти очі ложкою». На цю мить Гриф, Качур і Гальдон Недомейстер вже мають бути у Вестеросі зі своїм юним королевичем. «І я міг би з ними там бути... але ж ні, мені закортіло повію. Мало було мені кривобубства, треба було ще вином і піхвою довершити самознищення, й ось я тут, на іншому кінці світу, в рабському нашійнику з маленькими золоченими дзвіночками, які всім оголошують про моє пересування. Якщо правильно затанцюю, може, навіть удасться заграти „У Кастамері доц“».

Найкраще місце дізнаватися останні новини й чутки — біля криниці.

— Я знаю, що я бачив,— розповідав старий раб у іржавому залізному нашійнику, поки Тиріон і Пенні помалу просувалися в черзі, — я бачив дракона, який відривав руки й ноги, роздирав людей навпіл, спалював їх на попіл і кістки. Люди почали розбігатися, намагаючись вирватися з того бійцівського кубла, але я прийшов подивитися гарну виставу, і, клянуся богами Гіса, я її побачив. Я сидів нагорі, на фіолетових лавках, тож був певен, що мене дракон не чіпатиме.

— Королева залізла драконові на спину й полетіла геть,— сказала висока жінка з брунатною шкірою.

— Спробувала залізти,— мовив старий,— але не було за що триматися. Наскільки я чув, арбалетники поранили дракона, а одна зі стріл поцілила їй просто між гарних рожевих груденят. І тоді королева впала. Померла на дорозі, розчавлена колесами фургона. Одна моя знайома має знайомого, який сам бачив, як вона померла.

В такому товаристві краще мовчати, але Тиріон просто не міг стриматися.

— Але тіла не знайшли,— сказав він.

— А ти звідки знаєш? — нахмурився старий.

— Вони ж були там,— мовила брунатна жінка.— Це ж ті карлики-герцівники, які виступали перед королевою.

Старий примружився, наче вперше бачить і Тиріона, і Пенні.

— Це ви скакали верхи на свинях?

«Слава летить попереду нас». Тиріон чемно уклонився, утримавшись від уточнення, що одна зі свиней насправді була собакою.

— Свиня, на якій я їжджу, це моя рідна сестра. У нас однакові п'ятачки, бачите? Її зачаклували, але якщо ти її міцно поцілуєш, вона перетвориться на прегарну жінку. Біда тільки в тому, що коли ти пізнаєш її трохи ближче, одразу схочеться поцілувати її назад.

Навколо вибухнув сміх. Навіть старий зареготався.

— То ви її бачили,— промовив рудий хлопчина у черзі позаду.— Бачили королеву. Вона справді така вродлива, як розповідають?

«Я бачив тоненьку дівчину зі сріблястими косами, загорнуту в токар,— міг би сказати Тиріон.— Її обличчя затуляла чадра, та й здалеку я не зміг її добре роздивитися. Мені треба було ще втриматися на свині». Данерис Таргарієн сиділа в ложі разом зі своїм гіскарцем-королем, але Тиріонові очі були прикуті до лицаря в біло-золотих обладунках позаду неї. Навіть не бачачи його обличчя, карлик де завгодно впізнав би Баристана Селмі. «Принаймні щодо цього Ілрію не помилявся,— пригадується, подумав тоді він.— Та чи впізнає мене Селмі? І що зробить, якщо впізнає?»

Тиріон мало не признався до Селмі, але щось його стримало — обачність, боягузливість, інстинкт, називайте як заманеться. Він не очікував від Баристана Безстрашного нічого, крім ворожості. Селмі ніколи не схвалював присутності Джеймі в його дорогоцінній королівській варті. До повстання старий лицар вважав Джеймі надто

молодим і недосвідченим, а опісля казав, що Царевбивці слід змінити білий плащ на чорний. А Тиріонові злочини ще гірші. Джеймі убив божевільного. Тиріон загнав арбалетну стрілу в пах власному батькові, якого сер Баристан знав і якому служив багато років. І все одно Тиріон міг би спробувати, але в цей момент Пенні поцілила йому в щита, і він прогавив слухну мить.

— Королева дивилася наш герць,— розповідала тим часом Пенні іншим рабам у черзі,— але то був єдиний раз, коли ми її бачили.

— Мабуть, і дракона ви бачили,— сказав і старий.

«Якби ж то!» Боги навіть цим Тиріона не порадували. Коли Данерис Таргарієн відлітала, Нянько саме зацібав кайдани в них на щиколотках, щоб вони не втекли дорогою назад. Якби наглядач, доправивши їх на ту різанину, забрався геть чи бодай кинувся тікати разом з усіма рабовласниками, коли з неба спустився дракон, двоє карликів могли б і вийти на волю. «Чи радше вибігти, побрязкуючи дзвіночками».

— А чи був дракон? — знизав плечима Тиріон.— Я знаю тільки те, що мертвої королеви точно не знайшли.

Старого це не переконало.

— Ай, та трупів там були сотні. Їх зтягнули в яму і спалили, хоча вони й так уже були добряче підсмажені. Може, її просто не впізнали, така вона була попечена й закривавлена. А може, і впізнали, просто вам, рабам, не сказали, щоб ви не патякали.

— *Нам, рабам?* — перепитала брунатна жінка.— Та ти теж у нашійнику.

— Це нашійник *Газдора*,— хвальковито мовив старий.— Ми в нього й народилися. Я йому майже як брат. А такі раби, як ви, збиранина з Астапора і Юнкая, ви тільки й ниєте про свободу, а от я б не віддав свій нашійник тій королеві драконів, навіть якби вона за нього відсмоктала б у мене. Краще мати гарного пана, отак.

Тиріон не сперечався. Найпідступніше в неволі те, як легко до неї звикнути. Як на Тиріона, то життя більшості рабів мало чим відрізняється від життя слуг у Кичері Кастерлі. Це правда, трапляються рабовласники і наглядачі, які відзначаються особливою брутальністю й жорстокістю, але те саме можна сказати і про деяких вестероських лордів і їхніх стюардів та бейліфів. А переважно юнкайці обходилися зі своїми невольниками добре, якщо ті старанно працювали

й не створювали проблем... і цей старий в іржавому нашійнику, зятято відданий Панові Щокастому, цілком типовий раб.

— Ти про Газдора Гойного? — солодко промовив Тиріон.— Наш хазяїн Єзан частенько згадував його розум.

Насправді Єзан висловлювався приблизно так: «У мене в лівій булці розуму більше, ніж у Газдора і всіх його братів разом узятих». Але повторювати такі слова нерозважливо.

Було вже добре по обіді, коли вони з Пенні нарешті достоялися в черзі до криниці, з якої тягав воду худоребрий одноногий раб. Він підозріливо примружився на них.

— По воду для Єзана завжди ходить Нянько з чотирма помічниками та з возом, запряженим мулом.

Він укотре опустил цебро в криницю. Почувся тихий сплеск. Одноногий раб почекав, поки цебро наповниться, а відтак потягнув його нагору. Руки в нього, худі, але жилаві, обгоріли на сонці й облуплювалися.

— Мул здох,— пояснив Тиріон,— і Нянько теж, бідолаха. А тепер і Єзан осідлав кобилу білу, й у шістьох солдатів теж почала різачка. Можна мені два повних цебра?

— Як скажеш.

На цьому розмова й закінчилася. «А це не тупіт копит чується?» Брехня про солдатів примусила одноногого працювати хутчіше.

Рушили назад: карлики несли по два повні цебра джерельної води, а сер Джора — по два цебра в кожній руці. Ставало спекотніше, повітря було важке й вологе, як мокра вовна, і з кожним кроком цебра, здавалося, важчають. «Довгий шлях на коротких ногах». На кожному кроці вода під бадьорий марш дзвіночків виплюскувалася Тиріонові на ноги. «Якби я знав, що так обернеться, батьку, може, лишив би тебе в живих». За півмилі на схід у небо піднімався чорний стовп диму: там горів намет. «Палять небіжчиків, які померли за ніч».

— Сюди,— мовив Тиріон, сіпнувши головою праворуч.

— Ми прийшли не звідси,— кинула на нього здивований погляд Пенні.

— Не хочу димом надихатися. Він шкідливий.

Тиріон не брехав. «Принаймні не зовсім».

Пенні швидко засапалася, ледве тягнучи воду.

— Мені треба перепочити.

— Як скажеш,— озвався Тиріон, поставивши цебра на землю й теж радіючи перепочинку. Ноги вже судомило, тож він підшукав собі каменюку і, присівши, заходився розтирати стегна.

— Можу допомогти,— запропонувала Пенні.

— Не треба, я краще знаю, де найбільше судомить.

Хай як Тиріон прихилився до дівчини, а й досі почувався незатишно, коли вона його торкалася. Він обернувся до сера Джори.

— Ще кілька разів вас віддубасять — і ви станете бридкішим за мене, Мормонте. Скажіть-но, у вас ще лишилося бодай трохи волі до боротьби?

Звівши підбиті, почорнілі очі, здоровань-лицар глянув на нього, як на якусь комашку.

— Достатньо, щоб тобі шию звернути, Куцю.

— Це добре,— Тиріон підняв свої цебра.— Тоді нам сюди.

Пенні зморщила чоло.

— Ні. Нам ліворуч,— вказала вона.— Ось Гаргара.

— А ось Капосна Сестричка,— кивнув Тиріон у протилежному напрямку.— Повір мені. Моя дорога коротша.

І він рушив уперед, побрязкуючи дзвіночками. Він знав: Пенні піде за ним.

Іноді він заздрив дівчині за її маленькі милі мрії. Вона йому нагадувала Сансу Старк, його малолітню наречену, яку він пошлюбив і втратив. Попри всі жахи, які пережила Пенні, вона примудрилася не втратити довірливості. «А мала б. Вона старша за Сансу. І вона карлиця. А поводитьсь так, наче забула про це, наче вона високородна й гарна леді, а не рабиня в цирку потвор». Ночами Тиріон частенько чув, як вона молиться. «Тільки слова марнує. Якщо боги і чують, то це чудовиська, а не боги, які мучать нас заради розваги. А хто би ще створив такий-от світ — повний неволі, крові, болю? Хто ще зробив би нас такими, як ми є?» Іноді кортіло дати Пенні ляпаса, потрусити її, накричати на неї, збудити її з того замріяного сну. «Ніхто нас не врятує,— хотілося горлати до неї.— Найгірше ще попереду». Але чомусь він не міг на це наважитися. Замість добряче зацідити їй в обличчя, щоб збити з очей шори, він несамохіть стискав її за плечі або обіймав. «Кожен мій дотик — облуда. Я так засипав її фальшивими монетами, що вона повірила у власне багатство».

Він навіть не розповів їй правду про Дазнакове бійцівське кубло.

«Леви. На нас хотіли випустити левів». Оце була б тонка іронія долі! Може, Тиріон навіть устиг би коротко й гірко реготнути, перш ніж його роздеруть.

Ніхто йому не розповідав, яка саме доля була для них запланована, принаймні не в подробицях, але не так і важко було здогадатися, сидячи під цеглою Дазнакового бійцівського кубла, в таємному світі під лавками, в темному царстві бійців і їхньої обслуги, меткої і безживної: кухарів, які їх годували; залізників, які їх озброювали; цируликів, які пускали їм кров, голили їх і бинтували їм рани; повій, які обслуговували їх до і після бою; трупарів, які за допомогою ланцюгів і залізних гаків витягали з піску переможених.

Перший натяк Тиріон прочитав на обличчі Нянька. Після виступу вони з Пенні повернулися в освітлене смолоскипами підземне приміщення, де збиралися бійці до і після поєдинків. Хтось нагострював зброю, хтось приносив жертви своїм чужоземним богам, хтось заспокоював перед смертю нерви маковим молочком. Переможці після бою збиралися в кутку і грали в кості, регочучи так, як може реготати лише людина, яка стояла віч-на-віч зі смертю й вижила.

Нянько програв ставку й відлічував срібло одному з працівників кубла, коли побачив Пенні, яка вела Хрума. Подив у його очах зник за одну-єдину мить, але Тиріон устиг усе зрозуміти. «Він не очікував на наше повернення. Ми мали там загинути». Останній шматочок мозаїки став на місце, коли він підслухав нарікання дресирувальника розпорядникові кубла. «Леви голодні. Два дні не їли. Мені наказали їх не годувати, і я не годував. Хай королева платить за м'ясо».

«Так можеш їй і сказати, коли наступного разу вона влаштує суд», — відшив його розпорядник.

Але й тоді Пенні не запідозрила нічого. Пригадуючи яму, вона хвилювалася тільки через те, що мало людей сміялося. «Та вони б усі штанці обмочили від сміху, якби левів таки випустили», — мало не сказав їй Тиріон. Натомість він потиснув їй плече.

— Ми йдемо не туди, — зненацька зупинилася Пенні.

— Туди, — опустив Тиріон цебра на землю. Дужки глибоко врізалися в пальці. — Нам потрібці он ті намети.

— Середні сини? — обличчя сера Джори розрізала дивна посмішка. — Якщо сподіваєшся знайти допомогу там, то ти погано знаєш Брунатного Бена Плама.

— О, ще й як добре! Ми з Пламом зіграли п'ять партій у сивас. Брунатний Бен хитрий, впертий, має голову на плечах... але він обачний. Право ризикувати віддає суперникові, а сам сидить вичікує, лишаючи собі кілька варіантів і діючи в залежності від того, як поверне битва.

— Битва? Яка битва? — позадкувала від нього Пенні.— Нам треба *повертатися*. Хазяїнові потрібна вода. Якщо ми надто забаримося, нас відбатожать. І там лишилися Гарнюня і Хрум.

— Про них подбає Сладко,— збрехав Тиріон. Швидше за все, Шрам з друзями скоро потішиться шинкою і смачним рагу з собачатини, але Пенні такого казати не можна.— Нянько мертвий, Єзан помирає. Нас, може, не хопляться аж до сутінок. Кращого шансу не буде.

— Ні. Ви знаєте, як чинять з рабами, яких ловлять на спробі втечі. Ви *знаєте*. Будь ласка! Нам не дозволять вийти з табору.

— Ми й не виходимо з табору,— сказав Тиріон і підхопив цебра. Перевальцем він швидко рушив уперед, не озираючись. Мормонт пішов поруч. За мить почулося, що Пенні їх наздоганяє, збігаючи з піщаного пагорба в напрямку пошарпаних наметів.

Перший чатовий перепинив їх біля конов'язі — стрункий списник з багровою бородою, яка видавала в ньому тайросянина.

— Хто це тут у нас? І що у вас у цебрах?

— Вода,— сказав Тиріон,— якщо дозволиш.

— Я б дозволив пиво.

Тут Тиріона штрикнув у спину гостряк списа — позаду з'явився другий чатовий. Якщо судити з акценту, чоловік був з Королівського Причалу. «Бидло з Блошиного Дна».

— Ти загубився, карлику? — поцікавився чатовий.

— Ми хочемо приєднатися до вашого загону.

Цебро випало з руки Пенні й перевернулося. Поки вона його підняла, половина води вилилася.

— У нас і так досить блазнів. Навіщо нам ще три? — тайросянин зачепив Тиріонів нашійник кінчиком списа, і золоті дзвіночки заспівали.— Я тут бачу раба-втікача. Трьох рабів-утікачів. Чий нашійник?

— Жовтого Кита,— промовив третій вояк, якого привернули голоси: худий, із зарослим щетиною обличчям і червоними від

кислолисту зубами. «Сержант,— здогадався Тиріон з того, як решта двоє відступили перед ним. На місці правої долоні у нього був гак.— Якщо це не Бронова тінь, тільки ще лихіша, то я — Бейлор Богоугодний».— Це ті карлики, яких Бен хотів купити,— пояснив сержант списникам, скоса роздивляючись гостей,— а от здоровань... його ведіть також. Усіх трьох.

Тайросянин махнув списом. Тиріон рушив у вказаному напрямку. Інший перекупний меч — зовсім юнак, можна сказати, підліток, з пушком на щоках і з чуприною кольору брудної соломи — узяв Пенні під руку.

— О, а моя з цицьками,— засміявся він. І пхнув руку Пенні під сорочку, щоб пересвідчитися.

— Тягни вже її,— кинув сержант.

Юнак завдав собі Пенні на одне плече. Тиріон рушив уперед з усією швидкістю, на яку були здатні його короткі ніжки. Він знав, куди вони прямують: на той бік від кострища, у великий намет, фарбовані стінки якого потріскалися й поблякли за багато років від сонця й дощу. Кількоро перекупних мечів обернулося, проводжаючи гурт поглядами, а табірна повія хихикнула, але ніхто не втручався.

У наметі Тиріон побачив похідний стільчик і стіл, стійку зі списками витерті килимки яскравих кольорів на долівці — і трьох офіцерів. Один, стрункий і елегантний, мав гостру борідку, бравський меч і рожевий камзол з прорізами. Другий, опасистий і лисуватий, затискав перо вимащеними чорнилом пальцями.

Третій був саме той, хто потрібен. Тиріон уклонився.

— Капітане.

— Зловили їх, коли вони намагалися прокрастися в табір,— мовив юнак, кинувши Пенні на килим.

— Раби-втікачі,— оголосив тайросянин.— З цебрами.

— З цебрами? — перепитав Брунатний Бен Плам. Оскільки ніхто не відповів, він мовив: — Повертайтеся на чати, хлопці. Й нікому про це ані слова.

Щойно вони пішли, він посміхнувся до Тиріона.

— Прийшов на партію сивасу, Йолло?

— Чом би й ні. Мені сподобалося вигравати. Я чув, ти двічі перекинчик, Пламе. Мені такі до душі.

Очі у Брунатного Бена не усміхалися. Він дивився на Тиріона таким поглядом, яким міг би дивитися на змію, що раптом заговорила.

— Навіщо прийшов?

— Здійснити твої мрії. Ти намагався купити нас на торгах. Потім спробував виграти в сивас. Навіть до того, як втратити ніс, я був не аж таким красенем, щоб викликати стільки пристрасті... хіба що в людини, яка усвідомлює мою справжню цінність. Що ж, ось він я, можна брати. А тепер будь другом, пошли по коваля, щоб зняв з нас нашійники. В мене вже у вухах дзвенить.

— Не хочу клопоту з твоїм шляхетним паном.

— У Єзана зараз серйозніші проблеми, ніж троє зниклих рабів. Він осідлав кобилу білу. Та й чого б це нас шукали тут? У тебе достатньо мечів, щоб відігнати будь-кого, хто прийде тут винюхувати. Маленький ризик заради великої наживи.

— Вони нам принесли заразу. Просто в намет,— засичав джигун у рожевому камзолі й обернувся до Бена Плама.— Відрубати йому голову, капітане? Решту можемо вкинути у виходок.

Він витягнув меча — тонкий бравський клинок із самоцвітним руків'ям.

— Обережніше з моєю головою,— сказав Тиріон.— Ти ж не хочеш заляпатися кров'ю? З кров'ю розноситься зараза. Одяг доведеться виварити або й спалити.

— Мені так і хочеться спалити тебе просто в одязі, Йолло.

— Мене звати не так. Але ти й сам це знаєш. Знав з тої самої миті, коли вперше мене побачив.

— Можливо.

— Я теж вас добре знаю, мілорде,— сказав Тиріон.— Ти не фіолетовий, як Плами там, удома, ти брунатний, але якщо це справді твоє прізвище, ти західняк по крові, якщо не по місцю народження. Дім Пламів давав присягу Кичері Кастерлі, і я трохи знаю його історію. Без сумніву, твоя гілка проросла на кам'янистому мисі за вузьким морем. Можу закластися, ти — молодший син Вісериса Плама. Дракони королеви тебе любили, правда?

Перекупний меч здивувався.

— Хто тобі розповів?

— Ніхто. Більшість історій по драконів — казочки для дурнів. І балакучі дракони, і дракони, які стережуть скарби, і чотириногі

дракони з черевом, як у слона, і дракони, які разом зі сфінксами загадують загадки... це все дурня. Але в старих книжках трапляється і правда. Я не тільки знаю, що дракони королеви полюбили тебе — я ще й знаю чому.

— Мама казала, мій батько мав краплину драконової крові.

— Дві краплини. Або це, або прутень шість футів завдовжки. Знаєш цю байку? Я знаю. А тепер, якщо ти розумний Плам, ти маєш знати, що за мою голову дають титул лорда... у Вестеросі, на іншому кінці світу. Заки ти туди дістанешся, від неї лишиться тільки череп з личинками. Моя люба сестричка не повірить, що це моя голова, й обдурить тебе з обіцяною винагородою. Сам знаєш, які вони — королеви. Мінливі хвойди вони всі, а Серсі серед них найгірша.

Брунатний Бен почухав бороду.

— Можна було б доправити тебе живеньким-здоровеньким. Або засолити твою голову в горщику.

— Або об'єднатися зі мною. Так буде наймудріше,— широко всміхнувся Тиріон.— Я з народження другий син. Ваш загін мені послала доля.

— Загін середніх синів — не місце для балагану,— презирливо сказав брав у рожевому.— Нам потрібні бійці.

— Я вам одного привів,— Тиріон указав великим пальцем на Мормонта.

— Оцей? — зареготався брав.— Бридкий здоровань, але самих шрамів замало, щоб стати середнім сином.

Тиріон закотив різнобарвні очі.

— Лорде Паям, що це у вас за друзі? Цей рожевий мене дратує.

Брав закопилів губу, а чоловік з пером у пальцях почав хихикати з такого Тиріонового зухвальства. Але представив їх Джора Мормонт.

— Каламар — скарбничий заgonу. А цей павич називається Каспоріо Кмітливий, хоча йому більше підійшло б Каспоріо Курва. Лихий малий.

Обличчя Мормонта важко було впізнати в такому побитому вигляді, але голос не змінився. Каспоріо здивовано глипнув на нього, а Плам зачудовано примружив очі.

— Джора Мормонт? Це ти? Вже не такий гордовитий, як у день від'їзду. Мені звертатися до тебе «сер»?

Набряклі губи сера Джори скривилися в химерній посмішці.

— Дай мені меча — і може звертатися до мене, як захочеш, Бене.

— Ви... вона вас вигнала...— позадкував Каспоріо.

— Я повернувся. Вважайте мене бовдуром.

«Закоханим бовдуром». Тиріон прочистив горло.

— Про старі часи поговорите пізніше... потому як я поясню, чому моя голова цінніша на в'язах, а не деінде. І ви дізнаєтеся, лорде Плам, що з друзями я дуже щедрий. Якщо сумніваєшся, запитай Броня, Запитай Шагу, сина Дольфа. Запитай Тимета, сина Тимета.

— І хто вони такі? — поцікавився чоловік на прізвисько Каламар.

— Добрі люди, які послужили мені своїми мечами і непогано на цьому збагатилися,— знизав плечима Тиріон.— Ой, ну гаразд, щодо «добрих» я збрехав. Вони — кровожерливі покидьки, як і ви.

— Можливо,— мовив Брунатний Бен.— А можливо, ти просто вигдавав ці імена. Ти сказав — *Шара*? Це жіноче ім'я?

— Цицьки у нього і справді чималі. Наступного разу, як побачуся з ним, зазирну йому в штани, щоб перевірити. Це там у вас столик для сивасу? Несіть його сюди — зіграємо. Але спочатку, думаю, кубок вина. У мене горло пересохло, як стара кістка, а мені, я бачу, ще говорити й говорити.

Джон

Уночі йому наснилося, що під сурми бойових ріжків і барабанний дріб з лісу з криками виходять дикуни. «Бум ДУМ-бум-ДУМ-бум-ДУМ»,— котився звук — одностайне калатання тисяч сердець. Дикуни були хто зі списами, хто з луками, хто з сокирами. Деякі їхали на кістяних колісницях, які тягнули запряжки великих, як поні, собак. Серед них човгали велети сорок футів заввишки, тримаючи обушки завбільшки з дубок.

«Тримайтеся,— закричав Джон Сноу.— Відкиньте їх». Він сам-один стояв на Стіні. «Вогонь,— гукав він,— нагодуйте їх вогнем»,— але не було кому його слухати.

«Нікого немає. Всі мене покинули».

З сичанням летіли вгору стріли, за ними тягнулися полум'яні хвости. Брати-опудала в охоплених вогнем чорних плащах падали вниз. «Сноу»,— кавкав орел, а вороги повзли по кризі, наче павуки. Джон був у чорних крижаних обладунках, але меч у руці горів, розжарений до червоного. Коли мертвяки вилазили на верх Стіни, він їх скидав удруге помирати унизу. Убив сивобородого старого і безбородого хлопчика, велета і сухореброго чоловіка з загостреними зубами, дівчину з густим рудим волоссям. Упізнав Ігритту, але було запізно. Вона зникла так само раптово, як і з'явилася.

Світ розчинився в червоному тумані. Джон штрикав, сік і різав. Зарубав Донала Ноя і випустив кишки Глухенькому Дикові Фоларду. Кворин Піврукий, поточившись, упав навколішки, марно силкуючись зупинити фонтан крові з шиї. «Це я — лорд Вічнозиму»,— закричав Джон. Перед ним стояв Роб, у його чуприні танув сніг, Довгопазур відтяв йому голову. А тоді Джона за плече грубо стиснула вузлувата рука. Він круто розвернувся...

...і прокинувся від того, що ворон дзьобав його в груди.

— Сноу,— крукав птах. Джон зігнав його. Ворон незадоволено вереснув і, перелетівши на стійку ліжка, похмуро витріщився на нього крізь передсвітанкову напівтемряву.

Цей день прийшов. Час вовка. Скоро встане сонце, і попід Стіною на цей бік пройдуть чотири тисячі дикунів. «Це божевілля»,— подумав Джон Сноу, прочесавши попеченими пальцями волосся й укотре питаючи себе, що ж він коїть. Щойно відчиниться брама, вороття не буде. «Замість мене з Тормундом мав би домовлятися Старий Ведмідь. Або Джеремі Рикер, або Кворин Піврукий, або Деніс Малістер — хтось із досвідчених братів. Мій дядько, наприклад». Але запізно відступати. Будь-яке рішення несе в собі ризик, будь-яке рішення має свої наслідки. Джон мусить довести гру до кінця.

Він встав і вдягнувся в темряві під бурмотіння Мормонтового крука у протилежному кутку кімнати. «Зерна», буркотів птах, і «Король», і «Сноу, Джон Сноу, Джон Сноу». Це було дивно. Джон не пригадував, щоб птах раніше вимовляв його повне ім'я.

Поснідав у підвалі разом з офіцерами. На сніданок подали підсмажений хліб, яєшню, кров'янку і ячну кашу, а до них — ріденьке жовте пиво. За їдою ще раз перевірили, чи все готово.

— Все готово,— запевнив Джона Бовен Марш.— Якщо дикуни дотримаються умов угоди, все буде зроблено, як ви наказали.

«А якщо не дотримаються, то все може закінчитися кров'ю і різаниною».

— Пам'ятайте,— мовив Джон,— Тормундові люди голодні, змерзлі, налякані. Дехто з них ненавидить нас так само, як ви ненавидите їх. Ми з ними тут ступаємо на тонкий лід. Одна тріщина — і ми всі провалимося. Якщо сьогодні судилося пролитися крові, то дивіться, щоб це не ми завдали першого удару, бо, присягаюся богами давніми й новими, я відрубую голову тому, хто цього удару завдасть.

У відповідь він отримав «ага», кивки, бурмотіння, слова «Як накажете», і «Буде зроблено», і «Так, мілорде». Один по одному чоловіки підвелися, застібнули поясни з мечами, накинули теплі чорні плащі й вийшли на холод.

Останнім з-за столу встав Стражденний Ед, який уночі повернувся з шістьма фургонами з Довгого Кургану. З Блудного Кургану, як тепер називали цю фортецю хлопці, Еда прислали зібрати

всіх списосуджених, скільки влізе у фургони, і повернутися з ними в Курган, де вони приєднаються до своїх сестер.

Джон спостерігав, як Ед підбирає хлібом жовток. Було на диво приємно знову побачити квасне Едове обличчя.

— Як іде ремонт? — запитав Джон свого колишнього стюарда.

— Ще років десять — і все відновимо, — відповів Толет своїм звичним похмурим тоном. — Коли ми в'їхали, там аж мурашилося від щурів. Списосуджені повбивали клятих виродків. Тепер там мурашиться від списосуджених. Але бувають дні, коли мені здається, що краще б там лишалися щури.

— А як вам під Залізним Еметом? — запитав Джон.

— Переважно під ним Чорна Маріс, м'лорде. А я маю своїх мулів. Кропив'яник каже, ми родичі. Ми й справді однаково довговиді, але я далеко не такий упертий. І даю слово: з їхніми матінками я не знався, — доївши яєшню, він зітхнув. — Люблю гарну окату яєшню. Будь ласка, м'лорде, не віддавайте всіх наших курей дикунам — вони їх з'їдять.

Надворі Джон побачив, що небо на сході вже світлішає. Ніде не було ані хмаринки.

— Схоже, день буде гарний для нашої справи, — мовив Джон. — Ясний, теплий і сонячний.

— Стіна плакатиме. А вже ж майже зима. Це якось неприродно, м'лорде. Погана прикмета, якщо хочете знати мою думку.

— А якби повалив сніг? — усміхнувся Джон.

— Це ще гірша прикмета.

— А якої погоди хочеться вам?

— Такої, як у хаті, — сказав Стражденний Ед. — З ласки мілорда, я повернуся до своїх мулів. Вони без мене скучають. Значно більше за списосуджених.

Тут вони й попрощалися: Толет рушив до східної дороги, де чекали фургони, а Джон Сноу — у стайню. Шовк уже осідлав і загнздав його коня — гарячого сивого рисака з гривною чорною і блискучою, як мейстерське чорнило. Такого коня Джон не обрав би для розвідки, але нині головне мати солідний вигляд, а для такого жеребець пасує якнайкраще.

Почет уже чекав на нього. Джон не любив оточувати себе вартою, але сьогодні розсудливіше взяти з собою кількох добрих вояків. У

кольчугах, залізних напівшоломах і чорних плащах, з довгими списами в руках, з мечами і кинджалами на поясах, вони справляли грізне враження. Для такого завдання Джон відхилив усіх зелених хлопчаків і сивобородих старих у своїй команді й обрав вісьмох чоловіків у розквіті сил: Тая, Маллі, Ліворукого Лу, Старшого Лідла, Рорі, Фулка Блоху, Гарета Зеленосписа. І Шкіряка, нового військового інструктора Чорного замку, щоб показати вільному народу, що людина, яка в битві під Стіною воювала за Манса, все одно може посісти в Нічній варті почесне місце.

Заки зібралися під брамою, небо на сході зарум'янилося. «Зорі згасають»,— подумав Джон. Коли вони з'являться знову, то побачать світ, який змінився назавжди. Поряд зі священним вогнищем леді Мелісандри стояло кількоро вояків королеви, спостерігаючи за подіями. Коли Джон поглянув на Королівську вежу, у вікні промайнуло щось червоне. Королеви Селізи не було і знаку.

Час прийшов.

— Відчинити браму,— тихо мовив Джон.

— ВІДЧИНИТИ БРАМУ! — прогуркотів Старший Лідл громовим голосом. Нагорі, на висоті семисот футів, його почули чатові й піднесли до вуст бойові ріжки. Зірвалася сурма й, відбиваючись від Стіни, полетіла по всьому світу. «Ау-у-у-у-у!» Один довгий сигнал. Тисячу років, ба й більше, цей сигнал означав, що додому повертаються розвідники. Сьогодні він означав дещо інше. Сьогодні він запрошував вільний народ до їхнього нового дому.

З обох кінців довгого тунелю відчинилися брами й піднялися залізні ґрати. Світанок кидав відблиски на кригу, забарвлюючи її в рожеві, золоті й пурпурові тони. Стражденний Ед не помилявся. Скоро Стіна почне плакати. «Дайте боги, щоб плакала тільки вона».

Шовк перший зайшов у крижаний тунель, розганяючи темряву залізним ліхтарем і освітлюючи дорогу. Джон рушив за ним, ведучи коня. Після нього зайшла в тунель і його варта. Останніми — Бовен Марш зі стюардами: їх було два десятки, і кожен мав завдання. Нагорі командував Стіною Ульмер з королівського лісу. Поряд з ним стояло чотири десятки найкращих лучників Чорного замку, готові відповісти на будь-які проблеми внизу зливою стріл.

На північ від Стіни вже чекав Тормунд Велетозгуб, сидячи на маленькому худому гароні, який невідомо як витримував таку вагу. З

ним було двоє його вцілілих синів — рослявий Торег і юний Дрин — і зо шість десятків вояків.

— Ха! — вигукнув Тормунд.— Варта, ні? А де твоя довіра, вороне?

— Ви привели більше людей, ніж я.

— Привів. Ходи-но сюди, хлопче. Нехай мої люди на тебе подивляться. У мене тут тисячі дорослих чоловіків, які в житті не бачили лорда-командувача, зате пам'ятають, як у дитинстві їм казали: не будете чемні — вас з'їдять розвідники. Вони мають тебе побачити — довговидого хлопця в старому чорному плащі. Мають зрозуміти, що Нічної варти нема чого боятися.

«Такого я б їх краще не вчив». Джон стягнув рукавичку з обпеченої руки, вклав два пальці в рота і свиснув. З брами вибіг Привид. Тормундів кінь так різко став дибки, що дикун мало не вивалився з сідла.

— Нема чого боятися? — перепитав Джон.— Привиде, стій.

— Ну й чорносердий ти байстрюк, лорде Сноу! — Тормунд Сурмач підніс до вуст свій бойовий ріжок. Сурма, відбиваючись від криги, покотилася як грім, і до брами рушили перші вільні люди.

Зі світанку до сутінок спостерігав Джон, як заходять дикуни.

Першими зайшли заручники — сто хлопчиків віком від вісьмох до шістнадцятьох років.

— Твоя кровна заплата, лорде Сноу,— оголосив Тормунд.— Сподіваюся, плач матерів не переслідуватиме тебе ночами.

Деяких хлопчиків до брами вели мати або батько, інших — старші брати або сестри. Та переважно вони йшли самі. Чотирнадцяти-п'ятнадцятирічні хлопці — майже дорослі вже, тож не хотіли, щоб хтось побачив, як вони чіпляються за материну спідницю.

Хлопчиків рахувало двоє стюардів, записуючи імена в довгі пергаментні сувої. Третій як данину збирав їхні цінності й також записував. Хлопчаки вирушали туди, де ніколи досі не бували, служити в ордені, який ворогував з їхніми країнами вже тисячі років, однак Джон не побачив сліз і не почув материнських плачів. «Це люди зими,— нагадав він собі.— Там, звідки вони родом, сльози замерзають на щоках». Жоден із заручників не закомизився й не спробував утекти, коли приходила його черга пірнати в темний тунель.

Майже всі хлопчики були худенькі, деякі взагалі кощаві, цибаті, з руками-паличками. Джон іншого й не очікував. А загалом вони всі були дуже різні. Високі й низенькі, з волоссям каштановим і чорним, медовим і біляво-рудуватим, а були й поціловані вогнем, як Ігритта. Хлопчики зі шрамами, з кульгавістю, з рябими після віспи обличчями. У старших на щоках виднівся пушок і ріденькі вусики над губою, але був і один хлопець з такою густою бородою, як у Тормунда. Хтось був одягнений у пишні м'які хутра, хтось — у дублену шкіру й збірні обладунки, більшість — у вовну й тюленячі шуби, кількоро було в лахмітті. Один був голий. Багато хто з хлопців мав зброю: гострі ратища, кам'яні обушки, ножі з кістки, каменю або драконового скла, шпичасті палиці, тенета, навіть подекуди старі іржаві мечі. Хлопчаки-рогоногі йшли по снігу блаженно босі. Інші хлопці мали «ведмежі лапи», тож не провалювалися у сніг. Шестеро хлопців приїхало на конях, двоє на мулах. Двійко братів привели козу. Найбільший заручник був на зріст шість з половиною футів, але з дитячим личком; найменший — шмаркатий малий, який запевняв, що йому дев'ять, хоча на вигляд ніхто б йому не дав більш як шість.

Особливо слід відзначити синів видатних батьків. Тормунд, коли вони проходили, розповідав про кожного окремо.

— Оцей хлопчина — син Сорена Щитолома,— показав він на рослявого юнака.— А отой рудий — малий Герика Королівської Крові. Як його послухати, він походить з роду Реймуна Рудобородого. Але насправді — з роду Реймунового молодшого брата.

Далі він показав на двох хлопців, схожих як близнюки, наполягаючи, що вони не рідні, а тільки єдиноутробні:

— Мати в них спільна, а татусі різні: в одного — Гарл Гончий, а в другого — Гарл Гожий. Татусі терпіти не можуть один одного. На твоєму місці я б відіслав одного у Східну варту, а другого — у Тіняву вежу.

Далі він показав синів Гауда Мандрівника, Брога, Девіна Тюленебоя, Кайлега Дерев'яновухого, Морни Білої Маски, Великого Моржа...

— Його так і звати — Великий Морж? Справді?

— На Замерзлому Узбережжі дають дивні імена.

Троє заручників, за словами Тормунда, були синами Альфіна Круковбивці, сумнозвісного нальотчика, вбитого Кворином Півруким.

— Вони зовсім не схожі між собою,— зауважив Джон.

— Вони єдинокровні, народжені від різних матерів. Прутик у Альфина був крихітний, менший, ніж у тебе, але пхав він його куди попало. Мав сина в кожному селищі.

Про одного шмаркатога хлопчину з вузьким щурячим писком Тормунд сказав:

— Це малий Варамира Шестишкурого. Пам'ятаєш Варамира, лорде Сноу?

Джон пам'ятав.

— Шкуромін.

— Атож, Варамир був шкуромін. І лихий до того ж. Швидше за все, вже мертвий. Ніхто його не бачив після бою.

Ще двоє хлопчиків виявилися замаскованими дівчатками. Побачивши їх, Джон послав Рорі й Старшого Лідла привести їх до нього. Одна прийшла слухняно, друга відбивалася й кусалася. «Це може погано закінчитися».

— У цих двох теж видатні батьки?

— Ха! Навряд чи. Обрані жеребкуванням.

— Це дівчата.

— Справді? — Тормунд з сідла примружився до парочки.— Ми з лордом Вороном заклалися, котрий з вас має більший прутень. Ану знімайте штани. Показуйте.

Одна з дівчат почервоніла. Друга дивилася сердито і зухвало.

— Відчепіться від нас, Тормунде Велетосмрад. Відпустіть.

— Ха! Твоя взяла, вороне. На двох жодного прутня. Зате мала явно має яйця. Майбутня списосуджена,— промовив він і гукнув до своїх людей.— Ідіть знайдіть їм якусь дівчачу вдяганку, поки лорд Сноу не обмочив штанці.

— Мені потрібні замість них двоє хлопців.

— З якого дива? — Тормунд почухав бороду.— Заручник є заручник, як на мене. Твій великий гострий меч відітне дівчачу голову так само легко, як і хлоп'ячу. Татусі люблять своїх доньок так само, як і синів. Ну, більшість татусів.

«Мене хвилюють не їхні татусі».

— Манс вам ніколи не співав про хоробру Данні Флінт?

— Щось не пригадую. А хто це?

— Дівчина, яка перевдяглася у хлопця, щоб убраться в чорне. Пісня про неї гарна й сумна. А те, що трапилося з нею, не дуже гарне.

В деяких варіантах пісні є куплет про те, що її привид і досі блукає у Ночефорті.

— Дівчат я відішлю у Довгий Курган.

З чоловіків там тільки Залізний Емет і Стражденний Ед, а їм обом Джон довіряє. На жаль, те саме можна сказати не про всіх братів.

Дикун усе збагнув.

— Лихі ви пташки, ворони,— сплюнув він.— Отже, ще двоє хлопців. Ти їх отримаєш.

Коли повз них пройшло дев'яносто дев'ять заручників, зникаючи під Стіною, Тормунд Велетозгуб представив останнього.

— Мій син Дрин. І гляди, вороне, добре дбай про нього, бо я твою чорну печінку засмажу і зжеру.

Джон пильно роздивився хлопця. «Одного віку з Браном, тобто був би, якби Брана не убив Теон». Однак, на відміну від Брана, Дрина не назвеш милим. Опецькуватий хлопчина з короткими ногами, дебелими руками та круглим червоним обличчям був зменшеною копією свого батька з темно-каштановою чуприною.

— Він буде моїм пажем,— пообіцяв Джон Тормундові.

— Чув, Дрине? Тільки не запишайся,— мовив Тормунд і обернувся до Джона.— Час до часу йому доводиться гарненько зацідити. Тільки стережися зубів. Він кусається.

Він знову потягнувся до свого ріжка, підніс його до вуст і засурмив.

На цей раз уперед пішли воїни. І їх була не сотня. «П'ятсот,— на око оцінив Джон, коли вони вийшли з-під дерев,— а може, й ціла тисяча». Верхи їхав лише кожен десятий, але озброєні були всі. На спині в них висіли круглі плетені щити, обтягнуті шкурами й дубленою шкірою і розмальовані зміями, павуками, відтятими головами, закривавленими келепами, розбитими черепами й бісами. Кількоро воїнів були у трофейній криці — різношерстих пом'ятих обладунках, знятих з трупів загиблих розвідників. Інші для захисту носили кістяні кольчуги, як Тарахах. Усі були в шубах і дубленій шкірі.

З ними були списосуджені з довгим розпущеним волоссям. Джон, дивлячись на них, не міг не згадувати Ігритту: відблиск полум'я у неї в

косах, і вираз її обличчя, коли вона роздягала Джона у гроті, і її голос. «Нічого ти знаєш, Джоне Сноу»,— сто разів повторила вона йому.

«І нині я знаю не більше, ніж тоді».

— Могли б спочатку завести жінок,— мовив Джон до Тормунда, — матерів і дівчат.

Дикун кинув на нього хитрий погляд.

— Ага, міг би. А ви, ворони, могли б зачинити браму. А коли з того боку буде кілька бійців, браму точно ніхто не зачинить, правда? — широко посміхнувся він.— Я твого клятого коня купив, Джоне Сноу, тому маю право зазирати йому в зуби. Тільки не подумай, що ми тобі не довіряємо. Ми довіряємо вам рівно настільки, наскільки ви довіряєте нам,— пирхнув він.— Ти ж хотів воїнів, правда? Ось тобі вони. Кожен вартий шістьох ваших чорних воронів.

Джон не стримав посмішки.

— Якщо вони наготували свою зброю проти нашого спільного ворога, мене це влаштовує.

— Я ж дав тобі слово, хіба ні? Слово Тормунда Велетозгуба. Тверде, як залізо,— відвернувшись, він сплюнув.

Серед воїнів було чимало батьків Джонових заручників. Деякі з них, проходячи, витріщалися холодними мертвими очима, мацаючи руків'я мечів. Інші всміхалися до Джона, як родичі, які давненько з ним не бачилися, от тільки деякі з цих усмішок непокоїли Джона більше, ніж сердиті погляди. Коліна ніхто не прихилив, але чимало хто давав обітницю.

— Підтверджую присягу, дану Тормундом,— заявив чорночубий небагатослівний Брог. Сорен Щитолам, ледве-ледве кивнувши, проричав:

— Соренова сокира належить тобі, Джоне Сноу, якщо вона тобі потрібна.

Рудобородий Герик Королівської Крові привів із собою трьох доньок.

— З них вийдуть гарні дружини, які народять своїм чоловікам дужих синів королівської крові,— хвальковито промовив він.— Як і їхній батько, вони походять від Реймуна Рудобородого, колишнього короля-за-Стіною.

Джон знав: серед вільного народу кров має невелике значення. Це йому розповіла Ігритта. У Герикових доньок були такі самі полум'яні

коси, як у неї, от тільки в неї коси кучерявилися, а в них звисали на спину довгі та прямі. «Поціловані вогнем».

— Справжні королівни, одна вродливіша за іншу,— мовив Джон до їхнього батька.— Я подбаю, щоб їх представили королеві.

Селізі Баратеон вони точно сподобаються більше, ніж Вал, підозрював він: вони молодші й набагато сумирніші. «Приємні на вроду, тільки батько в них, здається, дурень».

Гауд Мандрівник присягнув мечем — такого пощербленого й поїденого іржею залізного клинка Джон у житті не бачив. Девін Тюленевій подарував йому тюленячу шапку, Гарл Гончий — намисто з ведмежих пазурів. Відьма-войовниця Морна скинула свою віродеревну маску, щоб поцілувати йому руку і дати присягу, що буде йому вірним воїном чи войовницею — як для нього краще. І так тривало ще довго.

Проходячи, всі воїни знімали свої коштовності й кидали на один з возів, якого стюард поставив перед брамою. Бурштинові підвіски, золоті гривни, самоцвітні кинджали, оздоблені коштовним камінням срібні брошки, браслети, каблучки, чаші з чорненого срібла й кубки з золота, бойові ріжки й роги для напоїв, зелений нефритовий гребінець, намисто з річкових перлів... усе це було здане й записане Бовеном Маршем. Якийсь чоловік віддав срібну кольчугу, викувану, безсумнівно, для якогось можливого лорда. Інший дістав поламаного меча з трьома сапфірами на руків'ї.

Однак були й химерніші речі: іграшковий мамонт з натуральної шерсті мамонта; фалос зі слонової кістки; шолом з черепа єдинорога, разом з рогом. Скільки харчів можна буде купити на це у вільних містах, Джон гадки не мав.

Далі пішли мешканці Замерзлого Узбережжя. Джон спостерігав, як мимо проїжджає дюжина їхніх великих кістяних колісниць, гримочучи, як Тарарах. Деякі з них були ще на колесах, а деякі вже поставили на полозки. Вони гладко ковзали по снігу, а ті, що на колесах, грузнули.

Колісниці тягнули собаки — великі й люті, як деривовки. Жінки на колісницях були вдягнені у тюленячі шуби, деякі тримали на грудях немовлят. Старші діти човгали позаду матерів, поглядаючи на Джона очима темними і твердими, як каміння, затиснене у них у руках. Дехто з чоловіків мав на шапках оленячі роги, а дехто — моржеві бивні. Дуже швидко Джон підмітив, що ці два різновиди недолюблюють одні

одних. Наприкінці йшло декілька худих оленів, і великі пси з гарчанням підганяли тих, хто пас задніх.

— З цими обережніше, Джоне Сноу,— застеріг Тормунд.— Дикі люди. Чоловіки лихі, а жінки ще гірші.

Знявши з сідла бурдюк, він простягнув його Джонові.

— Ось. Після цього, може, вони не здаватимуться такими лячними. Ще й зігрієшся на ніч. Та ні, бери, це тобі. Випий.

У бурдюку був такий міцнющий мед, що у Джона на очах виступили сльози, а груди наче вогнем обпекло. Він зробив великий ковток.

— Добра ви людина, Тормунде Велетозгуб. Як на дикуна.

— Може, я і кращий за деяких. Але не такий добрий, як бувають.

А дикуни йшли та йшли, а сонце повзло ясно-блакитним небом. Перед обідом рух раптом припинився: у тунелі застряг запряжений волом віз. Джон пішов поглянути. Віз засів намертво. Люди позаду погрожували порубати на місці і віз, і вола, а візник з родиною присягався зарізати їх, якщо тільки спробують. За допомогою Тормунда і його сина Торега Джонові вдалося уникнути кровопролиття, але ціла година пішла на те, щоб розчистити дорогу.

— Вам слід розширити браму,— дорікнув Тормунд, кисло подивившись на небо, де з'явилося кілька хмаринок.— Бо так виходить надто повільно. Як Молочноводу висмоктувати через очеретину. Ха! Був би в мене ріжок Джорамуна! Я б гарненько в нього дмухнув — і ми пройшли б через завали.

— Мелісандра спалила ріжок Джорамуна.

— Та невже? — ляснувши себе по стегну, Тормунд гикнув.— Вона спалила якийсь гарний великий ріг, ага. Це чортів гріх, ось що я скажу. Йому було тисячу років. Ми відкопали його в могилі велета, ні в кого зроду не було такого велетенського рога. Може, саме тому Манс і вирішив вам сказати, що ріг належав Джорамунові. Хотів, щоб ви, ворони, думали, що він має потугу здути вашу Стіну до біса. Але справжнього рога ми так і не знайшли, хай скільки копали. Бо якби знайшли, всі уклінники у всіх Сімох Королівствах ціле літо мали б чим охолоджувати собі вино.

Джон, хмурячись, обернувся в сідлі. «І засурмив Джорамун у Ріжок зими, і збудив із землі велетів». Велетенський ріг, окутий золотом, помережаний стародавніми рунами... то це Манс брехав, чи

Тормунд зараз бреше? «Якщо Мансів ріг — підробка, то де справжній ріг?»

По обіді сонце зникло, небо посіріло, здійнявся вітер.

— Збирається на сніг,— похмуро оголосив Тормунд.

Не він один побачив це у пласких білих хмарах. Дикуни почали квапитися, втрачали самовладання. Коли якийсь чоловік спробував пролізти без черги, його штрикнули ножем, адже люди простояли вже по декілька годин. Вирвавши ніж у його нападника, Торег обох чоловіків витягнув з валки й відіслав назад у табір, у самий кінець черги.

— Тормунде,— промовив Джон, спостерігаючи за чотирма жінками, які тягнули повен віз дітей до брами,— розкажіть мені про нашого ворога. Я маю знати про Чужих усе, що можливо.

Дикун потер вуста.

— Не тут,— пробурмотів він і неспокійно глянув у бік дерев у білих мантіях,— не з цього боку Стіни. Вони завжди неподалік, сам знаєш. Удень, коли сяє сонце, вони не виходять, але це не означає, що вони забралися. Тіні нікуди не діваються. Ти можеш їх не бачити, але вони завжди у тебе під п'ятами.

— Дорогою на південь вони вас турбували?

— На повну силу не нападали, якщо ти про це, але завжди були десь поряд, шарпаючи нас по краях. Не хочеться згадувати, скількох розвідників ми втратили, а відстати або заблукати означало смерть. Щоночі ми оточували табір вогнищами. Вогню вони не люблять, і не дивно. Та коли почався снігопад... сніг, сльота, крижаний дощ, у таку кляту неgodу не знайти сухого дерева на розпал, а *холод*... бувало, ночами наші багаття просто починали тріпотіти і згасати. Після таких ночей на ранок завжди знаходиш кілька трупів. Звісно, якщо вони не знайдуть тебе перші. Тої ночі, коли мій Торвінд... мій хлопчик...— Тормунд відвернувся.

— Я знаю,— мовив Джон Сноу.

— Нічого ти не знаєш,— знов обернувся Тормунд.— Ти вбив мертвяка, ага, я чув. Манс їх сотню вбив. Людина може воювати з мертвяками, та коли приходять їхні господарі, коли здіймається білий туман... як воювати з *туманом*, вороне? Це зубасті тіні... повітря холодне таке, що боляче дихати, немов у тебе в грудях ніж... ти не знаєш, не можеш знати... може твій меч рубати *холод*?

«Побачимо»,— подумав Джон, пригадавши те, що розповідав йому Сем, і те, що він сам прочитав у старих книжках. Довгопазур викували у горнилах давньої Валерії, у драконовому полум'ї, гартуючи заклинаннями. «Сем називав його драконовою крицею. Вона міцніша за звичайну крицю, легша, твердіша, гостріша...» Але оповідки з книжки — це одне, а справжнє випробування було в бою.

— Ви не помиляєтеся,— мовив Джон.— Я не знаю. І, боги милостиві, хоч би ніколи не дізнався.

— Нечасто боги бувають милостиві, Джоне Сноу,— озвався Тормунд і кивнув на небо.— Збираються хмари. Уже темнішає і холоднішає. Ваша Стіна більше не плаче. Сам подивися.

Озирнувшись, він гукнув до Тореґа:

— Ану їдь у табір і скажи там, щоб поквапилися. Піднімай на ноги усіх слабих і немічних, усіх клятих сплюхів і боягузів. Якщо доведеться, пали до біса всі намети. До сутінків брама повинна зачинитися. Хто доти не пройде за Стіну, хай молиться, щоб Чужі дістали його раніше за мене. Чув?

— Чув,— озвався Тореґ, підбив коня під боки й учвал помчав у кінець черги.

Дикуни йшли і йшли. Темніло, як і передбачав Тормунд. Хмари вже затягнули небо від обрію до обрію, похолодало. Біля брами посилилася штурханина — люди, кози й воли відштовхували одне одного з дороги, «Це не просто нетерплячка,— збагнув Джон.— Вони бояться. Воїни, списосуджені, нальотчики — усі бояться лісу, бояться тіней, які рухаються між дерев. Хочуть ще до ночі відгородитися від нього Стіною».

У повітрі затанцювала сніжинка. За нею ще одна. «А потанцюй зі мною, Джоне Сноу,— подумалось йому.— Так, ти зі мною леда потанцюєш».

А дикуни все йшли та йшли. Дехто прискорив крок, кваплячись перетнути поле бою. Інші — старі, малі, слабкі — майже не просувалися. Вранці ще поле було вкрите товстим шаром старого снігу, і його підмерзла шкуринка блищала на сонці. Тепер же поле перетворилося на чорно-коричнєве болото. Земля розкисла від руху вільних людей: на ній лишалися сліди від дерев'яних коліс і кінських копит, від кістяних, рогових і залізних полозків, від ратиць свиней,

корів і биків, від важких чобіт і босих чорних підошов рогоногих. У м'якій землі рух валки ще вповільнився.

— Вам слід розширити браму,— знову дорікнув Тормунд.

Ближче до вечора сніг уже падав безперервно, однак ріка дикунів змаліла до струмочка. На узліссі, де був табір, піднімалися стовпи диму.

— Тореґ,— пояснив Тормунд,— палить мерців. Завжди хтось ляже спати, а вранці не прокинеться. Так і знаходять їх у наметах (якщо в них є намети): замерзли, скрутившись калачиком. Тореґ знає, що робити.

Заки Тореґ виїхав з лісу, струмок уже перетворився на цівочку. З хлопцем їхала дюжина вершників, озброєних списами й мечами.

— Мій ар'єргард,— пояснив Тормунд з усмішкою, в якій бракувало зубів.— У вас, воронів, є розвідники. І в нас також. Я їх лишив у таборі на випадок несподіваного нападу, коли ми ще не встигли перейти за Стіну.

— Ваші найкращі вояки.

— Або найгірші. Кожен з них убив бодай одного ворона.

Серед вершників був один піший, за яким біг велетенський звір. «Це вепр,— побачив Джон.— Здоровезний вепр». Удвічі більша за Привида, тварина вся поросла жорсткою чорною шерстю, а ікла мала завдовжки з людську руку. Джон у житті не бачив такого величезного й потворного вепра. Чоловік поряд з ним був не кращий: незграбний, з насупленими чорними бровами, з пласким носом, близько посадженими чорними очима і квадратним підборіддям, порослим чорною щетиною.

— Борок,— сказав Тормунд і, відвернувшись, сплюнув.

— Шкуромін,— мовив Джон без питальної інтонації. Він був щодо цього певен, хоч і не знав чому.

Привид обернув голову. Снігопад приховав запах вепра, але нарешті той долетів до білого вовка. Привид вийшов наперед, затуливши Джона, й вищирив зуби у беззвучному гарчанні.

— Ні! — кинув Джон.— Привиде, сядь. Сядь. Сядь!

— Вепри й вовки,— зронив Тормунд.— Сьогодні краще потримай свого звіра під замком. А я подбаю, щоб Борок так само вчинив зі своїм кабанчиком.

Він глянув на потемніле небо.

— Це вже останні, і дуже вчасно. Сніжитиме всю ніч, я відчуваю. Час мені оглянути кригу з того боку.

— Їдьте перші,— мовив до нього Джон.— Я поїду останній. Приєднаюся до вас, коли почнеться бенкет.

— Бенкет? Ха! Оце слівце мені подобається.

Розвернувши гарона до Стіни, дикун ляснув його по заду. За ним рушили Торег і вершники, спішилися біля входу й повели коней усередину Бовен Марш затримався, керуючи стюардами, які затулювали в тунель останні вози. Лишився тільки Джон Сноу зі своїми вартовими.

Шкуромін зупинився за кілька ярдів. Його чудовисько з сопінням топтало багнуку. Горбата чорна спина вепра вкрилася легким сніжком. Рохнувши, вепр опустив голову, і на мить Джонови здалося, що зараз він накинеться. Обабіч Джона вартові націлили списи.

— Брат,— мовив Борок.

— Покваптеся. Ми зачиняємо браму.

— Зачиняйте,— мовив Борок,— добре й міцно. Вони вже близько, вороне.

Рушаючи до брами, він розтягнув губи в такій потворній посмішці, якої Джон у житті не бачив. Вепр пішов за ним. Сліди за ними засипало снігом.

— Ось і кінець,— мовив Рорі, коли ті двоє зникли.

«Ні,— подумав Джон Сноу,— це тільки початок».

З південного боку Стіни на нього чекав Бовен Марш зі списаним цифрами сувоєм.

— Сьогодні через браму пройшло три тисячі сто дев'ятнадцять дикунів,— сказав лорд-стюард.— Шістдесят заручників нагодовано й відіслано у Східну варту й Тіняву вежу. Ед Толет забрав у Довгий Курган шість фургонів жінок. Решта лишаються з нами.

— Ненадовго,— запевнив його Джон.— Тормунд збирається за день-два забрати своїх у Дубоцит. Решта теж розійдуться, щойно ми вирішимо, куди їх подіти.

— Як скажете, лорде Сноу,— сухо озвався Бовен Марш. З тону було зрозуміло, куди б їх подів він.

Замок, у який Джон Сноу повернувся, дуже відрізнявся від того, з якого він виїхав уранці. Скільки Джон пам'ятає, Чорний замок завжди був прихистком для тиші й тіней: купка чоловіків у чорному, наче

привиди, блукала серед руїн фортеці, в якій колись вміщалося удесятеро більше вояків. Але все змінилося. Зараз світилося навіть у тих вікнах, де не світилося ніколи. У дворах літали відлунням незнайомі голоси, а вільні люди топтали стежки, які досі знали тільки чорні чоботи воронів. Біля Кремінних касарень Джон Сноу натрапив на дюжину чоловіків, які жбурлялися сніжками. «Граються,— вражено подумав Джон,— дорослі граються як діти, кидаються сніжками, як колись Бран і Арія, а перед ними — ми з Робом».

Однак у старій кузні Донала Ноя було й тепер темно і тихо, а у Джонових кімнатах у глибині зброярні було ще темніше. Та не встиг Джон скинути плаща, як у двері просунув голову Данел і повідомив, що Клайдас приніс листа.

— Нехай заходить.

Від приску в жаровні Джон запалив тонку воскову свічку, а потім ще три — від першої.

Кліпаючи очима, зайшов Клайдас, рожевий з обличчя, стискаючи у м'якій долоні пергамент.

— Перепрошую, лорде-командувачу. Знаю, ви втомилися, але я подумав, що краще вам це прочитати негайно.

— І правильно подумали,— озвався Джон і почав читати.

У Крутодомі з шістьма кораблями. Море розбурхане. «Чорний птах» зник разом з командою, два лісянські кораблі збилися з курсу на Скейні, «Кіготь» протікає. Тут жах. Дикуні їдять своїх мерців. У лісі мертвяки. Браавоські капітани беруть на борт тільки жінок і дітей. Відьми обзивають нас поневолювачами. Ми відбили напад на «Штормокрука», загинуло шестеро з команди й багато дикунів. Лишилося вісім круків. У воді теж мертвяки. Вишліть допомогу по суходолу, море штормить. Записано на «Кігті» рукою мейстра Гармуна.

Внизу Котер Пайк поставив свій сердитий підпис.

— Погані новини, мілорде? — запитав Клайдас.

— Погані.

«У лісі мертвяки. У воді мертвяки. З одинадцятьох кораблів залишилося тільки шість». Нахмурившись, Джон Сноу згорнув пергамент. «Насувається ніч,— подумав він,— і починається моя війна».

Списаний лицар

— Клякніть перед його преписністю шляхетним Гіздаром зо Лораком Чотирнадцятим, королем Міріна, нащадком Пса, октархом Старої Імперії, паном Скагазадана, консортом драконів і кров'ю од крові гарпії,— прогуркотів герольд. Голос його луною відбився від мармурової підлоги й задзвенів поміж колон.

Сер Баристан, непомітно просунувши руку під брижі плаща, вивільнив меч у піхвах. У присутності короля заборонена зброя, вона є тільки у його охорони. Схоже, сера Баристана, попри звільнення, і досі зараховували до охорони. Принаймні у нього не намагалися відібрати меч.

Данерис Таргарієн, приймаючи прохачів, завжди розташовувалася на полірованій лавці з чорного дерева, гладенькій і простій, застеленій подушками, які приніс сер Баристан, щоб сидіти було трохи зручніше. Король Гіздар замість лавки поставив два солідні трони з позолоченого дерева, з високими різьбленими спинками у формі драконів. Король усівся на правий трон, поклавши на голову золоту корону, а в білу руку взявши оздоблений коштовним камінням скіпетр. Другий трон лишався вільний.

«Який поважний престол,— подумав сер Баристан.— Але жоден драконячий трон не в змозі замінити дракона, хай як гарно його не вирізьби».

Праворуч від тронів-близнюків стояв Гогор Гігант, велетень з брутальною пошрамованою пикою. Ліворуч — Плямистий Кіт з перекинутою через плече леопардовою шкурою. Позаду стояли Белакво Костолам і холодноокий Храз. «Усі загартовані головорізи,— подумав Селмі,— але одна справа опинитися віч-на-віч з ворогом у

ямі, коли його появу передвістили герольд, і сурми, і барабани, та зовсім інша — помітити, де зачаївся вбивця, перш ніж він нападе».

Був ранній ранок, але сер Баристан уже почувався втомленим, неначе всю ніч бився. Що старший він ставав, то менше спав ночами. Колись давно, ще зброєносцем, він міг спати по десять годин — і все одно позіхати вранці, видибаючи у двір на тренування. У шістдесят три роки він виявив, що йому вночі цілком вистачає п'яťох годин сну. А сьогодні він узагалі майже не спав. Його спальня, маленька кімнатка в покоях королеви, колись призначалася для рабів; з меблів там було ліжко, нічний горщик, шафа на одяг і навіть стілець, якщо раптом серові Баристану захочеться посидіти. На тумбочці біля ліжка він тримав воскову свічку й маленьку різьблену статую Воїна. Хоч він і не був особливо побожний, але ця статуя скрашувала його самоту в цьому дивному чужому місті, й саме до статуї звертався він гупої безсонної ночі. «Захисти мене від сумнівів, які мене гризуть,— молився він,— дай мені сили вчинити правильно». Але ні молитва, ні світанок не принесли певності.

У залі було людніше, ніж зазвичай, проте помітив старий лицар саме відсутність деяких облич: Місанді, Бельваса, Сірого Черв'яка, Аго і Джого і Рахаро, Іррі і Джикі, Дааріо Нагариса. На місці Гирявого стояв товстун у рельєфному нагруднику й масці лева, і з-під шкіряної стьожкуватої спіднички стирчали дебелі ножиська: Маргаз зо Лорак, родич короля, новий командувач бронзових бестій. Селмі вже відчував до цього чоловіка здорове презирство. Знавав він таких людей на Королівському Причалі — запобігливих перед вищими, суворих до нижчих, сліпих, пихатих і самозакоханих.

«І Скагаз може бути в залі,— збагнув раптом Селмі,— ховаючи негарне обличчя за маскою». Поміж колон стояло чотири десятки бронзових бестій, і від бронзи їхніх масок відбивалося світло смолоскипів. Будь-хто з них може виявитися Гирявим.

Зала гуділа від сотні притишених голосів, звук відлунював од колон і мармурової підлоги. І був цей звук зловісним і лихим. Він нагадав Селмі дзижчання осиноного гнізда за мить до того, як з нього починають вилітати оси. І на обличчях у юрмі він побачив злість, горе, підозріливість, страх.

Не встиг новий герольд короля закликати присутніх до порядку, як зчинилася буча. Якась жінка завила, що в неї брат загинув у

Дазнаковому бійцівському кублі, інша — що їй потовкли паланкін. Якийсь товстун зірвав із себе бинти, показуючи обгорілу руку: зі шкіри й досі сочилася сукровиця. А коли чоловік у синьо-золотому токарі заговорив про Гаргаза Героя, його на підлогу штовхнув якийсь вільновідпущеник, що стояв позаду. Шестеро бронзових бестій ледве їх розборонили й витягнули з зали. «Лис, яструб, тюлень, сарана, лев, жаба»,— подумав Селмі, міркуючи: а мають ці маски якесь особливе значення для тих, хто їх носить? Бестії щодня носять одну й ту саму маску чи щоранку міняють обличчя?

— Тихо! — благав Резнак мо Резнак.— Будь ласка! Я відповім, якщо ви тільки...

— Це правда? — крикнула якась вільновідпущениця.— Наша мати мертва?

— Ні-ні-ні,— вереснув Резнак.— Королева Данерис свого часу повернеться в Мірін у всій силі й славі. А доти його вельможність король Гіздар...

— Він мені не король,— гаркнув один з вільновідпущеників.

Присутні почали штовхатися.

— Королева не мертва,— оголосив сенешаль.— Її кровні вершники поїхали на той бік Скагазадана на пошуки її світлості й повернуть її до коханого чоловіка й вірнопідданих. Кожен з них узяв по десять добірних вершників, а кожен з вершників має по три коня, тож вони швидко об'їдуть великі терени. І знайдуть королеву Данерис.

Далі заговорив гучним і холодним голосом високий гіскарець у парчевому токарі. Король совався на драконячому троні, зберігаючи кам'яне обличчя, щоб видаватися зацікавленим, але водночас незворушним. І знову відповів його сенешаль.

Сер Баристан пропускав Резнакові масні слова повз вуха. Багато років у королівській варті навчили його слухати й не чути, особливо коли мовець підтверджує приказку, що словеса — це суховій. У глибині зали він помітив дорнського княжича з двома товаришами. «Не слід їм було приходити. Мартел не усвідомлює небезпеки. Данерис була його єдиним другом при дворі, а зараз і її немає». Цікаво, думалося йому, чи багато вони розуміють з того, що тут говориться. Навіть сам Селмі не завжди може розібрати гіскарський суржик, яким розмовляють раби, особливо коли ті балакають дуже швидко.

Одначе княжич Квентин пильно дослухався. «Справжній син свого батька». Невисокий і кремезний, простий з обличчя, він видавався пристойним хлопцем: тверезим, розсудливим, обов'язковим... але не з тих, хто змушує дівочі серця калатати швидше. А Данерис Таргарієн, хай де вона зараз, досі молоденька дівчина, як завжди сама й підкреслює, коли хоче зіграти в невинність. Як усі добрі королеви, вона ставить на перше місце свій народ (а в іншому разі не виходила б за Гіздара зо Лорака), але дівчина в ній і досі жадає поезії, пристрасті, сміху. «Вона прагне вогню, а Дорн послав їй землю».

З землі можна зробити примочку, щоб охолодити гарячку. Землю можна засіяти й виростити на ній харч, щоб нагодувати дітей. Земля годує, в той час як вогонь пожирає, але всі дурні, діти й дівчата завжди обирають вогонь.

Позаду княжича стояв сер Герис Дринквотер, перешіптуючись з Айронвудом. Сер Герис був повною протилежністю княжича: високий, стрункий, гарний з обличчя, він мав грацію справжнього мечника і кмітливість придворного. Селмі не сумнівався, що чимало дорнських панянок пестило цю вибілену сонцем чуприну та зцілювало з цих вуст лукаві посмішки. «Якби княжичем був він, усе могло б піти інакше»,— несамохіть подумав Селмі... але, як на його смак, було у Дринквотері щось занадто солодке. «Фальшива монетка»,— подумав старий лицар. Йому вже такі чоловіки траплялися.

Хай що там Дринквотер шепотів, це було щось смішне, бо його лисий приятель-здоровань зненацька реготнув, та так гучно, що навіть король обернувся на дорнян. Побачивши княжича, Гіздар зо Лорак нахмурився.

Серові Баристану вираз його обличчя не сподобався. А коли король жестом підкликав Маргаза, нахилився до нього і щось шепнув йому на вухо, це старому лицарю не сподобалося ще більше.

«Я не давав присяги Дорну,— казав собі сер Баристан. Але ж Левин Мартел був його побратимом у ті далекі дні, коли королівська варта ще мала по-справжньому тісні зв'язки.— Я не зміг допомогти княжичу Левину на Тризубі, однак я можу зараз допомогти його племіннику». Мартел розворушив гадюче кубло й навіть не бачить змій. Його постійна присутність після того, як Данерис віддалася за іншого на очах богів і людей, будь-якого чоловіка дратувала б, а у Квентина більше немає захисту королеви від гніву Гіздара. «Хоча...»

Нова думка була мов ляпас, що приводить до тями. Квентин виріс при дворі в Дорні. Облуда й отрута не є для нього чимось новим і невідомим. І княжич Левин був не єдиним його дядьком. «Він — небіж і Червоного Гада». Данерис узяла собі за консорта іншого, однак зі смертю Гіздара вона зможе вільно одружитися знову. «А чи не міг Гирявий помилятися? Хто сказав, що сарана призначалася Данерис? Це ж було в особистій ложі короля. Може, саме він мав стати жертвою?» Гіздарова смерть порушила б хисткий мир. Сини гарпії знову почали б убивати, а юнкайці продовжили війну. У Данерис могло б не бути іншого вибору, як узяти шлюб з Квентином.

Сер Баристан і досі намагався побороти свої підозри, коли у глибині зали почувся тупіт важких чобіт на кам'яних сходах. Прийшли юнкайці. Процесію з Жовтого міста очолювало троє мудрих панів, кожен з яких мав особистий озброєний почет. Один з рабовласників був у багровому шовковому токарі, облямованому золотом; другий — у смугастому зеленкувато-жовтогарячому токарі; третій — у прегарному нагруднику з інкрустацією: гагатом, нефритом і перламутром були викладені еротичні сценки. Мудре панство супроводжував капітан перекупних мечів Кривавобородий, у якого через плече висіла шкіряна торба, а на обличчі читалася убивча посмішка.

«Нема ні Пошарпаного Правителя,— зауважив Селмі,— ні Брунатного Бена Плама». Сер Баристан холодно дивився на Кривавобородого. «Дай мені найменшу нагоду схрестити мечі — й тоді побачимо, хто усміхатиметься останній».

Резнак мо Резнак пропхався наперед.

— Мудре панство, яка честь! Його ясновельможність король Гіздар ласкаво просить своїх друзів з Юнкая. Ми розуміємо...

— Ось вам для кращого розуміння,— витягнув Кривавобородий зі своєї торби відрубану голову й кинув її в сенешалю.

Резнак, перелякано писнувши, відскочив. Голова підстрибом покотилася, лишаючи на мармуровій підлозі криваві сліди, й нарешті досягла підніжжя драконячого трону короля Гіздара. Бронзові бестії по всій залі опустили списи в бойову позицію. Гогор гігант заступив собою короля, а Плямистий Кіт і Храз стали обабіч трону.

— Він мертвий,— розреготався Кривавобородий.— Не вкусить.

Дуже-дуже обережно сенешаль підійшов до голови й делікатно підняв її за волосся.

— Адмірал Гролео.

Сер Баристан кинув погляд на трон. Селмі служив багатьом королям, тож не міг не уявляти, як саме вони б реагували на таку провокацію. Ейрис нажахало відсахнувся б, швидше за все, поранившись об гостряки Залізного трону, а тоді крикнув своїм мечникам порубати юнкайців на кавалки. Роберт зажадав би свій келеп, щоб гідно відплатити Кривавобородому. Навіть Джейгейрис, який вважався слабаком, наказав би арештувати Кривавобородого і юнкайських рабовласників.

Гіздар закам'янів, заціпенів. Резнак поклав голову на атласну подушку біля ніг короля, а тоді відскочив, бридливо скрививши рота. Сер Баристан за кілька ярдів відчував міцні квіткові парфуми сенешаля.

Мрець докірливо витріщався. Борода в нього вся була брунатна від засохлої крові, але з шиї і досі стікала червона цівочка. З одного погляду можна було сказати, що голову не вдалося відрубати одним ударом. У глибині зали прохачі почали потихеньку вислизати геть. Яструб з бронзових бестій, зірвавши з себе бронзову маску, виблював сніданок.

Баристан Селмі не вперше бачив відрубану голову. Але ця... зі старим моряком вони перепливли півсвіту — з Пентоса в Карт і назад у Астапор. «Гролео був доброю людиною. Він не заслужив на такий кінець. І він завжди хотів одного — повернутися додому». Лицар очікувально напружився.

— Це,— нарешті промовив король Гіздар,— це не... ми незадоволені це... це означає... це...

Рабовласник у багровому токарі дістав пергамент.

— Маю честь передати це повідомлення від ради панства,— розгорнув він сувій.— Тут пишеться: «У Мірін прийшло семеро юнкайців, щоб підписати мирний договір і відзначити його іграми в Дазнаковому бійцівському кублі. Задля їхньої безпеки нам передали сімох заручників. Жовте місто в жалобі за своїм шляхетним сином Юрхазом зо Юнзаком, який загинув лютою смертю, хоча був гостем Міріна. Лише кров'ю платиться за кров».

У Гролео в Пентосі залишилася дружина. Діти, онуки. «Чому з усіх заручників стратили саме його?» Джого, Геро й Дааріо Нагарис усі командують військами, а Гролео — адмірал без флоту. «Вони там що — соломинки тягнули чи, може, вирішили, що Гролео для нас найменш цінний, тож навряд чи спровокує відплату?» — питав себе лицар... але такі питання легше ставити, ніж відповідати на них. «Нема у мене здібностей розплутувати такі вузли».

— Ваша світлосте, даруйте,— заговорив сер Баристан.— Якщо пригадуєте, смерть шляхетного Юрхаза — нещасний випадок. Тікаючи від дракона, він зашпортався на сходах, і його розтоптали власні раби й почет. А може, в нього серце розірвалося від страху. Він був уже старий.

— Хто це такий, що заговорив без королівського дозволу? — поцікавився юнкайський лорд у смугастому токарі, дрібний, з коротким підборіддям і занадто довгими зубами. Він нагадував Селмі кролика.— З якого дива юнкайські лорди мають слухати теревені вартових?

Перли, які обрамлювали його токар, затрусилися.

Гіздар зо Лорак не міг відвести очей від голови. Лише коли Резнак щось шепнув йому на вухо, він нарешті опанував себе.

— Юрхаз зо Юнзак був вашим головнокомандувачем,— промовив він.— Хто з вас тепер говорить від імені Юнкая?

— Всі ми,— озвався кролик.— Рада панства.

У голосі короля Гіздара нарешті залунали сталеві нотки:

— Отже, ви всі й розділите відповідальність за це порушення миру.

Відповів юнкаєць у нагруднику:

— Мир не порушено. За кров платиться кров'ю, за життя — життям. Щоб засвідчити нашу добру волю, ми повертаємо вам трьох заручників.

Залізні лави позаду нього розступилися. Уперед підштовхнули трьох мірінців, які горнулися в свої токари: двох жінок і чоловіка.

— Сестро, кузени,— сухо зронив Гіздар зо Лорак, а потім махнув на голову.— Приберіть це з моїх очей.

— Адмірал був моряком,— нагадав йому сер Баристан.— Може, ваша світлість попросить юнкайців повернути і його тіло, щоб ми могли віддати його морю?

— Якщо ваша ясновельможність забажає,— махнув рукою пан з кролячими зубами,— ми віддамо. На знак пошани.

Резнак мо Резнак гучно прокашлявся.

— Не хочу здатися нечемним, але мені здається, її вельможність королева Данерис передала вам... е-е-е... сімох заручників. Решта троє...

— Решта троє залишаться нашими гістьми,— заявив юнкайський пан у нагруднику,— аж до знищення драконів.

Над залом запала тиша. Далі почулося бурмотіння-буркотіння, приглушені прокльони, притишені молитви,— немов розворушили осине гніздо.

— Дракони...— почав був король Гіздар.

— ...це чудовиська, і в Дазнаковому бійцівському кублі це побачили всі. Не може бути справжнього миру, доки вони живі.

— Її прецишність королева Данерис — мати драконів,— відповів Резнак.— Лише вона може...

— Її немає,— обірвав його Кривавобородий.— Її спалили і зжерли. Її розтрощена голова проростає будяччям.

У відповідь на ці слова зірвалося ревіння. Дехто з присутніх почав горлати й лаятися. Інші схвально тупали ногами і свистіли. Довелося бронзовим бестіям грюкати ратищами списів у підлогу, щоб відновити тишу.

Сер Баристан ані на мить не відривав очей від Кривавобородого. «Він прийшов грабувати місто, а Гіздарів мир відбирає у нього здобич. І він усе зробить, щоб почалася різанина».

Гіздар зо Лорак повільно підвівся зі свого драконячого трону.

— Я маю проконсультуватися з радою. Засідання закінчене.

— Клякніть перед його прецишністю шляхетним Гіздаром зо Лораком Чотирнадцятим, королем Міріна, нащадком Гіса, октархом Старої Імперії, паном Скагазадана, консортом драконів і кров'ю од крові гарпії,— закричав герольд. Бронзові бестії, вийшовши з-за колон, стали шерогою, а потім повільно рушили в ногу, виганяючи прохачів із зали.

Дорнянам іти було недалеко. Як і належить йому за статусом, Квентин Мартел отримав покої у Великій піраміді, на два поверхи вниз,— гарне мешкання з окремим виходком і огороженою стінами терасою. Можливо, саме тому він і затримався разом зі своїми

товаришами, дочекавшись, поки юрма трохи розійдеться, й лише тоді рушив до сходів.

Сер Баристан замислено спостерігав за ними. «Чого б хотілося Данерис?» — питав він себе. Здається, він знав відповідь. Літній лицар широким кроком перетнув залу, й білий плащ розмаявся в нього за плечима. Дорнян він наздогнав на сходах.

— При дворі вашого батька так весело не буває,— почув він жарт Дринквотера.

— Княжичу Квентине,— гукнув Селмі.— Можна вас на два слова?

Квентин Мартел озирнувся.

— Пане Баристане! Певна річ. Мої покої унизу.

«О ні».

— Не моя справа давати вам поради, княжичу Квентине... але, на вашому місці, я б не повертався у свої покої. Вам з товаришами краще спуститися сходами до самого виходу й забиратися геть.

— Забиратися з піраміди? — витріщився на нього княжич Мартел.

— Забиратися з міста. Повертатися в Дорн.

Дорняни обмінялися поглядами.

— У нас і зброя, і лати залишилися в покоях,— сказав Герис Дринквотер.— Поминаючи вже гроші.

— Мечам знайдеться заміна,— сказав сер Баристан.— Я дам вам грошей на дорогу в Дорн. Княжичу Квентине, король сьогодні звернув увагу на вашу присутність. І нахмурився.

— Боятися Гіздару зо Лорака? — розсміявся Герис Дринквотер.— Та ви ж його щойно бачили. Він спасував перед юнкайцями. Йому прислали голову, а він нічого не зробив.

Квентин Мартел на згоду кинув.

— Княжичу завжди варто думати, перш ніж щось робити. Та цей король... я не знаю, як до нього ставитися. Королева теж мене щодо нього застерігала, це правда, але...

— Застерігала? — нахмурився Селмі.— То чому ви й досі тут?

Княжич Квентин почервонів.

— Шлюбна угода...

— ...укладалася двома мерцями, й у ній і словом не згадується ані королева, ані ви. В ній обіцялася рука вашої сестри братові королеви, теж мерцю. Угода не має законної сили. Поки ви не з'явилися, її

світлість узагалі не знала про ваше існування. Ваш батько добре вміє берегти таємниці, княжичу Квентине. Боюся, занадто добре. Якби королева дізналася про угоду в Карті, може, ніколи й рушила б у Невільничу бухту, але ви з'явилися запізно. Не хочу сипати вам сіль на рани, але її світлість має нового чоловіка й давнього фаворита, і, здається, вони обидва подобаються їй більше за вас.

У темних очах княжича спалахнув гнів.

— Пекарський підпанок не гідний бути консортом королеви Сімох Королівств.

— Не вам судити,— промовив сер Баристан і помовчав, не певен, чи не наговорив зайвого. «Ні. Кажіть вже до кінця».— Того дня, в Дазнаковому бійцівському кублі, у королівській ложі одна страва була отруєна. Це просто випадковість, що її всю з'їв Дужий Бельвас. Блакитні грації кажуть, що його врятували тільки його вага й неймовірна міцність, але він був за крок від смерті. І досі ще може померти.

На обличчі княжича Квентина читалося приголомшення.

— Отрута... призначалася Данерис?

— Або їй, або Гіздарові. А може, їм обом. Але ложа його. Про все домовлявся його світлість. Якщо це він отруїв страву... ну, йому потрібен цап-відбувайло. А хто пасує на цю роль краще, ніж суперник з далеких країв, у якого немає при дворі друзів? Хто пасує краще, ніж зневажений королевою залицяльник?

— Я? — зблід Квентин Мартел.— Я б у житті... ви ж не думаєте, що я...

«Або він каже правду, або він — неперевершений лицедій».

— Я не думаю, але інші можуть подумати,— мовив сер Баристан. — Червоний Гад був вашим дядьком. І у вас є всі підстави бажати смерті короля Гіздара.

— Так само, як і в інших,— втрутився Герис Дринквотер.— Наприклад, у Нагариса. Королівського...

— ...фаворита,— закінчив за нього сер Баристан, поки дорнський лицар не заплямував честь королеви.— Це ж так ви називаєте їх у Дорні, правда?.. Княжич Левин,— провадив він, не чекаючи на відповідь,— був моїм побратимом. У ті часи у королівській варті не тримали секретів одне від одного. Я знаю, що у нього була фаворитка. Він не бачив у цьому ганьби.

— Ні,— почервонів Квентин,— але...

— Дааріо, якби посмів, убив би Гіздар не замислюючись,— провадив сер Баристан,— але не отрутою. Ніколи в житті. Та й Дааріо тут у будь-якому разі не було. Гіздар би радо звинуватив його за отруйну сарану... але королю можуть ще знадобитися штормокруки, а він їх втратить, якщо спричиниться до смерті їхнього капітана. Ні, княжичу. Якщо його світлості знадобиться отруйник, він обере вас,— промовив він. Це було все, що він міг сказати без ризику. За кілька днів, якщо боги всміхнуться, Гіздар зо Лорак більше не правитиме Міріном... але нічого доброго не вийде, якщо княжич Квентин потрапить у криваву різанину, яка наближається.— Якщо хочете обов'язково залишитися в Міріні, тримайтеся подалі від двору і сподівайтесь, що король Гіздар про вас забуде,— закінчив сер Баристан,— проте мудріше буде сісти на корабель до Волантиса, княжичу. Хай що ви оберете, щастя вам.

Не встиг він здолати і три сходинки, як Квентин Мартел гукнув до нього:

— Вас називають Баристан Безстрашний.

— Буває.

Селмі отримав це прізвисько в десятирічному віці, коли він, маленький зброєносець, марнославний, гоноровий і дурний, забрав собі в голову, що може виїхати на поєдинок проти випробуваних лицарів. Отож він, позичивши у зброярні лорда Дондаріона румака і кірасу, записався в Чорногавані на турнір як таємничий лицар. «Навіть герольд сміявся. Ручки в мене були такі тоненькі, що я, опускаючи списа, ледве його втримав, щоб гостряк не чесав землю». Лорд Дондаріон мав повне право стягнути його з коня й відшльопати, але комашиний королевич пожалів пустоголове хлопчисько в погано припасованих обладунках і віддав йому шану за сміливість. Вистало одного проїзду, після якого королевич Дункан допоміг Баристану зіп'ятися на ноги та стягнув з нього шолом. «Хлопчик,— оголосив він на все поле.— Безстрашний хлопчик».

«Це було п'ятдесят три роки тому,— подумав Селмі.— Скільки ще лишилося серед живих тих, хто був тоді у Чорногавані?»

— А яке прізвисько дадуть мені, якщо я повернуся в Дорн без Данерис? — запитав княжич Квентин.— Квентин Кваша? Квентин Каплун? Квентин Капітулянт?

«Княжич, який запізнився»,— подумав старий лицар... але в першу чергу лицар королівської варти вчиться тримати язика за зубами.

— Квентин Мудрий,— промовив він, дуже сподіваючись, що так і є.

Зневажений залицяльник

Уже була майже година привидів, коли сер Герис Дринквотер повернувся в піраміду доповіді, що розшукав Боба, Книжника і старого Білла Бабкуватого в одній з мірінських дешевих винарень: попиваючи жовте вино, вони дивилися, як раби вбивають одне одного голіруч, загостреними зубами.

— Білл витягнув ножа, воліючи перевірити, чи в дезертирів повні кишки жовтого слизу,— розповідав сер Герис,— а я йому кинув дракона і запитав, чи не підійде йому жовте золото. Куснувши монету, він запитав, за що я плачу. Коли я йому сказав, він, сховавши ножа, поцікавився, чи я п'яний, чи дурний.

— Хай собі думає, що хоче, головне — щоб переказав повідомлення,— мовив Квентин.

— Це він зробить. Можу закластися, що Руб'я з тобою зустрінеться, нехай навіть з єдиною метою: щоб Гарна Мерис вирізала тобі печінку й засмажила з цибулею. Нам би послухатися Селмі. Коли Баристан Безстрашний радить тікати, мудрі люди кидаються шнурувати чоботи. Треба знайти корабель у Волантис, поки не закрили порт.

На саму згадку про море сер Арчибальд позеленів.

— Більше ніяких кораблів. Я до Волантиса на одній нозі дострибаю.

«Волантис,— подумав Квентин,— потім Ліс, потім додому. Назад з порожніми руками. За що загинуло троє сміливців?»

Приємно було би знову побачити Зеленокровицю, відвідати Сонцеспіс і Водосад, подихати солодким і чистим гірським повітрям Айронвуду замість гарячого, вологого, брудного повітря Невільничої бухти. Батько і словом не дорікне, знав Квентин, але в очах його

читатиметься розчарування. Від сестри чекай презирства, від гадюк — гострих як ножі глузливих посмішок, а від лорда Айронвуда, який Квентиніві як другий батько і який власного сина послав захищати його в дорозі...

— Я вас не тримаю,— сказав Квентин товаришам.— Батько поклав завдання на мене, не на вас. Повертайтеся додому, якщо хочете. Якою завгодно дорогою. А я лишаюся.

Здоровань знизав плечима.

— Тоді ми з Дринком теж лишаємося.

Наступного вечора до княжича Квентина прийшов Дензо Д'ган обговорити умови.

— Він зустрінеться з вами завтра на базарі прянощів. Шукайте двері з фіолетовою лілеєю. Стукайте двічі. Гасло — «свобода».

— Згода,— озвався Квентин.— Зі мною будуть Арч і Герис. Він теж може взяти з собою двох побратимів. Але не більше.

— Як скаже княжич,— ввічливо відповів Дензо, але в тоні відчувалася злість, а очі воїна-співця глузливо зблиснули.— Приходьте на заході сонця. І дивіться, щоб за вами не було хвоста.

Дорняни вийшли з піраміди за годину до заходу сонця: якщо раптом заблукають, ще матимуть час розшукати фіолетову лілею. Квентин і Герис підперезалися поясами з мечами. Здоровань повісив за спину келеп.

— Ще не пізно відмовитися від безглуздої затії,— сказав Герис, прямуючи смердючим провулком до старого базару прянощів. У повітрі тхнуло сечею, попереду чулося стукотіння окутих залізом коліс труповоза.— Старий Білл Бабкуватий частенько повторював, що Гарна Мерис вміє розтягнути смерть людини на цілий місяць. Ми їм збрехали, Квенте. Використали їх, щоб дістатися сюди, а потім перекинулися до штормокруків.

— Як нам і було наказано.

— Пошарпаний Правитель не мав на увазі — по-справжньому,— вставив Здоровань.— Інші його хлопці — сер Орсон, Дик Солом'яний, Гангерфорд, Вілл Лісовик — усі вони й досі десь у підземеллях, і все через нас. Старому Руб'ю це точно не сподобалося.

— Не сподобалося,— озвався княжич Квентин,— зате йому подобається золото.

— Шкода тільки, що в нас його немає,— розсміявся Герис.— Ти віриш у цей мир, Квенте? Я не вірю. Половина міста вважає драконоборця героєм, а друга половина кров'ю плюється на саму згадку його імені.

— Гарзу,— сказав Здоровань.

— Його звали Гаргаз,— нахмурився Квентин.

— Гіздар, Гумзум, Гагнаг — хіба не байдуже? Я їх усіх кличу Гарзу. І ніякий він не драконоборець. Уся його звитяга в тому, що йому дупу підсмажили до хрусткої шкуринки.

— Але він зі сміливістю кинувся в бій.

«Чи наважився б я сам стати з чудовиськом віч-на-віч, маючи лише списа?»

— Тобто зі сміливістю здох.

— Здох він з вереском,— мовив Арч.

Герис поклав долоню Квентинові на плече.

— Навіть якщо королева повернеться, вона все одно буде одружена.

— Не буде, якщо король Гарзу отримає від мене келепом,— зронив Здоровань.

— Гіздар,— виправив Квентин.— Його звати Гіздар.

— Один дотик мого келепа — і всім стане байдуже, як його звали,— сказав Арч.

«Вони не розуміють». Товариші геть забули, навіщо насправді Квентин сюди приїхав. «Шлях веде через неї, а не до неї. Данерис — засіб, а не мета».

— «Три голови у дракона,— сказала вона мені.— Мій шлюб не повинен знищити всі ваші надії,— сказала вона.— Я знаю, чому ви тут. Через вогонь і кров». У мені тече кров Таргарієнів, самі знаєте. Я веду свій рід від...

— До сраки твій рід,— урвав його Герис.— Дракони не розбиратимуть, яка у тебе кров, ну хіба що на смак. Урок історії не приборкає дракона. Це монстри, а не мейстри. Квенте, невже ти справді хочеш саме цього?

— Не хочу, а мушу. Заради Дорну. Заради батька. Заради Клетуса, Вілла і мейстра Кедрі.

— Вони на тому світі,— мовив Герис,— їм уже байдуже.

— На тому світі,— погодився Квентин,— і заради чого? Щоб я дістався сюди, щоб я побрався з королевою драконів. Клетус називав це великою пригодою. Бісові дороги і штормові моря, а в кінці — найчарівніша жінка на світі. Казка, яку можна розповідати онукам. Але у Клетуса вже не буде дітей, якщо тільки він не залишив байстрюка в лоні отої шинкарки, яка йому сподобалася. У Вілла вже не буде весілля. Їхні смерті мають щось значити.

Герис указав на прихилений до цегляного муру труп, навколо якого роїлися мухи.

— А ця смерть щось значить?

Квентин бридливо подивився на труп.

— Він помер від різачки. Тримайтеся від нього подалі,— мовив він. Кобила біла вже в місті. Не дивно, що вулиці так спорожніли.— Незаплямовані пришлють по нього труповіз.

— Ну певна річ. Але я не це питаю. Значити має життя, а не смерть. Я теж любив Вілла і Клетуса, але цим їх не повернути. Ти робиш помилку, Квенте. Не можна вірити перекупним мечам.

— Вони такі самі люди, як і решта. Так само жадають золота, слави, влади. Ось у що я вірю.

«А ще у своє призначення. Я — княжич Дорнський, у моїх жилах тече кров драконів».

Сонце вже сіло за міські мури, коли вони нарешті розшукали фіолетову лілею, намальовану на побитих негодою дерев'яних дверях низької цегляної хатини, яка в низці таких самих хатин ліпилася до високої жовто-зеленої піраміди Раздара. Квентин двічі постукав, як йому і сказали. З-за дверей озвався грубий голос — буркнув щось нерозбірливе суржиком Невільничої бухти, брудною сумішшю старої гіскарської і валерійської мов. Княжич відповів тою самою мовою: «Свобода».

Двері відчинилися. З обережності перший зайшов Герис, за ним — Квентин, а останнім — Здоровань. У приміщенні висів синюватий дим, чий солодкавий запах не міг цілковито заглушити сморід сечі, кислого вина та протухлого м'яса. Тут було набагато просторіше, ніж здавалося знадвору: приміщення тягнулося ліворуч і праворуч у сусідні будівлі. Те, що з вулиці нагадувало дюжину окремих хаток, насправді зсередини виявилось одним довгим приміщенням.

У таку годину винарня не була заповнена й наполовину. Кількоро завсідників кинуло на дорнян знуджені, ворожі або цікаві погляди. Решта зібралася навколо ями в дальньому кінці приміщення, де двоє голих чоловіків під підбадьорливе улюлюкання глядачів билися на ножах.

Квентин не бачив тих, до кого вони прийшли. А тоді відчинилися двері, яких він спочатку не помітив, і з'явилася суха бабця в багровому токарі, облямованому крихітними золотими черепами. Шкіра в неї була біла, як кобиляче молоко, а під ріденьким волоссям просвічувався череп.

— Дорн,— промовила вона,— я — Заріна. Фіолетова Лілея. Сюди, вони тут.

Тримаючи двері, вона жестом запросила їх усередину.

За дверима починалися дерев'яні сходи, круті та з поворотами. Цього разу першим пішов Здоровань, а останнім — Герис. «Підвал!» Спуск був довгий, у цілковитій темряві, тож Квентинові довелося триматися за стіну, щоб не спотикатися. Унизу сер Арчибальд дістав ножа.

Опинилися в цегляному підвалі, втричі більшому за винарню над головою. Вздовж стін, скільки сягало око, стояли велетенські дерев'яні діжки. Біля дверей на гаку висів червоний ліхтар, а на перевернутій діжці, яка правила за стіл, горіла чорна масна свічка. Більше ніякого світла не було.

Біля діжок походжав Каґо Трупоріз, при боці в нього висів чорний арах. Гарна Мерис стояла з арбалетом у руках, і її холодні мертві очі нагадували два сірі камінці. Щойно дорняни увійшли, Дензо Д'ган замкнув двері, а відтак став перед ними, схрестивши руки на грудях.

«На одного більше»,— подумав Квентин.

Пошарпаний Правитель сидів за столом, тримаючи кубок вина. У жовтому світлі свічки його сріблясте волосся здавалося мало не золотим, от тільки мішки під очима були завбільшки з сакви. Він був у брунатному дорожньому плащі, під яким зблискувала сріблом кольчуга. Це підступність чи проста обережність? «Старий перекупний меч — обережний перекупний меч». Квентин підійшов до столу.

— Мілорде, без плаща ви зовсім інший.

— Без свого пошарпаного плаща? — стеноу плечима пентосянин.
— Жалюгідне дрантя... але воно вселяє страх у ворогів, а на полі бою

моє руб'я, розмаяне вітром, додає воякам хоробрості більше, ніж прапор. А якщо я хочу не привертати уваги, мені достатньо просто скинути плаща — і стати непомітним,— мовив він і вказав на стілець навпроти.— Сідай. Я так розумію, ти — княжич. Якби ж я знав! Вип'єш? Заріна їсти теж подає. Хліб у неї черствий, а про рагу взагалі нема мови. Сіль і смалець з одним-двома шматочками м'яса. Вона каже, собачатина, а я думаю, щурятина. Але від такого не помирають. Я давно зрозумів: остерігатися слід тільки їжі, дуже спокусливої на вигляд. Отруйники завжди обирають найсмачніші страви.

— Ви взяли з собою трьох побратимів,— підкреслено зауважив сер Герис.— Ми домовлялися — по двоє з кожного боку.

— Мерис не побратим, а посестра. Мерис, любя, розхристай сорочку, покажи їм.

— Не треба,— сказав Квентин. Якщо плітки правдиві, під сорочкою у Мерис тільки шрами на місці грудей, відтятих чоловіками.— Мерис посестра, я згоден. Але ви все одно порушили умови.

— Отакий я пошарпаний і підступний ошуканець. Хоча треба визнати: троє до двох — не така вже й велика перевага, але щось та й означає. У нашому світі людині варто навчитися брати те, що дають боги. Цей урок дався мені не безплатно. І я тобі його даю на знак доброї волі. Сідай,— знову вказав він на стілець,— і розповідай, навіщо прийшов. Обіцяю не вбивати тебе, поки не вислухаю. Бодай це могу зробити для приятеля-княжича Квентина. Ти ж Квентин, так?

— Квентин з дому Мартелів.

— «Жабка» личить тобі більше. Не в моїй звичці пити з брехунами й дезертирами, але ти викликав мою цікавість.

Квентин сів. «Одне криве слово — і ця зустріч умить може перетворитися на різанину».

— За брехню прошу у вас вибачення. У Невільничу бухту не було інших кораблів — тільки ті, які винайняли ви, зібравшись на війну.

— Кожен перекинчик має якесь виправдання,— знизав плечима Пошарпаний Правитель.— Ви не перші, хто присягнув мені мечем, узяв у мене гроші — й утік. І всі вони мали свої *причини*. «У мене синочок захворів», або «Мені жінка роги наставляє», або «Інші чоловіки змушують смоктати їм». Останній був милий хлопчина, але я все одно не пробачив йому дезертирства. А ще один казав мені, що у нас така жажлива їжа, аж довелося йому тікати, щоб не заслабнути, тож

я відтяв йому ступню, засмажив і йому ж і згодував. А тоді призначив його нашим кухарем. Їжа у нас значно покращилася, а коли його контракт закінчився, він підписався на новий строк. Але ти... кілька моїх найкращих людей опинилося в королівській темниці через твій брехливий язик, а я не думаю, що ти бодай куховарити вмієш.

— Я — княжич Дорнський,— сказав Квентин.— Я мав обов'язки перед батьком і перед своїм народом. Існувала таємна шлюбна угода.

— Я чув. І щойно срібна королева побачила твій обривок пергаменту, одразу впала тобі в обійми, так?

— Ні,— сказала Гарна Мерис.

— Ні? А, пригадую! Твоя наречена полетіла на драконі. Що ж, коли вона повернеться, не забудь запросити нас на весілля. Хлопці з нашого загону залюбки вип'ють за ваше щастя, а я обожнюю вестероські весілля. Особливо вкладання в ліжку, от тільки... ой, стривай...— він обернувся до Дензо Д'гана.— Дензо, ти хіба не казав мені, що королева драконів побралася з якимсь гіскарцем?

— З мірінським паном. Багатим.

Пошарпаний Правитель знову розвернувся до Квентина.

— Невже це правда? Ну звісно, ні. А як же шлюбна угода?

— Королева з нього посміялася,— сказала Гарна Мерис.

«Данерис не сміялася». Можливо, решта Міріна вважала його кумедною чудасією, як-от вигнанець з Літніх островів, якого тримав при дворі король Роберт, але королева була до Квентина дуже добра.

— Ми запізнилися,— мовив княжич.

— Шкода, що не дезертирували від мене швидше,— Пошарпаний Правитель сьорбнув вина.— Отож... не буде весілля у княжича Жабки. І це тому ти прискакав назад до мене? Мої троє хоробрих дорнян вирішили виконати контракт?

— Ні.

— Яке горе.

— Юрхаз зо Юнзак мертвий.

— Це не новина. Він загинув у мене на очах. Бідолаха, побачивши дракона, кинувся тікати і спіткнувся. Його затоптала тисяча найближчих друзів. Без сумніву, Жовте місто обливається сльозами. Хочеш його пом'янути разом зі мною?

— Ні. Юнкайці обрали нового командувача?

— Рада панства ніяк не дійде згоди. Найбільша підтримка була в Єзана зо Кагаза, але і він помер. Мудре панство командує по черзі. Сьогодні головний — отой, якого твої брати по зброї прозивають П'яним Завойовником. А завтра це буде Пан Щокастий.

— Кролик,— виправила його Мерис.— Щокастий був учора.

— Справді, я помилився, люба. Наші юнкайські друзі були такі ласкаві, що надали нам графік. Треба мені частіше в нього зазирати.

— Вас найняв Юрхаз зо Юнзак.

— Він підписав контракт від імені міста. Атож.

— Мірін і Юнкай уклали мир. Облогу скоро знімуть, війська розпустять. Не буде ні боїв, ні різанини, ні мародерства в місті.

— У житті повно розчарувань.

— І довго, як гадаєте, юнкайці ще платитимуть чотирьом загонам вільнонайманців?

Сьорбнувши вина, Пошарпаний Правитель мовив:

— Гірке питання. Але така вже доля вільнонайманців. Одна війна закінчується, інша починається. На щастя, завжди хтось десь воює. Може, навіть тут. Може, ми тут зараз сидимо випиваємо, а Кривавобородий уже підбурює наших юнкайських друзів піднести королю Гіздарові ще одну голову. Вільновідпущеники й рабовласники дихають одне одному в потилицю й гострять ножі, сини гарпії змовляються по своїх пірамідах, кобила біла топче копитами і рабів, і панів, наші друзі з Юнкая задивляються на море, а десь у зелених луках дракон об'їдає ніжне м'ясо Данерис Таргарієн. Хто сьогодні править Міріном? Хто правитиме ним завтра? — пентосянин знизав плечима.— Але одне я знаю напевне. Комусь наші мечі та й знадобляться.

— Мені вони знадобляться. Вас найме Дорн.

Пошарпаний Правитель глянув на Гарну Мерис.

— А Жабці зухвальства не бракує. Нагадати йому? Любий княжичу, останнім контрактом, який ми з вами підписали, ви підтерли свою гарненьку рожеву дупцю.

— Я заплачу вдвічі більше, ніж вам платять юнкайці.

— Заплатиш золотом одразу після підписання контракту?

— Частину заплачу, коли допливемо у Волантис, а решту — коли я повернуся в Сонцеспис. Відпливаючи, ми взяли з собою золото, та

його важко було би приховати, коли ми приєдналися до вашого загону, тож ми поклали його в банк. Можу показати папери.

— А, папери. Але нам же заплатять *удвічі більше*.

— Удвічі більше паперів,— сказала Гарна Мерис.

— Решту отримаєте в Дорні,— наполягав Квентин.— Мій батько — людина честі. Якщо я поставлю на угоду свою печатку, він її виконає. Даю вам слово.

Пошарпаний Правитель допив вино, перевернув кубок і посунув його на середину столу.

— Отже. Ану, правильно я зрозумів... відомий брехун і клятвопорушник хоче укласти з нами контракт і платити обіцянками, А за які послуги? Цікаво. Може, щоб мої зв'язні вітром розбили юнкайців і розграбували Жовте місто? Перемогли на луках дотрацький халасар? Чи буде досить, якщо ми доставимо тобі в ліжку розпалену Данерис? Скажи-но правду, княжичу Жабко. Навіщо тобі я і мій загін?

— Допомогти мені вкрасти дракона.

Каго Трупоріз гигикнув. Гарна Мерис підняла кутик рота, що символізувало посмішку. Дензо Д'ган присвиснув.

Відкинувшись на стільці, Пошарпаний Правитель мовив:

— Удвічі більше — малувата ціна за драконів, княжичу. Навіть жабці має це бути зрозуміло. Дракони дуже дорогі. І людям, які платять обіцянками, має вистачати розуму обіцяти *більше*.

— Хочете, щоб я потроїв...

— Я,— перебив його Пошарпаний Правитель,— хочу Пентос.

Відроджений грифон

Першими він послав лучників.

Чорний Балак командував тисячею стрільців. Замолоду Джон Конінтон так само презирливо ставився до лучників, як і більшість лицарів, але у вигнанні він порозумнішав. Стріла по-своєму настільки ж смертоносна, як і меч, отож перед довгою мандрівкою він наполіг, щоб Безпритульний Гарі Стрикленд розбив загін Балака на десять сотень і розсадив усі сотні на різні кораблі.

Шістьом кораблям вдалося втриматися разом і доправити своїх пасажирів на береги мису Гніву (решта чотири відстали, але згодом наздоженуть, запевняли волантисяни, проте Гриф не відкидав імовірність, що вони або заблукали, або причалили деінде), тому в загоні лишилося шістсот лучників. А для поставленої задачі досить було і двохсот. «Вони постараються розіслати круків,— пояснив він Чорному Балакові.— Спостерігайте за мейстровою вежею. Вона ось тут,— показав він на карті, яку накреслив на землі у таборі.— Збивайте всіх птахів, які вилітатимуть з міста».

«Це ми зможемо»,— відповів літньоострів'янин.

Третина Балакових стрільців користувалася арбалетами, ще третина — вигнутими луками з рогу й жил, привезеними зі сходу. Кращі за них тільки тисові довгі луки в руках лучників вестероської крові, а ще кращі — великі луки зі златосерця, скарб самого Балака і ще півсотні літньоострів'ян. Перевершити лук зі златосерця може тільки лук з драконової кістки. Але хай якими вони користувалися луками, всі Балакові стрільці мали гострий зір і були загартовані й випробувані у сотнях битв, нальотів і сутичок. І під Гніздом Грифона вони вкотре це довели.

Замок виріс на берегах мису Гніву, на високій темно-червоній скелі, з трьох боків оточеній бурхливими водами Кораблетрощильної затоки. Єдиний доступ до замку перекривала прибрамна, за якою простягався довгий голий гребінь, що його Конінтони називали «горлом грифона». Долати горло — занадто кривава справа, оскільки на гребені нападники відкриті списам, камінню та стрілам оборонців, які ховаються у двох круглих баштах обабіч центральної брами замку. А щойно нападники досягнуть брами, оборонці почнуть лити їм на голови киплячу олію. Гриф очікував, що втратить із сотню вояків.

А втратив чотирьох.

Ліс давно не рубали, він наповз на поля перед прибрамною, і Франклін Флаверс, ховаючись у заростях, підкрався, виринувши з-за дерев за двадцять ярдів від прибрамної з тараном, який вони змайстрували в таборі. На гуркіт на зубчасту стіну вибігло двоє людей, але не встигли вони навіть продерти очі зі сну, як їх зняли лучники Чорного Балака. Брама була замкнена, але засувів не опустили, тож вона піддалася з другого удару, і заки бойовий ріжок засурмив тривогу в замок, вояки сера Франкліна вже здолали половину горла.

Перший крук вилетів, коли на куртину закидали гаки, другий — за хвилю. Жоден з птахів не здолав і сотні ярдів — їх збили стріли. Вартовий кинув на голови людей, які перші зайшли у браму, відро олії, але не мав часу її нагріти, тож саме відро завдало більше шкоди, ніж олія. Незабаром на мурах одразу в дюжині місць уже дзвеніли мечі. Вояки золотого загону, протискаючись між зубців, вибігали на стіни з криком: «Грифон! Грифон!» — старовинним бойовим кличем дому Конінтонів, від чого оборонці ще більше розгубилися.

Усе закінчилося за кілька хвилин. Гриф перетнув горло грифона на білому рисаку, а поряд їхав Гарі Стрикленд. Наблизившись до замку, він угледів, як з мейстерської вежі вилітає ще один крук, але його збив сам Чорний Балак.

— Більше ніяких повідомлень, — гукнув Гриф до сера Франкліна Флаверса, який був у дворі. Наступним з мейстерської вежі вилетів мейстер. Він так ляпав руками, що його можна було переплутати з птахом.

На цьому опір закінчився. Хто з гвардійців ще залишився, всі поскладали зброю. І отак умить до Джона Конінтона знову повернулося Гніздо Грифона і він знову став лордом.

— Пане Франкліне,— промовив він,— сходіть у фортецю й на кухню і викличте сюди всіх, кого знайдете. Мало, ти зроби те саме в мейстерській башті та зброярні. Пане Бренделю, ви — у стайні, септі й касарнях. Приведіть їх усіх у двір і постарайтеся не вбивати нікого, хто особливо не напрошуватиметься. Нам потрібно перетягнути штормові землі на свій бік, а різаниною ми цього не доможемося. Й обов'язково зазирніть під олтар Матері — там є таємні сходи, які ведуть до секретного виходу. Ще один такий вихід, який веде просто до моря, міститься під північно-західною вежею. Ніхто не повинен утекти.

— Ніхто не втече,— запевнив його Франклін Флаверс.

Конінтон провів підлеглих поглядом, а потім жестом підкликав Недомейстра.

— Гальдоне, ти береш на себе відповідальність за гайворонник. Мені сьогодні ввечері треба буде розіслати декілька листів.

— Будемо сподіватися, що там ще залишилися круки.

Навіть Безпритульний Гарі був під враженням від такої швидкої перемоги.

— Не думав я, що буде так легко,— мовив генерал-капітан, ідучи разом з Грифом у велику залу — подивитися на різьблений позолочений Грифонів престол, з якого правило п'ятдесят поколінь Конінтонів.

— Далі буде важче. Цих ми заскочили зненацька. Так не триватиме вічно, навіть якщо Чорний Балак перестріляє всіх круків у королівстві.

Стрикленд роздивлявся побляклі гобелени на стінах, арочні червоно-білі мозаїчні вікна з міриадами ромбовидних шибочок, стійки зі списами, мечами й келепами.

— Нехай приходять. Якщо тут достатньо припасів, це місце витримає напад війська, вдвадцятіро більшого за наше. А ви ж казали, тут є доступ до моря?

— Унизу. Таємний грот під стрімчаком, який з'являється тільки під час відпливу.

Але Конінтон не збирався нікому дозволяти «приходити». Гніздо Грифона — міцне, але маленьке, і якщо вони тут затримаються, їхня перемога теж буде маленька. Проте неподалік є ще один замок, набагато більший, неприступний. «Якщо взяти його, похитнеться все королівство».

— Перепрошую, генерале-капітане. Під септом похований мій батько, а я вже дуже багато років не молився за нього.

— Певна річ, мілорде.

Та коли вони розійшлися, Джон Конінтон рушив не в септ. Натомість він пішов на дах на східній вежі — найвищій у Гнізді Грифона, Піднімаючись, він пригадував, як робив це раніше — сто разів з лордом-батьком, який любив постояти там, задивившись на ліс, стрімчак і море, знаючи, що все це належить дому Конінтонів, а ще одного разу (лише одного!) — з Рейгаром Таргарієном. Королевич Рейгар повертався з Дорну і разом з почтом затримався тут на два тижні. «Він тоді був зовсім молодий, а я — ще молодший. Та ми обоє були ще хлопчиками». На гостині королевич зіграв на своїй срібнострунній лірі. «Пісню про кохання й долю,— пригадалося Джонови Конінтону,— й коли він відклав ліру, всі жінки в залі плакали». Чоловіки — ні, певна річ. Зокрема батько, який кохався тільки у своїй землі. Лорд Армонд Конінтон увесь вечір намагався схилити королевича Рейгара на свій бік у суперечці з лордом Моригеном.

Двері на дах сіли й застрягли: було очевидно, що їх ніхто не відчиняв багато років. Довелося вибивати їх плечем. Та коли Джон Конінтон вийшов на високу зубчасту стіну, краєвид виявився саме таким запаморочливим, як йому і пам'яталося: стрімчак з обвітреним камінням і гострими шпилями; внизу — бурхливе море, яке реве біля підніжжя замку, неначе розтривожений звір; нескінченні льє хмарного неба; ліс в осінніх кольорах. «Землі вашого батька прегарні»,— сказав королевич Рейгар, стоячи рівно на тому місці, де зараз стоїть Джон. А він, тодішній хлопчина, відповів: «Одного дня це все буде моїм». Так наче це могло справити враження на королевича, який був спадкоємцем цілого королівства — від Арбору до Стіни.

Гніздо Грифона і справді перейшло до Джона Конінтона — нехай навіть усього на декілька недовгих років. Як колись батько, а перед ним — дідусь, він правив звідси обширними землями, які тягнулися на багато льє на захід, північ і південь. Правив. «Я зависоко злетів, засильно кохав, забагато прагнув. Хотів дістати зірку з неба, занадто потягнувся — і впав».

Після Битви дзвонів, коли Ейрис Таргарієн позбавив його титулів і вислав у вигнання в божевільному нападі невдячності й підозрливості,

землі й титул лорда лишилися за домом Конінтонів — перейшли до Джонового кузена сера Рональда, якого Джон призначив каштеляном, коли сам поїхав на Королівський Причал на службу до королевича Рейгара. По війні Роберт Баратеон докінчив руїну грифонів. Кузенові Рональду лишили замок і голову на плечах, але забрали титул лорда, тож він став простим лицарем Гнізда Грифона, а дев'ять десятих колишніх земель роздали сусідам, які підтримали Роберта.

Рональд Конінтон помер багато років тому. Теперішній лицар Гнізда Грифона, його син Ронет, подекують, поїхав на війну у приріччя. Це й на краще. З досвіду Джон Конінтон знав, що люди не можуть не воювати за те, що вважають своїм, навіть якщо воно їм дісталось в результаті крадіжки. І йому зовсім не хотілося відсвяткувати своє повернення убивством родича. Батько Рудого Ронета залюбки скористався падінням свого кузена, це правда, але ж син його на той час був ще зовсім дитиною. Джон Конінтон навіть не міг ненавидіти покійного сера Рональда, як мав би. Він-бо сам винен.

Це він усе втратив у Скельному Септі — через власну зарозумілість.

Роберт Баратеон, самотній і поранений, ховався десь у містечку. Джон Конінтон це знав, а ще він знав, що Робертова голова на списі поклала б край повстанню тут і зараз. Він був молодий і гоноровий. Та і як не бути? Король Ейрис зробив його правицею і дав йому під командування військо, і Джон хотів довести, що гідний і такої честі, і Рейгарової любові. Він власноруч уб'є лорда-заколотника та впише своє ім'я в історію Сімох Королівств.

Отож він оточив Скельний Септ, зайшов у містечко й почав пошуки. Його лицарі ходили від хати до хати, ламаючи двері й зазираючи по всіх підвалах. Він навіть відіслав своїх вояків повзати по каналізації, але Роберт не попадався. Містяни його ховали. Переводили з одного таємного сховку до іншого, завжди на крок випереджаючи королівських вояків. Ціле місто було кублом зрадників. Наприкінці заховали узурпатора в борделі. Що це за король, який ховається за жіночі спідниці? Та поки тривали пошуки, до містечка підтягнулися Едарт Старк і Гостер Таллі з армією повстанців. Далі були дзвони й битва, і з борделю з'явився Роберт з крицею в руці й мало не зарубав Джона на сходах старого септу, який і дав назву містечку.

Багато років Джон Конінтон запевняв себе, що це не його провина, що він зробив усе можливе. Його солдати обшукали всі нори й нічліжки, він пропонував прощення й винагороду, він брав заручників і садовив їх у воронячі клітки, попереджаючи, що не годуватиме їх і не поїтиме, поки йому не приведуть Роберта. Все було марно. «Та сам Тайвін Ланістер не зміг би нічого вдіяти»,— сказав він одного вечора до Чорного Серця, ще в перший рік вигнання.

«Помиляєшся,— відповів Майлз Тойн.— Лорд Тайвін навіть не заводився б з обшуком міста. Він би його просто спалив з усіма мешканцями. Дорослих і дітей, разом з немовлятами, шляхетних лицарів і святих септонів, свиней і повій, пацюків і повстанців — він би спалив усіх. А коли б ущух вогонь, лишивши по собі тільки попіл, він би послав вояків шукати кістки Роберта Баратеона. А згодом, коли з'явилися би Старк і Таллі, він запропонував би їм обом прощення, і вони б його прийняли й повернулися додому, піджавши хвости».

«Його правда,— подумав Джон Конінтон, спираючись на мури своїх пращурів.— Я хотів уславитися, здолавши Роберта у двобої, я не хотів ставати різником. Отож Роберт вислизнув і згодом зарубав Рейгара на Тризубі».

— Я підвів батька,— сказав він уголос,— але не підведу сина.

Заки Конінтон спустився, його люди вже зібрали у дворі замкову залогоу та вцілілих простих мешканців. Хоча сер Ронет і справді поїхав кудись разом з Джеймі Ланістером, з Грифонового Гнізда вилетіли не всі грифони. Серед полонених виявився молодший Ронетів брат Реймунд, сестра Аліна і незаконний син — зухвалий рудий хлопчисько на ім'я Рональд Шторм. Усі вони корисні будуть як заручники, якщо й коли Рудий Ронет повернеться і спробує відбити замок, який украв його батько. Конінтон наказав тримати їх під вартою у західній вежі. Дівчина розплакалася, а малий байстрик спробував укусити найближчого списника.

— Ану припиніть обоє,— рикнув на них Конінтон.— Нічого з вами не станеться, хіба що Рудий Ронет поведеться як останній дурень.

Джон Конінтон пам'ятав лише кількох полонених з тих часів, коли ще він був тут лордом: сивого сержанта, сліпого на одне око; парочку праль; грума, який у часи Робертового повстання був ще конюшим; кухарку, яка страшенно розтовстіла; замкового зброяра. За морську подорож Гриф відростив бороду — уперше за багато років, і з подивом

виявив, що вона переважно руда, тільки де-не-де у полум'ї пробивався попіл. Він поблукав і повоював, але, вдягнений у довгу червоно-білу сорочку з вишитим грифоном його дому, був просто старшою і суворішою версією колишнього молодого лорда, товариша королевича Рейгара... однак мешканці Гнізда Грифона його не впізнали.

— Дехто з вас мене знає,— мовив він до людей,— а інші ще зі мною познайомляться. Я — ваш законний лорд, який повернувся з вигнання. Мої вороги сказали вам, що я помер. Як бачите, це неправда. Служіть мені віддано, як служили моєму кузенові, і я вас не скривджу.

Одного по одному він викликав кожного, питав ім'я, а тоді велів прихилити коліно й присягати вірно служити. Все минулося швидко. Солдати з залоги (після нападу їх вижило тільки четверо — старий сержант і троє юнаків) склали йому під ноги свої мечі. Ніхто не закомизився. Ніхто не загинув.

Увечері переможці святкували у великій залі, їли смаженину й щойно наловлену рибу, запивали чудовими червоними винами з замкових підвалів. Джон Конінтон сидів на Грифоновому престолі, розділивши почесний поміст з Безпритульним Гарі Стриклендом, Чорним Балаком, Франкліном Флаверсом і трьома юними грифонами, яких узяв у полон. Діти були рідної крові, і лорд Джон гадав, що з ними слід познайомитися ближче, та коли малий байстріук заявив: «Мій батько вас уб'є»,— Конінтон вирішив, що вже достатньо з ними познайомився, наказав забрати їх назад у камери, а сам вибачився і встав з-за столу.

На бенкеті не було Гальдона Недомейстра. Лорд Джон розшукав його в мейстерській башті: Гальдон схилився над горою пергаментів, зусібч обклавшись картами.

— Намагаєшся з'ясувати, де решта загону? — запитав його Конінтон.

— Якби ж то, мілорде.

З Волон-Териса відпливло десять тисяч вояків з усією зброєю, кіньми, слонами. З них ще навіть і половина не причалила у Вестеросі, на умовленому місці — на вузькому довгому узбережжі на краю дощових лісів... ці землі Джон Конінтон знав дуже добре, бо колись вони належали йому.

Усього кілька років тому він би не наважився висадитися на мисі Гніву: лорди штормових земель були занадто віддані дому Баратеонів і

королю Роберту особисто. Та оскільки і Роберт, і його брат Ренлі загинули, все змінилося. Станіс, навіть якби був не на іншому кінці світу, а тут, занадто суворий і холодний, щоб комусь хотілося виказувати йому особливу вірність, а любити дім Ланістерів лордам штурмових земель нема за що. Та й не те щоб у Джона Конінтона зовсім не залишилося тут друзів. «Дехто зі старших лордів ще мене пам'ятає, а їхні сини чули розповіді про мене. І всі вони знають про Рейгара і про його маленького синочка, якому розбили голову об холодну кам'яну стіну».

На щастя, корабель самого Конінтона дістався у пункт призначення одним з перших. Далі залишалося тільки облаштувати табір, зібрати вояків, щойно вони причалять, і швидко напасти, поки місцеві лордйчуки не дізналися, яке лихо на них насувається. І в цьому золотий загін підтвердив свою славу. Тут і не пахло хаосом, який завжди супроводжує поспіхом набрані війська з замкових лицарів і місцевих рекрутів і затримує похід. Це ж бо найманці Гострокрицого, вони дисципліну вбирають з молоком матері.

— Завтра на цю годину в наших руках уже має бути три замки,— сказав Конінтон. Сили, які взяли Гніздо Грифона, складали четверту частину наявних вояків; одночасно з цією атакою, взявши з собою приблизно такі самі загоны, сер Тристан Ріверз вирушив брати престол дому Моригенів у Воронячому Кублі, а Ласвел Пік — Доцковицю, кріпость Вайлдів. Решта вояків під командуванням волантисянина-скарбничого золотого загону, Гориса Едорієна, лишилася в таборі обороняти причал і королевича. Конінтон сподівався, військо зростатиме: щодня прибуватиме більше кораблів.— Але у нас і досі замало коней.

— І зовсім нема слонів,— нагадав йому Недомейстер. Ще не причалив жоден з великих когів, які перевозили слонів. Востаннє їх бачили в Лісі, перш ніж шторм розкидав флот.— Коней можна знайти й у Вестеросі, а слони...

— ...не потрібні,— сказав Конінтон. Понад усякий сумнів, великі тварини дуже корисні в генеральних боях, але мине ще чимало часу, поки Конінтон збере достатньо сил, щоб зустрітися з ворогом у полі.— У пергаментях знайшлося щось корисне?

— І чимало, мілорде,— легенько всміхнувся Гальдон.— Ланістери легко наживають ворогів, але їм дуже важко зберегти друзів. З того, що

я тут прочитав, союз із Тайрелами дав тріщину. Королева Серсі й королева Марджері гризуться за малого короля, як дві сучки за курячу кістку, й обидві обвинувачені в державній зраді й перелюбі. Мейс Тайрел покинув облогу Штормокраю і повернувся на Королівський Причал рятувати доньку, лишивши під замком лише купку своїх людей, які тримають в оточенні вояків Станіса.

— Розповідай далі,— присів Конінтон.

— На Півночі Ланістери покладаються на Болтонів, у приріччі — на Фреїв, а обидва ці доми відомі зрадливістю й жорстокістю. Лорд Станіс Баратеон не полишив заколоту, а залізнородні на Островах теж обрали короля. Але ніде не згадується Видол, і з цього можна припустити, що Арини у всьому цьому взагалі не брали участі.

— А Дорн? — запитав Конінтон: Видол далеко, а Дорн близько.

— Молодший син князя Дорана заручений з Мірселлою Баратеон, з чого можна зробити висновок, що дорняни підтримують дім Ланістерів, однак і на кістяній дорозі, і у княжому коридорі вони поставили війська, які тільки й чекають...

— Чекають. На що? — Конінтон нахмурився. Без Данерис і драконів Дорн — його головна надія.— Напиши у Сонцеспис. Доран Мартел повинен знати, що син його сестри досі живий і повернувся відвойовувати батьків престол.

— Як скажете, мілорде,— озвався Недомейстер і глянув на інший пергамент.— Кращого часу для висадки годі уявити. Зусібіч — потенційні друзі й союзники.

— Тільки нема драконів,— сказав Джон Конінтон,— тож якщо ми хочемо перетягнути цих союзників на свій бік, маємо щось їм запропонувати.

— Традиційне заохочення — золото й землі.

— Якби в нас було або те, або те. Декому вистане обіцянок у майбутньому отримати золото й землі, але Стрикленд і його люди захочуть найкращі землі й замки, які забрали в їхніх пращурів, запроторюючи у вигнання. Ні.

— Але мілорд має одну річ, яку можна запропонувати,— зауважив Гальдон Недомейстер.— Це рука королевича Ейгона. Шлюбна угода може привести під наші прапори один з великих домів.

«Наречена для нашого ясного королевича». Джон Конінтон занадто добре пам'ятав весілля королевича Рейгара. «Елія була йому

не рівня. Від самого початку вона була тендітна й хвороблива, а після народження дітей зовсім ослабла». Після народження королівни Рейніс Елія пролежала в ліжку півроку, а після народження королевича Ейгона взагалі мало не померла. Потім мейстри сказали королевичу Рейгару, що більше дітей у неї не буде.

— Можливо, одного дня додому повернеться Данерис Таргарієн, — мовив Конінтон до Недомейстра.— Ейгон має бути вільний, щоб побратися з нею.

— Мілордові видніше,— сказав Гальдон.— У такому разі слід розглянути можливість запропонувати потенційним друзям трохи меншу винагороду.

— Про що ти?

— Про вас. Ви неодружений. Можний лорд, у повній чоловічій силі, без спадкоємців, якщо не рахувати далеких родичів, яких ми щойно позбавили всіх прав; нащадок старовинного дому, з гарним замком і обширними багатими землями, які, без сумніву, вдячний король після нашої перемоги не тільки поверне, а й примножить. Ви — ушавлений воїн, а потім, як правиця короля, говоритимете від його імені та правитиме державою. Думаю, чимало амбіційних лордів захоче віддати доньку за такого чоловіка. Може, навіть князь Дорнський.

У відповідь Джон Конінтон обдарував його холодним довгим поглядом. Іноді Недомейстер дратує його не менше, ніж дратував отой карлик.

— Не думаю,— сказав він. «Смерть уже повзе по моїй руці. Ніхто не має про це знати, навіть дружина». Він знову зіп'явся на ноги.— Підготуй листа до князя Дорана.

— Як накаже мілорд.

Тієї ночі Джон Конінтон спав у покоях лорда, у ліжку, яке колись належало його батькові, під запиленим біло-червоним оксамитовим балдахіном. Прокинувся на світанку від дріботіння дощу й боязкого стукоту в двері одного зі слуг, який хотів знати, чим снідатиме новий лорд.

— Вареними яйцями, підсмаженим хлібом і бобами. І принеси глечик вина. Найгіршого в підвалі.

— Най... найгіршого, м'лорде?

— Ти чув.

Коли принесли сніданок і вино, лорд Джон замкнув двері, вилив весь глечик у миску й опустив у нього руку. Леді Лемора прописала карлику оцтові примочки й оцтові ванни, коли у того була загроза підхопити сіролуску, але якщо Конінтон щоранку проситиме глечик оцту, всі про все здогадаються. Доведеться обмежитися вином, тільки нема потреби переводити найкраще. Нігті вже почорніли на всіх пальцях, крім великого. На середньому пальці сіризна вже поповзла вище другої кісточки. «Їх би відрубати, але як я поясню відсутні пальці?» Не можна допустити, щоб хтось довідався про сіролуску. Хай як це дивно, чоловіки, які весело йдуть у бій і ризикують життям задля порятунку товариша, умить покинуть цього товариша, дізнавшись, що у нього сіролуска. «Краще б я лишив того клятого карлика тонути».

Пізніше, вбравшись і вдягнувши рукавички, Конінтон оглянув замок і звелів переказати Безпритульному Гарі Стрикленду та його капітанам, щоб зібралися в нього на військову раду. У світлиці зібралося дев'ятеро: Конінтон і Стрикленд, Гальдон Недомейстер, Чорний Балак, сер Франклін Флаверс, Мало Джайн, сер Брендель Берн, Дик Коул і Лаймонд Піз. Недомейстер приніс добрі новини.

— У табір прилетіло повідомлення від Марка Мандрейка. Волантисяни висадили його на берег, як виявилось, на Естермонті, й у нього близько півсотні вояків. Він уже взяв Зеленоскелю.

Естермонт — острів неподалік мису Гніву — не був однією з цілей.

— Кляті волантисяни так квапляться нас здихатися, що висаджують де тільки бачать,— сказав сер Франклін Флаверс.— Можу закластися, що наші розсіяні на половині чортових Східців.

— З моїми слонами,— зажурено мовив Гарі Стрикленд. Він скучив за слонами, цей Безпритульний Гарі.

— У Мандрейка не було стрільців,— сказав Лаймонд Піз.— Нам не відомо, чи встигла Зеленоскеля, перш ніж здатися, розіслати круків.

— Думаю, встигла,— промовив Джон Конінтон,— але що це будуть за повідомлення? Швидше за все, якість белькотіння про нальотчиків з моря.

Ще до відплиття з Волон-Териса він дав інструкції капітанам перші атаки здійснювати без прапорів — не треба ні триголового дракона королевича Ейгона, ні Конінтонового грифона, ні черепів і золотих бойових штандартів самого загону.

— Нехай Ланістери підозрюють Станіса Баратеона, піратів зі Східців, лісових розбійників або кого схочуть. Навіть краще, якщо на Королівський Причал полетять заплутані й суперечливі звістки. Що пізніше Залізний трон оговтається, то довше збиратиме армію і скликатиме союзників. На Естермонті мають бути кораблі. Це ж *острів*. Гальдоне, напиши Мандрейкові, щоб залишив на острові залогу, а з рештою людей плив на мис Гніву, прихопивши всіх шляхетних заручників.

— Як накажете, мілорде. До речі, дім Естермонтів має кровний зв'язок з обома королями. Це вагомні заручники.

— І добрий викуп,— радісно підхопив Безпритульний Гарі.

— Час послати і по королевича,— оголосив лорд Джон.— Тут, за мурами Гнізда Грифона, він буде у більшій безпеці, ніж у таборі.

— Я пошлю вершника,— сказав сер Франклін Флаверс,— але мушу попередити: хлопчині не сподобається ідея сидіти в безпечному сховку. Він хоче бути в гущавині подій.

«У його віці ми всі цього хотіли»,— подумав лорд Джон, пригадуючи власну юність.

— Прийшов уже час підняти прапори? — запитав Піз.

— Ще ні. Нехай на Королівському Причалі вважають, що це просто повернувся додому лицар-вигнанець з перекупними мечами, щоб відвоювати те, що належить йому по праву. Це давня сімейна історія. Я навіть напишу про це королю Томену, благаючи прощення й повернення земель і титулів. Хай трохи поміркує, а ми виграємо час. А поки там вагатимуться, ми розішлемо таємні звістки потенційним друзям у штормові землі й Розлоги. І в Дорн,— сказав Конінтон. Це найважливіший крок. Маломожні лорди можуть приєднатися зі страху або в надії збагатитися, та тільки князь Дорнський має силу позмагатися з домом Ланістерів і їхніми союзниками.— Найголовніше — повернути Дорана Мартела.

— Навряд чи вдасться,— мовив Стрикленд.— Дорнянин власної тіні боїться. Він не з відважних.

«Не більш ніж ти сам».

— Князь Доран обережний, це щира правда. Він до нас ніколи не приєднається, не маючи певності, що ми переможемо. І щоб його переконати, ми маємо показати свою силу.

— Якщо Пік і Ріверз виконають свої завдання, ми контролюватимемо більшу частину мису Гніву,— сказав Стрикленд.— Чотири замки за чотири дні — це чудовий початок, але у нас і далі тільки половина війська. Слід дочекатися решти моїх людей. А ще нам бракує коней і слонів. Я кажу: почекаймо. Зберемося на силі, перетягнемо на свій бік кількоро маломожних лордів, а Лісоно Маар тим часом розішле шпигунів, щоб ми могли побільше дізнатися про ворогів.

Конінтон кинув на опасистого генерала-капітана холодний погляд. «Цей чоловік аж ніяк не Чорне Серце, не Гострокриций, не Мейліс. Він ладен чекати, поки всі сім кіл пекла не замерзнуть, ніж ризикнути натерти ще кілька водянок».

— Ми півсвіту перетнули не для того, щоб чекати. Наш єдиний шанс — напасти швидко і з великою силою, поки на Королівському Причалі не дізналися, хто ми такі. Я збираюся взяти Штормокрай. Практично неприступну фортецю й останню зачіпку Станіса Баратеона на Півдні. Щойно ми його візьмемо, отримаємо безпечну кріпость, куди можна в разі потреби відступити, а той факт, що ми його взяли, стане підтвердженням нашої сили.

Капітани золотого загону обмінялися поглядами.

— Якщо Штормокрай досі утримують люди, віддані Станісові, ми відбиратимемо замок у нього, а не в Ланістерів,— зауважив Брендель Берн.— А чом би нам не об'єднатися з ним проти Ланістерів?

— Станіс — брат Роберта, він — один з тих, хто скинув дім Таргарієнів,— нагадав йому Джон Конінтон.— Ба більше, він за тисячу лье звідси з невеличкими силами, які ще в нього лишилися. Нас розділяє ціле королівство. Та до нього їхати півроку, а він нам фактично нічого не може запропонувати.

— Якщо Штормокрай такий неприступний, як ви збираєтеся його взяти? — запитав Мало.

— Хитрістю.

— Слід зачекати,— не погодився Безпритульний Гарі Стрикленд.

— Ми зачекаємо,— підвівся Джон Конінтон.— Десять днів. Не більше. На підготовку саме стільки часу й піде. А вранці на одинадцятий день ми їдемо у Штормокрай.

Королевич приїхав за чотири дні з сотнею вершників, а позаду колони тягнулося три слони. З ним була леді Лемора, знову вбрана в

білу рясу септи. Попереду них їхав сер Роллі Качур, і з його плечей спадав білосніжний плащ.

«Він надійний і чесний,— подумав Конінтон, дивлячись, як Качур злазить з коня,— але не гідний королівської варти». Він намагався переконати королевича не вдягати на Качура білого плаща, пояснюючи, що цю честь ліпше приберегти для видатних воїнів, які, присягнувши, додадуть блиску всій команді, а ще для молодших синів вельможних лордів, чия підтримка знадобиться в прийдешній битві, однак юнак лишився непохитний. «Качур у разі потреби помре за мене,— сказав він,— а в королівській варті саме це й потрібно. Он Царевбивця — видатний воїн і син вельможного лорда».

«На щастя,— подумав Конінтон,— мені вдалося його переконати лишити вільними решту шість місць, бо в Качура могло з'явитися шість каченяток, одне краще за інше».

— Проведіть його світлість до мене у світлицю,— наказав Конінтон.— Негайно.

Однак королевич Ейгон Таргарієн виявився не таким зговірливим, яким був Гриф Молодший. Минула майже година, перш ніж він з'явився у світлиці разом з Качуром.

— Лорде Конінтон,— привітався він,— мені подобається ваш замок.

«Землі вашого батька прегарні, сказав він. На вітру розмаялося сріблясте волосся, а очі були темно-фіалкові, темніші, ніж у хлопця».

— І мені, ваша світлосте. Будь ласка, сідайте. Пане Роллі, ви нам поки що більше не потрібні.

— Ні, нехай Качур залишиться,— заперечив королевич, сідаючи. — Ми розмовляли зі Стриклендом і Флаверсом. Вони розповіли нам про заплановану атаку на Штормокрай.

Джон Конінтон не виказав гніву.

— А Безпритульний Гарі не спробував переконати вас відкласти її?

— Взагалі-то спробував,— сказав королевич,— але я не відкладатиму. Гарі як стара панна, правда? Ваша правда, мілорде. Атака відбудеться, як заплановано... з однією відмінністю. Я сам її поведу.

Жертва

Вояки королеви приготували вогнище на сільському зеленолуччі.

«Чи то пак на білолуччі?» Сніг лежав по коліно, тільки в одному місці його відкидали лопатами, щоб видовбати в землі ями сокирами, заступами й кирками. Віяв західний вітер, намітаючи на замерзлі озера ще більше снігу.

— Не варто тобі на це дивитися,— сказала Алі Мормонт.

— Ні, я подивлюся,— озвалася Аша Грейджой, вона-бо — кракенова донька, а не якась розпещена панянка, яка на жахіття й дивитися не може.

День був темний, холодний, злий, як і вчора, і позавчора. Майже весь цей день Аша з Алісаною провели на кризі, над двома ополонками, прорубаними в меншому з замерзлих озер, стискаючи незграбними від рукавиць долонями вудки. Ще зовсім недавно вони ловили по одній-дві рибини кожна, а люди з вовчого лісу, які звикли до зимової риболовлі, могли витягнути чотири-п'ять. А сьогодні Аша повернулася з порожніми руками, тільки промерзнувши до кісток. Алі пощастило не більше. Уже три дні жодна з них не могла нічого наловити.

— От я точно не хочу на це дивитися,— знову спробувала відмовити Ашу Ведмедиця.

«Це ж не тебе хочуть спалити люди королеви».

— Тоді йди собі. Даю слово, що не втечу. Куди мені тікати? У Вічнозим? — розсміялася Аша.— Кажуть, до нього лише три дні їзди.

Шестеро вояків королеви мучилися з двома велетенськими сосновими колодами, намагаючись установити їх у ямах, які видовбали інші шестеро. Аші непотрібно було питати, з якою метою. Вона й так знала. Це палі. Скоро прийде ніч, і слід нагодувати

червоного бога. «Офіра з крові й полум'я,— називали це люди королеви,— щоб Цар світла звернув на нас своє вогненне око й розтопив ці тричі прокляті сніги».

— Навіть у цьому страшному й темному місці нас захищає Цар світла,— казав сер Годрі Фаринг присутнім, які зібралися подивитися, як палі забивають у ями.

— Та що ваш південний бог може знати про *сніг*? — гукнув Артос Флінт. На його чорній бороді намерзла крига.— Це гнів давніх богів упав на нас. Це їх ми маємо задобрювати.

— Ага,— підхопив Барило Вул.— Червоний Рагло тут ніхто. Ви тільки розсердите давніх богів. Вони все бачать зі свого острова.

Село містилося між двох озер, і більше озеро було поцятковане лісистими острівцями, які стирчали з криги, немов замерзлі кулачиська велета-потопельника. На одному з таких острівців росло старезне покручене віродерево зі стовбуром і гіллям білим, як навколишні сніги. Вісім днів тому Аша разом з Алі Мормонт прогулялася туди, щоб зблизька роздивитися його вузькі червоні очі й закривавлений рот. «Це ж лише смола,— запевняла вона себе,— червоний сік, що біжить усередині віродерев». Але її очі не вірили цим запевненням: вони вірили тому, що бачили, а бачили вони замерзлу кров.

— Це ви, північани, принесли з собою сніг,— наполягав Корліс Пенні.— Ви зі своїми бісовими деревами. А Р'глор нас порятує.

— Р'глор нас прирікає на погибель,— сказав Артос Флінт.

«Пранці на обох ваших богів»,— подумала Аша Грейджой.

Сер Годрі Велеторіз оглянув палі, штовхнув одну, перевіряючи на міцність.

— Добре. Добре. Підуть. Пане Клейтоне, ведіть жертву.

Сер Клейтон Саґз був міцною правою рукою Годрі. «Чи радше зморшкуватою рукою?» Аші не подобався сер Клейтон. На відміну від Фаринга, по-справжньому палко відданого червоному богу, Саґз був просто жорстокий. Аша спостерігала за тим, як він біля священних вогнищ задивляється блискучими очима на полум'я, розтуливши рота. «Він не бога любить, а вогонь»,— зробила вона висновок. Коли вона запитала у сера Джастина, чи завжди Саґз був такий, той скривився.

— На Драконстоні він грав у азартні ігри з катами й допомагав їм допитувати в'язнів, особливо дівчат.

Аша не здивувалася. Сагз, понад сумнів, її спалив би з особливим задоволенням. «Якщо не вщухне метелиця».

Уже дев'ятнадцять днів до Вічнозиму лишається три дні переходу. «З Пуццанського Насипу до Вічнозиму — сто льє. Триста миль кручого польоту». Але ж вони не круки, а завірюха не вгамовувалася. Щоранку Аша прокидалася у сподіванні побачити сонце, але знову починався черговий сніжний день. Заметіль поховала всі хати й халупи під горами брудного снігу, а скоро в тих заметах потоне і загальна світлиця.

І їсти не було чого, якщо не рахувати дохлих коней, наловленої в озерах риби (якої день у день дедалі меншає) і тої дрібки, яку фуражирам вдавалося вполювати в холодних мертвих лісах. А оскільки левову частку конини забирали королівські лицарі й лорди, простим воякам майже нічого не лишалося. Не дивно, що незабаром вони почали їсти мерців.

Аша, як і всі, вжахнулася, коли Ведмедиця розповіла, що чотирьох вояків Пізбері заскочили за тим, як вони розрубували одного з солдатів покійного лорда Фела: зрізали зі стегон і сідниць кавалки м'яса, а одна його рука вже смажилася на рожні,— але чого тут дивуватися. Аша могла закластися, що ці четверо не перші скуштували людятини за цей похмурий перехід, просто їх перших на цьому зловили.

Королівським декретом ці четверо мають заплатити на свій бенкет власним життям... а якщо їх спалити, заявляли люди королеви, заметіль припиниться. Аша Грейджой не вірила в їхнього червоного бога, але молилася, щоб так і вийшло. Бо якщо не вийде, будуть ще вогнища, і сер Клейтон Сагз може отримати те, чого так прагне його серце.

Сер Клейтон виштовхав наперед чотирьох людожерів зі зв'язаними за спиною руками. Наймолодший, спотикаючись у снігу, плакав. Двоє інших ішли, неначе вже давно померли, не відриваючи очей від землі. Аша була здивована, якими звичайними вони здавалися. «Ніякі не чудовиська,— збагнула вона,— просто люди».

Найстарший був сержантом. Він єдиний поведився зухвало, поливаючи отрутою вояків королеви, які підштовхували його списами.

— Ідіть ви всі у сраку, і хай іде у сраку ваш червоний бог,— кричав він.— Чув мене, Фаринже? *Велеторізе*? Та я реготав, коли здох твій клятий родич, Годрі. Слід було і його з'їсти — він так смачно

пахнув, підсмажуючись! Мабуть, у хлопчини було солодке й ніжне м'ясце. Соковите.

Удар ратищем списа збив його навколішки, але не змусив замовкнути. Підвівшись, чоловік сплюнув повний рот крові разом з вибитим зубом і одразу провадив:

— Найсмачніше — прутень, запечений на рожні до хрусткої шкоринки. Маленька товстенька ковбаска.

Навіть коли його припнули ланцями, він не змовкав.

— Корлісе Пенні, ану ходи сюди. Що це за прізвище — Пенні? Це за стільки твоя мати продавалася? А ти, Саґзе, ти клятий байстрик, ти...

Сер Клейтон і слова не зронив. Одним метким ударом він розітнув сержантові горлянку, й на груди бризнув фонтан крові.

Хлопець-плаксій заривав ще дужче, з кожним схлипом трусячись усім тілом. Він був такий худий — усі ребра можна порахувати.

— Ні,— благав він,— будь ласка, він же був мертвий, він був мертвий, а ми хотіли їсти, *будь ласка...*

— А сержант кмітливий,— сказала Аша до Алі Мормонт.— Довів Саґза, що той його убив.

Цікаво, чи спрацює ця хитрість удруге, якщо черга дійде до Аші.

Чотири жертви були спинами прикуті по двоє до палі. Отак вони висіли — троє живих і один мрець, а віддані слуги Царя світла у них під ногами складали дрова й поламані гілки, а потім поливали їх ламповою олією. Діяти доводилося швидко. Сніг, як і перед тим, валив густо, і скоро все дерево від нього промокне.

— Де король? — запитав сер Корліс Пенні.

Чотири дні тому від холоду й голоду не витримав один з особистих зброєносців короля — хлопчик на ім'я Браєн Фаринг, родич сера Годрі. Станіс Баратеон похмуро стояв над погребальним вогнищем, а тіло хлопчика поглинало полум'я. По тому король повернувся у свою сторожову башту й відтоді не виходив... однак час до часу його світлість бачили на даху — сільветку на тлі маяка, що горів там день і ніч. «Розмовляє з червоним богом»,— казали деякі. «Кличе леді Мелісандру»,— наполягали інші. Чи так, чи так, а очевидно, на погляд Аші Грейджой, що король розгублений і благає про допомогу.

— Живчику, ану йди розшукай короля й перекажи йому, що все готово,— мовив сер Годрі до найближчого солдата.

— Король тут,— почувся голос Ричарда Горпа.

На кольчугу й кірасу сер Ричард одягнув стьобаний камзол з трьома вишитими метеликами «мертва голова» на полі з попелу й кісток. Поряд із сером Ричардом ішов король Станіс. Позаду, намагаючись не пасти задніх, чеберяв Арнольф Карстарк, спираючись на тернову ковіньку. Лорд Арнольф розшукав табір вісім днів тому. Північанин привів із собою сина, трьох онуків, чотириста списів, чотири десятки стрільців, дюжину кінноти, мейстра і клітку з круками... але харчів у нього було мало, тільки для своїх.

Карстарк, як пояснили Аші, насправді був ніякий не лорд, а просто каштелян Картверді, який керував там у той час, поки справжній лорд залишався бранцем Ланістерів. Сухорлявий, згорблений, покручений, він мав тоненьку шийку, примружені сірі очі й жовті зуби, а ліве плече в нього було на фут вище за праве. Від цілковитого облісіння його відділяло декілька білих волосин на голові; сива роздвоєна борода теж уже наполовину побіліла, але вічно була скуйовджена. Його усмішки, подумалося Аші, завжди якісь квасні. Однак, якщо вірити пліткам, саме Карстарк отримає Вічнозим, якщо вдасться взяти замок. Колись у далекому минулому дід Карстарків відбрунькувався від дому Старків, а лорд Арнольф першим з прапороносців Едарда Старка присягнув на вірність Станісові.

Наскільки знала Аша, Карстарки поклонялися давнім богам Півночі — тим самим богам, що й Вули, Норі, Флінти й інші гірські клани. Цікаво, чи не прийшов лорд Арнольф подивитися на спалення за наказом короля, щоб особисто пересвідчитися у могутності червоного бога.

Побачивши Станіса, двоє з чоловіків на палях почали благати про помилування. Король слухав це мовчки, зціпивши зуби. Потім промовив до Годрі Фаринга:

— Можете починати.

Велеторіз підніс руки.

— Царю світла, вислухай нас.

— Царю світла, оборони нас,— підхопила рать королеви,— ніч-бо темна і повна жахить.

Сер Годрі підвів голову до потемнілого неба.

— Дякуємо тобі за сонце, яке нас зігріває, і молимо, щоб ти повернув його нам, о Царю, щоб воно освітило нам шлях до твоїх ворогів...

На обличчі в нього танули сніжинки.

— Дякуємо тобі за зорі, які стережуть нас у півночі, й молимо зірвати запинало, яке їх затуляє, щоб ми знову потішилися їхнім сяйвом.

— Царю світла, захисти нас,— молилася рать королеви,— й віджени цю дику темінь.

Наперед вийшов сер Корліс Пенні, обіруч стискаючи смолоскип. Покрутив ним над головою, щоб полум'я розгорілося. Один з в'язнів заскиглив.

— Р'глоре,— співав сер Годрі,— віддаємо тобі чотирьох лихих людей. Від щирого серця, з радістю віддаємо їх твоєму очисному вогню, щоб він випалив темряву в їхніх серцях. Нехай їхня лиха плоть обвуглиться й почорніє, а їхні душі, вільні й чисті, піднесуться до світла. Прийми їхню кров, о Царю, й розтопи крижані окупи, які скували твоїх слуг. Почуй їхній біль і даруй силу нашим мечам, щоб ми пролили кров твоїх ворогів. Прийми цю жертву й покажи нам шлях до Вічнозиму, щоб ми перемогли невірних.

— Царю світла, прийми цю жертву,— луною підхопила сотня голосів. Сер Корліс підпалив перше вогнище, а тоді застромив смолоскип у друге. Почало підніматися кілька цівок диму. В'язні закашлялися. З'явилися перші язички полум'я, сором'язливі як дівиці, почали перестрибувати-перекидатися з поліна на поліно. За хвилику обидві палі вже були охоплені вогнем.

— *Він був мертвий*,— закричав хлопець-плаксій, коли вогонь лизнув йому ноги.— Ми знайшли його вже мертвим... будь ласка... ми були такі *голодні*...

Вогонь дістався до його яєць. Коли загорілося волосся навколо його прутня, благання перетворилося на довгий безсловесний вереск.

Аша Грейджой відчула в горлі присмак жовчі. На Залізних островах вона бачила, як жерці її народу перерізали горлянки невільникам і віддавали їхні тіла морю во славу затонулого бога. Це було брутально, але зараз було ще гірше.

«Заплющ очі,— сказала вона собі.— Затули вуха. Відвернися. Тобі необов'язково це бачити». Рать королеви співала гімн во славу

червоного Р'глора, але через вереск неможливо було розрізнити слова. В обличчя валив жар від вогню, але Аша все одно тремтіла. В повітрі висів густий дим і сморід паленого м'яса, а одне тіло досі звивалося в розжарених до червоного ланцюгах, які прикували його до палі.

За деякий час вереск затих.

Король Станіс без єдиного слова пішов геть, назад у самоту своєї сторожової башти. «Назад до свого маяка,— зрозуміла Аша,— шукати в полум'ї відповідей». За ним почеберяв Арнольф Карстарк, але сер Ричард Горп притримав його за руку, а тоді розвернув у напрямку світлиці. Глядачі почали розходитися до своїх багать і до вбогої вечері.

До Аші підійшов Клейтон Саґз.

— Залізній піхві сподобалася вистава? — поцікавився він. З рота в нього смерділо елем і цибулею.

«У нього поросячі очиці»,— подумала Аша. Це було дуже доречно: його щит і сюрко прикрашало крилате порося. Наблизивши до неї обличчя, так що вона могла порохувати чорні вугрі в нього на носі, він мовив:

— Коли на палі звиватимешся ти, натовп збереться ще більший.

І він не помилявся. Вовки її не любили: вона ж бо залізна й має відповісти за злочини свого народу, за Кейлінський Рів, і Пущанський Насип, і Торенів Квадрат, за століття набігів на Скелясте узбережжя, за те, що Теон улаштував у Вічнозимі.

— Заберіть руки, сер.

Щоразу як Саґз заговорював до неї, вона з тугою згадувала про свої топірці. У пальцеруб Аша грала незгірше за чоловіків — про це свідчила наявність у неї всіх десятих пальців. «От би з цим погратися!» Є такі чоловіки, яким дуже личить борода. А серові Клейтону дуже личив би топір між очей. Але тут в Аші немає топірців, тож довелося просто вивільнитися. У відповідь сер Клейтон тільки міцніше в неї вчепився, і пальці в рукавичках стиснули їй руку, як обценьки.

— Міледі попросила вас відпустити її,— сказала Алі Мормонт.— Краще послухайтеся її. Леді Ашу ніхто не палитиме.

— Палитиме,— наполягав Саґз.— Занадто довго ми тримаємо серед нас цю бісопоклонницю.

Але він усе-таки відпустив Ашину руку. Нікому не хотілося без потреби дратувати Ведмедицю.

І саме в цю мить з'явився Джастин Масі.

— Король має інші плани на цей трофей,— сказав він з веселою посмішкою. Щоки в нього розчервонілися від холоду.

— Король? Чи ти? — презирливо пирхнув Саґз.— Можеш плести інтриги, скільки заманеться, Масі. Вона зі своєю королівською кров'ю все одно зрештою згорить. Червона жінка любила повторювати, що королівська кров має силу. Силу потішити нашого Царя.

— Р'глов вдовольниться чотирма, яких ми йому щойно віддали.

— Чотирма хлопами? Це жебрацька офіра. Такі покидьки не зупинять сніг. А вона може й зупинити.

— А якщо ви її спалите,— заговорила Ведмедиця,— а сніг не вщухне, тоді що? Кого палитимете далі? Мене?

Аша більше не могла тримати язика за зубами.

— А чом би не сера Клейтона? Може, Р'глові сподобається хтось зі своїх. Набожний чоловік, який возсилатиме хвалу, в той час як полум'я лизатиме йому прутень.

Сер Джастин розреготався. Саґзові було не так весело.

— Посмійся, Масі. Побачимо, хто посміється останнім, якщо сніг так і не припиниться.

Глянувши на мерців на палях, він посміхнувся й рушив до сера Годрі й решти вояків королеви.

— Ви — мій заступник,— мовила Аша до Джастина Масі. Хай які в нього були мотиви, а він заслужив на похвалу.— Дякую за порятунок, сер.

— Цим ви не здобудете друзів серед раті королеви,— промовила Ведмедиця.— Ви втратили віру в Р'глова?

— Я не тільки в нього втратив віру,— сказав Масі, і з рота в нього вихопилася біла хмарка пари,— але я досі вірю у вечерю. Приєднається, міледі?

— Не маю апетиту,— похитала головою Алі Мормонт.

— І я теж. Але вам краще змусити себе з'їсти трохи конини, бо скоро, може, пожалкуєте. З Пуццанського Насипу ми виїхали на восьмистах конях. За вчорашніми підрахунками їх лишилося шістдесят чотири.

Ашу це не вразило. Здохли майже всі великі дестрієри, включно з конем самого Масі. Більшість ступаків теж загинуло. Навіть гарони північан через брак вівса падали. Але навіщо коні? Станіс уже нікуди

не йде. Сонця, місяця й зірок не було вже стільки часу, що Аша ловила себе на думці: а чи не наснилися вони їй узагалі?

— А я поїм.

— Я не буду,— похитала головою Алі.

— Тоді дозвольте наглянути за леді Ашею,— мовив до неї сер Джастин.— Даю слово, я не дам їй утекти.

Ведмедиця неохоче погодилася, глуха до його жартівливого тону. Отож Алі пішла до себе в намет, а Аша з Джестином Масі — у світлицю. Йти було недалеко, але кучугури були глибокі, вітер — поривчастий, а на ногах у Аші понамерзало повно криги. Кісточка боліла від кожного кроку.

Хай якою маленькою і вбогою виявилася загальна світлиця, але то була найбільша будівля в селі, тож її забрали собі лорди й капітани, а Станіс оселився у мурованій сторожовій башті на березі озера. Обабіч входу стояло двоє чатових, спираючись на довгі списи. Один з них підняв перед Масі засмальцьоване запинало, й сер Джастин завів Ашу в блаженне тепло.

Під стінами обабіч світлиці стояли довгі столи з лавками, на яких вміщалося п'ятдесят людей... але напхалося у приміщення вдвічі більше. Посередині в земляній долівці була викопана канава під кострище, а над нею в стелі виднілися димові отвори. Вовки завжди сідали з одного боку вогнища, а лицарі й південні лорди — з другого.

Аші подумалося, що в південців жалюгідний вигляд: худі, з запалими щоками, одні — бліді та хворобливі, інші — з червоними й обвітряними обличчями. На відміну від них, північани здавалися кріпкими та квітучими: такі собі червонощокі здоровані з густими кущистими бородами, вбрані в хутро і крицю. Може, вони теж відчували холод і голод, але перехід давався їм легше, бо в них були гарони й «ведмежі лапи».

Аша стягнула рукавиці й, морщачись, порухала пальцями. Замерзлі ступні почали відходити, і в ноги штрикав біль. Селяни, ідучи геть, покинули чималі запаси торфу, тож у повітрі висів дим і насичений землистий запах горілого торфу. Обтрусивши плащ від налиплого снігу, Аша повісила його на гачку біля дверей.

Сер Джастин знайшов для них обох місце на лавці та приніс вечерю: ель і кавалки конини, підсмажені до чорного, зате з кров'ю всередині. Сьорбнувши елю, Аша допалася до конини. Порція була

менша, ніж попередня, але в животі аж забурчало від запаху смаженини.

— Дякую, сер,— промовила вона, а кров і сало вже потекли їй по підборіддю.

— Просто Джастин. Я наполягаю.

Порізавши своє м'ясо на шматочки, він наколов один з них на кинджал.

Неподалік від них Вілл Фоксглав запевняв своїх сусідів, що за три дні Станіс рушить далі на Вічнозим. Він почув це від одного з групів, які дбають про королівських коней.

— Його світлість бачив у полум'ї перемогу,— казав Фоксглав,— і про цю перемогу співатимуть ще тисячу років по всіх хоробах і халупах.

Джастин Масі відірвав очі від конини.

— Учора «льодяний лік» досягнув вісімдесятьох,— він витягнув з рота хрящик і кинув найближчому псові.— Якщо продовжимо похід, вмиратимемо сотнями.

— Якщо лишимося тут, вмиратимемо тисячами,— сказав сер Гамфрі Кліфтон.— Я вважаю, треба йти, бо всі погинемо.

— А я вважаю, якщо підемо, всі погинемо. Навіть якщо ми дійдемо до Вічнозиму, що далі? Як ми його візьмемо? Половина вояків у нас так ослабла, що заледве ноги тягне. Пошлете їх перелазити через мури? Будувати рухомі башти?

— Ліпше лишатися тут, поки погода не зміниться,— мовив сер Ормунд Вайлд, блідий як мрець старий лицар, повна протилежність своєму прізвищу, яке означало «дикий».

Аша чула плітки, що деякі солдати б'ються об заклад, хто саме з високородних лицарів і лордів згорить наступний. Загальним фаворитом був сер Ормунд. «Цікаво, а скільки грошей поставили на мене? — подумалося Аші.— Може, ще є час і самій щось поставити».

— Принаймні тут у нас є хоч якийсь прихисток,— наполягав Вайлд,— а в озерах — риба.

— Замало риби й забагато рибалок,— похмуро мовив лорд Пізбері. Він мав усі підстави на таку похмурість: саме його людей щойно спалив сер Годрі, і просто у цій залі присутні зараз люди, які, подекують, казали, що Пізбері не тільки знав, чим займаються його вояки, а й сам, либонь, брав участь у їхніх бенкетах.

— Його правда,— пробуркотів Нед Вудз, один з розвідників з Пуццанського Насипу. Його всі кликали Безносий Нед: позаминулої зими він відморозив кінчик носа. Вудз знав вовчий ліс чи не краще за всіх, тож навіть найгоноровіші лорди швидко навчилися слухати, коли він говорить.— Знаю я ці озера. Ви до них допалися, як личинки до трупа, вас же сотні. У кризі прорубали стільки ополонок, аж дивно, що ми всі ще не пішли під лід. Біля острова є ділянки, які нагадують обгризений щурами сир,— похитав він головою.— Озерам кінець. Ви повиловлювали все дочиста.

— Тим паче слід рушати далі,— сказав Гамфрі Кліфтон.— Якщо нам судилася смерть, бодай погинемо з мечем у руці.

Та сама суперечка відбувалася і вчора, і позавчора. «Рушиш далі — смерть, залишишся — смерть, відстанеш — смерть».

— Можеш собі гинути, якщо хочеш, Гамфрі,— мовив Джастин Масі.— А я особисто волію дожити до весни.

— Багато хто побачив би у цьому боягузтво,— озвався лорд Пізбері.

— Краще вже бути боягузом, ніж людожером.

Обличчя Пізбері знагла скривилося від люті.

— Ти...

— Смерть — невід’ємна частина війни, Джастине,— з’явився в дверях сер Ричард Горп; його темна чуприна змокрила від розталого снігу.— Всі, хто піде з нами, отримають невмирущу славу і свою частку, коли ми розграбуємо Болтона і його байстрюка. Всі, хто залишиться, змушені будуть самі про себе дбати. Але даю слово: щойно ми візьмемо Вічнозим, надішлемо вам харчі.

— *Не візьмете ви Вічнозим!*

— Візьмемо,— почулося квоктання з помосту, де сидів Арнольф Карстарк із сином Артором і трьома онуками. Лорд Арнольф підвівся, як стерв’ятник, що відривається від здобичі. Однією рукою в старечій гречці від тримався за синове плече, щоб не впасти.— Візьмемо заради Неда і його доньки. Так, і заради Юного Вовка, якого так жорстоко вбили. Якщо потрібно, ми з моїми людьми покажемо дорогу. Я так і сказав його світлості королю. Я вважаю, слід рушати, і ще до кінця місяця ми скупаємося в крові Фреїв і Болтонів.

Присутні почали тупотіти ногами й гупати кулаками по стільниці. Аша помітила, що переважно то були північани. А на протилежному

боці кострища південні лорди сиділи на лавках і мовчали.

Джастин Масі дочекався, коли затихне галас, і промовив:

— Захоплююся вашою мужністю, лорде Карстарк, але мужністю не пробити мурів Вічнозиму. Розкажіть-но, як саме ви збираєтеся брати замок? Сніжками?

Відповів один з онуків лорда Арнольфа:

— Нарубаємо дерев на тарани, щоб розбити брами.

— І погинемо.

— Змайструємо драбини й переліземо через стіни,— почувся голос іншого онука.

— І погинемо.

— Збудуємо рухомі башти,— промовив Артор Карстарк, молодший син лорда Арнольфа.

— І погинемо, погинемо, погинемо,— закотив очі сер Джастин.— Боги праведні, невже всі Карстарки з глузду з'їхали?

— *Боги?* — перепитав сер Ричард Горп.— Ти забуваєшся, Джастине. У нас тут лише один бог. Не згадуй бісів у нашому товаристві. Нині нас може врятувати тільки Цар світла. Ти не згоден? — він, немов підкреслюючи свої слова, поклав долоню на руків'я меча, але його очі не відривалися від обличчя Джастина Масі.

Під його поглядом сер Джастин поникнув.

— Цар світла, авжеж. Моя віра така сама глибока, як і в тебе, Ричарде, сам знаєш.

— Я ставлю під сумнів твою мужність, Джастине, а не віру. Ще відтоді як ми виїхали з Пуццанського Насипу, ти вів занепадницькі розмови. Я починаю замислюватися, на чиему ти боці.

По шиї Масі поповз рум'янець.

— Я не збираюся тут лишатися й вислуховувати образи,— він з такою силою зірвав зі стіни свій плащ, що долинув тріск тканини, а тоді повз Горпа рушив до дверей. У залу влетів порив холодного вітру, здіймаючи попіл у кострищі та роздмухуючи полум'я.

«Швидко він зламався,— подумала Аша.— Слабенький у мене заступник». І все одно сер Джастин — один з небагатьох, хто може виступити проти, якщо людям королеви закортить її спалити. Отож вона зіп'ялася на ноги, накинула плаща й рушила за сером Джестином у заметіль.

Не пройшла вона і десятиох ярдів, як заблукала. На сторожовій башті горів маяк — слабеньке жовтогаряче світло, яке плавало в повітрі. Більше у селищі не видно було нічого. Вона опинилася у тихому білому світі снігів і самотності, продираючись через снігові замети, які сягали стегон.

— Джастине! — гукнула вона. Ніхто не відповів. Десь ліворуч заіржав кінь. «Бідолаха наляканий. Може, знає, що йому судилося стати завтрашньою вечерею». Аша щільніше загорнулася у плащ.

Сама не знаючи як, вона сліпо доблукала назад до сільського зеленолуччя. Там досі стриміли соснові палі, обвуглені й почорнілі, але не згорілі до кінця. Ланці, які обплутували мерців, уже охололи, побачила Аша, але й досі тримали трупи в своїх залізних обіймах. На одному з трупів сидів крук, дзьобаючи обривки обгорілої шкіри на почорнілому черепі. Сніг уже замів попіл вогнища й сягнув мерцеві до кісточок. «Давні боги хочуть його поховати,— подумала Аша.— Не вони винні в його смерті».

— Добре дивися, піхво,— почувся позаду низький голос Клейтона Саґза.— Коли тебе підсмажать, ти теж будеш отака гарненька. Ану скажи-но: кальмари верещать?

«Боже пращурів моїх, якщо ти чуєш мене у своїх підводних палатах, пошли мені один маленький металний топірець». Затонулий бог не відповів. Він узагалі нечасто відповідав. Така біда з усіма богами.

— Ви не бачили сера Джастина?

— Цього пихатого йолопа? Чого тобі від нього, піхво? Якщо хочеш перепхнутися, то я тут справжній чоловік, а не Масі.

«Знову піхва?» Дивно, як чоловіки на взір Саґза вживають це слово, щоб принизити жінок, у той час як саме ця частина тіла — єдине, що вони в жінках цінують. А Саґз ще гірший за Середульшого Лідла. «Він коли щось каже, то каже це всерйоз».

— Ваш король за зґвалтування каструє,— нагадала вона йому.

— Король, витріщаючись у полум'я, вже наполовину осліпнув,— хихикнув сер Клейтон.— Але не бійся, піхво. Я тебе не ґвалтуватиму. Адже по тому тебе довелося б убити, а я краще тебе спалю.

«Знову кінь ірже».

— Ви чули?

— Чув що?

— Кінь. Ні, коні. Більш як один,— обернула вона голову, дослухаючись. Звуки дивно відбивалися від снігу. Важко було визначити, з якого напрямку вони линуть.

— Що це за ігри кальмарів. Я нічого не...— Саґз нахмурився.— Чортове пекло! Вершники.

Він незграбними руками, які ховалися у підбиті хутром шкіряні рукавички, почав шарпати пояс і нарешті спромігся висмикнути з піхов меча.

Але на той час вершники були вже тут.

Вони виринули, як примари, на маленьких кониках — дебели чоловіки, які видавалися ще більшими у своїх великих шубах. Мечі в піхвах побрякували, наспівуючи свою неголосну сталеву пісню. Аша побачила, що в одного з вершників до сідла приторочений бойовий топір, а в іншого за спиною видніється келеп. Були у вершників і щити, але їх так обліпило снігом і кригою, що неможливо було розрізнити герби. Дивлячись на людей, вбраних у численні шари вовни, хутра й дубленої шкіри, Аша почувалася голою. «Ріжок,— подумала вона,— де взяти ріжок, щоб засурмити тривогу?»

— Біжи, тупа піхво,— гаркнув сер Клейтон.— Біжи попередь короля. Лорд Болтон уже тут.

Може, він і бездушна тварюка, але мужності йому точно не бракує. З мечем у руці він кинувся через сніг, загороджуючи від вершників королівську башту, чий маяк мерехтів позаду, як жовтогаряче око якогось химерного бога.

— Хто їде? Стійте! *Стійте!*

Перший вершник загальмував перед ним. Його приклад наслідували інші, яких було зо два десятки. Аша не мала часу їх лічити. Може, зараз просто з метелиці виїдуть ще сотні, які наздоганяють перших. Може, ціле військо Руза Болтона вже близько — ховається у темряві й хуртовині. Але ці...

«Їх забагато як на розвідників і замало як на авангард». Ще й двоє повністю в чорному. «Нічна варта»,— зненацька збагнула Аша.

— Хто ви? — гукнула вона.

— Друзі,— озвався віддалено знайомий голос.— Ми вас шукали біля Вічнозиму, але знайшли там тільки Амбера: Крукохарч гупав у барабани і сурмив у ріжки. А вас довелося пошукати.

Вершник скочив із сідла, скинув каптур і вклонився. Борода в нього була така густа й така обмерзла, що якусь мить Аша не могла його впізнати. А потім її осінило.

— Трис?! — вигукнула вона.

— Міледі,— опустився на одне коліно Тристифер Ботлі.— Дівця також тут. Рогон, Злоязыкий, Пальцеруб, Гайворон... нас шестеро — маю на увазі тих, хто міг всидіти в сідлі. Кром помер від ран.

— Що це таке? — вимогливо запитав сер Клейтон Саґз.— Це ви були з нею? Як вам вдалося втекти з підземель Пущанського Насипу?

Підвівшись, Трис обтрусив з колін сніг.

— Сибель Гловер запропонували за нашу свободу чималий викуп, і вона іменем короля вирішила його прийняти.

— Який викуп? Хто платить гроші за морські водорості?

— Я, сер,— виїхав наперед чоловік на гароні. Дуже високий і дуже худий, він був такий довгоногий, аж дивно, що в нього подошви не чиркали по землі.— Я мав безпечно дістатися до короля, тож мені потрібен був сильний супровід, а леді Сибель потрібно було позбутися зайвих ротів.

Обличчя рослявого затуляв шарф, але на голові сидів такий химерний капелюх, які Аша востаннє бачила в Тайроші: безкриса вежа з м'якої тканини, яка нагадувала поставлені один на один три циліндри.

— Мені дали зрозуміти, що тут я зможу знайти короля Станіса. Мені негайно потрібно з ним переговорити.

— І хто в смердюче сьоме пекло ви такий?

Рослявий граційно зісковзнув з гарона, скинув свого чудернацького капелюха й уклонився.

— Маю честь називатися Тайко Несторис, я — скромний слуга Залізного банку Браавоса.

З усіх чудасій, які тільки можуть поночі з'явитися з лісу, найменше Аша Грейджой очікувала побачити браавоського банкіра. Абсурд якийсь. Вона не стримала сміху.

— Король Станіс розташувався у сторожовій башті. Упевнена, сер Клейтон залюбки вас туди проведе.

— Було б дуже мило з його боку. Питання нагальне,— мовив банкір, роздивляючись її проникливими темними очима.— Якщо не помиляюся, ви — леді Аша з дому Грейджоїв.

— Я — Аша з дому Грейджоїв, це точно. А от чи леді, то тут думки розділилися.

Браавосянин посміхнувся.

— Ми привезли вам подарунок,— мовив він і махнув людям, які зупинилися позаду нього.— Ми сподівалися застати короля у Вічнозимі. Хурделиця замела і замок. Під його мурами ми наскочили на Морса Амбера, який із загоном зелених хлопчаків очікував на короля. Він передав нам ось що.

«Дівчина і якийсь дідуган»,— подумала Аша, коли перед нею на сніг кинули двох людей. Дівчина, навіть кутаючись у шубу, шалено тремтіла. Якби не така налякана, вона, можна сказати, була гарненька, тільки почорнів відморожений кінчик носа. А дідуган... його б гарним точно ніхто не назвав. Опудала й ті товстіші. Обличчя — обтягнутий шкірою череп, волосся — біле як кістка і брудне. А ще він *смердів*. Аші було навіть дивитися на нього бридко.

Дідуган звів очі.

— Сестро. Бачиш. На цей раз я тебе впізнав.

Ашине серце на мить затнулося.

— Теон?!

Він вищирив зуби в подобі посмішки. Половини зубів бракувало, а ті, що zostалися, були поламані й потріскані.

— Теон,— повторив він за нею.— Моє ім'я Теон. Важливо знати своє ім'я.

Віктаріон

По чорному морю під срібним місяцем Залізний флот наздоганяв здобич.

Побачили її у вузькій протоці між островом Кедрів і горбатими горами астапорських околиць, як і казав чорний жрець Мокоро. «Гіскарці»,— гукнув з марса вниз Лонгвотер Пайк. Віктаріон Грейджой, стоячи на півбаку, спостерігав, як збільшується, наближаючись, вітрило. Незабаром уже можна було розрізнити, як здійсмаються й опускаються весла, а в кільватері буруниться довга біла смуга, поблискуючи у місячному світлі, наче шрам на морській поверхні.

«Це не бойовий корабель,— збагнув Віктаріон.— Купецька галера, величенька». Гарний трофей. Він дав знак капітанам почати переслідування. Треба взяти галеру на абордаж і захопити.

На той час шкіпер галери вже побачив небезпеку. Він змінив курс, звернувши на захід, до острова Кедрів, либонь, у сподіванні сховатися в одному з непомітних гротів або загнати переслідувачів на скелі, яких чимало вздовж північно-східного узбережжя острова. Однак галера була перевантажена, а залізнородним сприяв попутний вітер. «Скорбота» й «Залізна перемога» зайшли навперейми здобичі, а прудкий «Боривітер» і жвавий «Пальцеруб» підлетіли ззаду. Але навіть тоді гіскарський шкіпер не спустив прапора. На той час збоку до здобичі наблизився «Плач», скреготнув по лівому борту, трошчачи весла; обидва кораблі опинилися так близько від населених привидами руїн Гозая, що чути було, як на залитих першим світанковим промінням розбитих пірамідах міста галайкають мавпи.

Здобутий трофей називався «Гіскарський світанок», як повідомив шкіпер, коли його в ланцях привели до Віктаріона. Галера була з

Нового Гіса й зараз, побувавши в Міріні, поверталася через Юнкай назад. Шкіпер жодної пристойної мови не знав, розмовляв тільки гіскарською — гортанною, яка більше нагадувала гарчання й сичання, — такої огидної мови Віктаріон Грейджой у житті не чув. Мокоро перекладав слова шкіпера на загальну мову Вестеросу. Війна за Мірін закінчилася перемогою, заявляв капітан, королева драконів мертва, а містом зараз править якийсь гіскарець на ім'я, здається, Гіздак.

Віктаріон звелів вирвати його брехливого язика. Данерис Таргарієн *не* мертва, запевняв його Мокоро: червоний бог Р'глор показав йому обличчя королеви у священному полум'ї. Капітан не міг стерпіти брехні, тож звелів зв'язати гіскарського шкіпера по руках і ногах і викинути за борт як жертву затонулому богові.

— Твій червоний бог отримає належне, — пообіцяв він Мокоро, — але в морях править затонулий бог.

— Нема інших богів, окрім Р'глора й Чужого, чиє ім'я не можна вимовляти.

Жрець-чаклун був одягнений у похмурі чорні кольори, тільки на комірі, манжетах і подолі мантиї ледь угадувалося золоте гаптування. На «Залізній перемозі» не знайшлося червоної тканини, але ж не можна було допустити, щоб Мокоро так і ходив у білому від солі лахмітті, в якому Гризун виловив його з моря, тож Віктаріон наказав Томові Тайдвуду пошити йому нову мантию з того, що знайдеться на борту, і для цієї мети навіть пожертвував кілька власних сорочок. Вони були чорно-золоті, адже герб дому Грейджойв — золотий кракен на чорному полі, й усі корабельні прапори й вітрила були в цих кольорах. Кармазиново-шарлатні рясини червоних жерців незвичні для залізнородних, але Віктаріон сподівався, що як одягнути Мокоро в кольори Грейджойв, команда прийме його краще.

Даремні сподівання! Вбраний у чорне з ніг до голови, з витатуйованим на обличчі червоно-жовтогарячим полум'ям, жрець видавався ще зловіснішим, ніж доти. Команда сахалася його, коли він з'являвся на палубі, а якщо раптом на когось падала його тінь, люди плювалися. Навіть Гризун, який і виловив жерця з моря, під'юджував Віктаріона віддати його затонулому богові.

Проте Мокоро знав ці чужі береги набагато краще за залізнородних, а ще знав таємниці драконів. «У Воронячого Ока є чаклуни, то чому їх не може бути в мене?» Віктаріонів чорний чародій

був могутніший за Юронових трьох разом узятих. Ейрон Мокрочубий би такого не схвалив, але він зі своєю побожністю далеко.

Отож Віктаріон, стиснувши в кулак обгорілу руку, мовив:

— Назва «Гіскарський світанок» для корабля Залізного флоту геть не пасує. І для тебе, чародію, я перейменую корабель на «Гнів червоного бога».

— Як скаже капітан,— уклонився чародій. І знову кораблів Залізного флоту стало п'ятдесят чотири.

Наступного дня зненацька налетів шквал. Його Мокоро теж передбачив. Коли злива вщухла, недолічилися трьох кораблів. Віктаріон гадки не мав, чи вони пішли на дно, чи сіли на мілину, чи збилися з курсу.

— Вони знають, куди ми пливемо,— мовив він до своєї команди. — Якщо не потонули, то ще наздоженуть нас.

Залізний капітан не мав часу чекати на відсталих. Не тоді, коли його наречена оточена ворогами. «Найчарівнішій жінці на землі негайно потрібен мій топір».

Крім того, Мокоро запевнив його, що ці три кораблі не пропали. Щовечора жрець-чаклун запалював на півбаку «Залізної перемоги» вогнище й починав співучо молитися, кружляючи навколо полум'я. У світлі багаття його чорна шкіра блищала, як полірований онікс, і Віктаріон міг присягнутися, що іноді полум'я, витатуйоване в нього на обличчі, також танцювало, звиваючись і вгинаючись, сплітаючись воедино і змінюючи колір щоразу, коли жрець обертав голову.

— Чорний жрець накликає на нас бісів,— якось бовкнув один з гребців. Коли про це доповіли Віктаріонові, він звелів його відбатожити, поки вся спина від плечей до сідниць не перетворилася на криваве місиво. Отож коли Мокоро сказав: «Твої заблудлі вівці повернуться в отару неподалік острова Яросу»,— капітан озвався: «Молися за це, жерче, бо скуштуєш батоба наступним».

У синьо-зеленому морі під палючим сонцем, яке світило з безхмарного неба, Залізний флот узяв другий свій трофей — у водах на північний захід від Астапора.

Цього разу то був мирський ког під назвою «Голуб», який плыв у Юнкай через Новий Гіс із вантажем килимів, солодких зелених вин і мирського мережива. Його шкіпер мав «мирське око», в яке навіть здалеку все було видно, як на долоні: дві скляні лінзи обабіч цілої

низки бронзових труб, так хитро змайстрованих, що вони ховалися одна в одну, й у складеному вигляді «мирське око» було не більшим за чингал. Цей скарб Віктаріон забрав собі. Ког він перейменував на «Сорокопуд». Команду вирішив залишити, щоб отримати за неї викуп, бо це були ані раби, ані рабовласники, а вільні мирсяни, загартовані моряки. За таких людей можна отримати добрі гроші. Оскільки «Голуб» плив з Мира, він не мав новин про Мірін чи Данерис, повідомив тільки, що дотрацьких комонників бачили на берегах Ройна, а золотий загін виступив у похід, і всілякі інші старі звістки, давно відомі Віктаріонові.

— Що бачиш? — того вечора запитав капітан у чорношкірого жерця, коли Мокоро стояв біля священного полум'я.— Що очікує нас завтра? Знову дощ?

У повітрі пахло дощем.

— Сіре небо й сильний вітер,— сказав Мокоро.— Дощу не буде. Позаду тигри. Попереду чекає твоя дракониця.

«Твоя дракониця». Віктаріонові сподобалося, як це прозвучало.

— Скажи щось таке, чого я й сам не знаю, жерче.

— Слухаюся наказу капітана,— промовив Мокоро. Команда приліпила йому прізвисько Чорний Вогонь — вперше його так назвав Стефар Спотика, який не міг вимовити «Мокоро» — щоразу спотикався. Але хай як його назви, а жрець мав силу.— Тут берегова лінія тягнеться з заходу на схід,— сказав він до Віктаріона.— А там, де вона поверне на північ, тобі трапиться ще двоє зайців — прудких багатоніжок.

Так і сталося. Цього разу здобич виявилася двома галерами — довгими, лискучими, швидкими. Першим їх помітив Ральф Кульга, але вони дуже швидко залишили позаду «Журу» й «Безнадію», тож Віктаріон послав наздоганяти їх «Залізне крило», «Боривітер» і «Кракенів цілунок». Прудкіших за ці три кораблі він не мав. Гонитва тривала майже цілий день, але врешті-решт обидві галери взяли на абордаж і після коротких, але брутальних сутичок захопили. Пливли вони порожняком у Новий Гіс, де, як довідався Віктаріон, мали завантажитися припасами і зброєю для гіскарських легіонів, які стоять під Міріном... і привезти на війну нових легіонерів на зміну померлим.

— Тобто загинемо у бою? — запитав Віктаріон.

Матроси з галер заперечили: всі смерті були від різачки, яку вони називали «кобилою білою». Як і шкіпер «Гіскарського світанку», шкіпери галер повторювати ту саму брехню: мовляв, Данерис Таргарієн мертва.

— Поцілуєте її від мене, якщо знайдете в тому пеклі, в яке потрапите,— сказав Віктаріон. Звелів принести йому топір і просто тут і зараз відрубав обом голови. По тому він стратив і команди обох галер, залишивши в живих тільки рабів, прикутих до весел. Він власноруч розбив їхні ланцюги й повідомив їм, що тепер вони вільні й мають особливий привілей стати веслярами Залізного флоту — про таку честь мріє кожен хлопчик, який зростає на Залізних островах.— Королева драконів звільняє рабів, і я також звільняю,— оголосив він.

Галери він перейменував на «Примару» й «Тінь».

— Бо вони являтимуться юнкайцям, не дадуть їм спокою,— уночі пояснив він смаглявці, насолодившись нею. Залізний флот уже близько до мене, і щодня віддаль скорочується.— Ми впадемо на них, як грім,— казав він, стискаючи її груди. Цікаво, думалося йому, оце так чувається брат Ейрон, коли до нього промовляє затонулий бог? Здавалося, Віктаріон чує божий голос, який піднімається з морських глибин. «Ти добре мені послужиш, капітане,— немовби гуркотали хвилі.— Саме для цього я тебе і створив».

Але Віктаріон нагодує і червоного бога — вогненного бога Мокоро. Рука, яку зцілив жрець, мала жахливий вигляд: від ліктя до кінчиків пальців вона нагадувала пересмажену шинку. Іноді, коли Віктаріон стискав кулак, шкіра лускала й димилася, однак рука стала навіть дужча, ніж була.

— Тепер зі мною два бога,— мовив він до смаглявки.— А перед двома богами не встоїть жоден ворог.

А потім він, знову перекотивши її навznak, узяв її ще раз.

Коли з лівого борту показалися скелі Яросу, там, як і обіцяв Мокоро, вже чекали три загублені кораблі. У винагороду Віктаріон подарував жерцю золоту гривну.

Тепер перед ним був вибір: ризикнути зайти у протоку чи повести залізний флот навколо острова? Залізного капітана досі мучив спогад про Білий острів. Станіс Баратеон водночас із півночі й півдня налетів на Залізний флот, затиснений у протоці між островом і суходолом, і завдав Віктаріону найгіршої в його житті поразки. Але якщо він почне

огинати Ярос, це забере декілька дорогоцінних днів. Через таку близькість юнкайців проплисти через протоку буде нелегко, однак навряд чи флот наразиться на юнкайські бойові кораблі, поки не досягне Міріна.

«А як учинив би Вороняче Око?» Якийсь час він поміркував, а тоді передав капітанам команду:

— Пливемо через протоку.

Заки Ярос зник позаду, флот захопив ще три трофеї. «Скорбота» Гризуна взяла круглобокий галеас, а «Шуліка» Манфрида Мерліна — купецьку галеру. Трюми в них були заповнені крамом на продаж — винами, шовками і прянощами, рідкісним деревом і ще рідкіснішими парфумами, але справжнім трофеєм були самі кораблі. Пізніше того самого дня «Сім черепів» і «Бич невільників» захопили рибальський кеч. Він був малий, брудний, повільний, навряд чи вартий витрачених зусиль. Віктаріон не зрадив, почувши, що тільки спільними зусиллями двох кораблів удалося присмирити рибалок. Проте саме з їхніх вуст він почув новину про повернення чорного дракона.

— Срібна королева зникла, — повідомив власник кеча. — Полетіла на драконі кудись ген за Дотрацьке море.

— А де воно, це Дотрацьке море? — поцікавився Віктаріон. — Попливу туди зі своїм Залізним флотом і розшукаю королеву, хай де вона є.

Рибалка голосно розреготався.

— Хотів би я на це подивитися! Дотрацьке море — це великі трави, дурню.

Не варто було йому казати цього слова. Схопивши рибалку за горло обгорілою рукою, Віктаріон підняв його в повітря. Припнувши його до щогли, уп'явши пальці йому в шкіру, він довго стискав його шию, поки обличчя юнкайця не почорніло. Той якийсь час хвицався й борсався, марно силкуючись вивільнитися з капітанової руки.

— Не можна обізвати Віктаріона Грейджоя дурнем і залишитися жити, щоб потім цим похвалитися.

Коли він розтиснув пальці, обм'якле тіло гримнулося на палубу. Лонгвотер Пайк і Том Тайдвуд перекинули його через леєр — ще одну офіру затонулому богові.

— Ваш затонувий бог — справжній біс, — потім сказав чорний жрець Мокоро. — Він просто раб Чужого — чорного бога, чиє ім'я не

можна вимовляти.

— Ти обережніше, жерче,— застеріг його Віктаріон.— На борту в нас є чимало побожних моряків, які за таке блюзнірство тобі язика вирвуть. Твій червоний бог отримає належне, присягаюся. Моє слово залізне. Запитай моїх людей.

Чорний жрець уклонився.

— Нема потреби. Цар світла показав мені, чого ти вартий, капітане. Щовечора в полум'ї я бачу відблиски слави, яка на тебе очікує.

Ці слова страшенно потішили Віктаріона Грейджоя, і він увечері так і сказав смаглявці.

— Видатною людиною був мій брат Балон,— мовив він,— але я зроблю те, що не вдалося навіть йому. Залізні острови знову звільняться, а давній звичай повернеться. Навіть Дагон не зміг цього зробити.

Минуло майже сто років відтоді, як зі Скелястого престолу правив Дагон Грейджой, але залізнородні й досі переказують легенди про його нальоти й битви. У Дагонові часи на Залізному троні сидів слабкий король, сльозливими очима задивляючись за вузьке море, де змовлялися влаштувати заколот байстріюки й вигнанці. Отож лорд Дагон відплив з Пайку, щоб повернути собі Призахідне море.

— Він загнав лева в його лігво й зав'язав вузлом хвоста деривовку, але навіть Дагон не зміг побороти драконів. А я зроблю королеву драконів своєю. Вона розділить зі мною постіль і народить мені багато дужих синів.

Того вечора Залізний флот уже налічував шістдесят кораблів.

На північ від Яросу почало з'являтися дедалі більше химерних вітрил. Флот уже був зовсім близько від Юнкая, а узбережжя між Жовтим містом і Міріном, без сумніву, запруджене купцями й постачальниками, які раз у раз причалюють і відчалюють, отож Віктаріон відвів Залізний флот глибше в море, звідки не видно суходолу. Але і там траплялися інші судна.

— Не дайте втекти нікому, щоб не попередили ворога,— наказав залізний капітан. Ніхто й не втік.

На зеленому морі під сірим ранковим небом «Скорбота», «Войовнича відданиця» й Віктаріонова власна «Залізна перемога» захопили работоргову галеру з Юнкая у водах на північ від Жовтого

міста. У трюмах було двадцять напахчених хлопчиків і вісімдесят дівчат, які призначалися для будинків розпусти в Лісі. Команда й не думала, що небезпека може чигати так близько від дому, тож залізнородні легко заволоділи кораблем. Називалася галера «Охоча дівка».

Работоргівців Віктаріон узяв на мечі, а потім послав своїх людей униз, щоб розкувати гребців.

— Тепер попрацюєте на мене. Гребтимете старанно — і забагатієте.

Дівчат він розподілив між своїх капітанів.

— Лісянці хотіли зробити з вас повій,— сказав він їм,— але ми вас урятували. Тепер ви обслуговуватимете тільки одного чоловіка, а не багатьох. А якщо потішите свого капітана, може, вас візьмуть за соляних дружин, а це дуже почесно.

Напахчених хлопчиків він обв'язав ланцюгами й викинув у море. Вони-бо — протиприродні створіння, і щойно корабель від них звільнився, навіть повітря на ньому очистилося.

Собі Віктаріон забрав сімох найкращих дівчат. Одну — з волоссям червоного золота й ластовинням на цицьках. Одну — поголену з ніг до голови. Одну — карооку шатенку, скромну як мишка. Одну — з такими величезними грудьми, яких Віктаріон у житті не бачив. П'ята була дрібненька, з прямими чорними косами й золотавою шкірою. Очі в неї були бурштинові. Шоста була біла як молоко й мала золоті кільця в пипках і між ногами, а сьома була чорна, як чорнило в каракатиці. Юнкайські работоргівці навчили їх мистецтва сімох стогонів, але Віктаріон захотів їх зовсім не тому. Йому цілком вистачало смаглявки, а в Міріні він отримає королеву. Кому потрібні свічки, коли незабаром зійде сонце.

Галеру він перейменував на «Ридання работоргівців». Разом з нею Залізний флот тепер налічував шістдесят один корабель.

— З кожним захопленим кораблем нам додається сили,— сказав Віктаріон до своїх залізнородних,— але далі буде складніше. Завтра чи позавтра нам, швидше за все, вже зустрінуться бойові кораблі. Ми заходимо у води Міріна, де стоїть ворожий флот. Будуть кораблі з усіх міст Невільничої бухти, кораблі з Толоса, Елірії і Нового Гіса, навіть кораблі з Карта...— Віктаріон навмисно не згадав зелені галери зі Старого Волантиса, які просто зараз плывуть через затоку Зажури.—

Работоргівці — слабаки. Самі бачили, як вони кидаються тікати, чули, як вони верещать, коли береш їх на мечі. Кожен з вас вартий двадцятьох з них, бо ми залізні. Пам'ятайте про це, коли ми побачимо перші вітрила работоргівців. Не давайте нікому пощадку й самі його не очікуйте. Навіщо нам пощадок? Ми — залізнородні, нам допомагає двоє богів. Ми захопимо кораблі работоргівців, розіб'ємо їхні надії і затопимо кров'ю їхню бухту.

У відповідь на його слова зірвався гучний крик. Капітан похмуро кивнув, а тоді звелів привести на палубу сімох дівчат, яких він забрав собі: найвродливіших з усіх, що були на «Охочій дівці». Поцілувавши їх по черзі в щоку, він сказав, що їх очікує велика честь, хоча вони й не розуміли його слів. А тоді він наказав відвести їх на рибальський кеч, обрізати кінці й підпалити його.

— Цим дарунком невинності й краси ми пошануємо обох богів,— заявив він, коли Залізний флот пропливав повз охоплений полум'ям кеч.— Най ці дівчата відродяться у світлі, непоганені хіттю смертних, або ж опустяться в підводні палати затонулого бога, щоб там бенкетувати, танцювати й веселитися, поки не висохнуть моря.

Під кінець, перед тим як море проковтнуло димний кеч, зойки сімох красунь, здалося Віктаріону, перетворилися на радісний спів. І тоді налетів дужий вітер — вітер, який напнув вітрила й поніс флот на північ, тоді на схід, тоді знову на північ — до Міріна з його різнокольоровими пірамідами. «Лечу до тебе на пісенних крилах, Данерис»,— подумав залізний капітан.

Уночі він уперше дістав драконів ріг, який Вороняче Око знайшов на курних руїнах величної Валерії. Чорний, сяйливий і покручений, шість футів завдовжки, він був окутий стрічками червоного золота й темної валерійської криці. «Юронів пекельний ріжок». Віктаріон провів по ньому рукою. Ріг був теплий і гладенький, як стегна смаглявки, а блищав так, що в його глибинах можна було побачити власне віддзеркалення. На кільцях, якими він був окутий, виднілися чудернацькі чаклунські різьблені символи.

— Валерійські ієрогліфи,— пояснив Мокоро.

Віктаріон це й сам знав.

— А що там пишеться?

— Багато чого,— мовив чорний жрець і вказав на одне золоте кільце.— Ось тут написана його назва. «Я — Упокорювач Драконів».

Чув колись, як він сурмить?

— Одного разу.

Один з братових напівкровок засурмив у пекельний ріжок на царезборах на Старій Весі. Це був дужий здоровань з поголеною головою, на м'язистих руках якого поблискували браслети — золоті, гагатові й нефритові, а на грудях було татуювання стерв'ятника.— Його звук... він пропікав. Так наче в мене кості загорілися, зсередини пропалюючи тіло. Письмена, мов розжарені, світилися спершу червоним, а потім білим, аж боляче було дивитися. Здавалося, сурма ніколи не затихне. Нагадувало нескінченний зойк. Тисячу зойків, з'єднаних в один.

— А чоловік, який сурмив... що стало з ним?

— Помер. На губах у нього вискочили пухирі. А з його птаха скрапувала кров. Зі стерв'ятника,— капітан буцнув себе в груди,— отут. Кажали, той чоловік весь вигорів зсередини, хоча, можливо, це брехня.

— Ні, це правда,— Мокоро покрутив пекельний ріжок, роздивляючись химерні символи на другому золотому кільці.— Ось тут пишеться: «Смертний не виживе, якщо засурмить у мене».

Віктаріон з гіркотою подумав про братерську зрадливість. «Усі Юронові дари отруйні».

— Вороняче Око присягався, що цей ріжок підкорить драконів моїй волі. Та що мені від цього, якщо ціна такого упокорення — смерть?

— Твій брат не сурмив у ріжок сам. І ти не мусиш. Ось,— указав Мокоро на сталеве кільце. «Кров за вогонь, вогонь за кров». Не має значення, хто засурмить у ріжок. Дракони прилетять до господаря ріжка. Ти мусиш здобути над ним *владу*. Кров'ю.

Потворна дівчинка

Того вечора під храмом зібралося одинадцять слуг багатолокого бога — стільки водночас дівчинка ще не бачила. З центрального входу зайшли тільки лордйчук і товстун, решта з'явилися таємними ходами — тунелями і прихованими переходами. Вбрані вони були у чорно-білі мантиї, але, сідаючи, скидали каптури, показуючи обличчя, яке обрали собі сьогодні. Високі крісла були вирізьблені з чорного дерева й віродерева, як і двері в храмі нагорі. На спинках чорних крісел були віродеревні лики, а на спинках віродеревних крісел — чорні різьблені лики.

У протилежному кінці приміщення стояв ще один послушник з карафою темно-червоного вина. У дівчинки була вода. Коли хтось зі служителів хотів пити, він зводив очі або махав пальцем — і вони з послушником разом або по черзі підходили й наливали йому. Але здебільшого вони просто стояли, чекаючи на знак, якого так ніхто й не подавав. «Я вирізьблена з каменя,— нагадала собі дівчинка.— Я — статуя, як володарі моря уздовж Каналу героїв». Вода важила чимало, але руки в дівчинки дужі.

Жерці розмовляли мовою Браавоса, хоча одного разу троє з них декілька хвилин гаряче говорили валерійською. Переважно дівчинка розуміла всі слова, але перемовлялися присутні тихими голосами, тож вона не все чула.

— Я цього чоловіка знаю,— почула вона голос жерця з обличчям чумного.

— І я цього чоловіка знаю,— луною підхопив товстун, коли дівчинка наливала йому воду. Але красунчик сказав:

— А я його не знаю, тож дар йому піднесу я.

Пізніше зизий сказав те саме про когось іншого.

Зо три години вина й висловлювань жерці розійшлися... усі, крім доброго чоловіка, прибуду й чумного. Щоки в нього були вкриті мокрими виразками, а волосся все повипадало. З ніздрів крапала кров, засохла кров була і в кутиках очей.

— Наш брат хотів з тобою побалакати, дитино,— мовив до дівчинки добрий чоловік.— Сідай, якщо хочеш.

Вона присіла на віродеревне крісло з чорним ликом. Вона не боялася кривавих виразок. Занадто довго вже вона у Чорно-білому палаці, щоб лякатися облудного обличчя.

— Ти хто? — запитав чумний, коли вони залишилися самі.

— Ніхто.

— Неправда. Ти — Арія з дому Старків, яка закусує губу й не вміє брехати.

— Була колись. А більше ні.

— Навіщо ти тут, брехухо?

— Служити. Вчитися. Змінити обличчя.

— Спочатку зміни серце. Дар багатоликого бога — не дитячі іграшки. Ти хочеш убивати заради власних цілей, заради власного задоволення. Заперечуєш?

Вона закусила губу.

— Я...

Він її лягнув.

Від ляпасу щока аж задзвеніла, але дівчинка знала, що заслужила на це.

— Дякую,— сказала вона. Ще трохи ляпасів — і вона, можливо, навчиться не кусувати губу, Так-бо робить Арія, а не нічна вовчиця. — Я заперечую.

— Брешеш. Я бачу правду у твоїх очах. У тебе вовчі очі, в яких жадоба крові.

«Сер Грегор,— несамохіть подумала дівчинка.— Дансен, Раф Солоденький. Сер Ілін, сер Мірин, королева Серсі». Якщо вона заговорить, доведеться збрехати, а чумний одразу здогадається. Отож вона мовчала.

— Мені сказали, колись ти називалася Кет. Бігала провулками, що просмерділися рибою, й торгувала за гроші серцічками і мідіями. Дрібне життя, яке пасує такій дрібній істоті, як ти. Тільки попроси — і тобі його повернуть. Штовхатимеш візок, торгуватимеш серцічками у

своє задоволення. У тебе надто м'яке серце, щоб ти могла стати однією з нас.

«Хоче відіслати мене геть».

— Нема у мене серця. Там тільки дірка. Я вбила багато людей. Могла б і вас убити, якби схотіла.

— Отримала б задоволення?

Правильної відповіді вона не знала.

— Можливо.

— Тоді тобі тут не місце. У нашому палаці смерть не приносить задоволення. Ми не воїни, не солдати, не пихаті брави, що надимаються від гордощів. Ми вбиваємо не для того, щоб послужити якомусь панові, або набити гаманець, або потішити своє марнославство. Ми ніколи не підносимо дарунок для власного задоволення. Не обираємо, кого вбивати. Ми — прості слуги багатоликого бога.

— Валар догейрис.

«Усі люди послужать».

— Ти вивчила слова, але ти занадто горда, щоб служити. Слуга має бути скромний і слухняний.

— Я слухаюся. Я можу бути скромніша за кого завгодно.

Він, не стримавшись, хихикнув.

— Ще трошки — і станеш богинею приниження. Та чи готова ти сплатити ціну?

— Яку ціну?

— Ціна — це ти сама. Ціна — це все, що ти маєш, і все, що колись сподіваєшся надбати. Ми забрали в тебе очі й віддали назад. Далі ми заберемо в тебе вуха, і ти блукатимеш у тиші. Ти віддаси нам свої ноги й повзатимеш. Ти не будеш нікому ні донькою, ні дружиною, ні матір'ю. Ім'я в тебе буде облудне, а обличчя буде не твоїм.

Вона мало знову не закусила губу, але вчасно спохопилася. «Мое обличчя — темний ставок, який усе приховує й нічого не показує», їй пригадалися всі імена, які вона носила: Арі, Ласка, Жовторотик, Кет з каналів. Пригадалося дурне вічнозимське дівчисько на прізвисько Арія Кобила. Імена не мають значення.

— Я готова сплатити ціну. Дайте мені обличчя.

— Обличчя треба заслужити.

— Скажіть мені як.

— Треба піднести певній людині певний дар. Зможеш?

— Якій людині?

— Ти її не знаєш.

— Я багато кого не знаю.

— Ось цей чоловік якраз із них. Чужинець. Не з тих, кого ти любиш, чи ненавидиш, чи знаєш. Уб'єш його?

— Так.

— Тоді завтра ти знову станеш Кет з каналів. Вдягни це обличчя, спостерігай, слухайся. І тоді побачимо, чи справді ти гідна служити багатоликому.

Отож наступного дня вона повернулася до Браско і його доньок, у будинок на каналі. Браско вибалушив очі, побачивши її, а Брея тихо ахнула.

— Валар моргуліс,— привіталася Кет.

— Валар догейрис,— озвався Браско.

А далі все стало так, наче вона ніколи й не зникала.

Вперше вона побачила чоловіка, якого мала вбити, того-таки ранку, котячи свій візок брукованими вулицями біля Фіолетової гавані. Він був старий, добре за п'ятдесят. «Він уже довго пожив,— вмовляла себе Кет.— Навіщо йому стільки років, коли мій батько прожив їх так мало?» Однак у Кет з каналів немає батька, тож ці думки вона лишила при собі.

— Серцівки, мідії, молюски,— кричала Кет, коли він проминав її, — устриці, креветки, великі зелені мідії.

Вона до нього навіть усміхнулася. Іноді усмішки достатньо, щоб людина зупинилася і щось купила. Старий не усміхнувся у відповідь. Нахмурившись, він пройшов повз, човгаючи через калюжу. Забризкав ноги Кет.

«Який нечема,— подумала вона, проводжаючи його поглядом.— Обличчя в нього суворе і зле». Ніс у старого був тонкий і гострий, губи — тонкі, очі — маленькі та близько посажені. Чуприна посивіла, але маленька гостра борідка на кінчику підборіддя досі була чорна. Мабуть, фарбована, подумала Кет, не розуміючи, чому він не пофарбував і чуприну. Одне плече в чоловіка було вище за друге, тож він здавався перехнябленим.

— Він лихий,— заявила вона ввечері, повернувшись у Чорнобілий палац.— Рот у нього жорстокий, очі злі, а ще в нього борідка, як

у лиходія.

Добрий чоловік хихикнув.

— Він такий самий, як усі інші люди, у ньому є і світло, і темрява. Не тобі його судити.

Вона була приголомшена.

— А боги його судять?

— Деякі боги — може. Навіщо ще потрібні боги, як не судити людей? Однак багатоликий не зважає людські душі. Свій дар він дає і найкращим, і найгіршим. В іншому разі гарні люди жили б вічно.

Найгірші у старого були руки, вирішила Кет наступного дня, спостерігаючи за ним з-за свого візочка. Пальці в чоловіка були довгі й кістляві, вони повсякчас ворушилися: то чухали бороду, то смикали вухо, то тарабанили по столу — сіпалися, сіпалися, сіпалися. «У нього руки — як два білі павуки». Що більше вона на них дивилася, то більше вони її дратували.

— Він забагато смикає руками,— повідомила вона у храмі.— Мабуть, його мучить страх. Дар принесе йому заспокоєння.

— Дар усім людям приносить заспокоєння.

— Коли я його вбиватиму, він гляне мені в очі й подякує.

— Якщо так станеться, це означатиме, що ти провалила завдання. Найкраще буде, якщо він узагалі не зверне на тебе уваги.

Старий був якимсь купцем, вирішила Кет, поспостерігавши за ним декілька днів. Торгівля його була пов'язана з морем, хоча Кет жодного разу не бачила, щоб він заходив на який-небудь корабель, Усі дні він сидів у харчівні неподалік Фіолетової гавані: чашка цибулевої юшки охолоджувалася на столі, а чоловік перебирав папери, і ставив печатки на воску, і різко розмовляв з цілими чергами капітанів, судовласників та інших купців, нікому з яких він, здається, не подобався.

Але всі вони несли йому гроші: шкіряні гаманці, натоптані золотом, сріблом і квадратними залізними монетами Браавоса. Старий старанно їх перелічував, сортував, охайно складав стосиками в залежності від номіналу. Монети він не роздивлявся, а тільки кусав, причому завжди з лівого боку рота, де в нього ще лишилися зуби. Час до часу він розкручував якусь монетку на столі й дослухався до брязкоту, з яким вона падала, зупинившись.

А коли всі монети були полічені й покусані, старий щось шкрябав на пергаменті, ставив печатку й віддавав його капітанові. А бувало,

хитав головою і відсував монети від себе. Коли він так робив, той, хто сидів навпроти, червонів і сердився або бліднув і лякався.

Кет нічого не розуміла.

— Йому платять золотом і сріблом за якісь папірці. Ці люди що — дурні?

— Деякі з них — можливо. Але здебільшого просто обережні. Деякі намагаються його обдурити. Але його так легко не обдуриш.

— Але що він їм *продає*?

— Страховку. Якщо у когось корабель потрапить у шторм або в руки піратів, він обіцяє відшкодувати вартість корабля з усім крамом.

— Це як об заклад битися?

— Дуже схоже. Але в цьому закладі всі капітани сподіваюся на програш.

— Ясно, а у разі виграшу...

— ...вони втрачають кораблі, а дехто і життя. Море небезпечне, а особливо восени. Без сумніву, чимало капітанів, тонучи в шторм, втішало себе тим, що з цією страховкою у Браавосі їхні вдови й діти не голодуватимуть,— сумно всміхнувся добрий чоловік.— Але одна справа — виписати страховку, а зовсім інша — виплатити.

Тепер Кет зрозуміла. «Хтось його зненавидів. Хтось прийшов у Чорно-білий палац і помолився до бога, щоб той його забрав». Цікаво, хто це був, але ж добрий чоловік не розповість.

— Не тобі лізти в такі справи,— сказав він.— Ти хто?

— Ніхто.

— Ніхто не ставить запитань,— узяв він її за руки.— Якщо не можеш це зробити, просто скажи. У цьому нема ганьби. Хтось створений служити багатоликому богові, а хтось не створений. Скажи одне-єдине слово — і ми знімемо з тебе це завдання.

— Я все зроблю. Я ж сказала, що зроблю.

От тільки як? Оце вже складніше.

У чоловіка були охоронці. Двоє: один — високий і кощавий, а другий — низенький і дебелий. Вони повсюди з ним ходили з самого ранку, коли він виходив з хати, й аж до вечора, коли він повертався. Вони нікого не підпускали близько до старого без його дозволу. Одного разу якийсь п'яниця мало не налетів на старого, коли той виходив з харчівні, але високий охоронець, заступивши собою старого, різким ударом збив п'яницю на землю. У харчівні низенький

охоронець завжди першим куштував юшку. Старий чекав, поки вона трохи вихолоне, перш ніж почати пити,— чекав достатньо, щоб в охоронця виявилися ознаки отруєння.

— Він боїться,— збагнула Кет,— або знає, що хтось хоче його вбити.

— Не знає,— сказав добрий чоловік,— але підозрює.

— Охоронці ходять з ним, навіть коли він іде до вітру,— мовила вона,— але він не йде з ними, коли виходять вони. Високий з них найшвидший. Я дочекаюся, коли він вийде до вітру, зайду в харчівню та штрикну старого ножем в око.

— А другий охоронець?

— Він повільний і тупий. Його теж можу вбити.

— Ти що — різник на полі бою, щоб валити всіх, хто з'явиться перед тобою?

— Ні.

— Я дуже сподіваюся. Ти — слуга багатоликого бога, а ми, слуги багатоликого, підносимо його дар тільки визначеним і обраним.

Вона зрозуміла. «Убити слід його. Тільки його одного».

Довелося ще три дні спостерігати за ним, перш ніж вона знайшла спосіб, і ще цілий день тренуватися зі складаним ножиком. Користуватися ним її навчив Рудий Рого, але вона не зрізала жодного гаманця з того самого дня, коли в неї забрали зір. Хотілося пересвідчитися, що вона ще не втратила навичок. «Швидко і гладко — ось як треба, а не бабратися»,— казала вона собі, знову і знову витягуючи з рукава маленьке лезо. Коли ж нарешті вона впевнилася, що не забула, як це робиться, то довго гострила лезо точильним каменем, поки у світлі свічки край не заблищав сріблясто-синьо. Друга частина справи була трохи складніша, але тут їй мала допомогти приبلуда.

— Я піднесу старому дар завтра,— повідомила Кет за сніданком.

— Багатоликий буде задоволений,— сказав добрий чоловік, підводячись.— Кет з каналів багато хто знає. Якщо хтось побачить її за цією справою, це може накликати біду на Браско і його доньок. Час тобі отримати інше обличчя.

Дівчинка не усміхнулася, але всередині була задоволена. Колись вона вже втратила Кет і журилася за нею. Не хотілося втрачати її вдруге.

— І яка я буду?

— Потворна. Жінки, побачивши тебе, відвертатимуться. Діти витріщатимуться й тицятимуть пальцями. Дужі чоловіки тебе жалітимуть, а хтось, може, зронить за тобою і сльозинку. Одного разу тебе побачивши, люди нескоро тебе забудуть. Ходімо.

Добрий чоловік, знявши з гачка залізний ліхтар, повів її повз тихий чорний басейн і ряди темних мовчазних богів до сходів у глибині храму. Коли почали спускатися, ззаду прилаштувалася і приبلуда. Усі троє мовчали. Єдиним звуком був шурхіт капців. Вісімнадцять сходинок — і всі троє у підвальному приміщенні, з якого розбігаються п'ять склепінчастих коридорів, наче розчепірені пальці. Тут сходи стали вужчими і крутішими, але дівчинка бігала ними вгору-вниз тисячу разів, тож зовсім їх не боялася. Ще двадцять дві сходинки — і вони в підземеллі. Тут коридори були тісні й покручені — чорні хробачі ходи, які звивалися в самому серці великої скелі. Один з проходів перегороджували важкі залізні двері. Жрець повісив ліхтаря на гак, пірнув рукою під мантію і дістав різьблений ключ.

Руки дівчинки вкрилися сиротами. *Святилище*. Однак і тут добрий чоловік не зупинився, а спустився на третій рівень — у таємні приміщення, куди заходити дозволено тільки жерцям.

Ключ тричі тихо клацнув у замку, обертаючись у руці доброго чоловіка. Двері безшумно відчинилися на змащених оливою залізних завісах. За дверима знову виявилися сходи, витесані у камені. Жрець, узявши ліхтаря, перший пішов униз. Дівчинка рушила за світлом, рахуючи сходинки, «...чотири... п'ять... шість... сім...» Шкода, що вона не прихопила свою паличку, «...десять... одинадцять... дванадцять...» Вона добре знала, скільки сходинок з храму в підвал, потім скільки з підвалу в підземелля, навіть порахувала сходинки на тісних гвинтових сходах, які ведуть на горище, а також щаблі на крутій дерев'яній драбині, яка веде до ляди на дах — до відкритого всім вітрам карниза.

Але цих сходів вона не знає, й саме тому тут так небезпечно, «...двадцять один... двадцять два... двадцять три...» З кожною сходинкою повітря, здавалося, холоднішає. Дійшовши до тридцятьох, вона зрозуміла, що вже опинилася аж під каналами, «...тридцять три... тридцять чотири...» Скільки ще треба спускатися?

Вона долічила до п'ятдесяти чотирьох, коли сходи нарешті закінчилися ще перед одними залізними дверима. Ці двері виявилися

незамкненими. Штовхнувши їх, добрий чоловік зайшов усередину. Дівчинка рушила за ним; останньою зайшла приبلуда. У темряві відлунювали їхні кроки. Добрий чоловік високо підніс ліхтаря й відчинив його заслінки. Світло затопило навколишні стіни.

На дівчинку витріщалися тисячі облич.

Вони висіли на стінах попереду й позаду, вгорі й унизу — хай куди глянеш, хай куди обернешся. Вона побачила старі обличчя й молоді, білі й чорні, гладенькі й зморшкуваті, рябі й пошрамовані, вродливі й негарні, чоловічі й жіночі, хлопчачі й дівчачі, ба навіть немовлячі, усміхнені й нахмурені, з виразом жадоби, люті й хоті, безволосі й волохаті. «Машкари,— подумала дівчинка,— це просто машкари»,— але, навіть думаючи так, вона знала, що насправді ніякі це не машкари. Це людські обличчя.

— Вони тебе лякають, дитино? — запитав добрий чоловік.— Ще не пізно піти від нас. Чого ти насправді хочеш?

Арія закусила губу. Вона не знала, чого насправді хоче. «Якщо піду, то куди?» Вона обмила й роздягнула сотню трупів, мерці її не лякали. «Їх приносять сюди і зрізають з голови шкіру, ну то й що?» Вона ж нічна вовчиця, шкірою її не злякати. «Це просто шкіряні шапки, нічого мені від них не станеться».

— Хочу спробувати,— випалила дівчинка.

Добрий чоловік повів її через приміщення, проминаючи низку коридорів, які вели в бічні тунелі. Світло ліхтаря по черзі їх освітлювало. В одному тунелі замість стін були кості, а стелю підтримували колони з черепів. Ще один вів до гвинтових сходів, які спускалися ще нижче. «Скільки ж тут підвалів? — подумала дівчинка.— Спуск униз нескінченний?»

— Сядь,— нарешті наказав жрець. Вона сіла.— А тепер заплющ очі.

Вона заплющила.

— Буде боляче,— попередив він її,— але біль — ціна влади. Не ворущися.

«Непорушна як камінь»,— подумала вона. Сиділа нерухомо. Розріз був швидкий, лезо гостре. Метал мав би холодити шкіру, але чомусь видався теплим. Дівчинка відчувала, як по обличчю цебенить кров — хвилями заливає чоло, щоки, підборіддя, й вона збагнула, чому

жрець примусив її заплющити очі. Коли кров добігла до вуст, відчувся присмак солі й міді. Лизнувши, дівчинка затремтіла.

— Принеси обличчя,— сказав добрий чоловік. Приблуда нічого не відповіла, але дівчинка почула, як її капці зашурхотіли по кам'яній підлозі. До дівчинки добрий чоловік мовив: — Випий,— вручаючи їй кухлик. Вона одразу випила. Смак був кислий, наче вона лимон укусила. Тисячу років тому вона знала одну дівчинку, яка дуже любила лимонні тістечка. «Ні, то була не я, то була Арія».

— Лицедії змінюють обличчя гримом,— казав добрий чоловік,— а чаклуни — чарами, сплітаючи світло, тінь і бажання, щоб створити ілюзію, яка обдурить око. Цього мистецтва ти також навчишся, але те, що ми робимо тут, набагато складніше. Розумні люди бачать під гримом справжнє лице, а перед гострим оком розвіюються чари, однак обличчя, яке ти зараз одягнеш, буде таке саме справжнє і цілісне, як і те, з яким ти народилася. Не розплющуй очей.

Вона відчула, як його пальці відкидають назад її волосся.

— Не ворущися. Відчуття буде дивне. Може в голові запаморочитися, але тільки не ворущися.

Ривок — і тихе шелестіння нового обличчя, яке натягувалося на її старе. Шкіра, суха й жорстка, шкрябнула по чолу, але, просякаючи кров'ю, м'якшала й робилася піддатливою. Щоки потепліли, зарум'янилися. Дівчинка відчула, як у грудях тріпоче серце, й довгу мить не могла дихнути. Шию їй стиснули долоні, тверді як камінь, душачи. Її власні руки зметнулися вгору, хотіли вчепитися в долоні кривдника, але там нікого не було. Її переповнило жахливе відчуття переляку, а відтак почувся шум — застрашливий хрускіт, а за ним — сліпучий біль. Перед очима затанцювало обличчя — круглощоке, бородате, брутальне, з люто викривленими губами. Почувся голос жерця:

— Дихай, дитино. Видихни переляк. Віджени тіні. Він мертвий. Вона мертва. Її біль минув. *Дихай!*

Дівчинка глибоко уривчасто вдихнула — і збагнула, що так і є. Ніхто її не душив, ніхто її не бив. І все одно, коли вона підносила до обличчя руку, та тремтіла. Від дотику пальців обсипалися пластівці засохлої крові, чорні у світлі ліхтаря. Дівчинка помацала щоки, торкнула очей, провела пучками по щелепі.

— Моє обличчя не змінилося.

— Справді? Ти впевнена?

Та чи була вона впевнена? Вона не відчула переміни, але, мабуть, це їй неможливо відчувати. Вона провела рукою по обличчю, згори вниз, як колись у неї на очах провів Джакен Г'гар у Гаренхолі. Коли він так зробив, усе його лице замерехтіло і змінилося. Коли ж вона так зробила, нічого не відбулося.

— Відчуття, наче воно таке саме.

— Для тебе,— сказав жрець.— Але вигляд воно має зовсім інший.

— Для чужих очей у тебе зламані щелепа й ніс,— сказала приبلуда.— Один бік твого обличчя вчавлений, бо тріснула вилиця, а половини зубів бракує.

Дівчинка помацала в роті язиком, але не знайшла ані дірок, ані зламаних зубів. «Чари,— подумала вона.— У мене нове обличчя. Потворне розтрощене обличчя».

— Деякий час тобі, можливо, снитимуться погані сни,— попередив добрий чоловік.— Батько бив її так часто й так жорстоко, що вона, коли з'явилася у нас, так і не змогла до кінця позбутися страху і болю.

— Ви його вбили?

— Вона просила дар для себе, а не для батька.

«Треба було його вбити».

Добрий чоловік, певно, прочитав її думки.

— Зрештою і до нього прийшла смерть, як це трапляється з усіма людьми. Повинна вона завтра прийти і до одного чоловіка,— він підняв ліхтар.— Тут більше нема чого робити.

«На сьогодні». Коли дівчинка рушила назад до сходів, здавалося, її проводжають порожні очниці облич на стінах. Якоїсь миті їй здалося, що в них ворухаться вуста, нашіптуючи одне одному солодкі й темні таємниці такими тихими слова, що їх неможливо було розчути.

Уночі сон усе не йшов. Кутаючись у покривало, дівчинка крутилася й вертілася в холодній темній кімнаті, але хай куди вона оберталася, всюди бачила обличчя. «Вони не мають очей, але бачать мене». Вона угледіла на стіні лице власного батька. Поряд висіло обличчя її леді-матері, а під ними — рядком — усіх трьох братів. «Ні. То була зовсім інша дівчинка. А я — ніхто, єдині мої брати вбираються в чорно-білі мантиї». Але там був чомусь і співець у чорному, і малий конюший, якого вона заколола Голкою, і прищавий зброєносець із

заїзду на роздоріжжі, а отам — гвардієць, якому вона перерізала горлянку, щоб вирватися з Гаренхолу. Висів на стіні й Лоскотун, і в його порожніх чорних очницях плескалася злоба. Побачивши його, дівчинка відчула в руці кинджал, яким знову, знову і знову штрикала його у спину.

Коли ж нарешті у Браавос прийшов день, він був сірий, похмурий, хмарний. Дівчинка сподівалася на туман, але боги проігнорували її молитви, як це часто трапляється. Повітря було чисте й холодне, а вітер люто кусався. «Гарний день для смерті»,— подумала дівчинка. Несамохіть зринула звична молитва: «Сер Грегор, Дансен, Раф Солоденький. Сер Ілін, сер Мірін, королева Серсі». Вона вимовляла імена беззвучно. У Чорно-білому палаці ніколи не знаєш, хто тебе може підслухати.

У підвалах було повно старого одягу, який знімали з тих, хто прийшов у Чорно-білий палац напитися спокою з храмового басейну. Тут можна було знайти все — від жебрацького лахміття до шовків і оксамитів. «Потворна дівчинка має й одягнутися потворно»,— вирішила вона й обрала брудний коричневий плащ, обтріпаний на подолі, цвілу зелену сорочку, що смерділа рибою, і важкі чоботи. Останнім вона сховала свій складаний ніжик.

Квапитися не було куди, тож у Фіолетову бухту вона вирішила піти в обхід. Перейшла через міст на острів Богів. Тут, серед храмів, Кет з каналів торгувала серцічками й мідіями, коли Браскова донька Талея лежала в ліжку через місячне. Дівчинці подумалося, що вона може зустріти Талею, яка торгуватиме, скажімо, перед Мурашником, де повно маленьких сумних гробниць забутих божків, але ні, це безглуздо. Сьогодні надто холодно, та й Талея не любить прокидатися так рано. Статуя біля гробниці Плачущої Пані Ліса ронила срібні сльози. У Саду Геленейському стояло позолочене дерево сто футів заввишки, з кованим срібним листям. За вітражними шибками у дерев'яних палатах Царя злагоди поблискувало світло смолоскипів, осяюючи півсотні різних метеликів яскравих кольорів.

Одного разу, пригадалося дівчинці, з нею пішла Морячка й розповідала їй легенди про химерних богів цього міста. «Ось палац Великого Вівчара. Ота вежа з трьома башточками належить Триголовому Тріосу. Перша голова пожирає мертвого, а з третьою з'являється відроджений. Гадки не маю, чим займається середня

голова. Ось Каміння німого бога, а отам — вхід у Лабіринт творця візерунків. Лише той, хто зуміє знайти у ньому шлях, знайде і шлях до мудрості, кажуть жерці візерунку. Далі, на березі каналу, храм Аквана Червоного Бика. Що тринадцять днів його жерці перерізають горлянку біленькому теляті, а потім роздають жебракам миски крові».

Схоже, сьогодні був не тринадцятий день, бо на сходах храму Червоного Бика було порожньо. Брати-боги Семош і Селосо дрімали у двох храмах-близнюках обабіч Чорного каналу, з'єднані різьбленим кам'яним мостом. Перейшовши його, дівчинка спустилася в доки, перетнула Лахмітникову гавань і проминула напівзатоплені шпилі й бані Затонулого Міста.

Коли вона проходила повз «Веселий порт», звідти видибав гурт лісянських моряків, але повій дівчинка не побачила. «Корабель» стояв порожній і зачинений — лицедії, без сумніву, ще всі сплять. Але трохи далі, біля причалу, поряд з ібенським китобійним судном, вона помітила давнього друга Кет — Таганаро, який перекидав м'яча з Касо, царем тюленів, а його новачок-гаманник працював у натовпі глядачів. Коли дівчинка на мить зупинилася — подивитися й послухати, Таганаро її не впізнав, але Касо гавкнув і плеснув ластами. «Або він мене впізнав,— подумала вона,— або занюхав рибу». Вона поквапилася далі.

Заки вона дійшла до Фіолетової гавані, старий уже сидів у харчівні за своїм звичним столиком, перелічуючи монети в гаманці та сперечаючись із капітаном корабля. Над ним стояв високий худий охоронець. Низенький і товстий сидів біля дверей, де було добре видно всіх, хто заходить. Але це не мало значення. Дівчинка не збиралася заходити всередину. Натомість вона присіла на дерев'яні палі причалу за двадцять ярдів звідти; поривчастий вітер примарними пальцями шарпав на ній плащ.

Навіть такого холодного сірого дня у гавані завізно. Дівчинка побачила матросів, які блукали в пошуках повій, і повій, які блукали в пошуках матросів. Проминула пара бравів у своїй пошарпаній пишноті, тримаючись один за одного і п'яно шкутильгаючи, а при боці в них побрязкували клинки. Швидко пройшов червоний жрець у розмаяних вітром шарлатно-кармазинових шатах.

Був уже майже південь, коли вона врешті угледіла потрібну людину — заможного судовласника, якого вже тричі бачила зі старим.

Рослявий, голомозий, огрядний, він був у важкому брунатному плюшевому плащі, облямованому хутром і підперезаному шкіряним паском, прикрашеним срібними місяцями й зорями. Після якогось нещасного випадку в нього не згиналася нога. Ішов він повільно, спираючись на ковіньку.

Він підійде не гірше за інших і навіть краще за багатьох, вирішила потворна дівчинка. Зістрибнувши з паль, вона рушила за ним. Дюжина кроків — і вона його наздогнала, наготувавши ножика. Гаманець у нього був на правому боці, на поясі, але заважав плащ. Вискочило лезо, швидко й чітко, один глибокий розріз на тканині — й чоловік нічого й не відчув. Її вправність, безсумнівно, викликала б усмішку в Рудого Рого. Запхавши руку в проріз, дівчинка розрізала гаманець ножиком, набрала повний кулак монет...

Чоловік обернувся.

— Що...

Від цього руху її рука, яку вона не встигла відсмикнути, заплуталася у брижах його плаща. Під ноги їм обом посипалися монети.

— Злодійка!

Чоловік замахнувся на неї ковінькою. Дівчинка підбила його під хвору ногу, відскочила й, поки він падав, помчала геть, проминувши якусь мамусю з дитиною. З її жмені й далі сипалися монети й підстрибували на землі. «Злодійка, злодійка!» — летіли їй навздогін крики. Череватий шинкар, який проходив повз, незграбно потягнувся, щоб ухопити її за руку, але вона крутнулася, огинаючи його, промчала повз розсміяну повію і стрімголов кинулася до найближчого провулка.

Кет з каналів добре знала ці провулки, і дівчинка також їх не забула. Вона метнулася ліворуч, перестрибнула низьку стіну, перескочила через маленький канал, пірнула в незамкнені двері якогось заповненого складу. На той час переслідування стихло, але краще не поспішати. Зачаївшись за якимись клітками, вона довго сиділа, обхопивши руками коліна. Чекала вона майже годину, а відтак вирішила, що вже можна виходити, вилізла по стіні будівлі на дах і дійшла по дахах аж до Каналу героїв. На цей час судновласник уже, мабуть, зібрав усі монети, підняв свою ковіньку й докульгав до харчівні. Може, зараз він п'є гарячу юшку в товаристві старого й нарікає на потворну дівчинку, яка спробувала вкрати в нього гаманця.

Добрий чоловік чекав на неї в Чорно-білому палаці, сидячи на краю храмового басейну. Потворна дівчинка присіла поряд з ним і поклала на край басейну, рівно між ними, монетку. Була вона золота, з драконом з одного боку і королем з другого.

— Золотий дракон Вестеросу,— сказав добрий чоловік.— І як він у тебе опинився? Ми не злодії.

— Це була не крадіжка. Я взяла у нього одну з його монет, але залишила йому одну з наших.

Добрий чоловік усе зрозумів.

— А монетами в гаманці він розплатився з певним чоловіком. Незабаром у цього чоловіка зупинилося серце. Так було? Як сумно! — піднявши монетку, жрець укинув її у басейн.— Тобі ще вчитися і вчитися, але ти, можливо, не зовсім безнадійна.

Увечері він повернув їй обличчя Арії Старк.

Принесли їй і мантию — м'яку цупку мантию послушниць, чорну з одного боку й білу з другого.

— Одягатимеш її у храмі,— сказав жрець,— але ти маєш знати, що вона тобі поки що потрібна буде нечасто. Завтра підеш до Ізембаро й почнеш перше своє учнівство. Бери з підвалу одяг, який схочеш. Міська варта шукає одну потворну дівчинку, яка вчащає у Фіолетову гавань, тож тобі краще вдягнути інше обличчя,— він узяв її за підборіддя, повернув її голову в один бік, у другий, кивнув.— Цього разу, думаю, гарненьке. Таке саме гарненьке, як твоє справжнє. Хто ти, дитино?

— Ніхто,— відповіла вона.

Серсі

В останню ніч свого ув'язнення королева не могла заснути. Щоразу як вона заплющувала очі, то подумки поринала у завтрашній день. «У мене будуть охоронці,— казала вона собі.— Вони не підпустять до мене натовп. Нікому не дозволять мене торкнутися». Бодай це їй пообіцяв верховний горобець.

Але все одно їй було страшно. У день, коли Мірселла відпливла у Дорн, у день хлібних бунтів, золоті плащі стояли по всій дорозі, але люди прорвали їхні ряди, роздерли верховного септона на шмаття й півсотні разів згвалтували Лоліс Стоукворт. А якщо така бліда м'якотіла істота, повністю вдягнена, могла викликати збудження у цих тварюк, то яку хіть запалить королева?

Серсі міряла кроками камеру, невгамовна, як леви в клітках, які в її дитинстві жили під Кичерою Кастерлі — спадок з часів її дідуся. Вони з Джеймі підбурювали одне одного залізти в клітку, й одного разу Серсі набралася мужності та, пропхавши між штабами руку, торкнулася одного великого пісочного звіра. Вона завжди була сміливішою за брата. Лев, обернувшись, утупився в неї величезними золотими очима. А тоді лизнув їй пальці. Язик у нього був шорсткий, як тертушка, але вона не хотіла забирати руку, поки Джеймі не відтягнув її від клітки, схопивши за плечі. «Твоя черга,— сказала вона йому тоді.— Смикни його за гриву — чи злякався?»

«Він цього так і не зробив,— подумала вона.— Це мені мав дістатися меч, а не йому».

Босоніж, тремтячи, вона міряла кроками камеру, закутавши плечі в тоненьке покривало. Вона з тривогою чекала на прийдешній день. Увечері все вже буде позаду. «Коротка прогулянка — і я вдома, знову з Томеном, у своїх покоях у Мейгоровій тверджі». Дядько сказав, тільки

так можна врятуватися. Та чи справді? Серсі не довіряла дядькові, так само як і цьому верховному септонові. «Ще можу відмовитися. Наполягти на своїй невинуватості й ризикнути піти на суд».

Але вона не могла дозволити Вірі її судити, як та збирається судити Марджері Тайрел. У маленької ружі, може, все і вийде, але у Серсі небагато друзів серед септ і горобців у оточенні верховного септона. Єдина її надія — суд через двобій, але для цього їй потрібен заступник.

«Якби ж то Джеймі не втратив руку...»

Але цей шлях веде в нікуди. У Джеймі більше немає робочої руки, і його самого немає — він зник десь у приріччі з жінкою на ім'я Брієнна. Королеві треба або шукати іншого заступника, або перетерпіти сьогодні й покласти край своїм мукам. Вороги звинувачують її у державній зраді. А їй, хай чого це їй коштуватиме, потрібно повернутися до Томена. «Він мене любить. Він не відштовхне рідну матір. Джоф був упертий і непередбачуваний, але Томен — добрий хлопчик, добрий король. Він робитиме все, що йому скажуть». Якщо вона залишиться тут, вона приречена, а єдина можливість повернутися в Червону фортецю — пройти по вулицях. Верховний горобець був невмолимий, а сер Кеван відмовився і пальцем кивнути проти нього.

— Нічого зі мною не станеться,— сказала собі Серсі, коли у вікно зазирнуло перше світло.— Постраждає тільки моя гордість.

Слова аж задзвеніли у вухах. «Може, Джеймі ще приїде». Вона уявила, як він скаче у ранковому тумані, і його золоті обладунки сяють у світлі ранішнього сонця. «Джеймі, якщо ти бодай колись мене кохав...»

Коли по неї прийшли тюремниці, їх очолювали септа Юнелла, септа Моель і септа Сколера. З ними було чотири послушниці та дві німотні сестри. Побачивши німотних сестер у їхніх сірих мантиях, королева раптом перелякалася. «Чого вони прийшли? Я помру?» Німотні сестри дбають про мерців.

— Верховний септон пообіцяв, що зі мною нічого не станеться.

— І не станеться,— сказала септа Юнелла й жестом покликкала послушниць. Вони принесли лужне мило, миску теплої води, ножиці й довге лезо до гоління. Від одного погляду на крицю королева здригнулася. «Вони збираються мене поголити. Ще трішки

приниження, ще одна родзинка в мою кашу». Вона не проситиметься — не подарує їм такого задоволення. «Я — Серсі з дому Ланістерів, левиця з Кичери, законна королева Сімох Королівств, донька Тайвіна Ланістера. А волосся відросте назад».

— Починайте,— сказала вона.

Старша з німотних сестер узяла ножиці. Стриже вона, без сумніву, вправно: її орден обмиває тіла загиблої шляхти, перш ніж повернути їх родичам, а сюди входить і підрізання бороди й волосся. Спочатку жінка обскубала Серсі голову. Королева сиділа непорушно, мов кам'яна статуя, а ножиці тільки й цокали. На підлогу впали пасма золотого волосся. Тут, у камері, вона не могла добре про нього дбати, але навіть заплутані й немиті, коси блищали, коли на них падало сонце. «Моя корона,— подумала королева.— У мене забрали одну мою корону, а тепер забирають і другу». Коли локони й кучері всі вже валялися під ногами, одна з послушниць намилила їй голову, і німотна сестра поголила її начисто.

Серсі сподівалася, що це вже все, але ж ні.

— Зніміть сукню, ваша світлосте,— наказала септа Юнелла.

— Тут? — не зрозуміла королева.— Навіщо?

— Волосся треба обстригти всюди.

«Обстрижуть, як вівцю»,— подумала вона. Стягнувши сукню через голову, вона кинула її на підлогу.

— Робіть що хочете.

Знову мило, знову тепла вода, знову лезо. Спочатку зняли волосся в неї попід пахвами, потім на ногах, а наостанок — м'який золотий пушок між ногами. Коли німотна сестра залізла їй між ноги з лезом, Серсі пригадала всі ті рази, коли отак перед нею навколішках стояв Джеймі, цілуючи її між стегнами, змушуючи спливати соком. Його цілунки завжди були теплі. Лезо виявилось крижаним.

Коли справа була зроблена, королева лишилася голою й беззахисною, якою тільки може бути жінка. «Ані волосини, щоб за нею заховатися». З вуст її зірвався короткий смішок, похмурий і гіркий.

— Вашій світлості весело? — поцікавилася септа Сколера.

— Ні, септо,— відповіла Серсі. «Але одного дня я накажу вирвати тобі язика розжареними кліщами, й оце точно буде весело».

Одна з послушниць принесла їй рясу — м'яку білу септину рясу, щоб поки вона спускатиметься сходами й перетинатиме септ, ніхто з вірян не мусив споглядати її наготу. «Семеро спасіть, які лицеміри!»

— Мені дозволять одягнути сандалії? — запитала Серсі.— Булиці брудні.

— Не такі брудні, як ваші гріхи,— мовила септа Моель.— Його святість наказав вести вас такою, якою вас створили боги. Були у вас на ногах сандалії, коли ви з'явилися з матириного лона?

— Ні, септо,— змушена була сказати королева.

— Тоді ви самі знаєте відповідь.

Закалатав дзвін. Довге ув'язнення королеви добігало кінця. Серсі щільніше загорнулася в рясу, радіючи її теплу, й мовила:

— Ходімо.

На іншому кінці міста на неї чекав син. Що раніше вона вийде звідси, то раніше побачить його.

Серсі Ланістер почала спуск, і шорстке каміння сходів шкрябало їй підшви. У Великий септ Бейлора вона приїхала у паланкіні, як справжня королева. Залишала його вона лиса й боса. «Зате я його нарешті залишаю. Це єдине важить».

Дзвони на вежі співали, скликаючи городян стати свідками її ганьби. Великий септ Бейлора був повен вірян, які прийшли на ранішню службу, і їхні молитви відлунювали від склепіння, та коли з'явилася процесія, запала нагла тиша й усі очі втупилися в королеву, яка прямувала проходом, проминаючи те місце, де після вбивства поклали її лорда-батька в усій пишноті. Серсі проминала людей, не дивлячись ні праворуч, ні ліворуч. Босі підшви ляскали по холодній мармуровій підлозі. Вона відчувала на собі очі. І Семеро за олтарями, здавалося, теж проводжають її поглядом.

У залі світильників на прихід королеви очікувала дюжина Воїнових синів. За плечима у них звисали веселкові плащі, а на гребенях великих шоломів поблискували у сяйві світильників кристали. Кіраси в них були срібні, відполіровані до дзеркального блиску, але під ними, знала Серсі, всі вони були у волосяницях. Мигдалеподібні щити всі мали однаковий герб: кришталевий меч, який сяє в темряві,— давній символ ордену, прозваного простолюдом Мечами.

Капітан опустився перед королевою навколішки.

— Можливо, ваша світлість пригадає мене. Я — сер Теодан Твердий, і його світлість доручив мені командувати вашим почтом. Ми з братами безпечно проведемо вас через місто.

Серсі перевела очі на чоловіків позаду нього. А ось і він — Лансель, її двоюрідний брат, син сера Кевана, який колись клявся її любити, поки не вирішив, що богів він любить більше. «Мій рідний зрадник». Вона його не забуде.

— Підведіться, пане Теодане. Я готова.

Лицар підвівся, обернувся, підніс руку. Двоє з його вояків підійшли до високих дверей і штовхнули ступки, й Серсі випірнула на свіже повітря, кліпаючи від сонця, наче кріт, який виповз із нори.

Віяв поривчастий вітер, і поділ рясин почав літати й ляскати її по ногах. У ранковому повітрі відчувалися знайомі запахи Королівського Причалу. Серсі вдихнула дух кислого вина, свіжого хліба, тухлої риби й нічних горщиків, а ще диму, і поту, і кінської сечі. Жодні квіти ніколи не пахнули так солодко. Горнучись у рясин, Серсі зупинилася нагорі мармурових сходів, і навколо неї вишикувалися Воїнові синове.

Зненацька їй пригадалося, що вона вже колись стояла на цьому місці — того дня, коли лорд Едгард Старк позбувся голови. «Цього не мало статися. Джоф повинен був дарувати йому життя й відіслати його на Стіну». Опісля лордом Вічнозимом мав стати його старший син, а Санса залишилася б на Королівському Причалі як заручниця. Вейрис і Мізинчик погодили умови, і Нед Старк проковтнув свою дорогоцінну гордість і зізнався в державній зраді, щоб урятувати свою пустоголову донечку. «Я влаштувала б Сансі гарний шлюб. З кимсь із Ланістерів. Не з Джофом, звісно, але підійшов би Лансель або один з його молодших братів». Пітир Бейліш хотів сам одружитися з дівчиною, але ж це, звісно, неможливо: надто низького він походження. «Якби тільки Джоф зробив так, як йому казали, Вічнозим не пішов би війною, а з Робертівими братами батько розібрався б».

Натомість Джоф наказав відрубати Старкові голову, а лорд Слінт і сер Ілін Пейн поквапилися виконати наказ. «Це було просто тут», — подумала королева, роздивляючись це місце. Джанос Слінт підняв голову Неда Старка за чуприну, кров ринула на сходи, і все — вороття немає.

Ці спогади здавалися дуже далекими. Джофрі мертвий, і всі Старкові сини також. Навіть батька вже немає. А вона знову стоїть на

сходах Великого септу Бейлора, та тільки цього разу це на неї витріщається натовп, а не на Едарда Старка.

Велика мармурова площа була така сама переповнена, як і в день смерті Старка. Куди не глянь, королева всюди бачила очі. У натовпі, здається, була однакова кількість чоловіків і жінок. Дехто тримав на плечах дітлахів. Жебраки і злодії, шинкарі і крамарі, дубильники і конюші, лицедії і дешеві повії — усі покидьки прийшли повитріщатися на приниження королеви. З натовпом змішалися бідарі — брудні й неголені, озброєні списами й топорами і вдягнені в розрізнені пощерблені лати, іржаві кольчуги, потріскану дублену шкіру й домоткані сюрко, вибілені та прикрашені семикутною зіркою Віри. Обшарпана армія верховного горобця.

Якась часточка Серсі й досі мріяла, щоб з'явився Джеймі й урятував її від цієї ганьби, але її близнюка ніде не було. Не було і дядька. Це її не здивувало. Під час останнього візиту сер Кеван висловився ясно: її ганьба не повинна заплямувати Кичеру Кастерлі. Леви з нею сьогодні не підуть. Це випробування її і тільки її.

Праворуч від Серсі стояла септа Юнелла, ліворуч — септа Моель, а позаду — септа Сколера. Якщо королева почне втікати чи впіратися, три гаргари знову затягнуть її в септ, і цього разу вона вже точно ніколи не вийде з камери.

Серсі підвела голову. Ген за площею, за морем жадібних очей, роззявлених ротів і брудних облич, на тому боці міста височів удалині Ейгонів пагорб, і в світлі ранкового сонця зарум'янилися вежі й зубчасті стіни Червоної фортеці. «Не так уже й далеко». Щойно Серсі досягне брами, найгірше вже буде позаду. Їй знову повернуть сина. Повернуть її заступника. Дядько пообіцяв. «Томен чекає на мене. Мій маленький король. Я зможу. Я мушу».

Септа Юнелла ступила наперед.

— Ось перед вами грішниця,— оголосила вона.— Це Серсі з дому Ланістерів, королева-вдовиця, мати його світлості короля Томена, вдова його світлості короля Роберта, яка вчинила страшний гріх підману і перелюбу.

Праворуч від королеви ворухнулася септа Моель.

— Ця грішниця сповідалася у своїх гріхах і молить прощення й відпущення. Його святість наказав їй довести своє каяття, відкинувши

гордість і явившись перед добрими містянами в такому вигляді, в якому її створили боги.

Закінчила промову септа Сколера.

— І тому ця грішниця виходить до вас зі смиреним серцем, вільна від секретів і таємниць, гола перед очима богів і людей, щоб почати ходу спокути.

Серсі був рік, коли помер її дідусь. І першим ділом батько, ввійшовши у права, викинув з Кичери Кастерлі дідусеву захланну низькородну коханку. З неї зірвали шовки й оксамити, якими обдаровував її лорд Тайтос, і всі коштовності, які вона брала сама, й відіслали на вулиці Ланіспорту голяка, щоб увесь Захід бачив, хто вона така насправді.

Хоча Серсі на той час була занадто маленька, щоб бачити це все на власні очі, зростаючи, вона чула перекази про це з вуст праль і гвардійців, які були при цьому. Вони розповідали, як та жінка плакала й просилася, як вона чіплялася за одяг, коли їй звеліли роздягнутися, як марно намагалася затуляти перса й міжніжжя, дибачучи босоніж і голісінька вулицями міста у вигнання. «Доти вона була марнославна й гонорова,— пригадалося, розповідав тоді один гвардієць,— так запишалася, наче й забула, що з'явилася з вулиці. Та коли з неї зірвали одяг, вона знову стала простою повією».

Якщо сер Кеван і верховний горобець гадають, що так буде і з Серсі, то вони дуже помиляються. У ній тече кров лорда Тайвіна. «Я — левиця. Я не кулитимуся перед ними».

Королева скинула рясу.

Вона оголилася одним неспішним вправним рухом, так наче у власних покоях роздягалася перед купіллю, коли її ніхто не бачить, окрім покоївок. Щойно холодний вітер діткнувся шкіри, вона затремтіла. Довелося зібрати всю волю в кулак, щоб не затулитися руками, як це робила дідусева повія. Руки стиснулися в кулаки, нігті глибоко уп'ялися в долоні. На неї витріщалися жадібні очі. Але що вони бачать? «Я прегарна»,— нагадала вона собі. Скільки разів їй це казав Джеймі? Навіть Роберт їй у цьому зізнавався, коли напідпитку приходив до неї в ліжку, щоб висловити їй п'яну пошану своїм прутнем.

«Але так само вони витріщалися і на Неда Старка».

Треба рухатися. Гола, безволоса, босонога, Серсі повільно почала спускатися широкими мармуровими сходами. Руки й ноги вкрилися сиротами. Вона тримала підборіддя високо, як і належить королеві, а почет, розійшовшись віялом, прокладав їй дорогу. Бідарі розштовхували людей, щоб у юрмі з'явився прохід, а Мечі рушили обабіч королеви. Позаду йшли септа Юнелла, септа Сколера і септа Моель. Останніми — послушниці в білому.

— Шльондра! — крикнув хтось. То був жіночий голос. Жінки завжди жорстокіші до інших жінок.

Серсі не зважала. «Далі буде більше й гірше, У цих створінь нема іншої радості в житті, як тільки глузувати з тих, хто вище». Вона не може змусити їх замовкнути, тому треба вдати, що вона нічого не чує. І не бачить. Вона не спустатиме очей з Ейгонового пагорба на тому боці міста, з веж Червоної фортеці, які поблискують на сонці. Саме там вона знайде спасіння, якщо дядько виконає свою частину угоди.

«Він цього хотів. Він і верховний горобець. І маленька ружа також, понад усякий сумнів. Я згрішила і маю спокутувати свій гріх, маю виставити свою ганьбу на огляд усіх старців у місті. Вони гадають, що це зломить мою гордість, що це знищить мене, але вони помиляються».

Септа Юнелла і септа Моель ішли з нею в ногу, а септа Сколера квапливо дріботіла позаду, калатаючи у дзвоник.

— Ганьба,— кричала стара гаргара,— ганьба на грішницю, ганьба, ганьба.

Десь праворуч одночасно з нею на свій лад співав інший голос — якийсь пекарчук викрикував: «М'ясні пиріжки, три пенси, гарячі м'ясні пиріжки». Мармур під ногами був холодний і слизький, і Серсі, щоб не посковзнутися, ступала обережно. Дорога пролягала повз статую Бейлора Благословенного, високого і спокійного на своєму постаменті, з обличчям, яке було взірцем добродійності. Отак подивишся на нього — і в житті не здогадаєшся, який це був бовдур. У династії Таргарієнів були королі добрі й лихі, але нікого не любили так, як Бейлора, благочестивого і лагідного короля-септона, який однаково любив простолюд і богів, зате ув'язнив власних сестер. Дивина, що його статуя не почала розкришуватися, побачивши голі груди Серсі. Тиріон любив повторювати, що король Бейлор жахався власного прутня. Одного разу, пригадалося їй, Бейлор виставив з

Королівського Причалу всіх повій. Поки їх виганяли за браму, Бейлор за них молився, пишеться в історичних трактатах, але не підводив на них очей.

— Хвойда! — крикнув інший голос. Ще одна жінка. Щось полетіло з юрби. Якийсь гнилий овоч. Коричневий і вологий, він пролетів у королеви над головою і ляпнувся під ноги одному з бідарів. «Я не боюся. Я — левиця». Вона йшла далі.

— Гарячі пиріжки,— кричав пекарчук.— Купуйте гарячі пиріжки.

Септа Сколера, калатаючи у дзвіночок, виспівувала:

— Ганьба, ганьба, ганьба на грішницю, ганьба, ганьба.

Бідарі йшли попереду, щитами розштовхуючи людей, відгороджуючи вузький прохід. Серсі йшла, куди її вели, непорушно тримаючи голову, задивившись удалину. Кожен крок наближав її до Червоної фортеці. Кожен крок наближав її до сина й до порятунку.

Здавалося, сто років вона перетинала площу, але нарешті мармур під ногами змінився на бруківку, а навколо вишикувалися крамнички, стайні, хати, й почався спуск з Вісенііного пагорба.

Тут хода сповільнилася. Узвіз був крутий і вузький, а юрма щільна. Бідарі штовхали людей, які перегороджували дорогу, але тим не було куди відступати, бо інші штовхали їх у спину. Серсі силкувалася тримати голову високо, але вступила у щось мокре і слизьке й посковзнулася. Вона б і впала, якби септа Юнелла, ухопивши її за руку, не допомогла їй утриматися на ногах.

— Вашій світлості краще дивитися під ноги.

Серсі вивільнила руку.

— Так, септо,— сказала вона покірним тоном, хоча від злості їй хотілося плюнути. Королева йшла далі, вдягнена лише в сироти й гордість. Вона шукала очима Червону фортецю, але звідси її не було видно — її загороджували високі дерев'яні будівлі обабіч.

— Ганьба, ганьба,— виспівувала септа Сколера, калатаючи у дзвіночок. Серсі спробувала пришвидшити крок, але незабаром уперлася у спину Зорям, які йшли перед нею, тож змушена була пригальмувати. Якийсь чоловік попереду продавав з воза смаженину на рожнах, і процесія затрималася, поки бідарі відсували воза. На погляд Серсі, м'ясо підозріло нагадувало щуряче, але запах його наповнив повітря, й заки вулиця достатньо розчистилася, щоб можна було продовжити ходу, половина людей навколо вже кусала з рожнів.

— Не хочете, ваша світлосте? — гукнув якийсь хлоп. Дебелий і брутальний, з поросячими очицями, він мав величезне черево, а його нечесана чорна борода нагадала їй Роберта. Коли вона з огидою відвернулася, він кинув у неї рожен. Вдарившись об її ногу, він покотився по вулиці, а непросмажене м'ясо лишило в неї на стегні масну пляму.

Тут порівняно з площею крики немов погучнішали — мабуть, тому, що юрма обступала процесію дедалі тісніше. Найчастіше чулося «хвойда» і «грішниця», але в бік королеви летіли і «братова підстилка», і «піхва», і «зрадниця», а час до часу викрикували імена Станіса й Марджері. Бруківка під ногами була вся в болоті, а що було так тісно, то королева не мала змоги обминати калюжі. «Ніхто ще не помер, замочивши ноги»,— казала вона собі. Хотілося вірити, що в цих калюжах просто дощівка, але цілком можливо, що це кінська сеча.

З вікон і балконів полетіло сміття: гnilі фрукти, пиво з відер, яйця, які, падаючи на землю, вибухали сірчаним смородом. Далі хтось кинув дохлу кицьку, яка перелетіла і над бідарями, і над Воїновими синами. Вдарившись об землю, труп розлетівся, й на ноги Серсі бризнули кишки й личинки.

А Серсі не спинялася. «Я сліпа і глуха, а це хробаки»,— казала вона собі.

— Ганьба, ганьба,— виспівували септи.

— Каштани, гарячі смажені каштани,— кричав вуличний торгівець.

— Королева Піхва,— урочисто промовив якийсь п'яниця з балкона, піднімаючи за неї кубок у глузливому тості.— За королівські цицьки!

«Словеса — це суховій,— думала Серсі.— Слова мені не зашкодять».

На півдорозі з Вісеніного пагорба королева вперше впала, послизнувшись на чомусь, що дуже нагадувало лайно. Коли септа Юнелла підняла її, коліно в Серсі було обдерте до крові. У юрмі прокотився нестройний смішок, а якийсь чоловік запропонував поцілувати подряпину, щоб швидше загоїлася. Серсі озирнулася. Їй досі було видно велику баню й сім кришталевих веж Великого септу Бейлора на верхівці пагорба. «Невже я пройшла так мало?» Що було гірше, у сто разів гірше, це що з очей зникла Червона фортеця.

— Де... Де...

— Ваша світлосте,— підійшов до неї капітан почту. Серсі забула, як його звати.— Не зупиняйтеся. Юрма стає некерованою.

«Так,— подумала вона,— некерованою».

— Я не боюся...

— А треба,— і він, схопивши її за руку, потягнув за собою. Вона пошкандибала з пагорба вниз і вниз, кривлячись від кожного кроку, дозволяючи капітану підтримувати її. «Поряд зі мною мав би бути Джеймі». Він би зараз вихопив свого золотого меча й прорубав дорогу просто в натовпі, вирізаючи очі всім чоловікам, які мали нахабство дивитися на неї.

Бруківка була потріскана й нерівна, слизька й шорстка під її ніжними ніжками. П'ята наступила на щось гостре — на камінчик або черепок. Серсі скрикнула від болю.

— Я просила сандалії,— виплюнула вона в обличчя септи Юнелли.— Могли б дати мені бодай сандалії.

Лицар знову потягнув її за руку, наче якусь служницю. «Він що — забув, хто я така?» Вона — королева Вестеросу, він не має права торкатися її своїми грубими руками.

Ближче до підніжжя пагорба спуск став не такий крутий, а вулиця розширилася. Серсі знову бачила Червону фортецю, яка сяяла кармазином на верхівці Ейгонового пагорба. «Мушу продовжувати йти». Вона вирвала в сера Теодана руку.

— Необов'язково волочити мене, сер.

І покульгала далі, лишаючи на бруківці криваві сліди.

Вона брела через багно й лайно — спливаючи кров'ю, вкрившись сиротами, кульгаючи. Навколо вирували звуки.

— У моєї жінки цицьки кращі,— гаркнув якийсь чоловік. Вилаявся візник, коли бідарі звеліли йому прибрати з дороги фургон.

— Ганьба, ганьба, ганьба на грішницю,— виспівували септи.

— Погляньте на оце,— крикнула повія з вікна борделю, задерши спідницю до чоловіків унизу,— навіть тут не побувало стільки прутнів, як у неї.

Дзвоники калатали, калатали, калатали.

— Не може бути, що це королева,— сказав якийсь хлопчик,— вона обвисла, як моя мамця.

«Це моя покара,— казала собі Серсі.— Я дуже нагрішила, і це моя спокута. Скоро все закінчиться, все буде позаду, і я зможу все забути».

Серсі почали ввижатися знайомі обличчя. Лисань з пишними бакенбардами нахмурився з вікна точно як батько, і якусь мить його схожість із лордом Тайвіном була така разюча, що королева спіткнулася. Під фонтаном сиділа дівчина, вся облита бризками, й витріщалася на неї очима Мелари Гезерспун, у яких читалося звинувачення. Серсі побачила Неда Старка, а поряд з ним — маленьку Сансу з золотисто-каштановим волоссям і кудлатим сірим псом, подібним до вовка. Кожен малюк, який протискувався в натовпі, нагадував брата Тиріона, що глузував з королеви, як Тиріон глузував по смерті Джофрі. А ось і Джоф, її синочок, її первісток, її ясний красунчик із золотими кучерями й милою усмішкою; у нього були такі гарні вуста, у нього...

І тут вона впала вдруге.

Коли її поставили на ноги, вона тремтіла, як листок.

— Будь ласка,— промовила вона.— Мати, змилуйся! Я ж покаялася.

— Покаялися,— сказала септа Моель.— І це — ваша спокута.

— Вже недалеко,— мовила септа Юнелла.— Бачите? — вказала вона.— Нагору — і все.

«Нагору. І все». Щира правда. Вони вже підійшли до підніжжя Ейгонового пагорба, й над ними виднівся замок.

— Повія! — крикнув хтось.

— Братова підстилка! — докинув інший голос.

— Потвора.

— Не хочете відсмоктати, ваша світлосте? — чоловік у фартусі різника, вишкірившись, витягнув зі штанів прутня. Але то було байдуже. Вона майже вдома.

Серсі почала підйом.

Тут кпини і крики були ще грубіші. Хода рушила не через Блошине Дно, тож його мешканці з'юрмилися біля підніжжя Ейгонового пагорба, щоб подивитися виставу. Обличчя, які визирали з-за щитів і списів бідарів, здавалися перекривленими, химерними, жахливими. Під ногами бігали свині й голі діти, в натовпі шастали, як таргани, каліки-жебраки й гаманники. Королева побачила чоловіків із загостреними зубами; старих гаргар із зобами завбільшки з голову;

повію з велетенською смугастою змією, яка обкрутилася їй навколо грудей і плечей; чоловіка з відкритими виразками на щоках і чолі, з яких сочився сірий гній. Вони щирили зуби, облизували губи й улюлюкали, коли вона проходила повз, засапавшись на підйомі. Хтось викрикував непристойні пропозиції, а хтось — образи. «Словеса — це суховій, — подумала вона, — слова мені не зашкодять. Я прегарна, я — найвродливіша жінка в цілому Вестеросі, так каже Джеймі, а Джеймі не бреше. Навіть Роберт — Роберт, який ніколи мене не кохав, бачив, що я вродлива, й жадав мене».

Але вона не почувалася вродливою. Вона почувалася старою, використаною, брудною, потворною. На животі після дітей лишилися розтяжки, а груди були вже не такі пружкі, як замолоду. Коли їх не підтримувала сукня, вони обвисли. «Не слід було мені на це погоджуватися. Я ж була їхньою королевою, а тепер вони все бачили, все бачили, все бачили. Не можна було дозволяти їм це бачити». У шатах і короні вона була королевою. Гола, закривавлена, кульгава, вона стала просто жінкою, яка не відрізняється від їхніх жінок: більше нагадує їхніх матусь, ніж юних доньок. «Що я накоїла?»

В очах пекло, затуманюючи зір. Але вона не може плакати, не буде плакати — хробаки не побачать, як вона ридає. Серсі потерла очі долонями. Від пориву холодного вітру вона жахливо затремтіла.

І раптом перед нею з'явилася стара гаргара з обвислими цицьками й бородавчастою зеленкуватою шкірою — стояла в натовпі, шкірячись разом з усіма, а в її каправих жовтих очах світилася злість. «Королевою ти будеш, — просичала вона, — поки не з'явиться інша, молодша і вродливіша, яка скине тебе й відбере в тебе все найдорожче».

І тоді сліз було вже не спинити. Вони обпалювали щоки, як кислота. Серсі пронизливо зойкнула, однією рукою затулила груди, другу поклала на міжніжжя, й побігла, розштовхуючи бідарів, а потім неслухняними ногами подерлася на пагорб. На півдорозі вона спіткнулася й упала, підвелася, за десять ярдів упала знову. Коли спам'яталася, то лізла навкарачки, як собака, а добрі люди Королівського Причалу реготали, улюлюкали і плескали в долоні.

Аж раптом юрма розступилася й наче розчинилася, і перед Серсі постала замкова брама й шерега списників у золочених напівшоломах і малинових плащах. Серсі почула знайомий непривітний голос дядька, який роздавав накази, й побачила обабіч нього білі постаті: до неї

йшли сер Борос Блаунт і сер Мірин Трант у білих кірасах і сніжних плащах.

— Мій син,— скрикнула Серсі.— Де мій син? Де Томен?

— Не тут. Син не повинен бачити материної ганьби,— різко промовив сер Кеван.— Накиньте щось на неї.

І ось уже над нею зігнулася Джоселін, закутуючи її в м'яке і чисте зелене вовняне покривало, щоб прикрити наготу. Над ними нависла тінь, затуляючи сонце. Королева відчула, як під її тіло ковзнула холодна криця — дві велетенські латні рукавиці підняли її з землі в повітря з такою легкістю, з якою вона сама піднімала Джофрі, коли він був ще немовлям. «Велет,— подумала Серсі, відчуваючи запаморочення, поки той, ступаючи широким кроком, ніс її до прибрамної. Вона чула, що на безбожних диких просторах за Стіною ще трапляються велети.— Це ж просто казки. Я сплю і мені це сниться?»

Ні. Її рятівник був реальний. Вісім футів на зріст, а може, й вищий, з ногами дебелими, як два дерева, він був широкий у грудях, як кінь-тягловик, а плечі дали б фору і волу. Лати на ньому були сталеві, вкриті білою емаллю — ясною, як дівочі сподівання, а під ними виднілася позолочена кольчуга. Обличчя ховалося під великим шоломом. З гребеня звисало сім шовкових стрічок у веселкових кольорах Віри. На плечах розмаяний плащ був пристебнутий парою золотих семикутних зірок.

Білий плащ.

Сер Кеван виконав свою частину угоди. Томен, її дорогоцінний хлопчик, призначив її заступника у королівську варту.

Серсі й не помітила, звідки з'явився Кайберн, але він знагла опинився поруч — намагався не відставати від широких кроків її заступника.

— Ваша світлосте,— заговорив він,— як добре, що ви повернулися. Маю честь представити вам нового члена королівської варти. Це сер Роберт Дужий.

— Сер Роберт,— пошепки повторила Серсі, поки її заносили через браму.

— З ласки вашої світлості, сер Роберт узяв священну обітницю мовчання,— мовив Кайберн,— Він заприсягнувся, що не промовить і

слова, поки не помруть усі вороги його світлості, а зло не виженуть за межі королівства.

«Так,— подумала Серсі Ланістер.— О так».

Тиріон

Гора пергаментів була височенька. Поглянувши на неї, Тиріон зітхнув.

— Я так зрозумів, що ви всі тут побратими. Оце така у вас любов між братами? Де довіра? Де дружба, ніжна турбота, глибока прихильність, знайома тільки людям, які разом воювали і проливали кров?

— На все свій час,— сказав Брунатний Бен Плам.

— Потому як підпишеш,— докинув Каламар, нагострюючи перо. Каспорію Кмітливий поклав долоню на руків'я меча.

— Якщо хочеш почати проливати кров просто зараз, я радо тобі допоможу.

— Як мило з вашого боку,— озвався Тиріон.— Але не варто.

Поклавши перед Тиріоном пергаменти, Каламар вручив йому перо.

— Ось атрамент. Зі Старого Волантиса. Тримається довго, як справжнє мейстерське чорнило. Тобі лишається тільки підписати й передати аркуші мені. Решту я зроблю сам.

Тиріон криво посміхнувся.

— Можна спершу прочитати?

— Як хочеш. Усі вони приблизно однакові. Окрім тих, що насподі, але до них ми ще дійдемо.

«Ще б пак». Для більшості людей вступ у загін нічого не коштує, але Тиріон не належить до більшості. Вмочивши перо в каламар, він нахилився над пергаментом, але, завагавшись, підвів очі.

— Мені як краще підписатися — Йолло чи Гугор Гілл?

Брунатний Бен примружив очі.

— Тобі як краще — повернути тебе спадкоємцям Єзана чи просто відрубати тобі голову?

Розсміявшись, карлик підписав пергамент: Тиріон з дому Ланістерів. Передаючи його Каламарю, він погортав усю пачку.

— Скільки їх тут... п'ятдесят? Шістдесят? А я думав, середніх синів п'ятсот.

— Зараз п'ятсот тринадцять,— сказав Каламар.— Коли запишешся ти, буде п'ятсот чотирнадцять.

— То розписку отримає тільки кожен десятий? Щось це не дуже справедливо. Я гадав, у вільних загонах ви порівну ділите все,— мовив Тиріон, підписуючи черговий аркуш.

— О, ми ділимо все,— хихикнув Брунатний Бен.— Але не порівну. Середні сини дуже схожі на звичайну родину...

— ...а в кожній родині не бракує дурників,— Тиріон підписав чергову розписку. Пергамент із хрускотом ковзнув до скарбничого.— У глибинах Кичери Кастерлі є камери, де батько ховав наших найбезнадійніших.

Він укотре вмочив перо в чорнило. «Тиріон з дому Ланістерів»,— нашкрябав він, обіцяючи виплатити пред'явнику розписки сто золотих драконів. «З кожним розчерком пера я біднішаю... точніше, я біднішав би, якби й так не був жебраком». Одного дня він, можливо, пошкодує про ці підписи. «Але не сьогодні». Подмухавши, щоб підсохло чорнило, він штовхнув пергамент до скарбничого і підписав наступний. І наступний. І наступний. І наступний.

— Ви мене глибоко ображаєте, щоб ви знали,— говорив він, водночас ставлячи підписи.— У Вестеросі слово Ланістера — на вагу золота.

— Тут не Вестерос,— знизав плечима Каламар.— На цьому боці вузького моря ми всі обіцянки оформлюємо письмово.

Коли до нього потрапляв черговий аркуш, він посипав підпис дрібнесеньким пісочком, щоб промокнути зайве чорнило, струшував пісок і відкладав розписку.

— Боргові зобов'язання, записані на вітру, частенько... забуваються, скажімо так.

— Нас це не стосується,— підписав Тиріон черговий аркуш. Він уже увійшов у ритм.— Ланістер завжди сплачує свої борги.

— Ага,— хихикнув Плам,— але слово перекупного меча нічого не важить.

«Твоє так точно,— подумав Тиріон,— і дяка богам за це».

— Це правда, але я не стану перекупним мечем, поки не підпишу ваш контракт.

— Чекати лишилося недовго,— сказав Брунатний Бен.— Одразу після розписок.

— Ще швидше танцювати я не можу.

Тиріонові кортіло розреготатися, але це спаскудить усю гру. Плам розважався, й Тиріон не хотів псувати йому забаву. «Нехай собі думає, що зігнув мене й загнав мені у сраку, якщо так я можу купити сталеві мечі за пергаментні дракони». Якщо він колись повернеться у Вестерос, то в нього, щоб покрити зобов'язання, буде все золото Кичери Кастерлі. Якщо ж ні, якщо ж він загине — що ж, його нові побратими можуть цими аркушами підтертися. Може, хтось із них приїде з цими папірцями на Королівський Причал, сподіваючись переконати Тиріонову сестру виконати його обіцянки. «Хотів би я на це подивитися».

Десь на половині стосу зміст пергаментів дещо змінився. По сто драконів обіцялося сержантам. А далі сума раптом зросла. Тепер Тиріон обіцяв виплатити пред'явнику розписки тисячу золотих драконів. Похитавши головою, він розсміявся й підписав. І ще раз. І ще раз.

— Отже,— промовив він, шкрябаючи пергамент,— які в мене будуть обов'язки в загоні?

— Ти занадто потворний, щоб стати у Бококо попихачем,— сказав Каспоріо,— але можеш послужити гарною мішенню для стрільців.

— Ти навіть не уявляєш, якою гарною,— сказав Тиріон, не заковтнувши наживку.— Маленький чоловічок з великим щитом здатен довести стрільців до сказу. Мені це одного разу сказала людина, трохи мудріша за тебе.

— Працюватимеш з Каламарем,— мовив Брунатний Бен Плам.

— Працюватиме *на* Каламаря,— втрутився Каламар.— Вестимеш облікові книги, лічитимеш гроші, складатимеш контракти й листи.

— Залюбки,— озвався Тиріон.— Обожнюю книги.

— А на що ще ти годишся? — пирхнув Каспоріо.— Поглянь на себе. В бою з тебе толку буде мало.

— Колись я відповідав за всю систему каналізації в Кичері Кастерлі,— спокійно сказав Тиріон.— Деякі з каналів давно забилися, але я їх усі прочистив і знову запустив...— Він учергове вмочив перо. Ще дюжина розписок — і кінець.— Я міг би керувати табірними повіями. Воякам теж треба іноді прочищатися, правда?

Цей жарт не сподобався Брунатному Беніві.

— Тримайся подалі від повій,— застеріг він.— Переважно вони всі пранцюваті, і язики в них довгі. Ти не перший раб-утікач, який приєднується до вільного загону, але це не означає, що ми повинні виставляти тебе напоказ. Не хочу, щоб ти з'являвся там, де тебе можуть побачити. Сиди переважно в шатрі, а срати можеш у відро. Біля виходків забагато цікавих очей. І ніколи не виходь з табору без мого дозволу. Ми б могли вбрати тебе в лати зброєносця або вдати, що ти — попихач сера Джори, але розумних людей цим не обдуриш. Коли Мірін візьмуть і ми попливемо у Вестерос, зможеш гуляти скільки заманеться в золоті й кармазині, але доти...

— ...зачаюся під камінцем і не писну. Даю слово.

«Тиріон з дому Ланістерів»,— черговий раз розмашисто підписався він. Це був останній пергамент. Лишилося три розписки, які відрізнялися від попередніх. Дві були іменні, складені на тонкому велені. Для Каспоріо Кмітливого — десять тисяч золотих драконів. Те саме для Каламаря, справжнє ім'я якого, як виявилось, Тиберо Істаріон.

— Тиберо? — здивувався Тиріон.— Звучить майже по-ланістерівському. Ти не далекий наш родич?

— Можливо. Я також завжди сплачую борги. Саме це й очікується від скарбничого. Підписуй.

Тиріон підписав.

Останньою була розписка для Брунатного Бена. Ця була складена на овечому сувої. «Сто тисяч золотих драконів, п'ятдесят наділів родючої землі, замок і титул лорда. Яка краса. Цей Плам дешево не продається». Тиріон, пошкрябавши свій шрам, поміркував, чи не вдати обурення. Коли когось взувають, він же не мовчить. Можна почати лаятися, проклинати, нарікати, що це чистий розбій, якийсь час відмовлятися підписувати, тоді неохоче здатися, і далі протестуючи. Але Тиріонові вже набридло це лицедійство, отож він, скривившись, підписав і віддав сувій Брунатному Беніві.

— Величенький у тебе прутень, як і переказують,— мовив він.— Вважайте, що ви мене взули, лорде Плам.

Брунатний Бен подмухав на підпис.

— До твоїх послуг, Куцю. А тепер ти станеш одним з нас. Каламарю, неси книгу.

Книга була обтягнула шкірою, на залізних завісах, завбільшки зі стіл. Під дерев'яною палітуркою можна було прочитати імена і дати, які вписувалися туди вже ціле століття.

— Середні сини — один з найстаріших вільних загонів,— пояснив Каламар, гортаючи сторінки.— Це вже четверта книга. Тут записані імена всіх, хто у нас служив. Коли вони приєдналися, де воювали, скільки прослужили, як померли — у цій книзі є все. Тут можна натрапити на ушановані імена, і дехто з них — з ваших Сімох Королівств. З нами рік прослужив Ейгор Ріверз, перш ніж заснувати власний золотий загін. Ви його кличете Гострокрицим. Ясний королевич Ейріон Таргарієн теж був середнім сином. І Родрик Старк, Вандрований Вовк, він також. Ні. Не цим чорнилом. Ось, вмочай сюди.

Відкоркувавши інший глечик, він поставив його на стіл.

— Червоний атрамент? — схилив Тиріон голову набік.

— Традиція загону,— пояснив Каламар.— Були часи, коли новобранці підписувалися власною кров'ю, але, як виявилось, чорнило з крові препаскудне.

— Ланістери обожнюють традиції. Позичте ножа.

Звівши брову, Каламар низав плечима, витягнув з піхов кинджал і руків'ям вперед передав його Тиріону. «Ще й як боляче, Недомейстре, дуже тобі дякую»,— подумав Тиріон, проколюючи пучку на великому пальці. Вичавивши в порожній каламар велику краплину крові, Тиріон відклав кинджал, узяв натомість свіже перо й під скромним підписом Джори Мормонта нашкрябав великими літерами: «Тиріон з дому Ланістерів, лорд Кичери Кастерлі».

«Готово». Карлик відкинувся на табірному стільчику.

— Це все, що вам від мене потрібно? Чи треба ще дати присягу? Убити немовля? Відсмоктати капітану?

— Смокчи кому хочеш,— озвався Каламар, розвернув до себе книгу й посипав сторінку дрібненьким пісочком.— Для більшості з нас і підпису достатньо, але не хочу розчарувати нового побратима. Ласкаво просимо до середніх синів, лорде Тиріоне.

«Лорд Тиріон». Карлику сподобалося, як це звучить. Можливо, в середніх синів і немає блискучої репутації золотого загону, але за декілька століть існування вони також здобували видатні перемоги.

— А в загоні служили інші лорди?

— Безземельні лорди,— сказав Брунатний Бен.— Як ти, Куцю.

Тиріон зістрибнув зі стільчика.

— Мій попередній брат виявився геть невдатним. Від нових братів я очікую більшого. Як мені отримати зброю і лати?

— А свиня тобі до них не потрібна? — поцікавився Каспоріо.

— Ой, я не знав, що в загоні є і твоя дружина,— парирував Тиріон.— Дуже мило, що ти мені її пропонуєш, але я надаю перевагу коню.

Брав почервонів, але Каламар голосно розреготався, і навіть Брунатний Бен хихикнув.

— Каламарю, проведи його до фургонів. Нехай обере собі щось із дружинної криці. І дівчину візьміть із собою також. Вдягніть на неї шолом, якусь кольчугу, щоб її можна було прийняти за хлопчика.

— Лорде Тиріоне, за мною,— підняв Тиріон запону намету, і карлик почеберяв надвір.— Я скажу Хапуно, щоб провів тебе. Забери свою жінку й чекай на нього біля їдальні.

— Вона мені не жінка. Краще забери її собі. Останнім часом вона тільки те й робить, що спить і злиться.

— Треба сильніше її бити й частіше порати,— дав пораду скарбничий.— Бери її з собою, не бери — роби як знаєш. Хапунові байдуже. Коли отримаєш лати, приходь до мене, і я ознайомлю тебе з обліковими книгами.

— Як скажеш.

Коли Тиріон увійшов у намет, Пенні, скрутившись калачиком, спала в куточку на тоненькому солом'янику, під горою брудних простирадл. Коли він торкнувся її чоботом, вона перекотилася, кліпнула, позіхнула.

— Гугоре, що таке?

— Невже ти знову до мене говориш?

Це було вже краще, ніж її постійна похмура мовчанка. «І все через покинутих собаку і свиню. Я врятував нас двох від рабства, можна було б і виявити трохи вдячності».

— Якщо ще трішки поспиш — усю війну проспшиш.

— Я зажурена,— знову позіхнула Пенні.— І втомлена. Яка я втомлена!

«Втомлена чи хвора?» Тиріон опустився навколішки біля солом'яника.

— Щось ти бліда.

Він помацав її чоло. «Тут просто жарко — чи в неї гарячка?» Він не наважився озвучити це питання. Навіть такі загартовані чоловіки, як середні сини, жахливо боялися осідлати кобилу білу. Якщо вони подумують, що Пенні хвора, вони не завагавшись виженуть її з табору. «А може, навіть повернуть нас Єзановим спадкоємцям, хай які я давав розписки».

— Я підписався в їхній книзі. За старовинним звичаєм, кров'ю. Тепер я — середній син.

Пенні сіла, тручи зі сну очі.

— А як же я? Можна мені також записатися?

— Думаю, ні. Деякі вільні загони, як відомо, беруть жінок, але... зрештою, вони ж називаються не середні доньки.

— «Ми»,— виправила вона.— Якщо тепер ви належите до них, вам слід казати «ми», а не «вони». Ніхто не бачив Гарнюню? Каламар обіцяв попитати про неї. А про Хрума — про Хрума не було звісток?

«Ну, якщо вірити Каспоріо...» Пламів не-такий-уже-й-кмітливий заступник заявляв, що бачив трьох юнкайських ловців рабів, які ходили табором, розпитуючи про парочку рабів-утікачів. Каспоріо сказав, що в одного з них був спис з нахромленою собачою головою. Однак такі новини навряд чи допоможуть витягнути Пенні з ліжка.

— Поки що звісток немає,— збрехав Тиріон.— Ходімо. Потрібно підшукати тобі якісь лати.

Вона сторожко глянула на нього.

— Лати? Навіщо?

— Ось як казав мені мій старий військовий інструктор: «Ніколи не виходь на бій голяка, хлопче». І я йому вірю,— мовив Тиріон.— Крім того, оскільки тепер я — перекупний меч, мені ж потрібен меч, щоб хтось його міг перекупити.

Пенні й далі не рухалася. Схопивши її за зап'ясток, Тиріон поставив її на ноги, а потім кинув їй в обличчя оберемок одягу.

— Вбирайся. Вдягни плаща з каптуром і тримай голову похиленою. Ми маємо нагадувати двох хлопчаків — на той раз, якщо

нас розшукують ловці рабів.

Коли з'явилося двоє карликів у плащах і каптурах, Хапун уже чекав біля їдальні, жуючи кислolist.

— Чув, ви двоє збираєтеся воювати разом з нами,— промовив сержант.— У Міріні всі вже, мабуть, штанці обмочили. Хтось із вас уже вбивав?

— Я,— сказав Тиріон.— Я хлопаю людей, як мух.

— Чим?

— Топором, кинджалом, влучним зауваженням. Хоча посправжньому смертоносний я з арбалетом.

Хапун кінчиком свого гака почухав щетину на щоці.

— Гидка штука цей арбалет. Скільки людей ти ним убив?

— Дев'ять.

Батько, без сумніву, рахується щонайменше за дев'ятьох. Лорд Кичери Кастерлі, хранитель Заходу, щит Ланіспорту, королівський правиця, чоловік, брат, тричі батько.

— Дев'ять,— пирхнув Хапун і сплюнув червону слину. Цілився, мабуть, Тиріону під ноги, але влучив у коліно. Ось що він думав про «дев'ятьох». Руки сержанта були в червоних плямах від кислolistу. Заклавши два брудні пальці в рота, він свиснув.— Кеме! Ану ходи сюди, клятий ти виродку.

Кем з'явився бігом.

— Відведи лорда й леді Куців до фургонів, і нехай Молот підбере їм щось із дружинної криці.

— Молот, мабуть, валяється п'яний,— попередив Кем.

— Насци йому в пику. Це його точно збудить,— сказав Хапун і обернувся знову до Тиріона й Пенні.— Ніколи ще в нас не було бісових карликів, але хлопчаків не бракувало. Синів то однієї повії, то іншої, малих йолопів, які в пошуках пригод тікали з дому, попихачів, зброєносців усіляких. Децто з їхнього мотлоху можна буде припасувати на карликів. Вони в цих обладунках загинули, швидше за все, але я впевнений, що таких лютих рубак, як ви, це не злякає. Дев'ятеро, кажеш?

Похитавши головою, він пішов геть.

Середні сини зберігали дружинну крицю в шістьох великих фургонах, зіставлених разом приблизно в центрі табору. Кем пішов уперед, розмахуючи списом, як патерицею.

— Як хлопець з Королівського Причалу міг опинитися у вільному загоні? — запитав його Тиріон.

Згаданий хлопець скоса глянув на нього.

— Хто вам сказав, що я з Королівського Причалу?

— Ніхто...— («Та кожне слово з твоїх вуст відгонить Блошиним Дном»).— Тебе видає розум. Кажуть, нема людей розумніших, ніж мешканці Королівського Причалу.

Це його наче здивувало.

— Хто це каже?

— Всі...

«Тобто я».

— Відколи це?

«Відтоді як я це вигадав».

— Та зроду-віку,— збрехав Тиріон.— Мій батько любив це повторювати. Ти не знав лорда Тайвіна, Кеме?

— Правицю? Бачив його одного разу — він верхи піднімався на пагорб. Його вояки мали червоні плащі й маленьких левів на шоломах. Мені подобалися шоломи,— сказав він і зціпив зуби.— Але мені не подобався правиця. Він сплюндрував місто. А потім розгромив нас на Чорноводді.

— Ти там був?

— Зі Станісом. З'явився лорд Тайвін з привидами Ренлі й оточив нас із флангів. Я, впустивши списа, втік, але біля кораблів отой клятий лицар каже: «Де твій спис, хлопче? У нас нема місця для боягузів»,— і вони відпливли, покинувши і мене, і ще тисячі людей. А потім поповзли чутки, що ваш батько відсилає всіх, хто воював за Станіса, на Стіну, отож я переплив вузьке море і приєднався до середніх синів.

— Скучив за Королівським Причалом?

— Трохи. Скучив за одним хлопцем, він... він був моїм другом. І за моїм братом Кенетом, але він загинув на мості з кораблів.

— Того дня загинуло дуже багато добрих людей,— сказав Тиріон. У нього шалено свербів шрам. Він пошкріб його нігтем.

— І за їжею скучив,— мрійливо мовив Кем.

— За маминими стравами?

— Страви моєї матері і щурі б не їли. Але там була одна харчівня... ніхто не варив таку добру масну миску, як у них. Така густа

була — ложка стояла, і в ній усього було потроху. Ви колись куштували масну миску, Недоростку?

— Раз чи двічі. Я її називаю «співцівський суп».

— Це що значить?

— Так смачно, що кортить співати.

Кемові це сподобалося.

— Співцівський суп. Наступного разу, коли буду на Королівському Причалі, замовлю собі такого. А ви за чим скучаєте, Недоростку?

«За Джеймі,— подумав Тиріон.— За Шей. За Тишею. За моєю дружиною, я скучив за моєю дружиною, з якою навіть добре не був знайомий».

— За вином, повіями і грішми,— відповів він.— Особливо за грішми. На гроші можна купити вина й повій.

«А ще на них можна купити мечі й Кемів, які тими мечами орудуватимуть».

— А це правда, що в Кичері Кастерлі нічні горщики зі щирого золота? — запитав Кем.

— Не можна вірити всім пліткам. Особливо коли йдеться про дім Ланістерів.

— Кажуть, усі Ланістери — виверткі змії.

— Змії? — розсміявся Тиріон.— Чуєш гуркіт — це мій лорд-батько перевернувся в могилі. Ми — *леви*, принаймні називаємося ними. Але це не має значення, Кеме. Наступи на хвоста хоч змії, хоч леву, та результат один — смерть.

На той час вони вже дійшли до зброярні, тобто її подоби. Коваль, легендарний Молот, виявився застрашливим здорованем, у якого ліва рука була чи не вдвічі товстіша за праву.

— Він переважно п'яний,— сказав Кем.— Брунатний Бен попускає йому, але одного дня знайде справжнього зброяра.

У Молота був підмайстер — жилавий рудочубий юнак на прізвисько Цвяшок. «Ну звісно! Яке ще в нього може бути прізвисько?» — подумав Тиріон. Коли вони з Кемом увійшли до кузні, п'яний зброяр хропів, як і передбачав Кем, але Цвяшок не заперечував, щоб двійко карликів прогулялися по фургонах.

— Криця переважно паскудна,— попередив він їх,— але беріть усе, що зможе вам пригодатися.

Фургони, накриті цупкою шкірою, натягнутою на гнуте дерево, були повнісінькі старої зброї і броні. Кинувши погляд, Тиріон зітхнув: йому пригадалися лискучі ряди мечів, списів і галябард у зброярні під Кичерою Кастерлі.

— Це трохи забере часу,— промовив він.

— Там є міцна криця, треба тільки пошукати,— прогуркотів басовитий голос.— Некрасива, але меч зупинити зможе.

З глибини фургона вийшов кремезний лицар, з голови до ніг закутий у дружинну крицю. Поножі на ньому були розпаровані, латний комір укрився іржею, зате наручі були пишно оздоблені, прикрашені квітами з чорненого срібла. На правій руці він мав гофровану латну рукавицю, а на лівій — іржаву кольчужну рукавичку без пальців. У пипках фігурного нагрудника виднілися залізні кільця. На великому шоломі з баранячими рогами один ріг був зламаний.

Під шоломом виявилось побите обличчя Джори Мормонта. «Зараз він справжній перекупний меч, а не ота зломлена істота, яку ми витягнули з Єзанової клітки»,— подумав Тиріон. Синці вже майже зблякли, набряк переважно зійшов, тож Мормонт уже став схожий на людину... але зовсім мало нагадував себе колишнього. Бісівська маска, витаврувана в нього на правій щоці работоргівцями, щоб позначити його як небезпечного і неслухняного, залишиться з ним назавжди. Сер Джора й так ніколи не був красенем. З тавром його обличчя стало лячним.

— Мені достатньо бути красивішим за тебе,— посміхнувся Тиріон і обернувся до Пенні.— Ти йди в отой фургон, а я почну з цього.

— Буде швидше, якщо ми переглядатимемо речі разом,— сказала Пенні, дістаючи іржавий залізний напівшолом, хихикнула й натягнула його на голову.— Схожа я на лютого лицаря?

«Ти схожа на лицедійку з горщиком на голові».

— Це напівшолом. А тобі потрібен великий шолом.

Він відшукав потрібний і обмінявся з нею.

— Він завеликий,— гулко долинув зсередини голос Пенні.— Я нічого не бачу.

Знявши шолом, вона відкинула його вбік.

— А що не так з напівшоломом?

— Обличчя відкрите,— вщипнув її за ніс Тиріон.— Мені подобається твій носик. Не хочу, щоб ти його позбулася.

— Вам подобається мій ніс? — здивовано розширила вона очі.

«Семеро спасіть!» Відвернувшись, Тиріон заходився перебирати купу старої броні в глибині фургона.

— А ще щось у мені вам подобається? — запитала Пенні.

Мабуть, вона хотіла, щоб це прозвучало грайливо. Натомість прозвучало це сумно.

— Мені все в тобі подобається,— сказав Тиріон у надії нарешті покласти край цим розмовам,— а все в мені самому подобається мені ще більше.

— Навіщо нам лати? Ми ж просто лицедії. Ми тільки вдаємо двобої.

— От і постарайся вдавати якнайкраще,— сказав Тиріон, роздивляючись важку залізну кольчугу, настільки діряву, що здавалася проїденою міллю. «Яка це міль їсть кольчугу?» — Вдати мертвого — один зі способів урятуватися в бою. Добра броня — це інший спосіб.

«Хоча, боюся, тут доброї броні небагато». На Зеленому Зубці Тиріон воював у непідігнаних різномастих частинах лат з фургонів лорда Лефорда, а на голові мав шпичастий плосковерхий шолом, який дуже нагадував помийне відро. Але в цьому загоні криця була ще гірша. Не просто стара й погано припасована, а й пощерблена, потріскана, крихка. «А це що — засохла кров чи просто іржа?» Тиріон понюхав, але з певністю визначити не зміг.

— Ось арбалет,— підштовхнула до нього зброю Пенні.

Тиріон глянув.

— Стременний коловорот не для мене — у мене ноги закороткі. Мені краще ручний.

Якщо по правді, Тиріон не хотів брати арбалет. Перезарядка забирає забагато часу. Навіть якщо він причаїться біля виходку, чекаючи, поки хтось із ворогів вирішить присісти над ямою, шанси на те, що вдасться випустити більш як одну стрілу, невисокі.

Натомість він узяв моргенштерн, розкрутив, відклав. «Занадто важкий». Не взяв і келеп (занадто довгий), шпичасту булаву (також надто важка) й півдюжини мечів, поки не відшукав чингал собі до смаку — небезпечну сталеву зброю з трикутним лезом.

— Оце підійде,— сказав Тиріон. Лезо теж було трохи іржаве, але в такому вигляді воно ще небезпечніше. Далі він відкопав обтягнуті шкірою дерев'яні піхви, які пасували на чингал, і сховав його в них.

— Короткий меч для коротуна? — пожартувала Пенні.

— Це чингал, і зроблений він для нормальної людини,— озвався Тиріон і підштовхнув до неї старого довгого меча.— Ось меч. Візьми його в руку.

Пенні взяла, замахнулася, нахмурилася.

— Тяжкий.

— Криця трохи тяжча за дерево. Однак цим можна розрубати людині шию, і голова її не перетвориться на диню,— забравши в неї меч, він уважніше його роздивився.— Дешева криця. І пощерблена. Ось тут, бачиш? Забираю свої слова назад. Щоб голови рубати, потрібен кращий клинок.

— Я не хочу рубати голови.

— Тобі й не треба. Рубай нижче колін. Литку, підколінне сухожилля, кісточку... навіть велет упаде, якщо відрубати йому ступню. А коли він упаде, то він уже й не вищий за тебе.

Пенні скривилася, наче от-от заплаче.

— Вночі мені наснилося, що мій брат живий. Ми виступали перед якимсь можним лордом, на Хрум і Гарнюні, й люди кидали нам троянди. Ми були такі щасливі...

Тиріон ляснув її по обличчю.

Ляснув легенько, ледве змахнувши долонею, зовсім не вклавши в ляпас сили. На щоці навіть сліду не лишилося. Але на очі їй усе одно набігли сльози.

— Хочеш і далі жити мріями і снами — лягай знову спати,— мовив до неї Тиріон.— Та коли прокинешся, ми все одно будемо рабами-втікачами в облоговому таборі. Хрум мертвий. Швидше за все, свиня також. А тепер підшукай собі якісь лати й одягайся, хай навіть буде муляти. Балаган у минулому. Ховайся, бийся, всрися — роби що заманеться, але роби це в латах.

Пенні торкнулася щоки, яку він ударив.

— Не слід було нам тікати. Ми не перекупні мечі. Ми взагалі не мечі. З Єзаном було не так уже й погано. Нянько іноді був жорстокий, але Єзан — ніколи. Ми були його улюбленці, його... його...

— Раби. Слово, яке ти шукаєш, «раби».

— Раби,— спалахнула вона.— Але особливі раби. Як-от Сладко. Його коштовності.

«Його кімнатні песики,— подумав Тиріон.— І він так нас любив, що відіслав у яму на з'їдання левам».

Але у словах Пенні був певний резон. Єзановим рабам велося краще, ніж багатьом селянам у Сімох Королівствах: від голоду взимку вони точно не помирили. Раби — це майно. Їх купують і продають, шмагають і таврують, використовують для тілесних задоволень власників, розмножують для збільшення кількості рабів. У цьому сенсі вони нічим не відрізняються від коней чи собак. Але здебільшого лорди добре обходяться зі своїми кіньми і собаками. Горді люди заявляють, що ліпше вже померти, ніж жити в рабстві, але чого варта гордість? Під загрозою криці такі люди трапляються не частіше, ніж драконові зуби,— в іншому разі на світі не було б стільки рабів. «Нема на світі раба, який сам не вирішив стати рабом,— подумав карлик.— Можливо, вибір був між неволею і смертю, але вибір був».

Для себе Тиріон Ланістер не робив винятку. На самому початку гострий язик заробив йому кілька смуг від батога на спині, але дуже швидко Тиріон навчився тішити і Нянька, і шляхетного Єзана. Джора Мормонт опирався довше й затятіше, та й він зрештою змирився б.

«А Пенні, ну...»

Пенні шукає нового господаря з того самого дня, коли її брат Гріш позбувся голови. «Їй потрібен хтось, хто про неї дбатиме, хто нею командуватиме».

Однак сказати таке вголос — занадто вже жорстоко. Натомість Тиріон мовив:

— Єзанові особливі раби не уникли кобили білої. Вони всі вже мертві. Першою захворіла Сладко.

Брунатний Бен Плам розповів, що Тиріонів товстун-господар помер у день їхньої втечі. Ні Бен, ні Каспоріо, ні інші перекупні мечі гадки не мали, що сталося з Єзановим цирком потвор... але якщо тільки брехня покладе край жалобі Пенні, Тиріон і далі брехатиме.

— Хочеш знову стати рабиною — знайду тобі по війні доброго господаря й продам тебе, щоб оплатити собі повернення додому,— пообіцяв їй Тиріон.— Підшукаю тобі лагідного юнкайця, щоб він одягнув на тебе знову гарний золочений нашійник з дзвіночками, які

сповіщатимуть, куди ти йдеш. Але спочатку тобі треба вціліти в бурі, яка насувається. Мертвих лицедіїв ніхто не купить.

— Так само як і мертвих карликів,— сказав Джора Мормонт.— Заки закінчиться битва, ми, швидше за все, вже годуватимемо хробаків. Юнкайці програли цю війну, хоча поки що про це і не здогадуються. Мірін має піхотинців-незаплямованих — найкращу армію на світі. І ще Мірін має драконів. Їх знову стане троє, коли повернеться королева. А вона повернеться. Вона мусить. А з нашого боку воює чотири десятки юнкайських підпанків, кожен з яких привів своїх недовчених мавпочок. Раби на ходулях, раби в ланцюгах... вони б ще привели загони сліпців і паралітиків.

— Ой, та знаю я,— сказав Тиріон.— Середні сини перекинулися до переможених. Їм треба перекинутися назад, і нехайно,— широко посміхнувся він.— Залиште це мені.

Цареборець

Двоє змовників — тінь біла і тінь темна — зійшлися в тиші зброярні на другому поверсі Великої піраміди, серед стійок зі списами, сагайдаків зі стрілами та трофеїв з давно забутих боїв.

— Сьогодні,— мовив Скагаз мо Кандак. З-під каптура клаптикового плаща виднілася бронзова маска кажана-кровопія.— Всі мої люди будуть на місцях. Гасло — «Гролео».

— Гролео,— повторив Селмі. «Що ж, дуже доречно».— Так. Те, що з ним зробили... ви були при дворі?

— Серед сорока вартових. Так і чекали наказу від тої порожньої мантиї на троні, щоб прикінчити Кривавобородого й решту. Гадаєте, юнкайці наважились би піднести голову заручника самій Данерис?

«Ні»,— подумав Селмі.

— Гіздар, здається, був збентежений.

— Прикидався. Його родичі з Лораків повернулися неушкоджені. Ви самі бачили. Юнкайці зіграли цей балаган для нас, і шляхетний Гіздар був головним лицедієм. Проблема була не в Юрхазі зо Юнзаку. Рабовласники самі б радо затоптали старого бовдура. Це просто привід для Гіздара убити драконів.

Сер Баристан поміркував.

— Невже наважиться?

— Наважився ж вчинити замах на королеву? Чом не убити її улюбленців? Якщо не почнемо діяти, Гіздар якийсь час повагається, немов не хоче цього робити, даючи можливість мудрому панству позбутися штормокрука і кровного вершника. А вже *тоді* почне діяти. Вони хочуть, щоб до прибуття волантиського флоту дракони вже були мертві.

«Дуже схоже на правду». Так, усе збігалось. Але це не означало, що затія подобалася Баристанові Селмі.

— Цього не буде,— сказав він. Його королева — матір драконів, і він не дозволить скривдити її дітей.— Година вовка. Найчорніший час ночі, коли весь світ спить.

Уперше цей вислів він почув від Тайвіна Ланістера під мурами Сутінь-долу. «Він дав мені день, щоб вивести Ейрису. Якщо не повернуся з королем назавтра до світанку, на місто чекає криця і вогонь, сказав він. Була година вовка, коли я зайшов, і година вовка, коли ми вийшли».

— Сірий Черв'як з незаплямованими на зорі замкне брами.

— Краще на зорі почати атаку,— мовив Скагаз.— Нагло виступити з міста, напасти на блокадні лінії і розбити юнкайців, поки вони ще не прокинулися.

— Ні,— заперечив Селмі. Вони вже про це сперечалися.— У нас мир, підписаний і скріплений печаткою її світлості королеви. Ми його перші не порушуватимемо. Коли арештуємо Гіздару, сформуємо раду для управління містом і поставимо вимогу перед юнкайцями повернути нам заручників і відвести війська. Якщо ж вони відмовляться, тоді — і тільки тоді — ми повідомимо їм, що вони порушили мир, і дамо їм бій. А те, що ви пропонуєте, безчесно.

— А те, що пропонуєте ви, безглуздо,— сказав Гирявий.— Зараз найкращий час. Наші вільновідпущеники готові. Вони жадають бою.

І це таки була правда, знав Селмі. Саймон Смугастий з вільного братства і Молоно Йос-Доб з міцних щитів обидва прагнули битви, воліючи показати себе та змити юнкайською кров'ю всі кривди, які перетерпіли в житті. Лише Марселен з материних мужів розділяв сумніви сера Баристана.

— Ми це вже обговорювали. Ви погодилися на мій план.

— Погодився,— буркнув Гирявий,— але ж це було до Гролео. До голови. Рабовласники не мають честі.

— Зате ми маємо,— сказав сер Баристан.

Пробурмотівши щось по-пекарському, Гирявий промовив:

— Як зволите. Хоча, боюся, ми ще пошкодуємо про вашу старечу честь. Що з Гіздаровою вартою?

— Його світлість, коли спить, тримає біля себе двох бійців. Один стоїть під дверима в спальню, а другий усередині, у прилеглому

алькові. Сьогодні це будуть Храз і Сталевошкурый.

— Храз,— буркнув Гирявий.— Мені це не подобається.

— Необов'язково проливати кров,— мовив сер Баристан.— Я хочу побалакати з Гіздаром. Якщо він зрозуміє, що ми не маємо наміру його вбивати, можливо, накаже своїй варті здатися.

— А якщо ні? Гіздар не повинен утекти.

— І не втече.

Селмі не боявся Храза, а тим паче Сталевошкурого. Вони — прості бійці з кубла. Хай які застрашливі, а колишні бійцівські раби навряд чи можуть вважатися доброю вартою. Їм не бракує швидкості, сили і жорстокості, і навіть зачатків бойового мистецтва, але криваві змагання не учать захищати королів. У бійцівському кублі появу суперника оголошують різки й барабани, а після бою переможцям бинтують рани і дають макове молочко від болю, бо загроза вже минула, і вони вільні до наступного бою пити, гуляти й розважатися з повіями. Але для лицаря королівської варті бій не закінчується ніколи. Загрози чатують звідусіль і приходять нізвідки, в будь-яку годину дня чи ночі. Сурми не оголошують появу ворогів: ними можуть виявитися слуги, васали, друзі, брати, сини, навіть дружини,— хто завгодно може ховати під плащем ножа, а в серці — вбивчі наміри. На кожную годину бою в лицаря королівської варті припадає десять тисяч годин спостереження, чекання, мовчазного стояння в тіні. Бійці короля Гіздара вже почали нудитися своїми новими обов'язками, а знуджені вояки розслабляються і повільніше реагують.

— Храза я беру на себе,— сказав сер Баристан.— А ви подбайте, щоб мені не довелося взяти на себе ще й когось із бронзових бестій.

— За це не бійтеся. Маргаз опиниться в ланцях і не встигне нам нашкодити. Кажу вам: бронзові бестії — мої.

— Кажете, у вас серед юнкайців є свої люди?

— Шпики і шпигуни. У Резнака більше.

«Резнакові не можна довіряти. Запах солодкий, а відчуття гидке».

— Хтось повинен звільнити наших заручників. Якщо не зможемо врятувати своїх людей, юнкайці використають їх проти нас.

Скагаз пирхнув у прорізи на масці.

— Легко сказати, важче зробити. Нехай юнкайці нам погрожують.

— А якщо від погроз перейдуть до дій?

— Ви за ними заплачете, старий? За євнухом, дикуном і перекупним мечем?

Геро, Джого і Дааріо.

— Джого — кровний вершник королеви, кров од крові її. Вони разом перейшли червону пустелю. Геро — заступник Сірого Черв'яка. А Дааріо...— («Вона кохає Дааріо». Селмі бачив це в її очах, коли вона на нього дивилася, чув це в її голосі, коли вона про нього говорила).— Дааріо марнославний і запальний, але він дорогий для її світлості. Його слід врятувати, поки штормокруки не вирішили взяти цю справу в свої руки. І це можливо зробити. Одного разу я безпечно вивів батька королеви з Сутінь-долу, де його тримав у заручниках лорд-заколотник, але...

— ...вам не прослизнути непомітно серед юнкайців. Нині вас в обличчя знає кожен з них.

«Обличчя можу заховати, як ви ховаєте»,— подумав Селмі, але він усвідомлював, що Гирявий має рацію. Сутінь-діл був у минулому житті. Він застарий для такого героїзму.

— Тоді потрібно знайти інший вихід. Іншого рятівника. Когось, знайомого юнкайцям, щоб на його присутність у таборі не звернули уваги...

— Дааріо кличе вас сером Дідусем,— нагадав йому Скагаз.— Не казатиму, як він кличе мене. Якби заручниками були ми з вами, він би ризикнув своєю шкурою заради нас?

«Навряд чи»,— подумав Селмі, але мовив:

— Міг би.

— Дааріо міг би посцяти на нас, якби ми горіли. А в іншому на його допомогу не розраховуйте. Штормокруки нехай оберуть нового капітана, який знатиме своє місце. Якщо королева не повернеться, на світі стане на одного перекупного меча менше. Хто заплаче?

— А що буде, коли вона повернеться?

— Вона поплаче, видираючи на собі волосся і проклинаючи юнкайців. Не нас. На наших руках крові немає. Ви зможете її втішити. Розповісте їй якусь старовинну легенду, вона їх любить. Сердешний Дааріо, її хоробрий капітан... вона ніколи його не забуде, ні... але для нас усіх буде краще, якщо він помре, правда? І для Данерис краще також.

«Краще і для Данерис, і для Вестеросу,— подумав Селмі. Данерис кохає капітана, але це в ній говорить дівчина, а не королева.— Королевич Рейгар кохав свою леді Ліанну — й через це загинули тисячі людей. Деймон Чорноплемінь кохав першу Данерис, а коли не отримав її, вчинив заколот. Гострокриций і Кривавий Крук обидва кохали Шіру Морську Зірку й через це залили кров'ю Сім Королівств. Комашиний королевич так кохав Дженні Старомурську, що відмовився від корони, й Вестерос сплатив віно трупами». Всі три сини п'ятого Ейгона одружувалися з кохання, проти батькового бажання. А оскільки цей маловірогідний монарх і сам дослухався свого серця, обираючи собі королеву, він дозволив синам чинити на власний розсуд і цим заробив ворогів, а міг би отримати надійних друзів. Далі прийшли зрада й заворушення, як за днем приходять ніч, які закінчилися в Літньому Палаці чародійством, вогнем і скорботою.

«Її кохання до Дааріо — отрута. Повільніша, ніж отрута в сарані, але така сама смертельна».

— Але залишається Джого,— сказав сер Баристан.— І він, і Геро. Їх обох цінує її світлість.

— У нас також є заручники,— нагадав йому Скагаз Гирявий.— Якщо рабовласники уб'ють когось із наших, ми уб'ємо когось із їхніх.

Якусь мить сер Баристан не міг уторопати, про кого йдеться. А тоді до нього дійшло.

— Ви про королівських чашників?

— *Заручників*,— наполягав Скагаз мо Кандак.— Гражар і Кеца — з родини зеленої грації. Мезара з Мереків, Кезмія з Палів, Азак з Газінів. Баказ із Лораків, родич самого Гіздара. Усі вони — доньки й сини пірамід. Жак, Квазар, Газкар, Дазак, Єризан — усі вони діти великого панства.

— Невинні дівчатка і милі хлопчики,— мовив сер Баристан, який добре з ними роззнайомився за час їхньої служби в королеви: з Гражаром, який мріє про славу, з сором'язливою Мезарою, з лінивим Міклазом, з марнославною гарненькою Кезмією, з Кезою з її великими лагідними очима і янгольським голосом, з танцівником Дазаром і з рештою.— Це ж діти.

— Діти гарпії. Лише кров'ю платиться за кров.

— Так сказав юнкаець, який приніс нам голову Гролео.

— І не помилився.

— Я не дозволю.

— Яка користь із заручників, якщо їх не можна чіпати?

— Можемо запропонувати обміняти трьох дітей на Даарію, Геро і Джого,— мовив сер Баристан.— Її світлість...

— ...не тут. І робити, що потрібно, доведеться нам з вами. І ви знаєте, що я правий.

— У королевича Рейгара було двоє дітей,— сказав сер Баристан.— Рейніс була маленькою дівчинкою, Ейгон — немовлям. Коли Тайвін Ланістер узяв Королівський Причал, його вояки убили їх обох. І він, загорнувши закривавлені тіла в малинові плащі, підніс їх у дарунок новому королю.

«Цікаво, що саме сказав Роберт, побачивши їх? Чи усміхнувся?» Баристан Селмі отримав на Тризубі важке поранення, тож йому пощастило й він не бачив дарунка лорда Тайвіна, але дуже часто ставив собі ці питання. «Якби я побачив, що він усміхається над червоними рештками Рейгарових дітей, жодна армія світу не змогла б мене зупинити — я б його просто вбив».

— Я не дозволю вбивати дітей. Або ви приймаєте цю умову, або я взагалі не братиму участі.

— А ви впертий старий,— хихикнув Скагаз.— З ваших милих хлопчиків виростуть сини гарпії. Їх доведеться або зараз убивати, або потім.

— Людей убивають за ті злочини, які вони вчиняють, а не за ті, які вони можуть вчинити колись там.

Гирявий зняв зі стіни барду, роздивився, кречкував.

— Ну, нехай. Не будемо кривдити ані Гіздару, ані заручників. Ви задоволені, пане Дідусю?

«Чим тут можна бути задоволеним?»

— Так уже краще. В годину вовка. Пам'ятайте.

— Я точно не забуду, сер,— відповів Гирявий. Хоча бронзовий кажан не ворухнувся, сер Баристан відчув під маскою посмішку.— Довго чекав Кандак на цю ніч.

«Цього я і боюся». Якщо король Гіздар не винен, те, що вони збираються зробити, вважається державною зрадою. Та чи можливо, що він не винен? Селмі сам чув, як він припрошував Данерис скуштувати отруйної сарани, як кричав до своїх людей, щоб убили дракона. «Якщо не почнемо діяти, Гіздар уб'є драконів і відчинить

браму перед ворогами королеви. У нас немає вибору». Та з якого боку не глянь, а честі в цьому літній лицар не бачив.

Решта цього довгого дня повзла, як равлик.

А десь, знав Селмі, король Гіздар дискутує з Резнаком мо Резнаком, Маргазом зо Лораком, Галазою Галар і рештою своїх мірінських радників, вирішуючи, як найкраще відповісти на вимоги юнкайців... але Баристана Селмі на такі наради більше не запрошували. Не треба було й охороняти короля. Натомість він обходив піраміду з верхівки до самого низу, перевіряючи, щоб усі чатові були на своїх постах. Обхід забрав майже весь ранок. Пообіддя Селмі провів із сиротами — навіть сам узяв меч і щита, щоб здійснити суворішу перевірку навичок старших хлопчиків.

Коли Данерис Таргарієн узяла Мірін і звільнила рабів, декого з цих хлопчиків тренували для бійцівських кубел. Коли за їхнє навчання взявся сер Баристан, вони вже добре були знайомі з мечем, списом і бойовим топором. Кількоро з них, може, вже готові. «Для початку — хлопчина з островів Василіска. Тамко Ло». Чорний, як мейстерське чорнило, він був меткий і дужий — найкращий природжений мечник після Джеймі Ланістера. «І Ларак також. Нагай». Серові Баристану не подобався його бойовий стиль, але вправності йому не позичати. Лараківі ще потрібно багато років тренуватися, перш ніж опанує всі види лицарської зброї — меч, сулицю і булаву, але він уже смертельно небезпечний зі своїм нагаєм і тризубом. Літній лицар застерігав його, що проти латного ворога з нагая буде мало користі... поки не побачив, як Ларак сплутує ним ноги суперника, звалюючи того на землю. «Він ще не лицар, але боєць серйозний».

Ларак і Тамко були в нього найкращі. Від них майже не відставав лазарянин, якого інші хлопці прозвали Рудим Ягням, хоча поки що в нього була сама запеклість і ніяких навичок. Мабуть, сюди можна зарахувати ще й братів — трьох низькородних гіскарців, яких продали в рабство, щоб розплатитися з батьковими боргами.

Загалом шестеро. «Шестеро з двадцяти сімох». Селмі сподівався на більше, але й шість непогано для початку. Інші хлопчики переважно були молодші й більше знайомі з ткацькими верстатами, плугами й нічними горщиками, ніж з мечами і щитами, але тренувалися вони старанно і вчилися швидко. Ще кілька років у ролі зброєносців — і можна буде представити королеві ще шістьох лицарів. А стосовно тих,

хто так ніколи й не опанує цю науку... що ж, не кожен хлопець може стати лицарем. «Королівству потрібні і свічкарі, і шинкарі, і зброярі». У Міріні так само, як і у Вестеросі.

Спостерігаючи за тренуванням, сер Баристан міркував, чи готові вже Тамко й Ларак, щоб висвятити їх у лицарі просто тут і зараз, а може, заодно й Руде Ягня. Лише лицар може висвятити лицаря, а якщо сьогодні щось піде не так, на ранок Селмі вже може опинитися в могилі або в підземеллі. І тоді хто висвятить у лицарі цих зброєносців? З іншого боку, репутація лицаря частково будується і на тому, хто його висвятив. Для хлопчиків не буде добре, якщо остроги їм вручить зрадник, а в гіршому разі вони ще й у підземелля можуть заgrimіти слідом за ним. «Вони заслуговують на краще,— вирішив сер Баристан. — Ліпше прожити довге життя як зброєносець, ніж коротке — як заплямований лицар».

Коли пообіддя перейшло у вечір, Селмі звелів своїм підопічним скласти мечі та щити і стати колом. Він розповів їм, що воно означає — бути лицарем.

— Справжнього лицаря визначає шляхетність, а не меч,— пояснив він.— Лицар без честі — не більш як звичайний убивця. Ліпше загинути з честю, ніж жити без неї.

Йому здалося, хлопці дивляться на нього, не розуміючи, але одного дня вони все зрозуміють.

По тому, повернувшись на верхівку піраміди, сер Баристан розшукав Місанді, яка читала, обклавшись горами сувоїв і книжок.

— Сьогодні нікуди не виходь, дитинко,— сказав він до неї.— Хай що відбуватиметься, хай що ти побачиш чи почувеш, не виходь з королівських покоїв.

— Віддана королеві багато чує,— озвалася дівчинка.— Дозвольте запитати...

— Ліпше не треба.

Сер Баристан вийшов у садок на терасі. «Я для такого не створений»,— подумав він, дивлячись на велике місто. Піраміди одна по одній прокидалися, оживали ліхтарі й смолоскипи, в той час як на вулицях унизу збиралися тіні. «Змови, інтриги, нашіптування, брехні, подвійні таємниці... як я міг у це влізти?»

Можливо, йому вже час звикнути до таких речей. Червона фортеця теж мала свої секрети. «Навіть Рейгар їх мав». Королевич

Драконстонський ніколи не довіряв серові Баристану, як довіряв Артуру Дейну. І доказ цьому — Гаренхол. «Рік облудної весни».

Спогад про це і досі був гіркий. Старий лорд Вент оголосив турнір невдовзі по візиту свого брата — сера Освела Вента з королівської варти. Нашіптувач Вейрис переконав короля Ейриса, що його син змовляється скинути його і що Вентів турнір — просто підстава для Рейгара зібрати разом якнайбільше лордів. Від самого Сутінь-долу Ейрис ані ногою не ступав за межі Червоної фортеці, аж раптом оголосив, що супроводжуватиме королевича Рейгара в Гаренхол — і відтоді все полетіло шкереберть.

«Якби я був кращим лицарем... якби я скинув королевича з коня в останньому заїзді, як скинув перед ним стільки інших, саме я обирав би королеву краси й кохання...»

Рейгар обрав Ліанну Старк з Вічнозиму. Баристан Селмі зробив би зовсім інший вибір. Обрав би не королеву, звісно, яка не була присутня. І не Елію Дорнську, хоча вона добра й ніжна: якби обрали її, можна було б уникнути війни й ворохобні. Ні, він обрав би юну панну, яка нещодавно з'явилася при дворі, одну з фрейлін Елії Дорнської — Ашару Дейн... хоча порівняно з Ашарою Дейн, дорнська князівна була кухонною нечупарою.

Минуло стільки років, а сер Баристан і досі пам'ятав Ашарину усмішку і її сміх. Досить було заплющити очі — і він бачив її: бачив довгі темні коси, які спадали на плечі, бачив ці манливі фіалкові очі. «У Данерис такі самі очі». Іноді, коли королева дивилася на нього, він почувався так, наче дивиться на Ашарину доньку...

Але донька в Ашари народилася мертва, а його чарівна леді незабаром по тому викинулася з вежі, збожеволівши від горя через втрачену дитину й, можливо, через чоловіка, який збезчестив її в Гаренхолі. Вона померла, так і не дізнавшись, що сер Баристан її кохав. Звідки їй було дізнатися? Він був лицарем королівської варти, дав обітницю целібату. Якби він їй відкрив свої почуття, добром це не закінчилося б. «Але мовчання теж добром не закінчилося. Якби я скинув з коня Рейгара й коронував Ашару як королеву краси й кохання, може, вона б задивилася на мене, а не на Старка?»

Цього він уже ніколи не дізнається. З усіх поразок Баристана Селмі ця мучила його найбільше.

Небо затягнуло хмарами, гаряче й вологе повітря тиснуло, але все одно в сера Баристана дрижаки пробігали по хребту. «Пахне дощем,— подумав він.— Насувається негода. Якщо не сьогодні, то завтра». Цікаво, подумалося йому, чи доживе він до неї. «Якщо у Гіздара є свій Павук, я вже, вважайте, мрець». Але якщо до цього дійде, він воліє померти, як жив: з мечем у руці.

Коли на заході, за вітрилами кораблів у Невільничій бухті, згасло останнє світло, сер Баристан зайшов назад у покої, викликав двох слуг і наказав їм нагріти води на купіль. Після тренування зі зброєносцями в пообідню спеку він почувався брудним і спітнілим.

Воду принесли літеплу, але Селмі сидів у купелі, поки вона геть не заholола, й тер собі шкіру, поки та не почервоніла. Вимившись дочиста, від виліз із купелі, витерся, вдягнувся в біле. Панчохи, білизна, шовкова сорочка, шкірянка зі стьобаною підкладкою — усе чисте й вибілене. Згори надягнув обладунки, які йому подарувала королева на знак своєї пошани. Кольчуга була позолочена, тонкої роботи, кільця поєднувалися так, що вона гнулася, як добра шкіра; кіраса була емальована, тверда як крига і біла як сніг. На білий шкіряний пояс із золотою пряжкою Селмі повісив зброю — кинджал на один бік і меч на другий. Останнім він зняв з гачка довгий білий плащ і застібнув його на плечах.

Шолома Селмі так і залишив на гачку. Вузький проріз для очей обмежує видимість, а йому потрібно бачити все, що відбуватиметься. Поночі в залах піраміди темно, й вороги можуть напасти з будь-якого боку. Крім того, пишні драконячі крила, які оздоблюють шолом, милують око, але вони — гарна мішень для меча чи топора. Шолома сер Баристан залишить для наступного турніру, якщо з ласки Сімох доживе до нього.

Озброєний і обладований, літній лицар чекав, сидячи в темряві своєї маленької спальні, суміжної з покоями королеви. Перед ним у пільмі пролітали обличчя всіх королів, яким він служив і яких підвів, а також обличчя побратимів з королівської варті. Цікаво, думалося йому, скільки з них зробили б те, що зараз збирається зробити він? «Дехто, без сумніву, зробив би. Але не всі. А дехто, не завагавшись, убив би Гирявого як зрадника». Надворі почало дощити. Сер Баристан самотою сидів у темряві, дослухаючись. «Крапає, наче то сльози,— думав він.— Сльози покійних королів».

А потім прийшов час іти.

Велика піраміда Міріна — відлуння Великої піраміди Гіса, чії незмірні руїни колись відвідав Ломас Легконіг. Як і її стародавня попередниця, в чиїх червоних мармурових залах нині живуть лише кажани й павуки, мірінська піраміда мала тридцять три поверхи: це число вважалося священним для богів Гіса. Сер Баристан на самоті почав довгий спуск, і білий плащ розмаявся за спиною. Селмі пішов не широкими сходами з мармуру з прожилками, а службовими сходами — вужчими, крутішими, прямішими, які ховалися в товстих цегляних стінах.

Спустившись на дванадцять поверхів, він натрапив на Гирявого, який уже чекав, сховавши грубе обличчя за маскою, в якій був і вранці: кажана-кровопія. З ним було шестеро бронзових bestій. Усі були в однакових комахиних масках.

«Сарана»,— збагнув Селмі.

— Гролео,— промовив він.

— Гролео,— відповів один з-поміж сарани.

— Це не вся сарана, я маю більше,— зронив Скагаз.

— Шістьох достатньо. Хто стоїть при дверях?

— Мої. Проблем не буде.

Сер Баристан стиснув Гирявого за руку.

— Не проливайте крові без потреби. А завтра ми зберемо раду й повідомимо всьому місту, що ми зробили і чому.

— Як скажете. Щасти, старий.

І вони розійшлися в різні боки. Щойно сер Баристан продовжив спуск, бронзові bestії рушили за ним.

Покої короля ховалися в самому серці піраміди, на шістнадцятому й сімнадцятому поверхах. Спустившись туди, Селмі побачив, що двері замкнені на ланцюг, а обабіч стоять на чатах двоє бронзових bestій. Під каптурами їхніх клаптикових плащів ховалися маски щура й бика.

— Гролео,— сказав сер Баристан.

— Гролео,— відповів бик.— Третя зала праворуч.

Щур відімкнув ланцюги. Сер Баристан зі своїм супроводом увійшов у вузький службовий коридор з червоно-чорної цегли, освітлений смолоскипами. Проминув дві зали й повернув праворуч у третю, а за ним летіло відлуння кроків.

Під різьбленими дверима з твердого дерева, які вели в покої короля, стояв Сталевошкурий — молодий боєць із кубла, який ще не вважався першокласним. Щоки й чоло в нього були помережані складним чорно-зеленим татуюванням — то були стародавні валерійські чаклунські символи, які начебто робити його шкіру твердою, як сталь. Такі самі символи вкривали його груди й руки, хоча ще треба перевірити, чи здатні вони зупинити меч або топір.

Але й без них Сталевошкурий мав грізний вигляд: цей стрункий жилавий юнак був на півфута вищий за сера Баристана.

— Хто йде? — гукнув він, нахилиючи барду, щоб перегородити прохід. Побачивши сера Баристана в супроводі сарани, він прибрав барду й мовив: — Старий сер.

— З ласки короля, я мушу з ним переговорити.

— Година пізня.

— Година пізня, але потреба нагальна.

— Я можу запитати,— мовив Сталевошкурий, стукнувши ратищем барди в двері до королівських покоїв. Відчинилося вічко. З'явилося дитяче око. Крізь двері гукнув дитячий голос. Сталевошкурий відповів. Почулося, як відсувається важкий засув. Двері розчахнулися.

— Тільки ви,— мовив Сталевошкурий.— Бестії чекають тут.

— Як зволите,— мовив сер Баристан і кивнув до сарани. Один з вояків кивнув у відповідь. Селмі один ковзнув у двері.

Королівські покої — темні, без вікон, зусібіч оточені цегляними стінами вісім футів завтовшки — усередині виявилися великими й розкішними. Високу стелю підтримували великі чорні дубові бантини. Підлога була встелена шовковими килимами з Карта. На стінах висіли безцінні гобелени, старовинні й побляклі, які змальовували славні дні Старої Імперії Гіса. На найбільшому гобелені було зображено, як останні вцілілі вояки переможеної валерійської армії пірнають під ярмо, де їх заковують у ланцюги. Арка, яка вела в королівську спальню, прикрашена була парою коханців, вирізьблених із сандалового дерева, відполірованих і наолієних. Серові Баристану вони здалися огидними, хоча, без сумніву, за задумом мали збуджувати пристрасть. «Що швидше ми підемо звідси, то краще».

Світила тільки бронзова жаровня. Біля неї стояло двоє чашників королеви — Драказ і Кеза.

— Міклаз пішов будити короля,— сказала Кеза.— Принести вам вина, сер?

— Ні. Дякую.

— Присядьте,— мовив Драказ, указуючи на лавку.

— Ліпше я постою.

Чути було голоси, які долинали через арку зі спальні. Один з голосів належав королю.

Минула довга хвиля, перш ніж шляхетний король Гіздар зо Лорак Чотирнадцятий з'явився, позіхаючи і зав'язуючи пояс на халаті. Халат був із зеленого атласу, багато гаптований срібною ниткою і розшитий перлами. Під ним король виявився цілком голим. Це добре. Голі люди почуваються вразливими і менше схильні виявляти самогубний героїзм.

Жінка, яка, помітив сер Баристан, визирала з арки, ховаючись за серпанковою завісою, теж була гола, і шовк лише частково приховував її перса і стегна.

— Пане Баристане,— знову позіхнув Гіздар,— котра година? Прийшли новини про нашу любу королеву?

— Ні, ваша світлосте.

— «Ваша *препишносте*», будь ласка,— зітхнув Гіздар.— Хоча в таку годину доречніше буде «ваша сонність».

Король підійшов до буфету, щоб налити собі кубок вина, але в карафі залишилося на самому денці. На обличчі короля промайнуло роздратування.

— Міклазе, вина. Негайно.

— Так, ваша величносте.

— Візьми з собою Драгаза. Карафу арборського золотого і ще карафу солодкого червоного. І ніякої отої жовтої сечі. І ще раз побачу карафу порожньою — відшмагаю лозиною твої прегарні рожеві щічки.

Хлопчак помчав геть, а король знов обернувся до Селмі.

— Мені снилося, що ви знайшли Данерис.

— Сни не завжди справджуються, ваша світлосте.

— Підійшло б «ваша ясновельможносте». Що привело вас до мене в таку годину, сер? У місті сталося лихо?

— У місті все спокійно.

— Справді? — Гіздар був дещо збентежений.— То навіщо ви прийшли?

— Поставити вам питання. Ваша препишносте, це ви — гарпія? Кубок випав з Гіздарових пальців і, відскочивши від килима, покотився.

— Ви прийшли до мене в спальню глупої ночі, щоб таке питати? Ви збожеволіли? — мовив король, тільки зараз помітивши, що сер Баристан у кольчuzі й кірасі.— Що... навіщо... як ви смієте...

— Отрута — ваших рук справа, ваша препишносте?

Король Гіздар позадкував.

— Сарана? Це... це дорнянин. Квентин, так званий княжич. Запитайте Резнака, якщо не вірите мені.

— У вас є докази? Чи в Резнака?

— Ні, бо в іншому разі його б уже арештували. Можливо, слід це все одно зробити. Понад усякий сумнів, Маргаз витягне з них зізнання. Вони всі отруйники, ці дорняни. Резнак каже, вони поклоняються зміям.

— Вони їдять змій,— мовив сер Баристан.— Це було ваше бійцівське кубло, ваша ложа, ваші місця. Солодке вино і м'які подушки, інжир, дині й медова сарана. Це все забезпечили ви. Ще й заохочували її світлість скуштувати сарану, але самі жодненької не з'їли.

— Я... я не можу їсти гостре. Вона ж була моєю дружиною. Моєю королевою. Навіщо мені було її труїти?

«Він каже — була. Вважає її мертвою».

— Тільки ви можете відповісти на це питання, ваша препишносте. Може, ви хотіли замість неї взяти іншу жінку,— сер Баристан кивнув на дівчину, яка боязко визирала зі спальні.— Оцю, наприклад?

Король озирнувся з диким поглядом в очах.

— Її? Та вона ніхто. Постільна рабиня,— вигукнув він — і підняв руки.— Я обмовився. Не рабиня. Вільна жінка. Навчена мистецтва задоволень. Навіть у короля є певні потреби, а вона... вона вас хай не обходить, сер. Я б ніколи не скривдив Данерис. Ніколи.

— Ви заохочували королеву скуштувати сарану. Я чув.

— Я думав, їй сподобається,— Гіздар відступив ще на крок.— Страва водночас гостра і солодка.

— Гостра, солодка й отруйна. На власні вуха я чув, як ви наказали бійцям у ямі вбити Дрогона. Ви до них кричали.

Гіздар облизав губи.

— Тварюка жерла м'ясо Барсени. Дракони полюють на людей. Він убивав і палив...

— ...палив тих, хто хотів скривдити вашу королеву. Синів гарпії, швидше за все. Ваших друзів.

— Вони мені не друзі.

— Ви повсякчас це кажете, проте коли ви наказали їм припинити вбивства, вони підкорилися. Чого б вони вас слухалися, якби ви не були одним з них?

Гіздар похитав головою. Цього разу він не відповів.

— Скажіть мені правду,— провадив сер Баристан,— ви взагалі колись її любили, бодай трішки? Чи ви жадали тільки корони?

— Жадав? І ви смієте говорити про жадання? — вуста короля гнівно скривилися.— Я жадав корони, ага... але й наполовину не так сильно, як вона жадала того свого перекупного меча. Може, це її дорогоцінний капітан намагався її отруїти, бо вона ним знехтувала. А якби ще й я з'їв сарани... що ж, тим краще.

— Даарію вбивця, але не отруйник,— сер Баристан підійшов ближче до короля, цього разу поклавши долоню на руків'я меча.— То ви гарпія? Скажіть мені правду, і я обіцяю вам швидку і легку смерть.

— Ви забагато собі дозволяєте, сер,— мовив Гіздар.— Годі з мене цих питань і вашої присутності. Я вас звільняю зі служби. Якщо негайно поїдете з Міріна, я подарую вам життя.

— Якщо гарпія не ви, назвіть ім'я справжньої гарпії,— сказав сер Баристан, витягуючи з піхов меча. Його гострий край зблиснув у світлі жаровні, мов вогненна жовтогаряча стрічка.

Гіздар зламався.

— Хразе! — заверещав він, задкуючи до спальні.— Хразе! Хразе!

Сер Баристан чув, як десь ліворуч відчинилися двері. Обернувся саме вчасно: з-за гобелена випірнув Храз. Рухався він повільно, досі сонний, але з улюбленою зброєю в руці — з дотрацьким арахом, довгим і кривим. Це шабля різунна, якою зручно з коня завдавати глибоких поздовжніх розрізів. «Смертельна зброя проти напівголих ворогів — у бійцівському кублі чи на полі бою». Але тут, у закритому приміщенні, довжина араха грає проти нього, й до того ж сер Баристан у кольчuzі й кірасі.

— Я прийшов по Гіздара,— сказав лицар.— Склади зброю і відступи, і з тобою нічого не станеться.

— Старий! — розреготався Храз.— Та я зжеру твоє серце.

Вони були однакові на зріст, але Храз — майже на пуд важчий і на сорок років молодший: білошкірий, з мертвими очима й гребенем найжаченого рудо-чорного волосся від чола до шиї.

— Тоді підходь,— промовив Баристан Безстрашний. Храз підійшов.

Уперше за цілий день Селмі почувався впевнено. «Ось для чого я був створений,— подумав він.— Для цього тану під солодку пісню криці, коли в руці меч, а переді мною — ворог».

Боець з кубла рухався з неймовірною швидкістю — швидше за всіх, з ким коли-небудь бився сер Баристан. У його великих руках арах миготів зі свистом — сталава буря, яка налетіла на літнього лицаря, здавалося, з усіх боків водночас. Більшість ударів була спрямована в голову. Храз не дурень. Без шолома найвразливіше місце Селмі — вище плечей.

Він спокійно блокував удари, мечем зупиняючи кожен змах араху і відбиваючи його вбік. Леза з дзвоном стикалися і стикалися. Сер Баристан відступав. Краєм ока він бачив чашників, які так вибалушили очі, що ті нагадували курячі яйця. Лайнувшись, Храз замість удару згори завдав одного знизу, вперше спромігшись прослизнути повз лицарський клинок, але його арах тільки марно шкрябнув білу крицю поножів. У відповідь Селмі зачепив бійця за плече, розпоров тонкий льон і гризнув шкіру. Жовта сорочка спершу порожевіла, а потім почала швидко червоніти.

— Тільки боягузи заковуються у крицю,— заявив Храз, обходячи Селмі по колу. У бійцівських кублах ніхто в крицю не вдягався. Юрма збиралася заради крові: смерті, розчленування, передсмертних криків — музики племенистого піску.

Сер Баристан розвертався разом з ним.

— Цей боягуз от-от уб'є вас, сер.

Боець був ніякий не лицар, але за мужність заслужив звертання «сер». Храз не вмів битися з людиною в броні. Сер Баристан бачив це в його очах: сумнів, замішання, приплив страху. Боець знову кинувся вперед, цього разу з криком, так наче крик заріже ворога краще за крицю. Арах різонув знизу, згори, знову знизу.

Селмі блокував удари в голову, а решту приймала його броня, в той час його власний клинок розтяв бійцеві щоку від вуха до рота,

відтак провів червону смугу впоперек грудей. З Хразових ран цебеніла кров. Від цього, здавалося, він тільки більше шаленів. Ухопивши вільною рукою жаровню, він перевернув її, розсипавши під ноги Селмі жар. Сер Баристан перестрибнув. Храз рубонув його по руці, вцілив, але арах тільки сколов тверду емаль — далі його зупинила криця.

— У ямі ти б уже лишився без руки, старий.

— Ми не ямі.

— Зніми лати!

— Ще не пізно скласти зброю. Здавайся.

— Здохни,— виплюнув Храз... та коли він замахнувся арахом, його кінчик зачепився за гобелен і застряг. Цей шанс і був потрібен серові Баристану. Він розрізав бійцю живіт, відбив арах, не встиг Храз його вивільнити з гобелена, й добив ворога швидким ударом у серце, а в цей час тельбухи бійця уже вивалювалися, як слизькі в'юни.

Кров і кишки забруднили королівські шовкові килими. Селмі на крок відступив. Довгий меч у його руці був до половини червоний. Тут і там, де розсипався жар, килим почав тліти. Чути було, як плаче бідолашна Кеза.

— Не бійся,— сказав літній лицар.— Я вас не чіпатиму, дитино. Мені потрібен тільки король.

Витерши насухо меча об завісу, він рушив у спальню, де відшукав шляхетного Гіздара зо Лорака Чотирнадцятого, який скиглив, ховаючись за гобеленом.

— Пощадіть,— заблагав він.— Я не хочу помирати.

— Мало хто хоче. Але все одно всі люди помирають,— сховавши меча, сер Баристан поставив Гіздара на ноги.— Ходімо. Я проведу вас у камеру.

На цей час бронзові бестії, певно, вже роззброїли Сталевошкурого.

— Вас триматимуть під вартою до повернення королеви. Якщо проти вас не знайдуть ніяких доказів, ви лишитеся неушкодженим. Даю вам слово лицаря.

Узявши короля під руку, він повів його геть зі спальні, відчуваючи дивне запаморочення, немов від сп'яніння. «Я був королівським вартовим. А хто я тепер?»

Міклаз і Драказ повернулися з Гіздаровим вином. Вони застигли у відчинених дверях, притискаючи карафи до грудей і вибалушеними

очима витріщаючись на Хразове тіло. Кеза й досі плакала, але з'явилася Джезана, почала її втішати. Обіймала молодшу дівчинку, гладила по голові. Позаду них стояло кількоро інших чашників, спостерігаючи.

— Ваша величносте,— заговорив Міклаз,— шляхетний Резнак мо Резнак п-просив п-переказати вам, щоб ви приходили негайно.

Хлопчак звертався до короля, так наче сер Баристан і не присутній, так наче на килимі не валяється мрець, чия кров повільно заливає шовк червоним. «Скагаз мав арештувати Резнака, поки ми не переконаємося у його відданості. Щось пішло не так?»

— Приходив куди? — запитав сер Баристан у хлопчика.— Куди сенешаль просить його світлість іти?

— Надвір,— сказав хлопчина, який немов уперше побачив Селмі.
— Т-тобто на т-терасу, сер. П-побачити самому.

— Побачити що?

— Д-д-драконів. Драконів випустили, сер.

«Семеро спасіть»,— подумав літній лицар.

Приборкувач драконів

Ніч повільно скрадалася на чорних лапах. Година кажана поступилася місцем годині в'юна, а та в свою чергу — годині привидів. Княжич лежав у ліжку, втупившись у стелю, снів без сну — пригадував, уявляв, крутився під лляним покривалом, а у голові гарячково вирували думки про вогонь і кров.

Нарешті, втративши надію заснути, Квентин Мартел пішов у світлицю, де налив собі кубок вина і просто в темряві його випив. Солодкий смак був втіхою для язика, отож Квентин запалив свічку й налив собі ще кубок. «Вино допоможе заснути»,— сказав він собі, знаючи, що не допоможе.

Довгий час він задивлявся на свічку, а відтак відставив кубок і потримав долоню над полум'ям. Тільки зібравши всю волю в кулак, він примусив себе опустити руку нижче, поки полум'я не торкнулося шкіри, та щойно це сталося, княжич миттю відсмикнув руку, скрикнувши від болю.

— Квентине, ти здурів?

«Ні, просто злякався. Не хочеться згоріти».

— Герисе?

— Я почув, що ти ходиш.

— Не міг заснути.

— А опіки допоможуть? Тепле молоко і колискова були б кращі. А ще краще — можу відвести тебе у Храм грацій і підшукати тобі дівчину.

— Повію, маєш на увазі.

— Там їх називають граціями. Вони бувають різних кольорів. Червоні — єдині, з якими можна спати,— мовив Герис, сідаючи навпроти за столом.— Нашим септам, скажу я тобі, непогано було б

узяти цю ідею на озброєння. Звертав увагу, що всі старі септи завжди нагадують чорнослив? Ось до чого доводить цнотливе життя.

Квентин визирнув на терасу, де серед дерев густо залягли нічні тіні. Чулося тихе крапання води.

— Це дощ? Усі твої повії поховалися.

— Не всі. У садах насолод є затишні хатинки, і там вони щоночі чекають, поки якийсь чоловік їх обере. Кого не оберуть, ті там лишаються до самого сходу, почуваячись самотніми і забутими. А ми могли б їх утішити.

— Ти хотів сказати — вони могли б утішити мене.

— І це також.

— Не така втіха мені потрібна.

— Я не згоден. Данерис Таргарієн — не єдина жінка на світі. Хочеш цнотливим і померти?

Квентин узагалі не хотів помирати. «Я хочу повернутися в Айронвуд і поцілувати обох твоїх сестер, побратися з Гвінеї Айронвуд, спостерігати за розквітом її краси, народити разом з нею дитину. Хочу виїздити на турнірах, полювати з соколом і з собаками, відвідати маму в Норвосі, перечитати книжки, які надсилає мені батько. Я хочу, щоб Клетус, Вілл і мейстер Кедрі знову були живі».

— Гадаєш, Данерис зрадіє, дізнавшись, що я переспав з якоюсь хвойдою?

— Можливо. Чоловіки обожнюють цнотливиць, але жінка любить, щоб чоловік трохи розумівся на тому, як поводитись у спальні. Це трохи схоже на бойове мистецтво. Щоб мати вправність, треба тренуватися.

Жарт уколов княжича. Квентин ніколи ще не почувався таким хлопчаком, як тоді, коли просив руки Данерис Таргарієн. Думка про те, що треба буде лягти з нею ліжко, лякала його не менше за драконів. А що як він не зможе її задовольнити?

— У Данерис є фаворит,— захищаючись, мовив він.— Батько відіслав мене сюди не для того, щоб розважати королеву в спальні. Ти знаєш, навіщо ми приїхали.

— Ти не можеш з нею побратися. В неї вже є чоловік.

— Вона не кохає Гіздара зо Лорака.

— Який зв'язок між коханням і шлюбом? Кому знати, як не княжичу. Кажуть, твій батько одружився з кохання. Багато радості це

принесло?

«Небагато». Половину шлюбу Доран Мартел і його дружина-норвосьянка провели нарізно, а другу половину — в постійних сварках. Це єдиний раз батько вчинив згарячу, кажуть люди, єдиний раз послухався серця, а не голови, і все життя про це шкодував.

— Не всі ризики закінчуються лихом,— не здавався Квентин.— Це мій обов'язок. Моя доля.

«Ти ж начебто мій друг, Герисе. Чого ти кпиш з моїх надій? Мене й так обсідають сумніви, міг би й не підливати олії у вогонь моїх страхів».

— Це стане моєю великою пригодою.

— Пускаючись у великі пригоди, люди незрідка гинуть.

Герис таки мав рацію. У легендах частенько про це йдеться. Звитяжець разом з друзями й товаришами вирушає в похід, стикається з небезпеками, з перемогою повертається додому. Але дехто з його товаришів не повертається. «Однак сам звитяжець не гине ніколи. Я мушу стати цим звитяжцем».

— Я маю виявити мужність. Невже ти хочеш, щоб Дорн пам'ятав мене як невдачу?

— Дорн і так навряд чи довго про нас пам'ятатиме.

Квентин посмоктав опік на долоні.

— Дорн пам'ятає Ейгона і його сестер. Драконів забути не так легко. Данерис люди також пам'ятатимуть.

— Якщо вона ще жива.

— Вона жива,— сказав Квентин. «Мусить бути жива».— Просто заблукала, а я її знайду.

«А коли мені це вдасться, вона погляне на мене такими самими очима, якими дивиться на свого перекупного меча. Коли я доведу, що гідний її».

— Прилетиш до неї на драконі?

— Я верхи їжджу з шістьох років.

— І не раз, не два коні тебе скидали з сідла.

— Але це не зупиняло мене — я знову сідав у сідло.

— Тебе ще ніколи не скидали за тисячу футів над землею,— зауважив Герис.— І коні рідко перетворюють своїх наїзників на обгорілі кості й попіл.

«Я усвідомлюю небезпеку».

— Не хочу більше цього слухати. Я тебе не тримаю. Знайди собі корабель і тікай додому, Герисе.

Княжич підвівся, задмухав свічку й заліз назад у ліжку, під просяклі потом лляні простирадла. «Треба було поцілувати бодай одну з дринквотерівських близнючок, а ліпше обох. Треба було поцілувати їх, поки я ще мав можливість. Треба було поїхати в Норвос відвідати маму і її рідний край, щоб вона знала, що я її не забув». Чути було, як за вікнами падає дощ, тарабанячи по цеглі.

Заки приповзла година вовка, дощ уже падав невпинно, щільним холодним потоком, і скоро цегляні вулиці Міріна перетворяться на ріки. Троє дорнян поснідали в передсвітанковій прохолоді: це був простий сніданок з фруктів, хліба й сиру, який вони запили козиним молоком. Коли Герис хотів налити собі кубок вина, його зупинив Квентин.

— Не пий вина. Вип'єш, коли все закінчиться.

— Дуже сподіваюся,— озвався Герис.

Здоровань визирнув на терасу.

— Так і знав, що буде дощ,— похмурим тоном промовив він.— Усю ніч кості ломило. Їх завжди ломить на дощ. Драконам ця негода не сподобається. Вода й вогонь не поєднуються, це відомий факт. Тільки розпалиш багаття, воно гарненько розгориться, аж тут починає накрапати дощик, дрова промокають — і все, полум'я згасло.

— Дракони не з дерева, Арчу,— хихикнув Герис.

— Деякі дуже навіть з дерева. Отой старий король Ейгон, отой сварливий, будував дерев'яних драконів, щоб нас скорити. Погано це закінчилося.

«І це теж може закінчитися погано»,— подумав княжич. Його не хвилювали помилки й поразки Ейгона Негідника, але мучили сумніви й побоювання. Від натужних жартів його друзів тільки голова розболілася. «Вони не розуміють. Вони — дорняни, так, але я — це Дорн. Через багато років, коли я помру, про мене складуть пісню». Він різко підвівся.

— Час.

Друзі також зіп'ялися на ноги. Сер Арчибальд допив козине молоко і зворотом долоні витер молочні вуса з верхньої губи.

— Принесу лицедійські костюми.

Він повернувся з оберемком одягу, який вони отримали від Пошарпаного Правителя під час другої зустрічі. Три довгі плащі з каптурами, пошиті з міриад крихітних квадратних клаптиків, три дрючки, три короткі мечі, три блискучі мідні маски. Бик, лев і мавпа.

Це все, що потрібно, аби стати бронзовою бестією. «Можуть запитати гасло,— попередив Пошарпаній Правитель, вручаючи їм одяг.— Це „пес“».

«Ви впевнені?» — перепитав Герис.

«Можу життя на це поставити».

«Моє життя»,— правильно зрозумів його слова княжич.

«Саме його».

«Звідки ви дізналися гасло?»

«Натрапили випадково на кількох бронзових бестій, і Мерис їх гарно розпитала. Але княжич має розуміти, що такими подробицями ліпше не цікавитися. У Пентосі є приказка: ніколи не питай у пекаря, що він поклав у пиріг. Просто їж».

Просто їж. У цьому є своя мудрість, подумалося Квентинові.

— Я буду биком,— оголосив Арч.

Квентин вручив йому маску бика.

— Лев буде мені.

— А з мене ви зробили мавпу,— притиснув Герис мавпячу маску до обличчя.— Як у цих штукаках можна дихати?

— Вдягай давай,— озвався княжич, який був не в гуморі для жартів.

До костюму додався і батіг — старий шкіряний ремінь на кістяному держаку, оздобленому бронзою: таким батогом можна з вола шкуру злупити.

— А це навіщо? — поцікавився Арч.

— Данерис використала батіг, щоб приборкати чорну тварюку,— сказав Квентин, скручуючи батіг і вішаючи собі на пояс.— Арчу, бери з собою свій келеп. Він може знадобитися.

Поночі потрапити у Велику піраміду Міріна нелегко. Щодня на заході сонця двері замикають на засув, і до самого світанку вони залишаються зачиненими. На кожному вході стоять чатові, й нижню терасу також патрулюють чатові, щоб добре бачити вулицю. Колись на чати ставили незаплямованих. Тепер замість них бронзові бестії. Різниця істотна, сподівався Квентин.

Зміна варти відбувається на світанку, але до нього була ще година, коли троє дорнян спустилися службовими сходами. Навколишні стіни, муровані з цегли півсотні різних кольорів, у темряві здавалися сірими, поки на них не падало світло Герисового смолоскипа. За цілий довгий спуск дорнянам не трапилося ні душі. Чувся тільки скрегіт їхніх власних чобіт по вичовганій цеглі під ногами.

Головна брама піраміди виходила на мірінську центральну площу, але дорняни пішли до бічного входу, який вів у провулок. Цим входом користувалися за старих часів раби, коли виходили у господарських справах, через цей вхід робили доставку торгівці й заходив простолюд.

Двері були суцільно бронзові, замкнені на важкий залізний засув. Перед ними стояло двоє бронзових бестій, озброєних дрючками, списами й короткими мечами. Світло відбивалося від гладенької бронзи їхніх масок — щура й лиса. Квентин жестом наказав Здорованю не виходити з темряви. Вони з Герисом вийшли до дверей.

— Щось ви рано,— сказав лис.

— Можемо піти геть, якщо хочете,— знизав плечима Квентин.— А ви стійте нашу варту.

Акцент у нього був зовсім не гіскарський, знав він, але половина бронзових бестій — звільнені раби, які розмовляють своїми рідними мовами, тож на його акцент ніхто не звернув уваги.

— До біса,— зронив щур.

— Назвіть сьогоднішнє гасло,— мовив лис.

— Пес,— відповів дорнянин.

Двоє бронзових бестій обмінялися поглядами. Три довгі хвили Квентин боявся: щось пішло не так, Гарна Мерис і Пошарпаний Правитель дізналися неправильне гасло. А потім лис кречнував.

— Що ж, пес,— мовив він.— Передаємо чати вам.

Тільки коли вони пішли, княжич видихнув затамоване повітря.

Часу вони мали небагато. Скоро прийде справжня зміна.

— Арчу,— гукнув Квентин, і з'явився Здоровань; маска бика сяяла у світлі смолоскипа.— Засув. Хутчій.

Залізний засув був товстий і тяжкий, але добре змащений оливою. Сер Арчибальд легко його підняв. Ще він тільки ставив його вертикально на підлогу, а Квентин уже відчинив двері, й Герис вийшов надвір, розмахуючи смолоскипом.

— Давай його сюди. Швиденько.

Фургон різника чекав у провулку. Візник хльоснув мула й закотив фургон у піраміду — окуті залізом колеса голосно зацокали по бруківці. У фургоні лежала порубана воляча туша і двоє заколотих овець. За ним пішки увійшло півдюжини людей. П'ятеро було в плащах і масках бронзових бестій, але Гарна Мерис перебиратися не схотіла.

— Де ваш лорд? — запитав у неї Квентин.

— Не маю я ніякого *лорда*,— відповіла Мерис.— Якщо питаєш про правителя, то він неподалік з п'ятдесятьма нашими. Витягнеш дракона — і він витягне вас із міста, як і обіцяв. А тут командує Каґо.

Сер Арчибальд кисло роздивлявся різницький фургон.

— Хіба сюди поміститься дракон? — зронив він.

— Має поміститися. Сюди влазить двоє волів,— озвався Трупоріз, який перебрався на бронзову бестію, а пошрамоване обличчя заховав за маскою кобри, але його видавав знайомий арах, що висів у нього при боці.— Нам сказали, ці двоє менші, ніж оте чудовисько королеви.

— У ямі вони росли повільніше,— підтвердив Квентин: він читав, що так само було і з драконами в Сімох Королівствах. Вагар і Мераксис були більші за будь-якого з драконів, вирощених у Драконячому Лігві, поминаючи вже монстра на прізвисько Чорний Жах, який належав королю Ейгону.— Ланцюгів привезли достатньо?

— Скільки у вас драконів? — мовила Гарна Мерис.— А тут ланцюгів, схованих під м'ясом, вистане на десятьох.

— Дуже добре,— озвався Квентин, відчуваючи запаморочення. Те, що відбувалося, здавалося якимсь несправжнім. Однієї митті зринуло відчуття, що це гра, іншої миті — що це нічний кошмар, поганий сон, у якому Квентин відчиняє двері в темряву, знаючи, що за ними чатують жах і смерть, але чомусь не має сили зупинитися. Долоні змокрили. Витерши їх об ноги, він промовив: — Біля ями є свої вартові.

— Знаємо,— відгукнувся Герис.

— Треба підготуватися.

— Ми готові,— сказав Арч.

У Квентина закутило в животі. Він ледве стримався, щоб не вибігти й не сходити до вітру: розумів, що зараз це геть невчасно.

— Тоді нам сюди,— промовив він. Нечасто він почувався таким хлопчиськом. Але всі рушили за ним: Герис і Здоровань, Мерис і Каґо,

всі інші зв'язані вітром. Двоє перекупних мечів зі схованки у фургоні дістали арбалети.

Після стайні перший поверх Великої піраміди нагадував справжній лабіринт, але Квентина Мартела сюди водила королева, тож він пам'ятав дорогу. Три величезні цегляні арки, потім крутий кам'яний спуск у глибину, потім в'язниця, камери тортур і два глибокі кам'яні чани. Кроки відлунювали від стін, а позаду гуркотів різницький фургон. Здоровань на ходу зняв зі стіни смолоскип і очолив гурт.

Попереду постали останні важкі залізні двостулкові двері, іржаві та грізні, замкнені на ланцюг, кожна ланка в якому була завтовшки з руку. Величина й товщина дверей знову змусили Квентина Мартела засумніватися в мудрості своєї затії. Гірше було те, що обидві стулки виявилися пом'ятими: хтось намагався вирватися зсередини. У трьох місцях товсте залізо потріскалося, а верхній кут лівої стулки був оплавлений.

Двері охороняло четверо бронзових бестій. У трьох були довгі списи, а четвертий — сержант — був озброєний коротким мечем і кинджалом. У нього маска була у формі голови василіска. Решта бестій була в комашиних масках.

«Сарана», — збагнув Квентин.

— Пес, — промовив він.

Сержант напружився.

І цього вистачило Квентинові Мартелу, щоб здогадатися: щось пішло не так.

— Схопити їй, — прохрипів він, у той час як рука василіска метнулася до меча.

Він рухався швидко, цей сержант. Але Здоровань рухався ще швидше. Кинувши смолоскип у найближчу сарану, він потягнувся за спину й вихопив келеп. Не встиг клинок василіска вислизнути зі шкіряних піхов, а гостряк келепа вже увігнався василіскові у скроню, пробивши тонку бронзову маску, шкіру й кістку. Сержант поточився вбік, а потім його коліна підломилися, й він осів на підлогу, шалено здригаючись усім тілом.

Квентин закам'яніло витріщався, у животі вирувало. Його власний клинок і досі ховався в піхвах. Княжич не встиг навіть потягнутися по нього. Очима він прикипів до присмертного сержанта, який і досі

сіпався. На підлозі валявся смолоскип, затухаючи, й у його світлі всі тіні стрибали й корчилися, немов передражнюючи передсмертні дрижаки сержанта. Княжич і не бачив, що на нього насувається спис, поки Герис не втелющився в нього, відкидаючи вбік. Гостряк списа чиркнув по лев'ячій голові. Навіть по дотичній удар був такої сили, що мало не зірвав маску. «А поцілив би точно мені в шию»,— приголомшено подумав княжич.

Герис лайнувся: його оточила сарана. Долинув тупіт ніг. А потім з тіней вибігли перекупні мечі. Один з чатових на мить затримав на них погляд — і цього вистачило Герисові, щоб наблизитися до нього впритул, обминувши наставлений спис. Він загнав меч під маску, в шию бестії, а другий вояк у масці сарани отримав у груди арбалетну стрілу.

Останній чатовий у масці сарани впустив списа.

— Здаюся. Я здаюся.

— Ні. Помри,— сказав Каґо, одним ударом араху знімаючи йому голову з плечей: валірійська криця розітнула шкіру, кістки і хрящі, немов сало.— Забагато галасу,— дорікнув Каґо.— Почули всі, хто має вуха.

— Пес,— сказав Квентин.— Сьогоднішнє гасло начебто мало бути «пес». Чому вони нас не пускали? Нам сказали...

— Вам сказали, що ваша вся затія — божевілля, ти не забув? — втрутилася Гарна Мерис.— Роби те, заради чого прийшов.

«Дракони,— подумав Квентин.— Так. Ми прийшли по драконів». Відчуття було таке, наче його от-от знудить. «Що я тут роблю? Батьку, навіщо? За чотири хвили загибло четверо людей — і за що?»

— Вогонь і кров,— прошепотів він,— кров і вогонь.

Кров уже збиралася в калюжу в нього під ногами, просочуючи товсту цегляну підлогу. Вогонь чаївся за дверима.

— Ланцюги... в нас нема ключа...

— У мене є ключ,— сказав Арч і широко та швидко замахнувся келепом. Коли лезо торкнулося замка, посипалися іскри. І ще раз, і ще раз, і ще раз. За п'ятим разом замок тріснув, і ланцюг упав з таким гуркотом, що його, упевнений був Квентин, почула половина піраміди. — Давайте сюди віз.

Нагодовані дракони будуть слухняніші. «Нехай потішаються запеченою бараниною».

Арчибальд Айронвуд, учепившись у залізні двері, потягнув стулки врізнобіч. Іржаві завіси зарипіли, щоб уже прокинулися всі, хто й досі не прокинувся від гуркоту розбитого замка. В обличчя знагла вдарило гаряче повітря, густе від запахів золи, сірки й обгорілого м'яса.

За дверима була чорнота — похмура пекельна темрява, яка здавалася живою і загрозливою, голодною. Квентин відчував, що в темряві щось є — скрутилося й чекає. «Воїне, дай мені мужності,— молився він. Йому не хотілося робити того, що збирався, але іншого способу він не знав.— Навіщо ще Данерис показала мені драконів? Вона хоче, щоб я себе проявив». Герис вручив йому смолоскип. Княжич переступив поріг.

«Зелений — Рейгал, білий — Вісеріон,— нагадав собі він.— Називати їх на ім'я, наказувати, говорити спокійно, але владно. Підкорити їх, як підкорила Данерис Дрогона у ямі». Дівчина була одна, вбрана в невагомий шовк, але поводитися безстрашно. «Не треба боятися. Якщо змогла вона, то зможу і я». Головне — це не показувати страху. Тварини здатні відчувати страх, а дракони... Що він знає про драконів? «Що люди взагалі знають про драконів? Вони вже понад століття як зникли зі світу».

Попереду показався край ями. Квентин повільно наближався, з боку в бік водячи смолоскипом. Стіни, долівка й стеля поглинали світло. «Обсмалені,— збагнув княжич.— Цегла почорніла, кришиться як зола». З кожним кроком повітря теплішало. Квентин почав пітніти.

Перед ним з'явилося два ока.

Бронзові, ясніші за поліровані щити, вони сяяли власним жаром, горіли за серпанком диму, який здіймався з ніздрів дракона. Світло Квентиногого смолоскипа залило темно-зелену луску — зелений мох у присмеркових лісових хащах, коли згасає останнє світло дня. А тоді дракон розтулив пащу — і Квентина затопили світло й спека. За рядом гострих чорних зубів він побачив жар, як у печі: мерехтіння дрімотного вогню, у сто разів яскравішого за смолоскип. Голова у дракона була більша за кінську, а шия просто нескінченна — піднімаючись, вона звивалася, немов велетенська зелена змія, й ось уже два палючі бронзові ока дивляться на нього згори вниз.

«Зелена,— подумав Квентин,— луска зелена».

— Рейгале,— промовив він. Голос тріснув, і вийшло якесь кумкання. «Жабка,— подумав він,— я знову перетворююся на Жабку».

— Їда,— кумкнув він, пригадавши,— давайте їду.

Здоровань почув. Витягнув за ноги вівцю з фургона, розмахнувся й кинув її в яму.

Рейгал зловив її на льоту. Його голова рвучко крутнулася, і з-поміж зубів вистрілило полум'я — вир жовтогарячого вогню, помережаний зеленими прожилками. Не встигла димна туша впасти на цеглу, як на ній зімкнулися драконові зуби. Навколо туші ще світився полум'яний ореол. У повітрі смерділо паленою вовною і сіркою. «Запах дракона».

— Я гадав, їх двоє,— сказав Здоровань Арч.

«Вісеріон. Так. Де Вісеріон?» Княжич опустив смолоскип нижче, щоб пролити трохи світла у темряву, яка залягла внизу. Побачив зеленого дракона, який дер паруючу тушу вівці, з боку в бік метляючи хвостом. На шиї в нього виднівся товстий залізний нашійник, з якого звисало три фути обірваного ланцюга. Серед почорнілих кісток на дні ями валялися поламані ланки — покручені, частково оплавлені. «Коли я тут був востаннє, Рейгал був припнутий до стіни й підлоги,— пригадав княжич,— а Вісеріон висів, учепившись у стелю». Позадкувавши, Квентин підняв смолоскип і задер голову.

Якусь мить він не бачив нічого, окрім почорнілої цегли склепіння, обвугленого драконовим полум'ям. Затим око вихопило цівочку попелу, що зрадила якийсь рух. Щось біле, напівсховане, ворухнулося. «Він собі зробив печеру,— збагнув княжич.— Нору в цеглі». Підвалини Великої піраміди Міріна — товсті й масивні, адже на них тримається велетенська будівля: навіть внутрішні стіни тут утричі товстіші, ніж куртина будь-якого замку. Але Вісеріон за допомогою полум'я і пазурів видовбав собі в них нору, щоб у ній спати.

«А ми його щойно збудили». Квентин побачив істоту, яка нагадувала велетенського білого змія, що скрутився всередині стіни — ближче до верху, де стіна переходила в стелю. Знову посипався вниз попіл, за ним відвалилися шматочки цегли. Змій витягнув шию і хвіст, показалася довга рогата голова дракона, й у темряві сяйнули очі, наче золоті жарини. Зашурхотіли крила, розгортаючись.

У Квентина з голови вилетіли всі плани. Каго Трупоріз гаркнув своїм перекупним мечам якусь команду. «Ланцюги, він послав людей по ланцюги»,— подумав дорнський княжич. План був такий:

нагодувати тварин і, поки вони дріматимуть, закувати в ланцюги, як це зробила королева. Бодай одного дракона, а краще обох.

— Ще м'яса,— сказав Квентин. «Щойно тварини наїдяться, стануть млявішими». Він бачив це на прикладі змії у Дорні, але тут, з цими чудовиськами...— Принесіть... принесіть...

Вісеріон стрибнув зі стелі, широко розкинувши білі шкірясті крила. Обірваний ланцюг, який звисав у нього з шиї, заметлявся. Крила ляснули раз, удруге, а потім яму освітило полум'я з драконової пащі — кольору білого золота, з червоними й жовтогарячими прожилками, й затхле повітря вибухнуло хмарою гарячого попелу й сірки.

Чиясь рука схопила Квентина за плече. З його долоні випав смолоскип і, покотившись по підлозі, полетів у яму, так і не згаснувши. Княжич опинився лицем до лица з бронзовою мавпою. Герис.

— Квенте, нічого не вийде. Вони занадто дикі, вони...

З ричанням, яке розігнало б і сотню левів, дракон приземлився, відрізаючи дорнян від дверей. Голова його рухалася з боку в бік — він роздивлявся непроханих гостей: дорнян, звіяних вітром, Каґо. Найдовше він затримав погляд на Гарній Мерис, принюючущись. «Жінка,— збагнув Квентин.— Він здогадався, що це жінка. Він шукає Данерис. Він хоче бачити свою матір і не розуміє, чому її тут нема».

Квентин вивільнився з Герисової руки.

— Вісеріоне,— гукнув він. «Білий — це Вісеріон». На якусь мить він злякався, що все переплутав.— Вісеріоне,— знову покликав він, намагаючи батого, який висів у нього на поясі. «Вона приборкала чорного дракона батогом. Мені слід зробити те саме».

Дракон знав своє ім'я. Голова його обернулася, погляд на три довгі хвили затримався на дорнянині. За блискучими чорними зубами-кинджалами горіло біле полум'я. Очі нагадували озерця розплавленого золота, а з ніздрів валив дим.

— Сядь,— наказав Квентин. Кашлянув, ще раз кашлянув.

У повітрі висів густий дим, а сморід сірки не давав дихати. Вісеріон утратив до княжича цікавість. Розвернувшись до звіяних вітром, він шарпнувся до дверей. Можливо, занюхав кров убитих чатових або м'ясо в різницькому фургоні. А може, побачив, що вихід відчинений.

Квентин чув, як загорлали перекупні мечі. Каго вимагав ланцюгів, а Гарна Мерис репетувала, щоб хтось там відступив з дороги. На землі дракон рухався незграбно, як людина рачки, але дуже швидко — княжич і повірити не міг, що він такий прудкий. Звіяні вітром не зразу відступили з дороги, і Вісеріон знову заревів. Долинув брязкіт ланцюгів, дзижчання арбалета.

— Ні,— вереснув княжич,— ні, не треба, ні! — але було запізно. «Бовдур»,— ще встиг подумати він, а стріла, відскочивши від Вісеріонової шиї, зникла в темряві. За нею полетіла вогненна стрічка — драконова кров, золотисто-червона і блискуча.

Арбалетник саме намацував ще одну стрілу, коли у нього на шиї зімкнулися драконові зуби. Чоловік був у масці бронзової бестії — у застрашливій тигровій машкарі. Коли він, впустивши арбалет, спробував руками розтиснути Вісеріонові щелепи, з рота тигра вихопилося полум'я. Очі чоловіка з негучним виляском луснули, а мідь навколо них потекла. Дракон відірвав шмат м'яса — більшу частину шиї перекупного меча, заковтнув, а тіло в цей час повалилося на підлогу.

Решта звіяних вітром відступала. Навіть Гарна Мерис не могла такого витримати. Вісеріонова рогата голова оберталася то до людей, то до здобичі, але за мить він забув про перекупних мечів і відгриз собі ще м'яса з трупа. Цього разу ногу.

Квентин розкрутив батога.

— Вісеріоне,— крикнув він — цього разу гучніше. Він зможе це зробити, він це зробить, батько послав його на інший кінець світу саме заради цього, і Квентин його не підведе.— ВІСЕРІОНЕ!

Батіг розітнув повітря з виляском, який луною відбився від почорнілих стін.

Звелася біла голова. Звузилися золоті очі. З драконових ніздрів піднімалися спіральні цівки диму.

— Сядь,— наказав княжич. «Не можна, щоб він відчув твій страх».— Сядь, сядь, сядь.

Замахнувшись, він уперіщив дракона батогом по морді. Вісеріон засичав.

І тут Квентина вдарило гарячим вітром, зачувся шелест шкірястих крил, у повітря злетіла хмара попелу й золи, від обвугленої і почорнілої цегли луною відбилося дике ревіння, а Квентинові друзі

несамовито заволали. Герис знову і знову вигукував його ім'я, а Здоровань загорлав:

— Позаду, позаду, *позаду!*

Квентин обернувся — і змушений був лівою рукою затулитися від пічного жару, який війнув у очі. «Рейгал,— нагадав собі княжич,— зелений — це Рейгал».

Замахнувшись батогом, він помітив що той палає. Палала і рука. Усе тіло, усе тіло палало.

«Ох»,— подумав княжич. І заверещав.

Джон

— І нехай помирають,— мовила королева Селіза.

Такої відповіді Джон Сноу й очікував. «Ця королева по-іншому просто не вміє». Та хоч він і був готовий, це не пом'якшило удару.

— Ваша світлосте,— уперто продовжував наполягати він,— у Крутодомі зараз тисячі людей голодують. Серед них чимало жінок...

— ...і дітей, так. Дуже сумно,— відповіла королева, міцніше пригортаючи доньку й цілючи. «В щоку, не спотворену сіролускою», — несамохіть зауважив Джон.— Нам, звісно, шкода маленьких, але ми маємо діяти розважливо. У нас нема чим їх годувати, та й вони всі замалі, щоб допомагати королю вести війну. Нехай ліпше відродяться у світлі.

Це було просто м'якше формулювання для «нехай помирають».

У приміщенні було людно. Королівна Ширін стояла біля крісла матері, а перед нею, схрестивши ноги, сидів Картатий. Позаду королеви височів сер Аксель Флорент. Мелісандра Ашайська стояла ближче до вогню, і з кожним її подихом рубін на шиї пульсував. З червоною жінкою теж був почет — зброносець Деван Сіворт і двоє гвардійців, яких їй у варту залишив король.

Охоронці королеви Селізи — блискучі лицарі — стояли шерогою під стінами: сер Малегорн, сер Бенетон, сер Нарберт, сер Патрек, сер Дорден, сер Брас. Оскільки в Чорному замку завелося стільки кровожерливих дикунів, Селіза тримала біля себе свої присяжні щити день і ніч. Тормунд Велетозгуб, коли про це почув, так реготав — мало не надірвався. «Вона що — боїться, аби її не вкрали, га? Сподіваюся, ти не казав їй, який у мене член великий, Джоне Сноу: це ж будь-яка жінка налякається. А я завжди хотів собі отаку, з вусиками». І все сміявся і сміявся.

«Зараз би він не сміявся».

Джон змарнував тут уже достатньо часу.

— Даруйте, що потурбував вас, ваша світлосте. Нічна варта сама вирішить це питання.

У королеви роздулися ніздрі.

— То ви все-таки вирішили їхати у Крутодім. Це написано у вас на обличчі. Я сказала: *нехай помирають*, але ви все одно наполягаєте на своїй безглуздій затії. Не заперечуйте.

— Я мушу чинити так, як вважаю за краще. З усією повагою, ваша світлосте, але за Стіну відповідаю я, і це моє рішення.

— Так,— погодилася королева,— і ви за нього відповісте, коли повернеться король. І, боюся, за інші свої рішення також. Але я бачу, що ви глухий до голосу розуму. Робіть, як вважаєте за потрібне.

— Лорде Сноу,— заговорив Малегорн,— хто поведе загін розвідників?

— А ви пропонуєте свою кандидатуру?

— Я схожий на дурня?

— Його поведу я,— підскаочив Картатий. Бубонці весело задзвеніли.— Спустимося на дно морське і знов повернемося. Під водою ми поїдемо на морських кониках, а русалки сурмитимуть у мушлі, звістуючи про наш прихід, о-о-о.

Усі розсміялися. Навіть королева Селіза дозволила собі легеньку посмішку. Однак Джона це не розвеселило.

— Я ніколи не вимагаю від своїх людей того, чого не зробив би сам. І похід збираюся очолити я сам.

— Дуже сміливо,— сказала королева.— Ми схвалюємо. А потім якийсь співець складе про вас зворушливу пісню, а ми отримаємо більш розсудливого лорда-командувача,— вона ковтнула вина.— Поговорімо про інші справи. Акселью, будьте ласкаві, приведіть дикунського короля.

— Слухаюся, ваша світлосте.

Сер Аксель вийшов за двері й за мить уже повернувся з Гериком Королівської Крові.

— Герик з дому Рудобородих,— оголосив він,— дикунський король.

Герик Королівської Крові був чоловік рослявий і широкий у плечах. Королева, схоже, вдягнула його в дещо зі старого одягу короля.

Віддраєний і підстрижений, убраний у зелений оксамит і горностаєву пелерину, з вимитим довгим рудим волоссям і підкороченою вогненною борідкою, дикун мав вигляд справжнього лорда-південця. «Міг би зайти у тронну залу на Королівському Причалі — ніхто б і оком не зморгнув»,— подумав Джон.

— Герик — законний король дикунів,— промовила королева,— який за чоловічою лінією прямо походить від їхнього великого короля Реймуна Рудобородого, в той час як узурпатор Манс Рейдер народився у якоїсь простолюдинки від одного з ваших чорних братів.

«Ні,— міг би заперечити Джон,— Герик походить від молодшого брата Реймуна Рудобородого». Для вільного народу це все одно, якби він походив від Реймунового коня. «Нічого вони не знають, Ігритто. А що гірше, й не хочуть знати».

— Герик люб'язно погодився віддати руку своєї старшої доньки моємулюбому Акселю, щоб Цар світла поєднав їх священними шлюбними узами,— провадила королева Селіза.— Решта його дочок візьме шлюб одночасно: друга донька — з сером Брасом Баклером, а наймолодша — з сером Малегорном Червоноставським.

— Панове,— легенько вклонився Джон означеним лицарям.— Зичу вам щастя з вашими обраницями.

— На дні морському люди беруть шлюб з рибами,— затанцював Картатий, видзвонюючи бубонцями.— Беруть, беруть, беруть.

Королева Селіза знову пирхнула.

— А три весілля дуже легко перетворити на чотири. Давно час видати оту панянку Вал, лорде Сноу. Я вирішила, що вона вийде за мого доброго й відданого лицаря, сера Патрека з Королівської Гори.

— А Вал уже про це повідомили, ваша світлосте? — поцікавився Джон.— У вільного народу заведено, щоб чоловік, якщо жадає жінку, украв її і довів свою силу, метикованість і мужність. Залицяльник ризикує отримати доброї лупки, якщо його впіймають її родичі, а якщо наречена вважатиме його не гідним її, ризик ще зростає.

— Дикунський звичай,— зронив Аксель Флорент.

Сер Патрек лише хихикнув.

— Ніхто ще не мав підстав сумніватися у моїй мужності. А тим паче жінка.

— Лорде Сноу,— скривила губи королева Селіза,— оскільки леді Вал не знайома з нашими традиціями, пришліть її, будь ласка, до мене,

щоб я могла пояснити їй обов'язки шляхетної леді щодо її лорда-чоловіка.

«Уявляю, яка це буде мила зустріч». Цікаво, думав Джон, чи з таким самим завзяттям королева намагалася б видати Вал за одного зі своїх лицарів, якби знала її ставлення до королівни Ширін.

— Як зволите,— мовив він,— але якщо дозволите мені висловити свою думку...

— Не треба. Можете йти.

Прихиливши коліно, Джон Сноу уклонився, а потім вийшов.

Сходинок він перестрибував через одну, дорогою киваючи гвардійцям королеви. Її світлість розмістила вартових на всіх сходових майданчиках, щоб берегли її від кровожерливих дикунів. На півдорозі згори почувся голос:

— Джоне Сноу!

— Леді Мелісандро? — озирнувся Джон.

— Потрібно побалакати.

— Потрібно? — («Не думаю».)— Міледі, на мене чекають обов'язки.

— Саме про ці обов'язки я й хочу побалакати,— вона рушила вниз, метучи подолом шарлатної спідниці по сходах. Враження було таке, наче вона пливе.— Де ваш деривок?

— Спить у мене в кімнаті. Її світлість не хоче його бачити біля себе. Переконає, що він лякає королівну. А оскільки тут Борок зі своїм вепром, я не дозволяю Привидові бігати вільно.

Щойно повернуться фургони, які перевозять клан Тюленебоя в Сіроварту, шкуромін поїде разом із Сореном Щитоламом у Скеледвері. А доти Борок оселився в одному зі старовинних гробівців поряд із замковим цвинтарем. У товаристві мертвих, схоже, йому краще, ніж у товаристві живих, а вепр залюбки риється в пошуках корінців поміж могил, подалі від інших тварин.

— Це чудовисько завбільшки з бугая, ікла в нього — як два мечі. Якщо відпустити Привида, він почне на нього полювання, а у висліді хтось із них загине, ба й обидва.

— Борок — найменша з ваших проблем. Цей похід...

— Одне ваше слово могло би похитнути королеву.

— У цьому Селіза має рацію. *Нехай помирають*. Ви їх урятувати не в змозі. Кораблі ваші пропали...

— Ще шість лишилося. Це більш як половина флоту.

— Кораблі ваші пропали. *Всі*. Не повернеться ніхто. Я бачила це в полум'ї.

— Ваше полум'я й раніше помилялося.

— Це я помилялася, визнаю, але...

— Сіра дівчинка на загнаному коні. Кинджали в темряві. Королевич обіцяний, народжений серед диму й солі. Мені видається, що ви тільки те й робите, що помиляєтеся, міледі. Де Станіс? Що з Тарарахом і списосудженими? *Де моя сестра?*

— Ви отримає відповіді на всі свої питання. Зверніть очі до неба, лорде Сноу. А коли отримаєте відповіді, пошліть по мене. Зима вже на порозі. Я — ваша єдина надія.

— Надія для дурнів,— мовив Джон і, розвернувшись, пішов геть. Надворі тупцяв Шкіряк.

— Повернувся Торег,— повідомив він, побачивши Джона.— Його батько вже облаштував своїх людей у Дубоциті й сьогодні по обіді повернеться з вісімдесятьма вояками. Що сказала бородата королева?

— Її світлість не може нам допомогти.

— Занадто заклопотана висмикуванням волосся на підборідді, еге ж? — сплюнув Шкіряк.— Байдуже. Тормундових людей разом з нашими буде достатньо.

«Можливо, щоб дістатися туди — і справді достатньо». Але Джона більше непокоїла дорога назад. Повернення сповільнюватиметься тисячами вільних людей, серед яких чимало хворих і охлялих від голоду. «Людська ріка, яка тече повільніше, ніж замерзлі ріки». Валка стане вразливою. «У лісі мертвяки. У воді мертвяки».

— Скількох буде достатньо? — запитав Джон у Шкіряка.— Ста? Двохсот? П'ятисот? Тисячі?

«Ліпше взяти більше людей чи менше?» Менший загін швидше доїде до Крутодому... але який сенс іти туди з мечами, але без харчів? Послідовники Куми Кротиці вже в такому стані, що їдять власних мерців. Щоб їх нагодувати, потрібно привезти багато фургонів і возів, а до тих потрібні тягловики — коні, воли, собаки. А з возами летіти через ліс не вдасться — доведеться повзти.

— Ще багато чого слід обміркувати. Всіх повідомити. Прошу всіх ватажків зібратися з початком вечірньої варти у Щитодворі. Доти вже

Тормунд має повернутися. Де мені знайти Тореґа?

— Він, швидше за все, з маленьким чудовиськом. Кажуть, йому подобається одна з мамок.

«Йому подобається Вал. Її сестра була королевою, а чим вона гірша?» Тормунд колись хотів стати королем-за-Стіною, але Манс його перевершив. Тореґ Тичка, можливо, плакає такі самі мрії. «Краще вже він, ніж Герик Королівської Крові».

— Тоді нехай,— мовив Джон,— побалакаю з ним пізніше.

Він звів очі угору, вище Королівської вежі. Стіна була тьмяно-біла, а небо над нею — ще біліше. «Небо як на сніг».

— Моліться, щоб знову не почалася завірюха.

Біля зброярні стояли на варті, тремтячи, Маллі та Блоха.

— А вам не краще сховатися від вітру всередині? — поцікавився Джон.

— Це було б чудово, м'лорде,— озвався Фулк Блоха,— але вашому вовкові сьогодні не до вподоби товариство.

— Він хотів мене куснути, ага,— погодився з ним Маллі.

— *Привид?* — вражено перепитав Джон.

— Він-він, якщо тільки ваша милість не має якогось іншого білого вовка. Я його ще таким не бачив, м'лорде. Він наче здичавів, кажу вам.

І він не помилявся — Джон отримав цьому підтвердження, щойно переступив поріг. Великий білий деривок не хотів лежати. Він бігав з кутка в куток зброярні — туди-сюди повз холодну кузню.

— Заспокойся, Привиде,— заговорив до нього Джон.— Сядь. Сядь, Привиде. Сядь!

Та коли спробував його погладити, вовк наїжачився й вищирив зуби. «Це все клятий вепр. Навіть тут Привид відчуває його запах».

Мормонтів крук теж виявляв неспокій.

— Сноу,— раз у раз кричав птах.— Сноу, Сноу, Сноу.

Джон відігнав його, попросив Шовка запалити коминок, а тоді послав його по Бовена Марша й Отела Ярвика.

— І принеси карафу глінтвейну.

— І три кубки, м'лорде?

— Шість. Маллі та Блосі явно потрібно зігрітися. І тобі не завадить.

Коли Шовк пішов, Джон сів за стіл і ще раз передивився карти місцевості на північ від Стіни. Найкоротша дорога у Крутодім —

уздовж узбережжя... зі Східної варті. Ближче до моря ліс ріденький, переважають рівнини, пагорби й солоні мочарі. А коли налітають осінні шторми, на узбережжі буває сльотава, падає крижаний дощ із градом, але не сніг. «У Східній варті велети, і Шкіряк каже, дехто з них згодиться допомогти». З Чорного замку дорога складніша — просто крізь гущавину примарного лісу. «Якщо біля Стіни такі глибокі сніги, що ж тоді робиться там?»

Увійшов Марш, шморгаючи носом, за ним похмурий Ярвик.

— Знову буде завірюха,— оголосив головний будівничий.— Як нам за таких умов працювати? Мені потрібно більше будівничих.

— Беріть людей з вільного народу,— сказав Джон.

— Від них лиха більше, ніж користі,— похитав Ярвик головою.— Неохайні, недбалі, лінівні... серед них трапляються добрі працівники, не заперечую, але нема ані муляра, ані коваля. Вони дужі, це правда, та не хочуть виконувати наказів. І це з такими людьми перетворювати руїни на фортеці! Це неможливо, мілорде. Я вам правду кажу. Ми не впораємося.

— Впораємося,— озвався Джон,— або їм доведеться жити серед руїн.

Лорд повинен мати біля себе людей, які завжди дадуть чесну пораду. Марш і Ярвик — не підлабузники, й це начебто добре... але від них практично немає *допомоги*. Дедалі частіше Джон вгадував, що саме вони скажуть, ще до того, як ставив їм питання.

Особливо коли йшлося про вільний народ, нелюбов до якого вкорінена була дуже глибоко. Коли Джон віддав Скеледвері Соренові Щитоламу, Ярвик нарікав, що місце занадто віддалене. Як можна знати, яке лихо затіває Сорен у тих далеких горах? Коли ж Джон довірив Дубоцит Тормундові Велетозгубу, а Брамю Королеви — Морні Білій Масці, Марш зауважив, що тепер з обох боків Чорного замку — вороги, які легко можуть відрізати його від решти Стіни. Що ж до Борока, Отел Ярвик заявив, що на північ від Скеледверей у лісах повно диких вепрів. Хто гарантує, що шкуромін не збере власну свинячу армію?

Паморозний Пагорб і Обледеніла Брама досі лишалися порожні, тож Джон запитав у Марша і Ярвика, кого з решти дикунських вождів і військових ватажків там найкраще розмістити. «У нас є Брот, Гавін Міняйло, Великий Морж... Гауд Мандрівник гуляє сам по собі, каже

Тормунд, але ще лишаються Гарл Гончий, Сліпий Сон... Ігон Пращур очолює власний клан, там переважно його сини й онуки. У нього вісімнадцять жінок, половину з яких він украв під час нальотів. Кого з цих...»

«Нікого,— озвався Бовен Марш.— Я знаю всіх цих людей за їхніми справами. Ми б їх вішати мали, а не замки їм віддавати».

«Ага,— підтакнув Отел Ярвик.— Гарний вибір — між поганцем і паршивцем. Мілорд ще нам запропонував би з вовчої зграї обрати, котрий вовк нам перший горлянки перегризе».

І з Крутодомом сталося так само. Поки Шовк розливав глінтвейн, Джон розповів про свою аудієнцію у королеви. Марш слухав уважно, не беручи глінтвейну, а Ярвик тільки й перехиляв кубок по кубку. Але не встиг Джон договорити, як лорд-стюард мовив:

— Її світлість мудро каже. Нехай помирають.

— Оце і вся ваша порада, мілорде? — відкинувся на кріслі Джон. — Тормунд веде з собою вісімдесят вояків. Скільки людей послати нам? Чи варто викликати велетів? А списосуджених з Довгого Кургану? Якщо з нами будуть жінки, можливо, послідовники Куми Кротиці почуватимуться спокійніше.

— Та хочете — посилайте жінок. Посилайте велетів. Посилайте немовлят. Саме це мілорд воліє почути? — Бовен Марш потер шрам, якого отримав на Мосту черепів.— Посилайте їх усіх. Що більше їх згине, то менше ротів годувати.

З Ярвика користі було не більше.

— Якщо дикуни у Крутодомі аж так потребують порятунку, то нехай наші дикуни ідуть і їх рятують. Тормунд знає дорогу до Крутодому. Як його послухати, він своїм членом сам-один усіх порятує.

«Це все безглуздо,— подумав Джон.— Безглуздо, безуспішно, безнадійно».

— Дякую за ваші поради, мілорди.

Шовк допоміг їм одягнути плащі. Коли всі втрюх перетинали зброярню, Привид, наїжачившись і задерши хвоста, обнюхав їх. «Мої брати»,— подумав Джон. Нічній варті потрібні керівники з мудрістю мейстра Еймона, освіченістю Семвела Тарлі, мужністю Кворина Піврукого, силою і впертістю Старого Ведмедя, співчутливістю Донала Ноя. А натомість Джон має оцих двох.

Надворі густо падав сніг.

— Вітер з півдня,— зауважив Ярвик.— Сніг мете просто в Стіну, бачите?

Його правда. Замело майже весь перший прогін маршових сходів, побачив Джон, а дерев'яні двері в комори зникли за білою стіною.

— Скільки у нас в'язнів у крижаних камерах? — запитав він у Бовена Марша.

— Четверо живих. Двоє мертвих.

«Труп!» Джон мало не забув про них. Він сподівався за допомогою трупів, привезених з віродеревного гаю, дізнатися більше про блідавців, але трупи вперто не хотіли оживати.

— Слід відкопати камери.

— Десять стюардів з десятьма шуплями мають упоратися,— мовив Марш.

— Залучіть Вун-Вуна.

— Як накажете.

Десять стюардів з одним велетом впоралися швидко, та коли вони відкопали двері, Джон вирішив, що цього мало.

— До ранку камери знову замете. Слід перевести в'язнів у інше місце, поки вони не задихнулися.

— Карстарка також, м'лорде? — запитав Фулк Блоха.— Не можна його там лишити — хай ловить дрижаки до весни?

— Якби ж усе було так просто!

Креган Карстарк останнім часом ночами почав вити, а коли йому приносили їсти, кидався мерзлим лайном. Цим він не надто прихилив до себе варту.

— Переведіть його у Вежу лорда-командувача. Нехай сидить у підземеллі.

Колишня вежа Старого Ведмедя частково завалилася, але там буде тепліше, ніж у крижаних камерах. Підземелля там лишилося майже непошкодженим.

Коли в камеру ввійшли вартіві, Креган почав хвицатися, а коли його схопили, викручувався, штовхався й навіть спробував кусатися. Але на холоді він охляв, а Джонові вояки були кремезніші за нього, молодші й дужчі. Попри опір, його витягнули й поволочили в нову домівку через сніги, які вже сягали стегон.

— А що лорд-командувач накаже робити з трупами? — запитав Марш, коли живих перевели в інше місце.

— Нехай лишаються.

Якщо завірюха їх поховає, то й на краще. Колись треба буде їх спалити, понад сумнів, а поки що вони прикуті залізними ланцюгами в крижаних камерах. Смерть і ланцюги мають утримати їх на місці.

Тормунд Велетозгуб наче знав, коли приїздити: разом зі своїми вояками він з тупотом з'явився в замку, коли саме закінчили розчищати сніг. З ним було тільки п'ятдесят вояків замість вісімдесятьох, яких Торег обіцяв Шкірякові, але ж Тормунд не просто так отримав прізвисько «балаклій». Дикуни приїхали розчервонілі й почали вимагати елю й чогось гарячого поїсти. У Тормунда вся борода і всі вуса закрижаніли.

Хтось уже сказав Грім-кулакові про Герика Королівської Крові та його новий титул.

— Дикунський король? — зареготав Тормунд.— Ха! Та він король моєї волохатої щілини в сраці.

— Він має королівський вигляд,— промовив Джон.

— Він має маленький рожевий прутик у тон до свого рудого волосся, ось що він має. Це Реймун Рудобородий разом з синами загинув на Довгому озері через ваших клятих Старків і П'яного Велета, а не його менший брат. Не знаєте, чого його прозвали Красним Круком? — Тормунд вишкірився, показавши прогалини між зубів.— У бій завжди летів перший, він такий. А потім про нього склали пісню. У ній загребущий «крук» римувався з «довгорука»...— він витер носа.— Якщо королівські лицарі хочуть собі його дівок — ласкаво просимо.

— Дівок,— кракнув Мормонтів крук.— Дівок, дівок.

Тормунд, почувши це, знову зареготався.

— Оце мудрий пташок. Скільки хочеш за нього, Сноу? Я тобі сина віддав, а ти мені міг би віддати бодай цього клятого пташка.

— Я б віддав,— мовив Джон,— але ж ви захочете його з'їсти.

І на це Тормунд теж почав сміятися.

— З'їсти,— похмуро повторив крук, ляпаючи чорними крилами.— Зерна? Зерна? Зерна?

— Нам слід обговорити похід,— мовив Джон.— Хочу, щоб у Щитодворі зібралися однодумці, нам потрібно...

Він не договорив: у двері застромив свого носа сердитий Маллі, оголосивши, що Клайдас приніс листа.

— Скажи йому, щоб тобі віддав. Я пізніше прочитаю.

— Як скажете, м'лорде, тільки... Клайдас на себе не схожий... не рожевий, а білий, якщо ви розумієте, про що я... і весь труситься.

— Чорні слова на чорних крилах,— пробурмотів Тормунд.— Так кажуть уклінники?

— А ще ми кажемо — «Лихоманка не приходять без гарячки»,— мовив Джон.— Кажемо — «Не пий з дорнянами у повню». Ми багато чого кажемо.

І Маллі свої два пенси вкинув:

— Моя старенька бабуся завжди казала: «Літня дружба тане, як літній сніг, а зимова лишається навіки».

— Гадаю, досить мудрих приказок,— мовив Джон Сноу.— Будь ласка, приведи Клайдаса.

Маллі не помилявся: старий стюард і справді тремтів, а з обличчя побілів, як сніг.

— Я зовсім здурів, лорде-командувачу, але... Цей лист мене лякає. Бачите?

На сувої було написане одне-єдине слово: «Байстріюкові». Не «Лордові Сноу», не «Джонови Сноу», не «Лордові-командувачу». Просто «Байстріюкові». Й запечатаний лист був затвердлою краплиною рожевого воску.

— Ви правильно зробили, що одразу прийшли до мене,— мовив Джон. «І правильно боїтеся». Зламавши печатку, він розгладив пергамент і почав читати.

Твій самозваний король мертвий, байстріюче. Ми розбили його військо за сім днів боїв. Тепер його чарівний меч у мене. Так і перекажи його червоній шльондрі.

Друзі твого самозваного короля мертві. Їхні голови виставлені на мурах Вічнозиму. Приходь подивитися, байстріюче. Ви з самозваним королем збрехали. Сказали всьому світові, що спалили короля-за-Стіною, а натомість послали його у Вічнозим украсти мою дружину.

Я свою дружину поверну. Якщо хочеш отримати назад Манса Рейдера, приходь і забирай. Я виставив його в клітці на огляд усій Півночі, на доказ вашої брехливості. У клітці холодно, але я подарував йому теплий плащ зі шкір шістьох хвойд, які прийшли у Вічнозим разом з ним.

Я хочу отримати назад свою дружину. Я хочу отримати королеву самозваного короля. Я хочу отримати його доньку і його червону відьму. Я хочу його дикунську королівну.

Я хочу отримати немовля — дикунського королевича. І я хочу отримати назад свого Смердюка. Віддаси їх мені, байстрюче, і я не чіпатиму ні тебе, ні твоїх чорних воронів. Не віддаси — і я виріжу твоє байстрюче серце та зжеру його.

Внизу стояв підпис:

Ремсі Болтон,

законний лорд Вічнозиму

— Сноу? — почувся голос Тормунда Велетозгуба.— У тебе такий вигляд, наче з того клятого сувою щойно викотилася голова твого батька.

Джон Сноу відповів не одразу.

— Маллі, проведи Клайдаса назад у його покої. Ніч уже темна, а на доріжках слизько від снігу. Шовку, йди разом з ними.

Потім, віддавши листа Тормундові Велетозгубу, він промовив:

— Ось, подивіться самі.

Дикун, невпевнено глянувши на листа, одразу повернув його назад.

— Відчуття від нього якесь огидне... але у Тормунда Грім-кулака були в житті важливіші справи, ніж учитися, як змусити папір заговорити. Він усе одно нічого доброго ніколи не каже, правда ж?

— Принаймні нечасто,— погодився Джон Сноу. «Чорні слова на чорних крилах». Можливо, в старих приказках більше мудрості, ніж

йому здається.— Листа прислав Ремсі Сноу. Я прочитаю вам, що він пише.

Коли він закінчив читати, Тормунд присвиснув.

— Ха. Повна срака, це точно. А що там про Манса? Він його в клітку посадив, га? Як це, коли сотні людей бачили, як його спалила ваша червона відьма?

«То був Тарарах,— мало не сказав Джон.— Це чари. Вона їх називає химородою».

— Мелісандра...

«Зверніть очі до неба»,— сказала вона. Він поклав листа.

— Крук у завірюсі. Вона це бачила наперед.

«А коли отримаєте відповіді, пошліть по мене».

— А може, все це — повний міх брехні,— почухав Тормунд під бородою.— Було б у мене файне гусяче перо і глечик мейстерського чорнила, я б отут-о понаписував, що у мене член завдовжки і завтовшки з руку, мо', хто повірить.

— У нього Світлоносець. Він пише про голови, виставлені на мурах Вічнозиму. Він знає про списосуджених — знає, скільки їх було...— («Він знає про Манса Рейдера»).— Ні. Лист правдивий.

— Мо', ти й не помиляєшся. І що збираєшся робити, вороне?

Джон поворушив пальцями робочої руки. «Нічна варта не пристає ані на чий бік». Стиснув і розтиснув кулака. «Те, що ви пропонуєте, ніщо як державна зрада...» Йому пригадався Роб з підталими сніжинками в чуприні. «Убий хлопчика — нехай народиться чоловік». Йому пригадалося, як Бран спритно, наче мавпа, видирається нагору по стіні вежі. Пригадався задиханий сміх Рикона. Пригадалося, як співає до себе Санса, вичісуючи хутро Леді. «Нічого ти не знаєш, Джоне Сноу». Пригадалася Арія з вічним воронячим гніздом на голові. «Я подарував йому теплий плащ зі шкір шістьох хвойд, які прийшли у Вічнозим разом з ним... Я хочу отримати назад свою дружину... Я хочу отримати назад свою дружину... Я хочу отримати назад свою дружину...»

— Гадаю, час міняти плани,— мовив Джон Сноу.

Говорили ще майже дві години.

Змінилася варта — замість Фулка й Маллі під дверима вже стояли Кінь і Рорі.

— Зі мною,— наказав їм Джон, коли прийшов час. Привид також хотів піти з ними, але Джон, схопивши його за загривок, силоміць заповхав назад у зброярню. Можливо, серед людей, які зберуться у Щитодворі, буде Борок. Останнє, що зараз потрібно, це щоб вовк роздер шкуромінового вепра.

Щитодвір — одна з найстаріших будівель Чорного замку, довга бенкетна зала з темного каменю, з вічними протягами, з почорнілими від диму за багато століть бантинами. Коли ще Нічна варта була значно чисельніша, стіни тут були завішані яскравими різнокольоровими дерев'яними щитами. Вже тоді, як і зараз, лицар, вбираючись у чорне, відмовлявся від колишнього герба і приймав простий чорний щит братства. Старі щити вивішували у Щитодворі.

Сотні лицарів — це сотні щитів. Яструби й орли, дракони й грифони, сонця й списи, вовки й віверни, мантикори, бики, олені й огирі, дерева й квіти, ліри, краби й кракени, леви червоні, золоті й шахові, сови й скорпіони, ягнята, діви, тритони, зорі й змії, цебра, пряжки, чоловіки облуплені, повішені, підпалені, топори, мечі, черепахи, єдинороги, ведмеді, пера й павуки і ще сотні різних гербів прикрашали стіни Щитодвору, ясніючи такою кількістю барв, що веселці й не снилося.

Та коли лицар помирав, його щит знімали, щоб покласти йому на погребальне вогнище чи в могилу, а за роки й століття дедалі менше лицарів убиралося в чорне. Прийшов день, коли вже не було сенсу лицарям Чорного замку накривати на стіл окремо. Щитодвір занедбали. За останні сто років користувалися ним дуже рідко. Як бенкетна зала він був занадто незручний — темний, брудний, з протягами, взимку його важко було опалювати, в підвалах водилися пацюки, а товсті дерев'яні бантини були поточені шашелем і заплетені павутинням.

Зате він був великий, вміщав двісті людей, а якщо потіснитися, то й триста. Коли увійшли Джон і Тормунд, у залі загуло, як в осиному гнізді. Дикунів зібралось вп'ятеро більше, ніж воронів, якщо судити з того, як мало виднілося чорних плащів. На стінах залишилося менш як дюжина щитів — сірих і жалюгідних, з побляклою фарбою й довгими тріщинами в дереві. Але в держаках горіли нові смолоскипи, а ще Джон наказав принести сюди столи й лавки. Мейстер Еймон якось

сказав, що люди, які зручно сидять, схильні уважно слухати, а які стоять — схильні сперечатися й горлати.

В кінці зали розташувався продавлений поміст. Зійшовши на нього разом з Тормундом Велетозгубом, Джон підніс руки, вимагаючи тиші. Оси тільки дужче загули. Тоді Тормунд, приклавши до вуст бойовий ріжок, засурмив. Сурма полетіла залю, відлунюючи від бантин. Запала тиша.

— Я зібрав вас, щоб розробити план порятунку Крутодому,— почав Джон Сноу.— Там голодують тисячі вільних людей, не в змозі звідти вибратися, а нам повідомляють, що в лісі блукають мертвяки.

Ліворуч він побачив Марша і Ярвика. Отела оточували будівничі, а з Бовеном були Вік Вістря, Ліворукий Лу й Альф Баговинський. Праворуч сидів Сорен Щитолам, схрестивши руки на грудях. Трохи далі Джон побачив Гарвіна Міняйла й Гарла Гожого, які шепотілися між собою. Ігон Пращур сидів у оточенні своїх жінок, Гауд Мандрівник — сам-один. У темному куті прихилився до стіни Борок. На щастя, вепра ніде не було видно.

— Кораблі, які я послав забрати Куму Кротицю і всіх її послідовників, сильно побило в шторм. Доведеться або надіслати допомогу суходолом, або лишити людей помирати.

Прийшло і двоє лицарів королеви Селізи, побачив Джон. Біля дверей у протилежному кінці зали стояли сер Нарберт і сер Бенетон. Але решта людей королеви демонстративно не прийшла.

— Я сподівався сам очолити похід і повернутися зі стількома вільними людьми, скільки витримає дорогу.

У чорноті зали Джонове око вихопило червоний зблиск. Прийшла леді Мелісандра.

— Але сьогодні виявилося, що я не можу очолити похід. Його поведе Тормунд Велетозгуб, якого ви всі знаєте. Я обіцяв йому дати стільки людей, скільки знадобиться.

— А де будеш ти, вороне? — прогуркотів Борок.— Ховатимешся в Чорному замку зі своїм білим собакою?

— Ні. Я їду на південь.

І Джон прочитав їм листа, якого надіслав Ремсі Сноу.

У Щитодворі зчинилося божевілля.

Усі загорлали водночас. Підскакували на ноги, трусили кулаками. «Ну дуже допомогли зручні лавки». Люди розмахували мечами, гупали

топорами в щити. Джон Сноу поглянув на Тормунда. Велетозгуб знову дмухнув у ріжок — сурмив удвічі довше й гучніше, ніж першого разу.

— Нічна варта не бере участі у війнах Сімох Королівств,— нагадав присутнім Джон, коли знову запала подоба тиші.— Не нам воювати з Болтоновим Байстріюком, не нам помщатися за Станіса Баратеона, не нам захищати його вдову й доньку. Це чудовисько, яке шиє плащі зі шкіри жінок, поклялося вирізати моє серце... і я примушу його відповісти за свої слова... але я не проситиму своїх братів порушити обітницю.

Нічна варта рушає у Крутодім. А я поїду у Вічнозим сам-один, якщо тільки...— Джон зробив паузу,— якщо тільки тут не знайдеться когось, хто згоден стати зі мною пліч-о-пліч.

Він і не сподівався, що зчиниться такий галас, аж зі стін звалилося двійко старих щитів. На ноги скочив Сорен Щитолам, а за ним і Мандрівник. Торег Тичка, Брог, Гарл Гончий і Гарл Гожий, Ігон Пращур, Сліпий Сон, навіть Великий Морж. «Я зібрав мечі,— подумав Джон Сноу,— і ми йдемо по тебе, Байстріюче».

Він побачив, що Ярвик і Марш потихеньку виходять, а за ними — і всі їхні люди. Але це не мало значення. Тепер вони йому вже не потрібні. Тепер він їх і *не хоче*. «Ніхто не скаже, що я примусив братів зламати обітницю. Якщо це клятвoporухення, то злочин на мені й тільки на мені». І тут Тормунд загупав його по спині, розтягнувши у своїй рідкозубій усмішці губи від вуха до вуха.

— Добра промова, вороне. А тепер виносьте мед! Їх треба напоїти, щоб вони стали твоїми, ось як це робиться. Мо', ми ще зробимо з тебе дикуна, хлопче. Ха!

— Я пошлю по ель,— неуважно сказав Джон. Мелісандра пішла, помітив він, і лицарі королеви також. «Слід було спершу завітати до Селізи. Вона має право знати, що її лорд загинув».— Перепрошую. Завдання напоїти їх лишаю вам.

— Ха! Для такого завдання я просто створений, вороне. Забирайся!

На виході зі Щитодвору до Джона приєдналися Кінь і Рорі. «Сходжу до королеви, а потім мушу побачитися з Мелісандрою,— думав він.— Якщо вона бачила крука у завірюсі, то, може, розшукає для мене і Ремсі Сноу». Аж тут почувся галас... і таке ревіння, що вся Стіна здригнулася.

— Це з Гардинової вежі, м'лорде,— доповів Кінь. Він ще щось хотів додати, але його перебив зойк.

«Вал»,— це перше, що подумав Джон. Але зойк був не жіночий. «Це чоловік в агонії». Джон побіг. За ним помчали Кінь і Рорі.

— Блідавці? — запитав Рорі. Джон гадки не мав. Може, трупи вирвалися з ланцюгів?

Заки вони добігли до Гардинової вежі, зойк урвався, але Вун Вег Вун Дар Вун досі ревів. Велет тримав за ногу закривавлений труп, як Арія в дитинстві — ляльку: розмахувала нею, наче моргенштерном, коли її примушували їсти овочі. «Однак Арія не дерла своїх ляльок на клапті». Права рука загиблого валялася за кілька ярдів, і сніг під нею поступово червонів.

— Відпусти,— гаркнув Джон.— Вун-Вуне, *відпусти!*

Вун-Вун чи то не чув, чи то не розумів. Він і сам спливав кров'ю — мав порізи від меча на животі й на руках. Розмахуючи мертвим лицарем, він раз у раз ударяв ним об сіре каміння вежі, поки голова не почала нагадувати перестиглий кавун. У холодному повітрі виляскував плащ лицаря. Він був з білої вовни, зі сріблотканою облямівкою, розшитий блакитними зірками. Навсібіч летіли кістки та бризки крові.

З навколишніх фортець і веж висипали люди. Північани, вільний народ, рать королеви...

— Шикуйтеся,— наказав Джон Сноу чорним братам.— Тісніть їх. Тісніть усіх, а особливо рать королеви.

Загиблим виявився сер Патрек з Королівської Гори: від його голови майже нічого не лишилося, але за гербом його можна було пізнати не гірше, ніж за обличчям. Джон не хотів ризикувати: сер Малегорн, сер Брас або ще хтось із лицарів королеви можуть спробувати помститися за нього.

Вун Вег Вун Дар Вун знову завив і крутнув другу руку сера Патрека. Вона відірвалася від плеча з фонтаном ясно-червоної крові. «Відриває, як малюк пелюстки зі стокротки»,— подумав Джон.

— Шкіряче, поговори з ним. Заспокой його. Давньою мовою, він розуміє давню мову. *Відступіть*, усі. Сховайте крицю, ви його лякаєте.

Невже вони не бачать, що велет поранений? Слід зупинити це, поки ще хтось не загинув. Люди не уявляють, яка у Вун-Вуна сила. «Ріжок, потрібен ріжок». Джон побачив сталевий зблиск, обернувся в той бік.

— Ніяких клинків! — гаркнув він.— Віку, ану прибори...

«...ножа»,— хотів сказати він. Та коли Вік Вістря різонув його по шиї, замість слова він спромігся тільки на крехтання. Джон устиг відхилитися, тож лезо тільки дряпнуло шкіру. «Він мене порізав». Коли Джон приклав до шиї долоню, між пальців побігла кров.

— *За що?*

— За Варту,— знову різонув його Вік. Цього разу Джон ухопив його за зап'ясток і вивернув йому руку; ніж випав. Довготелесий стюард позадкував, піднявши долоні, немов хотів сказати: «Це не я, не я вигадав». Люди навколо горлали. Джон потягнувся по Довгопазур, але пальці не слухалися. Чомусь не вдавалося витягнути меча з піхов.

І тут перед ним опинився Бовен Марш, по щоках якого бігли сльози.

— За Варту,— штрикнув він Джона у живіт. Коли він прибрав руку, з живота стирчав кинджал.

Джон упав навколішки. Намацавши руків'я кинджала, він висмикнув лезо з живота. У холодному вечірньому повітрі рана парувала.

— Привиде,— прошепотів він. Його затопив біль. «Штрикай гострим кінцем». Коли третій кинджал уп'явся йому між лопаток, Джон, крехнувши, повалився долілиць у сніг. Четвертого ножа він і не відчув. Тільки холод...

Правиця королеви

Княжич дорнський помирав три дні.

Останній уривчастий подих він зробив темного похмурого ранку, коли з неба лився холодний дощ, перетворюючи цегляні вулиці старого міста на річки. Дощ загасив більшість пожеж, але з курних руїн, що колись були пірамідою Газкара, ще піднімалися цівки диму, а велика чорна піраміда Єризана, де Рейгал облаштував собі лігво, в темряві нагадувала товстуху в полум'яному жовтогарячому намисті.

«Зрештою, боги, може, й не глухі,— думав сер Баристан Селмі, роздивляючись далеке згарище.— Якби не дощ, полум'я пожерло б уже весь Мірін».

Драконів ніде не було видно, але це й не дивно. Дракони не люблять дощу. На сході обрій зяянів тонким червоним розтином — скоро зійде сонце. Це нагадало Селмі кров, яка проступає зі свіжої рани. Часто, навіть якщо рана глибока, кров з'являється раніше за біль.

Як і щоранку, він стояв біля парапету на верхній терасі Великої піраміди, задивившись у небо, знаючи, що скоро прийде світанок, і сподіваючись, що з ним повернеться і королева. «Вона б нас не покинула, вона б ніколи не залишила свій народ»,— казав він собі, коли з королівських покоїв почулися передсмертні хрипи княжича.

Сер Баристан увійшов у кімнату. По спині його білого плаща стікав дощ, а чоботи лишали сліди на підлозі й килимах. За його наказом Квентина Мартела вклали в ліжко королеви. Він-бо був лицарем, і до того ж княжичем Дорнським. Нехай помре у ліжку, заради якого він перетнув півсвіту. Вся постіль була зіпсована: простирадла, покривала, подушки, матрац — усе просмерділося кров'ю і димом, але сер Баристан був певен, що Данерис його пробачить.

Біля ліжка сиділа Місанді. Вона не відходила від княжича ні вдень, ні вночі — виконувала всі його прохання, підносила йому воду й макове молочко, коли він мав сили пити, вислуховувала кілька вимучених слів, які йому час до часу вдавалося вичавити, читала йому, коли він затихав, спала поряд у кріслі. Сер Баристан просив декого з королівських чашників допомогти, але навіть найсміливіші з них не могли витримати вигляду обпеченого хлопця. А блакитні грації так і не прийшли, хоча він посилав по них чотири рази. Мабуть, останніх з них уже забрала кобила біла.

Мініатюрна наатянка звела на сера Баристана очі.

— Шановний сер, королевичу більше не болить. Дорнські боги забрали його додому. Бачите? Він усміхається.

«Звідки ти це взяла: У нього й вуст немає». Краще б уже дракони його зжерли. Принаймні то була б швидка смерть. А так... «Померти у вогні — це жахливо. Не дивно, що половина кіл пекла — вогненні».

— Накрий його.

Місанді натягнула йому на обличчя покривало.

— Що з ним буде, сер? Він так далеко від дому!

— Я подбаю, щоб він повернувся в Дорн.

«Але в якому вигляді? Як попіл?» Тоді знову доведеться розпалювати вогнище, а сер Баристан уже не витримував вогню. «Треба якось очистити кістки від м'яса. Але не варити, а скористатися жуками». У Вестеросі цим би зайнялися німотні сестри, але ж тут — Невільнича бухта. Найближча німотна сестра — за тисячу льє звідси.

— А тепер іди спати, дитино. В своє ліжко.

— Дозвольте відданий вам, сер, сміливість порадити і вам піти відпочивати. Ви ніколи не спите цілу ніч.

«І вже багато років, дитино. З самого Тризуба». Великий мейстер Пайсел одного разу сказав йому, що старі не потребують стільки сну, як молоді, але причина не тільки в цьому. Селмі досяг віку, коли йому не хотілося взагалі заплющувати очі, бо він боявся, що вже не розплющить їх знову. Хтось, може, хоче померти в ліжку, вві сні, але така смерть не пасує лицареві королівської варті.

— Ночі занадто довгі,— сказав він до Місанді,— і завжди так багато справ! Тут не менше, ніж у Сімох Королівствах. Але ти вже наробилася, дитино. Іди відпочивай.

«І, з ласки богів, тобі не снитимуться дракони».

Коли дівчинка пішла, літній лицар відігнув покривало, щоб кинути останній погляд на обличчя Квентина Мартела — точніше, на те, що від нього залишилося. Злізло стільки шкіри, що прозирав череп. Очі нагадували озерця гною. «Краще б він лишався в Дорні. Краще б він лишався жабкою. Не всяка людина витримає танок драконів». Знову накриваючи хлопця, Селмі зловив себе на думці: чи буде поряд хтось, щоб отак накрити королеву, чи її тіло так і лежатиме, неоплакане, у високих травах Дотрацького моря, сліпо витріщаючись у небо, поки м'ясо не відпаде з кісток?

— Ні,— промовив він уголос.— Данерис не мертва. Вона летіла на драконі. Я бачив це на власні очі.

Він уже сто разів собі це казав... але з кожним днем вірити в це ставало дедалі важче. «Коси в неї були охоплені полум'ям. Це я також бачив. Вона горіла... і якщо я сам не бачив, як вона упала, то сотні інших присягаються, що бачили».

На місто насувався день. Хоча дощ досі падав, слабеньке світло залило небо на сході. Потім з'явилося сонце, і разом з ним з'явився Гирявий. Скагаз, як завжди, був одягнений у чорну складчасту спідницю, поножі й фігурний нагрудник. Під пахвою мав нову бронзову маску — вовчу голову з висолопленим язиком.

— Отож,— промовив він замість вітання,— дурень помер, еге ж?

— Княжич Квентин відійшов перед світанням,— озвався Селмі. Він не здивувався, що Скагаз уже знає. У піраміді новини розлітаються швидко.— Рада зібралася?

— Чекають унизу на правицю.

«Я не правиця,— кортіло йому крикнути.— Я — простий лицар, вартовий королеви. Я такої посади не просив». Та оскільки королеви нема, а король у ланцюгах, комусь потрібно правити, а Гирявому сер Баристан не довіряє.

— Від зеленої грації нема звісток?

— Вона ще не повернулася в місто.

Скагаз був проти того, щоб посилати жрицю. Сама Галаза Галар теж не раділа завданню. Вона погодилася піти заради миру, але Гіздар зо Лорак краще пасує для переговорів з мудрим панством. Однак сер Баристан не здавався, і врешті зелена грація, кивнувши, присягнулася зробити все можливе.

— Що в місті? — запитав Селмі в Гирявого.

— Усі брами замкнені на засуви, як ви й наказали. Ми полюємо на перекупних мечів і юнкайців, які ще залишилися в місті, а коли ловимо, виганяємо або арештовуємо. Більшість поховалася. Понад усякий сумнів, по пірамідах. На мурах і на вежах чатують незаплямовані, готові до атаки. На площі зібралось зо двісті високородних містян: стоять під дощем у своїх токарах і вимагають аудієнції. Хочуть, щоб Гіздара звільнили, а мене стратили, а ще хочуть повбивати драконів. Хтось їм сказав, що лицарі знають як. З Газкарової піраміди досі виносять трупи. Великі пани Єризан і Улез покинули свої піраміди, віддавши їх драконам.

Це все сер Баристан знав і сам.

— А різницький рахунок? — запитав Селмі, боячись почути відповідь.

— Двадцять дев'ять.

— Двадцять дев'ять?

Це було ще гірше, ніж він міг уявити. Два дні тому сини гарпії відновили свою війну тіней. Першої ночі сталося три вбивства, другої — дев'ять. Але перехід від дев'ятьох до двадцяти дев'ятьох за одну ніч...

— До обіду буде вже за тридцять. Чого ви так посіріли, старий? А що ви очікували? Гарпія хоче, щоб звільнили Гіздара, то й посилає своїх синів на вулиці з ножами в руках. Загиблі всі вільновідпущеники й гиряві, як і раніше. Один був з моїх, з бронзових бестій. Поряд з тілами лишають знак гарпії — малюють крейдою на бруківці або вишкрябують на стіні. Були й написи. «Смерть драконам» і «Гаргаз Герой». Траплялося і «Смерть Данерис», але дощем уже позмивало.

— Кривавий податок...

— Дві тисячі дев'ятсот золотих з кожної піраміди, ага,— буркнув Скагаз.— Його зберуть... але втрата кількох монет не зупинить гарпію. Це зробить тільки кров.

— Це ви так кажете...— («Знову заручники! Якби я попустив, він би всіх їх повбивав».)— Я вас добре почув і перші сто разів. Ні.

— Ви не правиця королеви,— з огидою буркнув Скагаз,— а якась рука стареча, зморшкувата і квола. Хоч би вже швидше повернулася Данерис,— він натягнув на обличчя маску.— Ваша рада вже зачекалася.

— Це королівська рада, а не моя.

Селмі змінив мокрий плащ на сухий, підперезався поясом з мечем, а потім разом з Гирявим вийшов на сходи.

Сьогодні вранці в колонній залі не було прохачів. Хоча сер Баристан і погодився на посаду правиці, він не брав на себе сміливість вести суд за відсутності королеви й не міг цього дозволити Скагазові мо Кандаку. Гіздарові химерні драконячі трони прибрали за наказом сера Баристана, але він не приніс назад просту лавку з подушками, якій надавала перевагу королева. Натомість у центрі зали поставили круглий стіл, а навколо нього — крісла з високими спинками, сидячи на яких, люди можуть спілкуватися, як рівні.

Коли сер Баристан у супроводі Скагаза Гирявого спустився мармуровими сходами, присутні підвелися. Тут були Марселен з материних мужів і Саймон Смугастиий — командувач вільного братства. Міцні щити обрали нового командувача — чорного літньоострів'янина на ім'я Тал Торак, бо колишнього їхнього капітана, Молоно Йос-Доба, забрала кобила біла. Від незаплямованих прийшов Сірий Черв'як у супроводі трьох сержантів-євнухів у шпичастих бронзових шоломах. Штормокруків представляло двоє загартованих перекупних мечів: лучник на ім'я Джокін і похмурий пошрамований сокирник, якого всі називали Вдівцем. За відсутності Дааріо Нагариса ці двоє спільно командували загоном. Більшість королівського халасару поїхала разом з Аго й Рахаро на пошуки в Дотрацьке море, але від імені тих комонників, що залишилися, прийшов зизоокій кривоногий джакаран Роммо.

А навпроти сера Баристана сиділо четверо колишніх вартових короля Гіздара — Гогор Гігант, Белақво Костолам, Камарон Квит і Плямистий Кіт. Попри заперечення Скагаза Гирявого, Селмі наполіг на їхній присутності. Колись вони допомогли Данерис Таргарієн узяти місто, і про це не можна забувати. Може, вони звірі й убивці, в яких руки по лікоть у крові, але на свій манір зберігали відданість до кінця... так, королю Гіздару, але й королеві також.

Останнім у залу притупав Дужий Бельвас.

З обличчя євнух був блідий як смерть — він побував так близько до неї, що, може, й цілував у губи. Вона його позначила. Він втратив майже пуд ваги, й темно-брунатна, похрещена сотнею побляклих шрамів шкіра, що колись туго напиналася на широких грудях і великому череві, тепер вільно звисала брижами й гойдалася, неначе

сукня, на три розміри завелика. Рухався він повільніше, не дуже впевнено.

І все одно: його поява потішила серце літнього лицаря. Колись разом з Дужим Бельвасом він перетнув півсвіту й добре знав: якщо дійде до мечів, на нього можна покластися.

— Бельвасе! Ми раді, що ти зміг до нас приєднатися.

— Білобородий,— усміхнувся Бельвас.— Де печінка з цибулею? Дужий Бельвас уже не такий дужий, як колись, йому потрібно роз'їстися, знов погладшати. Дужому Бельвасу зіпсували здоров'я. Хтось має за це померти.

«Хтось помре. І, швидше за все, не один».

— Сідай, друже.

Щойно Бельвас сів, схрестивши руки, сер Баристан провадив:

— Сьогодні вранці, перед самим світанням, Квентин Мартел помер.

— Драконоїздець,— розреготався Вдівець.

— Я б радше сказав — йолоп,— мовив Саймон Смугастий.

«Ні, просто хлопчик». Сер Баристан ще не забув власних юнацьких дурощів.

— Не кажіть погано про небіжчика. Княжич заплатив за свої дії моторошну ціну.

— А решта дорнян? — запитав Тал Торак.

— Поки що під вартою.

Дорняни не опиралися — ні той, ні той. Коли прийшли бронзові бестії, Арчибальд Айронвуд люляв обвуглене, димне тіло княжича, про що свідчать його обпечені руки. Він голіруч збивав полум'я, яке поглинуло Квентина Мартела. Герис Дринквотер стояв над ними з мечем у руці, та щойно з'явилася сарана, кинув зброю.

— Вони в одній камері.

— Краще б на одній шибениці,— сказав Саймон Смугастий.— Вони випустили в місто драконів.

— Відчиніть бійцівські кубла й дайте їм мечі,— запропонував Плямистий Кіт.— Я їх обох уб'ю, а весь Мірін гукатиме моє ім'я.

— Кубла залишаться зачиненими,— сказав Селмі.— Кров і галас тільки приваблюватимуть драконів.

— Може, всіх трьох приваблять,— припустив Марселен.— Чорне чудовисько один раз прилітало, то чом не вдруге? Цього разу разом з

королевою.

«Або без неї». Якщо Дрогог повернеться в Мірін без королеви на спині, місто заллється кров'ю і вогнем — сер Баристан не мав у цьому сумнівів. Навіть ті, хто зараз сидить у цій залі, будуть один з одним на ножах. Може, Данерис Таргарієн і молоденька дівчина, але вона — єдине, що тримає цих людей разом.

— Її світлість повернеться у свій час,— мовив сер Баристан.— Ми зігнали в Дазнакове кубло тисячу овець, у Гразовому кублі повно волів, а в Золотому кублі зібрані тварини, яких Гіздар зо Лорак приготував для своїх матчів.

Поки що скидалося на те, що обидва дракони віддають перевагу баранині: зголоднівши, вони завжди прилітали в Дазнакове кубло. Сер Баристан не чув, щоб хтось із них полював на людей — у місті чи поза ним. Єдині мірінці, яких дракони вбили після Гаргаза Героя, це бовдури-рабовласники, які почали відганяти Рейгала, коли той вирішив зробити собі лігво на Газкаровій піраміді.

— У нас є важливіші справи, які слід обговорити. Я відіслав до юнкайців зелену грацію на переговори про звільнення наших заручників. Очікую на неї сьогодні до обіду з їхньою відповіддю.

— З пустопорожніми словами,— сказав Вдівець.— Штормокруки добре знають юнкайців. У них язика без кісток. І зелена грація повернеться з пустопорожніми словами, а не з нашим капітаном.

— Дозвольте нагадати правиці королеви, що мудре панство тримає і нашого Геро,— мовив Сірій Черв'як.— І комонника Джого, кровного вершника самої королеви.

— Кров од її крові,— підтакнув дотрак Роммо.— Його слід звільнити. Цього вимагає честь халасару.

— Його звільнять,— сказав сер Баристан,— але спочатку треба дочекатися, чи зеленій грації не вдасться...

Скагаз Гиравий гахнув кулаком по столу.

— Зеленій грації нічого не вдасться. Вона, можливо, просто зараз змовляється з юнкайцями. «Переговори», ви сказали? І про що саме ці «переговори»?

— Про викуп,— відповів сер Баристан.— Вага кожного заручника золотом.

— Мудрому панству наше золото не потрібне, сер,— сказав Марселен.— Вони всі багатші за ваших вестероських лордів.

— Зате потрібне золото їхнім перекупним мечам. Що їм ті заручники? А якщо юнкайці відмовляться, це зажене між ними й найманцями ніж.

«Принаймні я на це сподіваюся». Цю ідею йому підкинула Місанді. Сам би він до такого не дотумкав. На Королівському Причалі Мізинчик займався підкупом, а лорд Вейрис мав завдання сіяти розбрат серед ворогів корони. А обов'язки самого сера Баристана були набагато простіші. «Одинадцятирічна Місанді за розумом не поступається половині присутніх за цим столом, а мудрістю перевершує їх усіх».

— Я дав вказівку зеленій грації робити цю пропозицію тільки в присутності всіх юнкайських командирів.

— Вони все одно відмовляться,— наполягав Саймон Смогастий.
— Скажуть: хочемо смерті драконів і повернення короля.

— Молюся богам, щоб ви помилялися...

«Але, боюся, ви таки не помиляєтеся».

— Ваші боги далеко, пане Дідусю,— сказав Вдівець.— Не думаю, що вони чують ваші молитви. А коли юнкайці перекажуть старій плюнути вам в око, тоді що?

— Вогонь і кров,— тихо-тихо відповів Баристан Селмі.

Довгу мить усі мовчали. А потім Дужий Бельвас, плеснувши себе по животу, мовив:

— Це краще за печінку з цибулею.

А Скагаз Гирявий, дивлячись крізь прорізи для очей у вовчій масці, запитав:

— То ви порушите мир короля Гіздар, старий?

— Я його підірву.

Колись давно королевич прозвав Селмі Баристаном Безстрашним. Щось від того хлопчика й досі жило в ньому.

— На верхівці піраміди, де колись стояла гарпія, ми поставили маяк. Склали сухі дрова, просочені оливою, й накрили від дощу. Коли прийде час (а я молюся, щоб він так і не прийшов), ми запалимо цей маяк. Це буде сигналом для вас відчиняти брами й починати атаку. Кожен з вас отримає своє завдання, тож усі мають бути в повній бойовій готовності — і вдень, і вночі. Або ми знищимо ворогів, або вони знищать нас,— сказав він і підніс руку, даючи знак зброєносцям.
— Я підготував карти, на яких вказано розташування ворожих військ

— їхні табори, блокадні лінії і метавки. Якщо зламаємо опір рабовласників, перекупні мечі одразу їх покинуть. Знаю, у вас виникнуть сумніви й питання. Озвучте їх. З-за цього столу ми повинні встати однодумцями, які мають спільну мету.

— Тоді слід послати по їду й випивку,— запропонував Саймон Смугастий.— Бо це триватиме довго.

Це тривало весь ранок і майже всю другу половину дня. Капітани й командири сварилися над картами, як рибачихи над відром крабів. Говорили про все: про слабкі сторони й сильні; як найкраще використати маленький загін лучників; випустити слонів на прорив юнкайської блокади чи притримати їх у резерві; хто отримає честь повести першу атаку; де краще використати кінноту — з флангів чи в авангарді.

Сер Баристан дав висловитися всім. Тал Торак вважав, що, прорвавши блокаду, слід одразу рушати на Юнкай: Жовте місто буде практично незахищене, тож юнкайцям не залишиться вибору, окрім як зняти облогу й вертатися додому. Плямистий Кіт запропонував кинути ворогу виклик на двобій: нехай висилають свого звитяжця. Дужому Бельвасові ідея сподобалася, але він хотів сам вийти на двобій замість Кота. Камарон Квит запропонував захопити кораблі, які стоять на ріці, й по Скагадану доправити триста бійців з кубел, щоб зайти юнкайцям з тилу. Всі були одностайні в тому, що найкращий загін — незаплямовані, але не могли домовитися, яке їм дати завдання. Вдівець хотів використати євнухів як залізний кулак, який проб'є серце юнкайської оборони. Марселен гадав, що краще їх розмістити обабіч головної лінії наступу, щоб вони перешкоджали спробам ворога зім'яти фланги. Саймон Смугастий хотів розділити їх на три частини й розподілити між трьома загонами вільновідпущеників. Його вільне братство сміливе й рветься в бій, заявив він, але без підтримки незаплямованих, боїться він, війська, які ще не нюхали крові, можуть не встояти проти загартованих перекупних мечів. Сірій Черв'як сказав лише одне: незаплямовані виконають будь-який наказ.

Коли все було висловлено, виважено й вирішено, Саймон Смугастий підняв останнє питання.

— Коли я ще був рабом у Юнкаї, то допомагав пану торгуватися з вільнонайманцями й виплачував їм платню. Я добре знаю перекупних мечів, а ще я знаю, що юнкайці не заплатять їм стільки, щоб вони

згодилися лізти у вогненну пащу дракона. Отож я хочу запитати... якщо мир не втримається і почнеться битва, дракони будуть? Вони прилетять?

«Вони прилетять,— міг би сказати сер Баристан.— Їх потягне на галас: на крики і зойки, на запах крові. Це привабить їх на поле бою так само, як гамір у Дазнаковому бійцівському кублі привабив Дрогона на племенистий пісок. Та коли вони прилетять, як вони відрізнятимуть, де свої, а де чужі?» Чомусь він був певен, що вони не розбиратимуть. Отож він сказав тільки одне:

— Дракони вчинять, як собі захочуть. Може, самої тіні їхніх крил буде достатньо, щоб налякати рабовласників, і вони кинуться врозтіч.

Далі він усім подякував і відпустив їх.

Коли всі пішли, Сірій Черв'як затримався.

— Коли спалахне маяк, віддані вам будуть готові. Але правиця мусить розуміти: щойно ми нападємо, юнкайці обов'язково вб'ють заручників.

— Я зроблю все, щоб цього не допустити, друже. У мене є... ідея. А зараз перепрошую. Давно час повідомити дорнянам, що княжич помер.

— Відданий вам слухається,— уклонився Сірій Черв'як.

Сер Баристан узяв із собою в підземелля двох нововисвячених лицарів. Горе і провина здатні звести добрих людей з глузду, а Герис Дринквотер й Арчибальд Айронвуд обидва зіграли роль у кончині свого друга. Але, спустившись у в'язницю, Селмі звелів Тамкові й Рудому Ягняті почекати за дверима, поки він сам піде повідомити дорнянам, що агонія позаду.

Сер Арчибальд, голомозий здоровань, не здобувся на слово. Сидячи на краю солом'яника, він витріщався на свої перебинтовані руки. Сер Герис гахнув кулаком об стіну.

— Я ж йому казав, що це божевілля. Благав його повертатися додому. Вашій стерві королеві він не потрібен, це ж було очевидно. Він півсвіту перетнув, щоб запропонувати їй своє кохання і свою відданість, а вона розсміялася йому в обличчя.

— Вона не сміялася,— мовив Селмі.— Якби ви її знали, ви б так не казали.

— Вона його зневажила. Він їй віддав своє серце, а вона жбурнула його йому назад, а сама стрибнула в ліжко до свого перекупного меча.

— Притримайте язика, сер,— застеріг сер Баристан: йому не подобався цей Герис Дринквотер, і тим паче він не збирався дозволяти поливати брудом Данерис.— У смерті княжича Квентина винен він сам — і ви.

— *Ми?* І чим винні ми, сер? Так, Квентин був нашим другом. Дурнем, подумаете ви, але всі мрійники — трохи дурні. Але в першу чергу він був нашим княжичем. Наша справа — виконувати його накази.

З цим не посперечаєшся. Баристан Селмі майже все життя сам виконував накази пияків і божевільних.

— Він прибув запізно.

— Він віддав їй своє серце,— повторив Герис.

— А їй потрібні мечі, а не серця.

— Він би віддав їй списи Дорну.

— Якби мав їх тут,— сказав Баристан Селмі: він як ніхто хотів, щоб Данерис звернула очі на дорнського княжича.— Однак він прибув запізно, а ця дурість... підкупити перекупних мечів, спустити на місто драконів... це божевілля, це навіть гірше, ніж божевілля. Це зрада.

— Він це зробив з любові до королеви Данерис,— наполегливо мовив Герис Дринквотер.— Він хотів довести, що гідний її руки.

Літній лицар уже наслухався донесочу.

— Княжич Квентин зробив це з любові до Дорну. Ви мене за слабоумного старого маєте? Я все життя провів серед королів, королев і княжичів. Сонцеспис збирається підняти зброю проти Залізного трону. Ні, навіть не заперечуйте. Але Доран Мартел не з тих, хто скликатиме списи, якщо не сподівається на перемогу. Сюди княжича Квентина привів обов'язок. Обов'язок, честь, жага слави... але зовсім не кохання. Квентинові потрібні були дракони, а не Данерис.

— Ви його не знали, сер. Він...

— Він мертвий, Дринку,— зіп'явся на ноги Айронвуд.— Балачками його не повернеш. Клетус і Вілл теж мертві. Тому стули свого клятого рота, поки я тобі не зацідив кулаком,— сказав Здоровань і обернувся до Селмі.— Що ви збираєтеся робити з нами?

— Скагаз Гирявий хоче вас повісити. Ви вбили чотирьох його вояків. Чотирьох вояків *королеви*. Двоє з них були вільновідпущениками, які супроводжували її світлість від самого Астапора.

Айронвуд не здивувався.

— Маєте на увазі бестій, ага. Я вбив лише одного, з головою василіска. Решту прикінчили перекупні мечі. Але це не має значення, я розумію.

— Ми захищали Квентина,— втрутився Дринквотер.— Ми...

— *Цить*, Дринку. Він сам знає,— сказав здоровань-лицар і знов обернувся до сера Баристана.— Ви б до нас не приходили поговорити, якби збиралися повісити. Тож вішати не будете, ні?

— Ні,— мовив Селмі. «А цей не такий тупий, яким здається».— Мені ви потрібні живими, а не мертвими. Послужите мені — і я знайду корабель, який доправить вас назад у Дорн, щоб ви повернули кості княжича Квентина його лорду-батькові.

— Вічно ці кораблі! — скривився сер Арчибальд.— Але, звісно, завезти Квента додому треба. Що вам від нас потрібно, сер?

— Ваші мечі.

— У вас тисячі мечів.

— Вільновідпущеники королеви ще не нюхали крові. Перекупним мечам я не довіряю. Незаплямовані — хоробрі солдати... але не воїни. Не *лицарі*,— він зробив паузу.— Що сталося, коли ви спробували забрати драконів? Розкажіть мені.

Дорняни обмінялися поглядом. Тоді заговорив Дринквотер:

— Квентин сказав Пошарпаному Правителю, що зможе їх контролювати. Сказав, що це у нього у крові. У ньому є таргарієнська кров.

— Кров од крові дракона.

— Так. Перекупні мечі мали допомогти нам закувати драконів у ланцюги, щоб відвезти їх на причал.

— Руб'я домовився за корабель,— сказав Айронвуд.— Великий — на той раз, якщо вдасться взяти обох драконів. А Квент збирався на одному летіти,— він глянув на свої забинтовані руки.— Але щойно ми туди зайшли, як збагнули, що нічого не вийде. Дракони геть шалені. Ланцюги... кругом упереміш з потовченими кістками валялися обривки ланцюгів, *великих* ланцюгів, з ланками завбільшки з голову. Квент, Семеро спасіть його, мав такий вигляд, наче зараз обісреться. Каго й Мерис не сліпі — вони також це побачили. Один з арбалетників вистрілив. Може, вони від самого початку хотіли повбивати драконів, а нас використали тільки для того, щоб до них дістатися. З Руб'ям

ніколи не вгадаєш. Та хай там як, але це була дурниця. Стріла тільки роздрочила драконів, а вони й так були не в найкращому гуморі. А тоді... а тоді все полетіло шкереберть.

— І звіяних вітром як звіяло,— сказав сер Герис.— Квент, весь охоплений полум'ям, верещав, а їх і слід захолов. Втекли і Каґо, і Гарна Мерис — усі, крім мерця.

— А ти чого очікував, Дринку? Коти ловлять мишей, свині бабраються у болоті, а перекупний меч тікає, коли найбільше потрібен. Це не їхня провина. Це їхня природа.

— Він правду каже,— мовив сер Баристан.— А що княжич пообіцяв Пошарпаному Правителю в обмін на допомогу?

Відповіді він не отримав. Сер Герис подивився на сера Арчибальда. Сер Арчибальд відводив погляд — дивився то на руки, то в підлогу, то на двері.

— Пентос,— сам сказав сер Баристан.— Він пообіцяв їм Пентос. Кажіть. Жодні ваші слова вже не допоможуть і не зашкодять княжичу Квентину.

— Ага,— нещасним голосом підтвердив сер Арчибальд.— То був Пентос. І вони підписали папір.

«Тут відкриваються деякі можливості».

— У нас у підземеллях досі сидять звіяні вітром. Фальшиві дезертири.

— Я пам'ятаю,— сказав Айронвуд.— Гангерфорд, Солом'яний і решта. Серед них були й непогані перекупні мечі. Але декому смерть би точно не завадила. То до чого тут вони?

— Я збираюся відіслати їх назад до Пошарпаного Правителя. А з ними і вас. Вас буде двоє серед тисяч. На вашу присутність у юнкайському таборі ніхто не зверне уваги. Я хочу, щоб ви передали Пошарпаному Правителю повідомлення. Перекажете йому, що вас послав я і що я говорю від імені королеви. Перекажете йому, що ми згодні віддати йому те, що він так хоче, якщо він поверне нам заручників цілими й неушкодженими.

Сер Арчибальд скривився.

— Руб'я-і-Рам'я радше віддасть нас Гарній Мерис. Він не погодиться.

— А чому ні? Завдання доволі просте...— («Порівняно з викраденням драконів».)— Я сам одного разу так вивів батька

королеви з Сутінь-долу.

— Це у Вестеросі,— сказав Герис Дринквотер.

— А це в Міріні.

— Арч своїми руками і меча не втримає.

— Йому й не потрібно. З вами ж, якщо не помиляюся, будуть перекупні мечі.

Герис Дринквотер відкинув з чола густу чуприну, вибілену сонцем.

— Дасте нам трохи часту обговорити це між собою?

— Ні,— озвався Селмі.

— Я згоден,— промовив сер Арчибальд,— якщо не треба буде нікуди плисти на кораблі. І Дринк теж погодиться. Він сам ще про це не знає, але погодиться,— вишкірився він.

І — справа зроблена.

«Принаймні легка частина справи»,— думав Баристан Селмі, здійснюючи довгий підйом назад на верхівку піраміди. Важку частину він передав у руки дорнян. Його дідусь вжахнувся б. Але дорняни — лицарі, бодай номінально, хоча лише Айронвуд — це справжня криця. А Дринквотер — це миле личко, балакучий язичок і гарне волосся.

Заки літній лицар повернувся в покої королеви нагорі піраміди, тіло княжича Квентина вже забрали. Коли він увійшов, шестеро юних чашників гралися в якусь дитячу гру, сидячи на підлозі й по черзі розкручуючи кинджал. Коли він зупинявся, у того, на кого він був націлений, відрізали пасмо волосся. В дитинстві, у Жнивовиці, сер Баристан і сам грався в цю гру з кузенами... хоча у Вестеросі, наскільки він пригадував, були ще й поцілунки.

— Баказе,— покликав він,— кубок вина, будь ласка. Гражаре, Азаку, станьте на дверях. Я очікую на зелену грацію. Щойно вона прибуде, проведіть її до мене. А доти не турбуйте мене.

— Як накажете, лорде-правице,— скочив на ноги Азак.

Сер Баристан вийшов на терасу. Дощ ущух, хоча небо й досі було затягнуте синювато-сірими хмарами, що затуляли призахідне сонце, яке котилося в Невільничу бухту. З почорнілого каміння Газкарової піраміди досі піднімалися цівки диму, нагадуючи підхоплені вітром стрічки. Далеко на сході, за міськими мурами, над гірським хребтом рухалися білі крила. Вісеріон. Мабуть, полює, або просто вирішив

політати. Цікаво, подумав Селмі, а де Рейгал? Зелений дракон показав себе небезпечнішим за білого.

Коли Баказ приніс вино, літній лицар зробив один великий ковток — і послав хлопчика по воду. Кілька кубків вина допомогли б заснути, але йому потрібна світла голова, коли повернеться Галаза Галар після переговорів з ворогом. Тому Селмі вирішив пити вино розведеним, спостерігаючи, як над світом западає темрява. Він страшенно втомився. Його мучили сумніви. Дорняни, Гіздар, Резнак, атака... чи правильно він чинить? Чи цього б хотіла Данерис? «Я не створений для такого». До нього вже бувало, що королівські вартові служили правицями. Небагато, але кількоро таких було. Селмі читав про них у Білій книзі. А тепер йому було цікаво, чи почувалися вони настільки ж розгубленими і збентеженими, як він зараз.

— Лорде-правице,— з'явився у дверях Гражар зі свічкою в руках.
— Прийшла зелена грація. Ви просили повідомити.

— Проведи її в кімнату. І запали свічки.

Галаза Галар прийшла в супроводі чотирьох рожевих грацій. Здавалося, її оточує аура мудрості й гідності, якими сер Баристан не міг не захоплюватися. «Сильна жінка, яка завжди була відданою подругою Данерис».

— Лорде-правице,— заговорила вона з-під мерехтливої зеленої шовкової чадри.— Можна мені присісти? Кістки в мене вже старі й утомлені.

— Гражаре, крісло для зеленої грації.

Рожеві грації вишикувалися позаду її крісла, опустивши очі та склавши перед собою руки.

— Може, захочете щось випити? — запитав сер Баристан.

— З великим задоволенням, пане Баристане. Горло пересохло від розмов. Мабуть, соку?

— Як зволите.

Підкликавши Кезмію, він попросив її принести для жриці кубок лимонного соку, підсолодженого медом. Щоб його випити, зеленій грації довелося зняти чадру, нагадавши Селмі, яка ця жінка вже стара. «Старша за мене років на двадцять, ба й більше».

— Якби королева була з нами, певен, вона приєдналася б до мене й подякувала вам за все, що ви для нас зробили.

— Її препишність завжди була надзвичайно люб'язна,— сказала Галаза Галар, допиваючи сік і знову запинаючись чадрою.— Чи не було новин від нашої люб'язної королеви?

— Поки що ні.

— Я молитимуся за неї. Дозвольте мені сміливість поцікавитися долею короля Гіздар. Мене пустять побачитися з його ясновельможністю?

— Думаю, дуже скоро. З ним усе гаразд, запевняю вас.

— Приємно це чути. Мудре панство Юнкая питало про нього. Я не здивую вас, сказавши, що вони хочуть повернути шляхетного Гіздар на його законне місце.

— Він повернеться, якщо зможе довести, що не робив спроби вбити королеву. А доти Міріном правитиме рада відданих і справедливих. І для вас є місце в раді. Знаю, що нам є чого у вас повчитися, ваша добродійносте. Нам потрібна ваша мудрість.

— Боюся, це порожні люб'язності, лорде-правице,— відгукнулася зелена грація.— Якщо і справді вважаєте мене мудрою, послухайте мене. Звільніть шляхетного Гіздар й посадіть знову на престол.

— Це може зробити тільки королева.

Зелена грація зітхнула під своєю чадрою.

— Мир, який ми так ревно кували, зараз трепече, як листок на осінньому вітру. Люті дні настали. На вулицях гуляє смерть на кобилі білій з тричі проклятого Астапора. Небо заповнили дракони, які пожирають дітей. Сотні людей знімаються з місця, сідають на кораблі й відпливають хто куди — в Юнкай, Толос, Карт, шукаючи порятунку. Газкарова піраміда перетворилася на курні руїни, і під її почорнілим камінням поховано чимало представників цього старовинного роду. Піраміди Улеза й Єризана перетворилися на лігва чудовиськ, а їхні господарі стали бездомними старцями. Мій народ втратив усіляку надію і нарікає на самих богів, віддаючись ночами пияцтву й перелюбу.

— І вбивству. Сьогодні за ніч сини гарпії вбили тридцятьох.

— Сумно це чути. Тим більше підстав звільнити шляхетного Гіздар за Лорака, який одного разу вже зупинив убивства.

«І як йому це вдалося, якщо тільки він сам не гарпія?»

— Її світлість віддала свою руку Гіздарові за Лораку, зробила його королем-консортом, відновила смертельне мистецтво, як він просив. А

він віддячив їй, отруївши сарану.

— Він їй віддячив миром. Не забувайте про це, сер, благаю. Мир — безцінна перлина. Гіздар з Лораків. Він би не бруднив рук отрутою. Він не винен.

— Звідки ви можете мати таку певність?

«Якщо тільки не знаєте справжнього отруйника».

— Мені сказали боги Пса.

— Мої боги — це Семеро, а Семеро з цього приводу зберігають мовчання. Ваша мудросте, ви переказали мою пропозицію?

— Всьому панству й усім капітанам Юнкая, як ви їй наказали... але, боюся, їхня відповідь вам не сподобається.

— Вони відмовилися?

— Так. Сказали мені: ваших людей не викупити ані за які гроші, їх може звільнити тільки кров драконів.

Такої відповіді сер Баристан і очікував, хоча в душі плекав надію отримати інакшу. Він стиснув вуста.

— Знаю, не такі слова ви сподівалися почути,— мовила Галаза Галар.— Але я особисто цих людей розумію. Дракони — люті чудовиська. Юнкай їм боїться... і небезпідставно, не заперечуйте. Наша історія зберегла розповіді про володарів драконів з грізної Валерії і про спустошення Старого Пса. Навіть сама ваша юна королева, чарівна Данерис, яка кличе себе матір'ю драконів... ми бачили, як вона горіла того дня в бійцівському кублі... навіть на неї обрушився гнів драконів.

— Її світлість не... вона...

— ...мертва. Най дарують їй боги солодкий сон,— над чадрою заблищали сльози.— І най погинуть усі її дракони.

Селмі шукав, як відповісти, коли почувлися важкі кроки. Двері розчахнулися всередину, й у кімнату ввірвався Скагаз мо Кандак. А за ним — четверо бронзових бестій. Коли Гражар спробував заступити йому дорогу, він відштовхнув хлопчика вбік.

— Що сталося? — підскачів на ноги сер Баристан.

— Метавки,— прогарчав Гирявий.— Усі шість.

Галаза Галар підвелася.

— Ось як Юнкай відповідає на вашу пропозицію, сер. Я попереджала, що вам ця відповідь не сподобається.

«Отож, вони обрали війну. Тоді нехай». Сер Баристан відчув дивне полегшення. На війні він розумівся.

— Якщо вони гадають, що зломлять Мірін, закидавши камінням...

— Не камінням,— сказала стара повним горя і страху голосом.—
Трупами.

Данерис

Пагорб нагадував кам'янистий острів у морі зелені.

Спуск з нього забрав половину ранку. Заки вона досягла підніжжя, геть засапалася. М'язи боліли, й було відчуття, наче її починає лихоманити. Вона до крові обдерла руки об каміння. «Але це краще, ніж було»,— вирішила вона, зриваючи шкірку з луснутої водянки. Шкірка була рожева й ніжна, з тріщин на долонях ще сочилася біла як молоко рідина, але опіки вже почали загоюватися.

Знизу пагорб здавався ще більшим. Дані прозвала його Драконстоном на честь стародавньої цитаделі, в якій народилася. У неї не лишилося спогадів про Драконстон, але цей пагорб вона забуде ще не скоро. Внизу він поріс колючими бур'янами й чагарями, а над ними стирчали в небо голі скелі, круті та прямовисні. Саме тут, серед битого каміння, гострих як лезо гребенів і голчастих шпилів, Дрогон облаштував у неглибокій печері своє лігво. Він тут замешкав уже давно, збагнула Дані, вперше побачивши пагорб. У повітрі пахло попелом, усе каміння й усі дерева навколо обвуглилися й почорніли, земля була всяяна обпаленими й потроценими кістками, але для дракона це була рідна домівка.

Дані розуміла принадність рідної домівки.

Два дні тому, видираючись на скелястий шпиль, вона побачила на півдні воду — тоненьку ниточку, яка на мить зблиснула у призахідному сонці, «Потічок»,— вирішила вона. Маленький, але він приведе її до більшого, а той впадає в якусь маленьку річечку, а всі ріки в цій частині світу є притоками Скагазадана. А коли вона відшукає Скагазадан, лишиться тільки рухатися за течією у Невільничу бухту.

Певна річ, вона б радо повернулася в Мірін на крилах дракона. Але цього її бажання чомусь не поділяв Дрогон.

Володарі драконів давньої Валерії керували цими тваринами за допомогою заклинань і чарівних ріжків. Данерис доводилося вдовольнитися балачкою і батогом. Сідаючи на спину дракона, вона частенько почувалася так, наче наново вчиться їздити верхи. Коли вона підстьобувала свою сріблясту кобилу з правого боку, та повертала ліворуч, бо інстинкт велить коню втікати від загрози. Коли ж Дані ляскала Дрогона батогом по правому боку, він праворуч і повертав, бо інстинкт велить дракону нападати. Але іноді взагалі байдуже було, куди бити: іноді він летів собі, куди хотів, несучи її з собою. І ні батогом, ні словом не можливо було змусити Дрогона повернути, якщо він повертати не хотів. Дуже скоро Дані збагнула, що батіг не так йому дошкуляє, як дратує його: луска в нього стала вже твердішою за ріг.

І хай як далеко залітав дракон удень, увечері якийсь інстинкт тягнув його додому. На Драконстон. «До нього додому, не до мене». Її домівка в Міріні, з чоловіком і з коханцем. Ось де її місце.

«Не зупиняйся. Якщо озирнуся — пропаду».

З нею разом летіли спогади. Хмари, побачені згори. Коні, які тупотіли в траві, нагадуючи мурашок. Срібний місяць, до якого було рукою кинути. Блакитні річки, які бігли вниз, виграючи й виблискуючи на сонці. «Чи я ще колись таке побачу?» У Дрогона на спині вона почувалася собою. У небі її не мучили скорботи цього світу. Як могла вона від цього відмовитися?

Але прийшов час. Дівча ціле життя може змарнувати, граючись, але вона — доросла жінка: королева, дружина, матір тисяч людей. Вона потрібна своїм дітям. Дрогон скорився батогу, тож має скоритися й вона. Слід знову вдягати корону: на Дані чекає лавка з чорного дерева та шляхетний чоловік.

«Гіздар з його літеплими цілунками».

Сьогодні вранці сонце палило, а небо було блакитне й безхмарне. Це добре. Від одягу Дані залишилося саме лахміття, яке майже не гріло. Одну сандалію вона згубила в шаленому польоті геть з Міріна, а другу залишила біля Дрогонової печери, вирішивши, що краще йти босоніж, ніж узутюю лише наполовину. І токар, і чадру вона скинула ще в бійцівському кублі, а ляна нижня сорочка не призначалася для спекотних днів і холодних ночей у Дотрацькому морі. Від поту, трави й

землі вона забруднилася, а ще Дані відірвала від неї смужку по подолу, щоб замотати гомілку. «Вигляд у мене, певно, обдертий і голодний,— думала вона,— але якщо дні й далі будуть теплі, я не замерзну».

Це була самотня відпустка, й більшу частину часу Дані мучили біль і голод... але, незважаючи на це, вона тут почувалася на диво щасливою. «Трохи болить, живіт порожній, уночі холодно... але що це таке в порівнянні з можливістю літати? Я б залюбки все повторила спочатку».

У піраміді в Міріні на неї чекатимуть Джикі й Іррі, казала вона собі. А ще — мила тлумачка Місанді й усі маленькі пажі. Їй принесуть поїсти, і Дані зможе скупатися в басейні під хурмою. Приємно буде знову відчувати чистоту. Не треба й дзеркальця, щоб знати, яка Дані зараз брудна.

А ще вона голодна. Якось уранці, на півдорозі вниз із пагорба, на південному схилі, вона натрапила на дику цибулю, а іншого дня — на якийсь червонуватий качан, схожий на дивний сорт капусти. Хай що це було, але від нього в неї не заболів живіт. Якщо не рахувати цих овочів і однієї рибини, яку Дані зловила в потічку поблизу Дрогонової печери, доводилося виживати на недоїдках, залишених драконом: обвуглених кістках і шматочках м'яса — обгорілих, але не просмажених. Але цього замало, розуміла вона. Одного дня вона босою ногою підбила тріснутий овечий череп, і він полетів униз із пагорба. Спостерігаючи, як він котиться крутим схилом у море трав, Дані збагнула, що і їй пора за ним.

Вона швидкою ходою рушила через високі трави. Між пальці ніг набивалася тепла земля. Бадилля було заввишки з Дані. «А коли я їхала верхи на сріблястій поряд зі своїм сонцем-і-місяцем на чолі халасару, то не помічала, що трава така висока». Ідучи, Дані постукувала себе по стегну батогом розпорядника. Цей батіг і дрантя на ній — оце й усе, що вона прихопила з Міріна.

І хоча Дані йшла через царство зелені, це була зовсім не насичена зелень літа. Навіть тут уже відчувалася осінь, за якою не забариться й зима. Трава поблякла порівняно з тим, якою її пам'ятала Дані: пожухла й тьмяна, вона вже починала жовкнути. А потім порудіє зовсім. Трава вже відмирала.

Данерис Таргарієн не вперше опинилася в Дотрацькому морі — велетенському океані трави, який простирався від Когорського лісу до

Матері гір і Лона світу. Вперше вона побачила його зовсім дівчинкою, яка, щойно побравшись із халом Дрого, їхала у Ваїс-Дотрак, де її мали представити старухам дош-халіну. Від цього безміру трави у неї тоді перехопило подих. «Небо було блакитне, трава — зелена, а мене переповнювали надії». Тоді з нею був сер Джора, її старий непривітний ведмідь. Про неї дбали Іррі, Джикі й Дорея, ночами її обіймав її сонце-й-місяць, а в її лоні зростав малюк. «Рейго. Я збиралася назвати його Рейго, а в дош-халіні провістили, що він виросте огиром, який осідлає світ». Ще ніколи з тих напівзабутих днів, коли вона жила в Браавосі в будинку з червоними дверима, не почувалася вона такою щасливою.

Але в червоній пустелі вся її радість згоріла на попіл. Її сонце-й-місяць упав з коня, мейгі Міррі Маз-Дуур убила Рейго в неї в лоні, а потім Дані власноруч задушила ту порожню оболонку, яка залишилася від хала Дрого. По тому величезний халасар Дрого розвалився. Ко Поно, назвавшись халом Поно, забрав із собою чимало комонників і рабів. Ко Джако, назвавшись халом Джако, поїхав геть зі ще більшим загоном. Маго, його кровний вершник, згвалтував і вбив Ірою — дівчинку, яку Дані вже одного разу від нього врятувала. Лише народження драконів у полум'ї і диму погребального вогнища хала Дрого врятували Дані від сумної долі, яка чекала на неї: доживати дні у Ваїс-Дотраку, серед старух дош-халіну.

«Вогонь тоді спалив мені волосся, але загалом не зачепив». Так само сталося і в Дазнаковому бійцівському кублі. Це вона ще пам'ятала, а от далі все було як у тумані. «Стільки людей, галас і штурханина...» Пригадувалося, що коні ставали дибала, перекинувся віз і розсипалися дині. Звідкись знизу вилетів спис, за ним — ціла злива арбалетних стріл. Одна пролетіла так близько, що черкнула Дані по щоці. Решта відлітали від Дрогонової луски, впивалися між неї, пронизували тонкі крила. Пригадувалося, як під нею викручувався дракон, здригаючись від ударів стріл, а вона відчайдушно силкувалася втриматися на його лускатій спині. Рани димілися. На очах у Дані одна зі стріл знагла спалахнула. Ще одна випала після того, як дракон замахав крилами. Внизу вирували люди, підкидаючи руки в повітря, сіпаючись у якомусь божевільному танку. Жінка в зеленому токарі схопила заплакану дитину, пригорнула, захищаючи від полум'я. Дані дуже ясно пам'ятала колір токара, але зовсім не пригадувала її

обличчя. Жінка з дитиною, обійнявшись, лежали на цеглі, а люди топтатися просто по них. Дехто з них палав.

А потім усе це зблякло, звуки почали стихати, люди маліли, списи і стріли падали не долітаючи, а Дрогон линув у небо. Вище, і вище, і вище ніс він Дані, вище пірамід і бійцівських кубел, і розпростерті крила ловили гаряче повітря, яке здіймалося з розжареної сонцем цегли міста. «Якщо я впаду й загину, воно того варте»,— подумала тоді Дані.

Вони летіли на північ, за ріку, і Дрогон на подертих і пошарпаних крилах ковзав крізь хмари, які виляскували, наче прапори примарної армії. Дані побачила узбережжя Невільничої бухти і стару валерійську дорогу, яка бігла вздовж нього через піски й пустелю, зникаючи ген на заході. «Дорога додому». Аж тут виявилось, що унизу нема нічого, окрім трави, яка брижиться на вітру.

«Немов тисяча років минула з того першого польоту». Іноді здавалося, що так і є.

Сонце, підіймаючись, починало палити дужче, й незабаром у Дані почало гупати в голові. Волосся відростало, але дуже повільно.

— Мені потрібен капелюх,— промовила вона вголос. На Драконстоні вона намагалася сплести собі капелюха з трави, як плетуть дотрачки,— вона це бачила, коли жила з Дрого,— але чи то трава трапилася негодяща, чи то Дані бракувало вміння. Капелюхи просто розвалювалися у неї в руках. «Спробуй ще раз,— казала вона собі.— Наступного разу вийде краще. Ти ж кров од крові дракона, капелюха сплести ти точно здатна». Вона робила спробу по спробі, але всі наступні були такі самі невдалі, як і перша.

Було вже по обіді, коли Дані розшукала струмок, який побачила з верхівки пагорба. Це був потічок, рівчак, цівочка, не ширша за руку Дані... а її руки тоншали з кожним днем, проведеним на Драконстоні. Вона зачерпнула води і плеснула собі в обличчя. Тут можна було би сподіватися води холоднішої й чистішої... але ні: якщо покладатися на сподівання й бажання, то краще вже сподіватися на порятунок.

Але вона і справді досі плекала надію, що її шукають. Може, на її пошуки поїхав сер Баристан: він — перший лицар її королівської варти, він присягався захищати її життя навіть ціною власного. Та й кровні вершники добре знають Дотрацьке море, а їхні життя невід'ємні від її власного. Її чоловік, шляхетний Гіздар зо Лорак, міг

послати людей на її пошуки. А Дааріо... Дані уявила, як він скаче до неї через високі трави, усміхаючись, і золотий зуб зблискує в останньому промінні призахідного сонця.

От тільки Дааріо віддали юнкайцям як заручника, щоб гарантувати недоторканність юнкайських капітанів. «Дааріо і Геро, Джого і Гролео, а ще трьох Гіздарових родичів». Натепер усі заручники вже давно мали б опинитися на волі. Але...

Цікаво, подумала вона, чи клинки капітана досі висять на стіні над її ліжком, чекаючи, поки Дааріо повернеться і забере їх. «Дівчаток залишаю тобі,— сказав він.— Збережи їх, кохана». А ще цікаво, чи знають юнкайці, як багато він значить для неї. Вона це запитала в сера Баристана того вечора, коли передавала заручників. «Вони, певно, чули плітки,— відповів Селмі.— Нагарне, може, навіть похвалявся, що ваша світлість... дуже... його цінує. Даруйте за такі слова, але скромність не належить до капітанових чеснот. Він дуже пишається своїм... своїм мечем».

Тобто він козирає тим, що спить з нею? Дааріо не такий дурний, щоб похвалитися таким у ворожому стані. «Але тепер це байдуже. Юнкайці вже, напевно, повертаються додому». Ось чому вона вчинила так, як вчинила. Заради миру.

Вона озирнулася туди, звідки прийшла: на Драконстон, який здіймався серед різнотрав'я, наче стиснутий кулак. «Здається, що він так близько! Я йду вже декілька годин, а й досі ввижається, що простягни руку — й торкнешся». Ще не пізно повернутися назад. У джерельному озерці біля Дрогонової печери водиться риба. Дані одну впіймала першого дня на Драконстоні, може, вдалося б наловити й більше. Та й там завжди є недоїдки Дрогонової здобичі: обгорілі кістки з залишками м'яса.

«Ні,— сказала собі Дані.— Якщо озирнуся — пропаду». Можна роками жити серед розжареного сонцем каміння Драконстону, день і ніч літаючи на Дрогоні, а вечорами, коли велике трависте море з золотого перетворюється на жовтогаряче, обгризати недоїдки, але вона народилася не для такого життя. Отож Дані знову відвернулася від далекого пагорба й затулила вуха, щоб не чути пісню привілля і польоту, яку виспівував вітер, шугаючи серед кам'янистих гребенів пагорба. Струмок біг на південний-південний захід, наскільки могла визначити Дані. Вона рушила вниз за течією. «Доведи мене до річки —

більшого я не прошу. Доведи мене до річки — решту я вже зроблю сама».

Повільно спливали години. Струмок звертав туди-сюди, і Дані йшла за ним, багатом відбиваючи на нозі ритм і намагаючись не думати ні про те, чи далеко ще йти, ні про гупання в голові, ні про порожній шлунок. «Роби крок. Ще один. Ще один. Ще один». А що ще їй лишається?

На цьому морі було тихо. Коли віяв вітер, травинки зітхали, тручись одна об одну, й перешіптувалися мовою, яку розуміють тільки боги. Подеколи дзюрчав струмок, долаючи камінь. Між пальців Дані чвякав мул. Навколо дзижчала комашня — ліниві бабки, блискучі зелені оси й кусюча мошва, майже невидима для ока. Дані неухважно ляскала себе, коли мошва сідала їй на руки. В одному місці королева побачила щура, який пив зі струмка, але з її наближенням миттю втік, пірнувши між стебел і розчинившись у високих травах. Іноді чувся спів пташок. Від цього звуку в Дані починало бурчати в животі, але вона не мала силець, щоб ловити птахів, а на гнізда ще не натрапляла. «Колись я мріяла літати,— подумала вона,— а тепер, налітавшись, мрію красти яйця». На думку про це вона аж розсміялася.

— Люди божевільні, а боги ще божевільніші,— сказала вона до високої трави, й трава згідливо замурмотіла.

Того дня вона тричі помічала Дрогона. Одного разу так далеко, що його можна було переплутати з орлом, який пірнає за далекі хмари, але вона дуже добре навчилася впізнавати його, навіть коли він був усього-на-всього цяткою на небі. За другим разом він пролетів перед сонцем, розкинувши чорні крила, і світ потемнів. Останнього разу дракон пролетів просто над Дані — так близько, що чути було шурхіт його крил. На якусь мить їй здалося, що він на неї полює, але він пролетів, не звернувши на неї уваги, й розтанув десь на сході. «От і добре»,— подумала вона.

Вечір захопив її зненацька. Коли сонце позолотило далекі шпилі Драконстону, Дані наскочила на низенький мур, розбитий і зарослий. Мабуть, це була стіна якогось храму або палат сільського пана. Далі виднілися ще руїни — старий колодязь і кола в траві, які позначали місця, де колись стояли хатки. Були вони глинобитні, наскільки могла судити Дані, але за багато років вітри й дощі їх понищили. До заходу

сонця Дані встигла нарахувати їх вісім, але далі в траві може ховатися ще більше.

Мур зберігся краще за решту будівель. Хоча був він щонайбільше три фути заввишки, мав доволі затишний куток, де одна стінка прилягала до другої, трохи нижчої: тут можна було заховатися від вітру, а ніч-бо швидко насувалася. Дані втиснулася в куток, зробивши собі кубельце з трави, якої нарвала навколо руїн. Вона страшенно втомилася, на ногах вискочили свіженькі водянки, в тому числі дві однаковісінькі на обох мізинцях. «Мабуть, отак незграбно я ходжу»,— подумала вона, хихикаючи.

Западали сутінки, а Дані, влаштувавшись, заплющила очі, однак сон не приходив. Ніч була холодна, земля — тверда, а в шлунку — порожньо. Дані зловила себе на думках про Мірін, про коханого Дааріо, про законного чоловіка Гіздара, про Іррі, Джикі й милу Місанді, про сера Баристана, Резнака і Скагаза Гирявого. «Вони бояться, що я загинула? Я ж полетіла на драконі. Гадають, він мене зжер?» Цікаво, подумалося їй, чи Гіздар і досі король. Корону він отримав через неї, чи зможе він її втримати за відсутності Дані? «Він хотів убити Дрогона. Я сама чула. „Убийте його,— кричав він,— убийте тварюку“. І на його обличчі був похитливий вираз». А Дужий Бельвас, упавши навколішки, блював і весь трусився. «Отрута. Це точно була отрута. Медова сарана. Гіздар припрошував мене скуштувати, але її всю з'їв Бельвас». Дані зробила Гіздара королем, пустила до себе в ліжко, відчинила на його прохання бійцівські кубла — у нього не було підстав зичити їй смерті. Але хто ще міг це зробити? Резнак, напахчений сенешаль? Юнкайці? Сини гарпії?

Удалині завив вовк. Від цієї пісні Дані стало сумно й самотньо, але їсти не перехотілося. Коли над луками зійшов місяць, вона поринула у неспокійну дрімоту.

Їй наснився сон. Усі турботи відступили, а з ними й біль, і вона ширяла в небі. Вона знову літала: крутилася, сміялася, танцювала, а зорі, кружляючи навколо, шепотіли їй на вухо таємниці. «Щоб дістатися півночі, маєте вирушити на південь. Щоб дістатися заходу, маєте вирушити на схід. Щоб рухатися вперед, маєте повернутися назад, а щоб торкнутися світла — пройти попід тінню».

— Квейт! — погукала Дані. — Де ви, Квейт?

А тоді побачила. «У неї маска з зоряного світла».

— Пам'ятайте, хто ви така, Данерис,— прошепотіли зорі жіночим голосом.— Дракони знають. А ви знаєте?

Вранці, коли вона прокинулася, все тіло ломило, а по руках, ногах, обличчю повзали мурахи. Щойно вона збагнула, скільки тут мурах, як зіп'ялася на ноги, розкидавши своє кубельце з пожовклої трави. Вона вся була в укусах — маленьких червоних цяточках, запалених і сверблячих. «Звідки ці всі мурахи взялися?» Дані струсила їх з рук, ніг і живота. Провела долонею по їжачку на голові, який відріс на місці обгорілого волосся, й відчула, що й туди поналазило мурах, а одна повзла по шиї. Скидаючи їх на землю, вона чавила їх босими ногами. Але їх було так багато...

Виявилося, що з того боку муру — мурашник. Цікаво, як це мурахи здогадалися перелізти стіну, щоб дістатися Дані. Для них це напіврозвалене каміння має видаватися височенним, як Стіна у Вестеросі. «Це найвища стіна на світі»,— любив повторювати брат Вісерис гордо, немов збудував її власноруч.

Вісерис розповідав сестрі легенди про лицарів-бурлак — настільки бідних, що ночувати їм доводилося під живоплотами, які ростуть уздовж путівців у Сімох Королівствах. От би їй зараз гарний густий живопліт! «І бажано без мурашника».

Сонце тільки-тільки піднімалося. На кобальтовому небі ще затрималося декілька ясних зірок. «Може, одна з них — це хал Дрого, який скаче верхи на вогненному огирі в нічних краях, усміхаючись згори до мене». Понад травами ще виднівся Драконстон. «Здається, він так близько! Я вже, напевно, відійшла на декілька льє, але враження таке, наче повернутися можна буквально за годину». Хотілося знову лягти, заплющити очі й віддатися сну. «Ні. Треба йти далі. Струмок. Слід прямувати вниз за течією».

Дані якусь мить намагалася зорієнтуватися. Не хочеться ж піти не в той бік і втратити з поля зору струмок.

— Він — мій друг,— промовила вона вголос.— Якщо триматимуся друга, не пропаду.

Вона не наважилася ночувати біля води, бо поночі туди приходять пити звірі. Дані бачила їхні сліди. З неї вовкам чи левам небагато буде поживи, але ж це все одно пожива — краще, ніж нічого.

Нарешті визначивши, де південь, вона почала рахувати кроки. Струмочок показався на восьмому. Дані набрала жменю води й

напилася. У неї зразу підвело живіт, але це краще, ніж терпіти спрагу. Не було-бо що пити, окрім ранкової роси, яка блищала на високих травах, і не було що їсти — хіба лише траву. «Можна спробувати їсти мурах». Жовті занадто малі, щоб наситити, але в траві трапляються й більші — червоні.

— Я загубилися на морі,— промовила Дані вголос, кульгаючи поряд з витким потічком,— тому, можливо, мені попадуться краби або велика жирна риба.

Батіг тихенько стукав її по стегну: хлоп-хлоп-хлоп. Крок за кроком — і струмок доведе її додому.

Опівдні вона дійшла до якихось кущів, що росли на березі струмка: покручене гілля було всіяне твердими зеленими ягодами. Дані підозріливо їх роздивилася, тоді зірвала одну та скуштувала. Ягода була терпка і тверда, зі знайомим гіркуватим присмаком.

— У халасарі схожими ягодами присмачують смаженину,— вирішила вона. Промовивши це вголос, вона відчула більшу впевненість у цьому. У животі забуркотіло, і Дані заходилася обіруч обривати ягоди і викидати до рота.

За годину живіт звело так, що вона не могла йти далі. Решту дня вона блювала зеленим слизом. «Якщо залишуся тут, помру. Може, я вже помираю». Чи прискаче по неї через трави дотрацький бог-кінь, щоб забрати її в нічні краї до хала Дрого? У Вестеросі померлих з дому Таргарієнів віддавали вогню, але тут хто запалить для неї погребальне вогнище? «Моє тіло стане поживою для вовків і ворон,— сумовито подумала вона,— у моєму лоні розведуться черв'яки». Вона перевела очі на Драконстон. Звідси він уже здавався меншим. Ген за багато миль від неї, з обвітреного верху піднімався дим. «Дрого повернувся з полювання».

На заході сонця вона, стогнучи, сиділа навприсядки в траві. У неї почалася бігунка, від рідкого лайна смерділо дедалі огидніше. Що більше Дані пила, то частіше випорожнювалася, а потім відчувала ще більшу спрагу, й ця спрага гнала її до струмка знову пити воду. Заплющивши нарешті очі, Дані не відала, чи стане в неї сили знову їх розплющити.

Їй наснився її покійний брат.

Він був точно такий самий, як коли вона його бачила востаннє. Вуста кривилися від болю, волосся згоріло, а обличчя під

розплавленим золотом, яке цебеніло по чолу та щоках, затікаючи в очі, почорніло й димілося.

— Ти мертвий,— сказала Дані.

«Убитий». Хоча вуста його не ворухнулися, вона якимось чином чула його голос, що нашіптував їй на вухо. «Ти не оплакувала мене, сестро. Важко помирати неоплаканим».

— Колись я тебе любила.

«Колись,— промовив брат з такою гіркотою, що Дані аж здригнулася.— Ти ж мала стати моєю дружиною, народити мені срібно-косих дітей з фіалковими очима, щоб зберегти чистоту драконової крові. Я дбав про тебе. Пояснював тобі, хто ти така. Годував тебе. Продав мамину корону, щоб тобі було що їсти».

— Ти мене ображав. Ти мене лякав.

«Тільки коли ти пробуджувала в мені дракона. Я тебе любив».

— Ти мене продав. Ти мене зрадив.

«Ні. Зрадниця — ти. Це ти пішла проти мене, проти рідної крові. Мене обдурили. Твій жеребець і його смердючі дикуни. Вони дурили і брехали. Обіцяли золоту корону, а дали оце»,— торкнувся він розплавленого золота, яке сповзало по обличчю, і його палець задимівся.

— Ти міг би отримати свою корону,— сказала йому Дані.— Мій сонце-й-місяць здобув би її для тебе — слід було просто почекати.

«Я й так довго чекав. Ціле життя чекав. Я був їхнім королем, законним королем, а вони з мене посміялися».

— Ліпше б ти залишився в Пентосі з магістром Ілірію. Хал Дрого мав представити мене дош-халіну, але тобі необов'язково було їхати з нами. Ти сам зробив цей вибір. Зробив помилку.

«Хочеш знову збудити дракона, мала ти дурнувата хвойдо? Халасар Дрого належав мені. Я його купив — усі сто тисяч горлопанів. Заплатив за нього твоєю цнотою».

— Ти так нічого і не зрозумів. Дотраки не купують і не продають. Вони роблять подарунки й отримують їх навзаєм. Якби ти тільки почекав...

«Я чекав. На корону, на престол, на тебе. Всі ці роки чекав — а отримав казан розплавленого золота. Чому це тобі віддали драконові яйця? Вони мали належати мені. Був би в мене дракон, я б показав світові справжнє значення нашого гасла»,— зареготав Вісерис, і

реготав так довго, що в нього відвалилася, паруючи, щелепа, і з рота ринули кров і розплавлене золото.

Коли Дані прокинулася, хапаючи ротом повітря, то виявила, що стегна в неї липкі від крові.

Якусь мить вона не могла второпати, що це таке. Тіль-тіль почало світати, на вітру тихо шурхотіла трава. «Ні, будь ласка, можна мені ще поспати? Я так утомилася!» Вона спробувала знову закопатися в траву, якої нарвала собі перед сном. Травинки були наче вологі. Знову дощило? Дані сіла, побоюючись, що вночі вона ходила під себе. Наблизивши пальці до обличчя, вона відчула запах крові. «Я помираю?» Аж тут вона побачила блідий півмісяць, який плив над високою травою, і до неї дійшло, що у неї просто почалося місячне.

Якби вона не була такою слабкою і наляканою, може, відчула би полегшення. Натомість її почало трусити. Витерши пальці об землю, вона зірвала жмут трави й витерла стегна. «Драconi не плачуть». У неї кров, проте це всього-на-всього жіноча кров. «Але ж на небі півмісяць. Як таке може бути?» Вона спробувала пригадати, коли востаннє в неї було місячне. На минулу повню? Чи на позаминулу? Чи ще раніше? «Ні, не може бути, щоб так давно».

— Я — кров од крові дракона,— вголос промовила вона до трави.

«Була колись,— пошепки відповіла трава,— поки не посадила своїх драконів на ланцюг у темряві».

— Дрогон убив маленьку дівчинку. Її звали... її звали...— Дані не змогла пригадати імені дитини. Від цього їй стало так сумно, що вона б розплакалася, якби її сльози не висушило давним-давно.— У мене ніколи не буде дівчинки. Я була матір'ю драконів.

«Ага,— прошелестіла трава,— поки не пішла проти власних дітей».

У животі було порожньо, ноги всі вкрилися водянками й боліли, а живіт зводило тільки дужче, неначе в кишках повно кусючих змії. Тремтячими руками Дані зачерпнула жменю води з мулом. До опівдня вода нагріється до літеплої, але на світанку вона ще прохолодна, тож допоможе тримати очі розплющеними. Плеснувши води собі в обличчя, Дані побачила на стегнах свіжу кров. Подертий край нижньої сорочки був весь у плямах. Стільки червоного чомусь страшенно лякало. «Це ж просто місячна кров,— подумала Дані, але вона не пригадувала, щоб колись із неї так лило.— А може, це через воду?»

Якщо винна вода, Дані приречена. Вона змушена пити, щоб не померти від спраги.

— Іди,— наказала вона собі.— Спускайся вздовж струмка, й він виведе тебе до Скагазадана. І там тебе вже знайде Дааріо.

Але довелося збирати всі сили, щоб просто підвестися, а коли вона врешті спромоглася зіп'ятися на ноги, то не могла зрушити з місця — просто стояла, охоплена гарячкою і спливаючи кров'ю. Вона звела очі до безхмарного блакитного неба, примружилася від сонця. «Половина ранку проминула»,— розгублено збагнула вона. Тоді примусила себе зробити крок, ще один — і ось вона вже знову йде вздовж маленького потічка.

Потепліло, сонце припікало голову крізь рештки обгорілого волосся. Під ногами плюскотіла вода. Дані йшла просто по струмку. Скільки вона вже так іде? Приємно було відчувати між пальцями м'який коричневий мул, який холодив натерті водянки. «По струмку чи поряд з ним, а йти треба. Вода біжить униз. Струмок приведе мене до річки, а річка — додому».

Хоча це не зовсім правда.

Мірін ніякий їй не дім і ніколи ним не стане. Це місто дивних людей з дивними богами і ще дивнішими зачісками — місто рабовласників, загорнутих у торочкуваті токари, де доброчесність заробляється продажністю, різанина вважається мистецтвом, а собаки є делікатесом. Мірін завжди буде містом гарпії, а Данерис не може стати гарпією.

«Ніколи,— прошелестіла трава непривітним голосом Джори Мормонта.— Вас попереджали, ваша світлосте. Ваша війна у Вестеросі, я ж вам казав».

Це був ледь чутний шепіт, але чомусь Дані здалося, що сер Джора йде поряд з нею. «Мій ведмідь,— подумала вона,— мій старий любий ведмідь, який кохав мене і зраджував». Вона так за ним скучила! Хотілося знову побачити його негарне обличчя, обійняти його і притиснутися до його грудей, але вона знала: якщо озирнеться — сер Джора зникне.

— Це сон,— промовила вона.— Я сплю на ходу. Я самотня і розгублена.

«Розгублена, бо ти занадто затрималася в місці, в якому взагалі не мала опинитися,— прошелестів сер Джора тихо, наче вітер.—

Самотня, бо ти вигнала мене».

— Ви мене зраджували. Ви шпигували за мною за гроші.

«За можливість повернутися додому. Рідна домівка — ось і все, чого я хотів».

— І мене. Ви хотіли мене.

Дані бачила це в його очах.

«Хотів»,— сумовито прошепотіла трава.

— Ви мене поцілували. Я вам дозволу не давала, а ви все одно мене поцілували. Ви продавали мене моїм ворогам, але цілували щиро.

«І давав добрі поради. Казав тобі: побережи списи й мечі для Сімох Королівств. Залиш Мірін мірінцям і рухайся на захід. Але ти не хотіла слухати».

— Мені довелося взяти Мірін, бо мої діти просто повмирали б з голоду в дорозі.

У Дані й досі перед внутрішнім зором поставав довгий слід з трупів, який вона лишила, перетинаючи червону пустелю. І вона не хотіла побачити таке ще раз.

— Мені довелося взяти Мірін, щоб нагодувати свій народ.

«Ти взяла Мірін,— сказав сер Джора,— але навіщось затрималася в ньому».

— Щоб стати королевою.

«Ти й так королева,— сказав ведмідь.— У Вестеросі».

— Це так далеко! — пожалілася вона.— Я була втомлена, Джоро. Я змучилася від війни. Мені хотілося відпочивати, радіти, садити дерева, дивитися, як вони ростуть. Я ж просто молоденька дівчина.

«Ні. Ти — кров од крові дракона,— почувся шепіт — він дедалі слабшав, неначе сер Джора почав від неї відставати.— Дракони не саджають дерев. Пам'ятай про це. Пам'ятай, хто ти така, пам'ятай своє призначення. Пам'ятай своє гасло».

— Вогонь і кров,— промовила Данерис до трави, яка гойдалася на вітру.

Нога перечепилася об камінчик. Дані впала на коліно, скрикнувши від болю, без надії сподіваючись, що ведмідь підхопить її і допоможе зіп'ятися на ноги. Але, обернувши голову в його пошуках, вона побачила тільки струмочок каламутної води... і траву, яка й далі легенько гойдалася. «Вітер,— сказала собі Дані,— це вітер гойдає стебла». Але вітру не було. Сонце стояло високо, весь світ був

непорушній і розжарений. У повітрі літали хмари мошви, над струмком туди-сюди металася бабка. А трава гойдалася, хоча не було від чого.

Помацавши на дні струмка, Дані відшукала камінь завбільшки з кулак і витягнула його з мулу. Зброя поганенька, але це краще, ніж голі руки. Краєм ока Дані знову побачила, як праворуч загойдалася трава. Світ був зелений, тихий. Світ був жовтий, пожухлий. «Треба підвестися,— сказала собі Дані.— Треба йти. Прямувати за струмком».

Понад травою полетів неголосний срібний дзвін.

«Дзвіночки,— усміхнулася Дані, пригадавши хала Дрого, її сонце-й-місяць, з уплетеними в косу дзвіночками.— Коли сонце зійде на заході й закотиться на сході, коли море висохне, а гори розвіються по вітру, як листя, коли в лоні моєму знову розквітне життя і я народжу живу дитину, тоді хал Дрого повернеться до мене».

Але такого не буває. «Дзвіночки»,— знову подумала Дані. Її знайшли кровні вершники!

— Аго,— прошепотіла вона.— Дрого. Рахаро.

Може, з ними приїхав і Дааріо?

Зелене море розійшлося. З'явився вершник. Коса в нього була чорна і лискуча, шкіра темна, як полірована мідь, очі — як гіркі мигдалини. У волоссі виспівували дзвіночки. Підперезаний поясом з бляшок, у фарбованій безрукавці, вершник мав на одному стегні арах, а на другому — батіг. До сідла був прикріплений мисливський лук і сагайдак зі стрілами.

«Один самотній вершник. Розвідник». З тих, що їздять перед халасаром, шукаючи здобич і добру зелену траву, винюхуючи, чи не ховаються десь вороги. Якщо він знайде Дані, то вб'є її, згвалтує або забере в рабство. В найкращому разі — відвезе у дош-халін, де збираються всі добрі халесі, коли помирає їхній хал.

Але він її не побачив. Її приховувала трава, а він дивився деінде. Простеживши за його поглядом, Дані побачила у небі тінь з широко розпростертими крилами. Дракон летів за милю звідси, але вершник усе одно закам'янів, аж поки кінь не почав перелякано іржати. Тоді вершник немов збудився зі сну, розвернув коня й учвал погнав через високі трави.

Дані провела його поглядом. Щойно стихнув тупіт копит, вона почала кричати. Гукала, поки не захрипла... але Дрогогон прилетів,

видуваючи з ніздрів клуби диму. Трава клонилася перед ним. Дані застрибнула йому на спину. Від неї смерділо кров'ю, потім і страхом, але це не мало значення.

— Щоб рухатися вперед, я маю повернутися назад,— промовила вона, стискаючи голими ногами шию дракона. Дані підбила його п'ятами, і Дрогог рвонув у небо. Батіг загубився, тож вона, стукаючи його долонями і п'ятами, змусила його повернути на північний схід, куди поїхав розвідник. Дрогог не опирався: можливо, занюхав страх комонника.

За лічені хвили вони проминули дотрака, який скакав далеко вниз. Праворуч і ліворуч Дані побачила плями обгорілої попелястої трави. «Дрогог тут уже бував»,— збагнула вона. Сліди його полювання поцяткували зелене трависте море, наче низка сірих острівців.

Внизу показався велетенський табун. Серед коней було зо два десятки вершників, але вони, углядівши дракона, миттю розвернулися й кинулися тікати. Коли табун накрила тінь, коні теж кинулися врозтіч — летіли через траву, вкриваючись білою піною, копитами толочачи землю... та хай як швидко скачуть коні, літати вони не вміють. Незабаром один кінь почав відставати. Дракон, заревівши, пірнув униз — і знагла бідолашну тварину охопило полум'я, але вона все одно продовжувала скакати й іржати, поки Дрогог не впав на неї і не зламав їй карк. Дані щосили стискала драконову шию, щоб не з'їхати.

Туша була занадто важка, щоб тягнути її назад у лігво, тож Дрогог зжер її просто там, віддираючи шматки обгорілого м'яса, а навколо нього горіли трави, в повітрі густо висів дим, смерділо паленим кінським волоссям. Голодна Дані зісковзнула з його спини й почала їсти разом з ним, голими обпеченими руками відриваючи з мертвого коня шматки димного м'яса. «У Міріні я, королева в шовках, вишукано їла фаршировані фініки і ягня в меду,— пригадалося їй.— І що подумав би про мене мій шляхетний чоловік, побачивши мене зараз?» Гіздар, без сумніву, вжахнувся б. А от Дааріо...

Дааріо б розреготався, відкраяв шмат конини своїм арахом і присів би їсти поряд з Дані.

Коли небо на заході стало кольору кривавого синця, Дані почула тупіт копит. Вона підвелася, витерла руки об подерту сорочку й стала поряд з драконом.

І коли з диму виїхало півсотні кінних воїнів, саме такою і побачив її хал Джако.

Епілог

— Я не зрадник,— заявив лицар Гнізда Грифонів.— Я відданий королю Томену і вам.

Його слова підкреслювало безперервне крапання — крап-крап-крап: сніг, танучи, збігав з плаща й калюжею збирався на підлозі. На Королівському Причалі сніжило майже цілу ніч: намело по кісточки. Сер Кеван Ланістер щільніше загорнувся в плащ.

— Це ви так кажете, сер. Словеса — це суховій.

— Тоді дозвольте мені це довести мечем,— сказав Ронет Конінтон, і в світлі смолоскипів його довге руде волосся й борода зблиснули вогнем.— Пошліть мене воювати проти мого дядька — і я привезу вам його голову, і голову його фальшивого дракона також.

Уздовж західної стіни тронної зали вишикувалися ланістерівські списники в малинових плащах і в напівшоломах з левами на гребенях. Тайрелівські вартові в зелених плащах стояли навпроти. У тронній залі було відчутно холодно. Хоча тут не було ані королеви Серсі, ані королеви Марджері, їхня незрима присутність отруювала повітря, як привиди на святі.

За столом сиділо п'ятеро членів малої королівської ради, а Залізний трон розкарячився, немов здоровезне чорне чудовисько, і його шпичаки, пазурі й леза ховалися в тінях. Кеван Ланістер спиною відчував його присутність — сверблячку між лопатками. Легко було уявити на тому троні старого короля Ейриса, який сердито позирає вниз, а з чергової свіжої рани в нього цебенить кров. Але сьогодні трон порожній. Томенові тут нема чого робити. Нехай краще побуде з матір'ю. Тільки Семеро знають, скільки ще лишилося матері й синові разом до суду... й можливої страти.

— За вашого дядька і його фальшивого хлопця ми візьмемося у свій час,— заговорив Мейс Тайрел. Новий королівський правиця сидів на різьбленому дубовому троні у формі руки: цей безглуздий доказ свого марнославства його милість поставив тут того дня, коли сер Кеван погодився віддати йому посаду, якої він так прагнув.— А ви побудете тут, поки ми не підготуємося до походу. Тоді й отримаєте шанс довести свою відданість.

Сер Кеван з цим не сперечався.

— Проведіть сера Ронета назад у його покої,— промовив він. «І подбайте, щоб він там і лишався»,— міг би додати він, але це було зрозуміло і без слів. Хай як протестував лицар Гнізда Грифонів, а він залишався під підозрою. Перекупних мечів, які висадилися на Півдні, очолює начебто його родич.

Коли Конінтонові кроки стихли, великий мейстер Пайсел важко похитав головою.

— Колись на тому місці, де щойно стояв хлопчина, стояв його дядько, запевняючи короля Ейрису, що принесе йому голову Роберта Баратеона.

«На старість отак завжди. Все, що людина бачить або чує, нагадує їй щось, що вона бачила або чула замолоду».

— Скільки вояків приїхало з сером Ронетом у місто? — запитав сер Кеван.

— Двадцять,— відповів лорд Рендил Тарлі,— більшість із них — колишній загін Грегора Клігана. Їх віддав Конінтону ваш небіж Джеймі. Закладаюся: хотів їх здихатися. Вони і дня не пробули в Дівоставі, коли один з них когось убив, а іншого звинуватили у згвалтуванні. Першого довелось повісити, а другого оскотити. Якби залежало від мене, я б їх усіх відіслав у Нічну варту, і Конінтона разом з ними. На Стіні таким покидькам і місце.

— Пес схожий на господаря,— промовив Мейс Тайрел.— Я згоден: їм би личили чорні плащі, В міську варту я таких людей не допущу.

До золотих плащів додалася сотня його власних небосадських вояків, однак було очевидно: його милість не збирається врівноважувати їхню кількість ніякими західняками.

«Що більше я йому даю, то більше він хоче». Кеван Ланістер почав розуміти, чому Серсі так незлюбила Тайрелів. Але зараз не час

починати відкриту сварку. Рендил Тарлі й Мейс Тайрел прийшли на Королівський Причал з військами, в той час як більша частина потуги дому Ланістерів залишалася у приріччі, швидко танучи.

— У Гори-на-коні завжди були добрі бійці,— примирливим тоном промовив сер Кеван,— а нам потрібен кожен мечник у війні проти перекупних мечів. Якщо це і справді золотий загін, як наполягають Кайбернові нашіптувачі...

— Золотий не золотий,— сказав Рендил Тарлі,— а це все одно прості авантюристи.

— Можливо,— допустив сер Кеван.— Та що довше ми не звертаємо на цих авантюристів уваги, то сильнішими вони стають. Ми підготували карту — карту їхнього вторгнення. Великий мейстре...

Велика карта була прегарна: намальована мейстерською рукою на тонкому велені, вона накрила цілий стіл.

— Ось,— указав Пайсел рукою в старечій гречці. Рукав мантиї задерся, і стало видно обвислу білу шкіру.— Тут і тут. Уздовж узбережжя і на островах. Тарт, Східці, навіть Естермонт. А зараз повідомляють, що Конінтон рухається на Штормокрай.

— Якщо це справді Джон Конінтон,— зронив Рендил Тарлі.

— Штормокрай,— кречнув лорд Мейс Тайрел.— Він не зможе взяти Штормокрай. Якщо він, звісно, не Ейгон Завойовник. Та якщо й візьме, що з того? Зараз замок у Станіса. Нехай переходить від одного самозванця до іншого — нам яка біда? Я його поверну, щойно доведуть невинність моєї доньки.

«Як ви збираєтеся його повертати, якщо ви його ніколи зроду не мали?»

— Я розумію, мілорде, але...

Тайрел не дав йому закінчити.

— Ці звинувачення проти моєї доньки — брудна брехня. Питаю знову: чому я маю терпіти весь цей балаган? Нехай король Томен оголосить мою доньку невинною, сер, і тут і зараз покладе край цим дурницям.

«Зробіте так — і Марджері до кінця життя чутиме перешіптування за спиною».

— Ніхто й не сумнівається в невинності вашої доньки, мілорде,— збрехав сер Кеван,— але його святість наполягає на суді.

— На кого ми перетворилися,— пирхнув лорд Рендил,— якщо королі й можливі лорди змушені танцювати під цвірінькання горобців?

— У нас зусібіч вороги, лорде Тарлі,— нагадав йому сер Кеван.— На півночі — Станіс, на заході — залізні, на півдні — перекупні мечі. Кинемо виклик верховному септону — і в канавах Королівського Причалу теж потече кров. Якщо хтось вирішить, що ми пішли проти богів, віряни кинуться в обійми якого-небудь з отих узурпаторів.

Мейс Тайрел залишався незворушний.

— Щойно Пакстер Редвін змете залізних з моря, мої сили повернуть Щити. Станіса прикінчать або сніги, або Болтон. Що ж до Конінтона...

— Якщо це він,— перебив лорд Рендил.

— ...що ж до Конінтона,— повторив Тайрел,— які видатні перемоги він здобув, щоб ми його боялися? У Скельному Септі він міг покінчити з Робертівим повстанням. Але програв. І золотий загін завжди програє. Хтось, може, до них і приєднається. Королівству буде тільки краще без таких дурнів.

Серові Кевану хотілось би поділяти його впевненість. Він трохи знав Джона Конінтона — гордого юнака, найупертішого серед юних лордйчуків в оточенні королевича Рейгара Трагарієна, які змагалися за його королівську прихильність. «Зарозумілий, але здібний і енергійний». За це і за його вправність зі зброєю Божевільний Король Ейрис призначив його своїм правицею. Бездіяльність старого лорда Мерівезера дозволила повстанню початися і поширитися, тож Ейрис хотів мати біля себе людину молодшу й рішучу, щоб протистояти молодому і рішучому Роберту. «Зарано,— прокоментував лорд Тайвін Ланістер, коли до Кичери Кастерлі долетіла звістка про це призначення.— Конінтон занадто юний, занадто сміливий, занадто прагне слави».

Його слова підтвердила Битва дзвонів. Сер Кеван очікував, що після такого в Ейрису не буде вибору — доведеться знову викликати Тайвіна... але Божевільний Король натомість звернувся до лордів Челстеда і Росарта — і поплатився за це життям і короною. «Але це все було дуже давно. Якщо це справді Джон Конінтон, він тепер інша людина. Він старший, суворіший, загартованіший... небезпечніший».

— Можливо, золотий загін — не єдине, що має Конінтон. Кажуть, що його претендент на трон — Таргарієн.

— Фальшивий,— сказав Рендил Гарлі.

— Можливо. А можливо, й ні.

Кеван Ланістер сам був тут, у цій-таки залі, коли Тайвін поклав біля підніжжя Залізного трону тіла дітей королевича Рейгара, загорнуті в малинові плащі. В дівчинці можна було впізнати королівну Рейніс, а от хлопчик... «Жахіття без обличчя: кістки, мозок і кров, кілька пасом білявого волосся. Ніхто з нас не затримував погляд надовго. Тайвін сказав, що це королевич Ейгон, і ми всі повірили йому на слові».

— Зі сходу теж з'являється забагато чуток. Ще одна представниця дому Таргарієнів, причому її справжність ніхто під сумнів не ставить. Данерис Штормороджена.

— Така сама божевільна, як і її батечко,— заявив лорд Мейс Тайрел.

«Той самий батечко, якого Небосад і дім Тайрелів підтримували до самого гіркого кінця, і навіть після».

— Може, вона і божевільна,— промовив сер Кеван,— але коли на захід лине стільки диму, мабуть, на сході справді десь горить вогонь.

— Дракони,— покивав головою великий мейстер Пайсел.— Такі чутки доходять і до Старгорода. Їх забагато, щоб просто відмахнутися. Срібнокоса королева з трьома драконами.

— На тому кінці світу,— сказав Мейс Тайрел.— Королева Невільничої бухти, ага. От хай там і лишається.

— У цьому всі ми згодні,— промовив сер Кеван,— але в дівчині тече кров Ейгона Завойовника, тож я не думаю, що вона вічно сидітиме в Міріні. Якщо ж вона досягне наших берегів і об'єднає свої сили з лордом Конінтоном і отим його королевичем, фальшивим чи ні... ми повинні знищити Конінтона і його самозванця *негайно*, поки Данерис Штормороджена не вирушила на захід.

— Саме це я і збираюся зробити, сер,— схрестив руки Мейс Тайрел.— *Після* судів.

— Перекупні мечі воюють за гроші,— заявив великий мейстер Пайсел.— Певна сума золотом може переконати золотий загін передати нам лорда Конінтона й самозванця.

— Ага, якби в нас було це золото,— промовив сер Гарис Свіфт.— На жаль, мілорди, у наших сховищах лишилися тільки пацюки й павуки. Я знову написав мирським банкірам. Якщо вони погодяться

покрити борг корони перед браавосянами й надати нам нову позику, можливо, не доведеться піднімати податки. В іншому разі...

— Відомо, що магістри Пентоса також дають позики,— сказав сер Кеван.— Спробуйте домовитися з ними.

Від пентосян допомоги буде, певно, ще менше, ніж від мирських міняйл, але спробувати треба. Якщо не вдасться знайти іншого джерела грошей або переконати Залізний банк піти на поступки, не лишиться вибору — доведеться сплачувати борги корони золотом Ланістерів. Сер Кеван не наважувався вводити нові податки, коли Сім Королівств повні заколотників. Половина лордів у країні ставить знак рівності між сплатою податків і свавіллям влади й умить побіжить до найближчого узурпатора, якщо це збереже їм ламаний мідяк.

— Якщо ж не вийде, можливо, доведеться вам самому плисти у Браавос на переговори до Залізного банку.

— Це обов'язково? — злякався сер Гарис.

— Ви ж скарбничий,— різко мовив лорд Рендил.

— Так,— сказав Свіфт, і кущик білого волосся на його підборідді обурено затріпотів.— Мені нагадати мілордам, що ці проблеми — не моя провина? І не всі з нас мали змогу набити скрині, розграбовуючи Дівостав і Драконстон.

— Мене обурюють ваші натяки, Свіфте,— наїжачився Мейс Тайрел.— Ніяких скарбів на Драконстоні не було, запевняю вас. Підлеглі мого сина обшукали кожен дюйм цього сирого і страшного острова й не знайшли ані коштовного камінця, ані крихти золота. Не було там і легендарного складу драконових яєць.

Кеван Ланістер на власні очі бачив Драконстон. І мав великі сумніви, що Лорас Тайрел обшукав кожен дюйм цієї старовинної фортеці. Зрештою, її звели валрійці, а в таких речах вони не обходилися без чаклунства. Та й сер Лорас надто молодий, схильний до покvapливих юнацьких суджень, ще й був серйозно поранений під час штурму замку. Однак не варто нагадувати Тайрелу, що його коханий син небездоганний.

— Якщо на Драконстоні були скарби, їх уже до нас знайшов Станіс,— оголосив він.— Тому рухаймося далі, мілорди. Якщо пригадуєте, дві наші королеви мають постати перед судом за обвинуваченням у державній зраді. Моя небога повідомила, що обрала суд через двобій. Її заступником стане сер Роберт Дужий.

— Німотний велет,— скривився лорд Рендил.

— Скажіть-но, сер, звідки цей чоловік узявся? — запитав Мейс Тайрел.— Чому ми ніколи не чули цього імені? Він не говорить, не показує обличчя, ніколи не з'являється без обладунків. Звідки нам знати, що він узагалі лицар?

«Та ми не знаємо, чи він узагалі живий». Мірин Трант стверджує, що Дужий не їсть і не п'є, а Борос Блаунт пішов ще далі: каже, що жодного разу не бачив, аби той ходив до вітру. «А чого ходити? Мерцям це не потрібно». Кеван Ланістер мав великі підозри щодо того, хто саме ховається під блискучими білими обладунками сера Роберта. І ці підозри, понад усякий сумнів, поділяють Мейс Тайрел і Рендил Тарлі. Та хай яке обличчя ховається за шоломом Дужого, нехай це поки що лишається таємницею. Німотний велет — єдина надія племінниці. «І будемо сподіватися, що він могутній не тільки на вигляд».

Але Мейс Тайрел, схоже, далі свого носа не бачить: його непокоїть лише небезпека для власної доньки.

— Сера Роберта у королівську варту призначив його світлість,— нагадав йому сер Кеван,— і Кайберн також за нього поручився. І хай там що, а нам дуже потрібно, щоб сер Роберт переміг, мілорди. Якщо буде доведено, що моя небога винна у державній зраді, законність усіх її дітей опиниться під сумнівом. І якщо Томен уже не буде королем, Марджері не буде королевою,— сказав він і мить помовчав, даючи Тайрелові це перетравити.— Хай що накоїла Серсі, але вона — донька Кичери, моя рідна кров. Я не допущу, щоб вона померла як зрадниця, але ікла я їй постарався вирвати. Вся її варта звільнена й замінена моїми людьми. Замість колишніх фрейлін тепер з нею буде септа і три послушниці, обрані верховним септоном. Вона більше не матиме впливу ні на управління королівством, ні на Томенову освіту. Після суду я збираюся відіслати її назад у Кичеру Кастерлі й там залишити. Цього буде достатньо.

Решту він не озвучував. Серсі — зіпсований товар, її владі кінець. Усі пекарчуки й кухарчуки в місті спостерігали її ганьбу, всі лярви й лимарі від Bloshinoго Дна до Стічного Кута бачили її голою, шарили жадібними очима по її персах, животу й інтимних місцях. Після такого королева не може лишитися правити. У золоті, шовках і смарагдах Серсі була королевою, майже богинею; голяка ж вона перетворилася на просту смертну, на немолоду жінку з розтяжками на животі й трохи

вже обвислими персами... і всі розумниці в натовпі радісно вказували на це своїм чоловікам і коханцям. «І все одно краще вже життя в ганьбі, ніж горда смерть»,— сказав собі сер Кеван.

— Моя небога більше не накоїть лиха,— пообіцяв він Мейсові Тайрелу.— Даю вам слово, мілорде.

Тайрел неохоче кинув.

— Як скажете. Моя Марджері надає перевагу суду Віри, щоб усе королівство стало свідком її невинності.

«Якщо ваша донька така невинна, як ви нас запевняєте, навіщо вам ціле військо на той час, коли вона постане перед обвинувачами?»

— міг би запитати сер Кеван.

— Це станеться дуже скоро, сподіваюся,— натомість уголос мовив він і обернувся до великого мейстра Пайсела.— Ще є питання?

Великий мейстер звирився з паперами.

— Слід розглянути справу зі спадком Розбі. На сьогодні висунуто шість претензій...

— Справу Розбі вирішимо іншим разом. Що це?

— Підготовка до повернення королівни Мірселли.

— Ось що буває, якщо злигатися з дорнянами,— сказав Мейс Тайрел.— Безперечно, для дівчинки можна підшукати кращу партію.

«Наприклад, вашого сина Вілласа, еге ж? Її спотворив один дорнянин, а його покалічив інший».

— Понад сумнів,— сказав сер Кеван,— але у нас і так ворогів достатньо, щоб ще ображати Дорн. Якщо Доран Мартел приєднається до Конінтона й підтримає отого фальшивого дракона, наші справи можуть вельми погіршитися.

— Можливо, вдасться переконати наших дорнських друзів поспілкуватися з лордом Конінтоном,— з неприємним гиканням заговорив сер Гарис Свіфт.— Було б менше проблем і менше крові.

— Було б,— утомлено мовив сер Кеван. Час закінчувати.— Дякую, мілорди. Зберемося знову за п'ять днів. Після суду над Серсі.

— Як скажете. Нехай дарує Воїн силу рукам сера Роберта,— знехотя вичавив Мейс Тайрел, ледь-ледь гойднувши підборіддям, що мало означати уклін у бік лорда-регента. Але це краще, ніж нічого, і сер Кеван Ланістер був йому вдячний.

Рендил Тарлі вийшов із зали разом зі своїм сюзереном, а за ними рушили їхні списники в зелених плащах. «Справжня загроза — це

Тарлі,— думав сер Кеван, проводжаючи їх поглядом.— Вузьколюбий, але хитрий і має залізну волю, ще й найкращий солдат у всіх Розлогах. От тільки як його прихилити на свій бік?»

— Лорд Тайрел мене не любить,— похмуро промовив великий мейстер Пайсел, коли правиця пішов.— Ця справа з місячним узваром... я не хотів нічого такого говорити, але ж мені наказала королева-вдова! Якщо ваша ласка, лорде-регенте, позичте мені кілька гвардійців — так мені слатиметься спокійніше.

— Лорд Тайрел може це неправильно витлумачити.

Сер Гарис Свіфт пощипав свою борідку.

— Мені теж потрібна варта. Часи зараз непевні.

«Авжеж,— подумав сер Кеван,— і Пайсел — не єдиний радник, якого хоче замінити наш правиця». На посаду скарбничого Мейс Тайрел мав власного кандидата — свого дядька, лорда-сенешаля Небосаду, якого прозивали Гартом Грубим. «Останнє, що мені потрібно, це ще один Тайрел у малій раді». І так уже їх забагато. У сера Кевана є тільки сер Гарис — батько його дружини, і можна ще сюди зарахувати Пайсела. Зате присяжні Небосаду — і Тарлі, і Пакстер Редвин — лорд-адмірал і корабельник, який зараз веде свій флот навколо Дорну, щоб приструнчити залізних Юрона Грейджоя. Коли він повернеться на Королівський Причал, у раді буде Ланістерів і Тайрелів три на три.

Сьомий голос — дорнянка, яка супроводжує Мірселлу додому. «Леді Нім. Хоча, якщо правда бодай половина з того, що про неї доповідає Кайберн, ніяка вона не леді». Байстрючка Червоного Гада, майже така сама сумнозвісна, як він, тепер збирається посісти в раді місце, яке так недовго займав княжич Оберин. Сер Кеван ще не мав нагоди повідомити Мейсові Тайрелу про її скорий приїзд. Він знав: правиці це не сподобається. «Нам потрібен Мізинчик. У Бейліша був талант вичакловувати драконів з повітря».

— Найміть вояків Гори,— запропонував сер Кеван.— Рудому Ронету вони більше не знадобляться.

Він не думав, що Мейс Тайрел утне таку дурницю і спробує вбити Пайсела чи Свіфта, але якщо з вартою їм стане спокійніше, нехай візьмуть собі варту.

Всі втрюх вони вийшли з тронної зали. У дворі кружляла завірюха, завиваючи, як дикий звір, що проситься на волю.

— Ви такий холод узагалі пам'ятаєте? — запитав сер Гарис.

— Не найкращий час розводитися про холод, стоячи на ньому,— мовив великий мейстер Пайсел і повільно рушив через двір назад у свої покої.

Сер Кеван і сер Гарис на мить затрималися на сходах тронної зали.

— Не довіряю я цим мирським банкірам,— промовив сер Кеван до свого тестя.— Готуйтеся плисти у Браавос.

Сера Гариса така перспектива не радувала.

— Якщо без цього ніяк. Але хочу повторити: в наших проблемах нема моєї провини.

— Нема. Це Серсі вирішила, що Залізний банк почекає з виплатами. Може, мені послати у Браавос її?

— Її світлість...— закліпав сер Гарис.— Це... це...

— Це був жарт,— урятував його сер Кеван.— Поганий жарт. Ідіть погрійтеся біля коминка. І я зроблю так само.

Натягнувши рукавички, він рушив через двір, нахилившись проти вітру, а за плечима в нього виляскував і вирував плащ.

Сухий рів навколо Мейгорової тверджі на три фути засипало снігом, а залізні піки вдовж нього блищали від паморозі. Єдиний вхід у Мейгорову тверджу — через підйомний міст над ровом. Перед ним завжди стояв на чатах хтось із лицарів королівської варти. Сьогодні ввечері була черга сера Мірина Транта. Оскільки Балон Свон полював у Дорні на лицаря-негідника Темнозора, серйозно поранений Лорас Тайрел лежав на Драконстоні, а Джеймі зник у приріччі, на Королівському Причалі залишилося тільки четверо білих мечів, причому одного з них, Озмунда Кетлблека (разом з його братом Осфридом), сер Кеван кинув у підземелля за декілька годин після зізнання Серсі, що обидва брати були її коханцями. Отож захищати короля й королівську родину лишилися тільки Трант, німечний Борос Блаунт і Кайбернів німий монстр Роберт Дужий.

«Треба знайти нових мечників у королівську варту»,— подумав сер Кеван. У Томена повинно бути семеро надійних лицарів. У минулому лицарі королівської варти служили до самої смерті, але це не завадило Джофрі викинути сера Баристана Селмі, щоб звільнити місце для свого пса — Сандора Клігана. Цим прецедентом можна

скористатися. «Можна вдягнути білий плащ на Лансея,— вирішив він.— У цьому більше честі, ніж у належності до Воїнових синів».

Повісивши мокрий від снігу плащ у світлиці, Кеван Ланістер стягнув чоботи й наказав слугі принести дров для коминка.

— І непогано було б ще кубок глінтвейну,— сказав він, сідаючи біля вогню.— Подбай про це.

Біля вогню він швидко відтанув, а вино зігрівало зсередини. Але від нього потягнуло в сон, тож сер Кеван не наважився пити другий кубок. На сьогодні справи ще не закінчені. Треба почитати звіти, написати листи. «І повечеряти з Серсі й королем». Дякувати богам, після спокути небога поводитися скромно і слухняно. Послушниці, приставлені до неї, повідомляли, що третину свого часу вона проводить із сином, ще третину молиться, а решту часу лежить у купелі. Вона миється чотири-п'ять разів на день, розтираючи шкіру щітками з кінського волосся з лужним милом, неначе хоче геть її здерти.

«Хай як вона себе тертиме, а цієї плями їй не змити». Сер Кеван пригадав жваву й капосну дівчинку, якою колись була Серсі. А коли вона розквітла, ах... чи була на світі ще одна така красуня? «Якби Ейрис погодився на її шлюб з Рейгаром, скількох смертей можна було б уникнути?» Серсі народила б королю синів, яких він так хотів: левів з фіалковими очима та сріблястими гривами... а Рейгар, маючи таку дружину, й не глянув би на Ліанну Старк. У північанці була дика краса, наскільки пригадував сер Кеван, та хай як яскраво розгориться смолоскип, його не можна порівняти з сонцем.

Але нема чого журитися через програні битви й не обрані шляхи. На це хибують усі старі. Рейгар побрався з Елією Дорнською, Ліанна Старк померла, Роберт Баратеон пошлюбив Серсі — і сталося те, що сталося. А сьогодні обраний сером Кевіном шлях веде його в племінничині покої, де йому доведеться зустрітися з Серсі віч-на-віч.

«Мені нема чого мучитися докорами сумління,— сказав собі сер Кеван.— Тайвін, безперечно, мене зрозумів би. Це його донька зганьбила наше прізвище, а не я. А я діяв так заради дому Ланістерів».

Брат і сам колись вчинив так само. Після маминої смерті, в останні роки життя батько взяв собі коханку — гарненьку доньку свічаря. Досить поширено було серед лордів брати до себе в постіль простолюдинку... однак лорд Тайтос незабаром почав садовити її біля

себе в палатах, обсіпати подарунками й почеснями, навіть питав її думки в державних справах. За рік вона вже звільняла слуг, попихала замковими лицарями, навіть говорила від імені його милості, коли він недобре почувався. Вона здобула такий вплив, що в Ланіспорту почав ходити такий жарт: якщо чоловік хоче, щоб розглянули його скаргу, то має стати перед тою коханкою навколішки й говорити їй між ноги... бо вухо Тайтоса Ланістера — між ногами його пані. Вона почала навіть носити коштовності їхньої матері.

Так тривало, поки у батька не розірвалося серце — це трапилось на крутих сходах, якими він піднімався до неї в спальню. Всі корисливці, які називалися її друзями й намагалися здобути її прихильність, миттю від неї відвернулися, щойно Тайвін, роздягнувши її догола, змусив її пройти через Ланіспорт до самого причалу, наче просту повію. Хоча ніхто її і пальцем не торкнувся, ота хода поклала край її владі. Звісно, Тайвін навіть уявити не міг, що така сама доля очікує на його золоту доньку.

— Так було потрібно,— пробурмотів сер Кеван, допиваючи вино. Треба було задобрити його святість. У прийдешніх боях Томенові потрібна підтримка Віри. А Серсі... золота дитина вироста марнославною, дурною, захланною жінкою. Якщо лишити її керувати, вона зіпсує Томена так само, як зіпсувала Джофрі.

За вікнами здіймався вітер, шарпав віконниці. Сер Кеван підвівся на ноги. Час зустрітися з левицею в її лігві. «Ми вирвали їй пазурі. Але Джеймі...» Однак думати про це не хотілося.

Сер Кеван одягнув старий поношений камзол — на той раз, якщо небозі заманеться знову плеснути вином йому в обличчя, проте пояс із мечем залишив висіти на стільці. Тільки лицарям королівської варті дозволено зброя в присутності Томена.

Коли сер Кеван увійшов у королівські покої, з малолітнім королем і його матір'ю був сер Борос Блаунт. Він був у емальованій кольчужі-лусці, білому плащі й напівшоломі. Вигляд мав хворобливий. Останнім часом Борос помітно округлився на обличчі й відростив живіт, а колір шкіри став нездоровий. Лицар спирався спиною на стіну, так наче не мав сили стояти прямо.

Їсти подавали три послушниці, чистенькі дівчатка з гарних родин віком від дванадцятьох до шістнадцятьох років. У своїх м'яких білих вовняних рясах вони були сама невинність і несьогосвітність, однак

верховний септон наполіг, щоб ніхто з дівчат не проводив у королеви на службі більш як сім днів, щоб Серсі їх не зіпсувала. Дівчата дбали про її одяг, набирали їй купіль, наливали вино, міняли вранці постіль. Одна з дівчат спала вночі з королевою, щоб ніхто не зміг пробратися до неї в ліжку, а дві інші — в сусідній кімнаті разом із септою, яка за ними наглядала.

Довгонога як чапля дівчина з рябим од віспи обличчям провела сера Кевана до короля й королеви. Коли він увійшов, Серсі підвелася й легенько поцілувала його в щоку.

— Любий дядьку,— промовила вона,— дуже приємно, що ти приєднався до нас за вечерею.

Королева була вдягнена дуже скромно: темно-коричнева сукня застібалася на гудзики попід саме горло, а зелена манта з каптуром приховувала поголену голову. «До спокути вона б, хизуючись, підкреслила лису голову золотою короною».

— Заходь, сідай,— припросила Серсі.— Вип'єш вина?

— Один кубок,— досі насторожено присів сер Кеван.

Веснянкувата послушниця налила в кубки глінтвейну.

— Томен каже, що лорд Тайрел має намір відбудувати Вежу правиці,— промовила Серсі.

Сер Кеван кивнув.

— Каже, що нова вежа буде удвічі вища за ту, що ти спалила.

Серсі гортанно розсміялася.

— Довгі списи, високі вежі... лорд Тайрел на щось натякає?

Сер Кеван не стримав усмішки. «Це добре, що вона ще здатна сміятися». Коли він запитав, чи їй нічого не бракує, королева відповіла:

— Всього достатньо. Дівчата милі, а добрі септи дбають, щоб я не забувала молитися. Та щойно буде доведено мою невинуватість, я б хотіла, щоб до мене повернулася Тейна Мерівезер. Вона могла б узяти до двору свого сина. Томенові потрібне товариство хлопчиків, потрібні друзі шляхетного роду.

Прохання було дуже скромне. Сер Кеван не бачив причин не вдовольнити його. Він може взяти хлопчика Мерівезерів за годованця, а сама леді Тейна поїде з Серсі в Кичеру Кастерлі.

— Після суду пошлю по неї,— пообіцяв він.

Вечеря почалася з ячмінного супу з яловичиною, далі були куріпки й смажена щука мало не три фути завдовжки, ріпа, гриби й багато теплого хліба з маслом. Сер Борос куштував кожну страву, яку ставили перед королем. Це був ганебний обов'язок для лицаря королівської варти, але, можливо, зараз Блаунт на більше й не годиться... а після смерті Томенового брата це було мудре рішення.

Таким щасливим Кеван Ланістер давно не бачив короля. Від супу до солодкого Томен торохтів про своїх кошенят, просто з королівської тарілки підготовуючи їх шматочками щуки.

— Учора вночі до мене під вікно приходив поганий кіт,— розповідав він Кеванові,— але сер Пазур засичав на нього, і він утік по дахах.

— Поганий кіт? — перепитав сер Кеван, розважаючись. «Який милий він хлопчик!»

— Старий чорний котисько з розірваним вухом,— пояснила Серсі. — Брудний і злючий. Одного разу подряпав Джофрі,— скривилася вона.— Знаю, коти полюють на пацюків, але цей... він, кажуть, навіть нападає на круків у гайвороннику.

— Скажу щуроловам поставити на нього паску,— промовив сер Кеван, який не пригадував уже, коли його небога була така тиха, стримана і скромна. От і добре, вирішив він. Але водночас йому стало сумно, «й полум'я згасло, а вона-бо горіла так яскраво!» — Ти не питаєш про свого брата,— зронив він, поки вони чекали на вершкові тістечка. Це були улюблені тістечка короля.

Серсі задерла підборіддя, і її зелені очі зблиснули у світлі свічок.

— Про Джеймі? А були новини?

— Не було. Ти повинна бути готова...

— Якби він загинув, я б знала. Ми разом з'явилися на цей світ, дядьку. І він не піде без мене,— вона ковтнула вина.— А от Тиріон може йти на той світ хоч зараз. Про нього, я так розумію, теж нема новин.

— Ні, останнім часом ніхто не намагався продати нам голову карлика.

Серсі кивнула.

— Дядьку, можна поставити тобі питання?

— Яке схочеш.

— Твоя дружина... ти збираєшся привезти її до двору?

— Ні.

Дорна — ніжна душа, їй добре тільки вдома, в оточенні подруг і родичів. Найкраще їй було разом з дітьми: вона мріяла про онуків, молилася по сім разів на день, любила шиття і квіти. На Королівському Причалі вона була б така сама нещасна, як котресь із Томенових кошенят — у гадючому кублі.

— Моя леді-дружина не любить подорожувати. Її місце в Ланіспорту.

— Мудра та жінка, яка знає своє місце.

Йому не сподобалося, як це прозвучало.

— Що ти хотіла сказати?

— Те, що сказала.

Серсі простягнула кубок, і веснянкувата дівчинка знову його наповнила. Подали вершкові тістечка, й розмова звернула на менш серйозні теми. Тільки по тому, як сер Борос провів Томена і його кошенят у королівську спальню, прийшов час поговорити про суд над королевою.

— Брати Озні не стоятимуть осторонь, спостерігаючи, як він помирає,— попередила Серсі.

— Я здогадався. І тому вони обидва арештовані.

Це, здалося, приголомшило Серсі.

— За які злочини?

— За перелюб з королевою. Його святість каже, ти зізналася, що спала з ними обома,— чи ти забула?

— Ні,— почервоніла вона.— І що ти з ними зробиш?

— Якщо визнають провину — поїдуть на Стіну. Якщо заперечуватимуть — нехай постануть перед сером Робертом. Таких людей не можна підносити так високо.

— Я...— схилила голову Серсі,— я їх переоцінила.

— Схоже, ти багато кого переоцінила.

Він хотів ще дещо додати, але повернулася темнокоса круглощока послушниця й мовила:

— Мілорде, міледі, даруйте за втручання, але внизу чекає гонець. Великий мейстер Пайсел дуже простить лорда-регента спуститися негайно.

«Чорні слова на чорних крилах,— подумав сер Кеван.— Штормокрай упав? Чи це звістки з півночі від Болтона?»

— Можливо, це новини про Джеймі,— сказала королева.

Довідатися це можна було тільки в один спосіб. Сер Кеван підвівся.

— Перепрошую, мушу йти.

Перш ніж вийти, він опустився на одне коліно й поцілував небозі руку. Якщо німотний велет підведе її, можливо, це останній поцілунок у її житті.

Гінцем виявився хлопчик років вісьмох-дев'ятьох, так тепло закутаний, що нагадував ведмежатко. Трант не пустив його до Мейгорової тверджі, а змусив чекати на підйомному мосту.

— Іди грійся, малий,— промовив сер Кеван, тицяючи йому в руку пенні.— Я сам знаю дорогу в гайворонник.

Сніг нарешті припинився. За завісою рваних хмар плив місяць-повня — круглий і білий, як сніжка. Сяли далекі холодні зорі. Коли сер Кеван перетинав внутрішній двір, замок здавався чужим: усі фортеці й вежі відростили крижані ікла, а знайомі доріжки зникли під білим покривалом. В одному місці серові Кевану під ноги впала бурулька завдовжки зі спис. «Осінь на Королівському Причалі,— подумав він.— А яка ж вона на Стіні?»

Двері відчинила служниця — худенька дівчинка в підбитій хутром мантії, завеликій на неї. Сер Кеван потупав ногами, обрушуючи сніг, скинув плаща і віддав їй.

— Великий мейстер Пайсел чекає на мене,— оголосив він. Дівчинка кивнула, серйозна й мовчазна, і вказала на сходи.

Просторі Пайселові покої, які містилися під гайворонником, були забиті стійками з зіллям, мастями й настоянками і полицями з книжками і сувоями. Як на сера Кевана, тут завжди було надто гаряче. Але не сьогодні. Коли він переступив поріг, тут було відчутно холодно. Від вогнища в коминку лишився тільки попіл і пригаслий жар. Тут і там проливали тьмяне світло поодинокі мерехтливі свічки.

Решта простору тонула в темряві... й тільки під відчиненим вікном у сяйві місяця поблискували сніжинки, танцюючи на вітру. На підвіконні, настовбурчивши пір'я, тинявся крук — білий, величезний. Такого великого крука Кеван Ланістер у житті не бачив. Він був більший, ніж мисливські соколи в Кичері Кастерлі, більший за найбільшу сову. У кружлянні снігу, у місячному сяйві він, здавалося, весь срібний.

«Не срібний. Білий. Птах білий».

Білі круки з Цитаделі не носять листів, як їхні чорні брати. Зі Старгорода вони вилітають з єдиною метою: сповістити про зміну сезону.

— Зима,— промовив сер Кеван. Це слово вихопилося в повітря білою хмаркою. Він відвернувся од вікна.

І тут йому в груди, між ребер, врізалось щось тверде, немов кулак велета. У нього аж дух вибило, й він поточився назад. Білий крук злетів у повітря, білими крилами зачепивши по голові сера Кевана, який напівприсів-напівупав на підвіконня. «Що... хто...» В грудях у нього майже по саме оперення засіла арбалетна стріла. «Ні. Ні, так загинув мій брат». Навколо стрижня вже просочувалася кров.

— Пайселе,— збентежено пробурмотів сер Кеван,— допоможіть... я...

І тут він його побачив. Великий мейстер Пайсел сидів за столом, поклавши голову на товстий том у шкіряній шабатурці. «Спить»,— подумав Кеван... але, кліпнувши, побачив велику червону рану на плямистому черепі старого й калюжу крові, яка заплямувала сторінки книги в нього під головою. Навколо свічки розлетілися шматочки крові й мозку — острівці в калюжі розплавленого воску.

«Він просив вартових,— подумав сер Кеван.— Слід було приставити до нього гвардійців». Може, Серсі від самого початку мала рацію? Це все — справа рук племінника?

— Тиріоне! — погукав він.— Де...

— Далеко,— відповів віддалено знайомий голос.

У тіні книжкової шафи стояв чоловік — опасистий, блідолиций, з округлими плечима,— стискаючи у м'яких напудрених руках арбалет. На ногах він мав шовкові капці.

— Вейресе?

— Пане Кеване,— відклав євнух арбалет,— пробачте мене, якщо зможете. Я не бажав зла вам особисто. Це було зроблено не з лихих намірів. Це заради королівства. Заради дітей.

«У мене теж є діти. У мене є дружина. Ох, Дорна!» Сера Кевана затопив біль. Він заплющив очі, знову розплющив.

— У замку... у замку сотні ланістерівських гвардійців...

— Але, на щастя, жодного в кімнаті. Мені дуже прикро, мілорде. Ви не заслужили помирати на самоті в таку холодну темну ніч. Таких,

як ви, багато: гарних людей на поганій службі... але ви загрожуєте повиправляти все, що накоїла королева, помирити Небосад і Кичеру Кастерлі, переконати Віру підтримати вашого маленького короля, об'єднати Сім Королівств під керівництвом Томена. Отож...

Повіяв вітер. Сер Кеван затрусився.

— Вам холодно, мілорде? — запитав Вейрис.— Ще раз пробачте мене. Великий мейстер, помираючи, випорожнився, і сморід був такий, що я мало не задихнувся.

Сер Кеван спробував підвестися, але всі сили його покинули. Він не відчував ніг.

— Я вирішив, що арбалет пасуватиме якнайкраще. У вас було з лордом Тайвіном стільки спільного, що чому б і не це? Ваша небога подумає, що вас убили Тайрели, можливо, за згоди Куця. Тайрели підозрюватимуть її. Хтось обов'язково в усьому звинуватить дорнян. Сумніви, розбрат і недовіра розхитуватимуть владу малолітнього короля, а в цей час Ейгон підніме над Штормокраєм свій прапор, і лорди королівства об'єднуються навколо нього.

— Ейгон? — перепитав сер Кеван, спершу нічого не зрозумівши. А тоді він пригадав. Немовля, сповите в малиновий плащ, весь у плямах крові й мозку.— Мертвий. Він мертвий.

— Ні,— промовив євнух, і його голос здався наче нижчим.— Він тут. Ейгона почали готувати правити державою ще до того, як він зробив перший крок. Він учився військової науки, як і належиться лицареві, але це тільки частина його освіти. Він читає і пише, знає кілька мов, він студіював історію, право, поезію. Щойно він достатньо підріс, септа почала знайомити його з таємницями Віри. Він жив серед рибалок, працював руками, плавав у річках, лагодив сітки на навчився самотужки прати собі одяг. Він уміє рибалити, куховарити, перев'язувати рани, він добре знає, що таке голод, переслідування, страх. Томена вчили, що престол — це його законне право. Ейгона вчили, що престол — це його обов'язок, що король у першу чергу повинен дбати про народ, повинен і жити, і правити заради людей.

Кеван Ланістер спробував закричати... до вартових, до дружини, до брата... але не міг вичавити ані слова. З рота в нього побігла кров. Він знову затрусився.

— Мені дуже шкода,— заломив руки Вейрис.— Знаю, ви страждаєте, а я тут теревеню, як дурна стара. Час покласти цьому край.

Витягнувши губи, євнух тихенько свиснув.

Сер Кеван весь закрижанів, від кожного натужного подиху його прошивало болем. Він угледів якийсь рух, почув тихеньке шурхотіння капців по камінню. З темряви виринула дитина — блідий хлопчак у пошарпаній хламиді, років дев'ятох-десятох. Ще один підвівся з-за крісла великого мейстра. Була і дівчинка, яка відчиняла двері. Сера Кевана оточило з дюжину дітей — білолицих дітлахів з темними очима, і хлопчиків, і дівчаток.

З кинджалами в руках.

Додаток

Королі зі своїми дворами

Малолітній король

ТОМЕН Перший БАРАТЕОН, король андалів, і ройнарів, і перших людей, володар Сімох Королівств, восьмирічний хлопчик;

— його дружина королева МАРДЖЕРІ з дому Тайрелів, тричі одружена, тричі овдовіла, звинувачена в державній зраді, ув'язнена у Великому септі Бейлора;

— її фрейліни й кузини МЕґА, АЛЛА й ЕЛІНОР ТАЙРЕЛ, звинувачені в перелюбі;

— суджений Елінор АЛІН АМБРОЗ, зброєносець;

— його мати СЕРСІ з дому Ланістерів, королева-вдовиця, леді Кичери Кастерлі, звинувачена в державній зраді, ув'язнена у Великому септі Бейлора;

— його брати і сестри:

— його брат король {ДЖОФРІ Перший БАРАТЕОН}, отруєний на власному весільному бенкеті;

— його старша сестра королівна МІРСЕЛЛА, дев'ятирічна дівчинка, годованка князя Дорана Мартела в Сонцеспісі, наречена княжича Тристана;

— його кошенята: сер ПАЗУР, леді ВУСАНЯ, ЛАПКА;

— його дядьки:

— сер ДЖЕЙМІ ЛАНІСТЕР на прізвисько Царевбивця, брат-близнюк королеви Серсі, лорд-командувач королівської варти;

— ТИРІОН ЛАНІСТЕР на прізвисько Куць, карлик, звинувачений у царевбивстві та кривогубстві й засуджений за це;

— інші родичі:

— його дідусь {ТАЙВІН ЛАНІСТЕР}, лорд Кичери Кастерлі, хранитель Заходу, королівський правиця, убитий у виходку власним сином Тиріоном;

— його двоюрідний дідусь сер КЕВАН ЛАНІСТЕР, лорд-регент і оборонець держави, одружений з Дорною Свіфт;

— їхні діти:

— сер ЛАНСЕЛЬ ЛАНІСТЕР, лицар священного ордену Воїнових синів;

— {ВІЛЛЕМ}, брат-близнюк МАРТИНА, убитий у Річкорині;

— МАРТИН, брат-близнюк Віллема, зброєносець;

— ДЖАНЕЙ, трирічна дівчинка;

— його двоюрідна бабуся леді ДЖЕННА ЛАНІСТЕР, одружена з сером Емоном Фреєм;

— їхні діти:

— сер {КЛЕОС ФРЕЙ}, син Дженни, загинув від рук беззаконників;

— його син сер ТАЙВІН ФРЕЙ, більше відомий як Тай;

— його син ВІЛЛЕМ ФРЕЙ, зброєносець;

— сер ЛАЙОНЕЛ ФРЕЙ, другий син;

— {ТАЙОН ФРЕЙ}, зброєносець, убитий у Річкорині;

— ВОЛДЕР ФРЕЙ на прізвисько Рудий Волдер, паж у Кичері Кастерлі;

— його двоюрідний дідусь сер {ТАЙГЕТ ЛАНІСТЕР}, був одружений з Дарлесою Марбранд;

— їхні діти:

— ТАЙРЕК ЛАНІСТЕР, зброєносець, зник під час хлібних бунтів на Королівському Причалі;

— леді ЕРМІСАНДА ГЕЙФОРД, Тайрекова малолітня дружина;

— його двоюрідний дідусь {ГЕРІОН ЛАНІСТЕР}, зник безвісти на морі;

— Геріонова дочка-байстрючка ДЖОЙ ГІЛ;

— мала рада короля Томена:

- сер КЕВАН ЛАНІСТЕР, лорд-регент;
- лорд МЕЙС ТАЙРЕЛ, королівський правиця;
- великий мейстер ПАЙСЕЛ, радник і цілитель;
- сер ДЖЕЙМІ ЛАНІСТЕР, лорд-командувач королівської варти;
- лорд ПАКСТЕР РЕДВИН, гранд-адмірал і корабельник;
 - КАЙБЕРН, позбавлений ланцюга мейстер і відомий некромант, старший нашіптувач;
- колишня мала рада королеви Серсі:
 - лорд {ГАЙЛЗ РОЗБІ}, лорд-підскарбій і скарбничий, помер від кашлю;
 - лорд ОРТОН МЕРІВЕЗЕР, юстиціарій і законодавець, після арешту королеви Серсі втік у Довгостіл;
 - ОРАН ВОТЕРЗ, Дрейфмаркський Байстрюк, гранд-адмірал і корабельник, після арешту королеви Серсі втік у відкрите море разом з королівським флотом;
 - королівська варта короля Томена:
 - сер ДЖЕЙМІ ЛАНІСТЕР, лорд-командувач;
 - сер МІРИН ТРАНТ;
 - сер БОРОС БЛАУНТ, звільнений і поновлений;
 - сер БАЛОН СВОН, у Дорні з королівною Мірселлою;
 - сер ОЗМУНД КЕТЛБЛЕК;
 - сер ЛОРАС ТАЙРЕЛ, Лицар Квітів;
 - сер {АРИС ОКГАРТ}, загинув у Дорні;
 - двір Томена на Королівському Причалі:
 - СНОВИДА, королівський паяц і блазень;
 - ПЕЙТ, вісім років, хлопчик для биття;
 - ОРЛАНД СТАРГОРОДСЬКИЙ, королівський лірник і співець;
 - сер ОСФРИД КЕТЛБЛЕК, брат сера Озмунда і сера Озні;
 - НОГО ДИМІТИС, посланець від Залізного банку Браавоса;
 - сер {ГРЕГОР КЛІГАН} на прізвисько Гора-на-коні, помер від отрути в рані;
 - РЕНІФЕР ЛОНГВОТЕРЗ, старший тюремник у підземеллях Червоної фортеці;
 - гадані коханці королеви Марджері:

— ВОТ, співець, представляється як Блакитний Бард, збожеволів в ув'язненні;

— {ГЕЙМІШ ЛІРНИК}, літній співець, помер в ув'язненні;

— сер МАРК МАЛЕНДОР, який у Битві на Чорноводді втратив свою мавпочку й половину руки;

— сер ТОЛАД ДОВГАНЬ, сер ЛАМБЕРТ ТЕРНБЕРІ, сер БЕЯРД НОРКРОС, сер ПО КЛІФТОН;

— ДЖАЛАБАР КСО, королевич Долини Червоної Квітки, вигнанець з Літніх островів;

— сер ГОРАС РЕДВИН, визнаний невинуватим і звільнений;

— сер ГОБЕР РЕДВИН, визнаний невинуватим і звільнений;

— головний обвинувач королеви Серсі:

— сер ОЗНІ КЕТЛБЛЕК, брат сера Озмунда і сера Осфрида, ув'язнений Вірою;

— віряни:

— ВЕРХОВНИЙ СЕПТОН, панотець правовірних, голос Сімох на землі, старий і немічний;

— септа ЮНЕЛЛА, септа МОЕЛЬ, септа СКОЛЕРА, тюремниці королеви;

— септон ТОРБЕРТ, септон РЕЙНАРД, септон ЛЮСІОН, септон ОЛЛІДОР, з найправедніших;

— септа АГЛАНТИНА, септа ГЕЛІСЕНТА, служниці Сімох у Великому септі Бейлора;

— сер ТЕОДАН ВЕЛЗ на прізвисько сер Теодан Твердий, побожний командувач Воїнових синів;

— «горобці», найскромніші зі смертних, ревні в своїй побожності;

— мешканці Королівського Причалу:

— ЧАТАЯ, власниця дорогого борделю;

— АЛАЯЯ, її дочка;

— ТАНСІ, МАРІ, дівчата у Чатаї;

— ТОБО МОТ, майстер-зброяр;

— лорди коронних земель, присяжні Залізного трону:

— РЕНФРЕД РИКЕР, лорд Сутінь-долу;

— сер РУФУС ЛІК, одноногий лицар у нього на службі, каштелян Смеркфорту в Сутінь-долі;

— {ТАНДА СТОУКВОРТ}, леді Стоуквортська, померла від переламу шийки стегна;

— її старша донька {ФАЛІЗА}, леді Стоуквортська, померла в чорній камері;

— сер {БАЛМАН БІРЧ}, чоловік леді Фалізи, загинув у двобої;

— її молодша дочка ЛОЛІС, несповна розуму, леді Стоуквортська;

— її новонароджений син ТИРІОН ТАНЕР, син сотні батьків;

— її чоловік сер БРОН ЧОРНОВОДСЬКИЙ, колишній перекупний меч, висвячений у лицарі;

— мейстер ФРЕНКЕН, на службі у Стоукворті.

На прапорі короля Томена зображено протистояння коронованого оленя Баратеонів, чорного на золотому полі, і лева Ланістерів, золотого на малиновому полі.

Король на стіні

СТАНІС Перший БАРАТЕОН, другий син лорда Стефона Баратеона і леді Касани з дому Естермонтів, лорд Драконстону, самопроголошений король Вестеросу;

— двір короля у Чорному замку:

— леді МЕЛІСАНДРА АШАЙСЬКА на прізвисько «червона жінка», жриця Р'глора, Царя світла;

— його лицарі та присяжні мечі:

— сер РИЧАРД ГОРП, заступник головнокомандувача;
— сер ГОДРІ ФАРИНГ на прізвисько Велеторіз;
— сер ДЖАСТИН МАСІ;
— лорд РОБІН ПІЗБЕРІ;
— лорд ГАРВУД ФЕЛ;
— сер КАЕЙТОН САҒЗ, сер КОРЛІС ПЕННІ, присяжні королеви й послідовники Царя світла;
— сер ВІЛЛАМ ФОКСГЛАВ, сер ГАМФРІ КЛІФТОН, сер ОРМУНД ВАЙЛД, сер ГАРИС КОБ, лицарі;
— його зброєносці ДЕВАН СІВОРТ і БРАЄН ФАРИНГ;
— його бранець МАНС РЕЙДЕР, король-за-Стіною;
— новонароджений син Манса на прізвисько «дикунський королевич»;
— молочна мамка хлопчика ЖИЛЛІ, дикунка;
— новонароджений син Жиллі на прізвисько «чудовисько», народжений від її батька {КРАСТЕРА};
— у Східній-варті-на-морі:
— королева СЕЛІЗА з дому Флорентів, його дружина;
— королівна ШІРІН, їхня донька, одинадцятирічна дівчинка;
— КАРТАТИЙ, дурник-блазень Ширін, з татуванням на обличчі;
— її дядько сер АКСЕЛЬ ФЛОРЕНТ, очільник присяжних королеви, називає себе «правицею королеви»;
— її лицарі та присяжні мечі:
— сер НАРБЕРТ ГРАНДИСОН, сер БЕНЕТОН КОЛЬЧУГА, сер ПАТРЕК З КОРОЛІВСЬКОЇ ГОРИ, сер МАЛЕГОРН ЧЕРВОНОСТАВСЬКИЙ, сер ЛАМБЕРТ БІЛОВОДСЬКИЙ, сер ПЕРКІН ФОЛАРД, сер БРАС БАКЛЕР;
— сер ДАВОС СІВОРТ на прізвисько «цибулевий лицар», лорд дощових лісів, адмірал вузького моря, королівський правиця;
— САЛАДОР СААН з вільного міста Ліса, пірат і перекупний капітан, капітан «Валерійки» і власник цілого флоту галер;
— ТАЙКО НЕСТОРИС, агент Залізного банку Браавоса.

Станіс за герб узяв собі вогненне серце Царя світла — червоне серце в жовтогарячих язиках полум'я на жовтому полі. Усередині

серця чорним зображено коронованого оленя дому Баратеонів.

Король островів і півночі

Грейджої з Пайку вважають, що ведуть рід від Сірого Короля Доби героїв. За легендами Сірий Король правив цілим морем, а за дружину взяв собі русалку. Ейгон Дракон обірвав наступництво королів Залізних островів, але дозволив залізнородним відродити стародавню традицію обирати собі володаря з-поміж своїх. Залізні обрали лорда Вікона Грейджоя з Пайку. Герб Грейджоїв — золотий кракен на чорному полі. Їхнє гасло — «Ми не сіємо».

ЮРОН ГРЕЙДЖОЙ на прізвисько Вороняче Око, третій Юрон з часів Сірого Короля, король Залізних островів і Півночі, король солі й каміння, син морського вітру, лорд-жнець Пайку, капітан «Тиші»;

— його старший брат {БАЛОН}, король Залізних островів і Півночі, дев'ятий Балон з часів Сірого Короля, загинув унаслідок падіння з висоти;

— леді АЛАНІС із дому Гарло, удова Балона;

— їхні діти:

— {РОДРИК}, загинув під час першого Балонного заколоту;

— {МАРОН}, загинув під час першого Балонного заколоту;

— АША, дочка, капітан «Чорного вітру» й завойовниця Пуццанського Насипу, одружена з Ериком Айромейкером;

— ТЕОН, який отримав від північан прізвисько Теон Перекинчик, бранець у Страхфорті;

— його молодший брат ВІКТАРІОН, лорд-капітан Залізного флоту, капітан «Залізної перемоги»;

— його наймолодший брат ЕЙРОН на прізвисько Мокрочубий, жрець затонулого бога;

— його капітани і присяжні мечі:

— ТОРВОЛД БРУНАТНОЗУБ, ВУЗЬКОЛИЦІЙ ДЖОН МАЙР, РОДРИК ВІЛЬНОНАРОДЖЕНИЙ, РУДИЙ ВЕСЛЯР, ЛІВОРУКИЙ ЛУКАС КОД, КВЕЛОН ГАМБЛ, ГАРЕН ПІВ-ГОР, КЕМЕТ ПАЙК на прізвисько Байстриук, КАРА НЕВІЛЬНИК, КАМ'ЯНОРУК, РАЛЬФ ШЕПАРД, РАЛЬФ ЛОРДПОРТСЬКИЙ;

— його команда:

— КРАГОРН, який помер, дмухнувши в пекельний ріжок;

— його лорди-прапороносці:

— ЕРИК АЙРОНМЕЙКЕР на прізвисько Ерик Бийковадло й Ерик Справедливий, лорд-стюард Залізних островів, літній каштелян Пайку, колись славетний капітан, одружений з Ашею Грейджой;

— лорди Пайку:

— ГЕРМУНД БОТЛІ, лорд Лордпорту;

— ВОЛДОН ВІНЧ, лорд Залізного Гаю;

— лорди Старої Весі:

— ДАНСТАН ДРАМ, лорд Старої Весі;

— НОРН ГУДБРАЗЕР з Ломискелі;

— СТОУНГАВЗ;

— лорди Великої Весі:

— ГОРОЛЬД ГУДБРАЗЕР, лорд Молоторогу;

— ТРИСТОН ФАРВИНД, лорд Котикового Мису;

— СПАРР;

— МЕЛДРЕД МЕРЛІН, лорд Рінневища;

— лорди Оркогори:

— АЛІН ОРКВУД на прізвисько Орквуд Оркогірський;

— лорд БАЛОН ТОНІ;

— лорди Солескелі:

— лорд ДОНОР СОЛТКЛІФ;

— лорд САНДЕРЛІ;

— лорди Гарло:

— РОДРИК ГАРЛО на прізвисько Книгогриз, лорд Гарло, лорд Десятивежжя, Гарло з Гарло;

— СИГФРІД ГАРЛО на прізвисько Срібночолій, його двоюрідний дідусь, господар палацу Гарло;

— ГОТО ГАРЛО на прізвисько Горбань, з Мерехтливої Вежі, кузен;

— БОРМУНД ГАРЛО на прізвисько Бормунд Блакитний, господар гори Гаргари, кузен;

— лорди менших островів:

— ГІЛБЕРТ ФАРВИНД, лорд Самотнього Свічада;

— залізні завоювачі:

— на Щитових островах:

— АНДРИК НЕСМІЯН, лорд Південного Щита;

— НЬЮТ ГОЛЯР, лорд Дубового Щита;

— МАРОН ВОЛМАРК, лорд Зеленого Щита;

— сер ГАРАС ГАРЛО, лорд Сірого Щита, лицар Сірого

Саду;

— У Кейлінському Рову:

— РАЛЬФ КЕНІНГ, каштелян і командувач;

— АДРАК ГАМБЛ, якому бракує півруки;

— ДАГОН КОД, який нікому не здається;

— у Тореновому Квадраті:

— ДАГМЕР на прізвисько Заяча Губа, капітан «Шумопивці»;

— у Пуццанському Насипі:

— АША ГРЕЙДЖОЙ, донька кракена, капітан «Чорного вітру»;

— її коханець КАРЛ-ДІВИЦЯ, мечник;

— її колишній коханий ТРИСТИФЕР БОТЛІ, спадкоємець Лордпорту, позбавлений усіх земель;

— її команда:

— РОҒОН РЖАВОБОРОДИЙ, ЗЛОЯЗИКИЙ, РОЛЬФ КАРЛИК, ЛОРЕН БАРДА, ГАЙВОРОН, ПАЛЬЦЕРУБ, ШЕСТИПАЛИЙ ГАРЛ, ДРІМОТНИЙ ДЕЙЛ, ЕРА ГАРЛО, КРОМ, ГАҒЕН РІГ і його прегарна рудокоса донька;

— її родич КВЕНТОН ГРЕЙДЖОЙ;

Допиваха.

— її родич ДАГОН ГРЕЙДЖОЙ на прізвисько

Інші доми, великі й малі

Дім Аринів

Арини походять від королів гір і Видолу. Дім Аринів не брав участі у Війні п'ятох королів. Герб Аринів — сокіл на тлі білого місяця, на небесно-блакитному полі. Гасло Аринів — «Високий як честь».

РОБЕРТ АРИН, лорд Соколиного Гнізда, сторож Видолу, хворобливий восьмирічний хлопчик на прізвисько Славний Робін;

— його мати леді {ЛАЙСА} з дому Таллі, удова лорда Джона Арина, яка загинула, виштовхнута в Місячні двері;

— його охоронець ПІТИР БЕЙЛІШ на прізвисько Мізинчик, лорд Гаренхолу, верховний лорд Тризуба, лорд-оборонець Видолу;

— АЛЕЙН СТОУН, незаконна донька лорда Пітира, тринадцятирічна панна, яка насправді є Сансою Старк;

— сер ЛОТОР БРУН на прізвисько Ябкожер, перекупний меч на службі в лорда Бейліша, капітан замкової варті Соколиного Гнізда;

— ОСВЕЛ, сивочолий солдат на службі лорда Пітира, якого ще іноді називають Кетлблек;

— сер ШАДРИК З ТІНИСТОЇ ПОЛОНІНИ на прізвисько Маячливе Мишеня, лицар-бурлака на службі в лорда Пітира;

— сер БАЙРОН БЛАГОЛІПНИЙ, сер МОРГАТ МОРГУН, лицарі-бурлаки на службі в лорда Пітира;

— його челядь і піддані:

- мейстер КОЛМОН, радник, цілитель і наставник;
- МОРД, брутальний тюремник з золотими зубами;
- ГРЕТЧЕЛ, МАДДІ й МЕЛА, служниці;
- його прапороносці, лорди гір і Ви долу:
 - ЙОН РОЙС на прізвисько Бронзовий Йон, лорд Рунстону;
 - його син сер АНДАР, спадкоємець Рунстону;
 - лорд НЕСТОР РОЙС, великий стюард Видолу і каштелян Місячної брами;
 - його син і спадкоємець сер АЛЬБАР;
 - його донька МІРАНДА, більше відома як Ранда, вдова, хоча навряд чи займана;
 - МАЙЯ СТОУН, позашлюбна дочка короля Роберта I Баратеона;
 - ЛАЙОНЕЛ КОРБРЕЙ, лорд Селитьби Серця;
 - сер ЛІН КОРБРЕЙ, його брат, володар легендарного меча Леді Зневіра;
 - сер ЛУКАС КОРБРЕЙ, його наймолодший брат;
 - ТРИСТОН САНДЕРЛЕНД, лорд Трьох Сестер;
 - ГОДРИК БОРЕЛ, лорд Сестриці;
 - РОЛЛАНД ЛОНГТОРП, лорд Сестрищі;
 - АЛЕСАНДОР ТОРЕНТ, лорд Сестрички;
 - АНЯ ВЕЙНВУД, леді Залізодуба;
 - сер МОРТОН, її старший син і спадкоємець;
 - сер ДОНЕЛ, її середній син, лицар Кривавої брами;
 - ВОЛАС, її молодший син;
 - ГАРОЛЬД ГАРДИНГ, її годованець, зброєносець на прізвисько Гарі Наступник;
 - сер САЙМОНД ТЕМПЛТОН, лицар Дев'ятизір'я;
 - ДЖОН ЛІНДЕРЛІ, лорд Змієлісу;
 - ЕДМУНД ВЕКСЛІ, лицар Вікендену;
 - ГЕРОЛЬД ГРАФТОН, лорд Мартингорода;
 - {ІОН ГАНТЕР}, лорд Довголуччя, нещодавно переставився;
 - сер ГІЛВУД, старший син і спадкоємець лорда Іона, якого всі кличуть «молодим лордом Гантером»;
 - сер ЮСТАС, середній син лорда Іона;
 - сер ГАРЛАН, молодший син лорда Іона;

- челядь молодого лорда Гантера:
 - мейстер ВІЛЛАМЕН, радник, цілитель і наставник;
- ГОРТОН РЕДФОРД, лорд Редфорту, тричі одружений;
- сер ДЖАСПЕР, сер КРЕЙТОН, сер ДЖОН, його сини;
- сер МАЙКА, його наймолодший син, щойно висвячений у лицарі, одружений з Ісіллою Ройс із Рунстону;
- БЕНЕДАР БЕЛМОР, лорд Голосівки;
- вожді кланів з Місячних гір:
 - ШАҒА, син Дольфа, з кам'яних воронів, нині ватажок банди в королівському лісі;
 - ТИМЕТ, син Тимета, з обпечених;
 - ЧЕЛЛА, дочка Чейка, з чорних вух;
 - КРОН, син Калора, з місячних братів.

Дім Баратеонів

Наймоладший з великих домів, дім Баратеонів постав під час Завойовницьких війн, коли Оріс Баратеон, який, за чутками, вважається братом-байстрюком Ейгона Завойовника, переміг і вмертвив Аргілака Гонорового, останнього з королів штормових земель. Ейгон у нагороду дарував йому Аргілаків замок, землі й дочку. Одружившись із дівчиною, Оріс узяв собі прапор, титули й гасло її дому.

283 року після Ейгонового Завоювання Роберт з дому Баратеонів, лорд Штормокраю, скинув Божевільного Короля Ейрису II Таргарієна й завоював Залізний трон. Своє право на престол він підкріпив тим,

що його бабуся була донькою короля Ейгона IV Таргарієна, хоча сам Роберт завжди заявляв, що право на престол дає йому його келеп.

Прапор Баратеонів — коронований олень, чорний на золотому полі. Гасло — «А нам лють».

— {РОБЕРТ Перший БАРАТЕОН}, король андалів, і ройнарів, і перших людей, володар Сімох Королівств і оборонець держави, убитий вепром;

— його дружина КОРОЛЕВА СЕРСІ з дому Ланістерів;

— їхні діти:

— король {ДЖОФРІ Перший БАРАТЕОН}, отруєний на власному весільному бенкеті;

— королівна МІРСЕЛЛА, годованка князя Дорана Мартела в Сонцеспісі, суджена княжича Тристана Мартела;

— король ТОМЕН Перший БАРАТЕОН;

— його брати:

— СТАНІС БАРАТЕОН, лорд-заколотник Драконстонський і претендент на Залізний трон;

— його донька ШІРІН, одинадцятирічна дівчинка;

— {РЕНЛІ БАРАТЕОН}, лорд-заколотник Драконстонський і претендент на Залізний трон, убитий під Штормокраєм в оточенні власного війська;

— його байстрюки:

— МАЙЯ СТОУН, дев'ятнадцятирічна дівчина на службі в лорда Нестора Ройса з Місячної Брами;

— ГЕНДРІ, беззаконник у приріччі, не відає про своє походження;

— ЕДРИК ШТОРМ, визнаний син-байстрюк короля Роберта від Деліни Флорент, ховається в Лісі;

— сер ЕНДРЮ ЕСТЕРМОНТ, його родич і охоронець;

— його вартові й оборонці:

— сер ДЖЕРАЛЬД ГАВЕР, ЛУЇС на прізвисько РИБНИЦЯ, сер ТРИСТОН ТОРГОСХИЛЬСЬКИЙ, ОМЕР БЛЕКБЕРІ;

— {БАРА}, його донька-байстрючка від повії з Королівського Причалу, вбита за наказом його вдови;

— інші його родичі:

— його дядько ЕЛДОН ЕСТЕРМОНТ, лорд Зеленоскелі;

— сер ЕЙМОН ЕСТЕРМОНТ, син і спадкоємець лорда Елдона;

— сер АЛІН ЕСТЕРМОНТ, син сера Еймона;

— сер ЛОМАС ЕСТЕРМОНТ, брат лорда Елдона;

— сер ЕНДРЮ ЕСТЕРМОНТ, син сера Ломаса;

— прапороносці штормових земель, присяжні Штормокраю:

— ДАВОС СІВОРТ, лорд дощових лісів, адмірал вузького моря, королівський правиця;

— МАРІЯ, його дружина, дочка теслі;

— їхні сини {ДЕЙЛ}, {АЛАРД}, {МАТТОС}, {МАРИК}, загинули в Битві на Чорноводді;

— їхній син ДЕВАН, зброєносець короля Станіса;

— їхні сини СТАНІС і СТЕФОН;

— сер ГІЛБЕРТ ФАРИНГ, каштелян Штормокраю;

— його син БРАЄН, зброєносець короля Станіса;

— його родич сер ГОДРІ ФАРИНГ на прізвисько Велеторіз;

— ЕЛВУД МЕДОУЗ, лорд Травопілля, сенешаль у Штормокраї;

— СЕЛВИН ТАРТ на прізвисько Вечірниця, лорд Тарту;

— його донька БРІЄННА, панна Тартська, на прізвисько Брієнна Краля;

— її зброєносець ПОДРИК ПЕЙН, дванадцятирічний хлопець;

— сер РОНЕТ КОНІНТОН на прізвисько Рудий, лицар Гнізда Грифона;

— його молодші брат і сестра РЕЙМУНД і АЛІНА;

— його син-байстрюк РОНАЛЬД ШТОРМ;

— його родич ДЖОН КОНІНТОН, колишній лорд Штормокраю і правиця короля, засланий у вигнання Ейрисом II Таргарієном, п'яниця, який начебто допився до смерті;

— ЛЕСТЕР МОРИГЕН, лорд Воронячого Кубла;

— його брат і спадкоємець сер РИЧАРД МОРИГЕН;

— його брат сер {ГІЯР МОРИГЕН} на прізвисько Зелений, загинув у битві на Чорноводді;

— АРСТАН СЕЛМІ, лорд Жнивовиці;

— його двоюрідний дідусь сер Барістан Селмі;

- КАСПЕР ВАЙЛД, лорд Дощовиці;
- його дядько сер ОРМУНД ВАЙЛД, літній лицар; ГАРВУД ФЕЛ, лорд Лісоповалу;
- Г'Ю ГРАНДИСОН на прізвисько Сивобород, лорд Краєвиду;
- СЕБАСТІОН ЕРОЛ, лорд Скиртовища;
- КЛІФОРД СВОН, лорд Скелешолому;
- {БЕРИК ДОНДАРІОН} на прізвисько лорд Лискавка, лорд Черногавані, беззаконник у приріччі, багато разів убитий і вважається мертвим;
- {БРАЙС КАРОН}, лорд Ночеспіву, вбитий сером Філіпом Футом на Чорноводді;
- його вбивця сер ФІЛІЙ ФУТ, одноокий лицар, лорд Ночеспіву;
- його брат-байстрюк сер РОЛАНД ШТОРМ на прізвисько Ночеспівський Байстрюк, самопроголошений лорд Ночеспіву;
- РОБІН ПІЗБЕРІ, лорд Бобового Поля;
- МЕРІ МЕРТИНЗ, леді Мряколісся;
- РАЛЬФ БАКЛЕР, лорд Бронзової Брами;
- його кузен сер БРАС БАКЛЕР

Дім Фреїв

Фреї є прапороносцями дому Таллі, та не завжди вони чесно виконували свої обов'язки. На початку Війни п'ятох королів Роб Старк домігся союзу з лордом Волдером, пообіцявши одружитися з однією з його дочок чи онучок. Коли ж натомість він узяв собі за дружину леді Джейн Вестерлінг, Фреї змовилися з Рузом Болтоном і

вбили Юного Вовка з його прибічниками на весіллі, яке згодом отримало назву Червоного.

ВОЛДЕР ФРЕЙ, лорд Переправи;

— його діти від першої дружини леді {ПЕРРИ} з дому Ройсів:

— сер {СТЕВРОН ФРЕЙ}, старший син, помер після битви на Волоброді;

— сер ЕМОН ФРЕЙ, другий син;

— сер ЕЙНІС ФРЕЙ, третій син, командує військом Фреїв на Півночі;

— Ейнісів син ЕЙГОН КРОВОРОДЖЕНИЙ, беззаконник;

— Ейнісів син РЕЙГАР, посланець у Білій Гавані;

— ПЕРІЯНА, старша донька, одружена з сером Лесліном

Гейгом;

— його діти від другої дружини леді {СИРІНИ} з дому Свонів:

— сер ДЖАРЕД ФРЕЙ, четвертий син, посланець у Білій Гавані;

— септон ЛЮСІОН, п'ятий син;

— його діти від третьої дружини леді {АМАРІ} з дому Крейкголів:

— сер ГОСТІН ФРЕЙ, шостий син, видатний лицар;

— ЛІТІНА, друга донька, одружена з лордом Лусіасом

Випреном;

— САЙМОНД ФРЕЙ, сьомий син, посланець у Білій Гавані, який дзвенить монетами;

— сер ДАНВЕЛ ФРЕЙ, восьмий син;

— {МЕРЕТ ФРЕЙ}, дев'ятий син, повішений біля Старого Муру;

— Меретова дочка ВОЛДА на прізвисько Гладка Волда, дружина Руза Болтона, лорда Страхфорту;

— Меретів син ВОЛДЕР на прізвисько Малий Волдер, вісім років, зброєносець на службі Ремсі Болтона;

— сер {ДЖЕРЕМІ ФРЕЙ}, десятий син, потопельник;

— сер РЕЙМУНД ФРЕЙ, одинадцятий син;

— його діти від четвертої дружини леді {АЛІСИ} з дому Блеквудів:

— ЛОТАР ФРЕЙ на прізвисько Лукуватий Лотар, дванадцятий син;

— сер ДЖАМОС ФРЕЙ, тринадцятий син лорда Волдера;

— Джамосів син ВОЛДЕР на прізвисько Великий Волдер, вісім років, зброєносець на службі в Ремсі Болтона;

— сер ВЕЙЛЕН ФРЕЙ, чотирнадцятий син лорда Волдера;

— МОРІЯ, третя донька, одружена з сером Флементом Браксом;

— ТАЙТА на прізвисько Тайта Панна, донька лорда Волдера;

— його діти від п'ятої дружини леді {САРІІ} з дому Вентів:

— нащадків немає;

— його діти від шостої дружини леді {БЕТАНІ} з дому Розбі;

— сер ПЕРВИН ФРЕЙ, п'ятнадцятий син;

— сер {БЕНФРІ ФРЕЙ}, шістнадцятий син, помер від рани, яку отримав на Червоному весіллі;

— мейстер ВІЛЛАМЕН, сімнадцятий син, на службі в Довголуччі;

— ОЛІВАР ФРЕЙ, вісімнадцятий син, колишній зброєносець Роба Старка;

— РОСЛІН, п'ята донька, взяла шлюб з лордом Едмуром Таллі на Червоному весіллі, в тяжі;

— його діти від сьомої дружини леді {АННАРИ} з дому Фарингів:

— АРВІН, шоста дочка, чотирнадцятирічна панна;

— ВЕНДЕЛЬ, дев'ятнадцятий син, паж у Стражморі;

— КОЛМАР, двадцятий син, одинадцять років, Вірі обіцяний;

— ВОЛТИР, званий Тир, двадцять перший син, десять років;

— ЕЛМАР, двадцять другий і поки що останній син лорда Волдера, дев'ять років, недовго був судженим Арії Старк;

— ШІРІ, сьома донька й наймолодша дитина лорда Волдера, семирічна дівчинка;

— його восьма дружина леді ДЖОЇЗА з дому Іренфордів:

— у тяжі;

— незаконні діти лорда Волдера від різних матерів:

— ВОЛДЕР РІВЕРЗ на прізвисько Байстриук Волдер;

— мейстер МЕЛВІС, на службі в Розбі;

— ДЖЕЙН РІВЕРЗ, МАРТИН РІВЕРЗ, РАЙГЕР РІВЕРЗ,
РОНЕЛ РІВЕРЗ, МЕЛЛАРА РІВЕРЗ та ін.

Дім Ланістерів

Ланістери з Кичери Кастерлі забезпечують основну підтримку королю Джофрі в його претензіях на Залізний трон. Вони буцімто походять від Лана Розумника, легендарного трикстера Доби героїв. Завдяки золоту Кичери Кастерлі та Золотого Зуба вони стали найзаможнішими з усіх великих домів. Герб дому — золотий лев на малиновому полі. Гасло Ланістерів — «Чуйте мій рик».

{ТАЙВІН ЛАНІСТЕР}, лорд Кичери Кастерлі, щит Ланіспорту, хранитель Заходу і правиця короля, загинув від руки власного сина-карлика у своїй убіральні;

— діти лорда Тайвіна:

— СЕРСІ, сестра-близнючка Джеймі, вдова Роберта І Баратеона, ув'язнена у Великому септі Бейлора;

— сер ДЖЕЙМІ на прізвисько Царевбивця, брат-близнюк Серсі, лорд-командувач королівської варти;

— його зброєносці ДЖОСМИН ПЕКЛДОН, ГАРЕТ ПЕЙДЖ, ЛУ ПАЙПЕР;

— сер ІЛІН ПЕЙН, без'язикий лицар, королівське правосуддя, кат;

— сер РОНЕТ КОНІНТОН на прізвисько Рудий, лицар Гнізда Грифона, відісланий у Сутінь-діл з в'язнем;

— сер АДАМ МАРБРАНД, сер ФЛЕМЕНТ БРАКС, сер АЛІН СТАКСПІР, сер СТЕФОН СВІФТ, сер ГАМФРІ СВІФТ, сер ЛАЙЛ КРЕЙКГОЛ на прізвисько Дужий Вепр, сер ДЖОН БЕТЛІ на прізвисько Безбородий Джон, лицарі на службі у війську сера Джеймі в Річкорині;

— ТИРІОН на прізвисько Куць, карлик і кривногубець, утікач за вузьким морем;

— челядь у Кичері Кастерлі:

— мейстер КРЕЙЛЕН, цілитель, наставник і радник;

— ВАЙЛАР, капітан замкової варти;

— сер БЕНЕДИКТ БРУМ, військовий інструктор;

— УСМІХНЕНИЙ УОТ, співець;

— брати й сестри лорда Тайвіна і їхні нащадки:

— сер КЕВАН Ланістер, одружений з Дорною з дому Свіфтів;

— леді ДЖЕННА, одружена з сером Емоном Фреєм, нині лордом Річкорину;

— старший син Дженни сер {КЛЕОС ФРЕЙ}, одружений з Джейн з дому Дарі, загинув від рук беззаконників;

— старший син Клеоса сер ТАЙВІН ФРЕЙ на прізвисько Тай, нині спадкоємець Річкорину;

— другий син сера Клеоса БІЛЛЕМ ФРЕЙ, зброносець;

— молодші сини Дженни сер ЛАЙОНЕЛ ФРЕЙ, {ТАЙОН ФРЕЙ}, ВОЛ ДЕР ФРЕЙ на прізвисько Рудий Волдер;

— сер {ТАЙГЕТ ЛАНІСТЕР}, помер од віспи;

— ТАЙРЕК, син Тайгета, пропав безвісти і, вірогідно, загинув;

— леді ЕРМІСАНДА ГЕЙФОРД, Тайрекова малолітня дружина;

— {ГЕРІОН ЛАНІСТЕР}, зник безвісти на морі;

— Геріонова дочка-байстриючка ДЖОЙ ГІЛ, одинадцять років;

— інші близькі родичі лорда Тайвіна:

— сер {СТАФОРД ЛАНІСТЕР}, кузен, брат дружини лорда Тайвіна, загинув у битві на Волоброді;

— СЕРЕНА і МАЙРІЕЛЬ, Стафордові доньки;

— сер ДАВЕН ЛАНІСТЕР, Стафордів син;

— сер ДАМІОН ЛАНІСТЕР, кузен, одружений з леді Шірою Крейкгол;

— їхній син сер ЛЮСІОН;

— їхня дочка ЛАНА, одружена з лордом Антаріо Джастом;

— леді МАРГО, кузина, одружена з лордом Тайтусом Піком;

— лорди-прапорноскі й присяжні мечі, лорди Заходу:

— ДЕЙМОН МАРБРАНД, лорд Ясенмежжя;

— РОЛАНД КРЕЙКГОЛ, лорд Крейкголу;

— СЕБАСТОН ФАРМАН, лорд Білого острова;

— ТАЙТОС БРАКС, лорд Сурмодолу;

— КВЕНТЕН БЕЙНФОРТ, лорд Бейнфорту;

— сер ГАРИС СВІФТ, тесть сера Кевана Ланістера;

— РЕДЖЕНАРД ЕСТРЕН, лорд Вітрозалу;

— ГАВЕН ВЕСТЕРЛІНГ, лорд Стрімчака;

— лорд СЕЛМОНД СТАКСПІР;

— ТЕРЕНС КЕНІНГ, лорд Кайсу;

— лорд АНТАРІО ДЖАСТ;

— лорд РОБІН МОРЛАНД;

— леді АЛІСАННА ЛЕФОРД;

— ЛУЇС ЛІДЕН, лорд Глибокої Гаври;

— лорд ФІЛІЙ ПЛАМ;

— лорд ГАРИСОН ПРЕСТЕР;

— сер ЛОРЕНТ ЛОРЧ, помісний лицар;

— сер ГАРТ ЗЕЛЕНИЦЬКИЙ, помісний лицар;

— сер ЛАЙМОНД ВАЙКАРІ, помісний лицар;

— сер РЕЙНАРД РУТИГЕР, помісний лицар;

— сер МАНФРИД Ю, помісний лицар;

— сер ТИБОЛЬТ ГЕЗЕРСПУН, помісний лицар.

Дім Мартелів

Дорн останнім із Сімох Королівств присягнув на вірність Залізному трону. Кров'ю, звичаями та історією дорняни відрізняються від інших королівств. Коли почалася Війна п'ятьох королів, князь Дорнський не підтримав нікого, та щойно Мірселла Баратеон заручилася з королевичем Тристаном, Сонцеспис долучився до короля Джофрі. Прапор Мартелів — червоне сонце, пронизане золотим списом. Їхнє гасло — «Нескорені, незламні, непохитні».

ДОРАН НАЙМЕРОС МАРТЕЛ, лорд Сонцеспису, князь Дорнський;

— його дружина МЕЛАРІО з вільного міста Норвоса;

— їхні діти:

— князівна АРІАННА, спадкоємиця Сонцеспису;

— княжич КВЕНТИН, нещодавно висвячений у лицарі, довгий час був годованцем лорда Айронвуда;

— княжич ТРИСТАН, суджений Мірселли Баратеон;

— сер ГАСКОЙН Зеленокровицький, присяжний щит княжича Тристана;

— його брати й сестри:

— князівна {ЕЛІЯ}, згвалтована і вбита під час сплюндрування Королівського Причалу;

— її донька {РЕЙНІС ТАРГАРІЄН}, убита під час сплюндрування Королівського Причалу;

— її син {ЕЙГОН ТАРГАРІЄН}, немовля, убитий під час сплюндрування Королівського Причалу;

— княжич {ОБЕРИН} на прізвисько Червоний Гад, убитий сером Грегором Кліганом під час суду через двобій;

— його коханка ЕЛАРІЯ САНД, незаконна дочка лорда Гармена Улера;

— його доньки-байстрючки, яких прозивають «гадюками»:

— ОБАРА, його донька від старгородської повії;

— НАЙМІРІЯ, яку всі називають леді Нім, його донька від шляхтянки з Волантиса;

— ТІЕНА, його донька від септи;

— САРЕАЛА, його донька від купчихи, шкіпера «Пухового цілунку»;

— ЕЛІЯ, його донька від Еларії Санд;

— ОБЕЛЛА, його донька від Еларії Санд;

— ДОРІЯ, його донька від Еларії Санд;

— ЛОРЕЗА, його донька від Еларії Санд;

— двір князя Дорана:

— у Водосаду:

— АРЕО ГОТА з Норвоса, капітан замкової варти;

— мейстер КАЛЕОТ, радник, цілитель і наставник;

— у Сонцеспісі:

— мейстер МАЙЛЗ, радник, цілитель і наставник;

— РИКАССО, сенешаль Сонцеспісу, старий і сліпий;

— сер МАНФРЕЙ МАРТЕЛ, каштелян Сонцеспісу;

— леді АЛІЗА ЛЕДІБРАЙТ, підскарбій;

— королівна МІРСЕЛЛА БАРАТЕОН, його годованка, суджена княжича Тристана;

— її присяжний щит сер {АРИС ОКГАРТ}, убитий Арео Готою;

— РОЗАМУНДА ЛАНІСТЕР, челядниця і фрейліна Мірселли, далека родичка;

— його прапорноносці, лорди Дорнські:

— АНДЕРС АЙРОНВУД, лорд Айронвуду, хранитель кам'яної дороги, князь крові;

— ІНІС, його старша донька, одружена з Ріеном Алиріоном;

— сер КЛЕТУС, його син і спадкоємець;

— ГВІНЕТ, його молодша донька, дванадцять років;

— ГАРМЕН УЛЕР, лорд Пеклокуту;

— ДЕЛОННА АЛИРІОН, леді Богомилості;

- сер РІСН, її син і спадкоємець;
- ДАГОС МАНВУДІ, лорд Царегробу;
- ЛАРА БЛЕКМОНТ, леді Чорногори;
- НАЙМЕЛЛА ТОЛАНД, леді Примарного Пагорба;
- КВЕНТИН КОРГАЙЛ, лорд Пісковуку;
- сер ДЕЗІЛ ДАЛТ, лицар Лимонарію;
 - ФРАНКЛІН ФАУЛЕР на прізвисько Старий Яструб, лорд Небосягу, хранитель княжого коридору;
- сер САЙМОН САНТАГАР, лицар Ластолісу;
- ЕДРИК ДЕЙН, лорд Зорепаду, зброєносець;
- ТРЕБОР ДЖОРДЕЙН, лорд Тору;
- ТРЕМОНД ГАРГАЛЕН, лорд Соляного Узбережжя;
- ДЕЙРОН ВЕЙТ, лорд Червоних Дюн.

Дім Старків

Старки ведуть свій родовід од Брандона Будівничого й давніх королів зими. Тисячі років вони правили у Вічнозимі як королі на Півночі, поки Торен Старк, Король-на-колінах, не вирішив присягнути на вірність Ейгону Дракону замість вийти проти нього на бій. Коли лорд Едард Старк Вічнозимський був страчений королем Джофрі, північани зрадили присягу Залізному трону й оголосили сина лорда Едарда — Роба — королем на Півночі. Під час Війни п'ятох королів Роб переміг в усіх битвах, однак був зраджений і закатруплений Фреями і Болтонами у Близнючках під час дядькового весілля. Герб Старків — це сірий деривок Старків Вічнозимських, який біжить білосніжним полем. Гасло Старків — «Зима на підході».

{РОБ СТАРК} на прізвисько Юний Вовк, король на Півночі й король Тризуба, лорд Вічнозиму, убитий на Червоному весіллі;
— {СІРОВІЙ}, його деривовк, убитий на Червоному весіллі;
— його законнороджені брати й сестри:
— САНСА, його сестра, одружена з Тиріоном з дому Ланістерів;
— {ЛЕДІ}, її деривовчиця, страчена біля замку Дарі;
— АРІЯ, одинадцятирічна дівчинка, зникла безвісти, вважається мертвою;
— НАИМІРІЯ, її деривовчиця, блукає приріччям;
— БРАНДОН, званий Браном, дев'ятирічний каліка, спадкоємець Вічнозиму, вважається мертвим;
— ЛІТО, його деривовк;
— РИКОН, чотирирічний хлопчик, вважається мертвим;
— КОШЛАЙ, його деривовк, чорний і злий;
— ОША, дикунка, колись полонена у Вічнозимі;
— його брат-байстрюк ДЖОН СНОУ, брат Нічної варти;
— СНИГОВІЙ, Джонів деривовк, білий і мовчазний;
— інші родичі:
— його дядько БЕНДЖЕН СТАРК, вояк Нічної варти, зник безвісти за Стіною, вважається мертвим;
— його тітка {ЛАЙСА АРИН}, леді Соколиного Гнізда;
— її син РОБЕРТ АРИН, лорд Соколиного Гнізда й сторож Видолу, хворобливий хлопчик;
— його дядько ЕДМУР ТАЛЛІ, лорд Річкорину, полонений на Червоному весіллі;
— леді РОСЛІН з дому Фреїв, Едмурова дружина, в тяжі;
— його двоюрідний дідусь сер БРИНДЕН ТАЛЛІ на прізвисько Чорнопструг, колишній каштелян Річкорину, перебуває в розшуці;
— прапороносці Вічнозиму, лорди Півночі:
— ДЖОН АМБЕР на прізвисько Великий Джон, лорд Останнього Вогнища, полонений у Близнючках;
— {ДЖОН} на прізвисько Малий Джон, старший син і спадкоємець Великого Джона, загинув на Червоному весіллі;

— МОРС на прізвисько Крукохарч, дядько Великого Джона, каштелян Останнього Вогнища;

— ГОТЕР на прізвисько Хвойдозгуб, дядько Великого Джона, теж каштелян Останнього Вогнища;

— {КЛЕЙ СЕРВИН}, лорд Сервинського замку, загинув у Вічнозимі;

— ДЖОНЕЛЛА, його сестра, тридцяти дворіч на панна;

— РУЗ БОЛТОН, лорд Страфурту;

— {ДОМЕРИК}, його спадкоємець, помер від хвороби шлунка;

— ВОЛТОН на прізвисько Сталеві Ноги, капітан варти;

— його позашлюбний син РЕМСІ БОЛТОН на прізвисько Болтонів Байстриук, лорд Горнвуду;

— ВОЛДЕР ФРЕЙ на прізвисько Великий Волдер і ВОЛДЕР ФРЕЙ на прізвисько Малий Волдер, зброєносці Ремсі;

— БЕН БАБКУВАТИЙ, псар у Страфурті;

— {СМЕРДЮК}, вічно смердючий солдат, убитий, коли був перевдягнений під Ремсі;

— Байстриучі хлоп'ята, солдати Ремсі;

— ЖОВТИЙ ДИК, ДЕЙМОН ПОТАНЦЮЙ, ЛУТОН, КВАСНИЙ АЛІН, ШКУРОЛУП, НІМАК;

— {РИКАРД КАРСТАРК}, лорд Картверді, обезголовлений Юним Вовком за вбивство полонених;

— {ЕДАРД}, його син, загинув у Лопотючому лісі;

— {ТОРЕН}, його син, загинув у Лопотючому лісі;

— ГАРІОН, його син, полонений у Дівоставі;

— АЛІС, його донька, п'ятнадцятирічна панна;

— АРНОЛЬФ, його дядько, каштелян у Картверді;

— КРЕГАН, старший син Арнольфа;

— АРТОР, молодший син Арнольфа;

— ВАЙМАН МАНДЕРЛІ, лорд Білої Гавані, неймовірно тлустий;

— сер ВАЙЛІС МАНДЕРЛІ, його старший син і спадкоємець, дуже товстий, полонений у Гаренхолі;

— Вайлісова дружина ЛІОНА з дому Вулфілдів;

— ВАЙНАФРІД, їхня старша дочка;

— ВІЛЛА, їхня молодша дочка;

— сер {ВЕНДЕЛЬ МАНДЕРЛІ}, його другий син, загинув на Червоному весіллі;

— сер МАРЛОН МАНДЕРЛІ, його кузен, командувач залоги у Білій Гавані;

— мейстер ТЕОМОР, радник, наставник, цілитель;

— ВЕКС, дванадцятирічний німий хлопчик, зброєносець Теона Грейджоя;

— сер БАРТИМУС, літній лицар, одноногий і одноокий, частенько п'яний, каштелян Вовчого Лігва;

— ГАРТ, тюремник і кат;

— ЛЕДІ ЛУ, його сокира;

— ТЕРІ, юний ключар;

— МЕЙДЖ МОРМОНТ, леді Ведмежого острова, Ведмедиця;

— {ДЕЙСІ}, її старша донька і спадкоємиця, загинула на Червоному весіллі;

— АЛІСАНА, її донька, юна Ведмедиця;

— ЛІРА, ДЖОРЕЛЛА, ЛІАН НА, її молодші доньки;

— {ДЖІОР МОРМОНТ}, її брат, лорд-командувач Нічної варти, загинув від рук своїх побратимів;

— сер ДЖОРА МОРМОНТ, його син, вигнанець;

— ГАУЛЕНД РІД, лорд Сторожі Сіроводдя, краножанин;

— його дружина ДЖІЯНА, краножанка;

— їхні діти:

— МІРА, юна мисливиця;

— ДЖОДЖЕН, зеленвидець;

— ГАЛБАРТ ГЛОВЕР, господар Пущанського Насипу, неодружений;

— РОБЕТ ГЛОВЕР, його брат і спадкоємець;

— Робетова дружина СИБЕЛЛА з дому Локів;

— БЕНДЖИКОТ БРАНЧ, БЕЗНОСИЙ НЕД ВУДЗ, мешканці вовчого лісу, присяжні Пущанського Насипу;

— сер {ГЕЛМАН ТОЛГАРТ}, господар Торенового Квадрату, загинув у Сутінь-долі;

— {БЕНФРЕД}, його син і спадкоємець, загинув від рук залізних на Скелястому узбережжі;

— ЕДАРА, його донька, полонена у Тореновому Квадраті;

— {ЛЕОБАЛЬД}, його брат, загинув у Вічнозимі;
— Леобальдова дружина БЕРІНА з дому Горнвудів, полонена у Тореновому Квадраті;
— їхні сини БРАНДОН і БЕРЕН, також полонені у Тореновому Квадраті;
— РОДРИК РИСВЕЛ, лорд Рівчаків;
— БАРБРІ ДАСТІН, його дочка, леді Кургантону, удова лорда {Віллама Дастіна};
— ГАРВУД СТАУТ, його підданий, маломожний лорд у Кургантоні;
— {БЕТАНІ БОЛТОН}, його дочка, друга дружина лорда Руза Болтона, померла від гарячки;
— РОДЖЕР РИСВЕЛ, РИКАРД РИСВЕЛ, РУЗ РИСВЕЛ, його сварливі кузени і прапороносці;
— ЛІЕСА ФЛІНТ, леді Удовиної Сторожі;
— ОНДРЮ ЛОК, лорд Старозамчя, літній пан;
— ватажки гірських кланів:
— ГУГО ВУЛ на прізвисько Барило, з клану Вулів;
— БРАНДОН НОРІ, званий просто Норі, з клану Норі;
— його син БРАНДОН НОРІ, званий Норі Молодший;
— ТОРЕН ЛІДЛ, званий просто Лідл, з клану Лідлів;
— ДУНКАН ЛІДЛ, його старший син на прізвисько Старший Лідл, вояк Нічної варти;
— МОРГАН ЛІДЛ, його другий син на прізвисько Середульший Лідл;
— РИКАРД ЛІДЛ, його третій син на прізвисько Менший Лідл;
— ТОРГЕН ФЛІНТ, званий просто Флінт або Старий Флінт, з перших Флінтів;
— ЧОРНИЙ ДОНЕЛ ФЛІНТ, його син і спадкоємець;
— АРТОС ФЛІНТ, його другий син, єдинокровний брат Чорного Донела.

Дім Таллі

Лорд Едмин Таллі Річкоринський одним з перших лордів приріччя присягнув на вірність Ейгону Завойовнику. Король Ейгон винагородив його, віддавши дому Таллі у володіння землі Тризуба. Герб Таллі — пструг у стрибку, срібний на тлі синьо-червоних хвиль. Гасло Таллі — «Родина, обов'язок, честь».

ЕДМУР ТАЛЛІ, лорд Річкорину, полонений на власному весіллі й утримуваний Фреями;

— його дружина леді РОСЛІН з дому Фреїв, у тяжі;

— його сестра леді {КЕТЛІН СТАРК}, удова лорда Едарда Старка Вічнозимського, загинула на Червоному весіллі;

— його сестра леді {ЛАЙСА АРИН}, удова лорда Джона Арина з Видолу, виштовхнута з Соколиного Гнізда;

— його дядько сер БРИНДЕН ТАЛЛІ на прізвисько Чорнопструг, каштелян Річкорину, нині беззаконник;

— його челядь у Річкорині:

— мейстер ВАЙМАН, радник, цілитель і наставник;

— сер ДЕЗМОНД ГРЕЛЛ, військовий інструктор;

— сер РОБІН РАЙГЕР, капітан замкової варти;

— ЛАДНИЙ ЛУ, ЕЛВУД, ДЕЛП, гвардійці;

— АТЕРАЙДИС ВЕЙН, стюард Річкорину;

— його прапороносці, лорди Тризуба:

— ТАЙТОС БЛЕКВУД, лорд Крукодерева;

— БРИНДЕН, його старший син і спадкоємець;

— {ЛУКАС}, його другий син, загинув на Червоному

весіллі;

— ГОСТЕР, його третій син, книгогриз;

— ЕДМУНД і АЛІН, його молодші сини;

— БЕТАНІ, його донька, восьмирічна дівчинка;
— {РОБЕРТ}, його наймолодший син, помер від бігунки;
— ДЖОНОС БРАКЕН, лорд Стоунгеджу;
— БАРБАРА, ДЖЕЙН, КЕТЛІН, БЕСС, АЛІСАННА,
п'ятеро його доньок;
— ГІЛЬДІ, табірна повія;
— ДЖЕЙСОН МАЛІСТЕР, лорд Стражморя, в'язень у
власному замку;
— ПАТРЕК, його син, ув'язнений разом з батьком;
— сер ДЕНІС МАЛІСТЕР, дядько лорда Джейсона, вояк
Нічної варти;
— КЛЕМЕНТ ПАЙПЕР, лорд Ружедіви;
— його син і спадкоємець сер МАРК ПАЙПЕР, полонений
на Червоному весіллі;
— КАРИЛ ВАНС, лорд Спочивку Подорожнього;
— НОРБЕРТ ВАНС, лорд Атранти;
— ТЕОМАР СМОЛВУД, лорд Жолудевого палацу;
— ВІЛЬЯМ МУТОН, лорд Дівоставу;
— ЕЛЕАНОРА, його донька і спадкоємиця, тринадцять
років, одружена з Диконом Тарлі зі Сурмосхилу;
— ШЕЛЛА ВЕНТ, позбавлена прав леді Гаренхолу;
— сер ГАЛМОН ПЕЙДЖ;
— лорд ЛАЙМОНД ГУДБРУК.

Дім Тайрелів

Тайрели піднеслися до влади як стюарди королів Розлогів, які буцімто ведуть рід від Гарта Зеленорукого, короля-садівника перших людей. Коли останній король з дому Гарденерів загинув на Полум'яному полі, його стюард Гарлен Тайрел здав Небосад Ейгону Завойовнику. Ейгон дарував йому замок і володіння Розлогами. На початку Війни п'ятох королів Мейс Тайрел виступив на боці Ренлі Баратеона й віддав йому руку своєї доньки Марджері. По смерті Ренлі Небосад уклав союз із домом Ланістерів, і Марджері заручилася з королем Джофрі. Герб Тайрелів — золота ружа на зеленому, як трава, полі. Гасло — «Кріпнемо».

МЕЙС ТАЙРЕЛ, лорд Небосаду, хранитель Півдня, сторож Прикордоння, великий маршал Розлогів;

— його дружина леді АЛЕРІ з дому Гайтаверів зі Старгорода;

— їхні діти:

— ВІЛЛАС, старший син, спадкоємець Небосаду;

— сер ГАРЛАН на прізвисько Галантний, середній син, який нещодавно отримав титул лорда Ясноводдя;

— Гарланова дружина леді ЛІОНЕТТА з дому Фосовеїв;

— сер ЛОРАС, Лицар Квітів, молодший син, побратим королівської варти, поранений на Драконстоні;

— МАРДЖЕРІ, дочка, овдовіла вдруге;

— компаньйонки і фрейліни Марджері:

— її кузини МЕґА, АЛЛА і ЕЛІНОР ТАЙРЕЛ;

— суджений Елінор АЛІН АМБРОЗ, зброєносець;

— леді АЛІСАННА БУЛВЕР, леді АЛІС ГРЕЙСФОРД, леді ТЕЙНА МЕРІВЕЗЕР, МЕРЕДИТ (Мері) КРЕЙН, септа НІСТЕРИКА, компаньйонки;

— його мати леді ОЛЕННА з дому Редвинів, удова на прізвисько «королева колючок»;

— його сестри:

— леді МІНА, одружена з лордом Пакстером Редвином, лордом Арбору;

— їхні діти:

— сер ГОРАС РЕДВИН на прізвисько Горе;

— сер ГОБЕР РЕДВИН на прізвисько Гоблін;

— ДЕЗМЕРА РЕДВИН, шістнадцятирічна панна;

- леді ДЖАННА, одружена з сером Джоном Фосовеєм;
- його дядьки й інші родичі:
 - його дядько ГАРТ ТАЙРЕЛ на прізвисько Грубий, лорд-сенешаль Небосаду;
 - Гартові байстриюки, ГАРС і ГАРЕТ ФЛАВЕРСИ;
 - його дядько сер МОРИН ТАЙРЕЛ, лорд-командувач міської варти Старгорода;
 - його дядько мейстер ГОРМОН, служить у Цитаделі;
- Мейсова челядь у Небосаду:
 - мейстер ЛОМИС, радник, цілитель і наставник;
 - АЙГОН ВІРВЕЛ, капітан замкової варти;
 - сер ВОРТИМЕР КРЕЙН, військовий інструктор;
 - МАСЛОЗАД, неймовірно тлустий блазень і дотепник;
- його прапорносці, лорди Розлогів:
 - РЕНДИЛ ТАРЛІ, лорд Сурмосхилу, командувач війська Томена на Тризубі;
 - ПАКСТЕР РЕДВИН, лорд Арбору;
 - сер ГОРАС і сер ГОБЕР, його сини-близнюки;
 - цілитель лорда Пакстера мейстер БАЛАБАР;
 - АРВІН ОКГАРТ, леді Старого Дуба;
 - МАТИС РОВАН, лорд Златолісу;
 - ЛЕЙТОН ГАЙТАВЕР, голос Старгорода, лорд Порту;
 - ГАМФРІ Г'ЮЕТ, лорд Дубового Щита;
 - ФАЛІЯ ФЛАВЕРС, його дочка-байстриючка;
 - ОЗБЕРТ СЕРІ, лорд Південного Щита;
 - ГАТОР ГРИМ, лорд Сірого Щита;
 - МОРІБАЛЬД ЧЕСТЕР, лорд Зеленого Щита;
 - ОРТОН МЕРІВЕЗЕР, лорд Довгостолу;
 - леді ТЕЙНА, його дружина-мирянка;
 - РАСЕЛ, її син, восьмирічний хлопчик;
 - лорд АРТУР АМБРОЗ;
 - ЛОРЕНТ КАСВЕЛ, лорд Буремосту;
- його лицарі та присяжні мечі:
 - сер ДЖОН ФОСОВЕЙ, з Фосовеїв зеленого яблука;
 - сер ТАНТОН ФОСОВЕЙ з Фосовеїв червоного яблука.

Побратими Нічної варти

ДЖОН СНОУ, Вічнозимський Байстріук, дев'ятсот дев'яносто восьмий лорд-командувач Нічної варти;

— ПРИВИД, його білий деривовк;

— ЕДИСОН ТОЛЕТ на прізвисько Стражденний Ед, його стюард;

— у Чорному замку:

— мейстер ЕЙМОН (ТАРГАРІЄН), радник і цілитель, стодвохрічний сліпий;

— Еймонів стюард КЛАЙДАС;

— Еймонів стюард СЕМВЕЛ ТАРЛІ, товстун-книголюб;

— БОВЕН МАРШ, лорд-стюард;

— ТРИПАЛИЙ ГОБ, стюард і старший кухар;

— {ДОНАЛ НОЙ}, однорукий зброяр і коваль, загинув при брамі від руки Мага Могутнього;

— ОУЕН ОДОРОБАЛО, ТИМ ТУГОЯЗИКИЙ, МАЛЛІ, КЮГЕР, ДОНЕЛ ГІЛ на прізвисько Славний, ЛІВОРУКИЙ ЛУ, ДЖЕРЕН, ТАЙ, ДАНЕЛ, ВІК ВІСТРЯ, стюарди;

— ОТЕЛ ЯРВИК, головний будівничий;

— ЗАЙВИЙ ЧОБІР, ГАЛЬДЕР, АЛЬБЕТ, КЕГЗ, АЛЬФ БАГОВИНСЬКИЙ, будівничі;

— септон СЕЛАДАР, набожний пияк;

— БЛЕКДЖЕК БУЛВЕР, головний розвідник;

— ДАЙВЕН, КЕДЖ БІЛООКИЙ, БЕДВИК на прізвисько Велет, МАТАР, ГАРТ ЗЕЛЕНИЦЬКИЙ, УЛЬМЕР з королівського лісу, ЕЛРОН, ГАРЕТ ЗЕЛЕНОСПИС, ФУЛК БЛОХА, ПИПАР званий Пип, ГРЕН на прізвисько ТУР, БЕРНАР на прізвисько Чорний, ТИМ СТОУН, РОРІ, БЕН БОРОДАНЬ, ТОМ ЯЧМІНЬ, ГАЙДА, СТАРШІЙ ЛІДЛ, ЛЮК ДОВЖАНСЬКИЙ, КОШЛАТИЙ ГАЛ, розвідники;

— ШКІРЯК, дикун, який став вороном;

— сер АЛІСЕР ТОРН, колишній військовий інструктор;

— лорд ДЖАНОС СЛІНТ, колишній командувач міської варти на Королівському Причалі, недовгий час — лорд Гаренхолу;

— ЗАЛІЗНИЙ ЕМЕТ, переведений зі Східної варти, військовий інструктор;

— ГАРЕТ на прізвисько Кінь, близнюки АРРОН і ЕМРИК, ШОВК, ГОП-РОБІН, новобранці;

— у Тінявій вежі:

— сер ДЕНІС МАЛІСТЕР, командувач Тінявої вежі;

— його стюард і зброєносець ВОЛАС МАСІ;

— мейстер МАЛІН, цілитель і радник;

— {КВОРИН ПІВРУКИЙ}, {зброєносець ДОЛБРИДЖ}, {ЕБЕН}, розвідники, загинули за Стіною;

— СКЕЛЕЗМІЙ, розвідник, пропав безвісти під час пішого переходу через Скімливий перевал;

— у Східній-варті-на-морі:

— КОТЕР ПАЙК, байстрюк із Залізних островів, командувач;

— мейстер ГАРМУН, цілитель і радник;

— СТАРИЙ ХАЛАМИДНИК, капітан «Чорного птаха»;

— сер ГЛЕНДОН Г'ЮЕТ, військовий інструктор;

— сер МЕЙНАРД ГОЛТ, капітан «Кігтя»;

— РАС ЯЧМІНЬ, капітан «Штормокрука».

Дикуни, або Вільний народ

- МАНС РЕЙДЕР, король-за-Стіною, полонений у Чорному замку;
— його жінка {ДАЛЛА}, померла з родива;
— їхній новонароджений син, народився під час бою, досі безіменний;
— ВАЛ, молодша сестра Далли, «дикунська королівна», полонена в Чорному замку;
— {ЯРЛ}, коханець Вал, загинув, упавши зі Стіни;
— капітани, ватажки й нальотчики:
— КІСТЯНИЙ ЛОРД на прізвисько Тарарах, нальотчик і ватажок військового загону, полонений у Чорному замку;
— {ІГРИТТА}, юна списосуджена, коханка Джона Сноу, загинула під час атаки на Чорний замок;
— РИК ДОВГОСПИС, член його загону;
— РАГВІЛА, ЛЕНІЛ, члени його загону;
— ТОРМУНД, медовий король червоноградський, на прізвисько Велетозгуб, балаклій, сурмач, льодоруб, а також Грім-кулак, ведмедицям чоловік, співрозмовник богів і батько полчищ;
— Тормундові сини ТОРЕГ ТИЧКА, ТОРВІНД ТАМОВАНІЙ, ДОРМУНД, ДРИН і його дочка МУНДА;
— ПЛАКСІЙ, нальотчик і ватажок військового загону;
— {ГАРМА ПЕСИГОЛОВА}, загинула під Стіною;
— ГОЛЕК, її брат;
— {СТИР}, магнар тенійський, загинув під час атаки на Чорний замок;
— СИГОРН, син Стира, новий магнар тенійський;
— ВАРАМИР ШЕСТИШКУРИЙ, шкуромін і варг, у дитинстві званий Клубок;
— ОДНООКІЙ, ПРОНОЗА, НАГОНИЧ, його вовки;
— його брат {ГОРБОК}, загризений псом;
— його вітчим {ГАГОН}, варг і мисливець;
— БУДЯЧИНА, списосуджена, незламна й негарна;
— {ВЕРЕСІНЬ}, {ГРІЗЕЛЛА}, давно мертві шкуромінки;
— БОРОК на прізвисько Вепр, шкуромін, якого всі бояться;

— ГЕРИК КОРОЛІВСЬКОЇ КРОВІ, нащадок Реймуна Рудобородого;

— троє його доньок;

— СОРЕН ЩИТОЛАМ, ушавлений воїн;

— МОРНА БІЛА МАСКА, відьма-войовниця, нальотчиця;

— ІГОН ПРАЦУР, вождь клану, має вісімнадцять жінок;

— ВЕЛИКИЙ МОРЖ, ватажок на Замерзлому Узбережжі;

— КУМА КРОТИЦЯ, полісунка і пророчиця;

— БРОЇ, ГАВІН МІНЯЙЛО, ГАРЛ ГОНЧИЙ, ГАРЛ ГОЖИЙ, ГАУД МАНДРІВНИК, СЛІПИЙ СОН, КАЙЛЕГ ДЕРЕВ'ЯНОВУХИЙ, ДЕВІН ТЮЛЕНЕВІЙ, вожді й ватажки вільного народу;

— {ОРЕЛЛ} на прізвисько Орел, шкуромін, убитий Джоном Сноу на Скімливому перевалі;

— {МАГ МАР ТУТ ДО ВЕГ} на прізвисько Маг Могутній, велет, убитий Доналом Ноем при брамі Чорного замку;

— ВУН ВЕГ ВУН ДАР ВУН на прізвисько Вун-Вун, велет;

— ГОРОБИНА, ГОЛЛІ, БІЛКА, ВЕРБА ВІДЬМА, ФРЕНЯ, МІРТЛ, списосуджені, бранки на Стіні.

За Стіною

У примарному лісі:

— БРАНДОН СТАРК, званий Браном, королевич Вічнозимський і спадкоємець Півночі, дев'ятирічний каліка;

— ЛІТО, його деривовк;

— Бранові товариші й захисники:

— МІРА РІД, шістнадцятирічна панна, дочка лорда Гауленда Ріда зі Сторожі Сіроводдя;

— ДЖОДЖЕН РІД, її брат, тринадцять років, має проклятий дар зеленвиддя;

— ГОДОР, дурник, сімох футів на зріст;

— його провідник ХОЛОДНОРУКИЙ, вбраний у чорне, напевно, колишній вояк Нічної варти, нині загадковий невідомець.

У Крастеровій фортеці:

— зрадники, колишні вояки Нічної варти:

— ЧИНГАЛ, який убив Крастера;

— ОЛЛО БЕЗРУКИЙ, який убив Старого Ведмедя — Джіора Мормонта;

— ГАРТ ЗЕЛЕНИЦЬКИЙ, МОНІ, ГРАБЗ, АЛАН з Розбі, колишні розвідники;

— КЛИШОНОГИЙ КАРА, СИРОТА ОС, БІЛА БУРКОТУН, колишні стюарди.

У підземеллях під печеристим пагорбом:

— ТРИОКИЙ ВОРОН на прізвисько Останній Зеленвидець, чаклун і сновида, колишній вояк Нічної варти на ім'я Бринден, натепер майже врослий у дерево;

— діти пралісу, співуни пісні землі, останні зі своєї зникомої раси:

— ЛИСТЯНКА, ЯСЕНЬ, ЛУСКА, ЧОРНИЙ НІЖ, СНІЖНОКІСКА, ВУГЛИК.

Есос

За Вузьким морем

У Браавосі

ФЕРЕГО АНТАРІОН, володар моря у Браавосі, хворий і немічний;

— КАРО ВОЛЕНТИН, перший меч Браавоса, його оборонець;

— БЕЛЛЕГЕРА ОТЕРИС на прізвисько Чорна Перлина, куртизанка, яка походить від однойменної піратської королеви;

— ПАНІ-ПІД-ВУАЛЛЮ, ЦАРИЦЯ-МОРЯНИЦЯ, МІСЯЧНА ТІНЬ, ДОНЬКА СУТІНОК, СОЛОВ'ЇХА, ПОЕТКА, славнозвісні куртизанки;

— ДОБРИЙ ЧОЛОВІК і ПРИБЛУДА, слуги багатоликого бога в Чорно-білому палаці;

— УМА, палацова кухарка;

— КРАСУНЧИК, ТОВСТУН, ЛОРДІЙЧУК, СУВОРИЙ, ЗИЗИЙ, ГОЛОДЮК, таємні слуги багатоликого бога;

— АРІЯ з дому Старків, послушниця в Чорно-білому палаці, відома також як Арі, Нан, Ласка, Жовторотик, Варна і Кет з каналів;

— БРАСКО, торгівець рибою;

— його доньки ТАЛЕЯ і БРЕЯ;

— МЕРАЛІН (Мері), власниця «Веселого порту», борделю поблизу Лахмітникової гавані;

— МОРЯЧКА, повія у «Веселому порту»;

— ЛАНА, її донька, юна повія;

— РУДИЙ РОГО, ДЖАЙЛОРО ДОТАР, ДЖАЙЛІНО ДОТАР, віршомаз на прізвисько ПИСЬМАК, КОСОМО КОМЕДІАНТ, завсідники «Веселого порту»;

— ТАЃАНАРО, портовий гаманник і злодій;

— КАСО, цар тюленів, його учений тюлень;

— САВРОНА, портова повія зі схильністю до насильства;

— П'ЯНИЧКА, повія з запальним характером;

У Старому Волантисі

Правителі-тріархи:

- МАЛАКВО МЕЙГИР, тріарх Волантиса, тигр;
- ДОНІФОС ПЕЙНІМІОН, тріарх Волантиса, слон;
- НАЙЕСОС ВАССАР, тріарх Волантиса, слон;
- мешканці Волантиса:

- БЕНЕРО, верховний жрець Р'глора, Царя світла;
 - його права рука МОКОРО, жрець Р'глора;
 - ВДОВА ВОДОДІЛУ, заможна вільновідпущениця, яку ще називають Вогарова повія;
 - її запеклі захисники, вдовині сини;
- ПЕННІ, карлиця-лицедійка;
 - її свиня ГАРНЮНЯ;
 - її пес ХРУМ;
 - {ГРІШ}, брат Пенні, карлик-лицедій, убитий і обезголовлений;

- АЛІОС КЕЙДАР, кандидат у тріархи;
- ПАРКЕЛЛО ВЕЙЛАРОС, кандидат у тріархи;
- БЕЛІЧО СТЕЙГОН, кандидат у тріархи;
- ГРАЗДАН МО ЕРАЗ, посол Юнкая.

У Невільничій бухті

В Юнкаї, Жовтому місті:

— ЮРХАЗ ЗО ЮІЧЗАК, головнокомандувач сил і союзників Юнкая, рабовласник і літній шляхтич бездоганного походження;

— ЄЗАН ЗО КАґАЗ на прізвисько Жовтий Кит, неймовірно тлустий, хворий і багатий;

— НЯНЬКО, його наглядач над рабами;

— СЛАДКО, рабиня-гермафродит, одна з його коштовностей;

— ШРАМ, сержант, раб-солдат;

— МОРГО, раб-солдат;

— МОРГАЗ ЗО ЖЕРЗИН, частенько п'яний шляхтич на прізвисько П'яний Завойовник;

— ГОРЖАК ЗО ЕРАЗ, шляхтич-рабовласник на прізвисько Круглопикий;

— ФЕЙЖАР ЗО ФЕЙЗ, шляхтич-рабовласник на прізвисько Кролик;

— ГАЗДОР ЗО АЛАК, шляхтич-рабовласник на прізвисько Пан Щокастий;

— ПЕЙЖАР ЗО МІРАК, дрібної будови шляхтич на прізвисько Голубчик;

ЧЕЗДАР ЗО РЕЙЗН, МЕЙЗОН ЗО РЕЙЗН, ГРАЗДАН ЗО РЕЙЗН, брати-шляхтичі на прізвисько «володарі брязкунів»;

— КОЛІСНИЧНИК, ДРЕСИРУВАЛЬНИК, НАПАХЧЕНИЙ ЗВИТЯЖЕЦЬ, шляхтичі-рабовласники.

В Астапорі, Червоному місті:

— КЛЕОН ВЕЛИКИЙ на прізвисько король-різник;

— КЛЕОН ІІ, його наступник, король, що правив вісім днів;

— КОРОЛЬ-ГОРЛОРІЗ, голяр, перерізав горлянку Клеону ІІ, щоб відібрати його корону;

— КОРОЛЕВА-ХВОЙДА, наложниця короля Клеона ІІ, яка посіла трон по його смерті.

Заморська королева

Таргарієни — кров од крові дракона, вони походять від шляхетних лордів стародавнього фрігольду Валерії; їхню породу видають бузкові, темно-сині або фіалкові очі та сріблясто-золоте волосся. Щоб зберегти чистоту королівської крові, у домі Таргарієнів здебільшого одружували рідних і двоюрідних братів і сестер, дядьків і племінниць. Засновник династії Ейгон Завойовник узяв собі за дружин обох сестер і мав від кожної з них по сину. Прапор Таргарієнів — триголовий дракон, червоний на чорному тлі; три голови символізують самого Ейгона та його сестер. Гасло Таргарієнів — «Вогонь і кров».

ДАНЕРИС Перша ТАРГАРІЄН, королева Міріна, королева андалів, і ройнарів, і перших людей, володарка Сімох Королівств, оборонниця держави, халесі Великого травистого моря, на прізвисько Штормороджена, Неопалима, мати драконів;

— її дракони, ДРОГОН, ВІСЕРІОН, РЕЙГАЛ;

— її брат {РЕЙГАР}, королевич Драконстонський, загинув від руки Роберта Баратеона на Тризубі;

— донька Рейгара {РЕЙНІС}, убита під час сплюндрування Королівського Причалу;

— син Рейгара {ЕЙГОН}, немовля, убитий під час сплюндрування Королівського Причалу;

— її брат {ВІСЕРИС Третій} на прізвисько король-жебрак, коронований розплавленим золотом;

— її лорд-чоловік {ДРОГО}, дотрацький хал, помер від гнійної рани;

— її мертвороджений син від Дрого {РЕЙГО}, загинув ще в лоні від руки мейгі Міррі Маз-Дуур;

— її захисники:

— сер БАРИСТАН СЕЛМІ на прізвисько Безстрашний, лорд-командувач її королівської варти;

— його учні-зброєносці, які готуються здобути лицарський титул:

— ТАМКО ЛО з островів Василіска;

— ЛАРАК НАГАЙ з Міріна;

— РУДЕ ЯГНЯ, вільновідпущеник-лазарянин;

— ХЛОПЦІ, брати-гіскарці;

— ДУЖИЙ БЕЛЬВАС, євнух, колишній раб-боєць;

— її кровні вершники — дотраки:

— ДЖОГО, батіг, кров од її крові;

— АГО, лук, кров од її крові;

— РАХАРО, арах, кров од її крові;

— її капітани й командувачі:

— ДААРІО НАГАРИС, пишний тайроський перекупний меч, капітан вільного загону штормокруків;

— БЕН ПЛАМ на прізвисько Брунатний Бен, капітан вільного загону середніх синів, перекупний меч сумнівного походження;

— СІРИЙ ЧЕРВ'ЯК, євнух, командувач незаплямованих — загону євнухів-піхотинців;

— ГЕРО, капітан незаплямованих, його заступник;

— МІЦНИЙ ЩИТ, списник з незаплямованих;

— МОЛОНО ЙОС-ДОБ, командувач міцних щитів — загону вільновідпущеників;

— САЙМОН СМУГАСИЙ, командувач вільного братства — загону вільновідпущеників;

— МАРСЕЛЕН, командувач материних мужів — загону вільновідпущеників, євнух, брат Місанді;

— ГРОЛЕО, колишній капітан великого кога «Балеріон», нині адмірал без флоту;

— РОММО, дотрацький джака-ран;

— її двір у Міріні:

— РЕЗНАК МО РЕЗНАК, сенешаль, голомозий і влєсливий;

— СКАГАЗ МО КАНДАК на прізвисько Гирявий, з поголеною головою, командувач бронзових бестій — міської варти;

— її служниці та прислужники:

— ІРРІ і ДЖИКІ, юні дотрачки;

— МІСАНДІ, з Наату, писарка й тлумачка;

— її чашниці й пажі ГРАЖАР, КЕЗА, МЕЗАРА, КЕЗМІЯ, АЗАК, БАКАЗ, МІКЛАЗ, ДАЗАР, ДРАКАЗ, ДЖЕЗАНА, діти з пірамід Міріна;

— мешканці Міріна, високородні та прості:

— ГАЛАЗА ГАЛАР, зелена грація, верховна жриця у Храмі грацій;

— ГРАЗДАН ЗО ГАЛАР, її родич, шляхтич;

— ГІЗДАР ЗО ЛОРАК, заможний мірінський шляхтич зі старовинного роду;

— МАРГАЗ ЗО ЛОРАК, його родич;

— Райлона Рі, лірниця з вільновідпущеників;

— {ГАЗЕЯ}, чотирирічна донька селянина;

— ГОГОР ГІГАНТ, ХРАЗ, БЕЛАКВО КОСТОЛАМ, КАМАРОН КВИТ, БЕЗСТРАШНИЙ ІТОК, ПЛЯМИСТИЙ КІТ, БАРСЕНА ЧОРНОКОСА, СТАЛЕВОШКУРИЙ, бійці з кубел, звільнені раби;

— її ненадійні союзники, облудні друзі й відомі вороги:

— сер ДЖОРА МОРМОНТ, колишній лорд Ведмежого острова;

— {МІРРІ МАЗ-ДУУР}, богосуджена й мейгі, служниця Великого Вівчаря з Лазара;

— ЗАРО ЗОАН ДАКСОС, купецький король з Карта;

— КВЕЙТ, ашайська повелителька тіней, завжди в масці;

— ІЛРІО МОПАТИС, магістр із вільного міста Гентоса, який влаштував шлюб Данерис із халом Дрого;

— КЛЕОН ВЕЛИКИЙ, астапорський король-різник;

— залицяльники королеви:

— у Невільничій бухті:

— ДААРІО НАГАРИС, тайрорський перекупний меч, капітан вільного загону штормокруків;

— ГІЗДАР ЗО ЛОРАК, заможний мірінський шляхтич зі старовинного роду;

— СКАГАЗ МО КАНДАК на прізвисько Гирявий, маломожний мірінський шляхтич;

— КЛЕОН ВЕЛИКИЙ, астапорський король-різник;

— у Волантисі:

— княжич КВЕНТИН МАРТЕА, старший син Дорана Мартела, лорда Сонцспису й князя Дорнського;

— його присяжні щити й товариші:

— сер {КЛЕТУС АЙРОНВУД}, спадкоємець Айронвуду, убитий корсарями;

— сер АРЧИБАААБД АЙРОНВУД на прізвисько Здоровань, родич Клетуса;

— сер ГЕРИС ДРИНКВОТЕР;

— сер {ВІЛЛАМ ВЕЛЗ}, убитий корсарями;

— мейстер КЕДРІ, убитий корсарями; на Ройні:

— ГРИФ МОЛОДШИЙ, синьвоволосий вісімнадцятирічний юнак;

— його вітчим ГРИФ, перекупний меч, що колись належав до золотого загону;

— його товариші, учителі й захисники:

— сер РОАЛІ КАЧУР, або просто Качур, лицар;

— септа ЛЕМОРА, вірянка;

— ГАЛЬДОН на прізвисько Недомейстер, його наставник;

— ЯНДРІ, господар і шкіпер «Сором'язливої панни»;

— ІСІЛЛА, його дружина;

— на морі:

— ВІКТАРІОН ГРЕЙДЖОЙ на прізвисько Залізний Капітан, лорд-капітан Залізного флоту, капітан «Залізної перемоги»;

— смаглявка, його без'язика коханка-невільниця, подарунок Юрона Воронячого Ока;

— його цілитель мейстер КЕРВІН зі Зеленого Щита, подарунок Юрона Воронячого Ока;

— його команда на «Залізній перемозі»:

— ВУАБФ ОДНОВУХИЙ, РАГНОР ПАЙК, АОНГВОТЕР ПАЙК, ТОМ ТАЙДВУД, БЕРТОН ГАМБА, КВЕЛОН ГАМБА, СТЕФАР СПОТИКА;

— його капітани:

— РОДРИК СПАРР на прізвисько Гризун, капітан «Скорботи»;

— РУДИЙ РАЛЬФ СТОУНГАВЗ, капітан «Рудого жартуна»;

— МАНФРИД МЕРЛІН, капітан «Шуліки»;

— РАЛЬФ КУЛЬГА, капітан «Лорда Квелона»;

— БЕЗКРОВНИЙ ТОМ КОД, капітан «Плачу»;

— ДЕЙГОН ШЕПАРД на прізвисько Чорний Вівчар, капітан «Кинджала».

Перекупні мечі з вільних загонів

- ЗОЛОТИЙ ЗАГІН, десять тисяч вояків, служить невідомо кому:
- БЕЗПРИТУЛЬНИЙ ГАРІ СТРИКЛЕНД, генерал-капітан;
 - ВОТКІН, його зброєносець і чашник;
 - сер {МАЙЛЗ ТОЙН} на прізвисько Чорне Серце, колишній генерал-капітан, помер чотири роки тому;
 - ЧОРНИЙ БАЛАК, сивий мешканець Літніх островів, командир загону лучників;
 - ЛІСОНО МААР, перекупний меч з вільного міста Ліса, керівник шпигунської служби;
 - ГОРИС ЕДОРІЄН, перекупний меч з вільного міста Волантиса, скарбничий;
 - сер ФРАНКЛІН ФЛАВЕРС на прізвисько Яблучницький Байстриук, перекупний меч з Розлогів;
 - сер МАРК МАНДРЕЙК, раб-утікач у бігах, рябий од віспи;
 - сер ЛАСВЕЛ ПІК, лорд-вигнанець;
 - його брати ТОРМАН і ПАЙКВУД;
 - сер ТРИСТАН РІВЕРЗ, байстриук, беззаконник, вигнанець;
 - КАСПОР ГІЛ, ГАМФРІ СТОУН, МАЛО ДЖАЙН, ДИК КОУЛ, ВІЛЛ КОУЛ, ЛОРІМАС МАД, ДЖОН ЛОТСТОН, ЛАЙМОНД ПІЗ, сер БРЕНДЕЛЬ БЕРН, ДУНКАН СТРОНГ, ДЕНІС СТРОНГ, ЛАНЦЮГ, ЮНІЙ ДЖОН МАД, сержанти загону;
 - сер {ЕЙГОР РІВЕРЗ} на прізвисько Гострокриций, байстриук короля Ейгона IV Таргарієна, засновник загону;
 - {МЕЙЛІС Перший ЧОРНОПЛОМІНЬ} на прізвисько Мейліс Монстр, генерал-капітан загону, претендент на Залізний трон Вестеросу, член Спілки дев'ятох, загинув на Війні дев'ятипенсових королів.
- ЗВІЯНІ ВІТРОМ, дві тисячі кінноти й піхоти, присяжні Юнкая:
- ПОШАРПАНІЙ ПРАВИТЕЛЬ, колишній шляхтич з вільного міста Пентоса, капітан і засновник;
 - КАґО на прізвисько Трупоріз, його права рука;
 - ДЕНЗО ДТАН, воїн-співець, його ліва рука;

— Г'Ю ГАНГЕРФОРД, сержант, колишній скарбничий, за крадіжки позбувся трьох пальців;

— сер ОРСОН СТОУН, сер ЛУСІФЕР ЛОНГ, ВІЛЛ ЛІСОВИК, ДИК СОЛОМ'ЯНИЙ, РУДИЙ ДЖЕК, вестероські перекупні мечі;

— ГАРНА МЕРИС, відповідальна за тортури;

— КНИЖНИК, мечник-волантисянин, відомий книгогриз;

— БІБ, арбалетник з Мира;

— СТАРИЙ БІЛА БАБКУВАТИЙ, бувалий мешканець Літніх островів;

— МІРІО МІРАКІС, перекупний меч з Пентоса.

КОТЯЧИЙ ЗАГІН, три тисячі вояків, присяжні Юнкая:

— КРИВАВОБОРОДИЙ, капітан і командувач.

ДОВГОСПИСИ, вісім сотень кінноти, присяжні Юнкая:

— ДЖИЛО РЕГАН, капітан і командувач.

СЕРЕДНІ СИНИ, п'ять сотень кінноти, присяжні королеви Данерис:

— БРУНАТНИЙ БЕН ПЛАМ, капітан і командувач;

— КАСПОРІО на прізвисько Кмітливий, брав, його заступник;

— ТИБЕРО ІСТАРІОН на прізвисько Каламар, скарбничий;

— МОЛОТ, вічно п'яний коваль і зброяр;

— його підмайстер ЦВЯШОК;

— ХАПУН, однорукий сержант;

— КЕМ, юний перекупний меч з Bloshino Dna;

— БОКОКО, уславлений сокирник;

— УЛАН, сержант.

ШТОРМОКРУКИ, п'ять сотень кінноти, присяжні королеви Данерис:

— ДААРІО НАГАРИС, капітан і командувач;

— ВДІВЕЦЬ, його заступник;

— ДЖОКІН, командир лучників.

Фантастична сага «Пісня льоду
й полум'я» давно завоювала серця
читачів у всьому світі, перекладена
більш як на 20 мов і продається
мільйонними накладами.

П'ята книга циклу — «Танок
драконів» — це захопливі подорожі
на Стіну, де вже відчувається
крижаний подих зими, й у далекий
Есос, розімлілий від спеки,
де пересичені рабовласники
необачно викликають на тан
драконів.

ISBN 978-617-7535-75-0

9 786177 535750